НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
за міжнародною участю

31 жовтня 2014 року

Одеса
2014

УДК 351:342.5(061.3)
Р 45
ББК 67.301я73

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я:
д.політ.н., проф. Іжа М.М.,
к.т.н., доц. Попов С.А.,
д.е.н., проф. Ахламов А.Г.,
д.філос.н., проф. Балабаєва З.В.,
д.держ.упр., проф. Безверхнюк Т.М.,
к.мед.н., доц. Корвецький О.Д.,
к.е.н., доц. Красностанова Н.Е.,
к.і.н., доц. Кривцова В.М.,
к.ф.-м.н., доц. Пігарєв Ю.Б.,
д.держ.упр., проф. Марущак В.П.,
д.держ.упр., проф. Надолішній П.І.,
д.держ.упр., проф. Приходченко Л.Л.,
д.держ.упр., проф. Пахомова Т.І.,
д.держ.упр., проф. Саханенко С.Є.,
к.політ.н., доц. Свірін М.Г.,
к.філол.н., доц. Черняєва І.А.,
к.і.н., проф. Якубовський О.П.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України.
Протокол № 185/8-10 від 09 жовтня 2014 року.

Р 45 Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жов. 2014 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 456 с.
ISBN 978-966-394-066-3

Матеріали публікуються в авторській редакції

ББК 67.301я73

ISBN 978-966-394-066-3

© ОРІДУ НАДУ
при Президентові України, 2014.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНА ТРАДИЦІЯ ТА УРОКИ ІСТОРІЇ

З'ясування сутності загроз і викликів, аналіз допущених помилок потрібні сьогодні насамперед для того, аби усвідомити, що час на блукання політичними манівцями вичерпаний. Імплементація положень підписаної і ратифікованої парламентами України та Європейського Союзу Угоди про асоціацію – це наш шанс отримати можливість жити за своїми законами у власному домі, що одвіку знаходиться практично у самому центрі Європи.

При цьому важливо остаточно позбутися ілюзій щодо нашого північно-східного сусіда. Є багато причин, чому ми маємо і можемо жити з Росією як добрі сусіди. У цьому об'єктивно зацікавлені насамперед народи: і український, і російський. Але ми не можемо бути інтегрованими у єдиний соціально-економічний і політичний простір. Україна і Росія – дві принципово різні і поки що несумісні соціально-політичні і культурні, у широкому значення цього поняття, системи.

Так зване «возз'єднання України з Росією» у 1654 році зрештою мало наслідком «тиху соціальну революцію на українських землях», а саме – повну ліквідацію автохтонних українських інститутів влади, закріпачення селян, зруйнування Запорозької Січі, яку імператриця Катерина II назвала «политическою потворою».

В умовах абсолютної монархії з виразними рисами східної деспотії, об'єктивно не могла зберегти свою автономію Україна, де уже на початку XVIII ст. були закладені підвалини демократичної традиції врядування. Вони знайшли закріплення у видатному політико-правовому документі того часу, що відомий як Конституція Пилипа Орлика.

Сьогодні українські «майдани» сприймаються Путінським режимом точно так, як Запорізька Січ Катериною II. А перспектива успішної, економічно міцної і незалежної України – як головна перешкода на шляху розбудови нової імперії під прапором «Евразийского Союза».

Отже, священні ниті історії – це насамперед традиції народу. *Вітчизняна демократична традиція державотворення* – це сукупність поглядів на сутність держави і публічної влади, ідейних, правових і організаційних засад народовладдя, розбудови державних і самоврядних інститутів, що склалися історично і передаються із покоління в покоління.

Процес формування засад української національної державності і її механізмів на демократичних засадах не припинявся, незважаючи на те, що українські землі перебували у складі різних держав.

У сукупності вітчизняні адміністративні цінності цілком співставимі із системою сучасних Європейських адміністративних цінностей, основу якої складають: законність, відповідальність та підзвітність; неупередженість та чесність; етичність; демократизм, ін.

Повернення до ідеї народовладдя в українському науковому і політичному дискурсі відбувається з проголошенням державної незалежності і прийняттям Конституції України. Значною мірою завдяки становленню галузі науки «Державного управління», її специфіці як інтегрального знання, зроблено важливий крок на шляху обґрунтування концептуальних засад демократичного врядування.

Концепція демократичного врядування випливає з теорії народного суверенітету. В її основу покладено: розуміння інституту держави як основного політичного інституту суспільства, утворюваного самим суспільством задля свого збереження і подальшого поступу; уявлення про установчу владу як первинну щодо інших гілок влади. Демократичне врядування постає в якості механізму забезпечення функціонування суспільства як цілісної саморегульованої системи, способу реалізації публічної влади, завдяки чому досягаються:

- відповідність публічної політики потребам суспільного розвитку;
- реальна участь громадян у виробленні і реалізації публічної політики;
- об'єднання потенціалу усіх трьох секторів (публічного, приватного і громадського) задля вирішення ключових соціально-економічних проблем;
- постійний (а не епізодичний) контроль різних сегментів суспільства за публічною владою.

Формування концепції демократичного врядування відбувається в контексті фундаментальних цивілізаційних зрушень, якими ознаменовані кінець XX – початок XXI ст.ст., розвитку світової наукової думки про суспільство, державу і публічне управління, з використанням напрацювань сучасніших теорій і концепцій, які складають теоретико-методологічну основу процесу, що отримав назву «глобальної революції в державному секторі».

І якщо років десять тому викладені вище положення були лише теоретичними постулатами, то протягом останнього часу вони отримали підтвердження соціальною практикою. Усвідомивши антинародний характер попереднього державного режиму і не маючи законних механізмів для реалізації свого суверенного права українське суспільство вдалося до не конституйованої форми прямої демократії, причому традиційної – віче у формі майдану.

Особливістю ж України впродовж перших двох десятків років незалежності було те, що в країні по інерції розвиток відбувався двома потоками: окремо суспільства і окремо інституту держави. Нація функціонувала ніби у двох паралельних світах.

Перший – політичні декларації і реформаторська активність на рівні розробки і прийняття програм, ініціювання проектів законів і концепцій, їх наукового обґрунтування. Існувала свобода слова, відбувалося становлення демократичних інститутів...

Другий, утверджувалася і вдосконалювалася олігархічно-кланова модель інституту держави. *Ж*одна із заявлених реформ не була доведена до кінця. Чимало з них і не розпочиналися.

Тобто незважаючи на здійснювані часткові зміни деформації в інституті влади поглиблювалися, набували все більшого масштабу. У суспільстві наростало невдоволення владою. Відмова від підписання Угоди з повним ігноруванням суспільної думки стала тим поштовхом, що вивільнив накопичений суспільством протест.

Підписавши і ратифікувавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом наша країна, нарешті, визначилася щодо вектора і стратегії свого розвитку.

У контексті завдань забезпечення миру і подолання наслідків агресії, стабілізації соціально-економічної і політичної ситуації, об'єднання країни перед новообраним парламентом постане необхідність не тільки внесення змін і доповнень до Конституції, змін до низки законів з метою започаткування і здійснення децентралізації, а й у цілому створення передумов для відновлення конституційного процесу.

З огляду на характер і динаміку суспільного поступу в країні набуває актуальності проблема інституціоналізації установчої влади.

Утворення Конституційної Асамблеї як консультативно-дорадчого органу при Президентові України було певним кроком вперед у практиці розробки проекту змін до Основного Закону країни, однак у межах старої парадигми.

У 2007 році в контексті подолання політичної кризи і започаткованого тоді конституційного процесу Центром політико-правових реформ було розроблено пропозиції щодо прийняття конституції за принципово новим порядком. Враховуючи історичний та сучасний зарубіжний досвід пропонувалося зробити це через Конституційні збори – загальнонаціональний представницький орган спеціальної компетенції. Ще раз такий порядок було запропоновано уже в процесі підготовки останнього проекту конституційної реформи 2012-2013 рр.

Нещодавні безрезультатні спроби внести зміни у виборче законодавство, змінити способи обрання народних депутатів і фінансування виборчої кампанії, ін., показали, що Парламент дійсно не може сам визначати основи свого статусу та діяльності, спосіб свого формування і т.п.

Новообрана Верховна Рада має внести зміни до чинної Конституції, якими передбачити утворення загальнонаціонального представницького органу державної влади спеціальної компетенції (*Конституційних Зборів, Конституційної Асамблеї*), покликаного організаційно забезпечити реалізацію народом України його первинного, фундаментального повноваження – прийняття Основного Закону суспільства та держави і внесення відповідних змін до нього.

Здійснити назрілі інституційні перетворення, реалізувати на практиці концепцію демократичного врядування спроможні тільки кадри з новим світоглядом, з якісно новим рівнем володіння технологією політичної і управлінської діяльності. Презентуючи «Стратегію 2020», Президент України зазначив: «Судову реформу можна вважати свого роду «передреформою», як і зміни в сфері держуправління. Вся державна машина підлаштована під корупційні інтереси».

Сьогодні цілком слушно акцентується увага на питаннях виконання Закону України «Про очищення влади». Однак далеко не завжди при цьому йдеться про те, ким замінити тих, хто підпадає під дію закону.

Одним із перспективних напрямів підвищення спроможності інституту державної служби на офіційному рівні визнано запровадження компетентнісного підходу до формування державного апарату, а відтак і підготовки кадрів для органів публічної влади.

Ряд зарубіжних і вітчизняних науковців класифікують професійні компетентності таким чином: *знаннєві* – у формі наявних знань, *вміннєві* – у формі наявних умінь (навичок) і *поведінкові* – у формі мотивів, ціннісних установок і навіть психофізіологічних якостей.

При запровадженні компетентнісного підходу відбувається не просто виведення на один рівень зі знаннями і вміннями поведінкових компетентностей, а саме визнання їх як *визначальних* для забезпечення ефективного використання набутих знань і вмінь.

У системі підготовки кадрів належить багато зробити з метою надання навчальному процесу більшої конкретності і практичної спрямованості. Але проблема не тільки у наявності управлінських знань і умінь, а й у мотивах їх застосування: у світогляді, в культурі управлінського мислення, у філософії управлінської діяльності.

Децентралізація висуває принципово нові вимоги до кадрів органів місцевого самоврядування, до управлінської культури суспільства загалом.

Без укомплектування органів місцевого самоврядування, передусім на базовому рівні (особливо сільських територіальних громад) професійними кадрами, такими що керуються принципом служіння, що усвідомлюють не тільки відповідальність за прийняті рішення, а й у цілому свою місію, не дадуть належного результату навіть найдосконаліші моделі територіальної організації влади. Таку ж роль покликана відіграти задекларована Урядом зміна у цілому відношення до кадрів державної служби і служби в органах місцевого самоврядування (щодо статусу службовців, оплати їх праці, ін.).

Практика засвідчує, що без тісної взаємодії з наукою неможлива успішна реалізація реформ. Тому одним із невідкладних завдань є формування на регіональному рівні експертних груп, своєрідних *«центрів науки і влади»*, покликаних забезпечити інноваційний характер процесу інституційних змін з урахуванням особливостей конкретних територій і громад.

Утворення ж регіональних робочих груп з підготовки перспективного плану формування територій громад відповідного регіону передбачено Планом заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, затвердженим КМ України.

... Серед визначальних чинників сучасної суспільно-політичної ситуації особливе місце посідають Майдан і війна.

Майдан 2013-2014 рр. був не просто за зміну еліт, а за суверенне право народу самому визначати своє сьогодні і своє завтра.

Він засвідчив вихід на політичну сцену покоління, чий світогляд формується уже в незалежній Україні. Це покоління зіграло роль своєрідного «пускового механізму» революції гідності. І з впевненістю можна стверджувати, що надалі характер суспільного поступу визначатиме воно.

Війна завжди загострює почуття справедливості. І мільйони, яких вона прямо чи опосередковано торкнулася, в жодному разі не забажають жити по-старому.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.політ.н., професор

СИМВОЛІЧНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Побудова відкритої держави, інтегрованої у світові політичні, економічні, науково-технічні, культурні, екологічні процеси, вимагає від суб'єктів політики на шляху реалізації державотворчого проекту та формування національної управлінської парадигми здібності і бажання враховувати та вивчати тенденції світового розвитку, спиратися на них, а також вдосконалювати практику політичного управління на її основі. Однією з таких тенденцій є символізація суспільно-політичних відносин, під якою розуміється перетворення на символ будь-якої дії, що свідомо здійснюється їх суб'єктом. Як специфічна форма непрямої комунікації, символ, будучи невід'ємною складовою духовного, культурного, ідеологічного, політичного життя суспільства, відіграє роль засобу інтеграції та мобілізації людських спільнот. Символи завжди використовувалися при необхідності продемонструвати силу єдності та згуртованості соціальної групи. У концентрованому вигляді вони репрезентують колективні уявлення та водночас вказують на іншу (сакральну) реальність. Тобто, символи не віддзеркалюють соціальну реальність, але стають самою реальністю для спільноти. Так, в основу формування, фіксації та відтворення нації та держави завжди закладено певну систему символоформ та символодій, які через створення національного символічного простору і конкуренцію з символічними універсумами інших культур, держав та геополітичних утворень позначають ареал розповсюдження і рівень захищеності національного та державного суверенітету. Такий величезний креативний потенціал і спроможність народжувати нові смисли, що ведуть до переформатування простору соціально-владних відносин, актуалізують дослідження природи символу як феномену політичної реальності та інструменту політико-управлінського впливу. Адже в умовах парадигмальних зрушень у світосприйнятті сучасного постіндустріального суспільства, коли послаблюються традиційні устої державного регулювання соціально-політичних відносин, знижується інструментальна ефективність політичних інститутів, що відповідають за реалізацію інтегративної та телеологічної функцій політичної системи, та відсутні результативні показники успіху інституційних інновацій у ході політичного реформування, звернення до арсеналу нетрадиційних ресурсів в політиці є насущною вимогою часу.

Враховуючи те, що новітній етап становлення української державності налічує лише третє десятиріччя і на його шляху українське суспільство стикається з труднощами об'єктивного та суб'єктивного характеру, настійність та своєчасність звернення до проблеми формування символічної форми соціальності, виявлення державотворчого потенціалу символу, як інструменту укріплення консолідуючих факторів українського суспільства на шляху подолання кризових ознак перехідного періоду, не викликає сумніву

Як магістральний історичний процес становлення політичної організації суспільства та інститутів публічної влади, державотворення є багатогранним явищем онтологічного порядку, що охоплює усі сфери соціального буття. Звідси, реалізація державотворчого проекту потребує залучення усіх можливих ресурсів, зокрема й неінституційного характеру. Одним з них є ресурс символічний, який ми пропонуємо визначати як сукупність знаково-символічних засобів породження нових смислів та закріплення старих, що застосовуються в якості інструментів структурування соціального простору в цілому та його політико-управлінського сегменту зокрема, а також використовуються з метою загальної організації взаємодій між суб'єктами суспільно-владних відносин. Структуру символічного ресурсу складають комплекси, сформовані згідно з їхнім структурно-функціональним навантаженням, яке вони несуть у процесі державного самовизначення у публічному просторі політики. Кожен із символічних комплексів, через звернення до механізмів символізації, відтворює окрему конститутивну належність держави як політичної організації суспільства, чим забезпечує процес державотворення на різних етапах його розвитку. Іншими словами, у кожному з символічних комплексів відображено окремі ознаки держави: територія, закріплена у певних кордонах; постійне населення, що мешкає на даній території; уряд, визнаний більшістю населення; правомочність вступати у відносини з іншими державними утвореннями.

Найдавнішим символічним комплексом є комплекс ідентифікації, який відповідає за створення колективної ідентичності спільноти як основи нації, зокрема й нації політичної. Він містить такі символічні форми, як мова, національний епос, історичний міф, героїчний пантеон, святковий календар, форми урочистої обрядової символіки, національні символи тотемного походження, символи-фетиші, контекстуалізовані як національні святині тощо. У ході націотворчих процесів усі вищезгадані автономні символічні форми, завдяки спроможності до репрезентації смислів, їх метафоризації та наділення безмежною кількістю значень, перетворюються на структуруючи одиниці національної символосфери - сукупності атомарних символоформ та їх похідних, об'єднаних у національну картину світу. Через відтворення принципу спадкоємності національна символосфера забезпечує стабільність існування колективу у соціальному просторі та часі, й, водночас, відповідає за адаптацію нових смислів та їх символічні проекції до параметрів функціонування системи. Відзначимо у цьому зв'яжу, що політична нація є визначальним продуктом політичної системи, а її формування - неодмінною умовою реалізації державотворчого проекту.

Не менш важливу роль у процесі становлення держави відіграє визнання населенням публічної влади, яке у символічному просторі політики забезпечує комплекс легітимації. Зауважимо, що легітимація, як процес визнання політичного порядку на основі прийнятої у суспільстві системи цінностей та норм колективного існування, вимагає публічного режиму протікання. Саме тому, утвердження легітимності відбувається у просторі публічного дискурсу політики, серед структур якого найважливішим джерелом формування політичної спільноти та інститутів панування

виступають символічні проекції політичних ідентичностей. В ході історичного розвитку на їх основі і сформувався символічний комплекс легітимації, за допомогою якого у багаторівневому соціальному організмі відбуваються обґрунтування політичного порядку, виправдання наявності соціальної ієрархії та гармонізація соціальних відносин. Смисловою домінантою даного комплексу є фігура правителя, яка на певних етапах соціо- та політогенезу уособлювала в собі саму ідею влади. Звідси його структурну основу складає група комбінаторних символів панування (регалії, інсігнії, перформативи, ритуали тощо). Втім, зазначимо, що легітимаційний механізм будь-якої події, яка відбувається у форматі публічності, спрацьовує максимально повно тільки за умов приведення до єдиного символічного знаменника усіх різновидів символів панування. Еталоном такої події є церемонія посвячення у владу та її сучасний еквівалент - церемонія інавгурації, формат та ідеологія якої задають параметри усього символічного комплексу легітимації.

На основі виявлення сутнісної спорідненості інавгурації з процедурами коронації та інтронізації можна довести її генетичний зв'язок з обрядом сакралізації. Не випадково, що з подачі США у більшості сучасних республіканських країн світу інавгурація президента перетворилася на частину «громадянської релігії».

Структуруючим ядром громадянської символосфери виступають символи державного суверенітету - державні прапор, герб, девіз та гімн, які разом складають символічний комплекс атрибуції (остаточно сформувався у сер. XIX ст.). Кожний з цих державних символів виконує свою особливу місію, а разом вони створюють цілісний семантичний текст, вплетений у публічний дискурс політики. Будучи утворенням знакового характеру, даний комплекс трансформується разом із змінами духовних пріоритетів, ціннісних орієнтирів суспільства та відбиває системні перетворення у його політичній сфері.

Наприкінці зазначимо, що як квінтесенція політичних ідеалів і цінностей, символ є потужним інструментом їх пропаганди та утвердження. Однак, з огляду на те, що за своєю природою символи можуть відігравати як стабілізуючу, так і деструктивну роль, звернення до практик символізації у процесі реалізації державної політики повинно бути вкрай обачливим. Грамотне використання інтегративного, мобілізаційного та соціокомунікативного потенціалу символу мінімізує витрати держави на досягнення у суспільстві консенсусу, що і складає сутність його функціонального навантаження, яке він несе у державотворчому процесі в цілому та розвитку публічної влади зокрема.

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

завідувач кафедри права й законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ упр., професор

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ – ГЕНЕРАТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток державного управління тісно пов'язаний з тими явищами, які відбуваються в ринковій економіці. Актуальність цього зв'язку для сучасної української держави полягає в тому, що б підвищити ефективність державного управління в регулюванні економічної діяльності та підвищення стабільності використовуючи потенціал держави. У той же час варто зауважити, що дана проблематика знаходиться не належному рівні наукових досліджень, а той же час дослідження в цьому напрямку підвищили би дієвість державного управління в регулюванні економічної діяльності та соціальних відносин.

Історичний досвід показує, що елементи управління виникають ще до суспільно-політичних систем, спочатку в общинному устрої. Управління тут у цілому носить публічний характер, але на пряму пов'язане з економічними процесами і у першу чергу із природнім поділом праці. Саме воно та зростання продуктивності праці, а також можливість створення додаткового продукту викличе відокремлення функції організації в середині племені й виділення окремих осіб і груп, як рада старійшин, по впорядкуванню взаємозв'язків усередині співтовариства та пристосованості до навколишнього середовища. Але все це зовнішня сторона прояву певного конкретного явища сутність якого становить управлінність.

Можливість розуміння управлінності як об'єктивного закону розвитку соціально-економічної формації лежить у площині руху економічної матерії. Управлінність перебуває над сутніми економічними процесами і у тісному взаємозв'язку з ними. Управлінність - це не просто частина самої економічної тканини, а самостійний шар відносин, які складаються у зв'язку із протіканням економічних процесів. Тому, управління не слід ототожнювати з економікою, але та відокремлювати від економіки. У цілому, це єдиний процес функціонування виробничих (економічних) відносин.

Об'єктивний характер суспільних законів зв'язується з постійністю дією якого-небудь явища незалежно від свідомості людей. Управлінність також не залежить від свідомості

2 людей у тому розумінні, яке існує об'єктивна необхідність, яка змушує людей реалізовувати через свою свідомість дії управлінського характеру. Відмова від такої необхідності рівнозначна краху. Якщо власник засобів виробництва не буде управляти своїм підприємством, то через короткий час воно збанкрутує, якщо держава не бутити управляти соціально-економічними процесами, те це приведе спочатку до кризи, а потім і розвалу самої держави. Тому, закон управлінності - це необхідність усвідомленого регулювання соціально-економічних процесів.

Закон управлінності - це не тільки закон регулювання економічних процесів, а закон суспільного розвитку формації, яка охоплює всю сукупність соціально-економічних відносин. Управлінність оплює не тільки економіку, але й усі сторони суспільства. Під регулюючим впливом управління перебуває наука, міжнаціональні та міжетнічні відносини, політика, оборона, інформація і інші сторони соціального функціонування суспільства. Разом з тим, говорячи про управлінність, не слід абсолютизувати її, тобто використовувати її у всій тканині соціально-економічного життя. Об'єктивна необхідність не означає загальність. Ступінь такого впливу на соціально-економічне життя повинна бути зваженим, оскільки абсолютизування того або іншого явища веде до зворотнього - до його саморуйнування. Питання ж конкретного насичення управлінням тих або інших процесів є питанням конкретики науки та практики управління.

Розвиток управління, як конкретної форми управлінності, дає можливість глибше зрозуміти і самі економічні відносини. У первіснообщинному утворені з його племінною організацією всі соціально-економічні процеси існують спільно, але їх розвиток веде до вибуху, аналогічно тому як виникнення Всесвіту починається з Великого вибуху.

Внутрішні зміни в племені починаються із природнього поділу праці. Воно спеціалізувало окремі види роботи та сприяло підвищенню їх ефективності. Крім того, така спеціалізація вела до необхідності координації видів роботи, а тому виділяється такий прошарок, який починає здійснювати управління, яке поширює свій вплив не тільки на економічне життя, але й соціальне. Ефективність праці різко зростає у зв'язку із застосуванням залізних знарядь праці та створюється основа виробництва додаткового продукту. Керуюча каста, яка має привілейоване положення в суспільстві, одержує значний доступ до додаткового продукту та можливість присвоєння його частини. Поступово створюються умови майнової та соціальної нерівності в племені. Плем'я з його громадською організацією входить у протиріччя з фактичною системою економічної й соціальної нерівності. Воно вже не відповідає новому порядку, який фактично існує. І цей процес виражається як розпад первіснообщинного утворення.

Взаємодія розподілу праці, управління та додаткового продукту веде до зміни соціально-економічної організації суспільства. Привілейована каста, яка народжувалася, прагнула закріпити новий порядок, який існував. Це привело до виникнення такої соціальної організації, якою є держава. Але держава як явище відривається від економічних відносин і стає соціально-політичною організацією суспільства, яке відбиває інтереси власників засобів виробництва. Перетворення держави в самостійний організм викликає зворотний вплив на управління. Воно також розділяється на державне та економічне управління. Першим займається держава, а другим - власник засобів виробництва. Воно виявляється в різних прошарках соціально-економічного життя, а оскільки воно всмоктується цими різними прошарками соціально-економічної формації, то в цих структурах функціонує самостійно, обслуговуючи ці сфери.

Управління проникаючи в державу, реалізує його сутність. Держава здійснює публічну діяльність, тому і управління носить публічний характер і представлене його виконавчо-розпорядчою діяльністю. У той же час, саме ця діяльність займає більшу частину діяльності держави, тому воно займає в ньому домінуючу роль. Держава виділившись у самостійне явище має значні можливості просторового і часового розвитку, тому в соціально-економічній системі розвивається найбільше інтенсивно. Тому не випадково держави давніх часів мають високий рівень саморозвитку. Управління як невід'ємна частина держави також інтенсивно розвивається разом з ним і тому в давніх державах існували високорозвинені системи державного управління. Алі важливо відзначити, що як єдине явище управління не існує, а представлене відокремленими системами державного і економічного управління, які істотно відрізняються одне від одного, оскільки обслуговують достатньо самостійні і відокремлені сфери.

Регулюючий вплив держави, пов'язаний не тільки з об'єктивним характером державного управління, виходячи з закономірностей розвитку ринкового господарства, алі й необхідністю регулювання соціальних наслідків діяльності суб'єктів, що займаються економічною діяльністю. Історично XIX сторіччя та перша половина XX сторіччя, свідчили, що діяльність власників капіталу в цілому носила негативний соціальний ефект. Незадоволення населення соціальними наслідками розвитку капіталізму привело в післявоєнний період другої світової війни ліві уряди до влади в Західній Європі, які намагалися за допомогою державного управління вирішити всі соціально-економічні проблеми суспільства. Однак ця практика виявилася невдалою, бо не спиралася на реальну основу закономірностей економічного розвитку. Прагматики, які прийшли їм на зміну, бачили розвиток ринкового господарства на законах товарного виробництва з розумним державним регулюванням економічних процесів і зняттям негативних соціальних наслідків, що несе в собі ринкова економіка. Широка інтервенція державного управління в соціально-економічні процеси з качану 60-х років дала свої результати - забезпечила швидке зростання економіки розвинених країн і стабілізувала соціальні відносини в суспільстві. Таким чином, державне управління сприяє розвитку ринкової економіки і виступає стабілізуючим чинником соціальних процесів.

Розвиток розподілу праці призводить до розвитку товарності держави. Держава є не тільки регулюючим суб'єктом економічних процесів, але всі більш сама виступає суб'єктом цих відносин в особі державного сектору економіки, а також ринку споживання товарів і послуг. Інтервенція держави в економіку - особлива рису XX сторіччя. Соціально-економічні процеси, що відбуваються у виробничих відносинах, і прогрес продуктивних сил, повз волі втягнули державу в активне регулювання економіки, а також зробили його безпосереднім учасником цих відносин. Ускладнення економічних процесів викликало ускладнення функцій самої держави, а це, у свою чергу, призвело до спеціалізації функцій держави і, особливо, до спеціалізації економічної функції. У свою чергу, розвиток саме цієї функції призвів до її розширення по декільком напрямкам - державне регулювання економіки, розвиток державного ринку товарів і послуг, і утворення державного сектору економіки. Останні два напрямки увійшли складною частиною в ринкову економіку і, таким чином, поширили базу товарного виробництва. Держава у своїй певній частині стала товарною або більш спрощено - ринковою.

Держава серед учасників ринкової економіки є привілейованим суб'єктом у ньому, оскільки, окрім економічної сили та потужності вона ще володіє політичною владою через яку може впливати на суб'єктів економічних відносин. Враховуючи, що держава це специфічний суб'єкт ринкового господарства, то її завданням є відбивання економічних інтересів всього суспільства та вплив на приватні інтереси суб'єктів економічної діяльності так, щоб у більшій ступені підпорядкувати їх суспільним інтересам. Скоординувати і з'єднати їх у єдине ціле можна шляхом державного регулювання економіки. Звідси випливає необхідність самого державного управління в регулюванні економіки та подальшого його удосконалення.

ГОЛИНСЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

«СТРАТЕГІЯ 2020»: ВИТОКИ, ІДЕЇ ТА ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ

Програма Президента Петра Порошенка «Стратегія 2020», основні позиції якої він озвучив на прес-конференції 25 вересня та розгорнув на зустрічі з громадськістю м. Одеси 23 жовтня цього року представляє собою досить амбітний

стратегічний план довгострокового характеру. В ньому визначено низку необхідних для успішного розвитку держави за рядом розділів ключових показників. Таким чином, незаперечним вихідним положенням моєї доповіді прошу вважати те, що Стратегія важлива, необхідність її побудови та реалізації «сьогодні і зараз» повністю назріла об'єктивно, а положення вкрай актуальні. Але неупереджений огляд сильних та слабких сторін схожих концепцій, а також витоків самої її ідеї дасть можливість уточнення її проблемних позицій в подальшому.

Так, у 2011 році більше тисячі російських експертів (21 експертна група) під керівництвом та на базі наукових потужностей Державного університету – Вищої школи економіки та російської академії народного господарства та державної служби розробили другу (у порівнянні з редакцією 2006-2007 року) концепцію довгострокового розвитку Росії, яка називалася так само - «Стратегія 2020». Водночас, основні автори нової моделі зростання В. Мау та Є. Ясін визнаючи, що «…исчерпала себя прежняя модель, опиравшаяся на быстрый рост внутреннего спроса и цен на товары российского экспорта» в підсумковій доповіді 13 березня 2012 року суперечать собі та знову прив'язують соціально-економічну складову до сировинного питання, зазначаючи: «Новая модель роста может быть выстроена при … принятии бюджетных правил, регулирующих расходы бюджета в зависимости от долгосрочной цены нефти» [1,2].

З цього та з багатьох інших моментів можна зробити висновок про відсутність системності в формальному аналогу російського зразка.

Між тим, саме системність є найбільш важливою умовою побудови будь-якої успішної стратегії розвитку держави як головного інституту не лише політичної, а й усіх інших суспільно-соціальних систем, що функціонують в сучасному світі.

В цьому зв'язку, як представник економічної сфери державно-управлінської науки, хочу зробити відступ та додати наступне. Зважаючи те, що глобальні ринки з початку 2-го десятиріччя XXI століття функціонують в умовах визначального впливу хвилі боротьби за стратегічний ресурс (виходячи з теорії «довгих хвиль» М. Кондратьєва), як наслідок, провідними економістами світу визнано факт глобального порушення та перебудови звичних у XX столітті параметрів економічного циклу [3,4]. Відтак, відбувається різка актуалізація теорії Дж. Кейнса щодо необхідності державного регулювання ринкових процесів (з пропорційним послабленням ролі класичної теорії А. Сміта щодо можливостей самооздоровлення економік без втручання держави). А отже, в сьогоднішніх умовах розвитку національних та наднаціональних економік держава стає головним інститутом і щодо економічних систем. При чому, не лише перехідних, а й навіть 100-відсотково орієнтованих на вільний ринок. І питання системності у стратегіях їх розвитку виходить на перший план.

Отож, зазначені слабкі місця російського аналогу слід обов'язково врахувати при розгортанні вітчизняної «Стратегії 2020».

Повертаючись до неї, скажу, що у вітчизняних практиках ми можемо знайти скоріше не аналогії, а джерело управлінського досвіду та самої концептуальної ідеї.

Мова йде про Концепцію стратегічного плану розвитку міста Вінниці «Стратегія розвитку Вінниці 2020», затверджену рішенням міської ради ще від 24.09.2010 № 2912 [9]. Вона направлена на забезпечення високих стандартів якості життя вінничан та стабільного економічного зростання міста. У 2013 році прийнято відповідну Стратегію збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року (Рішення від 8.11.2013 № 578), і у тому ж 2013 році похідні стратегії розроблено та запроваджено у Вінницькому, Чечельницькому, Липовецькому, Оратівському, Могилів-Подільському, а далі в усіх інших районах області [5-10].

Природний індивідуалізм потреб окремих територіальних громад та їх об'єднань виражено у двокомпонентній будові стратегій: кожна з них містить дві групи завдань:

1. Щодо реалізації стратегії вищого рівня на своїй території (район та місто Вінниця обласної, село-районної);
2. Групу завдань з вирішення власних соціально-економічних проблем.

У інших областях подібні довгострокові документи, як правило, обмежуються 2015 роком (за винятком м. Києва, де розроблено стратегію до 2025 року) та переважна більшість з них первинно, або з плином останніх подій почали носити формалізований «паперовий» характер.

У якості одного з основних системних компонентів «Стратегії 2020» можна розглядати Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року (Постанова КМУ від 06.08.2014 №385). Але за відсутності станом на сьогодні повного тексту базового аналізованого документу, цей висновок є дещо передчасним.

Враховуючи зазначене, висловлю тезу про те, що з метою її успішної реалізації, Стратегія 2020 перш за все повинна носити наскрізний за територіальною ознакою характер, тобто за прикладом Вінницької області, вибудувати відповідні підсистеми цілей та індикаторів їх реалізації у кожній області, місті, селі чи селищі. Найбільш придатним тут буде застосування ресурсно-індикативної концепції, яка незаслужено забута в Україні, та у повній мірі ще в 50-х роках використана американцями при створенні засад поєднання бази стратегічного менеджменту та програмно-цільового методу управління [11, с.85-87].

Одночасно, слушною вважаю думку щодо передачі в регіони та на місця 65% владних повноважень. Але тут треба визначитися з базою обрахунку цих відсотків – у ході висвітлення положень Стратегії про це нічого не сказано. Або це пряма передача органам місцевого самоврядування частини повноважень, виписаних Законом України «Про місцеві державні адміністрації», або це передача частини конституційних повноважень центральних органів влади, або все ж таки мова йде про передачу 65% централізованих у попередні роки повноважень щодо управління фінансово-економічним ресурсом, або все разом узяте. Версій багато, потрібно шукати відповідь. Якщо зважити на останню з наведених, то можливо, мова йде про тезу, озвучену в ході прес-конференції щодо збільшення частки коштів місцевих бюджетів у загальнодержавному бюджеті з 31% до 65%. Але при такому викладенні позиції не може йти ніякої мови про фінансово-бюджетну децентралізацію. Оскільки її основою є реальна фінансова автономія та розпорядження своїми коштами, то тоді навпаки - централізація збільшиться у двічі - все в центр, а потім щось на периферію.

І, наостанок, стосовно ще однієї тези Президента. Дійсно, наївно думати, що для всього цього достатньо закону, указу чи постанови. Треба змінювати не лише людей, треба змінювати систему, інакше нові люди рано чи пізно стануть такими, як і їх попередники.

Але дорогу осилить лише той, хто нею йде.

Список використаних джерел.

1. Ясин Е.: «Потенциально мы можем идти быстрее, чем развитые страны». – Електронне джерело. – Режим доступу :http://mn.ru/business/20110908/304749266.html
2. Мау В.: «Стратегия 2020» – это не программа, а набор разумных развилок . – Електронне джерело. – Режим доступу : http://2020strategy.ru/news/32684585.html
3. Жаліло Я. А. Деформації моделі економічного зростання в мовах політико-економічного циклу й перспективи їх подолання // Фінанси України. - 2007. - № 10. - С. 139-147.
4. Материалы XXI Кондратьевских чтений «Мировая экономика ближайшего будущего: откуда ждать инновационного рывка?» 19 ноября 2013 г. – М. : Международный фонд Н. Д. Кондратьева. – 442 с.
5. Стратегія регіонального розвитку Вінницького району на період до 2020 року. – Електронне джерело.– Режим доступу : vinrajrada.org.ua/upload/files/proekty_rishen/.../Strategiya%202020.doc
6. Стратегія регіонального розвитку Могилів-Подільського району на період до 2020 року. – Електронне джерело.– Режим доступу : http://rda.m-p.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1437&Itemid=107
7. Стратегія регіонального розвитку Оратівського району на період до 2020 року – Електронне джерело.– Режим доступу : orrda.gov.ua/.../Стратегія%20розв_%20району%20на%202012-2020.doc
8. Стратегія регіонального розвитку Липовецького району на період до 2020 року – Електронне джерело.– Режим доступу : lipovec-rada.org.ua/upload/.../СТРАТЕГІЯ%20РОЗВИТКУ%202020.doc.
9. Стратегія регіонального розвитку Чечельницького району на період до 2020 року – Електронне джерело .– Режим доступу : chechelnik.org.ua/upload/files/rda/2020.doc
10. Рішення Новоміської сільської ради Тиврівського району вінницької області від 28.03.2013 року Про Стратегію розвитку Новоміської територіальної громади на період до 2020 року. – Електронне джерело .– Режим доступу :_tivrovrada.gov.ua/upload/files/стратегія%20розвитку(1).docx
11. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О.В., – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с. 3.

КРИВОЦЮК ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ БЕЗПЕКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У глобалізованому світі негативні наслідки глобалізації значно більше вражають країну, яка залишається на узбіччі простору розвинених країн. Національна безпека не може бути гарантована без тісної співпраці з впливовими міжнародними структурами безпеки різного рівня.

За роки незалежності в Україні не вдалося досягти значних успіхів у формуванні та реалізації ефективної політики національної безпеки. Кризові явища, що існують на сьогодні в усіх сферах життя суспільства, та у зовнішніх відносинах країни, свідчать про відсутність довгострокової стратегії в діяльності її владних інститутів. Традиційно Україна будувала власну безпекову політику більше в режимі реагування на виклики, що по суті не залишало простору для реалізації масштабних стратегічних планів. Перебуваючи поза ЄС та/або НАТО, Україна не може брати повноцінну участь у формуванні механізмів європейської безпеки і фактично перебуває у зоні «вакууму безпеки».

Як підтверджують останні події, відносини партнерства з НАТО, так само як і відносини сусідства з ЄС, принципово не вирішують проблеми ефективного протистояння новітнім загрозам. Україна співпрацює з ними, але не отримує надійних гарантій власної безпеки.

Реагування на сучасні виклики та загрози в таких умовах потребують формування принципово нової моделі національної безпеки. Вона має відповідати масштабам існуючих загроз, бути інтегрованою у систему міжнародної та регіональної безпеки як їх невід'ємна складова.

Європейська інтеграція є важливою складовою процесу глобалізації сучасного світу та продовженням магістрального шляху модернізації світової цивілізації. Розвиток процесів консолідації Європи вимагає від європейців визначення своїх геополітичних та економічних інтересів на глобальному рівні та практичного формування орієнтованого на Європу геоекономічного простору з включенням суміжних країн в сферу європейських інтересів. Орієнтуючись на європейську модель розвитку, Україна позиціонує себе як європейську державу, спроможну зробити вагомий внесок у розбудову європейської економічної, політичної та безпекової систем.

Зволікання з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС колишнім керівництвом країни могло призвести до припинення курсу на європейську інтеграцію нашої держави. Цілком вірогідним був варіант повного включення України до російської зони геополітичного та економічного впливу, що мало б наслідком втрату країною суверенітету.

Асоціація нашої країни з країнами об'єднаної Європи – це можливість виходу України із «сірої зони безпеки». Після ратифікації Угоди про асоціацію з ЄС перед Україною відкривається можливість поступового переходу до активної, діючої на випередження політики, спрямованої на створення нової системи національної безпеки. Угода в принципі уможливлює тісніше об'єднання позицій України та ЄС у сфері безпеки з питань, які становлять обопільний інтерес. Передбачена можливість конвергенції України з безпековими структурами ЄС, що може підвищити роль України в архітектурі європейської безпеки і зміцнити перспективу формування системи взаємних зобов'язань у цій сфері.

Однак ратифікація Угоди не дає Україні автоматичних гарантій виходу з «сірої зони безпеки». Вона лише отримує нові можливості, використання яких залежатиме від волі та бачення українського керівництва. Необхідно розуміти, що швидких дивідендів на цьому шляху ми не отримаємо. Більш того, через загострення загальної ситуації у світі сучасна система європейської безпеки перебуває у стані випробування.

Ключові елементи європейської безпеки – НАТО, ЄС, ОБСЄ – в умовах нападу Росії на Україну та окупації Криму виявилися недостатньо ефективними. Це стосується, насамперед, безпекових структур ЄС. Європейський Союз, сконцентрований на засобах «м'якої сили», виявився неготовим діяти у ситуації застосування Росією засобів «жорсткої сили». Оборонна складова зовнішньої політики ЄС та наявний потенціал не передбачають можливостей конкретних дій у подібних ситуаціях.

Останні події висвітили також неефективність і кволість, притаманну Європейській політиці сусідства (ЄПС), яка виявилася неспроможною попередити та пом'якшити ризики для Європи як на середземноморському, так і на східноєвропейському напрямках.

Внаслідок нинішньої кризи вийшли на поверхню ознаки тактичних і стратегічних прорахунків в оцінці та розумінні природи постбіполярного середовища безпеки, яких припустилися як НАТО, ЄС, ОБСЄ, так і ключові міжнародні гравці. Уявлення про зменшення ролі «жорстких загроз», насамперед на Європейському континенті, виявилися передчасними. Російська анексія Криму порушила військовий баланс сил у регіоні, що склався після закінчення холодної війни. Тактика «залучення» Росії, її умиротворення, що базувалася на загальній стратегії ставлення до Росії як до партнера Заходу, зазнала нищівної поразки.

Анексія Криму Росією є порушенням багатосторонніх міжнародних угод, що забезпечували підтримку миру та стабільності в Європі: Заключного Гельсинського акту 1975 р., Будапештського меморандуму 1994 р., Основоположного акту НАТО – Росія 1997 р. Дії Росії суперечать базовому документу Ради атлантичного партнерства, Римський декларації та іншим домовленостям.

За умов необхідності протистояння «жорстким загрозам» Росії НАТО знову стає основою європейської безпеки.

За цих умов співпраця з США у плані забезпечення національної безпеки для України є визначальною. З цією метою необхідно добиватися укладення з США угоди про особливе партнерство, на кшталт угод, які мають з цією державою Ізраїль, Південна Корея, Тайвань. Мова йде про статус ключового союзника США.

Враховуючи, що позаблоковість не надала Україні додаткових гарантій національній безпеці, постає питання щодо відновлення курсу на членство в НАТО. Лише членство в Альянсі дозволяє на сьогодні захистити територіальну цілісність та суверенітет країни. Політична та військова співпраця з Альянсом є для України життєво необхідною. Тому отримання від НАТО статусу спеціального партнера на сьогодні видається цілком слушним. Це партнерство має стати невід'ємною частиною курсу України на європейську інтеграцію.

З огляду на ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Міністерству оборони України доцільно започаткувати співробітництво з Європейською оборонною агенцією.

Доцільно також ініціювати переговорний процес з ядерними державами щодо укладення юридично зобов'язуючого документа, який би доповнив положення Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку із приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештського меморандуму) від 5 грудня 1994 р. конкретними механізмами автоматичного застосування низки заходів для захисту безпеки України та відповідальності провідних держав світу за порушення зобов'язань.

Додаткові гарантії безпеки надаватиме Україні розширення економічних зв'язків з країнами ЄС, у т.ч. шляхом створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Список використаних джерел.

1. Виступ Президента України Петра Порошенка на церемонії підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 27 червня 2014 р. // www.president.gov.ua/news/30620.html
2. Виступ Президента України Петра Порошенка на засіданні Верховної Ради України під час ратифікації Угоди про асоціацію України з ЄС 16 вересня 2014 р. // www.president.gov.ua/news/31234.html
3. Виступ Президента України Петра Порошенка на спільному засіданні палат Конгресу США 19 вересня 2014 р. // www.president.gov.ua/news/31256.html
4. Горбулін В. Україна на розломі глобальної системи безпеки // Дзеркало тижня. – 2014. – 22 травня.
5. Декларація Уельського саміту НАТО // www.nato.int/cps/uk/natohg/official_texst_112964.htm
6. Заява Президента України Петра Порошенка за результатами засідання Комісії Україна – НАТО на рівні Глав держав та урядів країн-членів та партнерів НАТО 04 вересня 2014 р. // www.president.gov.ua/news/31168.html
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності»: Указ Президента України від 28 серпня 2014 року №744/2014

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ратифікувавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україна визначила її як власний план модернізації, який є обов'язковим для виконання. Низка положень зазначеної Угоди вимагають проведення реформ більш ніж у тридцяти сферах, реалізація яких неможлива без системної модернізації публічного управління та приведення його у відповідність до європейських стандартів і адміністративно-правових принципів.

Варто зупинитись на сутності одного з найменш вивчених українською наукою принципів європейського адміністративного права – принципу захисту легітимних очікувань, який, як один із фундаментальних принципів європейської публічної адміністрації, спрямований на реалізацію контролю за діяльністю публічної адміністрації, охорону прав індивідів та забезпечення відповідальності державних органів і посадових осіб за прийняті ними рішення.

Дії державних інституцій та службовців, відповідно до цього принципу, не повинні йти всупереч легітимним інтересам та очікуванням зацікавлених осіб.

На публічну адміністрацію покладені, в першу чергу, адміністративно-управлінські функції. Стосовно ж мети її діяльності, то якщо метою держави є служіння інтересам суспільства, то аналогічна мета буде і у підпорядкованих їй органів, а крім цього – ще й забезпечення інтересів самої держави. У цілому ж, проблема легітимності органів державної влади була і є надзвичайно важливою та актуальною для України, особливо сьогодні, в період запровадження радикальних системних змін для забезпечення ефективного функціонування публічного управління, а найбільше – коли існує низка загрозливих тенденцій щодо цілісності держави. Зараз, як ніколи за роки незалежності України, надзвичайно важливе значення має абсолютна довіра і суспільне визнання кожної з гілок влади, і лише за таких умов влада може бути визнаною легітимною.

Загалом же, легітимність – позитивна оцінка (визнання, схвалення, підтримка) інститутів влади та її ініціатив з боку громадян, сприйняття громадою дій влади як таких, що здійснюються у загальносуспільних інтересах та заради суспільного блага. Легітимність державної влади – необхідна передумова соціально-політичної стабільності держави, важливий індикатор правильності та підтримки громадськістю політичного та економічного курсу держави. Легітимність органів державної влади не може бути встановленою раз і назавжди, вона є динамічною характеристикою функціонування політичної системи. Як неодмінний атрибут державної влади легітимність складається з ціннісних оцінок, переконань та уподобань населення щодо реалізованих владою ініціатив та уявлень громадян про належний порядок.

Головними індикаторами, за допомогою яких можна визначити рівень легітимності влади, є: 1) ступінь довіри населення до органів державної влади; 2) суспільно-політичні очікування громадян; 3) інтенсивність та характер прояву громадської активності.

Події кінця 2013 – початку 2014 року, що відбулися в українському суспільстві, поза сумнівом, стали вододілом початку нової доби. Надати повну і об'єктивну оцінку цим подіям можна буде лише в історичній перспективі, однак вже зараз ситуацію в Україні можна схарактеризувати як системну кризу – кризу базових відносин у політико-правовій та соціально-економічній сферах, на яких будувалася чинна модель розвитку країни. Суспільство здійснило спробу радикального оновлення – через системний злам, в надії стати іншим – справедливим, сучасним, цілісним, конкурентоспроможним.

Зрозуміти, що насправді відбулося в Україні, – значить уже розпочати шлях до оновленого суспільства, а також – запобігти повторенню подібних криз у майбутньому. Ураховуючи сучасні соціально-політичні виклики, що спонукають до демократичних реформ, домінантними джерелами легітимності влади виступають економічна і соціальна ефективність діяльності органів публічної влади, що, найперше, сприятиме реалізації інтересів громадян, територіальних громад, суспільства в цілому.

Одними із найголовніших і найважливіших завдань, які постають і перед державою, і перед громадськістю – подолання системної кризи, і проведення задекларованих Президентом України в «Стратегії 2020» низки реформ і спеціальних програм у пріоритетних сферах розвитку держави. А це, в свою чергу, потребує розробки антикризових технологій, спрямованих на усунення причин кризових явищ у системі державного управління і в суспільстві загалом на основі оптимізації взаємодії між громадянським суспільством, владою та бізнесом, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Тому в науковому середовищі актуалізуються питання розробки і реалізації ефективного державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами з урахуванням ресурсних обмежень, що потребує переходу на нову філософію організації управління державними проектами та програмами – проектний підхід до реалізації публічної політики. Доцільність інтеграції проектної методології в державно-управлінську антикризову діяльність пов'язана, насамперед, із необхідністю ухвалення складних управлінських рішень в умовах обмежених ресурсів, фінансових коштів та великої міри невизначеності та ризиків.

При цьому варто наголосити, що реформи можуть бути успішними лише за умови їх комплексної реалізації, таким чином, щоб перетворення в одній сфері, наприклад, економічній, стимулювали перетворення в соціальній сфері, а вони, у свою чергу, – в політичній сфері, й навпаки. Держава без вироблення певного образу майбутнього, а також – схваленої суспільством стратегічної моделі поведінки, приречена лише на поглиблення кризи.

Із метою формування концептуальних засад антикризового проектного управління в державному секторі та розроблення практичних рекомендацій щодо формування державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами на засадах проектного підходу, необхідним є вирішення на науковому рівні наступних практичних завдань:

- проведення аналізу сучасних стратегій і технологій антикризового управління, визначення можливостей та обмежень щодо їх запровадження в державному секторі;
- доведення доцільності запровадження проектного підходу як засобу реалізації антикризових стратегій в управлінні соціально-економічними процесами;
- обґрунтування концептуальних засад антикризового проектного управління в державному секторі;
- визначення сутності, принципів та функцій державного механізму антикризового управління;
- визначення ролі та функцій зацікавлених сторін в державному механізмі антикризового управління;
- визначення портфеля проектів, що забезпечуватиме впровадження антикризових заходів в усіх напрямках відповідно до фази життєвого циклу та обраної стратегії – моніторинг, маркетинг, інновації, інвестиції тощо;
- розроблення практичних рекомендацій щодо формування державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами на засадах проектного підходу;
- розроблення комплексу методів діагностики і моніторингу кризового стану та методики оцінки ефективності антикризових заходів;
- формалізація процесу антикризового проектного управління в державному секторі.

Використання результатів зазначених практичних завдань сприятиме: запровадженню у державний сектор концепції управління проектами, як найбільш ефективного інструменту в управлінні змінами, заснованого на врахуванні інтересів громадян; формуванню більш гнучкої та чутливої організаційної структури публічного управління, здатної своєчасно реагувати на суспільні зміни і виклики; вдосконаленню підготовки якісних кадрів, готових брати на себе відповідальність і ефективно та результативно досягати поставлених перед ними завдань. Це, безперечно, сприятиме підвищенню якості та тривалості життя населення, що є головним індикатором ефективності діяльності органів публічного управління.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, к.політ.н., доцент

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Протягом всіх років існування України як незалежної держави, зберігає наукову актуальність тема децентралізації влади.

Останнім часом до наукового інтересу додалась політична актуальність, що обумовлено як позиціями окремих політиків та політичних сил, так і ходом політичного процесу в нашій країні. Проблема децентралізації влади розглядається у різних ракурсах в контексті науки державного управління.

Аналіз наукової літератури свідчить, що єдиних підходів до проблеми децентралізація влади України немає. З одного боку, децентралізація, як і демократія, розуміється як мета, досягнення якої автоматично вирішить економічні, політичні, соціальні, культурні проблеми, реально існуючи в Україні. З іншого боку, регіональні еліти, що потребують повноважень, вимагають більше прав саме під прапорами «децертралізації», не враховуючи, що існують інші моделі адміністративно-територіальної організації країни. Разом з цим, в політичному дискурсі присутнє негативне ставлення до політичної і економічної централізації, яка асоціюється з радянською плановою економікою.

На початку 90-х років дискусії про те, яким повинен бути устрій України були дуже поширеними – посткомуністична країна шукала оптимальну модель існування та розвитку. Після прийняття Конституції у 1996 році, розмови про федералізм до певної міри стихли, але не повністю. В ході останніх політичних подій, (президентської та парламентської) виборчих кампаній дискусії про те, яким має бути політичний устрій України, знову активізувалися, ще з більшим натхненням, ніж до 1996 року. Професор Антоніна Колодій підкреслює, «що нам потрібно спершу навчитися жити за Конституцією. Це, може, важливіше, аніж вигадувати усе новий дизайн» [1, с. 84]. Львівський політолог зазначає: «можливості покращити справи з демократією, взагалі з розвитком, за допомогою дизайну дуже невеликі. Кожна система по-своєму працює за певних умов. А тому питання про те, потрібно, чи не потрібно міняти, наприклад форму правління…, або, чи потрібно міняти унітарну державу на федеративну – це питання певною мірою – умоглядні» [1, с. 85].

Аргументи політиків, які звучать на користь «децентралізації», є по суті аргументами на користь розширення прав та можливостей місцевого самоврядування та територіальних громад, що не обов`язково закладає передумови федералізму. Аналізуючи співвідношення поняття «децентралізація» і «федералізація», А. Колодій пише: «Децентралізація ширше поняття і може втілюватися у різній формі. Навіть ті хто виступає проти федералізму, дуже часто говорять про децентралізацію. Будь-яка влада, якщо вона не має жодних перешкод при здійсненні функцій в інтересах суспільства, не забуває і про себе. І якщо цю тенденцію не зупинити, то це приведе до узурпації влади. У науковій літературі подоланню централізації влади, її узурпації приділено багато уваги. А також винайдено два механізми подолання узурпації влади – розподіл гілок влади, другий – децентралізація» [1, с. 87].

Сьогодні представники політичної науки, державного управління говорять про необхідність розширення можливостей децентралізації і на регіональному, і на місцевому рівні. Насправді, на етапі переходу до демократичних принципів управління державою особливого значення набуває регіональна проблематика, зокрема, вдосконалення системи місцевого самоврядування як інституту публічної влади. Ознаками сильних чи слабких позицій регіонів є їх сумарний вплив на публічну політику, доступ до центру рішення та ролі, які групи відіграють на місцевому рівні. Поняття впливу на публічну політику пов`язується з тим, наскільки інституціональне оформлення і повноваження політичної влади залишають місце для артикуляції регіональних інтересів – якщо влада блокує доступ до центрів рішення, то проблема вже у природі самої влади та реальному потенціалі груп. Можливо, саме регіоналізацію унітаризму варто сприймати як відповідь на претензії і задоволення інтересів локальних чи регіональних груп.

Успішність проекту децентралізація влади залежатиме від того, наскільки правильно сформовані канали доступу до центрів політичних рішень, а це, у свою чергу, проявляється у інституціональному факторі організації державної влади. Мова йде про позиції регіональних інтересів і ролі регіонів у співвідношенні з іншими елементами політичної системи.

Вивчення досвіду взаємодії європейських політичних, владних інститутів є важливою умовою з точки зору вироблення та впровадження єдиної методики, оптимальної структури своєрідних регуляторів регіональних та державних взаємовідносин - як пошуку компромісів між локальними та загальними інтересами в Україні. З точки зору інституціалізації системи регіональної політики Європейського Союзу в Україні треба враховувати. Різноманіття інструментів регіонального розвитку, що застосовується у європейських країнах є потужним джерелом досвіду для України. Ці інструменти необхідно адаптувати до вимог і умов здійснення реформ в Україні, якщо вона не хоче залишатися тільки потенційним кандидатом на вступ до Європейського Союзу.

Регіональний аспект демократизації в Україні тісно пов’язаний з наступними важливими складовими державотворення: децентралізацією публічного управління, реформою місцевого самоврядування, адміністративною та територіально-адміністративною реформою.

Україна знаходиться напередодні суттєвих змін у державній політиці, заявлених у презентованій Президентом України Петром Порошенком «Стратегії 2020». Зміст цих змін визначатиметься як рівнем усвідомлення суспільством та владою сутності соціально-економічних та політичних процесів, що відбулися і відбуваються у регіонах за останній час, так і обранням моделі, за якою відбуватиметься подальше регулювання регіонального розвитку.

Список використаних джерел.

1. Колодій А. Український федералізм: політичні аспекти / А. Колодій // Незалежний культурологічний часопис «Ї». – Львів, 2002. – Число 23. – С. 81-121

ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

ІЖА МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ

директор ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
д.політ.н., професор, Заслужений працівник освіти України

ПОПОВ СЕРГІЙ АФАНАСІЙОВИЧ

заступник директора з наукової роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ: ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ АСПЕКТ

Президент України П.О. Порошенко одним із ключових пріоритетів «Стратегії - 2020» визначив децентралізацію влади, яка безпосередньо стосується реформування системи регіонального управління, підвищення її ролі у вирішенні комплексу проблем цього рівня, зокрема надзвичайно важливих - економічних і фінансових. Їх вирішення нероздільно пов'язано із забезпеченням здатності цієї системи до якісного її оновлення згідно з завданями реформ щодо її: організаційної культури, стратегії, структури, функцій, стилю керівництва, управлінських інструментів, методів управління персоналом, «чутливості», «відкритості» і «прозорості» для зовнішнього оточення, а також щодо оволодіння публічними службовцями новими професійними знаннями і навиками, реформаторським світоглядом.

Реформи завжди націлені на зміни, а у даному випадку, на переміни якісного характеру, що визначає їх інноваційний характер. Тобто, реалізація президентських ініціатив тісно пов'язана з нововведеннями в системі органів публічної влади (далі – ОПВ), успішне впровадження яких стримується факторами своєрідного характеру. За результатами опитування з поміж перших за рейтингом (окремо по 10 внутрішніх і зовнішніх) проблем інноваційного розвитку системи ОПВ експерти визначили і ті, що безпосередньо стосуються їх службовців, а саме:

– *внутрішні проблеми* щодо низького рівня стратегічного мислення керівництва системи ОПВ; браку визнаних державних лідерів (менеджерів) інноваційного типу; неналежної інноваційно-орієнтованої підготовки публічних службовців та розвитку їх інноваційної культури;

– *зовнішні проблеми* щодо переосмислення значимості системи ОПВ у суспільстві; потреб переорієнтації цінностей публічної служби; недостатньої уваги інноваційно-орієнтованій підготовці і підвищенню кваліфікації державних лідерів «проривного» характеру, керівного складу системи ОПВ, осіб кадрового резерву на їх заміщення.

На низький рівень теоретико-прикладної інноваційної готовності публічних службовців вказують результати й інших досліджень. Так, тільки: 5,3% опитаних ознайомлені з державно-управлінськими нововведеннями; 11% мають досвід з впровадження нововведень; 30% з опитаних вважають, що вища (базова) освіта надала їм інноваційні знання та вміння; 18% опитаних нововведення відносять до функцій спеціально підготовлених фахівців. Цікавим є розуміння службовцями категорії «відповідальність». Так, тільки: 37% опитаних розуміють як суворе виконання директивних норм; 5% - як оперативне їх виконання. Тобто, має місце слабкої професійної готовності кадрового складу публічної служби до здійснення реформ.

Причини виникнення такої ситуації, передусім, пов'язані з освітньо-професійною підготовкою публічних службовців. *По-перше*, за статистичними даними станом на 01.01.2014 року в Україні тільки 3,1% службовців мають вищу професійну (державно-управлінську) освіту від їх загальної кількості [1]. Решта з них має освіту майже за всіма її

галузями: більшість - економічну, юридичну і інженерно-технічну. Приріст же магістрів за напрямом підготовки «Державне управління» у 2013 році склав 0,43%. Ситуація ускладнюється ще й тим, що з поміж державних службовців 8,4% мають неповну вищу освіту, а з посадових осіб місцевого самоврядування – 25,8%. В Одеській області також тільки 3,1% публічних службовців мають вищу професійну освіту, а в Херсонській області - лише 2,3%.

Слід зазначити, що у 2008 році цей показник був значно вищим. Так, з поміж державних службовців місцевих держадміністрацій Півдня України і Вінницької області належну професійну освіту мали 8,7% [2, с. 97; 3, с. 205]. Тобто, за останні 6 років кількість професійно підготовлених державних службовців зменшилася майже у 3 рази. Приріст же магістрів державного управління у системі ОПВ у 2013 році склав лише 0,12%. Треба погодитися, що для виправлення цієї ситуації потрібен буде тривалий час.

По-друге, порівняння результатів двох фокус-групових інтерв'ю (табл. 1, у фокус-групі 1 публічні службовці тільки з державно-управлінськими освітою і досвідом, а друга з будь-якими іншими) надають можливість стверджувати, що освітня неоднорідність (гетерофільність) суттєво вплине на швидкість сприйняття сутності нової ідеї. Це є особливою загрозою для своєчасного здійснення реформ у директивно визначений термін.

Таблиця 1

Результати проведення фокус-групових інтерв'ю

№ п/п	Показник професійної компетентності щодо нововведень	Кількість позитивних значень	
		Фокус-група 1 (ДУ)	Фокус-група 2 (не ДУ)
1	Кількість висловлювань, у яких використані тезаурус і термінологія з галузі державного управління	52	29
2	Кількість прикладів з власної професійної діяльності та з діяльності ОПВ взагалі	19	11
3	Кількість структурованих визначень щодо нововведень	15	7
4	Кількість прогнозів успішності і ефективності реалізації нововведень	8	3
5	Кількість швидких реакцій на запитання модератора (перерва між кінцем питання та початком відповіді до 3 секунд)	12	5
6	Кількість заданих модератором додаткових (динамічних) питань	6	11

Також буде ускладненою (неконструктивною) міжособистісна комунікація під час здійснення реформ, що також суттєво стримуватиме їх реалізацію. Наведене вище надає можливість визнати, що реформування системи ОПВ буде супроводжуватися загостренням прояву фактору спротиву змінам типу *«компетентнісна несумісність».*

Нині провідні вищі навчальні заклади України здійснюють підготовку магістрів «Управління інноваційною діяльністю» (напрямок «специфічні категорії», спеціальність – 8.18010012) за державним замовленням в інтересах інноваційних секторів економіки. Вище наведені твердження вказують на необхідність введення в системі НАДУ при Президентові України подібної спеціальності (спеціалізації): приміром, «Управління змінами в системі ОПВ». Аналіз науково-методичного забезпечення в Національній академії показує, що окремі його аспекти відповідають підготовці відповідних менеджерів, зокрема у навчальних планах спеціалізацій «Інноваційні стратегії розвитку держави та суспільства», «Сучасні механізми управління суспільним розвитком», «Організація регіонального управління», інші.

Список використаних джерел.

1. Національне агентство України з питань державної служби [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт Нац. агенства України з питань держ. служби. – Режим доступу : nads.gov.ua.
2. Модернізація професійного навчання державних службовців як пріоритетний напрямок професіоналізації державної служби: регіональний аспект [Текст] : звіт про НДР (проміжний) / наук. кер. М. М. Іжа. – № держреєстрації 0208U000919. – Одеса, 2008. – 137 с.
3. Сучасні аспекти професіоналізації державної служби в Україні [Текст] : монографія / за заг. ред. М.М. Іжи. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 220 с.

АМЕЛІН АРТЕМ В'ЯЧЕСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ НАСЕЛЕННЯ ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність дослідження проблеми забезпечення доступу населення до інформації про стан навколишнього природного середовища полягає у тому, що без можливості отримати достовірну та об'єктивну інформацію про екологічні аспекти життєдіяльності громади людина перебуває у інформаційному вакуумі, що в свою чергу породжує чутки та плітки, формує негативний образ публічної влади.

Питання дослідження правових засад доступу до екологічної інформації, з'ясуванню окремих недоліків правового регулювання в цій сфері неодноразово розглядались в публікаціях у «Віснику екологічної адвокатури». Так, питання

доступу до екологічної інформації в аспекті визначення суб'єктів, що зобов'язані надавати екологічну інформацію розглядала З.Козак, проблематику реалізації механізму виконання обов'язків уповноважених суб'єктів щодо надання екологічної інформації досліджувала І.П'ятковська [1,4].

Поширеним явищем при обмежені екологічної інформації є посилання органів влади на п. 3.6. Положення про порядок надання екологічної інформації відповідно до якого, у запиті про надання екологічної інформації може бути відмовлено, якщо вона становить державну таємницю [2].

Конституція України у ч. 2 ст. 50 гарантує кожному право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [2].

Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну таємницю» інформація про стан довкілля, аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян, про стан здоров'я населення тощо не належить до державної таємниці [2].

Існують і інші способи обмеження права на доступ до екологічної інформації, зокрема шляхом віднесення її до комерційної таємниці. Проте, це є суттєвим порушенням екологічного законодавства, адже при зіткненні громадського і комерційного інтересів, перевага повинна надаватися саме громадському інтересу. Так, відповідно до п. 1 ч. 4 ст. 21 Закону України «Про інформацію» до інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені відомості про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту [2].

Таке саме положення міститься і у ч. 1 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2]. Крім того, згідно з ч. 11 ст. 30 Закону України «Про інформацію» інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на захист.

Існують також проблеми у законодавчому регулюванні порядку доступу до інформації про стан довкілля. Так, на підставі ст. 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації» можна виділити два шляхи доступу до інформації: 1) активний – надання інформації за запитами; 2) пасивний – систематичне та оперативне оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на інформаційних стендах, будь-яким іншим способом.

Прогресуюче зростання екологічних проблем, що виникають у результаті утворення і не використання відходів, не тільки призводить до створення несприятливої екологічної ситуації і негативно відбивається на здоров'ї населення, негативно впливає на розвиток економіки та життєзабезпечення населення, не стало винятком в цьому плані і місто Херсон.

Населення міста має право на отримання вільного доступу до інформації стосовно екологічних проблем визначних пріоритетними, таких як: неякісна питна вода, підтоплення територій, забруднення ґрунтів, скиди неочищених стічних вод до водойм (річки, озера тощо), захаращення побутовим та будівельним сміттям прибережних зон, тисячі безпритульних тварин, невідповідність нормативним показникам розмірів територій зелених насаджень (в розрахунку на одного мешканця міста майже у 5 разів менша від нормативної).

Відповідно до вимог статті 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначення та попередження екологічних загроз для територіальної громади міста Херсона є пріоритетним завданням для відділу екології департаменту житлово-комунального господарства Херсонської міської ради, як структурного підрозділу виконавчих органів міської ради, що здійснює самоврядні повноваження у галузі охорони навколишнього природного середовища (далі – відділ екології).

В ході дослідження проведено аналіз роботи відділу екології який, на нашу думку, дає можливість означити проблеми певного характеру, що стосуються приділенню уваги доступу громадян до інформації якою володіють органи місцевого самоврядування щодо стану навколишнього природного середовища, в частині забезпечення зворотного зв'язок із громадськістю, яка, на сьогодні, реалізується через офіційний сайт Херсонської міської ради та її виконавчих органів – розділ «Питання-відповідь», який побудовано за принципом форуму.

У відділі екології функції моніторингу публікацій у ЗМІ та Інтернет-виданнях виконує спеціаліст відділу до функціональних обов'язків якого віднесено за розгляд переважної більшості звернень громадян, також він слідкує за надходженням питань екологічної тематики в розділ «Питання-відповідь» [3].

Протягом 2013 та першого півріччя 2014 років зафіксовано збільшення об'єму звернень громадян на 15% (порівняно із 2012 роком), які надходять для розгляду до відділу екології, вказаний період також характеризується збільшенням кількості критичних публікацій в Інтернет-виданнях, які, перш за все, обумовлені погіршенням екологічної ситуації, підвищенням рівня захворюваності населення, як у сезонні періоди так і в цілому по місту. Як результат, неспроможність окремо взятого фахівця, так і відділу в цілому, вибірково та безсистемно реалізовувати та забезпечувати населення оперативним та своєчасним доступом до інформації органів місцевого самоврядування щодо стану навколишнього природного середовища.

Системний підхід до вирішення означеної проблеми, на наш погляд, може бути реалізовано шляхом розроблення плану комунікативних заходів відділу екології департаменту житлово-комунального господарства Херсонської міської ради.

Список використаних джерел.

1. Козак З. Порядок доступу до екологічної інформації: окремі правові проблеми / З.Козак, Н.Стецик // Вісник екологічної адвокатури. – 2006. – № 30. – С. 18–21.

2. Нормативні акти України – online/ / [Електронний ресурс] - http://zakon.nau.ua/

3. Офіційний сайт Херсонської міської ради та її виконавчих органів / / [Електронний ресурс] - http://www.city.kherson.ua/

4. П'ятковська І. До питання про суб'єкти, що зобов'язані надавати екологічну інформацію / І. П'ятковська // Вісник екологічної адвокатури. – 2006. – № 30. – С. 16–18.

АРТЕМ'ЄВА НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Формування державної політики сталого розвитку в України відбувається під впливом сучасних світових тенденцій щодо вирішення проблеми не тільки гармонійного розвитку людства, але навіть його виживання. Серед найважливіших глобальних проблем, які постали на початку XXI століття перед цивілізацією, є забезпечення енергією. На сьогодні Україна зіткнулась із цілою низкою проблем (значна залежністю від імпорту енергоносіїв, зокрема, російського газу; залежність від викопних видів палива; надмірне споживання і необхідність впровадження енергоефективності; відсутність ефективної енергетичної політики), що обумовлює актуальність дослідження цієї теми.

За даними Організації Об'єднаних Націй, на сьогодні 1,6 мільярда людей мають обмежений доступ до електропостачання та 2,4 мільярда – до сучасних видів пального для приготування їжі та обігріву помешкань. [1]

На основі результатів системних досліджень, викладених у Програмі розвитку ООН, Комісія ООН зі сталого розвитку та ряд інших міжнародних інституцій з проблем екології, енергетики та сталого розвитку дійшли однозначного висновку, викладеного в спеціальному резюме. У ньому зазначається, що «...діючі сучасні моделі виробництва, розподілу та використання енергії на національному, регіональному та глобальному рівнях нестабільні й нераціональні з огляду на довкілля та фінансові витрати і вже нині є перешкодою для сталого соціально-економічного розвитку багатьох країн світу...». Традиційні підходи до розв'язання енергетичної проблеми не в змозі забезпечити сталого економічного зростання. І якщо будь-яка країна й надалі буде орієнтуватися на збільшення обсягів генерування енергії за допомогою традиційних технологій та енергоносіїв, то результатом цього буде як економічний крах, так і важкі екологічні та соціальні наслідки. [4]

Однак за рахунок енергозбереження повністю розв'язати проблему забезпечення енергією неможливо, бо щоб щось зберігати, його треба мати, а отже – виробляти. Тому не менш актуальним завданням є масштабне використання поновлюваних джерел енергії. Програма розвитку ООН прогнозує, що до 2050 року частка поновлюваних джерел у світовому балансі комерційної енергії становитиме 27—54%, тобто їх використання посяде першу або одну з чільних позицій в паливно-енергетичному балансі.

У ряді країн Західної Європи (Норвегія, Австрія, Швейцарія, Швеція, Данія) такі результати вже досягнуті, а в Німеччині політичні партії й громадські екологічні організації вимагають 100% енергозабезпечення до 2050 року без АЕС, вугілля, нафти й природного газу.

Метою доктрини розвитку паливно-енергетичного комплексу Європейського Союзу до 2020 року є доведення в його паливно-енергетичному балансі частки технологій використання енергії сонячного випромінювання до 41%, вітру – до 31% при зменшенні частки АЕС до 12%. [3]

Сьогодні політику сталого розвитку в Україні визначають положення, оприлюднені в рішенні Конференцій міністрів охорони навколишнього середовища Європи в рамках процесу «Довкілля для Європи». Зокрема, на конференції у Люцерні 1993 року прийнято «Екологічну програму дій для Центральної та Східної Європи», відповідно до якої країни мали розробити національні плани дій. З цього приводу потребують уваги два документи, які визначають регіональну стратегію щодо сталого розвитку Європи та України. Зокрема, у контексті охорони навколишнього середовища це Стратегія охорони довкілля Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) 2001р. та Стратегія інтегрування екологічної політики в усі сфери діяльності Європейського Союзу (ЄС) 1998р. Для країн Центральної Європи, Кавказу та Центральної Азії важливим став рамковий документ, прийнятий на п'ятій Київській пан'європейській конференції міністрів навколишнього середовища у 2003 р. під назвою «Екологічні партнерства в регіоні ЄЕК ООН: екологічна стратегія для країн Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії». [2]

З метою виконання домовленостей у рамках підсумкових документів Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург) прийнято Постанову Кабінету Міністрів «Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на 2003–2015 рр.». Проблемою залишається те, що ця програма не охоплює повністю основних положень Плану виконання рішень і тому не відображає повноту оцінки при аналізі їх виконання в Україні.

Державна інноваційна політика сталого розвитку має бути орієнтована на вирішення територіальних проблем, до числа яких відноситься ефективне використання наявних матеріально-технічного, сировинного й трудового потенціалів, задоволення потреб внутрішнього ринку. Заходами реалізації державної інноваційної політики сталого розвитку мають виступають програми з підвищення конкурентоспроможного потенціалу за допомогою залучення приватних інституціональних інвесторів (комерційних банків, інвестиційних фондів і ін.) та реалізації інновацій, формування режиму економічного стимулювання інноваційної діяльності.

Необхідно терміново:

По-перше. Переглянути прогноз споживання первинних енергоресурсів в Україні у 2030 р. в сторону його зменшення і зниження енергоємності ВВП.

По-друге. Розробити альтернативну енергетичну стратегію України, що визначить за пріоритет розвиток енергозберігаючих технологій, нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії.

По-третє. Розробити програму енергозбереження України, в якій буде детально перелічено, в яких галузях і за рахунок яких технологій можна досягти реального скорочення енергоємності ВВП, приділити особливу увагу сектору житлово-комунального господарства.

По-четверте. При підготовці рішень щодо альтернативної стратегії звернути особливу увагу на правильну організацію процесу консультацій з громадськістю, починаючи з ранньої стадії.

По-п'яте. Створити національну систему інформування як керівництва підприємств, так і окремих громадян про можливості економії енергії або дійсної вартості енергії, створити консультаційні центри з ощадливого використання енергії та води, підвищити рівень освіти в галузі енергозбереження, у тому числі професійної.

Список використаних джерел.

1. Борис Коробко. Енергетика та сталий розвиток. Інформаційний посібник для українських ЗМІ. – Київ. – 2007 рік
2. Державна політика розвитку інноваційного потенціалу регіонів України: Автореферат дис. канд.наук з держ.упр/ Бондарчук Н.В. .. -М.: 2011. -25 с.
3. Дослідження енергетичного ринку України. Енергетичний сектор України. – ТОВ «КПМГ-Україна». – Січень 2013 р. [Електронний ресурс] – 27 с. Режим доступу: http://www.kpmg.com/UA/uk/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG_Energy_Survey_11012013.pdf 23
4. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.

БАБІЄНКО ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ЗАСІБ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Необхідною умовою прозорості та відкритості органів влади, а відповідно й підвищення ефективності її діяльності в процесі вироблення державної політики, пошуку розв’язання невідкладних проблем українського народу виступає співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства.

Сьогодні органам державної влади та управління з метою оптимізації своєї діяльності необхідна підтримка громадськості, ефективний зворотній зв’язок між державою та суспільством.

Недостатня реалізація механізмів діалогу в управлінні державою, зміщення центру взаємодії в цьому процесі на суб’єкти влади, відсутність з боку держави ефективного зворотного зв’язку з інституціями громадянського суспільства «створили внутрішньо суперечливу ситуацію в державі і породили високий рівень невдоволеності діяльністю органів влади всіх рівнів, при цьому чим вищим є рівень влади, тим вище невдоволеність її діяльністю».[1]

Тому необхідною умовою в процесі становлення та розвитку в Україні громадянського суспільства є утвердження в роботі політичних структур механізму зворотного зв’язку, тобто симетричної моделі комунікації між інститутами влади та громадськістю.

Сучасне суспільство вимагає від влади таких якостей, як відкритість, прозорість, поінформованість, наявність ефективно функціонуючого зворотного зв’язку.

В останні роки у державному управлінні починає домінувати нова концепція, коли вертикальним управлінським відносинам протиставляються горизонтальні управлінські відносини, так звані несубординаційні, що визначає нову форму відносин суб’єкт – об’єкт управління й охоплює зміст поняття зворотній зв’язок.

Тобто мова йде про те, що процес державного управління не може зводитися до простої схеми «об’єкт – суб’єкт державного управління», оскільки в ньому актуалізуються ще два типи відносин, а саме: відносини між державою в цілому та органами управління; відносини між окремими суб’єктами державного управління .[2]

Як відомо, без механізму зворотного зв’язку між суб’єктом і об’єктом процес державного управління втрачає чіткість і цілеспрямованість. Мова йде, про те, що для того, щоб успішно управляти, той, хто керує, повинен знати результати свого управлінського впливу на об’єкти управління.

Реалізація зворотного зв’язку логічно пов’язана з оцінкою кінцевих результатів діяльності всього органу управління і з послідовним поверненням до оцінки рівня досягнення проміжних цілей як результатів діяльності підрозділів та окремих працівників. Налагодження зворотного зв’язку рівнозначне визначенню відповідальності керівників і спеціалістів за результати своєї діяльності. Зворотний зв’язок є головним важелем зниження ентропії (безладної взаємодії) і підвищення рівня самоорганізації органу управління, що є характерним соціальним об’єктом, кінцеві результати діяльності якого опосередковані діяльністю інших соціальних об’єктів. [3]

За ситуації, що склалася в Україні, можна стверджувати: на рівні відносин «влада – громадянин» зворотний зв’язок ще діє, а ось на рівні «регіони – центр», і особливо на рівні місцевого самоврядування, механізму забезпечення центральної влади об’єктивною інформацією фактично не існує. Серед основних причин цього становища – висока особиста залежність представників «виконавчої вертикалі» від центру; формування бюджету зверху до низу; підпорядкованість центральних ЗМІ столичним групам впливу, тому позиції керівників регіональних органів влади можуть бути доведені до центрального керівництва за допомогою преси лише фрагментарно, з вузького кола питань і нечасто.

Зрозуміло, що за відсутності зворотного зв’язку процес державного управління країни в цілому, окремих регіонів, галузей або сфер можна скерувати не у потрібному напрямку.

Складні соціально-економічні та політичні процеси, що відбуваються в Україні, ставлять на порядок денний питання активізації процесів співпраці органів влади з інституціями громадянського суспільства, бізнесовими структурами задля сталого розвитку держави та її регіонів. [4]

Тому органи влади повинні забезпечити можливість функціональної взаємодії з кожним громадянином, з кожною суспільною організацією і з кожною юридичною особою з метою забезпечення функціональної взаємодії з кожним.

На наш погляд, слід повніше враховувати громадську думку, контроль як канали зворотного зв’язку в системі державного управління, використовувати інформаційний масив для вироблення і прийняття найбільш обґрунтованих та ефективних управлінських рішень. До речі, за допомогою контролю суб’єкт управління також отримує інформацію про результати діяльності, а також про ті помилки та зміни ситуації, що можуть призвести до невиконання поставлених завдань чи отримання зовсім інших результатів. [5]

Отже, можна стверджувати, що зворотній зв'язок є важливою моделлю спілкування з громадськістю, а значить, і вивчення думки про дії влади. А звернення громадян є основним, хоча і не єдиним (опитування, анкетування, громадські слухання, зустрічі з громадськістю), засобом реалізації цієї моделі спілкування

Відтак, необхідно констатувати, що час вимагає дотримання та запровадження в практичну площину теоретичних засад забезпечення збалансованого зворотного зв'язку між суб'єктами та об'єктами державного управління, між державою в цілому та органами управління, між окремими суб'єктами державного управління, соціально-економічною ситуацією в країні та новими життєвими стратегіями громадян.

Список використаних джерел.

1. Державне управління і менеджмент: Навч. посіб. у таблицях і схемах / Г.С. Одінцова, Г.І. Мостовий, О.Ю. Амосов та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С. Одінцової. – Х.: ХарРІ УАДУ, 2002. – 492 с.
2. Крутій О.М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості: Монографія. – Х.: Вид.ХарРІ НАДУ «Магістр», 2008. – 236 с.
3. Новак В.О. Основи теорії управління: Навч. посіб. – К.: НАУ, 2001. – 236 с.
4. Основи професійної підготовки державних службовців: Навч. посіб. /За заг. ред. Є.І. Бородіна, В.Г. Логвінова, О.Ф. Мельникова, П.І. Шевчука: С.К. Хаджирадєва
5. Теорія та історія державного управління: Навч. посіб. / Г.С. Одінцова, В.Б. Дзюндзюк, Н.М. Мельтюхова та ін. – К.: «ВД «Професіонал», 2008. – 288 с.

БАЛАБАЄВА ЗІНАЇДА ВАСИЛІВНА

професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування.
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИРОДИ ДЕРЖАВИ І ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

Реформа публічного управління почалася в Європі в 80-е гг. XX в. і була викликана необхідністю посилення ефективності держави. Держава-нація - емблема політичної історії всього XX ст., стала стрімко втрачати свою економічну і політичну міць.

Процес ослаблення державного суверенітету посилився на початку нинішнього століття, коли світ увійшов у глобалізацію, яка передбачає інтернаціоналізацію не лише економіки, а й політичної, і публічної сфер, а також стрімкий розвиток нових інформаційних і комунікаційних технологій, що формують глобальні мережі виробництва, споживання та фінансів.

Під впливом інформаційних технологій об'єктивно змінюється природа держави - найважливішого соціально-політичного інституту сучасності. Відбувається перерозподіл функцій держави на наднаціональний і субнаціональний рівні. Активно йде пошук нової моделі державного устрою («регулюючої держави», «рецептивної держави» як антитези «бюрократичної», «ієрархічної» державі). Питання державного суверенітету потрапляють в ранг найбільш злободенних правових і політичних проблем. Вони розглядаються в контексті багаторівневих моделей управління, де роль «центру» належить часто різним структурам.

У сфері публічного управління аналогічна тенденція проявляється в дисперсії владної вертикалі і передачі ряду функцій місцевим та регіональним органам. Формуються потреби в нових моделях, принципах управління: децентралізованих, поліцентричних, мобільних, інноваційних, що поєднують принципи державного і ринкового регулювання, індивідуальної свободи і нових форм колективної та особистої відповідальності.

Глобалізація, уніфікувавши світ, поставила перед різноманітними товариствами схожі задачі. Тому питання про співвідношення національного і глобального став у наш час кардинальної проблемою управління, що вимагає багаторівневого підходу в рамках багаторівневих і багатоаспектних стратегій розвитку суспільства і держави.

Зростаюче значення публічного управління покликане було гарантувати соціальне благополуччя і підвищити ефективність державного управління. До кінця 90-х рр. XX в. в науковий ужиток міцно увійшло уявлення про зміну парадигм державних моделей.

Нова концепція управління народжується як вираз політичного процесу, в якому влада вже не концентрується в централізованій і сильної державної машині. Влада розподіляється в широкому інституційному віялі від урядових і субнаціональних структур (локальних і регіональних) до численних груп приватного сектора економіки, а також громадянського суспільства з його неурядовими організаціями та власне громадянами.

У цьому інтерактивному процесі (тобто процесі, здійснюваному спільно з іншими акторами) виконання владою своїх зобов'язань (а владу ніхто не звільняв від її традиційних виконавчих, законодавчих, судових обов'язків), межі між суспільством і приватним сектором постійно моделювалися. Влада усвідомлювала, що вона може діяти, тільки розділяючи свою владу з іншими учасниками діалогу і підтримувати свою центральну позицію лише для координації дій різних акторів. Між ними постійно відбувається динамічний розподіл обов'язків і здійснюються взаємні впливи за допомогою створення гібридних і рухомих мереж, в яких комбінуються елементи державні, недержавні, національні та глобальні.

Виникло поняття «нове управління», яке пов'язане з рефлексією щодо більш ефективних і дієвих способів управління державою і суспільством в універсумі, що становиться все більш глобальним, невизначеним, інтерактивним і комунікаційним. Відбуваються трансформації що змінюють вигляд бюрократичної держави в напрямку, який сьогодні називають «мережевий уряд» або e-government. Повсюдно відбувається модернізація (або реформа) політичної влади та її інституційного апарату, функціонування політичних мереж стає все більш актуальною і нагальною потребою суспільства.

В цьому відношенні можна зробити висновок про формування нового типу публічної сфери - мережевий публічності, яка впливає як на державну політику та управління (мережеве державне управління, координаційна держава), так і на взаємовідносини держави з бізнесом і громадянським суспільством. Сучасне публічне управління стає більш чутливим до проблеми визначення і реалізації публічних цінностей, що знайшло вираження у формулюванні нової концепції - менеджменту публічних цінностей. Особливу увагу слід приділити координаційним взаємодіям держави з НКО і конфесійними організаціями. Координаційні механізми мережевої взаємодії держави з іншими акторами публічної політики включають в себе такі механізми, як «залучення в публічність», «приватно - державне партнерство», «корпоративна громадянськість».

«Залучення в публічність» концептуалізується як стратегія взаємодії держави, бізнесу та громадських асоціацій, заснована на громадянському типі координації в мережевий публічності. Ця стратегія розкривається стосовно до взаємодії громадянських асоціацій і держави, конфесій і держави, міжнародному досвіду «залучення в публічність». Приватно - державне партнерство концептуалізується як політика держави щодо залучення бізнесу до реалізації публічних проектів. Корпоративна громадянськість концептуалізується як теорія і модус відповідальної поведінки бізнесу щодо реалізації бізнес - проектів.

Таким чином, слід зробити висновок, що трансформація природи держави пов'язана з особливостями:

- трансформації сучасної публічної сфери в умовах мережевого суспільства і зростання ролі знання;
- особливостями переходу від адміністративної держави до координаційної державі в ході сучасних адміністративних реформ;
- виникненням принцип пріоритету координації як функції сучасної держави;
- актуалізацією концепції співвідношення координації і принципу співробітництва в публічній сфері.

Відповідно з цим процесом кардинально змінюватиметься і сфера публічного управління. В даний час в Україні передбачається глибоке реформування всіх сфер життя суспільства. Президент наголосив, що «реформи мають бути системними, торкатися одразу всіх політичних, економічних та соціальних інституцій» [2]. Саме тому «Стратегія-2020» передбачає 60 реформ та спеціальних програм, запускати які треба почти одночасно.

Список використаних джерел.

1. Гаман-Голутвіна, О. В. Змінюється роль держави в контексті реформ державного управління: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Гаман-Голутвіна // Клуб світової політичної економіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.wpec.ru/text/200704241811.htm. - Дата доступу: 20.09.2010.

2. Президент представив «Стратегію реформ-2020»: Мета реформ - членство в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу //http://www.president.gov.ua/news/31289.html

БІЗІКІН СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

здобувач ЗРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Застосування практик ефективного регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування в зарубіжних країнах залежить від обсягу їх повноважень, визначених правовою системи тієї чи іншої країни. Це, перш за все, практика запровадження різноманітних обмежень на ринку сільськогосподарських земель: регулювання розміру землеволодінь, обмеження для іноземців, переважне право, територіальні та корпоративні обмеження, орендні відносини, зміну призначення земельної ділянки; застосування відповідних інструментів реєстрації земель та ведення земельного кадастру, оцінки земель, проведення реєстрації угод, вирішення суперечок та спірних питань та здійснення контролю за розподілом земельного простору території.

Основними принципами політики Європейського Союзу стосовно власності на землю, в тому числі і на землі сільськогосподарського призначення, є забезпечення права на вільний рух капіталу, на відкриття та ведення приватного бізнесу та відсутність дискримінації (ч. 1 ст. 1 Директиви 88/361/ЄС) [3]. Тому у більшості країн-членів ЄС (перш за все членів ще ЄС-15) прямо виражених юридичних обмежень на володіння сільськогосподарськими землями немає: будь-яка фізична чи юридична особа може законно придбати та володіти землею сільськогосподарського призначення. У деяких країнах – нових членах ЄС запроваджено тимчасові обмеження на володіння землями сільськогосподарського призначення для іноземних громадян, юридичних осіб та урядів.

У Болгарії, що нещодавно приєдналася до ЄС**,** права іноземців на володіння земельними ділянками обмежені спеціальним Законом «Про власність та використання земель сільськогосподарського призначення». Перед вступом до ЄС Уряд Болгарії наполягав на встановленні 10-річного перехідного періоду (починаючи з дати вступу до ЄС), протягом якого права іноземців набувати право власності на землю мають бути обмежені з наступних міркувань: ринок землі ще знаходиться в стадії становлення; в Болгарії ціна на земельні ділянки в декілька разів менша, ніж в країнах ЄС; громадяни Болгарії мають значно менші доходи, ніж громадяни країн ЄС і тому не можуть рівно конкурувати на ринку землі; створення земельного кадастру та системи реєстрації прав на нерухомість ще не завершено; після завершення процесу реституції є можливим процес консолідації земель [2]. Зазначені обмеження стосуються перш за все резидентів країн, які не є членами ЄС. Громадяни та юридичні особи країн-членів ЄС можуть набувати сільськогосподарські землі у власність за умови дотримання певних вимог (не менш 3 років легального перебування в країні та ведення сільськогосподарської діяльності на орендованих землях, заснування юридичної особи і т. п.).

Встановлення зазначених обмежень для іноземців на володіння сільськогосподарськими землями у країнах, які нещодавно приєдналися до Європейського Союзу, пов'язано з тим, що ринок землі в цих країнах ще перебуває в стадії становлення, створення земельного кадастру та системи реєстрації прав на нерухомість ще не завершено. Окрім того,

ціна на земельні ділянки в кілька разів менша, ніж в інших країнах ЄС, а громадяни мають значно менші доходи, ніж громадяни інших країн ЄС, тому не можуть відповідно конкурувати з ними на ринку землі.

В усіх країнах-членах ЄС земля класифікується за напрямком користування. Так, земля, призначена для сільського господарства, офіційно називається сільськогосподарською землею. Така класифікація запроваджується або законом (наприклад, законом про охорону земель, як у Чеській Республіці та Словаччині), або різними установами, спрямованими на створення схем планування розвитку (наприклад, планування міського будівництва, як у Франції та Італії), або ж у статистичних цілях (як у Швеції).

У країнах, де ефективно функціонує земельний ринок, існують чіткі та прозорі правила використання землі і, зокрема, її оренди. Можна виділити два основних типи таких договорів. Для першого типу договорів характерно регулювання з боку держави термінів договору та граничних розмірів орендної плати. Як правило, договори цього типу більш довготермінові та більш вигідні орендарю. Зрозуміло, що такі договори оренди сприяють зменшенню еластичності ринку оренди земель.

Другий тип договорів оренди базується на досягненні двосторонньої домовленості між землевласником та орендарем, а термін оренди та ціна визначаються виключно ринковими умовами. У Франції договори на оренду сільськогосподарської землі належать переважно до першого типу та захищають переважно інтереси орендаря: термін оренди переважно довгостроковий та регулюється законодавчо, умови договору містять положення, що захищають інтереси орендаря навіть після закінчення договору, верхні та нижні межі орендної плати встановлюються державою [2]. В Німеччині, Швеції, Литві та Словаччині більш поширені договори оренди другого типу. У цих країнах умови оренди сільськогосподарської землі визначаються головним чином умовами, що склалися на земельному ринку. В Італії та Великобританії співіснують обидва типа договорів оренди, однак спостерігається тенденція збільшення частки договорів оренди другого типу (на основі взаємної домовленості).

Зазвичай плата за оренду сільськогосподарських земель становить декілька відсотків від ціни землі та не перевищує банківського відсотку. Деякі фахівці взагалі вважають, що для організації та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення більш придатними є механізми її оренди [1]. Як приклад наводяться дві успішні не лише в аграрному плані країни – Нідерланди та Ізраїль, які побудували свої земельні відносини саме на оренді, а переважна кількість сільськогосподарських земель знаходиться у державній власності. Основними перевагами такого підходу вважається уникнення створення земельних латифундій та надмірної концентрації землі у одного володаря; запобігання дробленню земельних ділянок та можливість резервування землі для суспільних потреб.

Таким чином, найчастіше саме держава, зазвичай через місцеві органи влади (адміністрацію), має повноваження як на те, щоб віднести землю до категорії сільськогосподарської, так і на те, щоб перевести землю з цієї категорії до категорії несільськогосподарської. У зарубіжних країнах напрацьований цікавий досвід регулювання земельних відносин органами державної влади та місцевого самоврядування, частину якого доцільно запровадити і в нашій країні, про що мова піде нижче.

Список використаних джерел.

1. Антіпова Л. І. Залучення зарубіжного досвіду організації земельно-орендних відносин / Л. І. Антіпова // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – С. 147–153.
2. Артюшин В. І. Проблеми становлення та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні / В. І. Артюшин, М. І. Кобець, М. І. Пугачов ; за ред. М. Свєнчіцкі. – К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2007. – 60 с.
3. Директива 88/361/ЄС [Електронний ресурс] // Європейський Союз : офіційний сайт. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/uk.htm.

БОРМАТОВА АЛЛА ХРИСТОФОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ: РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ РІВНЯХ

Сім’я як соціальний інститут функціонує в соціумі, піддається його впливам, реагуючи на них, прагне пристосуватися до реальних умов, модернізує свої функції і форми взаємодії з суспільством, яке через свою політику висловлює ставлення до «сімейному способу життя», реалізує певні соціальні цілі щодо функціонування сім’ї[1].

Метою державної сімейної політики є створення сприятливих умов для життєдіяльності сім’ї, виконання нею своїх основних функцій, зміцнення і розвиток соціального інституту сім’ї, захист її інтересів і прав, виявлення та вирішення специфічних проблем сім’ї, що утруднюють її життєдіяльність, поліпшення її життєвого рівня, підвищення ролі сім’ї як основи суспільства. Але у сучасних умовах, коли історичні процеси трансформації сім’ї поєднуються з найгострішими проблемами, обумовленими соціально-економічними, політичними трансформаціями, виникає необхідність модернізації соціальної діяльності стосовно інституту шлюбу та сім’ї[2].

Слід відмітити, що на сьогодні в Україні молодіжна та сімейна політика існують як окремі напрями соціальної політики. Тому на особливу увагу заслуговує розробка та обґрунтування напрямів і заходів молодіжної сімейної політики, направлених на забезпечення соціального захисту, поліпшення добробуту, вирішення різносторонніх проблем молодих сімей як окремо визначеної категорії. Незважаючи на різноплановість і багатоаспектність публікацій з молодіжної проблематики, в нашій країні зараз відсутня глобальне дослідження проблем саме молодих сімей.

Державна молодіжна сімейна політика повинна бути спрямована на соціальну підтримку, поліпшення добробуту, вирішення проблем молодих сімей в сфері освіти, професійної підготовки, продуктивної зайнятості, охорони здоров’я,

соціального захисту. Об'єктом державної молодіжної сімейної політики є молода сім'я. Суб'єктами є члени молодої сім'ї, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, політичні партії, профспілки, підприємства, релігійні конфесії, організації, які проводять роботу з молоддю .

Основні завдання державної молодіжної сімейної політики спрямовані: зміцнення і розвиток інститутів соціалізації молоді та підвищення їх ефективності; формування сучасної нормативної правової бази щодо підтримки молодих сімей; створення на державному та регіональному рівнях консолідованої системи управління державною молодіжною сімейної політики; посилення ролі недержавної складової в реалізації державної молодіжної сімейної політики. Виділення молодих сімей в самостійну соціальну групу і формування державної політики з ним сприятиме підвищенню стабільності молодих сімей за рахунок реалізації комплексу заходів такої політики. Виходячи з того, що система заходів щодо зміцнення та підтримки молодої сім'ї представляється нам недостатньо ефективною і неповним (про що свідчить високий рівень розлучень в нашій країні, особливо серед молодих сімей, поширення консенсуальних шлюбів, зниження народжуваності і т.п.), помітним її недоліком є відсутність систематичної роботи з молоддю, яка передує створенню сім'ї. Безумовно, що в перші роки сімейного життя необхідно також більш активна підтримка, оскільки молодь ще не має достатнього досвіду сімейного життя, тому молоді сім'ї сильніше потребують уваги і допомоги від держави, ніж склалися і перевірені часом[1].

Проблема ресурсного забезпечення молодіжної сімейної політики вимагає спеціального аналізу в напрямку пошуку таких варіантів, які сприяли б зміцненню сім'ї і були б доступні державі в сьогоднішніх складних соціально-економічних умовах.

В умовах адміністративної реформи в країні та розмежування повноважень між центром і регіонами, виконавчими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, відповідальність за розробку та реалізацію державної сімейної політики повинна лягати на регіональні суб'єкти, щоб вело до посилення її регіональної складової і залежності результатів реалізації від методологічного, нормативного та фінансового забезпечення переданих регіонам повноважень. Але на цей час серед державних документів нам не вдалося знайти жодного офіційного документа, який би спрямовувався на вирішення проблем молодої сім'ї на регіональному рівні.

Заходи що необхідно впровадити на локальному рівні сімейної політики: спрямовуватись на вирішення та пом'якшення конкретних проблем сімей, які потребують нагальної допомоги (соціальна допомога, соціальний патронаж, різні види матеріальної, моральної та духовної підтримки сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах)[3].

Регіональна сімейна політика повинна системно вирішувати завдання зміцнення сім'ї та сімейних цінностей, враховуючи регіональні особливості становища та розвитку української родини, забезпечувати її інтереси у процесі суспільного розвитку, здійснювати експертизу життєдіяльності сім'ї у регіональному масштабі, створення необхідних умов для реалізації сім'єю своїх функцій на основі власної трудової та економічної активності, забезпечувати соціальний захист сімей

Відповідно до існуючого законодавства України на регіональному рівні розробляються програми, які спрямовані на підтримку сімей та молоді, але відсутній в них розділ саме підтримки молодої сім'ї. Ми вбачаємо сприяння розв'язанню проблеми через включення до регіональних програм розділу «заходи по роботі з молодими сім'ями».

На сьогоднішній день загальноосвітні навчальні заклади та вищі навчальні заклади майже не приймають участі у формуванні майбутніх сімей, адже у начальній програмах не відведено жодного предмету, щоб розглядав проблеми сім'ї, її моральні та духовні цінності. На нашу думку, необхідно спрямовувати роботу не лише на вирішення уже наявних проблем в молодих сім'ях, а надати молодим людям поняття сім'ї її цінності та озброїти їх методами та механізмами планування сімей ще з юнацького віку.

Список використаних джерел.

1. Бородін Є. І. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991 - 2004 рр.) [Монографія] / Є. І. Бородін - Д. : Герда. 2006. - 472 с.
2. Захарченко В. Г. Подружні конфлікти та стратегії їх розв'язання в молодих сім'ях / В. Г. Захарченко // Український соціум. - 2004. - № 3 (5). -С. 48-55.
3. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. [Власенко Н. С.. Лібанова Е. М.. Макарова О. В. та ін.] : за ред. Е. М. Лібанової. - К. : Український центр соці-альних реформ. 2006. - 138 с.

БУЛГАКОВ ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
перший заступник начальника територіального управління
Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України в Одеській області

МЕХАНІЗМИ ТА ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Контроль у сфері промислової безпеки та охорони праці, як і контроль в інших сферах суспільного життя, здійснюється через певні організаційні форми та інституційні механізми. Оформлення цієї діяльності на рівні норм законодавства вводить суб'єктів, які здійснюють контроль, у русло певних вимог, що дає змогу уникнути свавілля з боку контролюючих органів, оцінювати їх діяльність з погляду відповідності вимогам суспільства [5, с. 58].

Аналіз діючого законодавства свідчить про велике розмаїття форм контролю, що об'єктивно зумовлено чисельністю: а) суб'єктів контролю, які різняться своїм статусом, завданнями, а відтак і організаційними засадами й засобами реалізації своїх функцій, у тому числі контрольних; б) об'єктів контролю, які мають свої особливості, а отже, вимагають застосування щодо них у певних випадках спеціальних форм контролю. Ця обставина зумовила те, що у літературі з державного управління не склалася загальновизнана класифікація форм контролю [1, с. 214]. Відповідні

групування форм реалізації контрольної діяльності визначаються у багатьох випадках для дослідження контролю у певних сферах суспільного життя.

У даній сфері контролю (за всієї різноманітності контролюючих суб'єктів, форм організації та здійснення контролю) можна, орієнтуючись на зміст, характер, наслідки застосування тих чи інших дій з контролю, виділити такі форми його реалізації:

— одержання інформації з питань промислової безпеки та охорони праці;

— перевірка дотримання законодавства щодо забезпечення промислової безпеки та охорони праці;

— ліцензування діяльності у сфері використання небезпечних об'єктів;

— моніторинг стану охорони праці;

— оцінка відповідності техніко-економічних обґрунтувань і проектів будівництва, реконструкції, зняття з експлуатації; документації, що стосується змін вимог, лімітів та критеріїв безпеки у промисловій діяльності, вимогам законодавства про промислову безпеку та охорону праці.

Інформація з питань промислової безпеки та охорони праці необхідна для оцінки стану захисту працівників, забезпечення безпеки при експлуатації промислових об'єктів та прийняття контролюючими органами на основі аналізу отриманої інформації відповідних рішень, зокрема, про: позитивну чи негативну оцінку діяльності суб'єктів, відповідальних за реалізацію політики промислової безпеки та охорони праці або таких, що здійснюють діяльність у галузі використання промислових об'єктів підвищеної небезпеки; надання дозволу (згоди) на здійснення тих чи інших дій у сфері використання промислових об'єктів підвищеної небезпеки; усунення порушень вимог правил і стандартів з промислової безпеки та охорони праці; призначення перевірки повноти й достатності наданої в контролюючий орган інформації; застосування передбачених законодавством примусових заходів тощо.

Перевірка (обстеження з метою контролю) дотримання законодавства про забезпечення промислової безпеки та охорону праці. Перевірка має різні види свого застосування (інспектування, інвентаризація, обстеження, атестація тощо) і є активною формою контрольної діяльності, без якої неможливе застосування заходів контролю, у тому числі й тих, що пов'язані з реагуванням на виявлені правопорушення у даній сфері. Слід зауважити, що нерідко терміни «контроль» (нагляд) та «перевірка» використовуються як синоніми, як взаємозамінні [5]. Наприклад, у Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України [2] державний нагляд визначається як діяльність відповідних органів, що включає перевірку додержання законодавства, норм, правил і стандартів з промислової безпеки та охорони праці, умов наданих ліцензій і дозволів при використанні промислових об'єктів тощо. Важливим призначенням перевірки є встановлення відповідності чи невідповідності об'єкта контролю певним критеріям. Як провідний спеціальний захід контролю перевірка передбачається у нормативно-правових актах, що визначають статус контролюючих органів, зокрема, у частині другій ст. 19 Закону України «Про прокуратуру», ст. 7 Закону України «Про Рахункову палату», п. 5.8. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України [3].

Ліцензування діяльності у сфері поводження з небезпечними речовинами. Під ліцензуванням розуміється видача дозволу (ліцензії) здійснювати певні види діяльності. Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» передбачено, зокрема ліцензування виробництва вибухових матеріалів промислового призначення. Ліцензування зазначеної діяльності здійснюється уповноваженим на це Кабінетом Міністрів України органом державного регулювання промислової безпеки та охорони праці відповідно до певного організаційного механізму [4]. Передбачено, що ліцензії видає орган державного регулювання промислової безпеки та охорони праці та його територіальні органи. З цією метою вони створюють ліцензійні комісії – постійно діючі колегіальні органи, які готують пропозиції щодо прийняття рішення про видачу, відмову у видачі, переоформлення, продовження чи зупинення дії, анулювання і поновлення дії ліцензії, а також про видачу її дубліката. Ліцензія видається на підставі розгляду поданої суб'єктом діяльності у даній сфері заяви та доданих до неї обов'язкових документів. Рішення про видачу ліцензії приймається відповідальною за видачу посадовою особою органу державного регулювання промислової безпеки та охорони праці або його територіального органу на підставі пропозицій ліцензійної комісії.

Моніторинг є особливою формою контролю, що здійснюється в інтересах поточного спостереження за станом промислово небезпечних об'єктів шляхом збору первинної інформації з метою вивчення, оцінки, прогнозування небезпечної ситуації, розробки заходів, спрямованих на запобігання, усунення або зменшення можливої аварії. Зокрема у системі Держгірпромнагляду впроваджена геоінформаційна система безперервного дистанційного моніторингу геомеханічного стану масивів порід, яка дає змогу своєчасно визначати ділянки зосередження напруженого стану в масивах гірських порід та інформувати про можливі прояви явищ, які можуть призвести до аварійних ситуацій. Моніторинг потенційно небезпечних об'єктів здійснюється з метою отримання даних про поточний стан потенційно небезпечних об'єктів та актуалізації інформації, що міститься у базі даних Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів для запобігання надзвичайним ситуаціям та мінімізації їх наслідків.

Оцінка відповідності техніко-економічних обґрунтувань і проектів будівництва, реконструкції, зняття з експлуатації; обґрунтування, аналіз та оцінка рівня безпеки визначених чинним законодавством етапів життєвого циклу промислових об'єктів; документації, що стосується змін вимог, лімітів та критерії безпеки та вимогам законодавства про промислову безпеку та охорону праці. Ключове «навантаження» у зазначеній оцінці покладено на державну експертизу промислової безпеки та охорони праці. Відповідно Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України [3] вона здійснює кілька видів експертиз.

Список використаних джерел.

1. *Андрійко О.Ф.* О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / Андрійко О. Ф. – К. : Наукова думка, 2004. – 304 с.

2. Про затвердження Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України та уніфікованої форми Акта перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта): Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11.08.2011 №826 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1531-11

3. Про Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України: Указ Президента України від 06.04.2011 №408/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/408/2011

4. Стандарт адміністративної послуги щодо видачі Держгірпромнаглядом ліцензії на виробництво вибухових матеріалів промислового призначення: Наказ Держгірпромнагляду України від 28.12. 2009 р. № 217 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN60376.html

5. *Шостак В.С.* Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання) / Шостак В. С. – Харків : Основа, 2003 – 208 с.

ВОЙНОВСЬКИЙ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

головний спеціаліст відділу європейської інтеграції управління зовнішніх зносин та європейської інтеграції Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Актуалізація на сучасному етапі дослідження стану нормативно-правового забезпечення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування (МСВ) зумовлюється відповідними політичними орієнтирами України, основою яких є інтенсифікація зовнішньополітичного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію з її сильною правовою складовою.

Ці орієнтири об’єктивують необхідність розвитку потенціалу інституційної спроможності з метою подальшого створення системи економічно спроможного та юридично дієздатного МСВ відповідно до стандартів Європейського Союзу. Базовою основою для створення такої системи й відповідного розвитку інстутиційної спроможності має стати відповідне законодавче підґрунтя основане на європейських цінностях демократії [1, с. 14]

Аналіз літератури за темою свідчить про те, що розгляд питань, пов’язаних з особливостями інституційного розвитку місцевих співтовариств актуально в усі часи і у всіх країнах. Дане питання знайшло своє відображення у переважній більшості в працях таких дослідників, як А.А. Аузан, А. Олійник. У роботах цих авторів основний акцент робиться на розкриття таких питань, як: характеристика інституційних змін та їх механізмів.

Глибокі сутнісні суперечності нинішнього процессу розвитку місцевого самоврядування висувають особливі вимоги до його інституційної складової. Необхідно посилити правову спрямованість функціонування органів МСВ, надати цьому процесу сучасних цивілізованих форм, знайти такі шляхи та механізми адаптації до загальноєвропейського адміністративного простору, які б дали змогу максимально скористатися позитивними наслідками глобального розвитку і водночас мінімізували економічні й особливо соціальні труднощі, повязані з адаптацією національної системи МСВ до закономірностей світової системи управління[2].

Ступінь правового забезпечення інституційної спроможності органів МСВ є середнім. Різні нормативно-правові акти у сфері місцевого самоврядування, які були прийняті в різний період з моменту проголошення незалежності, спираються на різні ідеології, в результаті чого є внутрішньо не узгодженими. Ряд законодавчих положень з питань місцевого самоврядування суперечать законодавству про територіальні органи державної виконавчої влади, що призводить до конфліктів між повноваженнями органів місцевого самоврядування та центральних органів виконавчої влади [5]. Для того, щоб розв’язати ці суперечності, існує потреба у комплексній стратегії децентралізації та реформі місцевого самоврядування, яка буде передбачати узгодження всіх відповідних законодавчих актів, зокрема конституційні поправки [6].

Основним рушієм у формуванні нової інституційної спроможності системи органів територіального управління в Україні має стати п*оглиблена реформа місцевого самоврядування*. Україна є учасником Європейської хартії місцевого самоврядування. Однак, конституційні та законодавчі засади місцевого врядування в країні все ще не відповідають стандартам Ради Європи. Саме тому, відповідно до Плану дій Ради Європи для України, стратегічний акцент повинен бути зроблений на наданні допомоги Україні з метою забезпечення ефективного впровадження Хартії. Хартія також є основою для розробки масштабної реформи децентралізації та її ефективної реалізації. Децентралізацію в Україні можна розглядати як частину більш масштабної реформи державного управління, яка вимагає перерозподілу завдань, повноважень і ресурсів на національному, регіональному та місцевому рівнях. Зокрема, це включає передачу ширших повноважень, функцій і ресурсів від держави органам місцевого самоврядування відповідно до принципів Хартії [3].

Відповідно до Конституції України, прийнятої в 1996 році «В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування» (стаття 7). У той же час, Конституція містить ряд обмежень щодо самоврядування. Зокрема, обласні та районні ради (а також міста Київ та Севастополь) не є відповідальними за виконавські функції, їх здійснюють відповідні державні адміністрації (стаття 118). Пропозиції щодо поправки до відповідних положень Конституції (статті 85, 92, 118, 119, 121, 132, 133, 136, 140, 141, 142, 143, 144) були подані на розгляд Верховної Ради України у грудні 2004 року, однак не були затверджені з процедурних причин. У випадку перегляду Конституції (можливо, у 2010 році), важливо було б повернутися до розгляду цих пропозицій [4].

Конституційна реформа має бути першим та основним етапом стосовно подальших законодавчих змін, пов’язаних з місцевими та регіональними органами влади. Однак, якщо навіть не було забезпечено необхідні політичні умови для проведення конституційної реформи, то ці реформи можуть бути розпочаті і без внесення конституційних поправок [6].

У результаті дослідження вперше проаналізовано механізми правового забезпечення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, удосконалено підходи щодо модернізації інституційної складової місцевого самоврядування та подальшого розвитку правової складової функціонування системи врядування на місцевому рівні.

Список використаних джерел.

1. Державна служба в Україні: нормативно-правоверегулювання: навч. посіб. / [упоряд. О.І. Сушинський]. –Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2003. –292 с.
2. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки : Послання Президента України до Верховної Ради України від 30.04.2002, №0001100-02–Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02/page–Заголовок з екрана.
3. Європейський досвід та перспективи реформування місцевого управління в Україні : Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування –Режим доступу: http://buk-visnyk.cv.ua/evropejska-intehracija/287/–Заголовок з екрана.
4. Конституція України (Основний Закон): прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28черв. 1996 р. –Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80–Заголовок з екрана.
5. Кушнір М. Стан нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні : аналітична записка відділу стратегій управління регіональним розвитком Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України –Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/ Monitor/april 08/25. htm–Заголовок з екрана.
6. Положення Програми Ради Європи щодо підтримки впровадження Плану дій Ради Європи для України на 2008-2011 роки -Режим доступу: http://coe.kiev.ua/projects/slgu.htm–Заголовок з екрана.

ГЕРАСИМЮК КОСТЯНТИН ХАРИТОНОВИЧ

начальник відділу кадрової роботи апарату
Вінницької обласної державної адміністрації

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ: ПОЛІТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

Теза 1. Оптимальний територіальний устрій держави є таким способом організації відносин центру та регіонів, який заснований на раціональному, компромісному та гармонійному сполученні інтересів країни як цілого (перш за все інтересів національної безпеки, територіальної цілісності, політичної стабільності, захисту конституційного ладу тощо) з інтересами відносно самостійного розвитку її частин у політичній, соціально-економічній, культурній тощо сферах громадського життя.

Теза 2. Політика оптимізації територіального устрою держави є однією з комплексних напрямів державної політики, що має своєю метою підвищення ефективності існуючої або формування нової, такої, що відповідає внутрішнім потребам та зовнішнім викликам інституціолізованої номенклатури та ієрархії адміністративно-територіальних одиниць, що входять до складу держави, а також системи взаємовідносин, що виникає у зв'язку із здійсненням останніми своїх формальних та неформальних функцій у національному просторі публічного управління.

Теза 3. Укрупнення або розкрупнення як інструменти політики оптимізації територіального устрою держави є процесами об'єднання або роз'єднання адміністративно-територіальних одиниць, які межують одна з одною, в результаті яких виникають нові більші (або менші) за розміром утворення, а колишні адміністративно-територіальні одиниці втрачають свій публічний статус. Процес укрупнення супроводжується зменшенням числа територіальних одиниць, а процес розкрупнення – навпаки, збільшенням.

Теза 4. У теперішній час укрупнення та розкрупнення адміністративно-територіальних одиниць є одним з головних інструментів оптимізації територіального устрою як простих, так й складних держав. За їх допомогою національні уряди намагаються проводити у життя такі пріоритети державної політики, як підйом старопромислових або відсталих аграрних районів, що опинилися у кризовому стані, стримування зростання міських агломерацій, особливо столичних, а також облаштування територій пріоритетного розвитку. Активне використання укрупнення та розкрупнення адміністративно-територіальних одиниць в умовах простих та складних держав хоча й має свою специфіку, разом із тим, при глибоко продуманої та вивіреної стратегії та тактиці їх реалізації сприяє створенню «полюсів» економічного зростання, відносному стиранню міжрегіональних соціальних контрастів, стабілізації суспільно-політичної ситуації в окремо взятому регіоні та в країні у цілому.

Теза 5. Політико-компаративний аналіз закордонного досвіду укрупнення та розкрупнення адміністративно-територіальних одиниць свідчить про обмеженість даного інструментарію політики оптимізації територіального устрою сучасних простих та складних держав, переважна більшість яких до теперішнього часу не спромоглися повною мірою подолати диспропорції у розвитку своїх окремих територій. Тим самим, укрупнення та розкрупнення адміністративно-територіальних одиниць, будучі орієнтованими на досягнення максимального ефекту курсу регіонального розвитку, що проводиться державою, повинні здійснюватися в комплексі з іншими заходами, тісно пов'язуватися з інтересами та пріоритетами конкретного національного та регіонального співтовариства у коротко-, середньо- та довгострокової перспективі.

Теза 6. На формування територіального устрою України в радянський період значною мірою вплинули взяті у єдності та багатоманітності своїх форм та проявів політичній та економічній чинники, які стали визначальними протягом всіх реформ адміністративно-територіального поділу СРСР. Вплив зазначених чинників віддзеркалилося як на просторово-територіальному окресленні та конфігурації багатьох адміністративно-територіальних одиниць, так й на структурі управління ними. Перш за все це було обумовлено намаганням радянської влади до рівномірного освоєння всієї території країни, тобто до створенню на всьому просторі СРСР рівнонаселених та одночасно промислово розвинених регіонів. Логіка планово-директивної економіки вимагала наявності в територіальному устрої країни механізмів, які забезпечували б чітке функціонування владної вертикалі й, відповідно, можливості швидкої реалізації будь-якого політичного рішення Центру.

Теза 7. Оптимізація територіального устрою України, що розпочинається через вироблення концептуальних засад реформи, дозволяє прогнозувати у цілому поступовий характер цього процесу, який демонструє певні економічні та політичні вигоди. Разом із тим, аналіз відповідних концептуальних документів останніх років свідчить, що алгоритм використання укрупнення як інструменту оптимізації територіального устрою України на місцевому та субрегіональному рівні, за яким до території-донору приєднуються один або кілька дотаційних територій з метою стимулювання їх розвитку, не може вважатися єдиним вірним. Це пов'язано з непередбачувальністю подальших перспектив не лише використання механізму перерозподілу різних ресурсів на користь менш заможних територій як способу подолання їх відсталості, але й підвищеною складністю просторової конфігурації, неорганічністю більшості існуючих адміністративних кордонів, дисфункцією цілого ряду центрів територіальних одиниць тощо.

ГОЛУБ НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

начальник загального відділу інспекції з благоустрою міста Одеської міської ради

СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В СИСТЕМІ АКТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Прийняття 21 травня 1999 р. Верховною радою України Закону України «Про місцеве самоврядування» відкрило новий період у розвитку статутного права України. Правовою підставою для відродження статутного права в Україні є ст. 19 Закону «Статут територіальної громади села, селища, міста». Однак, якщо практичну роботу з розробки Статутів територіальних громад, хоч і не активно, проте проводять, то в теоретичному плані це питання залишається недостатньо дослідженим. Передусім, це стосується визначення поняття та юридичної природи Статуту територіальної громади [1, с. 218].

У науковій літературі вже є перші спроби визначити поняття Статуту територіальної громади або його ознак. Так В.Кравченко та Н.Линник зазначають, що Статут є основним актом місцевого самоврядування, «муніципальним актом». Це підзаконний нормативно-правовий акт, що видається територіальною громадою, органами місцевого самоврядування. Статут повинен мати більш високу юридичну силу порівняно з усіма іншими актами, які приймаються в системі актів місцевого самоврядування. Під актом місцевого самоврядування вони розуміють владний припис уповноваженого суб'єкта місцевого самоврядування, який, відповідно до закону, регулює відносини в сфері місцевого самоврядування шляхом встановлення, зміни чи припинення правових норм [3, с.58].

Разом з тим, С.Злобін, А.Гель підкреслюють, що Статут є установчим нормативно-правовим актом територіальної громади і за своєю юридичною силою вищий від актів відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті ради, сільського, селищного, міського голови, інших органів та посадових осіб місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та зборів громадян за місцем проживання [2, с.73].

Бровінська Н. трактує Статут, як договір про взаємодію, партнерство та співробітництво між територіальною громадою і її органами, як хартію самоуправління, що регулює й нормує взаємодію суб'єктів місцевого самоврядування і має нормативний характер [1, с.86].

Вважаємо, що акти місцевого самоврядування, особливо статути територіальних громад, є нормативно-правовими актами. Соціально-правова природа нормативних актів місцевого самоврядування детермінована низкою обставин. Так, норми територіальних громад – це, насамперед, «корпоративні» правові норми, тобто норми, які виходять від певної спільноти (територіальної громади) або її органів; що регламентують внутрішню організацію, основні напрями та види муніципальної діяльності, взаємні права та обов'язки учасників правовідносин у сфері місцевого самоврядування; котрі підкріплені авторитетом та впливом цієї спільноти.

Наразі, природі статутів територіальних громад приділяється дедалі більше уваги. Чимало авторів схиляється до думки, що статут територіальної громади, як основний акт локальної саморегуляції, з яким співвідносяться інші акти, рішення і дії місцевого самоврядування, повинен мати найвищу юридичну силу серед актів, що видаються в системі місцевого самоврядування (як безпосередньо населенням, так і особливо органами та посадовцями місцевого самоврядування). Деякі автори взагалі розглядають статути, як різновид актів кодифікаційного значення.

Слід зазначити, що ця проблема потребує свого вирішення не лише на теоретичному рівні, а й має знайти своє обов'язкове закріплення на рівні закону, зокрема, внесення відповідного доповнення до Закону. Адже, наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 24 Закону, що встановлює перелік правових актів, якими мають керуватися у своїй діяльності органи місцевого самоврядування, статут територіальної громади не згадується. Таким чином, його реєстрація в органах Міністерства юстиції надає не досить чіткі підстави для діяльності територіальної громади згідно з власним статутом.

Підсумовуючи, зазначимо, що статут територіальної громади – це основний пріоритетний нормативно-правовий акт територіальної громади. Статут є своєрідною комунальною конституцією на території функціонування відповідної громади. Статут має низку особливостей: наявність особливого суб'єкта, який встановлює або від імені якого приймається статут територіальної громади; установчий характер; повний та всеохоплюючий характер правового регулювання; вища юридична сила щодо інших локальних актів, які приймаються безпосередньо територіальною громадою або в системі органів та посадових осіб місцевого самоврядування; основа для подальшої локальної нормотворчості; особливий порядок прийняття статуту, а також внесення до нього змін та доповнень; є одним з правових засобів, який забезпечує реалізацію самостійності місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Бровинская Н. Роль Устава в организации местного самоуправления // Статут територіальної громади: проблеми розробки, прийняття та впровадження в практику місцевого самоврядування. Навчальний посібник. – К.: Книга почтой, 1999. – С. 13-17.

2. Злобін С., Гель А. Місце Статуту територіальної громади в системі нормативно-правових актів України // Статут територіальної громади: проблеми розробки, прийняття та впровадження в практику місцевого самоврядування. Навчальний посібник. – К.: Книга почтой, 1999. – С. 34-36.

3. Кравченко В., Линник Н. Статут територіальної громади: проблеми розробки, прийняття, та впровадження в практику місцевого самоврядування // Статут територіальної громади: проблеми розробки, прийняття та впровадження в практику місцевого самоврядування. Навчальний посібник. – К.: Книга почтой, 1999. – С.21-23.

4. Петрусь В. Про поняття та юридичну природу статуту територіальної громади / Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2001. - Випуск № 36. – С. 218–222.

ЄВСТЮНІНА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н.

ДО ПРОБЛЕМИ НАЛАГОДЖЕННЯ ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ

Участь громадян у державних справах є необхідною умовою формування прозорої та відкритої системи регіонального управління, що забезпечуватиме динамічний соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави в цілому. Актуальність проблеми зумовлена спрощенням і, водночас, ускладненням взаємодії органів публічної влади з громадскістю на сучасному етапі трансформацій в Україні. Особливостями сьогодення є те, що населення не просто хоче володіти інформацією про важливі суспільні події, а хоче брати безпосередню участь у процесі управління. Останнім часом спостерігалося стрімке поширення недовіри громадян, як до окремих її представників, так і до влади взагалі. Проблема забезпечення конструктивного діалогу між владою та суспільством стала однією з найбільш актуальних проблем сучасної України.

Оптимальна організація комунікації між владою і суспільством надасть можливість підвищити якість державного управління за рахунок отримання більш достовірної інформації про конкретні результати роботи представників влади. Наявність зворотного зв'язку між владою та суспільством сприятиме формуванню постійного соціального контролю за діяльністю представників влади, зміні характеру праці в органах влади, оновленню існуючих принципів апаратної роботи, що могли сформуватися в умовах авторитарного стилю державного управління. На важливості встановлення діалогу з громадянами наголошував Президент України Петро Порошенко під час інавгураційної промови. Важливість співпраці влади, бізнесу та громадскості на шляху розробки та реалізації реформ підкреслено в програмі розвитку «Стратегія – 2020».

Канадський дослідник феномену медіа та впливу засобів комунікації М. Маклюен в 1960–ті роки зазначив: «the medium is the message» - «засіб комунікації є повідомленням». Сьогодні сам засіб надання інформації формує уявлення про джерело інформації або про учасників процесу комунікації не менш, ніж зміст повідомлення. Публічні люди хочуть бути або здаватись сучасними, компетентними, легкодосяжними для спілкування. З цією метою все більше політиків, представників органів влади різного рівня використовують можливості мережі Інтернет. На думку американського дослідника М. Кастельса, новий розподіл світу відбудеться саме за ознакою включеності у світові інформаційні мережі [3, с. 210-215].

Вищезазначені тенденції спостерігаються й у сфери публічного управління на рівні регіонів, де нові форми комунікації сьогодні покликані відновити довіру до влади та встановити конструктивний діалог між владою та суспільством. Ще кілька років тому важко було уявити прямий діалог з губернатором, мером або народним обранцем через соціальну мережу. Але сьогодні стає зрозумілим, що соціальні медіа є потужним інструментом для розповсюдження інформації, впливу на громадську думку, управління репутацією як органів влади, так і окремих пубічних осіб, інструментом реалізації різноманітних ідей шляхом підтримання постійного діалогу. Принципово новим і особливо важливим є оперативний зворотній зв'язок і реакція громадськості на певні ситуації з метою активізації суспільства у прийнятті рішень, важливих як для окремої людини, громади, регіону, так і для держави в цілому.

Основними традиційними інструментами взаємодії органів влади з громадськістю в Інтернеті на сучасному етапі є сайти органів влади. Урядові сайти більшості країн світу містять інтерактивні сервіси, які дають можливість громадянам використовувати урядову інформацію для своїх потреб. В Україні органи виконавчої влади та місцевого самоврядування також запроваджують інтерактивні сервіси, де суб'єкти й джерела інформації здійснюють комунікацію як рівноправні партнери. Проте запровадження таких інтерактивних інструментів взаємодії на веб-сайтах органів влади за відсутності відповідної нормативно-правової бази здійснюється несистемно, що не дає можливості говорити сьогодні про ефективність їх використання. Дані моніторингів засвідчують, що створення інформаційних сайтів органів влади не призводять до автоматичного поліпшення ситуації з їх інформаційною прозорістю. З метою підвищення якості діяльності в даному напрямку доцільним є врахування розробок науковців щодо параметрів якості інформації органів влади [1, с. 237-238]. Незважаючи на зусилля із вдосконалення сайтів органів влади, все більше громадян звертається за пошуком адекватної інформації до соціальних медіа.

Надзвичайна популярність соціальних медіа та їх значний вплив на суспільно-політичні процеси зумовлюють більш ретельне вивчення проблеми. Проблеми політичної комунікації та інформаційно-комунікаційних технологій перебувають в полі зору українських дослідників В. Бебика, Д. Видріна, О. Вишняка, Н. Драгомирецької, О. Новакової, В. Полтарака, Г. Почепцова, С. Сибирякова, Г. Щедрової та ін., цікавими є також дослідження російських вчених В. Березіна, М. Василіка, Л. Тімофєєвої, Ф. Шаркова, Е. Юхвида. Але сьогодні чітко відчувається відставання теоретичних досліджень феномену соціально-політичних комунікацій від реальних масштабів їх застосування у світовій та вітчизняній політичній практиці.

Слід відзначити, що як і будь-які інші технології, використання соціальних медіа має свої позитивні та негативні боки. Австрійський науковець та практик Ганс Кехлер, наприклад, взагалі відзначає тенденцію до переоцінювання

суспільного впливу інтернет-технологій та зазначає, що ми повинні чітко усвідомлювати можливість маніпулювання «вільним» потоком інформації в політичних цілях [4, с. 75-87]. На думку американського дослідника Клея Ширкі, для просування Інтернет-свободи як інструменту публічного управління необхідно забезпечити не тільки доступ до інформації, але, насамперед – свободу особистої й соціальної комунікації громадян, можливість публічних виступів [5, с. 84]. Новаторський дух не повинен затуманювати здоровий критичний погляд на застосування зазначених технологій як у науковців, так і у представників органів влади. Зауважимо, що он-лайн-спілкування розглядається як дуже перспективний, але додатковий засіб підтримання діалогу влади й суспільства, адже в поганому випадку, як застерігають численні дослідники, такий діалог віртуалізується та стане сприятливим грунтом для маніпуляцій та міфів, за чим постає проблема довіри до влади з боку громадян [2, с. 55-63].

Зазначені проблемні питання є також предметом дискусійного обговорення науковців та практиків під час відповідних заходів системи Національної академії державного управління при Президентові України. Незважаючи на це, потенціал соціальних медіа для сфери державного управління досі залишається практично нерозкритим. Все більш очевидним стає те, що соціальні медіа – потужний перспективний резерв для вдосконалення даної сфери та налагодження конструктивного діалогу між владою і суспільством.

Список використаних джерел.

1. Болховитина Т. С. Социально-политическая активность как фактор повышения эффективности Интернет-коммуникационного взаимодействия власти и общества / Т. С. Болховитина // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / голов. ред. В. В. Корженко. - Х., 2013. - № 1 (43). - С. 237-238.
2. Забезпечення доступу до публічної інформації в контексті впровадження європейських стандартів відкритості та прозорості: матеріали круглого столу в режимі відеоконференц-зв'язку, 8.02.2012 / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2012. – 80 с.
3. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету,бізнесу і суспільства / М. Кастельс ; пер. з англ. – К. : Ваклер, 2007. – 304 с.
4. Кёхлер Г. Новые социальные медиа: шанс или препятствие для диалога?/ Г. Кёхлер; пер. А. Л. Бардина // Полис. - 2013. - № 4. - С. 75-87.
5. Політична сила соціальних медіа: технології, публічна сфера і політичні зміни : огляд ст. Клея Ширкі/ підгот. Н. Жугай // Комунікація. - 2012. - № 2. - С. 84.

ЄРОШЕНКО ОЛЕКСАНДР БОРИСОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ

Історична трансформація муніципальної виборчої системи (1994-2010 роки) не змогла подолати недоліки, пов'язані із організацією виборчого процесу на місцевому рівні. Зокрема, місцеві вибори 2010 року актуалізували проблемні питання відповідності системи обрання депутатів природі місцевого самоврядування, що здійснює безпосередній вплив на подальший розвиток публічного управління.

Виборча система – це насамперед суспільні відносини, врегульовані нормами Конституції та законів України, які виникають, змінюються та припиняються у зв'язку з голосуванням громадян за кандидатів на виборні посади та при розподілі виборних посад за результатами виборів [5, с. 111]. До теперішнього часу мав місце маніпулятивно-кон'юнктурний (ситуативний) підхід до обрання виборчої системи, що, як правило, був спрямований на збереження та посилення впливу політичних партій у представницьких органах місцевого самоврядування. Тому можна дійти висновку, що єдиний, науково обґрунтований підхід до оптимальної муніципальної виборчої системи відсутній [4, с. 183].

На сьогодні необхідно обрати таку виборчу систему, яка сприяла б високому професіоналізму органів місцевого самоврядування у вирішені складних питань соціально-економічного та культурного розвитку територіальних громад, формуванню дієздатного та сталого корпусу представницьких органів місцевого самоврядування – місцевих рад, які визначають основні напрями муніципальної політики територіальних громад і спроможні активно впливати на загальнонаціональні політичні процеси. Так, дієздатне місцеве самоврядування дає можливість інтегрувати в процес управління локальні еліти, вводити діяльність останніх у конструктивне, конституційне русло, залучаючи їх до участі в реалізації загальнонаціонального (не державного, а конституційного) політичного курсу на місцях [2, с. 11].

На порядок денний ставиться пошук такої виборчої системи, яка б дозволила з огляду на реалії сьогодення та на близьку перспективу сформувати ефективні, дієздатні управлінські структури на місцевому та регіональному рівнях [3, с. 127]. Враховуючи викладене, а також те, що місцеві вибори активізують участь громадян в управлінні місцевими справами, сприяють формуванню колективних інтересів територіальних громад, так гостро постає питання створення таких начал муніципальної виборчої системи в Україні, які б повною мірою відповідали вимогам сьогодення [2, с. 11]. При цьому пошук муніципальної виборчої системи обов'язково має здійснюватися в контексті майбутньої конституційної моделі місцевого самоврядування, а її законодавче закріплення повинно бути узгоджене із конституційно-правовим статусом усіх елементів системи місцевого самоврядування та статусом депутатів місцевих рад [3, с. 128].

Найпоширенішими у світі муніципальними виборчими системами є мажоритарна, пропорційна та змішана (мажоритарно-пропорційна) чи ж комбінована виборчі системи. Усі вони достатньо досліджені, щоправда, здебільшого в оглядовому форматі, як в українській, так і в зарубіжній конституційно-правовій науці [5, с. 111]. Безперечно, повернення на місцевих виборах 2010 року до мажоритарно-пропорційної системи при збереженні активних переваг політичних партій як суб'єктів виборчого процесу є позитивним кроком. З одного боку, була збільшена зацікавленість місцевих

осередків політичних партій у роботі в межах територіальної громади, з метою підготовки своїх власних кадрів на місцевому рівні. З іншого боку, населення отримало можливість обирати між самовисуванцями та кандидатами від політичних партій, виходячи з таких критеріїв, як фаховість, компетентність в сфері управління громадою [1].

При цьому, варто зазначити, що запровадження в 2006 році пропорційної системи на місцевих виборах призвело до їх деперсоніфікації і, відповідно, до зниження якісного рівня депутатського корпусу. Позбавивши виборця права брати участь у висуванні кандидатів, нове виборче законодавства тим самим сприяло поширенню такого явища як абсентеїзм (ухилення від участі у голосуванні), що в теперішній час, нажаль, набуло системного поширення [2, с. 13]. Загалом, можна констатувати, що запровадження пропорційної системи на місцевих виборах завдало суспільству в цілому, а також багатьом територіальним громадам та регіонам більше шкоди, ніж ті ефемерні позитиви, які обіцяли ініціатори реформи [3, с. 126]. З огляду на викладене, на нашу думку, запровадження пропорційної системи при виборах депутатів усіх сільських, селищних, міських та районних у місті рад є виправданим за умови формування виборчих списків не лише на партійній основі, а й громадськими організаціями та окремими виборцями [2, с. 14].

Разом з тим, необхідно наголосити, що міжнародні організації, які здійснюють моніторинг стану демократії та верховенства права в Європі спростовують можливість знайти універсальну виборчу систему чи найоптимальнішу модель виборчого процесу як для парламентських, так і для інших видів виборів. Зокрема, доповідь Венеціанської Комісії «Про виборчі системи: огляд можливих розв'язків та критерії відбору», затверджена на її 57-й пленарній сесії 12-13 грудня 2003 року у м. Венеції, констатує, що «немає жодних підстав, щоб зробити абсолютний вибір на користь будь-якої конкретної виборчої системи. Або, точніше, жодна виборча система не може бути найкращою або найгіршою чи хоча б хорошою або поганою». Очевидно, що важливою для визначення демократизму виборів залишається практика їх застосування [5, с. 111].

Таким чином, на нашу думку, подальший розвиток публічного управління є неможливим без запровадження такої муніципальної виборчої системи, яка має виходити з контексту майбутньої конституційної моделі місцевого самоврядування, що дозволить активізувати участь громадян в управлінні місцевими справами, сприятиме формуванню колективних інтересів територіальних громад, а також формуванню ефективних управлінських структур, спроможних використовувати новітні технології муніципального менеджменту, які б забезпечили сталий розвиток територіальних громад та регіонів і надання громадських та адміністративних послуг на належному рівні.

Список використаних джерел.

1. Доля І., Ковальський Г., Кокора Н. Аналітична записка «Основні напрями удосконалення законодавства з місцевих виборів у контексті кодифікації виборчого законодавства» / І. Доля, Г. Ковальський, Н. Кокора // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/905/
2. Кравченко В., Мосьондз С. Вибір муніципальної виборчої системи як питання політичної доцільності / В. Кравченко, С. Мосьондз // Вибори та демократія : Науково-просвітницький правничий журнал. – 2005. – № 2. – С. 11-14.
3. Кравченко В. Політико-правові наслідки запровадження пропорційної системи на місцевих виборах в Україні / В. Кравченко // Вибори та демократія : Науково-просвітницький правничий журнал. – 2007. – № 2. – С. 125-128.
4. Кравченко В. В., Янчук А. О. Моделювання виборчих систем на місцевих виборах : конституційно-правові аспекти / В. В. Кравченко, А. О. Янчук // Право України. – 2013. – № 5. – С. 182-189.
5. Федоренко В. Л. Вибори, виборче право і виборчі системи – пріоритетний напрям сучасних конституційно-правових досліджень / В. Л. Федоренко // Право України. – 2013. – № 5. – С. 105-113.

ЄФАНОВ АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК НОВІТНЬОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікативних технологій на сучасному етапі суспільного розвитку викликає глибинні зрушення у всіх сферах життя: соціальній, економічній, політичній, культурній та обумовлені мережевим шляхом розвитку соціуму.

У лютому 2012-го року компанія InMind провела дослідження, відповідно до якого кількість користувачів Інтернету (тобто людей, які виходять в мережу не рідше 1 разу на місяць) в Україні досягла 16,9 мільйонів – 42% всього дорослого населення нашої держави**.** У статистиці InMind не беруть участь мешканці України, яким на момент проведення дослідження не виповнилося 15 років [1]. Водночас, дослідники підкреслюють, що найбільш активними користувачами є мешканці великих міст.

Поряд із цим, використання інформаційних технологій у діяльності органів місцевого самоврядування України є одним із сучасних пріоритетних, проте, нажаль не використаних інформаційних ресурсів. Електронні соціальні мережі можуть бути використані з метою забезпечення відкритості і прозорості прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування, інформування членів територіальної громади про події, що відбуваються у населеному пункті, а також для вивчення реальної громадської думки щодо окремих питань забезпечення життєдіяльності територіальної громади. Саме тому проблема використання соціальних мереж у діяльності органів місцевого самоврядування є актуальною.

Питання розвитку інформаційних процесів, соціальних комунікації та інформаційно-комунікаційних технологій розглядаються низкою українських дослідників Г. Атаманчука, В. Бебика, В. Вакуленка, О. Вишняка, Н. Нижник, А. Оболенського, О. Новакової, В. Полтарака, Г. Почепцова, Г. Щедрової та інших.

Проте, на сьогодні практично відсутні дослідження щодо використання соціальних мереж вітчизняними органами місцевого самоврядування як засобу соціальної комунікації з членами територіальних громад.

За даними аналітичної маркетингової кампанії GFK [2] найбільш популярними серед українських користувачів є соціальні мережі ВКонтакте, Одноклассники и Facebook (рис. 1).

	Возраст			В целом
	16-25	26-35	36 и старше	
Вконтакте	95%	70%	39%	66%
Facebook	61%	54%	46%	53%
Мой мир	45%	49%	40%	44%
Одноклассники	43%	75%	59%	58%
Twitter	18%	16%	12%	15%
Google Plus+	12%	8%	8%	9%
LiveJournal	8%	9%	6%	7%
LinkedIn	3%	7%	6%	5%

Проводячи аналіз використання органами місцевого самоврядування соціальної мережі ВКонтакте, слід зазначити, що переважна більшість міських рад (міст обласного значення) взагалі не представлена у зазначеній соціальній мережі (Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Київ, Луганськ, Луцьк, Одеса, Полтава, Миколаїв, Ужгород, Херсон, Черкаси) або ж кількість учасників офіційних груп у соціальній мережі є незначним (Чернівці – 11 осіб, Вінниця – 6 осіб, Рівне, Суми – 5 осіб, Кіровоград – 1 особа). Однак, міські ради (міст обласного значення), що розпочали використовувати соціальну мережу ВКонтакте у своїй діяльності, наповнюють офіційні групи відповідною інформацією, проте кількість учасників не є достатньою, порівняно до загальної кількості населення (Тернопіль – 241 особа, Житомир – 690 осіб, Харків – 1194 особи, Львів – 1699 осіб).

Однак, кожне з міст обласного значення представлене у зазначеній соціальній мережі досить великими за кількістю користувачів «новинними групами» (публічними сторінками), які не пов'язані з відповідним органом місцевого самоврядування. Це стримує можливість органу місцевого самоврядування реалізовувати інформаційну політику на місцевому рівні, а також унеможливлює вплив на повноту та достовірність інформації.

Серед переваг та нових можливостей, що постають перед органами місцевого самоврядування при використанні соціальних мереж відзначимо такі:

- забезпечення прозорості функціонування органу місцевого самоврядування та його підрозділів;
- оперативне інформування територіальної громади про події, що відбуватимуться у місті (селі, селищі);
- можливість проведення відкритих опитувань та обговорень щодо ключових питань розвитку територіальної громади;
- сторінка у соціальній мережі може стати інформаційним порталом, а також своєрідним дайджестом «Питання – відповіді» щодо найчастіших проблем територіальних громад (тарифи на послуги, адреси та контактні телефони служб ЖКГ, комунальних підприємств та підрозділів виконкому ради, графіки особистого прийому громадян керівництвом ради тощо);
- зменшення матеріальних, трудових та часових витрат на телефонні перемовини та консультування представників територіальних громад;
- можливість здійснення безпосереднього громадського контролю за діяльністю органу місцевого самоврядування та можливість впливати на підготовку та прийняття рішень.

Поряд із перевагами використання соціальних мереж, слід також зазначити і проблемні питання, щодо їх використання органами місцевого самоврядування:

- підготовка кваліфікованих кадрів, до посадових обов'язків яких будуть віднесені функції щодо роботи з офіційними сторінками органу місцевого самоврядування в соціальній мережі;
- наявність відповідної комп'ютерної техніки та програмного забезпечення;
- необхідність швидкого та якісного наповнення контентом сторінок у соціальних мережах;
- постійний моніторинг реальної громадської думки, висвітленої через соціальні мережі;
- розміщення серверів найпопулярніших соціальних мереж на теренах інших держав та можливість спецслужб впливати на роботу соціальної мережі загалом та окремо на її користувачів.

На наш погляд, соціальні мережі є величезним інформаційним ресурсом діяльності органів місцевого самоврядування в Україні, який і досі залишається невикористаним. Вважаємо необхідним подальше дослідження зазначених проблем та проведення експертних опитувань серед посадових осіб місцевого самоврядування та депутатського корпусу щодо доцільності використання соціальних мереж у їх практичній роботі.

Список використаних джерел.

1. Кількість постійних користувачів Інтернету в Україні досягнула 17 мільйонів [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://blogosphere.com.ua/2012/03/19/ ukrainian-internet-users-stats-2012/ .
2. Аналітична компанія GFK [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.gfk.ua .
3. Про порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації [Текст] : Закон України від 23.09.1997 р. № 2658-XII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1992. – № 48.

ЕМІРАМЗАЄВА ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Система державного управління в Україні поєднує успадковані від радянської доби та нові інститути, сформовані в період незалежності. Ця система є внутрішньо суперечливою, недовершеною, громіздкою та відірваною від людей. На сучасному етапі перетворень вітчизняної економіки, питання її подальшого розвитку невід'ємне від проблеми розвитку регіонів в цілому. Тому забезпечення умов ефективного функціонування усіх ланок і систем, слід розглядати з вимогою природного руху національного господарства за шляхом прогресу і зміцнення стабільності життя населення і кожного громадянина. Тому найважливішим завданням розвитку українського суспільства є підвищення якості управління соціально-економічним розвитком держави і регіонів.

Всі інструменти державної економічної політики, які так чи інакше впливають на регіональний розвиток, можна розділити на дві частини.

Перша – власне державне регулювання територіального розвитку, тобто та складова державної економічної політики, єдиною або основною метою якої є вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Усі інші цілі, носять другорядний характер. Решта механізмів впливу державної економічної політики на регіональний розвиток належить до так званих «регіональних наслідків нерегіональних рішень». У цьому випадку йдеться про вплив на регіональний розвиток заходів державної економічної політики.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретичні та методологічні засади такої складної сфери діяльності, як управління регіональним розвитком на сьогодні досить широко представлені у наукових працях багатьох фахівців у галузі регіоналістики, серед яких:. Андрусів В., Атаманчук Г.В., Бакуменко В.Д., Балашов А., Батанов О.В., Варналій З.С., Васіна А.Ю., Ващенко К.О., Грачев Н.І., Грицяк І.А., Дзвінчук Д.І., Дзюндзюк В.Б., Комірна В.В., Лопушинський І.П., Мазак А.В., Малиновський В.Я., Малімон В.І., Мельник А.Ф., Одінцова Г.С., Пахомова Т.І., Поважний О.С., Романюк С.А., Толкованов В.В., Філіповський В.М., Щербак Н.В. та інших спеціалістів.

Регіональна економіка є економікою оптимального господарювання на території регіону [4]. Мета регіональної економіки полягає в забезпеченні стійкої рівноваги в природі, у сфері виробництва, на ринку чинників виробництва, на ринку благ і послуг зі стійким зростанням життєвого рівня населення.

Романюк С.А. у ґрунтовній праці щодо політики регіонального розвитку в Україні зазначає, що «під регіоном … розуміється найбільша адміністративно-територіальна одиниця субнаціонального рівня, яка має виборну владу, юридичну незалежність та власний бюджет», і подає конкретний перелік територій, які підпадають під це визначення, для уникнення можливого різночитання [1, с. 67].

Регіональна політика – це сукупність цілей, завдань, принципів і методів, використовуваних в управлінні розвитком регіонів. Як основні цілі регіональної політики можна назвати забезпечення балансу державних і регіональних інтересів, створення рівних можливостей всьому населенню, зменшення відмінностей у рівні життя [2, с. 23].

Основними суб'єктами проведення регіональної політики є центральні і місцеві органи державного управління.

Держава покликана сприяти підтримці економічної, соціальної й політичної стабільності в кожному регіоні, забезпеченню їх ефективної взаємодії, поєднанню конкретних підходів до вирішення проблем окремих регіонів в єдності із загальними принципами функціонування ринку на всій території. Основні параметри регіонального розвитку задаються центром у вигляді законодавчих і нормативних актів. Це стосується порядку й механізму приватизації, ціноутворення, податкової політики тощо. Центр виробляє єдину науково-технічну політику, яка має бути основним чинником стабілізації економіки в регіонах, сприяти формуванню інтелектуального й кадрового потенціалу, особливо у сфері фундаментальної науки [3].

На державному рівні формується загальнонаціональна єдина концепція розвитку та розміщення продуктивних сил з відповідною схемою міжрегіонального розподілу праці, визначається пріоритетність розвитку окремих регіонів, регулюються організація виробництва в проблемних регіонах, міжрегіональні економічні зв'язки, реалізуються великомасштабні програми.

Одним із завдань регіональної політики є формування інституту місцевого самоврядування. Місцеві органи влади несуть відповідальність за збереження, відтворення та раціональне використання природних ресурсів, охорону навколишнього середовища і, виходячи з особливостей природних умов на своїй території, розробляють і здійснюють місцеву політику природокористування.

Важливим завданням регіональної політики є забезпечення комплексного розвитку регіональних інфраструктурних систем. Місцевим органам влади при цьому відводиться важлива роль в організаційно-правовому оформленні ринкового механізму. Вони розробляють програми приватизації об'єктів, що знаходяться на їх території і перебувають у їх власності, реєструють відкриття нових підприємств, здійснюють регулювання та стимулювання розвитку малого підприємництва.

Практичне вивчення цього питання відбулося під час стажування в Департаменті економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації та відділі економічного розвитку, промисловості, транспорту та торгівлі Ізюмської районної державної адміністрації.

Основна взаємодія райдержадміністрації та облдержадміністрації здійснюється на підставі вертикальних відносин. Облдержадміністрація надає завдання та доводить до відома Постанови та Накази. В свою чергу райдержадміністрація звітує та надає інформацію щодо стану в районі. Робота райдержадміністрації малоактивна. Причина – відсутність ресурсної бази та незацікавленість працівників. Характер роботи більшості працівників – це безініціативне виконування завдань.

На сьогодні в практиці державного управління в Україні фінансові та матеріальні ресурси, що спрямовуються на розвиток регіонів, використовуються неефективно. Крім того, неправильно побудована система управління призводить до розбіжностей інтересів суб'єктів господарювання. Більшість регіонів не в змозі самостійно вирішувати свої соціально-економічні проблеми, що зумовлює необхідність втручання держави в їх життєдіяльність. Основною метою економічного розвитку більшості країн та їх регіонів є поліпшення якості життя населення. Як цілі соціально-економічного розвитку регіону використовуються: збільшення доходів, поліпшення освіти, харчування та охорони здоров'я, зменшення рівня бідності, оздоровлення навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя.

На досягнення цих цілей має спрямовуватися державне регулювання економічного розвитку в Україні.

Список використаних джерел.

1. Романюк С.А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: Регіональні дослідження: [Монографія] / С.А. Романюк. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 112 с.
2. Політика регіонального розвитку в Україні: особливості та пріоритети. Аналітична доповідь / За ред. З. Варналія. – К., 2005. – 62 с
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Електронний ресурс]: Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. N 1001. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF&p; 6, с. 33
4. Комірна В.В. Пріоритетні завдання державного регулювання економічного розвитку регіонів.//Ефективна економіка – 2010.[Електронний ресурс]. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=191 (дата звертання 10.09.2014).

ЗАБОЛОТНИЙ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

КОНТРАКТ ДЛЯ УКРАЇНИ З РОЗБУДОВИ ДЕРЖАВИ ЯК ПРІОРИТЕТ У РОБОТІ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА 2014-2015 ТА ПОДАЛЬШІ РОКИ

Угоду про фінансування Контракту для України з розбудови держави (далі – Угода) підписано 13 травня 2014 року між Урядом України та Європейською Комісією.

Підписанню документа передували ряд зустрічей фахівців центральних органів виконавчої влади, зокрема Мінекономрозвитку України, Мін`юсту України, Нацдержслужби України з представниками європейської сторони, експертами, громадськістю та активна робота над підготовкою проекту документа, в подальшому схваленого на засіданні Кабінету Міністрів України 07 травня 2014 року розпорядженням № 452-р [1].

Відповідно до положень Угоди передбачається надання Україні фінансової допомоги в розмірі 355 млн. євро, при цьому перший транш (фіксований) обсягом 250 млн. євро надано Європейським Союзом після її підписання та виконання загальних умов, другий (варіативний) обсягом 105 млн. євро – лише за умови виконання Урядом України завдань щодо реформування публічної служби, виборчого та антикорупційного законодавства, системи надання послуг громадянам, завершення конституційної реформи, а також ефективного впровадження вказаних реформ у життя.

Як йдеться у висновках Європейської Ради щодо України від 27 червня 2014 року Рада підтверджує свою готовність сприяти процесу економічної стабілізації в Україні та вітає значні виплати Європейської Комісії на загальну суму 750 млн. євро в рамках Контракту з розбудови держави і пакету макрофінансової допомоги.

Угода являється основною ініціативою ЄС для підтримки України у вирішенні ключових проблем, які раніше стояли на шляху реформ та європейської інтеграції, і підготовки до проведення докорінної реформи в контексті політичної асоціації та економічної інтеграції з ЄС на основі Угоди про асоціацію/Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Особливу увагу зосереджено на підтримці зусиль у боротьбі з корупцією та з реформування державної служби.

Так, вісім показників, що передбачаються, буде поділено на три основні групи:

- антикорупційні заходи - 50% від загального бюджету;
- реформа системи державного управління (РДУ)/управління державними фінансами (УДФ) - 25% від загального бюджету;
- «політична» сфера - 25% від загального бюджету.

В рамках кожної групи показники матимуть однакову вагу за виключенням групи РДУ/УДФ, де вага РДУ буде більша (20%) ніж УДФ (5%). В рамках кожної обумовленості всі показники матимуть однакову вагу.

Основні очікувані результати, яких планується досягти під час реалізації положень Угоди, безпосередньо пов'язані із формуванням та реалізацією єдиної державної політики в сфері державної служби – як основним завданням

Нацдержслужби України, оскільки полягають у затверджені та ефективному проведенні комплексної реформи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування на основі європейських принципів державного управління.

Так, відповідно до коментарів експертів програми SIGMA (перебували в Україні з метою надання практичної допомоги протягом 25-27 червня 2014 року), у зустрічі з якими взято участь представниками Мін`юсту України, Мінрегіону України та Нацдержслужби України, зауважено, що особливу увагу під час реформування інституту публічної служби в Україні потрібно приділити розмежуванню державної сфери та приватної сфери, виключенню зі сфери дії законодавства про державну службу політичних посад та посад патронатної служби, застосуванню до прийняття на публічну службу та просування по службі підходу, що бере до уваги особисті якості та заслуги працівників, забезпеченню стабільності кадрових ресурсів та гарантій проти дискреційного звільнення з посади, забезпеченню інституційного удосконалення Нацдержслужби України та її територіальних органів.

У зв'язку з цим Національним агентством України з питань державної служби виконується значний обсяг завдань щодо розробки у найкоротші строки нормативно-правових актів, необхідних для досягнення показників результативності, визначених у додатку 1 до Технічних та адміністративних положень Угоди з метою отримання другого (варіативного) траншу, зокрема:

1. Розробка та узгодження з метою затвердження Кабінетом Міністрів України Стратегії та Плану заходів реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;

2. Внесення на розгляд Уряду Положення про Національне агентство України з питань державної служби;

3. Доопрацювання з метою схвалення Кабінетом Міністрів України та прийняття Верховної Радою України Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (нова редакція);

Розробка та узгодження з метою схвалення Кабінетом Міністрів України та прийняття Верховної Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України» (щодо удосконалення Законів України «Про державну службу», «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади» та інших законів, які стосуються державної служби та служби в органах місцевого самоврядування).

Обидва документи мають врахувати потреби у реформуванні системи оплати праці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

4. Вирішення питання щодо утворення територіальних органів Національного агентства України з питань державної служби та прийняття Урядом відповідного проекту постанови;

5. Розробка (внесення змін і доповнень) підзаконних нормативно-правових актів, які стосуються державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, їх узгодження з метою затвердження Кабінетом Міністрів України.

При цьому джерелом перевірки виконання Урядом України зазначених завдань будуть відповідні урядові акти, звіти підготовлені Кабінетом Міністрів України, у тому числі офіційні статистичні дані, звіти SIGMA та інші.

Ватро зазначити, що Нацдержслужба України має в активі необхідні нормативні напрацювання і, напевно, головне – бачення та бажання змінити ситуацію у галузі державної служби і служби в органах місцевого самоврядування, покращити відповідну інституційну спроможність, піднести довіру до служби громадян та надати стимул службовцям працювати ініціативно, сумлінно, впевнено.

Також ключовим завданням для Нацдержслужби України, її підвідомчих установ та територіальних органів після набрання чинності новими редакціями законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування» визначатиметься вжиття заходів щодо їх ефективного впровадження на усій території держави, насамперед шляхом надання методично-консультативної підтримки органам державної влади, органам місцевого самоврядування та здійснення необхідного контролю.

Слід зауважити, що виконання цих амбітних завдань цілком узгоджується з Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 27 лютого 2014 року № 799-VII, а також запропонованою Президентом України «Програмою реформ – 2020» та безпосередньо сприятиме формуванню нової системи влади на принципах законності, відкритості і прозорості діяльності управлінських інституцій.

Впровадження вказаних реформ у сфері державної служби також повністю відповідає конституційній реформі, завершення якої в Україні підтримано Європейською Комісією, а також раз і назавжди має визначити пріоритетом змін верховенство права і національний інтерес у державницькій справі та службі.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 травня 2014 року № 452 «Про підписання Угоди про фінансування (Контракт для України з розбудови держави)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452-2014-%D1%80.

ЗАПОРОЖЕЦ СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РІВНІ МІСТА

Формування, функціонування й розвиток сучасного громадянського суспільства та правової держави об'єктивно вимагають нових підходів до регулювання відносин між організацією та самоорганізацією елементів і підсистем соціальної мегасистеми, що викликає необхідність створення важливого базового інституту функціонування й розвитку громадянського суспільства та правової держави - інституту публічного партнерства[1].

Однією з актуальних цілей публічно-приватного партнерства в сучасних реаліях розвитку держави є залучення інвестицій для вирішення певних суспільно-економічних завдань, важливих для надання суспільних послуг та підвищення якості життя в містах. Ця проблема є актуальною і для зарубіжних країн [2]. Крім того, застосування

публічно-приватного партнерства сприяє: здійсненню суспільно-важливих проектів в короткі терміни; забезпечує зниження фінансового навантаження на місцеві бюджети за рахунок залучення приватних інвестицій; реалізації капіталомістких, з тривалими термінами окупності інвестиційних проектів; дає можливість державним органам та органам місцевого самоврядування сконцентрувати увагу на адміністративних функціях.

В умовах дефициту місцевих бюджетів для фінансування регіональних та місцевих проектів, скорочення інвестицій, питання розвитку державно-приватного партнерства на рівні міста стає особливоактуальним. Адже при використанні механізмів публічно-приатного партенерства уможливлюється врегулювання дефіциту фінансових та інших ресурсів для реалізації інноваціно-інвестиційних проектів у інженерній інфраструктурі міста, житлово-комунальному комплексі, освіті, охороні здоров'я та інших сферах в умовах економічних турбулентностей та підвищення вірогідності кризових явищ[3,4].

Розвиток публічно-партнерства в містах України на сьогодняшній день стримується адміністративними бар'єрами, відсутністю висококваліфікованих кадрів, слабким фінансуванням стратегічних соціально-економічних програм розвитку міст тощо. Разом з тим, в світовій практиці господарювання, яку можна адаптувати до вітчизняних умов розвитку міст, широко використовуються можливості публічно-приватного партнерства на основі таких інструментів, як концесійні угоди; реалізація кластерної політики на муніципальному рівні; використання фінансових інститутів, насамперед, банків розвитку, для залучення довгострокових інвестицій в пріоритетні сфери міської економіки.Узагальнення теоретичного і практичного міжнародного досвіду підтверджує тезу про те, що з **публічно-приватним партнерством** пов'язана принципово нова якість реалізації місцевої влади в умовах демократичних реформ. Теоретичне дослідження даних проблем, розробка практичних рекомендацій є сьогодні актуальним завданням, що має важливе значення для розвитку міст та підвищення якості життя громадян.

Якщо звернутися до системної методології та можна зазначити, що важливими методологічними засадами соціального партнерства можуть виступаюти закони синергетики .Так, основний закон синергетики вимагає від суб'єктів публічно-привтного партнерства, по-перше, правильно визначати й усвідомлювати свої власні потреби та інтереси, здібності й можливості; забезпечувати повну відповідність власних потреб та інтересів власним здібностям та можливостям.

Слід зазначити, що системоутворюючим фактором в системі «публічно-приватне партнерство» виступає співпраця, при якій публічні та приватні структури виступають як рівноправні партнери, взаємно доповнюючі один одного.

Шляхами вирішення проблем запровадження інструментів публічно-приватного партнерства в процеси функціонування та розвитку міста можна вважати обгрунтування доцільності розробки міських програм щодо створення умов для публічно – приватного партнерства, реалізації системи узгоджених заходів міських органів влади; розробку принципів розвитку публічно-приватного партнерства та принципів розвитку партнерської взаємодії його учасників, що забезпечують ефективне використання муніципальних та приватних ресурсів; обгрунтування доцільності розвитку спеціалізованих консалтингових послуг для партнерів муніципального і приватного секторів; створення системи публічно-приватного партнерства на рівні міста.

Список використаних джерел.

1. Запатрина І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І. В. Запатрина // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 4. – С.62–86.
2. Иванишкина Ю. А. Опыт зарубежных стран по использованию государственно-частногопартнерства в сфере инвестиционно-строительного комплекса / Ю. А. Иванишкина //Коммунальное хозяйство городов: научно-технический сборник. – К.: Техніка,2010.– № 92. – С. 317–323.
3. Григор'єв В. А. Публічність і самостійність самоврядної (муніципальної) влади [Електронний ресурс] / В. А. Григор'єв. – Режим доступу: http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3496-2010-01-22-22-17-41.html
4. Дутко Н. Державно-приватне партнерство :можливості та перспективи для розвитку /Н. Дутко // Управління сучасним містом. – 2008. – № 1-4/1-12. – С. 33-43.

ІБРАГІМОВА АНАСТАСІЯ АЛІМІВНА

аспірант Інституту державного управління
Чорноморського державного університету імені Петра Могили

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі місцеве самоврядування, як прояв демократизму в державі, є однією з найефективніших форм місцевого управління та розвитку територій. Там, де воно дійсно функціонує, де територіальна громада має реальне право та можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення, спостерігається зростання доходів місцевих бюджетів і соціально-економічний розвиток в цілому.

Сьогодні, місцеве самоврядування в нашій державі не відповідає тому змісту, який вкладено у цей інститут. На практиці воно недостатньо ефективно виконує головну місію, закладену Конституцією України – забезпечення права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення [1], що викликано низкою причин. Це: недоско-налість чинного законодавства; відсутність унормування адміністративно-територіального устрою і відповідно системи територіальної організації влади; відсутність достатніх можливостей (насамперед – фінансових) для розв'язання місцевих проблем; нечіткість розмежування як власних, так і делегованих повноважень та ін.

Вирішення зазначених проблем неможливе без реформування територіальної організації влади, яке має бути спрямоване на підвищення ефективності регіонального управління та побудову спроможних і самодостатніх територіальних громад. Адже існуюча система територіальної організації влади є внутрішньо суперечливою, занадто громіздкою і надмірно централізованою, вимагає значних коштів для свого утримання.

Враховуючи всі існуючі недоліки діючої системи територіальної організації влади, у Проекті Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні були викладені основні вимоги до її реформування. По-перше, основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі виконавчими органами рад. По-друге, відсутність на території територіальної громади інших територіальних громад, визначення чітких меж кожної територіальної громади та повсюдність юрисдикції органів місцевого самоврядування на територіях відповідних адміністративно-територіальних одиниць. По-третє, утворення обласними і районними радами, як органами регіонального врядування, власних виконавчих органів. По-четверте, забезпечується ефективна та процедурно визначена система контролю з боку місцевих органів виконавчої влади за виконанням органами місцевого самоврядування Конституції і законів України [4].

На жаль, затверджена 1 квітня 2014 р. редакція Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні не містить даних вимог, визначаючи лише, що адміністративно-територіальний устрій складається з трьох рівнів: базового (адміністративно-територіальні одиниці – громади); районного (адміністративно-територіальні одиниці – райони); регіонального (адміністративно-територіальні одиниці – Автономна Республіка Крим, області, мм. Київ і Севастополь) [2].

На кожному рівні адміністративно-територіального устрою функціонують відповідні органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади:

на базовому рівні – сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади;

на районному рівні – районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади;

на регіональному рівні – Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади [2].

Також у цій Концепції зазначається, що територія адміністративно-територіальної одиниці базового рівня визначається з урахуванням доступності основних публічних послуг, що надаються на території громади (час прибуття для надання швидкої медичної допомоги в ургентних випадках та пожежної допомоги не має перевищувати 30 хвилин) [2].

Цікаві положення щодо системи територіальної організації влади містить проект Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, згідно зі ст. 11 проекту цього Закону система місцевого самоврядування в Україні базується на її територіально-адміністративному устрої та складається з громад таких статусів: сільська громада; селищна громада; міська громада. Віднесення громади до того чи іншого статусу здійснюється в залежності від таких критеріїв: 1) чисельність населення; 2) вид господарської діяльності населення, який є основним джерелом засобів існування для населення громади; 3) компактність проживання населення; 4) історична роль та значення, а також економічний та культурний вплив на прилеглі території; 5) економічна спроможність самостійно виконати покладені цим Законом та іншими законами України повноваження; 6) можливість надання органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади [3]. Ці критерії, на наш погляд, мають бути обов'язково вказані у новому Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», дотримання яких буде слугувати ефективній організації влади на місцевому рівні з дотриманням всіх інтересів і потреб територіальних громад.

Таким чином, враховуючи вище викладене, можна зробити висновок, що система територіальної організації влади нерозривно пов'язана із системою відповідних адміністративно-територіальних одиниць в Україні. Для подолання існуючих проблем на місцевому рівні необхідно реформувати систему територіальної організації влади, шляхом проведення адміністративно-територіальної реформи.

Ми вважаємо, що ефективне здійснення адміністративно-територіальної реформи, яка має бути спрямована виключно на реалізацію потреб людей, можливе за уникнення надмірної централізації та максимального врахування культурних й історичних особливостей територіальних громад та умов проведення широкої інформаційно-просвітницької кампанії з роз'яснення суті і завдань реформи, якнайширшого залучення громадськості до її здійснення. Таке залучення має відбуватися у формі обговорень, дискусій, круглих столів, громадських слухань, зборів, роз'яснювальних публікацій у засобах масової інформації.

Більш того, реформування системи територіальної організації влади слід здійснювати виважено, враховуючи не лише міжнародний, а й власний досвід, спираючись на досягнення вітчизняної науки державного будівництва та місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: Закон України прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 р. № 254/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80.
3. Проект Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» / Інститут громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.csi.org.ua/www/?p=128.
4. Проект Концепції реформування місцевого самоврядування в Україні. – [Електронний ресурс] / Офіційний сайт державного фонду сприяння місцевого самоврядування в Україні: http://municipal.gov.ua/articles/show/module/default/article/116.

КАПЛИНСЬКА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

головний спеціаліст відділу координації діяльності
загальноосвітніх навчальних закладів управління освіти Миколаївської міської ради

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ОСВІТНІМИ УСТАНОВАМИ

Актуальність теми: Відповідно до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» пріоритетним є: науково-технічний та інноваційний розвиток України, що потребує впровадження ІКТ в усі сфери життєдіяльності суспільства та держави; «спрямування зусиль органів державної влади на формування сприятливих умов для впровадження та використання ІКТ, визначення їх у програмах розвитку України» [3, с. 7].

В Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки також вказується саме на запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в системі освіти, як на одну з основних загальнодержавних проблем модернізації управління галуззю. Відтак, ефективність інформаційних процесів в освіті залежить від ефективності управління нею.

В сучасному інформаційному суспільстві для вирішення зазначених проблем приділяється багато уваги саме інформаційним зв'язкам, спрощенню процедур отримання громадянами інформації по всіх питаннях щодо отримання освітніх послуг від навчальних закладів. В Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») оголошено одним з основних шляхів реформування забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес, управління освітнім процесом сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень [1].

Однак, незважаючи на активне використання обчислювальної техніки і засобів зв'язку, які міцно ввійшли в сучасне життя, все ще існують проблеми як їх ефективного використання в системі освіти так і в управлінні нею.

Окремі проблеми можна вирішувати, використовуючи регіональні ресурси та сучасні наукові технології. Система освіти Миколаєва – це об'єднання зусиль всієї громади. Цілісність освітньої галузі, її безперервний розвиток забезпечуються органом місцевого самоврядування, управлінням освіти, науково-методичним центром, педагогічними колективами загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів [2].

Впровадження інформаційних технологій в систему управління, як показує практика, призводить до оптимізації організаційних процедур, роблячи їх більш простими і логічними. Перші кроки для вирішення вищезазначених проблем в освітній галузі м. Миколаїв вже зроблені. З 01.09.2013 року введено в дію розміщення статистичної звітності на всеукраїнському порталі «Освіта.ua». Електронні адреси сайтів навчальних закладів доступні на веб-порталі управління освіти Миколаївської міської ради (http://osvita-mk.org.ua/). З 2012-2013 навчального року спеціалізована школа I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» бере участь у Національному проекті «Відкритий світ» як переможець I етапу. З 2013-2014 навчального року інші загальноосвітні навчальні заклади міста активно залучилися до участі в Національному проекті «Відкритий світ».

У разі відсутності в установах автоматизованих систем обміном інформацією виходом є використання сучасних програмних засобів, розроблених корпорацією Microsoft та її партнерами. Вони дозволяють успішно вирішувати всі проблеми обміну інформацією. Сьогодні розробка і впровадження систем, які автоматизують обмін електронними документами між навчальними закладами, є абсолютно реальною задачею. Експлуатація цих систем можлива для всіх органів управління в освітній сфері, в загальноосвітніх навчальних закладах, які не мають автоматизованої системи документообігу. Вони можуть приймати і передавати документи за допомогою засобів обміну електронною поштою, доповнених засобами роботи з формами, електронним цифровим підписом (ЕЦП) і засобами захисту інформації. Однак найбільшу користь і помітне зниження трудомісткості все ж таки одержать установи, в яких документообіг цілком автоматизований.

В роботі управління освіти використовуються різні інформаційні системи. Комп'ютери локальної мережі управління освіти об'єднанні в мережу за допомогою комутатора D-link Des-1024d (Комутатор з 24 портами 10/100base-tx). Є вихід в Інтернет за допомогою ADSL модема tp-link Td-8816. До кожного комп'ютера прокладений кабель Cat5e. Особливістю сервера є наявність двох жорстких дисків підключених у режимі програмового віддзеркалювання, що забезпечує більш надійне збереження даних при відмові одного з дисків. Сервер працює під управлінням операційною системи Microsoft Windows Server 2008 (кодове ім'я «Longhorn Server») - версія серверної операційної системи виробництва компанії Microsoft.

Системним адміністратором була розроблена і упроваджена система ієрархії в організації. За допомогою Доменної служби Active Directory вдалося розділити загальні ресурси по відділах, забезпечивши доступність одночасно із захищеністю від випадкових або навмисних втручань в інформацію іншого відділу. Отримали в результаті систему з високою мірою захищеності та відмовостійкості. Під час впровадження даної системи зіткнулися з деякими проблемами, а саме з людським чинником: складно було пояснити користувачам необхідність наявності паролів щодо розділення прав доступу до загальних ресурсам. На сервері організований доступ до мережевого диска, якій є надійним сховищем інформації. Він дозволяє користувачам в організації обмінюватися інформацією в рамках своїх налаштувань доступу. На сервері встановлено антивірус ESET Nod32, який отримує свіжі оновлення баз даних сигнатур вірусів через Інтернет. За допомогою локальної мережі всі комп'ютери отримують оновлення не використовуючи при цьому Інтернет-трафік, що дозволяє понизити навантаження на Інтернет-канал. У багатьох кабінетах принтери не підключені безпосередньо до кожного комп'ютера, тому спільний друк забезпечується технологією мережевого друку. Що дає очевидну перевагу – при недостатній кількості принтерів, друкувати можна з будь-якого комп'ютера.

На рівні управління освіти впроваджений програмний комплекс «Автоматизированная система по формированию статистической отчетности по форме 83-РВК», програма «Бухгалтерія», що дає можливість формувати статистичні дані про чисельність і склад педагогічних працівників ЗНЗ, здійснювати коригування введених даних, контроль та моніторинг. На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 12.04.00 №646 розроблена програма для обліку дітей та підлітків

шкільного віку. Для спрощення обміну документами між підрозділами міської ради працівниками виконавчого комітету Миколаївської міської ради була створена програма ІПС «Кореспонденція», яка допомагає здійснювати документообіг між Миколаївською міською радою та підпорядкованими установами. Результатом цих заходів є позитивна динаміка задоволеності учнів, батьків, учителів, формування позитивної громадської думки щодо діяльності навчальних закладів міста. Однак опитування керівників ЗНЗ м. Миколаїв експертами управління освіти встановлено, що вони називають як проблеми в системі управління навчальними закладами такі, які можна вирішити лише на державному рівні.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє істотно розширити канали взаємодії держави та її громадян, підвищити якість цієї взаємодії і сприяти тим самим зміцненню громадянського суспільства, побудованого на взаєморозумінні, врахуванні інтересів кожного і прагненню до загальних конструктивних цілей.

Список використаних джерел.

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. №896 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п

2. Деркач Г.І., Про результати діяльності навчальних закладів за 2013-2014 н.р. та пріоритетні напрями роботи педагогічних колективів міста в 2014-2015 н.р., Матеріали конференції педагогічних працівників навчальних закладів Миколаєва, 2014

3. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, №12, ст.102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16

КОСТИШИН ДЕНИС ЮРІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Сучасний етап розвитку української держави характеризується зібльшенням турбулентностей та кризових явищ, які, з одного боку, сприяють уповільненню темпів економічного зростання і тим самим зменшують можливість задоволення органами місцевого самоврядування потреб громадян, а з іншого – збільшують невизначеність та нестійкість розвитку країни, виступають дестабілізуючим чинником, який суттєво ускладнює управління як на державному так і на місцевому рівнях.

В цьому контексті підвищується увага як вітчизняних так і зарубіжних науковців та практиків до проблем переходу управління системи місцевого самоврядування, на засади стійкого розвитку, що надасть можливість знайти ті компесаційні механізми, які будуть здатними зменшити прогресивне зростання невизначеностей та криз, підвищити якість надання послуг територіальній громаді міста. Концепцію стійкого розвитку покладено в основу доповіді міжнародної Комісії з природного середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» (1987 р.), яка була підтримана ООН і визнана міжнародною спільнотою в Ріо-де-Жанейро (1992 р.). Концепція стійкого розвитку передбачає новий підхід до вирішення проблем світового та державного устрою, який потребує суттєвих змін у всіх сферах суспільного життя і, в тому числі і в системі місцевого самоврядування.

Усвідомлення того, що за останній період сформувалася потреба в подальшій трансформації ідеї стійкого розвитку в наступну, адекватну викликам сьогодення парадигму, стояла на порядку денному саміту в Ріо-де-Жанейро, який пройшов в червні 2012 р. Перш за все, його пріоритетами визначено знаходження шляхів вирішення соціально-економічних проблем, включаючи подолання бідності, і відповідній інституалізації економічних стосунків, орієнтованих на втілення стійкого розвитку в життя громадян. Всі ці питання актуальні і для України, оскільки їх вирішення сприятиме формуванню основ для пошуку нових методів забезпечення стійкого розвитку міст України.

Слід зазначити, що різні аспекти проблеми стійкого розвитку розглядалися в працях таких вчених як Н.Т. Агафонов, Е. Блейклі(E. Blakely), Л.Браун(L. Brown), Н.П. Ващекін, В.І. Вернадський, М.Г. Ганопольський, Б.М.Грінчель, В.А.Лось, О.В. Коломійченко, Д. Кортен (D. Korten), Д. Медоуз (D. Meadows), В.В. Новожилов, В.В.Окрепілов, Г. Свінбурн (G. Swinburn), А.Д. Урсул, К. Флавін (C. Flavin), Дж. Форрестер (J Forrester) і ін.

Різним аспектам розвитку системи публічного управління в контексті стійкого розвитку присвятили свої дослідження В.М. Алексєєв, В.М. Бабаєв, М.О Баймуратов, В.Д. Бакуменко,О.В.Батанов, Т.М. Безверхнюк, Б.В. Буркінський, В.М. Вакуленко, Ф.В.Вольвач, П.В. Ворона, О. Ю Бобровська, Г.К. Губерна, Б.М. Данилишин, С.І Дорогунцов, М.З. Згуровський, М.М. Іжа, Ю.О. Куц, Н.М. Лакуша, Т.В. Маматова, В.В. Мамонова, В.П. Марущак, Г.Б Марушевський, Ю.М. Мельник, Н.А. Мікула, Ю.Б. Молодожон, Я.Ю. Радченко, Л.Г.Руденко, С.Є. Саханенко, В.В. Толкованов, О.М. Тур, Ю.П. Шаров, О.І. Чебан тощо.

Але увага українських дослідників в галузі державного управління щодо адаптації концептуальних та методологічних засад стійкого розвитку до сучасних умов управління містом залишається недостатньою: майже відсутні системні комплексні дослідження цієї проблеми. Наслідком цього є слабке використання інструментів стійкого розвитку в системі управління містом, зокрема використання таких компенсаційних механізмів як комплексне стратегіне планування місцевого розвитку, створення сучасних інформайційних систем прогнозування кризових явищ, інструментів корпоративної соціальної відповідальності при прийнятті управлінських рішень тощо.

Незважаючи на те, що останнім ціла низка міст України досягла певних успіхів у деяких з напрямків стійкого розвитку, загальна тенденція погіршення соціальних, економічних та екологічних умов життя громадян переважає у більшості з міст. Слід також зазначити, що в сьогодняшніх умовах розвитку держави, в наслідок військових дій на Сході України зростає вірогідність соціальних економічних та екологічних криз, що також актуалізує проблему управління

містом на засадах стійкого розвитку. На додаток до цього, міським органам влади та організаціям громадянського суспільства часто не вистачає відповідного досвіду, вмінь та ресурсів, необхідних для розробки реальних стратегій стійкого розвитку, які б дозволили вирішувати гострі місцеві проблеми.

Отже, актуальність теми полягає у необхідності подолання протиріччя між існуючою потребою запровадження механізмів управління містом на засадах стійкого розвитку для зменшення впливу турбулентності та хаосу на розвиток міста та відсутністю теоретико-організаційного і методичного підґрунтя щодо розв'язання зазначених проблем в практиці управління містом.

Список використаних джерел.

1.Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. – 2-ге вид. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.

2. Проблеми забезпечення сталого розвитку в Україні – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://eco.com.ua/category/temi/stalii-rozvitok/

3.Поліщук В.Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону / В.Г.Поліщук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 168—173.

КРАВЧЕНКО ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

професор кафедри державного управління та земельного кадастру
Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), д.держ.упр., доцент

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві в останні роки, актуалізують питання наукових досліджень сільських територій.

Якщо в працях українських науковців головна увага приділяється переважно теоретичним та прикладним дослідженням сільського населення та його розселення, аналізу компонентної та територіальної організації сільського господарства, агробізнесу, то на часі – вивчення проблем розвитку місцевого самоврядування в сільській місцевості, комплексного розвитку та моделювання територіальної організації сільських територій. На порядок денний постали також питання визначення напрямків сталого розвитку сільських територій, що трактується як збалансований розвиток відповідно до природно-ресурсного, соціально-економічного, демографічного, соціокультурного, рекреаційного потенціалу території у такий спосіб, щоб не зашкодити здатності прийдешніх поколінь задовольняти свої потреби.

Починаючи з 1991 року чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів на 348 одиниць. Разом з тим кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць. З майже 12 тис. територіальних громад більш як половина має чисельність жителів менш як 3 тис. осіб, з них 4809 громад менш як 1 тис. осіб, а 1129 громад менш як 500 осіб, у більшості з яких не утворено, відповідно до законодавства, виконавчих органів місцевих рад, немає бюджетних установ, комунальних підприємств тощо. Органи місцевого самоврядування таких громад фактично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження. Дотаційність 5419 місцевих бюджетів становить понад 70 %, 483 територіальні громади на 90 % утримуються за рахунок коштів державного бюджету. Суттєвого вдосконалення потребує також система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території.

Без подолання негативних тенденцій в розвитку сільських територій, де проживає 31,9 % населення України, наша держава не зможе ефективно конкурувати з соціально-економічними системами інших розвинених країн, в яких рівні життя сільського та міського населення максимально зближені.

Напрями політики регіонального розвитку на основі пріоритетів сільських територій багатогранні, тісно переплітаються з іншими напрямами регіональної політики, вимагають для реалізації системного підходу.

Діюча система управління розвитком сільських територій розподілена між різними галузевими міністерствами та відомствами, які в межах своїх повноважень впливають на задоволення потреб сільських громад. Існує проблема координації управління всіма галузями та сферами розвитку сільських територій. Відтак сьогодні існує потреба в комплексному підході до вирішення основних проблем розвитку сільських територій України, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку.

В цьому контексті важливим позитивним кроком стало затвердження Постановою Кабінету Міністрів України Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [1].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року стала тим стратегічним документом, який дозволить гармонійно поєднати, узгодити, створити дієву платформу для координації місцевого, регіонального розвитку та стратегічних цілей держави з одночасним усвідомленням того, що регіональне/просторове планування ґрунтується на дотриманні ієрархічних інтересів регіональних гравців, під впливом синергетичного поєднання дії ринку та державного регулювання; з урахуванням особливостей та багатоваріантності соціально-економічного розвитку і ресурсних умов розвитку територій.

Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року розвиток сільської місцевості буде забезпечено шляхом виконання таких завдань:

1. Надання державної підтримки для підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян, розмежування заходів підтримки сільського господарства і сільської місцевості.
2. Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання.
3. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для зростання його доданої вартості.

4. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості.

5. Стимулювання зайнятості населення в сільській місцевості поза сферою сільськогосподарського виробництва, включаючи розвиток аграрного бізнесу, сільського туризму, народних ремесел і промислів, підприємств сфери послуг, збору та переробки дикорослих ягід і грибів, лікарської сировини тощо.

6. Пріоритетний розвиток сфери сільської соціальної інженерної інфраструктури (насамперед автомобільних доріг, телекомунікацій та інших засобів інформаційного забезпечення, об'єктів комунального господарства, сфери освіти та охорони здоров'я).

7. Створення умов для соціального розвитку села, стійкої мотивації до соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі, суміжних секторах виробництва і сфері послуг.

8. Підвищення привабливості проживання в сільській місцевості, виконання програми державної підтримки молодих працівників, залучених до роботи в сільських населених пунктах.

Переконані, що відродження сіл повинно розпочатись і за ініціативи самих територіальних громад, які прийматимуть активну участь у вирішенні власних проблем. Саме забезпечення дієвого сільського самоврядування через інструменти соціальної мобілізації (залучення волонтерів, обмін досвідом, навчання молоді, створення центрів інформації тощо) сприятиме відродженню села і стане передумовою створення власної, а не запозиченої моделі розвитку сільських територій.

Умови життєдіяльності, інтереси і потреби конкретних сільських громад неможливо повністю врахувати при виробленні державної політики та підготовці програм щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій в цілому. Очевидно, що внаслідок регіональних диспропорцій та історичних особливостей розвитку можливості територіальних громад суттєво відрізняються, а проблеми сільрад столичного передмістя дещо інші, ніж, скажімо, малих сіл Запорізької області.

Вбачаємо за доцільне, для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій, запропонувати наступне:

– активізувати роботу з імплементації європейського досвіду поступового відходу від фінансування регіональних проектів за рахунок коштів бюджетів всіх рівнів і переходу до ефективної мобілізації небюджетних коштів, активного залучення додаткових джерел фінансових ресурсів (у т.ч. інвестиції, залучені за рахунок муніципальних позик). Також слід застосовувати нові механізми фінансування, зокрема державно-приватного партнерства та можливостей Державного фонду регіонального розвитку;

– розробити та затвердити на місцевому рівні необхідну документацію для сприяння реалізації програм і проектів соціально-економічного розвитку сільських територій;

– пришвидшити затвердження Концепції розвитку сільських територій на період до 2025 року, яка забезпечить максимальний розвиток сільських територій усіх регіонів.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серп. 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF/print1386501056774193.

2. Булавка О.Г., Якуба К.І., Дієсперов В.С., Александров М.С. Розвиток сільських територій // Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Лупенко Ю.О., Месель-Веселяка В.Я. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.

3. Павлов О.І. Сільський розвиток в Україні: теорія, практика, політика, управління/ О.І. Павлов// Одеса: Астропринт, 2008. – С. 208.

КРАВЧЕНКО МІЛЕНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

професор кафедри соціальної і гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Вітчизняна система соціального обслуговування та надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, за багатьма параметрами не відповідає вимогам сьогодення, міжнародним нормам і стандартам у сфері соціального захисту та не задовольняє потреби українського соціуму. Існуюча система соціальних послуг характеризується надмірною централізацією і державною монополією, базується на непрозорих пільгах і неефективних соціальних грошових виплатах.

Проведений аналіз надання соціальних послуг в європейських країнах [1, 2] свідчить про розвиток соціального партнерства в трикутнику «держава-бізнес-громада» шляхом здійснення процесу децентралізації соціальних послуг, розукрупнення великих закладів і центрів, що сприяє зменшенню нерівності громадян у доступі до соціальних, медичних, освітніх та інших служб, їх територіальне наближення до місця проживання людини. Характерною рисою є диверсифікація постачальників послуг усіх форм власності, залучення громадських, приватних і благодійних організацій на конкурсних засадах, а також відкрита інформація для потенційних клієнтів і зацікавлених осіб щодо переліку соціальних послуг та державних і недержавних установ, які їх надають у конкретній місцевості. Заслуговують на увагу механізми державного та незалежного моніторингу якості послуг та оперативна система санкцій за порушення якості.

Враховуючи закордонний досвід, пропонуємо наступні шляхи реформування.

Перш за все варто подолати безсистемність і непослідовність у законодавчій сфері – доцільно створити дієві нормативно-правові та організаційні передумови для передачі адміністрування соціальних послуг на місцевий рівень підприємницьким структурам, приватним фізичним особам, недержавним організаціям, а роль держави залишити як замовника і контролера за дотриманням стандартів якості надавачами соціальних послуг, виконання функцій по стандартизації та ліцензуванню соціальних послуг і регламентування інспекційно-наглядової діяльності щодо їх надання. При цьому визначити перелік безоплатних послуг, гарантованих державою, для категорій осіб, які мають право на їх отримання. Решту видів послуг надавати на платній основі приватною структурою, яка виграла тендер або отримала ліцензію і має право укласти соціальний контракт з державою щодо надання певних соціальних послуг. Така система стосунків між державою та недержавними організаціями діє у багатьох європейських країнах. Наприклад, у Німеччині недержавні організації є найбільшими постачальниками соціальних послуг. Отримання контракту від місцевих органів влади є престижним для недержавних організацій, а тому організації конкурують між собою за отримання таких контрактів. Аналогічна система функціонує в Угорщині та Великій Британії.

Потребує правового врегулювання і механізм соціального замовлення органами місцевого самоврядування на соціальні послуги, які надаватимуться провайдерами на договірних умовах за рахунок коштів місцевих бюджетів, а також визначення правових меж щодо повноважень і відповідальності надання соціальних послуг суб'єктами підприємництва та недержавними організаціями.

Доцільно вивчити питання та досвід інших країн щодо перетворення значної частини стаціонарних установ соціального обслуговування на допоміжні служби, які дозволять неповносправним особам жити без відриву від соціуму та отримувати реабілітаційні послуги за місцем проживання або у центрах денного перебування.

З нашої точки зору, децентралізація соціальних послуг посилить відповідальність недержавного сектору та органів місцевої влади за якість, фінансове забезпечення, вибір надавача соціальних послуг, адже вони перебувають найближче до потреб людей, тому краще і раціональніше можуть розподілити державні кошти залежно від пріоритетів і потреб своїх територіальних громад. Конкурентне середовище між державою і приватними структурами позитивно позначиться на створенні та розвитку ринку соціальних послуг, покращенні якості соціального обслуговування громадян за рахунок впровадження багатьох сучасних та ефективних методик, які використовують неприбуткові організації, скорочуватиме витрати на виробництво соціальних послуг, що дозволить здешевити соціальні послуги, створити можливість людям самостійно вибирати заклад і форми отримання соціальних послуг. Підвищиться також ефективність розподілу централізованих і нецентралізованих фінансових ресурсів між установами соціального захисту населення за рахунок визначення потреб адміністративно-територіальної одиниці в соціальних послугах, їх видах та обсягах. Запропоновані заходи дозволять створити сучасну систему соціального обслуговування.

Список використаних джерел.

1. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика : монографія / М. В. Кравченко. – К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2012. – 451 с.
2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, В.В. Толкованов та ін.]. К. : – НАДУ, 2014. – 128 с.

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИНЦИПУ СУБСИДІАРНОСТІ В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ БАГАТОРІВНЕВИХ СИСТЕМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Основою відносин між рівнями влади в будь-якій державі є питання про розподіл повноважень, відповідальності та гарантії їх діяльності. В даний час формування компетенції кожного рівня влади відбувається за принципом найбільшої ефективності виконання на відповідному рівні певних функцій і завдань.

Зміни, що відбуваються в Українському суспільстві, неоднозначність досягнутих результатів передбачають доктринальне переосмислення тих фундаментальних засад, які виступають в якості основи соціального устрою нашої держави. Пошук оптимальної для України моделі організації владного простору робить як ніколи актуальним виявлення в першу чергу тих специфічних закономірностей, які визначають політико-правові процеси централізації і децентралізації державної влади в її горизонтальному і вертикальному вимірі.

Україна, обравши європейський шлях свого розвитку зіштовхується з такою складною проблемою, як нерозвиненість інститутів місцевого самоврядування. Корінь цієї нерозвиненості полягає в тому, що органи місцевого самоврядування з одного боку, не мають фінансових ресурсів для вирішення місцевих проблем, а з іншого боку, вони залишаються структурним елементом центральної влади, й тому, загальноєвропейська практика громадської участі у вирішенні місцевих питань в Україні до тепер залишається майже не розвиненою.

Першими кроками на шляху подолання цієї проблеми можна вважати запропоновані в травні цього року Міністерством регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ зміни до Конституції України в частині місцевого самоврядування з метою максимальної децентралізації влади. Як зазначив віце-прем'єр міністр В. Гройсман: «… суть децентралізації влади - максимально передати повноваження на місця та забезпечити інструменти для реалізації цих повноважень, чітко розмежувати повноваження як між органами місцевого самоврядування так і між органами виконавчої влади за принципом **субсидіарности**, визначити механізми відповідальності органів місцевого самоврядування перед своїми виборцями та перед державою. [3]

Саме принцип субсидіарності закладений в основу Європейського союзу. У преамбулі Маастрихтського договору зазначено: «Цей договір знаменує новий етап в процесі створення ще більш тісного союзу між народами Європи, в

якому рішення приймаються на можливо більш близькому до громадян рівні». В якості такого рівня і розглядається місцеве самоврядування [1].

Пошук оптимального співвідношення між державним управлінням і місцевим самоврядуванням в різних країнах відбувається по-різному, виходячи з історичних, національних та географічних особливостей. При цьому сама структура адміністративно-територіального поділу країн континентальної Європи і України передбачає, що місцеве самоврядування є невід'ємною частиною єдиного державного устрою країни.

Принцип субсидіарності заснований на тому, що більш високий рівень управління може втручатися в дії нижчого лише тією мірою, якою останній проявив свою нездатність до ефективного управління. Субсидіарність базується на тому, що втручання вищих рівнів управління в діяльність нижчих допускається тільки при наявності певних умов, за яких таке втручання може вважатися законним і доцільним. Виходячи з цього, втручання вищого рівня влади в справи більш низького рівня є обов'язковим і здійснюється тільки з метою надання необхідної допомоги більш низькому рівню влади у вирішенні його завдань.

Застосування принципу субсидіарності в правових і адміністративних системах більшості держав, що входять до Ради Європи, причому як в унітарних, так і в федеративних, свідчить про його універсальний характер, а також перспективності його використання в країнах, що вдосконалюють державне управління. Принцип субсидіарності в повній мірі знайшов відображення в Європейській Хартії Місцевого Самоврядування, прийнятої в Страсбурзі 15 жовтня 1985., до якої Україна приєдналася у 1997 році. [2]

Принцип субсидіарності передбачає гнучкий підхід, що надає великі можливості для забезпечення участі місцевих та регіональних влад у визначенні обсягу їх повноважень. Для забезпечення ефективної роботи багаторівневої структури, побудованої на принципі субсидіарності, в систему повинні бути включені певні гарантії щодо дотримання справедливого балансу між делегованими і власними повноваженнями, делегованими повноваженнями і ресурсами, необхідними для їх здійснення.

Хоча існують різні погляди на оптимальне співвідношення державного управління та місцевого самоврядування, всі вони передбачають необхідність ефективного контролю центру над місцевим самоврядуванням.

В останні десятиліття європейські держави в цілому йшли по шляху збільшення самостійності своїх адміністративно-територіальних утворень. Однак така політика призвела до збільшення відповідальності центральних органів влади за територіальну цілісність країни, економічну і правову єдність країни, за розвиток усіх частин території держави як цілісного середовища проживання всього населення. Незважаючи на те, що все більше економічно розвинених держав можуть собі дозволити відмовитися від прямого втручання в діяльність приватних господарюючих суб'єктів, жодна держава не має права відмовлятися від відповідальності перед територіальними громадами, що складають дану державу.

Згідно принципу субсидіарності втручання вищестоящого рівня управління в діяльність нижчестоящого доцільно, якщо дії останнього впливають на інтереси сусідніх територій чи спільноти в цілому. Крім того, таке втручання може бути обумовлено необхідністю збереження рівності умов життя на території всієї держави і дотримання принципу правової або економічної єдності.

Необхідність державного контролю обґрунтовується, зокрема, і тим, що багато функцій, які здійснюються місцевими властями, за своєю суттю носять загальнодержавний характер, у зв'язку з чим виникає необхідність підтримувати хоча б деякі мінімальні стандарти їх реалізації.

В європейських державах контроль центру за діяльністю місцевих органів влади аж до реформ 70-80-хх років здійснювався переважно через так звану адміністративну опіку, що припускала вступ в силу рішень місцевої влади лише після отримання схвалення від відповідних органів державного нагляду. В схваленні могло бути відмовлено з причини як незаконності нормативних актів, так і з причини їх недоцільності. В даний час у більшості європейських країн адміністративна опіка практично повністю замінена на адміністративний контроль, в рамках якого рішення місцевих органів з питань їх власної компетенції можуть бути оскаржені тільки з причини їх незаконності та в судовому порядку. У сфері делегованої компетенції нагляд зберігається в більш жорстких формах, тут можливий контроль не тільки законності, а й доцільності рішень, при цьому форми реагування центральних властей можуть бути більш оперативними і жорсткими.

Отже принцип субсидіарності містить в собі суттєвий методологічний потенціал в сфері організації багаторівневих систем публічного управління, який має буті використаний Україною в повній мірі й у всіх його багатофункціональних аспектах.

Список використаних джерел.

1. Договор о создании европейского Союза (Маастрихтский договор) // Сб. медунар. правовых док., регулирующих вопр. миграции / междунар. орг. По миграции. – М. : МОМ, 1994. – С. 147-151.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування // Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / За заг. ред. А. П. Зайця. – К.: Видавничий Дім «ІнЮре», 2002.]

3. Реформа местного самоуправления: как это будет? [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://jurliga.ligazakon.ua/news/2014/4/25/109695.htm. Назва з екрану.

КУЦ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ФІЛІП ОПІТЦ

Федеративна Республіка Німеччина, стажер міжнародного відділу ХРІДУ НАДУ при Президентові України

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Демократичний поступу Української держави зумовлює необхідність пошуку оптимальних варіантів поєднання інтересів людини, територіальної громади і держави. Це зумовлює значні зміни в українському соціумі, теоретичне підґрунтя яких повинна забезпечувати наукова думка державного управління. На сьогодні реформуванні українського суспільств повинно базуватися на відведенні ключової ролі територіальній громаді, місцевого самоврядування в цілому у цьому процесі.

Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) за формою правління – парламентська республіка. Основний Закон Німеччини закріпив п'ять постійно діючих конституційних органів: Федеральний президент, Федеральний уряд (виконавчі), Бундесрат, Бундестаг (законодавчі), Федеральний конституційний суд (судові). Основне навантаження щодо управління на загальнодержавному рівні несуть федеральні міністерства.

Місцеве самоврядування Німеччини регулюється Основним Законом Федеративної Республіки Німеччини, конституціями німецьких земель, хартіями міст Німеччини. Відповідно до ст. 28 п. 2 Основного Закону і п. 1 § 2 Комунальної Конституції, громадам повинно гарантуватись право вирішувати всі питання місцевої спільноти в рамках закону під власну відповідальність. Спілки громад також повинні мати право самоврядування в рамках своїх легітимних повноважень відповідно до законодавства [6, с. 3]

У Німеччині існує п'ять рівнів державної організації: федеральний, землі, області, району, громади (у малих землях – три рівні). Землі мають кількість населення від одного до 17 млн. осіб, райони – 2 млн. області – 200 тис., громади – від 5 тис. осіб [7, с. 55].

Загалом у ФРН налічується 439 районів, з них 323 райони та 116 міст земельного підпорядкування. Стосовно громад, то їх у Німеччині налічується 12 312, 16 % з них є самостійними громадами, а 77 % належать до двоступеневої спілки громад.

Середня кількість мешканців у районах становить приблизно 250 000 чол., у містах земельного підпорядкування - 200 000 чол., а в громадах - 6 000 чоловік (суттєві відмінності залежно від землі, від 40 000 чол. у Північній Рейн-Вестфалії та 2 400 у Шлезвіг-Хольштайн) [1, с. 182].

У Німеччині можна прослідити деяку дисперсію в організації місцевого самоврядування (Див: 5), а також використовуються різні типи управління на рівні територіальної громади, що пов'язано з врегулюванням питань самоврядування в конституціях окремих земель [1, с. 183]. Виділяють декілька типів організації влади на місцях,:

1. Магістратний тип (Гессен, великі міста Шлезвіг-Гольштейну та Бременхафен).
2. Тип з посиленим бургомістром (Рейнланд-Пфальц, Саарланд, общини Шлезвіг-Гольштейну до 10000 мешканців).
3. Північно-німецький тип самоуправління. (Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія).
4. Південно-німецький тип самоуправління (Баден-Вюрт- тенберг, Баварія).
5. Комунальний устрій нових земель [3, с. 144-145]. .

За винятком Баварії всі землі ФРН мають однопалатні парламенти, що всенародно обираються (ландтаги); у Баварії, крім того, є ще й сенат, який обирається як орган, що представляє інтереси десяти груп населення. Повсюдно глави уряду (у Гамбурзі – перший бургомістр, у Бремені - бургомістр, у Берліні – правлячий бургомістр, в 13 інших землях – прем'єр-міністри) залежать від більшості у ландтагах.

У віданні федеральних земель перебувають питання політики у сфері культури і народної освіти, охорони правопорядку і навколишнього середовища. Федеральне законодавство застосовується в землях з урахуванням їх широкої автономії. При цьому розподіл федеральної допомоги між регіонами країни узгоджується з керівництвом Європейського союзу (ЄС) у Брюсселі.

Протягом вже майже 200 років у Німеччині існує особлива організаційна структура регіонального рівня. Оскільки Німеччина є федерацією, побудова такої структури є завданням окремих федеральних земель. Регіональний рівень розміщений між урядами земель з їх міністерствами, з одного боку, і місцевим рівнем – з другого. Цей рівень у Німеччині, який називається «крейсами», відповідає українським районам. Рівень областей в Україні відповідає федеральним землям у ФРН.

Організаційна структура регіонального рівня в Німеччині ґрунтується на таких основних принципах.

1. Субсидіарність і демократична децентралізація.
2. Фінансова автономія.
3. Децентралізація державного управління.

На рівні крейсів існує єдиний орган управління – «окружне управління». Це управління має подвійну функцію: з одного боку, воно є органом державного управління нижчого рівня, який забезпечує виконання федеральних і земельних законів [7, с. 6-8].

Перевага моделі управління на районному рівні - це чітке визначення меж компетенції у виконанні місцевих і державних справ, коли державні органи не дублюють діяльність органів місцевого самоврядування, а згідно з принципом субсидіарності держава надає законодавчі та адміністративні права найменшій відповідній політико-

адміністративній одиниці для вирішення її власних справ. Всі проблеми, які можна вирішити у межах місцевості та, відповідно, регіону, вилучаються із нормативного та адміністративного поля центральних органів державної влади [2].

Сьогодні місцеві органи влади у ФРН утворюються в районах, містах у ранзі районів і громадах. Самоврядування відповідно до сучасної німецької доктрині означає, що державні завдання вирішуються юридичними особами публічного права. Інакше кажучи, держава делегує частину своїх функцій органам самоврядування. Федерація і землі, таким чином, є не єдиними суб'єктами державного управління: громади і райони виконують покладені на них функції або як інститути самоврядування, або від імені держави за розпорядженням державного органу в рамках делегованих їм функцій [4].

Таким чином, висвітлення й узагальнення досвіду функціонування місцевого самоврядування однієї із провідних європейських країн дає можливість урахування досвіду при здійсненні реформування даної сфери в Україні.

Список використаних джерел.

1. Алфьоров С. В. Особливості устрою та функціонування територіальних громад країн - членів ЄС // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Зб. нук. пр. – 2013. – Вип. 37. – С. 181-179.
2. Євтушенко О.Н. Демократизація державної влади і місцевого самоврядування на принципі субсидіарності: досвід Німеччини. – Режим доступу : ww.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
3. Зарубіжний досвід організації роботи місцевої влади: [монографія] / М. О.Пухтинський, П. В.Ворона, О. В.Власенко та ін. / За заг. ред. П. В. Ворони. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – 280 с.
4. Костенок І. Західні моделі місцевого самоврядування: перспективи та обмеження культурних трансферів // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 1. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe.
5. Кохалик Х. Правовий статус бургомістра у Німеччині: досвід для України // Демократичне врядування. Науковий вісник. - 2009. – Вип. 3. – С. 296-396. – Режим доступу : www.lvivacademy.com/visnik3/fail/+Kohalyk.pdf.
6. Організація та функціонування представницьких органів О-64 місцевого самоврядування в зарубіжних країнах : наук. розробка / авт. кол. : О. Д. Лазор, Х. М. Кохалик, І. П. Шелепницька, М. Р. Коваль, А. О. Лазор, І. Г. Лазар ; за наук. ред. О. Д. Лазор. – К. : НАДУ, 2009. – 44 с.
7. Система державного управління Федеративної Республіки Німеччини: досвід для України / авт.-упоряд. : Ю. В. Ковбасюк, С. В. Загороднюк, П. І. Крайнік ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2010. – 76 с.

ЛІСМАН ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ДІЄВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Місцеве самоврядування є одним із найбільш важливих структурних елементів системи публічного управління, від якого напряму залежить ефективність функціонування публічної влади та добробут кожного громадянина.

Відповідно до Європейської Хартії місцевого самоврядування від 15.10.1985 р., зміст місцевого самоврядування полягає у гарантованому державою праві та реальній здатності самих територіальних спільнот громадян (територіальних колективів) та сформованих ними органів самостійно та під свою відповідальність вирішувати окрему частину публічних справ, діючи в межах конституції та законів відповідної держави [1]. Ці вимоги були закріплені у діючому і на даний час Законі України, який було прийнято 21.05.1997 р. [2]. У відповідності до якого в ст. 2 визначено, що місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [2]. Саме реальна здатність територіальної громади в самостійному прийнятті рішень чи вирішення потреб мікросуспільства всередині держави є головним питанням сьогодення.

Положення ст. 140 Конституції України вимагає формування та функціонування територіальної громади не як простої сукупності жителів певного населеного пункту, а як дієздатного суб'єкта, фінансово і матеріально самодостатнього та спроможного на ефективне та відповідальне управління власними справами [3]. Якщо буде втілена в життя реформа системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади і будуть прийняті нові законодавчі акти, що врегулюють повноваження, компетенції територіальних громад кожного рівня, це створить нові виклики для українського суспільства. За радянських часів була практично викорінена активна громадянська позиція пересічної людини. Сподівання, що всі потреби будуть задоволені чи незадоволені «партією» призвели до майже повсюдної апатії, щодо відповідальності за свої можливості впливати на життя у громаді.

Але громади складаються із значної кількості взаємозв'язків різних видів, що є частиною розвитку громади. Ці взаємозв'язки характеризують соціальний аспект життя у громаді й свідчать про те, наскільки люди у громаді відчувають, що про них турбуються, підтримують і цінують; як члени громади навчаються спілкуватися одне з одним, розв'язувати конфліктні ситуації, поважати старших і лідерів, доглядати дітей і надавати молоді можливість робити власний внесок у життя громади. Створення повноцінної громади залежить від того, наскільки вона є відкритою для нових ідей, для взаємодії з тими, хто має відмінні погляди, а також до сприйняття нових методів роботи у випадку, коли старі вже не спрацьовують.

Так, при оцінюванні ролі територіальної громади 35,9% респондентів опитування дотримується думки, що роль їхньої територіальної громади відносно країні є «Помітною», водночас 18,6% вважає її «Не помітною» й 14,7% «Менш помітною». І лише 8,3% дотримуються думки, що роль їх громади є «Дуже помітною». Слід зазначити й таке спостереження: 17,9% взагалі вагається надати відповідь на це питання [4, с. 22].

Як свідчать сучасні дослідження, недостатній рівень участі населення в прийнятті управлінських рішень потребує розробки та обґрунтування заходів щодо підвищення ролі територіальної громади, що є необхідною передумовою удосконалення системи місцевого самоврядування. У зв'язку з необхідністю активізації діяльності територіальної громади, особливого значення набувають теоретичні та практичні питання формування та розвитку інституту територіальної громади та профільного виду публічної влади, а також вироблення рекомендацій з питань удосконалення конституційно-правових засад її організації та функціонування.

Таким чином, дієву громаду можна створити шляхом підвищення ролі громадянського суспільства в цілому, а саме проведення інформаційно-роз'яснювальних консультативних зустрічей жителів громади з експертами з питань державного управління, тренінгових програм, для підвищення соціальної активності, висвітлення у ЗМІ завдань, повноважень, та відповідальності представницьких органів місцевого самоврядування. Щоб кожний громадянин усвідомлював, що без його активного залучення до вирішення проблем і задоволення потреб громади власні потреби не будуть задоволені. Необхідно провести ефективну кадрову політику на рівні виконавчих органів місцевих рад шляхом організації навчання осіб, які виконують владні повноваження в органах місцевого самоврядування з питань управління. для того, щоб підготувати самих працівників до реформ, в тому числі проведення реформи класифікацій за використання європейського досвіду у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування. – Хартію ратифіковано Законом №452/97-ВР від 15.07.97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст. 170, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/.
3. Конституція України: Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. Ст. 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/.
4. Управління розвитком людського потенціалу територіальної громади в інноваційно-знаннєвому суспільстві // Куц Ю.О., Мамонова В.В., Газарян С.В. – К. : Вид-во НАДУ, 2012. – 45 с.

ЛАХИЖА МИКОЛА ІВАНОВИЧ

заступник начальника Управління державної служби
Головного управління державної служби України в Полтавській області,
д.держ.упр., професор

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Вивчення з початку 2000-х років проблематики модернізації публічної адміністрації посткомуністичних країн та теоретична і практична участь у реформуванні публічного управління в Україні дозволяють нам здійснити відповідний компаративний аналіз та виділити проблеми інституційного забезпечення модернізації публічного управління в Україні. Ще у публікації 2005 року нами було відзначено декларування в Україні європейських принципів діяльності влади та тенденцію посилення ролі представницьких органів і місцевого самоврядування, зростання ролі політичних партій та громадських організацій. Водночас відмічено, що реформування влади в Україні здійснюється неритмічно за відсутності єдиної рамкової концепції, помітно дається взнаки перманентна неконсолідованість влади, хронічна боротьба між її гілками та протиріччя між центром і регіонами [2, с.9]. На жаль, протягом наступних років ситуація лише ускладнювалася.

Порівняльний аналіз свідчить, що подібна ситуація на перших етапах реформ була характерною для більшості посткомуністичних країн, але в Україні відбулася певна консервація реальних реформ, які замінювалися гаслами, проектами, кампаніями з обговорення тощо, що й призвело до революційного вибуху.

На наш погляд, основною проблемою, що впливала на темпи та якість реформ, стала відсутність внаслідок гострої політичної боротьби їх цілісного бачення та політичного узгодженого стратегічного рішення, яке б визначило цілі та методи такого реформування на тривалу перспективу. Ця проблема була менш помітною у Польщі, Чехії, Словаччині, Болгарії, де переважна більшість населення та політичних сил були зорієнтовані на «повернення до Європи», і значною мірою нівелювалася у всіх країнах-кандидатах необхідністю чіткого дотримання вимог Європейського Союзу на етапі підготовки до вступу в нього. З цієї точки зору видається надзвичайно важливою реалізація не просто задекларованих євроінтеграційних прагнень України, а європейських принципів управління та стандартів Європейського Союзу.

Принципово важливим у посткомуністичних державах стало вирішення проблеми інституційного (правового та організаційного) забезпечення реформ. Як правило, був відсутній стратегічний документ, який би визначав довгострокові перспективи та шляхи їх досягнення. Давалася взнаки і відсутність єдиного стратегічно-координаційного осередку, відповідального за визначення цілей, взятих із програми політичного уряду – для публічної адміністрації та стратегічної координації його реалізації. В Україні цей політичний фактор діє особливо помітно, а зміна політичного керівництва веде до принципових змін у підходах до реформ та їх кадрового забезпечення. Стратегічна непослідовність чітко проявляється в Україні і в змінах та розпорошеності керівництва реформами, що, зокрема, помітно у зміні ролі та впливовості Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України, а також таких важливих інституцій, як Міністерство Юстиції, Мінрегіонбуд та Головдержслужба (з 2011 року – Нацдержслужба). Підготовлені різними інституціями проекти часто неузгоджені між собою, що, зокрема, помітно з проектів законів «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування». На наш погляд, логічнішим було б прийняття єдиного закону «Про цивільну службу», як це задумувалося у 2005 році.

Варто відзначити повільні темпи прийняття нового законодавства (наприклад, обговорення проектів нового Закону України «Про державну службу» тривало з 2005 року до 2011), незадовільну його якість (що викликано різними причинами, в т. ч. і політичного характеру та спробами копіювання зарубіжних зразків без врахування національних особливостей), низький рівень політичної культури населення загалом та працівників влади, зокрема. Характерно, що протягом 2005-2010 років обговорювалося понад 30 проектів Закону України «Про державну службу», а прийнято було варіант, який широкого обговорення не проходив. Показовими з негативної точки зору є епопеї з прийняттям та зміною антикорупційного законодавства та тривале відкладення введення в дію нових законів. Наприклад, Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 року [1] подавався в усіх офіційних джерелах як суттєве досягнення, але й досі не введений в дію, хоча підготовлено понад двадцять підзаконних нормативно-правових актів, проведено його активне вивчення практично всіма державними службовцями тощо. Водночас, у проекті нового закону, який сьогодні обговорюється, можна відзначити низку положень, які свідчать про відхід від зобов'язання законодавчого врегулювання вузлових проблем, наприклад, питань оплати праці, віднесення посад тощо. Очевидно, що нове законодавство має принципово відрізнятися від діючого й працювати на перспективу.

Інституційна незабезпеченість посилювала непослідовність реформ, значно їх уповільнювала. На нашу думку, можна виділити й такі фактори як відсутність належної координації та невиправдане ускладнення реформ. В Україні це особливо помітно на прикладі неузгодженостей реалізації положень антикорупційного законодавства, особливо у частині проведення спецперевірок, декларування доходів та витрат, поширення законодавства на невиправдано широкі категорії населення тощо. Подібною є й ситуація щодо нормативного забезпечення проведення люстрації в органах влади.

Водночас, не завжди або неповністю реалізовуються задекларовані принципи модернізації публічної адміністрації, насамперед, принципи відкритості та прозорості. Наприклад, проведення адміністративної реформи в Україні залишається незрозумілим для громадськості та працівників органів влади як щодо конкретної суті змін, так і відносно темпів їх проведення, а напрацювання теоретиків і практиків залишаються нереалізованими. Посилення ролі громадськості в управлінських процесах не реалізується через примат процедури над результатом і суспільним інтересом, низький рівень капіталізації користі від застосування механізмів співпраці із неурядовими органами, ритуальний та імперативний спосіб співпраці органів влади із суспільними партнерами та науковими осередками.

Не в останню чергу варто відзначити й байдужість реформаторів до проблем державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які авторами законопроектів сприймаються переважно як корумпована антидержавна маса, що, на наше переконання, не відповідає дійсності. Цей популістський підхід не лише консервує, а й посилює негативний імідж органів влади. Доцільнішим видається зростання уваги до поділу посад на політичні та адміністративні та посилення вимог до кандидатів саме на політичні посади. Важливим є й врахування мотиваційних факторів, проте, активно впроваджуючи жорсткі норми антикорупційного законодавства, його автори різних політичних поглядів, «забули», що заробітна плата державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування давно вже не забезпечує нормального рівня їх життя, а різке скорочення фінансування органів влади залишає державного службовця наодинці з його проблемами, потенційно посилюючи корупцію.

Аналіз публікацій українських та зарубіжних вчених дозволяє нам стверджувати, що на сьогодні вже подолано відставання теорії від практики та підготовлено рекомендації щодо реформування влади. Проте в Україні, як і в інших посткомуністичних державах, помітною є незатребуваність наукових розробок чи відхід від них.

Отже, мова йде про комплекс проблем, вирішення яких вимагає вироблення та послідовної реалізації стратегії реформ, забезпечення реального дотримання задекларованих принципів, а також необхідного інституційного, кадрового та фінансового забезпечення за умови уважного відношення до людини й громадянина.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 № 4050-VI/ Електронний ресурс. Спосіб доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4050-17

2. Лахижа М.І. Теоретичні основи та реалії реформування владних органів України // Вісник державної служби України.-2005, №1, с. 9-12

МАЄВ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОСВІД РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПОЛЬЩІ У ПОСТКОМУНІСТИЧНИЙ ПЕРІОД

При проведенні будь-яких реформ використання досвіду інших країн є необхідною умовою успішного реформування, а виявлення певних закономірностей та основних принципів централізованого та децентралізованого управління має допомогти Україні уникнути помилок при формуванні оптимальної моделі адміністрації.

Особливої актуальності, на мою думку, набуває дослідження досвіду розвитку регіонального управління та місцевого самоврядування держав, що мають близькі до українських стартові умови державного будівництва. Однією з таких держав є Республіка Польща, яка має багато спільного з Україною в історичному плані, зіставні геополітичне становище, територію і чисельність населення і, до того ж, надає всебічну підтримку нашій країні в процесі її зближення з Європейським Союзом.

Польща, як і Україна, пройшла шлях від однопартійної до багатопартійної системи, громадську думку країни десятки років формувала комуністична пропаганда, а система управління ґрунтувалася на жорсткій централізації влади,

відступ від якої вважався зазіханням на основи держави. Кінець 50-річного періоду авторитарного комуністичного правління наступив у Польщі 4 червня 1989 року, коли були проведені перші вільні парламентські вибори. На той період в країні налічувалося 49 воєводств, перші особи яких не обиралися, а призначалися з Варшави. При цьому, на думку багатьох експертів, на тлі демократизації країни регіони, як не парадоксально, не стали менш залежні від центральної влади, а керівники воєводств мали навіть менше повноважень, ніж до 1989 року.

Після 1989 року стало очевидно, що воєводства є надто малими та слабкими для реагування на нові виклики глобалізації та інтеграції, і вони не могли бути ефективними партнерами для регіонів Європейського Союзу, як у період перед вступом, так і в майбутньому, після розширення ЄС. Існувала доволі поширена думка, що потрібна нова правова та інституційна база, а також нова територіальна організація держави з тим, щоб регіони змогли стати сильними, незалежними одиницями, здатними конкурувати на європейських і глобальних ринках. Хоча лінія кордонів нових регіонів викликала гарячу полеміку, зрештою, колишні воєводства були об'єднані у 16 нових. [3].

Слід відзначити, що великий вплив на хід польських реформ надали процеси інтеграції держави до Європейського Союзу. З початку 1990-х років у Східній Європі важливою складовою трансформаційних процесів стала політика регіоналізації. З моменту прийняття «Acquis Communautaire» (зводу загальних нормативно-правових актів, які є обов'язковими для всіх країн Євросоюзу) надання більшої самостійності регіонам стало необхідною умовою для вступу до ЄС. [5].

Про поновлення місцевого самоврядування в посткомуністичній Польщі можна говорити, починаючи з 1990 року, коли муніципалітети (гміни) отримали статус територіальної громади. Однак, виборні місцеві уряди було запроваджено тільки на муніципальному рівні, тоді як вищі рівні територіального устрою залишилися під управлінням державної місцевої адміністрації.

На відміну від попереднього етапу, реформа 1999 року передбачала децентралізацію та демократизацію місцевого управління на рівні повітів і воєводств. Це здійснювалося шляхом обмеження на рівні воєводств функцій державної адміністрації, яка діяла поряд із адміністрацією самоврядування воєводства, та запровадження адміністрації самоврядування на всіх трьох рівнях територіального поділу. Було запроваджено трирівневий територіальний поділ, відповідно до якого Польща поділялася на 16 воєводств, 308 сільських і 65 міських повітів (міста на правах повітів) і 2489 гмін. [4].

На сьогоднішній день, відповідно до статті 164 Конституції Республіки Польща, гміна є «основною одиницею територіального самоврядування і виконує всі завдання територіального самоврядування, які не закріплені за іншими одиницями» [2].

Рада гміни є представницьким органом, який функціонує на принципах колегіальності, періодичного поновлення складу та сесійної форми роботи. Чисельність ради коливається від 15 до 45 членів, термін її повноважень становить 4 роки. Колегіальним органом виконавчої влади гміни є виконавча рада у складі її голови (війта) та інших членів.

Другою територіальною одиницею самоврядування є повіт, чий правовий статус регулюється «Законом про самоврядування повіту» від 5 червня 1998 року. Органами самоврядування повіту є рада (представницький орган) і управління повіту на чолі зі старостою (виконавча влада). На території Польщі існує 308 повітів і 65 міст зі статусом повіту.

Воєводство є найбільшою територіальною одиницею в Польщі і основою регіонального самоврядування. Правовий статус воєводства регулюється «Законом про воєводське самоврядування» від 5 червня 1998 року, відповідно до якого воєводство є «регіональною самоврядною громадою, найбільшою одиницею принципового територіального поділу держави з метою здійснення громадської адміністрації». [1] Органами самоврядування цього територіального рівня є сеймик воєводства (представницький і контролюючий орган), а також правління воєводства (виконавчий орган). На чолі воєводського правління, що складається з 5 осіб, стоїть маршал воєводства.

Представництво уряду на рівні воєводства здійснює воєвода, серед основних функцій якого: 1) політико-представницька (представник уряду в регіоні); 2) нагляд над територіальним управлінням у воєводстві; 3) забезпечення громадського правопорядку та колективної безпеки; 4) контроль за використанням державної власності.

Як зазначає О. Фролов, воєводське самоврядування – це для Польщі цілком нове явище: крім Сілезької автономії та слабкого самоврядування на території Пруссії, воєводського самоврядування на території Польщі не існувало. Територіальне самоврядування у воєводстві, було чимось новим, з точки зору суспільного менталітету. [4]

Децентралізація влади, у Польщі супроводжувалася перерозподілом фінансування між центром і регіонами. На сьогоднішній день Конституція Республіки Польща гарантує місцевому самоврядуванню частку в державних доходах, а також доступ до національного ринку капіталу для здійснення позик. Згідно зі статтею 168 Конституції «суб'єкти місцевого самоврядування мають право встановлювати розмір місцевих податків і зборів в межах, визначених законом» [2]. У той же час основний закон передбачає нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування в сфері фінансів, що здійснюється регіональними рахунковими палатами.

Підсумовуючи зазначимо, що процеси децентралізації влади в Польщі дозволили створити дієві самодостатні місцеві органи влади, послужили як зміцненню демократії на місцевому рівні, так і всебічному економічному розвитку територій. В процесі проведення реформ польське керівництво зуміло досягти головного - незважаючи на труднощі витримати взятий курс, не збитися з нього. При цьому основна ставка в політичному аспекті робилася на масовий патріотизм, властивий польській національній політичній культурі.

Реформування адміністративно-територіального поділу країни було пов'язано не лише з необхідністю вироблення ефективної регіональної політики, а й обумовлене міжнародними чинниками. Інтеграція Польщі у ЄС зумовила необхідність приведення адміністративно-територіальної системи країни у відповідність до загальноєвропейських стандартів, тобто спричинила укрупнення адміністративних одиниць.

У той же час, Україна поки ще слабо використала успішний досвід демократизації країн Східної Європи, зокрема Республіки Польща. Практична реалізація задекларованого Україною Європейського курсу потребує реформування територіальної організації влади, побудови взаємовідносин центру з регіонами на основі принципу субсидіарності згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Закон Республики Польша «О воеводском самоуправлении» от 05 июня 1998 года. Режим доступа: https://www.msz.gov.pl/resource/8df4300e-658a-4ce5-bee2-69c00fc8258a.
2. Конституция Республики Польша. Режим доступа: http://constitutions.ru/archives/182.
3. Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т.; за заг. ред. Р.А. Ткачука. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід. – К.: Леста, 2010. – 224 с. ISBN 978_966_8312_54_0
4. Фролов О., Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Польщі. Режим доступу: http://www.viche.info/journal/2649/
5. Bafoil F. Regionalization and decentralization in a comparative perspective. Eastern Europe and Poland. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, March 2010.

МАДЕЙ ВАЛЕНТИНА ЯРОСЛАВІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний бухгалтер Єреміївської сільської ради Роздільнянського району Одеської області

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У сучасних умовах Україні необхідно стимулювання економічного зростання, яке можливо досягти шляхом встановлення тісного взаємозв'язку бюджетних витрат із пріоритетами державної політики. За обмеженості ресурсів вкрай необхідне підвищення ефективності державних витрат, тобто досягнення результатів із меншими затратами, що є головною метою. За таких умов традиційний постатейний метод бюджетування перестає бути ефективним й актуальності набуває застосування програмно-цільового методу бюджетного планування. Тому в Україні на сьогодні відбувається поступовий перехід від традиційного витратного підходу до його управління до програмно-цільового методу.

Програмно-цільовий метод (ПЦМ) складання бюджету передбачає формування і виконання бюджету в розрізі бюджетних програм. Станом на сьогоднішній день цей метод успішно реалізовується лише на державному рівні, а саме при складанні державного бюджету на наступний рік. Що стосується місцевих бюджетів, то передбачалося, що повний перехід місцевих бюджетів на даний метод бюджетування має відбутися у 2014 році.

Проте вже сьогодні існує ряд негативних тенденцій, зумовлених переходом від традиційного постатейного методу формування бюджету до програмно-цільового.

В Україні методику програмного бюджетування вперше використано при формуванні Державного бюджету України на 2002 рік. Програма дій Кабінету Міністрів України на 2005-2006 роки передбачала запровадження планування ресурсів за програмами, що мають конкретні стратегічні цілі й оперативні завдання, які необхідно виконати. Загалом, запровадження програмно-цільового методу складання та виконання бюджету має такі переваги:

- забезпечення прозорості бюджетного процесу, що чітко визначає цілі і завдання, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти, підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм;
- забезпечення за результатами виконання бюджету здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних програм;
- упорядкування організації діяльності головного розпорядника бюджетних коштів щодо формування і виконання бюджетних програм шляхом чіткого розмежування відповідальності за реалізацію кожної бюджетної програми між визначеними головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальними виконавцями бюджетних програм;
- посилення відповідальності головного розпорядника бюджетних коштів за дотримання відповідності бюджетних програм законодавчо визначеній меті його діяльності, а також фінансове забезпечення бюджетних програм і результати їх виконання;
- підвищення якості розроблення бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів [1]

Головний компонент ПЦМ – це бюджетна програма, яка складається з тісно пов'язаних між собою дій, спрямованих на виконання завдань програми та досягнення однієї цілі або низки середньострокових чи довгострокових цілей. Кожна програма формується з дотриманням визначених вимог і повинна містити назву, мету, завдання, напрямки та результативні показники виконання (затрати, продукт, якість та ефективність). Реалізація ПЦМ на місцевому рівні здійснюється відповідно до вимог «Методичних рекомендацій» щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджених наказом Мінекономіки України від 04.12.2006 № 367.

Програмно-цільовий метод передбачає планування бюджету не лише на наступний рік, як при постатейному методі, а й на перспективу, тобто програмно-цільовий метод бюджетування формування бюджету сприяє застосуванню перспективного (планування видатків на 3 – 5 років).

Зазначимо, що впровадження програмно-цільового методу в бюджетний процес на сучасному етапі розвитку України має низку недоліків. Його застосування сьогодні не є повномасштабним, оскільки використовуються лише окремі елементи через фрагментарність нормативно-правового регулювання елементів програмно-цільового методу та слабкістю вимог щодо відповідальності керівників бюджетних установ за ефективність використання бюджетних коштів. Застосування цього методу є здебільшого формальним, що, у свою чергу, стримує якісне надання державних послуг та ефективне використання бюджетних коштів. Упровадження програмно-цільового методу в Україні не дає очікуваних результатів, тобто не має адекватного приросту ефективності бюджетних видатків, продовжується необґрунтоване фінансування чисельних державних і регіональних програм, яке зумовлює розпорошування та зниження ефективності

витрачання обмежених бюджетних ресурсів. Крім того, проблематика впровадження програмно-цільового методу, насамперед, зумовлена наявністю великої кількості неефективних та неузгоджених між собою програм, неналежного їх фінансування та відсутністю дієвих заходів щодо контролю за їх виконанням. Нечіткість визначення мети, завдань та заходів у межах програм зумовлює їх нереалістичність та недосяжність та є наслідком недієвості та недоцільності. Також проблемою є негнучкість та інертність бюджетних програм, адже зміна або їх коригування потребує внесення змін до бюджету територіальної громади, що, як правило, є складним та довготривалим процесом. Ще однією важливою проблемою при застосуванні програмно-цільового методу є проблема визначення ефективності деяких програм, яка пов'язана з тим, що суспільні блага та послуги важко піддаються кількісній оцінці.

У сучасних умовах необхідна перебудова бюджетного процесу для створення між виконавцями програм конкуренції за бюджетні ресурси, яка в підсумку посприяє підвищенню якості послуг.

Подолання проблем на етапі впровадження в практичну діяльність програмно-цільового методу на місцевому рівні можливе шляхом вжиття певних заходів: закріплення на законодавчому рівні програмно-цільового методу як основного методу формування, виконання та оцінки бюджетів усіх рівнів; створення єдиної методологічної бази програмно-цільового методу формування та виконання бюджету та середньострокового бюджетного планування для державного та місцевих бюджетів; створення системи врахування потреби в надаваних послугах; розроблення базового переліку та наукового обґрунтування фінальних показників результативності (ефективності) надання бюджетних програм та можливості їх використання на місцевому рівні; створення системи моніторингу за результативністю надаваних бюджетних послуг для оцінки якості роботи закладів бюджетної сфери та оцінки ефективності бюджетних витрат на основі аналізу ступеня досягнення кінцевих результатів; стимулювання органів управління, їх структурних підрозділів до пошуку резервів підвищення ефективності бюджетних витрат; впровадження автоматизованої системи обміну статистичними даними, які необхідні для здійснення планування, між органами виконавчої влади на всіх рівнях бюджетної системи та ін.

Список використаних джерел.

1. Програмно-цільовий метод формування бюджету : Навч. курс / З.В.Перун, О.І.Романюк, Н.Н.Товста та ін. - К.: УНІСЕРВ, 2002. - 131 с.

МАЛЬКО ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

МІСЦЕ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Від початку 90-их років в Україні на всіх рівнях влади підкреслюється важливість та пріоритетність розвитку українського села, зважаючи на те, що частка сільського населення складає 30% чисельності жителів країни. Але задекларовані наміри щодо покращення життя селян дуже рідко знаходили своє втілення у реальній державній політиці. Розроблені концепції, як правило, не доводилися до рівня програм, а перспективні законопроекти не набували статусу законів. Ситуація в сільській місцевості постійно погіршується, демографічна структура розбалансовується, а побутові та соціально-культурні проблеми сільських жителів далекі від розв'язання.

За роки незалежності розроблено та прийнято цілий ряд документів, що мали б сприяти підвищенню ефективності державної політики сільського розвитку, але, на жаль, розроблені заходи не відповідають принципам системності та послідовності. Чинні законодавчі акти в окремих частинах не узгоджуються між собою, є неактуальними, застарілими чи такими, які практично не діють. Разом з тим, цілком очевидно, що несистемне законодавство є лише віддзеркаленням несистемної та непослідовної політики держави щодо аграрного сектору та сільського розвитку.

На нашу думку, сільський розвиток є важливою складовою регіонального розвитку, адже під впливом глобалізації посилюються інтеграційні зв'язки між міською та сільською територіальними підсистемами суспільства. Тому розглядати сільський розвиток повністю відокремлено від міського неможливо, а відповідно розроблення політики сільського розвитку стає доцільним в контексті рівноправної складової політики регіонального розвитку, що передбачає не просто розв'язання соціальних проблем, а більш повне використання економічного потенціалу територій, збільшення продуктивності факторів виробництва, прибутковості місцевого бізнесу та доходів населення [3].

Законодавство у сфері регіонального розвитку, яке було сформоване протягом 1991-2013 років, мало створити цілісну та взаємоузгоджену систему, що включає сукупність документів планувальних стратегічного та тактичного характеру у сфері регіонального розвитку, визначає інститути державної регіональної політики, що реалізують проекти регіонального розвитку, а також визначає та закріплює джерела фінансування регіонального розвитку.

Проте, чинні на сьогодні закони та нормативно-правові акти уряду і Президента України не є гармонізованими між собою. Вони побудовані на різних концепціях, містять різні пріоритети та різні способи правового регулювання [4].

Регіональну політику варто розглянути як скоординовану у просторі сукупність секторальних політик, що реалізуються з метою забезпечення єдності усієї державної території, вирівнювання диспропорцій регіонального розвитку, для забезпечення належної якості життя людини незалежно від місця її проживання. Очевидно, сьогодні необхідне ухвалення базового (рамкового) закону про засади державної регіональної політики і, відповідно, перегляд усього законодавства, що тією чи іншою мірою має відношення до реалізації цієї політики [4].

Нормативна база щодо сільського та регіонального розвитку, у тому числі й через нечіткість визначення основних термінів, загалом має незбалансований, несистемний характер. Зміни законодавства відбуваються спонтанно, не виважено та без стратегічного бачення їх наслідків. Крім того, напрацювання попередніх урядів ліквідовуються їх наступниками, незалежно від того, наскільки вони були раціональними.

Важливим фактором місцевого розвитку є якісне стратегічне планування, що передбачає розробку стратегій розвитку не тільки регіонів, а й незначних за розміром місцевостей. На жаль, у порівнянні з регіональними стратегіями розвитку, їх кількість на рівні районів є значно меншою, а на рівні сільських громад – взагалі налічуються одиниці. Це говорить про те, що управління сільським розвитком відбувається в ручному режимі та ситуативно, і в більшості випадків стосується капітальних проектів – будівництва чи ремонту об'єктів інфраструктури, які часто виконуються без попередньої оцінки їх впливу на сільську громаду, економіку, соціальну сферу, розвиток приватного підприємництва, а потреби ринку праці та його просторові параметри, не досліджуються належним чином.

На жаль, на рівні територіальних громад процес планування місцевого розвитку завершується розробкою програм економічного та соціального розвитку населених пунктів певної сільської ради. Як показує досвід, голови сільських рад досить скептично ставляться до складання документів стратегічного характеру та взагалі до доцільності їх використання, що обумовлює відповідну якість цих документів.

Проведений аналіз свідчить, що більше половини програм економічного і соціального розвитку сільських населених пунктів Полтавського району є коротким планом заходів, які треба виконати протягом року, без обґрунтування необхідності та доцільності здійснення саме цих заходів. Іншим типовим недоліком підготовки стратегічних планів на рівні сільських громад є відсутність конкретики (зміст заходу, термін виконання, вартість робіт, джерела фінансування тощо), що унеможливлює моніторинг виконання планів.

Щодо розробки генеральних планів населених пунктів, то більшість сільських рад, у зв'язку з фінансовими обмеженнями, не в змозі їх підготувати, тим більше, що вони мають розроблятися на всі населені пункти в межах сільської ради, а в середньому це 5-6 сіл.

Розв'язання проблемних питань місцевого значення, як головна компетенція сільських органів місцевої влади, не може бути успішним без визначення пріоритетів, а особливо при обмежених у фінансових ресурсах. Це означає, що сільські органи місцевого самоврядування з усього різноманіття назрілих проблем повинні обирати ті, що потребують першочергового вирішення та мають стратегічне значення для розвитку громади. Тому без усвідомлення необхідності розробки стратегічних документів на рівні сільських громад, про ефективну політику сільського розвитку мова йти не може.

Отже, попри складність розробки стратегій місцевого розвитку, цей процес забезпечує системність управління на місцевому рівні, сприяє згуртованості громади та налагодженню консолідації між різними суспільними групами.

Підсумовуючи, можна зробити такі висновки: сільський розвиток, на нашу думку, слід розглядати як рівноправну складову державного регіонального розвитку з відповідним закріпленням в нормативно-правовій базі; діюча законодавча база щодо регіонального розвитку, хоч і декларує рівність можливостей розвитку громадян незалежно від місця проживання, насправді всіма нормативними документами закріплює протилежне – фактичну дискримінацію сільської територіальної підсистеми суспільства, тим самим створюючи підґрунтя для ще більшого дисбалансу сільського та міського розвитку.

Список використаних джерел.

1. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO. – К.: ТОВ «София-А». – 2012. – 88 с.
2. Павлов О.І. Сільський розвиток: об'єктивність, просторові межі та суспільне призначення // Економіка України. – 2011. – №8. – С. 78-89.
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]: – проект постанови Кабінету Міністрів України. – Режим доступу http://surdp.eu/SSRD-2020
4. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики аналітичний звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://surdp.eu/Analytical-Report

МАРТІЄНКО АНТОНІНА ІВАНОВНА

завідувач відділу економічного регулювання природокористування
Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. д.е.н., с.н.с.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

В Україні багато уваги приділяється питанням удосконалення нормативно-правової та організаційної бази надання адміністративних послуг. Відповідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], Законів України «Про адміністративні послуги»[2], «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»[3], постанов Кабінету Міністрів України від 20.02.2013 р. № 118 «Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг» [4], від 01.08.2013 р. № 588 «Про затвердження Примірного регламенту про центр надання адміністративних послуг»[5] в різних регіонах створюються центри надання адміністративних послуг в сферах господарювання та природокористування.

Адміністративні послуги в сфері природокористування мають дуже важливе значення для суб'єктів звернення, суб'єктів надання та третіх осіб особливо в області одержання дозволів на природокористування. Тому необхідно створення правових та організаційних умов для забезпечення суб'єктів господарювання ефективними послугами при одержанні дозволів на використання природних ресурсів з обліком їх впливу на третіх осіб.

Адміністративні послуги в сфері природокористування – це публічні послуги державних та місцевих органів виконавчої влади з питань передачі у власність природних ресурсів, видачі дозволів на їх використання на основі нормування споживання і лімітування забруднення природних ресурсів, фіксації обмежень в розпорядженні ними, надання яких пов'язано з реалізацією власних повноважень в сфері природокористування.

Аналіз роботи існуючих центрів надання адміністративних послуг в сфері природокористування по регіонам України показав таке:

- не всі послуги щодо природокористування можна одержати через центри;
- відсутній затверджений на рівні держави та обласних адміністрацій перелік послуг у сфері природокористування;
- суб'єкти звернення не мають бажання одержати послуги з природокористування через центри, так як строки не витримуються;
- робота центрів не є ефективною по строкам, тому що необхідно одержання лімітів та нормативів природокористування на рівні міністерства екології та природних ресурсів та інших органів виконавчої влади, що займаються питаннями природокористування. Так, наприклад, для одержання лімітів на вилов риби необхідно одержати ліміти від міністерства екології та природних ресурсів, агентства водних ресурсів, басейнових управлінь водних ресурсів, які визначають різні квоти з використання одного й того ж ресурсу. і т.д.

Проблеми неякісної роботи Центрів можна визначити по таким напрямкам:

- недоброякісне виконання обов'язків уповноваженими органами законодавчої та виконавчої влади різних рівнів (міністерство екології та природних ресурсів, агентства, що відповідні за певні природні ресурси та їх територіальні органи, місцеві органи управління - всі суб'єкти надання адміністративних послуг у сфері природокористування;
- дублювання та нузгодженість дій різних органів законодавчої та виконавчої влади при вирішені питань з природокористування (законодавча база – закони про екологічну експертизу та про екологічний аудит не мають обов'язкового виконання) впливають на ріст часових витрат при наданні адміністративних послуг;
- недосконалість системної організації роботи центрів надання адміністративних послуг в природокористуванні, коли дублюються послуги та документи, на основі яких видаються послуги, необхідність адміністратора ображатись до баз даних спеціально уповноважених органів з питань природокористування, відсутність єдиної базової системи даних природокористування, що є доступною для адміністратора центру;
- адміністративні послуги, що надають дозволи на використання природних об'єктів мають визначати техніко-екологічні, економіко-екологічні та соціально-екологічні параметри природокористування суб'єкта та його вплив на третіх осіб і на основі цього видавати дозволи на використання природних ресурсів.

Встає питання яким чином адміністратор може надати якісну послугу у формі дозволу на використання природного ресурсу та що розуміти під терміном якісне надання адміністративної послуги. Якість послуги в сфері природокористування – сукупність характеристик послуги, що визначають її здатність задовольняти потреби отримувача відносно змісту (результату) послуги та не сприяють від'ємним екстерналіям у інших користувачів.

На наш погляд, специфіка дозволів в природокористуванні веде до необхідності розробки на основі існуючого загального нормативного документу регламенту державного адміністратора та стандарту функціонування дозвільних Центрів у сфері природокористування.

До основних завдань адміністратора належить в основному консультації з питань одержання дозволів, прийняття документів від суб'єкта звернення та їх передача дозвільному органу, потім передача відповідних документів від дозвільного Центру до господарюючого суб'єкту. адміністраторові надано функції проміжного ланцюга між суб'єктом звернення та суб'єктом надання адміністративної послуги. В такому стані адміністратор Центру виконує функції, які виконувалися раніш без Центру при безпосередньому зверненні.

Виходячи з вищесказаного визначено такі основні принципи побудови роботи адміністратора Центру:

- оптимізація трансакцій та трансакційних витрат суб'єктів звернення при підготовці документів згідно з регламентом (інформаційною карткою) для одержання дозволів на природокористування;
- оптимізація трансакцій та трансакційних витрат суб'єктів надання при підготовці дозволів природокористування згідно з регламентом;
- оптимізація регламентів для одержання дозволів на природокористування;
- принципом організаційної єдності в межах дозвільного центру.
- делегування повноважень дозвільних органів адміністратору Центру при прийняття рішень щодо видачі чи анулювання дозволу на використання природних ресурсів, вилучення їх з природного середовища, здійснення викидів в атмосферу, скидів в водні об'єкти та поховання відходів в водних та земельних ресурсах.

Удосконалення роботи Центру має вестися у двох напрямках:

- зниження трансакцій суб'єктів надання в процесі прийняття рішень про видачу дозволів (їх анулюванні) на природокористування;
- зниження трансакцій суб'єктів звернення при підготовці необхідних документів для одержання дозволів на природокористування.

Таким чином, адміністратор Центру має не тільки передавати документи від одного суб'єкту до іншого, але й повинен спростити процес підготовки необхідних документів для фізичних та юридичних осіб та представників дозвільних центрів.

Список використаних джерел.

1.Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»[Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80

2.Законів України «Про адміністративні послуги» [Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17

3.Законів України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»[Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2806-15

4.Постанова Кабінету Міністрів України № 118 «Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг»[Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF

5. Постанова № 588 «Про затвердження Примірного регламенту про центр надання адміністративних послуг» [Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF

МОЛОДОЖЕН ЮЛІЯ БОРИСІВНА

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ДОСВІД ЧЕХІЇ

В умовах реформування існуючої системи влади України доцільно ознайомитися з досвідом наших сусідів – країн-Членів ЄС, які вже пройшли процесі трансформації і мають цікавий досвід, який треба враховувати і нам. В цій публікації наведено досвід трансформаційних процесів у Чехії, який висвітлює як позитивні, так і негативні наслідки. Конституційня країни від 1997 року закріпила розподіл території на 14 регіонів і низку муніципалітетів з 1 січня 2000 року. Статус регіонів і муніципалітетів безпосередньо встановлюються і регулюються Законом про муніципалітети (№ 128/2000) і Законом про регіони (№ 129/2000) [1]. Основним законом, регулюючим політику в області регіонального розвитку є Закон №248/2000 «Про підтримку регіонального розвитку», який визначає сфери підтримки, інструменти і напрями діяльності основних учасників.

Центральним координатором регіональної політики в Чехії єМіністерство регіонального розвитку, яке:

1) адмініструє фінанси, виділені для реалізації житлової і регіональної політики;

2) координує діяльність міністерств і інших органів центрального уряду в реалізації житлової політики і державної регіональної політики, включаючи координацію фінансів навіть в тих випадках, коли фінанси не знаходяться в прямому розпорядженні Міністерства;

3) забезпечує і надає методичну допомогу регіонам, містам, муніципалітетам і їх організаціям, а також управляє процесами, пов'язаними з приєднанням регіонів до європейських регіональних структур [2].

Міністерство було створене в 1996 році як центральний орган для координації регіональної політики і для створення повноцінної стратегії регіонального розвитку. Проте важливо відзначити, що сам термін «регіональна політика» у той час ще не був визначений і не прописаний у законодавстві, тому Міністерство з юридичної точки зору почало існувати раніше, ніж державна політика, яку воно було покликане координувати. Регіони як такі несуть відповідальність за роботу середніх шкіл, суспільного транспорту і комунікацій (наприклад, ремонт і підтримка в належному стані доріг другорядного значення), за функціонування системи охорони здоров'я і захист навколишнього середовища в регіоні.

З погляду територіального ділення, регіони схожі з тими, які існували між 1949 і 1960 роками. Вони згруповані навколо всіх регіональних центрів і в основному відповідають історично існуючим межам. Такі параметри, як кількість жителів, муніципалітетів, лікарень або шкіл, не грала істотної ролі під час їх створення. Ще більш заплутує ситуацію той факт, що регіональна структура не відповідає класифікації NUTS, яка використовується в статистичних і аналітичних цілях в ЄС. Виділені в Чехії два регіони NUTS, існують лише для виконання статистичних вимог ЄС. Створення нової регіональної структури повинне було відмінити структуру з 76 округів, що існувала раніше, і 7 регіонів, так що одночасне існування обох категорій вважалося тимчасовим явищем. Проте, паралельне існування колишніх округів (створених в 1960 році) і нових муніципалітетів з розширеними повноваженнями (тобто що надають базові послуги сусіднім муніципалітетам) продовжується до тепер і заплутує ситуацію як з юридичної і адміністративної точок зору, так і з погляду громадян. Згідно тому ж Закону, разом з 14 регіонами, створеними в 2000 році, існують 7 колишніх регіонів. Це дублювання, знову ж таки, є абсолютно нелогічним, особливо враховуючи той факт, що деякі регіони мають однакові назви, але розташовані в різних частинах країни. Ділення на 7 колишніх регіонів все ще використовується для розділеннях повноважень регіональних судів і прокуратур. Хоча наявність 7 регіональних судів цілком достатньо для здійснення судових повноважень на всій території Чеської республіки, але само їх існування заплутує і підриває в очах громадськості ідею про нове ділення на 14 регіонів [2].

Після реформування територіальний поділ країни є складнішим, ніж може показатися на перший погляд. Насправді, в своєму сучасному вигляді він є надзвичайно заплутаним і важким для розуміння звичайними громадянами. Як вже зазначалося, територія країни розділена на основні административные одиниці (муніципалітети) і одиниці територіального самоврядування вищого порядку (регіони). Між ними не існує ієрархічної субординації, оскільки обидва типи територіальних одиниць мають різні обов'язки і компетенції, і на чужі впливати не можуть. Проте, муніципалітети і регіони взаємодіють зі цілою низкою напрямів, наприклад, у сфері субсидій. Оскільки в Чеській республіці функціонує змішана модель державного управління, це означає, що регіони і муніципалітети на додаток до власних сфер відповідальності також виконують цілий ряд обов'язків, делегованих їм центральним урядом. Муніципалітети (відновлені в 1990 році) розділені відповідно до законодавства на сім основних категорій - муніципалітети з розширеними повноваженнями; муніципалітети з делегованими місцевими повноваженнями; муніципалітети з будівельними повноваженнями; муніципалітети з офісом реєстрації; муніципалітети, що проводять легалізацію; муніципалітети з POINT (система надання адміністративних послуг) і муніципалітетами з базовим набором делегованих повноважень. Більш того, ці категорії можуть утворювати різні комбінації, що остаточно заплутує ситуацію і робить абсолютно неможливою яку-небудь систематизацію. Як видно з назв, певні послуги доступні лише в певних категоріях муніципалітетів. Наприклад, якщо сільські жителі планують побудувати будинок, вони повинні звертатися за дозволом в муніципалітет вищого порядку, що має відповідні повноваження. Функції деяких інших категорій муніципалітетів також очевидні з їх назв [3].

Тоді як система муніципалітетів може вважатися функціональною, система регіонів є проблематичнішою. По-перше, явка виборців на регіональних виборах дуже низька. На перших регіональних виборах, що відбулися в 2000 році, явка виборців була 33.64%, на останніх виборах в 2012 році – 6,89% [3]. Спираючись на окремі повідомлення, можна сказати, що громадяни не розуміють, які обов'язки і сфера відповідальності регіональних властей і чому повинен існувати додатковий рівень влади між центральним урядом і муніципалітетами. По-друге, оскільки регіональні власті не знаходяться під таким же інтенсивним наздором громадськості, як центральний уряд, вони більше схильні до корупції.

На підставі викладеного вище виникає потреба у подальших дослідженнях майбутніх процесів децентрлізації в Україні, враховуючи досвід європейських країй, щоб уникнути можливих помилок. Також можливо потребують корегування розроблені проекти концептуальних та законодавчих документів з питань децентралізації, які, використовуючи існуючі напарцювання повинні враховувати специфіку України.

Список використаних джерел.

1 Ministerstvo vnitra ČR, Analýza aktuálního stavu veřejné správy, 2011 Електронний ресур Режим доступу http://www.mvcr.cz/soubor/analyza-aktualniho-stavu-verejne-spravy-pdf.aspx

2 Základní legislativa regionální politiky v ČR, Електронний ресур Режим доступу http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/zakladni-legislativa-regionalni-politiky-v-cr.html.

3 Ministerstvo vnitra ČR, Analýza aktuálního stavu veřejné správy, 2012 Електронний ресур Режим доступу http://www.mvcr.cz/soubor/analyza-aktualniho-stavu-verejne-spravy-pdf.aspx

НІЧІТАЙЛОВА МАРГАРИТА СЕРГІЇВНА

молодший науковий співробітник відділу економічного регулювання природокористування
Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Запобігання негативного впливу відходів на навколишнє середовище та здоров'я людини пов'язане із забезпеченням стійких темпів зростання промислового виробництва на основі раціонального використання природних ресурсів та комплексного залучення відходів в господарський оборот в якості вторинних ресурсів, підвищенням ступеня безпеки технологій, пов'язаних з утилізацією та видаленням промислових і побутових відходів.

Аналіз існуючої нормативно-правової бази поводження з відходами показав, що в Україні існують закони та підзаконні акти направленні на зниження екологічного навантаження відходів економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Так у першому розділі закону України «Про відходи « визначено, що «відходи - будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення «[1].

Проблема підвищення ефективності обороту відходів має загальнодержавний характер, але відходи формуються на регіональному рівні і мають утилізуватися в границях певних територій. Існує декілька напрямків поводження з відходами: розміщення на звалищах, спеціальне захоронення, спалення та повторне використання. Система управління відходами має бути направленою на стимулювання повторного використання відходів суб'єктами підприємницької діяльності.

Аналіз статистичних даних обігу відходів Одеської області показав наступне:

Об'єм відходів I-IV класів при виробництві ВРП складає 20т/млн.грн., при цьому відходи I-III класів досягають величини 0,13т/млн.грн. Кількість відходів I-IV класів, що перероблено повторно та утилізовано дорівнює 3,35% в загальному обсязі відходів, з них відходів I-III класів, що перероблено до загального обсягу відходів – 3,2%, а відходів IV класу – 3,5%. Кількість відходів, що спалено I-III класів до кількості їх утворення складає 11,24%. Кількість відходів, що спалено IV класу до кількості їх утворення складає 2,93%. Кількість інвестицій на утилізацію та спалення відходів I-IV класів складає 5,09 грн./т. Площа земель під твердими побутовими відходами складає біля 0,02% від загальної кількості земель сільскогосподарського призначення. Таким чином є резерви підвищення ефективності обороту відходів в Одеській області.

На рівні міністерства екології та природних ресурсів, обласних департаментів екології та природних ресурсів, ЖКХ міст практично не проводиться глибока наукова, фінансова та економічна проробка проблем, пов'язаних з утворенням відходів та їх залученням в господарський оборот. Не досліджується процедура інвестування в самоокупні ресурсозберігаючі технології з метою визначення стратегій для інвесторів і суб'єктів малого та середнього екологічного підприємництва.

Суть пропонованого підходу до удосконалення системи управління обігом відходів полягає в переході від фрагментарного принципу розвитку санітарної очистки до системного територіального розвитку галузі промислової переробки відходів виробництва і споживання на державному, обласному і місцевому рівнях законодавчої та виконавчої влади.

Для скорочення кількості захоронювати відходів необхідно створити розвинену індустрію вторинної сировини на базі організації роздільного збору цінних фракцій, створити і розвивати систему спеціалізованих виробництв по сортуванню, переробці вторинної сировини, термічної і биотермической переробці відходів при управлінні всіма ланками поводження з відходами: збором, транспортуванням, сортуванням, переробкою, утилізацією або знищенням.

Ефективність функціонування політики поводження з відходами залежить від якості адміністрування надання державних послуг у сфері поводження з відходами. Державне адміністрування надання послуг у сфері поводження з відходами необхідно розглядати як діяльність держави по управлінню кожним елементом, що входить до системи управління відходами. [2,с.134]

Прийнята стратегія по зниженню захораниванием на полігонах відходів передбачає введення економічних механізмів впливу на підприємства-виробники відходів з метою їх стимулювання до залученню відходів в господарський оборот в якості вторинних ресурсів, введення дозвільної системи на переміщення небезпечних відходів та створення ринку в сфері поводження з відходами з залученням російських і західних інвестицій.

Необхідно створення комплексної системи управління промисловими відходами, твердими побутовими відходами, медичними та біологічними відходами, ломом і відходами кольорових і / або чорних металів, брухтом та відходами, що містять дорогоцінні метали, пакувальними відходами, відпрацьованими автотранспортними засобами, кинутими і разукомлектованнимі автотранспортними засобами; з будівельними відходами; з відпрацьованими автомобільними шинами, гумотехнічними виробами та відходами гумотехнічного виробництва, відпрацьованими акумуляторними батареями, сільськогосподарськими відходами, відпрацьованими нафтопродуктами, включаючи відпрацьовані моторні масла, пально-мастильні матеріали і мастильно-охолоджуючі рідини на основі введення економічних регуляторів діяльності в галузі поводження з відходами.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про відходи» [Електронний ресурс]/Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр

2. Нічітайлова М.С. Реалізація державного управління поводження з відходами на основі адміністрування державних послуг у сфері природокористування. [Текст] / М.С.Нічітайлова//Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: тези доповідей ІІІ Міжнародної інтернет – конференції (Одеса, 22-23 травня 2014 року)/ Одеса: ОНПУ, 2014.- С.133-136

НІКОЛЕНКО ОЛЬГА ВАЛЕРІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Взаємодія державних органів влади з громадськими організаціями є важливим аспектом та напрямом діяльності органів державної влади. Будь-яка ефективна співпраця та партнерство має на меті створення відкритих відносин, що будуються на взаємній довірі та виражають добру волю учасників даного процесу на взаємодію. Якщо немає спільної мети для співпраці та спільного прагнення й зацікавленості, то будь-які контакти між органами державної влади з громадськими організаціями не перетворюються на дійсно співпрацю і мають разовий характер.

Співпраця державних органів з неурядовими організаціями є невід'ємним елементом демократичної політичної культури суспільства та країни в цілому. Наявність налагоджених ефективно діючих каналів взаємодії між органами державної влади та «третім сектором» виступає запорукою якісної державної політики, спрямованої на потреби суспільства, її підконтрольності суспільству, відповідність стратегічним національним інтересам.

Взаємодія органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства може набувати різних форм залежно від цілей і характеру виконуваної роботи, обсягу повноважень суб'єктів, масштабу взаємодії (загальнодержавний, регіональний, місцевий рівень). До таких форм взаємодії, зокрема, можна віднести:

– участь інститутів громадянського суспільства в розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, інтересів широких верств населення, прав і свобод людини та громадянина;

– здійснення ними громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади щодо вирішення проблем, що мають важливе суспільне значення (у формі громадського моніторингу підготовки та виконання рішень, експертизи їх ефективності, подання органам виконавчої влади експертних пропозицій);

– надання інститутами громадянського суспільства соціальних послуг населенню відповідно до укладених з органами державної влади договорів;

– утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики;

– співпраця органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства в процесі підготовки та перепідготовки кадрів, спільного навчання державних службовців та представників громадських організацій навичкам ефективної взаємодії, ознайомлення широких верств населення з формами їх участі у формуванні та реалізації державної політики;

– проведення органами виконавчої влади моніторингу і аналізу громадської думки, забезпечення своєчасного публічного реагування на пропозиції та зауваження громадськості;

– виконання спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування.

Сьогодні активна українська громадськість уже не залишається байдужою до процесів демократизації суспільства, до підвищення якості державних послуг. Форми її співпраці з органами влади характеризуються різноманітністю. Проблема ж полягає в їх ефективності. Ці питання потребують теоретичного дослідження. Зокрема, щодо ефективності тих форм співпраці, що використовуються. Це потрібно для подальшого їх удосконалення та визначення найбільш ефективних з них, які можуть бути запроваджені в Україні.

Необхідною умовою для демократичних перетворень, підвищення рівня та якості життя населення є ефективне та успішне впровадження реформ у країні, яке, в першу чергу, залежить як від влади, так і від організацій громадянського суспільства**.**

Зараз відбувається складний процес поступової децентралізації державної влади та розвитку громадянського суспільства, одне із найважливіших місць в якому належить громадським організаціям, що поступово накопичують в собі ресурси, формують необхідні інфраструктури, набувають досвіду (випрацьовують і вдосконалюють процедури та

механізми роботи із громадськістю, самоорганізації та співпраці з державою на партнерських засадах відповідно до потреб та вимог суспільства).

Провідне значення розвитку громадських організацій для суспільства полягає у:

– вдосконаленні та розширенні сфери комунікації громадян із органами влади на всіх рівнях, (мається на увазі - забезпечення громадян необхідними ресурсами, формами, процедурами та механізмами співробітництва із державою, вплив на політику держави шляхом, зокрема, формування та формулювання свого замовлення, артикуляції відповідним (коректним, конструктивним) чином власних потреб та інтересів, здійснення контролю та моніторингу за реалізацією суспільних програм), суспільство, таким чином, отримає важливе підґрунтя – громаду, мережу організацій, чого традиційно в Україні не існувало, було замінено на директивний державний вплив,

– вихованні громадянської свідомості, знань, навичок, досвіду, вмінь існувати у сфері не примусової людської солідарності.

Список використаних джерел.

1. Базилюк А. Соціальне партнерство як засіб вирішення соціально-економічних проблем // Україна: аспекти праці. – 1997. – № 1.
2. Єлагін В.П. Соціальна політика теоретико-методологічні та концептуальні підходи: підруч. для студ. вищ. навч. закл.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х. : Магістр, 2010. - 400 с.
3. Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства. Розпорядження КМУ від 21 листопада 2007 р. N 1035.
4. Кулініч О.В. Сутність механізмів взаємодії органів державного
5. Ткачук А. Ф. Населення чи громада? Або як впливати на місцеву владу. / А. Ф. Ткачук –К.: Інститут громадянського суспільства, 2001. – 80 с.

управління та громадських організацій / О.В. Кулініч // Менеджер:вісник Донецького державного університету упра вління. – 2008. – №4. – С. 53 – 58.

НОСАЧОВ ІВАН ЮРІЙОВИЧ

аспірант Інституту проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ СИСТЕМИ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДБАЧУВАНОГО РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

Система управління водним господарством України здебільшого увібрала в собі основні характеристики радянської системи управління та була доповнена різноманітними нововведеннями. Результатом синтезу старих засада з новими ідеями став низький рівень якості управління водним господарством України.

На сьогодні існує цілий ряд державних установ, у чиї повноваження входить управління водним господарством [1]. Серед них варто виділити основні установи: Міністерство екології та природних ресурсів України, Департаменти екології та природних ресурсів при обласних державних адміністраціях, Державне агентство водних ресурсів та їх філії на місцях. Варто зазначити, що басейновий принцип управління водними ресурсами хоч і покладений в основу системи управління водними ресурсами України, але на практиці більш явним є принцип поділу повноважень на основі територіального принципу.

Цей територіальний принцип підкреслює сильну централізацію влади, що призводить по зниження загальної ефективності управлінської діяльності. Міністерство екології та природних ресурсів – є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні і забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та у межах своєї компетенції біологічної, генетичної та радіаційної безпеки. Відомство забезпечує нормативно-правове регулювання розвитку водного господарства і меліорації земель, геологічного вивчення та раціонального використання надр, контролю за дотриманням природоохоронного законодавства[2]. Державне агентство водних ресурсів України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері розвитку водного господарства і меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів. Департаменти екології та природних ресурсів при обласних державних адміністраціях забезпечують реалізацію державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної та у межах своєї компетенції радіаційної безпеки на відповідній території. Саме на основі розмежування цих функції виникають випадки дублювання повноважень. Наприклад, веденням державного водного кадастру у розділі водокористування займаються одночасно Міністерство екології та природних ресурсів і Державне агентство водних ресурсів.

Окрім проблеми суто формального розмежування функції існує й проблема доцільності такого розмежування функцій. Внаслідок того, що в умовах України мало великих річок, басейних яких повністю знаходяться в межах державного кордону або існуючих адміністративно-територіальних одиниць, а ефективне управління водними ресурсами потребує погодження водних політик галузей національної економіки та адміністративно-територіальних одиниць, в тому числі прикордонних держав, найбільш раціональним було б рішення про формування системи на основі територіально-басейновому принципі управління. У України є досвід у об’єднаннях такого типу на прикладі річок Дністер та Дунай, але ці утворення лише являються прототипом необхідного об’єднання.

На шляху до створення таких структурних одиниць на початку 2014 року був розроблений законопроект «Про внесення змін до Водного кодексу України (щодо запровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом). Проектом пропонується: ввести гідрографічне і водогосподарське районування території України (таке районування планують здійснювати за основними річках відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви

ЄС); розробити Плани управління річковими басейнами і водогосподарські баланси в рамках річкових басейнів, суббасейнів, водогосподарських ділянок при різних умовах водності; створити басейнові ради (консультативно-дорадчі органи в межах території річкового басейну, головним завданням яких є вирішення питань щодо використання та охорони вод і відтворення водних ресурсів); уточнити перелік повноважень, віднесених до компетенції Верховної Ради АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських рад (це дозволить державним і місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування ефективно здійснювати функціональну діяльність)[3].

Необхідність реформування системи управління водним господарством України назріла давно через свою низьку ефективність. Завдяки загальній адміністративно-територіальній реформі можна зробити рішучі зрушення у цьому напрямку. Результатом цих змін стане формування нової системи управління водними ресурсами, що базується на інтегрованому підході. Цей підхід сприятиме максимальному досягненню цілей і завдань охорони та відтворення водних екосистем, а також забезпеченню раціонального використання водних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Водний Кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/page2 - Дата звернення: 12.10. 2014
2. Указ Президента України Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452/2011 - Дата звернення: 12.10.2014
3. Научные основы охраны и рационального использования орошаемых земель Украины /под редакцией С.А. Балюка, М.И. Ромащенка, В.А. Сташука/. - К.: Аграрная наука, 2009. - 624 с

ПАУТОВА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри державного управління і права
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, к.держ.упр.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

В процесі демократичних перетворень, які в даний час відбуваються в Україні важливим є розробка та реалізація нормативно-правових актів, які забезпечать розвиток місцевого самоврядування. До даного часу залишаються невирішеними проблеми, пов’язані з розподілом повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, фінансовим забезпеченням та ін. Нагальна необхідність вирішення вище окреслених проблем зумовила розробку та прийняття 1 квітня 2014 року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [4] (далі – Концепція).

Метою Концепції є «визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад». На нашу думку, дискусійним є застосування категорії «публічна послуга»: в сучасній науці зазначене поняття застосовується, але Концепція є офіційним розпорядчим документом, відповідно термінологія повинна бути узгоджена з іншими нормативно-правовими актами України. Зокрема, правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання послуг суб’єктами – органами виконавчої влади та місцевого самоврядування регулює Закон України «Про адміністративні послуги», який регламентує поняття «адміністративна послуга» [3]. Вважаємо, що саме це поняття повинне використовуватись в Концепції, замість поняття «публічна послуга», адже у практичній діяльності відсутність регламентованих нормативними актами понять та розбіжності в їх тлумаченні створюють проблеми.

Викликають питання положення Концепції, які регламентують здійснення місцевими держадміністраціями контролю за наданням органами місцевого самоврядування публічних послуг, а також запровадження ефективного державного контролю за дотриманням органами місцевого самоврядування вимог Конституції та законів України. В той же час, одними з нагальних проблем місцевого самоврядування є вплив та втручання органів виконавчої влади в діяльність органів місцевого самоврядування, що зумовлений їх підзвітністю в частині виконання делегованих повноважень та не раціональний централізований їх розподіл між органами влади. В провідних державах світі місцеве самоврядування є самостійним владним інститутом, який функціонує на основі принципу народовладдя. Враховуючи те, що сьогодні в Україні існує низка органів, на які покладено функції контролю за діяльність органів місцевого самоврядування, виникають питання: чи раціонально надавати додатково аналогічні функції місцевим державним адміністраціям? Чи не призведе це до втручання органів виконавчої влади в діяльність органів місцевого самоврядування, що суперечить нормам Конституції України?

Дискусійним є наступне положення Концепції: «Органам місцевого самоврядування базового рівня надаються повноваження відповідно до їх кадрового, фінансового, інфраструктурного потенціалу та ресурсів на новій територіальній основі» [4]. Виникає питання: чи повноваження повинні надаватись відповідно до їх кадрового, фінансового, інфраструктурного потенціалу та ресурсів на новій територіальній основі, чи навпаки? Якщо вести мову про те, що повноваження розподіляються за принципом субсидіарності, чи не буде доцільніше проводити підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, підвищувати рівень фінансового та інфраструктурного потенціалу, аніж навпаки, у разі відсутності таких попри інтереси громад передавати їх на інший рівень [2]?

Недоліком Концепції можна відмітити й відсутність конкретних напрямів щодо вдосконалення механізму фінансового забезпечення громад: значно розширюючи повноваження органів місцевого самоврядування базового

рівня, не сформовано дієвих положень, які б спрямовувались на подолання проблеми дефіциту місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо що Концепція при наявності положень, які вказують на існуючі проблеми місцевого самоврядування та територіальної влади не в повній мірі відображає напрями їх подолання, а отже потребує вдосконалення. Пропонуючи напрями реалізації Концепція не визначає ні конкретних термінів, ні відповідальних виконавців: головним центральним органом з питань реформування визначено Мінрегіон, але залучення інших міністерств і відомств, враховуючи широкий спектр проблем, на вирішення яких направлено концепцію, на нашу думку є нагальною необхідністю. Позитивні результати від впровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади можна очікувати тільки тоді, коли відбудеться усвідомлення того, що місцеве самоврядування – самостійний владний інститут, функціонування якого ґрунтується на демократичних засадах, адже саме через місцеве самоврядування здійснюється принцип народовладдя, закладений в Конституції України [4].

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0.
2. Паутова Т.О. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: аналіз та перспективи реалізації / Т.О. Паутова // Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні. – 2014. – №6. – С. 27-30.
3. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013. – № 32. – ст. 409.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80.

ПЛЕВАК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

аспірант кафедри місцевого самоврядування, регіонального розвитку та політичної аналітики Чорноморського державного університету ім. Петра Могили

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Розбудова демократичної системи державного управління в Республіці Польща розпочалася після 4 червня 1989 року, коли відбулися перші після Другої світової війни парламентські вибори. Реформування місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування виступало одним із найважливіших структурних елементів трансформації системи державного управління, розпочатої у 1989 році, оскільки територіальне самоврядування розглядається як основний інструмент децентралізації державного управління, коли місцеві органи влади всіх рівнів повинні бути незалежними як між собою, так і від центральних органів влади. Однак ця незалежність поєднується із необхідністю спільно вирішувати проблеми територій, що неминуче веде до співпраці. Г. Іздєбський дає визначення територіального самоврядування як інституції державної влади, що знаходиться поза державою, як механізму влади, хоч і під її наглядом [6, с. 14–15]. Республіка Польща стала першою центральноєвропейською державою, яка створила міцні регіони з відносно великою автономією та провела всеохоплюючу реформу системи місцевих органів влади та адміністративно-територіальної структури країни.

Історично, латинське слово «reformare» означало «повертати в попередній стан». За словами В. Полтеровича, «сучасний зміст слова «реформа» – перетворення з метою покращання. Реформа – це цілеспрямована зміна інститутів, що передбачає наявність в економічній системі агентів, які розроблюють і реалізують план трансформації» [3, с. 9]. Заслуговує цитування думка П. Піерсона, в якій наголошується, що будь-яка реформа взаємопов'язана з іншими, відповідно, якщо не враховувати даний чинник, перетворення приречені на поразку [5, с. 351]. Тому реформа місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування автором розглядається у взаємозв'язках із реформою центральних органів влади в системі державного управління, адже «неможливо сформувати високоефективне державне управління, що діє безвідносно до інтересів місцевого самоврядування і громадянського суспільства в цілому» [4, с.136].

На початку реформ системи державного управління влада в Польщі характеризувалася суттєвою централізацією і концентрацією адміністративних повноважень на центральному рівні, крім того країна не мала ніякого практичного досвіду в галузі місцевої демократії. Історичні реалії призвели до того, що майже п'ятдесятирічна перерва між існуванням самоврядних місцевих органів влади в польській державі та їх знищенням під час нав'язаного тоталітарного комуністичного режиму, засвідчувала повне зникнення покоління людей, які б працювали в органах самоврядування. Тому, реформа була покликана вирішити два основні завдання: 1) введення нового адміністративно-територіального поділу Польщі та перерозподіл відповідно до нього повноважень центральних та місцевих органів державної влади й місцевого самоврядування, 2) створення інститутів громадянського суспільства у локальному та регіональному вимірах.

Реформа відбувалася у три етапи: перший був реалізований у 1989–1990 роках, другий етап проходив у 1994–1996 роках та третій розпочався у 1998–1999 роках. На першому етапі процесу реформування системи місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування сталося відродження самоврядування на рівні гмін шляхом прийняття Закону від 8 березня 1990 року «Про територіальне самоврядування». Згодом він був перейменований у Закон «Про самоврядування в гмінах» [2], до якого поступово вносилися зміни більше 20 разів, однак його основні принципи залишалися незмінними. Було внесено зміни в Конституцію Республіки Польща: VI розділ, що носив назву «місцеві органи влади та державна адміністрація» був замінений на «місцеве самоврядування», а в статтях 43 і 47

обґрунтовано підстави його діяльності. Крім того, урядом Т. Мазовецького (1989–1990) було організоване Управління уповноваженого уряду в справах реформування територіального управління, яке зіграло ключову роль у реалізації реформи самоврядування гміни. Другий етап реформування проходив у 1994–1996 роках, коли передбачалася реалізація програми розширення повноважень великих міст. М. Кулеша запропонував так звану програму розширення повноважень великих міст. Згідно неї 44 самих великих польських міста з населенням понад 100000 мешканців, окрім Варшави, повинні були взяти на себе частину державних управлінських повноважень та обов'язків задля початку впровадження в систему місцевих органів влади наступного рівня самоврядування – повітів [8]. Під час другого етапу реформування працювала велика група науковців, що підготувала проект нової системи регіональної влади, який став базою для законодавства, прийнятого парламентом після виборів 1997 року. Правоцентристський уряд на чолі із Є. Бузеком взяв на себе зобов'язання впровадити «чотири великі реформи», однією з яких була реформа адміністративного устрою Республіки Польща. 2 квітня 1997 року було прийнято Конституцію Республіки Польща, яка закріплювала і обґрунтовувала положення місцевого самоврядування [7]. Третій етап реформи системи місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування відбувався у 1998–1999 роках, коли був сформований сучасний адміністративно-територіальний устрій країни. Так, відповідно до Закону «Про запровадження основного триступеневого територіального поділу держави» від 24.07.1998 року, який набрав чинності з 1 січня 1999 року, територію країни було поділено на 16 воєводств, що відбувалося з урахуванням кордонів історичних регіонів в Польщі, які сформувалися на основі колишніх удільних князівств ще у XIV столітті. Укрупнення воєводств мало на меті створення більших регіонів, які могли б конкурувати з європейськими регіонами інших держав після вступу Польщі до ЄС, а також ефективно використовувати фінансові кошти. Крім того, новостворені воєводства мали відповідати Єдиній системі класифікації NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statical Purposes) Європейського Союзу.

В результаті реформи зміст діяльності та фінансова система місцевих органів влади в Польщі почала функціонувати на засадах доповнюваності та чіткого розподілу сфер повноважень. Так, гміни відповідали за початкову освіту, усі комунальні послуги, частину дорожньо-транспортного господарства, базові функції соціальної сфери та охорони здоров'я. Повіти мали дбати про розвиток середньої освіти, соціальне забезпечення, вирішувати питання використання землі та місцевої політики працевлаштування. Воєводська влада була уповноважена провадити регіональну політику, спрямовану на підвищення рівня життя населення. Центральний уряд відповідав за встановлення стандартів надання державних послуг та їх виконання [1].

Список використаних джерел.

1. Децентралізація освіти та реформа міжбюджетних відносин мають узгоджуватися між собою // Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень від 5 березня 2001 року. – № 99. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // icps.com.ua/pub/files/32/20/nl_ukr_20010305_0099.pdf.
2. Закон Республіки Польща «Про самоврядування в гмінах» від 8 березня 1990 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.csi.org.ua/www/?p=861.
3. Полтерович В. М. Элементы теории реформ / В. М. Полтерович. – М. : Экономика, 2007.
4. Розвиток людського ресурсу адміністративної реформи в Україні стан і перспективи / [кер. авт. кол. М. І. Мельник], Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська та ін. – К. : Нора-прінт, 2002.
5. Хомич Л. В. Реформування місцевих органів державної виконавчої влади в контексті адмінреформи: теоретичний аспект // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – Вип. 2 (37). – 456 с.
6. Izdebski H. Introduction to public administration and administrative law. – Warszawa-Liber. – 2006. – 122 s.
7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm.
8. Kulesza M. Miejski program pilotażowy reformy administracji publicznej. Samorząd Terytorialny 12/95. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // sztuki.awardspace.info/samorzad/program.htm#_1.

РАССАДНИКОВА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

старший науковий співробітник Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України, к.е.н., старший науковий співробітник, доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Важливішим напрямом підвищення ефективності природокористування та охорони довкілля в умовах переходу до сталого розвитку стає реформування державного управління та формування нової моделі публічного управління як єдиної цілісної системи. З часу набуття Україною незалежності неодноразово здійснювалися спроби реформувати органи управління природокористуванням і охороною довкілля, створювалися та ліквідовувалися міністерства, відомства, комітети, служби, перерозподілялися повноваження, однак на ефективність управлінської діяльності ці трансформації практично не вплинули. Необхідність комплексного реформування системи управління природокористуванням викликано недосконалістю, складністю, недостатньою узгодженістю дій державних і місцевих органів влади, взаємодією інституцій держави і громадянського суспільства, дублюванням функцій, підсиленням процесів децентралізації та регіоналізації системи управління.

Поява публічного управління як сучасного явища, пов'язано з потребою у нової моделі управління заснованої на механізмах стимулювання та мотивування, орієнтованих на отримання якісних результатів, використанням ринкових методів та стилю управління, децентралізації форм управління та злагодженого функціонування у всієї системи. У

літературі можна знайти багато різних визначень публічного управління та найбільш відоме: публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики. [1, с. 15]. Публічне управління в сфері природокористування повинно складатися з: державного управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур, громадського управління, де суб'єктами є недержавні утворення.

Суб'єкти державного управління виступають від імені держави. Їх діяльність має юридично – владний характер. І забезпечується примусовою силою держави.

В Україні система державного управління природокористуванням та охороною довкілля базується на організаційному поєднанні діяльності органів державної влади, які і є суб'єктами державного управління, а також включає органи місцевого самоврядування й громадські організації.

Напрямами реформування публічного управління в сфері природокористування є наступні:

• з теоретичних позицій публічне управління у сфері природокористування слід розглядати як складну багаторівневу відкриту систему, яка залежить від динамічних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та потребує використання до його формування системного, еволюційного, інституційного, комплексного, синергетичного підходів;

• підсилення процесів регіоналізації системи публічного управління в сфері природокористування та охорони довкілля, урахування особливостей регіону, поєднання національних і регіональних інтересів, розширення повноважень органів місцевої влади та раціональний розподіл відповідальності за стан навколишнього природного середовища, ресурсно-екологічну безпеку. Зарубіжна практика свідчить, що удосконалення організаційно-правових засад управління охороною довкілля займаються центральні органи влади, координують діяльність з створенням на регіональному рівні консультативних органів, завданням яких є збір і аналітичне узагальнення інформації про стан навколишнього середовища, складання прогнозів про масштаби впливу і про можливі наслідки здійснення будь-яких проектів.

• активізація державного управління та підвищення його результативності, заохочення сучасних технології реалізації пріоритетних напрямків діяльності органів влади, інтеграція суб'єктів державної системи управління, методологічного і метрологічного забезпечення об'єднання організаційних дій;

• оптимізація розподілу управлінських функцій між центральними й місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо управління в сфері ресурсокористування, охороною довкілля, забезпечення ресурсно-екологічної безпеки;

• забезпечення результативності всієї системи управління природокористуванням як органів державної влади та органів місцевого самоврядування на основі ефективних ринкових, стимулюючих механізмів та інструментів, об'єднання зусиль усіх стейк-холдерів: органів державного і регіонального управління, корпоративних та бізнес-структур, населення, громадських організацій;

• підвищення значення громадських організацій: проводити громадську екологічну експертизу; нагляд за реалізацією територіальними установами їх функцій; здійснення моніторингу навколишнього середовища.

Список використаних джерел.

1. Keeling D. Management in Government / D. Keeling (1972), London: Allen & Unwin.

СВІДЕРКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

заступник міського голови по комунальній власності, земельних відносинах
та архітектурних питань, виконавчого комітету
Первомайської міської ради Миколаївської області, м. Первомайськ

ДЕЛЕГОВАНІ ВІД ДЕРЖАВИ ПОВНОВАЖЕННЯ У СТРУКТУРІ ПОВНОВАЖЕНЬ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД: РАЙОННИЙ РІВЕНЬ

Орієнтовний перелік повноважень територіальної громади та утворюваних ними органів передбачає в цілому ч. 1 ст. 143 Конституції України. У ч. 2 цієї статті надається перелік повноважень, які належать лише представницьким органам регіонального рівня – обласним і районним радам. У ч. 3 ст. 143 Основного Закону визначаються у загальному вигляді повноваження органів виконавчої влади, які делегуються органам місцевого самоврядування. Проте, варто зазначити, що у цьому разі, певною мірою порушується принцип самостійності місцевого самоврядування, оскільки, відповідно до ч. 4 згаданої статті, органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади. Подальший розподіл загальновизначених у Конституції повноважень територіальної громади та її органів здійснюється Законом про місцеве самоврядування в Україні.

За своєю структурою повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад включають:

1) власні (самоврядні) повноваження, здійснення яких пов'язане з вирішенням питань місцевого значення, наданням громадських послуг населенню;

2) делеговані повноваження (окремі повноваження органів виконавчої влади надані законом органам місцевого самоврядування), здійснення яких пов'язане з виконанням функцій виконавчої влади на місцях. Необхідність делегування окремих повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування випливає з принципу субсидіарності, передбаченого в ст. 4 Європейської хартії місцевого самоврядування.

Регламентуючи питання надання органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади, Конституція України (ст. 143) виходить з того, що:

1) таке надання здійснюється законом;

2) одночасно органам місцевого самоврядування державою мають бути передані необхідні для здійснення цих повноважень фінансові та матеріальні засоби;

3) стан реалізації наданих повноважень контролюється державою [1].

Здійснення органами місцевого самоврядування визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» делегованих повноважень є визначальною складовою скоординованого органами виконавчої влади життєзабезпечення і розвитку територій, сталого наповнення місцевих бюджетів, задоволення соціальних потреб населення.

На районному рівні районні державні адміністрації спрямовують свої зусилля на удосконалення контролю за здійсненням виконавчими комітетами селищних, сільських та міських рад делегованих органами виконавчої влади повноважень. Поліпшення цих процесів досягається у тому числі і впровадженням нових форм як організаційної так і практичної роботи. Як наслідок, зростає рівень відповідальності за означену діяльність, відпрацьовуються шляхи взаємодії з виконкомами місцевих рад. Відповідна робота здійснюється планово. З метою покращення координації діяльності, активізації надання практичної допомоги виконкомам району в райдержадміністраціях налагоджується практика кураторства. Куратори виїжджають на місця, беруть участь у засіданнях виконавчих комітетів, сходах сіл, інших сільських заходах, систематично інформують голів райдержадміністрацій про стан справ у підвідомчих виконкомах.

Реалізується практика рейтингового оцінювання діяльності виконавчих комітетів місцевих рад. Здійснюється правова експертиза рішень виконкомів. Відбуваються щорічні звіти (співбесіди) із місцевими головами. Означені процеси знаходять відображення у засобах масової інформації та на веб-сторінках райдержадміністрацій.

Найбільш ґрунтовною і результативною формою зазначеного напрямку роботи є комплексне вивчення діяльності виконавчих комітетів місцевих рад. Така форма роботи дозволяє забезпечити безперервність контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади.

Реалізується практика щодо проведення перехресних перевірок діяльності виконавчих комітетів місцевих рад за участю їх посадових осіб.

Районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування району, згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», працюють над забезпеченням реалізації делегованих повноважень органів виконавчої влади. Так, на забезпечення повноважень у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування і обліку виконавчими комітетами району проводиться узгодження планів підприємств, установ, організацій, розміщених на підвідомчих територіях, ведеться статистичний облік громадян. Здійснюється контроль за надходженнями платежів до місцевого бюджету (повноваження у галузі бюджету, фінансів та цін). З метою поповнення місцевого бюджету проводиться інвентаризація платників земельного податку та орендної плати за землю щодо наявних площ у даних землевласників та землекористувачів. Вживаються відповідні заходи щодо забезпечення виконання делегованих повноважень у галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку. Виконуються делеговані повноваження в галузі будівництва. Забезпечується виконання делегованих повноважень у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту. Забезпечується реалізація державної політики у сфері культури, туризму, охорони культурної спадщини. В районах проводиться відповідна робота у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища. Постійно проводиться робота щодо соціального захисту населення. Відпрацьовується робота із виконання делегованих повноважень щодо звернень громадян та організації їх особистого прийому.

Список використаних джерел.

1. Порядок контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 1999 р. N 339 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/339-99-%D0%BF

СВІРІН МИХАЙЛО ГЕННАДІЙОВИЧ

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент

ЧОРНОЛУЦЬКИЙ ВАСИЛЬ ПАВЛОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯНИНА ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Відповідно до Конституції України головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1, ст.3]. Ця ідея як принцип визначає ключову вимогу до організації та діяльності усіх без виключення органів державної влади на центральному, регіональному та місцевому рівнях. При цьому під забезпеченням політичних прав і свобод громадян розуміється задоволення потреб громадян у точному здійсненні прав і свобод, що закріплені Конституцією та законами України у політичній сфері (право на свободу слова, інформації, право на об'єднання у політичні парії та громадські організації, право на участь в управлінні державними справами, право на мірні збори, право на звернення), у створенні надійних умов для цього, гарантуванні реалізації прав і свобод громадян, забезпеченні захисту від порушення цих прав і свобод.

Існуюча системи забезпечення органами виконавчої влади політичних прав і свобод людини на регіональному рівні є ієрархічною та включає: 1) органи виконавчої влади загальної компетенції (обласна і районні державні адміністрації), а також 2) сукупність органів спеціальної компетенції (територіальні органи центральних органів виконавчої влади обласного та районного рівнів). У цій моделі місцевим державним адміністраціям належить центральна роль, оскільки саме до їх функцій Конституцією України віднесено «забезпечення додержання прав і свобод громадян» [1, ст. 119]. Крім того, голови місцевих державних адміністрацій координують діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади, а керівники територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підзвітні і підконтрольні головам відповідних місцевих державних адміністрацій з питань здійснення повноважень місцевих державних адміністрацій [4, ст. 31].

У зовнішньому середовищі цієї системи на регіональному рівні знаходяться: 1) обласні та районні органи прокуратури, до функцій яких чинним законодавством віднесено «нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами» [1, ст. 121], 2) органи, що представляють спільні інтереси територіальних громад області або району (районні та обласна ради), 3) представник Уповноваженого парламенту з прав людини, у разі його призначення, 4) політичні інститути громадянського суспільства (ЗМІ, громадські організації, обласні та районні організації політичних партій тощо).

Таким чином, існуюча конституційна модель передбачає, що *забезпечення* додерження політичних прав і свобод громадян в рамках власної компетенції здійснюють місцеві державні адміністрації та територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади. Виконання цих функцій останніми може контролюватись з боку голови відповідної місцевої державної адміністрації. *Зовнішній контроль* за діями органів виконавчої влади у цій сфері за нормами чинної редакції Конституції України здійснюють органи прокуратури. Крім того, функції контролю у визначених законом сферах можуть здійснювати обласні (районні) ради за діяльністю місцевих державних адміністрацій, а також громадські організації, наприклад, через процедури громадської експертизи [2].

Далі розглянемо зміни, які пропонується внести до Конституції України у зв'язку з проведенням децентралізації влади [3]. По-перше, передбачається скасувати інститут місцевих державних адміністрацій, а їх виконавчі функції передати знов створеним виконавчим органам обласних та районних рад. По-друге, започаткувати інститут представника Президента України в областях і районах. До функцій представників віднесено: 1) нагляд за відповідністю Конституції та законам України актів органів місцевого самоврядування та територіальних органів центральних органів виконавчої влади; 2) координація взаємодії територіальних органів центральних органів виконавчої влади; 3) спрямовання та організація діяльності усіх територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах надзвичайного або воєнного стану; 4) здійснення інших повноважень, визначених Конституцією та законами України [3, ст. 107^1]. Таким чином, забезпечення прав і свобод громадян взагалі не згадується як одна з суттєвих функцій представника Президента. По-третє, з функцій прокуратури пропонується виключити функцію «нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами» [3, ст.121].

Зазначені зміни у конституційному законодавстві, на наш погляд, можуть привести до ослаблення інституційного забезпечення функції внутрішнього і зовнішнього контролю за забезпеченням органами виконавчої влади регіонального рівня політичних прав і свобод громадян. Цей фактор слід враховувати при подальшому визначенні правового статусу представника Президента України в регіоні. З погляду на проведений аналіз, доцільно було б передбачити у статусі представника функцію контролю за додержанням прав і свобод громадян у діяльності як органів виконавчої влади регіонального рівня (територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади), так і органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
2. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-п
3. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51513
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-14

СОЛОВИХ ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

старший викладач кафедри Інформатики і соціально-гуманітарних дисциплін
Харківського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Становлення України як суверенної держави актуалізує пошук ефективних шляхів для створення більш дієвої системи місцевого самоврядування. Це – один із ключових аспектів розвитку сучасного українського державотворення, адже така система повинна не лише відповідати сучасним вимогам та світовим стандартам, а і враховувати специфіку функціонування самого органу місцевого самоврядування, яка залежить від різних факторів. Одним із головних складових, і не лише для політичного успіху, тобто, завоювання електорату певної територіальної громади, але й для

більш ефективної управлінської діяльності інституту влади, є формування та використання привабливого іміджу органу місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що імідж органу місцевого самоврядування, як суспільно-значущої інституції, утворюється та існує незалежно від того, чи займається організація його створенням або ні. Існують різні трактування поняття «імідж». Найчастіше його характеризують як «образ», «знак», «бажаний образ», «набір певних якостей», «оцінний образ» тощо. Імідж виражає саме загальне уявлення про зовнішній прояв того чи іншого внутрішнього змісту.

З точки зору функціонального підходу, в іміджеології виділяють кілька можливих варіантів іміджу, які можуть бути притаманні й організації:

– дзеркальний імідж, який відображає уявлення організації про саму себе.

– поточний імідж, який характеризується зовнішньою оцінкою клієнтів та споживачів послуг, тобто те уявлення про інституцію, що має місце у зовнішніх реципієнтів. Найголовнішим завданням тут ставиться формування не скільки сприятливого, скільки адекватного іміджу;

– бажаний імідж - відображає той образ, до якого прагне організація. Особливо великого значення він набуває для тих установ та організацій, які нещодавно створилися. Це пов'язане з тим, що саме бажаний імідж може виступати у вигляді єдино можливого для тих організацій та установ, про які нічого і нікому не відомо;

– корпоративний імідж характеризує імідж організації вцілому, а не окремих її підрозділів або результатів діяльності;

– множинний імідж утворюється за наявності ряду організаційних структур замість єдиної корпорації [2, с. 36].

У літературі з іміджелогії [2; 4] ми зустрічаємо міркування про те, що в кожній конкретній організації існують свої складові іміджу. Наприклад, для ресторану важливий імідж прекрасної кухні та оркестру, для курорту – місце розташування і клімату, для спортивної бази – вибір спортивних послуг, для органу влади – підтримка громадян і т. п. Із цим не можна не погодитися. Однак, говорячи про імідж інституції, потрібно також мати на увазі і ті складові, які є загальнозначущими для будь-якої інституції.

В першу чергу слід виділити дві основні складові інституційного іміджу: зовнішньо- і внутрішньоорганізаційну. Їх гармонізація утворює основу для сприятливого іміджу установи.

Елементами зовнішнього іміджу є:

– якість продукту або послуги, що надається організацією;

– клієнтська політика організації, вміння тримати постійний зв'язок з клієнтами;

– вклад у розвиток суспільства;

– фінансова стабільність;

– комфортабельність офісу: зручність приміщень, робочих місць;

– реклама інституції в спеціалізованих і ділових виданнях з використанням товарного знаку та логотипу;

– PR-діяльність: презентації, дні відкритих дверей, благодійні акції і т. п.

Елементами внутрішнього іміджу є:

– соціально-психологічний клімат;

– ставлення персоналу до роботи і його зовнішній вигляд;

– лояльність співробітників до організації та її керівникам;

– орієнтація на розвиток і навчання персоналу;

– система просування та винагороди працівників за заслуги.

І зовнішній, і внутрішній іміджі включають в себе три складові:

– імідж лідера (керівника) організації

– імідж співробітників

– імідж діяльності

Найширшим поняттям є імідж діяльності. Саме інформація про безпосередні результати діяльності організації цікавить найбільше число людей – масу споживачів. Імідж співробітників має значення тільки для тих суб'єктів, які безпосередньо контактують з даною організацією і відіграє важливу роль у взаємодії з співробітниками нижчестоящих підрозділів та колегами з аналогічних структур в інших селах, селищах, містах, районах, областях. І, нарешті, сфера іміджу керівника охоплює в основному органи влади, вищестоящі галузеві структури, засоби масової інформації, керівників різних господарських, фінансових, політичних та інших організацій.

Іншим важливим аспектом, як вже зазначалося, є внутрішньоорганізаційний імідж. Це імідж працівників одного та різних підрозділів, а також керівників у їх взаємному сприйнятті один одного. Безсумнівно, що найбільш важливим для функціонування всієї організації є імідж «першої особи» і його «команди» в очах співробітників. Недооцінка цього чинника може привести до парадоксальних наслідків, коли керівник, ретельно продумуючи свій «образ» в очах керівництва, але не піклується про думку своїх підлеглих, сам провокує співробітників на створення негативного іміджу не тільки лідера, а й організації вцілому. Можна сказати, що турбота про внутрішньоорганізаційний імідж створює основу для успішного формування зовнішнього іміджу організації.

Таким чином, імідж керівника організації, співробітників, а також їх діяльності, та іміджі зовнішні і внутрішні, у своїй сукупності створюють той єдиний образ інституції, який робить її широковідомою, впізнаваною, забезпечує довіру до неї, і тим самим перетворюється на додаткове джерело доходів і додатковий фактор успішної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Панасюк А.Ю. Вам нужен имиджмейкер? Или о том, как создавать свой имидж / А.Ю. Панасюк. 3-е изд. – М.: Дело, 2001. – 240 с.
2. Политическая имиджелогия / Под ред.. А.А. Деркача, Е.Б. Перелигиной и др. – М. : Аспект Пресс, 2006. – 400 с.
3. Сталий розвиток територіальної громади: управлінський аспект: Монографія /Ю.О. Куц, В.В. Мамонова, О.К. Чаплигін та ін.; За заг. ред. Ю.О. Куца, В.В. Мамонової . – Х.: Вид-во Хар РІ НАДУ «Магістр», 2008. –236 с.
4. Сучасний виборчий PR: Навч. посібник / Лісничий В.В., Грищенко В.О. та ін.. – Сєвєродонецьк: Видавничий дім «ЕВРИКА», 2001. – 480 с.
5. *Тлумачний словник* української мови. /Укладачі Ковальова Т.В., Коврига Л.П./ – Харків: Синтекс, 2002. – 672 с.

ТАРАНЕНКО ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО СКЛАДУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Процеси децентралізації та передачі більших повноважень на місця, що відбуваються в Україні, підтверджують необхідність масштабного оновлення усіх сфер державного управління, в тому числі і кадрову їх складову. Більшість реформ, що провадилися в Україні, не отримали свого завершення саме з причин недостатнього урахування людського чинника, що, як правило, пов'язане з недостатнім рівнем кадрового забезпечення реалізації цих реформ. Досвід показує, що більшість проблем країни викликані професійною некомпетентністю її кадрової частини практично в усіх органах влади і управління як державного, так і самоврядного рівнів. Тому особливого занепокоєння викликає в цьому плані питання інтелектуального та кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, яке є одним із основних напрямків децентралізації в країні. Якість управлінських кадрів на місцевому та регіональному рівнях є основою успішного здійснення будь-яких змін. Тому питання удосконалення кадрового складу місцевого самоврядування потребує повсякденної турботи як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування.

Складовою розвитку кадрів є розвиток наукового потенціалу. Проблематика розвитку кадрів у сфері місцевого самоврядування є досить розробленою. Про це свідчать результати досліджень та публікацій вітчизняних науковців і практиків з питань кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні, а саме В.Князєва, Г.Лелікова, В.Лугового, О.Мельникова, В.Олуйка, В.Яцюка та ін.

У державному управлінні під кадровим потенціалом розуміється «…сукупність здібностей, прихованих можливостей фахівця, розкриття яких надає йому можливість реалізуватися у професійній сфері» [1, с. 309]. Отже, сутність кадрового потенціалу зміщується в бік розвитку особистості самого фахівця, тому ефективна діяльність місцевого самоврядування залежить не лише від високого рівня ресурсного забезпечення, але і від компетентності персоналу й ефективної його організації. Для успішного формування та реалізації цього потенціалу потрібні, насамперед, правильно підібрані кадри, якісне їх навчання, організаційна культура, тісне співробітництво, можливості для проявлення ініціативи, база знань, матеріальне та нематеріальне стимулювання [3, с. 321].

Тому нині, як ніколи, потрібна чітка, продумана система організації роботи з кадрами, спрямована на збагачення їх фахового потенціалу, підвищення моральних професійних якостей органів місцевого самоврядування, спрямування на розвиток професійного,

Політично неупередженого та авторитетного управління на місцевому рівні.

Сьогодні спостерігається руйнування кадрового складу, що проявляється в недостатніх умовах матеріального забезпечення та соціального захисту кадрів, в низькому рівні організаційно-кадрової роботи, в конфліктності між владою та громадськістю (зростання скарг громадян, громадських організацій) [2, с. 52].

Удосконалення кадрового потенціалу місцевого самоврядування – комплексна проблема, яка потребує організації системи роботи з кадрами, що буде враховувати процеси побудови ядра колективу; адекватної та результативної адаптації працівників на посаді; формування підходів щодо обов'язкового дієвого розвитку персоналу органів місцевого самоврядування; контролю та усунення недоліків, пов'язаних з плинністю персоналу. Формування цих компетенцій сприятиме ефективним змінам у роботі з кадрами та створенню умов для зміцнення кадрового потенціалу місцевого самоврядування. Звичайно, це можливо в разі наявності відповідної мотивації та спільного розуміння пріоритетів кадрової політики як керівниками, так і підлеглими, а також наявності волі до реформування кадрової політики у найвищого керівництва.

Отже, з метою підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування та покращення їх кадрового складу, необхідно здійснити низку важливих освітніх та кадрових заходів, а саме: організувати вивчення і аналіз стану кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування, розробити доступні методики розрахунків потреб у кадрах місцевого самоврядування і рекомендації з організації служби в органах місцевого самоврядування та роботі з кадрами; розробити пропозиції по формуванню прямих муніципальних замовлень на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування; вирішити питання ресурсного забезпечення безперервного професійного навчання, в тому числі і гарантованого фінансування видатків на освіту для працівників органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. – К. : НАДУ, 2010. – С. 820.

2. Бортник В.А. Кадровий потенціал: оцінка і перспективи підвищення / В.А. Бортник // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2007. – №1. – С. 50-53.

3. Князєв В.М. Інтелектуальний ресурс місцевого та регіонального розвитку // Інноваційні механізми місцевого і регіонального розвитку. – К.: Атіка-Н, 2003. – С. 320-323.

ФЕДОРОВ ГЛІБ ОМЕЛЯНОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ»

Акумулюючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій і менеджменту, іноземні інвестиції не лише сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, а й активізують інші факторні ринки та ринки товарів і послуг. Саме тому залучення іноземних інвестицій в українську економіку, складовою якої є економічний потенціал територіальної громади, набуває сьогодні все більшої актуальності. Разом із тим обсяги іноземних інвестицій в Україну залишаються на низькому рівні, й навіть спостерігається тенденція до їх скорочення.

Щодо історичного розвитку залучення іноземних інвестицій, обґрунтовано основні теоретичні підходи державної політики інвестиційного розвитку територіальної громади (рис. 1.1):

- теорія технологічного розвитку;
- теорія портфельних інвестицій;
- теорія «захисного інвестування»;
- теорія монопольних переваг;
- теорія привласнення;
- модель життєвого циклу;
- теорія «втечі капіталів»;
- модель «наукомісткої спеціалізації»;
- концепція «інвестиційних полів».

При цьому серед загальних рис зазначених вище теорій виділяється наступне, по-перше, пов’язують виникнення прямих інвестицій з виникненням і розвитком міжнародних компаній; по-друге, визнають, що суб’єкти прямих інвестицій вступають у безпосереднє суперництво із зарубіжними фірмами у сфері виробництва, збуту, фінансування, будівництва тощо; по-третє, відхиляють або обходять мовчанням пере накопичення капіталу як одну із головних причин його вивозу; по-четверте, виводять виробничі відносини з обміну, надаючи пріоритет при тлумаченні прямих інвестицій міркуванням збуту.

Відомий учений-економіст Б. А. Райзберг вважає, що інвестиції – це економічні ресурси для майбутнього; фінансові й матеріальні вкладення безпосередньо у виробництво, нерухомість, у цінні папери, які й принесуть результат у майбутньому. Причому, Б. А. Райзберг зазначає, що інвестиції являють собою довгострокові вкладення, які забезпечують віддачу через рік або кілька років [1, с. 31].

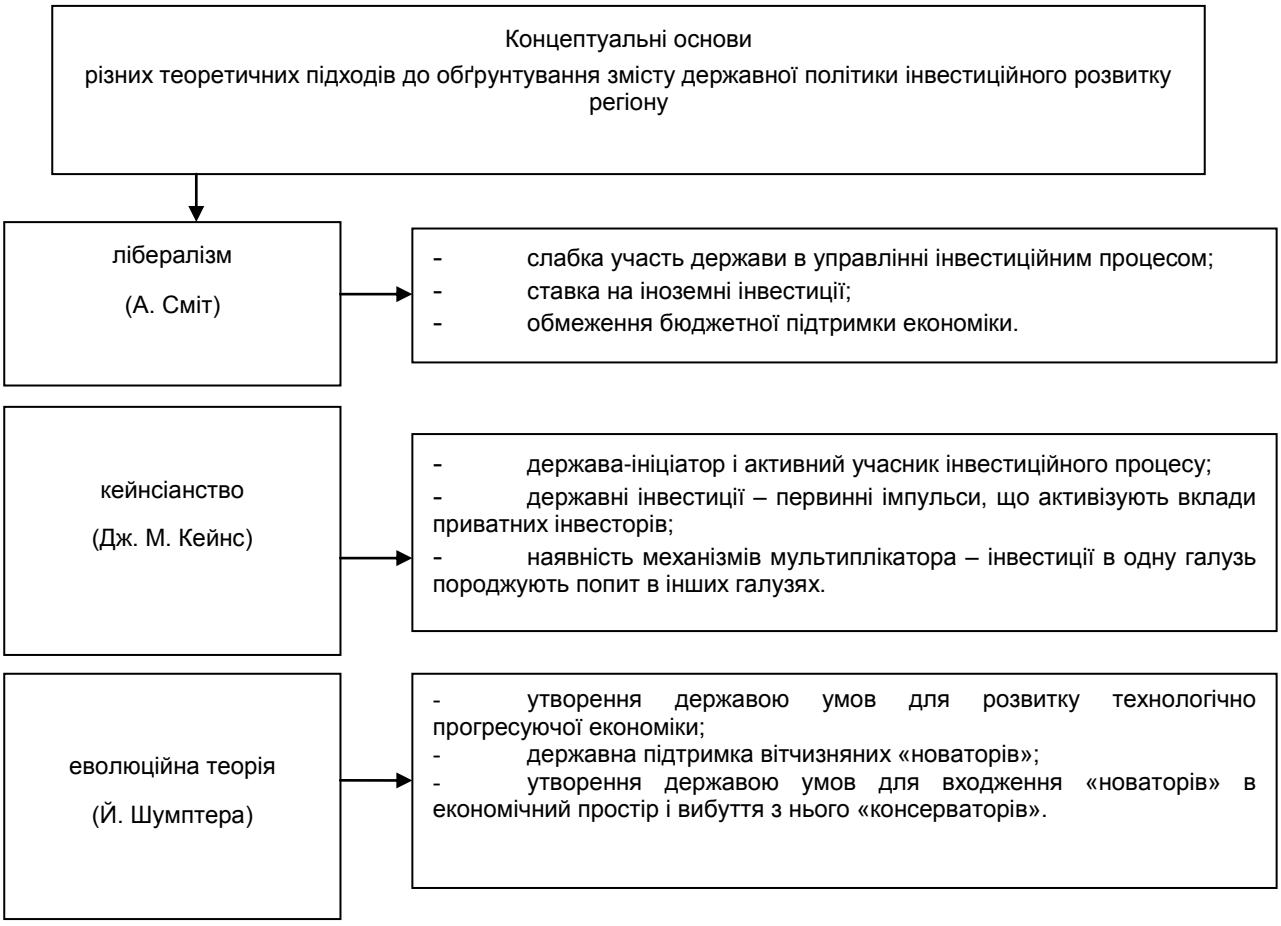

Рис. 1.1. Теоретичний каркас обґрунтування сучасної державної політики інвестиційного розвитку на рівні територіальної громади

Учені В. Я. Горфінкель, Є. М. Купрянов, В. П. Прасолова та інші вважають, що інвестиції – це довгострокові вкладення коштів як на внутрішні потреби держави, так і за її межами з метою створення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння передових технологій і техніки, збільшення виробництва і одержання прибутку [4, с. 13].

Як зазначають відомі американські економісти Дж. Сакс та О. Пивоварський, «інвестиції – видатки на придбання обладнання, будівель і житла, які в майбутньому забезпечать піднесення виробничої могутності всієї економіки. Коли суспільство заощаджує частину свого поточного доходу, це означає, що частину виробництва може бути спрямовано не на споживання, а на інвестиції [3, с. 291]».

Відомий російський вчений-економіст О. С. Булатов вважає, що інвестиції – це вкладання в капітал як фінансовий, так і реальний. Вони здійснюються у вигляді фінансових коштів, банківських заощаджень, паїв, акцій, інших цінних паперів, внесків у рухоме та нерухоме майно, інтелектуальну власність, майнові права та інші цінності. Таке визначення інвестицій автор називає бухгалтерським, оскільки інвестиція охоплює вкладення на усі види активів [4, с. 291]

Деякі українські науковці вважають [2, с. 106], що інвестиції – це матеріальна основа структуризації економіки. Вирішення проблеми інвестицій означатиме початок не тільки структурної перебудови економіки, але і її стабілізацію на наступне зростання.

Український економіст С. Ф. Покропивний вважає, що: «інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу. Той, хто має капітал і вкладає його у ту чи іншу комерцію, називається інвестором, а сам процес вкладання капіталу – інвестуванням [1, с. 245]».

Як помітно, майже всі автори по-різному тлумачать поняття «інвестиції». Однак незважаючи на це вони доходять спільної думки з приводу того, що інвестиції, по суті, передбачають, передусім, одержання в майбутньому доходу на вкладений капітал, розширення і модернізацію виробництва, і саме ця мета спонукає інвесторів вкладати кошти у виробничу, комерційну та інші сфери діяльності.

Глибокі зміни в господарському механізмі України зумовлені переходом до ринкової економіки і потребують підвищеної уваги державних органів до вирішення питань управління інвестиційної діяльністю, встановлення і застосування ефективного механізму впливу на інвестиційний процес з боку держави. Через державну інвестиційну політику мають визначитися і підтримуватися пріоритетні напрями розвитку економіки держави та регіонів.

Список використаних джерел.

1. Економіка підприємства : підруч. : В 2 т. ; за ред. С. Ф. Покропивного. – К. : Вид-во «Хвиля-Прес»; 1995. – Т. 1. – 400 с.
2. Мельник Л. Ю. Національна економіка в системі світового господарства : [навч. посіб.] / Л. Ю. Мельник, Б. В. Душин, М. Х. Корецький, С. О. Сафронов. – Д. : Січ, 1999. – 138 с.
3. Сакс Дж. Економіка перехідного періоду: уроки для України / Сакс Дж. ; [Пер. з англ. О. Пивоварський]. – К. : Основи, 1996. – 345 с.
4. Экономика : учеб. / под ред. доц. Булатова А. С. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во «БЭК», 1997. – 816 с.

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

завідувач кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор

ЯЦКО АНДРІЙ ІВАНОВИЧ

професор політехнічного інституту (м. Кошелін, Польща) д.фіз.-мат.н.

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ПРОГНОЗУВАННІ

Зміна економічних умов і парадигм, введення нових економічних, правових і інституціональних форм і механізмів неминучі в умовах перехідних економічних процесів, що супроводжувалися несприятливими демографічними і соціально-економічними тенденціями. Структурна перебудова в базових галузях, формування ринкових інститутів і ринкових стосунків, вплив нестабільного фінансового ринку та інших чинників, пов'язаних із ризиками і стохастичною невизначеністю, необхідність здійснення стратегічного планування і контролю на різних рівнях державного управління вимагає змін методів програмно-цільового планування і аналізу соціально-економічних процесів, що відбуваються в Україні.

Традиційні методи прогнозування та математичного моделювання, що застосовуються на макрорівні і в територіальному управлінні, неефективні для адекватного опису складних соціально-економічних систем у сучасних нестаціонарних економічних умовах з великою кількістю взаємодій і чинників впливу, що характеризуються мінливістю зовнішнього середовища, структурними перебудовами. Вони погано працюють при наявності неповних даних соціально-економічних індикаторів. Застосовуваний сьогодні апарат економетричного і предикативного моделювання на рівні макроекономічних і територіальних досліджень слабо адаптований до специфіки українських умов і сучасних економічних реалій. Нові економічні умови, невизначеність і динамічність зовнішнього середовища, зміна економічних парадигм (адаптовані економічні системи, поведінкова економіка та ін.) призводять до необхідності пошуку нових методів дослідження і прийняття рішень на основі імітаційних моделей соціально-економічних систем, що дозволяють здійснювати концептуалізацію проблемної ситуації та детально описувати моделювання процесів із застосуванням системного аналізу. Важливий аспект соціально-економічного дослідження – розгляд взаємодії та координації всіх учасників цього процесу: держави, бізнесу, населення. Дискусії, що розгорнулися в експертному співтоваристві, яке намагається запропонувати безліч сценаріїв такого розвитку, створюють умови для формування на основі імітаційної моделі консолідованого сценарію розвитку або довгострокового балансу інтересів усіх учасників.

Моделі галузей економіки в регіоні – комплекс комп'ютерних моделей основних сфер життя населення, основний проектний і прогностичний інструмент для розробки та обгрунтування національних проектів, державних і регіональних

програм і сценаріїв. На кафедрі спільно з колегами виконуються розробки комплексів імітаційних моделей для цілей аналізу і сценарного планування соціально-економічного розвитку регіону на основі високих технологій та інноваційних парадигм імітаційного моделювання [1, 2, 3].

Значущим чинником, що характеризує сучасну ситуацію, є розгляд населення, людини з її індивідуальною життєвою стратегією як активного самостійного економічного агента. Каркас моделей соціально-економічних систем утворюють конструкції системної динаміки, застосовувані спільно з агентним моделюванням соціальної поведінки, що описує взаємодію безлічі незалежних активних економічних об'єктів у певному середовищі, і які спираються на достовірні економетричні оцінки при ідентифікації економічних процесів і специфікації економічних агентів.

Досвід показує, що системна динаміка пропонує парадигму, методологію та технологічний підхід, відмінний від традиційного, це дозволяє аналізувати складну динаміку, нестаціонарну соціально-економічну систему в перехідних процесах, в умовах структурної перебудови, невизначеності і динамічності змін зовнішнього середовища.

Ключовими перевагами і характеристиками цих видів імітаційного моделювання, визначальними їх застосування в соціально-економічних дослідженнях, є:

- можливість описання складних багаторівневих структур із багатьма нелінійними зворотними зв'язками;
- відображення динамічних процесів і поведінкових аспектів, властивостей динамічності зовнішнього середовища;
- можливості представлення і структуризації ментальних знань експертів з проблеми, проведення експертних ревізій комп'ютерних моделей та їх повна інтерпретованість на мові системних потокових діаграм і діаграм причинно-наслідкових зв'язків; можливість виявлення закономірностей, динамічних тенденцій развитку та функціонування складної системи в умовах неповної та неточної інформації;
- програвання різних ситуацій і варіантів рішень, проведення сценарних розрахунків на комп'ютерній моделі;
- опис взаємодії та поведінки безлічі активних агентів у соціальних системах;
- реалізація принципів об'єктно-орієнтованого проектування та застосування високотехнологічних ІТ-рішень у побудові комп'ютерних моделей.

Список використаних джерел.

1. А.Г. Ахламов, Л.В. Беляєв, С.В. Каменєв. Імітаційна модель управління системою тепло забезпечення населення. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2013. – №12. – Режим доступу http//www.dy.nayka.com.ua
2. А.Г. Ахламов, А.І. Яцко. Особливості динамічного моделювання щодо прогнозування соціально-економічних процесів / Соціально-економічний розвиток регіонів та його програмування: цілі, механізми, інструменти: методичні матеріали щоріч. наук.-практ. конф., 28 травня 2014 року. – Одеса ОРІДУ НАДУ, 2014. – с.4-6.
3. A. Akhlamov, A. Jacko, A. Mrela. Some Peculiarity of Mathematical Support for Geometric Programming / INVESTMENTS IN EDUCATION DEVELOP-MENT. The conference ICPM '10 was organized with the support of ESF project «Constitution and improvement of a team for demanding technical computations on parallel computers at TU Liberec», Nr. CZ. 1.07/2.3.00/09.0155. This conference was supported by European Social Fund and state budget of the Czech Republic. S. 57 – 63.

БЕЛЯЄВ ЛЕОНІД ВАСИЛЬВИЧ

старший викладач кафедри економічної кібернетики
Одеського національного економічного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ІММІГРАЦІЇ В УКРАЇНУ

В даний час проблема нелегальної імміграції в Україну набуває значну гостроту, за останнє десятиліття потік іммігрантів зріс у 20 разів і досяг 6,7 мільйона в рік. За оцінками, наданими ООН, Україна перебуває на четвертому місці за кількістю іммігрантів, поступаючись лише США, Росії та Німеччини. Серед осіб, затриманих за незаконне перетинання кордону, до двох третин складають вихідці з країн СНД (Молдови, Грузії, Чечні, Азербайджану, Вірменії, Узбекистану, Таджикистану та ін.). В останні роки збільшується потік незаконної імміграції з країн Азії (Сомалі, Афганістану, В'єтнаму та Сирії). Велика частина іммігрантів прибуває в Україну з метою подальшого переїзду в ЄС, проте певна частина осідає в Україні, збільшуючи тим самим кількість безробітних, сприяють зростанню в країні криміногенної обстановки і ксенофобських настроїв у суспільстві.

Потрібно відзначити, що зростання незаконної імміграції сприяє досить м'яке Українське законодавство, що забороняє висилати іммігрантів з країни, якщо їм на батьківщині загрожує небезпека життю чи арешту. Значно ускладнює ситуацію підписана Ст. Ющенко в 2007 році угоду з ЄС про реадмісію. У відповідності з цією угодою, Україна зобов'язана приймати всіх нелегальних іммігрантів, які прибули в ЄС з України, забезпечувати їх зміст і оплачувати вартість повернення на батьківщину. За офіційними даними, щороку в Україну надходить з ЄС до 800 тисяч незаконних іммігрантів, що обходиться бюджету України приблизно в 800 мільйонів доларів [1, 2].

Для рішення сформованої ситуації, може бути використаний метод імітаційного моделювання. Відомий досвід США щодо створення імітаційної моделі незаконної імміграції в прикордонних районах з Мексикою [3]. Причино-наслідкова діаграма цієї моделі, представлена у формі системної динаміки, показана на рис. 1.

Однак в цій моделі розглядається лише один фактор (різниця в рівні безробіття в США і Мексики), що породжує потік іммігрантів в США і експорт робочих місць із США до Мексики. Для відображення ситуації, що склалася в Україні, необхідно враховувати й інші фактори, такі як:

- різницю в економічному розвитку України і сусідніх держав;

- географічне положення України, як транзитної зони між країнами Азії, СНД та ЄС;
- особливість Українського законодавства.

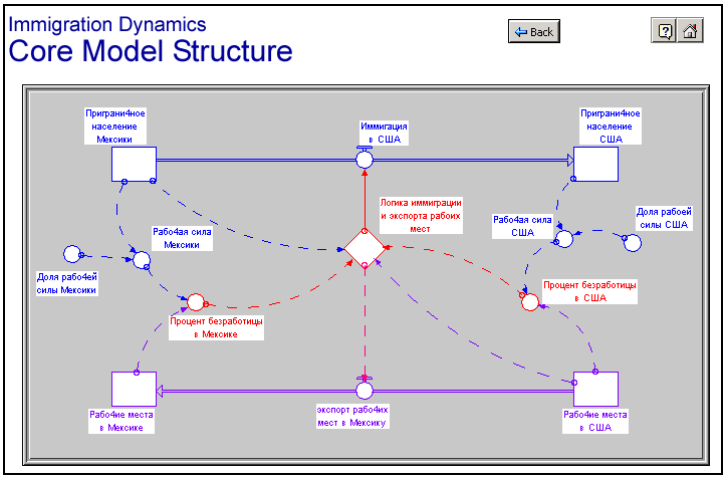

Рис. 1. Причино-наслідкова діаграма динаміки безробіття в США, внаслідок незаконної імміграції.

В якості факторів боротьби з незаконною імміграцією в американській моделі розглядається лише посилення прикордонного контролю та законодавча заборона експорту робочих місць. У моделі для Української ситуації доцільно використовувати інші фактори:

- посилення законодавства в частині відповідальності за незаконне перетинання кордону;
- посилення законодавства за сприяння легалізації незаконних іммігрантів в Україні;
- укладення договору з Росією про реадмісію іммігрантів, які прибули в Україну з її території.

В якості основного критерію, що характеризує ситуацію, пов'язану з незаконною імміграцією, в американській моделі використовується динаміка рівня безробіття в США і Мексиці. На рис. 2 показаний інтерфейс американської моделі у ході проведення чергового випробування.

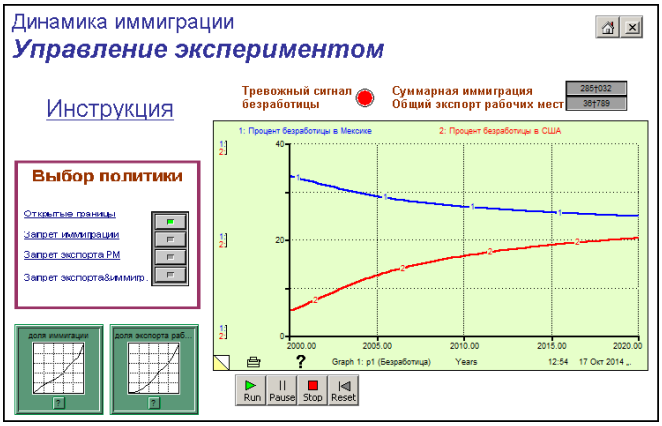

Рис. 2. Інтерфейс моделі Immigration Dynamics.

Для української моделі потрібно використовувати комплексний показник, складений з таких показників як рівень безробіття, рівень зафіксованих правопорушень за участю іммігрантів, рівень правопорушень на базі національного і расового неприйняття. Цей показник може бути сформований у вигляді лінійної форми з ваговими коефіцієнтами, що відображають рівень негативних наслідків, які можуть бути одержані з допомогою експертних оцінок.

Використання імітаційного моделювання для вирішення проблем соціально-правового та економічного регулювання є для нашої країни відносно новим напрямком. Проте потенційна вигода від застосування моделювання в різних галузях управління країною і регіонами очевидна. Моделювання дозволить істотно підвищити ефективність прийнятих рішень і знизити ризики від прийняття неправильних рішень.

Список використаних джерел.

1. Проблеми нелегальної імміграції в Україні «http://emigrant.name/novosti-immigracii/problemy-immigracii-v-ukraine.html».
2. Імміграція в Україну «http://e-migration.ru/ukraine/immigraciya-v-ukrainu.html».
3. Immigration Dynamics. «http://www.iseesystems.com/».

БАРАНОВА ДІНА АНАТОЛІЇВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Важливого значення для розвитку економіки країни мають податкові надходження. Тому вкрай важливо розвивати механізми їх контролю для забезпечення економічної безпеки. В Україні податкові платежі мають домінантне значення при формуванні доходів зведеного бюджету. Крім того, їх питома вага у бюджетних доходах значно зросла із введенням у дію Податкового кодексу України. У структурі доходів Державного бюджету України у 2013 року частка податкових надходжень становила 77,5 відсотка загального обсягу надходжень. Якщо брати до уваги структуру податкових надходжень до державного бюджету, то у 2013 році найбільшу питому вагу мали наступні податки: податок на додану вартість – 48,8%, податок на прибуток підприємств – 20,7%, акцизний податок – 13,4 %, плата за користування надрами – 5 відсотків та ввізне мито – 5 %. Як позитивну тенденцію можна було відмітити зменшення залишку невідшкодованного ПДВ на розрахункові рахунки в 2013 році, на 0,3 млрд.грн., але вже через 3 місяці станом на 20.03.2014 цей показник збільшився на 44% до 21,6 млр.грн [4]. Враховуючі складну політичну та економічну ситуацію в 2014 році було здійснено удосконалення податкового законодавства шляхом прийняття Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» №1166-VII від 27.03.2014 р. В якому було запроваджено: підвищення плати за право користування об'єктами національного багатства (+2,7 млрд.грн. додаткових надходжень до бюджету); підвищення податкового навантаження на товари, що споживаються заможними верствами населення (+0,6 млр.грн.); обмеження споживання шкідливих для здоров`я товарів (+2,9 млрд.грн), вирівнювання податкового навантаження між платниками податків (скачування пільг, розширення бази оподаткування)(+17,1 млрд.грн). Додатково в Законі розглядається ліквідація схем ухилення від оподаткування. Шляхом припинення ввезення на митну територію України товарів поза пунктами пропуску з приховуванням від митного контролю (незаконне ввезення товарів, у т.ч. нафтопродуктів)(+5,2 млрд.грн) та посилення контролю за обігом спирту та алкогольними напоями (+1,5 млр.грн). Від введення запланованих заходів планується додаткове надходження до бюджету в 2014 році 30 млрд.грн [2].

Таким чином, з урахуванням великого значення податкових надходжень в державному бюджеті та змін в податковому законодавстві значно збільшується роль податкового контролю. Податковий контроль розглядається як важлива складова державного і внутрішньокорпоративного фінансового контролю. Він є частиною податкової системи, яка включає взаємопов'язані елементи, що забезпечують її стійке функціонування і вирішення поставлених завдань, інститути і механізми, нормативно-правову базу, економічні відносини, органи (суб'єкти), котрі здійснюють податковий контроль, форми і методи його організації [6]. У зарубіжній практиці прийнято розглядати податковий контроль не тільки як проведення податкових ревізій і перевірок, а й як систему спостереження за платниками податків, метою якого є оцінка дотримання встановлених правил реєстрації та взяття на облік, легітимності господарської та фінансової діяльності, повноти обліку здійснених операцій, правильності обчислення об'єкта оподаткування, визначення податкових зобов'язань і декларування платежів, вивчелння податкової поведінки тощо [6]. Податковий кодекс України регулює компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. Кодексом також визначаються функції та правові основи діяльності контролюючих органів. Контролюючими органами є органи доходів і зборів - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування єдиної державної податкової, державної митної політики в частині адміністрування податків і зборів, митних платежів та реалізує державну податкову, державну митну політику та ін (Державна фіскальна служба). Інші державні органи не мають права проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів [5].

Згідно податковому кодексу «податковий контроль» є системою заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства. Податковий контроль здійснюється шляхом: 1) ведення обліку платників податків; 2) інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів; 3) перевірок та звірок відповідно, а також перевірок щодо дотримання законодавства. Проведення податкового контролю здійснюється за наступними етапами: попередній аналіз; планування контролю; здійснення перевірки; завершальний етап контролю; реалізація й контроль за виконанням матеріалів перевірки [5]. Методи контролю, які застосовують у своїй діяльності податкові органи поділяються на: 1) прямі: дослідження предметів і документів платника податку; огляд приміщення (території) і предметів; інвентаризація; експертиза; обстеження; контрольний обмір; інспекція; спостереження; метод балансових узгоджень; контрольний запуск сировини у виробництво (продукції). 2) непрямі: метод економічного аналізу; метод розрахунків грошових надходжень; метод контролю доходів платника податків; розрахункові методи; отримання інформації про платників податків від третьої особи; методи розрахунку грошових надходжень; метод зворотного рахунку. Також заходи впливу до суб'єктів податкових відносин реалізуються через методи переконання або примусу; через прямі (адміністративні) і непрямі (економічні) методи [6].

Контролюючі органи мають право проводити камеральні(ст.75.1.1.ПК), документальні (ст.75.1.2 ПК) (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки (ст.75.1.3 ПК). Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків. Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства. Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності. Державна фіскальна служба проводить поетапне об'єднання податкового та митного аудиту. Розроблений єдиний порядку проведення документальних перевірок. Уніфікація стандартів аудиту дозволить не тільки уникати правових колізій, а й сприятиме зменшенню кількості перевірок водночас з використанням ризикоорієнтованої системи відбору платників до податкового аудиту сприяло зменшенню кількості перевірок суб'єктів господарювання [5].

Таким чином можна виділити наступні шляхи вдосконалення сучасного податкового контролю: усунення суперечностей в законодавчій базі; ефективне використання ІТ технологій; регламентація порядку здійснення податкової перевірки та її етапів на законодавчому рівні, підвищення рівня інформатизації; введення нових прогресивних податкових технологій і процедур; удосконалення систем контролю; зменшення тіньового сектору економіки та ін.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» № 1621-VII від 21.07.2014 р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-18
2. Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» №1166-VII від 27.03.2014 р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1166-18
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби − [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://sts.gov.ua
4. Офіційний сайт міністерства фінансів України http://www.google.ru/url?url=http://www.minfin.gov.ua/&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=mEpBVIjYLoXMyAOTyYDwDA&ved=0CBQQFjAA&usg=AFQjCNGnJgMCqc6i0A8gVjuuftnKxAC9Zg
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
6. Федун І.Л. Особливості реалізації податкового контролю в системі управління державними фінансами / І.Л. Федун // − [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http: // www.economy.nayka.com.ua /index.php? operation = 1&iid=1105

БЛІЩУК КАТЕРИНА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри економічної політики та економіки праці
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

КОЗАК ІВАННА ІГОРІВНА

доцент кафедри економічної політики та економіки праці
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Сьогодні для України актуальною є проблема регіоналізації економіки. Чим краще діє система управління та господарювання в регіоні, чим повніше використовується його потенціал, природнокліматичні умови для ефективного розвитку товаровиробників та ринків, чим повнішими та щільнішими стають міжрегіональні ринкові зв’язки, тим економічно і соціально стає міцнішою держава.

В основі економічної політики держави об’єктивно лежить план дій, послідовність певних заходів. Фактично програма реформ і є цим планом дій. Економічна практика доводить, що не можна обмежуватися лише планом, який не містить заходів і важелів впливу з метою зміни ситуації. Метою державного програмування є досягнення прийнятного для держави варіанту розвитку.

Вибір інструментів державного впливу залежить від різних чинників як внутрішніх так і зовнішніх. зокрема

- Державної стратегії економічного і соціального розвитку;
- специфіки та статусу регіонів;
- рівня децентралізації влади та автономії місцевої влади;
- політичної ситуації у державі (чи політичні рішення мають адміністративну здійсненість).

Таких інструментів є чимало. У цьому дослідженні основна увага приділена таким ключовим інструментам впливу, як розвиток підприємництва, податкове регулювання, міжбюджетні відносини та місцеві бюджети.

Економічне реформування потребує здійснення ефективної та гнучкої регіональної політики. Та найбільшим недоліком при розробці основ регіональної політики є недостатнє використання системного підходу, оскільки, з одного боку, регіональна політика − це практична діяльність держави в усіх регіонах країни, а з другого, − соціально-економічна політика, що здійснюється на базі загальнодержавного законодавства самими регіонами для досягнення тих чи інших завдань. Головним інструментом регіональної політики виступає держава, яка може прямо та опосередковано впливати на масштаби інвестиційної політики, оперативно та ефективно реагувати на ринкові коливання цін, підтримувати мале та середнє підприємництво як основу для формування середнього класу, вести ефективну політику бюджетного вирівнювання територій, створенні та удосконалення інфраструктури регіонів тощо.

Інтереси держави щодо регіонів відображаються у завданнях держаної регіональної політики:

- цілісного розвитку усіх територій;
- відносного вирівнювання умов соціально-економічного розвитку регіонів;
- пріоритетного розвитку регіонів, які мають стратегічне значення для держави;
- максимального використання природних особливостей регіонів;
- комплексного екологічного захисту регіонів;
- налагодження міжрегіональних економічних зв’язків тощо.

Інтереси регіонів дещо інші. Самодостатні регіони вимагають самостійності у використанні все більшої частки місцевих доходів, менш благополучні мають на меті домогтися розширення своїх прав та можливостей в отриманні додаткових державних ресурсів. Тобто, одні території зорієнтовані на розвиток за рахунок власних ресурсів, інші прагнуть державної підтримки [1].

Основними проблемами економічної та соціальної сфер є дефіцит бюджету, недостатність банківських ресурсів, борги держави та населення, структурні диспропорції в економіці, старіння населення, неефективна система пільг, низька якість послуг, несприятливе бізнес-середовище, низька конкурентоспроможність економіки тощо [2]. Саме для подолання цих проблемних питань головним пріоритетом влади є оздоровлення державних фінансів. Важливим моментом є те, що державне регулювання ринкової економіки необхідне для узгодження інтересів суспільства та окремих індивідів, які не завжди співпадають.

Невиконання задекларованих раніше реформ, засилля бюрократичного адміністрування економіки, ігнорування оновлення виробничих потужностей, низька інноваційність та конкурентоспроможність підприємств, зменшення основних макроекономічних ресурсів – чинників зростання ВВП країни (основного капіталу, чисельності працюючих та науково-технічних розробок і вдосконалень), відсутність накопичення і концентрації фінансового капіталу на новітніх напрямках національного господарства не дозволяють створювати стимули для модернізації підприємств, структурного перерозподілу капіталу, створення галузей нової економіки[3].

Слід зауважити, що необхідність і межі використання форм державного регулювання в господарській практиці визначаються концепцією державного втручання в економіку, конкретними умовами та завданнями соціально-економічного розвитку країни. Розумне поєднання цих форм, уникнення крайнощів, перегинів у застосуванні тих чи інших важелів впливу, прийняття збалансованої політики регулювання має сприяти стабілізаційним процесам в економіці України. Держава повинна бути послідовною у своїх діях.

Сьогодні уряд ставить перед собою завдання реформувати податкову систему для зниження фіскального навантаження на економіку, підвищення конкурентноздатності, покращення умов здійснення підприємницької діяльності, залучення нових інвестицій, адаптації українського законодавства відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Реаліями часу є нові принципи державної бюджетної політики та податкового регулювання, що передбачають економічну самостійність бюджетів усіх рівнів, їх реальне формування на стабільній нормативній базі; необхідність узгодження самостійних бюджетів з фінансуванням державного бюджету; раціональне поєднання інтересів доходної частини бюджету та стимулювання роботи підприємців на основі нового податкового законодавства.

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. М. «Ресурсна залежність» регіональної влади: аналіз причин виникнення проблеми / Т. М. Безверхнюк // Економіка та держава. **–** 2007. **–** № 12. **–** С.60 **–**62.
2. Державна Програма економічного та соціального розвитку України на 2010 р. [Електронний ресурс] –. Режим доступу: http://gska2/rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=37456
3. Лановий В. Загадка олігархономіки / В. Лановий. [Електронний ресурс] –. Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2014/10/7/496321

БУРИК ЗОРЯНА МИХАЙЛІВНА

старший викладач кафедри економічної політики та економіки праці
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр,

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В процесі регулювання економічного розвитку держави достатньо важливе місце займає політика у сфері державних фінансів. При цьому основним її інструментом є бюджетний механізм, який суттєво впливає на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць та держави в цілому. Від якості та своєчасності прийняття рішень з питань формування дохідної частини бюджетів, проведення податкової політики, державних видатків та міжбюджетних відносин залежить збалансованість державних фінансів, рівень ефективності державного регулювання економічних процесів. У системі бюджетного регулювання України окреслилась чітка проблематика: значний дефіцит бюджету за останні п’ять років; недосконала система планування й виконання дохідної й видаткової частини бюджету; непропорційний і необґрунтований розподіл міжбюджетних трансфертів; високий рівень тінізації економіки [1, с. 42].

Саме тому постає необхідність виваженої системи бюджетного регулювання, спрямованої на управління результатами на основі використання сукупності механізмів бюджетної підтримки, удосконалення інституційного забезпечення фінансово-економічних перетворень. При цьому основним напрямом бюджетного регулювання має стати налагодження ефективних механізмів державного регулювання міжбюджетних відносин [3, с. 166].

Особливої ваги набуває питання забезпечення самостійності місцевих бюджетів та удосконалення економіко-правових відносин всередині бюджетної системи. Проблеми та перспективи удосконалення системи бюджетного регулювання наведено на рис.1.

Принципами ефективного бюджетного регулювання можемо визначити наступні : єдності, універсальності, специфікації, принцип рівноваги, бюджетної точності, надійного фінансового управління та прозорості. Принцип універсальності означає, що загальний дохід в бюджет повинен покрити загальні витрати. Іншими словами, дохід у бюджет складає загальний фонд, який використовується для фінансування всіх витрат без різниці. Відповідно до принципу специфікації, кожне привласнення повинно мати конкретне використання і бути призначене для певної мети, щоб запобігти плутанині між різними асигнуваннями. Принцип рівноваги означає, що бюджет повинен включати в себе однакову кількість доходів і витрат.

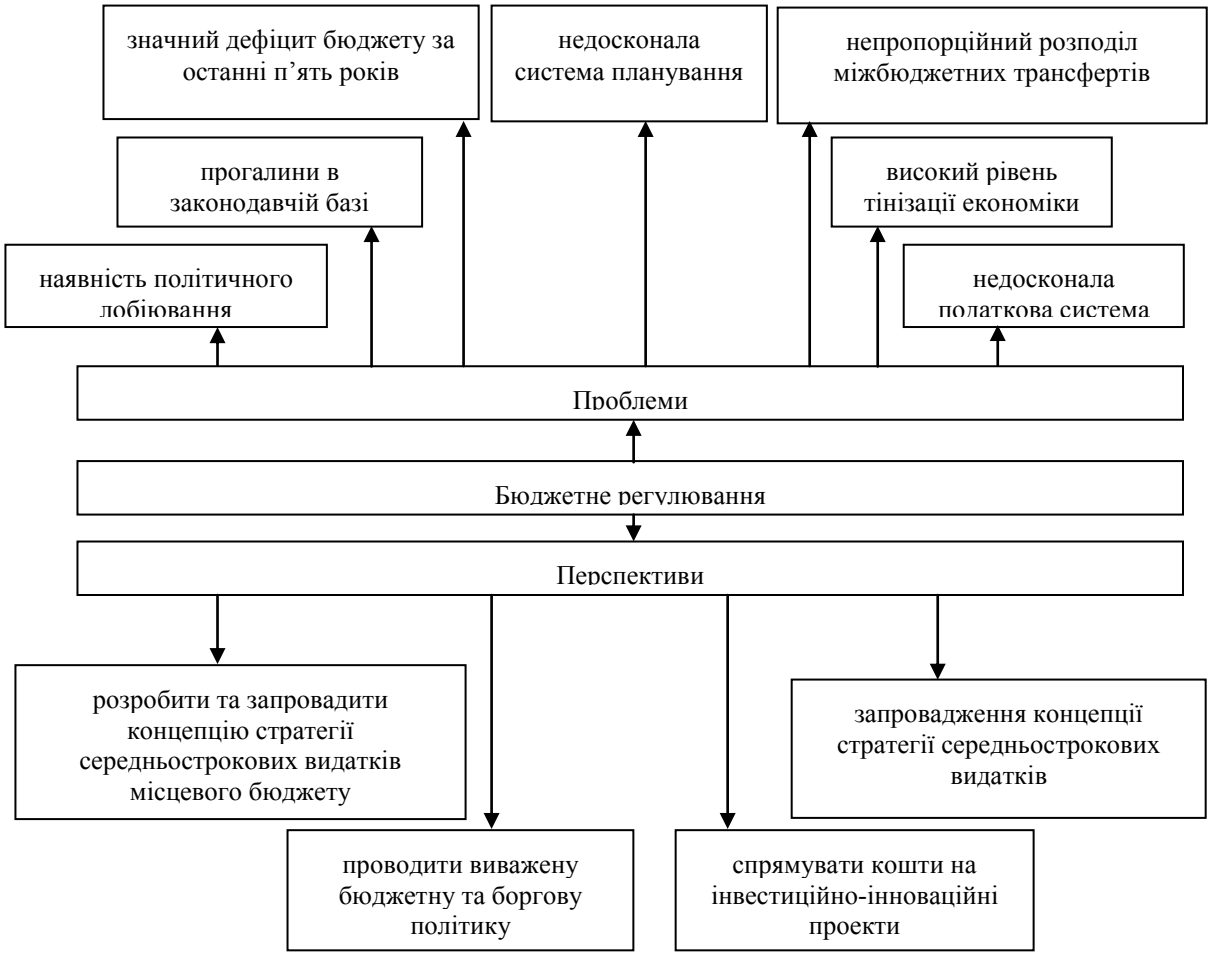

Рис. 1. Проблеми та перспективи удосконалення системи бюджетного регулювання в Україні
Джерело : [2, с. 35]

Бюджетні асигнування, повинні використовуватися відповідно до принципів економії, ефективності та результативності. Принцип економії вимагає, щоб ресурси використовувались установою у відповідній кількості з мінімальними затратами. Принцип ефективності визначається оптимальним співвідношенням задіяних ресурсів і досягнутих результатів. Принцип ефективності пов'язаний з досягненням конкретних цілей та очікуваних результатів. Застосування принципу розумного фінансового управління засновано на визначенні конкретних цілей, які є вимірними, досяжними, актуальними і своєчасними для всіх галузей діяльності.

Оскільки система бюджетного регулювання передбачає досягнення стану збалансованості місцевих фінансів, то доцільно запропонувати рекомендації, що дозволять забезпечити збалансування місцевого бюджету на циклічній основі, а саме [2, с. 36]:

– розробити та запровадити концепцію стратегії середньострокових видатків місцевого бюджету;

– концепція стратегії середньострокових видатків місцевого бюджету має бути запроваджена паралельно із веденням планування бюджету на трьохрічній основі, що підвищить ефективність використання бюджетних коштів;

– необхідно спрямувати кошти, за рахунок яких покривається бюджетний дефіцит, на інвестиційно-інноваційні проекти та програми, стимулювання ділової активності та підтримку реального сектору економіки;

– країна має проводити виважену бюджетну та боргову політику, адже із зростанням рівня державного боргу збільшуються виплати із бюджету по обслуговуванню цього боргу та в подальшому залишається дефіцит бюджету.

Для покращення бюджетного процесу в Україні на місцевому рівні необхідно провести комплекс заходів, першочерговими з яких є: створення додаткових послуг для населення, що будуть використовуватися для поповнення місцевих бюджетів. Використання даного варіанту можна справді поповнити свій бюджет, що має наступні основні переваги: розширення спектру послуг; підвищення якості послуг; можливість надати допомогу громадянам, які її потребують; можливість розвитку місцевих послуг і громади в цілому; використання бюджету з урахуванням результативності, який дає певну інформацію про категорію витрат і визначає кількість видатків, які необхідні для надання кожної послуги; проведення «відкритих слухань», тобто заходи, на яких мешканці певної громади зможуть отримати інформацію щодо статей місцевого бюджету і будуть мати можливість висловити свою думку про нього. Тобто буде проходити залучення громадян до бюджетного процесу на місцях з метою інформування населення про те, чого певний орган влади планує досягти, на які напрями витрачені бюджетні кошти; використання виконавчих стандартів якості (критеріїв результативності), які мають показувати як взагалі працює орган місцевої влади, якість та кількість послуг населенню.

Список використаних джерел.

1. Аптекар С. Про формування місцевих бюджетів. / С. Аптекар, В. Краснова // Економіка України. – 2008. – №4. – с. 42-47.
2. Бандида М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету міста / М. Бандида // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 11-12. – С. 35-43.
3. Булавинець В. Місцеві бюджети як джерело фінансування людського розвитку / В. Булавинець // Світ фінансів. – 4 (17). – 2008. – 166-174 с.

ДЯЧЕНКО ВАЛЕНТИН СЕРГІЙОВИЧ

аспірант кафедри економіки праці та розвитку сільських територій
Національного університету біоресурсів та природокористування України (м. Київ)

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

Вступ України до Світової організації торгівлі та її інтеграція до Європейського Союзу є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора економіки, покращення продовольчої безпеки держави та зростання добробуту громадян. Україна, як потужна аграрна держава з давніми традиціями землеробства має високий потенціал розвитку сільського господарства, який забезпечується:

- ✓ володінням третиною світових чорноземів;
- ✓ сприятливим кліматом;
- ✓ трудовими ресурсами;вигідним географічним положенням;
- ✓ близькістю ключових ринків Близького Сходу, Північної Африки, країн колишнього СРСР.

Глобалізація світової економіки, світові тенденції щодо зростання попиту на сільськогосподарську продукцію, потреба формування стійкої продовольчої безпеки України спонукають до нарощування виробництва високоякісних і доступних продуктів харчування. Проте, формуванню макроекономічної рівноваги соціально- економічного розвитку сільських територій заважає недостатній рівень техніко-технологічного та науково-освітнього забезпечення аграрного сектора, зумовлений причинами довготривалого характеру, основними з яких на сьогодні є:

- ➢ невідповідність методів управління виробництвом в аграрних підприємствах вимогам ринкової економіки;
- ➢ відсутність механізму та мотивації щодо впровадження новітніх технологій і техніки;
- ➢ незадовільне фінансове становище сільськогосподарських товаровиробників унаслідок монополізації продовольчого ринку посередниками та різкого поглиблення диспаритету цін;
- ➢ відсутність у необхідному обсязі фінансових ресурсів для кредитування в аграрному секторі;
- ➢ недосконалість регуляторної, цінової, кредитної, бюджетної та податкової політики в агропромисловому комплексі, особливо щодо розподілу отриманих прибутків та розвитку матеріально-технічної бази;
- ➢ недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення аграрної освіти та науки, руйнація їх бази для практичного навчання;
- ➢ низький рівень фінансування досліджень з:
- • розвитку технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- • створення техніки для її реалізації [1];
- • формування теоретико- методологічного забезпечення формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств.

І, оскільки, основними чинниками, які забезпечують підвищення рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції є не тільки нарощення виробництва продукції, її раціональне використання в господарстві, розподіл по каналам реалізації, а й формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств, т.б. формування здатності сільськогосподарського підприємства зберігати певний (заздалегідь заданий) рівень досягнення цілей в умовах динамічних трансформацій в бізнес – середовищі, тому формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств є однією з головних умов успішної та стабільної роботи в ринкових умовах, вона характеризує такий стан фінансово-економічних ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією стабільної прибутковості, рентабельності та забезпечення процесу розширеного відтворення.

З метою забезпечення ефективного формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств, як чинника макроекономічної рівноваги соціально- економічного розвитку сільських територій, необхідно:

- ✓ нарощувати обсяги виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції;
- ✓ підвищувати роль досягнень науково-технічного прогресу в зміцненні економіки сільськогосподарських підприємств і соціально-економічному розвитку села;
- ✓ ефективно використовувати природні ресурси;
- ✓ зменшувати негативний вплив сільськогосподарського виробництва на довкілля;
- ✓ зменшувати затрати матеріально-технічних ресурсів і енергії на виробництво сільськогосподарської продукції;
- ✓ впроваджувати технології, що сприяють збереженню родючості ґрунтів;
- ✓ забезпечити високий рівень професійної підготовки спеціалістів та керівників сільськогосподарських підприємств до роботи в умовах економічної свободи, конкуренції та факторної мобільності [2].

Комплексне вирішення всіх цих завдань можливе шляхом втілення Концепції Державної цільової економічної програми впровадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2016 року.

Список використаних джерел.

1. Концепція Державної цільової економічної програми провадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2016 року. [Електронний режим]- Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1650-2009-%D1%80
2. Єрмаков О.Ю., Балановська Т.І. Економіка і підприємництво, менеджмент: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівня акредитації з напряму підготовки 6.090101 «Агрономія».- К.: НУБіП України, 2011.- 352 с.

ЖДАНОВА ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

професор кафедри загальної економічної теорії
Одеського національного економічного університету, к.е.н., доцент

НОВА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ

Глобальний процес суттєвого підвищення рівня та зміни характеру індустріалізації розвинутих країн та країн наздоганяючого типу розвитку отримав назву «нова індустріалізація». Процес цей почався у XX столітті та дістав подальшого піднесення у XXI столітті. У його загальному теоретичному осмисленні виділяються два етапи. По-перше, це концепція нового індустріального суспільства, висунута Дж. Гелбрейтом у останній третині XX століття і присвячена дослідженню змін, які вносять у ринок великі корпорації та держава. По-друге, це концепція нової індустріалізації, висунута пострадянськими дослідниками вже у другому тисячолітті і присвячена з'ясуванню сутності та специфіці власне самих великих корпорацій, які знову здійснюють індустріалізацію, та економічній ролі держави у період трансформації, спрямованій на формування умов для такої індустріалізації.

Створення корпорацій у розвинутих країнах супроводжувалося їхнім розростанням по горизонталі, тобто, концентруючи все більшу частину галузі. Наступним етапом стала вертикальна інтеграція виробництва, тобто створення міжгалузевих комплексів, які охоплюють виробництво від добичі сировини до створення готових товарів інвестиційного або споживацького призначення. Конкуренція на ринку готових товарів потребує постійно їх оновлювати відповідно до вимог науково-технічного прогресу, оновлюючи також технологію їх виробництва, організацію, що спонукає оорганізовувати у корпорації як первинній ланці виробництва наукові відділи. Таким чином, наука вбудовується у первинну ланку виробництва, а не привноситься туди ззовні. Завдяки цьому якісні параметри товарів зростають швидше, ніж вартісні.

Проте це лише потенційна можливість, яка перетворюється на реальність у випадку, коли корпорація стикається з такою конкуренцією, яка вимагає змін та удосконалень. Якщо ж конкуренція змін та удосконалень не потребує, наука корпорації не потрібна і зміни відбуватися не будуть. Наведена логіка дозволяє зрозуміти причини, за яких Україна за період реформування стикнулася зі зниженням науково-технічного рівня свого виробництва. Конкурентоспроможними вітчизняними товарами виявилися лише товари низького ступеня обробки, такі як чорні та кольорові метали та сировина. В результаті саме вони і стали визначати спеціалізацію економіки України. Все це – стандартизована продукція. Конкуренція на ринках стандартизованої продукції має ціновий характер, тобто для виграшу у ціні виробник має удосконалювати не сам продукт, а технологію його виробництва, що потребує величезних інвестицій та зупинки випуску продукції для технічного переозброєння підприємства. Таке поєднання економічно складних обставин обумовлює можливість існування досить консервативного і навіть застарілого виробництва у названих сегментах ринку. На відміну від стандартизованої продукції, випуск диверсифікованої продукції потребує постійних змін та удосконалення як самої продукції так і технології її вироблення. Випуск технічно складної продукції, а тим більше – високотехнологічної, включає виробників у нецінову конкуренцію, яка й вимагає від них звернутися до науки з метою удосконалення продукції, технології та організації виробництва. Таким чином, для економічного розвитку важливе не просто існування індустрії, а те, який тип індустрії властивий тієї або іншій економіці і, відповідно – який тип конкуренції.

На національному ринку конкурують, як правило, 4 типи фірм, не всі з яких визначають перспективи індустріального розвитку та науково-технічного піднесення економіки. Дослідники виділяють такі типи фірм – великі корпорації, вузько спеціалізовані компанії, дрібні неспеціалізовані фірми та фірми-новатори технічного прогресу. Лише перші та останні у цьому переліку є локомотивами науково-технічного прогресу, проте вони мають різні моделі ринкової поведінки стосовно інновацій.

Великі фірми, що здійснюють масове виробництво, володіють великою виробничою та фінансовою потужністю. Вони здатні нести великі витрати не лише на виробництво, маркетинг, збутові мережі, але й на НДДКР. Проте, такі фірми ефективно діють лише у масовому або великосерійному виробництві. Враховуючи те, що внутрішній ринок країни може бути недостатньо ємним, щоб поглинути настільки великий обсяг продукції, великі фірми зацікавлені у просуванні своєї продукції на світовий ринок. Створення фірм з таким розмахом діяльності потребує не лише приватних інвестицій, але й державної підтримки. Проблемою стають напрямки такої підтримки, а саме – виробники якої продукції мають бути у фокусі державної уваги. Теорія конкуренції виявляє, що у економічному зростанні та розвитку уперед вириваються країни, які роблять ставку на розвиток високотехнологічного виробництва, здатного до постійного оновлення продукції відповідно до новітніх тенденцій науково-технічного прогресу. Але великі фірми частіше всього обирають такий вид інновацій, який вписується в їхню виробничу базу, який не потребує в ній радикальних перемін.

Зовсім інакше діють фірми, які з самого початку зорієнтовані на виготовлення чогось принципово нового, унікального, тобто на проривні, радикальні інновації. Такі інновації створюються ентузіастами, які прагнуть довести свої ідеї до стадії проекту, а потім зразкового екземпляру. Увесь час, доки автори працюють над утіленням своїх ідей, від них на ринок не поступають товари, вони з ринку не отримують прибутків. Проте їхня діяльність по створенню принципово нових продуктів потребує витрат, експериментальної бази. Такі фірми спроможні суттєво змінити вигляд знарядь праці, засобів транспорту, систем комунікації, об'єктів інфраструктури, предметів споживання і таке інше. Радикальні інновації,

які змінюють обличчя всієї промисловості, дуже часто є результатом діяльності дрібних фірм, заснованих авторами винаходу. Протягом усього доринкового етапу своєї діяльності такі фірми потребують кредитних ресурсів, допомоги від держави, у тому числі і на регіональному рівні, тому що нерідко такі фірми засновуються як регіональні проекти.

Досвід XX в. засвідчує, що великі компанії у будь якій галузі промисловості ведуть своє походження від дрібних піонерських фірм-новаторів технічного прогресу. На етапі створення принципово нового продукту роль великих компаній порівняно мала. Але після того як новий продукт у вигляді конструкторської розробки виведений на ринок, потрібно розгорнути його виробництво. На цьому етапі у дію вступають великі фірми. Звісно, розроблювачі інновації можуть і самі розгорнути велике виробництво, але таке відбувається не часто. Пов'язано це з тим, що новатори – це ентузіасти ідеї. Втіливши свою задумку у життя вони вважають свою місію виконаною. Крім того, розгортання масового виробництва потребує від організаторів здібностей не винахідників, а підприємців. Масове тиражування нововведення краще здійснюється великою фірмою. На цьому етапі недавня новинка перетворюється виробниками на масовий товар. За таких умов інші фірми, з метою уникнення прямого конкурентного зіткнення з великими виробниками, шукають ринкові ніші, пристосовуючи вже відомий, признаний ринком товар до попиту окремих груп споживачів. В результаті знаходять своє місце у науково-технічному прогресі вузько спеціалізовані фірми, які сприяють проникненню нової технології, матеріалів і т. п. в інші галузі.

Таким чином, створення принципово нового продукту – це досить тривалий та затратний процес, до фінансування якого залучаються як виробники, так і держава. Виходячи з цього, доцільно приділити увагу створенню регіональних програм підтримки новаторського бізнесу. Доцільним також є розробка програм з підтримки великих фірм, які розгортають масове виробництво піонерних моделей технічно складної продукції.

ЗАБОЛОТНА СВІТЛАНА ГЕННАДІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У СИСТЕМІ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАН ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Вже більше ніж півроку тому, з початку березня 2014 року, з метою стабілізації економічної ситуації в державі та раціонального використання бюджетних коштів Урядом України затверджено заходи щодо більш лімітованого використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади, підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету. Подібні заходи Кабінет Міністрів України рекомендував впровадити і органам місцевого самоврядування.

Постановою Уряду від 1 березня 2014 року № 65 для працівників органів влади, насамперед для державних службовців, припинено виплату грошової винагороди за сумлінну безперервну працю в органах державної влади, зразкове виконання трудових обов'язків, встановлення доплат за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників, обмежено виплати по заробітній платі, а також встановлено мораторій на заповнення вакансій [3].

Крім того Кабінет Міністрів ініціював перед Верховною Радою України прийняття законопроекту «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», який після складних дискусій зрештою був ухвалений як закон 27 березня 2014 року за № 1166-VII [1].

У зв`язку з цим в Законі України «Про державну службу» та в Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» виключено норми про виплату грошової винагороди за сумлінну безперервну працю в органах державної влади і місцевого самоврядування понад 10 років у розмірі 10 посадових окладів. Крім того, з 80 до 70 відсотків заробітної плати працюючого державного службовця скорочено розмір пенсії, що призначається цим особам.

Нині заходи щодо оптимізації видатків ще більш посилено рядом прийнятих актів Парламенту та Уряду.

Так Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів», якою скорочено на 10 відсотків граничну чисельність працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади [4].

Верховною Радою України прийнято Закон України від 31 липня 2014 року № 1622-VII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», більш відомий як «секвестр бюджету» [2].

Цим законом передбачено скорочення видатків на 70 % для забезпечення діяльності центральних органів виконавчої влади, які здійснюють: державний нагляд (контроль) в різних сферах діяльності. Загальне скорочення видатків по цих органах склало 582,2 млн. гривень. Поряд з цим значно було скорочено видатки на фінансування діяльності інших центральних органів виконавчої влади.

При цьому незмінним залишалось загальне правило, передбачене Законом України «Про державну службу» - скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення посадових окладів, надбавок до них та фінансування інших, передбачених цим Законом, гарантій, пільг і компенсацій. Але з огляду на це вказана норма закону не діє.

По-суті причиною цих непопулярних рішень слугувала конфліктна ситуація на сході та півдні країни, що зумовило особливий характер соціально-економічної політики в таких умовах.

Крім того, запропонований секвестр призведе до збільшення рівня безробіття серед бюджетників, оскільки основне навантаження щодо зменшення обсягу бюджетних видатків стосуватиметься рядових державних службовців, основною мотивацією для роботи яких є гідна оплата праці та стимулюючі виплати.

Також, на думку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, викликають застереження запропоновані у проекті звуження гарантій права на працю у 2014 році - зняття обмежень на відправлення працівників у відпустки без збереження заробітної плати, скасування повідомлення не пізніше ніж за два місяці та погодження з працівником встановлення режиму роботи на умовах неповного робочого часу (стаття 26 Закону України

«Про відпустки» та статті 32, 56, та 84 Кодексу законів про працю України), встановлення на розсуд керівників державних органів, бюджетних установ та підприємств, установ і організацій, які отримують підтримку з бюджету, надання працівникам відпусток без збереження заробітної плати, встановлення для працівників режиму роботи на умовах неповного робочого часу, зменшення або скасування стимулюючих виплат, зменшення надбавок і доплат, які встановлені у граничних розмірах.

Опрацьовуючи такі висновки Головного управління варто зауважити не лише на вкрай зниженому фінансуванні, а й подальших неодмінних проблемах плинності кадрів, відтоку кваліфікованого персоналу з державної служби, підвищення корупційних ризиків через можливість без втрати статусу службовця займатись іншою оплачуваною діяльністю тощо.

За підсумком викладеного вважаємо, що з одного боку скорочення кількості державних службовців, яке має відбуватися в рамках реформи органів влади, дасть змогу оптимізувати державний апарат та зменшити видатки на його утримання з одночасним підвищенням рівня професійної компетентності та оплати праці, однак з іншого боку - призведе до скорочення значної кількості професійних осіб, які поповнять число обліковців у службах зайнятості.

Отже оптимізація системи бюджетних видатків та системи центральних органів виконавчої влади, а також чергове скорочення чисельності їх працівників мають в обов`язковому порядку бути пов`язаними із підвищенням рівня матеріального забезпечення тих, хто продовжить службу, та гарантувати соціальний захист тим, хто її припинить через вищезазначені причини.

Список використаних джерел.

1. Закон України 27 березня 2014 року за № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1166-18/card6#Public.
2. Закон України від 31 липня 2014 року № 1622-VII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1622-18.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 року № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету« [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85-2014-%D0%BF.

ЗУБЕНКО В'ЯЧЕСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

генеральний директор Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (м. Київ)

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ І СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОГО БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність пошуку шляхів досягнення максимально можливої результативності, позбавленої дестабілізуючих політичних впливів є вихідною домінантою успішного бюджетного процесу як управлінської технології у галузі регіональних та місцевих фінансів.

Вона спрямована на збалансування поточних і майбутніх потреб суспільства з наявними фінансовими, матеріальними і людськими ресурсами для досягнення певних цілей державної політики. Враховуючи макрорівень формування державної політики і встановлення глобальних, з точки зору суспільства, цілей – їх досягнення можливо здебільшого у довгостроковій перспективі. У цьому процесі бюджетний процес виступає у ролі фінансового інструменту реалізації політики, де досягнення стратегічних цілей, тобто кінцевих результатів, відбувається шляхом надання послуг за рахунок бюджету. В свою чергу послуги є безпосереднім результатом виконання кожної програми. Тому необхідними елементами бюджетного процесу є стратегічне планування, виражене у формуванні державної стратегії (у тому числі фінансової) і середньострокове бюджетування, яке полягає у розробленні тактики бюджетної політики.

Як правило, під стратегією розуміється орієнтир або напрям діяльності по досягненню цілі у довгостроковій перспективі (на період від 5-ти років), а під тактикою – діяльність, що деталізує стратегію у часі та передбачає етапи і кроки по досягнення проміжної цілі у середньостроковій перспективі (від 1-го до 5-ти років). Однак на практиці, більшість країн використовують такий підхід: короткостроковий період охоплює до 1 року, середньостроковий – від 2-х до 3-х років, і довгостроковий – від 3-х до 10-ти років.

Також окремо виділяють таке поняття, як «оперативне управління бюджетом», яке здійснюється протягом року виконання бюджету з метою оперативного вирішення питань, пов'язаних із фінансуванням і корегуванням окремих заходів політики тощо [1, с.17-18].

До початку 30-х років серед західних економістів панувала думка про те, що економічні спади (кризи) пояснюються випадковими причинами і в економіці спрацьовує механізм ринкового саморегулювання. Звідси робиться висновок про небажаність і навіть шкоду державного втручання в економічне життя. Таке регулювання на практиці стало здійснюватися в США з 1933 р. командою З. В. Рузвельта, яка розробила і реалізувала так званий «новий курс» [2, с.36].

Таким чином, найбільш далекоглядні державні діячі та управлінці західних країн приходять до принципового висновку про те, що ринковий механізм має бути доповненим механізмом прямого державного регулювання економіки. В результаті реалізації даної концепції склався своєрідний тандем: ринковий механізм і механізм державного регулювання при провідній ролі ринку, який і регулює сучасну ринкову економіку.

Створення стратегічних документів загальнодержавного значення має стати основою для складання галузевих і регіональних стратегічних планів діяльності органів державної влади і планування ресурсів для їх виконання, оскільки відповідальність за реалізацію державної політики у певній галузі належить відповідним міністерствам і відомствам. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку кожної галузі, а також чітко скоординувати дії всіх органів виконавчої влади для досягнення поставлених стратегічних цілей. Виходячи з наведеного, стратегічне планування можна розглядати у двох аспектах, залежно від суб'єктів його здійснення:

- загальнодержавне стратегічне планування (макропланування), яке здійснюється Урядом у парламентсько-президентських республіках або Президентом у президентсько-парламентських республіках. У першому випадку в якості довгострокової загальнодержавної стратегії виступає документ, який розробляється і затверджується Урядом на весь період його діяльності. Основу стратегії складають програми політичних партій, які формують Уряд (Великобританія, Німеччина, Словаччина, Нідерланди). У другому випадку таким документом є Стратегія, що розробляється главою держави або парламентом (США, Російська Федерація, Україна - «Стратегія 2020»).
- галузеве або регіональне стратегічне планування, яке здійснюється державними інституціями (міністерствами і відомствами), відповідальними за проведення державної політики у певній галузі. При цьому, галузеве стратегічне планування має безпосередній зв'язок із загальнодержавною стратегією, але концентрується на вирішенні завдань окремої галузі чи території.

Галузеве стратегічне планування у деяких розвинутих країнах світу представлено стратегічними планами державних установ – головних розпорядників коштів (у США), довгостроковими угодами про надання послуг (у Великобританії, Новій Зеландії) або планами діяльності на довгостроковий період (у країнах ЄС) [3, с.22-23]. В Україні до галузевого стратегічного планування можна віднести державні цільові програми, концепції та інші програми розвитку, але лише частково.

Підсумовуючи можна констатувати, що комплексність і системність завдань, які постають перед органами державної виконавчої влади, їх міжвідомчий характер, необхідність концентрації зусиль і ресурсів для задоволення суспільних потреб вимагає стратегічного підходу до державного управління. Середньострокове бюджетне планування є зв'язуючою ланкою у процесі формування стратегічних цілей діяльності органів державної влади і розподілу ресурсів для виконання завдань стратегій. Практичний досвід багатьох країн світу довів доцільність запровадження такого підходу в бюджетний процес, оскільки саме завдяки середньостроковому бюджетному плануванню можна забезпечити наступність податково-бюджетної політики, сформувати чітке уявлення про майбутні ресурси для реалізації вже розпочатих довгострокових бюджетних програм і виконання взятих соціальних зобов'язань держави перед населенням незалежно від бюджетного року.

Такий підхід до управління бюджетом при одночасному запровадженні положень програмно-цільового методу сприятиме виробленню конкретних та системних пропозицій щодо структурних реформ, запровадження яких дозволить досягнути очікуваних показників соціально-економічного розвитку країни. Водночас, результативність застосування технологій бюджетування залежить від загальної бюджетної дисципліни, тісної співпраці всіх зацікавлених сторін та обґрунтованості політичних рішень і фінансових оцінок, як інструменту їх реалізації.

Список використаних джерел.

1. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О.В., – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.
2. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: [монографія] / Я. Жаліло. – К. : Національний. інститут стратегічних досліджень, 2003. – 368 с.
3. Barry H.Potter, Jack Diamond. Guidelines for Public Expenditure Management / IMF. 1999. – 69 p.

ІВАШКІВ ЮЛІЯ ДМИТРІВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У державному апараті управління та наукових колах нового оберту набирають дискусії щодо майбутнього розвитку України в умовах глобалізації та інтеграційних процесів. Сучасний розвиток країни відбувається відповідно до прийнятої у 2004 році «Стратегії економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки», яка включала напрями та пріоритети здійснення активної державної регіональної політики. Вона була спрямована на зміцнення потенціалу розвитку регіонів та їх конкурентоспроможності, подолання соціально-економічних диспропорцій у регіональному розвитку, вдосконалення міжбюджетних відносин, розвиток транскордонного і міжрегіонального економічного співробітництва, у ній також були відображені основні засади адміністративно-територіальної реформи. Але десятирічний період, на який формувалася Стратегія – це занадто великий термін для настільки стрімких та швидких змін у внутрішньому та міжнародному середовищі, ніхто у 2003-2004 рр. не міг навіть передбачити таку глибоку та тривалу фінансово-економічну кризу в Україні, яка спричинена не стільки наслідками світової кризи, скільки внутрішніми соціально-економічними проблемами та політичною нестабільністю. Все це обумовлює необхідність перегляду як загальнонаціональної стратегії соціально-економічного розвитку, так й регіонів. Першочерговим кроком має стати визначення пріоритетів стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів та обґрунтування механізму розробки та реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів України є важливою передумовою її економічного зростання, що обумовлює необхідність забезпечення умов та визначення пріоритетів стратегічного планування розвитку

регіонів з урахуванням їх природно-ресурсного, економічного, науково-технічного, трудового потенціалу, а також особливостей спеціалізації у виробництві товарів та послуг. Регіони України в силу об'єктивних і суб'єктивних чинників розвиваються нерівномірно. У свою чергу, нерівномірність регіонального розвитку і рівня життя населення створює передумови для соціальної напруги в суспільстві, загрожує територіальній цілісності країни, стримує динаміку соціально-економічних показників, уповільнює ринкові перетворення та знижує їх ефективність [3].

Для подолання розбалансованості та диспропорцій у розвитку регіонам потрібні чітко означені, науково обґрунтовані соціально-економічні пріоритети з урахуванням довгострокових тенденцій. Питання координації процесів регіонального розвитку в Україні вирішувалися та продовжують й зараз вирішуватися на державному рівні й забезпечуються нормативно-законодавчими актами. Взагалі даний процес в України протікав неоднозначно, він характеризується довготривалістю та складністю, вважається, що розпочався він з 1991 року й мав три етапи, упродовж яких розроблялися засади державності, формувалося законодавче поле з питань регіонального розвитку держави, відбувалося законодавче та нормативно-правове унормування регіоналізму в Україні . Продовжується даний процес і зараз. Одним з напрямів подальшого регіонального розвитку є адміністративно-територіальне реформування. Не зважаючи на невирішеність багатьох питань, на державному рівні визначені основні пріоритети стратегічного планування розвитку регіонів, серед яких такі як :

- переорієнтація економіки регіонів на інноваційну модель розвитку;
- розвиток людського потенціалу;
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів та активізація інноваційної активність в них;
- розвиток виробничої та соціальної інфраструктури;
- розвиток та зростання ефективності використання природно-ресурсного, економічного потенціалу регіону;
- підвищення конкурентоспроможності регіону.

Для прискорення процесів реалізації стратегічних пріоритетів, розробки та запровадження стратегії соціально-економічного розвитку регіонам потрібний науково обґрунтований організаційний механізм, який містив би процедуру розробки стратегії, розкривав би організаційну та інституційну складові процесу стратегічного планування та реалізації стратегії.

Даний механізм засновано на загальних засадах управління щодо розробки та реалізації стратегії. У загальному вигляді стратегічне планування включає аналіз поточного стану об'єкту для якого розробляється стратегічний план, формулювання стратегічних цілей та визначення завдань, розробку стратегії, її реалізацію, контроль реалізації стратегії, визначення відповідності результатів реалізації стратегії поставленим цілям та завданням, коригування стратегії. Виходячи з цього алгоритму, розробку стратегії соціально-економічного розвитку регіону необхідно починати з аналізу та оцінки його соціально-економічного розвитку, на основі якого мають бути виявлені стан та тенденція макроекономічної ситуації, оцінено природно-ресурсний, економічний та трудовий потенціал й ефективність їх реалізації. За результатами цих досліджень має бути сформовано інформаційне забезпечення стратегічного планування розвитку регіону, на основі якого й визначатимуться пріоритети його подальшого соціально-економічного розвитку.

Якщо ураховувати, що стратегічний план соціально-економічного розвитку регіону – це документ, який передбачає постановку цілей розвитку регіону, визначення шляхів досягнення поставлених цілей, аналіз потенційних можливостей, реалізація яких дозволить досягти успіхів, розроблення методів організації руху за вибраними напрямками, обґрунтування раціональних способів використання ресурсів, а також дозволяє адміністрації регіону й регіональному співтовариству діяти спільно то його результатом має стати стратегія соціально-економічного розвитку регіону, як курс дій, набір інструментів та методів, за допомогою яких вирішуватимуться поставлені завдання.

Основу нормативно-правового забезпечення стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону становлять Конституція України, Закони України: «Про місцеве самоврядування в Україні»; «Про місцеві державні адміністрації», «Про Генеральну схему планування території України», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про Державну програму економічного та соціального розвитку України на 2010 р.» та ін., Бюджетний кодекс, Податковий кодекс України, постанови КМУ. Принципи регіональної політики, мета та стратегічні завдання регіональної політики до 2015 року, механізм та етапи реалізації Стратегії, Очікувані результати, організація моніторингу і оцінки реалізації Стратегії відображені у «Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

Якість стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону багато в чому залежатиме від науково-методичного забезпечення даного процесу. Для забезпечення обґрунтованості стратегічного планування, досягнення сукупного позитивного ефекту в результаті реалізації розробленої Стратегії необхідні об'єднання зусиль адміністративно-управлінської, фінансової, виробничої, науково-технічної сфер, максимально можливе залучення та оптимізація природно-ресурсного, людського, науково-технічного та інноваційного потенціалу регіону, розвиток науково-інформаційних ресурсів, вивчення та доведення світового й вітчизняного досвіду стратегічного планування розвитку регіонів. Перед науково-дослідними закладами стає важливе завдання розробки та удосконалення методичного інструментарію, розвитку методів моделювання і прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів. Підвищення потребує якість управлінських кадрів, що обумовлює необхідність налагодження національної та регіональної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Губані Г.Г. Прогнозування регіонального розвитку: аналіз проблем та підходи до їх вирішення / Г.Г.Губані, І.Ю.Ходикіна, Л.М.Кравчук / Сталий розвиток економіки. – 2011. - №1. – С. 30-94.

2. Осипов В.М., Півоварчук І.Д., Парасюк І.Л., Стратегічне планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/17098/1/13.pdf >.

КЛИМЕНЧЕНКО СЕРГІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Аграрна сфера в економіці ринкового типу, без сумніву, повинна відігравати визначальну роль. Актуальність цієї проблеми посилюється тією обставиною, що у переважної більшості сільськогосподарських підприємств спостерігається відсутність необхідних власних коштів для фінансування відтворювальних процесів. Світова фінансово-економічна криза призвела до дестабілізації кредитного ринку та банківської системи. Це, у свою чергу, негативно позначилося на кредитуванні аграрної сфери економіки України.

Україна входить до першої десятки країн, яким загрожує дефолт за державними позиками. Про це свідчить звіт компанії CMA DataVision, що спеціалізується на аналізі стану кредитних ринків. За підсумками 2012 р. ризик невиконання Україною своїх платіжних зобов'язань у найближчі п'ять років становить 35,4 %, і в рейтингу CMA Data Vision Україна посідає четверте місце. За даними аналітиків цієї компанії, за перший квартал 2013 р. Україна поліпшила свої показники: перспектива України стати неплатоспроможною зменшилася на 49,3 %. Рейтинг базується на умовах одержання коштів, які країна залучає на зовнішніх ринках. Проаналізовано дані по 66 країнах. Сильніше за все дефолт загрожує Венесуелі. Ризик невиконання зобов'язань цією країною становить 48,5 %. Залишили ТОП-10 Литва, Ліван і Румунія. Замість них у зону найвищого ризику потрапили Пакистан, Єгипет й Ірак. Греція посідає 9-ту позицію з імовірністю дефолту за державними позиками у 25,4 %, випередивши США, що замикають десятку [1].

Найнадійнішими визнані державні облігації Норвегії, Фінляндії й Німеччини: ризик дефолту не перевищує 3 %. Експерти вважають, що світова економіка вже, можливо, увійшла до наступної фази кризи – криза суверенного боргу. Перспективи відновлення світової економіки підвищують ризик зростання інфляції. За оцінками експертів, у 2014 р. розмір державного боргу країн Єврозони становитиме приблизно 88 % від ВВП, а в США і Японії ці показники досягнуть рекордних рівнів, відповідно 100 % і 200 % ВВП. Ситуація в Греції є одним із наочних прикладів кризи, що розвивається. Дефіцит бюджету Греції в 2009 році становив майже 13 % ВВП, тоді як гранично припустимою величиною дефіциту в Єврозоні є 3 % ВВП [2].

Так, Міжнародна фінансова корпорація (IFC) розглядала можливість виділення 100 млн. доларів кредитних коштів найбільшому в Україні постачальнику агроресурсів ЗАТ «Райз» для розширення банку земель, будівництва зерносховищ, придбання агротехніки [3]. Нідерландський банк розвитку (FMO) і компанія Астарта (найбільший виробник цукру в Україні) в кінці 2008 року підписали кредитну угоду на суму 25 млн. доларів, що надало змогу останній оптимізувати свій кредитний портфель, а також фінансувати сільськогосподарське і цукрове виробництво [4].

Виходячи з логіки розвитку підприємництва в аграрній сфері, можна стверджувати, що будь-які дослідження в цій області мають чітко виражений регіональний аспект, тим більше що регіональна влада здатна створювати на своїй території істотно інше економічне середовище діяльності. Світовий досвід свідчить, що питання організації процесів регулювання і розвитку інвестиційної діяльності вирішуються на рівні регіонів з урахуванням загальнодержавних інтересів, а також особливостей і потреб регіонів.

В цілому на інвестиційний клімат аграрної сфери впливають:

1) економічний і науково-технічний потенціал, розвиненість інфраструктури;
2) умови господарювання, стан основних виробничих фондів, екологічна безпека;
3) ринкове середовище, її інфраструктура, дія приватизації і інфляції на інвестиційну активність;
4) політичні чинники, довіра населення до влади, соціальна стабільність;
5) соціальні і соціально-культурні чинники, рівень життя населення, відношення населення до інвестицій.

Відповідно до галузевих особливостей аграрної сфери, її інвестиційне забезпечення є об'єктивно необхідним, адже в силу сезонності сільськогосподарського виробництва аграрії вимушені фінансувати свою поточну діяльність переважно за рахунок кредитних коштів. Хоча фінансові проблеми в національній економіці роблять цей ресурс недоступним для середніх та малих виробників. В умовах браку власних коштів і обмеженості кредитних ресурсів значимим джерелом фінансування поточної та перспективної діяльності виступають інвестиції.

З метою активізації вказаних вище чинників необхідно, щоб держава стала основним інвестором аграрної сфери, для чого потрібно значне збільшення об'ємів бюджетних витрат на підтримку галузі. Для підвищення норми накопичення капіталу в аграрній сфері та залучення механізму інвестиційної спіралі принципово важлива активізація діяльності держави по будівництву і експлуатації виробничої інфраструктури (дороги, сільська електрифікація і телефонізація, меліоративні об'єкти, склади, сховища і так далі), організації освітньої, науково-дослідної діяльності, охороні земельних і водних ресурсів, контролю якості продовольства і механізму інвестиційної спіралі.

Список використаних джерел.

1. Макогон Ю. В. Внешнеэкономические связи Украины и векторы их дальнейшего развития / Ю. В. Макогон // Журнал міжнародних досліджень. Фундація міжнародних досліджень. – 2011. – № 1. – С. 75–85.
2. Дадонов О. Доверие к мировой экономике опять пошатнулось [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.delo.ua
3. Раков Л. «Райз» може отримати $100 млн від IFC / Л. Раков // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 11. – С. 9.
4. Афонін К. Astarta Holding N.V. залучила кредит / К. Афонін // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 21–22. – С. 6-7.

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Стан інноваційної діяльності в Україні можна визначити як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах та потребам економічного розвитку.

Відсутність дієвої державної науково-технічної політики і як наслідок скорочення обсягів фінансування унеможливлюють перехід економіки України до інноваційної моделі розвитку. Реформування науково-технічного комплексу будується в умовах частих змін цілей та завдань, без урахування факторів функціонування та розвитку науково-технічного потенціалу, активної державної підтримки, формування попиту на наукові досягнення з боку реального сектора економіки тощо.

Чинники екстенсивного економічного розвитку вже вичерпали свій ресурс, тому слід посилити увагу до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Тому запровадження в Україні інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність.

Економічні реформи, що проводились у попередні роки, не створили необхідних умов для примноження та зміцнення техніко-технологічного потенціалу українського суспільства, інноваційного розвитку економіки, подолання структурних деформацій. Економічна динаміка досі не лише не набула постіндустріальної спрямованості, а навіть не створила достатньо міцного підґрунтя для запровадження основ інноваційного розвитку. Зволікання в цьому напрямі ставить під загрозу втрати економічного ефекту від вкладень в фундаментальні і прикладні дослідження.

Інновація являє собою не тільки випуск нової продукції, а також і зміну технології виробництва, яка безпосередньо впливає на продуктивність факторів виробництва. За визначенням, інновація в соціально-економічній системі є способом більш ефективного використання ресурсів. Отже, навіть за умови збереження наявної диспозиції факторів виробництва відбувається збільшення обсягів виробництва. Інноваційна інвестиція забезпечує значно більшу, ніж за середню, економічну віддачу.

Інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових технологій для зростання обсягів виробництва, підвищення якості продукту, зміцнення конкурентоспроможності та прискорення соціально-економічного прогресу.

Стимулювання інноваційного розвитку не може бути обмеженим лише вибраними напрямками досліджень чи розробок, а має бути спрямоване на створення умов для масштабного пошуку результативних шляхів технологічних змін і підтримки перспективних винаходів. Головним завданням інноваційної політики держави є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій в усіх сферах економіки.

Причини низької ефективності державної політики в інноваційній сфері обумовлене хронічним невиконанням нормативних актів щодо активізації науково-технічної та інноваційної діяльності. Усі спроби зрушити з мертвої точки економіку України упираються в фундаментальну системну суперечності – є дефіцит фінансових ресурсів. Можливості залучення державних фінансів для забезпечення інноваційних процесів досить обмежені. Уряд, ведучи політику бюджетного збалансування, обмежує інвестиційну функцію бюджету, що гальмує оновлення економіки і запровадження інновацій. Зокрема, одним із головних чинників, спрямованих на підвищення рівня інноваційної економіки, мало б стати, передбачене Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», запровадження державного замовлення на інноваційну продукцію, проте Державним бюджетом України виділення коштів на ці цілі не передбачено. Дефіцит власних фінансових ресурсів суб'єктів економіки доповнюється нерозвиненістю інституційних інвесторів – банків, страхових фірм, інвестиційних компаній тощо, а також ринку цінних паперів.

Невирішеною проблемою є розробка інноваційної стратегії регіонів з урахуванням стану їхнього економічного розвитку. На сучасному етапі перепоною розвитку інноваційної діяльності на регіональному рівні є: відсутність ефективної регіональної політики у цьому напрямі; невирішеність проблем формування і функціонування регіональної інфраструктури інноваційної діяльності; відсутність результативної системи управління цією діяльністю в регіоні; відсутність державної фінансової підтримки регіональних інноваційних проектів.

Інфраструктура інноваційної діяльності в Одеській області не має чіткої визначеності. Немає розподілу функцій державного управління стосовно інноваційної діяльності. Ці функції розпорошені серед окремих управлінь держадміністрації, немає окремого координуючого органу. Виявлені й інші недоліки, а саме: не розроблено економічного механізму щодо фінансової підтримки підприємств за рахунок державного та місцевого бюджету; не розроблено організаційних заходів щодо залучення позабюджетних джерел фінансування (венчурні фонди, лізинг); не передбачений подальший розвиток інфраструктури інноваційної сфери; не створено дієвої системи управління інноваційною діяльністю.

Реалізація інноваційної моделі розвитку області має передбачати як зміну технологічного укладу, так і зміну організаційної структури. Оскільки інфраструктура підтримки інноваційного розвитку в області не сформована, то необхідне досягти швидкого прогресу в вирішенні цієї задачі завдяки сінергетичному ефекту, об'єднавши в одну мережу: консалтингові, юридичні, інформаційні, патентні, маркетингові організації і виставкові підприємства різних форм власності та, створивши для них спільну систему обміну інформацією, забезпечити координацією та управлінням. В склад мережі можуть входити самостійні підприємства і окремі управлінські структури такі як: аналітичний центр регіональних інноваційних проблем; центр технологічного трансферту; інформаційне агентство; банк даних ресурсів області; рейтингове агентство підприємництва; виставковий комплекс для демонстрації зон зростання і успіху; банк науково-технічної інформації загального користування; консалтинговий центр; центр громадських підприємницьких організацій.

Виходячи з ролі й можливостей обласних органів влади та органів самоврядування, сьогодні в області формується система цілей обласної Ради та обласної державної адміністрації, яка поряд з іншими стратегічними документами державного рівня, підприємницьких структур та громадських організацій має допомогти досягти бажаного стану інноваційного розвитку області.

Основним завданням стратегії економічного і соціального розвитку області має стати координація діяльності всіх управлінських структур у досягненні поставлених цілей. Механізми та процедури реалізації стратегії мають базуватися на тому, що це інформаційна база для підтримки прийняття стратегічних рішень в системі управління економікою області. Стратегію потрібно поновлювати щорічно. Повинна бути створена група підтримки стратегії, окремий підрозділ адміністрації, який проводить моніторинг її виконання, готує зміни, зберігає документи.

Реалізація запропонованих напрямків активізації інноваційної діяльності дасть змогу підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств Одеської області, стабілізувати процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні і залучені зовнішні інвестиції в інноваційну діяльність регіону.

КОЗИНСЬКИЙ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

доцент кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ВЕРБЕЦЬКА ЄВГЕНІЯ ВАЛЕРІЇВНА

методист кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РИЗИКИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ

Сьогодні досить поширеним є ставлення до ризиків, як самостійного та специфічного об’єкту дослідження з боку науковців та спроб управлінців з нейтралізації їх руйнівних наслідків у соціально-економічній сфері. З цього приводу склалися, навіть, вже певні традиції та школи, які намагаються використовувати математичний апарат під час їх аналізу. Безпосереднім наслідком цього є виникнення ризикології – науки про ризики, прихильникам якої вдалось настільки оволодіти методом наукової абстракції, що вони змогли відділити самі ризики від тих умов, які їх породжують. До речі – від умов, які вже не перше століття досліджуються деякими галузями сучасного суспільствознавства.

Суперечності, що виникають у цьому зв’язку, останнім часом вирішуються завдяки зосередженню «ризикологів» саме на такій проблематиці. Через це поширення набувають монографії та підручники з політичної ризикології (наприклад, В.В. Кривошеїна [2]) чи ризикології зовнішньоекономічної діяльності (наприклад, В.В. Вітлінський [1]). Заслуговують на увагу й численні праці з ризиків, що супроводжують інші види господарської діяльності. Інтерес до них значно посилився останнім часом, що обумовлено зв’язком недосконалості вітчизняної практики попередження ризиків, свідоцтвом чого стали руйнівні наслідки фінансово-економічної кризи.

Така «деталізація» ризикології, її зосередженість на досить обмеженому «полі» соціально-економічних відносин, є необхідною підставою для використання у практиці державного управління результатів наукових досліджень. У випадку практики управління економічними процесами, їх несуперечливий характер по відношенню до дії об’єктивних економічних законів, є принципово важливим для усунення безпідставного зростання ризиків у економічному середовищі.

З точки зору існуючого сьогодні підходу до ризиків, який поділяє останні на системні та ідіосинкратичні, зазначений вище зв’язок економічної теорії та управлінської практики, має розглядатися базовим для конкретизації тих можливостей, що відкриваються перед суспільством. В даному контексті слід й розуміти висновки Світового банку, фахівці якого виходять з того, що ризик є невід’ємною складовою управлінської практики, орієнтованої на економічний розвиток. Вони, навіть, вважають, що сам такий розвиток є недосяжним без певного ризику, на який мають іти органи управління [4, с. 3-4].

Наголошуючи на тому, що у сучасних умовах спроба уникнути ризику часто свідчить про намагання залишатися бездіяльними там, де відкриваються певні перспективи, Світовий банк пропонує повніше використовувати наявний потенціал розвитку. Незадовільний стан з його використання є притаманним не тільки країнам що розвиваються, а також і тим, які ще не завершили трансформації своїх політичних та економічних інститутів на принципах демократії та ринкової економіки.

Для таких країн управління ризиками починається з аналізу того потенціалу, яким вони володіють та можливих напрямків його використання. Це питання є ключовим з огляду класифікації ризиків на такі, що відповідають об’єктивним підставам розвитку економічної системи та тими, які є безпідставними, а тому і мають визнаватися руйнівними для цієї системи. З точки зору управління, таке розмежування необхідне для формування двох різних типів політики: однієї, спрямованої на цілі економічного розвитку, а іншої – до гальмування ризиків. Причому, з точки зору трансформаційного характеру українського суспільства та перехідності його економіки, реалії такого розмежування мають бути спрямовані по двох основних напрямках:

1. Інтенсивне використання економічного потенціалу країни на принципах модернізації її промисловості та формування вертикально-інтегрованих груп, здатних виступати ядром технологічного та організаційного оновлення тих підприємств, які входять у склад таких груп. При цьому вирішального значення набуває те, що до складу таких груп мають входити не тільки підприємства добувних галузей, а й машинобудівні.

Це створює умови для необхідної концентрації капіталів на основних напрямках модернізації економіки, загальною рисою якої все ще залишається її сировинний характер та, одночасно, високий рівень залежності від

імпортованої сировини. Саме тут виникають ризики, об'єктивний характер яких є наслідком структури національної економіки, що склалася на протязі багатьох десятиліть.

Однак, ризики, що виникають із факту існування такої структури, слід визнати економічними та такими, які проявляють себе під час кризових станів всієї економічної системи. Певна нейтралізація цих ризиків відбувається під час повернення системи до стану власної рівноваги, що не виключає значного погіршення умов відтворення для всіх суб'єктів господарювання на протязі значного часу (перебування економіки у фазі кризи та депресії).

Саме така тривалість генерує цілу низку інших ризиків, які поширюються у позаекономічному середовищі, призводячи тут до загострення соціально-економічної ситуації. Через це по відношенню до економічних ризиків застосовуються заходи державного управління (наприклад, антициклічна політика), які об'єктивно спрямовані на підтримання рівноваги між економікою та іншими сферами суспільства.

2. Лібералізації економіки та суттєвого скорочення функцій тих підрозділів органів державного управління, діяльність яких спрямована на управління економічними процесами. Дослідження, що регулярно здійснюються Світовим банком у напрямку порівняння регуляторних практик різних країн, дають підстави вважати, що й досі Україна має великий потенціал для дерегуляції економіки. Згідно рейтингу країн за ступенем сприятливості для ведення бізнесу, Україна посідає 137 місце [3, с. 3].

Поряд з тим, згідно ліберальної доктрини, що утвердилася в основних течіях економічної думки та вплинула на формування світогляду економістів, надмірна чисельність органів державного управління здатна провокувати специфічний ризик ймовірності зростання некомпетентності їх працівників через залучення до роботи в органах управління людей, що не мають необхідних здібностей та кваліфікації. Розуміння ризиків, що виникають через ці обставини стало важливим фактором незалежної оцінки діяльності органів державного управління у розвинених країнах. Тут така оцінка здійснюється численними незалежними організаціями.

Незадовільний стан державного управління та регуляторної політики в Україні розглядається в якості важливого напрямку реформ, що мають до 2020 року реалізувати той позитивний потенціал, що пов'язується у суспільстві з адаптацією системи державного управління до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В.В., Маханець Л.Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: Навч. посібник/Державний вищий навчальний заклад Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К.: КНЕУ, 2008. – 424с.

2. Кривошеїн В.В. Політична ризикологія: епістемологічний статус, предметна сфера, аналітичні інструменти : монографія/В. В. Кривошеїн. – Д.: Інновація, 2009. – 316 с.

3. Ведение бизнеса 2013. Разумный подход к регулированию деятельности малых и средних предприятий. – Всемирный банк, 2013. – 25 с.

4. Риски и возможности. Управление рисками в интересах развития/Доклад о мировом развитии 2014 года. – Всемирный банк, 2014. – 52 с.

КУДРИК ІРИНА ЛЕОНІДІВНА

начальник відділу контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів
ГУ Міндоходів у Херсонській області (м. Херсон)

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність обраної теми дослідження визначена тим, що податкам належить провідна роль у забезпеченні виконання державою функцій регулювання економічних процесів. Механізми державного управління в сфері податкової політики достатньо тривалий час також вимагають своєї актуалізації. Розвиток податкової системи України проходив складним еволюційним шляхом, а нововведення зазвичай лише носили характер тимчасової реакції на існуючі економічні проблеми. Водночас, саме податково-бюджетна і кредитно-грошова політика є тими ефективними методами, що застосовуються в країнах цивілізованого ринку протягом багатьох десятиріч. «Будь-яка політика повинна бути перш за все спрямована на досягнення добробуту і розвиток населення, а також на заохочення його прямування до соціального прогресу» - ця мета вказана у відомій 117-й Конвенції Міжнародної організації праці, яка повинна бути вихідною метою державної податкової політики [1].

В сучасних умовах податкова політика повинна стимулювати економічний розвиток країни, сприяти створенню умов для залучення інвестицій, розвитку приватного бізнесу, зниженню податкового тягаря, отриманню сталих доходів та дисциплінованого перерахування їх до державного бюджету. Податкову службу необхідно трансформувати в провідну демократичну та підзвітну суспільству високоефективну державну установу, яка діє на правових засадах та користується довірою і підтримкою суспільства.

Нинішня ринкова трансформація економіки України відбувається на тлі загального послаблення управлінсько-регулятивної функції держави. У результаті держава на якийсь час втратила важелі управління багатьма критично важливими суспільними процесами. Як наслідок, попередні перетворення виявилися чи не завершеними, чи не достатньо ефективними. Водночас, ця проблема має й морально-етичний аспект, віддзеркалюючи нехтування платниками їх конституційних обов'язків сплачувати податки. Осмислення розвитку державного управління є першоосновою проведення системної управлінської реформи, яка повністю назріла та, більш того, є невідкладною.

Подальший розвиток засад податкової політики в умовах нинішніх перетворень має здійснюватись на усвідомленні необхідності докорінної зміни філософії спілкування з платниками податків, переходу з фіскальної (тобто,примусової) на добровільну сплату податків. В свою чергу, це потребує переходу до світових цивілізованих норм в оподаткуванні. Чим стабільнішою буде система оподаткування, тим впевненіше почуватиме себе підприємець: він може заздалегідь та досить точно розрахувати, який буде ефект від виконання укладених ним угод, вирішення господарських проблем, проведення фінансових операцій. Невизначеність - це головний ворог підприємництва.

Підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком, але ступінь ризику примножується, якщо до нестійкої ринкової кон'юнктури додається нестабільність податкової системи, нескінченні зміни ставок та умов оподаткування. [2, с. 211]

Реалізація цілей податкової політики, потенціалу податкової системи України значною мірою залежить від діяльності державної податкової служби, головне завдання якої – забезпечення економічної основи функціонування держави. Однак, як справедливо зазначається в фаховій літературі, сам процес модернізації податкової служби не може бути самоціллю або черговим кроком на шляху розвитку податкової служби, що обмежується вдосконаленням її структури та організації [3, с. 9]. Методологічний аспект дослідження модернізаційних аспектів тих чи інших суспільних явищ за своїм змістом охоплює сукупність напрямів посилення їх розвитку та зростання ефективності.

Забезпечення сьогоднішніх вимог довгострокового, інноваційно орієнтованого економічного зростання та якісної структурної перебудови національної економіки потребує зосередження навколо цього завдання усіх напрямів державної податкової політики. Відтак на даному етапі її перебудова повинна виходити, насамперед, з потреби максимізації регуляторної та стимулюючої функцій податків.

Серед сучасних експертів основними завданнями податкової реформи вважаються:

- значне зниження і вирівнювання податкового тягаря;
- спрощення податкової системи;
- посилення податкового контролю за рівнем витрат виробництва;
- мінімізація витрат виконання й адміністрування податкового законодавства;
- зниження ставок податків [3, с.5].

При цьому механізми державного управління у сфері оподаткування мають бути гранично простими. Це дозволить розширити базу оподаткування, суттєво скоротити витрати на документообіг і утримання податкової служби і таким чином збільшити обсяг надходжень до бюджету без підвищення (або навіть за зниження) ставок податків.

Формуючи стратегію здійснення сучасної податкової реформи на зазначених вище принципах, слід зважати й на можливий негативний ефект, який така реформа може мати, враховуючи поточний стан економіки України. Так, одномоментна зміна існуючого податкового законодавства на цілком нове в умовах втрати та нестачі висококваліфікованих спеціалістів у галузі фінансів як на підприємствах, так і в фіскальній службі призведе до масового виникнення непорозумінь і збоїв у механізмі сплати і збирання податків. Це загрожує різким зростанням видатків на функціонування податкової системи, що, враховуючи тотальний дефіцит коштів у суб'єктів економіки, пригальмує економічний розвиток і поглибить і без того значну нестабільність. Отже, доцільніше говорити про поступові зміни чинного законодавства.

Безумовно, різке зниження податкового тиску сприятиме збільшенню вільних коштів у підприємств, але значно, принаймні у короткостроковому плані, скоротить доходи бюджету, а відтак і можливості впливу держави на процес реформування економічної системи і суспільства в цілому. Практика показує, що часовий лаг з моменту зміни податкової політики до початку реального зростання доходів бюджету становитиме від 0,5 до 2 років. А зміни в темпах економічного зростання виявляться ще пізніше. Розрахунки, проведені по країнах ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку) за 35-річний період, довели, що скорочення податкового тиску на 10 процентних пунктів приводить до зростання ВВП на 0,5 - 1 процентний пункт на рік [4, с. 322]. Наведені дані свідчать, що зниження рівня податкових ставок не вестиме до збільшення бази оподаткування, достатньо значного, щоб компенсувати це зниження для бюджету.

Сподівання на те, що зниження ставок оподаткування негайно суттєво скоротить «тіньову» економіку, можуть не виправдатися, і база оподаткування в такому разі автоматично не зросте. Різке зниження податкового тиску сприятиме збільшенню вільних коштів у підприємств, але значно скоротить доходи бюджету, а відтак і можливості впливу держави на процес реформування економічної системи і суспільства в цілому. Різке зниження податкового тиску сприятиме збільшенню вільних коштів у підприємств, але значно скоротить доходи бюджету, а відтак і можливості впливу держави на процес реформування економічної системи і суспільства в цілому [4, с. 326].

Отже, сьогоднішня економічна ситуація в Україні характеризується неочікуваними ще рік тому системними зрушеннями. Вони потребуватимуть гнучкої бюджетної та податкової політики. Тому податкова система не повинна бути статичною, її слід постійно удосконалювати, змінювати разом зі зміною економічних умов у країні. На мою думку, слід залишити за державою право надалі вносити зміни до податкового законодавства, обмеживши, проте, механізми внесення та перелік суб'єктів, які це можуть робити. Аналізуючи стратегію здійснення сучасної податкової реформи, слід зважати й на можливий негативний ефект. Заміна податкового законодавства в умовах втрати та нестачі висококваліфікованих кадрів призведе до масового виникнення непорозумінь і збоїв у механізмі сплати і збирання податків. Зниження ставок оподаткування має відбуватися поступово та поетапно і обов'язково бути компенсоване синхронним розширенням податкової бази, адже надмірне зниження ставок може знизити ефективність бюджетної політики.

Список використаних джерел.

1. Сайт Міжнародної організації праці [Електронне джерело]. – Режим доступу : geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour – з титулу екрана
2. Хорошаєв Є. Гармонізація податкових систем в ЄС // Спільний європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей / Є.Хорошаєв за ред. Д.Лук'яненка і В.Чужикова. - К.: КНЕУ, 2014. - С. 209-223.
3. Квасов С.А. Організаційно-економічний механізм виявлення та попередження тіньової діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / С.А. Квасов. – К. : НДЕІ Мін.ек-ки, 2014. - 19 с.
4. Голинська О.В. До питання змісту понять бюджетної політики та бюджетного механізму. / О.В.Голинська // Часопис Хмельницького університету управління та права «Університетські наукові записки». – №2 (46). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – С. 322 - 328

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЇВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

В демократичних, економічно розвинених країнах світу мале підприємництво визнається не тільки одним з головних чинників політичної та соціальної стабільності суспільства та національної економіки, а й важливою умовою розвитку територій. Малі підприємства широко представлені в комунальній інфраструктурі міст, місцевій промисловості, побутовому обслуговуванні та ін.

Тут вони виявляються вагомими виробниками товарів та послуг, які можна класифікувати за двома основними напрямками:

1. Продукція загального споживання, яка нічим не відрізняється від продукції інших виробників за виключенням того факту, що її споживачами є переважно жителі території, на якій розташовані малі підприємства.

2. Продукція чи послуги, споживачем яких виступають органи управління містом (територією). Їх призначенням є, як правило, безперебійне існування міста як цілісного організму, забезпечення громади міста якісними послугами інфраструктурного характеру. Така продукція чи послуги за своїм характером відповідає вимогам, які економічна наука висуває до благ суспільного споживання.

Відповідно до зазначеної ролі малих підприємств в економічній структурі міст, можна виділити функції, які виконують такі підприємства, за умов достатнього розвитку ринкових відносин у суспільстві.

По-перше, це функція сприяння в створенні та розвитку конкурентного середовища, яке є необхідною умовою та основним принципом функціонування ринкової економіки, в тому числі і на місцевому рівні. Створюючи нові, високопродуктивні та перспективні підприємства, підприємці стимулюють оновлення старих підприємств або їх вихід з ринку.

По-друге, підприємництво є важливим важелем зміни структури економіки міста. Поява нових малих та середніх підприємств, які виготовляють нові види продукції, здатна швидкого оновлювати структуру економіки міста.

По-третє, підприємництво є каталізатором розвитку міст. Тут вирішальним виявляється:

1. Створення нових підприємницьких структур, з одного боку, підвищує попит на сировину, матеріали, машини та обладнання, а з другого – розширює ринки збуту нових товарів та послуг, тобто сприяє прискоренню темпів економічного розвитку населених пунктів.

2. Мале підприємництво виступає важливим чинником розвитку господарської самостійності міста. Це має вирішальний вплив на процеси оптимізації структури економіки міста, сприяє насиченню ринку товарами та послугами, формуванню конкурентного середовища, підвищенню рівня життя населення та зменшенню безробіття.

Спроможність суттєво впливати на економіку міста та, навіть, галузі та країни в цілому продемонстрував малий та середній бізнес м. Миколаєва у випадку занепаду суднобудівної галузі у 1990-ті роки. Саме з його діяльністю пов’язується врятування містоутворюючих підприємств, збереження основної частини робочих місць та надходжень до бюджету міста.

Отриманий тут результат дозволяє промисловцям місця пропонувати розгляд економічного блоку заходів, націлених на сприяння малому та середньому бізнесу, в якості стрижня сьогоднішньої міської антикризової програми [2]. Такої ж думки додержуються й в Одесі, розглядаючи малий бізнес в якості рушійної сили розвитку регіону та міста.

По-четверте, підприємництво сприяє раціональному використанню усіх видів ресурсів. Працюючи на свій страх та ризик в умовах високо конкурентного середовища, підприємець змушений добиватися максимально ефективного використання всіх видів ресурсів, оскільки несе персональну економічну відповідальність за результати діяльності.

По-п’яте, мале та середнє підприємництво сприяє вираженню права на особисте самоствердження та свободу трудової діяльності. Така роль підприємництва відіграє особливого, без перебільшення, суспільного значення у невеликих містах, де малі підприємства часто виявляються єдиним джерелом пропозиції праці.

По-шосте, малі та середні підприємства є значним джерелом надходжень до місцевих бюджетів. 43 % єдиного податку фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності та 23 % єдиного податку юридичних осіб перераховується до місцевого бюджету.

Іншою, але не менш значущою для суспільства, проблемою є розбіжність у темпах розвитку малого підприємництва у великих та малих містах країни. Дослідження з цієї проблематики свідчать, що у великих містах мале підприємництво відчутно скоріше перетворюється у потужний прошарок бізнес-середовища, здатний організовано захищати власні інтереси. У той же час, у невеликих містах кількість малих підприємців залишається незначною, а зміни у їх стані несуттєвими.

В Україні нараховується 350 малих міст, в яких проживає 13% населення країни, лише 22 малих міста протягом останніх років інтенсивно розвиваються; 60% розвивається слабо, 33 % є депресивними [3]. Малі міста є найчисленнішою за кількісним складом групою міст, значна частина їх - це адміністративні центри районів. З малими містами безпосередньо пов’язане життя майже 22 млн. міських та сільських жителів. Ці міста відіграють важливу роль у формуванні поселенської мережі та розвитку і розміщенні продуктивних сил України [1]. Але, в той же час, вони виявляються найбільш вразливими в умовах структурних зрушень економіки, які супроводжуються зростанням безробіття, відмиранням деяких видів виробництва та ін.

Найбільш гострими загальними проблемами розвитку малих міст є:

- недостатній рівень соціального розвитку;
- відсутність необхідних фінансових ресурсів;
- недостатній рівень фінансування з бюджету;
- одностороння спеціалізація підприємств і недостатня завантаженість їх потужностей;
- низькі темпи будівництва житла, об’єктів соціальної інфраструктури;

- недостатні економічні можливості містоутворюючих підприємств,
- обмеженість вибору професій, нерозвиненість сфери обслуговування,
- що ускладнює ситуацію у сфері зайнятості населення та породжує демографічні проблеми малих міст;
- недостатньо розвинута система водо-, енерго-, теплопостачання та каналізаційних мереж.

Вирішити такі проблеми самотужки малі міста виявляються неспроможними. Вони потребують спеціальних заходів з боку держави. Їх системне втілення пропонується у Загальнодержавній програмі розвитку малих міст, затвердженої Верховною Радою України ще у березні 2004 р.

Серед основних завдань програми визначається:

1) розвиток мікрокредитування малого підприємництва, пошук ефективних шляхів взаємодії великих підприємств і суб'єктів малого підприємництва;

2) забезпечення зайнятості населення, зокрема молоді, передусім шляхом створення сприятливих умов для самозайнятості і підприємницької діяльності;

3) створення ринкової інфраструктури та відпрацювання механізму стимулювання малого підприємництва в малих містах, урізноманітнення видів підприємницької діяльності, створення умов вигідної кооперації з великими і середніми підприємствами;

4) сприяння інвестиційній діяльності та розвитку підприємництва;

5) розвиток малого підприємництва, місцевої промисловості, оновлення технологічної бази виробництва.

У великих містах розвиток малого підприємництва відчуває більше позитивних стимулів, що походять від дії ринкових сил. Через це і ринкові відносини в таких містах розвиваються набагато швидше ніж в цілому по країні.

З точки зору суспільного прогресу та, зокрема, економічного розвитку, такі міста відіграють виключно важливу роль. Власно кажучи, саме вони виявилися генераторами економічного прогресу в Європі. Тут вони стали осередками ділової та політичної активності, демократії та ринкових відносин.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст. № 1580- IV від 4.03.2004 р.
2. Власенко С. Вийти із кризи допоможе малий бізнес//Голос України. – 2008. – 18 грудня. – С. 3.
3. Малые города Украины//Бизнес. – http://www.business.ua.

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

заступник начальника фінансово-економічного відділу управління капітального будівництва Миколаївської обласної державної адміністрації

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Ефективність використання бюджетних коштів залишається однією із важливих проблем виконання бюджету. Особливо актуальна ця проблема для України, яка здійснює бюджетну політику в умовах обмежених фінансових ресурсів. З огляду на це першочерговими завданнями для Міністерства фінансів України та інших органів, що здійснюють бюджетний контроль, є визначення пріоритетів при розподілі фінансових ресурсів та забезпечення контролю за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів. Основою реформування бюджетної системи України стало прийняття в 2001 році Бюджетного кодексу України, який визначив перспективну можливість поступового переходу до програмно-цільового методу (далі – ПЦМ) формування бюджету.

Метою запровадження ПЦМ є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів і результатами їх використання на основі визначених цілей та результативних показників [2]. Програмно-цільовий підхід у бюджетному процесі передбачає формування й виконання бюджету у розрізі бюджетних програм головних розпорядників бюджетних коштів, що включає визначення загальної мети кожної бюджетної програми на відповідний період; цілей і завдань програми; видів та напрямів діяльності, які забезпечують реалізацію програми. Це має відбуватися на основі ретельного аналізу необхідних і можливих бюджетних ресурсів для фінансування програми у плановому та наступних роках й очікуваного результату від реалізації бюджетної програми.

Серед принципів розподілу коштів за ПЦМ Левицька С.О. називає насамперед формування видатків за програмами, зосередженість на результатах, стратегічний підхід у плануванні, посилення відповідальності при виконанні, прозорість у витрачанні бюджетних коштів [4, с.35].

Згідно з міжнародною методологією та практикою зарубіжних країн система планування бюджету на підставі програм – це система прийняття рішень щодо розробки, аналізу, впровадження програм та розподілу фінансових ресурсів [3, с.139]. Вона включає три основні етапи: стратегічне планування, формування програм, складання бюджету.

Відповідно до Бюджетного Кодексу України, програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу. [1].

Одним із найважливіших етапів ПЦМ є визначення та оцінка показників результативності програм. Реально розраховані показники дають змогу оцінити віддачу від використання коштів, економічність (співвідношення результатів та витрат), визначити, чи за цільовим призначенням були використані бюджетні кошти, і в кінцевому рахунку – відбирати найбільш ефективні програми при розподілі фінансових ресурсів.

Концепція застосування Програмно-цільового методу в бюджетному процесі (далі – Концепція), затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р, виділяє такі групи результативних показників [2]: показники затрат – визначають обсяги та структуру ресурсів, що забезпечують виконання бюджетної програми; показники продукту – використовуються для оцінки досягнення поставлених цілей; показники ефективності –

визначаються як відношення кількості вироблених товарів (робіт, послуг) до їхньої вартості у грошовому або людському вимірі (витрати ресурсів на одиницю показника продукту); показники якості відображають якість вироблених товарів (послуг).

Звичайно, застосування показників результативності має свої недоліки. У деяких випадках ці показники дають змогу краще розмірковувати про фактори й процеси виробництва, ніж про результати. При порівнянні не зовсім порівнюваних програм (чи організацій) оцінка результатів часто ускладнена. Інколи випадкові фактори можуть призвести до завищення показників ефективності. Водночас випадкові розбіжності між цілями і фактичною результативністю можуть скерувати увагу з важливіших аспектів на менш важливі. Важливо також виявляти обережність під час аналізу можливих наслідків для розроблення майбутньої бюджетної політики.

Оцінка результативності програм, на погляд Перун З.М. [5], є досконалим інструментом управління, який дає можливість здійснити оцінку ефективності використання головним розпорядником коштів на виконання бюджетної програми для досягнення її мети та завдань. Різні результативні показники не повинні розглядатися як такі, що суперечать один одному, а як такі, що доповнюють один одного. Використання показників результативності - це корисний аналітичний інструмент. Чим більше показників результативності, тим краще можна визначити ступінь ефективності використання головним розпорядником бюджетних коштів.

С.І.Мельник, І.Ф.Щербіна наводять наступні переваги застосування програмно-цільового методу [6, с.144]: забезпечує прозорість бюджету та дає можливість за наслідками виконання бюджету оцінити, чи досягнуті поставлені цілі; вимагає більшої дисципліни бюджетного процесу, оскільки встановлює конкретні показники результативності та відповідні показники видатків, і тим самим важче використати ці кошти на інші цілі; підвищує відповідальність головного розпорядника за дотримання відповідності всіх своїх бюджетних програм встановленій меті його діяльності, їх фінансове забезпечення; сприяє підвищенню ефективності розподілу і використання бюджетних коштів, забезпеченню пріоритетних напрямків виходячи з обізнаності та інформованості щодо конкретної бюджетної програми, дає можливість переглянути функціональну класифікацію видатків бюджету для приведення її до міжнародних стандартів.

Проблемними питаннями впровадження ПЦМ, як вважає Левицька С.О. залишаються [4, с.37]: необхідність удосконалення порядку прогнозування видатків на конкретні бюджетні програми майбутніх періодів; відсутність нормативно-правової бази на місцевому рівні; відсутність програмного забезпечення у Казначействі, яке б давало можливість здійснювати обслуговування місцевих бюджетів за видатками.

Отже, нині в Україні розроблено та запроваджено у процес бюджетного планування для ефективного використання фінансових ресурсів основні принципи програмно-цільового методу. Однак, з метою істотного підвищення рівня державного регулювання ефективності використання бюджетних коштів, необхідне удосконалення насамперед науково-теоретичних положень та методологічних основ зазначеного методу.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 року №538-р «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http//www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
3. Базилевич В.Д. Баластрик Л.О. Державні фінанси. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп.і перероб./ За заг. ред. Базилевича В.Д. – К.: Атіка, 2004. – 368 с.
4. Левицька С.О. Впровадження програмно-цільового методу формування бюджетів / С.О. Левицька // Фінанси України. – 2004. – №6. – С.33–37.
5. Програмно-цільовий метод формування бюджету. Навчальний посіб. / З.В.Перун, О.І.Романюк, Н.Н.Товста, Л.П.Літвінцева, С.Лідс (радник), І.В.Ряшенцєва. – К.: Унісерв, 2002. – 72 с.
6. Складання, розгляд та затвердження місцевих бюджетів на основі положень Бюджетного кодексу України. Навчальний посібник./ С.І.Мельник, І.Ф.Щербіна, Дж.Хансен, В.М.Терес, С.Лідс та ін. – К.: Міленіум, 2002. – 276с.

КУЧЕРЕНКО МИКОЛА ЗАУРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НОВАЦІЙ 2014 РОКУ

Податкова система є одним із найбільш важливих чинників сприятливості розвитку підприємництва в державі. Особлива важливість стану податкового клімату для розвитку підприємницької діяльності ставить завдання вдосконалення фіскального простору в перелік пріоритетних напрямів політики держави в цьому напряму.

В 2014 році відбулись радикальні політичні зміни, що стало підґрунтям формування оновлених засад податкової системи. В квітні 2014 року було прийнято Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» [1]. Прийняття зазначеного закону обумовлене необхідністю запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні, збільшення надходжень до бюджету та удосконалення окремих положень Податкового кодексу України.

Частина прийнятих змін набирала чинності вже з 1 квітня 2014 року, а інша частина - 01.01.2015 р. Розглянемо нововведення, привнесені даним Законом.

Податок на прибуток підприємств – зміни діють з 01.04.2014 р. (зміни в абз. 1 п. 151.1 ПКУ, абз. 5-7 п. 10 підрозділу 4 р. XX Податкового кодексу України [2]). Передбаченого раніше зниження ставки податку на прибуток (до

16%) не відбулося. Загальна ставка складає 18%. Не змінились ставки податку на прибуток для суб'єктів індустрії програмної продукції (5%) та для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки (з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2017 року включно - 0 відсотків).

Податок на додану вартість – зміни діють з 01.04.2014 р. Зниження ставки до 17% не відбулося. Загальна ставка ПДВ залишатиметься ще довгий час 20% (пп. «а» п. 193.1, п. 10 підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення»). Окрім цього, введено окрему ставку ПДВ (7%) по операціях з постачання лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів (у тому числі аптечними закладами), а також з постачання виробів медичного призначення за переліком, затвердженим КМУ (пп. «в» п. 193.1, пп. 197.1.27 ПКУ). З 300 євро до 150 євро знижено поріг вартості на міжнародні поштові відправки, які не оподатковуються ПДВ (пп. 196.1.17 ПКУ).

Податок на нерухоме майно – зміни діють з 01.04.2014 р. (ст. 265 ПКУ). Податок на нерухоме майно нараховується виходячи із загальної, а не житлової площі об'єктів житлової нерухомості. Окрім цього, додаткові пільги зі сплати цього податку для фізичних осіб можуть встановлюватись міськими, селищними та сільськими радами.

Земельний податок та орендна плата (зміни в п. 275.1, пп. 288.5.1 ПКУ) Збільшено ставки податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких не проведено, а також переглянуто розмір орендної плати.

Окрім цього Законом також передбачено суттєве підвищення ставок:

- акцизного податку (на пиво, спирт етиловий, інший спирт дистильований, табачні вироби, паливо, транспортні засоби) (ст. 215 ПКУ);
- екологічного податку (ст. 243, 244, 245, 246, 147, 248 ПКУ);
- плати за користування надрами (ст. 263 ПКУ).
- збору за користування радіочастотним ресурсом України (ст. 320 ПКУ);
- збору за спеціальне використання води (ст. 325 ПКУ);
- збору за першу реєстрацію транспортного засобу (ст. 234 ПКУ).

Пенсійний збір З 1 квітня 2014 року Законом запроваджено збір на обов'язкове державне пенсійне страхування при здійсненні операцій з купівлі іноземної валюти в безготівковій та/або готівковій формі у розмірі 0,5% від суми операції. Збір сплачуватимуть юридичні та фізичні особи, які здійснюють відповідні операції (в тому числі і суб'єкти підприємницької діяльності, які застосовують спрощений режим оподаткування (єдиний податок, фіксований податок та фіксований сільськогосподарський податок), та юридичні і фізичні особи, що розташовані (проживають) у зонах гарантованого добровільного відселення та посиленого радіоекологічного контролю). Контроль за сплатою (утриманням) зазначеного збору покладено на Нацбанк. Банки подаватимуть до 20 числа місяця, що настає за звітним, до органів ПФУ звіт про нарахування (утримання) та сплату відповідного збору у порядку та за формою, визначеними Кабміном.

Банківська таємниця З 1 квітня 2014 року закон дозволив банкам розкривати банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб органам фіскальної служби:а) на їх письмову вимогу щодо наявності банківських рахунків; б) при поданні банками у встановленому порядку податкового розрахунку сум доходу у вигляді процентів, нарахованого (сплаченого) на користь фізичної особи.

Єдиний соціальний внесок. Законом N 1166-VII внесено зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» N 2464-VI від 08.07.2010 р. Основні зміни стосуються збільшення надходжень до Пенсійного фонду України, які спрямовуються на виплату трудових пенсій. Для забезпечення цього змінено пропорції розподілу ЄСВ (п. 14, 18, 23 ст. 4 та ст. 10 Закону N 2464) – зменшились частки ЄСВ на соцстрахування на випадок безробіття та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та, відповідно, збільшились частки на пенсійне страхування та соцстрахування від нещасного випадку на виробництві. Згідно з прикінцевими положеннями, дані трансформації набирають чинності з 01.04.2014 р. Загальний розмір ЄСВ змін не зазнав.

Запроваджено обов'язок для всіх фізичних осіб (резидентів або нерезидентів України) сплачувати податок на доходи фізичних осіб у розмірі 5% з доходів у вигляді процентів на поточні або депозитні банківські рахунки, вклад (депозитний) до небанківських фінансових установ згідно із законом або на депозитний (ощадний) сертифікат, незалежно від розміру вказаного доходу. Це відбулось тому, що Законом скасовано абз. 6 п. 1 розд. XIX Податкового кодексу України, яким була встановлена норма про незастосування ставки 5% для відсотків за депозитними рахунками до 1 січня 2015 року. Оскільки ця зміна (п. 35 розд. I Закону) набрала чинності з 1 квітня 2014 року, то з цього числа відсотки за депозитами оподатковуються ПДФО за ставкою 5%. Раніше такі доходи не включалися до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу. Проте той факт, що з 1 квітня проценти оподатковуються за ставкою 5%, Мінфін визнав технічною помилкою, яка в результаті має бути виправлена шляхом прийняття окремого Закону (щодо призупинення на період з 1 квітня до 1 липня 2014 року дії відповідних норм ПКУ в частині застосування ставки ПДФО в розмірі 5 % для процентів). Також, з 1 липня 2014 року Закон передбачає включення до загального річного доходу платника податку доходу, отриманого у вигляді дивідендів, виграшів, призів та відсотків, крім відсотків, сума яких не перевищує на рік 17 прожиткових мінімумів для працездатної особи (у 2014 році - 20706 грн.). Не включатимуться до такого доходу відсотки і дивіденди, які не підлягають оподаткуванню відповідно до норм ПКУ. Оподаткування пасивних доходів, отриманих фізичними особами протягом звітного місяця, буде здійснювати податковий агент за ставкою 15%. У свою чергу, одержувач таких доходів повинен буде здійснити річний перерахунок.

У даному контексті, політика реформ в напрямку формування сприятливого фіскального простору має бути доповнена новими завданнями.

Список використаних джерел.

1. Закон України N 1166-VII від 27.03.2014 р. «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1166-18

2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № № 2755-VI http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

ЛОБОДА ЄЛІЗАВЕТА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Орієнтація країни на модель сталого економічного розвитку вимагає удосконалення існуючих державних програм, спрямованих на реалізацію інноваційного потенціалу національної економіки. У зв'язку з цим першочергова увага має бути приділена науково-технічному прогресу, від ступеню розвитку якого залежатиме майбутнє промислового комплексу країни. Наша увага до проблем промисловості ґрунтується на двох основних положеннях:

1. Промисловість є ключовою галуззю для інноваційного розвитку. Саме тут зосереджені фактори виробництва, на фоні аналізу яких й було сформовано сучасною економічною наукою увесь той теоретичний багаж та аналітичний інструментарій, який становить зміст сучасної концепції інноваційного розвитку. У зв'язку з цим особливо підкреслимо, що результати такого розвитку відбиватимуться у інших галузях економіки, а не навпаки. У межах таких зв'язків вже сформувалися певні залежності, які мають визнаватися причинно-наслідковими.

2. Стан національної промисловості, її ресурсна забезпеченість, технологічна база та механізми управління відтворювальними процесами у галузі є незадовільними з огляду вимог теорії сталого економічного розвитку. Однак це не означає, що Україна має позбавитися чи скоротити свій промисловий потенціал, навіть у випадках його повної невідповідності зазначеними вимогам. У даному контексті може йтися лише про корінну його модернізацію, змістовно пов'язану з вимогами концепції сталого економічного розвитку. Причому, масштаби такої модернізації напряму залежать не тільки від сучасних політичних обставин чи економічної доцільності, а також і від історичних факторів, які з точки зору економічної науки, пояснюють інституціональний характер необхідних перетворень.

У цьому зв'язку варто зазначити, що Україна перебуваючи у складі Радянського Союзу мала високорозвинений промисловий потенціал. Але з набуттям незалежності Україна не змогла належним чином відреагувати на інноваційний виклик внаслідок ринкових перетворень, коли в умовах загальноекономічної розрухи спроба вижити була основним пріоритетом для окремих підприємств і країни в цілому, а розвиток науки і техніки залишився у минулому. Технічний рівень більшості підприємств України відстав від рівня розвинених країн більш як на півстоліття. Причиною цього є і те, що інноваційна активність промислових підприємств, тобто тих, за рахунок діяльності яких здійснюється трансфер знань, з року в рік скорочується [3, с. 150].

Також непокоїть тенденція до скорочення в країні кадрового потенціалу наукових організацій, що безпосередньо забезпечують здійснення наукових досліджень і розробок. Хоча забезпеченість науковими кадрами в Україні зараз відповідає рівню таких країн, як Іспанія, Польща, Чехія, Угорщина, проте є удвічі менше середнього значення цього показника по ЄС в цілому [2, с. 97].

Окрім негативної динаміки відносно скорочення загальної чисельності науковців, в тому числі дослідників, не відповідає вимогам розвитку інноваційної діяльності і побудови інноваційної моделі економіки країни і розподіл кадрового потенціалу по різних видах наукових організацій. З фахівців вищої кваліфікації, що займаються науково-технічною діяльністю в Україні, понад дві третини працює в установах академічного профілю, 8% в галузевих науково-дослідних і проектних організаціях, 12,5% в наукових відділеннях і лабораторіях вищих учбових закладів, і тільки 0,7% в промисловому секторі. Така статистика не відповідає країнам ЄС, де більшість учених і інженерів, зайнятих дослідженнями і розробками, працюють в промисловості [1, с. 235].

Більшість підприємств не розглядають проведення науково-дослідних і конструкторських робіт як необхідну умову успішного функціонування на ринку. Розвиток національної наукової сфери характеризується погіршенням механізму взаємодії промислових підприємств з науково-дослідними організаціями і ліквідацією власних науково-дослідних і конструкторських підрозділів.

Значною мірою це пояснюється тим, що українські виробники на світових ринках сьогодні мають конкурентні переваги за рахунок дешевої робочої сили і сировини, а отже, навряд чи можна чекати від підприємств реалізації іншої інноваційної стратегії. Підтвердженням цього є той факт, що в рейтингу найбільших світових компаній переважають компанії, пов'язані з електронікою, виробництвом комп'ютерів і програмного забезпечення, телекомунікація ми та Інтернет-бізнесом.

На світовому ринку практично відсутні програмні продукти українських програмістів. В Україні немає висококваліфікованих маркетингових менеджерів, які були б здатні вивести високоякісний програмний продукт на світовий ринок [2, с. 103].

Ще однією важливою проблемою розвитку вітчизняної науки являється патентування. На жаль, національна системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні упродовж усіх років незалежності з об'єктивних та суб'єктивних причин фактично не функціонує. І хоча Україна знаходиться в четвертій десятці країн світу по кількості поданих заявок на винаходи, їх питома вага не перевищує 0,1% від загальносвітової кількості [1, с. 336].

Такий стан призводить до економічної стагнації, втрати конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Стратегічний розвиток вітчизняних підприємств можливий лише за умови використання високих, енергозберігаючих технологій, нових матеріалів, нових організаційних форм господарювання.

Характеризуючи сучасне виробництво, варто відмітити широке застосування науки і неухильне поступове перетворення її у безпосередню продуктивну силу. Наука все помітніше виступає в ролі продуктивної сили. Україна має враховувати те, що у майбутньому конкурентоспроможність її економіки може забезпечуватися лише на інноваційно-інвестиційній основі. При цьому держава повинна забезпечити єдність управління економікою з урахуванням раціональних територіальних, структурних і економічних пропорцій, індикативного планування, більшого делегування регіонам повноважень з управління власністю, підприємствами, господарським комплексом в цілому.

Значні резерви для реалізації цього курсу криються у єдності державної і регіональної інвестиційної політики, скоординованого розвитку сучасної структури управління, розробки державної концепції стратегічного розвитку економіки. Поєднані ідеями та методологією сталого економічного розвитку, вони мають сформувати систему орієнтирів

для підприємств, додержання яких забезпечить якісне оновлення складу факторів виробництва у стратегічній перспективі.

Вирішальну роль тут мають зіграти нові стандарти для промисловості, спрямовані на досягнення цілей забезпечення екологічної безпеки, збереження навколишнього середовища та нововведень у енергетичній сфері. Саме з ними й пов'язується сьогодні зміст концепції сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Новий курс : реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / За заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
2. Стратегічні виклики XXI століття суспільства та економіка України: В 3 т. / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка. – Т. 1: Економіка знань – Модернізаційний проект України. – К. : Фенікс, 2008. – 544 с.
3. Україна у цифрах 2013 : Статистичний збірник / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014 – 240 с.

ЛУХАНІНА АННА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТУРИСТИЧНИЙ ЗБІР ЯК СКЛАДОВА МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ (на прикладі міста Одеса)

Туризм є однією з найважливіших сфер сучасної економіки, який позитивно впливає на розвиток інших секторів економіки, включаючи готельне господарство, транспорт і комунікації, будівництво, роздрібну торгівлю, виробництво і торгівлю сувенірами та ін., будучи каталізатором їх розвитку. Крім того, цей вид діяльності спрямований на задоволення потреб людей в ознайомленні з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями різних країн та їх народів.

Ця галузь господарства є фундаментальною основою багатьох розвинених країн світу та країн, що розвиваються. Згідно з даними ВТО її внесок у світову економіку оцінюється в 10,9% світового валового внутрішнього продукту. Подорожі й туризм забезпечують понад 11% міжнародних інвестицій і приносять у скарбницю держав у вигляді податкових надходжень 302 млрд. дол. США.

Законом України «Про туризм» туризм визнано як одну з найперспективніших галузей і проголошено пріоритетним напрямком соціально-економічного та культурного розвитку [2]. Роль органів влади в цьому механізмі полягає у створенні сприятливих умов для діяльності в туристично-рекреаційній сфері, що створить так звані «магніти» для інвестування як масштабних, так і невеликих проектів.

За своїм туристичним і рекреаційним потенціалом місто Одеса посідає одне з провідних місць в Україні. Туризм міста стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію, набуває все відчутнішого значення для місцевого господарства і характеризується за останнє десятиліття, за виключенням кризового 2009 року, позитивною та сталою динамікою [3].

Кошти від туристичної діяльності надходять до місцевого бюджету у вигляді туристичного збору, який належить до доходів загального фонду бюджету міста Одеси. Ставка встановлюється у розмірі від 0,5 до 1% до бази справляння збору. Базою справляння збору є вартість усього періоду проживання (ночівлі) в місцях за вирахування податку на додану вартість. До вартості проживання не включаються витрати на харчування чи побутові послуги, телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, витрати на усний та письмовий переклади, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують (споживають) послуги з тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк.

Платниками збору не можуть бути особи, які:

- постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму, у селі, селищі або місті, радами яких встановлено такий збір;
- особи, які прибули у відрядження;
- інваліди, діти-інваліди та особи, що супроводжують інвалідів I групи або дітей-інвалідів (не більше одного супроводжуючого);
- ветерани війни;
- учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів, що мають ліцензію на медичну практику та акредитацію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- діти віком до 18 років;
- дитячі лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі та санаторно-курортні заклади.

Згідно з рішенням сільської, селищної та міської ради справляння збору може здійснюватися:

- адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;

- квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;
- юридичними особами або фізичними особами – підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною або міською радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою [1].

Наявність конкурентоспроможних послуг та турпродукту дозволить максимально задовольнити відповідні потреби населення України, іноземних громадян, підвищити інвестиційну привабливість м. Одеси, створити умови для залучення іноземних інвестицій, збільшити туристичні потоки до м. Одеси, зміцнити її імідж як курортно-рекреаційного, ділового та туристичного центру міжнародного значення, створити якісний місцевий туристичний продукт [3].

За рахунок виконання заходів, що направлені на вирішення проблем у галузі туризму, надходження до бюджету міста від суб'єктів підприємництва у сфері туризму зростуть на 10%.

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України // Голос України від 04.12.2010. - № 229. – Ст. 268.
2. Про туризм: Закон України від 18.11.2003 № 1282-IV // Урядовий кур'єр, 25.12.2013.- № 244. – Ст.6.
3. Програма розвитку туризму м. Одеси на 2013-2015 роки [Електронний ресурс] / рішення Одеської міської ради від 21.12.2012 р. № 2451-VI. – Режим доступу: http://www.odessa.ua/ru/acts/council/46798/

МАЛИШ НАТАЛІЯ АНДРІЇВНА

професор кафедри управління національним господарством та економічної політики НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Війна та окупація забрали в України 6-7% виробництва. Та найважчі втрати – це людські життя. Погіршуються умови життя, умови для народжуваності у майбутньому і зменшується чисельність нації. Люди не отримують грошей, пенсій, допомог, впали обсяги споживання, скоротилися внутрішній ринок і грошові заощадження. Темпи падіння виробництва свідчать про катастрофічний стан національної економіки. В країні швидко скорочуються робочі місця, згортання активності відбувається, перш за все, у сфері малого і середнього бізнесу [1].

Людям робітничих професій працевлаштуватись легше. Якщо професія неробітнича – працевлаштуватися важче. Але можливо. Так, у столиці ще з часів Майдану працює некомерційна організація «Центр зайнятості вільних людей». Його працівники – волонтери, які допомагають вимушеним переселенцям. Дізнаються вони про Центр від волонтерських організацій «Донбас SOS», «Крим SOS», «Восток SOS». До них звертаються люди у пошуках житла, їх перенаправляють до Центру, а тоді їм пропонують роботу з проживанням. Центр співпрацює з проектом ПРООН «Дорожня карта для людей, які шукають роботу», Мінсоцполітики та державним центром зайнятості.

У пошуках роботи звертаються будівельники, слюсарі, продавці і бухгалтери, економісти, менеджери середньої та вищої ланки, навіть керівники підприємств. Швидше вдається працевлаштуватися тим, хто має будівельні професії: мулярам, штукатурам, газозварювальникам, різноробам і тим, хто займається продажем: продавцям продовольчих та промислових товарів, касирам, операторам кол-центрів в інтернет-магазинах тощо. На них завжди є попит. Також є чималий попит на кухарів, шоферів, охоронців.

Деколи людей запрошували цілими бригадами: наприклад, побудувати дім чи склад, доглядати за свійськими тваринами або вирощувати і збирати городину. Таких пропозицій у базі Центру більш як 100: від маленьких компаній, де не більше 2-3 вакансій, до великих магазинів, автозаправок тощо, де одразу хочуть набрати персонал, часто кілька десятків людей [2].

У травні 2014 р. через початок активних дій, кількість вакансій у Донецькій області знизилася в 1,8 разів, а в Луганській – у 2,2 разів. Середня кількість нових вакансій до початку АТО в Донецьку – 1100-1200, в Луганську – 300-400. Загалом у червні на Міжнародному кадровому порталі HeadHunter Україна було опубліковано 372 вакансії в Донецькій області й 86 в Луганській. Серед роботодавців у Донецьку – аутсорсингові IT-компанії, кілька банків, регіональні компанії і компанія ДТЕК. Близько третини вакансій – пропозиції від компаній із інших областей і країн, які готові працювати з пошукачами регіону. Вакансії пропонують майже у всіх професійних сферах. У Луганську близько половини (47) вакансій запропоновано на місцевому ринку, найчастіше в сфері IT, а решта – пропозиції про роботу за кордоном, переважно в Росії на регіональних промислових підприємствах.

Зміни на ринку праці та в бізнесі спостерігались вже в квітні. Тоді більшість компаній зайняли вичікувальну позицію – роботодавці призупинили підбір персоналу, заморозили великі довгострокові проекти, нові проекти не розпочинали. У травні великі компанії Донецька почали переміщення своїх офісів та персоналу до інших областей – в основному, в Київ, Дніпропетровську область, Харків. Переміщали управлінський і адміністративний персонал – керівництво, фінансову і юридичну службу, служби логістики, закупівель, продажу.

У червні-липні почалося закриття невеликих підприємств, перехід на віддалену роботу. Закрилися, або перейшли на віддалену роботу більшість компаній, що надають послуги у сфері B2B (консалтингові, рекламні, тренінгові компанії). При цьому торгові, дистриб'юторські компанії і далі працювали, хоча й почали скорочувати персонал.

Після початку бойових дій у Донецьку – з другої половини липня – українські торгові компанії закрили свої філії в цьому місті. Донецькі торгові та дистриб'юторські компанії перейшли на «часткову» роботу – це коли виїзди торгового персоналу і робота офісу здійснюються за ситуацією.

Більша частина підприємств середнього бізнесу закрилися взагалі, деякі досі працюють, але теж у економному режимі – їх також зачепили скорочення персоналу. Донецькі філії торгових компаній в основному закрилися – всі ті, хто був орієнтований на ринок регіону. Донецькі торгові компанії, які працювали по всій території України, залишили

необхідну частину персоналу в центральному офісі, але концентруються на роботі в інших регіонах України, або шукають шляхи виходу на міжнародні ринки. Усі ІТ-компанії або перевезли персонал, або перейшли на віддалений режим роботи.

На звільнених територіях Донецької області більша частина підприємств повернулася або повертається до роботи.

У вересні намітилася тенденція до повернення переселенців до Донецька й області, з різних причин, але роботу тут знайти зараз дуже складно. Виробничі підприємства перейшли на економний режим – скоротили число змін, частину співробітників відправили у відпустки без оплати, частину скоротили. У банківському секторі більшість співробітників відправили у відпустки зі збереженням окладів.

Переводять співробітників в інші регіони в основному великі підприємства, які в стані забезпечити офіс і помешкання співробітникам в іншому місті. При цьому практикується часткова оплата житла – є певний ліміт компенсації за житло співробітнику, а решту доплачує він сам. В основному, сума компенсації за житло складає від 2 до 5 тис. грн., залежно від посади.

Середній бізнес не може дозволити собі перевозити персонал до інших регіонів, тому варіантів усього два – або закривати бізнес, або й далі працювати з мінімумом ресурсів, але тільки в тому випадку, якщо це можливо. Працюють віддалено і компанії із ІТ-сектора. Тут аналогічна ситуація – великі відомі компанії перевезли своїх співробітників. Невеликі компанії працюють віддалено – із інших міст, і навіть із інших країн [3].

За даними Міжнародного кадрового порталу HeadHunter Україна, конкуренція серед офісних працівників у серпні складала 5,5 претендентів на одну вакансію. Серед робітничих професій цей показник також зростає, в основному, за рахунок переселенців зі Сходу та Криму. У серпні показник hh.Індекс (відношення кількості резюме до кількості вакансій) складав 5,5. У липні значення цього показника було 4,9, а в червні – 5,3. Незважаючи на значну кількість вимушених переселенців, конкуренція серед офісних працівників у великих містах практично не змінилася і знаходиться на середньорічному рівні, значних коливань цього показника немає.

Експерти з медіа центру «Ukraine crisis» підрахували, скільки Україні коштували бої на Донбасі – майже 12 мільярдів збитків, сотні тисяч безробітних людей та зруйнована інфраструктура. Через конфлікти на Сході роботу втратили загалом понад 460 тисяч людей: 350 тисяч у Донецьку, та ще 115 – у Луганську. Через бойові дії регіон залишили 70% лікарів, а 45 медичних закладів були виведені з ладу через обстріли. Зруйновано інфраструктуру регіону: 4,5 тисячі житлових будинків, 4,7 об’єктів системи енергозбереження, майже три сотні шкіл [4].

Ринок праці України має стабілізуватись як тільки припиняться бойові дії. Державна політика зайнятості має бути посилена та спрямована на створення нових робочих місць, надання пільгових умов роботодавцям, що прийняли на роботу фахівців-переселенців, розвиток малого та мікропідприємництва у конкурентоспроможних для України галузях економіки, насамперед, в аграрній сфері.

Список використаних джерел.

1. Лановий В. Гібридна воєнна економіка [Електронний ресурс]. – «Економічна правда» від 1 жовтня 2014 р. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/ 2014/10/1/494732/.
2. Коваль Л. Куди докласти працю рук своїх вимушеним переселенцям із Криму та сходу [Електронний ресурс]. – «Урядовий кур’єр» від 2 вересня 2014 р. – Режим доступу : http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/uryadovij-kuryer-diznavavsya-kudi-doklasti-pracyu-/.
3. Як виживає бізнес і ринок праці на Донбасі [Електронний ресурс]. – Міжнародний кадровий портал «HeadHunter Україна» від 25 вересня 2014 р. – Режим доступу : http://hh.ua/article/15344.
4. Результати боїв на Донбасі: сотні тисяч безробітних і мільярди збитків [Електронний ресурс]. – «Економічна правда» від 9 жовтня 2014 р. – Режим доступу : http://tsn.ua/politika/rezultati-boyiv-na-donbasi-sotni-tisyach-bezrobitnih-i-milyardi-zbitkiv-infografika-373032.html.

МАЛЯЄВА ТАЇСІЯ СЕРГІЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Основними принципами державної інноваційної політики є: орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційної діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення суб’єктів інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність», об’єктами інноваційної діяльності є: 1) інноваційні програми і проекти; 2) нові знання та інтелектуальні продукти; 3) виробниче обладнання та процеси; 4) інфраструктура виробництва і підприємництва; 5) організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; 6) сировинні

ресурси, засоби їх видобування і переробки; 7) товарна продукція; 8) механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції [1].

Що стосується суб'єктів, то ними можуть бути: 1) фізичні і (або) юридичні особи України; фізичні та (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які здійснюють в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів [2].

Держава гарантує суб'єктам інноваційної діяльності: підтримку інноваційних програм і проектів, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики держави; підтримку створення та розвитку суб'єктів інфраструктури інноваційної діяльності; охорону та захист прав інтелектуальної власності, захист від недобросовісної конкуренції у сфері інноваційної діяльності; вільний доступ до інформації про пріоритети державної економічної та соціальної політики, про інноваційні потреби та результати науково-технічної діяльності, крім випадків, передбачених законом; підтримку щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері здійснення інноваційної діяльності [3]. Разом з цим, держава здійснює контроль за інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання та інших учасників господарських відносин, її відповідністю вимогам законодавства і державним інноваційним програмам.

За характером діяльності та змістом інноваційної діяльності усі суб'єкти поділяють на три групи:

1 група - державні органи управління інноваційної діяльності: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Центральний орган виконавчої влади, Центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності, Державні органи місцевого самоврядування;

2 група - інноваційні підприємства: інноваційні центри, технопарки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори;

3 група - фінансово-кредитні інноваційні установи: державна інноваційна фінансово-кредитна установа, венчурні компанії, інноваційні банки, інноваційні фонди.

Активну участь в інноваційному процесі беруть державні органи управління. Вони визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, а також встановлюють форми стимулювання інноваційних процесів, спрямованих на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Представницькі органи місцевого самоврядування - сільські, селищні, міські ради відповідно до їх компетенції: затверджують місцеві інноваційні програми; в межах коштів бюджету розвитку визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм за кошти місцевих бюджетів, затверджують їх статути чи положення про них, підпорядковують їх своїм виконавчим органам.

Виконавчі органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції: розробляють проекти місцевих інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам; вживають заходів щодо виконання місцевих інноваційних програм; залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку населених пунктів; доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) або комунальним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів місцевих інноваційних програм і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених у відповідному місцевому бюджеті.

Основним суб'єктом інноваційної діяльності є інноваційне підприємство - це підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, якщо більше 70% обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період становлять інноваційні продукти і (або) інноваційна продукція. Інноваційне підприємство може функціонувати у вигляді технополісу, технопарку, інноваційного центру, бізнес-інкубатора і т.д .

Інноваційні підприємства розрізняються переважно цілями проектів і місцевою специфікою їх реалізації. Метою їх створення є інтенсифікація процесу розробки і впровадження у виробництво новітніх техніки і технологій, підготовка висококваліфікованих кадрів.

Однак на сучасному етапі розвитку існують недоліки в інноваційній сфері України: невизначеність концептуальних основ державної політики; недостатній рівень координації дій центральних органів виконавчої влади щодо інституційного обеспенія інноваційного розвитку; слабкість і непослідовність проведення науково-технічної та інноваційної політики; нерозвиненість інноваційної інфраструктури; низький рівень інноваційної культури суспільства; незадовільна ситуація з реалізацією пріоритетних напрямів інноваційної діяльності.

Подолати зазначені недоліки можливо шляхом узгодження державної фінансової, податкової політики з державною політикою у сфері освіти, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності завдяки низці заходів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність».(від 4 липня 2002 р. №40-IV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15
2. Кукурудза І. І. Інноваційна діяльність в регіоні : стан, проблеми, перспективи / І. І. Кукурудза //Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 67–70
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : Стат. зб. – К. : Держкомстат. 2010. – С. 7–17.

МАМЧУР СЕРГІЙ ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯМ МІЖБЮДЖЕТНИМИ ВІДНОСИНАМИ В УКРАЇНІ

Діяльність органів державної влади та управлінських структур місцевого самоврядування, ефективність виконання покладених на них функцій напряму залежить від збалансованості та рівня доходності всієї бюджетної системи країни.

Сьогодні міжбюджетні відносини – найважливіший чинник вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів країни. Саме за допомогою трансфертів з вищестоящого бюджету до бюджетів нижчого рівня відбувається процес забезпечення однакових умов доступу громадян до суспільних послуг незалежно від їх місцезнаходження та місця надання цих послуг [1]. Сьогоднішне завдання державиполягає у створенні такого механізму міжбюджетних відносин, який снане основою ефективності бюджетів усіх рівнів у частині забезпечення добробуту населення та самодостатності територіальної громади. Механізм міжбюджетного регулювання має бути зрозумілий всім учасникам бюджетного процесу та бути єфективним та прозорим, рівним для всіх усіх.

Актуальність подальшого реформування системи надання міжбюджетних трансфертів в Україні, звичайно набуває пріорітетного умовах інтеграціїї країни у Європейське співтовариство для більш ефективного здійснення органами місцевого самоврядування покладених на них обов'язків та функцій.

Аналіз стану міжбюджетних відносин за 2009-2013 роки засвідчив, що система міжбюджетних відносин держави відіграє важливу роль у формуванні місцевих бюджетів та виконанні повноважень та функцій, що покладені на органи місцевого самоврядування, в тому числі у наданні населенню соціальних послуг, гарантованих державою, а також соціально-економічного розвитку регіонів [2].

Проведений аналіз свідчить про посилення залежності місцевих органів влади від центральної влади. Таку ситуацію яскраво відображає частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів, значення якої зростає протягом аналізованого періоду. Надмірна частка трансфертів призводить до того, що органи місцевої влади втрачають зацікавлення до нарощування надходжень від власних та закріплених доходів. Такий стан речей веде до того, що місцеві органи влади в основному виконують делеговані державою повноваження, а не займаються питаннями місцевого значення.

Тому, все те, що відбувалося в нашій країні останні роки – результат надмірної централізації влади. Формування місцевих бюджетів за рахунок міжбюджетних трансфертів, які розподіляються централізовано, не дає достатніх стимулів для їх ефективного використання. Дієвішим способом ліквідації дисбалансу у фінансовому забезпеченні адміністративно-територіальних одиниць порівняно з реформуванням міжбюджетних відносин з використанням дотацій вирівнювання є забезпечення рівноцінного розподілу фінансових функцій та зобов'язань між центром та регіонами, що приведе до суттєвого скорочення міжбюджетних потоків та уможливить підвищення фінансової автономії місцевих бюджетів.

Щоб створити такі мотиви потрібно забезпечити органи місцевого самоврядування власними податковими доходами в обсязі, достатньому для фінансування власних повноважень. Децентралізуючи систему управління і передаючи максимальні повноваження на місця, а також фінансові ресурси для здійснення цих повноваженнь має відбуватись через збільшення частини податків, що залишаютьсяна місцях Тим самим ми надамо громадам реальну можливість розвивати свої території, самостійно вирішуючи куди спрямовувати додатково отриманні ресурси, зменшуючи їх залежність від міжбюджетних трансфертів і громади

Всі ці положення були враховані у Концепції реформи місцевого самоврядування та проект змін до конституції України (щодо децентралізації влади) презентованої у березні 2014 року віце-прем'єр-міністром України Володимиром Гройсманом [3].

Зазначимо, що децентралізація повноважень на рівень громад не означатиме втрату державою контролю за якістю обслуговування громадян органами місцевого самоврядування. Верховна Рада України законами повинна встановлювати стандарти якості надання публічних послуг, які будуть обов'язковими для органів місцевого самоврядування [4].

Альтернативи вдосконалення механізмів міжбюджетних відносин та розширення права місцевих органів влади при формуванні власних бюджетів через запровадження децентралізованої моделі міжбюджетних відносин не існує.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний Кодекс України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572.
2. Звіти про виконання бюджетів Вінницької області за 2009-2013 роки.
3. Урядовий портал. „Реформа місцевого самоврядування - найголовніша на шляху економічного розвитку країни" електронний ресурс http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247079418&cat_id=244276429.
4. Центр політико-правових реформ. „Громадські обговорення концепції децентралізації влади" електронний ресурс http://pravo.org.ua/politicreformandconstitutionslaw/2011-12-14-18-24-53/1710-hromadskist-obhovoryla-proekt-zmin-do-konstytutsii-ukrainy-shchodo-detsentralizatsii-vlady-ta-reformy-mistsevoho-samovriaduvannia.html.

МАСЛЕННИКОВА ОЛЕНА БОРИСІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ ПРАКТИК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТАМИ ГРОМАД

Актуалізація питань бюджетної політики сьогодні викликана необхідністю посилення ролі місцевих органів влади в економічному та соціальному розвитку територій. Територіальні громади залежать від фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Бюджет, у свою чергу, є основним інструментом державного регулювання всіх соціально-економічних процесів у країні. А місцеві бюджети здійснюють важливу роль в процесі соціально-економічного розвитку міст, сіл та регіонів, забезпечуючи фінансування основних потреб громад та їх об'єднань. Проблемам формування видаткової частини місцевих бюджетів присвятили свої праці С.А. Буковинський, О.Д. Василик, О.В. Голинська, В.І. Кравченко, І. О. Кулик, К.В. Павлюк, І.Ф.Щербина та багато інших вчених.

Проте, враховуючи постійні зміни в бюджетному законодавстві та неоднозначність поглядів вчених, проблематика фінансування видатків місцевих бюджетів потребує подальших наукових пошуків.

Важливим напрямком впливу бюджету на економічні та соціальні процеси в державі є його видатки. Видаткова частина місцевих бюджетів відображає наслідки економічних і соціальних процесів в країні, адже видатки місцевих бюджетів безпосередньо пов'язані з інтересами широких верств населення й суттєво впливають на загальний соціальний стан у державі й насамперед на рівень добробуту населення, освіченості, забезпеченості медичними послугами, а також послугами в галузі культури, спорту, соціальної захищеності.

В Бюджетному кодексі України закріплено перелік видатків, що здійснюють місцеві бюджети [1].

Залежно від економічного змісту видатки місцевих бюджетів поділяють на поточні та капітальні. Поточні видатки – частина видатків бюджетів, яка забезпечує поточну діяльність органів місцевого самоврядування. Капітальні видатки – частина видатків бюджетів, яка спрямовується на фінансування капітальних вкладень, придбання основних фондів, капітальний ремонт.

Особливу роль у становленні самостійних місцевих бюджетів відіграє порядок здійснення видатків і їх склад. Найбільшу питому вагу у видатках загального фонду місцевих бюджетів мають видатки соціальної сфери (державне управління, освіта, охорона здоров`я, соціальний захист і соціальне забезпечення, культура і мистецтво, фізична культура і спорт), тобто видатки на виконання делегованих державою повноважень. Питома вага видатків на виконання інших функцій становить незначну частину. Високий рівень соціальних видатків свідчить про переважне виконання органами місцевого самоврядування делегованих повноважень на противагу власним, які стосуються, зокрема забезпечення економічного розвитку території місцевих громад. Таким чином, триває тенденція соціалізації загального фонду місцевих бюджетів і переважного його використання на виконання делегованих державою функцій.

Основними напрямками реформування виконання видаткової частини місцевих бюджетів є:

- підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- впровадження в бюджетну практику методів та засобів управління, притаманних підприємствам приватного сектору, які характеризуються спрямованістю не на процес фінансування, а на досягнення кінцевого результату шляхом найменших витрат;
- моніторинг видатків з метою встановлення реального використання ресурсів;
- реалізація програми аналізу бюджетних видатків за галузями й моніторингу видатків за найважливішими напрямами як складового елементу комплексного бюджетного процесу, що забезпечує прийняття обґрунтованих рішень щодо розподілу бюджетних ресурсів.

Важливого значення набуває впровадження програмно-цільового методу, який допомагає зміцнити та підвищити ефективність бюджетного процесу. Метою запровадження програмно-цільового методу є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів і результатами їх використання на основі визначених цілей та результативних показників [2, с.99]. Програмно-цільовий підхід у бюджетному процесі передбачає формування й виконання бюджету у розрізі бюджетних програм головних розпорядників бюджетних коштів, що включає визначення загальної мети кожної бюджетної програми на довгостроковий та середньостроковий періоди [3, с.5]. Саме такий підхід використовується при плануванні бюджету розвинених країн світу, в тому числі ЄС, США, Канади, Австралії, Нової Зеландії [2, с.47-50].

Головна з принципових відмінностей даного методу від традиційного постатейного бюджетування в тому, що виконання бюджету оцінюється з точки зору не тільки ступеня виконання тих чи іншихбюджетних статей, але й ступеня виконання поставлених цілей і задач. Для цього розробляється ввводиться спеціальна система показників, які дозволяють на регулярній основі відстежувати ступень досягнення цілей і виконання задач, проводити моніторинг і оцінку ефективності бюджетних видатків. Це дає змогу оцінити результативність бюджетних видатків, підвищити відповідальністьрозпорядників та одержувачів бюджетних коштів за їх ефективне використання та на основі отриманих даних визначити оптимальні шляхи використання ресурсів в інтересах громадян [1, с.92].

Таким чином, застосувавши запропоновані заходи можливо досягнути успішного вирішення існуючих проблем.Але перелічені шляхи вдосконалення системи видатків місцевих бюджетів потребують не раптового введення, що може призвести до непорозумінь, а поступового впровадження.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-III [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. – Назва з екрану.
2. Голинська О.В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу: [монографія] / Голинська О.В., – Одеса: ВМВ, 2013. – 272 с.
3. Кулик І.О. Шляхи удосконалення управління місцевими бюджетами [Електронний ресурс].- http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/2/11.pdf

МАСЛОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

аспірант кафедри загальної економічної теорії
Одеського національного економічного університету

НАЦІОНАЛЬНИЙ БОРГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Бюджет є тим засобом, без якого держава не може виконувати своїх функцій, головним джерелом сили державного управління. Тому питання наповнюваності та ефективного витрачання бюджету є першочерговим.

Принцип економічної ефективності передбачає, що доходи державного бюджету не повинні перевищувати його витрат, в іншому випадку це б означало недофінансування деяких програм, які могли б бути запроваджені додатково. З

іншого боку, якщо витрати перевищують доходи, то необхідно вишукувати кошти для їх покриття. Дане протиріччя вирішується через залучення додаткових коштів за допомогою державних позик. Сформований в такому випадку державний борг в результаті призводить до певних наслідків.

Державний борг поділяється на зовнішній та внутрішній. По зовнішньому боргу проценти, що виплачуються, уходять за кордон, тоді як при внутрішніх запозиченнях кошти переходять від однієї частини населення до іншої. Класики політичної економії казали, що відсотки, сплачувані за внутрішніми державними боргами – це є «плата правої руки лівій», і немає ніякої різниці для багатства країни, платяться ці відсотки, або не платяться [1, с.203]. Тому для економіки держави більш привабливими є саме внутрішні запозичення.

Традиційно економісти висловлювали загалом негативне ставлення до державного боргу, так як він вважається причиною скорочення національних інвестицій і стримування накопичення капіталу. Всі класики сходилися, загалом, на тому, що державний борг є тягарем для держави, що краще шукати інші засоби для покриття державних витрат, щоб не заганяти населення країни в кабалу боргового тягаря. Представляється очевидним зв'язок боргу і зростання податкового навантаження населення.

Але чи обов'язково зростання державної заборгованості означає збільшення податкового тягаря? Справа в тому, що при розгляді даної проблеми економісти, як правило, не включали в аналіз економічне зростання. Вони вважали, що зростання державного боргу неминуче призводить до зростання податкового тягаря [1, с.201], але, при зростанні вартості річного продукту країни, так само зростатиме сума податкових надходжень, що отримує держава, навіть при незмінному рівні податкового навантаження. Таким чином, за умови економічного зростання податковий тягар може не тільки не рости, але навіть знижуватися. Що стосується зростання податкового тягаря, то достатньо проаналізувати динаміку податкового навантаження по розвиненим країнам, щоб побачити стабільність в рівні показника (рис. 1).

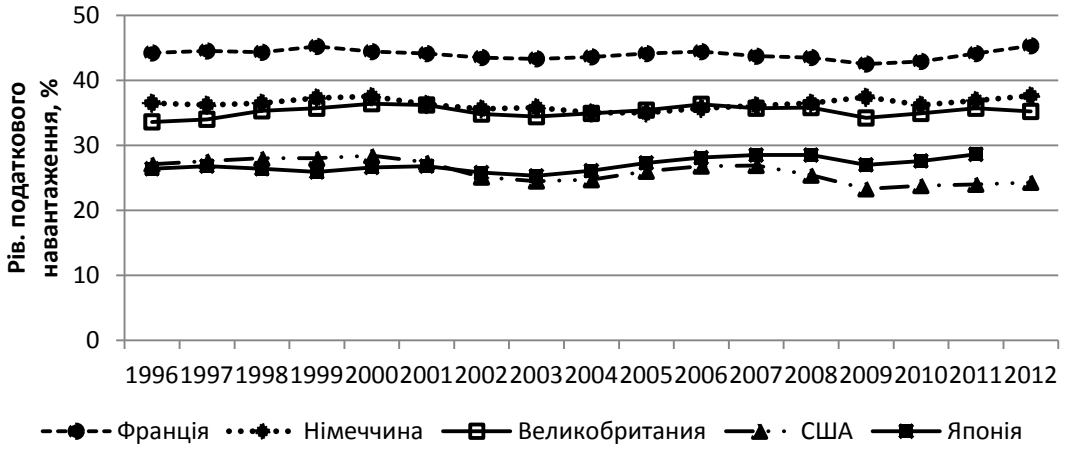

Рис. 1. Динаміка показника податкового навантаження у деяких розвинених країнах в період з 1996 по 2012 рік [4]

Як ми бачимо, рівень податкового навантаження змінюється незначно, в той же час, із зростанням ВВП росте і сума податкових надходжень до скарбниці держави. Це дозволяє покривати більшу суму відсотків по накопичуваним боргам. На наступному графіку (рис. 2) пропонується порівняти темпи зростання державного боргу із змінами в податковому навантаженні. Для прикладу взято країни з попереднього графіка з найвищим і найнижчим податковим навантаженням - Франція і США - але ситуація в інших державах подібна до тієї, що представлена на графіку нижче. Для зручності і наочності показник темпу приросту державних боргів розраховувався щодо рівня 1995 року.

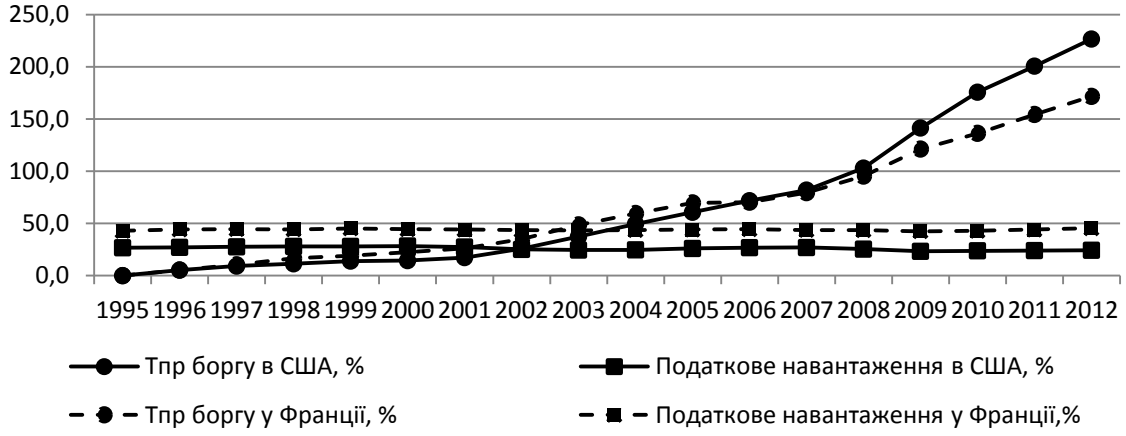

Рис. 2. Порівняння росту обсягу державних боргів і змін в рівні податкового навантаження в США та Франції в період з 1995 по 2012 рік [2, 3, 5]

Як ми бачимо з наведених статистичних даних, тягар податків залишається приблизно на одному рівні, і коливання в цьому рівні жодним чином не співмірні із змінами в зростанні державних боргів. Також цікавим буде порівняти зміну у темпах росту ВВП та державного боргу. Для прикладу візьмемо Великобританію (рис. 3).

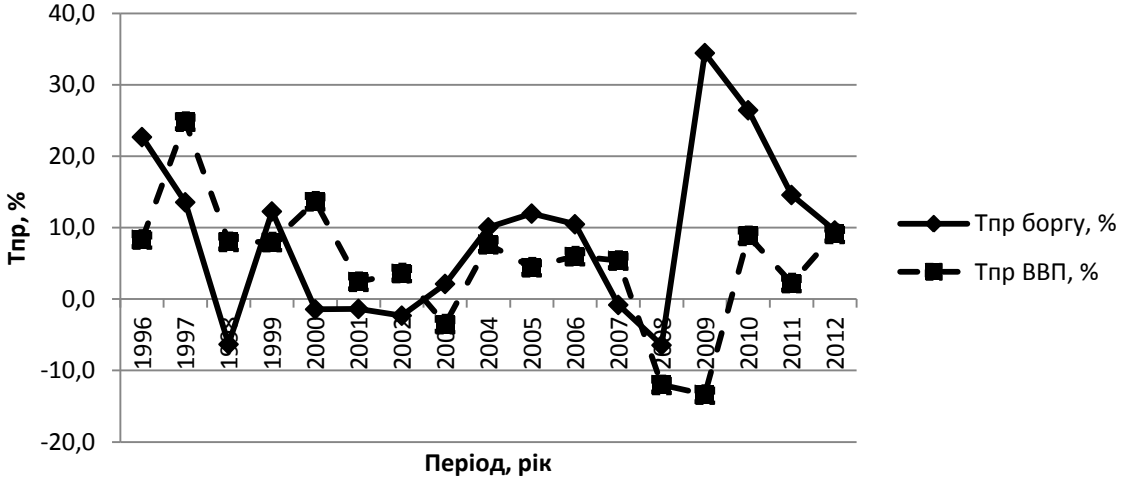

Рис. 3. Порівняльний аналіз темпів приросту державного боргу і ВВП у Великобританії в період з 1996 по 2012 рік [2, 3]

На графіку (рис. 3) можна простежити таку тенденцію: за періодом інтенсивного зростання державного боргу слідує період росту ВВП. Ми бачимо, що за значним приростом держборгу в 1999 році слідує прискорення зростання ВВП в 2000 р, за ростом боргу в 2003 р - зростання ВВП в 2004 р, за ростом боргу в 2009 р - зростання ВВП в 2010. Більш значне накопичення боргу передує більш високому рівню темпу приросту ВВП. Справа у тому, що державне запозичення – це джерело коштів, яке може використовуватися для розвитку виробництва і оживлення економіки, але за умови, що кошти, які залучаються за допомогою державного кредиту, будуть направлятися в якості інвестицій на стимулювання попиту і розвиток реального сектора економіки, а не на одноразові негайні потреби.

Хоча державний борг обтяжує економіку необхідністю його обслуговування, нарощування його обсягів може послужити фактором стимулювання економіки, важелем, який допомагає згладити негативні наслідки кризи.

Список використаних джерел.

1. Рикардо, Давид. Сочинения [Текст] : в 4 т. Т. 1. Начала политической экономии и налогового обложения / Давид Рикардо ; перевод под ред. члена-корреспондента Академии Наук СССР М.Н. Смит. – М. : Государственное издательство политической литературы, 1955. – 360 с.

2. Eurostat (2014). GDP and main components. Available: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do ?dataset=nama_gdp_c&lang=en. Last accessed 5th Oct 2014.

3. Eurostat (2014). Government deficit/surplus, debt and associated data. Available: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_dd_edpt1&lang=en. Last accessed 5th Oct 2014.

4. The Organisation for Economic Co-operation and Development (2014). Revenue Statistics. Available: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV. Last accessed 5th Oct 2014.

5. Treasury of the USA (2013). The Debt to the Penny and Who Holds It. Available: http://www.treasurydirect.gov/govt/reports/pd/pd_debttothepenny.htm. Last accessed 5th Oct 2014.

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ШЛЯХИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Україна завжди вважалась аграрною країною і для економіки та суспільства велике значення мав стан розвитку сільських територій. На початку минулого століття (у 1913 році) сільське населення складало 80,7% його загальної чисельності. Проте, поступово, його частка зменшувалась й у 1966 році сільського населення стало менше ніж міського (48,8%) [4, с.342]. На 1 січня 2012 року відсоток сільського населення в середньому по Україні знизився до 31,2 %. Хоча у деяких регіонах сільського населення ще більше ніж міського. Наприклад, у Закарпатські області його 62,8%, Чернівецькій – 57,7%, Івано-Франківській – 56,7%, Тернопільській – 56%, Рівненській – 52,2%, Вінницькій –50,1% [5, с. 23].

Сільське середовище «складає 80% загальної території країни, на якій розташовано 28,6 тис. населених пунктів» [1, с.20].

Особливості сільських територій полягають у розвитку переважно агропромислового виробництва, використанні території в основному для сільськогосподарського виробництва, забудові територій помешканнями садибного типу, дрібнодисперсному розселенні, руральному (сільському) способі життя на відміну від урбанізованого (місцевого), нерозвиненій сфері соціальних послуг, належності до зони рекреації та меліорації, багатоетнічному складі мешканців з переважанням українців [3, с.23].

Основні проблеми розвитку сільських територій пов'язані з суттєвим зниженням обсягів сільськогосподарського виробництва, яке є основою забезпечення життєдіяльності населення. Спад виробництва спостерігався до 2000 року, в якому вартість виробленої продукції у постійних цінах 2010 року становила лише 29% від обсягу 1990 року, а з продукції тваринництва – лише 15%. У 2011 році вдалося відновити 61% загального обсягу сільськогосподарської продукції та 36% продукції тваринництва [розраховано за 5, с.139]. Наступним чинником повільності розвитку сільських територій є низький рівень оплати праці в сільському господарстві. У 1995 році він становив 50% від середнього рівня по Україні та 42% від оплати в промисловості. У 2011 році співвідношення оплати праці дещо покращилось, але залишається достатньо суттєва різниця: 70% від середньої заробітної плати по Україні та 59% від оплати праці в промисловості [розраховано за 5, с.391].

Високий рівень безробіття, відсутність належних умов для проживання, організації дозвілля, розвитку особистості створюють передумови для поширення міграції. Тільки у 2011 році Херсонщину покинуло 1127 осіб, з них 716 мешканців виїхали з районів області [6, с.319].

Світовий досвід доводить, що запобіганню вимушеної міграції та «вимирання села» внаслідок відсутності можливості працевлаштування населення сприяє розвиток у сільській місцевості несільськогосподарських видів діяльності. Це стає загальною тенденцією в світі, навіть у розвинених країнах важко за рахунок державного бюджету здійснювати постійну підтримку сільгоспвиробників, фінансувати програми розвитку сільських територій. До того ж надія тільки на державну підтримку породжує пасивність аграріїв щодо підвищення ефективності виробництва та прогнозування попиту на продукцію.

Західні економісти-аграрії доводять, що сільське господарство здатне конкурувати з іншими галузями економіки. Схожі ідеї висловлюють і українські фахівці, які вважають, що особливі пільги для аграрного бізнесу не є першочерговою необхідністю [2, с.62–63].

Поєднання різних видів діяльності дозволяє фермерам отримувати за рахунок них переважну частку доходів, самостійно підтримувати аграрний бізнес, стає підґрунтям розвитку сільських територій, ринкової та соціальної інфраструктури, дає змогу поєднувати переваги життя в сільській місцевості, харчування свіжими екологічно чистими продуктами з отриманням усього спектра сучасних послуг.

Найбільш поширені види діяльності, які дозволяють формувати багатофункціональне сільське господарство – це послуги бізнесу, агросервісу, консалтингова, фінансова та страхова діяльність [1, с.69].

Для України розвиток підприємницької діяльності у сільській місцевості має надзвичайне значення, оскільки сучасний рівень економічного розвитку країни не дає можливості державі забезпечити фінансування необхідних соціальних програм. При цьому в першу чергу необхідно потурбуватись про підвищення платоспроможності селян, щоб вони мали можливості оплачувати послуги.

Однією з найбільш прибуткових сфер діяльності вважають туризм. Найбільш швидкими темпами зростає сектор зеленого туризму. На відміну від звичайного туризму, який може використовувати ресурси узбережжя річок і морів, гірських ландшафтів, мінеральних вод чи грязелікарень, розташованих у сільській місцевості, сільський туризм надає можливість проживати в агрооселях та користуватись послугами, які надають їх власники.

Сільський туризм можливо розглядати як вид підсобної та підприємницької діяльності.

В останні роки на сільських територіях південних регіонів України почала активно розвиватись саме підприємницька діяльність. Створюється у сільській місцевості приватний готельний фонд, спеціалізовані агротуристичні села та культурно-етнографічні центри, які виробляють специфічну для певної території продукцію та демонструють особливості національного сільськогосподарського виробництва. Створюються центри для відпочинку рибалок. Але ще недостатньо розвивається підсобна діяльність, яка дозволяє отримувати додаткові доходи не підприємцям, а саме селянам, які працюють у сільському господарстві або обслуговуванні чи соціальній сфері за рахунок: надання в оренду кімнат, ділянок для наметів, спортивних майданчиків; продаж домашніх страв, сувенірів; організації піших, кінних або на човнах прогулянок, полювання, рибалки; сприяння заготівлі лікарських трав, грибів, ягід; залучення до участі у національних обрядах, польових роботах, тощо.

Сільські території мають стати привабливими для проживання та бажаним місцем відпочинку для мешканці великих міст.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що для системного відродження сільських територій України необхідно стимулювати впровадження інноваційних технологій у сільськогосподарське виробництво, раціональне природокористування та відновлення природних ресурсів, формування багатофункціонального господарства та соціальної інфраструктури.

Промислово розвинені регіони, які забруднюють оточуюче середовище, мають прийняти активну фінансову участь у відродженні сільських територій заради збереження природних ресурсів країни та сприяння створенню передумов для якісного відпочинку та оздоровлення своїх мешканців у сільській місцевості.

Список використаних джерел.

1. Губені Ю Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики / Ю.Губені // Економіка України. – 2007. – №4. – С. 62–70.
2. Онегина В. Смена аграрной парадигмы и государственная аграрная политика в развитых странах / В. Онегина // Экономика Украины. – 2005. – №11. – С. 62–67.
3. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління: Монографія / О.І.Павлов. – Одеса: Астропринт, 2006. – 360с.
4. Статистичний щорічник України за 2007 рік / За редакцією О.Г.Осауленка. – К.: Консультант, 2008. – 571с.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За редакцією О.Г.Осауленка. – К.: ТОВ «Август-Трейд», 2012. – 559 с.
6. Статистичний щорічник Херсонської області за 2011 рік / За редакцією В.А.Вознюка. – Херсон : Головне управління статистики в Херсонській області, 2012. – 523 с.

МОЗГОВА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

доцент кафедри економічного аналізу
Одеського національного економічного університету, доцент, к.е.н.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Регіональне конкурентне середовище у сфері внутрішньої торгівлі розвивається надзвичайно повільно і фрагментарно, конкурентна боротьба суб'єктів ринку малоефективна, а конкурентні позиції переважної більшості торговельних підприємств є слабими. Вітчизняні підприємства витісняються з традиційних секторів торгівлі зарубіжними суб'єктами, які контролюють нині основні сегменти товарного ринку України; розширюється недобросовісна конкуренція, що проявляється у зростанні розмірів тіньових товарних та грошових потоків, збитково функціонує близько третини підприємств і організацій торгівлі.

Виникає необхідність наукового обґрунтування конкурентоспроможності бізнес-процесів суб'єктів господарювання у сфері внутрішньої торгівлі.

Методологічні підходи регіонального управління конкурентним розвитком викладені в працях відомих дослідників конкуренції Г. Азоєва [1], Л. Лігоненко [2], М. Портера [3], Р. Фатхудінова [4], А. Юданова [6]. В них висвітлені сутність конкуренції, різні аспекти конкурентної політики, а також характер сучасних конкурентних стратегій і концепцій у торгівлі. Однак глибинні процеси формування конкурентного середовища у торговельній сфері, особливості її розвитку і аналітичної оцінки інтенсивності конкурентного середовища по суті не розроблені.

Недостатній рівень конкурентоспроможності підприємств сфери торгівлі, відсутність теоретичних розробок розвитку конкурентного середовища та її інтенсивності в умовах поглиблення ринкових відносин визначили актуальність теми, коло проблем та структуру даного розділу.

В економічній літературі проблема оцінювання конкурентного середовища в основному розглядається з позицій виробничої сфери. Щодо торгівлі загалом і зокрема роздрібної торгівлі, то такі дослідження практично не проводилися. Внаслідок цього, вплив факторів, які розкривають сутність кожної з сил та ознаки їх прояву у сфері роздрібної торгівлі, практично не розкриті. Крім того, вони є необхідними для визначення ступеня впливу кожної із п'яти сил конкуренції на інтенсивність конкурентного середовища [3, с. 46].

На основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо визначення сутнісних характеристик конкурентного середовища можна констатувати, що воно являє собою умови та результат взаємодії значної кількості суб'єктів ринку і встановлює відповідний рівень економічного суперництва, а також можливість впливу окремих суб'єктів на загальну ситуацію. Конкурентне середовище утворюється не лише при взаємодії суб'єктів ринку в процесі суперництва, а в першу чергу – відносинами між ними. Так відносини мають виражену специфіку і конкретні прояви залежно від поведінки і функцій суб'єктів ринку, які впливають на формування конкурентного середовища. Для сфери торгівлі конкурентне середовище можна визначити як сукупність економіко – організаційних та соціальних умов, в яких торговельні підприємства ведуть конкурентну боротьбу за споживача, постачальника та вагому частку ринку.

Необхідно зазначити, що серед науковців панує думка про те, що системний підхід до конкурентоспроможності торгівельного підприємства потребує опиратися на методологію BSC. В ній всі основні бізнес – процеси мають бути поділені на технологічну та організаційну складові. Модель оцінки конкурентоспроможності бізнес – процесів підприємства буде базуватися на 5 ключових аналітичних комплексах:

1. аналіз фінансового стану;
2. аналіз технологічного процесу;
3. аналіз організаційного процесу;
4. аналіз ринкового середовища;
5. аналіз персоналу.

Таким чином, поєднання аналітичної оцінки зовнішніх факторів впливу конкурентного середовища з детальним аналізом внутрішніх факторів бізнес-процесів дозволить підвищити рівень конкурентної позиції торговельного підприємства.

Таким чином,ситуаційний аналіз параметрів діяльності підприємств роздрібної торгівлі повинен здійснюватися у певній послідовності:

- аналіз ситуацій за операціями складових торговельно-технологічного процесу;
- групування ситуацій за характером їхнього впливу на діяльність підприємства;
- розробка плану заходів щодо мінімізації впливу загрозливих і максимізації сприятливих ситуацій;
- реалізація заходів (прийняття відповідних рішень);
- моніторинг і корегування заходів;

Список використаних джерел.

1. Азоев Г.Л. Конкуренция, анализ, стратегия и практика / Г.Л. Азоев. – М.: Центр економики и маркетинга, 1996.
2. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: [навч. посіб.] / Л.О. Лігоненко, М.В. Тарасюк, О.О. Хіленко; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К.: КНТЕУ, 2005. – 377с.
3. Портер М.Е. Стратегія конкуренції / Майкл Е. Портер; пер. З англ. А. Олійника, Р. Скільского – К.: Основи, 1997. – 390 с.
4. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: Экономика, стратегия, управление / Р.А. Фахутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000.
5. Футало Т.В. Формування конкурентних систем у сфері торгівлі: [монографія]. – Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2006. -292с.
6. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика / А.Ю. Юданов. – М.: АКАЛИС, 1996. -272.

НЕМОДРУК НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

кандидат економічних наук

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЦІНАМИ В УКРАЇНІ

Державне реформування економіки є необхідним елементом функціонування економіки будь-якої країни. Однією з форм такого регулювання є державне регулювання цін.

У цивілізованих країнах держава не відсторонюється від контролю за цінами та від розумного регулювання цін, при цьому, вирішуючи питання різноманітними методами, з урахуванням особливостей розвитку ринкової економіки в кожній із них. Питання забезпечення державного контролю за формуванням та застосуванням регульованих цін є стратегічно важливим як для влади, так і для суспільства, інтереси якого повинна захищати влада.

Найбільш ефективний державний контроль за цінами забезпечується тоді, коли відповідні функції та повноваження сконцентровані в одному органі. Позитивними прикладами служать Вища рада по цінам при Міністерстві економіки та фінансів Іспанії, Федеральне відомство по контролю за цінами в Швеції, Бюро цін управління економічного планування в Японії та багато інших.

Слід відзначити, що Франція є однією з небагатьох промислово розвинутих країн, де тривалий час діяв достатньо жорсткий режим державного регулювання цін. Воно частково діє до теперішнього часу. Протягом майже 40 років (1947-1986 р.р.) державне регулювання цін було складовою частиною політики «дирижизма» (державного регулювання економіки). Складна економічна ситуація в країні, що склалася на початку 1947 р., різке зниження купівельної можливості французького франку, його девальвація, обумовили необхідність прийняття рішучих засобів щодо контролю за цінами. Протягом 1947-48р.р. у країні діяла політика контрольованої свободи цін, а в період 1949-57р.р. було прийнято шість законів про блокування цін, що призвели до поступового збільшення цінового контролю. В 1960-62 р.р. була здійснена майже повна лібералізація цін на промислові товари, а вже в 1963 р. Уряд прийняв рішення про чергове блокування цін у зв'язку з проведенням нової політики в економіці («розвиток без інфляцій»).

У період з 1965-72 р.р. державне регулювання цін здійснилось через так звані контракти стабільності, програмні контракти та контракти проти підвищення цін. В 1970 роках Уряд Франції знову став використовувати систему засобів по блокуванню та регулюванню цін. Так у другому півріччі 1975 року були тимчасово заблоковані ціни на всі товари та послуги державного та приватного сектору економіки, а в 1976 р. ціни в держсекторі мали можливість підвищитись лише на фіксований рівень відсотків. На окремих етапах розвитку економіки заморожувались 100% цін.

З травня 1975 р. у Франції розпочалася поступова лібералізація цін, яка закінчилась в 1986 р. При цьому лібералізація цін не означала повного припинення втручання держави в процес ціноутворення. Перехід від політики прямого втручання в справи управління підприємствами до системи глобального регулювання означав для економіки лише зміну форм втручання – перехід до непрямих методів впливу на ринок та ціни.

Лібералізація цін призвела до необхідності зміни структури державних органів з контролю за цінами. У теперішний час у Франції працює майже три тисячі державних контролерів за цінами, які підпорядковані Міністерству планування та фінансів, галузевим міністерствам та департаментам. Жорсткий контроль за цінами, що існував у Франції майже 30 років, на етапі інфляційного розвитку економіки та низької загальносвітової кон'юнктури сприяв стабілізації економіки країни.

Слід зазначити, що в Україні станом на сьогодні склалася інша ситуація. Відповідно до розвідок, проведених у регіонах України в травні 2013 р. (соціологічна група «Рейтинг», «Проблеми, що турбують громадян»), на четвертому місці рейтингу проблем в Україні, що найбільше турбують громадян, було питання контролю за ростом цін. Більш важливим громадяни вважали тільки безробіття, корупцію в державних органах та низький рівень виробництва. При цьому, в рейтингу проблем, що стосуються громадян особисто, питання контролю за цінами було на першому місці, на другому – безробіття.

Зважаючи на те, що відповідно до статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів повинен забезпечувати проведення державної цінової політики, саме держава має забезпечувати соціальні гарантії населення у випадку зростання цін. А сьогодні, в умовах різкого зростання цін та фактично заморожування рівня соціальних виплат, питання контролю за формуванням та застосуванням цін набуває критичної значущості. Слід нагадати, що одним із перших економічних законів незалежної України був Закон «Про ціни та ціноутворення», прийнятий Верховною Радою у грудні 1990 року. Тобто держава чітко розуміла важливість захисту громадян від необгрунтованого зростання цін. Вже в квітні 1991 року була створена Державна інспекція України по контролю за цінами. Тоді регулювалось майже 100 % цін (тарифів), діяла ще радянська прейскурантна система, але незважаючи на застарілість методів регулювання та застосування цін, свій позитивний вплив на стримування зростання тарифів у житлово-комунальній, транспортній та деяких інших галузях у буремні 90-ті роки вони відіграли. Але в 1999 р. було вирішено лібералізувати ціни на всі товари, у тому числі соціально важливі. Було скасовано державне регулювання і вже через 2-3 місяці рівень цін збільшився на 30-50 % і продовжував подальше повзуче зростання. Тільки після так званої «зернової кризи « 2003 р., коли через поганий врожай відбулося різке збільшення цін на хліб, борошно, м'ясо та інші соціально важливі продтовари держава почала відбудовувати систему регулювання цін на соціально важливі товари. А в 2006 році після 2-3-разового збільшення в регіонах країни вартості житлово-комунальних послуг почали створювати систему формування тарифів на них.

2014 рік приніс свої зміни в державній політиці цін. На фоні проголошеного НБУ зменшення вартості національної валюти на 62 % та очікуваної на кінець року 19 % інфляції, вже зафіксованого Мінфіном зростання цін на продовольчі товари до 56 %, міський транспорт – вдвічі, ліки – 120%, житлово-комунальні послуги – 2-3 рази, в Україні готується повне скасування державного регулювання цін (тарифів) на соціально важливі товари та послуги. Постановою КМУ від 10.09.2014 року №442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» утворена Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, об'єднавши в її складі Державну ветеринарну і фітосанітарну службу, Державну інспекцію з питань захисту прав споживачів і Державну санітарно-епідеміологічну службу, додавши їй також функції із здійснення державного контролю (нагляду) за дотриманням вимог щодо

формування, встановлення та застосування державних регульованих цін. Складно зрозуміти логіку дій, якою керувались фахівці, що готували цю Постанову, які вирішили надати неекономічній службі економічні функції. Якщо було неможливо зберегти Держцінінспекцію, то краще було б віддати її функції Антимонопольному Комітету України, якому вони більш притаманні. І тому сподівання, що утворена служба зможе захистити громадян від подальшого зростання цін мізерні.

НЕЧИПУРЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Однією з найважливіших складових фінансової політики держави є бюджетна, яка за своїм призначенням має суттєво впливати на визначення курсу розвитку країни, відображати інтереси держави, забезпечувати реалізацію її функцій, що потребує бюджетних коштів [1, 2].

В Україні фінансова діяльність органів місцевого самоврядування регулюється центральною владою. Ця діяльність регламентується чинним законодавством, а також указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України.

Управління місцевими фінансовими органами здійснюється за принципом подвійного підпорядкування. Його суть полягає в тому, що фінансовий орган підпорядковується «по вертикалі» вищому фіноргану, і «по горизонталі» – голові державної адміністрації (міському голові).

Основні завдання місцевих органів влади в галузі фінансів спрямовані на складання та виконання місцевих бюджетів, забезпечення контролю за цільовим, раціональним, економічним і ефективним використанням бюджетних коштів, створення належних фінансових умов для виконання функцій місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, їхніми виконавчими органами, а також підприємствами, організаціями та установами місцевого підпорядкування.

Контроль за виконанням місцевого бюджету та використанням органами державної виконавчої влади та виконавчими органами місцевих Рад здійснює місцеві ради, які самостійно визначають організаційні форми здійснення такого контролю.

Органи державної виконавчої влади та виконавчі органи місцевих рад разом з органами Міністерства фінансів України здійснюють контроль за станом надходження доходів відповідного бюджету та правильністю використання підприємствами, установами і організаціями виділених їм з відповідного бюджету асигнувань.

Органи державної виконавчої влади та виконавчі органи місцевих рад вищого рівня здійснюють нагляд за виконанням бюджету відповідними виконавчими органами нижчого рівня, виходячи з вимог дотримання чинного законодавства, рішень органів державної виконавчої влади, рад та їх виконавчих органів вищого рівня, прийнятих у межах їх компетенції. У разі, якщо бюджетні субвенції, виділені бюджету нижчого територіального рівня, не витрачено у встановлений строк або вони витрачаються не за цільовим призначенням, субсидіювання припиняється, а виділені кошти підлягають поверненню до бюджету, з якого їх було отримано.

Місцеві ради та їх постійні комісії можуть у процесі виконання бюджету вимагати від відповідного виконавчого органу, його фінансових та інших органів, органів управління позабюджетних фондів будь-яку інформацію, пов’язану з виконанням бюджету. Порядок і строки надання такої інформації визначаються відповідними радами. Вони можуть також прийняти рішення про залучення аудитора для проведення перевірки виконання бюджету.

Управління місцевими фінансами здійснюють місцеві представницькі та виконавчі органи влади, зокрема їхні фінансові підрозділи.

В Україні є два основні види місцевих фінансових органів. Це фінансові органи місцевого самоврядування та місцеві фінансові органи виконавчої влади.

Варто зазначити, що діяльність органів місцевого самоврядування має достатню правову основу для всебічного функціонування і розвитку в умовах законодавчого закріплення багатьох прав і свобод. Але, як виявляється на практиці, з цього приводу виникають численні колізії, а з них, в свою чергу, породжуються суперечності між суб’єктами публічних правовідносин, в чому ми, як пересічні громадяни – учасники місцевої громади, не зацікавлені. Адже в такому випадку не вирішуються численні питання місцевого рівня, а якщо це має великомасштабний характер, то можна вже говорити про «хворобу» цілих регіонів нашої держави.

Систему місцевого самоврядування необхідно розглядати в комплексі з іншими суспільними регулятивними елементами. Одним із найвпливовіших елементів є державне управління, з яким самоврядування знаходиться у своєрідному діалектичному співвідношенні. На стику двох систем – місцевого самоврядування і місцевої державної виконавчої влади можна спостерігати протиріччя, втілені у вертикалі нормативно-правових актів, що є нічим іншим як колізіями. Так, наприклад, порівнявши положення ч. 1 п. 2 ст. 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [3] та п. 1 ст. 27 Закону України «Про місцеве самоврядування» [4] в частині повноважень місцевих державних адміністрацій і виконавчих органів місцевого самоврядування, не важко помітити, що як ті, так і інші займаються соціально-економічним розвитком місцевості, що стосується розподілу природних ресурсів: використання землі, охорони довкілля.

При цьому виникає таке явище, як конкуренція компетенції, яке по суті виявляється у тому, що на врегулювання одних і тих самих відносин претендують кілька структурних органів, протилежних по змісту їх призначення. Звісно, конкуренція компетенції є нічим іншим як колізією в законодавстві, яку досить вдало застосовують для задоволення своїх потреб корумповані чиновники, а тому боротися з нею потрібно за допомогою методів ліквідації колізій.

Варто зазначити, що у зв'язку з активізацією в Україні процесу євроінтеграції під час прийняття кожного виваженого рішення щодо реформування та підвищення ефективності децентралізованого управління суспільством слід мати за орієнтир вимоги європейської спільноти щодо основоположних цінностей в галузі місцевого самоврядування.

У чітко діючій системі місцевого самоврядування зосереджується конструктивний потенціал, здатний за умов адміністративного реформування створити децентралізовані самоврядні інститути українського суспільства на противагу існуючому в Україні державному управлінню. Такий потенціал за наявності добре розробленої адміністративної політики держави може стати джерелом формування в Україні громадянського суспільства та правової держави.

Отже, вирішуючи проблеми у галузі місцевого самоврядування, необхідно неодмінно враховувати певні чинники, адже проблеми наших регіонів, міст, сіл та селищ – це проблеми загальнодержавного характеру, оскільки усі громадяни України є членами територіальних громад.

Досягненню поставлених цілей повинні сприяти такі фактори, як підвищення публічності і прозорості діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також встановлення чітко сформульованих у законодавчих актах конкретних форм відповідальності посадових осіб.

Список використаних джерел.

1. Батура О.В., Огданський К.М. Державна казначейська служба: місце і роль у виконанні бюджету // Фінанси України. – 2012. – №11. – С. 3-10.
2. Чечуліна О.О. Контроль бюджетних повноважень при виконанні бюджетів // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 78-82.
3. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV . – Режим доступу: http//www.zakon.rada.gov.ua.
4. Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР Режим доступу: http//www.zakon.rada.gov.ua.

НУЖНА ОКСАНА СЕРГІЇВНА

начальник планово-фінансового відділу
Департаменту соціального захисту населення Миколаївської ОДА

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

На теперішній час в Україні відбувається активне реформування системи державних закупівель. Механізм проведення процедур закупівель має бути одним із ключових елементів підвищення ефективності державної економічної політики та базуватися, зокрема, на засадах добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, недискримінації учасників, об'єктивності та неупередженості оцінки тендерних пропозицій, а разом з цим запобігати проявам корупції у сфері державних закупівель.

Серед публікацій у наукових виданнях слід відмітити роботи М.Галущак [5], О.Мельникова [6], В.Зубара [7] та інші.

У законодавчому плані державні закупівлі в Україні регулює Закон України «Про здійснення державних закупівель» прийнятий 20 квітня 2014 року (далі Закон). На думку фахівців, його реалізація дозволить вивести з тіні процеси держзакупівлі і забезпечить значну економію державних коштів, що значно зменшить прояви корупції та інших зловживань.

Аналізуючи текст прийнятого в цьому році нормативного акту, слід зауважити, що парламентарі акцентували основну увагу на удосконалені законодавства, зокрема, в частині оприлюднення інформації про результати закупівель підприємствами, які мають пряме чи опосередковане відношення до держави або державних коштів. При цьому, розробники прийнятого законопроекту сконцентрували увагу лише на боротьбі з корупцією на завершальній стадії державних закупівель – оприлюднення інформації про результати проведення тендерів. Прийнятий Закон [1] вважається компромісом між потребою спрощення досить складного механізму державних закупівель, необхідністю посилення антикорупційної складової та завданням гармонізації законодавства зі стандартами ЄС.

Відмінності нового Закону в межах узгодження з міжнародними правилами державних закупівель є основним джерелом для вдосконалення національного законодавства щодо державних закупівель, оскільки новий Уряд і Президент України чітко заявили про євроінтеграційний поступ запропонований у Концепції стратегії сталого розвитку України до 2020 року яку буде представлено найближчим часом.

Проте всі учасники на ринку державних закупівель відзначають неефективність системи державних закупівель. Однією з найбільш уражених тіньовими процесами в Україні є сфера державних закупівель, особливо за рахунок її кримінальної складової та корупції. Велика кількість проблем, що виникають, позначаються в першу чергу на стані економіки країни в цілому. Основні проблеми виникають, передусім, через недосконалість законодавчої бази, що регулює процес державних закупівель.

Отже, створення та реалізація комплексних заходів щодо формування конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції, забезпечення прозорості процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти та досягнення оптимального і раціонального їх використання є одним із основних пріоритетів державної політики у сфері державних закупівель.

Ефективність функціонування системи державних закупівель залежить не тільки від наявності продуманої стратегії у сфері державних закупівель, дієвої законодавчо-нормативної бази, але й від високопрофесійного проведення торгів і управління укладеними контрактами, націленого на отримання найвищої віддачі від вкладених коштів. Це передбачає, що система функціонує оперативно і з мінімальними бюрократичними процедурами. Витрати самих державних замовників і постачальників, пов'язані із закупівельною діяльністю, мінімізуються. При цьому державні замовники регулярно проводять моніторинг і оцінку своєї закупівельної діяльності [2].

Сфера державних закупівель дуже вагома як для окремого державного підприємства, так і для всієї країни загалом. Економічна стабільність та фінансова спроможність країни напряму залежить від цієї внутрішньо економічної галузі.

Проте, з упевненістю можна говорити, що здійснення контролю за витратами державного бюджету при здійсненні закупівлі буде найбільш ефективним лише у випадку впровадження відповідних контролюючих механізмів на кожному етапі закупівель, починаючи з оголошень про проведення тендеру й закінчуючи підписанням відповідних угод. До того ж необхідно забезпечувати контроль за ефективністю витрачання державних коштів, що особливої актуальності набуває в сучасних умовах.

Висновки:

1. На основі аналізу наукової та спеціальної літератури визначені особливості правового забезпечення та економічної сутності механізму управління державними закупівлями, як основної складової ефективного розвитку системи управління державними фінансами.
2. Проведено аналіз діючого нормативно-правового забезпечення механізму управління державними закупівлями, що дало змогу висвітити його основні недоліки що призводять до появи корупційних схем та суспільно-значимих інцидентів.
3. Проаналізовано основні положення блоку антикорупційних Законів для модернізації механізму управління державними закупівлями.
4. Розглянуті основні вимоги UNCITRAL та міжнародні положення як основа для подальшої інтеграції України в світову спільноту в відповідності до положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» – [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua
2. Інформаційний бюлетень Редукціон. Спеціалізований друкований засіб у сфері державних закупівель. - №7 (101) 2014.
3. Монаєнко А.О. Роль фінансового контролю у забезпеченні фінансової дисципліни в Україні // Актуальні проблеми державного управління: Зб. Наук. Праць. Вип. 2 (24). - Д., 2010. - С. 160-164.
4. Галущак М. Державні закупівлі в Україні: теоретичні аспекти та практичні проблеми / М.Галущак // Галицький економічний вісник. – 2011. - №1(30). – с.43-53
5. Мельников О. С. Становлення та розвиток системи державних закупівель в Україні / О. С. Мельников // Держава та регіони. Сер., Державне управління. - 2011. - № 2. - С. 40-44.
6. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.» / Зубар Владислав Володимирович ; Класичний приватний ун-т. - Запоріжжя, 2010. - 20 с.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ В 2014 РОЦІ

Виконання бюджетів всіх рівнів в поточному році є досить складним, що пов’язано з обставинами як економічного так і політичного характеру: спад економіки, скорочення експорту, необхідність фінансування воєнних дій.

Виконання доходів Зведеного бюджету України за січень – липень 2014 року склало 255,7 млрд. грн., що більше аналогічного показника попереднього року на 8,4 млрд. грн., або на 3,4 %.

До державного бюджету за вказаний період надійшло 197,8 млрд. грн., що на 8,0 млрд. грн., або на 4,2 %, більше аналогічного показника попереднього року.

Збільшення бюджетних надходжень відбулось насамперед за рахунок неподаткових надходжень. Основні податкові статті показують обсяги, нижчі за минулорічні: скорочення надходжень спостерігається по наступним бюджетоформуючим податкам:

- податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) – 47751,7 млн. грн., що на 1724,5 млн. грн., або на 3,5 відсотка менше за аналогічний період минулого року;
- податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів –53853,1 млн. грн., що на 1704,4 млн. грн., або на 3,1 відсотка менше за аналогічний період минулого року;
- податок на прибуток підприємств – 28069,5 млн. грн., що на 6555,8 млн. грн., або на 18,9 відсотка менше за аналогічний період минулого року;
- акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), включаючи особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операцій з деривативами – 13774,9 млн. грн., що на 1296,8 млн. грн., або на 8,6 відсотка менше за аналогічний період минулого року;
- ввізне мито – 5666,9 млн. грн., що на 545,7 млн. грн., або на 8,8 відсотка менше за аналогічний період минулого року.

Зменшення надходжень по бюджетоформуючим податкам пояснюється наступним. По податку на прибуток: прибуток до оподаткування великих та середніх підприємств України (близько 80% усього бізнесу) за січень-червень був від’ємним (збиток) і становив -136 млрд. грн. (порівняно з 8,7 млрд. грн. у першому півріччі 2013-го, тобто сума збитків зросла в 15,6 разів). Крім того, збиткові підприємства декларують сумарні збитки 296 млрд. грн., що майже вчетверо перевищує торішній показник та зменшує податкову базу наступних періодів.

Проаналізуємо податок на доходи фізичних осіб. У першому півріччі 2014-го надходження від зазначеного податку до зведеного бюджету майже не змінилися порівняно з 2013-м (зросли на 0,47%). Основним елементом податкової бази

є заробітна плата. Середньомісячна зарплата в Україні за шість місяців збільшилася на 5,9%. Оплата найманих працівників як елемент ВВП у І кварталі в номінальному виразі підвищилася на 2,1%. Але збільшення надходжень від податку на доходи фізичних осіб в даний період не спостерігалось.

Надходження від акцизного податку з виробленої в Україні продукції за півроку знизилися на 13,4%. Наприклад, від компаній, що випускають тютюн та вироби з нього, за шість місяців надійшло 7,7 млрд. грн. акцизного податку, що на 21% менше, ніж торік. При цьому, за даними Державного комітету статистики, обсяг промислового виробництва тютюнових виробів збільшився на 10,3%, а ціни на дану товарну групу – ще на понад 10%.

Обсяг податку на додану вартість з імпортних товарів та послуг за півроку скоротився на 5,6%. Так, за даними НБУ, ввезення товарів в Україну у першому півріччі скоротилося на 17%, ще 13% втратив імпорт послуг. Але ж це в доларовому еквіваленті. Враховуючи знецінення національної валюти на понад 50%, база оподаткування імпортних товарів та послуг, виражена в гривні, мала збільшитися на 20–30%. І надходження від відповідних податків також. Однак окрім зменшення імпортного ПДВ маємо й зниження надходжень від мита (на 12%). Дані приклади свідчать про відсутність належної кореляції між даними.

За поточний період 2014 року за державним бюджетом відшкодовано ПДВ 30821,5 млн. грн., що менше за аналогічний минулорічний показник на 2640,6 млн. грн., або на 7,9відсотка, в т.ч.:

- грошовими коштами за загальним фондом 25073,6 млн. грн., що менше за аналогічний минулорічний показник на 8388,5 млн. грн., або на 25,1 відсотка;
- шляхом випуску ОВДП для оформлення відшкодування податку на додану вартість за спеціальним фондом державного бюджету відповідно до статті 24 Закону України «Про державний бюджет України на 2014 рік»–5747,9 млн. гривень.

У січні–липні 2014 року кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України «Про Національний банк України» становили 22807,3 млн. гривень. Проти аналогічного періоду минулого року надходження збільшились на 10743,6 млн. гривень.

Фактором зниження надходжень до бюджетів всіх рівнів на сьогоднішній день є ведення воєнних дій на Донбасі. За даними голови Державної фіскальної служби Ігоря Білоуса, на початок вересня державний бюджет України недоотримав 4,4 млрд. грн. із Донецької та Луганської областей. Щомісячна недоїмка зростає: якщо у травні вона становила 420 млн. грн., у червні – 630 млн. грн., то в липні – 1,2 млрд. грн., а в серпні, за попередніми підрахунками – 0,9 млрд. грн. За повідомленням голови державної фіскальної служби України І. Білоуса, за час бойових дій на Донеччині знищено близько 400, на Луганщині – до 200 компаній (загалом в Україні налічується близько 700 великих, понад 20 тис. середніх і до 350 тис. малих підприємств), які не вдасться швидко відновити. І вони потребуватимуть мільярди доларів на відбудову [1]

До спеціального фонду державного бюджету за 7 місяців 2014 року надійшло 21890,0 млн. грн., що на 1672,3 млн. грн., або на 7,1 відсотка менше ніж за аналогічний період минулого року, у співставних умовах (без врахування відшкодування ПДВ у сумі 5,7 млрд. грн. по спеціальному фонду державного бюджету за рахунок випуску ОВДП) більше на 4075,6 млн. грн., або на 17,3 відсотка. Зростання доходів спеціального фонду державного бюджету у співставних умовах порівняно з аналогічним періодом минулого 2013 року в основному обумовлене збільшенням надходжень від акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів на 2814,1 млн. грн. та запровадженням у 2014 році сплати збору з купівлі іноземної валюти в безготівковій та готівковій формі, від якого надійшло за аналізуємий період 2829,8 млн. гривень.

За даними Міністерства фінансів України [2] зведений бюджет за січень – липень 2014 року виконано із дефіцитом у сумі 8020,6 млн. гривень. За аналізуємий період 2014 року погашення основної суми боргу державного бюджету становило 6774,5 млн. гривень. Погашення внутрішнього боргу дорівнювало 38402,3 млн. грн., зовнішнього боргу – 18372,2 млн. гривень. Від приватизації державного майна за січень-липень 2014 року надійшло до державного бюджету лише 53,6 млн. гривень.

Вищенаведене свідчить, що в 2014 році ситуація з виконанням державного та місцевих бюджетів залишається складною, що обумовлено насамперед спадними тенденціями в економіці країни. Вирівняти ситуацію можливо насамперед за рахунок розширення бази оподаткування.

Список використаних джерел.

1. Глава Державної фіскальної служби: На сході України в ході АТО знищено близько 600 підприємств: Електронний ресурс: http://ua.112.ua/ekonomika/glava-dfs-na-shodi-ukrayini-v-hodi-ato-znischeno-blizko-600-pidpriyemstv-112396.html

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України // http://www.minfin.gov.ua/

ПЕНКО ВАЛЕРІЙ ГОРГІЙОВИЧ

доцент кафедри математичного забезпечення комп'ютерних систем
Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, к.т.н., доцент

НЕЙРОМЕРЕЖЕВИЙ АНАЛІЗ І ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Особливості сучасної ситуації в економічній, соціальній, політичній та інших сферах змушують докорінно змінити підхід до моделювання соціально-економічного розвитку як на державному, так і на регіональному рівні. Можливість здійснювати довгостроковий прогноз та ефективні керуючі впливу стає малоймовірною.

При таких обставинах засоби, засновані в значній мірі на формальних аналітичних моделях, стають малопридатними. Замість цього на перший план виступають адаптивні системи моделювання, що використовують апарат сучасних засобів штучного інтелекту.

У практиці державного управління прийнято виділяти той чи інший аспект світового господарства, який більшою мірою цікавить управлінців конкретного рівня і профілю. У даній роботі такий акцент зроблений на аналізі та прогнозуванні закономірностей демографічного розвитку рівня регіону. У той же час слід відзначити велику потенційну універсальність пропонованих засобів дослідження.

Основна частина методів короткострокового і середньострокового прогнозування базується на аналізі поведінки часових рядів основних демографічних показників і не включає екзогенні чинники іншої природи. Зростання кількості і неоднорідність структури статистичних ознак робить неефективним застосування таких методів. В результаті прогноз не може бути використаний для викриття істотних причинно-наслідкових взаємозв'язків в системі.

Потужнішою і обчислювально універсальною дослідницькою парадигмою є нейромережеве моделювання. Основна його перевага - можливість застосування для дослідження в слабоструктурованих і неформалізованих предметних областях.

Існують конфігурації нейромереж, що призначені для вирішення задач різних класів. В даному дослідженні в першу чергу розглядається застосування прямоточних багатошарових мереж зі зворотним поширенням помилки. Для адаптації властивих таким мережам можливостей апроксимації до вирішення задачі прогнозування часового ряду часто використовується схема «ковзаючого вікна». Для прогнозування часових рядів з багатьма показниками ця схема може бути узагальнена (Малюнок 1).

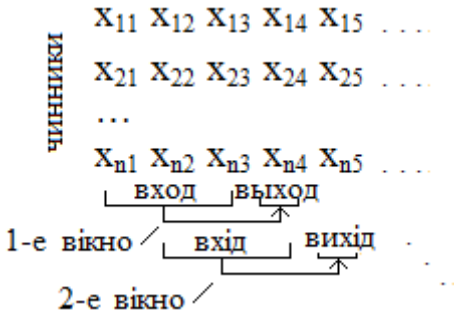

Малюнок 1. Схема ковзаючого вікна для прогнозування часових рядів з багатьма показниками.

Перевага такого підходу - досить високий рівень автоматизації процесу використання нейромережевої моделі. Враховуючи, що умови використання системи не вимагають високого ступеня реактивності, порівняно невелика кількість параметрів налаштування можна підібрати шляхом проведення серії спрямованих експериментів.

Недолік - низька здатність мережі пояснити залежності причинно-наслідкового характеру. В такому випадку може використовуватися методика проріджування зв'язків для пониження розмірності мережі та впорядкування її структури. Ще більш перспективним напрямом є побудова на основі результатів прогнозування байєсовської мережі.

Крім реалізації основних обчислювальних алгоритмів, необхідно забезпечити достатньо високий рівень ергономічності для дослідників. В першу чергу потрібно автоматизувати доступ і маніпулювання вихідними даними, представленими в різних форматах.

Таким чином, нейромережевий підхід дозволяє отримати наступні результати в галузі аналізу демографічного розвитку регіону:

- короткострокові та середньострокові прогнози на основі часових рядів статистичних показників;
- виявлення основних тенденцій і причинно-наслідкових зв'язків;
- оперативний облік нових факторів.

Нейромережевий підхід є перспективною методологією і може бути використаний у складі комплексної моделі системи регіонального управління.

ФЕДОРОВ ВЯЧЕСЛАВ ВЕНІАМІНОВИЧ

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА КОНТРОЛЬНИЙ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

З метою найширшого охоплення економічної сфери країни доцільно розглядати механізми реалізації податкової політики додавши інформаційний та контрольний механізми.

Економічний механізм реалізації державної податкової політики віддзеркалює як фіскальну, так і регуляторну функції податків. У межах фіскальної функції механізм передбачає сукупність форм і методик сплати податків та зборів для забезпечення дохідної частини бюджетів різних рівнів. Складовими його є система оподаткування, податкове планування і прогнозування, нормативи, резерви.

На стадії податкового планування і прогнозування визначаються податковий потенціал території, можливі надходження до бюджету для забезпечення розвитку економіки без збільшення податкового навантаження на платників. Показники прогнозних розрахунків є основою для приведення в дію відповідних стимулів та інструментів у формі ставок податків, санкцій та обмежень, які забезпечують розвиток держави в заданому напрямі.

У межах виконання регуляторної функції податків механізм можна уявити як сукупність заходів з метою активного використання податків для економічного регулювання процесів відтворення в країні. Активно використовуються такі інструменти податкового регулювання, як пільги з оподаткування, податкові канікули. Крім того, виконуючи суто фіскальні завдання, держава за допомогою податкових санкцій та пільг проводить регуляторну політику по відношенню до конкретних платників податків та окремих видів діяльності.

Отже, основні етапи використання економічного механізму реалізації державної податкової політики такі:

- виявлення напрямів господарської діяльності суб'єтів господарювання, у яких відбувається найбільша мінімізація податкових надходжень за рахунок різних ставок оподаткування;
- виявлення можливого зменшення бази оподаткування платників за рахунок застосування податкових пільг;
- розрахунок прогнозних сум податкових платежів на наступний період;
- оцінювання ефективності застосованої податкової політики.

Організаційний механізм використовується суб'єктами державної податкової політики та характеризується відповідними організаційними структурами, наявними функціями, методиками та інструментами податкового адміністрування.

Політичний механізм поширюється як на державну податкову політику, так і на економічну, соціальну, фінансову та промислову політики. Політичний механізм у державній податковій політиці – це сукупність прийомів і технології взаємодії органів державної податкової служби та громадсько-політичних об'єднань з метою налагодження стабільних відносин між громадянським суспільством і державними податковими органами, узгодження інтересів усіх суспільних сил у сфері оподаткування.

Правовий механізм передбачає:

- формування належного правового середовища в податковій системі з урахуванням національного досвіду та міжнародних зобов'язань України;
- прийняття нових законів, спрямованих на забезпечення напрямів, цілей та механізмів державної податкової політики, внесення відповідних змін до чинних законів, насамперед у сфері бюджетного та податкового законодавства.

Мотиваційний, або кадровий, механізм реалізується через структуру податкових органів та передбачає:

- розроблення комплексу заходів з відповідного кадрового забезпечення органів податкової служби;
- визначення критеріїв відбору кадрів, ротації на посадах у регіонах України, службове просування та оцінювання праці;
- формування системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, у тому числі через спеціалізовані короткотермінові курси, які готуються за щорічним планом;
- створення кадрового резерву керівних працівників податкових органів та забезпечення систематичної та постійної роботи з особами, включеними до такого резерву.

Запропонований інформаційний механізм передбачає вдосконалення системи оподаткування з урахуванням міжнародних вимог системи збору інформації. Систематизація, аналіз та поширення інформації про тенденції і стан розвитку економічних показників України, її регіонів та адекватність зростання податкових надходжень цим показникам, перспективи реалізації державної податкової політики, забезпечення об'єктивності, повноти, постійної актуалізації такої інформації та можливості використання цих даних для безперешкодного доступу до інформації зацікавлених громадян та обґрунтування управлінських рішень.

Інформаційний механізм тісно пов'язано з такими термінами, як «інформатизація», «інформаційне суспільство». Зазначені поняття потребують деякого узагальнення у зв'язку з наближенням людства до нової ери значних можливостей – ери інформатизації та розширення сфери комунікації. Основними цінностями інформаційного суспільства є інформація та знання. У дослідженнях теоретиків забезпечення рівності кожної людини в доступі до інформації виокремлюється як першочергове завдання розвитку інформаційного суспільства та формування інформаційної культури.

ФІЛОНЕНКО ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Функціонування вітчизняної солідарної пенсійної системи в умовах трансформаційних процесів негативно позначилося на соціальній справедливості пенсіонерів, зокрема має місце: велика розбіжність у розмірі пенсій – від занадто великих для окремих категорії громадян до загальної зрівнялівки (майже на рівні мінімальної) для всіх інших пенсіонерів; пенсія неадекватна трудовому внеску, тобто розмір трудових пенсій практично не залежить від трудового стажу і сплачених пенсійних внесків; відсутні рівноправні умови пенсійного забезпечення для всіх громадян, існує чимало різних пільг на одержання спеціальних пенсій; пенсії для більшості громадян практично перетворилися на виплати із соціального забезпечення.

Слід підкреслити, що пенсійна система працює в умовах максимального фінансового напруження, не забезпечуючи при цьому достатнього задоволення потреб пенсіонерів. Відтак, з метою належної організації пенсійного забезпечення держава зобов'язана вишукувати відповідні джерела. До таких джерел в Україні належать Пенсійний фонд України, інші соціальні, благодійні та страхові фонди, а також бюджетні кошти. Однак, незважаючи на таку кількість джерел, коштів у державі для достатнього пенсійного забезпечення хронічно не вистачає, а потреба у додаткових джерелах має тенденцію до зростання.

Відтак, було визначено основні напрямки реформування системи пенсійного забезпечення, які включають збільшення мінімальних і максимальних пенсій, диференціацію пенсій залежно від стажу роботи та заробітної плати,

перегляд надбавок до пенсій та пільг, пошук нових джерел та форм пенсійного забезпечення, запровадження системи особистих пенсійних рахунків, створення приватних пенсійних фондів та інші. Безперечно, реалізація цих напрямків потребує великої організаційно-економічної роботи.

В контексті цього варто підкреслити, що пенсійна реформа, що розпочалася в 2004 р. запровадженням Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», передбачала: забезпечення гідного рівня життя особам похилого віку, ґрунтуючись на принципі відновлення соціальної справедливості для нинішніх пенсіонерів.

Ми переконані в тому, що основний зміст реформи полягав в переході від перерозподільної до накопичувальної системи пенсійного забезпечення, здатної генерувати засоби для пенсійних виплат за рахунок інвестиційного доходу.

До того ж, одним з досягнень і напрямів інтенсивної реалізації заходів щодо реформування державної солідарної системи пенсійного забезпечення в Україні є впровадження системи персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб. Необхідність упровадження зазначеної системи в Україні зумовлена актуальністю переходу до реалізації принципу «пенсію треба заробити».

Ми переконані, що реалізація цього принципу вимагає прозорості та адекватності як у накопиченні відомостей про пенсійні права застрахованих осіб (перш за все, про заробіток і стаж), так і в застосуванні критеріїв диференціації умов і норм пенсійного забезпечення у процесі призначення пенсій, залежно від результатів праці кожного громадянина та його внесків на пенсійне страхування.

Впроваджена система автоматизованого персоніфікованого обліку забезпечує збір, посилений контроль і накопичення даних про трудовий стаж, заробітну плату та трудові внески від усіх страхувальників за всі періоди, в яких особа підлягала пенсійному страхуванню.

Суть і мета запровадження системи персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб пов'язані з необхідністю створення базової інформаційної платформи для переведення пенсійної системи на принципи пенсійного страхування. Цей перехід характеризуватиметься використанням новітніх інформаційних технологій для збирання, опрацювання, систематизації та зберігання передбачених законодавством про пенсійне страхування відомостей про фізичних осіб, що пов'язані з визначенням права на виплати з Пенсійного фонду та їх розміру за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням.

Серед очікуваних результатів для застрахованої особи від впровадження персоніфікованого обліку особливо необхідно виокремити такі:

– зниження соціальної напруги серед застрахованих осіб і недовіри до системи пенсійного забезпечення у зв'язку з тим, що після впровадження системи персоніфікованого обліку суттєво знижуються можливості фальсифікації даних про заробіток, страховий стаж у первинних документах, що використовуються для розрахунку пенсії;

– створення умов гарантованого одержання від Пенсійного фонду на запит об'єктивних даних з інтегрованими або деталізованими відомостями про розмір заробітку, страхових внесків і стажу в розрізі років і роботодавців.

Зазначена схема поінформованості застрахованих осіб сприятиме реалізації принципу саморегулювання відносин із роботодавцем щодо забезпечення необхідної повноти та достовірності зазначених відомостей протягом конкретних періодів трудових відносин, а не по їх завершенні на етапі оформлення пенсії.

Крім цього, зменшаться непродуктивні витрати часу та поневіряння застрахованої особи у процесі оформлення документів для призначення пенсії, оскільки основні документи будуть надаватися з централізованого банку даних.

Удосконалення системи персоніфікованого обліку надасть державі можливість поетапно впливати на оптимізацію механізму комплексного аналізу, контролю та регулювання відповідності фінансових та інформаційних потоків від платників страхового збору.

ЧЕРНИШОВА ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА

доцент кафедри економічного аналізу
Одеського національного економічного університету, доцент, к.е.н.

МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА РІВНІ РЕГІОНУ

Механізм управління й зростання економічного потенціалу підприємства має бути спрямований на досягнення завдань, що стоять перед ним та його елементами (організаційними й економічними), і будуватися, як і будь-яке складне системне утворення, на основі специфічних принципів.

В економічній літературі принципи побудови складного організаційного утворення прийнято поділяти на: загальні, що характеризуються постійною дією в усіх матеріальних системах; специфічні, які постійно діють тільки в чітко визначеній сфері соціальної системи; ситуаційні, дія яких має непостійний характер.

Визначення загальних принципів побудови організаційно-економічного механізму (ОЕМ) в розрізі структурних принципів дають змогу забезпечити чітку взаємодію між спільними цілями і завданнями, з одного боку, і їх розподіл на більш специфічні і дрібні – з іншого, сприятиме правильному призначенню і підбору відповідальних виконавців за розвиток ЕПП, закріпленню за ними відповідних повноважень і відповідальності, а також створенню цільових команд.

Серед специфічних принципів, які використовуються при формуванні механізму розвитку, слід виділити принципи економічного планування, прогнозування, ціле покладання, розподілу.

Особливості застосування ситуаційних принципів обумовлені ситуацією, що складається, або особливим характером діяльності. Ці принципи можуть діяти при створенні команди виконавців, відповідальних за певну ділянку розвитку й управління.

Механізм функціонування й зростання економічного потенціалу підприємства, в основу якого покладена вищевикладена система принципів, має бути сукупністю економічних, організаційних, а також мотиваційних, правових

способів цілеспрямованої дії, яка забезпечує узгодження інтересів в процесі функціонування сторін, об'єктів і суб'єктів управління, які взаємодіють між собою .

У ході формування стратегії концепція адаптивного двостадійного комплексу процедур: комплексного й по елементного оцінювання рівня наявного потенціалу та управління процесом його розвитку.

Безумовно, результати комплексного оцінювання в сукупності із зовнішнім і внутрішнім аналізом є основою для прийняття загальної стратегічної лінії розвитку організації. Причому результати внутрішнього аналізу також будуються на даних про наявний потенціал.

Дослідження літератури дозволило виділити показники, які найбільш повно відображають специфіку конкретних видів діяльності. Так, економічну діяльність підприємства пропонується оцінювати на основі таких показників: рентабельність продажу; рентабельність підприємства; операційні витрати у розрахунку на 1 грн. продажів; рівень оплатомісткості продукції; середньорічна заробітна плата одного робітника; продуктивність праці.

Організаційно-технічна діяльність: коефіцієнт використання виробничих потужностей; фондовіддача; матеріаловіддача; фондоозброєність виробництва; оборотність оборотних активів. Фінансова діяльність: коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів; коефіцієнт співвідношення власного и залученого капіталу; коефіцієнт забезпечення оборотних активів; коефіцієнт абсолютної і загальної ліквідації. Маркетингова діяльність: питома вага нової продукції; зростання рівня після продажного обслуговування; рекламні заходи. Інноваційна діяльність: рівень витрат на фінансування науково-дослідних робіт.

Узагальнення вищенаведених локальних показників у інтегральний показник конкурентоспроможності потенціалу потребує спеціальних економіко-математичних методів.

Отже, аналітичне оцінювання конкурентоспроможності економічного потенціалу повинно здійснюватися періодично; носити комплексний характер; враховувати як внутрішні так і зовнішні фактори, що впливають на бізнес. Результати аналізу конкурентоспроможності економічного потенціалу дозволяють отримати набір ключових факторів успіху, а також визначити «слабкі» місця у підприємства, що потребують особливої уваги керівництва. Окрім цього, важливо, щоб менеджер міг контролювати вплив конкурентоспроможності потенціалу на загальний рівень конкурентоспроможності бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Абалкин Л.И. Конечные народнохозяйственные результаты (сущность, показатели, пути повышения). – М.: Экономика, 2001. – 151 с.
2. Беляева А.А. Системология организации: Учебник / Под ред. проф. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 219 с.
3. Воронкова А.Е., Пономарев В.Н., Дибнис Г.И. Проблемы конкурентоспособного потенциала предприятия. – К.: Техника, 2000. – 152 с.
4. Максимов В.В. Економічний потенціал регіону (аналіз, оцінка та використання). Монографія. _ Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2002. – 346 с.
5. Федонін О.С. Репіна І.М., Одексюк О.І. Потенуіал підприємства: формування та оцінка. – К.: КНЕУ, 2003. – 357с.
6. Черников Д.А. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты // Экономические науки. – 2—1. - № 10. – С. 14-18.
7. Шевченко Д.К. Проблеми ефективності використання економічного потенціалу. – Запоріжжя: КПУ, 2004. – 138 с.

ШИХАЛІЄВА АЛЬОНА ІБАДУЛЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник відділу економічного розвитку та торгівлі Комінтернівської райдержадміністрації

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ – МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Виходячи з міжнародного досвіду, індустріальний парк - це розміщений на окремій території виробничо-складський комплекс з загальною інфраструктурою, поділом прав власності і тимчасового користування, юридично і технічно організований, як об'єкт дохідної нерухомості. На цій території, як правило, ведуть свою діяльність декілька незалежних підприємств однієї, або різних галузей. Такі підприємства можуть бути зв'язані загальними ланцюжками створення доданої вартості. Мета власника індустріального парку - отримання доходу від продажу, або надання в оренду землі, будівель, споруд, інженерної і транспортної інфраструктури.

Тема Індустріальних парків набула особливої актуальності після прийняття (відповідно до статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») рішення обласної ради від 28 жовтня 2011 року № 273-VI щодо затвердження «Концепції створення індустріальних (промислових) парків в Одеській області» та Закону «Про індустріальні парки»[1].

У світовій практиці, основними ініціаторами створення індустріальних парків є державні органи по розвитку економіки, девелопери, власники об'єктів промислової нерухомості та земельних ділянок промислового призначення, а також університети. Широко поширені випадки фінансування подібних проектів пулом інвесторів, в який може входити ряд різних учасників. Ініціаторами створення такого пулу найчастіше є девелопери, або власники ділянок та об'єктів нерухомості.

Для Заходу індустріальні парки справа мають більш ніж столітню історію. Першим індустріальним парком вважається заснований в 1896 році в Манчестері (Англія) - Trafford Park. Англійський фінансист Ернест Тера Хооли придбав перші 10 гектар землі вздовж манчестерського морського каналу. Створивши на цій території всю необхідну

інженерну і транспортну інфраструктуру, він почав здавати в оренду ділянки промисловим підприємствам, а пізніше і продавати ці ділянки. Активний попит підтвердив правильність обраної концепції. На сьогоднішній день у Німеччині діє понад 200 тільки технопарків, в США їх більше 400, в Китаї мережа наукових і технологічних парків нараховує 52 об'єкта, багато з яких об'єднані з університетами. В останні десятиліття техно і індустріальні парки активно розвивалися, в першу чергу, в країнах азіатського регіону, Східної Європи та Балтії. Так, наприклад, у багатьох країнах Азії спеціалізація індустріальних парків концентрується навколо великих транснаціональних компаній, виробництво, яких орієнтована на експорт. В останні десятиліття спостерігається тенденція тяжіння таких парків до зон концентрації кваліфікованого персоналу, наближення їх до центрів освіти, торгівлі, культури, розваг. Крім цього спостерігається підвищення інтересу підприємців до створення новітніх технопарків на місці старих промислових зон у великих містах і проходить це паралельно із призупиненням діяльності застарілих і шкідливих виробництв, або їх виносом за межі міст. Всього у світі, за експертними оцінками на сьогоднішній день діє близько трьох тисяч технопарків та інших інноваційних структур такого типу.

Успішність індустріального парку багато в чому зумовлюється комплексом чинників, до основних відносяться[2, с. 102]:

- сприятливий інвестиційний клімат на даній території;
- наявність, професійний рівень і вартість робочої сили;
- близькість основних транспортних коридорів (морські порти й аеропорти, автомагістралі, залізниця, річкові канали, трубопроводи);
- з позиції транспортної системи - пріоритетний доступ до залізниці; можливість підведення необхідних комунікацій; близькість до джерел сировини і матеріальних ресурсів; близькість до споживача;
- юридична можливість використання земельної ділянки для створення індустріального парку;
- стан місцевої ділової кон'юнктури;
- наявність спеціальних ініціатив.

Взявши за оптимальний критерій місце розташування індустріальних парків вибір побудови перших двох індустріальних парків (в Любашівськом та Іванівському районах) в Одеській області без врахування вище перелічених чинників.

Практика, а не віртуальне побудова ситуації, вже вносить кардинальні корективи в ці плани. Протягом двох останніх років інтерес до створення промислових парків на території нашої області виявили бізнесмени з Китаю і зовсім не до тих ділянок які були спочатку вибрані. З повідомлення представників влади ми знаємо, що Китайська корпорація «Синомаш» має намір побудувати індустріальний парк в Одеській області в районі 403 - 404-го кілометра Київської траси на площі 190 га для виробництва сільськогосподарських машин, устаткування для будівництва доріг і обладнання для легкої промисловості. Ще два «Кремидовский» і «ТІС», планується побудувати в Комінтернівському районі, вони будуть спеціалізуватися на високих технологіях. Крім того один технопарк планується в Теплодарі, для організації виробництва товарів легкої промисловості - одягу, взуття, шкіряних виробів, а також дитячих і спортмайданчиків. Успішність створення індустріальних парків (як показує зарубіжна практика) вирішальним чином залежить від державної підтримки.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 21 червня 2012 року № 5018-VI «Про індустріальні парки» Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://zakon4 .rada.gov.ua/laws/show/5018-17/page2
2. Нюнько О. В. Механізми створення індустріальних парків: алгоритм прийняття управлінських рішень місцевими органами влади / О. Нюнько // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 3 (55). – С. 101–105.
3. Сайт Комінтернівсько районної державної адміністрації.- [Електроний ресурс]. - http://komintern-rda.odessa.gov.ua/info/ admnstrativn-poslugi/

ЯЦКЕВИЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

РОЛЬ НЕФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Публічне управління в Україні проходить етап свого становлення. Публічне управління – це діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування системи органів державної влади, регіонального врядування, органів місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства з метою реалізації державної політики в найрізноманітніших сферах суспільного життя.

Водночас, публічне управління – це вплив суб'єкта, що володіє публічною владою, на об'єкт в цілях будь-яких суспільних інтересів. У сучасних умовах спостерігається тенденція, що органами управління – є чиновник, даючи розпорядження, переслідує не громадські, публічні, а самокорисливі інтереси, але це вже правопорушення, що виходить за межі публічного управління.

Публічне управління характеризується відносинами, що складаються в процесі впливу органів і посадових осіб державної влади на свідомість, поведінку і діяльність населення в визначених цими органами та особами цілях і коректованих з урахуванням зворотних зв'язків населення з керуючими.

Проте на ефективність здійснення та реалізація системи публічного управління, впливають результативні показники діяльності органів державної влади, регіонального врядування, органів місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства.

Конкретним суб'єктом державного управління є відповідний орган, посадова особа держави або місцевого самоврядування. Існує величезна різноманітність органів держави і посадових осіб.

Об'єкт державного управління – це суспільні відносини соціальних, національних та інших спільнот людей, поведінка громадських об'єднань, організацій, юридичних осіб, поведінка окремих громадян, яка купує суспільне значення. Іноді суспільне значення можуть придбати і особисті відносини (наприклад, аліментні обов'язки дітей щодо старих батьків або заборону дітям, які не досягли певного віку, відвідувати деякі кінофільми). У цьому випадку такі відносини можуть бути піддані державного регулювання, тобто з використанням публічної влади.

Таким чином, державне управління - це особливого роду соціальна діяльність по цілеспрямованому використанню на основі закону та інших правових актів публічної влади особливої групою людей (органів, посадових осіб), здійснювана на професійних засадах. Це призводить до встановлення прямих і командних, зобов'язуючих об'єкт зв'язків, але за загальним правилом з урахуванням зворотних зв'язків об'єкт - суб'єкт. Під впливом зворотних зв'язків дії суб'єкта можуть змінитися.

Важливий вплив на оцінювання ефективності результативності державного управління надають нефінансові показники (НП).

У більшості випадків до НП відносять показники, які не мають грошового виразу. Так, у роботі [1] зазначено, що НП – показники, як одиниці виміру яких не використовуються в грошових одиницях. Така ж думка спостерігається у роботі [2], де виділяють такі показники, як: якість робочого середовища, задоволеність споживача, час налагодження, час доставки, точність доставки, частка дефектів та число рекламацій. Водночас, у роботі [3, 4] зазначено, що НП – це довгострокові показники, які дають результати не відразу, а тільки після завершення певного періоду діяльності підприємства. НП носять описовий характер, характеризують процеси функціонування і безпосередньо не впливають на формування вартості. Вони характеризують підприємство і дають основу для розрахунку фінансових показників. Також, цифри, які не потрапляють у фінансову звітність, прийнято відносити до НП [4].

У словнику [5] визначено, що НП оцінки діяльності – показники результатів діяльності, засновані на нефінансовій інформації, наприклад, такій як обсяг продукції, виробіток на одного працівника, тенденція зміни частки ринку, середній час обслуговування клієнтів та інші показники.

Використання НП як систему показників, характеризуючи ефективність здійснення державного управління – це система показників відображаючих якісну ефективність взаємодії органів державної влади, регіонального врядування, органів місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства та які відображають ефективність функціонування держави.

Для формування системи НП які б характеризували ефективність здійснення державного управління потрібне їх узгодження відповідно до цілей взаємодії та очікуваних результатів. Водночас, узгодження НП сприяє визначенню та формуванню додаткових джерел інформації, звітності та саму систему показників, але, при формуванні системи НП потрібно враховувати особливості об'єктів.

Основний принцип при формуванні системи НП полягає в тому, що вони повинні забезпечувати інформацією, яка дозволяє удосконалювати контроль та покращувати результати взаємодії, функціонування і розвиток об'єктів. Тому при формуванні системи НП, характеризуючих ефективність функціонування здійснення державного управління, повинні також бути зосереджені на подіях, які повинні відбутися в майбутньому, а не констатувати дії, які відбулись. Основна увага при цьому має бути приділена тому, яким чином можна ефективно використати об'єкт та виконати поставлені в даних відносинах планові завдання (тобто досягти запланованих показників). Сукупність даних дій представляє собою процес формування та узгодження системи НП, які б характеризували ефективність функціонування здійснення державного управління та цілі.

У системі управління найважливіше значення займають його цілі. Є конкретні цілі (організуюча діяльність з ремонту місцевої дороги), а є цілі глобального порядку, які повинні узгоджуватися з загальнолюдськими цінностями (свобода, демократія, соціальна справедливість тощо). Водночас, цілі мають бути реальні і здійсненні.

Список використаних джерел.

1. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле [Текст]: учеб. пособ. / Крейнина М.Н. – М.: ДИС, 2003. – 748 с.
2. Фінансово-економічний аналіз [Текст]: підруч. / [П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т Бець. та ін.]; за заг. ред. П. Ю.Буряка, М. В. Римара. – К.: ВД «Профе–сіонал», 2004. – 528 с.
3. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: Теорія і практика [Текст]: підруч. / Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г.; за ред. проф. А. Г. Загороднього. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 440 с.
4. Фінансово-економічний аналіз [Текст]: підруч. / [П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т Бець. та ін.]; за заг. ред. П. Ю.Буряка, М. В. Римара. – К.: ВД «Профе–сіонал», 2004. – 528 с.
5. Экономический словарь. – Словари и энциклопедии на Академике. – URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/econ_dict/.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ ТА ГУМАНІТАРНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

завідувач кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., професор

ІСТОРІЯ ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XIX – КІНЦЯ XXст

Проблеми становлення і розвитку освітянської та культурної сфери конкретного історичного періоду займають вагоме місце в науковому історичному досліджені, так як завжди виступають в якості діалогу минулого і сучасного, минулого і прийдешнього. У процесі аналізу історичних фактів і нагромадженого попередніми поколіннями досвіду виявляться все позитивне, що виправдало себе. Історичний підхід дає змогу впевнитися що сучасна освіта і культура розвивається не на порожньому місці, не закреслює прогресивного минулого, а передбачає вивчення і творчий розвиток усього цінного з історії встановлення і розвитку освіти і культури півдня України. У цьому аспекті особливий інтерес встановлює вивчення цього явища на початку XIX –XX століть. Саме цей період характеризується вагомими зрушеннями у соціально економічному та політичному розвитку південного регіону, у тому числі і в сфері культури, освіти та науки.

Значний внесок встановлення і розвиток культурної сфери та освіти належить герцогу Рішелье, градоначальнику Одеси і генерал-губернатору Новоросійського краю.

Прийняв на себе керівництво містом та великим краєм, як людина європейські освічена, з твердими гуманістичними поглядами він добре розумів, що економічний розвиток території, розвинена торгівля, добробут населення не можливі без постійної уваги до розвитку самої людини, задоволення її освітніх та культурних потреб, взаєморозуміння та злагоди незалежно від їх національних та релігійних уподобань (1).

Перше, на що направив свою увагу Ришельє, було створення в Одесі початкової освіти. До цього заможні купці, дворяни давали своїм дітям домашню освіту. До Ришельє в Одесі існувала всього одна приватна школа, де два вчителі навчали первісним пізнанням у російській, грецькій та італійській мовах. Вже в 1804 році Ришельє вживає заходів, щоб відкрити в Одесі так звану комерційну гімназію. Таке рішення було викликане потребами торгового міста у фахівцях. Тут викладалися комерційні науки, комерційна географія, відомості, як організовуються фабрики і заводи, історія комерції, торгове і морське право, бухгалтерія, іноземні мови.

У тому ж році за особистим наказом Ришельє був відкритий «Шляхетний інститут» для дітей вищого стану, що готувалися до військової служби. При «Шляхетному інституті», чи як його тоді називали «Інституті знаті» було й особливе відділення для дворян-дівиць-перше на Півдні України. Інститут цей був підпорядкований безпосередньо градоначальнику і став предметом його постійних турбот. Ришельє особисто опікувався справами інституту, опитував студентів, які здобували військову кар'єру і періодично сам приймав іспити. Результати позначилися дуже швидко.

Уже в березні 1808 року прийшло розпорядження військового міністра: приймати випускників Одеського «Шляхетного інституту» у 2-й Петербурзький кадетний корпус, щоб через лічені місяці перебування там зараховувати вихованців в офіцери. Загалом, якщо до Ришельє в Одесі існувала всього одна школа з двома вчителями, то в 1814 році

коли Герцог від'їжджав до Франції уже було більше 10 шкіл, гімназій і навіть інститут, на базі якого був утворений у 1817 році Рішельєвський ліцей [5]. Саме герцог де Ришельє звернувся з таким питанням до імператора Олександра І. Відкриття ліцею відбулося уже після того, як Ришельє став прем'єр-міністром Франції (1815). Зі слів сучасників, звістка про відкриття ліцею викликала у Ришельє велику радість. Він тут же написав лист з подякою жителям Одеси і передав у дар ліцею свою бібліотеку і 13 тисяч франків. Про відданість місту і розвитку освіти в ньому з боку Ришельє свідчить і наступне. Герцог подарував ліцею своє генерал-губернаторське грошове утримання в Росії, яке залишив Олександр І за ним на час його перебування у Франції. Невипадково, Рішельєвський ліцей в короткий термін перетворився в авторитетний навчальний заклад Півдня України на базі якого виріс Новоросійський університет (1865), тепер це всесвітньо відомий Одеський Національний інститут іменні І.І Мечникова. Його утворення мало свою передісторію. В кінці 20 років XIX століття при Рішельєвському ліцеї було відкрито педагогічне відділення з метою підготовки викладацьких кадрів для повітових і комерційних шкіл. Крім цього 1837 році при ліцеї відкривається інститут східних мов і фізико-математичне відділення, А з 1834 року комерційне відділення з кафедрами природничих та економічних наук.

Університет відкрився у складі трьох факультетів: історико-філологічного, фізико - математичного та юридичного факультетів. Передбачалося, що у Новоросійському університеті здобуватиме вищу освіту молодь з південних регіонів України, Кавказу, а також слов'янських народів балканських країн. Новоросійський університет стає центром вищої освіти Півдня України.

Орієнтир на людину, на її потреби під час управління містом і краєм герцога Ришельє позначився й у постійних турботах з його боку про культуру міста, інтелектуальний досуг населення. А в липні 1809 року було закінчено будівництво першого театру в Одесі.

За підтримкою генерал-губернатора будувались церкви. Так при Ришельє був добудований Одеський Спасо - Преображенський кафедральний собор, який закладений був ще у 1795 році. Результатом діяльності також було спорудження багатьох палаців, особняків, суспільних будівель які створювали у місті чудові архітектурні ансамблі.

Важливою сторінкою «соціальної» діяльності Герцога є його участь у заселенні Причорноморських степів та шанобливе відношення до переселенців, серед яких були як іноземці (болгари, греки, німці) так і вихідці з центральних регіонів Росії, Білорусії (2). Раціональне заселення поселенцями різних народностей і віро сподівань придавало краю і місту неповторну багатонаціональну атмосферу. Ришельє в одному зі своїх рапортів до царя, з гордістю доносив, що ні в жодній країні світу не збиралося на такому малому просторі така кількість народностей, причому таких різних у нравах, мові, одязі, релігії та звичаях, як було під час його господарювання. При цьому, Ришельє був завзятим прихильником не тільки економічної але і релігійної свободи, поборником політичної терпимості. «В Одесі не було місця для виключного панування якоїсь національності, писав історик В. Надлер. Усі були однаково рівні, однаково вільні і результат цієї свободи і цієї рівності та виступаючої з них вільної конкуренції сил з'явилось нечувано швидке зростання міста, розквіт і збагачення краю» [3].

Поруч з факторами, наведеними вище, велике значення для розвитку соціально-культурної сфери мав стиль управління, форми влади, якою володів і приводив в дію градоначальник і генерал-губернатор Ришельє. Серед різновидів влади йому в найбільшій мірі була притаманна влада особистого прикладу, що по теорії управління можна визначити як вплив на людей крім своєї посади і влади. Прикладів того, як герцог впливав на людей ні посадою і не владою, а прикладом багато. Подібні якості його особливо рельєфно проявились під час епідемії чуми. Він, як генерал губернатор краю не тільки приймав міри організаційного та медичного характеру для викоренення чуми, однак і сам, особисто, не дивлячись на смертельну небезпеку відвідував хворих у їх домах, намагався допомогти їм по-можливості.

Усе вищенаведене дозволяє зробити висновок про те, що орієнтація на людину, задоволення її соціально-культурних потреб постійно знаходились у центрі уваги герцога Ришельє і що для реалізації цієї орієнтації він прикладав чимало зусиль.

Багато з його соціальних починань і поглядів не втратили своєї актуальності і в наші дні.

Ришельє мав високий рівень інтелекту, як людина Європи добре обізнана з відповідним засобом життя та методами управління він наполегливо втілював у керованому ним краї традиції економічної свободи, цивілізовану торгівлю, вільне слово та суспільну самодіяльність, всіляко сприяв міжетнічному та релігійному порозумінню, твердо виступав проти непомірного адміністративного тиску. Улюблену ним Одесу він бачив містом Європейським, ліберальним, свободолюбивим, гармонійно розвинутим і прикладав для нього багато зусиль. Тим самим, можна стверджувати, що Південний регіон України, його політична та соціально-економічна сфери,освіта і культура формувалися під впливом Європейської культури і при безпосередньої участі Європейського державного і воєнного діяча. У сукупності з незвичайними особистими якостями герцога все це забезпечило бурхливий розвиток і міста, і всього Причорноморського краю.

Список використаних джерел.

1. Атлас А. Старая Одесса, ее друзья и недруги. – М., Ласми, 1992. – 208 с.
2. Кобузан В.М. Заселение Новороссии (Еатериновской и Херсонской губерний) в XVIII – первой половине XIX века (1719-1858 гг.). – М.: Наука, 1916. – 308 с.
3. Скальновский О. Перше тридцятиріччя історії міста Одеси: 1795-1825. – Репринт.вид. – Одеса, ОКФА, 1995. – 254 с.
4. Сурилов А. Дюк Ришелье. Исторический роман. – Одесса, «Вариант» - «Два слона», 1992. – 271 с.
5. Феденьов Р.К., Якубовський О.П. Перші градоначальники Одеси. Історичний досвід управління містом. – Одеса, ОРІДУ, 2002. – 164 с.

АРАБАДЖИ КАТЕРИНА ГЕОРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДИТИНСТВА: АСПЕКТИ ТЕОРІЇ

Обставини життя диктують нагальну необхідність здійснення сьогодні системного, поглибленого дослідження дитинства як важливої складової державного життя, розвитку й відродження української нації з тим, щоби розробити основні напрями та науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення гуманітарної, соціально-демографічної політики в нашій країні. На сьогодні існують відомі явища, як скорочення народжуваності, зростання кількості дітей-сиріт, в тому числі сиріт соціальних, дітей вулиці – безпритульних та позбавлених батьківського піклування. Треба вивести певні групи дітей з маргінального стану, захистити дітей від насильства, торгівлі та різних видів експлуатації. Саме такі завдання стоять перед державною владою.

Ще на початку минулого століття в західній науці з'явився інтерес до проблем дитинства. Теоретичні засади дослідження цих проблем започаткували Г. Еріксон, Е. Тоффлер та інші вчені. Значний внесок у розроблення проблем дитинства зробили вітчизняні вчені XX століття: А. Волков, Ю. Семенов, М. Мід, а також сучасні вітчизняні вчені О. Антонова-Турченко, О. Балакірева, Л. Волинець, Н. Дудар, Г. Курило, М. Московка, Г. Святненко, А. Толстоухова, Л. Чуйко, Ю. Якубова та ін. Їхні дослідження мали розрізнений міждисциплінарний характер. Тому можна сказати, що дитинство потребує перспективи подальших досліджень, особливо в держуправлінській науці. Слід продовжувати роботу і над подальшим опрацюванням дефініції дитинства, і з дослідження його вікових меж. Наука державне управління має ширше і глибше залучати здобутки демографії, демографічних досліджень. Вивчення дітей як важливої складової населення, як специфічного контингенту українського соціуму потребує специфічних методологічних і методичних підходів, зумовленими зокрема особливостями формування й розвитку дитини в різні періоди дитинства. Дитинство й діти як його субстрат можуть розглядатися за допомогою вивчення демографічної сукупності, інтенсивності демографічних процесів та функцій. При вивченні відтворення населення межею, яка відділяє дітей від дорослих, вважається 15 років. Дитинство – це період життя, що передує зрілості. Період дитинства, коли людина розвивається фізично, психічно, розумово, морально й естетично, - розділяється на такі вікові групи: грудний – до 1 року; дошкільний – від 3 до 7 років; молодший шкільний – від 7 до 12 років; середній шкільний (підлітковий) – від 12 до 14 років; старший шкільний (ранньої юності) – від 14 до 17 років. Кожен період розвитку дитини потребує відповідного сімейного піклування з боку батьків, соціального захисту з боку держави, відповідних грошово-матеріальних, фізичних та інтелектуальних витрат. Цікаво, що під час проведення переписів населення до контингенту дітей належать особи у віці до 18 років, а за визначенням ВООЗ – до 20 років [5, с. 30]. Вивчення стану державно-суспільної сфери утримання, виховання й освіти підростаючого покоління вимагає уточнення двох основних параметрів щодо об'єкта дослідження, а саме: дітей якого віку слід вважати підростаючим поколінням; 2) які саме інституції стосуються державно-суспільної сфери утримання, виховання й освіти дітей. Поняття «підростаюче покоління» завжди вживається або в широкому, або у вузькому розумінні [4, с. 51].

З погляду історії - народонаселення було одним з перших об'єктів статистичного обліку, а процеси, що відбуваються із населенням – тією сферою, де розвивалася статистика як наука про методи кількісного вивчення масових явищ. Тому наука державне управління може вивчати дитинство як складову життєвого простору середньої людини – і за допомогою статистичних категорій, статистичних методів. Відомо, що в сукупності показників вивчення населення одне з перших місць посідають показники розподілу населення за віком. Населення України неухильно старіє внаслідок сталого зниження народжуваності, що призводить до скорочення чисельності й питомої ваги дітей у всьому населенні. Особливої уваги заслуговують показники народжуваності починаючи з 1993 року (коли чисельність населення України зберігалася найбільшою) – і до 2013 року.

Слід відзначити, що зниження народжуваності на території України – явище історично не нове. Достатньо згадати, що іще до Першої світової війни в кожному наступному десятилітті середній коефіцієнт народжуваності був нижчий за попередній [1, с. 99]. Але зараз спад йде швидше, він також супроводжується скороченням народжуваності. Поступово з групи територій з високою народжуваністю Україна перемістилася в групу територій із середньою народжуваністю, а характер змін в народжуваності все більше наближується до того, котрий є властивим більшості країн Західної Європи [2, с. 314]. Ми бачимо, що сучасний стан народжуваності в Україні визначається переважанням більшості однодітних сімей в структурі домогосподарств.

Історичні наукові дослідження свідчать, що, наприклад, зниження загального коефіцієнта народжуваності в сільській місцевості України з 1970 по 1996 роки зумовлювалося, головним чином, зменшенням питомої ваги жінок дітородного віку в загальній кількості селян унаслідок їхнього інтенсивного міграційного відпливу з сільської місцевості. В наш час зниження дітородної активності сільських жінок (та й взагалі жінок) є наслідком виробничого та соціального перевантаження жінок, зумовлене необхідністю економічного виживання сім'ї.

Зрозуміло, що людина є основною продуктивною силою – і в час перемоги постіндустріального суспільства над індустріальним вона має набувати якісно нових рис, і це насамперед стосується підростаючого покоління; враховуючи те, що всі галузі економіки працюють на задоволення потреб людей, а отже – і дітей, наука державне управління може розглядати дитинство і як економічну категорію.

Розгляд дитинства як взаємодії відповідних станів усіх його суб'єктів дає змогу визначати сукупний час перебування цих суб'єктів у тому стані, коли вони мають відповідну потенцію, здатні реально виконувати функцію суб'єктів дитинства – тобто дитинство як один з видів життєдіяльності населення і в той же час один із об'єктів державного управління характеризується не лише потенціалом перебування частини індивідів у стані дитинства, а й множиною часткових потенціалів часу перебування у стані суб'єктів відносин дитинства всіх без винятку вікових груп дорослих громадян. Сьогодні наука державне управління має наполегливіше використовувати ідею присутності взаємодії (гармонії або дисгармонії відносин дитинства, коли йдеться про кризову реальність) між різними станами окремих статевовікових груп населення як «частковими» суб'єктами відносин дитинства; кризовий стан дитинства в такому його осередку, як сім'я, не в останню чергу обумовлюється тією обставиною, що до складу сучасної простої за

будовою, «нуклеарної», сім'ї входять лише батьки та діти, а батьки батьків – дідусі й бабусі – мешкають окремо, утворюючи автономні компоненти наявних родів. Пам'ятаємо, що сім'я – це основане шлюбом чи керівними родинними зв'язками об'єднання людей, пов'язаних спільним побутом та взаємною відповідальністю. Людиноцентризм в державному управлінні має всіляко сприяти зміцненню сім'ї.

Список використаних джерел.

1. Гирила О. сучасна сім'я у вихованні майбутнього сім'янина: система ціннісних координат / О. Гирила // Освіта і управління. – 2011. – Т.14. – Ч.1. – С. 98 – 103.
2. Доскаленко К. Вплив соціального капіталу на здоров'я і розвиток дітей в умовах євроінтеграції / Доскаленко К. // Європейський Союз: 50 років після римських угод: Зб.тез доп.і ст..за підсумками наук-практ.семінару, 12 травня 2007 р., м. Одеса. – Одеса, 2007. – С. 313-316.
3. Стрельник Е. Багатодітна сімія в Україні: дискурси й протиріччя соціальної політики / Е. Стрельник // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011.- №1. – С. 156 – 165.
4. Строган А.Ю. Права і свободи дитини у сучасній правовій державі / А.Ю. Строган // Держава і право: Зб.наук.пр. – К., 2008. – Вип.40. – С. 49 – 56.
5. Тимченко О. Зародження соціальної функції держави у сфері охорони дитинства / О. Тимченко // Віче. – 2010. - № 19. – С. 28 – 31.

БОДЕЛАН ВОЛОДИМИР РУСЛАНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
Почесний Голова громадської організації «Територія ділових людей»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДІЄВОГО ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА

У вітчизняній практиці, коли мова йде про соціальні бізнес і підприємництво, акцент роблять на активній соціальній позиції, постійному діалозі з громадськістю та на участі в рішенні найбільш болючих соціальних проблем, а не на діяльності підприємств громадських організацій. Хоча у державах світу саме такі підприємства є найбільш стабільними та незалежними від криз. Також вони вносять великий вклад в економіку своїх держав.

Так, у *Великобританії* соціальне підприємництво має вирішувати соціальні проблеми інструментами бізнесу. Більш ніж 50% прибутку вони мають реінвестувати на досягнення вибраної соціальної місії. Навіть, якщо це не завжди ефективно, таке реінвестування має показати, що підприємство неурядової організації створюється не задля наживи. Існує багато грантів для старту соціального підприємництва. Для його підтримки працює окремий банк *Big Society Capital.* Загальний бюджет 600 млн. фунтів стерлінгів мають розподілятись через посередників на користь соціальних підприємств і громадських організацій 62 тис. осіб (3,3% всього населення) працюють в соціальних підприємництві та бізнесі, загальний обіг якого становить 27 мільярдів фунтів стерлінгів. Більшість соціальних підприємств у Британії – малий або середній бізнес, на якому задіяні до 10 осіб [1, 4]. У *США* головний критерій соціального підприємства – прибуток. Вважається, що для такого підприємства потрібен харизматичний лідер і його інноваційні ідеї. Соціальне підприємництво ототожнюється з підприємництвом громадських організацій, прибуток від яких вони спрямовують на свою статутну діяльність. Такі організації найчастіше заробляють на адмініструванні послуг між тими, хто їх потребує і тими, хто їх надає. У США держава менше, ніж в Європі підтримує соціальне підприємництво. Втім, у Білому домі створено спеціальний департамент і фонд соціальних інновацій з бюджетом 50 мільйонів доларів [1]. Неприбуткові організації в США у 2011 р. зайняли 3 місце у переліку роботодавців після роздрібної торгівлі та переробної промисловості, до того ж вони відносно стійкі до наслідків економічної кризи.

У Європі підґрунтям для соціального бізнесу є не прибуток, а місія організації, особливо на цьому роблять акценти в *Італії* та *Польщі*. Соціальні підприємства можуть працювати за рахунок грантів, державних субсидій, пожертв, а також при релігійних організаціях. Втім, акцент робиться на участі акціонерів в розподіленні прибутків соціального підприємства. У *Польщі* - на укріпленні стабільних джерел фінансування суспільства. У *Швейцарії* та *Індії* соціальне підприємництво визначають як діяльність, спрямовану на соціальні зміни в суспільстві. На перше місце виходить лідер – соціальний підприємець [1]. У *Бельгії* неурядові організації створюють 5% в ВВП держави, в *Канаді* – 7,9%. У *Німеччині*, завдяки залученню громадських організацій для виконання соціальних завдань і створення високих соціальних стандартів для населення, держава економить 30-35% вартості таких послуг. Громадянське суспільство в сукупності створило у світі більше 25 млн. робочих місць. Для порівняння: найбільша транснаціональна компанія створює 3,5 млн. робочих місць [3].

У ході форуму «Великої вісімки» (Лондон, 2013 р.) виконавчий директор британського інвестиційного банку *Big Society Capital (BSC) Ник О'Донохью (Nick O'Donohoe)* [4] відзначив, що при інвестуванні соціального бізнесу мова йде перш за все про створення сприятливої сфери соціальних інвестицій. Саме для цього створюється спеціальний фінансовий інститут, націлений на розвиток сфери соціальних інвестицій. Це великий державний проект, який потребує лідера в урядових колах і у соціальному секторі. Вважається, що якщо не буде людей, переконаних у користі соціальних інвестицій, то нічого у держави не вийде. Також важливо, щоб особи, які приймають рішення щодо соціальних інвестицій були далекі від політичних баталій. Таку буферну функцію у Великобританії виконує фонд *Big Society Trust*. Він став буферною зоною для соціального банку, який стає заручником усіх перестановок у виконавчих і законодавчих органах [4]. У Великобританії вважається, що перехід до соціальних бізнесу та підприємництва є підприємницькою революцією, яка відмінна від класичного промислового виробництва і яка триває понад 40 років, починаючи з затвердження структури, яка увійшла в Apax Partners (з 1972 р.) [2]. Фактично у Великобританії існує три великі структури, які

забезпечують соціальне підприємництво: Bridges Ventures, Social Finance и Big Society Capital, - і, водночас, самі є соціальним бізнесом. Використовуються соціальні облігації.

Починаючи з 2000 р. велися пошуки відповіді на питання: що може вивести на ринки капіталу інноваційні соціальні організації, які сильно ризикують. Відповіддю стала Social Finance, заснована у 2007 р. Ця організація об'єднала в собі фінансових та соціальних експертів. У 2010 р. вже вийшли перші соціально ефективні облігації (Social Impact Bond, SIB). Цікавим є те, що саме в цьому були задіяні центральні виконавчі органи влади. Саме міністерство юстиції зобов'язалось платити по них з урахуванням динаміки рецидивних правопорушень серед тих, хто був у пенітенціарних закладах. Це також стало критерієм оцінки ефективності соціальних підприємств, створених інститутами громадянського суспільства. Номінал і відсотки зобов'язались виплачувати мінюст і Великий лотерейний фонд. Очікувалось, що мінюст зекономить значно більше, ніж буде виплачувати. Зацікавленість інвесторів була у наступному. Встановлювалась нижня планка. Якщо нижня планка результатів не подолана, то інвестори втрачають гроші, роблячи тим самим благодійний внесок. Якщо ж ця планка буде взята, то доходність інвесторів збільшиться з 2% до 13%, в залежності від того, наскільки знизились показники по правопорушенням. Було випущено більше 20 таких облігацій: 13 у Великобританії, 5 – США, 2 в Австралії, 1 у Нідерландах. Це дало можливість ввести такі показники ефективності, як боротьба з безхатченками, безробіттям молоді, рівень всиновлення, робота з проблемними сім'ями, розвиненість дошкільної освіти, лікування астми у малозабезпеченого населення. 30 грудня 2013 р. було анонсовано облігацію вартістю 13,5 млн. доларів, яка спрямована на сприяння тим, хто знаходився в пенітенціарних закладах. У штаті Ньо-Йорк її розмістив Bank of America Merrill Lynch, а фонд Рокфеллера взяв зобов'язання компенсувати інвесторам збитки до 10% вкладеного капіталу. У 2-і облігації інвестував Goldman Sachs. В Ізраїлі такі облігації будуть спрямовані на раннє діагностування та лікування преддіабету другого типу, а в Італії, благодійна організація-реабілітаційна спільнота San Patrignano вивчає можливість використання «антинаркотичної» облігації [2].

Головне завдання соціальних бізнесу та підприємництва за кордоном – це пряме призначення інвестицій впливу держави на суспільство через некомерційні організації і підприємства, які працюють за схемою «прибуток плюс користь». Позиція бізнесменів, як громадян – інвестувати в суспільство. Позиція громадськості – надавати послуги через громадські організації і прибуток спрямовувати на вирішення соціальних проблем і покращення життя. Позиція держави – надати можливість громадянам реалізувати свою громадянську відповідальність і активність через створення умов для соціальних бізнесу та підприємництва. Для останніх держава розробляє і запроваджує спеціальні податкові та інвестиційні режими. У Великобританії такі підприємства звільнені від сплати податку, але вони жорстко контролюються з питань цільового використання коштів. У цьому є сутність громадсько-державного партнерства.

Список використаних джерел.

1. Американський та європейських шляхи соціального підприємництва. – Режим доступу : http://www.socialbusiness.in.ua/index.php/novyny/v-ukraini/109-amerykanskyi-ta-ievropeiskyi-shliakhy-sotsialnoho-pidpryiemnytstva
2. Революция в филантропии.- Режим доступу: http://pbwm.ru/philanthropy/revolyutsiya-v-filantropii
3. Розробка регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства : [Методичні рекомендації]: [Український незалежний центр політичних досліджень (УНПЦ)]. – К.: Агентство «Україна». – 86 с.
4. Impact Investing Policy Collaborative (IIPC). – Режим доступу: http://iipcollaborative.org/article/I...

БРОНІКОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

професор кафедри україністики та іноземних мов
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н., доцент

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ «ПО-НОВОМУ»

Рівень запиту українського суспільства на нове життя, нові обличчя, нову країну, нові орієнтири, нові можливості має адекватний суспільному запиту рівень частотності вживання політиками зазначених словосполучень. Такими конструктами наповнений і текст передвиборної програми «Жити по-новому» кандидата на пост, а сьогодні Президента України Петра Порошенка. Поза всяким сумнівом концепт «новий» набуває ваги й вимагає ретельного дослідження.

За словником української мови прислівник «по-новому» виражає ознаку дії, тобто діяти не так, як раніш; інакше, ніж до цього; по-іншому» [3]. Глибину смислу життя «по-іншому» в Програмі передано через ідеї «вільно», «безбідно», «чесно», «безпечно» [1]. Варто зазначити, що згадані ідеї відбивають вічно актуальні людські прагнення, тому навряд чи можуть претендувати на «іншість». На наш погляд, іншими можуть бути лише методи, засоби, способи реалізації цих ідей у конкретному просторі й у конкретний час. Головною характеристикою такого інструментарію втілення високих ідей за логікою має бути ознака «новий».

Лексема «новий» багатозначна й має палітру відтінків кожного семантичного поля, зокрема такий: 1) Який нещодавно виник, з'явився, не існував раніше; недавно зроблений, створений тощо, напр., новий роман. // Якого ще не одягали, не носили; який зберіг свій первісний вигляд, напр., новий кітель. // Якого раніше не використовували, не застосовували; який не був у вжитку, напр., нова машина. Мов баран на нові ворота дивитися (зустрітися з невідомим), дивитися на кого-, що-небудь, виявляючи повне нерозуміння, здивування. Як нова копійка – одягнений у нову одежу (щойно створена, не була в ужитку); сяючий, радісний. 2) Який стосується найближчого часу; сучасний, напр., новий світ.

// Який прийшов на зміну старому, напр., нова епоха. Новий рік – наступний рік і перший день січня як початок наступного року. Нова людина – наш сучасник, носій нових, передових ідей. Новий завіт – церковна книга, яка містить у собі виклад християнської релігії. 3) Недавно відкритий, винайдений, виведений, створений, напр., нові ліки. // Який проявився недавно; незвіданий, напр., нове відчуття. 4) Зовсім інший, не той, що був раніше, напр., нові удари. 5) Якого раніше не бачили, з яким не були знайомі; невідомий, незнайомий, напр., нова дівчина. // Який уперше прибув, з'явився куди-небудь, напр., новий учень. // Який уперше приступає до якої-небудь роботи, не має достатнього досвіду; недосвідчений у чому-небудь, напр., в державній службі я був новий. 6) Який приходить на зміну попередньому, замінює його (про людей), напр., новий начальник. // Введений на зміну старому, напр., нові порядки. 7) Наступний, черговий, напр., нове завдання. 8) Який виріс у цьому році або виготовлений з останнього урожаю, напр., нова пшениця. До нових віників пам'ятати (до віників з нового урожаю) – дуже довго пам'ятати. 9) Уживається як складова частина географічних назв. Нова Гвінея; Нова Зеландія; Нова Земля [3].

Після уважного огляду усіх значень поняття «новий», помічаємо, що семантичні блоки ознаки «новий» далеко не всі можуть характеризувати механізми реалізації ідей Програмного тексту. Так, до таких, що нещодавно виникли (1) не можна уналежнити «вільну конкуренцію у бізнесі» чи «систему спрощеного оподаткування». Називання «очищення влади» таким, що ніколи не використовували (1), ніколи не бачили (5) чи зовсім іншим (4) теж ставимо під сумнів. Можна відносно «новим» назвати лише саме формулювання «антикорупційна люстрація судових, правоохоронних, податкових і митних органів». Найбільш відповідним, на наш погляд, є значення 2, що характеризує час, – який прийшов на зміну старому, і значення 6, що описує людину – таку, яка приходить на зміну попередньому. Необхідність оновлення «як країни, так і кожного громадянина окремо» відбито й у тексті Програми [1].

Після занурення в контекст запиту на нове, констатуємо вельми стару історію цього суспільного прагнення. Новий соціальний простір потребує нової політичної та економічної структури й неодмінно нової людської свідомості. Механізми оновлення соціальної конструкції не завжди є новітніми, з огляду на більшу соціальну систему, швидше – не застосовуваними. Отже, «новий» щонайбільше описує ставлення людини до суспільного явища, що реалізується локально й у визначеному часі, а не нове явище, що не існувало в цілому. Серед розмаїття значень лексеми «новий» виокремлюємо не лише такі, що характеризують ставлення людини до соціального простору (новий порядок, новий лад, нові орієнтири, нова нація, нова країна), до індивіда (нова людина, нові обличчя, нові цінності), а й до часу (новий вік, нова епоха, нові часи), на тлі якого стосунки між соціумом та особистістю розвиваються.

Отже, концепт «новий» окреслює певну усталену комунікативну рамку в структурі відносин практичної сфери державного управління, несе нову конфігурацію взаємодії між урядовими органами, органами політичної комунікації та медіа. Концепт обрамляє процеси розвитку будь-якої державноуправлінської галузі, поступ якої здійснюватиметься лише тоді, коли смисловий конструкт проникатиме в «стратегічне серце» процесу прийняття рішень і кожне велике рішення буде співвідноситися із завданнями концептуальної комунікації.

Список використаних джерел.

1. Жити по-новому! / Передвиборна програма кандидата на пост Президента України Петра Порошенка // [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vibori.in.ua/kandidaty/predvibornie-programy/1723-poroshenko-2014.html
2. Словник української мови: в 11 томах / Укл. колектив співробітників Інституту мовознавства АН УРСР під керівництвом академіка І. К. Білодіда. – Т. 5 – К. : Наукова думка, 1974. – 433 с.
3. Словник української мови: в 11 томах / Укл. колектив співробітників Інституту мовознавства АН УРСР під керівництвом академіка І. К. Білодіда. – Т. 7 – К. : Наукова думка, 1976. – 165 с.

БУЛАВЧЕНКО ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Останніми роками громадянське суспільство в Україні розвивалося як самостійний та потужний чинник суспільного поступу. Було удосконалено нормативно-правове забезпечення розвитку громадянського суспільства в Україні, а саме: уведення у дію Закону України «Про громадські об'єднання», Закону України «Про доступ до публічної інформації». Активізувалась робота громадських рад при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, поширилася практика розробки та прийняття регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства [1]. Інструменти державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства визначені такими актами, як: Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»; Закон України «Про волонтерську діяльність»; Закон України «Про професійні спілки та гарантії їх діяльності»; Податковий кодекс України (у частині оподаткування неприбуткових організацій); Бюджетний кодекс України (у частині видатків державного та місцевих бюджетів для фінансової підтримки різних ІГС); постанова КМУ від 05.11.2008 року № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»; постанова КМУ від 03.11.2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», якою затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики та типове положення про громадські ради при ОВВ; Постанова КМУ від 12.10.2011 року № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» [2].

Основи державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства визначають такі акти: Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 32/2012 «Питання розвитку громадянського суспільства в Україні», яким затверджено Положення про Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства та її персональний склад; Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012 «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку

громадянського суспільства в Україні та першочергові заходу щодо її реалізації», яким затверджено відповідні Стратегію та План першочергових заходів щодо її реалізації.

Однак всі ці та інші безсумнівні здобутки, як і еволюційний шлях розвитку громадянського суспільства взагалі, були поставлені під сумнів, а потім значною мірою нівельовані низьким рівнем довіри до органів державної влади. Але в складних умовах організації громадянського суспільства продовжили активну участь у демократичних перетвореннях та стали важливим чинником суспільно-політичної консолідації, розгортання громадянського руху.

Виклики сьогодення актуалізували необхідність поновлення державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та її адаптації до нових умов, проблем та можливостей.

Сучасний стан розвитку громадянського суспільства відслідковується завдяки статистичним показникам розвитку його інститутів. Так, за даними Єдиного державного реєстру установ та організацій України, оприлюдненими Державною службою статистики України, на 1 січня 2014 р. було включно з міжнародними, всеукраїнськими, місцевими організаціями, їх осередками, філіями та відокремленими структурними підрозділами зареєстровано 77286 громадських організацій (на 1 січня 2013 р. - 74500), 29274 профспілок та їх об'єднань (28852), 14999 благодійних організацій (14055), 16213 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (15018) та 1503 органів самоорганізації населення (1426) [3].

Позитивна в цілому динаміка щодо збільшення громадських організацій містить й деякі вади, які визначають реальну картину їх становлення на сучасному етапі. Відома наявність великої кількості фіктивних організацій, які фактично не діють. Системним явищем стали випадки, коли громадські організації створюються під конкретний проект, а по його реалізації залишаються абсолютно недієвими. Існує практика, коли громадські організації засновуються службовцями органів публічної влади для застосування корупційних схем. Декому вдається поєднувати роботу на державній службі із керівництвом громадських об'єднань. Часто засновуються організації із схожими назвами, з метою застосування авторської монополії на окрему галузь. Вищенаведені явища є лише окремими прикладами несумлінного використання можливостей громадських організацій, що у підсумку породжує недовіру громадян до суспільно корисних громадянських структур.

З метою викорінення недоліків, доцільно буде здійснити наступні кроки: продовжити реформування вітчизняного законодавства щодо державного сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні з метою його наближення до відповідних європейських стандартів; ратифікувати Римський статут міжнародного кримінального суду, що означатиме визнання Україною необхідності функціонування Міжнародного кримінального суду як засобу боротьби з безкарністю, а також дотримання фундаментальних прав та основних свобод людини; розробити законодавчі механізми залучення інститутів громадянського суспільства, зокрема, правозахисних організацій, до процесу люстрації правоохоронних органів, судової системи, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування усіх рівнів; при оновленні виборчого законодавства закріпити на законодавчому рівні статут громадських об'єднань як спостерігачів у виборчому процесі; оновити персональний склад громадських рад при органах публічної влади усіх рівнів та внести необхідні зміни до нормативно-правових актів, що регламентують їхню діяльність; розробити та затвердити рішенням місцевих рад Положення про соціальне замовлення, яким визначити механізм оцінки потреб громади у соціальних послугах, процедуру формування конкурсної комісії та проведення конкурсу для визначення надавачів соціальних послуг за рахунок коштів обласного бюджету з обов'язковим передбаченням права участі у таких конкурсах громадських та благодійних організацій; розробити та запровадити Порядок визначення пріоритетів фінансової підтримки громадських організацій за рахунок бюджетних коштів; при розробці проектів програм передбачати залучення громадських організацій до виконання заходів таких програм; запровадити прозорі конкурсні процедури визначення виконавців місцевих цільових програм та моніторингу їх діяльності.

Список використаних джерел.

1. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. - К.: НІСД, 2014. - 78 с.
2. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства. Методичні рекомендації / Укр. незалеж. центр політ. дослідж. : А.О. Красносільська, М.В. Лациба, А.В. Волошина, В.О. Купрій, Н.М. Чермошенцева, О.Л. Ващук – К. : Агентство «Україна», 2013. – 180 с.
3. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання на 1 січня 2014 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua
4. Аналітична довідка за результатами проведення оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямом «робота з громадськістю» у 2013 році // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/uploads/attach-1896-104007815.pdf

БУРЯЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
перший заступник начальника головного управління Пенсійного фонду України в Одеській області, к.е.н.

ЕВОЛЮЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Євроінтеграційні орієнтири України, посилення соціальної спрямованості ринкових перетворень вимагають, щоб соціально-економічна політика держави та діяльність уряду щодо її реалізації були направлені на досягнення європейських стандартів якості життя та загальнолюдських цінностей. Це передбачає надійний соціальний захист населення і належне пенсійне забезпечення як один із визначальних чинників суспільного добробуту. Тому ефективність функціонування пенсійної системи та її реформування стають важливою умовою суспільного розвитку і соціальних перетворень.

Соціальний захист населення визначається як сукупність заходів, що здійснюються в суспільстві з метою забезпечення суспільно прийнятних умов матеріального й духовного життя людей шляхом встановлення в законодавчому порядку соціальних гарантій та нормативного регулювання механізмів їх забезпечення. Соціальний захист – це комплекс фінансових, соціально-економічних та організаційно-правових заходів, спрямованих на забезпечення життя, здоров'я і добробуту населення за конкретних економічних умов та наявних ресурсів.

Одним із напрямів соціального захисту є соціальне забезпечення, що має такі форми: пенсійне забезпечення, соціальна допомога непрацездатним і малозабезпеченим громадянам, компенсаційні виплати.

Пенсійне забезпечення є домінуючою складовою соціального забезпечення населення і виступає як базова і важлива гарантія стабільного розвитку суспільства, оскільки охоплює одночасно інтереси як працездатного, так і непрацездатного населення. Саме пенсійне забезпечення розглядається як особливий складовий елемент соціальної функції держави і як сукупність методів задоволення матеріальних потреб тих верств населення, які, відповідно до чинного законодавства мають право на отримання пенсії.

Пенсійне забезпечення громадян формується на основі принципу поєднання його всезагальності й комплексності в поєднанні з індивідуалізацією й детермінацією, гнучкістю й багаторівневістю форм та методів здійснення, що обумовлюється гетерогенністю осіб похилого віку, їх вимогами щодо рівня соціальних гарантій.

Еволюція процесу державного управління соціальним захистом населення і пенсійним забезпеченням включає два етапи [1]:

- зміни від вибіркового соціального забезпечення державою окремих груп людей до загальних соціальних гарантій для всього населення;
- зміни від загального піклування держави всім населенням до індивідуалізації та адресності в реалізації соціального захисту населення, що призводить до зміни пріоритетів, принципів, форм і функцій державного управління соціальним захистом населення і розвитком системи пенсійного забезпечення.

Об'єктивна необхідність змін у соціальній політиці держави в історичному ракурсі полягає у:

- перетворенні державних інституцій в основні суб'єкти соціального захисту населення на етапі переходу від аграрного до індустріального суспільства;
- поступовому послабленні ролі держави та перенесенні навантаження щодо соціального захисту населення на суспільні соціальні інституції на етапі переходу від індустріального до інформаційного суспільства.

Визначимо основні історичні передумови створення системи державного соціального захисту населення та пенсійного забезпечення:

- в аграрному суспільстві – соціальне утримання за рахунок локальної соціальної мережі;
- в індустріальному суспільстві – соціальні гарантії для населення;
- в інформаційному суспільстві – соціальний захист людей (див. табл.).

Таблиця

Еволюційні аспекти створення системи державного соціального захисту та пенсійного забезпечення населення

Етапи суспільного розвитку	Характерні риси соціального захисту	Роль держави в соціальному захист
Аграрне суспільство	Соціальний захист та пенсійне забезпечення існує у формі соціального утримання, не є обов'язком для держави, має суб'єктивний характер та обумовлюється характером та функціями держави. Основні форми утримання непрацездатних: утримання як право-привілей, приватна благодійність, самозабезпечення і забезпечення в межах родини, громади та колективна взаємодопомога	Незначна (соціальний захист окремих категорій населення – панівна верхівка, воїни, чиновництво) Основний суб'єкт соціального захисту – локальна соціальна мережа (родина, громада)
Індустріальне суспільство	Державні системи соціального захисту та пенсійного забезпечення складаються з державної системи страхування по старості, недержавних (приватних) систем страхування й різних форм добродійності. Соціальний захист охоплює все суспільство в цілому та залежить від рівня економічного розвитку та моделі соціальної політики, характеризується нежорсткою залежністю від виплат до державних або недержавних страхових фондів	Держава – основний суб'єкт соцзахисту
Інформаційне суспільство	Зближення під впливом глобалізації конкретних моделей соціального захисту та пенсійного забезпечення щодо основних форм, принципів, функцій. Оптимізація заходів соціального захисту. Більш жорсткі умови надання державної соціальної допомоги, більш жорстка зумовленість форм, розмірів та видів соціального захисту та пенсійного забезпечення попередніми виплатами особи і визначеною потребою Адресність. Формування в індивіда почуття особистої відповідальності за власний добробут у літньому віці. Залучення до програм соціального страхування приватного капіталу, громадських, благодійних та релігійних організацій	Роль держави поступово послаблюється під впливом глобалізації, як наслідок поступового зміщення акцентів на локальні соціальні мережі (родину, родичів, місцеву або релігійну громаду, громадські організації).

У процесі дослідження еволюції державного пенсійного забезпечення були визначені три групи факторів, що спричинили кризу Пенсійного фонду України і обумовили необхідність кардинальної перебудови пенсійного забезпечення. Це макроекономічні, демографічні і фінансово-економічні фактори. Основними проблемами в реалізації пенсійної реформи є: вразливість солідарної системи до політичних ризиків; нестабільність законодавчої бази; погіршення демографічної ситуації через старіння населення, значні масштаби міграції кваліфікованої робочої сили, дестимулюючий вплив солідарної системи на ринок праці.

Таким чином, можна стверджувати, що пенсійне забезпечення і пенсійна система знаходяться під впливом пенсійної політики, напрями і зміст якої залежать не тільки від фінансово-економічних можливостей держави, а й співвідношення соціальних інтересів, мотивації уряду, ідеології та політики правлячих партій та активності громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Макаренко О. М. Історичні та соціальні передумови й основні концептуальні підходи до соціального захисту осіб похилого віку / О. М. Макаренко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – Вип. 1 (24). – С. 371-378.
2. Ріппа М. Б. Пенсійне забезпечення населення України в системі соціального страхування: еволюційні аспекти / М. Б. Ріппа, С. Трубич, О. Демуш // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: економіка. – 2003. – № 15. – С. 125-130.
3. Ріппа М. Б. Аналітичні моделі формування сценаріїв пенсійної реформи в Україні / М. Б. Ріппа // Фінансове забезпечення економічного розвитку держави в умовах інтеграційних процесів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Ірпінь : НАДПСУ, 2007. – С. 35-36.

ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ІГОРЕВИЧ

декан факультету менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н., доцент

РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В умовах постійного реформування системи державного управління України особливого значення набуває удосконалення механізму розроблення та прийняття управлінського рішення як складової частини управлінського процесу. Аналіз існуючого сьогодні характеру, структури, форм, засобів та механізмів прийняття управлінських рішень може реально показати цілі суб'єктів суспільної взаємодії, їх намагання до змін, систему зв'язків, що забезпечують характер державно-управлінських рішень[1]. Проблема полягає в існуючій невідповідності між теоретичною та практичною реалізацією управлінських рішень. Сьогодні говорити про те, що управлінські рішення є стовідсотково раціональними помилково, що випливає із самої характеристики рішень та їх прийняття. З.Фрейд, В.Парето, Г.Лассвелл розкривають людську поведінку як таку, що керуватиметься пристрастями, інстинктами, підсвідомими почуттями та страхами. Будь-яке рішення - це поєднання раціоналізму та ірраціоналізму. Це намагався показати Г.Саймон. Він стверджував, що раціональність має бути обмежена. Процес прийняття рішень як діяльність у світі обмеженої раціональності є мотивований забезпеченням, а не максималізацією: це означає, що прийняті рішення не виходять з розгляду усіх наявних альтернатив.

Під час демократичного становлення суспільства питання підвищення якості та ефективності управлінських рішень на усіх ланках процесу його прийняття та реалізації набуває особливої актуальності. Проблемі ефективності процесу прийняття управлінських рішень присвячено чимало праць та наукових статей. Г.Саймон у своїй роботі «Адміністративна поведінка» розглядає адміністративну поведінку та підхід до дослідження прийняття рішень як менеджменту[4]. Л.І.Нечаюк, Н.О.Телеш у своїй статті розглядають стилі прийняття управлінських рішень і залежність ефективності цих рішень від певного стилю. Дж.Сарторі аналізує індивідуальні та колективні типи прийняття рішень, їх зовнішні ризики й витрати[5].

У літературі є цікаві приклади експериментального підтвердження впливу деяких чинників на конкретні етапи процесу прийняття управлінських рішень. Л.А.Вайнштейн і В.Н.Ничипорович встановили, що типовими помилками у процесі розробки обґрунтованого рішення є: а) неправильне пізнання проблеми; б) несистемне, фрагментарне відображення проблемної ситуації (психологічними передумовами цього можуть з'явитися як недостатній досвід, схильність до стереотипізації власної діяльності, так і неадекватна управлінська концепція суб'єкта прийняття рішення); в) несвоєчасність постановки проблеми (в основі найчастіше лежать як індивідуально-психологічні особливості керівника, наприклад, інертність, так і відсутність установки на випереджальний контроль ситуації. При цьому запізнілі рішення частіше виникають при делегуванні відповідальності за виявлення проблеми на більш високий рівень управління. Іноді зустрічаються і випереджальні рішення, причинами яких є: високий рівень особистої тривожності, вузький досвід, відсутність адекватних уявлень про динаміку розвитку ситуації); г) інформаційний голод, результатом якого є ігнорування релевантної інформації і поглинання не потрібної [2].

Процес прийняття рішення для розв'язання управлінської проблеми може розглядатися як визначена послідовність дій. Ця послідовність визначена змістом проблеми. Зміст проблеми впливає на вибір відповідного типу, виду й способу прийняття управлінського рішення. Ця послідовність дій обумовлює певні вимоги до психологічних якостей особистості, яка приймає рішення (децидента) щодо розв'язання проблеми. Необхідною умовою ефективного розв'язання конкретної проблеми є визначений об'єктивний набір психологічних якостей децидента. Надалі такий набір ми будемо називати чинникоутворюючою групою психологічних якостей. Тобто, психологічними факторами процесу

прийняття ефективного управлінського рішення є група чинникоутворюючих психологічних якостей, обумовлених управлінською проблемою[3].

Достатньою умовою прийняття ефективного управлінського рішення є наявність у особистості психологічних якостей що відповідають чинникоутворюючій групі - рівня знань для оцінки ситуації, навичок за рішенням подібних проблем, певних здібностей, уміння знайти вихід із ситуації з урахуванням зовнішніх умов й умов в організації, уміння передбачати результат своєї діяльності й визначати своє відношення до проблеми. Якщо дециденту властивий набір даних характеристик, то можна говорити, що відповідна проблема буде вирішена ефективно. При цьому, варто підкреслити, що якщо будь-яка психологічна характеристика особистості не повною мірою розвинена, але рішення приймається групою або з консультантом по даній проблемі й сукупні характеристики відповідають необхідній чинникоутворюючій групі, то рішення теж буде ефективним.

Останніми роками в різних країнах світу з'явилася значна кількість робіт, які стосуються нового засобу прийняття управлінських рішень - системи підтримки прийняття рішень (СППР, англ. Decision Support System (DSS)). Теоретичні дослідження у сфері розроблення перших систем підтримки прийняття рішень провадилися в технологічному інституті Карнегі в кінці 50-х - на початку 60-х років двадцятого століття. Об'єднати теорію з практикою вдалося фахівцям з Массачусетського технологічного інституту в 60-х роках. Системи підтримки прийняття рішень - інформаційні системи, максимально пристосовані до вирішення повсякденних завдань державного управління. СППР - це інтерактивна автоматизована система, яка допомагає дециденту використовувати дані та моделі для виявлення і вирішення завдань та прийняття рішень. Розвиток СППР почався з чіткого акценту на процес прийняття рішень і з орієнтації на тих, хто їх приймає (децидент)[6].

Таким чином, можна зробити висновки, що важливість управлінських рішень та й самої функції їх прийняття у процесі державного управління зумовлена тим, що їх ухвалення е умовою виконання усіх інших функцій, безпосереднім продуктом діяльності керівників усіх рівнів управління, одним із важливих засобів формування соціальних інтересів, однією з форм реалізації соціальних інтересів. Рішення - це вибір однієї з альтернатив. Рішення можуть прийматися за допомогою інтуїції, думки або методом раціонального вирішення проблем. Останній метод сприяє підвищенню імовірності прийняття ефективного рішення у новій складній ситуації. Процес прийняття управлінського рішення не є завершеним, поки через систему зворотного зв'язку не буде засвідчений факт реального вирішення проблеми. На прийняття рішень впливає, велика кількість зовнішніх і внутрішніх обставин, таких як ціннісні орієнтації суб'єкта, зовнішня ситуація. Прийняття правильних рішень - це сфера управлінського мистецтва. Здатність і уміння робити це розвивається з досвідом, якій формується протягом усього життя.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : навч. посіб. у 2 ч. / В. Д. Бакуменко. - К.: ВПЦ АМУ, 2010. - 276 с.
2. Вайнштейн Л.А. Психологические аспекты принятия управленческих решений в ситуации неопределенности / Л.А.Вайнштейн, В.Н.Ничипорович. Психология и социология в бизнесе: Материалы Первого международного конгресса, 16-17 декабря 2005 г., Лицей БГУ, г. Минск. - Мн.: «Бестпринт», 2005. - С. 69-71.
3. Карпов А.В. Психологическая характеристика процессов управленческих решений / Организационная психология // Сост. и общая редакция Л.В.Винокурова, И.И. Скрипюка - СПб.: Питер, 2000. - С. 472-495.
4. Саймон Г. Адміністративна поведінка : Дослідження прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / Г. Саймон // Пер. з англ. вид. - К. : «АРТЕК», 2001. - 392 с.
5. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів / Дж. Сарторі. - К.: «АРТЕК», 2001. - 211 с.
6. Bonini C.P., Hausman W.H., Bierman H. Quantitative analysis for management. - Boston: McGraw Hill, 1997. - 540 p.

ГОЛОЛОБОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

головний спеціаліст управління культури,
національностей та релігій Миколаївської обласної державної адміністрації

СУЧАСНИЙ СТАН ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Прийняття Декларації про державний суверенітет України, Акту проголошення незалежності України поставило Україну на шлях побудови демократичної держави, громадянського суспільства та національно-культурного розвитку. Одним із факторів досягнення зазначених цілей є створення та активна діяльність громадських організацій, що об'єднують людей з метою здійснення соціально-корисних заходів, спрямованих на сприяння розвитку українського народу.

Ідея співробітництва влади, громадських організацій і місцевої громади давно назріла і є цілком реальною, а головне – затребуваною місцевими співтовариствами.

Не можна не погодитись з Ю.П.Сурміним, який, працюючи над концепцією системи взаємодії органів влади із суб'єктами громадянського суспільства, зазначає: «Перспективи розвитку відкриваються тільки тоді, коли держава і громадянське суспільство не тільки вступлять у діалог, але і налагодять між собою стійку взаємодію, що припускає участь громадянського суспільства у справах держави і одночасно у реалізації запитів та інтересів людей» [1, с. 119]. Отже, можна наголосити на тому, що взаємодія органів влади і інститутів громадянського суспільства є певною передумовою поступового розвитку країни. Суспільство стає громадянським тільки тоді, коли у ньому панує певний рівень громадянської культури, яка є, на думку А.Ф.Колодій, культурою участі та підтримки, з прихильним ставленням

громадян до політичної системи [2, с. 183]. Саме у такому суспільстві індивідам не чужі громадські проблеми, вони зорієнтовані на громадські справи, індивідуалізм та конкурентність у їх діяльності поєднуються з відносинами взаємної довіри та співробітництва.

Суспільство є цілісністю, між сферами якої має бути взаємозв'язок і взаємодія. Запорукою цього має стати політика соціального партнерства між органами державної влади та громадськими (неурядовими) організаціями.

На сьогодні (враховуючі останні події в країні) з метою залучення громадськості до прийняття та реалізації владних рішень, органи державної влади активно співпрацюють з громадськими організаціями, які в свою чергу виступають комунікатором між громадськістю та органами державної влади [3, с. 281].

Процес розвитку громадських організацій в Україні, їх співпраця з органами державної влади містить ряд проблемних питань як внутрішнього, так і зовнішнього спрямування.

Основні причини, що знижують ефективність процесу інституціоналізації взаємодії органів державної влади з громадськими організаціями, полягають у тому, що, по-перше, відсутня достатня нормативно-правова база, котра регламентує діяльність громадських організацій, а також роль держави як посередника у вирішенні конфліктних ситуацій у громадянському суспільстві; по-друге, низький рівень довіри з боку громадян до інститутів громадянського суспільства, який пояснюється тим, що вони ще не звикли до широкого поля діяльності цих інститутів; по-третє, ще значною мірою відчувається відсутність попиту на громадські організації з боку державних структур, викликана, у деяких випадках, побоюванням конкуренції, а у деяких – недовірою або просто неувагою, яка виникає внаслідок поганої поінформованості і неправильного уявлення про їх цілі, завдання і способи роботи; по-четверте, слабкість взаємодії громадських організацій з представниками місцевої влади пояснюється відсутністю чіткого розподілу сфер впливу цих інститутів [3, с. 282].

Таким чином, існує ціла низка причин, що стримують розвиток ефективної взаємодії державних структур з громадськими:

• прагнення влади до монополії і закритості;

• відсутність аналітико-прогнозуючих структур у підрозділах державного управління;

• значну кількість громадських організацій та їх широкий спектр представлення об'єднує відсутність матеріальних та фінансових ресурсів, спонтанність дій, відсутність досвіду реалізації своїх поглядів через державно-управлінські рішення;

• значна залежність громадських організацій від отриманих грантів, причому в абсолютній більшості іноземних;

• відчутність недостатньої професійності (з точки зору організаторської і публічної роботи) функціонерів громадських організацій [4, с. 154].

Серед негативних тенденцій, які об'єктивно перешкоджають становленню ефективної взаємодії органів державного управління з громадськими організаціями та їх об'єднаннями, є відсутність належного досвіду їх взаємодії на демократичній основі; невирішення багатьох проблем політичного, соціально-економічного спектра, що постали перед країною, і, як наслідок, виявляється дефіцит грамотних, продуманих алгоритмів і механізмів їх вирішення; низький рівень правової культури і політичної самореалізації громадян; збереження патерналістської позиції значної частини суспільства; слабкість системи прямих і зворотніх зв'язків між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства [5, с. 115].

На жаль, взаємодія органів державного управління і громадськості наразі є здебільшого демонстраційною (з боку цих органів влади), орієнтованою на ефект створення позитивного іміджу влади як відкритої, демократичної, налаштованої на діалог із громадянами. Громадські організації поки що не стали рівноправними партнерами влади навіть у тих сферах, де їхня участь вже зараз могла бути корисною і плідною [5, с. 117]. Тому розвиток і вдосконалення взаємодії органів державного управління з громадськими організаціями передбачає пошук ефективних форм їх співпраці.

У Концепції взаємодії держави з громадянським суспільством (2005 року) зазначено, що для підвищення ефективності взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства (ІГС), розвитку партнерських відносин, доцільно активно використовувати як вже закріплені у чинному законодавстві України форми взаємодії, що перевірені вітчизняним і міжнародним досвідом, так і нові, а саме:

• модель соціального партнерства, яка передбачає встановлення конструктивної взаємодії між трьома силами, що діють на суспільній арені регіону: структурами влади, прибутковими (комерційними) підприємствами й неприбутковими організаціями, яке може мати різноманітні форми;

• підтримка діяльності різних за спрямуванням громадських організацій, зокрема дитячих, молодіжних, студентських, жіночих, екологічних організацій тощо, об'єднань ветеранів, пенсіонерів, інвалідів, працівників науки, культури, охорони здоров'я, етнокультурних та інших формувань;

• залучення ІГС до розробки, виконання й громадської експертизи проектів законодавчих актів і програм соціального розвитку;

• розміщення та укладання контрактів соціального замовлення;

• створення асоційованих структур (державно-громадські, громадсько-державні фонди, асоціації, партнерства тощо), які мають визначене коло завдань і створюються за принципом цільового підходу для їх досягнення та вирішення;

• проведення цілеспрямованої політики з підготовки кадрів та взаємного навчання державних службовців та представників ІГС навичкам і практиці роботи у партнерстві один з одним; інші прийнятні/визначені суб'єктами взаємодії форми [6, с. 322].

Лише за умови конструктивної співпраці між органами державної влади та громадськими організаціями Україна матиме змогу стати по-справжньому демократичною державою та побудувати громадянське суспільство.

Список використаних джерел.

1. Купрій В. Держава й громадські організації: від політики планування до політики соціального партнерства / В. Купрій // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30 трав. 2001 р., м.Київ). – К., 2001. – Т. 1. – С. 118–121.
2. Купрій В. Місцева влада і громадські організації: від політики планування до соціального партнерства / В. Купрій // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. Вип. 2 (8). – Дніпропетровськ, 2002. – С. 183–188.
3. Кандагура К. С. Громадські організації як комунікатори між органами державної влади та громадськістю / К. С. Кандагура // Сучасна регіональна політика: формування, реалізація та розвиток публічної служби : матеріали підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 23 верес. 2010 р. / [ред. кол.: М. М. Іжа та ін.]. – Одеса, 2010. – С. 281–283.
4. Сербіна Є. Проблема взаємодії громадських організацій з органами державної влади у забезпеченні реалізації культурної політики в Україні / Є. Сербіна // Культура і життя. – 2010. – №3. – С. 72–79.
5. Гудима Н. Громадські об'єднання та організації як фактор забезпечення відкритості та прозорості державного управління / Н. Гудима // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 31 трав. 2006) / ред. О. Ю. Оболенський, В. М. Князев. – К., 2006. – У 2 т. Т. 1. – С. 115–117.
6. Бабінова О. Концептуально-технологічні проблеми взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування України з громадськістю / О. Бабінова // Проблеми трансформації територіальної організації влади: зб. матеріалів та док. / наук. ред. М. Пухтинський. – К., 2005. – С. 321–329.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

професор кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВЕЛИКИХ ТА МАЛИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Л. Росс та Р. Нісберт [5] дають цікавий аналіз історії багатьох проектів та соціальних програм, які були поширені у різні роки. У 1935 р. Ричард Клар Кєбот розробив одну з самих багатообіцяючих і блискучих програм соціального впливу. Програма була спрямована на те, щоб піти на зустріч потребам молодих людей, яких вважали здатними до правопорушень і злочинів. Для участі у програмі було відібрано близько 250 хлопців з сімей робітників, що проживали у густонаселеному районі на сході штату Массачусетс. Ці діти були віднесені до «групи ризику» на підставі оцінок викладачів, поліцейських, співробітників служби соціального забезпечення. Вік учасників програми від 5 до 13 років. Вони приймали участь у програми 5 років. За цей час було використано всі засоби, які були в арсеналі соціальних дослідників: 2 рази на місяць соціальні працівники відвідували кожного учасника програми, надаючи будь-яку допомогу, яка визначалась як виправдана; втручались у сімейні конфлікти; для 50% учасників програми було організовано репетирство по окремим предметам; 40% були під пильним медичним та психіатричним наглядом; більшості учасникам була надана можливість спілкуватись з бойскаутами, з членами Християнської асоціації молодих людей (YMCA) та інших молодіжних організацій; 25% - відпочивали влітку у таборах. Цей проект являв собою багатофакторний та тривалий вплив на поведінку. Втім, вся ця діяльність була визнана провальною на основі отриманої статистики. Між експериментальною та контрольною групами не було знайдено ніякої різниці у відношенні рівня злочинності неповнолітніх: близько 1/3 членів кожної групи мали офіційно зафіксовані правопорушення; 1/5 – офіційно не зафіксовані. Учасники експерименту також не дуже відрізнялись від інших і у більш дорослому віці: 15-20% кожної групи скоїли серйозні злочини проти особистості або власності. Різниця, отримана у зрілому віці свідчила про збільшення злочинів і правопорушень у групі, яка приймала участь в експерименті у порівнянні з тими, хто не приймав участі. Та сама картина була по показникам здоров'я і смертності, професійного успіху і задоволеності життям. Сучасники вважають, що за нинішніх політичних та соціально-економічних умов неможливо провести такі амбітні експерименти. Цей проект получив назву Кембріджско-Сомервильска програма, на результати якого посилаються і по теперішній час, особливо при відмові у фінансуванні.

Цікавим і неоднозначним був соціальний проект будівництва багаточисельних «башт посеред парку». Це був популярний проект 50-60 рр. XX ст., як засіб «розчистки трущоб». Логіка проекту була проста. Брали міський квартал, який був забудований 3-4-х поверховими багатоквартирними домами, що руйнувалися та були аварійними. Переселяли людей, які жили у таких домах, в одну з двадцятиповерхових башт, котру будували у центрі парку. Весь вільний простір, який залишився після будівництва, перетворювали у дитячі майданчики і парки. Головною помилкою таких проектів було те, що не було подальших програм розвитку ситуації. Як, вважалось, соціальні плоди прийдуть самі і обов'язково призведуть до «удосконалення середовища проживання», і для цього не потрібно нічого робити. Планувальникі и соціальні проектвальники не врахували тонкої збалансованої «соціальної екології старих кварталів багатоквартирних будинків. Пропри жахливі умови проживання, кожен з мешканців добре знайомий з усіма сусідами, підтримував з ними певні відносини, кожен день спілкувався. Для таких мешканців мала значення думка сусідів, а соціальні норми розповсюджувались і становились стійкими так само, як у будь-якому нормально функціонуючому суспільстві. Більш того, кожен знав, що відбувається і перед будинком, і у його закутках, а матері могли бачити, що роблять їх діти, лише визирнувши у вікно. Коли всі були переміщені у багатоповерхівку, вся ця соціально-гуманітарна система була зруйнована: знизилось єднання сусідів, вони мали мінімум можливостей розвивати особистісні відносини і спостерігати за повсякденною поведінкою один одного. Мешканці були соціально ізольовані. Вони не відчували себе відповідальними за рішення колективних проблем. Молодь також втратила можливість виховуватись у середовищі з відповідальністю за себе. Це призвело до вандалізму, соціальної і фізичної деградації співтовариства, яке попри все мало життєздатну соціальну систему. Через 20 років такі багатоповерхівки були зруйновані, як такі, що не виправдали планів

проектувальників. Фінансові збитки обчислювалися мільярдами доларів. Втім, соціально-гуманітарні збитки були більшими: зруйновані громадська відповідальність, знижено рівень благополуччя. Проектувальниками було зроблено висновок, що необхідно 1-2 роки спостерігати за соціально-гуманітарним станом будь-якої спільноти людей, перш ніж приймати рішення щодо глобальних соціальних проектів. Іншими словами – необхідно проведення соціального експерименту. Ці висновки сталим правилом сучасного соціального проектування.

Також були багатообіцяючі проекти-експерименти с негативним прибутковим податком, або, як його називали, «гарантованим рівнем прибутку». Такі проекти проходили у період з 1968 по 1978 рр. Учасники експериментальних груп, котрим доплачувала, якщо їх прибуток падав нижче обумовленого «порогового» рівня, працювали в середньому менше годин у тиждень у порівнянні з членами контрольних груп ще й тому, що частіше і довше були безробітними. Ця різниця обумовлювалась головним чином різким скороченням кількості годин, пропрацьованих не головою родини. При цьому рівень розлучень серед сімей, які отримували гарантований прибуток був більшим, аніж в інших сім'ях. Соціальні проектувальники до початку експерименту вважали, що таким чином вони можуть знизити рівень розлучень. Питання, які є актуальними для багатьох держав, не отримали достеменної відповіді. Не вирішено наступні проблеми: бажано чи ні, що жінки, які мають на своєму утриманні дітей, працювали меншу кількість часів у тиждень; чи бажано, щоб вони зовсім не працювали; чи дійсно гарантований прибуток загострював сімейні проблеми більше, аніж згладжував їх, чи його наявність робило розлучення економічно прийнятним кроком. Втім, цей експеримент був відповіддю його критикам, які більше не могли стверджувати, що ніхто або будь-хто буде працювати при наявності гарантованого прибутку. Було зроблено інші висновки: наявність гарантованого прибутку не впливає на вирішення всіх соціальних проблем, а іноді, - вирішення одних проблем породжує наявність інші.

На початку 60-х років дослідники практики «звільнення під заставу» залишили питання про те, чи варто звільнювати відповідачів по карним справа до суду, не вимагаючи внесення застави, відкритим для обговорення. Дослідникам вдалося встановити, що подібна політика не веде до появи недопустимо великої кількості відповідачів, які не приходили на судове засідання. Серед відповідачів, які скористувались можливістю не вносити заставу, рівень неявки становив менше 2%, що було визнано як нижче середнього рівня для відповідачів взагалі. Декілька програм, які були ретельно підготовані, також не привели дослідників до очікуваних результатів за багато років реалізації проекту. Так, у 60-ті роки було запроваджено програми «Хедстарт» раннього навчання дітей. Ці програми не змогли довести своєї рентабельності, втім, 20 років по тому, у 80-ті роки, результати цих програм стали важелем стримування потоку нереалістичних обіцянок ліберальних прибічників програм, а також необґрунтованих сподівань їх критиків-консерваторів. Така сама участь у сучасних проектів щодо: освіти; введення талонів на харчування малозабезпеченним; безоплатної медичної допомоги; професійної перепідготовки; системи пренатальної системи охорони здоров'я; пропаганди проти наркотиків; компенсаторної освіти; більшої суворості покарання для злочинців; посилення контролю з боку фіскальних органів та громадськості; підвищення дисципліни в школах; податкового стимулювання найму на роботу найбільш закоренілих безробітних; боротьби з курінням; безпеки руху тощо. Вважається, що такі проекти, попри їх масштабність, є ситуаційними, а варіанти вирішення проблем через такі проекти – не результативними і витратними. Головні критики всіх таких соціально-гуманітарних програм посилаються на те, що вони потребують великих фінансових витрат з державних і місцевих бюджетів, і, відповідно, введення нових податків, або збільшення вже існуючих. Це, як твердить більшість дослідників, призводить до половинчастості в реалізації соціальних проектів або до викривлення плану проекту. Висновок всіх дослідників – необхідно ретельно вивчати та оцінювати ситуаційні фактори, які мають великий вплив на результати соціальних проектів, які піддаються великим ризикам.

Реалії сучасності демонструють, що дані проекти увійшли в теоретико-практичну площину соціального проектування [1-4]. У той же час, вони стали прикладами і основою для прийняття державних рішень щодо скорочення витрат на програми по роботі з неблагополучними дітьми та наполягати на тому, що саме особистісні цінності, здібності і диспозиції визначають те, хто стане правопорушником, а хто ні.

У процесі розбудови соціальних проектів у контексті управління суспільно-політичною та гуманітарною сферою регіону варто враховувати, що такі проекти впливають не тільки на сприйняття людей, а також на розвиток і динаміку соціальних систем і відносин. Вважається, що чистий ефект таких великомасштабних програм негативний. Важко також передбачити наслідки великих соціальних проектів в часі, навіть, якщо вони ретельно сплановані. Втім, короткочасні проекти, сплановані за прикладами К. Левіна (1930 р.), Кох і Френч, Симз и Бауманн (1972 р.), Раштон і Кемпбелл (1977 р.), Брайан і Тест (1967 р.), Аронсон и О'Лири (1983 р.), Эгберт (80-ті р.), Томас Сауєлл (1988 р.) [5] на основі теорії впливів та людських відносин приносять вагомі результати. Так, теорія К. Левіна щодо управління, заснованого на участі підлеглих, яку він розробив після відвідування Японії і вивчення організації праці та отримала назву «партисипативний менеджмент», через 40 років запроваджувалась у США, як «японські» управлінські системи, а в науці і практиці державного управління України, як досвід США.

Список використаних джерел.

1. Американські підходи в гуманітарній галузі на прикладі освітнього центру. – Режим доступу: http://visnyk.iatp.org.ua/visnyk/cat_article;500/

2. Білоконь Ю. М. Регіональне планування (теорія і практика) : [за ред. І. О. Фоміна] / Ю. М. Білоконь – К.: Логос, 2003. – 246 с.

3. Бэгьюли Ф. Управление проектом : [пер. с англ.] / Ф. Бэгьюли. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 208 с.

4. Дідковський С. В. Розвиток теоретичних концепцій соціально-психологічного проектування // Актуальні проблеми психології : Психологічна теорія і технологія навчання / [за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Смульсон]. – Т. 8. – Вип. 4. – К. : «Міленіум», 2007. – С. 58–64.

5. Росс Л. Человек и ситуация. Уроки социальной психологии / Л. Росс, Р. Нисберт. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 429 с.

ДЯЧЕНКО НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

СТАН ТА МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ В РОБОТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

В умовах сучасного суспільного стану України особливо зростає потреба підвищення ролі прогнозування як складової аналітичної діяльності органів державної влади,адже, від здатності державного апарату на підставі отриманої інформації приймати необхідні суспільству управлінські рішення, формувати стратегічні завдання залежить не лише ефективність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а й майбутнє України, тому інформаційно- аналітичне забезпечення, як процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації функцій органів державної влади на основі ефективного використання інформаційних ресурсів, має на меті створення умов для формування науково обґрунтованих прогнозів та прийняття ефективних державних управлінських рішень [1,с.78]. З'ясування можливих шляхів розвитку ситуації потребує не тільки узагальнення виявленої інформації, а також і її оцінки, тому, саме наявність в інформаційно-аналітичних дослідженнях аналітичних висновків та узагальнень робить їх надійним підґрунтям для прийняття ефективних рішень [2,с.39-40], саме тому, інформаційне забезпечення повинно стати діяльністю, якою займаються спеціально підготовлені фахівці, зайняті пошуком, відбором, обробкою, накопиченням, узагальненням і збереженням інформаційних одиниць. Виконання цих завдань потребує створення такої системи інформаційного забезпечення, в якій вони виступатимуть визначальним чинником під час підготовки інформаційно-аналітичних документів [3,с.40].

Учасниками процесу державного прогнозування економічного і соціального розвитку в Україні, як науково обґрунтованого передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку, відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» №1602-III від 23 березня 2000р. є органи державної влади, які розробляють, затверджують і здійснюють прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку, а саме: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері економічного і соціального розвитку, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Серед найбільших центрів, які здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади та інших державних інститутів слід відзначити Головне управління інформаційної політики Адміністрації Президента України, Раду з питань інформаційної політики при Президентові України, Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України, Державну служба спеціального зв'язку та захисту інформації Служби безпеки України, Управління розвитку інформаційного суспільства та інформаційної безпеки Секретаріату Кабінету Міністрів України, Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації, комісію з питань гласності та засобів масової інформації Верховної Ради України, Громадську Раду з питань свободи слова та інформації та ін.

Проте, і в існуючих традиційних академічних та державних структурах, що відповідають за інформаційно-аналітичне забезпечення українського політикуму, і в численних інформаційно-аналітичних, експертних та консалтингових центрах, що займаються різними видами робот: від аналізу передвиборчої ситуації та планування виборчих кампаній до розробки стратегій розвитку країни на довгострокову та середньострокову перспективу, гостро постає проблема стандартів якісного політичного аналізу та прогнозування для надійної фіксації змін, вияву механізмів політичної динаміки, для реалізації адекватної стратегії прийняття політичних рішень. Оскільки, в умовах сучасного суспільного стану України особливо зростає потреба підвищення ролі прогнозування як складової аналітичної діяльності органів державної влади, а аналіз свідчить, що складність і динамізм сучасного політичного процесу ставлять питання щодо ефективності традиційних методів аналізу, адже, спираючись на використання досвіду, аналітичних можливостей та інтуїцію експертів, вони не в змозі охопити цілком громіздкий та багатоплановий емпіричний матеріал, відслідити численні взаємозв'язки між різноманітними параметрами суспільного розвитку, що призводить до неоднозначної інтерпретації події та робить результат дослідження залежним від упередженості експерта, який часто прагне задовольнити «очікування» замовника, саме тому наразі гостро постає проблема стандартів якісного політичного аналізу та прогнозування тенденцій соціально-політичного розвитку, вирішення якої потребує підготовки професійного кола фахівців з інформаційної діяльності, прикладного соціально-політичного аналізу, що стане серйозним кроком на шляху подолання практики маніпуляції суспільною думкою, відходу аналітичних структур від іміджу «центрів впливу», формування системи управління, в якій публічні політичні рішення базуватимуться на об'єктивних наукових даних, встановлених стратегічних пріоритетах, з врахуванням потреб як влади, так і громадянського суспільства.

На вимогу часу, при Українській Академії державного управління при Президентові України**,** що була утворена Указом Президента України № 398 від 30 травня 1995 р. як головний державний вищий навчальний заклад України з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, в 2006 році професором С.О.Телешуном була створена кафедра політичної аналітики та прогнозування.

Викладачі кафедри політичної аналітики та прогнозування для всіх груп слухачів викладають дисципліни:

- Основи інформаційно-аналітичної діяльності;
- Теорія та практика аналізу публічної політики;
- Інформаційно-аналітичне забезпечення публічної політики та управління;
- Інформаційно-аналітичне забезпечення публічної політики та управління;
- Прогнозування, проектування і моделювання в політиці та управлінні;
- Формування публічної політики та системна модернізація суспільства: прогнозування ризиків та перспектив;
- Механізми реагування на виклики публічної сфери у системі забезпечення реалізації публічних інтересів;
- Політична аналітика як інструмент протидії інформаційно-психологічним та маніпулятивним технологіям;

- Прогнозування впливу інститутів та суб'єктів публічної політики на розвиток міжконфесійних процесів.

Зрозуміло, що це не може в короткий термін задовільнити потребу органів державної влади у висококваліфікованих фахівцях, а тому, вочевидь, з метою підвищення ролі прогнозування як складової аналітичної діяльності органів державної влади, необхідно відкрити кафедри соціально-політичної аналітики і прогнозування та проводити підготовку фахівців і в регіональних інститутах НАДУ та в інших вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел.

1. Ахременко, А. С. Политический анализ и прогнозирование : учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2006. – 333 с.
2. Телешун С.О., Сьомін С.В., Титаренко О.Р., Рейтерович І.В., Вировий С.І. Політична аналітика в системі публічного управління. – К.: НАДУ, 2008. – 284с.
3. Д.Белл Соціальні рамки інформаційного суспільства //Нова технократична хвиля на Заході.- М., 1986.- С. 330-342.

ЗАБОЛОТНА НАТАЛЯ МИХАЙЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ МОЛОДІ: НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Своєчасне налагодження співпраці місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування з молодіжними громадськими організаціями є важливою складовою процесу формування сучасної молодіжної політики у контексті розвитку громадянського суспільства, що має на меті перетворення молодіжної активності на дієву складову самоорганізації українського суспільства [1, с.76].

Різні аспекти взаємодії органів влади та молодіжних громадських організацій на висвітлюють праці ряду вітчизняних науковців: Є. Бородіна, М. Головатого, В. Головенька, В. Кулика, М. Перепелиці. Проте нині існує потреба більш глибоко проаналізувати практичні підходи, що застосовуються регіональними органами виконавчої влади у цьому напрямі.

Досвід ефективної діяльності органів виконавчої влади щодо створення умов для ефективної взаємодії з молодіжними громадськими організаціями має Вінницька область.

Основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики визначені постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [2]. Відповідно до цих вимог молодіжні організації Вінниччини систематично залучаються до обговорення проектів нормативно-правових актів, розпорядчих і регуляторних актів, проектів регіональних програм соціально-економічного розвитку тощо. Надані громадськими організаціям пропозиції, зауваження розглядаються та враховуються при прийняті відповідних рішень.

З метою вдосконалення співпраці місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, у т.ч. молодіжними в області затверджена Обласна програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012-2015 роки.

Органи виконавчої влади у Вінницькій області надають також фінансову підтримку діяльності молодіжних організацій у межах повноважень, визначених законом. Зокрема у 2013 році з обласного бюджету на конкурсних засадах здійснювалася фінансова підтримка, у сумі 350 тис. грн., проектів і програм інститутів громадянського суспільства, з них 188 тис. грн. отримали громадські організації на реалізацію проектів, цільовою аудиторією яких є молодь.

Іншою формою співпраці є делегування повноважень структурними підрозділами Вінницької облдержадміністрації молодіжним організаціям в частині організації та проведення програм (заходів), спрямованих на вирішення проблем молоді на підставі двосторонніх договорів про співпрацю.

Так, спільно з громадською організацією «Гармонія» на Вінниччині щорічно проводиться табір-семінар «Школа самостійного життя» для молодих інвалідів на візках. Його програма спрямована на формування в учасників особистісного переконання у тому, що кожна людина, незалежно від фізичних вад, має брати відповідальність за своє життя у контексті важливості навчання та необхідності працевлаштування.

Така ж співпраця здійснюється і у сфері вирішення питань працевлаштування та зайнятості молоді. Спільно з громадською організацією «Стіна» упродовж 2013-2014 років реалізовано проект, метою якого є сприяння працевлаштуванню молоді шляхом створення навчального центру практичної підготовки молодих спеціалістів «Бізнес-акселератор». Слухачі цього центру - 35 студентів області, пройшли безкоштовне навчання за такими модулями: «Технології організаційного управління», «Технології процесного управління», «Технології управління і мотивацією персоналом», «Технології системного маркетингу і комерції», «Технології управління фінансово-економічним процесами».

За участі молодіжних організацій у 2014 році здійснено маркетингове дослідження для виявлення потреб і проблем стосовно працевлаштування молоді. За отриманими результатами сформовано програму навчально-практичних семінарів для молоді на різні теми, проведено цикл тренінгів із залученням сертифікованих бізнес-тренерів та консультантів.

Ще однією формою співпраці є партнерство в рамках реалізації програм молодіжних організацій за рахунок коштів міжнародних фондів. Прикладом цього є започаткування у 2014 році за сприяння обласної влади громадською організацією «Гармонія» за кошти Посольства США програми «Журналістика для всіх», яка передбачає проведення 6 дводенних тренінгів для молоді з обмеженими фізичними можливості щодо журналістської майстерності з перспективою

подальшого працевлаштування випускників цієї програми у режимі надомної праці в інтернет виданнях, засобах масової інформації.

Отже, молодіжні громадські організації Вінниччини беруть активну участь у вирішенні проблем молоді області. Водночас, невирішеними залишаються питання їх низької активності у вирішенні соціально-економічних проблем молоді та відсутністю системної взаємодії органів влади з молодіжними організаціями у цьому напрямі.

Список використаних джерел.

1. Бородін Є., Хохрякова І. Досвід створення молодіжних громадських структур при органах виконавчої влади україни на регіональному рівні / Є. Бородін, І.Хохрякова // Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – №4. – С. 76-83.
2. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. №996 [Електр. ресурс] // Режим доступу: // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п.

ЗАРИЦЬКА ІННА ПАВЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНВЕНЦІОНАЛЬНА КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ В УПРАВЛІННІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ

У вітчизняній науці запровадженню конвенціональної комунікативної стратегії (ККС) на державному і регіональному рівні не приділяється уваги. Здебільшого мова йде про організаційні, структурні, соціально-економічні, а також політичні важелі. Характеризуючи роль конвенціональної комунікативної стратегії (ККС) в реалізації функцій державного управління, варто звернути увагу на зарубіжну практику, оскільки у вітчизняній науці проблемі методології формування та побудови комунікацій надається недостатньо уваги. Не висвітлюється роль комунікативних і комунікаційних інститутів, як елементів індустріальної суспільно-комунікаційної системи, що становить собою формально визначену сукупність організаційних і технологічних систем, які мають певне соціально визначене призначення. Також комунікативні і комунікаційні інститути не вивчаються, як сукупності певних соціальних явищ суспільної комунікації, котра зумовлена технократичними вимогами і впливає на реалізацію функцій державного управління. Немає досліджень щодо комунікативних стратегій в аспекті досягнення консенсусу у стратегічних питаннях державного управління, що є цінністю громадянського суспільства, а також складовою інституціалізованих процедур держави. Відповідно акценти переміщуються зі сфери публічної політики до сфери конкретних законодавчих і виконавчих рішень, державних програм.

Узагальнення зарубіжного досвіду [1-6] показало, що кожна держава виробляє свою конвенціональну комунікативну стратегію в залежності від загально державних завдань. Втім спільним є те, що вважається важливим не тільки встановлення зв'язку, а й уміння ефективно спілкуватися, розуміти як реалізовувати думки щодо бачення взаємовідносин держави і суспільства. Підґрунтям для практичного запровадження є методи і форми комунікаційних зв'язків. Також загальним є бачення ролі і значення інституційної комунікації в системі державного управління, що передбачає такий зв'язок, який за допомогою повідомлень від адміністрації перетворює громадян від пасивних отримувачів рішень в активних, мотивованих учасників процесу прийняття рішення і його виконання (табл.).

Таблиця

Науково-прикладних підходів до використання ККС при реалізації функцій державного управління в зарубіжних державах

Країна	Дослідники	Сутність стратегії
США	Памела Дж. Шумейкер Стівен Д. Різ Крістін Деметріоус	Публічна політика виявляється пов'язаною не просто з лобіюванням своїх інтересів окремими соціальними групами, а й з виробництвом системи комунікацій, де спеціальним завданням є конвенціональна комунікативна стратегія
Великобританія, Німеччина	Пол Корніш Джуліан Лінді Клер Йорк	Постійний комунікаційний зв'язок між владою та суспільством є доказом ефективного управління. В умовах демократії інформативне та прозоре спілкування має важливе значення для підтримки продуктивних і міцних відносин між виконавчою, законодавчою, судовою владою та електоратом
Фінляндія	Ульріка Романчук Юссі – Пека Еркола Тіммо Пііроінен Вільхельміина Вахельбекк	Керівництво держави та суспільство мегакомунікабельні; важливість відповідального діалогу зростає; зв'язок цілеспрямований і перевірений; звичайні комунікаційні бар'єри зникають; нові партнери і нові форми співпраці необхідні; стратегія будується і реалізується шляхом діалогу

Австралія, Нова Зеландія	Пол Харт Роббі Макферсон Анні Роуленд – Кемпбелл Пітер Томпсон Алан Фелс	Побудувати зв'язки між новим мисленням у практиці та реалізації в області державного управління та громадянським суспільством
Російська Федерація	Тетяна Виноградова Людмила Іллічева	Робиться концептуальний опис основних соціальних процесів, які породжують комунікаційні дії; застосовуються технології, націлені на управління поведінкою людей

В *Іспанії* основою ККС є між функціональний стратегічний підхід. Поняття «крос-функціональний процес» має на увазі, що всі департаменти і зовнішні агентства повинні працювати разом, у плануванні та управлінні всіх етапах бренду відносин. Особливістю ККС *Голландії* (Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)) є акцент на зовнішніх характеристиках організації. Основа ККС – це отримання інформації з сайтів. Є свої концептуальні основи ККС і у Голландії. Увагу зосереджують на зовнішніх характеристиках організацій (наприклад, джерел фінансування, декларації цілей) на практичному рівні як такої [3]. Основа ККС – це отримання інформації з сайтів. *Великобританія та Німеччина* характеризують ККС як комунікацію, яка налагоджує інформативне та прозоре спілкування й підтримує продуктивні і міцні відносини між виконавчою, законодавчою, судовою владою та суспільством.

Отже, конвенціональна комунікативна стратегія має застосовуватися у всіх функціях державного управління, оскільки впливає на стан суспільства, при якому довіра у суспільстві, відкрита комунікація, безпосередня участь населення в процесі прийняття виконавчих та законодавчих рішень, а також досягнення консенсусу по стратегічним питанням є як цінністю громадянського суспільства, так і інституціоналізованними процедурами держави.

Призначення конвенціональної комунікативної стратегії визначається впливом на оптимізацію діяльності органів влади на державному і регіональному рівні, процесів глобалізації, досвіду інших держав, його впровадження в практику діяльності, а також відсутністю власних прогнозних сценаріїв самого процесу оптимізації функцій державного управління.

Список використаних джерел.

1. Пол Корніш, Джуліан Ліндлі, Клер Йорк. Chatham House. Law and Governance [Електронний ресурс] / – Режим доступу : www.chathamhouse.org
2. Brenton Holmes. Politics and Public Administration Section. Citizens' engagement in policymaking and the design of public services. [Електронний ресурс] / – Режим доступу : http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/pubs/rp/rp1112/12rp01
3. Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA). [Електронний ресурс] / – Режим доступу :
4. Klaus Konig, A. Benz, H. Siedentopf, and K.P. Sommermann. Published in Institutionenbildung in Regierung und Verwaltung: Festschrift fur Klaus Konig, A. Benz, H. Siedentopf, and K.P. Sommermann, eds.(Berlin,Germany: Duncker & Humbolt, 2004), pp. 443-454.
5. Traditional Public Administration versus The New Public Management: Accountability versus Efficiency
6. United Nations Development Programme in Europe and CIS (UNDP) [Електронний ресурс] / – Режим доступу : http://www.slideshare.net/undpeuropeandcis/the-institutional-communication-of-the-public-administration-approaches-for-an-anti-corruption-communication-campaign

ЗЕЛІНСЬКА НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

доцент кафедри управління освітніми закладами та державної служби Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», к.держ.упр.

ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА В РЕФОРМУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Будь-яка політична сила розуміє, що для утримання влади потрібні дієві механізми. Тому політика очільників держави завжди має бути направлена на створення умов для функціонування своїх центральних, місцевих, територіальних органів. Однією з головних складових такого функціонального управління є адміністративно-територіальний устрій (далі - АТУ) країни. І якою б складною ситуація в країні не була, влада має розуміти, що для його оптимізації необхідно докласти максимум зусиль. Зазвичай в такій ситуації владні структури, науковці та практики, розробляючи моделі АТУ та пропонуючи механізми його реформування, звертаються до зарубіжних аналогів, намагаючись адаптувати їх до власних реалій, або пропонують вносити досить незначні зміни в назви та розміри адміністративно-територіальних одиниць. При цьому мало враховуючи історичний досвід та традиції, менталітет населення кожного регіону тощо. Сучасні українські реалії вносять свої корективи в цей складний процес. Влада фактично формує структури та територіальний устрій, керуючись сьогочасними викликами (соціальні виплати, організація управління на територіях Донецької та Луганської областей, анексія АРК тощо)

Авторський підхід до механізму упорядкування АТУ (як взаємозалежності трьох складових політичної, правової та організаційної) в історичному розвитку дає можливість прослідкувати дію кожної його складової на становлення АТУ

України на різних рівнях в минулому, вплив на упорядкування в сучасних умовах та дозволяє проаналізувати можливі наслідки такого упорядкування в майбутньому.

При реформуванні АТУ України та її регіонів потрібно враховувати, та по можливості нейтралізувати чинники, згідно з якими формування державної політики в цій сфері здійснюється на засадах повного неприйняття уроків минулого (наприклад, створення автономій, укрупнення та розукрупнення адміністративно-територіальних одиниць, вибір тільки одного критерію реформування тощо). Неврахування історичних засад побудови АТУ в Україні зумовило не лише постійні прорахунки в процесі реформування, а й стало чинником дестабілізації в країні.

Політична складова механізму державного управління упорядкуванням АТУ України на регіональному рівні, сформована в радянський період, зберігає свою структуру і в наш час: визначення мети – прийняття рішення – політична воля щодо виконання рішення – методи, які при цьому застосовуються.

Авторське бачення політичної детермінанти в її історичному розвитку можна передати в таблиці:

Складові політичної детермінанти механізму упорядкування АТУ	Радянський період	Період незалежності України
Мета	Побудова управлінської та територіальної систем, які б забезпечували в майбутньому утримання влади	Побудова управлінської та територіальної систем, які б забезпечували в майбутньому утримання влади
Рішення	Упорядкувати АТУ на всіх рівнях, централізувавши владу, максимально обмеживши владні повноваження місцевої влади	Упорядкувати АТУ на всіх рівнях на принципах децентралізації та побудови дієвого місцевого самоврядування
Політична воля	Наявна політична воля, яка виразилася в рішучих діях стосовно створення організаційних структур по проведенню АТУ, затверджені нормативно-правових актів в цій сфері	- відсутність протягом 20 років незалежності політичної волі до проведення кардинальних змін в АТУ на різних рівнях; - наявність політичної волі (2014 р.)
Методи	- агітація; - проведення експерименту в окремо взятих ТО; - збір проектів щодо упорядкування АТУ з місць на початку правління; - примусу, репресій в подальшій діяльності влади на всіх рівнях	- правові; - переконання доцільністю та раціональністю, авторитетом, - інформування населення; - консультування з владою та громадськістю регіонів, нижчих ТО та поселень щодо проведення змін тощо
Становище в державі	- на початку правління - розруха, нестабільне політичне, економічне тощо становище; - проведення реформування в господарській, фінансовій, військовій тощо сферах управлінської діяльності одночасно	- не досить стабільне політичне та економічне становище; політичні та економічні кризи протягом 20 років незалежності; - політична та економічна криза, зовнішня агресія, АТО на сході країни; проведення реформування в господарській, фінансовій, військовій тощо сферах одночасно (2013-2014 рр.).

Отже, з вищезазначеного можна зробити висновок, що:

- влада незалежної України, як і нової радянської влади на початку 20-х років XX ст., визначилася з метою, а саме – побудувати управлінську та територіальну системи, які б забезпечували тепер та в майбутньому утримання влади. Тобто, необхідність удосконалення АТУ набуває політичних ознак;

- ініціатива упорядкування в цій сфері виходить від центральних органів влади: в УСРР на рівні центральних органів влади було прийнято рішення про реформування АТУ з вектором на централізацію влади; в сучасній Україні Президентом та Кабінетом Міністрів прийнято рішення щодо проведення реформування АТУ України, застосовуючи принципи децентралізації влади та широкого розвитку місцевого самоврядування. На прийняття рішення впливали та впливають необхідність перетворень для владної еліти, обставини зовнішні та внутрішні, наявність даних незалежного моніторингу в цій сфері;

- відсутність політичної волі щодо впровадження змін в АТУ протягом 20-ти років незалежності України не дали змоги провести реформу цієї сфери. Це стало вагомим дестабілізуючим чинником в розвитку держави і призвело до значних негативних наслідків. В радянський період політична воля дала можливість провести необхідні їй реформи в умовах навіть гірших, ніж ті, які складаються в сучасній Україні;

- вибір методів проведення реформи на всіх її етапах значною мірою впливають на те, яка система влади буде побудована в державі – демократична чи тоталітарна. Але, на нашу думку, при проведенні упорядкування АТУ на регіональному рівні в сучасній демократичній державі не виключає застосування примусового методу з метою протидії регіональним відцентровим силам;

- як показує історичний досвід, політична та економічна стабільність в державі не є визначальною для проведення кардинальних змін в сфері АТУ. Але одна і та ж мета – утримання влади, може спонукати владні еліти до протилежних дій.

Таким чином, в цілому, на сучасному етапі державного управління структура політичної складової механізму упорядкування АТУ на загальнодержавному та регіональному рівнях майже не змінилася. Є необхідність провести зміни в змістовному наповненні кожної ланки структури, з врахуванням принципів побудови демократичного суспільства.

Особливо це стосується методів впровадження політичного рішення в цій сфері. Якщо в радянський період влада УСРР дозволяла застосовувати методи примусу, репресій, то в незалежній Україні дедалі більшого значення мають набувати не примусовий (хоча його різке ослаблення в процесі реформування АТУ в унітарній державі також неможливе) метод, а вплив таких методів як: правові; переконання доцільністю, раціональністю, авторитетом, інформування населення тощо.

КІЯНКА ІРИНА БОГДАНІВНА

доцент кафедри політичних наук і філософії
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

ПОПУЛІЗМ У ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Актуальність даного дослідження має теоретико-практичний аспект, оскільки торкається усіх сферах як суспільно-політичного так і гуманітарного розвитку України.

Питання про місце популістських партій у партійних системах країнах Центральної Європи було центральною темою статті В.Литвина. Відзначивши складну розмаїтість, багатозначність феномену популізму загалом, дослідник констатував, що у країнах Центральної Європи (фактично стаття стосується політичних реалій цілої Східної Європи, включно із Румунією та Болгарією) популізм має низку специфічних, властивих лише йому рис. Перша з них полягає у тому, що центральноєвропейські популістські партії репрезентують себе як альтернативу існуючій представницькій системі у цілому.

По-друге, вони виступають проти розуміння демократії як захисту прав меншості, тримаючись переконання, що «участь більшості повинна бути глибинною основою легітимації політики».

По-третє, популісти у цьому регіоні Європи «бачать своїм завданням зміну окремих елементів у системі «ліберального консенсусу» в перехідний період: таких, які стосуються питань ринково орієнтованих реформ, інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, прийняття націоналістичної мови або поведінки». Вони «відмовляються від «політичної коректності» лібералізму, а також дають можливість громадянам обговорювати проблеми, вагомі й для інших партій». Для дефініції такого стану речей автор використав термін «демократичний іллібералізм». Узагальнюючи реалії політичного життя Центральної Європи посткомуністичного періоду, В.Литвин вважає, що для неї актуальним є популізм чотирьох напрямків: радикальний лівий популізм, радикальний правий популізм, націонал-популізм та центристський (новітній) популізм. При цьому популізм будь-якого з напрямків може виявляти себе у «м'яких» або «жорстких» формах [1]. «М'який» популізм є викликом існуючій системі представництва, партійній системі зокрема, у той час як «жорсткий» атакує базові принципи ліберальної демократії – захист прав людини і громадянина, національних меншин тощо. Лінія ж поділу між ними є доволі розмитою та змінюється. Популізм не є реакцією на інтеграцію нових країн у європейські структури. При цьому в економічному плані популісти обстоюють неоліберальні підходи, є прихильниками антиегалітаризму та меритократизму. Дослідник зробив також висновок, що східноєвропейський популізм не є радикальним, тим більше екстремістським, проте його ідеал демократії є небезпечним.

Засобом протидії впливові популізму В.Литвин вважає «демократичний експерименталізм», елементами якого можуть бути: внутрішньопартійні демократичні процедури (наприклад, праймеріз), поширення «електронної демократизації» (використання новітніх електронних засобів комунікації для спілкування між політиками та виборцями), а також застосування принципу демократичної лотереї (використання альтернативних методів вибору кандидатів).

Явище популізму в останні десятиліття зайняло певне місце і у російській науковій літературі. Так, популістські прояви у політичному житті країн Східної Європи розглянуто у статті російської дослідниці Л.Шаншієвої. На її думку, популізм не є ідеологією, не визначає сутності програм тих чи інших політичних партій, натомість є формою політичної активності, способом боротьби за владу. Л.Шаншієва, спираючись на роботу швейцарського політолога У.Альтерматта - визначила низку характерних ознак популістських рухів та партій [2]. Популістські рухи апелюють зазвичай до народу, «простих людей». Популісти виступають проти політичної системи, владних еліт, позиціонуючи себе захисниками людей від чиновників, крупного бізнеса, інших домінантних структур.

Популістам властиве амбівалентне ставлення до держави. Вони виступають за сильну державу, здатну захистити маленьку людину, і водночас прагнуть до якнайменшої присутності держави у житті громадян. Популісти виявляють схильність до ідеалізації таких спільнот, як село, регіон, нація. Вони ставлять локальне та регіональне, етнічне, національне почуття вище принципів свободи. Хоча походження популістських рухів пов'язано із сільським соціумом, соціальна мобільність сучасного суспільства призвела до формування популістських течій у містах [3].

Популісти зазвичай негативно ставляться до інтелектуалів, хоча їх лідери часто є інтелектуалами і, як правило, харизматичними особистостями. Популісти прагнуть сформувати дихотомічну картину світу, в якій суспільство та історія поділені на «погане» та «добре», при цьому добро має невизначений, ідеальний характер, натомість зло конкретно та персоніфіковано. Популістам властиві пошук «винних» у стражданнях народу, «цапів-відбувайлів», віра у різноманітні «змови» проти «простих людей». При цьому популістські рухи концентруються на кількох спірних питаннях життя суспільства та держави.

Підсумовуючи сказане вище, можна підкреслити наступні моменти.

Сьогодні існує згода дослідників стосовно низки характеристик феномену популізму. Зокрема, визначено кілька універсальних характеристик популістських рухів та партій, серед яких одна з головних – дихотомічна картина соціального і політичного світу, протиставлення «народу» як головного носія універсальних позитивних цінностей, і еліти, або ж «інших, чужих», до яких можуть бути віднесені різні соціальні групи. Популісти зазвичай пропонують нереалістично прості підходи до соціальних проблем, які насправді не мають простих та остаточних розв'язань. При цьому існує фактичний консенсус у визначенні зв'язку популізму із демократичним політичним устроєм [4]. Дослідники вказують також, що популізм певною мірою протиставляє демократію як волю більшості демократії як системі

узгодження інтересів, механізму захисту прав меншин, певних стримуючих крайнощі «правил гри» у політиці. Спільною рисою популістських сил є тяжіння до прямої демократії на противагу складним механізмам репрезентативної. При цьому підкреслюється, що посилення популізму сьогодні є реакцією на трансформації соціально-політичних та соціокультурних реальностей, нові виклики, на які старі, «традиційні» політичні гравці не знаходять привабливих для виборців відповідей. Чимало дослідників погоджуються також на тому, що популізм має дуже багато варіантів, міцно пов'язаний зі специфікою різних національних політичних культур, відмінними політичними традиціями тощо.

Список використаних джерел.

1. Альтерматт У. Этнонационализм в Европе. – М., 2000. – 367 с.
2. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи: порівняльний аналіз // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2012. – № 2. – С. 56 – 69. [Електронний ресурс] : http: // www.social-science.com.ua / article / 778
3. Лыкачина Л. Нереальное решение реальных проблем (К вопросу о популизме и национализме в Польше) // Национализм и популизм в восточной Европе. – М.: ИНИОН РАН, 2007. – С. 55 – 83.
4. Шаншиева Л. Популизм по-восточноевропейски // Национализм и популизм в Восточной Европе. – М.: ИНИОН РАН, 2007. – С. 16 – 26.

КАРАЖЕЙ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
директор регіонального ландшафтного парку «Тилігульський»

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ СПІВРОБІТНИКІВ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ТИЛІГУЛЬСКИЙ» З ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА НАСЕЛЕННЯМ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» (далі – Парк) створено рішенням Миколаївської обласної ради у 1995 році. Територія заповідного об'єкту включає узбережжя та прилеглі акваторії Тилігульського лиману в межах Березанського району Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. До його складу також увійшов орнітологічний заказник місцевого значення «Пониззя Тилігульського лиману». Парк забезпечує збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів Тилігулу, умови для організованого туризму і відпочинку, проведення наукових досліджень, пропаганду екологічних знань [1].

Співробітники Парку спільно з органами влади Миколаївської області та населенням проводять відповідну роботу щодо збереження природно-заповідного фонду [2].

Природоохоронна робота. За 2013 рік було проведено 192 рейди, з них 23 – протипожежних, 1 – спільний з Березанським РВ УМВС України в Миколаївській області, в результаті яких було винесено 10 усних і одне письмове попередження, складено 14 актів про виявлення порушень природоохоронного законодавства, 3 приписи, 7 протоколів по адміністративним правопорушенням. Дані протоколи разом з іншими адміністративними матеріалами направлено на розгляд до Березанського районного суду, відомості щодо стягнення з боржників сум штрафних санкцій та збитків, нанесених державі, у Парку відсутні.

У квітні 2013 року було розроблено та погоджено спільний з Березанським районним відділом Головного управління МНС України в Миколаївській області План взаємодії при виникненні надзвичайних ситуацій, пов'язаних з пожежами степових масивів.

Постійно службою державної охорони проводиться роз'яснювальна робота серед відвідувачів та місцевого населення щодо правил поведінки на території заповідного об'єкту та профілактики виникнення пожеж на території Парку.

Еколого-освітні заходи, присвячені визначним датам екологічного календаря (Великому зимовому обліку птахів, Дню захисту морських ссавців, Всесвітньому дню водних ресурсів, Дню довкілля, Всесвітньому дню мігруючих птахів, Дню екологічної освіти, Міжнародному дню біорізноманіття, Дню туризму, Всесвітньому дню захисту тварин, Всесвітньому дню боротьби з палінням), та проводяться на базі шкіл області з залученням Миколаївського обласного краєзнавчого музею. Окрім того, в 2013 році Парком було організовано та розпочато дві природоохоронні акції: «Джерела надії» та «Сміття навколо нас». Протягом року проводиться роз'яснювальна робота серед відвідувачів і місцевого населення щодо діяльності дирекції та необхідності збереження цінних природних комплексів парку.

Працівники Парку публікують в районних газетах відповідні статті («Проблема не в нестачі води, а в її нераціональному використанні, «Збережемо природу – збережемо майбутнє» та ін.). Постійно поповнюється фонд бібліотеки Парку.

Рекреаційна діяльність. У межах Парку апробовано три екотуристичні маршрути (екологічні стежки), а саме – «Тилігульський пересип», «Атаманська коса» і «Ташинський». У 2013 році було розроблено новий маршрут «Краєвидами Тилігулу». Крім того, на території парку підтримується у належному стані 5 рекреаційних дільниць: Коблевська, Червоноукраїнська, Анатоліївська, Атаманська і Ташинська [3].

Наукова діяльність. Опрацьовано матеріали наукових досліджень Парку і складено Літопис природи за 2012 рік. Організовано два експедиційні виїзди в РЛП «Тилігульський» фахівців інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України з метою вивчення фауни безхребетних тварин узбережжя Тилігульського лиману, зокрема, біотопічного розподілу видів Staphylinidae, Curculionoidea та Collembola.

Парк співпрацює з ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України» та Одеським центром Південного науково-дослідного інституту рибного господарства та океанографії в рамках спільної Програми проведення науково-дослідних робіт з оцінки сучасного стану водних живих ресурсів Тилігульського лиману в межах Парку.

Підготовлено та проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Досвід інтерпретації дикої природи в Україні», яка відбулась 15 березня 2013 року на базі Миколаївського обласного краєзнавчого музею і була присвячена 100-річчю від дня його створення, видано збірку матеріалів.

Спільно з Одеським державним екологічним університетом організовано та проведено нараду з питань сучасного соціально-екологічного стану басейну Тилігульського лиману за участю всіх зацікавлених сторін. Проведено обговорення таких сфер діяльності, як сільське і рибне господарство, рекреаційна рибалка та мисливство, охорона природи, транспорт та інфраструктура, туризм, управління і законодавство, якість води.

Наприклад, у 2013 році співробітники Парку взяли участь у роботі та виступили з доповідями на 6 регіональних, 3 всеукраїнських та 3 міжнародних конференціях і семінарах. Підготовлено до друку і видано 5 наукових праць.

Пріоритетними напрямами стратегічного розвитку Парку на період до 2015 року є:

– затвердження Проекту землеустрою з організації та встановлення меж території заповідного об’єкту;

– розроблення Проекту організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об’єктів РЛП «Тилігульський»;

– відведення у постійне користування заповідних ядер парку:

– зміцнення матеріально-технічної бази та забезпечення установи ПЗФ спецтехнікою;

– організація та здійснення комплексного екологічного моніторингу території парку як зони впливу Тилігульської ВЕС;

– впровадження біотехнічних заходів для відновлення цінних природних комплексів та популяцій рідкісних видів рослин і тварин;

– налагодження співпраці з науковими та освітніми установами України та Причорномор’я;

– розвиток туристичної інфраструктури та підвищення рівня відвідування парку;

– розширення сфери платних послуг, які можуть надаватись установами ПЗФ

– обґрунтування і встановлення допустимих антропогенних (рекреаційних) навантажень на територію та об’єкти парку;

– підвищення рівня обізнаності місцевого населення та відвідувачів про екологічні проблеми заповідного об’єкту та шляхи їх вирішення.

Список використаних джерел.

1. Деркач О. Загальна інформація: Офіційний сайт регіонального ландшафтного парку «Тилігульський». – Режим доступу: http://www.tiligul.org/info.html.

2. Новини: Офіційний сайт регіонального ландшафтного парку «Тилігульський». – Режим доступу: http://www.tiligul.org/news.html.

3. Перелік платних послуг, що надаються РЛП «Тилігульський» у 2014 році». – Режим доступу: http://www.tiligul.org/vidpochynok.html.

КАРПУЛЕНКО МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

провідний спеціаліст управління організації фундаментальних та прикладних досліджень НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

Вища освіта Польщі одночасно та беззаперечно визначила, як основний напрямок своєї діяльності, інтеграцію в єдиний європейський освітній простір. Аналізуючи польський досвід з формування нової сучасної моделі управління вищою освітою, який проводився шляхом вивчення праць українських та зарубіжних дослідників. Слід зазначити про недостатнє дослідження даного процесу у сфері вищої освіти. Серед вітчизняних і зарубіжних вчених реформування системи вищої освіти Польщі досліджували Е. Адамчук, Є. Возніцкі, Т. Бжезицький, Ч. Банах, Ю. Борковскі, М. Домбровська-Шефлер, М. Хандке, Ю. Яблецька, М. Квієк, К. Павловський та інші. В дослідженнях вчені вивчали реформування системи вищої освіти в Польщі, а також особливості розвитку державного управління вищою освітою, зміни освітнього законодавства та його вплив на розвиток системи вищої освіти.

Одним з найбільш значних інноваційних процесів минулих років в Польщі був розвиток сектору приватної вищої освіти. Це розглядалося як доказ підприємницьких здібностей викладацького складу, яким вдалося створити близько 200 ВНЗ не тільки в існуючих академічних центрах, а й у містах, де ніколи не було ВНЗ. Поява такого роду ВНЗ була не тільки відповіддю на незадоволений попит на вищу освіту і навчання в Польщі, а й на прояв невдоволення навчальних програмам державних ВНЗ [1].

Розташовані у великих містах, державні ВНЗ є важкодоступними для молоді з сільської місцевості, в першу чергу, через високу вартість життя в таких містах. Така ситуація досить болюча для студентів з менш заможних сімей. Приватні ВНЗ розташовані більш рівномірно, більшість з них розташовані в малих містах - така ситуація полегшує доступ до них.

Крім того, сукупні витрати на навчання та проживання в таких малих містах часто значно нижчі, ніж вартість перебування у великих містах.

В результаті подібного парадоксу навчання в державних ВНЗ практично безкоштовне для тих студентів, які з більш заможних сімей, в той час як молодь з бідних сімей змушена платити за навчання в приватних ВНЗ. Таким чином, менш заможні родини платять більше. Вони платять податки, за рахунок яких утримуються державні ВНЗ, а їхні діти ними не користуються, а потім вони платять за навчання, для того, щоб їхні діти отримали навчання в приватних ВНЗ. Тому, можна зробити зауваження, що система вищої освіти в Польщі є не досконалою. В результаті приватний ВНЗ в Польщі служить інструментом вирівнювання освітніх можливостей. Приватні ВНЗ грають ще одну важливу роль: вони займаються модернізацією навчального процесу та його адаптацією до потреб ринку праці [1].

Оскільки, Польща вступила в ЄС, то в системі вищої освіти необхідні були зміни в підготовці нових професійних кадрів, нових стандартів вищої освіти. Приєднання Польщі до ЄС стало головним національним пріоритетом. Польща увійшла на величезний внутрішній ринок ЄС, що надало польським підприємцям, більшу кількість споживачів, що в значній мірі зменшило безробіття, збільшило доступність до сучасних технологій, а польська економіка отримала можливість залучати закордонний капітал, інвестиції, що сприяло стабілізації процесу модернізації системи вищої освіти. Все це значною мірою вплинуло на розвиток системи вищої освіти і ринок праці.

Відкриття кордонів надало мільйонам поляків більше шансів на працевлаштування в будь-якій країні ЄС, особливо для тих людей, які забезпечені низькими соціальними умовами. Крім того, поляки отримали можливість розвивати свої професійні навички, кар'єру і освітню зацікавленість. Зі вступом Польщі до ЄС польська молодь отримала право вільного доступу до навчання на будь-яких європейських студіях популярних ВНЗ, а також користуватися освітніми програмами, розширювати свої навички в галузі вищої освіти і науки тощо.

Питання доступу до вищої освіти в зарубіжних ВНЗ країн ЄС ґрунтується на взаємних домовленостях, згідно з якими польська молодь може навчатися в закордонних ВНЗ країн ЄС, а Польща приймати участь в наукових дослідження, проектах, розробках. Після вступу Польщі до ЄС польські ВНЗ отримали можливість створювати свої філії ВНЗ в інших країнах ЄС, отримавши на те відповідну згоду міністра закордонних справ і міністра науки та вищої освіти Польщі [2].

Отже, Польща зробила ґрунтовний порівняльний аналіз попередньої системи вищої освіти, виявила її переваги і недоліки та зіставила її з рекомендованими змінами, визначеними принципами Болонського процесу в результаті чого була розпочата реформа в галузі вищої освіти. В країні було збережено традиційні складові системи вищої освіти на рівні функціонування університетів і одночасно всі ВНЗ проходили етап ґрунтовної модернізації. Як видно із закону «Про вищу освіту» від 11 липня 2014 р., фундаментом стало введення широкої самостійності та самоврядування, що у сфері права виглядало так:

1). дозвіл на створення недержавних ВНЗ на ліберальних умовах;

2). впровадження конкурсної системи для груп або індивідуально у напрямку отримання фінансових умов (наприклад, гранти для проведення досліджень);

3). поширення інформації про хід і результати процесів прийняття фінансових рішень [3].

Слід підкреслити, що Польщі досить важко приймати нові перетворення адже це країна з давніми традиціями і багатовіковим надбанням в різних галузях системи вищої освіти. Слід зазначити, що у сфері вищої освіти, Польща реалізуючи реформи, повстала перед складними проблемами, вирішення яких до цих пір залишається актуальним. Це насамперед стосується студентської молоді. Суттєво зменшився контингент студентів у ВНЗ Польщі: студенти отримали можливість навчатися у ВНЗ інших країн світу, виїжджати за межі Польщі.

Таким чином, реформування системи вищої освіти Польщі має чітку орієнтацію на інтеграцію її в європейський освітній простір. Слід зазначити, що після вступу Польщі до ЄС, польські ВНЗ стали складовою єдиного європейського освітнього простору, що обумовлює кращу соціальну, економічну та політичну співпрацю між різними типами ВНЗ та мобільне пересування студентів, викладачів і науковців. Досвід Польщі показує, що спільними зусиллями ВНЗ також можна впливати на покращення ситуації в системі вищої освіти.

Список використаних джерел.

1. Brzezicki T. Ustrój szkolnictwa wyższego w Polsce / T. Brzezicki. – Toruń: «Dom Organizatora», 2010. — 273 s.
2. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku - drygi wariant — Tryb dostępu: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/59579
3. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw — Tryb dostępu: http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Прояви сепаратизму, екстремізму та тероризму, що мають місце в Південно-східних регіонах України гостро поставили на порядок денний вирішення проблеми формування регіональної системи інформаційно-психологічної безпеки, тепер уже в умовах спланованого реформування самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Одразу слід зазначити, що «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», прийнята розпорядженням КМУ від 01 квітня 2014 року № 333-р в питаннях безпеки обмежилась тільки

такою проблемою як громадська безпека у вузькому розумінні цього терміну. [2, с. 3] Проігноровано те, що Україна, вставши на шлях побудови інформаційного суспільства, зобов'язана ставити на перше місце питання інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної безпеки. Люба політична регіональна й загальнодержавна управлінська дестабілізація починається з деструктивного зовнішнього та внутрішнього інформаційно-психологічного впливу. І вся наша біда в тому, що проти цього дестабілізуючого впливу немає ні загальнодержавних, ні регіональних управлінських механізмів та засобів ефективної протидії. Все наявне є фрагментарним, недосконалим та обезсиленим. Системність відсутня. Єдиного розуміння хоча б контурів регіональної системи інформаційно-психологічної безпеки немає. За таке не державницьке відношення до справи інформаційно-психологічної безпеки Україна, в кінцевому підсумку, платить життям своїх кращих синів та доньок. Ворожа пропаганда психологічно зваблює частину регіональної еліти, спрямовуючи її на підтримку тих, хто розпалює в Україні громадянське протистояння.

Нові інформаційно-психологічні технології, засоби масової комунікації у багато разів підсилили можливості інформаційно-психологічного впливу на психіку особи, на великі групи людей і в цілому населення країни. Це свідчить про необхідність розробки відповідної стратегії, вдосконалення національного законодавства, норм міжнародного права, направлених на захист людської психіки.

Систему стійкої інформаційно-психологічної безпеки можливо будувати трьома основними шляхами: з центру до низу, знизу (регіони) до центру та методом поєднання обох шляхів. Зрозуміло, в першу чергу, необхідно напрацювати правове забезпечення діяльності такої безпеки. Для цього потрібно, по-перше, затвердити нову редакцію Доктрини інформаційної безпеки України, яка, на думку автора, повинна визначати підходи до організації інформаційно-технічної безпеки та інформаційно-психологічної безпеки. Давно настала потреба в підготовці й відповідних законів України і на їх підставі – напрацювання нормативно-правової бази для тих державних і недержавних структур, які будуть призвані займатись питаннями забезпечення інформаційної безпеки як на регіональному так і на загальнодержавному рівнях. Такий об'єктивний шлях до формування стійкої інформаційно-психологічної та інформаційно-технічної безпеки, яку коротко називають інформаційною.

Щоденно потерпаючи від зовнішнього та й внутрішнього деструктивного інформаційно-психологічного впливу, нам треба пам'ятати одне: впливають на того, хто дозволяє, щоб на нього впливали. [2, с. 3] Сьогодні, за оцінками світових аналітиків, вартість інформаційного простору любої країни прирівнюється до вартості її на надр. [4, с.18-19] Тому не випадково, що результатом багаторічного деструктивного інформаційно-психологічного впливу на населення України стало те, що серед еліти та в суспільстві поширюються думки і настрої, що не сприяють зміцненню української нації, формуванню патріотизму та піклуванню про національні інтереси. Тому сьогодні й палають Донбас, анексовано Крим, що ми програли інформаційну війну своєму агресивному сусідові, що не займались, відповідно до вимогам часу, питаннями інформаційної безпеки.

Дієвої системи захисту від негативних інформаційно-психологічних впливів українська держава все ще немає. Хоча Конституція України (ст. 17) визначила необхідність забезпечення інформаційної безпеки.[1, с.6.]Не даремно науковці відносять інформаційні війни до сьомого покоління воєн. [3, с.27] Панівний до останнього часу неоліберальний підхід до розуміння мережі Інтернет (так звана «каліфорнійська ідеологія») зазнає кардинальних змін, а заступає її «технореалізм» з його ставленням до ІКТ як технологій подвійного призначення та ключовою роллю держави у розвитку мережі Інтернет. [4, с.10]

Систему інформаційно-психологічної безпеки необхідно формувати комплексно як на загальнодержавному так і регіональному рівні. Давно назріла необхідність організації Національного центру реагування на кризові інформаційно-технічні та інформаційно-психологічні загрози при Президентові України та встановлення єдиного порядку дій при таких загрозах.

Доречним було б створення регіональних ситуаційних центрів управління протидією можливим інформаційним загрозам під егідою Національного Центру реагування на кризові інформаційно-технічні та інформаційно-психологічні загрози при Президентові України та створення центрів (різної форми власності) комплексного моніторингу інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної безпеки по всій країні. Тому так важливо поглиблення партнерських відносин з приватним сектором у цій сфері.

Прогнозовану проблему щодо підготовки відповідних фахівців управлінської цивільної ланки для сфери інформаційної безпеки успішно могли би взяти на себе структурні підрозділи НАДУ при Президентові України. Давно назріло питання щодо започаткування роботи кафедр інформаційної безпеки державного управління в інститутах НАДУ при Президентові України. Навчання доречно організовувати за двома напрямами: інформаційно-технічним та інформаційно-психологічним. Державний службовець повинен володіти методиками та алгоритмом дій в умовах складних інформаційно-психологічних та інформаційно-технічних обставин.

Необхідним вважається забезпечення інформування громадськості про вжиті заходи щодо профілактики негативних наслідків застосування деструктивного інформаційно-психологічного впливу та організація системи тренінгів з розпізнавання і протидії деструктивному інформаційно-психологічного впливу для еліти, молоді та широкого загалу.

На часі законодавче запровадження правової прозорості майнових відносин у сфері ЗМІ та комунікацій, оприлюднення даних на власників інформаційних систем, збільшення частки національного інформаційно-психологічного продукту в загальному обсязі мовлення телерадіоорганізацій та обов'язкової частки мовлення українською мовою.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. - : Одіссей, 2011. – 56с. С.6.
2. Литвин В. «На жаль, політики, які пропонують серединну лінію для збереження цілісності країни, у нас не запитані» // Голос України. - №228(5228). - №.12.2011. – С.3.
3. Ільяшов О. А., Мєзєнцева Н. Б. Роль і місце розвідки в інформаційному протиборстві // Наука і оборона.-2011. - №3.- С.27.
4. Розумний О. «Чи здатний Фейсбук змінити країну?» //Г. Урядовий кур'єр 06. 09.11. С.10.

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. №333-р «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» // «Урядовий кур'єр». – 11.04. 2014. – С.13-14.

КОЗАЧЕНКО ВІКТОР ДМИТРОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., с.н.с.

ТКАЧУК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

старший викладач кафедри фундаментальних наук Військової академії (м. Одеси)

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ САМОУПРАВЛІННЯ

При переході від централізованого (авторитарного) управління до самоуправління виникає потреба підключення широких верств населення територій чи населених пунктів, та вивчення його вимог, де вирішується проблема, або комплекс проблем (програма розвитку). Ці результати рішень повинні максимально задовольняти потреби громадян, а отже, базуватись на результаті опитування (місцевих референдумів) із застосуванням математичного моделювання проблем громадського об'єднання як системи, що підкоряється головним аксіоматичним положенням алгебри логіки. Такий підхід до розробки математичних моделей включає застосування спрощень, або отримання наближених рішень [1, с.235].

Розглянемо громадськість даної території, або населеного пункту, як деяку множину $X\ (x_1, x_2, \dots, x_i, \dots, x_n)$ у виді об'єднання підмножин x_i пов'язаних видами діяльності. Наприклад, x_1- працівники освіти, x_2- медичні працівники, x_3- працівники малого і середнього бізнесу і т.д. Для отримання об'єктивних рішень математичної моделі необхідно притримуватись співрозмірності підмножин, тобто при порівняно невеликих значеннях деяких з них, необхідно провести об'єднання по спорідненим за видами діяльності ознакам.

Нехай перед множиною X поставлена програма у виді іншої множини проблем $Y\ (y_1, y_2, \dots, y_i, \dots, y_n)$, які відтворюють питання соціально-економічного розвитку, екологічного захисту і т.д. Але ці проблеми не завжди будуть ізольованими одна від іншої і не можуть вирішуватись одночасно, а тому деякі з них потребують першочергового включення до програми. Відношення між множинами X і Y представлене матрицею інцидентності $\Delta = (\delta_{ji})$, значення елементів якої δ_{ji} отримують шляхом опитування підмножин x_i по їх ставленню до кожної з проблем y_j, при цьому $\delta_{ji} = 1$ у випадку позитивної оцінки, коли вирішення проблеми підтримує більше половини підмножини x_i, в протилежному випадку $\delta_{ji} = 0$, невизначені відповіді не приймаються до уваги. Таким чином, типова матриця може бути представлена у вигляді

$$\Delta = \begin{array}{c} \begin{pmatrix} 1 & 1 & \cdots & 1 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 1 & 0 \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ 1 & 0 & \dots & 1 & \dots & 0 & 1 \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ 1 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 1 & 1 \\ 0 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 0 & 1 \end{pmatrix} \\ \begin{array}{ccccccc} x_1 & x_2 & & x_i & & x_{n-1} & x_n \end{array} \end{array} \begin{array}{c} y_1 \\ y_2 \\ \cdots \\ y_j \\ \cdots \\ y_{m-1} \\ y_m \end{array}$$

Відношення Δ між кінцевими множинами Y і X визначається підмножиною декартового добутку $X \cdot Y$, якщо $\delta_{ji} \in (x_i\ \ y_j)$ і кожне його значення створює симплиціальні комплекси $K_y\ (X, \Delta)$ [2, с.295], які утворюють матрицю відношень $Q = (q_{ji})$

$$Q = K_y\ (X, \Delta) = \Delta \cdot \Delta^T - \Omega, \qquad (1)$$

де Δ^T – транспонована матриця Δ; $\Omega = (\omega_{ji})$ – матриця, всі елементи якої дорівнюють одиниці.

Таким чином, матриця Q має розмір $m \times m$ по числу проблем. Вона буде симетричною відносно головної діагоналі, а тому для спрощення аналізу можна обирати тільки її верхню трикутну частину. У випадку, коли деякі елементи q_{ji} при розрахунках по (1) дорівнюватимуть від'ємному числу, на їх місце в матриці відношень ставиться прочерк, як символ незв'язності. Нехай, для прикладу, матриця відношень має вигляд

$$
Q = \begin{array}{c c}
\begin{pmatrix}
2 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & - & 1 \\
 & 3 & \cdots & - & \cdots & 1 & 0 \\
 & & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\
 & & & 4 & \cdots & 2 & 1 \\
 & & & & \cdots & \cdots & \cdots \\
 & & & & & 3 & - \\
 & & & & & & 1
\end{pmatrix} & \begin{matrix} y_1 \\ y_2 \\ \cdots \\ y_j \\ \cdots \\ y_{m-1} \\ y_m \end{matrix} \\
\begin{matrix} y_1 & y_2 & & y_j & & y_{m-1} & y_m \end{matrix} &
\end{array}
$$

Матриця Q буде цілочисельною, а значення її елементів головної діагоналі вказують на підтримку всієї громади до вирішення проблеми та черговість її виконання. Наприклад, проблема y_j, яка має найвищу оцінку $q_{jj} = 4$ підлягає першочерговому рішенню, а $y_2 = y_{m-1} = 3$ – другорядна і т.д.

Крім того, найвищу оцінку $q_{2,m-1} = 4$ має і комплекс проблем y_2 і y_{m-1}, а тому до розгляду слід приймати і одно часове їх вирішення при наявності відповідних ресурсів на реалізацію.

Список використаних джерел.

1. Эндрюс Дж., Мак-Лоун Р. Математическое моделирование/ Дж. Эндрюс, Р. Мак-Лоун - М.: Мир, 1999. - 275с.
2. Гантмахер Ф.Р. Теория матриц/ Ф.Р. Гантмахер - М.: Наука, 1988. - 552с.

КОТКОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР РОМАНОВИЧ

голова адміністрації Дзержинського району Харківської міської ради, к.держ.упр.

УРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Одним з найважливіших джерел розвитку і функціонування співтовариства є його соціальний потенціал (соціальний капітал). Під останнім зазвичай розуміють сукупність матеріальних і духовних цінностей, якими володіє спільнота. Наприклад, за визначенням Ф. Фукуями, соціальний капітал – це певний потенціал суспільства або його частини, що виникає як результат наявності довіри між його членами. Соціальний капітал відрізняється від інших форм людського капіталу тим, що зазвичай він створюється і передається за допомогою культурних механізмів – таких, як релігія, традиції, звичаї [2]. В іншій роботі Фукуяма визначав соціальний капітал як неофіційну норму, яка сприяє розвитку відносин співробітництва між двома і більше індивідами. У свою чергу, американський соціолог Роберт Патнем звертав увагу на те, що всі форми соціального капіталу є, з одного боку, самостійними, а з іншого боку когерентно корельованими між індивідами [3].

Однак було б спрощенням зводити цей соціальний феномен тільки до сукупності цінностей, що поділяються членами місцевого співтовариства. Соціальний потенціал характеризує також і здатність тієї чи іншої спільноти забезпечувати розширене відтворення людини як особистості і як продуктивної сили, особливо в умовах проведення соціально-економічних реформ і виникаючих на регулярній основі фінансово-економічних криз в країні.

Актуальність проблеми розвитку соціального капіталу місцевих співтовариств пов’язана також з тим, що в соціумі залишається високою стійкість патерналізму. Для зміни положення необхідні цілеспрямовані заходи соціальної політики, що підтримують адаптаційні зусилля мешканців та враховують реальну соціально-економічну диференціацію умов, в яких здійснюється процес адаптації. Впоратись з подібною ситуацією можливо тільки за однієї умови: якщо буде послідовно враховуватись потенціал соціального управління з формування потреб та інтересів людини, що відбивають гармонізацію людського буття, реалізацію її інтелектуального потенціалу як балансу між потребами і вимогами об’єктивної реальності.

Існує й інша актуальна проблема – необхідність радикального поліпшення соціального управління в регіонах, безпосередньо пов’язаного з життєдіяльністю особистості і соціальних спільнот, що визначає ступінь довіри громадян до суб’єктів всіх рівнів влади.

Рівень міжособистісної довіри в тій чи іншій країні багато в чому зумовлює перспективи економічного прогресу і зростання добробуту, а також дієздатність громадянського суспільства і стійкість демократичних інститутів – це твердження в останні десятиліття отримує все більш різноманітні і переконливі обґрунтування в самих різних сферах і напрямках соціального знання. Коли недовіра пересічних громадян до інших людей є превалюючою соціальною нормою – інакше кажучи, коли в суспільстві спостерігається дефіцит соціального капіталу, – можливості добровільної кооперації, співпраці в досягненні будь-яких спільних цілей виявляються досить обмеженими. В господарській діяльності це веде до високих транзакційних витрат, що знижує ефективність економіки в цілому і перешкоджає зростанню рівня життя населення, а в політичній сфері – до слабкості інститутів представницької демократії. Міжособистісна довіра є не лише політичним інструментом, а й фактором, що впливає на трудову мораль.

Поняття «трудова мораль» в суспільних науках визначається по-різному, проте у всіх випадках вважається, що вона висловлює стан мотивації, за допомогою якого окрема особистість (або член групи) набуває можливість досягти мети і постати перед обличчям нових устремлінь. Трудова мораль являє собою складну змінну, оскільки люди ведуть себе певним чином залежно від підготовленості та їх загального емоційного стану, так що трудова мораль проявляється одночасно як індивідуальне та групове явище.

Актуальними є слова відомого американського соціолога Роберта Парка, який влучно помітив: «Всі форми асоціації людей покояться, в кінцевому рахунку, на місцезнаходженні та місцевій асоціації. Характерні для сучасного суспільства специфічні засоби комунікації – газета, радіо і телефон – це всього лише пристосування для збереження цієї сталої локальності і функціонування соціальної групи, в поєднанні з найбільш можливою мобільністю і свободою її членів» [1]. Однак зазначені інструменти не зможуть підвищити якість життя людей якщо в територіальних спільнотах пануватиме аномія.

Зниження легітимності влади сприяє зростанню аномії. Свого часу Макс Вебер зазначав, що інститути суспільства, його установи, закони, а також існуючі форми їх взаємодії, наявні в якості економічних, політичних, соціальних, релігійних структур, є зовнішніми підпорами людини, що роблять можливою мораль і моральну поведінку.

Якщо місцева еліта, що знаходиться при владі, не користується авторитетом населення, то вакуум заповнюється неформальними структурами. В кращому випадку такі структури орієнтовані на конструктивну взаємодію з органами місцевого самоврядування, в гіршому – мова може йти про криміналізацію багатьох сторін функціонування територіального соціуму.

Список використаних джерел.

1. Парк Р. Сознание бродяги: рассуждения по поводу соотношения сознания и перемещения / Р. Парк // Социологическое обозрение. – 2003 – том 3 – № 1. – С. 36.
2. Фукуяма Ф. Доверие [Текст] / Ф. Фукуяма. – М. : АСТ, 2004. – С. 52
3. Putnam R. Bowling Alone: America's Declining Social Capital // Journal of Democracy, 1995. – vol. 6. – № 1 (Jan). – P. 71.

КРИНИЧНА ІРИНА ПЕТРІВНА

професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України д.держ.упр., доцент

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ МОДЕЛІ ПОЛІТИЧНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

У центрі сучасного внутрішньополітичного життя україни – обговорення проголошеної політичної реформи, мета якої полягає у перетворенні держави з президентсько-парламентської на парламентсько-президентську республіку. У результаті реформування мають посилитися демократичні методи управління суспільством, а внутрішня політика наблизиться до європейських стандартів.

Сьогодні в українській державі гостро стоїть проблема створення ефективної державної влади й ефективного місцевого самоврядування, тому, щоб реалізувати 5 статтю конституції україни, яка проголошує: єдиним джерелом влади є народ, можна лише завдяки конституційній реформі місцевого самоврядування. Проект закону про конституційну реформу місцевого самоврядування передбачає: 1) новації, які стосуються територіальної основи місцевого самоврядування. Законопроект замість сіл, селищ і міст, як низової ланки адміністративно-територіального устрою та розбудови місцевого самоврядування, вводить громаду, що є адмінтеродиницею, до якої входять жителі одного або кількох населених пунктів, і яка має визначені межі. Фактично це нововведення відкриває шлях до проведення повноцінної адміністративно-територіальної реформи та запровадження реального місцевого самоврядування. У зв'язку із запровадженням громади, як адмінтеродиниці, замість терміну територіальна громада» автори законопроекту вживають категорію «жителі громади», що фактично є одним і тим самим. А сільські, селищні та міські ради стануть радами громад; у свою чергу сільські, селищні, міські голови – будуть іменуватись ще й головами відповідних громад; 2) як того вимагає європейська хартія місцевого самоврядування, законопроект передбачає створення виконавчих органів районних та обласних рад. Це дозволить істотно обмежити негативний вплив виконавчої влади на місцеве самоврядування та гарантувати його автономію; 3) в законопроекті обмежується принцип делегування повноважень тільки від держави до органів місцевого самоврядування. Це значить, що він фактично скасовує діючу практику, коли районні та обласні ради передають свої повноваження місцевим державним адміністраціям; 4) питання управління районами в містах з районним поділом законопроектом віднесено до компетенції міських рад. Фактично це повноваження рад відноситься до їх виключної компетенції; 5) згідно з законопроектом розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування встановлюється законом. Це положення означає, що ні одні, ні інші органи публічної влади не можуть розподіляти між собою повноваження на свій розсуд [1].

У законопроекті містяться й деякі інші нововведення, які мають важливе значення для реформування системи місцевого самоврядування. Разом з тим слід зазначити, що в силу компромісного характеру в ньому зберігаються певні недоліки старої системи влади. Наприклад, обмежується сфера дії, але зберігається як інститут, місцеві державні адміністрації, тобто місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції. Практично законопроект консервує стару систему місцевих органів виконавчої влади (районних, обласних), на які центральний уряд перекладає з себе політичну відповідальність.

За умов переходу до парламентсько-президентської форми правління це просто не припустимо, тому що всю повноту політичної відповідальності за дії всіх органів виконавчої влади несе тільки кабінет міністрів і ніхто, крім нього.

Як відомо, перекладання політичної відповідальності на місця призводить до надмірної політизації місцевих державних адміністрацій, які згідно з конституцією України повинні займатись не політикою, а виключно реалізацією законів, президентських та урядових актів незалежно від того, уряд якої партії чи коаліції партій знаходиться при владі.

В ідеологічному плані законопроект помітно змінив орієнтацію – з державницько-бюрократичної до громадівської теорії місцевого самоврядування. Не тільки в тому, що населення громад проголошується системоформуючим

фактором місцевого самоврядування – це було і раніше. Але й тому, що під впливом помаранчевої революції створюються реальні механізми його впливу на органи місцевого самоврядування через інститути громадянського суспільства.

Відомо, що у верховній раді та поза її межами навколо питань конституційної реформи місцевого самоврядування триває гостра політична та ідеологічна боротьба. Одні політичні сили вважають, що потреби в конституційному реформуванні місцевого самоврядування немає. Інші політики наполягають на тому, що час такої реформи настав.

Втілення в життя конституційної реформи в Україні відповідає корінним інтересам українського народу, воно повинно посилити гарантії прав громадян у відносинах з органами влади та місцевого самоврядування і бути одним із головних чинників європейського вибору України. Її практична реалізація повинна привести до створення більш ефективної, більш демократичної системи державного управління та самоврядування, що, у свою чергу, приведе до підвищення життєвого рівня народу України як основної мети радикальних реформ.

Конституційна реформа місцевого самоврядування дозволитьзамість сіл, селищ і міст, як низової ланки адміністративно-територіального устрою та розбудови місцевого самоврядування, вводить громаду, що є адмінтеродиницею, до якої входять жителі одного або кількох населених пунктів, і яка має визначені межі. Фактично це нововведення відкриває шлях до проведення повноцінної адміністративно-територіальної реформи та запровадження реального місцевого самоврядування.

В свою чергу, створення виконавчих органів районних та обласних рад дозволить істотно обмежити негативний вплив виконавчої влади на місцеве самоврядування та гарантувати його автономію.

Отже, втілення в життя конституційної реформи в Україні відповідає корінним інтересам українського народу, воно повинно посилити гарантії прав громадян у відносинах з органами влади та місцевого самоврядування і бути одним із головних чинників європейського вибору України. Її практична реалізація повинна привести до створення більш ефективної, більш демократичної системи державного управління та самоврядування, що, у свою чергу, приведе до підвищення життєвого рівня народу України як основної мети радикальних реформ.

Список використаних джерел.

1. Кравець а. Місцеве самоврядування в україні через призму історичного минулого і сьогодення /а. Кравець // проблеми реформування державного управління: зб. Наук. Пр. – к.:уаду, 2000. – с. 171.
2. Любченко п. М. Компетенція місцевого самоврядування: організаційно-правові питання реалізації:дис... Канд. Юрид. Наук:12.00.02 ***/ п. М. Любченко*** ; нац. Юрид. Акад. – х., 2008. – с. 4, 7 – 8.

КУДРЕЙКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

У період інтенсивної розбудови системи освіти в Україні особливого значення набуває управління навчально-виховними закладами. Управління освітою в нашій країні здійснюється на основі законів, постанов Верховної Ради, наказів, розпоряджень Президента, Кабінету Міністрів України, досягнень психолого-педагогічної науки і передового педагогічного досвіду.

В межах своїх повноважень управління освітою здійснюють державні органи управління та органи громадського самоврядування. До державних органів управління освітою належать: Міністерство освіти і науки України та інші центральні органи виконавчої влади України, яким підпорядковані навчальні заклади; відділи (управління) освіти місцевих державних адміністрацій; Державна акредитаційна комісія; органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади; Національна академія наук України та національні галузеві академії наук; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти тощо.

Центральним органом державного управління освітою в Україні є Міністерство освіти і науки. Міністерство бере участь у виробленні державної політики в галузі освіти та втіленні її в життя, визначенні основних напрямків розвитку освіти, здійснює координаційні, науково-методичні, контрольні функції та державне інспектування, забезпечує зв’язок з іншими державами, організовує впровадження в практику досягнень науки і передового педагогічного досвіду, проводить атестацію та акредитацію навчально-виховних закладів.

Центральні органи державного управління освіти також беруть участь у виробленні та втіленні в життя державної політики в галузі освіти, професійної підготовки кадрів, у визначенні перспектив та напрямів розвитку освіти, вимог до її змісту, рівня й обсягу, нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення навчально-виховних закладів.

При обласних, районних державних адміністраціях створюються відповідні структурні підрозділи, які здійснюють управління освітою: при обласній державній адміністрації – управління освітою, при районній – відділ освіти, при сільських і селищних радах народних депутатів – комісії з питань освіти.

Органами громадського самоврядування в системі освіти є: загальні збори (конференція) колективу; рада навчально-виховного закладу; районна, міська ради з питань народної освіти; всеукраїнський з’їзд працівників освіти; загальні збори колективів навчальних закладів; районні, міські, обласні конференції педагогічних працівників.

Змістом діяльності самоврядування є самостійне планування роботи, вирішення питань навчально-виховної, наукової, методичної, фінансово-господарської, виробничо-комерційної діяльності; участь у формуванні планів прийому учнів, студентів, слухачів з урахуванням державного замовлення та замовлень місцевого значення; визначення змісту шкільного комплексу освіти, форм і методів навчання; прийняття на роботу педагогічних та інших працівників;

здійснення громадського контролю за організацією харчування в навчально-виховних закладах. До того ж, органи громадського самоврядування в освіті вносять пропозиції щодо формування державної політики у сфері освіти.

Відтак, сучасна система управління сферою освіти утверджується як державно-громадська. Вона має враховувати регіональні особливості, тенденції до зростання автономності навчальних закладів, конкурентності освітніх послуг, орієнтації освіти не на відтворення, а на розвиток.

Управління освітою має здійснюватися на засадах інноваційних стратегій відповідно до принципів сталого розвитку, створення сучасних систем освітніх проектів та моніторингу; посилення ролі та взаємодії усіх суб'єктів освітньої політики, у якій особистість, суспільство й держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами.

Першочерговим є налагодження високопрофесійного наукового, аналітичного і прогностичного супроводу управлінських рішень, подолання фрагментарності статистики, підготовка всебічної інформації на основі результатів наукових досліджень (зміни в освітніх потребах різних прошарків населення і регіонів; моніторинг розвитку освіти, оцінювання ситуації споживачами освітніх послуг, динаміка соціокультурних орієнтацій учасників навчально-виховного процесу, мобільність світоглядних очікувань і установок відповідно до загальної соціокультурної динаміки у країні і світі).

Нова модель управління має бути відкритою і демократичною. Відкритість системи передбачає поширення впливу громадської думки на прийняття управлінських рішень. Вона змінює навантаження, функції, структуру й стиль центрального і регіонального управління освітою: пряме втручання у діяльність установ і навчальних закладів має поступитися місцем гнучкості, науково-методичним, прогностичним, експертним, інформаційним та іншим функціям.

До того ж, модернізація управління освітою має передбачати: оптимізацію організаційно-управлінських структур; децентралізацію управління освітою; ефективний перерозподіл функцій і повноважень між центральними органами державної влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами; перехід від оперативного до програмно-цільового управління; поєднання державного і громадського контролю; впровадження нової етики управлінської діяльності взаємоповаги, позитивної мотивації; створення системи моніторингу ефективності управлінських рішень та їх впливу на якість освітніх послуг на всіх рівнях; організацію експериментальної перевірки та експертизи освітніх інновацій; впровадження інформативно-управлінських комп'ютерних технологій; демократизацію процедури призначення керівників навчальних закладів, їхню атестацію; удосконалення процедури ліцензування, атестації та акредитації закладів освіти; підготовку і підвищення компетентності управлінців усіх рівнів; більш широке залучення до управлінської діяльності талановитої молоді; створення у складі Міністерства освіти і науки центрального органу з управління професійною підготовкою робітничого потенціалу для економіки країни; розроблення системи заходів (нормотворчих, науково-методичних, фінансово-економічних тощо) щодо впровадження ідеї автономії навчальних закладів, розширення їх прав і можливостей щодо фінансової самостійності; апробацію і впровадження різних моделей державно-громадського управління розвитком навчальних закладів; подолання бюрократизації в системі управління, упорядкування перевірок та звітності навчальних закладів; запровадження нових ефективних форм підвищення кваліфікації керівників освіти та науково-методичних служб; розроблення ефективних механізмів взаємодії органів управління освітою, сім'ї, освітніх установ, дитячих і молодіжних громадських організацій у напрямі розвитку, виховання і соціалізації дітей та молоді; розроблення та підтримку інноваційних підходів до удосконалення окремих підсистем освіти (фінансові, організаційні, нормативно-правові тощо); створення умов щодо введення до штатного розпису закладів освіти додаткових штатних одиниць педагогів-організаторів, соціальних педагогів, психологів, класних керівників, валеологів та інших фахівців з урахуванням потреб навчального закладу.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України к.е.н., доцент

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК І ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА

Людський розвиток неможливий в умовах обмеження свободи: вибору місця праці і проживання, інформації, знань, об'єднань, віросповідання, слова. Без забезпечення економічної свободи, свободи особистого вибору, сфери застосування своїх здібностей, знань, можливостей, добровільного обміну і права на приватну власність у сучасному світі неможливі реалізація політичних, соціальних і культурних свобод. Досягнення економічної свободи розширює можливості вибору для людини, які на думку ініціатора щорічних Доповідей про людський розвиток ООН, пакистанського вченого Махбуба уль Хака, є ціллю людського розвитку. [1]. В країні, де є економічна свобода, приватний сектор може фінансувати інститути громадянського суспільства. Таким чином, справді незалежні ЗМІ, опозиційні політичні партії, підприємства різних форм власності мають більше шансів на існування там, де економічна свобода не пригнічується владою, чиновниками і політиками.

Найбільш відомим емпіричним дослідженням співвідношення між економічною свободою і розвитком інститутів громадянського суспільства, з одного боку, і людським розвитком, з іншої, є щорічні доповіді канадського Інституту Фрейзера «Економічна свобода у світі». В останній доповіді, яка вийшла у світ 7 жовтня 2014 року, аналізуються 42 змінні компоненти економічної свободи в 151 країні і Гонконзі і на базі чого будується рейтинг країн. Перше місце за показниками економічної свободи займає Гонконг з показником 8,98 балів із 10 можливих. Україна посіла 122 місце з показником 6,27. [2].

Дослідження Інституту Фрейзера вказують на прямий зв'язок між економічною свободою та процвітанням. Країни з більшою економічною свободою мають вищі темпи економічного зростання, вищий рівень ВНД на душу населення В економічно вільних країнах темпи росту доходів на душу населення за останні 10 років склали 2,5 відсотки, а в найменш вільних - 0,6 відсотки.

Дослідження Інституту Фрейзера також доводять, що економічна свобода міцно пов'язана зі скороченням бідності та інших ознак людського розвитку. Індекс бідності, що розраховується ООН, негативно корелює з індексом економічної

свободи по Фрейзеру. Середній дохід найбідніших 10 відсотків населення в економічно вільних країнах дорівнює 6451 долару, у порівнянні з 1185 доларами в найменш вільних країнах. Більше того, люди, що живуть у верхніх 20 відсотках країн за рівнем економічної свободи, як правило, живуть приблизно на 25 років довше, ніж люди в нижніх 20 відсотках. Найнижча дитяча смертність, більше високий рівень грамотності, менша корупція й більший доступ до безпечного соціального середовища також асоціюються з ростом економічної свободи. Застосовуваний ООН індекс людського розвитку позитивно корелює з більшою економічною свободою. У значній мірі це відноситься також і до індексу політичних і громадянських свобод за методикою «Freedom House»: країни з більшою економічною свободою, як правило, мають ширші політичні і культурні свободи. [3].

Звіт «Індекс економічної свободи» також щорічно готує Heritage Foundation спільно з газетою Wall Street Journal. Аналіз економічної свободи проводиться з 1995 року. Автори індексу вимірюють економічну свободу в 178 країнах за десятьма показниками: права власності, свобода від корупції, фіскальна свобода, державні витрати, свобода підприємництва, свобода праці, монетарна свобода, свобода торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода.

У новому «Індексі економічної свободи», опублікованому 14 січня 2014 року, Україна посіла 155 місце серед 178 країн. Індекс економічної свободи України становить 49,3 бали з 100 можливих. Це - найнижчий показник з 43 європейських країн. Одночасно Україна потрапила до групи країн «repressed», в яких придушуються економічні свободи (індекс менше 49,9 балів). Рейтинг очолює Гонконг, до групи повністю вільних країн також увійшли Сінгапур, Австралія, Швейцарія, Нова Зеландія і Канада. Останній рядок рейтингу займає Північна Корея, передостанню - Куба. Середній показник у світі - 60,3 балів. [4].

Економічна свобода є підґрунтям людського розвитку, але не завжди веде до демократії. Прикладами виступають Гонконг і Сінгапур, де економіка одна із самих вільних у світі. Економічна свобода не завжди веде до демократії але створює умови для її побудови і утвердження. Сучасні дослідники Адам Пшеворский та Фернандо Лимонджи вивчили 135 країн за період з 1950 по 1990 рік і встановили, що дохід на душу населення гарантує стабільність демократичних процесів в суспільстві. Вони виявили, що в країнах з доходом на душу населення нижче 1000 доларів на рік, демократичні процеси триватимуть близько восьми років. Коли доходи перебувають в діапазоні від 1001 до 3000 доларів, ймовірний строк збереження демократії становить 18 років. При доходах вище за 6000 доларів на душу населення на рік демократія стає необоротною. [5].

Економічна свобода породжує багатство, але багатство не завжди виступає результатом економічної свободи, про що свідчать деякі багаті ресурсами країни з відносно високими доходами, але із твердим державним контролем над економікою. Однак ключова роль економічної свободи в умовах демократії очевидна. Вона може бути потужною силою просування демократії, а для збереження політичної волі необхідний високий ступінь економічної свободи.

Список використаних джерел.

1. Доповідь про розвиток людського потенціалу 2010.- [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.un.org/ru/development/hdr/2010/hdr_2010_ch1.pdf
2. Економічна свобода у світі: 2014 рік. - [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.fraserinstitute.org/
3. Доповідь «2014 Свобода в світі». - [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://freedomhouse.org/report-types/freedom-world#.VDrCSnsitKo
4. Індекс Економічної свободи 2014. - [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.heritage.org/index/ranking
5. Przeworski A., Alvarez M., Cheibub J., Limongi F. Democracy and Development: Political Institutions and Well-Being in the World, 1959–1990. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. P. 15.

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

доцент кафедри філософських і соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.н.

АУДИТ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ

Сучасне уявлення про управління людьми зводиться, перш за все, до бачення мети організації і побудови шляхів її досягнення через реальне втілення задуманого через реалізацію алгоритмів дій, що плануються [3]. Разом з тим управління – це дії, що багато разів повторюються керівником, щоб дістатися до заповітної мети. Управління – це і вплив на системи з метою змінити характеристики їх параметрів в умовах середовища, що постійно змінюється, щоб забезпечити розвиток і збереження самої системи. Управління – це цілеспрямована дія на людей, здійснювана для того, щоб направити їх дії для отримання бажаних результатів. Управління – безперервний процес впливу на об’єкт управління для досягнення оптимальних результатів при найменших витратах часу і ресурсів. Таким чином виникає причинно-наслідковий ланцюг: якість управління – якість функціонування об’єкта управління – якість виготовленого продукту. Поняття «управління» завжди супроводить поняття «якість управління». Відповідно до визначення якості, встановленого МС ІСО 9000:2000, під «якістю управління організацією» слід розуміти ступінь відповідності сукупності власних характеристик управління встановленим вимогам. Версія МС ІСО 9001:2008 зберегла поточні вимоги, ще раз підтвердивши високу якість підходу МС ІСО 9001:2000 [2]. Для виконання вимог МС ІСО відносно системи управління організація повинна: визначити процеси, необхідні для системи управління якістю і їх застосування для всієї організації; визначити послідовність описаних процесів; визначити критерії і методи, необхідні для забезпечення результативності управлінських процесів; визначити наявність ресурсів і інформації, необхідних для підтримки цих процесів; здійснювати моніторинг, вимір і аналіз цих процесів; приймати заходи, необхідні для досягнення запланованих результатів і постійного поліпшення цих процесів. В. А. Винокуров зауважує, що гасло: «Від управління якістю до якості управління» стає все більш популярним у фахівців і має глибокий сенс. Якість управління сьогодні – це чинник системної організації

підприємства, що забезпечує його ринковий успіх, конкурентоспроможність, необхідну умову його економічного здоров'я [1]. Ця думка знайшла своє відображення і в думках іншого сучасного дослідника управління професора Б. Г. Літвака: «Якість управління не в меншому, якщо не в більшому, ступені визначає неуспішність або успішність бізнесу, успішне або неуспішне функціонування будь-якої організації. Тому проблема оцінки і підвищення якості управління також повинна стати об'єктом вивчення, аналізу, а саме головне, необхідно розробляти систематизовані технології і рекомендації щодо удосконалення практичної управлінської діяльності. Ключова роль у створені системи управління якістю управління належить технологіям експертного оцінювання, без яких оцінка ефективно діючих систем управління взагалі не представляється можливою» [4,с.61]. Відомий радянський економіст І. М. Сироєжин вважав, що по суті немає серйозних намагань надати самостійне змістовне уявлення про якість діяльності [5, с.10]. А за оцінками спеціалістів лише збитки від недооцінки акцій російських підприємств від низької якості корпоративного управління складають $ 40-50 млрд. [6]. З'явилась нова галузь наукових знань – кваліметрія управлінського процесу, але практично відсутні наукові публікації, що системно відображають оцінку якості управління.

На нашу думку, якість управлінської діяльності – це ступінь її відповідності загальноприйнятим вимогам або стандартам. Зазвичай про якість управлінської діяльності судять за якістю управлінських рішень. Якість управління – це результативність і демократичність системи управління. Характеристиками якості управління, що можуть бути використані при аудиті, можуть бути підготовка і кваліфікація управлінського персоналу, документальний опис управлінських процедур і інше. Необхідно також враховувати терміни і своєчасність реалізації раніше прийнятих рішень і збалансованість централізації і децентралізації. Слід враховувати особисте лідерство керівників усіх рівнів управління. Якість управління повинна враховувати наскільки система управління відповідає об'єкту управління. Якісне управління – це така координація діяльності, яка дозволяє з максимальним ступенем упевненості досягти заздалегідь поставлених цілей. При цьому цілі також мають бути чітко визначені і задокументовані для обґрунтованого порівняння дійсного результату з бажаним. Якість управління буде тим вище, чим більше буде стійкість організації і стабільність її розвитку по відношенню до змінних чинників зовнішнього середовища, що забезпечить її цілісність і надійність. При оцінці якості управління повинна враховуються прозорість і демократизм керівництва при ухваленні рішень і проведенні управлінських дій, а також зв'язок адміністрації з громадськістю і ступінь зворотного впливу. Щоб оцінити якість управління необхідно сформулювати заздалегідь критерії і показники якості управління. Нормативна модель може бути лавою показників, проектованих з урахуванням ефективного використання ресурсів, потенціалу і цілей організації. Оцінювати якість управління можна шляхом порівняння фактичних параметрів з належними, в описі входу і виходу системи управління, а також безпосередньо самого процесу управління. По величині відхилення можна судити про зміст і характер діяльності в області вирішення проблем, допущених помилках в розробці і реалізації стратегій розвитку. Характеризуючи якість управління, виходячи з цільової функції – результат, ефективність, доступність, структури і процесу управління, а також зв'язків, що можуть виникати між об'єктом і суб'єктом управління, ми вважали за доцільно виділити наступні напрямки (блоки) дослідження критеріїв якості управління: цільовий, структурно-оганізаційний, лідерства, процесний, соціальної відповідальності і зворотного зв'язку. Ці блоки критеріїв дослідження якості управління можуть бути визначені за допомогою виміру певних параметрів, що відповідають певним критеріям – метричний підхід (за виключенням блоку про лідерство), а також за допомогою соціологічного опитування персоналу про їх оцінку управлінських процесів в організації – соціологічний підхід. Крім того, можливе порівняння узагальнених результатів соціологічного дослідження різних категорій персоналу проміж собою і метричних вимірів параметрів управлінської діяльності.

Список використаних джерел.

1. Винокуров В. А. Качество менеджмента – основа современной управленческой парадигмы. / В.А. Винокуров. // Менеджмент в России и за рубежем. - 2006. - № 6.
2. ДСТУ ISO 9001:2009 – Системи управління якістю, вимоги. / Київ, Держспоживстандарт України, 2009.
3. Литвак А.И. Управленческий минимум врача. / А.И. Литвак – Донецк: Издательство Заславский А.Ю. 2012. – 120 с.
4. Литвак Б. Г. Экспертные технологии в управлении: учебное пособие. – 2-ое изд. / Б. Г. Литвак. – М. : Дело, 2004. – 400 с.
5. Сыроежин И.М. Совершенствование системы показателей эффективности и качества. / И.М. Сыроежин – М.: Экономика, 1980. – 191 с.
6. Хасанов Р. Вопросы качества управления в государственных учреждениях // режим доступа: HTTP://WWW.ITEAM.RU/PUBLICATIONS/STRATEGY/SECTION_31/ARTICLE_1417/

ЛЕВЧИШЕН ДЕНИС ІВАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ПІДСТАВА РЕЖИМУ ДЕРЖАВИ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Для аналізу інституційно-змістовних аспектів соціальної справедливості потрібно ввести поняття «режим добробуту» (welfare regime). В якості загальної класифікації режимів добробуту використаний підхід Еспін-Андерсена, відповідно до якого виділяються: ліберальний, консервативно-корпоративістський і соціал-демократичний режими.

Дані режими є підставами для виділення різних моделей соціальної політики та її складових. В ліберальному режимі – надання соціальної допомоги в рамках мінімальних соціальних потреб вузькообмежений кількістю громадян та надання мінімального набору соціальних гарантій. В консервативно-корпоративістському – надання соціальної допомоги

за категоріальним принципом залежно від трудового вкладу. В соціал-демократичному – універсальний характер наданої соціальної підтримки [1, с. 17].

Необхідно відзначити існування інших типологій, що розроблялися для класифікації держав і режимів добробуту. Так, ряд дослідників виділяли додаткові типи режимів: «південний» (Fenger), «середземноморський» (Boloni), «Радикальний» або «антиподний» (Castles), котрий властивий таким державам як Австралія і Нова Зеландія. У той же час як деякі заперечували саму ідею можливості виділення режимів добробуту.

Однак інші дослідники класифікували соціальні політики (в іншій термінології – режими бідності) на інших підставах. Так, Лібфрід обґрунтовував існування чотирьох моделей політики і відповідних їм режимів бідності: сучасний, інституціональний, залишковий і рудиментарний.

Відповідно, розмежовуючи скандинавські держави добробуту, «бісмаркські» держави, англо-саксонські країни і держави Латинського Риму (відмітною особливістю останніх називався недолік чітко визначеного мінімуму соціальної підтримки та прав на її отримання). Феррера називав останній тип - південно-європейським, проводячи свою класифікацію за критерієм характеристики систем соціального захисту і притаманних їм властивостей: умов доступу, розподілу і гарантування соціальних виплат, регулювання принципів фінансування, організації та управління системою соціального захисту.

В цілому, вищеназвані типології відтворюють поділ, схожий із запропонованим Еспін-Андрерсеном. Проте всі вони відносяться до режимів добробуту західних країн, в той час як пострадянські держави, соціальна політика яких знаходиться в процесі реформування, можуть не потрапляти в дану класифікацію. Дана проблема викликала полеміку серед дослідників з пропозиціями виділити пострадянські країни в окремий тип режиму. Деякі з них наполягали на принциповій відмінності держав Центрально-східної Європи та існуючих в них режимів забезпечення добробуту, що викликається високим ступенем залежності від іноземного капіталу і фінансового впливу на їх соціальну політику міжнародних організацій [2, с. 33]. При цьому міжнародні фінансові організації (насамперед, Всесвітній Банк) оцінювалися, як промотуючі неоліберальні економічні перетворення. Додатковою складністю в класифікації держав регіону ЦСЄ вважалися істотні відмінності як між ними самими, так і реалізованими в них соціальними політиками. Так, в одному з досліджень зазначалося, що, незважаючи на те, що всім цим державам притаманні «деякі загальні тенденції у забезпеченні охорони здоров'я», цього недостатньо для їх виділення в окрему модель. Разом з тим, сам Еспін-Андерсен виступав проти виділення центрально-східноєвропейських держав в окрему категорію, мотивуючи дану позицію тим, що відмінності цих держав від пропонованої триєдиної класифікації полягає в тому, що вони знаходяться на стадії транзиту, після завершення якої, вони (ознаки) зникнуть.

Таким чином, проблема класифікації режимів добробуту і відповідної типології є дискусійною. В рамках дослідження використана класифікація на ліберальний, консервативно-корпоративістський і соціал-демократичний режими, однак при цьому до уваги приймається контекст постсоціалістичного стану, що передбачає наявність в цих країнах, перш за все, ідеологічних особливостей.

Артикуляція соціальної справедливості в недемократичних режимах в площині публічного управління поняття соціальна справедливість виступає як інструментальне втілення різноманітних теоретичних підходів і один з основоположних ідейних (ідеологічних) принципів соціальної політики [3, с. 15].

В контексті роботи розглядається процес артикуляції принципу соціальної справедливості в публічному управлінні та його особливості в залежності від типу політичного режиму. дотримуючись класичного визначення функції артикуляції політичної системи Алмонда, вона розуміється як процес вираження індивідами і різними соціальними групами (неасоційованих, асоційованих, аномічних і інституціоналізованих) своїх інтересів і вимог суб'єктам, які приймають політичні рішення, використовуючи різні засоби і стратегії. Особливого значення набуває аналіз можливостей різних політичних суб'єктів брати участь і впливати на формування політичного порядку денного і подальшу реалізацію прийнятих рішень. Самі суб'єкти за критерієм участі в здійсненні влади при цьому розділяються на офіційних (що знаходяться всередині системи) і неофіційних (що знаходяться за її межами).

Список використаних джерел.

1. Esping-Andersen G. (1996). After the Golden Age? Welfare State Dilemmas in a Global Economy. In Welfare States in Transition. National Adaptations in Global Economies, ed. by G. Esping-Andersen. London: Sage, p.17.
2. Deacon B., Hulse M. and Stubbs P. (1997). Global Social Policy: International Organizations and the Future of Welfare. London: Sage, p.33
3. Nussbaum M. C. (2006). Frontiers of Justice: Disability, Nationality, and Species Membership. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University, p. 15.

МАЙОРОВА ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

В процесі упровадження нової моделі соціально-економічної політики в соціальній та економічній сферах формується новий суб'єкт, яким повинен стати громадянин. Особливістю суб'єкта є можливість вільного вибору вигляду, якості і кількості послуг, які повинні бути сплачені. Проте доводиться констатувати низьку платоспроможність більшої частини населення країни, що гальмує не тільки розвиток ринку соціальних послуг, але і в цілому пожвавлення економіки.

Особливу роль в новій державній соціально-економічній політиці повинен зіграти принцип, коли громадянин, оцінюючи свій матеріальний стан, звертається до держави за певними послугами на пільговій або безкоштовній основі

відповідно до внутрішньої оцінки свого добробуту, яку він повинен формально підтвердити, з тим щоб, підпадаючи під встановлену певну категорію, одержати ці види послуг. Сфера застосування такого порядку повинна бути обмеженою.

Соціальна політика повинна бути більш обґрунтованою і передбаченою. Для цього необхідна соціальна стандартизація, яка припускає нормативний порядок розрахунку бюджетної потреби за всіма видами безкоштовних послуг, що надаються населенню державою. Вважаємо, що доцільно повернутися до планування бюджетних витрат, яке засноване на вичерпному переліку безкоштовних послуг населенню, директивному встановленню натуральних обсягів цих послуг, визначенню джерел і обсягів фінансування цих послуг з урахуванням цін, що складаються в кожному регіоні.

Можна стверджувати, що нині необхідна з одного боку, концентрація зусиль на вирішенні найгостріших соціально-економічних проблем, а з іншого, - потрібна освоєння нових механізмів реалізації соціально-економічної політики, які забезпечать раціональне використання фінансових і матеріальних ресурсів.

Соціальна роль сучасної держави виражається, перш за все, у розробці і здійсненні загальної стратегії соціально-економічного розвитку країни, що передбачає досягнення ранжируваних соціальних цілей, рубежів і етапів, комплексне здійснення науково-технологічних і структурних зрушень, засоби і методи узгодження інтересів суб'єктів ринкових відносин, можливості коректування програм у разі зміни зовнішніх і внутрішніх умов тощо.

Отже, можливості економічного розвитку України виявляються прямо пов'язаними з якісним розвитком творчих здібностей людини. Якість робочої сили в значній мірі визначається рівнем її освіти, професійної підготовки, а важливу роль в її формуванні виконує охорона здоров'я, культурне обслуговування та всі ті сфери діяльності, які формують людський капітал. Тобто, створюється взаємний зв'язок та взаємодія економічної і соціальної сфери. Підвищення ефективності показників економічного розвитку сприяє більш інтенсивному розвитку показників соціального розвитку, розширення ж останнього, його якісний розвиток і вдосконалення має зворотний позитивний вплив на показники економічного розвитку.

На наш погляд до основних фундаментальних принципів формування ефективної державної соціально-економічної політики відносяться наступні.

1. Обґрунтованість - підтримка кожного з положень науковими розрахунками. Ефективна політика повинна мати концептуальну визначеність і реагувати на не передбачувані та невідомі чинники.

2. Прозорість - чіткий виклад, доведення її мети, напрямів та завдань до вертикалі виконавчої влади, громадян, суб'єктів господарювання, іноземних інвесторів і кредиторів та суворе слідування ним.

3. Легітимність – сприйняття стратегії переважною більшістю суспільства, політичних та економічних сил.

4. Адекватність - врахування комплексу характеристик поточного стану економічної системи, досягнутих результатів та використання її особливостей як рушіїв економічного оновлення.

5. Контрольованість - наявність визначених критеріїв успішності заходів програми, відстеження своєчасності, повноти їхнього досягнення, орієнтирів оперативного коригування.

6. Логічність - встановлення обмеженої кількості ключових завдань, визначення шляхів їх послідовної реалізації, які б ураховували: сучасний стан проблеми, цілі, засоби реалізації, потенційні загрози реалізації та критерії виконання.

7. Структурна довершеність. Згідно з теорією менеджменту, будь-яка ефективна стратегія повинна містити три складові: основні цілі (завдання діяльності), основні елементи політики, послідовність основних дій.

8. Врахування зовнішніх впливів. Слід відмовитися від спроб будувати економічну стратегію, враховуючи лише суто внутрішні фактори і проблеми та ігноруючи при цьому геоекономічні фактори і процеси глобалізації.

Викладені основні принципи стратегічної ефективності дозволяють трактувати ефективність як забезпечення оптимального функціонування суб'єкта за рахунок раціонального використання ресурсів об'єкта. Ефективна державна соціально-економічна політика – це та, яка передбачає важелі власного виконання та виключає можливість невиконання, за винятком обмеженого переліку форсмажорних обставин чи волюнтаристських політичних зрушень.

МАЛІНІН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ У МОЛОДІ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Політичні процеси, що відбуваються в Україні останнім часом (революція «гідності», анексія Криму, АТО на сході) поставили на порядок денний формування патріотизму у молодого покоління. Вирішення політичних, соціокультурних, економічних протиріч, збереження незалежності та суверенітету України сьогодні пов`язанно з молодим поколінням. Адже молоде покоління потенційно є соціально найбільш активною частиною населення.

Молодь, враховуючи досвід попередніх поколінь, наслідуючи рівень розвитку суспільства, формує образ майбутнього, а отже повинна розглядатися як інноваційний потенціал реформ в Україні. Ціннісні орієнтації молоді як найбільш «динамічної» групи суспільства більше за інших схильні до змін. На формування ціннісних орієнтацій молоді в сучасних умовах впливає інтегральний результат взаємодії двох цілісних систем [1, с. 181]. З одного боку, суспільство в усій сукупності проявів суспільного життя впливає на особистість молодої людини, з іншого молодь активно засвоює попередній досвід соціуму, що накопичуються і передається від покоління до покоління: знання, норми, цінності, традиції.

На формування та виховання покоління впливає ситуація в державі, регіоні, ситуація у світі, адже особистість формується в конкретних умовах та конкретний час. Сьогодні в Україні існує низка труднощів: формування цінностей сучасної молоді відбувається в умовах нестабільності, бюджетного дефіциту, економічної кризи, безробіття та зовнішніх загроз. Умови становлення сучасного громадянського суспільства, які супроводжуються процесами розпаду старої системи цінностей, ідеалів, існуючих моделей соціалізації, пошуком нових, впливають на становлення особистості та розвиток молоді. Україна має великий потенціал молодіжного руху і певну претензійність на виховання нового політичного покоління.

Актуальність проблеми формування соціокультурної ідентичності на основі цінностей патріотизму обумовлено пошуком основи для відродження національної самосвідомості та збереження державності. Тому держава повинна взяти ініціативу щодо відродження національної самосвідомості як бази для виховання молоді. Державна політика довгострокового соціально-економічного розвитку повинна вирішувати задачу громадянського освіти та патріотичного виховання молоді, сприяти формуванню правових, культурних і моральних цінностей серед молоді, формування громадянської нації, національно-державної ідентичності, виховання толерантності до представників різних етносів, міжнаціонального співробітництва.

Нова система взаємовідносин влади та молоді складалася в контексті європейської інтеграції та трансформації політичного режиму: децентралізації влади, розвиток місцевого самоврядування. У цих умовах потрібно актуалізувати взаємодію органів публічного управління та молоді. Зі свого боку органи публічного управління повинні використовувати інструменти впливу на суспільно-політичну активність молоді та формуванню відповідних політичних орієнтацій, цінностей і моделей поведінки.

Найважливішим інструментом взаємодії органів публічного управління з молодіжними політичними організаціями – створення за підтримки органів влади, система громадянської освіти, молодіжний парламентаризм, проектна діяльність, інтернет-сайти органів влади з молодіжної політики. Введення даних інструментів спрямоване не тільки на конструювання особливої системи політичних цінностей, а й інтеграцію політично і суспільно активної молоді в політичну систему.

На наш погляд, формування ідентичності громадянина України дозволить вирішити ключові завдання розвитку українського суспільства - забезпечити безпеку держави і суспільства, зберегти державну незалежність України; подолати світоглядну кризу; відродити повагу до держави, суспільства, родини; історичній і культурній спадщині українського народу. Вирішення проблеми завдання патріотичного виховання найтісніше пов'язане з необхідністю вироблення державою і суспільством механізмів соціальної консолідації, формування ідентичності та громадянського патріотизму молоді України.

Формування цінностей патріотизму молоді як складової конструювання соціокультурної ідентичності є базовою передумовою зміцнення державності та консолідації суспільства в процесі модернізації України.

Список використаних джерел.

Шапошникова І.В. Формування ціннісних орієнтацій сучасної української молоді // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2013. - Вип. 57. – С.181-187.

МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

докторант ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

УЧАСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Апеляція до «vox populi» є звичною практикою в діяльності як формальних, так і неформальних лідерів місцевих громад під час здійснення заходів в гуманітарній царині. Артикулюючи власне бачення мовної політики, особливостей державно-конфесійних та міжетнічних відносин, намагаючись легітимізувати окремі меморіальні заходи, представники регіонального політикуму презентують себе в якості виразників думок певної кількості співгромадян, які, в свою чергу, в залежності від ситуації позиціонуються як найбільш численна/патріотична/свідома/освічена/відповідальна частина територіальної громади. Втім, як показали події 2014р., таке активне жонглювання болючими гуманітарними питаннями призводить не стільки до їх вирішення або принаймні зменшення гостроти, скільки до результату абсолютно протилежного.

Разом з тим, роль органів місцевого самоврядування та консультативно-дорадчих органів регіонального та місцевого рівня в реалізації гуманітарної політики залишається практично не розробленою. У зв'язку з цим показовою є незначна кількість дисертаційних робіт з державного управління, що присвячені різноманітним аспектам даної проблематики і були захищені за спеціальністю 25.00.04.

В контексті піднятих нами проблем, вартим вивчення прикладом дискутування гуманітарної політики є діяльність National Issues Forums (NIF) – Форумів із загальнонаціональних проблем, які працюють в США починаючи з 1981р. Організаторами форумів виступають освітні, релігійні, профспілкові організації, бібліотеки і навіть пенітенціарні установи. За 33-річну історію NIF предметом обговорення стали проблеми громадянських прав та економіки, сімейної політики та охорони здоров'я, ефективності публічного врядування та функціонування освітніх закладів. Зокрема, протягом останніх років було організовано низку загальнонаціональних обговорень на теми: «Як ми можемо зупинити масове застосування зброї (mass shooting) в наших громадах?» (2013р.); «Як ми можемо зробити харчування наших дітей здоровим?» (2013 р.); «Як може вища освіта допомогти нам у створенні того суспільства до якого ми прагнемо ?» (2012-2013рр.); «Успіх в навчанні, готовність до життя: чим можна допомогти випускникам старшої школи (high school)?» (2011р.) [5].

Починаючи з 1970-х років в США утворюється мережа Citizens jury (Громадських журі), практична діяльність яких координується одним з піонерів деліберативної демократії в світі – Джефферсон-центром, створеним у 1974 р. в штаті Мінесота. Кожне Citizens jury дорівнює 12-28 особам і формується методом випадкової вибірки, в наслідок чого до його складу потрапляють люди різних професійних груп та суспільних прошарків. За свою сорокарічну історію Центр долучився до проведення десятків обговорень із багатьох суспільно значущих проблем, в т.ч. і гуманітарного тематичного спрямування, зокрема: «Реформа охорони здоров'я» (1993р.); «Діти в складних обставинах» (1994р.); «Початкова дитяча освіта» (2008р.) [4]. Відзначимо, що на відміну від Громадських рад, розповсюджених в Україні, Citizens jury утворюються недержавними організаціями і є максимально незалежними від органів влади. Досвід діяльності цих дорадчих органів широко застосовується і за межами Сполучених Штатів, зокрема у Австралії, Великій

Британії, Ірландії. Окремо слід на голосити на потужній інформаційній підтримці діяльності згаданих установ. Всі обговорення максимально широко висвітлюються на телебаченні та радіо, транслюються за допомогою мережі Інтернет. Їх результати у вигляді підсумкового, надзвичайно деталізованого і персоніфікованого звіту розміщується і постійно зберігаються на офіційному сайті установи і є безкоштовними для ознайомлення.

Надзвичайно актуальним завданням сьогодення залишається налагодження горизонтальних зв'язків між всіма консультативно-дорадчими органами, які ставлять за мету розв'язання завдань гуманітарного розвитку територіальних громад. На сьогодні приклади такої співпраці є поодинокими. Протягом 2010-2014рр. громадські ради і громадські гуманітарні ради при ОДА та РДА існували не помічаючи одна одну, не дивлячись на те, що були покликані вирішувати подібні завдання – сприяти у забезпеченні прав громадян, в т.ч. і в гуманітарній сфері [1; 2].

Бути членом Громадської ради може лише представник інституту громадянського суспільства, що легалізований у відповідності до законодавства України. Отже, у відповідності до діючого законодавства за межами провідного КДО регіону, якими, як правило, є Громадської ради при ОДА, залишаються представники неформальних об'єднань, наприклад: молодіжні творчі та спортивні спільноти, різноманітні субкультурні утворення. Досвід показує, що використання креативного потенціалу молодіжних об'єднань дозволяє організовувати творчо непересічні та інвестиційно привабливі культурницькі проекти. Постійна співпраця з неформальними молодіжними спільнотами дозволить місцевій та регіональній владі прогнозувати та, за потреби, активно локалізовувати ризики їх деструктивної поведінки. Необхідним є переформатування діяльності обласних громадських гуманітарних рад, які, на наше переконання, так і не виконали більшість із завдань, що були задекларовані під час їх створення у 2010р., що, втім, було характерним і для більшості їх попередників [2].

Підбиваючи підсумки варто погодитися із І. Шапіро, який наголошував, що ми будемо вчиняти мудро, кожного разу нагадуючи собі, що живемо в недосконалому світі, і оцінюючі недосконалі методи прийняття рішень в порівнянні їх з іншими недосконалими методами, але не з ідеальною моделлю, яку ніде неможливо реалізувати [3]. Тож, не дивлячись на низку системних недоліків в своїй діяльності, КДО є легальними і легітимними джерелами конструктивних ідей в галузі освіти, культури, політики пам'яті, тощо. Вони продовжують виконувати важливу роль «сепаратора», що дозволяє ідентифікувати та виокремити з-поміж реальних інститутів громадянського суспільства тих, що є формальними, а почасти і фальшивими.

Список використаних джерел.

1. Кучабський О.Г. Громадські ради в системі управління гуманітарним розвитком регіонів / О.Г. Кучабський, А. В. Меляков, // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – Вип. 4 (39). – С. 32-40.
2. Меляков А.В. Дорадчі органи місцевого та регіонального рівня як суб'єкти гуманітарної політики / А.В. Меляков // Аналітика і влада : журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самоврядування / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К. : НАДУ, 2013. – № 8. – 273-279.
3. Шапиро И. Демократия и гражданское общество [Электронный ресурс] / И. Шапиро // Полис. – 1992. - № 4. – Режим доступа: http://www.polisportal.ru/index.php?page_id=51&id=83
4. Jefferson Center. – Режим доступу: http://jefferson-center.org/
5. National Issues Forums. – Режим доступу: http://www.nifi.org/index.aspx

НАКОНЕЧНИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД «ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО» В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

На наш погляд, група теорій, що об'єднана у позицію «державництво», є найбільш адекватною методологічною стратегією для дослідження управління. Теорія «державництво» співвідноситься, з одного боку, з індуктивним методом конструювання теорій, а – з іншого – з організаціями як базовими одиницями аналізу. Якщо у контексті дедуктивних теорій застосовуються універсальні принципи в дослідженні явищ суспільно-політичного простору (вони побудовані «згори вниз»), то індуктивні теорії формуються «знизу вгору». Тобто, індуктивні теорії оперують великим масивом емпіричних даних, синтезуючи їх.

У теорії «державництво» одиницями аналізу є організації, які займаються творенням державної політики. Зокрема, під організаціями маються на увазі або організовані суспільні структури, або політичні інститути. У рамках державницького підходу вважається, що саме держава створює суспільство, організовує та скеровує його життєдіяльність. Домінуючи над іншими організаціями, держави формують не лише економіку, але й певним чином культури. Держава наразі «розглядається як автономний суб'єкт зі здатністю розробляти та втілювати свої власні цілі, не обов'язково у відповідь на тиск із боку домінуючих соціальних груп та класів» [2, с. 50]. Такі пріоритетні позиції держави обумовлюються кадровим потенціалом посадовців із спеціальними фаховими знаннями. Прихильники державницького методологічного підходу вважають, що саме у його контексті стає можливим пояснення довготривалості існування структур розвитку політики, що неможливо, відштовхуючись від інших груп теорій.

Втім, ця концепція, зокрема, її «різка» (радикальна) інтерпретація зазнавала критики. Насамперед критика стосувалася певного обмеження соціальної свободи і неможливості пояснити в контексті теорії державності неспроможність держави нав'язувати свою волю під час масових заворушень (революцій, бунтів тощо).

Отже, «різка» версія цього методологічного підходу здатна абсолютизувати роль держави, вивищуючи її над суспільством. Ми дотримуємося більш «м'якої» інтерпретації державницького підходу, згідно з якою акценти зосереджуються на зв'язках між державою і суспільством із розумінням того, що держава є первинною.

В. Бакуменко і В. Князєв в Енциклопедії державного управління наводять низку підходів науки державного управління [1, с.. 491-492].

Звернемось до виявлення базових методологічних підходів в аналізі зв'язків між органами влади та суспільством. На наш погляд, пріоритетним підходом в окресленому контексті є методологія «встановлення порядку денного» («agenda setting») з огляду на її евристичність стосовно проблематики управління.

«Встановлення порядку денного» – це перший етап у формуванні дієвої політики. Завдяки цій стадії виявляються проблемні питання, що вимагають нагального вирішення. Втім, далеко не всі проблемні питання попадають в поле зору влади. На відбір цих проблем впливають різні фактори (ідеологічні, економічні, соціокультурні, демографічні тощо), що й виявляє методологічний підхід «встановлення порядку денного» («agenda setting»). Інколи суспільство не доносить до влади важливі питання, інколи самій владі вигідно ігнорувати їх. Крім того, органам влади важко виконати всі запити суспільства, що й вимагає певного звуження набору проблемних питань.

Задля встановлення порядку денного слід акцентувати увагу на розумінні таких питань: «як окремі особи чи групи ставлять вимоги до політики, як на ці вимоги відповідає (або ні) влада і якими є умови, за яких ці вимоги виникають і чітко формулюються в домінуючих міркуваннях політики» [2, с. 125].

Стосовно порядку денного можна виокремити два його типи: системний (публічний) та інституційний (формальний). Системний порядок денний складається з усіх наявних питань, які є проблемними для суспільства. Більше того, ці питання заслуговують на широку публічну увагу (приміром, освіта, екологія тощо). Хоча системний порядок денний включає багато питань, які можуть мати однакову важливість для тих чи інших суспільних груп, владним інстанціям неможливо їх всіх включити до власного порядку денного. Лише певна невелика кількість проблемних питань здатна переміститися в орбіту владного поля зору. Саме таку звужену кількість проблем означують як інституційний (або формальний) порядок денний. Отже, «публічний порядок денний є регламентом для обговорення, а інституційний – порядком денним для дії, що вказує на початок процесу політики стосовно цієї проблеми» [2, с. 127].

Викликає цікавість характер переміщення тих чи інших проблем і з системного порядку денного в інституційний порядок денний. У цьому переміщенні можна виділити такі стадії: а) ініціювання проблемних питань; б) визначення їхнього вирішення; в) розширення підтримки певних проблемних питань; г) входження обраних проблемних питань в інституційний порядок денний.

Але слід зазначити, що переміщення проблемних питань є не завжди одностороннім, тобто їхній «рух» спрямований не лише від системного до інституційного порядку денного. У залежності від превалюючого політичного режиму у переміщенні проблемних питань між системним та інституційним порядком денним можна виділити три наступних моделі встановлення порядку денного: модель зовнішнього ініціювання, модель мобілізації та модель внутрішнього ініціювання

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Князєв В. М. Підходи науки державного управління // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с. – С. 491-492.
2. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / Міхаель Говлет, Магадеван Рамеш ; [пер. з англ. О. Рябова]. – Львів : Кальварія, 2004. – 264 с.

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ТА СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Наприкінці 1990-х років з усією очевидністю проявився той факт, що завершення «холодної війни» та біполярного протистояння на світовій арені надало потужного імпульсу розвитку процесам глобалізації, особливо їх політичній та економічній основі. Із завершенням протиборства двох соціально-політичних та економічних систем – капіталізму і соціалізму – глобалізація перетворилася на домінуючу тенденцію світового розвитку.

Проблеми геополітичного становища держави та їх впливу на суспільно політичне життя та сектор Національної безпеки України розглядали у своїх працях такі вчені як О. Белорус, В. Богданович, В. Горбулін, Г. Костенко, О. Кузьмук, В. Мунтіян, О. Маначинський, А. Семенченко, Г. Ситник.

Останнє десятиліття XX ст. ввійде в історію суттєвими геополітичними змінами. Передумовами глобальних зрушень на континенті були: подолання воєнно-політичного протиборства Схід-Захід та переорієнтація низки держав на засади цінностей західної демократії. У наслідок цих подій світ із двополярного, чітко розмежованого поступово набирає обрисів багатополюсного, взаємозалежного, зростають взаємовпливи держав і народів. Тісно пов'язані між собою процеси подолання розколу Європи й Німеччини, ослаблення полюса сили з боку СРСР та США і самовизначення народів східноєвропейських держав і національно-державного волевиявлення народів колишнього Радянського Союзу.

На Сході припинили існування воєнно-політичний блок країн Варшавського договору, Рада Економічної взаємодопомоги та СРСР як світова наддержава.

Геополітичне значення виникнення в Європі нової держави – України важко переоцінити. Проголошена нею мета – стати незалежною, демократичною, без'ядерною державою – не тільки не суперечить принципам побудови нової Європи, а навпаки, з огляду на її геополітичні характеристики, найкраще відповідатиме їм.

Положення України (та її регіонів) на межі двох великих цивілізаційних просторів – Європейського та Євразійського – було і залишається одним з визначальних чинників її історичної та політичної долі. Географічно Україна

завжди була і залишається центральноєвропейською державою, історично ж і політично тривалий час більша частина України перебувала під впливом євразійської культури, у складі Російської імперії, а потім Радянського Союзу. Національна свідомість виявилась розщепленою, відповідно, не було єдиних геополітичних пріоритетів, національних інтересів, єдиної національної стратегії. Усе це зумовило невдачу побудови національної держави на початку XX ст., а також сучасні труднощі становлення Української держави.

З точки зору глобалізації та державно-політичних цілей, географічне розташування України, та геополітичне становище, що з нього випливає, має як переваги, так і недоліки. До переваг належить те, що країна розташована на перехресті впливів – між Сходом і Заходом, має відкриті торгівельні шляхи з державами Півночі і Півдня.

Доступ України (через Чорне море) до басейну Середземного моря визначає її наближенність до регіону Близького Сходу.

Недоліками геополітичного становища України є відсутність природних кордонів, за винятком Півдня, де Україна омивається Чорним морем, близькість держав, для яких у минулому Україна була територією експансії. З погляду геополітики, для збереження своєї впливовості Україна повинна розвивати добросусідські відносини з усіма прикордонними державами (окреме велике питання відносин з Російською Федерацією після подій в Криму), іти на розвиток відносин з країнами Європи, мати партнерів на Заході, Сході, Півдні та Півночі, не допускати якогось одного вектору геополітичних орієнтацій. Вона повинна відстояти суверенітет південних регіонів та ввести в юридичну законну площину питання анексії Росією Криму. [2,с.86]

Очевидно, що стояти осторонь інтеграційних процесів, які нині охоплюють усю планету, ще не вдалося жодній країні. Але крім внутрішньополітичних ритмів, наше життя все більше підпорядковується глобалізаційним ритмам, хвилям інтернаціоналізації та інтеграції. У цьому процесі Україна прагне до створення системи міжнародної співпраці, здатної забезпечити її політичну та економічну безпеку. Це прагнення не тільки стимулює інтеграцію України до світового співтовариства, а й сприяє зростанню її впливу в різних регіонах.

Для повноцінної інтеграції України у світовий політичний та економічний простір необхідна, насамперед, демократична громадянсько-правова держава, у якій забезпечуються політичні, економічні і соціальні права всіх її членів. Існування України як суверенної держави вимагає надійного захисту власних інтересів, гарантованого самозабезпечення і прогресивного розвитку в сприятливому зовнішньому середовищі.

Здатність синхронізувати себе з процесами, які пов'язані з глобальними і регіональними вимірами, уміння «вбудовувати» свої внутрішньополітичні плани і проекти в глобальні геостратегічні контексти визначає не тільки конкурентоздатність економіки країни, але й створює умови для підтримання внутрішньополітичного консенсусу та збереження власної національної ідентичності. [3,с.65]

Зазначенні питання є актуальними нині для України як ніколи. Адже ні держава, ні бізнес, ні саме українське суспільство ще не готові до того, щоб продемонструвати сеанс «одночасної гри» на майданчиках, де діють принципово різні правила: на традиційних театрах геополітичної гри, у багатовимірному просторі геоекономіки, у сфері геокультури.

Для Півдня України суттєвими геополітичними викликами є:

- наявність «тліючого» конфлікту між Україною і Росією з приводу анексії Криму та ситуації на Сході держави
- наявність спільного кордону між Україною та невизнаною Придністровською Молдавською Республікою;
- сепаратиські рухи правого та лівого напрямку, які діють всередині регіону.

Які ж для України негативи глобалізму та його загрози?

По- перше – це вже згадане збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярду».

По-друге, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля.

По-третє, економічне та політичне послаблення України, пригнічення внутрішньо-національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища.

По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, її зростання до рівня глобально-світової і її вихід з під контролю України як держави. Також загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції [1,с.65]. .

По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними та економічними традиціями держави.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що розвиток українського суспільства сьогодні підпорядкований загальним закономірностям розвитку сучасної світової системи, головною серед яких є тенденція глобалізації. Саме тому в умовах надзвичайного зростання зовнішніх впливів на економічне, соціальне, культурне і політичне життя українського суспільства, проблема впливу на розвиток глобальних процесів стає центральним питанням виживання.

Список використаних джерел.

1. Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція, економічна безпека України //Політика і час. – 2003. №9. – С.61-71.
2. Бжезинський З. Україна в геостратегічному контексті. –К. Видавництво Києво-Могилянська академія. -2006. – 102 с.
3. Глобальні трансформації та стратегії розвитку: Монографія / під ред. О.Г. Білоруса. –К. Оріяне. - 2000. – 424 с.
4. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія/ за ред.. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна. –К. Право, 2008. -320 с.
5. Основи політології. (за ред.. В. Кременя). – Харків, -2007.
6. Політична корупція в Україні // журнал «Національна безпека і оборона» // 2009, 37. – с.23-32.
7. www.rasumkov.org.ua

ПАНЧЕНКО ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

головний спеціаліст відділу координації наукових досліджень та інформаційно-аналітичної роботи, старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ДЗИГОВСЬКА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

головний спеціаліст деканату факультету державного управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЛЮСТРАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Аналіз досвіду реформування в Україні призводить до висновку, що в його структурі не вистачає одного важливого елементу: люстрації. Очищення органів влади та правоохоронної системи від осіб, пов'язаних з тоталітарним минулим, колишніх співробітників спецслужб та іноземних агентів відкрило країнам Східної та Центральної Європи шлях до більш достойного життя.

Досвід процесів люстрації політичних режимів в зарубіжних країнах був успішно апробований в умовах кінця XX ст. Теоретичне обґрунтування люстрації варто шукати ще в процесах денацифікації Німеччини та демілітаризації Японії. Підставою для люстраційних заходів стало прийняття відповідних законодавчих актів, які мають зворотню юридичну силу і передбачають можливість притягнення до відповідальності за злочини, котрі були здійснені до моменту набрання законом чинності.

Предметом детальних наукових досліджень можуть слугувати нормативно-правові акти різних країн, які безпосередньо порушують сферу люстраційних процесів: закон «Про незаконність комуністичного режиму», прийнятий парламентом Чехії у 1991 р.; естонський закон «Про позасудові масові репресії в Радянській Естонії в 1940-50–ті роки»; «Закон про кримінальну відповідальність без строку давності для тих, хто здійснив зраду батьківщини впродовж 1944 – 1990 років», прийнятий в Угорщині у 1992 році (у 1994 р. акт було визнано неконституційним, акценти змістились у бік відкриття доступу до архівів для громадськості); у 2010 році грузинський парламент схвалив у першому читанні «Хартію свободи», в якій містяться норми про заборону перебування на вищих державних посадах співробітників КДБ, лідерів компартії та комсомолу починаючи від секретарів районного рівня та глав Телерадіомовлення; спеціальний люстрацій ний закон, прийнятий польським парламентом у 1997 р.

Навіть побіжний аналіз перерахованих вище документів свідчить про те, що люстрацій ний процес в зарубіжних країнах не сприймався однозначно, мав своїх як прибічників, так і супротивників, але є спільна риса, що їх об'єднує – еліта держав проявила політичну волю і засудила злочини неспроможних політичних режимів не лише на словах, а й на практиці.

Розглянемо коротко етимологію терміну «люстрація», якою послуговуються сучасні українські науковці в сфері науки державного управління.

Великий тлумачний словник сучасної української мови потрактовує люстрацію як заборону функціонерам високого рангу усунутої від влади в країні політичної партії протягом певного часу обіймати посади в державному апараті, обиратися в представницькі органи, бути суддями і т.д. [1, с. 632].

Науковці-теоретики в галузі науки «Державне управління» – Михненко А.М., Борисевич С.О., Масюк М.П. – притримуються думки, що люстрація є звільненням органів державної влади від людей з небажаними політичними поглядами. У низці пострадянських держав – законодавчі заходи і практика недопущення в апарат управління, правоохоронні органи, на важливі посади в установах системи освіти осіб, які обіймали керівні посади в апараті комуністичних партій, а також правоохоронних органах СРСР. Законодавче регулювання люстрацій них процедур має бути максимально коректним і виключати порушення прав людини, неприйнятних для демократичних країн [2, с. 375].

Закон України «Про очищення влади» (далі – Закон), який був ухвалений 16 вересня 2014 р. на черговому засіданні Верховної влади народними депутатами більшістю голосів у другому читанні (231 парламентарій, за необхідного мінімуму 226 голосів), визначає правові та організаційні засади проведення очищення влади (люстрації) для захисту та утвердження демократичних цінностей, верховенства права та прав людини в Україні, а також з метою недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини.

Процес люстрації ґрунтується на принципах:

– верховенства права та законності;
– відкритості, прозорості та публічності;
– презумпції невинуватості;
– індивідуальної відповідальності;
– гарантування права на захист [3].

Суб'єктами перевірок, згідно Закону, є голова Верховної Ради, його заступники, прем'єр-міністр, міністри, голова СБУ, генпрокурор, голова НБУ, голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів АР Крим, а також народні депутати, судді Конституційного Суду, члени Вищої ради юстиції, співробітники органів внутрішніх справ рядового і керівного складу, члени Центральної виборчої комісії і так далі.

Отже, зважаючи на поточне політичне становище, говорити про можливість врівноваженого процесу люстрації в Україні не доводиться. Зрозуміло, що спроби очищення органів влади, суду, прокуратури, СБУ та інших важливих інститутів наштовхуватимуться на шалений опір з боку сучасно-діючих функціонерів, які не бажатимуть підкоритися реаліям політичного сьогодення, а також низько поінформований прошарок населення, що спричинить звинувачення в

політичних переслідуваннях, спроби втягнути у внутріполітичний процес зовнішні сили та дестабілізувати ситуацію в країні.

У цьому контексті для нашої держави цікавим міг би бути досвід подвійної люстрації, запроваджений у Грузії: першим етапом є очищення суспільства від корупціонерів та злодіїв при владі; другим - ухвалення Хартії свободи, де наявні пункти, аналогічні люстраційному законодавству країн Центрально-Східної Європи. Саме таким чином можна буде вирішити питання очищення влади.

Список використаних джерел.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.. ; за ред.. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Про очищення влади / Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1682-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-18

ПОПОВА ВІРА МИКОЛАЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВИБОРУ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Однією із найважливіших конституційних характеристик української держави є її характеристика як держави соціальної. Найважливішою особливістю такого типу держави є високий рівень соціальної безпеки й соціальної захищеності її громадян.

У статті 1 Конституції України сказано, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Це означає, що вона повинна виконувати своє суспільне призначення, проводячи політику, спрямовану на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини.

Існує велика кількість визначень соціальної політики, але майже всі вони перераховують заходи держави та інших суб'єктів соціальної політики, які необхідно здійснювати у соціальній сфері, але зовсім не відображають саме суті соціальної політики держави.

Наступне ж визначення соціальної політики, на наш погляд, дає можливість зрозуміти її спрямованість та основну задачу. Соціальна політика – це система управлінських, регулятивних, організаційних заходів держави, які спрямовані на захист громадянських, економічних, соціальних та культурних прав людини, закріплених в міжнародних правових актах, законах і Конституціях держав. Дотримання останніх, їх реалізація та захист сприяють створенню умов для розвитку соціального потенціалу особистості, соціальної безпеки людини та її соціального захисту.

Для більш повного розуміння процесу формування та реалізації соціальної політики, розглянемо моделі соціальної політики, що у зарубіжній соціальній практиці стали загальновизнаними. Вони були запропоновані в 1990 р. Г. Эспинг-Андерсеном [1, 2, 3].

В основу цієї класифікації покладені принципи доступності, ступені охоплення населення та перерозподілу доходів у системах соціального забезпечення.

Широкого розвитку в Австралії, США, Канаді, Великобританії і Японії набула **ліберальна модель**. Основними умовами функціонування ліберальної моделі є мінімальне втручання держави в ринкові відносини й обмежене застосування заходів державного регулювання.

Таким чином, сутність ліберальної політики полягає у зниженні ролі держави у розв'язанні соціальних проблем громадян, наданні їм якомога більшої свободи для самостійного їх розв'язання.

У країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою, зокрема, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Голландії, впроваджена **консервативна модель** соціальної політики. Ця модель заснована на об'єднанні зусиль у розв'язанні соціальних проблем, коли відповідальність окремого підприємця замінена системою їх обов'язкової колективної відповідальності під контролем держави.

Соціально-демократична модель ґрунтується на таких принципах соціального захисту. Головною особливістю цієї моделі є універсалізація соціального захисту населення, як гарантованого права всіх громадян, забезпеченого державою. Держава забезпечує високий рівень якості й загальнодоступність соціальних послуг (у тому числі безкоштовне медичне обслуговування, освіту й т.п.) [4].

Проблема сучасності в Україні полягає в тому, що вона знаходиться в процесі пошуку найбільш адекватної для себе моделі соціально орієнтованої держави та механізму реалізації соціальної політики.

Чисельні реформи, що здійснювались на території України протягом останніх років, не дали бажаного результату.

І тому, поки що питання про соціальність сучасної української держави залишається відкритим.

Проблемою сьогоднішньої України є не просто видозміна моделі соціальної політики, а здійснення спроби кардинальної зміни однієї крайньої моделі соціальної держави на іншу, тобто різкий перехід від максимально одержавленої соціальної політики до цілком лібералізована, демократичною. Причому цей перехід здійснюється в умовах відсутності спеціальної інфраструктури, падіння життєвого рівня населення і, як наслідок, - в ситуації значного збільшення у населення потреб і попиту на соціальні послуги держави.

Сьогодні різко загострилися протиріччя між тенденцією до скорочення обсягів безпосередньої державної соціальної допомоги та збільшення попиту на неї з боку населення в умовах практичної нерозвиненості недержавних інститутів соціальної підтримки та забезпечення. Неослабне гострота цього протиріччя змушує сьогоднішніх політиків замислюватися над доцільністю повної лібералізації соціальної політики. Стало очевидним, що політика держави не

може будуватися тільки на економічній парадигмі при повній відсутності соціальних цінностей і показників, тому що економічне зростання залежить насамперед від соціальної справедливості та політичної стабільності в суспільстві, від рівня розвитку людського капіталу та його здатності адаптуватися до нових ринкових умов .

Крім того, важливо відзначити, що соціальна політика України сьогодні здійснюється періодично, як обіцянка політичних партій та кандидатів у передвиборчий період, а не як системне надання послуг, для забезпечення добробуту, освіти, здоров'я населення, соціальної стабільності, конструктивності відносин соціальних груп та соціальної безпеки громадян, адже саме цей перелік є головними показниками ефективності соціальної політики держави.

У процесі руху України до соціальної держави, вдосконалення соціальної політики та соціальної стратегії, важливе значення має вміле та доречне використання міжнародного досвіду в цій сфері із врахуванням менталітету українського суспільства.

За своїми основними рисами існуюча сьогодні в Україні модель соціальної політики нагадує соціал-демократичний варіант соціальної політики з елементами лібералізму.

Вироблення із врахуванням світового досвіду концепції соціальної держави, на основі якої можливі розробка системи соціального захисту та вдосконалення соціальної політики мають наблизити Україну до європейських стандартів стабільного соціального розвитку.

Таким чином, виходячи із аналізу світового досвіду вироблення моделі соціальної держави та соціальної політики важливо зазначити, що: соціальна політика та її розвиток, залежать насамперед від форми політичного устрою та політичного режиму, тобто функціонування демократичної публічної влади зі сталими прогресивними традиціями; напрями та стратегічні пріоритети соціальної політики залежать від економічного розвитку держави та її спроможності проводити в життя соціальні програми, що забезпечують гідне життя суспільства; просте копіювання досвіду провідних держав світу щодо соціальної політики, моделі соціальної політики без врахування національних особливостей, менталітету, культурної та політичної спадщини призведе до руйнування системи соціального забезпечення та банкрутству самої держави.

Саме тому Україні слід враховувати позитивні напрацювання світового досвіду щодо соціальної політики та екстраполювати їх на соціальну практику з оглядом на наші традиції та економічні можливості.

Із зарубіжних моделей змішаної соціальної політики для України корисною вбачається соціал-демократична модель в цілому. Вона більшою мірою пов'язані з українськими соціальними традиціями, у яких важливе місце посідали ідеї соціальної справедливості і захищеності. Тому необхідно скласти та реалізовувати перелік заходів для її розвитку, враховуючи те що модель соціальної політики ні в якій мірі не повинна базуватися на популістських рішеннях керівництва держави в залежності від виборчого процесу. Вона насамперед повинна враховувати постійний розвиток промисловості, а відтак і збільшення видатків на розвиток соціальної сфери.

Список використаних джерел.

1. Лайкман К. Модели социальной политики // Общество и экономика. – 2000. – № 8.
2. *Esping-Andersen G.* The three worlds of welfare capitalism. – Cambridge, 1990.
3. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні // Україна: аспекти праці. – 2002. № 1.
4. Семигіна Т. Соціальна політика у глобальному вимірі. – К.: Пульсари, 2003.
5. Скуратівський В., Палій О. Основи соціальної політики. – К., 2002.
6. Церкасевич Л. В. Сучасні тенденції соціальної політики в країнах Європейського союзу. – СПб., 2002. – С. 33.
7. На пути к социальному государству // Соц. обеспечение. – 2000. – № 7.
8. Вегера С. Європейські соціальні стратегії і Україна // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 7.
9. Бідак В. Гуманістична складова соціальної політики в економічних трансформацій // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 5.

ПРИМОЛЕННА ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І НЕДЕРЖАВНИХ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Реформи у сфері формування громадянського суспільства і політичні реформи, пов'язані із децентралізацією влади, є взаємозалежними. Якщо умови політичної діяльності та прийняття рішень на місцевому рівні не задовольняють низці таких вимог, як відсутність у цілому корупції, наявність механізмів, що перешкоджають поширенню догматизму, готовність органів влади до громадського контролю, істотне поліпшення процесу розвитку недержавних неприбуткових організацій (ННО) є неможливим. Тому навіть за таких умов процес впливу на розвиток ННО, не може бути успішним.

Робиться висновок про необхідність зосереджувати зусилля на збереженні у державній компетенції значного кола завдань, з віддачею певної частини повноважень органам місцевого самоврядування, залишаючи при цьому за інститутами громадянського суспільства лише контрольні та наглядові функції.

Однак під час розгляду питань про розподіл повноважень і функціональних обов'язків між різними рівнями управління і самоврядування, а також між органами державного управління та іншими суб'єктами соціальних відносин необхідно, щоб тенденції щодо передачі частини повноважень щодо надання послуг населенню і відповідальності за вирішення проблем місцевого розвитку органам місцевого самоврядування урівноважувалися із визнанням основних завдань, які можуть і повинні вирішуватися тільки недержавними неприбутковими організаціями [3, с.78].

Особливості становлення та розвитку в Україні «третього сектора» докладно аналізують О. Білик, Н. Галайко, В. Головенько, Ю. Галустян, О. Ганюков, О. Другов, С. Зелінський та інші. Розгляд соціально-економічних та

психологічних джерел соціальної взаємодії в залежності від державних форм правління представлений в роботах Р. Левенталя, В. Райха Е. Фрома, Ф. Боркенау, Дж. Талмона, А.Інкелеса, Р. Хантингтона, К. Джовіта, Р.Даля та ін.

Аналіз наукових джерел дає підстави відзначити досить високий рівень зацікавленості, що виявляють науковці та практики до проблем функціонування громадських організацій у різних сферах життєдіяльності суспільства, їх ролі у здійсненні соціальних змін. Проте недостатньо системних, цілісних праць, у яких би досліджувалися громадські організації як суб'єкти соціальної політики в Україні. Однією з причин цього є політизованість громадського життя. Звідси – недооцінка ролі громадських організацій як перспективних повноцінних партнерів влади і комерційного сектора у розв'язанні соціальних проблем.

Методи, що використовуються структурами неурядового сектора економіки в розвинених західних країнах, мають поки обмежені перспективи використання. Причинами цього є загальна економічна ситуація в країні, обмеженість бюджетних коштів, обмеженість фахівців у сфері діяльності ННО, високий рівень соціального розшарування, патерналістська ментальність, низький рівень платоспроможності населення, довіри до ННО як з боку держави, так і населення. Разом з цим, окремі підходи і технології вже сьогодні мають шанси на успіх за умов ґрунтовного державного підходу щодо реалізації інноваційних моделей соціального партнерства.

Виходячи із зазначеного, на нинішньому етапі ключовими напрямами реалізації державної політики щодо розвитку соціального партнерства мають стати:

1. Забезпечення децентралізації влади (делегування повноважень). Воно знаходить своє вираження в делегуванні повноважень і відповідальності структурам більше низького рівня для того, щоб вони могли забезпечити свою незалежність і оперативність у вирішенні значущих питань. Для досягнення позитивного результату в процесі децентралізації необхідно, щоб його супроводжувала гласність і звітність по всіх процедурах прийняття рішень.

2. Спільне формування нового правового простору. Державна влада несе відповідальність за формування національної правової й законодавчої бази. Безумовно, органи влади повинні керуватися в цьому процесі думкою й інтересами громадян, а він повинен носити характер відкритості й ґрунтуватися на широкій участі громадськості. Така модель управління, хоча домогтися її зовсім непросто, має місце в багатьох країнах зі сформованими демократичними традиціями. Це дозволяє громадянам лобіювати свої інтереси у процесі формування правової бази.

3. Забезпечення взаємодії в процесі надання соціальних послуг. Державні інститути і ННО регулярно здійснюють діяльність у тих самих тематичних напрямках, з огляду на що вони звертаються до однієї й тієї ж частини суспільства – громадського сектору.

4. Мотивація державних службовців для співробітництва із ННО. Для створення зацікавленості державних структур у співпраці з ННО, необхідною є розробка методичних матеріалів щодо організації такої взаємодії за участі провідних вітчизняних учених та західних фахівців (у науковому і популярному викладі). Важливим є і проведення на основі розроблених методик короткострокового навчання керівників владних структур усіх рівнів, у тому числі і органів місцевого самоврядування.

5. Створення мережі професіоналів та активістів. Фахівці у сфері діяльності ННО повинні мати відповідну базову та спеціалізовану професійну підготовку. Навчання ж активістів громадського руху має здійснюватися під патронатом або за безпосередньої участі держави.

6. Забезпечення реалістичного підходу до реформування діяльності ННО. Поступове входження ННО до процесів суспільного розвитку, створюючи відповідне підґрунтя, також не виключається і створення спеціальних підрозділів в органах державної влади, відповідальних за розвиток ННО.

Тому сьогодні держава, піклуючись про розвиток громадянського суспільства, має використовувати інтелектуальний потенціал ННО для створення таких моделей управління, що будуть сприйматися суспільством та ефективно працювати в майбутньому.

Список використаних джерел.

1. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і неокласичних інтеракціях : монографія / А. Карась. – Київ ; Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 520 с.

2. Петровская Л. А. Теоретические и методологические проблемы социально-психологического тренинга. – М., 1982, – 168 с.

3. Посібник з участі громадськості. Проект «Голос громадськості» / Міжнародний центр перспективних досліджень ; за ред. Дж. Г. Холдарта, О. Захаренко ; відп. за вип. А. Атканець; пер. з англ. Т. Дігтяр та І. Піонтівська. – К. : Дизайн-студія «iMedia», 2002. – 149с.

4. Практика социальной работы / под. ред. К. Ханвея, Т. Филпота. – К. : Ін-т громад. сусп-ва, 2000. – 73 с.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 32.

6. Работяжев Н. В. Феномен тоталитаризма: политическая теория и исторические метаморфозы / Н. В. Работяжев, Э. Г. Соловьев ; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений РАН. – М. : Наука, 2005. – 327 с.

7. Реґіональна влада очима громадськості. Моніторинг соціально-економічної та політичної ситуації в Харківській області (березень 2006 – березень 2007) / О. М. Мірошник, О. В. Радченко. – Х. : Райдер, 2007. – 88 с.

8. Никитин В. А. Проблемы становления публичной политики в Украине // Публичная политика – 2005. Сб. статей / Под ред. М. Б. Горного и А. Ю. Сунгурова. – СПб.: Норма, 2006. – С. 27 – 34.

ПРИТУП ОЛЕНА ФЕДОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

На сучасному етапі розбудови України як демократичної, соціальної і правової держави культура є одним із важливих факторів економічного та соціального розвитку. Як слушно вказують фахівці, культура виступає «потужним засобом консолідації суспільства, відновлення історичної пам'яті, утвердження національної самосвідомості й патріотизму, зміцнення міжнаціонального миру та злагоди. За допомогою культури формується активний, творчий інтелект і висока духовність особистості, інтелектуальний потенціал народу, що є головною умовою виходу суспільства на нові рівні цивілізації» [1].

Культурний розвиток держави неможливий поза регіональним контекстом. Тому особливого значення набуває розвиток культури в регіонах, а також формування і реалізація регіональної культурної політики України, спрямованої на створення, використання, розповсюдження, збереження культурної спадщини та культурних цінностей, а також на забезпечення доступу до них; збереження та оптимізацію мережі закладів культури; поліпшення взаємодії центральних і місцевих органів влади в сфері культури; збереження традиційної культури і розвиток аматорського мистецтва; розвиток культурного потенціалу різних регіонів України.

Доводиться констатувати, що державна культурна політика України достатньою мірою не враховує «регіональної специфіки, сформованої під впливом історичних, регіональних, мовних, етнічних, економічних, інституційних, ціннісних, геополітичних орієнтацій та інших особливостей» [2, с.29].

Приміром, історично склалося так, що західні регіони України розвивалися переважно під впливом західноєвропейської культури, а східні і південні – під впливом російської. Розвиток регіонів під впливом різних культур сприяв формуванню особливої регіональної ідентичності [2, с.29-30]. Цікаві міркування з цього погляду висловив російськомовний український письменник, який народився в Донецьку, В.Рафаєнко. За його словами, в Донбасі «єдиним тотальним культуроутворюючим чинником стала російська мова як мова метанаціональна, що прив'язує людину до ідеального центру геометрично вивіреного радянського всесвіту, і певною мірою традиційні релігії. Серцем Донбасу завжди були підприємство як одиниця культури, що породжує, і російська мова як ментальна основа. Значення інших культурних чинників, зокрема й української мови, впродовж десятиліть зменшувалося. Всі відцентрові моменти культури, а національні мови, звичайно, є саме такими моментами в парадигмі радянського державного устрою, безжалісно знищувалися. Регіон мав існувати тільки в тих скріпленнях, які й надалі дозволяли в людині бачити не стільки людину, скільки придаток до виробництва. Інструмент, а не особистість. Функція, а не жива душа» [3].

Специфіка культурного розвитку в регіонах залежить також від етнічного складу населення. Оскільки в кожному регіоні різне співвідношення етнічних спільнот, які мають свою культуру, традиції, мову, релігію і т.д. Це позначається на культурній регіональній політиці.

Для гармонійного розвитку суспільства, зміцнення української нації, створення єдиного культурного простору необхідно врахувати вищезазначені особливості регіонів та загальнонаціональні пріоритети.

Реалізація державної політики щодо культурного розвитку регіонів пов'язана з діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень. Сьогодні державна культурна політика України залишається занадто централізованою, орієнтованою на єдину форму власності і, як результат, недостатньо демократичною. Тому потрібне надання більшої самостійності регіональним органам влади та органам місцевого самоврядування в прийнятті управлінських рішень.

Децентралізація державного управління культурним розвитком регіонів в Україні відкриває широкі перспективи щодо його удосконалення, у т.ч. шляхом поглиблення розмежування повноважень в сфері культури між органами державного управління та органами місцевого самоврядування, що вимагає перепорядкування закладів культурно-мистецької сфери на різних рівнях, створення законодавчого та фінансового підґрунтя [4].

Для оптимізації державної політики щодо культурного розвитку регіонів, на нашу думку, потрібне вдосконалення існуючої законодавчої бази. Вважаємо за доцільне, доповнити Закони України: «Про культуру», «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про музеї та музейну справу», «Про кінематографію» окремими розділами щодо регулювання культурного розвитку на регіональному рівні.

Сучасне нормативно-правове забезпечення не врегульовує питання фінансової підтримки недержавних закладів і підприємств культури, що значно обмежує їх участь у реалізації програм культурного розвитку, чітко не визначає обсяги асигнувань на культуру з місцевих бюджетів і не передбачає розподілу відповідальності за її фінансове забезпечення між загальнодержавним і місцевими бюджетами [1].

Тому сучасна система фінансування культурної сфери потребує нових підходів до вирішення фінансових проблем культури та вдосконалення фінансового механізму реалізації державної політики щодо культурного розвитку регіонів.

В умовах кризи та обмеженості фінансових ресурсів держава не в змозі повноцінно забезпечити галузь необхідними фінансовими ресурсами. Проблеми фінансового забезпечення культурної сфери потрібно вирішувати за допомогою нових форм фінансування. Саме державно-приватне партнерство є однією з найбільш ефективних форм фінансування культурного розвитку регіонів, яка побудована на поєднанні приватного та державного секторів економіки з метою реалізації важливих для суспільства культурних проектів. Створення інститутів державно-приватного партнерства у сфері культури передбачає: розвиток меценатства та благодійництва; формування ринку культурних цінностей, спільну участь держави та бізнесу у розвитку цього ринку, а також в економічно-ефективних проектах у сфері культури.

Ще одним прогресивним методом фінансового забезпечення культурної сфери, спрямованим на управління бюджетними ресурсами в коротко- та середньостроковій перспективі, є програмно-цільове фінансування. Цей метод передбачає розроблення та реалізацію бюджетних програм, для досягнення яких необхідне виявлення найбільш гострих проблем в культурній сфері та визначення відповідно до них пріоритетних цілей. Ці програми орієнтовані саме на кінцевий результат.

Таким чином, існуючий стан культури в Україні вимагає нових політичних рішень, програм і механізмів їх реалізації для зменшення розриву в рівнях культурного розвитку між окремими регіонами держави. Це сприятиме створенню єдиного культурного простору України та підтримці функціонування й розвитку культурного життя в регіонах.

Список використаних джерел.

1. Карлова В. В. Державна політика у сфері культури : сутність та особливості реалізації в сучасних умовах / авт. дис. на здобуття наук. ст. канд. держ. упр. –К. – 2003.
2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В.Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.
3. Свентах А. Феодально-промисловий ідіотизм як філософія влади / А. Свентах // День : щод. всеукр. газ. – 2014, 3-4 жовтня, № 184-185.
4. Фесенко Н.С. Державне регулювання розвитку культури на регіональному рівні / авт. дис. на здобуття наук. ст. канд. держ. упр. – Харків – 2006.

РОСКОЛОТЬКО ІРИНА ЛЕОНІДІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к..філос.н., доцент

НЕОБХІДНІСТЬ НОВИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

В даний час загальна методологія науки переживає період, який суміщає в собі риси еволюції і кризи. Сучасна наука, значно зміцнивши свою базу за минуле сторіччя, може дозволити собі більш ліберальний підхід до включення в сферу свого розгляду змісту, що не має строгої об'єктивної основи. Позитивний зміст цієї дії полягає у включенні в полі уваги існуючих фактів і практик, які реально потребують інтелектуального аналізу. Однак, зважаючи фактичної неготовності науки до дослідження цього змісту об'єктивними методами, процес супроводжується появою «нетрадиційних» і «некласичних» наук, симбіозів наукового та ненаукового знання та інших явищ, які природні самі по собі для людської пізнавальної діяльності, але далекі від саме наукового знання. Важливо те, що при цьому відбувається напрацювання підходів до малодослідженого, реально існуючого змісту.

Сьогодні проблеми соціальних змін, структурних трансформацій, утримання стійкості в середовищі, яке стрімко змінюється, вийшли на перше місце. Багато аналітиків, політичні діячі, бізнесмени - усі ті, хто в тій чи іншій мірі стикаються з проблемами прогнозування і моделювання своєї діяльності, відчувають потребу в розроблених концепціях самоорганізації соціальних, соціально-економічних, політичних, соціокультурних об'єктів. Це пов'язано з особливостями нової реальності, до яких відноситься неймовірна динамічність і взаємозалежність подій, що відбуваються, глобальне прискорення соціального часу (вчені говорять про новий характер розвитку, називаючи його гіперболічним); звідси виникає турбулентність соціального життя, її стохастичность. Посилена динаміка соціальних процесів, ускладнення і диференціація структури суспільства спричинили ментально-духовний зсув, який ще більше підхльоснув прискорення змін. Терплять крах традиційні управлінські технології - відбувається постійне скорочення часу, необхідного для аналізу проблеми, моделювання ситуації, формулювання рішення. Цей незавершений перелік нових характеристик реальності доповнює широкий спектр глобальних проблем, які активно, але безрезультатно обговорюються світовим співтовариством вже кілька десятиліть, і вирішення яких вимагає нетрадиційних підходів.

Таким чином, спостерігаючи кризу традиційних підстав соціального знання, ми змушені переглядати звичний світогляд і утверджуємося в необхідності зміни дослідницької парадигми соціального прогнозування і моделювання. Ні в якому разі не применшуючи певного евристичного значення традиційних дослідницьких підходів, ми повинні визнати, що вони нездатні пояснити численні парадокси і аномалії суспільного розвитку, пов'язані з принциповою нелінійністю і відкритістю соціального світу. Сьогодні наука стоїть напередодні постнекласичного етапу, зосередженого на пізнанні сложноорганізованних, багаторівневих систем, багатоваріантних нелінійних середовищ, на вивченні світу нестабільних явищ, передбачуваність і керованість яких обмежена. Причому нові походи народжуються в діалозі наук, і пізнання, наприклад, соціальної дійсності сьогодні збагачується за рахунок акумулювання і певної екстраполяції досягнень у галузі нелінійної динаміки, квантової фізики, сучасних математичних теорій, теорії катастроф, синергетики і т.д. Тут виникають питання, надзвичайно важливі для сучасних управлінців: суспільство - це відкрита саморегульована система або замкнута система з примусовим регулюванням ?; які граничні можливості суб'єкта управління в регулюванні суспільних процесів ?; якими є алгоритми та форми національної самоорганізації? Це останнє питання надзвичайно актуальне для України і в теоретичному, і в практичному відношенні. Необхідно вивчення поведінки систем поблизу нестійких критичних режимів, різких стрибкоподібних переходів, умов виникнення хаосу, діалектики взаємодії порядку та хаосу і пр. Можна не сумніватися, що вирішуючи ці нові проблеми, ми де-факто увійшли в область крупних парадигмальних змін.

Нова дослідницька парадигма не повинна ставити перед собою завдання об'єктивного і повного опису світу, вона лише може створити схему розуміння дій, процесів, пропонувати концептуальні моделі поведінки в тих чи інших нерівноважних ситуаціях.

Список використаних джерел.

1. Милованов В.П. Синергетика и самоорганизация. Современная теория мышления.-Либроком, 2014.-230 с.

2. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред.д.ек.н.В.Ворони, д.соц.н.М.Шульги.-К.:Інститут соціології НАН України, 2013.-566 с.

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н., доцент

УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ: З ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ МІСТА МИКОЛАЇВ

В історичному досвіді міститься багато цінного, чимало корисних уроків щодо питання про управління містом у кризових ситуаціях. Цей досвід особливо цікавий, якщо погортати сторінки історії наших, уже промислово розвинутих, південних земель сторіччя тому – на початку XX віку. Звернемося до історичного досвіду міста Миколаєва. З 1900 по 1906 роки градоначальниками Миколаєва були: контр-адмірал К.М. Тикоцький (1900-1902), контр-адмірал Ф.А. Енквіст (1902-1904) та віце-адмірал А.С. Загарянський-Кисіль (1904-1906). Саме ці люди управляли Миколаєвом у відомі буремні роки насування та розгортання першої революції. В ці роки – в роки настання епохи імперіалізму - Миколаїв продовжував стрімкими темпами розвиватися як промисловий, кораблебудівний центр і зовнішньоторговельний великий порт. 26 вересня 1901 року в Миколаївському адміралтействі зі стапелів критого елінга, побудованого ще при адміралі М.П. Лазареві, було спущено на воду той військовий корабель, який стане всесвітньо знаменитим через чотири роки – панцерник (броненосець) «Князь Потемкин Таврический» - в якому було втілено всі новітні військово-морські й суднобудівні досягнення. Того ж таки 1901 року в місті організовано «Клуб майстрів і техніків». Наступного року відбулися дві знаменних події: відкриття міської електричної станції, що зробило освітленими електрикою центральні вулиці міста й будинки мешканців; та заснування Середнього механіко-технічного училища, на базі якого через певний час було утворено Миколаївський кораблебудівний інститут. 1904 року, після тривалих геологічних пошуків у районі Спасько-Вокзального шосе, було знайдено джерело прісної води й почалося будівництво водогону, котре закінчилося 1909 року: в місті з'явилася розгалужена водогінна мережа, яка забезпечила водою практично всі вулиці.

Революційні події тих років стали визначальними в суспільному розвитку. Наприкінці 1901 року почав діяти Миколаївський комітет РСДРП і почався випуск нелегальної літератури та прокламацій. Протягом 1902 і 1903 років у Миколаєві були створені дві підпільні друкарні РСДРП. Поліція в січні 1902 року почала активні арешти серед революціонерів, переважно – робітників миколаївських заводів. Першого травня 1903 року відбулося масове революційне святкування, під час якого половина робітників миколаївських суднобудівних заводів вийшли не на роботу – а на демонстрацію, рушивши колонами по вулицях міста. А наприкінці травня було проведено масовий страйк суднобудівників із висуненням економічних вимог. У січні 1904 року до Миколаєва дійшла звістка про початок війни з Японією. Поліція і жандармське управління перейшли на посилений варіант несення служби, заарештували членів комітету РСДРП і розгромили друкарню. В цих нових складних умовах відбувається розкол в партії РСДРП, підпільна робота відновлюється вже діяльністю двох новостворених комітетів – РСДРП (б) і РСДРП (м). Створюється в Миколаєві й підпільна організація партії есерів, підпільна організація партії анархістів, єврейські спілки «Бунд» і «Поалей-Ціон». На кінець 1904 року робітничі гуртки й революційні організації були знову розгромлені жандармами.

Кривавий 1905 рік почався в Миколаєві з масового протесту робітників проти петербурзьких подій 9 січня: 16 січня миколаївські робітники протестували на центральній, Соборній площі міста. Чотири десятки людей заарештовані. Почалася нова хвиля страйків і демонстрацій, навесні – маївок. На це керівництво, наприклад, Чорноморського заводу відповіло локаутом: робота призупинилася з 27 травня по 18 січня. Літо стало в прямому й переносному значенні спекотним: 11 червня розпочався всезагальний політичний страйк, мітинги й демонстрації закінчувалися жорстокими сутичками з поліцією і внутрішніми військами – козаками. 15 червня революціонер Козлов здійснив теракт – кинув бомбу в поліцмейстера Іванова прямо на Соборній вулиці. Обстановка ставала дедалі напруженішою – й миколаївський міський голова Загарянський-Кисіль запровадив воєнний стан [3, с. 156]. Під час воєнного стану посилилися арешти політичних діячів, що призвело до очікуваного результату – певного згортання революційної боротьби. Була відновлена робота заводів, а заарештованих робітників судили й відправили у віддалені губернії країни. В серпні 1905 року знову розпочалися мітинги й демонстрації, які щоразу закінчувалися сутичками з поліцією. І поліція знову розгромила миколаївську організацію РСДРП, але це вже не зменшило напруженості боротьби: знову почалися масові страйки, демонстрації й мітинги. Восени 1905 року – нові жахливі події: у другій половині жовтня один за одним спалахували єврейські погроми: натовп, вміло скерований тодішніми маніпуляторами від влади, нібито на знак помсти за революційні події, нібито інспіровані євреями, громила оселі й вбивала нещасних людей іншого віросповідання. (До речі, саме ці події яскраво описані в автобіографічних оповіданнях І. Бабеля, котрий дитинство провів у Миколаєві – «История моей голубятни» та ін.). наприкінці жовтня 1905 року міська влада оголосила місто на облоговому стані [2, с. 323]. У відповідь всі миколаївські революційні організації об'єдналися, створили народну міліцію, загони самооборони, різноманітні бойові дружини. 15 листопада почався загальний політичний страйк, а 20 листопада на мітингу було вирішено організувати в Миколаєві Раду робітничих депутатів. 30 листопада створено 10 профспілок по різних видах виробництва. 13 грудня оголошено новий загальний політичний страйк. 17 грудня в Миколаєві отримано звістку про поразку московського збройного повстання і про придушення революції по всій країні. Наступного дня відбулося останнє засідання Ради робітничих депутатів, а вже з 23 грудня почалися обшуки й арешти, жорстоке придушення заворушень у військах. Робоча міліція й загони самооборони були розгромлені, всі політичні партії пішли в підпілля. Настало безробіття.

17 жовтня 1905 року царським маніфестом, який проголошував певні права і свободи (в тому числі – свободу слова зі скасуванням цензури), завершилася активна фаза першої революції, хоча революційні події тривали, як відомо, до 1907 року. В жовтні 1905 року вперше у вітчизняній історії країна отримала нову форму правління – конституційну монархію. Життя стало повертатися у звичайне й звичне русло. За кілька років почалося нове піднесення економіки й культури в державі. Миколаїв ввійшов у кількарічну смугу нового процвітання. З 1906 по 1909 роки градоначальником

Миколаєва служив контр-адмірал В.М. Зацаренний, який в силу своїх посадових можливостей намагався сприяти зростанню і вдосконаленню економіки й міського господарства. 1907 року ввійшла в експлуатацію залізниця, що зв'язала Миколаїв з Херсоном (тепер за дві години часу можна було дістатися сусіднього міста). Того ж року, як вдосконалення міського водогону, була побудована на Спаському кургані, на узвишші, знаменита водонапірна башта, завдяки якій і до історії міста, і до історії країни увійшов інженер і вчений В.Г. Шухов. Наступного року відбулася теж дуже важлива подія – об'єднання Чорноморського й французького заводів в одне величезне багатопрофільне підприємство, котре будувало всі види військових кораблів, підводні човни, виготовляло гармати, снаряди, парові машини й котли, дизельні двигуни, залізничні вагони, мостові конструкції тощо. Почалася модернізація Адміралтейства: особливою комісією після обстеження застарілих елінгів було прийнято рішення про «приватизацію» підприємства. 1912 року через нестачу державних коштів державне Адміралтейство закрили й розпродали приватним компаніям, внаслідок чого на його території виникли нові заводи: Російського суднобудівного товариства («Руссуд»), відділення петербурзького Балтійського завода («Балтвод»), Ремонтно-суднобудівний завод «Ремсуд» і Трубочний та електромеханічний завод «Темвод». Почалося нове життя цієї старовинної верфі, заснованої 1789 року – з якої й бере свій початок історія Миколаєва. 1912 року, в серпні, на заводі «Наваль» спущено на воду перший в світі підводний мінний загороджувач «Краб», 1914 року зійшов на воду перший корабель нового заводу «Руссуд» - найбільший на Чорному морі лінійний корабель «Императрица Мария». Крім вищеназваних суднобудівних і машинобудівних заводів у Миколаєві працювало ще декілька великих фабрик: сільськогосподарських машин братів Донських (пізніше – завод «Дормашина»); ливарна, ковальська й слюсарна інженер-механіків Авдєєва і Матвєєва (ці підприємства випускали також популярні тоді локомобілі, виготовляли котли, насоси, різні вироби з металу).

Міське господарство також розвивалося по-новому й доволі продуктивно. В грудні 1914 року замість конки пущено електричний трамвай (протяжність колій – 22 кілометри). Того ж року відкрито залізницю Миколаїв-Одеса, наступного року – Миколаїв – Снігурівка. 1907 року в Миколаєві організовано товариство «Просвіта» для підвищення рівня освіченості й культури українського населення. 1913 року в місті відкрито Вчительський інститут, 1907 року створене товариство любителів природи, засновано природознавчий музей. Культурне життя міста вирувало: в грудні 1913 року відкрився міський Природничо-історичний музей, а в травні 1914 року – Музей образотворчих мистецтв ім. В.В. Верещагіна. Протягом 1915 – 1917 років (в Миколаєві тоді проживало 110 тисяч жителів) міським головою був відомий громадський діяч і любитель природи М.М. Леонтович, котрий створив акваріум і тераріум, на основі яких пізніше виник Миколаївський зоопарк – сьогодні найкращий у Європі.

Таким чином, якщо подивитися з погляду історії вітчизняної управлінської культури, бачимо, як бурхливі, кризові історичні роки принесли багато позитиву для міського життя великого промислового і культурного центру України.

Список використаних джерел.

1. Алешин В.Э., Кухар-Онышко Н.А., Яровой З.А. Николаев: Архитектурно-исторический очерк. – К.: Будівельник, 1988. – 188 с.
2. Історія міст і сіл Української РСР: Миколаївська область. – К.: АН УРСР, 1971. – 736 с.
3. Лифанов В., Миющенко В. Николаев, 1789-1989. Страницы истории. – Одесса: Маяк, 1989. – 232 с.
4. Троцкий Л.Д. Моя жизнь: Опыт автобиографии. – М.: Панорама, 1991. – 624 с.

РОТАР ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ МОДЕЛІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

Особливою ознакою економічного і політичного розвитку сучасної України є інтенсивне розширення сфери послуг, формування нових їх видів, що характеризує процес переходу від індустріального до постіндустріального стану розвитку суспільства. Реалії сьогодення та практичний досвід роботи свідчить, що наявність аргументованих пропозицій є одним із важливіших кроків задля забезпечення соціального розвитку.

Існуючі на теперішній час дослідження вітчизняних вчених присвячені аналізу структури і складу соціальних послуг з точки зору споживача, моделей обслуговування, формування критеріїв якості, ролі і місця органів державної влади і місцевого самоврядування в наданні соціальних послуг. Набагато менш дослідженою є проблема аналізу світового досвіду надання соціальних послуг населенню і можливостей впровадження новітніх тенденцій, моделей і технологій надання соціальних послуг у вітчизняну практику. Виявлення специфіки найбільш ефективних моделей соціальних послуг населенню за кордоном, аналіз можливості їх адаптації до вітчизняних умов – в значній мірі визначає можливості використання програм розвитку соціальних послуг в Україні. Все це потребує додаткового теоретико-методологічного осмислення.

Україна історично відстає від провідних країн світу у розвитку системи соціальних послуг. У країнах, співставних з Україною по рівню соціального розвитку, основними напрямами змін в організації системи надання соціальних послуг є делегування значної частини послуг органами державної влади органам місцевого самоврядування. Саме на місцевому рівні послуги виступають потужним чинником розвитку людського капіталу [1, 3, 4].

У світі існують програми універсального характеру (незалежно від доходів домогосподарств), націлені на підтримку середнього класу (а не бідних) і враховують ціннісні мотивації особистості. Такий підхід може виступати основою моделі розвитку системи соціальних послуг в Україні.

У розвинутих країнах світу набула найбільшого розповсюдження діяльнісна модель організації соціальних послуг, яка основана на врахуванні потреб широкого кола соціальних груп населення і сприяє розвитку нових соціальних відносин на рівні місцевого самоврядування і може бути успішно застосована в Україні.

Також в світі пріоритетними напрямами соціальної політики стає розробка альтернативних способів фінансування послуг тривалого догляду за людьми похилого віку, інвалідами та іншими категоріями, які основані на цільових податках і системі страхування від соціальних ризиків [5, 6].

Розвинута соціальна сфера в Західній Європі (як і в США) призначена не тільки для надання допомоги нужденним. Вона забезпечує також висококваліфіковані добре оплачувані робочі місця для значної частини середнього класу [7, 8].

Універсальні програми соціального захисту (соціал-демократична модель) не втратили своєї актуальності. Однак, загальновизнано, що розподільчі методи соціальної допомоги породжують утриманство, на відміну, адресні програми для нужденних передбачають стимулювання зайнятості [4, 6].

Система соціальних послуг, яка існує в теперішній час в Україні, поки що не пройшла стадію ринкових перетворень, не визначені параметри в напрямку освоєння нового спектру послуг, які мають соціальне значення, не розроблені нові форми надання соціальних послуг, які б дозволяли гармонійно поєднувати інтереси господарюючих суб'єктів, суспільства і держави [2, 4, 5].

Потребам різних груп населення України відповідає діяльнісна модель соціальних послуг, яка реалізується в розвинених країнах світу на рівні місцевого самоврядування, і яка в найбільшій мірі сприяє розвитку нових соціальних відносин в умовах модернізації соціального середовища.

Список використаних джерел.

1. Антропов В. Модели социальной защиты в странах ЕС // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №11. – С. 70-77.
2. Бєлєвцова Я. С. Якісні соціальні послуги на трансформаційному етапі становлення українського суспільства / Я. С. Бєлєвцова // Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2008. – Вип. 4 (23). – С. 261-266.
3. Гафарова К.Е. Європейські соціальні стандарти та їх імплементація в Україні / К. Е. Гафарова // Академічний огляд. – 2011. – №1. – С. 25 – 31.
4. Євтушенко О. Н. Роль державної влади і місцевого самоврядування в розбудові сервісної держави з надання якісних публічних послуг // Наукові праці. 2010. – Том 122.
5. Горемикіна Ю. Проблеми розвитку та реформування соціальних послуг в Україні // Механізм регулювання економіки. – 2010. – №3, Т.2.
6. Грищенко І. М. Інноваційні підходи до обслуговування населення // Ринок праці та зайнятість населення. – 2009. - №1. – С. 30-33.
7. Колот А. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути і технології соціального розвитку // Україна: аспекти праці. – 2010. - №3. – С. 3-9.
8. Платыгин Д.Н. Социальная политика в развитых странах Запада: опыт и перспективы // Труд за рубежом. – 2010. – №1-2. – С. 53-88.

СЕМІЧАСТНА ОЛЕНА БОРИСІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЙОГО СКЛАДОВОЇ

Виходячи з того, що нинішня система соціального захисту включає такі підсистеми як соціальні нормативи (тобто гарантовані державою мінімальні рівні винагороди за працю), стипендіальне та соціальне забезпечення, а також соціальну підтримку, у такому співвідношенні соціальне забезпечення є найбільшим за обсягами потреби у ресурсі елементом цієї системи. Адже саме до його складу входять два інші елементи - соціальна допомога та соціальна підтримка.

Крім того, державне соціальне забезпечення, будучи складовою системи соціального захисту виконує функцію нагромадження та розподілу коштів соціального захисту, призначених для соціальної допомоги, виплат по соціальному страхуванню тощо [1, с.319 - 322]. Соціальне забезпечення включає пенсії і різного роду допомоги (у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, вагітністю й пологами, по догляду за дитиною до 3 років, по догляду за хворою дитиною, на поховання, допомога непрацездатним особам, дохід яких менший за встановлену межу малозабезпеченості та ін.). Соціальне забезпечення включає також надання допомоги в натуральному вигляді - у формі обслуговування інвалідів, людей похилого віку в спеціалізованих установах (будинках-інтернатах) та вдома.

Система соціального захисту в Україні, яка відповідала б умовам соціально орієнтованої європейської економіки, сьогодні проходить складний етап свого становлення. Проте в ній уже сформовані певні системні елементи і принципи. Вони включають: диференційований підхід до різних соціально-демографічних прошарків і груп населення; комплексність гарантій (норм); принцип інтеграції; принцип суттєвої ролі особистих доходів у підвищенні рівня життя населення та його захищеності. Детальна характеристика зазначених принципів визначає функціональний та інституціональний зміст вітчизняної системи соціального захисту.

Перший принцип: диференційований підхід до різних соціально-демографічних прошарків і груп населення. Він означає що, з одного боку, економічні, правові й соціальні гарантії охоплюють усіх без винятку громадян, а з іншого, - необхідний диференційований підхід до різних прошарків і груп населення при виборі цілей, форм, методів і джерел фінансування механізмів соціального захисту залежно від ступеня економічної самостійності людини, рівня її працездатності та способів одержання доходів. Соціальний захист потрібен насамперед тим, хто нездатний сам

захистити себе в ринковій економіці. Для непрацездатних і соціально слабких членів суспільства головний акцент варто робити на гарантуванні переваги в користуванні суспільними фондами споживання, зниженні податків, розвитку соціального обслуговування, сильному правовому й економічному захисту особистих доходів. Для економічно активних груп населення держава створює макроекономічні передумови для матеріального самозабезпечення.

Другий принцип - комплексність гарантій (норм) - означає, що система соціального захисту повинна формуватися не на основі епізодичних, розрізнених разових рішень по поліпшенню матеріального стану окремих груп населення, не на основі державної добродійності, а як сукупність гарантій (норм), наданих суспільством кожному своєму членові, забезпечуючи при цьому дотримання його найважливіших соціальних прав. Соціальні нормативи повинні охоплювати різні сторони життєдіяльності людини, у тому числі умови праці, соціально-побутові умови, рівень життя. Система соціального захисту має бути гнучкою, динамічною, передбачати можливі фактори соціального ризику, а не ліквідувати уже виниклі недоліки [2, с.51]. Використовуючи соціальні нормативи, можна розподіляти суспільні фонди споживання на якісно новій, соціально справедливій основі.

Третій принцип - інтегрованість системи - означає, що система соціального захисту повинна діяти на рівні держави, регіону, трудового колективу з чітким визначенням функцій, прав і відповідальності кожного з них. Доцільний такий механізм створення багаторівневої системи, у якій соціальні гарантії передбачені на вищому рівні, на низьких рівнях доповнювалися б і розвивалися. Так, трудові колективи в межах зароблених засобів при висновку колективних договорів установлюють додаткові до державних гарантій пільги і переваги своїм працівникам і членам їхніх родин, насамперед по таких важливих питаннях, як забезпечення житлом, дитячими дошкільними установами, створення умов для повноцінного відпочинку, поліпшення умов праці, пенсійне забезпечення і соціальне обслуговування.

Четвертий принцип - істотне зростання ролі особистих доходів у підвищенні рівня життя населення, у тому числі задоволенні соціально значущих потреб. Активність людини у сфері праці, заповзятливість та ініціатива не можуть бути задіяні ринковими факторами при збереженні зрівняльності в розподілі суспільних фондів споживання. Останні варто розглядати як мінімальний гарантований рівень соціальних благ для всіх прошарків населення [3, с.112]. При цьому значну частину суспільних фондів повинні одержувати головним чином непрацездатні члени суспільства.

Реалізуючи всі зазначені принципи, необхідно з самого початку перебороти стереотипи, що склалися: погляд на наше суспільство як на загальнодержавний відділ соціального захисту. У соціальній політиці центр уваги повинен зміщатися у бік посилення мотивації високопродуктивної праці кожної здорової людини.

Стосовно принципів соціального забезпечення, як складової механізму соціального захисту, то вони включають:принцип страхування (виплата певних внесків як роботодавців, так і працівників). Це дає можливість отримувати кошти в разі негараздів; принцип допомоги або опікунства (кошти одержують ті, що терплять нестатки у будь-чому - здоров'ї, матеріальні, в обслуговуванні). Виплати гарантуються незалежно від минулих заслуг (жертв) та розміру страхових внесків;принцип забезпечення означає, що потерпілі від втрат на службі державі або від стихійних лих отримують необхідну фінансову та іншу матеріальну підтримку для відновлення свого житла, реабілітації здоров'я тощо.

Таким чином, на основі взаємозв'язку розглянутих принципів, можна абсолютно точно припустити, що механізм державного управління системою соціального захисту є багатокомпонентним та досить розгалуженим за управлінською природою процесів, функцій, суб'єкт-об'єктною структурою, а також складним за схематикою внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків. Вплив цього механізму не сконцентровано в якійсь одній сфері людської життєдіяльності. Наслідки такого впливу ми можемо спостерігати всюди – починаючи від питань соціального, економічного, майнового характеру, закінчуючи сферою гуманітарного та духовного розвитку людини у сучасному світі. Його вплив поширюється і на її фізичне здоров'я, і на її самоусвідомлення у соціумі, і навіть на мотивації дій, які на перший погляд не мають нічого спільного з соціальною проблематико (особисте життя, взаємовідносини у сім'ї, вподобання у літературі, культурі, мистецтві, спорті, тощо).

Список використаних джерел.

1.Управління соціальним і гуманітарним розвитком / [В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2009. – 700 с.

2.Соціальна політика регіону: [монографія] / В.В. Говоруха, В.Г. Бульба, С.О. Горбунова-Рубан та ін. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – 272 с.

3.Халецька А.А. Соціальний захист населення в Україні: теорія та практика державного управління. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 430 с.

СИДОРЧУК ОРИСТЛАВА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Появу терміну «сталий розвиток» (англ. sustainable development) пов'язують з ім'ям прем'єр-міністра Норвегії Гру Харлем Брундланд, яка сформулювала його в звіті «Наше спільне майбутнє», що було підготовлено для ООН і опубліковано у 1987 р. Міжнародною комісією з навколишнього середовища і розвитку. Сталий розвиток у формулюванні ООН – це розвиток суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління, не наносячи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб [4].

Україна взяла на себе зобов'язання щодо запровадження в систему господарювання принципів сталого розвитку. Перехід до сталого розвитку - це глобальний процес, в якому кожна країна повинна скоординувати з усім світовим співтовариством заходи, вжиті в напрямку реалізації цілей і принципів нової цивілізаційної моделі. У довгостроковому плані успішне вирішення задачі сталого розвитку буде залежати від нових підходів, що приведуть до зміни звичної практики на всіх рівнях як офіційного, так і приватного життя суспільства [4]. В умовах трансформаційних змін, що зазнає українське суспільство, набуває актуальності модернізація системи публічного управління та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Українській нації притаманні освіченість, інтелект, оптимізм і толерантність. Ці риси разом із винахідливістю є підставою для виходу зі скрутних ситуацій, інноваційних рішень у будь-якій сфері діяльності. Прагнення до незалежності та свободи супроводжувало Україну протягом усіх історичних етапів її розвитку, а події останніх місяців лише утвердили прагнення громадян жити у вільній та демократичній країні. Водночас населення сформувало ряд вимог для закріплення даного статусу. І важливою вимогою є реформування системи місцевого самоврядування, модернізація системи публічного управління. Громадяни очікують, що посадові особи органів місцевого самоврядування будуть діяти за принципом збалансування суспільних інтересів та удосконалення суспільних відносин, а виконання особистісних обов'язків суспільства продукуватиме суспільне благо. Фактично акцентується увага на посиленні соціальної відповідальності у представників влади та управління через правову демократичну культуру.

Соціальна відповідальність має різний ступінь сприйняття, розуміння, змістовної наповненості, механізмів формування та реалізації залежно від її суб'єктів, рівнів та сфери застосування. Але в будь-якому разі забезпечення її становлення залишається все більш актуальним та затребуваним в Україні, окремих державах та світі в цілому. Кожна країна з урахуванням стадії її розвитку, особливостей культури, розуміння та ставлення до планетарних проблем виявляє та застосовує принципи соціальної відповідальності. У розвинутих країнах вона базується перш за все на обов'язковості дотримання прав і свобод людини з відповідною її реакцією на вимоги суспільства і держави. У більшості з них провідну роль у розвитку соціальної відповідальності бере на себе держава через правове, інституційне, інформаційне, організаційно-управлінське та освітнє забезпечення. Особливого значення в Україні на сьогодні набуває соціальна відповідальність публічних органів влади. У прогресивних соціальних системах перевага соціальної відповідальності в суспільних відносинах забезпечує безпечний, прогресивний розвиток на засадах сталості [1, с. 27].

Усвідомлення значущості соціальної відповідальності в розвитку українського суспільства сприяло певним чином розвитку її теоретичних та практичних засад. Проблеми соціальної відповідальності в Україні стають усе більш популярними серед науковців та освітян. Серед вітчизняних та російських науковців проблематику щодо соціальної відповідальності досліджують М. Дейч, А. Єрмоленко, А. Колот, О. Грішнова, О. Новікова, О. Панькова О. Плахотний, Л. Шевченко, Е. Коротков, Г. Задорожний, В. Звонар, О. Цимбал, О. Палій, І. Петрова, В. Степаненко, В. Шаповал та ін.

Відповідальність як філософсько-соціологічна категорія показує об'єктивно необхідні відносини між особистістю та суспільством на основі їх взаємних зобов'язань, які реалізуються у свідомій та вольовій поведінці й діяльності, регуляторних механізмах. У широкому розумінні відповідальність є одним з універсальних етичних регуляторів та принципів будь-якої суспільної взаємодії та організації. Соціологи співвідносять соціально відповідальні відносини з процесами ефективної демократії, яка репрезентована відповідальною самоорганізацією самих громадян, їх здатності до відповідальних консенсусних рішень та логік узгоджених колективних дій щодо суспільного блага, від гармонізації інтересів різних соціальних груп [5, с. 358].

Соціальна відповідальність є категорією для визначення ступеня вільного прояву соціальним суб'єктом свого обов'язку і права вибирати в конкретних умовах оптимальний варіант ставлення до дійсності, виходячи з прогресивних інтересів суспільства [3, с. 8].

Системне бачення соціальної відповідальності передбачає сукупність трьох важливих елементів: соціальний суб'єкт (людина-колектив-суспільство), його свобода та ступінь цієї свободи. Соціальна відповідальність пронизує всю систему суспільних відносин, характеризує певний тип поведінки, відтворює рівень культури і моральні якості людини й суспільства.

Безвідповідальна та деструктивна діяльність окремих посадових осіб призвела до того, що сьогодні країна перебуває у несприятливому стані, коли серед інших розвинених держав посідає найвищі місця за негативним соціально-економічним станом, а найнижчі – за позитивними напрямами розвитку. Невпорядкованість діяльності в політичній, соціальній, економічній, екологічній та інших сферах позначається негативно на міжнародному авторитеті України, травмує національну гордість, принижує гідність кожного громадянина та суспільства в цілому. Незадоволеність таким станом відчувають усі верстви населення України.

Таким чином, основним викликом для країни у суспільній сфері є необхідність продовження курсу реформ і розширення їх соціальної бази, збереження позитивних тенденцій підвищення дієздатності органів влади, що неможливо без підвищення рівня довіри до органів та інститутів влади. Кардинально змінити ситуацію, що склалася в цій сфері, можна через реальну регламентацію підзвітності влади та надання можливостей суспільству впливати на неї.

Соціальна відповідальність влади має формуватись як політична культура – зростання почуття відповідальності за результати своєї діяльності у середовищі представників влади та управління [2, с. 12].

Соціальна відповідальність залежно від її місця в державній політиці, конкретизації та реалізації дій з її впровадження може певним чином впливати на модернізацію управління та соціальних відносин. Але є загроза гарного декларування, яке не підтверджується реальними діями. Водночас існує можливість ініціювання реалізації державних настанов при певній інформованості й активності громадського суспільства. У будь-якому разі мають бути знання, усвідомлення та оцінка правової бази настанов Президента України і завдань уряду щодо соціальної відповідальності.

Базовим правовим документом, який регламентує права та обов'язки держави і громадянина, є Конституція України. Вона визначає нашу країну суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою (ст. 1), а людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку – найвищою соціальною цінністю. Підкреслюється також, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним її обов'язком (ст. 3).

Однак аналіз змісту нормативно-правових документів в Україні, в яких закріплено стратегічну спрямованість її розвитку, свідчить про недостатню роль, яку відіграє соціальна відповідальність у сучасних модернізаційних процесах

управління. Важливим є закріплення перспектив розвитку соціальної відповідальності через оновлення Конституції України, яка має усунути нечіткість та неефективність механізмів формування і застосування відповідальності органів публічної влади. Пошук шляхів модернізації публічного управління та становлення соціальної відповідальності держави обумовлює необхідність перетворення конституційних декларацій щодо проголошення України соціальною державою на реальні дії та правове оформлення [1, с.8].

Отже, задля досягнення вищого рівня розвитку Україні варто прийняти світовий цивілізаційний вибір сталого розвитку та забезпечити узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними.

Список використаних джерел.

1. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія /О.Ф. Новікова, М.Є. Дейч, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 296 с.
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради. – К., 2011. – 416 с.
3. Плахотный А.Ф. Проблема социальной ответственности / А.Ф. Плахотный. – Х.: Вища школа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1981. – 190 с.
4. Попов О.Л. Що таке сталий (стійкий) розвиток суспільства / Попов О.Л., С.Г. Краснокутський, С.В. Артюх [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://vybory.org/articles/410.html.
5. Степаненко В. Безвідповідальне суспільство? / В. Степаненко // Українське суспільство 1992-2009. Динаміка соціальних змін / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2009. – С. 358-370.

СКОК ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ЯК ФАКТОРУ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Сучасна держава - це держава, заснована на інтелектуальному капіталі, знаннях та інформації. В таких умовах людські ресурси та інтелектуальний потенціал нації стають головним багатством будь-якої країни і головним інструментом у забезпеченні національної конкурентоспроможності. Основний механізм примноження національного інтелектуального потенціалу - це підвищення рівня знань населення, рівня освоєння громадянами країни тих навичок і умінь, які необхідні для професійної діяльності, для створення інтелектуального продукту, для генерування нових знань і технологій. Також це сприяє підтримці і при множенню цього рівня знань протягом всього активного періоду життя будь-якого громадянина країни.

У зв'язку з цим одним з найважливіших завдань держави і суспільства, вирішення яких дозволило б державі досягти високого рівня національної конкурентоспроможності та забезпечити подальший планомірне і стійке зростання - створення ефективної і відповідає всім сучасним вимогам системи освіти і формування повноцінного, чітко функціонуючого ринку освітніх послуг.

Вивчення взаємозалежності освіти і механізмів функціонування освітньої системи на ринку освітніх послуг, то значення, яке освіта має для подальшого зростання країни, є відносно новою сферою дослідження науки - сфера освіти як окремий об'єкт для вивчення з точки зору державного регулювання стала розглядатися вченими менше півстоліття назад. І як наслідок в утворенні достатньо багато невивчених питань і суперечливих концепцій, що пов'язано, безумовно зі складністю об'єкта вивчення - продукт, що формується в рамках системи освіти, і освітні послуги, на відміну від матеріальних товарів, мають значної специфікою і тенденцією до урізноманітнення форм і видів. Виникнення нових форм і видів освіти та освітніх послуг також ускладнює проблему.

Окремі аспекти освіти з різним ступенем глибини і охоплення проблематики досліджувалися досить давно зарубіжними та вітчизняними вченими, проте дані проблеми розглядалися в основному в рамках соціології, педагогічної науки, філософії.

При цьому достатня кількість робіт, що існують у вітчизняній науковій літературі досі концентрується на окремих сторонах процесу утворення або формування ринку освітніх послуг, а зарубіжний досвід більше розглядається в рамках теорії управління галуззю. Механізми, що зумовлюють взаємодію та взаємовплив сфери освіти та освітніх послуг та розвитку держави, часто розглядаються однобічно і без використання комплексного підходу. У зарубіжній літературі досить багато робіт, які досліджують даний механізм, але, по-перше, вони не розглядає українську специфіку, по-друге, більшість цих робіт написано не в останні роки, а досить давно.

В зв'язку з прискоренням розвитку держави, так і сфери освіти, з'являється необхідність у нових дослідженнях, які б розглядали механізм взаємодії цих двох сфер у сучасній динаміці.

Як правило, методики оцінки національної конкурентоспроможності диференційовано підходять до оцінки різних параметрів залежно від рівня розвитку країн. Так, наприклад, такі фактори, як електрифікація, буде конкурентною перевагою для Єгипту або Болівії, знаходяться на стадії ресурсної країни, але вони не грають ролі в оцінці таких інноваційних країн, як економіка США, Японії, Франції або Південній Кореї. Для останніх на перше місце виходять такі показники, як рівень інвестицій в наукові дослідження і дослідно-конструкторські розробки (НДДКР), рівень освоєння нових технологій та інновації в цілому. Іншими словами, конкурентоспроможність створюється не сукупністю наявних у країні ресурсів та інших факторів, а тим, як дана країна використовує наявні в неї ресурси і фактори в цілях створення собі конкурентних переваг[8, С.201].

Автор вважає, що прямий зв'язок перерахованих показників з системою освіти і розвиненим ринком освітніх послуг США очевидна і не потребує додаткових доказів. Більш того, сама культура інновацій, настільки розвинена в

США, базується безпосередньо на таких факторах, як значення, що надається утворення в цій країні і числом вступників до вищих навчальних закладів.

Найбільш поширене в даний час наукове розуміння національної конкурентоспроможності можна сформулювати наступним чином: це поєднання чинників і політики, що дають нації можливість створювати і підтримувати таке середовище, яке забезпечує зростання продуктивності національних компаній і зростання рівня життя населення. Але, як відомо, ріст продуктивності не самоціль, метою є процвітання нації і високу якість життя населення країни. Саме освіта надає безпосередній вплив, як на те, так і на інше.

Освіта дає людині можливість активного, повноцінної участі в житті суспільства, дає можливість забезпечити гідний рівень собі і своїй сім'ї, ростити майбутнє покоління, здатне цінувати знання та розвивати їх далі, тим самим утворюючи безперервний цикл відтворення інтелектуального капіталу нації і, в кінцевому підсумку, майбутню конкурентоспроможність нації. Іншими словами, на думку автора, освіта є запорукою свого роду стійкого інтелектуального розвитку суспільства.

Між тим освіту, як вже зазначалося автором вище, не є чимось монолітним - воно складається з різних форм, рівнів, компонентів. Якщо брати всю сферу освіти чи весь ринок освітніх послуг, то в них можна виділити окремі компоненти або показники, які характеризують ці явища. Йдеться, насамперед, про два основні параметрах оцінки, кількісному і якісному.

СЛЄПАК СЕРГІЙ ВІЛЕНОВИЧ

здобувач ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СФЕРІ КІНЕМАТОГРАФІЇ

Державна політика України у сфері кінематографії полягає у визнанні кінематографії галуззю культури, що об'єднує комплекс видів професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням та демонструванням фільмів, а також навчальною і науковою роботою у цій галузі. Вона здійснюється шляхом державної підтримки суб'єктів кінематографії України.

По-перше, держава регулює відносини між суб'єктами кінематографічної діяльності, зокрема:

- співпрацю авторів і виконавців фільму та інших суб'єктів кінематографії, спрямовану на втілення твору кінематографії технічними засобами;
- професійну кінематографічну діяльність у сфері демонстрування глядачам (публічного показу, публічному сповіщенні і публічної демонстрації) фільму у призначених для цього приміщеннях (кінотеатрах, інших кіновидовищних закладах), на відеоустановках, а також каналами мовлення телебачення;
- творчу і виробничу діяльність у сфері дублювання фільму;
- діяльність, спрямовану на забезпечення довгострокового зберігання вихідних матеріалів фільмів і фільмокопій та їх реставраційно-профілактичної обробки;
- підприємницьку діяльність, пов'язану з виробництвом, розповсюдженням та демонструванням фільмів, з метою одержання прибутку;
- відносини між суб'єктами розповсюдження (прокату) фільмів - виготовлення фільмокопій (тиражування), продажу та передачі їх в прокат юридичним та фізичним особам.

По-друге, держава гарантує всім суб'єктам кінематографії незалежно від форм власності, охорону авторського права і суміжних прав на території України відповідно до законодавства України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

По-третє, держава здійснює політику сприяння розвитку кінематографічної галузі шляхом:

- підтримки спільної з іноземними суб'єктами кінематографії виробництва фільмів та застосування світових досягнень науки і техніки у їх виробництві, розповсюдженні, зберіганні та демонструванні;
- сприяння організації міжнародних кінофестивалів, кіноринків та участі в них суб'єктів кінематографії України;
- шляхом податкового, митного, валютного та інших видів регулювання.

По-четверте, держава надає фінансову підтримку галузі. Сума витрат на фінансову підтримку кінематографії в державному та місцевих бюджетах виділяється окремим рядком і вноситься до переліку захищених статей видатків загального та спеціального фондів цих бюджетів. Для фінансової підтримки національної кінематографії Кабінет Міністрів України створює: спеціальний рахунок фінансової підтримки національної кінематографії, який акумулює кошти: а) збору на розвиток національної кінематографії, який є джерелом формування спеціального фонду Державного бюджету України для фінансування виробництва національного фільму на кожен поточний рік у частині доходів; б) видатків загального та спеціального фондів Державного бюджету України на державні програми розвитку кінематографії.

Управління коштами спеціального рахунку фінансової підтримки національної кінематографії здійснює Рада, до складу якої на паритетній основі включаються представники держави, які призначаються Кабінетом Міністрів України, а також Національної спілки кінематографістів України, які обираються (делегуються) у порядку, визначеному статутними документами спілки.

На жаль, фінансово-економічні проблеми останнього часу не дають можливості фінансувати сферу культури у повному обсязі, так, як це передбачено чинним законодавством України. За відсутності належного державного фінансування в Україні створюються інші механізми матеріального забезпечення сфери культури: створюються благодійні фонди, культурні товариства, об'єднання митців, зароджується діяльність меценатів. Проте поки що це не може замінити повноцінного державного фінансування. У цих умовах відбувається комерціалізація культури, коли створюються низькопробні, але прибуткові культурні проекти.

Список використаних джерел.

1. Личенко І. О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів державного управління щодо захисту права власності / І. О. Личенко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Треті Прибузькі юридичні читання» (23–24 листопада 2007 р.). – Миколаїв: Миколаївський навчальний центр Одеської національної юридичної академії, 2007. – С. 439–441.

2. Про кінематографію: Закон України № 9/98-ВР від 13 січня 1998 року Із змінами, внесеними Законами №№ 763-IV від 15.05.2003; № 3317-IV від 12.01.2006; № 1909-VI від 18.02.2010, № 2856-VI від 23.12.2010, № 3588-VI від 05.07.2011 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80.

Тарасенко Р. В. Інформаційне право: Навчально-метод. Посібн. / МВС України, Луганський держ. Ун-т внутр.. справ ім.. Е. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. – 512.

СМОКВІН МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Президент України, презентуючи Програму розвитку «Стратегія – 2020» «[6], визначив головні цілі і завдання щодо реформування усіх сфер життєдіяльності держави в тому числі ті, які стосуються гуманітарної сфери і потребують першочергового вирішення, а саме: дотримання прав людини на безпечне навколишнє середовище, можливість духовного та культурного розвитку, отримання якісної освіти та медичного забезпечення.

Очевидна складність виконання сформульованих Президентом завдань в сфері гуманітарної політики пов’язана з загальною невизначеністю основних шляхів досягнення цілей, які закладені на рівні Конституції держави. За останній час було здійснено декілька спроб опрацювати загальнодержавну концепцію гуманітарного розвитку держави, але далі побудови проекту концепції справа не пішла. Існуючі на теперішній час проектні пропозиції обговорювалися на парламентських слуханнях у 2010 році[8].

Концептуальні положення проекту «Концепції гуманітарного розвитку держави на період до 2020 року» «[3] були обговорені ще у 2009 році на Всеукраїнському форумі інтелігенції. Необхідність остаточного визначення основних орієнтирів в сфері гуманітарного розвитку була докладно обґрунтована напередодні форуму Ю.Г.Рубаном у статті «Концептуальні засади гуманітарного розвитку України: стратегічні пріоритети державної політики»[7], де він проаналізував стан гуманітарної сфери та довів важливість прийняття зазначеної Концепції як базового документу, що сприятиме створенню цілісної гуманітарної політики та розвитку держави в цілому.

У аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень «Гуманітарна політика як мультиплікатор соціального капіталу» яка конкретизувала наукове підґрунтя створення Концепції, також було визначено, що розвиток гуманітарної політики може надати нової динаміки розвитку країні. Там було наголошено, що «за умови послідовної реалізації гуманітарна політика здатна створити ефект мультиплікатора, який з необхідністю поширюватиметься на всі без винятку інші сфери буття суспільства та держави» «[1]. Крім цього, зверталася увага на те, що на процеси формування та реалізації стратегії гуманітарного розвитку негативно впливають чинники, які відносяться до структури державного управління, зокрема щодо чіткого розмежування повноважень різних рівнів влади.

Фактично саме таке розуміння ролі владних структур в успішності впровадження гуманітарної політики підтверджено Розпорядженням КМУ від 01 квітня 2014 р. № 333-р. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» «[4], яким визначено, що функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав.

Внаслідок зазначеного ефективність державної політики в гуманітарній сфері залишається незадовільною, що приводить до зростання соціальної напруги у суспільстві. За таких умов не може бути й активної підтримки владного курсу реформ в Україні з боку міжнародної спільноти. Але, зважаючи на зарубіжний досвід, можна зробити висновок, що гуманітарна політика є фундаментом будь-яких реформ та забезпечує можливість заручитися реальною підтримкою громадськості для проведення державних інновацій.

Тому в процесі реформування державного управління та децентралізації влади з метою удосконалення процесу реалізації державної гуманітарної політики необхідно закріпити чіткі сфери відповідальності за результати гуманітарного розвитку громади для різних рівнів управлінського ланцюга. При цьому, після прийняття законодавчих актів про розмежування повноважень між різними гілками публічної влади та однозначне визначення їх функцій, необхідно врахувати наступні завдання для їх діяльності:

- прийняти невідкладно закон про затвердження Концепції гуманітарного розвитку держави;
- передбачати зміцнення матеріально-технічної бази гуманітарної сфери при формуванні Програм соціально-економічного розвитку
- розширити практику співпраці з недержавними та громадськими установами щодо впровадження програм, спрямованих на ствердження цінностей гуманізму та толерантності;
- створити спеціальний регіональний (або загальнодержавний) фонд для відрахування коштів при реалізації високоліквідних інвестиційних проектів;
- забезпечити дотримання норми Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2], про застосовування дорадчо-консультативних процедур та громадських слухань при прийнятті рішень, які впливають на якість життя та економічне становище окремої людини та громади в цілому;

- закріпити законодавчо обов'язкове надання часу телерадіокомпаніями для трансляції програм, спрямованих на досягнення взаємопорозуміння та толерантності у різних сферах життя суспільства;

- надати підтримку заходам, спрямованим на створення позитивного іміджу України за кордоном, з використанням наукового, інтелектуального та культурного потенціалу держави.

Виконання цих завдань буде сприяти результативності впровадження основних принципів гуманітарної складової державної політики в умовах обмежених можливостей бюджетів різних рівнів та сприяти інформаційно-просвітницькому впливу публічної влади в сфері захисту прав людини, здорового способу життя, охорони навколишнього середовища, формування позитивного іміджу держави, соціального діалогу та впровадження міжнародних стандартів якості життєзабезпечення.

Список використаних джерел.

1. Гуманітарна політика, як мультиплікатор соціального капіталу держави: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.niss.gov.ua;
2. Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://http://zakon1.rada.gov./laws/show/1122-98-п;
3. Концепція гуманітарного розвитку України: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua;
5. Конституція України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://http://zakon1.rada.gov.ua;
6. Програма розвитку Президента України «Стратегія 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/news/31289.html;
7. Рубан Ю.Г. Концептуальні засади гуманітарного розвитку України: стратегічні пріоритети державної політики / Ю.Г.Рубан - Стратегічні пріоритети - №3(12) – 2009;
8. Стратегія гуманітарної політики сучасної України: парламентські слухання 2010, журнал Верховної Ради України «Віче», № 21, листопад 2010.

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КІРОВ ВОЛОДИМИР ІГОРЕВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРО ІСТОРІЮ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗДОРОВИМ СПОСОБОМ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Уже за часів Стародавньої Русі складалася розгалужена система управління охороною здоров'я та контролю за здоровим способом життя. Медична допомога надавалася людям і окремими лікарями (яких називали словом «лічці»), і при монастирях та лікарнях. Відомі політичні діячі особисто опікувалися охороною здоров'я – наприклад, княгиня Ольга, яка фактично власноруч організувала лікарню в Києві. Статут Володимира Великого поклав на церкву піклування про старих, хворих і немічних, а також передав у підпорядкування церкви лазні, лікарні та лікарів. В X столітті в Київській Русі складається система монастирських лікувальних закладів – де ведеться лікування, піклування про дітей-сиріт, вдів, людей похилого віку, жебраків. Особливу роль відіграє в цій системі Києво-Печерський монастир; серед ченців Києво-Печерського монастиря були лікарі, які працювали в монастирській лікарні й надавали терапевтичну, хірургічну та психоневрологічну допомогу. Лікарська справа в Києво-Печерському монастирі почалася з його засновника – Антонія Печерського, який навіть зцілив київського князя Ізяслава. Послідовник Антонія Агапіт Печерський заснував першу терапевтичну школу на Русі; медичну допомогу надавав безкоштовно і багатим, і бідним. Навіть «дистанційно» вилікував Володимира Мономаха (передав князю рослинні ліки з рецептом їх застосування – і тяжко хворий князь одужав). Агапіт мав багатьох послідовників, у тому числі онуку Володимира Мономаха княжну Євпраксію, яка стала фахівцем з народної медицини і навіть написала науковий трактат про лікування цілющими мазями. Ченці Печерської Лаври мандрували, поширюючи свої теоретичні й практичні знання про медицину і здоровий спосіб життя. Ярослав Мудрий закріплює в законодавстві роль церкви в охороні здоров'я та здорового способу життя. Також встановлюється система оплати праці лікарів. В одній із найпопулярніших енциклопедичних книг XI століття – «Ізборнику Святослава» - було описано різні хвороби та види їх лікування. Також в цій книзі описано роботу лікарів, особливо хірургів і травматологів тих часів. «Повість минулих літ» дає опис санітарної обробки населених пунктів, полів битв, поховань померлих під час епідемій. Літописець Нестор розповів також про парові бані того часу – крім гігієнічного призначення, баня була в той час місцем акушерської роботи, в ній проводили перший догляд за новонародженим, надавали травматологічну допомогу, робили кровопускання, лікували хвороби суглобів, шкіри тощо. У жінок-масажисток, жінок-санітарок.

В добу Відродження відомим пропагандистом здорового способу життя був дипломований лікар Юрій Дрогобич – перший український доктор філософії і доктор медицини. За своє життя Юрій Дрогобич, працюючи в Європі, був

професором Краківського університету і кілька років поспіль – ректором Болонського університету. У своїх наукових працях Юрій Дрогобич багато міркував про запобігання епідеміям.

У 16-17 століттях в Україні серед ремісничих цехів існували великі об'єднання цирульників, які мали володіти не лише перукарськими методами, а й певними методами лікування (особливо гоєння ран, стоматологічних та шкірно-венеричних захворювань). Великий внесок до розвитку організації та управління охороною здоров'я зробив Петро Могила. Саме він заснував Києво-Могилянську колегію (яка пізніше стала академією), де проводилося і медичне навчання. В навчальному процесі академії велика увага приділялася дотриманню правил гігієни, про що свідчать відповідні положення статуту цього навчального закладу. Цікаві відомості наводять історики про здоровий спосіб життя і медицину українського козацтва. Козацьку медицину слід відрізняти від народної; характерними рисами козацької медицини були: термінове професійне лікування, врахування медичних здобутків татар і турків, співпраця з медиками у складі російського стрілецького війська. Під час Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького важкопоранених козаків везли до монастирів, де їм надавали медичну допомогу. Також медичну допомогу надавали у козацьких військових шпиталях, які утримували на кошти козацького війська. Хірургічну допомогу на полі бою надавали спеціальні військові цирульники, їм допомагали народні цілителі-костоправи, які пропонували й допомогу травматологічну.

У 18 столітті було створено новий апарат державного управління. Централізованим органом державного управління медичною справою (суб'єктом управління) стала Медична канцелярія (1707), згодом перетворена у Медичну колегію (1721), якій (як об'єкти управління) безпосередньо підпорядковувалися всі лікарі, лікарні, шпиталі, навчальні заклади (так звані госпітальні школи) й аптеки [8, с. 55].

В середині XIX століття в зв'язку з епідемією холери державна влада зобов'язала капіталістів – власників заводів і фабрик – відкривати для робітників своїх підприємств лікарні (із розрахунку на 100 осіб – 1 ліжко-місце). З цього починається фабрично-заводська медицина в Україні. Першим промисловим підприємством, де було створено першу в Україні лікарняну касу, став суднобудівний завод «Руссуд» (нині – завод імені 61 комунара) в Миколаєві. Використавши лікарняний збір коштів, власники уклали угоду з Миколаївським військово-морським шпиталем щодо надання медичної допомоги при нещасних випадках. Під час відомих реформ 1860-70-х рр. з'явилися земства, котрі заклали в Україні основи якісно нової організації медичної допомоги – земської медицини, яка являла собою систему медико-санітарного обслуговування сільського населення на основі місцевого самоврядування [1, с. 243]. В цих умовах з'явилися всі необхідні, з сучасного погляду, елементи системи управління: суб'єкт (губернські й повітові земські зібрання, губернські й повітові земські управи), об'єкт (мережа лікувальних, санітарних та інших земських закладів) і блок наукового регулювання (губернські санітарно-статистичні бюро, губернські й повітові з'їзди лікарів).

Прийнятий 1912 року закон «Про соціальне страхування на випадок хвороби» законодавчо закріпив поняття лікарняних кас, визначив їхній статус у суспільстві. Джерелами фінансування системи медичного страхування, що проходило через лікарняні каси, були переважно фонди соціально страхування. Оскільки кількість лікарняних кас в Україні неухильно зростала, вони об'єднувалися, що сприяло утвердженню ефективної медичної допомоги населенню. Об'єднані каси мали більші кошти й надавали більш кваліфіковану амбулаторну та стаціонарну медичну допомогу. Влаштовувалася невідкладна швидка медична допомога в нічний час, вводилося постійне чергування медичного персоналу тощо. Одним з найважливіших видів діяльності лікарняних кас стало надання медичної допомоги хворим на туберкульоз, в тому числі – санаторне лікування.

1923 року на II Всеукраїнському з'їзді відділів охорони здоров'я було підкреслено необхідність приділяти увагу створенню мережі поліклінік, жіночих та дитячих консультацій, розширенню профілактичних заходів не тільки в діяльності санітарних лікарів, а й лікарів лікувального профілю; поліклінікам надавалося все більшого значення в організації лікувально-профілактичної допомоги населенню. Нагальною проблемою стало налагодження санітарного стану населених пунктів України – щоби поступово ліквідовувати розруху після громадянської війни та іноземної воєнної інтервенції. Державною владою було вжито невідкладних заходів зі створення санітарної організації – незважаючи на великий дефіцит санлікарів. Залучення старих фахівців до співробітництва з радянськими органами охорони здоров'я спочатку викликало опір і саботаж певної частини лікарів. Але найбільш свідомі представники медичної інтелігенції без вагань стали співпрацювати з органами народної влади, розуміючи важливість здорового способу життя і охорони здоров'я для молодої держави. З 1928 року в Україні почала прискореними темпами розвиватися мережа санепідемстанцій. Станом на початок 1941 року система охорони здоров'я України налічувала 29 тисяч лікарів та 91 тисячу середніх медпрацівників. Вони творчо працювали в 16 медінститутах, 4 інститутах удосконалення лікарів та фармацевтів, 45 науково-дослідних інститутах республіки. В роки Великої Вітчизняної війни медпрацівники України виявили справжній патріотизм на фронті і в тилу. Вони сприяли обороноздатності воїнів, партизанів, забезпечували ефективну систему евакуації та лікування поранених (повернувши в стрій 72 відсотки поранених та 90 відсотків хворих воїнів).

В післявоєнні роки питання здорового способу життя було одним з найактуальніших. В ході відновлення народного господарства швидко відновлювалася матеріально-технічна база охорони здоров'я та діяльність медичних закладів. Відновили свою діяльність майже всі сільські дільниці, майже 7 тисяч ФАПів, закладів охорони матері та дитини, аптечна мережа. Завдяки вжитим заходам з упорядкування водного господарства республіки було досягнуто великих успіхів у боротьбі з такою поширеною і небезпечною хворобою на той час, як малярія. 50-60-ті роки характеризувались суттєвими змінами в управлінні сільською охороною здоров'я: скасуванням райздороввідділів 1957 року і переданням керівництва закладами району головному лікареві районної лікарні, а також запровадженням нової форми управління в умовах укрупнених сільських районів і започаткуванням якісно нової організаційної форми – центральних районних лікарень 1962 року [2, с 574]. Тобто на чолі системи охорони здоров'я району став заклад нового типу, який поєднував надання висококваліфікованої медичної допомоги з одночасним виконанням управлінських функцій. В 1970-ті роки на кожних 300 жителів республіки припадало по 1 лікарю та 3 фахівці середнього медперсоналу. Зміцнювалися та ускладнювалися функції Міністерства охорони здоров'я УРСР, його колегії, апарату, Вченої медичної ради відповідно до завдань, які виникали на різних етапах розвитку економіки та соціальної політики республіки. В другій половині XX століття в Україні була впроваджена система покращення лікувально-профілактичної допомоги та санітарно-гігієнічного забезпечення великих промислових центрів, суттєво розширена мережа медичних закладів у сільській місцевості. Перед системою охорони здоров'я стояли важливі економічні завдання: раціональна організація медичної допомоги як чинника підйому продуктивності праці, зменшення витрат робочого часу у зв'язку з

непрацездатністю, зростання ролі планування в управлінні охороною здоров'я та організації здорового способу життя. В організації медичної допомоги першочергова роль відводилася здоровпунктам, на медперсонал яких покладалося завдання не тільки надавати первинну медичну допомогу, а й проводити профілактичні та оздоровлюючі заходи. Важливим методом лікувально-профілактичної допомоги населенню та організації здорового способу життя стала диспансеризація.

Таким чином, бачимо, наскільки цінним є вітчизняний історичний досвід управління охороною здоров'я та організації здорового способу життя протягом IX – XX століть.

Список використаних джерел.

1. Баєва О.В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я. – К.: Центр учбової літ-ри, 2008. – 640 с.
2. Вороненко Ю.В., Рудень В.В. Соціальна медицина та організація охорони здоровя. - Львів: «Новий світ – 2000», 2004. – 376 с.
3. Державна політика у сфері охорони здоров'я: Колект.моногр. /За заг.ред.проф. Білинської М.М., Радиша Я.Ф. – К.:НАДУ, 2013. – Ч.І. – 396 с.
4. Менеджмент в охороні здоров'я /За ред.С. Шортела та А. Калюжного. Пер.з англ. Л.Тараруха. – К.: Основи, 1998. – 560 с.
5. Охорона здоров'я в регіонах: влада і громада. – Од., 2007. – 116 с.
6. Рожкова І.В., Солоненко І.М. Децентралізація управління у сфері охорони здоровя на місцевому рівні: Моногр. – К.: Фенікс, 2008. – 160 с.
7. Рожкова І.В. Розвиток конкурентоспроможності регіонального управління у сфері охорони громадського здоров'я: Моногр. – К.: Фенікс, 2009. – 384 с.
8. Солоненко Н. Економіка охорони здоров'я. – К.: НАДУ, 2005. – 416 с.
9. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я /Під заг.ред.Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680 с.

СТАНКОВ ВЛАДИСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Спрямованість державно-управлінського впливу на культурні процеси в регіоні визначається комплексною «Програмою соціально-економічного та культурного розвитку» на відповідний період. Такі програми є типовими розробками стратегічного характеру для кожної області України та формулюють цілі і завдання у всіх сферах життя місцевої громади. Створення Програм відбувається на основі багатофакторного аналізу актуального стану економіки, соціальної та культурної сфери. Основні вихідні дані, що покладені в основу прогнозної моделі області, містяться у «Паспорті» громади, який репрезентує характерні показники, що можуть бути перехресно перевірені, використані для наукового аналізу інформації та для розповсюдження у ЗМІ.

Звернемо увагу на показники «Паспорта», за якими описуються процеси в сфері культури, зокрема на районному рівні області. Нижче наведені типові рубрики, що мають заповнити звітними даними органи місцевої влади. Ці дані є відкритою інформацією для громадського та експертного обговорення культурних процесів, що відбуваються на районному рівні області.

Район …. Одеської області

Культура

Середня вартість послуг на відвідування театрів, кінотеатрів, клубів, музеїв, парків, зоопарків, заповідників, цирків, музичних установ, бібліотек на середньостатистичну сім'ю на рік	-	грн/1 сім'ю·рік
Норма відвідувань театрів, кінотеатрів, клубів, музеїв, парків, зоопарків, заповідників, цирків, музичних установ, бібліотек на середньостатистичну сім'ю на рік	-	разів/1 сім'ю·рік
Вартість послуг культури на середньостатистичну сім'ю на рік	-	грн/1 сім'ю·рік
Вартість послуг культури на одну особу на місяць	-	грн/1 особу·місяць
Загальна кількість клубів і будинків культури	37,00	шт.
Загальна кількість музеїв	1,00	шт.
Загальна кількість бібліотек	32,00	шт.
Загальний книжковий фонд бібліотек	1301,00	шт.
Загальна кількість церков	5,00	шт.
Загальна кількість історичних та архітектурних пам'ятників	94,00	шт.
Загальна кількість працівників культури	105,00	шт.
Загальна кількість працівників культури з вищою освітою	12,00	шт.

На теперішній час важко пояснити походження наукової концепції та методики, на основі яких розроблявся цей перелік даних для опису сфери культури в регіоні. Зазначимо лише основні його концептуальні вади, що перешкоджають прийняттю адекватних державно-управлінських рішень:

- застосування показників «середньостатистична особа» та «середньостатистична сім'я» в сфері споживання культурних цінностей та культурних послуг;
- уніфікація функцій та «усереднення» соціокультурних завдань різних закладів культури;
- відсутність даних про культурну діяльність та культурні події;
- відсутність даних про склад культурної інфраструктури за призначенням та функціями в культурному просторі громади.

Таким чином слід зазначити, що підвищення рівня позитивного впливу державно-управлінських рішень на розвиток сфери культури в регіоні без внесення коректив у склад напрямків моніторингу виявляється практично неможливим. Корективи у перелік показників розділу «Культура» в «Паспорті регіону» мають внесені на основі сучасних наукових розробок в сфері теорії культури та культурної політики.

Список використаних джерел.

1. Гриценко О. Культурна трансформація в сучасній Україні: основні чинники та загальний характер змін [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/sekcia_pl_v2.php
2. Дослідження проблем трансформації культурної сфери та шляхів реалізації ключової ролі культури в соціально-економічному розвитку сучасної України / редактор – упорядник О.А.Гриценко [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/zv_2009-10.php
3. Паспорта районів: Офіційний сайт Одеської області [Електронний ресурс] – режим доступу: http://province.odessa.gov.ua/

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЇВНА

доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України; к.філол.н, доцент

НАЦІОНАЛЬНА ТА МОВНА СТІЙКІСТЬ

В Україні перехід від мови субординованої до мови державної захопив українців зненацька, вони виявилися до нього не готовими, насамперед психологічно та ідеологічно [1; 4]. Сьогодні ні в кого не викликає сумніву кризовий стан української мови в Україні.

Не можна визнати нормальним і стан мов інших народів, які населяють Україну. Адже в Україні живуть, крім українців і росіян, ще білоруси, поляки, болгари, чехи, євреї, греки, молдовани, угорці, гагаузи, уруми, караїми і чимало представників інших народів. Поширення знання української мови серед них і, що найсумніше, серед значної частини українців, також є складним завданням. Не може викликати повагу народ, який часто сам не поважає свою мову. Даній соціолінгвістичній проблемі присвячені праці вітчизняних дослідників, а саме: О. Бондаря, Л. Лазаренка, Л. Масенко, О. Тараненка, О. Ткаченка та інших.

У сучасному світі вже майже не залишилось етнічно чистих територій. Згідно з оцінкою У. Коннора, лише близько 10 % держав можуть претендувати на статус «національної держави», у тому розумінні, що етнічні кордони та державні збігаються [7; 24]. Мовно-етнічна держава є скоріше винятком, ніж правилом. Протилежна ситуація (багатонаціональність) є більш поширеним у світі явищем. Для цілого ряду регіонів характерне спільне проживання численних етносів, які говорять різними мовами (Індія, Африка, Кавказ тощо). Із 47 Європейських країн у 41 країні (тобто у 85 % від загальної кількості) своя національна мова є державною. Визначальною ознакою певної національної ідентичності та державності в Європі є власна мова [8; 48-49].

Оскільки провідні владні кола в Східній Україні були російськомовними, нічого дивного немає, що до влади в Україні, вже начебто незалежній, прийшли люди, не пов'язані глибоко ні з українською мовою, ні з українською культурою, часто взагалі чужі будь-яким українським симпатіям. Багатьох із них не цікавить становище України. Своє перебування при владі вони використовували для власного збагачення, сподіваючись за допомогою своїх капіталів знайти собі «місце під сонцем» будь-де. Зрозуміло, що поки подібний стан триватиме, і в Україні не прийде до влади національна патріотична еліта, яка свою особисту долю вбачатиме в долі України, яка своє збагачення пов'язуватиме з її збагаченням, Україні не вибратися з тієї кризи, економічної, соціальної, політичної, національної, культурної і мовної, в якій вона тепер перебуває.

Отже, насамперед треба докласти зусиль для популяризації й поширення української мови серед самих українців. І тут знову треба наголосити на ролі керівників держави, органів публічної влади, науковців у цій важливій справі. Доки кожен із них не відчуватиме всієї відповідальності за свою працю, не сприйматиме її як національну місію, годі нам дивуватися з падіння інтересу до українського слова. Національна традиція, національна свідомість і солідарність, національна культура, національний мир і співпраця з усіма народами, а насамперед з тими, з ким живемо разом на одній території, – ось ті джерела, що живлять мовну стійкість, поступово підводячи народ до мовної стабільності. При бажанні можна воскресити навіть мертву або напівмертву мову, при небажанні – можна і з цілком живої мови зробити мертву.

Не можна гадати, що зміцнення позицій мови відбудеться само собою, або, що нам вибачили б нащадки, якби через недалекоглядність і недбальство ми втратили б свою мову, і що це можна було б «списати» на «несприятливі обставини».

Список використаних джерел.

1. Ажнюк Б. М. Мовна єдність нації: діаспора й Україна / Ажнюк Б. М. К.: Рідна мова. 1999. – 450 с.
2. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / Ткаченко О. Б. К.: Спалах. 2004. – 272 с.
3. Бондар О. І. Як парость виноградної лози / Бондар О. І. // Думська площа. 2000. № 47
4. Куць О. М. Мовна політика в державотворчих процесах України / Куць О. М. Харків.: ХНУ ім. Каразіна. 2004. – 275 с.
5. Масенко Л. Т. Мова і політика / Масенко Л. Т. К.: Соняшник. 1999. – 100 с.
6. Мова і мовознавство в духовному житті суспільства : Монографія. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – 352 с.
7. Сміт Е. Національна ідентичність / Сміт Е. – К. : Основи, 1994.)
8. Плахута Є. Цілі мовної політики держави : українські проблеми на тлі досвіду Латвії та Білорусі / Плахута Є. // Державність української мови та мовний досвід світу (Матеріали міжнародної конференції). – К., 2000. С. 48-49.

TINCU VIOLETA

Senior lecturer, Administrative Sciences Chair,
Academy of Public Administration, Republic of Moldova

LOCAL PUBLIC SERVICES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA FROM THE CITIZENS' PERSPECTIVE

Summary. *This paper studies the way in which public administration is being perceived by the citizens as a provider of public services in the Republic of Moldova.*

The main reason of public administration's existence is the satisfaction of citizen needs. Obviously, this mission cannot be carried out unless public services are being established, given their very existence is determined by the necessity to satisfy general needs.

It is impossible to imagine life in the society without water supply, sanitation, power or heat, without the issuing of certificate and permits, etc.

Unfortunately, not every local government authority is able to provide all the public services required. Such services mostly exist at the city level.

When it comes to the local government of first level, the author Tudor Deliu mentions:»Nowadays, local government from villages can only independently provide some basic services such as registration of birth, marriage or death, but when it comes to public roads maintenance, street illumination, water supply and sewage services etc., its hands are almost tied given the lack of funding, mostly because there are no public institutions in the field that could directly provide such services». [1, p. 15]

In order to analyze how local government's role in the organization and management of public services is perceived by the citizens/users, we have carried out a survey on a sample population of 100 respondents (public services users) between October 2010 and October 2011.

The survey has mostly been focused on Center region, and only partially includes respondents from the North and South regions.

Thus, a survey consisting of 10 questions, both open and closed, has been developed. The answers have been analyzed, and the most relevant are to be presented below.

One of the basic survey questions was: «*How much do you agree with the following statements?»* The statements and the feedback are presented as follows:

Local government does not exert every effort in order to provide quality public services to the citizens:

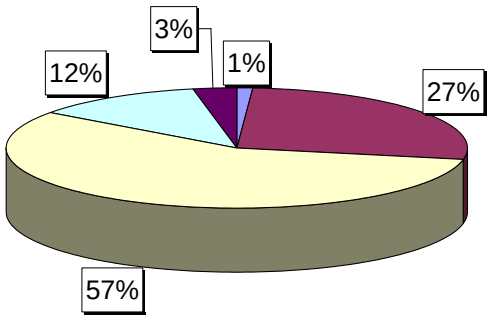

Existing public services do not completely satisfy citizens' needs

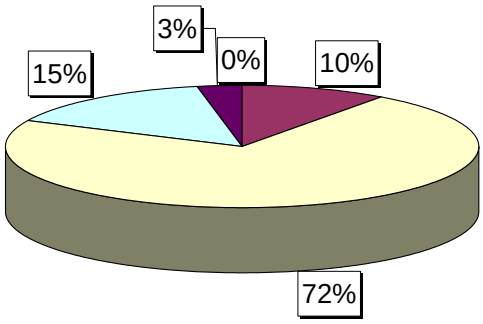

I completely disagree **I disagree**
I agree **I absolutely agree**
I don't know/it's hard for me to answer

A separate question from the survey has studied the issue of public services quality, and it sounds as follows: ***How do you currently evaluate the quality of public services provided in the Republic of Moldova?***

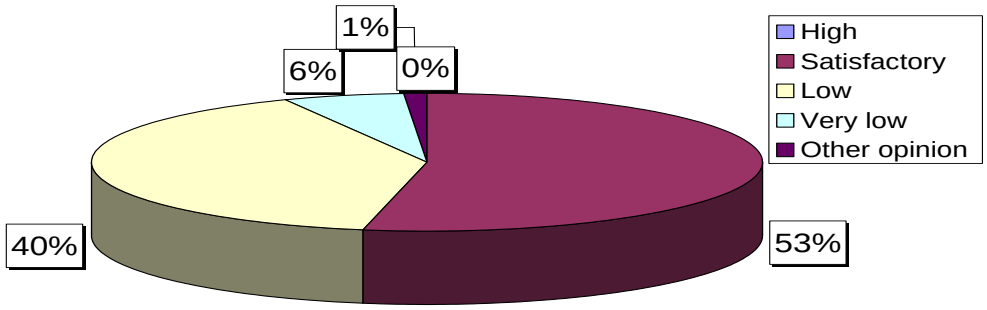

The issue of public services funding has also been studied in the survey. Thus, we have obtained the following answers to the question: «***Giving the existing lack of finance, what should a local council do when it wants to establish public services?***»

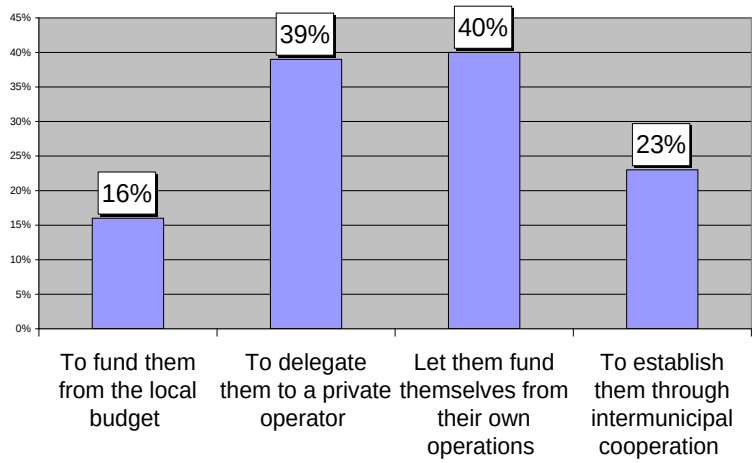

Some survey questions have studied the issue of private sector involvement in public services management, as well as the issue of tariff augmentation:

Do you believe if some public services are privatized, this could increase their quality and the population's satisfaction?

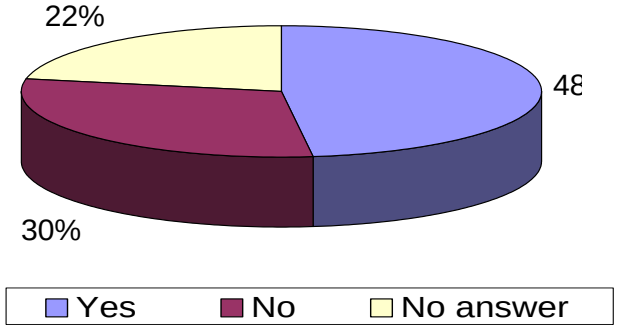

Do you find it reasonable to increase tariffs of public services provided?

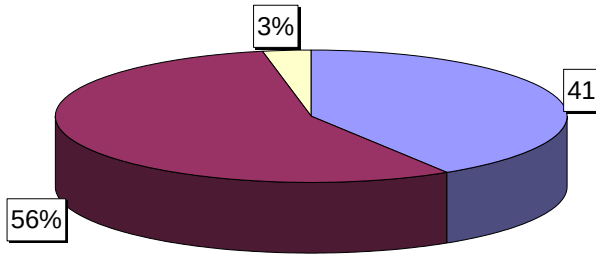

This allows us to draw the following conclusions – more and more respondents are open to the idea of privatizing some public services. On the other hand, the majority of the respondents are against tariff augmentation, although practice proves that tariff augmentation is almost an immediate consequence of privatization.

The following survey question was: «*As a user, have you ever have submitted a written or spoken complaint to the authorities regarding unsatisfactory quality of some public services?*» The answers are, as follows: yes - 41 %, no - 56 %, 3% - no answer.

The last open question attempted finding citizen-provided solutions to the public services modernization. The question was: *What would you recommend in order to improve the quality of public services provided in the Republic of Moldova?* The answers were various: *efficient management of public resources, de-monopolization of some public services, transparency in the way the tariffs are set, informing users about their rights, assimilating foreign practices, implementing new informational technologies, public-private partnerships, personnel training and motivation, etc.*

In conclusion, both theoretical research and empirical data show local government has several difficulties in carrying out its mission as a public service provider. Analyzing the results of the performed study, we can say most of the users believe public administration does not exert every effort in order to provide them with quality public services. On the other hand, the citizens themselves become more and more active; given more than 40% of the respondents have submitted at least one complaint to the authorities regarding the quality of public services. Finally, the users have provided valuable ideas in the field of public services modernization. This proves they can serve as a valuable source of information, if public administration desires to reform the existing public services system.

References.

1. Deliu T. *Mijloacele de acțiune ale administrației publice locale*, *Administrarea Publică* Journal # 1/2003

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

начальник відділу економічного розвитку, торгівлі та туризму
Первомайської районної державної адміністрації Миколаївської області

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Основною метою затвердження та реалізації програм соціально- економічного розвитку є вирішення наявних проблем у відповідних сферах із максимально ефективним використанням ресурсів. Тобто, значення ефективності та якості розробки програм є першочерговим завданням в ході їх реалізації. Якщо аналізувати ці критерії практично, то досягнення максимально можливої ефективності, результативності та якості є недосяжним за сучасних умов.

Існують проблеми щодо методології оцінки ефективності програм, оскільки немає єдиного узагальненого підходу щодо оцінки ефекту від програм соціально- економічного розвитку. Крім цього, дослідження проблем ефективності в основному стосується ефективності функціонування органів державної влади.

Дослідженню проблем ефективності програмування досліджували як зарубіжні так і вітчизняні вчені, зокрема: Е.Ведунг, В.Бакуменко, В.Аверянов, М.Лесечко

Відповідно до українського законодавства в програмі державного економічного і соціального розвитку визначаються цілі та пріоритети розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, комплексна система дій органів законодавчої і виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що спрямовані на ефективне вирішення проблем економічного і соціального розвитку, досягнення стабільного економічного зростання. Проведення розробки прогнозних і програмних документів соціально-економічного розвитку має відбуватися на основі комплексного аналізу демографічної ситуації, стану використання природного, виробничого, науково-технічного і трудового потенціалу, конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Крім цього, має проводитись оцінка досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери з урахуванням зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваних тенденцій змін впливу цих факторів в перспективі [3, 4, 5]. На жаль, ці логічні і зрозумілі вимоги поки що залишаються суто декларативними.

Аналіз державних цільових програм соціально-економічного розвитку показав, що бюджетні кошти, спрямовані на реалізацію цих програм, витрачаються неефективно. Основні порушення, що було виявлено наступні :

- статус програм не відповідає вимогам законодавства, має місце загальний характер програм, відсутність конкретизації напрямків робіт, об'єктів, відповідальних виконавців, очікуваних результатів;
- мета і напрямки реалізації окремих програм потребують уточнення, а іноді навіть і перегляду;
- мають місце порушення при плануванні фінансування програм;
- не визначена відповідальність конкретних осіб за неналежне виконання програм;
- відсутній ефективний контроль виконання програм в цілому та їх окремих етапів.

Необхідно зазначити, що більшість проблем реалізації програм соціально –економічного розвитку пов'язана з неналежним їх плануванням.

З прийняттям Закону України «Про державні цільові програми» був запроваджений програмно-цільовий метод формування державної політики, що вважається найбільш прогресивною та ефективною формою бюджетування [6].

Програмно-цільовий метод передбачає, що будь-які бюджетні видатки мають бути спрямовані на цілі, які відповідають середньостроковій або довгостроковій стратегії розвитку. Отже, цілком логічно, що існуючий вітчизняний підхід до планування бюджету на один рік стримує ефективне управління бюджетом та унеможливлює прийняття стратегічних рішень [7].

Крім цього, фахівці наголошують на наступних проблемах реалізації програм:

- неузгодженість наявних програм і бюджетних ресурсів, що потрібні на їх реалізацію;
- непрозоре та несвоєчасне фінансування за принципом щорічного освоєння бюджету, а не за принципом виділення коштів для усунення певної проблеми;
- низький рівень інвестиційної та інноваційної складової програм.

Визначені проблеми реалізації програм економічного і соціального розвитку обумовлені відсутністю адекватного контролю їх розробки і виконання.

Отже, ефективним вирішенням описаних проблем може стати проведення незалежного державного контролю (державного аудиту) реалізації програм економічного і соціального розвитку, що забезпечить глибокий аналіз ефективності витрачання бюджетних коштів, якості фінансового менеджменту, об'єктивну, незалежну та публічну оцінку результатів соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Царук О. Ю. Методика оцінки і прогнозування соціально-економічного розвитку регіону // Проблеми економіки, організації та управління підприємствами / Вісник КНУТД. – 2011. – Вип. 4. – С. 125-128
2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку : закон України від 23.03.2000 № 1602-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
4. 3. Про державні цільові програми : закон України від 18.03.2004 р. № 1621-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – Ст. 352.
5. 4. Про затвердження порядку розроблення та виконання державних цільових програм : постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 р. № 106 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 8. – Ст. 313.
6. Ливдар М. В. Програмно-цільовий метод складання бюджету [Текст] / Марта Ливдар // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 2. – С. 109-114.

7. Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні. Випуск № 2 / [Щербина І.Ф., Зубенко В.В., Панченко О.В., Корнієнко А.І.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ДГВПП «Зовнішторгвидав України», 2010. – 32 с.

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ ТА ГУМАНІТАРНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ

На сучасному етапі розвитку всесвітньої економічної системи суспільний сектор вважається її важливою частиною. Тенденції розвитку суспільного сектора пов'язані, у першу чергу, із ростом обсягу суспільних потреб та їх розмаїтістю. Разом з тим, у сучасних умовах існує дуже важлива проблема ресурсної забезпеченості суспільного сектору. Орієнтуючись тільки на бюджетні доходи та витрати, які є основною частиною фінансових коштів суспільного сектора, неможливо домогтися повного та адекватного задоволення потреб населення. У зв'язку із цим актуальним пропонується розгляд питань, пов'язаних із залученням додаткових фінансових ресурсів у сферу суспільного сектора та підвищенням ефективності функціонування організацій, що входять до його складу.

Особливе місце серед безлічі питань з підвищення ефективності функціонування суспільного сектора економіки займають питання оптимізації його територіальної структури. Дуже важливо знати, як більш ефективно з точки зору територіальної організації суспільства, інтересів регіонів і країни в цілому, створювати та розвивати відповідні управлінські структури в суспільному секторі.

Важливе місце в структурі суспільного сектора займає сфера надання соціально значимих благ, що включає галузі освіти, охорони здоров'я, культури, науки, соціального забезпечення. Незважаючи на щорічний приріст у середньому на 5-8% споживання соціально значимих благ, вони займають невисоку частку у створенні валового внутрішнього продукту: послуги охорони здоров'я - близько 4,24%, освіти - близько 4,39%, послуги соціальної підтримки населення - близько 4,38%, культури - близько 1,08%. У той же час тенденцією сучасного етапу розвитку суспільного сектора економіки є зростання потреб населення саме в соціально значимих благах у загальній структурі суспільних благ [3, с.79].

Актуальність дослідження полягає у пошуку оптимальної стратегії управління суспільним сектором економіки регіону та аналізу, оцінки і прогнозу розвитку даного процесу, а також необхідністю розробки сучасних методик, що дозволяють приймати управлінські рішення в сфері суспільного сектора економіки та оцінювати ступінь його впливу на соціально-економічний розвиток регіону.

У часи економічної та політичної кризи в Україні розвиток та діяльність некомерційних організацій має важливе значення у становленні всього суспільства.

У сфері соціально значимих благ, таких, як надання соціальних послуг, освіта, наука, охорона здоров'я, спорт і культура діють більш ніж 60% некомерційних організацій [2, с.169].

На Україні діють понад 150 тисяч некомерційних організацій. Головними сферами їхньої діяльності є:

- діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (27%);
- державне управління та оборона, обов'язкове соціальне страхування (29%);
- освіта (26%);
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (13%);
- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (5%).

За допомогою організацій некомерційної сфери діяльності задовольняються такі потреби населення, як потреби в освіті, саморозвитку, охороні здоров'я, можливість брати участь в управлінні державою та т.п. Отже, сфера діяльності некомерційного маркетингу охоплює більш широке та значне коло діяльності галузей ніж виробництво і просування товарів та послуг.

Некомерційні організації зазвичай мають клієнтів двох видів [1, с.124]. Першими є ті, хто фінансує їхню діяльність. В основному це - спонсори, некомерційні фонди, одноразові збори за участю у різних заходах, державні або регіональні органи влади. Другим видом клієнтів виступають, безпосередньо, споживачі даного виду діяльності.

Фінансування суб'єктів діяльності в некомерційній сфері здійснюється найчастіше за рахунок бюджетів державних, регіональних і місцевих структур, засновницьких та членських внесків, а так само за рахунок одержання прибутку від власної комерційної діяльності.

Для підвищення ефективності діяльності некомерційних організацій необхідно істотне збільшення суми коштів, які направляють різні організації на підтримку некомерційного сектора.

Важливе місце у роботі некомерційного сектора повинні грати державні гранти.

Державне фінансування неурядових некомерційних організацій повинне бути прозорим і базуватися на проведенні конкурсів соціальних проектів.

Фонд гранту конкурсу повинен розподілятися по проектних напрямках. Ці напрямки повинна установлювати експертна рада. Такими напрямками можуть бути:

- місцеве самоврядування та місцеві співтовариства;
- гуманітарні стратегії й практики;
- освітня політика;
- етнокультурна та конфесіональна ідентичність;
- інформаційні технології.

Учасниками конкурсу можуть бути некомерційні організації, державні й муніципальні установи соціальної та освітньої сфери, наукові установи, культурні центри і т.п.

Створення грантових фондів дозволить забезпечити велику кількість каналів фінансування. Консолідація зусиль усіх елементів, що входять до суспільного сектору (державних, муніципальних, недержавних некомерційних), дозволить усім групам населення досягти більш справедливого, рівного доступу до соціально значимих благ.

Проведення конкурсів підніме дух конкуренції у відносинах між державними і недержавними організаціями та буде сприяти підвищенню якості та ефективності діяльності некомерційних організацій.

Етапи оцінки ефективності системи управління суспільним сектором на рівні регіону являють собою:

- постановку цілей і завдань оцінки ефективності системи управління суспільним сектором у сфері соціально значимих благ;
- розробку показників оцінки, що відповідають конкретному напрямку діяльності;
- оцінку напрямку діяльності за допомогою розроблених індикаторів і показників, що враховують соціальну та економічну складові.

Результати оцінки дозволяють визначити зони, які потребують пріоритетної уваги регіональної та муніципальної влади, допомагають сформувати перелік заходів щодо підвищення результативності діяльності регіональних органів влади, у тому числі по оптимізації неефективних витрат, а також виявити внутрішні ресурси (фінансові, матеріально-технічні, кадрові і т.п.) для підвищення якості та обсягу вироблених соціально значимих благ.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.
2. Дзоз В.Гуманітарна політика України: проблеми формування та реалізації (соціально-філософський аналіз). – К., 2006. – 316 с.
3. Петровський П. М. Гуманітарна парадигма в системі державного управління: Монографія / Львівський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президентові України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – 252 с.

ТРЕТЯК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

На думку Д. Ткачова щодо того, що принципами державного регулювання розвитку соціальної відповідальності українського бізнесу можуть бути [3]:

1. Відповідальність держави перед економічно активним і непрацездатним населенням за підвищення рівня і якості життя, за економічний і соціальний розвиток країни.
2. Неприпустимість зниження рівня соціальних прав і гарантій у галузі політики доходів і заробітної плати, безпеки праці, природоохоронної діяльності, захисту від дії соціальних ризиків.
3. Контроль над дотриманням якості товарів, робіт і послуг компаній, веденням компаніями сумлінної ділової практики.
4. Участь зацікавлених сторін у прийнятті рішень, що зачіпають їхні інтереси, пріоритет норм міжнародного й національного права над поточними інтересами компаній та органів влади.
5. Організаційне, правове, економічне й інформаційне сприяння реалізації приватних соціальних програм, що виходять за межі чинного законодавства, ініціювання напрямків розвитку СВБ.

Державне регулювання соціальної відповідальності бізнесу здійснюється спираючись на певні засади, а саме: нормативно-правові, соціальні, економічні, аксіологічні тощо.

Серед засад державного регулювання соціальної відповідальності, на нашу думку, першочергове значення мають нормативно-правові, тобто, міжнародні документи, ратифіковані Україною, положення Конституції України та закони, що сприяють розвитку СВБ.

Також, можна виділити аксіологічні (тобто ціннісні) основи соціальної відповідальності. Як відзначає О. Радченко, «саме цінності визначають характер та способи взаємодії суб’єктів в суспільстві, політиці, державному управлінні [2] ».

Досить важливими ми вважаємо соціальні основи соціальної відповідальності. Становлення бізнес-середовища в Україні розпочалося наприкінці 1980-х років. Однак потрібен був час, щоб представники вітчизняного бізнесу не тільки навчилися забезпечувати життєздатність своїх організацій, але й почали співпрацювати з органами влади і недержавними організаціями.

Необхідно відзначити, що економічні засади СВБ дуже важливі для формування механізмів державного регулювання в конкретній економічній обстановці і в конкретний час.

Процес державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу потребує здійснення комплексу організаційних, фінансово-економічних управлінських та інших заходів як складових реалізації державної політики. Враховуючи зазначене, державне регулювання СВБ можна розглядати через дію певних механізмів, серед яких основними є: організаційно-правовий, економічний, мотиваційний, інформаційно-аналітичний та ін.

Регулювання соціальної відповідальності забезпечується певними методами, які перебувають в єдності з цілями управління. Цілі обумовлюють специфіку використання методів. Вибір методів, певною мірою, визначає реальність досягнення поставлених цілей. Але, з іншого боку, методи показують, яким чином досягаються цілей регулювання, визначають якісну сторону управління. Зміст методів регулювання - це специфіка прийомів і способів впливу.

Методи державного регулювання соціально відповідального бізнесу визначимо як «способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їх ефективного функціонування задля розвитку суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах.

За способами впливу методи державного регулювання можуть бути прямими, тобто такими, що здійснюються за допомогою прийняття законодавчих актів, на яких ґрунтуються дії виконавчої влади, та непрямими – такими, що ґрунтуються на використанні різних економічних, фінансових, інформаційних важелів.

О. Мордвінов до методів державного регулювання відносить наступні:

- правові, які базуються на законодавчо-правових та нормативно-правових інструментах;
- адміністративні, які ґрунтуються на застосуванні адміністративних актів і процедур, що мають обов'язкову силу;
- організаційно-економічні, що передбачають організацію діяльності суб'єктів регулювання шляхом створення державою умов, виконання яких робить таку діяльність економічно вигідною;
- економічні, тобто це способи впливу держави на діяльність суб'єктів регулювання через застосування економічних засобів;
- соціально-психологічні, які базуються на відкритості інформації про стан конкретного сектора державного управління та широкій участі суспільства в діяльності суб'єкта регулювання [1].

Отже, механізм державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу можна визначити, як сукупність заходів і спеціальних інститутів, призначену для практичного здійснення державного впливу на суспільні відносини для досягнення поставлених цілей щодо розвитку соціальної відповідальності, яка має визначену структуру, методи, засоби впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням.

Суб'єктами державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу є органи державного управління та посадові особи, які формують державну політику у сфері СВБ.

З метою виконання своїх соціальних та економічних зобов'язань держава використовує різноманітні способи впливу на соціально відповідальний бізнес. Це створення законодавчих актів, що регулюють організацію, функціонування та розвиток бізнесу: розробка програм залучення підприємницьких структур у тендери для отримання державних замовлень; закупівля державою значної частини виготовленої на підприємствах бізнесу продукції; пільгове оподаткування для новостворених підприємницьких структур; однаковий з державними підприємствами доступ до фінансово-кредитних ресурсів; стимулювання випуску якісної, конкурентоспроможної продукції; державна підтримка розвитку підприємств бізнесу і сприяння у їх функціонуванні та ін.

Список використаних джерел.

1. Мордвінов, О.Г. Управління аграрним пророкористуванням в умовах ринкової трансформації: монографія. / О.Г. Мордвінов. – К.: УАДУ, 2000. – С. 82-84.
2. Радченко О.В. Цінність в системі державного управління: Категоріальний аспект / О.В. Радченко // Державне будівництво [Електронне видання]. – 2008. – № 2. – Режим доступу до журн. : http//www.kbuapa. kharkov.ua.
3. Ткачов Д.С. Теоретичні засади формування соціально віповідального бізнесу / Д.С. Ткачов // Державне регулювання соціального підприємництва та соціально відповідального бізнесу: матеріали II Міжнар. наук. практ. конф., 25 листопада 2010 р. / за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. – Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – С. 53-56.

ФІЛЕНКО КОСТЯНТИН ВІКТОРОВИЧ

заступник начальника управління з питань внутрішньої та інформаційної політики Херсонської обласної державної адміністрації

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЧЕРЕЗ САМООРГАНІЗАЦІЮ НАСЕЛЕННЯ (ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ»)

Подальше становлення України як демократичної держави неможливе без розвитку місцевого самоврядування, ефективність якого визначається спроможністю територіальних громад вирішувати самостійно і під свою відповідальність місцеві проблеми. Активна громада, «яка бере безпосередню участь в ухваленні рішень щодо основних питань місцевого розвитку і в реалізації суспільно важливих проектів та ініціатив, – запорука успішного розвитку місцевої демократії, свідомого громадського суспільства» [1, с.426].

Натомість у сільських територіях гостро відчуваються проблеми, пов'язані з низьким рівнем соціалізації громадян та їх залучення до управлінського процесу. І саме посилення самоорганізації населення має стати важливою передумовою для розвитку сільських громад, поліпшення умов життя їх членів і, врешті-решт, відродження села.

Така постановка питання вкрай актуальна для Херсонської області, яка є аграрним краєм, де майже 40 відсотків мешканців проживають у сільській місцевості [3]. У зв'язку з цим на особливу увагу заслуговують практичні механізми реалізації місцевих ініціатив на селі.

Таким інструментом є спільний Проект Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Він надає фінансову й інформаційну підтримку у впровадженні мікропроектів сільських громад, члени яких самі визначають проблему, найбільш актуальну для їх населеного пункту, об'єднують мешканців навколо її розв'язання, створюють для цього громадську організацію, заручаються підтримкою місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Мікропроекти громад виконуються на умовах співфінансування, із залученням не тільки міжнародної технічної допомоги і ресурсів місцевих бюджетів, а й добровільних внесків місцевих мешканців. При цьому реалізація місцевої

ініціативи, у тому числі відповідні будівельні або ремонтні роботи, від початку до кінця проходить під контролем членів громади, за їх безпосередньої участі [2].

З 2011 року в Херсонській області за підтримки обласної державної адміністрації та обласної ради впроваджується другий етап Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», учасниками якого є 41 сільська громада Бериславського, Великоолександрівського, Верхньорогачицького, Голопристанського, Горностаївського, Нижньосірогозького, Нововоронцовського, Новотроїцького і Чаплинського районів.

За час його реалізації вже освоєно майже 3 млн грн міжнародної технічної допомоги, понад 2,6 млн грн – місцевих бюджетів і 460 тис. грн., зібраних місцевими мешканцями.

Впровадження Проекту дозволило суттєво поліпшити соціальну інфраструктуру населених пунктів, у тому числі у закладах охорони здоров'я та освіти, поліпшити стан водопостачання й енергозабезпечення, а найголовніше – посилити рівень самоорганізації населення, підвищити спроможність громад у розв'язанні актуальних проблем територій.

Широке застосування подібних механізмів практичного залучення населення до управління місцевими справами може стати новим етапом на шляху зміцнення громадянського суспільства і соціального партнерства у Херсонській області.

Список використаних джерел.

1. Кокора Н. Стан залучення громади до вирішення питань місцевого значення: правові та функціональні аспекти // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток взаємодії держави і громадянського суспільства в контексті впровадження європейських принципів врядування», м.Київ, 12 грудня 2012р. / за ред. В.М.Сизонтова та ін. – К., 2013. – С. 426 – 432.

2. Про Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cba.org.ua/ua/about/about-cba.

3. Чисельність населення Херсонської області на 1 лютого 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ks.ukrstat.gov.ua/statistichna-informatsiya/537-demografichna-situacija-2/979-chiselnist-naselennja-na-pochatok-misjacja-ta.html.

ФОМИНА МАРИНА МИКОЛАЇВНА

ТОЛЕРАНТНОСТЬ КАК НРАВСТВЕННАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ КАТЕГОРИЯ

профессор Забайкальского государственного университета г. Чита, Россия; д.филос.н.

Процессы, протекающие сегодня в мире, отличаются противоположной направленностью. С одной стороны, каждая страна, народ и каждый человек стремится найти своё место в мире, исходя из своего самосознания и уникальности, и сохранить свою национальную идентичность. А с другой стороны, мир идёт к объединению, ищет пути к пониманию через общечеловеческие ценности, диалог культур.

Необходимость сообща решать глобальные проблемы, приходить к взаимопониманию предъявляет высокие требования к человеку третьего тысячелетия, результатом воспитания и развития которого должны стать умение вести диалог, понимать и принимать точку зрения другого. Однако общество во многом оказалось не готово к взаимодействию на основе ненасилия и справедливости: серьёзной угрозой для человечества стал терроризм, экстремистские организации принимают массовый характер, участились всплески агрессии среди молодёжи, попытки возложить ответственность за свои неудачи на представителей других рас и этнических групп, других конфессий.

Таким образом, существует противоречие между требованиями к личности, которые выдвигает развитие общества, и самим уровнем развития этой личности, влияющим на её нравственные убеждения, чувства, поведения и привычки.

В последние годы в обществе и сфере образования ведется активная работа по культивированию толерантности. Воспитание личности, основанное на принципах толерантности, является целью многих гуманистических концепций (педагогика ненасилия, воспитание как педагогический компонент социализации воспитанника, воспитание ребёнка как человека культуры, педагогическая поддержка воспитанника и процесса его развития и другие).

В современной жизни понимание толерантности неоднозначно и различно его понимание разными народами в зависимости от их исторического опыта. По этой причине понятие толерантность имеет довольно широкий диапазон интерпретаций. Так, **в английском языке** толерантность означает «готовность и способность без протеста воспринимать личность или вещь», **во французском языке** этот термин понимается как «уважение свободы другого, его образа мысли, поведения, политических или религиозных взглядов». **В китайском языке** проявлять толерантность - значит «позволять, допускать, проявлять великодушие в отношении других». На этом фоне наиболее широкую гамму чувств и отношений понятие «толерантность» выражает **в арабском языке,** где оно может употребляться в значении «прощение, снисхождение, мягкость, сострадание, благосклонность, терпение, расположенность к другим людям». **В русском языке** наиболее близким по значению понятию «толерантность» является термин «терпимость», что в обыденном употреблении означает «способность, умение терпеть, мириться с чужим мнением, быть снисходительным к поступкам других людей».

В научной литературе толерантность рассматривается, прежде всего, как уважение и признание равенства, отказ от доминирования и насилия, признание многомерности и многообразия человеческой культуры, норм поведения, отказ от сведения этого многообразия к единообразию или преобладанию какой-либо точки зрения. В такой интерпретации **толерантность означает признание прав другого,** восприятие другого как себе равного, претендующего на

понимание и сочувствие, готовность принять представителей других народов и культур такими, какими они есть, и взаимодействовать с ними на основе согласия и уважения.

Воспитание толерантного сознания может и должно начинаться с самого раннего возраста, как и всякое воспитание. В то же время особое внимание к его активизации и организации должно проявляться по отношению к детям подросткового возраста и юношеству в период, когда формируется взрослость, когда сознание и самосознание достигают определенного уровня и подростки формируют в рамках самоопределения свою идентичность, осваивают различные социальные роли.

Воспитывая, мы должны учитывать и новые темпы взросления детей, и более выраженное их стремление к самоутверждению, когда этнический компонент становится одним из наиболее действенных средств такого самоутверждения. Приоритет в вопросах воспитания толерантности мы отдаём компетентности педагогических кадров, так как ни организация толерантного пространства, ни обновление содержания обучения и воспитания с позиций многокультурности и учёта плюрализма мнений и трактовок, ни внедрение технологий, способствующих толерантному взаимодействию без этого невозможны. Это означает, что необходимо уделять особое внимание вопросам повышения уровня педагогической подготовки, а также учебным планам, содержанию учебников, с целью воспитания чутких и ответственных граждан, открытых восприятию других культур, способных ценить свободу, уважать человеческое достоинство и индивидуальность, предупреждать конфликты или разрешать их ненасильственными средствами.

Таким образом, толерантность - это уважительное отношение к чужому мнению, лояльность в оценке поступков и поведения других людей, готовность к пониманию и сотрудничеству в решении вопросов межличностного, группового и межнационального взаимодействия:

1. воспитание толерантности - важный фактор развития толерантной личности, являющийся центральным компонентом воспитательной системы;
2. процесс воспитания толерантной личности будет успешнее, если в нём будет участвовать компетентный в вопросе воспитания толерантности педагог.

Список использованной литературы.

1. Безюлева Г.В., Г.М. Шеламова. Толерантность: взгляд, поиск, решение. - М.: Вербум-М, 2003. – 168 с.
2. Декларация принципов терпимости: принята в г. Париже 16.11.1995 г. Резолюцией 5.61 на 28-ой сессии Генеральной конференции ЮНЕСКО // Консультант Плюс: Международные правовые акты: Международное право.

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

докторант ОРІДУ НАДУ при Президертові України; к.держ.упр.

ПРОБЛЕМАТИКА МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОСТІ ОЦІНЮВАННЯ

Дослідники стверджують, що відсутність впливу оцінювання на вироблення політики можна віднести до провалу «домінуючою логіки» для отримання актуальної та корисної інформації і, що якісні методи забезпечують більш ефективне використання. Часто якісні методи не мають здатності визначити ефекти і плутають ситуаційні ефекти з системними, так що немає усталених підходів, які будуть використовуватися для розробки програм [1]

Павсон і Тіллі також підкреслюють дану проблему «контекстної обмеженості» конструктивістських результатів оцінювання, що призводить до нездатності зрозуміти ті структурні та інституційні особливості суспільства, які в деяких відносинах залежать від індивідуальних міркувань і бажань. Отже, врахування процесів здійснення програми та ролі різних інтересів (або зацікавлених сторін), конструктивістські підходи (як експериментаторство) в кінцевому рахунку не в змозі забезпечити узагальнення результатів, які надають політикам інформацію щодо того, що буде, працювати (або ні) в конкретній практичній ситуації [2]

Проблематика всеохоплюючого оцінювання відноситься до припущень про методологічну основу, за допомогою якої можна отримати достовірні факти про ефекти державної інтервенції і того, яким чином вони були використані. Отже, різні підходи і методи соціального наукового дослідження повинні мати валідність при аналізі соціальних процесів, що відбуваються на різних рівнях соціальної реальності. Харві і Рід розглядають кількісне моделювання, статистичні та експериментальні підходи у визначенні та аналізі моделей і відносин між соціальними явищами, але бачать в цьому, деякою мірою «поверхневий аналіз». Проникнення в більш «глибокі» рівні аналізу вимагає розуміння того, яким чином організаційні та інституційні контексти (структури) виробляють рішення, дії і поведінку акторів в системі політики і в досягненні цього, якісні методи стають приоритетними. [3]

Шмід зазначає, що сьогодні не може бути методологічних гарантій визначення істини і підтримка ідеї методологічного плюралізму як продовження позитивістського мислення стає все більш слабкою. Істину потрібно встановити за допомогою різноманітних способів і засобів щоб побудувати картину світу [4]. Звідси витікає, що необхідно включити в сферу оцінювання всіх відповідних зацікавлених сторін, визнаючи їх інтерес до політики або програми та намагатися інтерпретувати їх запити, а також визначати організаційні, інституційні та соціальні контексти. Відповідно залучення зацікавлених сторін не обмежується пізнавальним оцінюванням, скоріше це вимагає розробки нових підходів до оцінювання таких, як демократичне оцінювання [5] та уповноважуюче оцінювання [6]

Зазначимо, що в даному аспекті застосування теорії складності має деякі важливі наслідки для оцінювання в контексті політичних ініціатив для вирішення ключових економічних і соціальних проблем. Це вимагає перегляду деяких основних положень, що лежать в основі традиційних підходів до оцінювання – те як досліджувати і аналізувати соціальні процеси, як політика змінює ці процеси, як сформульована і реалізована, і як дана політика спрацьовує у досягненні змін. Треба зазначити, що оцінювання само пособі, є складним завданням. Це обумовлено сприйняттям реалістичного уявлення щодо багаторівневої соціальної реальності, застосуванням поняття дисипативних систем, та уваги до

герменевтики ролі зацікавлених сторін. Постає необхідність у виробленні підходу, що включає ряд методів, які відповідають обставинам, і які забезпечать розуміння загальних закономірностей політичних ініціатив.

Якщо сприймати поняття оцінювання як «практика», а не як «техніка», то питання про інституціональну основу для оцінювання стає принципово важливим. Багато оцінювань відбувається в контексті раціонального та низхідного підходу до розробки політики і управління, що, відповідно посилює та легітимізує владу і відповідний контроль над політикою, який традиційно приписується міністрам або їх топ менеджерам. Це забезпечує базу для затвердження вимог ієрархії та легітимації раціональних або інструментальних приписів, що пропонуються для зміцнення ієрархії [7].

На противагу цьому, основоположним є створення інституційних умов для розвитку соціально-наукового знання в більш широкому плані в якому виникає потенціал для відкритого спілкування та дискусій. Такої ж позиції дотримується і Хабермас з його концепцією «ідеального політичного дискурсу», в якому раціональність результатів і консенсус походить від «сили кращого аргументу» в умовах «комунікативної раціональності» – вільних від «викривлення» відкритого обговорення і аргументації, у зв'язку з примусовим здійсненням влади та ідеології. [8].

Треба зазначити, що створення комунікативно-раціонального дискурсу, подолання впливу владних структур і відповідних організаційних процедур може бити важким, і завжди є потенціал для створення місцевих форумів. Таким чином може бути досягнута загальна цілеспрямованність до вирішення основних соціальних проблем і потреб за допомогою ефективних колективних дій. Це може виступити потенціалом розвитку інституціональних умов для «комунікативної компетенції», а не традиційної «технічної компетентності», яка є більш важливим в прагненні використовувати оцінювання більш ефективно з метою вирішення складних соціальних проблем і поліпшенні соціального добробуту.

Список використаних джерел.

1. Hellstern G.-M. Assessing Evaluation Research, in F.-X. Kaufmann, G. Majone, V. Ostrom and W. Wirth (eds) Guidance, Control and Evaluation in the Public Sector. – Berlin: Walter de Gruyter, 1986.
2. Pawson R. and N. Tilley. Realistic Evaluation. – London: Sage, 1997
3. Harvey D. L. and M. Reed. Social Science as the Study of Complex Systems, in L. D. Kiel and E. Elliot (eds) Chaos Theory in the Social Sciences: Foundations and Applications. – University of Michigan Press, 1996.
4. Schmid G. Process Evaluation: Policy Formation and Implementation, in G. Schmid, J. O'Reilly and K. Schomann (eds) International Handbook of Labour Market Policy and Evaluation. – Cheltenham: Edward Elgar, 1996
5. Floc'hlay, B. and E. Plottu. Democratic Evaluation: From Empowerment Evaluation to Public Decision-Making // Evaluation 4(3). – 1998.
6. Fetterman D. M., S. J. Kaftarian and A. Wandersman () Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment and Accountability. – Thousand Oaks, CA: Sage, 1996
7. Degeling, P. Policy as the Accomplishment of an Implementation Structure: Hospital Restructuring in Australia, in M. Hill (ed.) New Agendas in the Study of the Policy Process. – London: Harvester Wheatsheaf. 1993.
8. Habermas J. The Theory of Communicative Action. Volume 1: Reason and the Rationalization of Society. – Boston, MA: Beacon Press, 1984.

ЧЕРНОВ ТИМОФІЙ ОЛЕГОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОКУМЕНТ: РОЛЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЇЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Документ як джерело інформації та управлінський феномен був об'єктом дослідження в розвідках декількох поколінь науковців від вивчення рукописів у манускриптознавстві до розроблення сучасних Держстандарті в. Нині кожна галузь знань звертається до феномену документа, узгоджуючи з ним специфіку власних об'єктів дослідження. Природно, що документ є важливим аспектом інформаційно-аналітичної роботи державного управління.

В управлінській діяльності інформація фіксується у відповідних документах. Призначення документів полягає передусім у фіксації та збереженні інформації, необхідної для практичного здійснення в певній сфері управління соціальною системою. Особливість документів серед інших носіїв інформації полягає в тому, що вони зосереджують інформацію, яка попередньо опрацьована і яку необхідно надійно зберігати протягом певного часу. Однак ця інформація накопичується й потребує певного упорядкування та класифікації.

Зв'язки управлінського документознавства з іншими науковими дисциплінами та галузями практичних знань неодноразово розкривалися в численних наукових розвідках. Зміст цих зв'язків відображає як структуру об'єкта і предмета документознавста, так і його завдання. Отже, дослідники, які розглядають об'єкт дослідження в документознавстві у широкому значенні, відповідно, фіксують і більший спектр його зв'язків. Однак сьогодні документознавство розглядається, перш за все, як теорія і методика документування управлінських процесів (дослідження Е.О. Бардаєва, В.В. Бездрабко, Ю.І. Палехи, О.М. Сокова, А.Г. Черешні, Г.М. Швецової-Водки та ін.). Відповідно визначають і зв'язки цього напряму спеціального документознавства, яке називають управлінським. Отже, управлінський документ - це документ, який містить відомості організаційного, розпорядчого або інформаційного характеру, що створюється в цілях управління і відповідним чином оформлюється.

Теорія документа спеціального документознавства не може не спиратися на розробки загального документознавства, оскільки фактично всі їхні основні завдання в аспекті теорії документа тотожні й різниця полягає тільки в більш широкому спектрі об'єктів дослідження в загальному документознавстві та більш конкретизованому виборі такого об'єкта в різних напрямах спеціального документознавства. Управлінське документознавство, як найбільш розроблений із таких напрямів, зосереджує увагу на типології та класифікації управлінських документів, вивченні

моделей їхніх характеристик змісту та зовнішньої форми, функціях управлінських документів у цілому чи номінально-видовому розрізах та окремих характеристиках документної інформації. 1 хоча управлінські документи при переході від динамічного до статичного стану зазнають функціональних змін, однак всі досліджувані документознавством характеристики документа враховуються наукою в плані вивчення документа як історичного джерела, культурного феномену чи для задоволення інших запитів суспільства в ретроспективній інформації. З іншого боку, теорія управлінського документа, орієнтуючись на сферу практичного застосування своїх результатів, розробляє вимоги до змісту та зовнішньої форми різних видів документів, використовуючи уніфікацію і стандартизацію.

Останнім часом через ускладнення та збільшення обсягів робіт, що пов'язано з перебудовою економіки, науково-технічним прогресом, у сфері управління значно збільшився обсяг інформації, що привело до зростання кількості службової документації. Отже, без упорядкування документів за допомогою комп'ютерних програм не обійтись. На жаль, впровадження комп'ютерних технологій не зменшило, а навіть збільшило чисельність працівників, необхідних для систематизації, обробляння даних і технічного обслуговування. При цьому перехід до інформатизації документообігу в системі державного управління повинен супроводжуватися попереднім вирішенням низки проблем.

По-перше, є необхідність упорядкувати велике різноманіття форм документів. В органах управління існують сотні форм документі, які потребують класифікації й універсалізації. Цей факт пов'язаний із відсутністю юридичних обмежень чиновників щодо створення нових форм документів. Форми, що застосовувались раніше, змінювалися в інтересах однієї організації доданням трафаретного тексту та опусканням реквізитів. По-друге, спостерігається невпорядкованість термінології в документах, що перешкоджає підвищенню ефективності опрацювання й пошуку даних, які містяться в документах. По-третє, проблемою є невідповідність форм і змісту окремих управлінських документів завданням, які потрібно вирішувати найбільш раціонально. Недостатня інформативність документів особливо проявляється при підготовці рішень традиційних завдань за допомогою комп'ютерних технологій, тоді як співробітники часто приймають рішення інтуїтивно (евристично) у зв'язку з неповною інформацією. Вимагає розв'язання і проблема недостатнього взаємозв'язку форм документів з технологією їх виготовлення та опрацювання із залученням комп'ютерних технічних засобів. Для введення інформації в АІС, автоматичного її накопичення та зберігання застосовуються машинні носії інформації. Застосування різноманітних форматів записів на них ускладнює обмін інформацією між різними органами управління соціальними системами.

Документознавство належить до циклу наук про суспільство, оскільки документ є одним із засобів, за допомогою якого суспільство функціонує, управляється і залишає інформацію про себе. Важливою складовою документознавства як наукової дисципліни є його відношення до управління.

ЧИСТЯКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

доцент кафедры правоведения Одесского национального политехнического университета

УКРАИНСКИЙ СОЦИУМ: НЕГРАЖДАНСКИЙ ВЕКТОР РАЗВИТИЯ

Проблемы развития негражданского общества и его «катастрофизма» (гипертрофированного пессимизма), выражающегося в «нетрадиционном» политическом поведении, отечественная наука исследует с 90-х гг. XX в. Причиной виделось формирование вместо почти отсутствующего среднего класса, социальной базы гражданского общества, социума «среднего украинца» как основа общества негражданского. Признаком утверждения данной тенденции называлось состояние общества, когда действительность рассматривается им под углом зрения принятия либо непринятия «системной деградации» постсоветского государства и появления социальных готовности и способности к демократическим переменам. Исследованы теория и практика построения гражданского общества, в том числе как фаза консолидации демократии - создание главных институтов демократической политической системы и основание организаций- посредников в структуре гражданского общества - выявлены их классы и политико-правовые и социально-экономические функции. Анализируется обоснованность прогнозируемых политических сценариев для поиска ключа к определению траектории развития страны в обозримой перспективе.

Под гражданским обществом в широком смысле понимают взаимодействие государства с независимыми общественными группами и объединениями, в узком - некоторый социальный строй и социальный порядок, способствующие развитию личности и самостоятельных гражданских организаций; а также как некий процесс коммуникации государства и гражданина при наличии гражданской культуры. В него включены посредством «участия» «фокусные группы» - благотворительные, правозащитные, инфраструктурные и иные организации «неприбыльного» «негосударственного» сектора ставящие целью установление партнерских отношений общества и власти. Основной причиной становления негражданского общества называют «тенизацию» всех сфер общественной жизнедеятельности, что охватывает не только «элитные группировки», но и «массовые социальные группы (трудящиеся, деятели науки и спорта, правоохранители, предприниматели и др.)». Происходит вовлечение населения в «параллельную экономику» и «экономику самообеспечения», развитие неофициального рынка труда и услуг при помощи механизмов перераспределения прибылей и доходов наиболее успешных коммерческих структур и получения денежного вознаграждения формально безработными. При этом несколько свободных от налогов «параллельных экономик» и неофициальных рынков уклоняются от налогов и обязательных платежей (коммунальных, таможенных и пр.), самооборонаясь от государства утратой моральных критериев и ограничений. В политике начинают доминировать кулуарные формы принятия решений элитными группами вплоть до полного сращивания предпринимательства и власти, сшш крупнейшего капитала и государства перемещают отношения в неправовое поле, где правила игры устанавливают не законы, а игроки. Через приватизацию собственности происходит конвертация в финансовые потоки админресурсов (налоговые льготы, рыночные преференции, нецелевое использование бюджетных средств, бюджетное кредитование, создание свободных экономических зон и т.д.), которым практически невозможно противостоять. Формируется нелегальный политический рынок, где с помощью членства в партиях, фракциях и коалициях,

реализуется предмет купли-продажи - нормативные акты, распоряжения, поручения и пр. При этом разъединяемый политический класс превращается в своеобразную политическую декорацию. Следствием является автономность от целей принятия политических решений и воспроизводство системы. Сегодня исследователи отмечают системное единение глобальных кризиса управления и кризиса социального порядка на фоне «деградации» социального бытия в глобализирующемся мире» при неуклонном формировании глобализированного сообщества. Гражданское общество продуцирует и воспроизводит обусловленные глобализацией собственные формы подчинения, дискриминации и эксплуатации.

ШАНАЄВА-ЦИМБАЛ ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЇВНА

здобувач Академії муніципального управління

ВРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОЛОГІЇ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ

У повсякденному житті поняття «екологія», яке з'явилося у другій половині минулого століття, набуло сьогодні дуже широкого сенсу. З огляду на нестабільність політичної ситуації і досить складних соціально-економічних умов виникають реальні передумови загрози здоров'ю населенню та його генофонду.

Сучасний світ відрізняється надзвичайною складністю і суперечливістю подій, він пронизаний протиборчими тенденціями, сповнений найскладніших альтернатив, тривог і надій.

Кінець XX століття характеризується потужним ривком у розвитку науково-технічного прогресу, зростанням соціальних протиріч, різким демографічним вибухом, погіршенням стану навколишнього природного середовища.

Наша планета не піддавалася таким фізичним і політичним перевантаженням, які вона переживає зараз. Людина ніколи раніше не стягувала з природи стільки данини і не опинялася настільки уразливою перед її міццю, яку сама ж і створила.

Що ж несе нам прийдешнє століття - нові проблеми чи безхмарне майбутнє? Яким буде людство через 150, 200 років? Чи зможе людина своїм розумом і волею врятувати себе саму і планету від навислих над нею численних загроз?

Ці питання, безсумнівно, хвилюють багатьох людей. Майбутнє біосфери стало предметом пильної уваги представників багатьох галузей наукового знання, що саме по собі може бути достатньою підставою для виділення особливої групи проблем - філософсько-методологічних проблем екологічного прогнозування. Розробка цих проблем є одним з найважливіших вимог розвитку людської культури на сучасному етапі розвитку людства. Вчені погодилися, що прийнята політика за принципом «реагувати і виправляти» безплідна, повсюди завела у глухий кут. «Передбачати і запобігати - єдиний реалістичний підхід». Дослідження майбутнього допоможе всім країнам світу вирішити пекуче питання: як направити величезну по своїх масштабах циркуляцію природних сил і ресурсів по шляху, який буде повніше задовольняти потреби людей і не порушувати при цьому екологічні процеси?

Зростання масштабів господарської діяльності людини, бурхливий розвиток науково-технічної революції, підсилили негативний вплив на природу, привели до порушення екологічної рівноваги на планеті. Зросло споживання в сфері матеріального виробництва природних ресурсів. За роки після другої світової війни було використано стільки мінеральної сировини, скільки за всю попередню історію людства. По розрахункам учених, через декілька десятиліть запаси вугілля, нафти, газу, заліза та інших корисних копалин будуть вичерпані. Грунт, як «біокосне тіло природи», повсюди на Землі деградує. У той час як Земля накопичує один сантиметр чорнозему за 300 років, нині один сантиметр ґрунту гине за три роки. Не меншу небезпеку становить собою забруднення планети.

Світовий океан постійно забруднюється через розширення видобутку нафти на морських промислах. Величезні нафтові плями згубні для життя океану. В океан скидаються мільйони тонн фосфору, свинцю, радіоактивних відходів. На кожен квадратний кілометр океанської води зараз припадає 17 тонн різних відходів суші. Найуразливішою частиною природи стала прісна вода. Стічні води, пестициди, добрива, ртуть, миш'як, свинець і багато чого іншого в величезних кількостях попадають у ріки й озера.

Сильно забруднені Дунай, Волга, Рейн, Міссісіпі, Великі Американські озера. За висновком фахівців, у деяких районах землі 80% усіх хвороб викликані неякісною водою.

Забруднення атмосферного повітря перевершило всі припустимі межі. Концентрація шкідливих для здоров'я речовин у повітрі перевищує медичні норми в багатьох містах у десятки разів. Кислотні дощі, що містять двоокис сірки й окис азоту, що є наслідком функціонування теплових електростанцій і заводів, несуть загибель озерам і лісам. Зникає навколо міст чисте повітря, ріки перетворюються в стічні канави, усюди купи сміття, покалічена природа - ось така картина кидається в очі божевільної індустріалізації світу.

Головне зараз не тільки осмислення причин і характеру виникнення проблем а й, що найважливіше, виявити ефективні шляхи їх подолання.

Сьогодні кожен великий регіон, що представляє собою територію з певними природними умовами і конкретним типом господарювання, заслуговує особливого розгляду з екологічної точки зору. Важливість регіонального екологічного аналізу полягає в тому, що його результати мають велике прикладне значення (проблеми регіону «ближче» людині, ніж проблеми країни, континенту або планети). Крім цього екологічний стан регіонів в остаточному підсумку визначає й глобальний стан природних компонентів.

З урахуванням того, що загальне число екологічних районів дуже велике, то і екологічні проблеми в багатьох із них будуть аналогічні.

Охорона природи – завдання 21 століття. В наш час ця проблема стала соціальною. Ми постійно чуємо про небезпечність, яка загрожує навколишньому середовищу, але й досі деякі з нас вважають, що ми ще встигнемо впоратися з усіма труднощами. Сьогодні треба визнати, що тривожна екологічна ситуація склалася у багатьох регіонах нашої країни у результаті некомпетентного господарювання, нестачі знань і дій наосліп та споживчого ставлення до природних багатств. Але зазначену проблему необхідно вирішувати шляхом формування у громадян і підприємців

екологічної культури через систему освіти, ЗМІ, засоби громадянського суспільства. Люди мають зрозуміти, що довкілля не може бути невичерпним.

Також, позитивними для подолання екологічних проблем є принципи, рекомендації та заходи міжнародних конференцій ООН щодо об'єднання всіх землян і держав для збереження планети й біосфери, шляхом добровільної відмови громадян розвинених країн від надмірного споживання, а підприємців і держави - на впровадження процесу прийняття рішень із урахуванням екологічних, економічних і соціальних чинників.

ШЕВЧЕНКО БОРИС ГРИГОРОВИЧ

старший викладач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету

МОЛОДЬ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ПРОШАРОК СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У вирішенні проблеми стабільного розвитку українського суспільства одним із актуальних завдань є соціальне становлення нового, молодого покоління, що включає формування світогляду, способу світосприйняття і розвиток системи цінностей та життєвих ідеалів. При цьому враховується сутність тих радикальних змін цивілізаційного рівня, які відбуваються в країні.

Виокремлення в Україні молоді як соціально-демографічної групи населення та період « молодості « визначено Законом «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» як період в межах 14–35 років. Нормативне визначення вікових меж молоді (особливо його верхнього рівня) здійснюється суспільством, виходячи із мети її розвитку і соціально-економічних можливостей. І тут кожне суспільство має орієнтуватися в об'єктивності умов та об'єктивності оцінки вікових меж молоді. Звуження меж призводить до того, що молода людина не встигає реалізувати процес самопізнання, формування здібностей, накопичення потенціалу, здійснити повноцінне соціальне становлення.

Верхній рівень молодіжного віку має визначатися при досягненні молодою людиною межі соціальної зрілості в кожній із соціальних сфер життєдіяльності, коли для неї відкриваються «межі» повної дієздатності в полі можливостей самостійного вибору життєвого шляху. Звичайно, такі можливості можуть бути і не використані, але це не означає, що фаза молодості буде продовжена.

В економічній сфері молодіжний вік визначається як період професійного самовизначення, отримання спеціальності, оволодіння професійною діяльністю на певному рівні кваліфікації. Причому для різних соціально-професійних груп верхня межа цього періоду може бути різною. Найнижчий він у робітничих спеціальностей. Для спеціалістів з вищою освітою вона визначається не лише отриманням диплома, але й певним періодом становлення повноцінного спеціаліста вищої кваліфікації. У сфері науки межа молодіжного віку досягає досить високого рівня, оскільки в Україні до 35 років науковий співробітник вважається молодим ученим.

Конституціональною ознакою для виокремлення молоді як соціального суб'єкта має бути така, яка б дозволила виявити його сутність. У цьому плані досить цікавим є погляд, який у людині нашого часу (а отже, і в молоді) виокремлює такі риси:

– по-перше, – це людина економічно вільна, винахідлива, ініціативна, діяльна; їй притаманна самостійна творчість, пов'язана з організацією нової справи і постійним числом можливостей докласти власні сили;

– по-друге, – це людина, глибоко зацікавлена в особистій причетності до політичних свобод, вона характеризується розвиненою правовою і моральною відповідальністю, здатна захистити себе й інших;

– по-третє, – це людина з національно орієнтованою свідомістю; любить свій народ, рідну мову і культуру, що є засобом національної самоідентифікації.

Згідно з такою методологічною установкою, за основну конституціональну ознаку молоді можна прийняти її здатність до соціалізації в різних сферах життєдіяльності, у процесі якої відбувається засвоєння соціальних ролей та різний рівень їх активного прояву, а також становлення соціально-професійних і громадянських якостей особистості.

Таким чином, молодь в такому визначенні представляється як сукупність молодих людей, яким суспільство в межах визначеного віку надає змогу соціального становлення як активного суб'єкта власної життєдіяльності.

ШЕХІРЄВ ВОЛОДИМИР РАФАІЛОВИЧ

аспірант ДРІДУ НАДУ при Президентові України

УПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЩОДО РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Процеси упровадження практик управління знаннями що відносяться до радіаційної безпеки населення у сфері публічного управління в Україні значною мірою активізувались в останній час, особливо після аварії на атомній електростанції Фукусіма-Даічі. Наразі в Україні проводиться низка навчальних і науково-комунікативних заходів, створюється спеціалізовані Інтернет-портали, періодично публікуються та оприлюднюються доповіді про стан ядерної та радіаційної безпеки населення.

Слід зазначити, що управління знаннями потребує тісної співпраці органів державного управління та місцевого самоврядування, яка повинна мати за мету підвищення ефективності комунікацій між органами влади всіх рівнів спрямованих на потреби населення; налагодження ефективного діалогу влади з громадськістю; формування та функціонування віртуальних спільнот професіоналів для постійного громадського контролю за станом цивільної та

радіаційної безпеки населення; проведення дистанційного навчання та консультування на робочому місці посадових осіб органів місцевого самоврядування, державних службовців та депутатів місцевих рад; необхідність запровадження системи електронного врядування у сфері радіаційної безпеки, яка надасть можливість оперативно отримувати знання та інформацію, здійснювати поточне планування, акцентувалася на кожній проблемі окремо [1; 2; 3].

Україна − країна з високим рівнем концентрації промислового виробництва тісно пов'язаного з видобутком корисних копалин та виробництва енергоресурсів для їх переробки. Існування потужних промислових та енергетичних комплексів обумовлено успадкуванням від колишнього Радянського Союзу та присутністю на деяких територіях великого скупчення природних та людських ресурсів. Збудовані в першій половині та в середині XX сторіччя ці промислові та енергетичні гіганти є технологічно-застарілими, енергоємними та економічно неефективними, що спричиняє багато проблем з їх експлуатацією та безпекою для населення. Наразі, безпека працівників підприємств та населення, безпосередньо пов'язана з видобутком, транспортуванням, виробництвом та переробкою радіоактивних речовин і є головним викликом перед власниками виробництв та владою [4].

Тому, перспективи створення ефективної системи державного управління знаннями про радіаційну безпеку населення, подальші дослідження детального опрацювання питання механізмів поширення знаннєвих цінностей про дії під час виникнення, поширення або ліквідації наслідків аварій, катастроф, техногенних загроз потребують ефективного управління знаннями у сфері публічного адміністрування органами влади щодо безпеки використання ядерної енергії та комплексу відносин, пов'язаних з забезпеченням радіаційної безпеки людини та навколишнього природного середовища, які б стосувалися якості функціонування інституту сім`ї, дитинства, піклування про найуразливіших членів громади: старих, хворих, незаможних, інвалідів тощо, розвитку сусідських зв`язків, дружніх стосунків мешканців між собою, співпраці різноманітних первинних груп активістів, позиції муніципальних соціальних працівників, державних і приватних працівників галузей охорони здоров`я, освіти, безпеки тощо.

Таким чином, основними проблемами ефективного ведення державної політики у сфері радіаційної безпеки населення залишаються: недосконалість та неузгодженість законодавчої бази у цій сфері; відсутність цілісної системи державного управління безпекою; не достатньо ефективне виконання контролюючих функцій з боку центральних органів державної влади за виконанням повноважень та функцій з боку регіональних державних органів за радіаційну безпеку населення; відсутність адекватної системи державних, регіональних, місцевих та об'єктових матеріально- технічних резервів; недостатні обсяги виконання попереджувальних заходів запобігання надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру з метою мінімізації негативних наслідків на об'єкти що мають ризики розповсюдження радіаційного випромінення; відсутність дієвої системи навчання та атестації фахівців з радіаційної та техногенної безпеки населення.

Список використаних джерел.

1. Босак А.О. Теоретичні аспекти формування систем управління знаннями машинобудівних підприємств / А.О. Босак // Вісник «НТУ ХПІ». – 2010. – № 8. – С. 37 – 42. – Режим доступу : http: // library.kpi. kharkov.ua
2. Доскуч Л.В. Концепція менеджменту знань як інноваційний елемент системи управління кадровим потенціалом промислового підприємства / Л.В. Доскуч // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // ena.lp.edu.ua.
3. Захарова Я.О. Сутність, підходи та інструменти управління знаннями / Я.О. Захарова, С.Є. Захаров // Економіка будівництва і міського господарства. – 2011. – Том 7. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua.
4. Кринична І.П. Інформаційна безпека України в умовах надзвичайних ситуацій: концептуальні аспекти / І.П. Кринична, А. В. Решетніченко // Держава та регіони: наук.-вироб. журн. Серія державне управління. – Запоріжжя: Класич. приватний ун-т, 2008. – № 4. – С. 143 – 147.

ЯРЕМЧУК НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

приват-доцент кафедри української та зарубіжної літератур, факультету української філології, ДЗ «Південноукраїнського національного педагогічного університету ім.. К.Д. Ушинського», к.філол.наук.

ГНАТОВСЬКА ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА

студент ДЗ «Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського»

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У РОБОТІ З ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ

У процесі інтеграції та глобалізації, розширення можливостей взаємообміну перед органами управління освіти ставлять завдання розвитку комунікаційних навичок.

Реалізація освітньої парадигми в Україні викликала потребу в удосконаленні комунікаційної діяльності. Комунікаційна компетенція забезпечує самоорганізацію професійної діяльності на рефлексійній основі.

Завдання гуманітарного профілю - залучення слухачів до надбань духовної культури, естетичного виховання, морального зростання, зокрема, спілкування у конкретному соціокультурному просторі.

Комунікативні навички – це своєрідна здатність взаємодіяти з оточуючим світом, особистістю, грамотно інтерпретуючи отриману інформацію, та правильно її репрезентуючи. Професійний рівень зобов'язує приділяти навичкам якомога більше уваги, оскільки в окремих видах діяльності основним методом роботи є спілкування: це журналістика, психологія, педагогіка, література, соціологія та ін. Виробничі потреби – це провідна частина передумов,

за яких комунікативні навички необхідні. Комунікація - це засіб реалізації психологічних потреб у спілкуванні, соціальній адаптації, власного самовизначення.

На сьогодні особистість має доступ до різноманітних джерел інформації. З розвитком суспільства та технологій об'єм отримуваної інформації значно розширився і тому виникла необхідність розвивати навички читацької компетенції, що формуються на основі комунікативних навичок.

Джерелом інформації залишається художня література, науково-популярні, публіцистичні твори та ін. Сучасна особистість цікавиться різними видами та родами літератури. Тому володіння комунікативними навичками необхідне для кращого розуміння та відтворення прочитаного.

Творчий підхід до розвитку комунікативних навичок у студентів реалізується під час вивчення художнього слова. Надбання світової спадщини спонукають на практиці систематизувати запропоновані програмою варіативні складові, забезпечити послідовність у збагаченні мовного потенціалу через естетичне пізнання художнього тексту.

Комунікативні навички напрацьовуються із соціальним досвідом, а також за допомогою додаткового вивчення психології та інших наук. Розвиток мовлення сприяє оволодінню різноманітними способами спілкування на основі засвоєння граматичних закономірностей мови.

Спілкування з художнім текстом задовольняє природну потребу в емоційних переживаннях, створює передумови для самовираження особистості. Читання високохудожніх творів реалізує передумови для творчої діяльності, що базується на комунікативних навичках. Проте, не менш важливу роль відіграє і художнє осмислення прочитаного саме в усній формі, адже, щоб скласти усне повідомлення про прочитане, реціпієнт апелює до власної пам'яті, словникового складу мовлення, що вимагає узагальнення читачем отриманої інформації, вміння виокремити головне, відкинуте зайве, відшліфувати форму розповіді, продумати інтонації.

Читання – основний метод збагачення словникового запасу, що підвищує творчий потенціал особистості. Тож, важливим для розвитку комунікативних навичок є активне обговорення прочитаного, вміння вислуховувати інщу думку, толерантно до неї ставитися, переконувати логікою аргументації, визнавати справедливість доводів опонента [1,с.21].

Комунікативні навички у процесі спілкування, висловлення власного бачення, точки зору на прочитане формують систему критеріїв оцінки дійсності. Читання художніх текстів сприяє розвитку комунікативних навичок, що є основною засадою успішної самореалізації у творчості, професійній діяльності.

Список використаних джерел.

1.Ісаєва О. Сучасні технології навчання у процесі викладання зарубіжної літератури/ Ісаєва О.//Всесвітня література в ВНЗ України. – 2003. - №3. – С. 21-38.

2.Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах / Л.Ф.Мірошниченко // Підручник . – К.:Вища школа, 2007. – 395 с.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ МЕДІАРЕСУРСІВ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Починаючи з самого становлення преси, було визнано її роль як «четвертої влади» і як форум для громадських обговорень. Сьогодні, незважаючи на всебічний розвиток засобів масової інформації (ЗМІ), спостерігається схильність до сенсації та поверховості. Разом з тим, сприйняття ЗМІ як сторожового пса, як варти суспільного інтересу, і посередника між керуючими і керованими як і раніше глибоко вкоренилася в суспільне життя.

Однак, реальність, полягає в тому, що ЗМІ у сучасному суспільстві, у його прагненні до демократії, не завжди відповідає ідеалу. Вони часто не дотримуються законодавства, використовують монопольне становище та відповідні технології для забезпечення певних інтересів. Зазначимо, що державний нагляд який виконує функцію контролю не завжди є ефективним.

Окрему проблему складають ринки медіа національного рівня. Часто використовуючи в якості шоу битви між ворогуючими політичними групами, пропагується ворожнеча, а не консенсус, ненависть замість здорового обговорення, підозру, а не соціальну довіру.

Треба зазначити, що медіаресурси, особливо електронні ЗМІ, є потужним інструментом. В умілих руках вони можуть сприяти просуванню мира і примирення, але вони також можуть живити напруженість і пропагувати насильство.

Одним з підходів до забезпечення суспільства об'єктивною інформацією може стати формування мережі суспільних медіаресурсів. Суспільні медіаресурси мають великий потенціал, і відіграють важливу роль у забезпеченні права громадян на отримання широкого розмаїття незалежної і об'єктивної інформації та думок. Це може також сприяти розвитку почуття національної самобутності, розвитку демократичних та інших важливих соціальних цінностей, надавати якісні просвітницькі та інформаційні послуги, обслуговувати потреби національних меншин та інших спеціалізованих груп інтересів.

Наприклад у Європейська спілка суспільних медіа артикулюючи прихильність до забезпечення ключових прав людини зазначає у своєму Статуті наступні цілі:

• збереження та поліпшення свободи слова та інформації, в якості найважливіших основ демократичного суспільства;

• зміцнення свободи і плюралізму засобів масової інформації, вільного потоку інформації та ідей, і вільного формування думки.

Визначаючи складності функціонування суспільних медіа вони визначили шість основних принципів діяльності: універсальність, незалежність, авторитетність, різноманітність, відповідальність і інноваційна діяльність [1].

Загалом, розглядаючи еволюцію медіа можна виділити комерційну модель, державна модель і модель громадського мовлення. Виникнення моделі громадського мовлення зумовлено недоліками перших двох моделей

Суспільні медіа мають бути доступні кожному громадянину по всій країні. Це глибоко эгалитарні і демократичні цілі для здійснення, що забезпечують всіх громадян на рівних правах, незалежно від їх соціального статусу або доходу. Ці цілі вимагають від суспільних медіа працювати на адресу всього населення і намагатися бути «використаними» якомога більше.

Це не означає, що суспільне мовлення має намагатися оптимізувати свої рейтинги, як комерційне мовлення взагалі, і воно повинне прагнути перетворити всю свою діяльність доступним для всього населення. Це не просто залучення технічних можливостей, але й гарантування, що кожен може зрозуміти і скористатися його мовленням. Тобто, суспільні медіа не повинні перетворюватися на ізольовану сферу для окремих громадян, що мають технічні і інші можливості на відміну від інших.

Суспільне мовлення – це форум, де ідеї повинні бути виражені вільно, де інформація, думки та критика циркулюватиме. Це можливо тільки в тому випадку, якщо вони є незалежними, тому свобода суспільних медіаресурсів протиставляється комерційному тиску або політичному впливу.

Така «своєрідність» вимагає, щоб сервіс, що надається суспільними медіаресурсами відрізнявся від інших медіа послуг. Громадськість повинна бути в змозі визначити, що відрізняє цей сервіс від інших. Це вимагає робити речі по-іншому, створювати нові жанри, задавати темп у медіа просторі створюючи умови для прогресу в цій сфері.

Суспільні медіаресурси, на відміну від інших, повинні поводити себе як громадянин, заохочувати доступ та участь у громадському житті. Вони розвивають знання, розширюють кругозір і дозволяють людям краще зрозуміти себе, краще зрозуміти світ та інших людей. Суспільне мовлення визначається як місце зустрічі, де всі громадяни вітаються і вважаються рівними. Це інформаційний та освітянський інструмент, доступний всім і призначена для всіх, незалежно від їх соціального чи економічного статусу. Його мандат не обмежується інформаційним та культурним розвитком суспільного мовлення, також необхідно звертати увагу на креативність людини та її бажання відпочити. Це потрібно робити з турботою про якість, що вигідно відрізняє його від комерційних медіа.[2].

Список використаних джерел.

1. Ingrid Deltenre. The role of public media in guaranteeing democracy // http://www3.ebu.ch/files/live/sites/
2. Public broadcasting: why? How? World Radio and Television Council. – Canada, 2000.

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Сфера здійснення гуманітарної і культурної політики лежить в площині реалізації унікальних якостей людської особистості. Ця галузь взаємодіє з досягненнями соціальної сфери і ключовим поняттям тут є категорія «культури». Мірилом прогресивності суспільних перетворень вважається ступінь розвитку духовного життя соціуму, підвищення культури суспільства. Матеріальні блага не можуть компенсувати духовної зубожілості, а рівень виробництва цих благ як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, залежить від рівня культурного розвитку всіх членів суспільства. Зміни, що відбувалися в нашій державі протягом останніх десятиліть, боляче вдарили по духовних традиціях нашої країни, відсунувши культурні цінності на задній план. Як наслідок – йде процес постійного зниження культурного обслуговування населення. Закриваються клуби, бібліотеки; музеї не мають коштів на охорону творів мистецтва, театри - на нові постановки, досі рідкістю є поява нових вітчизняних фільмів. Ми багато втратили в книговиданні - масовий випуск низькопробної літератури іноземною мовою практично звів нанівець роботу з видання кращих творів української та світової літературної спадщини.

На формування регіональної культури свого часу значно вплинула радянська адміністративна система. Впроваджувана політика централізації призвела до того, що в кожному регіоні відтворювалися спільні із центром риси, тож регіони уніфіковувалися за єдиним зразком. Країна поділялася на ланки, кожна з яких повторювала іншу за господарським, культурним, соціальним розвитком [1]. На думку деяких дослідників, в СРСР так міцно переплелися держава і країна, що їх розрізнити й відокремити досить складно. Простір залишався поділеним за єдиним принципом - адміністративним, ігноруючи регіональні економічні, культурні, соціальні особливості. Дослідники вказують на такий рудимент СРСР, як «голографічність» культурного ландшафту, коли кожна його частина відтворює ціле, тому вони подібні між собою, «стереотипні» [2].

Головна проблема культурного розвитку регіонів полягає в тому, що здебільшого ані громадськість, ані місцева влада не усвідомлюють важливості цього середовища та його перспектив – очевидних для розвитку соціальної та економічної інфраструктури. Культура зазвичай все ще розглядається ними обмеженою суто творчою діяльністю, досі не оцінені її можливості впливати на соціальні чинники та економічний розвиток регіону і країни.

Актуальність створення інституційних та правових засад інноваційної культурної політики полягає в тому, що зміни в системі управління культурною сферою відбувалися і продовжують реалізовуватись здебільшого без чітко визначеної мети.

Упродовж усіх років державної незалежності в культурній сфері здійснювалися трансформації, які супроводжували перехід від авторитарного устрою до плюралістичного суспільства. В результаті цих змін культура поступово та частково позбавилася негативних рис радянського зразка. Водночас, накопичувалися негативні явища. Зокрема, необхідно вказати такі: не завжди ефективна комерціалізація культурної діяльності та, як наслідок,

недоступність культурних благ для широких верств населення; використання правлячими політичними угрупованнями закладів культури, творчих колективів і культурних агентів у своїх корпоративних цілях, зокрема з метою зміцнення власного іміджу; нерозуміння та ігнорування проблем розвитку сучасної культури державними управлінцями і бюджетне фінансування за т.зв. «залишковим принципом»; відсутність цивілізованого лобізму інтересів культурної сфери у центральних органах влади, зокрема у парламенті, і, як наслідок, фрагментарне та хаотичне нормативно-правове забезпечення культурної сфери; відсутність ефективної кадрової політики в сфері культури: бюрократизм і політичний корпоративізм; деструктивні впливи іноземних культурних та інформаційних трендів; низький рівень соціальної привабливості праці персоналу закладів культури, низький рівень заробітних плат і соціальна незахищеність; відсутність державної культурної інформаційної політики, яка би мала супроводжувати актуальні культурні процеси в Україні [3].

Аналіз негативних тенденцій, які супроводжували транзит українського суспільства від авторитарної моделі до демократичної, показує, що їх причину необхідно шукати, передусім, у сфері культурних і гуманітарних цінностей. На жаль, і досі залишаються недостатньо актуалізованими пошуки світоглядних орієнтирів розвитку держави і суспільства.

При розробці стратегій і концепцій розбудови національного культурного простору слід враховувати особливості регіонального розподілу, спрямовуючи на його підтримку низку програм. Такими є програми з підтримки як місцевого бізнесу, так і суто культурних проектів, що сприятиме подальшому соціально-економічному розвитку регіонів. При цьому слід ураховувати своєрідність кожного з населених пунктів, потреби місцевого населення, сприяти налагодженню горизонтальних зв'язків між громадськістю, бізнесом та органами місцевого самоврядування. Крім того, необхідно розробити методичні рекомендації, інформаційно-довідкові матеріали з питань реалізації в регіональної державної політики в інформаційній і видавничій сферах, а також з питань комунікацій з громадськістю, міжнаціональних відносин; вивчати та проводити аналіз тенденції етнічного, національного, етнокультурного розвитку конкретного регіону, розробляти поточні та довгострокові прогнози розвитку міжнаціональних відносин; забезпечити реалізацію в області державної політики в інформаційній і видавничій сферах; моніторинг, аналіз і прогнозування суспільно-політичних процесів та реалізація завдань державної політики на території регіону.

Список використаних джерел.

1. Розумна Оксана. Українська провінція як соціокультурний феномен / Розумна Оксана // Стратегічні пріоритети. - 2014. - №1(30) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/SP_1_2014.pdf
2. *Каганский Владимир.* Национальная модель культурного ландшафта / Владимир Каганский // Русский Журнал. - 2004. - 18 июня [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.russ.ru/pole/ Nacional-naya-model-kul-turnogo-landshafta
3. Валевський О.Л. Шляхи оптимізації національної культурної політики в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/catalogue/7/
4. *Старостин Валентин.* Провінційна метрополія: що це було? / Валентин Старостин // Експедиція XXI. - Дніпропетровськ, 2012. - № 1 (115) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.exp21. com.ua/notes/115-4.htm

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДОВНА

завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Зарубіжний досвід розвинутих країн світу переконливо свідчить, що саме чітка стратегія управління соціальною сферою і соціальними процесами забезпечує вирішення економічних і соціальних завдань розвитку суспільства, високі стандарти життя та рівний доступ її громадян до суспільних благ та послуг. Побудова такої соціально-економічної моделі, яка була б здатною до інноваційного саморозвитку та забезпечення якісного зростання відбувається шляхом пошуку дієвих важелів регулювання соціальної нерівності, вирівнювання доступу громадян до таких суспільних благ, як освіта, охорона здоров'я, культура, безпека особистості. Щодо України, то суперечливість процесу формування державної соціальної політики в Україні [5] призводить до значного розриву між конституційним закріпленням статусу нашої країни як соціальної держави та втіленням цієї конституційної норми у життя. Адже за роки незалежності так і не вдалося сформувати потужні групи інтересів, котрі вирішували б завдання реформування соціальної сфери. В реальності маємо існуванням високого рівня соціальних зобов'язань держави. Курс на підтримку найбідніших прошарків, малозабезпечених, соціально вразливих, непрацездатних груп населення призводить до різкого зниження ефективності соціальної політики в цілому й соціальних витрат зокрема. Фінансування соціальної сфери організовано вкрай нераціонально, відтак жодна із соціальних функцій держави сповна не реалізується в кількісних і якісних параметрах, передбачених законом. У зв'язку з цим, граничної гостроти набувають питання пов'язані з оцінюванням державної соціальної політики, оскільки його проведення надає можливість підтримувати належну реалізацію політики, визначати ступінь досягнення поставлених цілей, задоволення потреб громадян, ефективність та результативність виконання державних програм, сприяє прозорості діяльності органів влади, їх підзвітності суспільству.

Соціальна політика, як ключова складова політики держави, офіційно завжди визнавалася в Україні однією із пріоритетних. Процес формування соціальних стандартів та створення системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів розпочався в державі ще у 1999 році із прийняттям Закону України «Про прожитковий мінімум» та через рік Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». Однак, протягом ряду років спостерігаємо спрямованість державної соціальної політики переважно на пом'якшення негативних наслідків індивідуальної і соціальної нерівності, соціально-економічних потрясінь у суспільстві.

Ефективність реалізації державної соціальної політики слід оцінювати на всіх рівнях функціонування системи державного управління за різними критеріями та показниками. При цьому слід мати на увазі, що при оцінюванні порівнюються:

- цілі, що відображені у державно-управлінських рішеннях, з цілями, які об'єктивно детерміновані суспільними потребами;
- цілі державного управління – з отриманими результатами;
- результати управління – із суспільними потребами;
- суспільні затрати на державне управління із запланованими ресурсами;
- можливості, закладені в управлінському потенціалі суб'єкта управління зі ступенем їх використання [1].

Оцінювання діяльності органів управління різними суб'єктами має здійснюватися з різних позицій: потреб держави; споживачів послуг; державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; керівників структурних підрозділів органів публічної влади; керівників органів публічної влади на місцевому, регіональному та державному рівні [3, с. 92-93]. З однієї сторони, це обумовлює диференційований підхід як безпосередньо до оцінки діяльності, так і отриманих соціальних наслідків діяльності органів публічної влади. З іншої, має бути основою комплексного аналізу ступеню реалізації інтересів всіх названих груп, на основі якого і можна визначати ефективність публічного управління (за умови вирішення проблеми збалансування чи узгодження інтересів, їх оптимального поєднання).

Складність оцінювання ефективності державної соціальної політики обумовлюється тим, що якісні і кількісні показники функціонування соціальної сфери, з одного боку, визначаються досягнутим рівнем розвитку галузей виробництва і засобів споживання, виробничою і соціальною інфраструктурою, характером виробничих відносин, соціальною орієнтованістю економіки, природно-кліматичними умовами, а з другого - рівнем управління, ціннісними орієнтаціями людей і нормами споживання. При цьому аналіз її рушійних сил здійснюється на макро-, мезо- і мікрорівнях із урахуванням об'єктивних і суб'єктивних аспектів функціонування і розвитку соціального відтворення. До того виконання соціальних функцій, покладених на державу, здійснюється через систему органів соціального захисту виконавчої влади і місцевого самоврядування всіх рівнів. Крім того, ще є соціальні партнери – профспілки та роботодавці, а також громадськість. І навіть у сукупності вони складають далеко не повний перелік суб'єктів реалізації державної соціальної політики.

Тобто, соціальна сфера, як і будь-яка соціальна система, є досить складним утворенням – багато суб'єктним, багатофункціональним і багаторівневим, сукупністю кількох підсистем (інфраструктурні об'єднання, інститути, населення). І це не може не позначатися на ефективності реалізації державної соціальної політики. Протиріччя між органами публічної влади на місцевому, регіональному та центральному рівні з приводу фінансування соціальних заходів, відсутність належної координації та гармонізації фундаментальних взаємодій призводить до того, що не всі суб'єкти управління працюють ефективно. Безперечно, соціальна політика є ефективною тільки тоді, коли базується на дієвій системі стандартів, відповідальності за їх виконання, проведенні аналізу причини тих чи інших явищ, диспропорцій [2]. Це актуалізує посилення уваги до розробки соціальних стандартів, оскільки практика переконливо свідчить про те, що ефективна система соціальних стандартів є обов'язковою передумовою формування потужного середнього класу та ліквідації глибокого розшарування суспільства.

Зарубіжний досвід оцінювання державних програм і політик є достатньо ґрунтовним, бо ж формувався не одне десятиліття [3]. Наприклад, Європейська Комісія має децентралізовану систему оцінювання, систематично відбувається попереднє та кінцеве оцінювання заходів Європейськими структурними фондами. Це є наслідком проведення оцінювання якості систем моніторингу та збору даних, тематичних навчальних заходів, оприлюднення отриманих результатів, розвитку асоціації оцінювання тощо. Підґрунтям для впровадження оцінювання слугує добре розвинута система стратегічного планування із чіткими цілями та індикаторами, цільове управління (з орієнтацією на результат), реалізація принципів відкритості та прозорості системи державного управління. А ефективність його здійснення забезпечується наявністю відповідного інституційного середовища, асоціацій та професійних мереж, функціонуванням механізму контролю якості оцінювання (досвід Швеції, Канади, США, Нідерландів, Польщі). Подібний шлях обрала і Україна, запроваджуючи систему внутрішнього контролю та аудиту [4].

Що стосується безпосередньо оцінювання ефективності державної соціальної політики, то Департамент стратегічного планування Міністерства соціальної політики України здійснює комплексний аналітичний огляд подій, що відбуваються в суспільстві протягом року саме в напрямку соціального розвитку. Він може слугувати підґрунтям для прогнозування та аналізу соціальної політики, оскільки містить інформацію щодо показників економічного і соціального розвитку країни, демографічної ситуації, ринку праці, розмірів соціальних стандартів, реформування оплати праці, розвитку соціального діалогу тощо.

Існування якісної системи соціальних стандартів та гарантій є ознакою ефективної соціальної політики, яка має передбачати не лише закріплення їх у своїх нормативно-правових актах, але і виконання та реалізацію на практиці. Відповідно, ефективність реалізації державної соціальної політики слід оцінювати за ступенем захищеності збалансованих інтересів суспільства і держави, ступенем вирішення проблеми оптимального захисту суспільства, соціальних груп і кожної людини зокрема. Ефективність реалізації державної соціальної політики досягається шляхом підвищення рівня функціонування всієї системи управління, адекватністю принципів, форм, методів і стилю прийняття та реалізації управлінських рішень тим об'єктивним факторам та нормативно-ціннісним установкам, які притаманні на даному етапі розвитку суспільства. Це уточнення є важливим, оскільки суспільні потреби й інтереси, цінності та цілі, концепції, нормативно-правова база системи управління є змінними, зумовлюються як глобалізацій ними викликами, так і суспільно-державним устроєм, політичним режимом, конкретним середовищем.

Щодо стандартизації рівня життя населення, забезпечення рівного доступу до якісних освітніх та медичних послуг, сучасного комфортного житла, забезпечення рівних умов зайнятості як основного джерела доходів населення, то, на нашу думку, необхідно сконцентрувати бюджетні соціальні видатки на завданнях розвитку людського потенціалу, підвищення його якості як основи економічного зростання й суспільної динаміки на довгострокову перспективу. Йдеться про зростання інвестицій в людський розвиток, розвиток соціальної інфраструктури, через яку відбувається формування кадрового, соціального, інтелектуального потенціалу суспільства. Такі орієнтири спроможні перетворити соціальну політику на один із провідних чинників забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в сучасних умовах.

Список використаних джерел.

1. Атаманчук Г.В. Управление: сущность, ценность, эффективность : [учебное пособие для вузов] / Г. Атаманчук. – М. : Академический Проект ; Культура, 2006. – С. 365–529
2. Баранова Н.П., Новікова Т.В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України : [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-56&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27 – Заголовок з екрана.

3. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади : [монографія] / Л. Л.Приходченко. – Одеса : Оптимум, 2009. – 300 с.

4. Приходченко Л., Приходченко Т. Внутрішній аудит: перспективи впровадження в Україні / Л.Приходченко, Т.Приходченко // Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи : Матеріали III Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління (8 червня 2012 року) : [Електронний ресурс] – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. – С. 139 – 143

5. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? / О. М. Пищуліна, Я. А. Жаліло, С. І. Лавриненко Д. С. Покришка / за заг. ред. В. Є. Воротіна – К. : НІСД, 2009. – 108 с.

АБЛОНСКИЙ ДМИТРИЙ ЕВГЕНИЕВИЧ

аспирант ЛРИГУ НАГУ при Президенте Украины

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ ПРАВ И СВОБОД НА УКРАИНЕ

В условиях глобальних геополитических перемен и ускорения научно-технического прогресса, возникает необходимость смены архаичной парадигмы государственного управления. Формирование и воплощение государственной полититки должно исходить из положений, что приведут пост-советскую Украину к консолидированной демократии.

В свое время помыслы выдающихся личностей: Аристотеля, Цицерона, Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Монтескье, Ф. Орлика, Ж.-Ж. Руссо,Т. Джефферсона, Т. Пейна, И. Канта, Г. Гегеля, М. Костомарова, Петражицкого, Э.Фромма, И. Берлина, В. Корецкого и др. были воплошены в жизнь цивилизованного общества. Идеи свободы, равенства и братства прошли многовековую проверку в обществах разного типа, продолжив свою роль в формировании современной политики, правового общества, национальных государств и наддержавных организаций. Так интенции Э. Рувельт были поддержаны принятием на III сессии Генеральной Ассамблеи ООН Всемирной декларации человека в 1948 году. Было обусловлено современное трактование понятий прав и свобод человека. Вслед за тем права человека были несколько расширены Европейской конвенцией о защите прав человека и основных свобод в 1950 году в Совете Европы. В свою очередь, подписанты, взявшие на себя обязательства гарантирования прав и свобод человека, обязаны воплощать международные стандарты прав и свобод человека в законодательной и других сферах деяльности национальных государств, включая формирование и утверждение вышеупомяных обязательств в гуманитарной, социальной, экономической, политической и других сферах жизнедеятельности национальных государств в целом.

Акт провозглашения независимости Украиы (1991) и Конституция Украины (1996) – вобрали в себя, и отчасти трансформировали в практической жизни общества понятия прав и свободы человека, что поставило нас в один ряд с другими европейскими странами.

Единой классификации данных понятий нет – А. Колодий с соавторами подчеркивают так: «Значительным для классификации прав человека является введение «трёх поколений» прав человека, которое предложил французский юрист Карел Васак. Это первое поколение гражданских и политических прав (liberte); второе поколение економических, социальных и культурных прав (egalite); и третье поколение коллективных (солидарных) прав (fraternite)» [3; с. 274]. В перечни групповых свобод назовём такие: объединения, защиты мира, печати и мнений, активного и пасивного избирательного права; отметим важность личных прав: на жизнь, достоинство, неприкосновенность личности; базовые социально–экономические права включают права на труд и отдых, жилище, охрану здоровья, заработную плату; также духовно-культурные: образование, свободу религии, совести, уважения, защиты семьи и др.

В свою очередь, как отмечает О. Скакун: «Обеспечение прав и свобод человека включает три направления государственной деятельности: создание условий для реализации прав и свобод человека путем положительного влияния на формирование их общесоциальных гарантий; охрана прав и свобод человека путем проведения превентивной профилактики их нарушений; защита прав и свобод человека восстановление нарушенного правового статуса, привлечение нарушителей к юридической ответственности»[5; с.205-206].

К тому же, существует множество моделей разработки и реализации политики, но мы обратим внимание на две модели. Первая из них – «исследования», продемонстрировала свою эффективность не только в европейских странах– формирование политики происходит снизу: правительственные органы привлекают общественные организации и другие элементы гражданского общества для сбора разносторонних мнений, с учетом которых, позже разрабатывается государственная политика. Второй более консервативный – «вертикальная модель» учитывает, что все государственные решения принимаются высшими политическими государственными органами – Верховным Советом, Кабинетом Министров, их высшими должностными лицами – Президентом, Премьер-министром, министрами (той или иной отрясли), а потом доводяться до низших уровней – Центральный органов исполнительной власти, местных государственных администраций и территориальных представительств ЦОИВ, где важную роль в реализации политики играют гос. служащие.

Анализ проблеми, по-мнению Д. Л. Веймера, складывается из трёх главных этапов:

1) понимание проблемы – оценка беспокоящих обстоятельств, как слабины государственной власти и моделирование связи между обстоятельствами, что вызывают беспокойство, и переменными, какими можно манипулировать посредством государственной политики;

2) выбор и пояснение пригодных политических целей и присутствующих ограничений;

3) выбор метода решения [1; с.319]

Надо отметить теоретические подходы. Среди них институциональный, концепция политического процесса, теория групп, теория элит, теория общественного выбора, теория открытых систем, теория рационализма, теория последовательности.

Рассматривая у контексте правовой политики, стабильно утвердившееся мнения о том, что Конституция Украины (1996), и действующая нормативно-правовая база, нуждаются в поправках, отметим, что данная ситуация действительно не способствует утверждению в Украине принципов государственной политики в области прав и свобод человека в целом.

Следует также обратить внимание, что Украина занимает одно из первых мест по количеству обращений в Европейский суд по правам человека, далее, для выполнения его решений Украина продолжила кодификацию законодательства. Были приняты новые Гражданский, Криминально-процесуальный, Налоговый и Семейный кодексы[4; с. 10].

Следует отметить, что распостранена практика манипулирования сознанием законодателей. Случается – внешняя форма и содержание проектов законов зачастую не совпадают, что влияет на облегчение принятия законодательства депутатами без специальных правоведческих знаний. Типичным примером является Закон Украины «О свободе передвижения и свободном выборе места жительства в Украине». Более трагичным стало принятие законопроекта №3849, что был представлен правящей коалицией. Под угрозой оказались мас-медиа, гражданские организации и жизни людей в Украине. Данный Закон Украины,был отменён. Однако волна протестов переросла из мирного состояния в вооруженное. Так в начале 2014 г. численность людских потерь протесторов превысила 100, к ним добавились тисячи жертв военных конфликтов к концу лета с. г.

Политическая деятельность власти не обусловлена проблемами интересами простого обывателя. Авторский коллектив Национальной академии государственного управления под редакцией Ковбасюка утверждает так: «Политика разрабатывается с учетом сохранения власти определённых финансово-промышленных групп в обществе» [2; с.32].

Параболичный характер дихотомичной государственной политики пост-советской Украины прямо связан с сохранением патерналистско-патронажной культуры, и влиянием на государственную политику старой элиты, усилением её олигархии, что в условиях закрытости противостоит демократическим переменам. Пробелы государственной политики не способствует демократическим преобразованиям в стране, где институт омбудсмена был возглавлен представителем правящей партии, а объектам политики удалось добиться лишь формального равенства перед законом. В результате архаичности государственной политики под реальной угрозой остаются права и свободы человека в Украине.

Список использованной литературы.

1. Веймер, Девід Л., Вайтинг, Ейден Р. Анализ политики: Концепції і практика Пер. з англ. Іван Дзюб, Анатолій Олійник; Наук. ред.. О. Кілієвич. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
2. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. Президентові України; ред. кол : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмин (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 652 с:
3. Основи демократії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів За заг. ред. А. Ф. Колодій. Трете видання, оновлене і доповнене – Львів: Астролябія, 2009. – 832 с.
4. Рожко В. В. Рада Європи і захист прав людини В. В. Рожко. – Львів: ПП «Поліграф», 2011. – 28 с.
5. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник. – Харьков: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.

БІЛЬЧЕНКО СОФІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ Й СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Комунікативні аспекти публічної політики в Україні

Публічна політика в Україні функціонує в непростих умовах соціального буття. Вона являє собою ряд інститутів та механізмів, що створюють діалог між суспільством та владою. На розвиток публічної політики впливає багато чинників, головні з них це:

- рівень соціальної свідомості громадян, що своїми діямі постійно контролюють роботу державних органів та вимагають виконання власних прав та свобод;
- друге відповідальна влада, яка здатна результативно працювати, звітувати перед громадськістю, брати на себе відповідальність за прийняті рішення.

Обидва сектори впливу мають бути пильними щодо один одного, зв’язок між ними – це та сама публічна політика. Комунікативний аспект публіної політики, складає:

- доступ до публічної інформації, робота зі зверненнями громадян;
- громадянська активність;
- розвиток незалежних ЗМІ;
- суспільне телебачення.

Перший аспект - доступ до публічної інформації, робота зі зверненнями громадян. Практика звернень громадян до органів державної влади будь-якого рівня працює ефективно в Україні, а закон про доступ до публічної інформації розширив можливості громадян співпрацювати з владою. Так, в 2014 року більшість інтернет сторінок, що представляють владні інституції звітують про опрацювання запитів та звернень якщо не щотижня як Національна Рада з питань телебачення і радіомовлення, то щомісяця як Кабінет міністрів, комітети ВРУ та інші, які подають розгорнуті звіти про кількість звернень, їх класифікацію (письмові, електронні, усні), класифікацію установ, що звертаються, узагальнення порушених тем у них.

Другим аспектом є громадянська активність. Практика громадського контролю регламентована конституцією через участь у виборах та референдумах, також законом передбачено участь громадян в спеціальних громадських ради при органах виконавчої влади. Це певна комунікативна площина, де інтереси влади шукають спільне з інтересами суспільства. Проте на практиці вони не є не завжди ефективними важилями впливу. Інший вид активності – це мітинги. Українці, виховані помаранчевою революцією, гучними акціями проти введення податкового кодексу, майданом 2013-14-го років, референдумами про федералізацію, мітинги за люстрацію. Суспільство вже ясно розуміє, що пасивна громадянська позиція призводить до невідворотних змін у суспільстві і дає привід політичним силам вирішувати проблемні питання за власним сценарієм.

Ці сценарії останні пів року в Україні мають найганебніші та неприпустимі наслідки – анексія Криму, неоголошена війна в Луганській та Донецьких областях, яким передували так звані референдуми народної довіри. Але вже зараз у звільниних містах громадяни не втрачають жодної можливості виразити свою громадянську позицію, згуртовуються навколо відбудови та захисту своїх міст.

Також громадська неофіційна активність стала невід'ємною частиною життя багатьох українців. Найбільш необхідна та вимушена сфера активності 2014 року - це всебічна волонтерська допомога (збір коштів на обмундирування військових, гуманітарна допомога біженцям).

Третім комунікативним аспектом публічної політики є ЗМІ. Розвиток засобів масової інформаціїї, в тому числі і нових медіа відображує певним чином рівень розвитку демократичних процесів у державі. Питаннями державної інформаційної політики в Україні займаються: регуляторні органи, законодавчі органи, органи виконавчої влади.

Нагальними питанням інформаційної політики є заборона в'їзду російським журналістам на тереторію України, відключення російсьйських телеканалів, але ці питання вимагають тонкості дипломатії та часу.

Також ключовим питанням інформаційного вектору публічної політики залишається законодавче урегулювання процесу створення та діяльності нових медіа, що називаються конвергентними ЗМІ. Конвергентні ЗМІ – це злиття раніше відмінних послуг (телебачення, радіомовлення, телефонії та друкованих ЗМІ) в одному ресурсі на базі інтернет мережі [2]. Сферу ЗМІ в Україні оцінюють міжнародні аналітичні центри, за їхніми показниками прослідковуються глибші процеси публічної політики. За індексом свободи преси, дослідження щорічно проводить оргагнізація Репортери без кордонів, Україна 2013 року спустилась з 116 на 126 місце. До того ж організація пізніше заявила, що не врахувала стрімкий злет цензури в листопаді-грудні. Тісний зв'язок між державною інформаційною політикою та даними показниками показує взаємозалежність всіх структурних елементів в сичтемі публічної політики.

Четвертий комунікативний аспект публічної політики - суспільне телебачення. В квітні поточного року підписано закон «Про суспільне телебачення і радіомовлення» [1]. Наразі йде активне обговорення з приводу форми та контенту майбутнього мовника, який буде грунтуватись на базі державних телерадіокомпаній.

Так, механізм регулювання суспільним телебаченням є залежним від Верховної Ради, бо представники фракцій мають бути представленні у наглядовій раді суспільного телебачення, та від державного бюджету. Парламентська Асамблея Ради Європи, яка тісно співпрацює з Україною у сфері права вважає за необхідне відмежувати інститут суспільного мовлення, який є життєво необхідним для вільного формування громадської думки, від будь-якого політичного впливу [3]. Зарубіжний досвід свідчить, що успішний незалежний, навіть дохідний суспільний мовник можливо розвинути лише через впровадження абонентської плати. Та чи зможе держава в нинішніх умовах достатньо профінансувати суспільне телебачення, щоб за 4 роки громадяни згодились платити за цей продукт, коли є купа безкоштовних каналів та інтернет.

Підсумовуючи, варто зауважити, публічна політика вимагає сьогодні від своїх акторів - влади, суспільства, громадських рухів, політичних партій та ЗМІ активної боротьби за свої права та інтереси.

Список використаних джерел.

1. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17 квітня 2014 року № 1227-18-вр // Відомості Верховної Ради (ВВР), - 2014, - № 27, - С.904.
2. Проценко Д. Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіовізуальних засобів масової інформації: міжнародний досвід / Д. Проценко, Д. Тупчієнко. – К. : [б. в.], 2012. – С. 13–17.
3. Резолюція № R 1346 (2003) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Виконання Україною своїх обов'язків та зобов'язань». Неофіційний переклад від 1 жовтня 2003 року – Режим доступу: http://www.coe.kiev.ua/uk/dogovory/RN1346(2003).html.

ВЕЛИЧКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

головний спеціаліст Держземагенства у Лебединському районі Сумської області

ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Реформа державної служби є однією з найбільш нагальних проблем сучасного українського державотворення. Існує багато структурних підрозділів, де розробники вносять пропозиції з удосконалення різних аспектів державної служби. Проте, є області, в яких традиційно продовжують панувати застарілі уявлення і шаблони. До таких закостенілих областей відноситься, перш все, діяльність по залученню нових співробітників у державну установу. Різні міфи і легенди, а також вкорінені у підсвідомості культурні стереотипи направляють більшість заходів з пошуку і розстановки персоналу в одному заздалегідь передбачуваному напрямі.

День у день керівники та кадрові служби відтворюють однаковий алгоритм дій, стикаються зі схожими проблемами, але продовжують працювати по-старому. А між тим наука з управління персоналом стверджує, що професійний відбір і розстановка персоналу життєво важливі для успішного майбутнього організації [1]. Особливо

критичними вони стають для державної служби, так як науково доведено, що існує особливий тип людей, які здатні успішно поєднувати високий рівень професіоналізму та особисту зацікавленість з служінням державі. Сам термін «служба» вже вказує на те, що даний вид діяльності є малоприбутковим, а тому працівник буде віддавати більше ніж отримувати.

Прийом і розстановка кадрів є одними з найважливіших і ефективних інструментів формування організації. Вони мають ключове, якщо не визначальне, значення для забезпечення життєздатності як самої державної установи, так і ефективного виконання нею своїх функцій в суспільстві. Тільки завдяки цілеспрямованим професійним діям в установі можуть і повинні виявитися добре підготовлені, мотивовані співробітники, здатні працювати в жорстокому провокаційному середовищі.

Як свідчить практика, працевлаштування на посади у органах влади із залученням так званого «кадрового резерву» є настільки мізерним, що навіть постає питання про доцільність його використання. Хоча сама ідея кадрового резерву і постулати його функціонування є реальним шансом для підбору кваліфікованих робітників та перевірки їх відповідності до вимог посади. То як же відбувається пошук майбутніх державних службовців? Про це можна тільки здогадуватися.

Процедура працевлаштування на державну службу має стільки засобів адміністративного впливу і такий ступінь бюрократизації, що не кожен фахівець погодиться через неї пройти. А це вказує на ризик втрати потенційних працівників. Установи із невеликим штатом працівників, зазвичай не мають кадрових служб, а тому підбір персоналу проводиться безпосередньо керівником. І це є певним тягарем, адже працівники формують обличчя своєї установи. За все, починаючи з зовнішнього вигляду співробітників і закінчуючи їх моральним обличчям, а також ставленням до своєї праці відповідає керівник. Тому прийом на роботу повинен здійснюватися з використанням «високих технологій» в галузі управління персоналом.

Система заміщення вакантних посад ділиться на три найважливіші етапи: пошук претендентів, відбір кращих і встановлення прийнятних трудових відносин. Все це разом становить систему фільтрів, за допомогою яких установа закриває доступ для невідповідних претендентів і приваблює тих, хто буде продуктивно і якісно трудитися на її благо і на благо держави, не порушуючи згуртованості і працездатності колективу.

Список використаних джерел.

1. Киселев В. Организация подбора персонала в компанию. Проверка набираемого персонала // Персонал. 2000, № 3.

ЧОРНОМАЗ ВІКТОР ЦЕЗАРЕВИЧ

доцент кафедри Одеського медичного університету,
головний лікар КУ «Міської поліклініки №12, к.держ.упр., доцент

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ АМБУЛАТОРНО-ПОЛІКЛІНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

У багатьох країнах підтримується найбільш ефективний рецепт розвитку системи охорони здоров'я, орієнтований саме на розвиток первинної ланки. Головним пріоритетом ВООЗ проголошено розвиток первинної допомоги. Адже вона – найефективніший засіб досягнення рівності, солідарності, соціальної справедливості в охороні здоров'я будь-якої країни, незалежно від рівня видатків на галузь охорони здоров'я. За умови ефективної організації первинна допомога в більшості країн становить до 90% всієї наданої медичної допомоги, а вартість однієї і тієї ж медичної послуги на первинному рівні в 4–9 разів нижча, ніж на вторинному, і в 18–24 рази – ніж на третинному [1, с. 45].

Амбулаторно-поліклінічна допомога (АПД) забезпечує наближення первинної і спеціалізованої медичної допомоги до населення та ефективність їх функціонування. АПД виконує так звану сторожову функцію (функцію воротаря), розробляючи для пацієнта раціональний маршрут отримання необхідної медичної допомоги, що дозволяє заощадити значні кошти. Тому саме рівень організації роботи АПД багато в чому визначає такі ключові моменти, як якість, доступність і своєчасність медичної допомоги, розвиток профілактичного напряму, раціональність використання ресурсів галузі.

Про важливість і значення АПД у структурі медичних послуг говорить те, що світова спільнота відводить їй пріоритетне місце в процесі забезпечення здоров'я населення (Європейська політика по досягненню здоров'я для всіх у XXI столітті, 2005р.) і провідну роль у ході реформування систем охорони здоров'я [4].

Ефективність, результативність і справедливість (за термінологією ВООЗ) системи охорони здоров'я залежить, насамперед, від наявності чіткої політики розвитку АПД, передусім тому, що тільки в рамках АПД можлива реалізація такого важливого для населення принципу, як загальнодоступність медичної допомоги.

Принцип доступності лікувально-профілактичної допомоги, відповідно до якої «кожний має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного та доступного для всіх громадян медичного обслуговування» [2]

Реформа охорони здоров'я в нашій країні передбачає поступовий перехід до організації первинної медичної допомоги за принципом лікаря загальної практики. Але однією з головних умов реформи є збереження всіх лікувально-профілактичних установ охорони здоров'я, зі зміною їхніх функцій, методів роботи, удосконаленням їхньої діяльності, заміною дільничної служби на лікаря загальної практики.

Світова практика охорони здоров'я протягом останнього сторіччя виробила кілька моделей організації первинної медико-санітарної допомоги: один такий лікар, декілька лікарів загальної практики з загальним допоміжним персоналом і оснащенням, з фондотриманням і без нього, сімейний лікар, працюючий за тими ж принципами, що і лікар загальної

практики. Розбіжності між ними зумовлені історичними, культурними та соціальними особливостями країн, їх політичними та адміністративними системами, але присутні і загальні напрями та ознаки еволюції національних систем охорони здоров'я. Це пов'язано з пошуком конструктивних рішень у полі дії двох фактично протилежних тенденцій: з одного боку, у всьому світі спостерігається постійне зростання цін на медичну допомогу та медичні послуги, зумовлене об'єктивним ускладненням професійної діяльності; а з іншого - уряди більшості країн проводять державну політику соціальної стабільності та задоволення основних життєвих потреб усіх громадян незалежно від їх майнового стану.

Впродовж тривалого часу в Україні пріоритет надавався розвитку спеціалізованої та швидкої медичної допомоги, тому на первинному рівні починають і закінчують лікування лише до 30% мешканців міст і до 50% – сільських жителів. Питома вага видатків на утримання закладів (підрозділів) охорони здоров'я, які надають первинну медико-санітарну допомогу, становить менше 10% від загального обсягу видатків на охорону здоров'я, що, зважаючи на незадовільний рівень матеріально-технічного забезпечення зазначених структур, є вкрай недостатньо. [2, с. 7]. В результаті економічних та соціальних процесів, що відбулися в державі, існуюча амбулаторно-поліклінічна служба системи охорони здоров'я стала не взмозі забезпечити населення доступною та кваліфікованою медичною допомогою на рівні первинної ланки, на етапі якої починають і закінчують обстеження та лікування до 80% населення, що звертається за медичною допомогою. Суттєві диспропорції в обсягах фінансування амбулаторно - поліклінічної та стаціонарної допомоги (відповідно, 20-30 та 70-80% всіх витрат на охорону здоров'я) обмежують можливості розвитку матеріально - технічної бази та впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій надання медичної допомоги на до- та післяшпитальному етапах та приводять до розширення показань стаціонарного лікування, подорожчання медичної допомоги [67, с. 4].

Проблема розвитку АПД на засадах сімейної медицини в Україні набуває ще більшої актуальності в період нестабільної економічної ситуації. Ця пріоритетна ланка не лише дозволяє оптимізувати витрати на охорону здоров'я, підвищити якість та ефективність медичної допомоги за рахунок своєчасного її надання, але і зменшує яскраво виражену нерівність населення щодо доступності медичних послуг, яка особливо гостро представлена в Україні.

Однак, проблеми надання АМД населенню продовжують поглиблюватися. Нераціональна організація такої допомоги та її недостатнє фінансування призводить до втрати комплексності та наступності у процесі її надання АМД, формального підходу до проведення профілактичних заходів та диспансерної роботи, що підтверджують високі показники виявлення на пізніх стадіях багатьох тяжких захворювань та їх ускладнень, постійно зростає потреба населення у високовартісному спеціалізованому лікуванні. Не створюється економічної мотивації розвитку стаціонарозамінюючих видів допомоги, втрачаються комплексний підхід до здоров'я пацієнта і наступність між лікарями під час обстеження та лікування, що впливає негативно на економічність медичного обслуговування та збереження здоров'я. У таких складних умовах практично неможливе управління АМД із використанням економічних важелів та ринкових механізмів.

Саме тому вдосконалення відповідних механізмів державного управління реформою АПД з метою надання якісної та ефективної медичної допомоги є актуальною і складною проблемою в охороні здоров'я України.

Сьогоденні процеси реформування розпочаті в медичній галузі України на ґрунті попередніх глибоких суперечностей між надзвичайно складним станом в галузі та ключовою роллю по забезпеченню якості здоров'я населення показали, що для усунення наявного дисбалансу необхідно провести системні зміни пов'язані з оптимізацією всіх структурних складових галузі, її законодавчої бази, фінансування, підвищення ефективності і якості та удосконалення майнових відносин, формування конкретного ринку трудового потенціалу (кадрів – фахівців, технологій діагностики, лікування і профілактики), товарів та послуг.

Список використаних джерел.

1. Гладій М.В. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я Львівської області /М,В.Гладій // Шляхи реформування охорони здоров'я на обласному рівні: Матеріали розширеної колегії Міністерства охорони здоров'я України. – Львів, 1998. – С. 7-9.
2. Ковжарова Е. Міжнародний досвід вирішення проблеми фінансування системи охорони здоров'я: Практичні висновки для України // Формування демократичного та ефективного державного управління в Україні: Матеріали наук.-практ. семінару 11-12 берез. 2002 р. / За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князєва. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - С. 65 - 77.
3. Ціборовський О.М. Шляхи систематизації законодавства України у сфері охорони здоров'я / О.М.Ціборовський, С.В.Істомін, В.М.Сорока. – К., 2011. – С.62.
4. World Health Organization. Evaluation of structure and provision of primary care in Ukraine: a survey-based project in the regions of Kiev and Vinnitsa, 2010, p.11.

ГОРЯЧА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

студент факультету міжнародного права Університету Лондона

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

3 листопада 2013 р. спостерігалося посилення протестних настроїв населення у зв'язку з наростаючими порушеннями соціальних та економічних прав. Обіцяне «покращення життя вже сьогодні» для левової частини населення країни не відбулося. Навпаки, соціально-економічне становище населення погіршилося внаслідок росту цін і збереження рівня заробітної платні. В бюджетній сфері суттєво погіршилася ситуація з виплатою зарплат та пенсій. Пенсійна та медична реформи провалилися, доступ населення до медичних установ значно погіршився, особливо в сільській місцевості. Бюджетні витрати на медичні, освітні, наукові та культурні установи суттєво скоротилися. Виросло

безробіття, особливо тіньове. Ситуація з нехтуванням соціальних та економічних прав стала у 2013 році масовою [1, с. 8].

Права людини в сучасному світі - потужний пласт загальнолюдської культури. Розділ II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» включає 47 статей, переважна частина яких присвячена конкретним правам і свободам. Права людини і громадянина прийнято класифікувати на такі основні групи: особисті; політичні; економічні, соціальні та культурні. Кожна людина незалежно від свого соціального походження і становища в суспільстві, є носієм природних рівних прав. Визнання, дотримання і захист прав людини - обов'язок держави. Визнання прав і свобод людини в Україні означає, що особистість в її взаємовідносинах з державою виступає не як об'єкт безконтрольної державної діяльності, а як рівноправний суб'єкт, який реалізує свої конституційні права. В Україні ніхто не може бути обмежений у правомірних засобах захисту своєї людської гідності і заснованих на ньому прав. Держава не тільки утримується від втручання в сферу прав і свобод людини, а й передбачає активну діяльність держави щодо створення умов для їх реалізації.

Порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні є однією з ключових проблем з побудови демократичної держави та розвитку громадянського суспільства. Проаналізуємо основні порушення особистих прав і свобод людини і громадянина, а так же шляхи вирішення проблем реалізації особистих прав свобод громадян.

Всі порушення та проблеми реалізації, основних прав і свобод людини можна класифікувати таким чином: по-перше, по тому який суб'єкт порушує права людини, по-друге, якими діями (бездіяльністю) це здійснюється.

В країні створена хоч і не ідеальна, але цілком достатня і робоча законодавча база. Проте з практичним втіленням законів у життя у нас поки серйозні проблеми. Причому це стосується всіх сфер нашого життя, навіть найголовнішого права кожної людини - права на життя.

Звернімося до Спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушень прав та свобод людини під час подій, які відбувались в Україні з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року. *Валерія Лутковська відзначає, що*, «під час протистоянь, всі спостерігали, як правоохоронці не тільки не перешкоджають жорстоким нападам «тітушок» на демонстрантів, а й спільно з ними б'ють, не рідко до смерті, громадян. Такі випадки були зафіксовані в багатьох містах і, зокрема, у Києві, Дніпропетровську, Харкові, Черкасах».

В той час як керівні принципи ОБСЄ зі свободи мирних зібрань передбачають, що держава має забезпечувати охорону порядку під час зібрання на основі позиції прав людини. Підхід до підтримання порядку під час зборів на основі позицій прав людини вимагає, щоб органи влади, насамперед, враховували свій обов'язок сприяти реалізації права на свободу зібрань. На державу покладено позитивне зобов'язання щодо прийняття розумних і належних заходів, які покликані забезпечити, щоб учасники мирних зібрань не боялися застосування фізичного насилля. У більш широкому сенсі на державу також покладено позитивний обов'язок щодо захисту права на життя (стаття 6 МПГПП, стаття 2 ЄКПЛ) та права на свободу від нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження (стаття 7 МПГПП, стаття 3 ЄКПЛ). Ці права закріплюють деякі з основоположних цінностей, які захищені міжнародним законодавством про права людини, що не дозволяє ніяких відхилень. Дії з охорони порядку під час зборів повинні також здійснюватися з дотриманням принципів законності, пропорційності і недискримінації [2].

Тематика скарг, які надходять до Уповноваженого залишається практично незмінною. До двох третин скарг припадає на порушення прав людини, по-перше, в процесі охорони громадського порядку, попереднього слідства, судочинства та виконання покарань, а по-друге - в соціально-економічній сфері. Велике число скарг містять прохання про захист цивільних (особистих прав) громадян - 57, 8 відсотка від загального числа звернень, що надійшли. Серед них скарги на порушення прав на життя; скарги на дії міліції; на порушення права на справедливий розгляд і права на рівний захист законом. Значна частина звернень з приводу соціальних прав громадян присвячена захисту права на гідні умови життя, гідний рівень життя [2].

Право на гідність - це право на повагу. Воно так само припускає, що ні хто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, зверненнями або принижуючим гідність, поводження і покарання. У практиці діяльності державних органів дотримання права на людську гідність є однією їх серйозних проблем. Особливої уваги потребує питання дотримання законності в ході дізнання.

Опитування адвокатів протягом 2013 р. констатувало широке використання працівниками ОВС незаконних дій – фальсифікація часу затримання, проведення досудового розслідування та збору доказів щодо особи, не інформуючи її про це; перешкоджання інформуванню адвоката, несвоєчасне інформування адвоката про проведені слідчі дії, вчинення тиску на людей з метою відмови від послуг адвоката, здійснення тиску на самого адвоката. На ці негативні явища суттєво не вплинули й відомчі заходи МВС. У 2013 р. ЗМІ повідомило про 68 випадків насильства з боку правоохоронців, а також про 9 смертей громадян, що сталися внаслідок перебування в установах ОВС або спілкування з працівниками міліції.

«Світовий досвід показує, що найефективнішою формою проведення проваджень у випадку, коли мова йде про масові та системні порушення прав людини, є залучення громадськості, правозахисників та експертів до участі у таких провадженнях», – зазначила Валерія Лутковська під час зустрічі з представниками правозахисних організацій, зокрема, Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів (УМДПЛ), Асоціації незалежних моніторів та Харківським інститутом соціальних досліджень [2].

Механізм спільних із громадськістю проваджень буде передбачати співпрацю із громадськістю у таких напрямках, як:

- виявлення системних порушень прав людини;
- збір доказів порушення прав людини, їх узагальнення та підготовка висновків;
- аналіз динаміки стану дотримання прав людини у визначеній провадженням сфері;
- підготовка проектів актів реагування Уповноваженого;
- контроль за виконанням актів реагування Уповноваженого в межах законодавства.

Першим провадженням, до якого вже залучена громадськість за цим механізмом, є провадження щодо подій в Україні з 30 листопада 2013 року, в тому числі за фактами смертей, катувань, ненадання адекватної та своєчасної медичної та правової допомоги затриманим особам, неінформування рідних про факти затримання тощо.

Для того, що б права людини були реалізовані повною мірою, необхідно реально втілити в життя конституційний принцип «Людина, її права і свободи є найвищою цінністю». Тільки при такому підході, коли права і свободи людини і громадянина реалізовуватимуться в повсякденному житті, а не тільки на папері, а Україна активно включатися в міжнародний процес, можна буде говорити, що ми живемо в дійсно правову державу.

Список використаних джерел.

1. Права людини в Україні – 2013. Доповідь правозахисних організацій. / За ред. Є.Ю. Захарова. / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Жарків: Права людини, 2014. – 456 с.
2. Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушень прав та свобод людини під час подій, які відбувались в Україні з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року [Електронний ресурс] // Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Програмно-технологічна підтримка - Відділ інформаційних технологій. // – Режим доступу: http://www.ombudsman.gov.ua/images/stories/01022014/specialna_dopovid.pdf

ДАНИЛЕНКО СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

начальник регіонального медіа-центру Міністерства оборони України (м. Одеса)

МОДЕЛЮВАННЯ ДІАЛОГОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ, ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І ГРОМАДСЬКОСТІ

Відкрита інформація є однією з найважливіших характеристик демократії, адже вільний обмін інформацією створює вкрай необхідний зв'язок між владою та населенням, а також сприяє адекватності управлінських рішень суспільним реаліям, поінформованості громадян, їх свідомій участі в публічному управлінні. З огляду на це, виникає об'єктивна необхідність в існуванні ефективної інформаційної взаємодії між владою і громадськістю за допомогою моделювання медійного процесу.

Вирішення цього важливого завдання вимагає від представників органів публічної влади оперативності в прийнятті рішень, спряння розвитку нових медіа, які в перспективі можуть стати вузлами майбутньої інформаційної інфраструктури соціального регулювання, забезпечити сталий розвиток суспільства. Зазначений підхід повинен змінити характер і спосіб реалізації владних функцій, роль традиційних інститутів державної влади, демократичних процедур за допомогою віртуальних соціальних технологій.

Тенденція, яка відбувається на інформаційному просторі України, свідчить про те, що інтерактивні опитування громадської думки, моніторинг соціальних проектів, електронне спілкування в Інтернеті між представниками влади і громадськості стали звичайним явищем. В свою чергу постала потреба в моделюванні медійних процесів, яке передбачає не тільки механічну передачу повідомлень, але й обмін думками, а також дозволяє:

- стандартизувати інформаційно-комунікативний простір, забезпечивши тим самим оперативні інформаційні зв'язки;
- організувати інформаційний обмін як по вертикалі, так і по горизонталі;
- створити структуру (систему) управління інформаційно-комунікативним простором.

Для України, яка має території з нерозвиненою системою медіакомунікацій є досить важливим створення умов для моделювання інформаційно-комунікативного простору і доступу до використання мережевих ресурсів і телекомунікаційних систем. В процесі моделювання діалогової взаємодії органів публічної влади з громадськістю необхідно враховувати феномен «масової аналітики». Адже сьогодні у різних ЗМІ (телебачення, традиційна та електронна періодика) сформувалися інформаційно-аналітичні рубрики, передачі, жанри, розраховані на різний діапазон інформаційних потреб громадян. Головними причинами цих змін стало: ускладнення інформаційного контексту повсякденного буття, залежність користувачів медійного продукту від глобальних, національних, регіональних процесів, інформованість громадськості про світові події.

Незважаючи на значний розвиток світового медіаресурсу інформаційне забезпечення процесу державного управління в України залишається поки на низькому рівні. Можливість доступу до інформації обмежується її відомчою належністю й обумовлена посадовим становищем і соціальним статусом. Залишається невирішеною проблема доступу населення до територіально віддалених інформаційних ресурсів. Більша його частина отримує інформацію у традиційному вигляді - через друковані видання, радіо, телебачення. Інформаційно-телекомунікаційні системи функціонують в своїй більшості в інтересах структур органів публічної влади, які належним чином не взаємодіють між собою, що призводить до дублювання інформації, надмірності в зборі первинних даних, подорожчання розробок та експлуатації інформаційних систем. Подібна роз'єднаність і монополізм ускладнюють обмін інформацією, доступ до неї, обмежують її соціальне значення. Ці та інші фактори, вимагають якнайшвидшого вирішення завдань вирівнювання інформаційного потенціалу, поліпшення якості інформаційної продукції та рівнозначного доступу до неї.

Вважаючись часткою інформаційного процесу, засоби масової інформації виступають одним з механізмів «суспільного діалогу», соціальної взаємодії, структурною організацією формування інформаційної моделі. ЗМІ формують образ міста, регіону, створюють його гіпертектову модель, виходячи зі змісту суспільного середовища. Під час моделювання процесу взаємодії органів публічної влади, ЗМІ і громадськості на регіональному рівні необхідно враховувати інформаційні ознаки регіону, які відображають його ключові якості та інформаційні зв'язки. Їх можливо уявити за допомогою наступної структури: громадянин – житло – навчання – робота – комунікативні відносини (в тому числі засоби масової інформації). Обрана структура моделі інформаційної взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації регіону повинна сприяти визначенню рівня забезпеченості населення інформацією, а також можливості прийняття ріщення.

Головним завданням побудови й використання зазначеної моделі є:

- по-перше, створення оптимальної інформаційної структури для інформування населення про події в регіоні;
- по-друге, розгляд особливостей функціонування «масової інформації», її виробництва, розповсюдження й виробництва;
- по-третє, вивчення особливостей технічних засобів, які використовуються для інформування населення й для застосування в процесах управління (це завдання розглядається на різних рівнях регіональної адміністративної структури при використанні технічних засобів; газет, радіо, телебачення, Інтернету та інших засобах комунікації);
- по-четверте, дослідження тексту повідомлення як моделі конструкції об'єкту, його ідеї, яка формує образ об'єкту, програмує стратегію діяльності влади.

Модель діалогової взаємодії органів публічної влади і громадськості регіону допомогає володіти, аналізувати й управляти публічною інформацією. Тексти ЗМІ, інформуючи про події, факти, явища, транслюючи алгоритм вирішення визначених задач, аналізуючи наслідки отриманих результатів, надаючи громадськості різну думку, створюють модель реального життя, яка в свою чергу впливає на форму й зміст суспільного устрою.

Співставлення інтересів джерела й споживача інформації здійснюється за допомогою макромоделювання, на основі якого створюється структура аналізу змісту інформації, виявляються пріоритетні інтереси споживача, які співпадають з інтересами джерела інформації. Таким чином формується оптимальна структура руху інформації «знизу – вверх» й «зверху – вниз». Головною умовою оптимального інформаційного забезпечення є підтримання інформаційної рівноваги (балансу інформаційних ресурсів) джерела й споживача інформації. Згадана модель діалогової взаємодії слугує інструментом аналізу й прогнозу інформаційного потенціалу території, способом відпрацювання варіантів управлінських рішень а також важливим важелєм відкритості і прозорості влади.

В процесі формування моделі діалогової взаємодії органів публічної влади і громадськості за допомогою сучасних технологій реальне інформаційне середовище трансформується в масову інформаційно-комунікативну віртуальну модель діалогових контактів. Зазначену діалогову віртуальну інформаційну модель можливо сприймати як один з інструментів інформаційних відносин, як засіб публічного управління.

Моделювання діалогової взаємодії органів публічної влади і громадськості на основі використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій дозволяє:

- застосовувати на практиці механізм взаємодії традиційних ЗМІ і інтернет-видань, відкритого доступу до інформації для населення;
- робити щоденний віртуальний огляд міських, районних і регіональних газет, телерадіоканалів, інтернет-видань;
- транслювати інформаційно-комкнікаційні заходи за участю публічних органів влади;
- надавати висококваліфіковані консультації в соціальних закладах;
- забезпечувати доступ до державної інформації, правової бази, інформаційних ресурсів різних державних інституцій.

Складністю моделювання діалогової взаємодії є те, що діалог суспільства і влади на різних рівнях далеко не завжди має усталені способи організації і не переводиться автоматично в число елементів системи соціального управління. На концептуальному рівні цього нерідко не видно, оскільки відносини влади характеризуються універсальністю, в сенсі їх присутності у всіх сферах суспільних відносин і здатністю позначати себе в будь-якій області життєдіяльності людей.

Нове поняття «інформаційно відкрита (діалогова) влада», має суттєву різницю з відомим поняттям «адміністративна влада». Адже адміністрування можливо порівняти з «управлінням на кожен день», в ньому відсутні елементи громадської участі й інформаційної відкритості. Діалогова влада на перше місце ставить взаємодію з суспільством. Тим самим вона контролює ситуацію, забезпечує збереження у правовій сфері - нормативних функцій не обмежуючи громадянські інтереси [2].

Під час створення концептуальної моделі діалогової взаємодії структур публічної влади із ЗМІ і громадянським суспільством необхідно враховувати те, що в сучасних умовах в українському суспільстві поки що в більшій мірі проявляється інформаційний вплив, ніж інформаційна взаємодія. При цьому суспільні зв'язки постають, по-перше, як система виробництва і передачі інформації, що уособлює продуктивну силу комунікацій, а по-друге, вони не тільки виконують роль інформаційного мосту, але і означають процес регулювання відносин між владою, суспільством і бізнесом. Таким чином, кардинальне рішення проблем пов'язаних з інформованістю суспільства про діяльність органів публічної влади неможливе без коммунікативного діалогу (діалогічної основи).

З метою підвищення ефективності управлінської діяльності органів публічної влади та посилення її діалогу з населенням вважаємо за необхідне наступне:

1. Урізноманітнити форми, види, канали і жанри інформаційного продукту, внести до нього велику змістовно - аргументаційну глибину, креативність, наступність і системність .
2. Звернути особливу увагу на зміст і якість підготовки інтерактивних тематичних програм за участю посадових осіб адміністрації міста (таких, наприклад, як «діалог про головне», «розмова в прямому ефірі», «зворотній зв'язок» та ін.) .
3. Здійснити структурно - функціональну реорганізацію інформаційно-комунікативних служб, що відповідають за координацію взаємодії органів влади з громадськісю та ЗМІ, а також та реалізацію.
4. На основі запропонованої концептуальної моделі взаємодії публічних органів влади, засобів масової інформації і громадськості використовуючи досвід діалогових форм, розробити спільні проекти та програми, що сприяють становленню та розвитку структур громадянського суспільства.

В сучасних умовах України проблеми інформаційно-комунікативної взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, ЗМІ і громадянського суспільства придбали першочергове значення для системи державного управління, економічного і соціального благополуччя її громадян. Теоретичний і емпіричний аналіз відображає не тільки обгрунтованість уваги до цих проблем, а й наявність певних перспектив в якісному поліпшенні та розвитку інформаційно-комунікативних зв'язків влади і суспільства.

Для ефективного моделювання діалогової взаємодії органів публічної влади, засобів масової інформації і громадськості портрібен комплексний аналіз співвідношення між системою управління, соціально-економічними

стандартами і демократичними принципами. Важливу роль в реалізації можливостей діалогової взаємодії відіграє питання прийняття адекватних і своєчасних управлінських рішень. Разом з тим інформаційно-комунікативний простір повинен бути різноманітним і включати як державні інститути, так і громадський сектор, локальний і регіональний компоненти. При цьому засоби масової інформації повинні виконувати свої функції відповідно до принципів вільного потоку інформації, свободи вираження думок і дотримання прав людини.

Виявлення та аналіз структур інформаційно-комунікативного простору дозволяє досліджувати сутнісні характеристики системи взаємодії «суспільство – ЗМІ – влада». Саме інформаційно-комунікативні структури відіграють універсально-інтегруючу роль в об'єктивному розширенні, ускладненні соціального простору, появі у нього властивостей багаторівневості, нелінійності, неоднорідності. Комунікативні структури володіють комплексом інваріантних характеристик, поєднання яких може як послаблювати, так і посилювати ціннісну домінанту і гуманістичний зміст сучасних засобів масової інформації [1].

Розвиток і вдосконалення комунікативних структур в системі діалогової взаємодії органів публічної влади і ЗМІ є можливим лише при підвищенні рівня комунікативної складової учасників процесу управління інформацією і комунікацією. При моделюванні інформаційно-комунікативного простору необхідно обов'язково враховувати узагальнену характеристику рівня та якості комунікативних знань і вмінь, що включають пошук, сприйняття, оцінку, перетворення, зберігання та передачу інформації, а також гуманізацію глобального інформаційно - комунікативного простору.

Список використаних джерел.

1. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. – К.: Наука, 2008.-368 с. . – Бібліогр. у підрядк. прим.

2. Модернізація державного сектору: відкритість влади. Policy brief [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://center.gov.ua/docman/download-document.html?gid=100.

КВАША АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Державне управління серед всіх видів управління займає особливе місце, що пояснюється деякими, тільки йому притаманними властивостями. Визначальний вплив на характер цілеспрямованих, які організовують і регулюючих впливів, здійснюваних даним видом управління, надає його суб'єкт – держава. При всіх відмінностях у трактуванні держави і різноманітті його проявів майже всі виділяють закладену в ньому потужну владну силу. Держава – структура, здатна владно визначати лінію поведінки людей і домагатися її за допомогою примусу. Держава тому і є державою, тим самим, відрізняючись від громадських структур, що в ній зосереджена і нею реалізується в суспільстві (по відношенню до людей) державна влада.

Влада являє собою взаємозв'язок, в якому люди в силу різних причин (матеріальних, соціальних, інтелектуальних, інформаційних) добровільно (усвідомлено) або з примусу визнають верховенство волі інших, а також цільових, нормативних установлень та відповідно до їх вимог здійснюють вчинки і дії, будують своє життя. У зв'язку з цим і саме державне управління суспільними процесами відрізняється притаманними тільки йому властивостями [2]. Державний вплив, регулювання – це, перш за все, вплив влади і політики, що має в основі правову обумовленість (легітимність), а в реалізації – силу державного апарату, який володіє засобами примусу.

Держава, будучи складним і багатогранним суспільним явищем і виступаючи в якості суб'єкта управління, надає управлінню суспільними процесами властивість системності, яка набула принципового значення. Тільки за наявності держави в суспільстві можливе досягнення необхідної узгодженості, координації, субординації, цілеспрямованості, отже, раціональності і ефективності в управлінні. Держава реалізує свій політичний вплив за допомогою законодавства, встановлюючи загальні, типові правила (норми) поведінки всіх людей у всіх сферах суспільного життя та забезпечує їх дотримання не тільки силою влади, а й іншими механізмами регулювання (економічним, нормативним, моральним), постійно розширюючи сферу їх застосування.

Ефективність державного управління залежить від багатьох чинників, але визначальним з них, є якість соціального зв'язку суспільства і держави. Немає необхідності доводити, що суспільству необхідна сильна держава, бо національна і особиста безпека громадян може бути забезпечена тільки сильною і розумною, правовою демократичною державою. Тому зміцнення державності – це постійна турбота громадян. Але зміцнення можливо тільки на основі його вдосконалення, демократизації, розширення зв'язків з громадянським суспільством, введення обов'язкових правових норм. Якщо цього не відбувається, то держава відривається від суспільства, перестає захищати його інтереси і тоді безглуздо говорити про її посилення, оскільки вона переслідує інтереси корумпованої верхівки, у якої власні інтереси нерідко протилежні корінним інтересам громадян. Про протиріччя між суспільством і державою написано багато, але до цього часу залишається неясним питання про те, як зробити державу справжнім центром управління суспільними справами, генератором суспільних ідей і цінностей [1]. Цілком очевидно, що відповідно до вимог часу повинна мінятися сама сутність і теорія державного управління.

Сьогодні, щоб виконати свій обов'язок перед суспільством – забезпечити національну та особисту безпеку своїх громадян, використовувати свої владні повноваження в інтересах суспільства, порядок розпорядчо-організаційні, регулятивні, нормотворчі та силові функції, держава зобов'язана відповісти на ті виклики часу, які породжені трьома революціями: науково-технічною, інформаційною, управлінською. Це завдання кожного суб'єкта управління, але, перш за все, держави як головного суб'єкта управління. А суть цих вимог така: сьогодні не можна впорядкувати розпорядчо-організаційні, нормотворчі та силові функції без корінних якісних змін своїх зусиль в області інформаційно-аналітичної,

концептуальної діяльності [3]. Без цього, як свідчать дослідження багатьох вчених, держава не може розробити і прийняти вивірену стратегію розвитку суспільства на основі перспективної громадської доктрини, розробити і скоординувати економічну, соціальну, культурну, національну політику, запропонувати суспільству зрозумілий і прийнятний для нього курс розвитку.

Як показує світовий досвід, в діяльності цивілізованих держав відбувається істотне перегрупування функцій, висування нових пріоритетів у державній роботі. Головний суб'єкт управління делегує багато розпорядчо-організаційних, регулятивних, нормотворчих, фінансово-економічних функцій різним суб'єктам управління, мотивуючи реальне становлення громадянського суспільства. Тим самим держава позбавляється від сталих, багато в чому рутинних функцій управління, наповнює їх новим змістом, звільняючи тим самим себе для вирішення наукомістких, творчих і трудомістких робіт: інформаційно-аналітичних, стратегічних. Без них просто неможливе вирішення глобальних і геополітичних завдань. Це істотно змінює всю систему державного цілепокладання, організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення. Проблемна ситуація в цій області відома: командно-адміністративна система зруйнована, а нова (інформаційно-аналітична, стратегічна, глобальна і геополітична) не створена.

Список використаних джерел.

1. Дятченко Л.Я. Социальные технологии в управлении общественными процессами. – Белгорол, Центр социальных технологий, 1993. – 343 с.
2. Кравченко А.И., Тюрина И.О. Социология управления: фундаментальный курс: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – 2-еи зд., испр. и доп. – М.: Академический Проект, 2005. – 1136 с.
3. Лаздовский Б.Б. Основы социологии управления: учебное пособие. – Изд. 2-е, испр. и доп. / ГОУВПО СПбГТУРП. – СПб., 2010. – 78 с.

КОВІНЧУК ОЛЬГА ЛЕОНТІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ПРОЦЕСАХ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ

З метою забезпечення життєдіяльності держави та забезпечення добробуту її громадян, перед державним управлінням постають все нові завдання щодо пошуку ефективних інструментів реалізації державної політики для відповідей на виклики сьогодення.

З точки зору державного управління, як управління соціального, важливим є виокремлення нагальних проблем та потреб людської складової території (наприклад освіта, охорона здоров'я тощо). Проте, варто пам'ятати, що соціальна функція управління нерозривно пов'язана з його економічною функцією. Соціальна стабільність і благополуччя населення держави багато в чому залежать від рівня розвитку економіки і самодостатності регіонів країни.

Погодження інтересів підприємств і регіонів призводить до покращення якості життя працівників і мешканців територій та зменшення соціально-економічного напруження в регіоні та країні в цілому, що є основою підвищення рівня соціально-економічного розвитку країни.

Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [3], фіксує спрямованість на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Та ж Державна стратегія підкреслює важливість еволюції інституційної моделі формування та реалізації державної регіональної політики, яка сприяє створенню та стійкому функціонуванню середовища, сприятливого для впровадження місцевих та регіональних ініціатив. Такі завдання виливатимуться у функції органів публічної влади усіх рівнів, а отже вимагатимуть їх активної взаємодії та конструктивного діалогу з представниками економікоутворюючих секторів та населення.

Кластери ж, як одна із форм кооперації суб'єктів господарювання, сприяють зміцненню партнерських взаємовідносин, а також конкурентоспроможності та підвищенню якості у так званому трикутнику «влада – бізнес – громада».

Проте, як зазначає С. Соколенко, в Україні все ще продовжується дискусія відносно кластерної моделі. Ряд науковців, політиків і практиків вважають вказану модель частково невизначеною або ж дуже еластичною (гнучкою), а тому – складною для ідентифікування. Багатогранність кластерів, їх невизначений характер, створюють проблеми для їх теоретичного і практичного впізнання та методологічного дослідження. Дійсно, складно розпізнати ефекти та переваги кластеризації через аналіз звичайної економічної урбанізації чи інфраструктурних перетворень. До цього ж і досвід застосування кластерів в Україні, поки що незначний [4]. В. Толкованов підкреслює відсутність чіткої державної програми (Концепції) підтримки впровадження кластерних технологій у різні галузі [4]. Дослідники і практики-представники публічних органів влади посилаються на відсутність достатньої нормативно-правової база, яка б регламентувала створення і функціонування кластерів, процедури впровадження кластерних технологій.

Зрушенням нормативно-правового забезпечення процесів кластеризації, на нашу думку, можна вважати прийняття згадуваної вище Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року. В частині «Узгодженість політики стимулювання розвитку «точок зростання» та підтримки економічно менш розвинутих та депресивних територій» документ визначає стратегічні цілі, пріоритетні напрями та завдання державної регіональної політики. Такими, зокрема, однаково для усіх регіонів, є «запровадження різноманітних інструментів та механізмів

стимулювання місцевого економічного розвитку (кластерів, національних проектів, механізму державно-приватного партнерства тощо) [3]».

Відтак, за рахунок можливості вирішення питання про доцільність і можливість створення кластерної моделі галузево-територіальної організації виробництва на регіональному та місцевому рівнях, у регіональному управлінні буде реалізований принцип пріоритету інтересів територіальної громади на противагу поширеному донедавна галузевому підходу до управління економікою [2].

Та в українських реаліях варто розуміти, що не зважаючи на абсолютно обґрунтовану участь держави в процесах кластеризації, ключову роль у формуванні та функціонуванні таких об'єднань все ж виконують бізнес-структури. Саме від їх готовності до інтеграції, продуктивної співпраці, наявності налагодженої кооперації, встановлених неформальних зв'язків можливе формування та функціонування кластерів на визначеній території [1].

Цей процес не повинен набувати ознак директивності, інакше він втратить позитивний потенціал якісних структурних зрушень та призведе до знецінення ідеї, оскільки не забезпечить необхідної міжсекторної взаємодії.

Роль держави, а з огляду на пришвидшені процеси децентралізації, і регіональних / місцевих органів влади, як прямих учасників кластеризації, полягає у непрямих заходах впливу, а саме у формуванні сприятливого середовища для формування та функціонування таких територіально-інтегрованих структур як кластери.

Список використаних джерел.

1. Буснюк С.В. державне регулювання процесу формування та функціонування кластерів в Україні [Електронний ресурс] / С.В. Буснюк // Економічний форум 1/2014 – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0CD8QFjAE&url=http%3A%2F%2Firbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi - in%2Firbis_nbuv%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fecfor_2014_1_7.pdf&ei=EwYaVOS-KsSgyAO4oYLIBg&usg=AFQjCNHrl2_hHc3m5X3B5sTh63BmN6oj1g&sig2=W6QiN_JWQ3I-cNCQ40ptmA
2. Перевознікова О.В. Роль місцевих органів влади у процесі створення та функціонування кластерів [Електронний ресурс] / Перевознікова О.В. – Режим доступу: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/znpdduu/du/2011_194/o.htm - назва з екрану.
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF
4. Толкованов В.В.,Кластери в системі підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування: довідник / [Толкованов В.В., Канавець М.В., Савонюк Р.Ю., Сидоров В.М.]; під ред. В.В. Толкованова. – Київ – Сімферополь, 2012. – 248. С

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НДУ при Президентові України

ІНСТИТУЦІЙНА ПАМ'ЯТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: НАЛАГОДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Будь-яка організація накопичує цінній досвід у вигляді ефективних дій, цінностей та пріоритетів. Іншими словами, створюється інституційна пам'ять. Інститут розуміється по-різному - у широкому і вузькому значенні. У широкому розумінні це поняття застосовуються не тільки до органів управління, корпорацій або компаній, але і до сім'ї, нації, клубу за інтересами, тобто до будь-якої соціальної групи. Як результат, настільки ж широко використовується і термін «інституціональна пам'ять». Пам'яттю інститутів називаються у цьому випадку всі способи, за допомогою яких інститути зберігають інформацію про своє минуле, повертаються до певних її аспектів і знову актуалізують її для того, щоб використовувати сьогодні і впливати на майбутнє. У вузькому - розуміється конкретний орган, організація, тощо.

Інституційна пам'ять є колективним набором фактів, знань і досвіду, тих, хто працює (належить) у тій чи іншій організації (органі). Інституційні знання досягаються шляхом організації переходу історичних даних в корисні знання і мудрість. Пам'ять залежить від способу збереження даних, а також аналітичних навичок, необхідних для її ефективного використання в рамках організації.

Інституційна пам'ять - це нова якість, яка може забезпечити базу знань, визначальна компетентність експертної системи [2].

Більше 30 років тому, інституціональна пам'ять розташовувалася переважно «в мізках» виконавчого директора або директора з розвитку. З появою персонального комп'ютера, інституціональна пам'ять відстежується в електронному вигляді. Інституційна пам'ять є концепцією, яка дозволяє організації відслідковувати всю інформацію для всіх компонентів в одному легкодоступному місці [3]. Перефразовуючи концепцію, дані організації – це інституціональна пам'ять організації.

Причини різкого посилення інтересу до проблематики пам'яті у представників найрізноманітніших соціально-гуманітарних дисциплін спостерігається з 1980-х рр. і продовжується досьогодні. Розвивається цілий напрямок досліджень пам'яті – memory studies. Сьогодні підходи memory studies активно застосовуються у дослідженні соціальних спільнот і організацій самого різного типу: від підприємств і фірм до міжнародних відносин і глобальних проблем сучасності. Все це свідчить на користь тези про memory studies як парадигми сучасного соціально-гуманітарного знання.

Існує досить багато досліджень, присвячених різним інститутам і носіям колективної пам'яті (архівам, музеям, бібліотекам, усній, письмовій або електронній пам'яті).

Особливої актуальності проблематика набуває в період переходу від диктатур і авторитарних режимів до демократичного суспільства. Перехід розуміється як свідомо регульований процес, культурна політика певного типу, сукупність угод та компромісів, орієнтованих на вирішення конфліктів і проблем транзитного суспільства. Саме тому особливий акцент робиться на політико-правовому аспекті перехідності.

Пам'ять не тільки прийнятна і чутлива до змін, але й сама є важливим агентом змін. Вона здатна створювати нові рамки для дій людей, переглядаючи цінності і установки минулого.

Пам'ять розглядається одночасно і як засіб соціальних змін, і як фактор стабільності та інтеграції суспільства.

Якщо база знань розроблена в ході взаємодії з провідними фахівцями установи, відділу або штабу, то вона є поточною політикою і способом дії цієї групи людей. Цей набір знань стає набором досить кваліфікованих думок і постійно оновлюється комплексом найкращих стратегій і методів, використовуваних персоналом. Провідні фахівці йдуть, але їх досвід залишається. Це важливо для сфери управління - урядових органів з їх частими перетвореннями і персональними переміщеннями.

Саме тому, з огляду на важливість інституційної пам'яті органів публічної влади, «Стратегія реформування системи державної служби в Україні» зазначає, що збереження інституційної пам'яті органів публічної влади – обов'язок тих, хто обіймає адміністративні посади. До адміністративних посад мають належати посади керівників, заступників керівників та спеціалістів, крім політичних і патронатних посад [1]. Вони в установленому порядку віднесені до відповідних категорій посад державних службовців. Особи, які займатимуть ці посади, мають зберігати інституційну пам'ять, організаційний досвід, забезпечувати стабільну роботу органів державної влади відповідно до законодавства. Зміна керівників, структури та підпорядкування органів державної влади не може бути підставою для звільнення з посад державних службовців, які займають адміністративні посади в органах державної влади.

Список використаних джерел.

1.Указ Президента України «Про Стратегію реформування системи державної служби в Україн». – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/599/2000

2.Institutional memory [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki8C

3.Weissman Ch. Institutional Memory: What Is It and Why Should We Care? / Cheri Weissman [Електронний ресурс] // Consulting and training services for non-profits. – June 22, 2014. – Режим доступу: http://cjwconsulting.com/institutional-memory-what-is-it-and-why-should-we-care/

КРУПНИК АНДРІЙ СЕМЕНОВИЧ

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.,
голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»

ЧИ МОЖЕ ГРОМАДСЬКІСТЬ ВПЛИВАТИ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПОЛІТИКИ ОБЛАСНОЇ ВЛАДИ?

Головна *мета держави* – забезпечити реалізацію конституційного статусу України як суверенної, соціальної, правової та демократичної держави. Цією метою по суті і визначається зміст державної політики по відношенню до суспільства. Адже за своєю суттю *держава – це орган самоорганізації соціуму.*

В основу модернізації чинної Конституції, зокрема, реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку розпочинає нова державна влада, покладено *концепцію народовладдя.* Тобто, реалізується конституційний принцип, згідно якому першоджерелом влади в нашій країні є народ.

Але слід пам'ятати, що демократія не буває одноразовою: прийшов – обрав – пішов. Ця формула вже ніде не працює. І тут варто згадати вислів Габріеля Лауба: «Влада дійсно виходить від народу. Але більше до нього ніколи не повертається». Аби так не сталося, треба утворити *безперервно діючу систему реального народовладдя,* яка будується на співпраці влади і громади, на постійній громадській участі і громадській відповідальності.

Конституція України (ст. 38) серед базових прав громадян закріплює право на участь в управлінні державними справами. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» в якості одного із принципів внутрішньої політики встановлює участь громадян в управлінні державними і суспільними справами (ст. 4), а однією із засад внутрішньої політики проголошує створення механізмів забезпечення активної участі територіальних громад у формуванні та реалізації державної регіональної політики (ст. 12).

Відповідно до Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, затвердженої указом Президента України від 24.03.2012 № 212/2012, ця політика має бути спрямована на вдосконалення правових механізмів і практики демократії участі та має стати основою суспільного розвитку.

Таким чином, можна констатувати, що на законодавчому рівні зараз в Україні створені певні нормативні умови для реалізації права громадян на участь в управлінні. А що стосовно *механізмів* та реальної можливості для громадськості брати таку участь?

Відповідь на це запитання спробували знайти громадські експерти Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», які разом із фахівцями Одеського суспільного інституту соціальних технологій за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» зробили експертизу діяльності у 2013-2014 роках Одеської обласної державної адміністрації (ОДА), обласної ради та їх підрозділів на предмет створення ними організаційно-правових умов для участі громадськості у процесах прийняття та реалізації управлінських суспільно значущих рішень.

В ході дослідження були проаналізовані такі документи політики, як Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року, Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2014 рік, а

також регіональні програми, спрямовані на розвиток освіти, соціального захисту, житлово-комунального господарства, громадянського суспільства, книговидання та засобів масової інформації.

Крім того, були піддані експертизі такі інструменти політики, як Регламент діяльності ОДА, Регламент діяльності облради, Порядок розроблення регіональних цільових та комплексних програм, моніторингу та звітності про їх виконання, а також положення про підрозділи ОДА і облради, які є відповідальними за формування та виконання вказаних програм і за реалізацію державної політики у підвідомчих їм сферах.

Загалом було здійснено експертизу 18 нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів ОДА, облради, їх органів та структурних підрозділів. Результати цього аналізу доповнено даними експертного опитування представників ОДА, облради та інститутів громадянського суспільства (ІГС).

В ході дослідження встановлено, що місцева політика щодо залучення громадськості до процесів підготовки, прийняття та реалізації суспільно значущих управлінських рішень на рівні обласної публічної влади *не відповідає* сучасній державній політиці у цій сфері, а умови, що створені обласною владою, є малопридатними для участі громадян у формуванні та реалізації місцевої політики.

Даний висновок зроблено на основі таких результатів дослідження:

1) не забезпечена належним чином відкритість та прозорість діяльності органів обласної влади та її посадових осіб, оскільки немає постійного і повного інформування спільноти про управлінські суспільно-значущі рішення, що планує прийняти влада, та про хід виконання прийнятих рішень. Значна частина інформації, що розміщується на офіційних сайтах обласних органів публічної влади та їх підрозділів, є застарілою, роками не оновлюється. Майже відсутній механізм вільного (хай і обмеженого) доступу зацікавлених представників громадськості на сесії облради, засідання постійних комісій, апаратні та інші наради;

2) зворотній зв'язок від громадськості до влади обмежується зверненнями, які надходять від громадян та ІГС поштою та по телефонних «гарячих лініях», в ході особистих прийомів керівників і під час поодиноких та нерегулярних консультацій з громадськістю; при цьому неможливо зробити аналіз звернень громадян за попередні роки, оскільки архів цих даних не оприлюднено; не проводиться вивчення громадської думки за допомогою соціологічних досліджень, не робиться передбаченого урядовими актами системного аналізу змісту публікацій в ЗМІ та у мережі Інтернет;

3) громадський контроль, громадська експертиза діяльності та управлінських актів органів обласної влади на різних стадіях їхньої підготовки, прийняття та реалізації, не кажучи вже про громадську антикорупційну експертизу проектів актів органів влади, перебувають на зародковому рівні;

4) останнім часом в області помітно скоротилася кількість тих громадських та благодійних організацій, які здійснюють суспільно-корисну діяльність шляхом надання соціальних послуг та реалізації соціальних проектів. Правда, з появою потоку вимушених переселенців із АР Крим та зі Сходу України спостерігається активізація діяльності організацій, що займаються допомогою біженцям та переселенцям, а також державним та добровільним військовим підрозділам, які ведуть боротьбу з тероризмом на Донбасі. Разом із тим, через брак бюджетних коштів та відповідної мотивації у влади в 2014 році на обласному рівні практично не використовується механізм соціального замовлення;

5) через зменшення практичної підтримки розвитку ІГС з боку відповідних служб ОДА і облради загальмувалася робота зі створення владою сприятливих умов для формування і діяльності в області громадських та благодійних організацій, органів самоорганізації населення, інших ІГС. Зменшено кількість нежитлових приміщень, які надаються на пільгових умовах ІГС для їх статутної діяльності, майже не проводиться за рахунок бюджетних коштів часткова оплата вартості комунальних послуг та ін., а ухвалені у 2014 році зміни до чинної обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства взагалі позбавили частину її заходів фінансування;

6) діючі в області регіональні програми, регламенти, положення, інструкції та інші організаційно-правові документи, якими керуються у своїй роботі ОДА, облрада та їхні органи і структурні підрозділи, неповною мірою забезпечують залучення громадськості до формування та реалізації місцевої політики, оскільки не передбачають або навіть обмежують реальну можливість участі громадськості у процесах підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень. Крім того, положення про підрозділи ОДА та облради, які є відповідальними за формування та виконання вказаних програм і взагалі – за реалізацію державної політики у підвідомчих їм сферах – у більшості випадків не містять або містять недостатньою мірою норми, які мали би забезпечити участь організованої та неорганізованої громадськості в управлінні;

7) підвищення кваліфікації учасників владно-громадської взаємодії, зокрема цільове навчання державних службовців та службовців місцевого самоврядування обласного рівня механізмам співпраці влади і громадськості відбувається епізодично і охоплює надто вузьке коло осіб і не набуло системного характеру.

Істотною перешкодою, яка, на думку експертів, заважає налагодженню в регіоні конструктивної співпраці влади і громадськості, є в тому числі низький рівень професіоналізму та дієздатності багатьох ІГС та їхніх лідерів, які не завжди підкріплюють свою критичну позицію практичною, конструктивною участю в управлінських процесах.

Вказані вище ознаки виявленої проблеми підтверджуються даними *експертного опитування* представників ОДА, облради та ІГС, більшість з яких вважає, що обласні органи влади Одещини не створили необхідних умов для участі громадськості у процесах формування та реалізації місцевої політики, дієвість же усіх форм громадської участі оцінюється як переважно низька або середня. На думку опитаних, цьому заважає, головним чином, відсутність взаєморозуміння між органами влади і громадськістю та відсутність мотивації у сторін для налагодження їхньої співпраці.

Щоб виправити ситуацію, треба, на думку опитаних, змінити насамперед відношення керівників обласних органів влади та їх підрозділів до громадськості на партнерське, удосконалити місцеву нормативну базу, проводити просвітницьку, навчальну роботу серед громадських активістів і чиновників.

На основі зробленого аналізу громадські експерти запропонували низку *конкретних управлінських заходів* для органів обласної влади, органів державної влади та для ІГС. Зокрема, запропоновано утворити дві робочі групи – при ОДА та при облраді – за участю громадських експертів, які мають вивчити усі зауваження та пропозиції і підготувати комплексний пакет змін до чинних нормативних документів і програм. Про заходи, які запропоновані для реалізації силами громадськості (їх близько 30) і які через брак місця не потрапили до цієї публікації, можна дізнатись на сайті samoorg.com.ua.

Крім того, запропоновано утворити спеціальний консультативно-дорадчий орган – *Регіональну раду реформ* для підвищення ефективності реалізації державної політики реформ в Одеській області з урахуванням її регіональної специфіки і забезпечити на цій основі сталий розвиток Одещини. Одним із завдань Регіональної ради реформ має бути організація впровадження у життя комплексу заходів з розширення участі громадськості в управлінні місцевими справами та налагодження різних форм владно-громадської співпраці.

Системна реалізація усіх запропонованих заходів дозволить, на думку експертів, істотно розширити можливості та практику участі громадськості у формуванні та реалізації місцевої політики, зробить діяльність влади більш прозорою та ефективною, підвищить довіру до неї з боку населення.

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

головний спеціаліст відділу енергетики, енергозбереження та зв'язку
Департаменту житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури
Вінницької облдержадміністрації

УКРАЇНСЬКА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Україна здійснює складний демократичний перехід до політично організованого, відповідального суспільства нової якості, в якому поступово підвищується рівень ділової активності та політичної участі громадян, забезпечення їхніх прав і свобод, формується нова структура соціального простору. Відбувається комплексна модернізація українського суспільства, що являє собою концептуально спрямований процес його трансформації, свідоме намагання держави здійснювати якісні перетворення в усіх сферах суспільного життя на основі мобілізації національних ресурсів та з урахуванням досвіду розвинених країн. На сьогодні модернізація охопила всі сфери життєдіяльності соціуму і, насамперед, державно-політичну сферу з її ключовим елементом – системою державного управління. В таких умовах все актуальнішим стає дослідження світового досвіду, процесу становлення та сучасного стану вітчизняної системи державного управління, визначення основних тенденцій формування національної концепції модернізації системи державного управління, його нової парадигми та розробки на його основі нової моделі державного управління, адекватної українським реаліям і світовим тенденціям.

Теоретичною основою дослідження є праці зарубіжних та вітчизняних учених В.Авер'янова, Г.Атаманчука, В.Афанасьєва, В. Бакуменка, О. Барабашева, В.Дзюндзюка, В.Корженка, В. Князєва, В. Козбаненка, В. Мартиненка, Н. Мельтюхової, П. Надолішнього, Н. Нижник, О. Оболонського, Г.Одінцової, Л. Приходченко, Л. Сморгунова, Ю. Сурміна, В.Токовенко, В. Цвєткова, в яких здійснено соціально-філософський аналіз державного управління, проаналізована методологічна роль понять, категорій і принципів, парадигм в аналізі суспільних процесів. А також праці Г. Емерсона, А. Файоля, М. Вебера, Ф. Тейлора та їх послідовників Г. Форда, Д. Істона, Т. Парсонса та інших, в яких викладено універсальні правила, що містять загальні управлінські зв'язки і є запорукою підвищення продуктивності діяльності [6].

Аналіз процесу становлення української моделі державного управління приводить до висновку щодо природності демократії для України та її народу, що є вкрай важливим для сучасного процесу державотворення. За будь-якого державного правління, у будь-який час демократія на теренах сучасної України завжди була присутня й іноді мала досить розвинені форми. Широке залучення громадськості до процесу прийняття рішень було тим стрижнем, навколо якого будувалась українська ментальність та державність взагалі. Так, система місцевого самоврядування, яка почала розвиватися на теренах сучасної України ще в VIIII - X ст., як і адміністративно-територіальний поділ, може бути прикладом і сьогодні [5].

Порівняльний аналіз сучасного політичного розвитку України відповідно до теоретичних моделей демократичної модернізації дає підстави припустити, що трансформація її політичної системи в основному відбувається за алгоритмом, властивим країнам з авторитарно-тоталітарним минулим. Вона характеризується незавершеністю, нерівномірністю, нестійкістю багатьох процесів, відсутністю чіткої політичної доктрини, невисоким рівнем інтегрованості та політичної культури, наявністю великої кількості ризиків і відступів від базових варіантів перетворень. Аналіз структурної та функціональної адекватності політичної системи потребам суспільного розвитку свідчить про необхідність її подальшого реформування.

Тривалий час особливостями політичної модернізації українського суспільства було те, що здійснюючись за ініціативою держави та правлячої еліти, вона містить елементи авторитаризму та супроводжується конфліктами; раціоналізація владних систем та механізмів відбувається непослідовно; диференціація структури політичної системи суперечить її здатності до інтеграції, забезпечення рівноваги, політичної стабільності і соціального порядку; невисокий рівень політичної культури обмежує участь громадян у процесі прийняття і контролю виконаних рішень [3]. В такій ситуації пріоритетом для України має стати розвиток людини, особистості як найважливішого модернізаційного ресурсу суспільства.

На сучасному етапі соціально-економічного та політичного розвитку України особливого значення набуває формування основ нової культури взаємовідносин влади, бізнесу та громадянського суспільства [4]. Це пов'язано з тим, що у багатьох країнах світу публічні відносини у трикутнику «влада – бізнес – суспільство» є потужним джерелом розвитку економічної системи в цілому та умовою вирішення соціальних проблем зокрема. Однак інтереси великого бізнесу, держави та суспільства, як свідчить еволюція світової цивілізації у XX ст., не є ідентичними. Більше того, суперечності між ними досить часто призводили до соціальних потрясінь, фінансово-економічних криз тощо. У зв'язку з цим особливого значення для України набуває необхідність розробки та практичної реалізації механізму соціального партнерства як дієвого засобу прискорення суспільного розвитку.

Аналіз світового досвіду підходів до реформування державного управління (нового державного менеджменту, суспільно-політичні мережі, governance /врядування/), дозволяє здійснювати пошук власних шляхів реформування системи державного управління.

В рамках нового державного менеджменту реалізуються три ринкові моделі реформування державного управління: «вестмінстерська», «американська» та «гібридна» [7]. Для країн з перехідним суспільством найбільш характерна «гібридна» модель, яка орієнтується на результат, скорочення управлінських витрат, децентралізацію, надання якісних суспільних послуг, конкурентність, політичну відповідальність, відкритість і прозорість.

Стратегічною метою модернізації системи державного управління є створення властивої українським реаліям, ефективної, відкритої, підконтрольної народові системи публічного управління, спрямованої на задоволення потреб людей, підвищення рівня їхнього життя, забезпечення сталого, демократичного розвитку України. Заради досягнення цієї мети потрібно раціоналізувати виконавчу владу, реформувати місцеве самоврядування, змінити філософію управління, переорієнтувавши її з керування на регулювання і надання послуг.

Таким чином, зазначимо, що основними пріоритетами розвитку української моделі державного управління є те, що вона має базуватися на принципах соціально-комунікативної взаємодії демократичної держави і громадянського суспільства при вирішенні питань, що становлять загальний інтерес. Ключовими структурними елементами такої моделі має бути: органічне поєднання суб'єкт-об'єктного та суб'єкт-суб'єктного типів суспільних відносин з поступовим домінуванням другого типу; принципи відкритості та прозорості в управлінні; інноваційні механізми збалансування суспільних інтересів та досягнення порозуміння щодо важливих управлінських рішень; технології участі громадян у прийнятті та контролі виконання управлінських рішень; інституційні інструменти врахування співвідношення ціннісно-цільових орієнтирів, ментальних та інших світоглядних особливостей обох сторін управлінського процесу; мережеві системи надання якісних державних та громадських послуг, спрямованих на задоволення потреб споживачів; мобільна командна діяльність, яка оцінюється за результатами; механізми реального зворотного зв'язку на основі постійного діалогу з громадськістю.

Список використаних джерел.

1. Барышников Ю.Н. Модели управления [Електрон. ресурс]/ Ю.Н. Барышников; кафедра менеджмента российской академии государственной службы при Президенте Российской Федерации. – Режим доступу: http//www.koism.rags.ru/publ/articles/12.php.
2. Надолішній П.І. Національна традиція публічної влади й управління та її значення на етапі адміністративної реформи // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. Вип. 12. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – С. 40 – 58.
3. Пухкал О. Г. Модернізація системи державного управління в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні. - Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. - Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ, 2011.
4. Сурмін Ю. Тенденції розвитку державного управління/ Ю. Сурмін// Вісник НАДУ. – 2007. - №2. – С. 5-14.
5. Традиції демократичного врядування в історії українського державотворення : наук.-метод. матеріали / [авт. кол. : В. М. Князєв, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська та ін.] ; за заг. ред. В. М. Князєва. - К. : НАДУ, 2010. - 44 с.
6. Управление – это наука и искусство/ А. Файоль, Г.Эмерсон, Ф. Тэйлор, Г.Форд. – М., 1992. – С.12.
7. Шрьодер П. Нове публічне адміністрування або як досягнути ефективного урядування: [матеріали до семінару]/ П.Шрьодер. – Зігбург. – К., 2008. – 57 с.

ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Государство сильно сознательностью масс.
Оно сильно тогда, когда массы все знают, о
бо всем могут судить и идут на все сознательно.
В. И. Ленин

Комунікативна діяльність органів державної влади є вимогою часу, адже саме вона формує взаємовідносини між державою та суспільством. До того ж, в умовах переходу до інформаційного суспільства одним із завдань держави є забезпечення високого рівня причетності кожного громадянина до життя країни, суспільної солідарності та довіри до влади. Тим більше, у сучасних умовах суспільно-політичного розвитку належне інституційне забезпечення державної комунікативної політики стає чинником забезпечення безпеки держави.

В даний час основні функції з інформаційного супроводу діяльності держави в Україні розподілені між кількома уповноваженими органами в галузі інформації. Однак така практика має ряд істотних недоліків, в тому числі й розмивання відповідальності за ефективність кінцевого інформаційного продукту, існування тимчасового і смислового розриву між фактичною діяльністю та її інформаційним відображенням у ЗМІ. Відтак, в контексті адміністративно-політичної кризи цілком доречними видаються слова Віце-прем'єр-міністра України О.М. Сича: «Нам потрібний не лише аналітичний майданчик, який виявлятиме загрози, акумулюватиме меседжі центральних органів виконавчої влади і ретранслюватиме їх інформаційним агенціям. Нам потрібний штаб, який оперативно й адекватно реагуватиме на ворожі дії в українському інформаційному просторі [1]… Скоординована інформаційна політика органів влади це не контроль над інформаційним простором, а забезпечення за допомогою інформації єдності держави та непорушності державницьких засад» [2].

Протягом березня-квітня 2014 року було створено низку структур, покликаних надавати об'єктивну інформацію про події в Україні, протидіяти негативним інформаційним впливам на українських громадян та спотворенню міжнародного іміджу держави. Це *Український кризовий медіа-центр*, започаткований зусиллями провідних вітчизняних експертів у сфері міжнародних відносин, комунікацій та зв'язків з громадськістю, аби виконувати функцію публічного майданчика для виступів представників української влади, експертів, представників міжнародних організацій та дипломатичного корпусу з оперативними заявами та аналізом ситуації в країні [3]. *Об'єднаний інформаційно-аналітичний центр «Єдина Країна»*, створений на базі інформаційного агентства «Укрінформ», що має стати офіційним інформаційним ресурсом поширення оперативних повідомлень представників органів державної влади, які повинні сприйматися як офіційна позиція України щодо всіх подій російсько-українського протистояння [4]. *Інформаційно-аналітичний центр Ради національної безпеки і оборони України*, до основних завдань якого належать забезпечення аналітичного та прогнозного супроводження діяльності РНБО щодо здійснення координування діяльності органів виконавчої влади з питань національної безпеки в інформаційній сфері; підготовка пропозицій стосовно інформаційного супроводження діяльності органів виконавчої влади та правоохоронних органів щодо забезпечення стабілізації суспільно-політичної ситуації в Україні [5].

Невирішеність питань єдиного представника, кількість інституцій із розпорошеними та подеколи дублюючими функціями, виконання ними ситуативних завдань в єдиному стратегічному полі є свідченням неефективності функціонування наявної системи інформаційно-комунікативного забезпечення органів державної влади. Крім того, поділ питань реалізації та PR-супроводу між різними державними органами призводить до значного зниження ефективності заходів, що мають за мету поліпшення іміджу держави. Уповноважений орган у сфері інформації не завжди володіє повною інформацією і не знайомий з наявною галузевою специфікою, а інші державні органи, не мають відповідних повноважень і бюджетів для просування наявних досягнень. Також державними органами не повною мірою використовуються можливості нових технологій, внаслідок чого громадяни країни не отримують повсюдного доступу до наявної інформації про діяльність держави.

Слід зазначити, що на сьогодні питання комунікативної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, ЗМІ, громадськості розпорошені в низці нормативно-правових актів, частину з яких становлять рішення Кабінету Міністрів України. Через це важливі інструменти (консультації з громадськістю, громадська експертиза тощо) поширюються тільки на виконавчу гілку влади. Відсутні загальні стандарти інформаційного обміну між владою та громадськістю. Досі не визначеними залишаються механізми здійснення громадського контролю за діяльністю органів влади та організації процесу роз'яснювальної роботи.

У процесі формування державної комунікативної політики комплексне вирішення проблем її нормативно-правового та інституційного забезпечення має передувати заходам ситуативного реагування. До того ж, для підвищення ефективності реалізації державної комунікативної політики в Україні слід використовувати найкращий світовий досвід. Однак, якщо ми хочемо запозичувати міжнародний приклад щодо формування та реалізації державної комунікативної політики, то доцільно здійснювати його в руслі настанов А. Токвіля: «Не слід копіювати демократичні інститути, котрі Америка «створила для себе», але варто прагнути збагнути, «що нам підходить», варто не стільки запозичувати «приклади», скільки «набираючись розуму», запозичати «самі тільки принципи» [6; с. 22].

У зв'язку з цим, для збільшення ефективності реалізації комунікативної політики в Україні необхідно створити єдину структуру, яка буде відповідальна за інформаційну (в частині вироблення офіційної інформації щодо реалізації державної політики та управління)/комунікативну політику з підпорядкуванням прем'єр-міністру або першому віце-прем'єр-міністра. До її компетенції має належати, зокрема: а) координування комунікативних підрозділів центральних органів виконавчої влади; б) забезпечення комунікативного супроводу діяльності прем'єр-міністра / першого віце-прем'єр-міністра та Кабінету Міністрів в цілому; в) здійснення моніторингу інформації 24/7, що охоплює як відкриті, так і конфіденційні джерела (результатами моніторингу забезпечуватимуться Президент, депутати Верховної Ради, члени уряду); г) проведення досліджень громадської думки та забезпечення її врахування у процесі підготовки проектів рішень; д) супроводження реалізації державної комунікативної політики в цілому; е) забезпечення інформацією про Україну інших країн у співпраці з Міністерством закордонних справ, а також підтримка українських новинних служб за кордоном;

Крім того, на вимогу часу необхідно створити:

- колегіальний дорадчий орган з керівників комунікативних підрозділів центральних органів виконавчої влади при прем'єр-міністрі/першому віце-прем'єр-міністрі, що на систематичній основі вироблятиме відповідні рекомендації та вноситиме пропозиції;
- єдину професійну мережу спеціалістів з питань комунікації органів державної влади, створена з метою їх фахової підтримки та розвитку;
- механізм централізованих державних закупівель щодо комунікативних потреб органів влади;
- механізм спільних комунікативних заходів різних органів влади.

Список використаних джерел.

1. Олександр Сич: Інформація – така сама зброя, тільки іншого формату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247153466&cat_id=244276429 – Заголовок з екрану.
2. Олександр Сич: ЗМІ не мають бути лояльними до влади - вони повинні бути об'єктивними й поважати засади державності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247261779_– Заголовок з екрану.
3. Український кризовий медіа-центр інформуватиме світ про події в державі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukraiinskiy_krizoviy_media_tsentr_informuvatime_svit_pro_podiii_v_dergavi_1914819 – Заголовок з екрану.
4. «Інформаційна сфера потребує реформування у найкоротші строки», – голова Держкомтелерадіо Олег Наливайко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nsju.org/article/3342 – Заголовок з екрану.
5. Про Інформаційно-аналітичний центр: Указ Президента України №398/2014 12 від квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/documents/17330.html_– Заголовок з екрану.

6. Токвіль А. Про демократію в Америці: У двох / Перклад з французької Григорія Філіпчука та Михайла Москаленка / Передмова Андре Жардена. – К., Видавничий дім «Всесвіт», 1999. – 554 с .

МАЛЮГА МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Взаємодія органів державного управління з громадськістю є необхідною умовою їх ефективної та прозорої діяльності. Сучасне суспільство вимагає від влади відкритості, прозорості, наявності дієвого зворотного зв'язку. Особливої важливості це питання набуває після нещодавньої ратифікації Верховною Радою України Закону «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». В умовах подальшої європейської інтеграції України, яка є ключовим пріоритетом зовнішньої політики нашої держави, нагальним є проведення системних реформ в усіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС. Одним з таких пріоритетних завдань є питання залучення громадськості до процесу прийняття рішень і, як наслідок, досягнення ефективності та прозорості діяльності органів державної виконавчої влади.

Нагальним є вивчення та аналіз досвіду тих країн, які мають значні здобутки в побудові демократичних суспільств.

Інформаційний простір є ключовим для розвитку будь-якої країни. У ньому закладено можливості для стабілізації або дестабілізації соціосистеми. У нормальному, динамічному функціонуванні інформаційний простір є важелем у вирішенні певних проблем і, серед іншого, демократії і прозорості влади.

Комунікація в публічному управлінні (державна комунікація) – процес обміну інформацією органів державної влади й органів місцевого самоврядування між різними інституціями суспільства (суб'єктами комунікації) [2, с.273].

Ця взаємодія органів влади з громадськістю, може утримувати соціосистему у потрібних параметрах, може працювати на зміни.

Одним з визначень зв'язків з громадськістю є діяльність, що спрямована на досягнення взаєморозуміння між організаціями (урядовими структурами, підприємствами, політичними партіями, громадськими організаціями) та громадськістю [2, с.233].

Влада не тільки повинна брати участь у комунікаціях з населенням, вона повинна сама ініціювати нові типи комунікацій.

Український дослідник Г.Г.Почепцов вважає, що комунікації влади не лише підсилюють ефективність її роботи, вони є суттєвою її складовою. Наразі всі нові комунікативні професії приходять саме з сфери державного управління чи отримують там найвищі моменти власної реалізації [1].

На наших очах відбуваються принципові зміни в розвитку соціальних наук. Наразі, на перше місце вийшли науки, якими ми менш за все займаємося. Це нейронаука та теорія прийняття рішень тощо. Прийняття рішень є всюди: і в політиці, і в бізнесі, і у військовій справі. Відповідно, й держава намагається управляти не лише прийняттям державних рішень, а й прийняттям рішень особистих.

В США, Японії, ЄС, Швейцарії вкладаються значні кошти в розвиток нейронауки та її складових, проведення відповідних досліджень. Прогрес, який був досягнутий в нейровізуалізації протягом останніх 15-ти років дозволив значно просунутися вперед в нейронауці. Завдяки новим технологіям вивчення мозку наразі можливо розрізняти групи нейронів та різні неврологічні процеси, які задіяні в процесах мовлення, пам'яті, сприйняття, емоцій, прийняття рішень тощо.

На думку французьких науковців Алена Еренберга та П'єра-Анрі Кастеля «Мозок набув соціального значення, якого він не мав ще зовсім недавно. Цей успіх базується на ідеї, що справжня «біологія думки» буде загальнодоступною» [4, с.10].

Звичайно, в першу чергу, ці знання будуть використовуватися й використовуються в медицині з метою попередження та лікування різних хвороб мозку. Але на Заході активно ведуться роботи й щодо використання отриманих результатів поза межами медицини – в бізнесі (маркетинг, менеджмент), державному управлінні, політиці (створення позитивного іміджу, роботі з виборцями як до виборів так і після), охороні здоров'я (боротьба з тютюнопалінням і надмірною вагою), юриспруденції тощо.

В 2002 році, ізраїльсько-американський психолог Даніель Канеман отримав Нобелівську премію в галузі економіки за «використання психологічної методики в економічній науці, в особливості під час дослідження формування суджень та прийняття рішень в умовах невизначеності», в якій він пояснив ірраціональне відношення людини до ризику в прийнятті рішень та управлінні своєю поведінкою. Він відкрив очі широкій публіці та академічному світу на поведінкову економіку й показав необхідність відмови від подальшої розробки абстрактних моделей для передбачення поведінки карикатурних (уявних) індивідів, а насамперед необхідності розуміння поведінки реальних людей для подальшої розробки відповідних моделей.

Так скінчилася ера homo economicus, егоїста і людини без емоцій, яка не піддавалася соціальному впливу, мала безкінечну волю і знання, що допомагали їй приймати тільки оптимальні економічні рішення. Менш ідеалістичне бачення нової людини, яке прийшло йому на зміну, більш подобається політичній сфері. Барак Обама є прихильником нейроекономіки й багато провідних науковців у цій сфері є його близькими радниками. Те ж саме стосується й Девіда Камерона, очільника британського уряду. Ці експерти використовують невеликі психологічні недоліки своїх громадян (надлишок довіри, антипатію до ризиків, схильність до соціальних норм, інерцію до змін тощо) для орієнтування їх поведінки, залишаючи останнім право вибору. Ця стратегія наразі відома під іменем «nudges» (поштовхи, підштовхування) й полягає в підштовхуванні когось до здійснення певних дій [3].

З 2009 року у Франції в Центрі стратегічного аналізу при Прем'єр-міністрові діє програма «Нейронаука і політика», що має на меті вивчення впливу нових відкриттів у нейронауці на суспільство та питання етики, які з цим пов'язані. У Франції було проведено ряд парламентських слухань з цього питання й прийняті відповідні зміни до законодавства з метою уникнення зловживань у використанні нових знань.

Отже, наведена інформація дає підстави стверджувати, що питання модернізації механізмів взаємодії органів влади з громадськістю на основі вивчення міжнародного, зокрема французького досвіду, є актуальним для України.

Список використаних джерел.

1. Г.Почепцов Нові комунікативні можливості у сфері державного управління [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.osvita.mediasapiens.ua/print/material/8049
2. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011.

Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного управління, Національна академія державного управління при Президентові України.– Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.
3. Olivier Oullier Les neurosciences: un nouveau souffle pour les politiques publiques [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.pourlascience.fr/ewb_pages/f/fiche-article-les-neurosciences-un-nouveau-souffle-pour-les-politiques-publiques-24671.php
4. Rapport de l'Office parlementaire d'évaluation des choix scientifiques et technologiques sur l'impact et les enjeux des nouvelles technologies d'exploration et de thérapie du cerveau [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.senat.fr/rap/r11-476-1/r11-476-1.html

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри соціальних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія», к.політ.н.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ДІАЛОГУ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

З проголошенням незалежності в 1991 році Україна стала на шлях проведення низки політичних, соціально-економічних та правових реформ, які основною своєю метою мають розбудову сильної демократичної держави. Проте розвиток української держави є неможливим без вирішення основних проблем – ринкова економіка, правова держава, демократична політична система та громадянське суспільство.

Метою даного дослідження є аналіз особливостей діалогу між державою (органами державної влади) та громадянським суспільством на прикладі України на різних рівнях.

Громадянське суспільство та держава взаємопов'язані між собою, але дослідження означеної проблемної ситуації є неможливим без уточнення понять «держава» та «громадянське суспільство». Що стосується поняття «держава», то згідно з енциклопедичним словником, під «державою» слід розуміти «форму організації суспільного буття за допомогою законів, дія яких забезпечується відповідними суспільно-політичними і владними структурами, установами й організаціями. Держава характеризується трьома основними ознаками: 1) наявністю публічної влади, відокремленої від народу, що протистоїть йому (спирається на армію, поліцію, примусові організації; 2) наявністю податкової системи, тобто стягування з населення коштів для утримання органів державної влади; 3) поділом населення за територіальним, а не родовим принципом» [4, 182].

Що ж до феномену громадянського суспільства, то поняття «громадянське суспільство» в процесі еволюції зазнає безліч змін, в різних типах соціуму воно набуває специфічних рис, чим і пояснюється різноманіття підходів до розуміння його сутності. У науковій літературі найчастіше його розглядають: як рівень розвитку суспільства в цілому; як певну сферу недержавних зв'язків та інститутів; як стан культури чи свідомості громадян.

Зазначена характеристика понять «держава» та «громадянське суспільство» дає змогу погодитись з М.А. Бойчуком стосовно того, що вже тільки на порівнянні змісту термінів, існує стале протиріччя, оскільки: по-перше, вони об'єднують людей за різними принципами, а саме: громадянське суспільство – за родовим, а держава – за територіальним принципом; по-друге, – за складом учасників, оскільки до держави входять державні службовці та представники силових структур, а до громадянського суспільства – усі інші.

Проте, в сучасних умовах трансформації суспільства, все більше актуальності набуває розвиток відносин «держава – громадянське суспільство», які забезпечують зв'язок вертикальних та горизонтальних суспільних відносин.

Аналіз сучасної ліберальної теорії дає змогу розглядати громадянське суспільство як незалежну від держави, але остання охороняє сферу соціальної взаємодії. З точки зору Ю.Г. Павленко «певна напруга у відносинах громадянське суспільство - держава в рамках даних уявлень випливає з мінімізації ролі держави і акцентування самостійності індивідів і груп, які самі знають, що приведе їх до благополуччя і процвітання» [3].

Цікавими є погляди Дж. Кіна та Ю. Хабермаса на взаємодію держави та громадянського суспільства. Дж. Кін зазначає,що реалізація принципів рівності та свободи, можлива лише при обмеженні функцій держави та розширення сфери діяльності громадянського суспільства. А на думку Ю. Хабермаса, важливу роль у відносинах між державою та громадянським суспільством відіграє так звана публічна сфера. Ю. Хабермас характеризує публічну сферу як структуру комунікацій, вкорінених в «світі життя» шляхом мережі різного роду об'єднань громадянського суспільства. Саме в цій структурі комунікацій проявляються конфлікти, які вирішуються за допомогою політичної системи. Роль даної сфери полягає в артикуляції проблем та передачі їх від громадянського суспільства державі. Завдяки публічній сфері чи

громадському простору громадяни можуть виконувати свою роль, що витікає із приналежності до певного політичного спільноті, висловлюючи свою думку і беручи участь у дискусіях з нагальних проблем.

Можна зазначити, що держава та громадянське суспільство доповнюють один одного, а разом вони виконують необхідну функцію механізмів адаптації політичної системи суспільства

Якщо ж аналізувати діалог між владою та громадянським суспільством в українській державі, то він буде мати свої специфічні риси, які обумовлені умовами становлення та особливостями розвитку громадянського суспільства в країні. Серед проблем, з якими зіткнулася Україна була і є до сьогодні проблема недосконалої владної організації і неефективної діяльності влади.

Коріння проблеми справедливо можна також побачити й в відсутності відповідальності влади перед народом. Одним з провідних засобів в вирішенні цієї проблеми є подальший розвиток демократичних інститутів, вільних виборів, а також – розвитку конкурентної партійної системи, яка б забезпечувала б зв'язок між громадянським суспільством та державою.

Що ж до удосконалення діалогу між державою та громадянським суспільством, то це можливо за умов:

- існування розвиненого політичного управління (системи суб'єкт-об'єктних відносин, які пов'язані між собою владними відносинами та зворотним зв'язком), де громадянське суспільство виступає важливою складовою. А високий рівень ефективності здійснення політичного управління забезпечується зворотним зв'язком між владою та громадянським суспільством;
- появи організуючої сили (інституту), яка б сприяла інституціоналізації нових форм зазначеного діалогу. В якості такої сили були б поєднані зусилля уряду країни, представників регіональних та місцевих органів влади (самоуправління), а також активна участь громадян держави як безпосередньо, так й через створені ними організації громадянського суспільства. Крім цього мова йде про створення в додаток до владної «вертикалі» - суспільної вертикалі, яка виконувала б роль каналу інформування національного рівня влади про необхідність прийняття тих чи інших політичних рішень, які не можливо прийняти на місцевому чи регіональному рівнях. В такому разі владна «вертикаль» та суспільна «вертикаль» могли б як ефективно впливати на суспільну думку через ЗМІ, так й виступати засобом впливу як на владу, державні та муніципальні органи.

Список використаних джерел.

1. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії: Монографія. / М. А. Бойчук – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 211 с.
2. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення / Джон Кін ; пер. з англ. О. Гриценко. – К. : К.І.С., 2000. – 191 с.
3. Павленко Ю. Г. Гражданское общество: теория, модели, перспективы [Электронный ресурс] / Ю. Г. Павленко – Режим доступа: http://www.mnepu.ru/science/civil_society/?id=1133&page=1
4. Філософія політики: Короткий енциклопедичний словник / Авт.–упоряд.: В. П. Андрущенко та ін. – К. : Знання України, 2002. – 670 с.
5. Habermas J. Between Facts and Norms: Contributions in Discourse Theory of Law and Democracy [Електронний ресурс] / J. Habermas - Cambridge Mass., 1996. – 631 p. – Режим доступу: http://blogs.unpad.ac.id/teddykw/files/2012/07/Jürgen-Habermas-Between-Facts-and-Norms.pdf

МИТРОФАНОВ ОЛЕКСІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У вітчизняній науковій літературі міжсекторному партнерству присвячено чимало публікацій. Але наявна база знань у цій сфері відображає переважно окремі сторони цього процесу, окремі галузі, або ж окремі форми такого партнерства.

Серед багатьох авторів, які з різних позицій вивчали міжсекторне партнерства, зокрема, міжсекторне соціальне партнерства, слід назвати: З. Балабаєву, С. Наумкіну (політологія), Е. Гансову, В. Скуратівського (соціологія), Г. Задорожного, В. Кривошеєва, О. Ковригу, А. Колодій, А. Крупника, В. Лісового, В. Мартиненка, П. Надолішнього, Н. Піроженко, Л. Приходченко, В. Токовенко, С. Рябова, В. Ситника, (державне управління), М. Горожанкіну (політологія) та ін.

На сьогоднішній день є проблеми в нескоординованості дій органів публічної влади, бізнес-структур та інститутів громадянського суспільства на місцевому рівні при вирішенні соціальних проблем певної території, під якими розуміються повністю або частково незадоволені соціальні потреби та інтереси населення [3, с. 581].

За визнанням самого уряду, система місцевого самоврядування не задовольняє потреб суспільства, адже діяльність органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації та захисту прав. На низькому рівні залишаються якість та доступність надання населенню адміністративних, соціальних та інших послуг органів місцевого самоврядування й утвореними ними комунальними установами та організаціями [2].

Вихід бачиться у включенні в систему соціально-економічного розвитку та в політику суспільних реформ потужного ресурсу самого суспільства – у вигляді ініціативи, фізичних, інтелектуальних, духовних, організаційних, а також матеріально-технічних і фінансових ресурсів населення, бізнесу, соціальних груп та громадських інституцій, що представляють інтереси цих груп. Залучення цих ресурсів має відбуватись через механізми міжсекторної взаємодії.

Серед таких механізмів в Україні застосовується: соціальне партнерство, яке охоплює, головним чином, сферу соціально-трудових відносин на основі трипартизму; державно-приватне партнерство, яке дедалі розповсюджуються у бізнес-середовищі і сфері соціально-економічних відносин; міжсекторне соціальне партнерство, яке охоплює відносини між органами публічної влади, бізнесу і громадянського суспільства.

Міжсекторне партнерство розглядається як союз трьох секторів: державного, бізнесового і сектора неприбуткових недержавних організацій. Сьогодні кожен с цих секторів хоча і володіє певними ресурсами, але жоден з них не здатний «витягти» наше суспільство з економічної та соціальної кризи.

Державні органи та установи володіють певними владними ресурсами, проте їм зазвичай не вистачає бюджетних коштів та інших ресурсів, а також широкої суспільної підтримки, щоб перетворити свої повноваження у благополуччя української громади.

Для розвитку українського суспільства вкрай важливо об'єднати всі види ресурсів, якими володіють три сектори цього співтовариства, які доповнюють один одного. Саме міжсекторне партнерство має створити для цього належні умови.

Слід зазначити, що особливого значення усі види міжсекторного партнерства набувають саме на місцевому рівні, зокрема, на рівні місцевого самоврядування. Оскільки на цьому рівні соціальна політика є найбільш наближеною до потреб та інтересів людей [5]. Саме на цьому рівні можливо забезпечити умови для участі громадськості та малого і середнього бізнесу у вирішенні місцевих проблем та здійснення суспільних перетворень. Зокрема, включити громадський контроль як зовнішню незалежну оцінку соціальної результативності дій влади у сферах трудових та соціальних відносин. А це має забезпечити підвищення рівня суспільної довіри до влади як умову для ефективного управління сталим розвитком територіальних громад.

Список використаних джерел.

1. Про національну раду соціального партнерства: указ Президента України від 27 квітня 1995 р № 151/93. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/151/93
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80.
3. Іжа М.М. Проблема в державному управлінні // Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Піроженко Н.В. Механізми становлення та розвитку соціального партнерства органів публічної влади та неурядових некомерційних організацій // Автореферат дис… кандидата наук з державного управління: 25.00.02. – Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Одеса, 2007. – 17 с.
5. А. Крупник, О. Гунькіна. Підвищення соціальної адекватності діяльності органів публічної влади на місцевому рівні на основі їх взаємодії із громадськістю // Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (12 грудня 2013 р., м. Київ) / упоряд. В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк; за заг. ред. О. А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2014. – 192 с. – (Сер. «Громадянське суспільство», вип. 1). С. 158-164. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Gromada_Ukraine-119ff.pdf

МИХАЙЛОВ АРТЕМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

помічник-консультант народного депутата України

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБУМОВЛЕНОСТІ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЯК СКЛАДОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Процеси організації та самоорганізації державного управління, обумовленість причинно-наслідкових зв'язків в них ще мало досліджені як складові методології державного управління. Складний, багаторівневий характер досліджуваного феномена потребує його комплексного аналізу у контексті сучасних теорій суспільного розвитку й державного управління.

Обґрунтування розвитку та подальшої оптимізації причинно-наслідкового взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління потребувало поєднання гуманістичної, інформаційної, комунікаційної та синергетичної парадигм. Серед зарубіжних наукових джерел в даному контексті особливий інтерес становлять теорії: соціального становлення (П. Штомпка), структурації (Е. Гіденс), соціального поля (П. Бурдьє); довіри та соціального капіталу (М. Вулкок, Б. Колер-Кох, Р. Патнам, А. Селігман, А. де Токвіль); політичного поля та нової бюрократії (М. Крозь'є), інституціональної самоорганізації суспільства (П. Бергер); громадянського суспільства (Дж. Кін) та ін.

Ідеї саморозвитку систем державного управління, встановлення в них балансу організації та самоорганізації з метою більш ефективної реалізації функцій держави, а також пропозиції щодо впровадження відповідних механізмів містяться у наукових працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема: В.Б. Авер'янова, Н.В. Адубецької, Л.В. Антонової, В.Д. Бакуменка, М.О. Багмета і Г.В. Коваль, О.Л. Валевського, В.В. Голубь, Ю.Г. Кальниша, В.М. Князєва, С.В. Сороки, П.І. Надолішнього, С.М. Серьогіна, В.В. Тертички, В.П. Троня, І.І. Черленяка, Ю.П. Шарова та ін.

Наявні результати наукових розвідок потребують додаткового аналізу та узагальнення в частині обґрунтування причинно-наслідкового взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління, пошуку шляхів його

оптимізації, розроблення методологічних засобів та науково-практичних рекомендацій на цій основі для підвищення ефективності державного управління в Україні.

Для виявлення та з'ясування ролі та місця методологічних засобів обґрунтування та реалізації причинно-наслідкового взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління запропоновано базову модель причинно-наслідкового взаємозв'язку функціонального поля держави та зміни стану життєдіяльності суспільства.

На підставі цієї моделі виявлено, що такий взаємозв'язок:

по-перше, є суттєвою складовою частиною причинно-наслідкового взаємозв'язку функціонального поля держави та зміни стану життєдіяльності суспільства;

по-друге, складається з низки проміжних блоків-ланок, серед яких: «функціональне поле держави», «виділення поля суспільних проблем», «виявлення проблемних ситуацій у полі суспільних проблем», «прийняття рішень системою державного управління», «реалізація рішень системою державного управління», «застосування механізмів державного управління»;

по-третє, можна представити у вигляді двох основних блоків «причинного» та «наслідкового», до першого з яких відносяться блоки-ланки причинного характеру, а саме: «функціональне поле держави», «виділення поля суспільних проблем», «виявлення проблемних ситуацій у полі суспільних проблем», а до другого - проміжні блоки-ланки наслідкового характеру, в т.ч.: «прийняття рішень системою державного управління», «реалізація рішень системою державного управління», «механізми державного управління»;

по-четверте, його кінцевим наслідком-результатом є зміна стану життєдіяльності суспільства.

Розкрито логіку застосування запропонованої базової моделі та сутність кожного з її проміжних блоків-ланок на прикладі макроекономічної функції держави.

Виявлені базова модель та принципи дають достатньо певне уявлення щодо загального поля методологічних засобів причинно-наслідкового взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління, яке завжди є відкритим для поповнення у зв'язку з об'єктивними змінами державного управління відповідно до суспільних змін та впливів глобалізаційних процесів.

Список використаних джерел.

1. Адубецька Н.В. Аналіз сучасного наукового доробку щодо функцій держави та механізмів державного управління / Н.В. Адубецька // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – Херсон : Вип. 1. (8), 2013.

2. Михайлов А.О. Концептуальні засади оптимізації взаємозв'язку функцій держави та механізмів державного управління в Україні / А. О. Михайлов // Державне будівництво. – Х. : ХаРІДУ, 2014, – вип. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/index.html.

МУРКОВИЧ ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах подальшого удосконалення здійснення публічної влади в Україні постала надзвичайно складна проблема реформування місцевого управління, вдосконалення форм та методів його здійснення. Зважаючи на це, розвиток інституту місцевого самоврядування є важливим кроком до демократизації суспільного життя. Важливість цього процесу обумовлена й тим, що саме місцеве самоврядування виступає важливою складовою механізму реалізації прав людини на місцевому рівні.

Світова спільнота сьогодні в цілому формулює основні вимоги до здійснення місцевого самоврядування, які відповідають базовим ознакам демократичних держав, напрацьовані протягом багатьох століть. На кожному етапі історичного розвитку змінювався характер і масштаби місцевого самоврядування. Певні об'єктивні і суб'єктивні чинники функціонування народовладдя сприяли зростанню політичної свідомості і політичної культури населення і як наслідок – чинили продуктивний вплив на покращення громадівського самоврядування.

Для цілісного, усебічного і об'єктивного пізнання здійснення місцевого самоврядування членами територіальної громади слід враховувати історичний чинник. Це дозволяє, по-перше, розглядати самоврядування як єдиний процес його виникнення, формування і розвитку у всій його різноманітності. По-друге, аналіз еволюції громадівського самоуправління дає можливість виділити в загальному історичному русі важливі моменти та виокремити етапи, що якісно відрізняються, зважаючи на різні політико-правові і соціально-економічні параметри. По-третє, попри радикальні зміни парадигм в історії країн світу, принцип історизму вимагає оцінювати розвиток самоврядування на кожному етапі за законами конкретної епохи, тому ретроспективний аналіз форм діяльності членів територіальної громади дозволяє простежити спадкоємність упродовж багатьох десятків років історії самоврядування. Виявлені загальні тенденції щодо розвитку форм участі населення у вирішенні місцевих справ дозволить при проведенні подальших реформ врахувати попередній позитивний досвід та використати здобутки.

Самоврядування є притаманним людському суспільству. Воно на певних етапах відповідає його потребам, починаючи з самих ранніх стадій розвитку до того часу, поки залишається значним, а частіше й головним елементом системи управління. Ця конструкція змінюється з часом, що пов'язано з укріпленням держави і поступовим її відчуженням від суспільства. Місцеве самоврядування в Україні має давню історію. Як і багато інших суспільно-політичних інститутів нашої країни, воно розвивалося нерівномірно та досить самобутньо, його результати не завжди і не у всьому були схожі на становлення цього явища в Європі. Проте різке протиставлення вітчизняного досвіду

зарубіжному не є вірним, тому що принципи громадянської активності населення, що реалізовувалися в демократичних державах та Україні за змістом були схожими, особливо враховуючи європейські впливи на здійснення вітчизняного міського самоврядування.

Серед найважливіших особливостей вітчизняного історичного шляху є те, що країна упродовж століть розвивалася в досить складній геополітичній обстановці, була об'єктом багатовікової агресії спочатку з боку кочових народів, а потім інших країн, що відбилося на історичному розвитку держави й умовах розвитку місцевого самоврядування. Незважаючи на це, вітчизняні традиції місцевого самоврядування мають глибокі корені, що обумовлено об'єктивними історичними причинами.

Застосування різних критеріїв дозволило науковцям запропонувати різні види періодизацій розвитку місцевого самоврядування. Так, І. Грицяк виділяє періоди зародження, становлення й розвитку вітчизняних форм місцевого самоврядування; європеїзації місцевого самоврядування; русифікації українського місцевого самоврядування; українізації місцевого самоврядування [1, с. 54]. На думку В. Кравченка, місцеве самоврядування пройшло свій шлях, починаючи з зародження та розвитку зачатків місцевого самоврядування в епоху середньовіччя (X – XVII ст.), продовжуючи становлення місцевого самоврядування у загальноімперських формах (XVIII – початок XX ст.), розвитку місцевого управління за радянських часів та відновлення місцевого самоврядування після 1990 р. [2, с. 12]. Як вважає В. Пархоменко, історія місцевого самоврядування має бути поділена на: найдавніші часи; середньовіччя; козацькі часи; земські реформи царів; місцеве самоврядування в Галичині (друга половина XIX – початок XX ст.); самоврядування в революційну добу; період «влади Рад»; самоврядування в Галичині в міжвоєнний період [3, с. 8 – 14].

Як вбачається, серед основних віх формування місцевої безпосередньої демократії в Україні слід відзначити: самоврядування на Русі у вигляді вічової демократії; запровадження та дія норм магдебурзького права; міське та земське самоврядування кінця XIX ст. Слід відзначити, що вже на початку становлення Київської держави визначилися загальні риси місцевого самоврядування, його основні форми, ознаки і деякі параметри взаємодії з центральною владою; безпосередня участь народу в місцевому самоврядуванні; виборність посадовців; залежність і підпорядкування з певного кола питань від центральної влади; самостійність у вирішенні завдань місцевого значення.

Рання вбудованість територіальної громади в систему державного управління, її залежність від держави та регулювання її діяльності є історичною особливістю українського місцевого самоврядування. Жоден з періодів в історії Української держави неможливо вважати вільним від елементів місцевого самоврядування. Навіть у періоди найбільшого розквіту державного централізованого управління елементи самоуправління зберігалися в міських та сільських громадах, що були і є основою територіального самоуправління.

Ретроспективний аналіз засвідчує, що участь членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення складає певну систему, яка являє собою сукупність організаційних форм та інститутів прямого самоуправління, за допомогою яких реалізуються принципи та функції місцевого самоврядування. Така діяльність має бути організаційно забезпечена сукупністю методів і заходів, що регламентують взаємодію членів територіальної громади між собою, з органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади у процесі вирішення питань місцевого значення. Крім того, така участь можлива за умови нормативного закріплення чітко окреслених організаційних форм на законодавчому рівні, наділенні місцевих органів влади відповідними повноваженнями щодо залучення населення до безпосередньої участі у процесах місцевої демократії.

Конституційне закріплення за територіальною громадою статусу суб'єкта місцевого самоврядування на сучасному етапі означає, що її члени також є учасниками управлінського процесу на локальному рівні. Нині розвиток місцевої демократії в Україні характеризується підвищенням ролі членів територіальної громади у процесі прийняття органами місцевого самоврядування управлінських рішень. Місцеві ради намагаються налагоджувати співробітництво з членами територіальних громад, залучати їх до спільних заходів з метою розв'язання нагальних проблем. Подальший розвиток партнерства органів місцевого самоврядування з населенням повинен стати запорукою вирішення найбільш актуальних питань, що хвилюють жителів.

Список використаних джерел.

1. Грицяк І. Місцеве самоврядування України в історії та сучасності / І. Грицяк // Вісник УАДУ. – 1996. – № 1. – С. 53 – 67.

2. Кравченко В. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права) : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. – К. : «Арарат-центр», 2001. – 176 с.

3. Пархоменко В. Історичні корені місцевого самоврядування в Україні / В. Пархоменко // Аспекти самоврядування. – 1998. – № 1. – С. 8 – 14.

ОРЛОВА АЛЛА ІВАНІВНА

заступник начальника *управління по комунікаціях з громадськістю*
Одеської облдержадміністрації, експерт Одеського суспільного інституту соціальних технологій

СПРИЯННЯ АКТИВНОМУ ДОВГОЛІТТЮ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Згідно прогнозам Всесвітньої організації охорони здоров'я, до 2050 року кожен другий мешканець планети перетне 60-літній рубіж [1]. А за демографічними прогнозами Держстату, до 2025 року в нашій країні на одного працюючого громадянина України буде приходитись один пенсіонер [2, с. 6]. Про темпи старіння населення України свідчить, зокрема, зміна його середнього віку: якщо на початок 1994 року середній вік населення складав 37,1 року, у 2004 році – 39,3, то вже у 2014 році – 40,6 року [3]. Зростає і доля людей похилого віку (65 і старше). Так, за даними

Держстату України, станом на початок 2014 року доля осіб вказаної вікової категорії складала в країні 15,3%, у той час, коли в 1994 році – 13,3%.

В нинішніх умовах людина у віці 60-65 років, яка виходить на пенсію, частіше за все є ще досить енергійною особою, яка має значний фізичний та інтелектуальний потенціал. Головною відмінністю пенсіонера є поява вільного часу, який можна і потрібно продуктивно використати. У пізнанні нового – сенс людського життя і одночасно засіб його довготривалості. Навіть існує теорія старіння, яка наполягає на тому, що тривалість життя збільшує конкретні причини не помирати. Неперервна мотивація людей літнього віку в процесі надання їм освітніх послуг дозволяє розкрити перед ними нові грані власної самореалізації і самовизначення, забезпечити адаптацію до сучасних умов життєдіяльності, що запобігає їхньому «соціальному виключенню» [1, с. 6].

Державна політика по відношенню до людей похилого віку визначена у Конституції та низці законів України. Так, Конституція України (ст. 23) закріплює за кожною людиною право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей. Кожен має право на освіту (ст. 53), при цьому держава забезпечує доступність і безоплатність різних форм навчання.

Закон України «Про основні засади державної політики щодо ветеранів праці та громадян похилого віку» [3] встановлює обов'язок держави гарантувати кожному громадянину похилого віку, крім належного рівня життя, задоволення різноманітних життєвих потреб, надання різних видів допомоги шляхом: реалізації права на працю відповідно до професійної підготовки, трудових навичок із урахуванням стану здоров'я, створення умов для підтримання здоров'я і активного довголіття.

Згідно з новими дослідженнями, людина припиняє дорослішати до 40-річного віку, а інтелект людини досягає свого піку приблизно в 67 років [1]. Але важливе не просто довге життя, потрібно, щоб воно було активним. Розв'язання цього завдання, а також завдань соціалізації та адаптації людей похилого віку Мінсоцполітики вбачає у впровадженні нової соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку» на базі територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Вперше навчальний заклад для людей похилого віку було створено в м. Тулузі (Франція) у 1973 році, який було названо Університет третього віку. Ця ідея швидко розповсюдилась у багатьох країнах світу: У Польщі на даний момент існує 110 таких закладів, де навчається 25 тисяч слухачів; у Німеччині у 60 закладах навчаються понад 30 тисяч людей літнього віку; у Китаї налічується 6 тисяч Університетів третього віку і 1 млн. слухачів. З 1976 року в світі діє Міжнародна асоціація Університетів третього віку, яка об'єднує в усьому світі приблизно 2 млн. 200 тисяч студентів пенсійного віку [5]. У багатьох країнах до 80% дорослого населення охоплено різними формами освіти, а в Україні цей показник поки що невисокий (28%). А що стосується людей літнього віку, то він поки що зовсім незначний [2].

Розв'язання завдань соціалізації і адаптації людей похилого віку Мінсоцполітики вбачає у впровадженні нової соціально-педагогічної послуги – Університету третього віку (наказ від 25 серпня 2011 року № 326 [6]). Впровадження зазначеної програми було ініційовано громадською організацією «Філософія Серця» та спрямоване на створення в Україні системи безперервної, неформальної освіти для людей передпенсійного та пенсійного віку на базі територіальних центрів соціального обслуговування. Затверджено Методичні рекомендації щодо організації соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку» у терцентрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Відповідно до наказу Мінсоцполітики, в 2013 році пілотні проекти було запроваджено у Вінницькій, Одеській та Житомирській областях. Під час реалізації даної частини проекту відкрито 8 факультетів на базі територіальних центрів соціального обслуговування у містах Вінниця, Козятин, Хмільник, Житомир, Ізмаїл та Рені, навчено комп'ютерній грамотності 50 слухачів з числа людей пенсійного віку. Планується цей досвід розповсюдити далі для всіх територіальних центрів соціального обслуговування на території України.

Партнером проекту з боку соціально-відповідального бізнесу стала компанія ООО «Видавництво Розумники», що є розробником мультімедійної програми з інтелектуальним кабінетом керівника (ІКК), на основі якої будуть проводитися навчання людей пенсійного віку. Планується, що результатом проекту стане відкриття на базі територіальних центрів соціального обслуговування більше ніж 350 факультетів комп'ютерної грамотності на навчання біля 20 000 тисяч слухачів передпенсійного та пенсійного віку на рік.

Даний проект є частиною Концепції соціального розвитку України на 2013-2023 роки, яку розробляло Міністерство соціальної політики за участю громадськості, який став дієвим механізмом для продовження соціальної активності громадян України, що досягли передпенсійного та пенсійного віку.

Навчання людей похилого віку в Україні є інноваційним проектом, що має на меті практичну реалізацію принципу навчання впродовж всього життя. Відповідно до меморандуму безперервної освіти Європейського Союзу, освітні системи повинні вміти гнучко адаптуватися до сучасних умов. Сьогодні концепція навчання впродовж всього життя прийнята і здійснюється в більшості розвинутих країн світу.

В більшості областей Університети третього віку створені за ініціативою управлінь соціального захисту обласного та міського рівня або НДО і діють на базі територіальних центрів зайнятості населення. Розбудова інфраструктури соціальної сфери та забезпечення нової якості життя населення має поєднати спільні зусилля для створення достойних умов життя та розвитку кожного громадянина і його родини.

Список використаних джерел.

1. А.И. Пальцев. Живите долго! Стратегия активного долголетия в деятельности Компании АРГО // Потребительское общество АРГО

2. С.П. Архипова. Організаційно-педагогічні аспекти надання освітніх послуг в умовах Університету третього віку / С. П. Архипова // Освіта дорослих як фактор розвитку дорослої людини в умовах сучасних соціальних змін. – Черкаси, 2012. – С. 6-13. – Режим доступу: http://iconf.univer.ck.ua/attachments/article/3/od-2012-s-6.pdf

3. Демографічний паспорт – Україна. Розподіл постійного населення за основними віковими групами / Держстат України, 2014. – Режим доступу: http:// database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files /pasport.files/pasport/00/00_02_04.htm

4. Про основні засади державної політики щодо ветеранів праці та громадян похилого віку: Закон України від 16.12.1993 № 3721-XII. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3721-12

5. Кузнецов А. И. Университет третьего возраста – совместный проект БИЭФ и Министерства социальной политики и труда Правительства Калининградской области РФ / А. И. Кузнецов // Балтийский экономический журнал. – 2009. – № 2. – С. 165-172.

6. Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку»: наказ Міністерства соціальної політики України від 25 серпня 2011 року № 326. – Режим доступу: http://document.ua/pro-vprovadzhennja-socialno-pedagogichnoyi-poslugi-universit-doc72450.html

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Протягом 20 років державні закупівлі асоціювалися з непрозорістю, лобізмом. За останні 4 роки це явище носило масовий характер. Близько 75% бюджетних асигнувань,які виділяються на державні закупівлі, розкрадалися. Йдеться про 150 млрд грн на рік. Попередня влада вивела всі державні підприємства з процедури державних закупівель. Щоб поліпшити ситуацію в сфері держзакупівель, у квітні 2014 прийнято нову редакцію Закону про державні закупівлі, але навіть після прийняття в чиновників залишилися можливості для вчинення корупції.

Як зазначив Міністер юстиції України П.Петренко: «Основним недоліком цього закону є складна бюрократична процедура закупівлі, вона фіксує паперову процедуру, чиновник може впливати на процедуру. Наші чиновники вміють все обкладати паперами, і наслідки від цього не на користь держави. Тому залишається ризик корупції, адже не змінилися і чиновники середнього рівня. Вони не мають мотивації працювати чесно» [1].

Незадовільний стан системи державних закупівель в даний час тільки підкреслює гостроту проблеми недостатньої ефективності інститутів державного контролю. Згідно з повідомленням Генеральної прокуратури України, під час проведення перевірок у сфері державних закупівель органами прокуратури було виявлено такі порушення, як:

- підробка документів членами комітетів конкурсних торгів та учасниками процедур закупівель;
- здійснення поділу предмету закупівлі;
- здійснення закупівель без застосування процедур, визначених Законом;
- завищення обсягів та вартості предмету закупівлі;
- здійснення закупівель за завищеними цінами;
- допущення до оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників процедури закупівлі, які не відповідають вимогам документації конкурсних торгів;
- допущення до оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників, які є пов’язаними особами з іншими учасниками процедури закупівлі.

На думку Генеральної прокуратури України, зазначені порушення стали можливими через неналежний контроль органів Держказначейства, Держфінінспекцції та Антимонопольного комітету України за додержанням законодавства у сфері державних закупівель [4].

Сучасний період розвитку українського суспільства характеризується не тільки процесами різкого збільшення соціально-економічних проблем, а й посиленням ролі громадськості у пошуку шляхів їх вирішення. І ті події, які сьогодні відбуваються в соціально-політичному житті України є яскравим тому підтвердженням.

Такий феномен, як *громадський контроль*, протягом багатьох років досліджується представниками різних галузей наукових знань. Найбільш активно він розроблявся в рамках управлінських наук. У результаті були сформульовані і обґрунтовані визначення контролю як діяльності, насамперед інститутів громадянського суспільства та окремих громадян, серцевиною якої є механізм зворотного зв’язку і, яка спрямована на встановлення відповідності дій органів державної влади нормам законодавства та потребам та інтересам суспільства, а також на коригування виявлених відхилень.

У сфері державних закупівель громадський контроль забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо їх проведення, яка підлягає оприлюдненню відповідно до базового Закону (ст. 9) [2]. При цьому замовники та учасники процедур закупівель та Уповноважений орган повинні сприяти залученню громадськості до здійснення контролю у сфері закупівель відповідно до законів України «Про громадські об’єднання», «Про звернення громадян» та «Про інформацію». Водночас громадяни та громадські організації та їх спілки не мають права втручатися в діяльність Уповноваженого органу та процедуру визначення замовником переможця торгів.

Відповідно до ст. 9 нової редакції базового Закону, під час проведення процедур розкриття пропозицій конкурсних торгів мають право бути присутніми представники засобів масової інформації та уповноважені представники громадських об’єднань. Замовники зобов’язані забезпечити безперешкодний доступ представників засобів масової інформації та громадських об’єднань на їхню вимогу до процедури розкриття пропозицій конкурсних торгів та право на фіксацію технічними засобами [2].

За останні роки в Україні накопичено значний досвід, що є яскравим свідченням про величезну силу спільної роботи громадськості. Так, неможн не погодитись з ініціативою сайту «Наші гроші» про необхідність пильної уваги з боку громадських діячів з метою попередження правопорушень при проведенні закупівлі по виконанню робіт з будівництва триповерхової дитячої поліклініки на 550 відвідувань у зміну за адресою: м.Одеса, мкр. III-4-3 жилого масиву ім.Котовського, яке за два роки подорожчало у двічі до 40 мільйонів.

Проведення даної закупівлі оголошено управлінням капітального будівництва Одеської міськради. Відповідно до інформації «Вісника державних закупівель» від 8 серпня 2014 р., очікувана вартість угоди складає 39,98 млн грн. Розкриття конкурсних пропозицій планується на 9 вересня.

Зрозумілу тривогу громадськості викликає той факт, що, відповідно до вже проведеної у 2012 році аналогічної процедури, для здійснення цих робіт було акцептовано пропозицію конкурсних торгів ТОВ «Чорноморгідробуд», яке мало завершити будівництво до кінця 2013 року за 22,68 млн грн. Однак, інформація, що міститься в документації конкурсних торгів, залишає без відповіді запитання чи виділялись гроші на проведення даних робіт і чи велось будівництво взагалі.

Крім того, у зв'язку зі значним обсягом, технічні завдання по обох закупівлях не було повністю оприлюднено, відтак неможливо зробити висновки щодо змін у переліку робіт [3].

Наразі обов'язковими мають стати спільні зустрічі представників громадянського суспільства та громадських об'єднань, статутними завданнями яких є участь у боротьбі з тіньовими схемами. Представники громадських об'єднань повинні мати право не тільки вести моніторинг ефективності та легітимності владних дій, а й давати попередню кваліфіковану оцінку скарг, перевіряти інформацію на фальсифікацію в «вузьких», корупційновразливих питаннях і передавати дані претензії на подальший розгляд, пропонуючи конкретні механізми вирішення проблем, що виникають; важливо також ввести систему ефективного моніторингу та оцінки рівня корупції.

Список використаних джерел.

1. Про здійснення державних закупівель [Електронний ресурс] : Закон України від 10.04.2014 р.. № 1197-VII – [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 33. – Ст. 471. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2289-17. – Назва з екрану.
2. СБУ запропонувала вивести «з тіні» закупівлі держпідприємств [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – 8 липня. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/sbu-zaproponuvala-vivesti-z-tini-zakupivli-derzhpidpriyemstv-124757.html. – Назва з екрану.
3. Будівництво дитячої поліклініки за два роки подорожчало у двічі до 40 мільйонів // Наші гроші. – 2014. – 13 серп. – Режим доступу: http://nashigroshi.org/2013/12/30/300-000-lopat-dlya-tyh-hto-ne-sklyhlyt/. – Назва з екрану.
4. У сфері держзакупівель України залишилися можливості для корупції чиновників - Мін'юст [Електронний ресурс] FINANCE.UA – Режим доступу: http://news.finance.ua/ua/~/1/0/all/2014/09/09/333833

ПОПОВ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

здобувач НАДУ при Президентові України

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

В сучасних умовах прагнення України відповідати європейському рівню в усіх сферах діяльності держави система державного управління вимагає значних перетворень, зокрема і тих, що стосуються удосконалення механізмів функціонування органів виконавчої влади. В сучасних демократичних країнах саме забезпечення діяльності органів влади в контексті взаємодії з громадськістю є одним з головних факторів у процесі прийняття управлінських рішень. Динаміка соціально-економічних та політичних процесів, що відбуваються в Україні потребує нових підходів до розгляду процесів взаємодії органів державної влади та суспільства з позицій інтеграції, глобалізації, інформаційного суспільства тощо. В цьому контексті стає зрозумілою необхідність переходу від адміністративного управління до нових суспільних відносин, які базуються на принципах ефективної взаємодії суб'єктів виконавчої влади та суспільства, створення більш гнучкої системи місцевих державних адміністрацій, яка має стати більш чутливою до потреб населення і, загалом, більш відкритою до суспільства.

Щодо співвідношення громадянського суспільства й держави та визначення місця громадянського суспільства в загальній структурі людського суспільства існує велике розмаїття поглядів і думок, але більшість із них зводиться до основних трьох напрямів:

Перший. Громадянське суспільство розглядається як найбільш якісний етап розвитку людського суспільства й держава є складовою частиною громадянського суспільства.

Другий. Громадянське суспільство виступає як механізм, що зв'язує особу, її інтереси, потреби і державу як політичну організацію суспільства.

Третій. Громадянське суспільство й держава розглядаються як окремі елементи суспільної структури. При цьому обидва утворення можуть висвітлюватись чи як рівноправні партнери, чи як антагоністичні структури [1,2].

Кожна з цих позицій має свої переваги та недоліки. При розгляді держави як складової частини громадянського суспільства, якоюсь мірою втрачається розуміння держави як важливого механізму в організації людської спільноти, ускладнюється процес розуміння зворотного впливу держави на цей феномен. Відведення посередницької ролі громадянському суспільству, навпаки, принижує роль останнього, призводить до підпорядкування його державі. Не вступаючи в полеміку, задля кращого розуміння і ролі громадянського суспільства, і ролі держави в суспільному розвитку та процесі взаємодії між ними, вважаємо за краще розглядати обидва елементи як рівноправні та взаємозалежні, складові людського суспільства. Єдиної, універсальної моделі взаємодії громадянського суспільства й демократичної держави не існувало й не може існувати, хоча спроби визначити головне, найбільш характерне завжди були, робляться й зараз. Держава не може добровільно позбавити себе звичних для неї функцій управління в умовах, коли всі важелі цього управління зосереджені в неї, а інфраструктура взаємодії з громадянським суспільством ще не не розвинена, причому зробити це, не впадаючи в економічний, політичний та соціальний хаос [3].

Відомо, що будь-які відносини, а тим більше зі знаком плюс, є продуктом взаємодії двох і більше суб'єктів. Стосунки залежать від того, хто і як у них вступає. Те, що сьогодні відносини «людина – держава» характеризуються поняттям «відчуженість» ні для кого не є секретом. Незважаючи на те, що в більшості законів та нормативних актах Президента та Уряду України є окремі норми, що стосуються можливої участі представників громадськості в окремих консультативних органах чи у розгляді проектів окремих рішень органів влади, самі ці норми не мають чіткої функціональної спрямованості і носять радше рекомендаційний характер, тому їх застосування напряму залежить від доброї волі на те керівника відповідного державного органу.

Список використаних джерел.

1. Громадянське суспільство в Україні. Аналітичний звіт за результатами загальнонаціонального опитування недержавних організацій України. Підготовлено фондом «Демократичні ініціативи» та СОЦІС на замовлення Світового банку / Бачинський Я., Кучерів І., Бекешкіна І., Стегній О., Полуйко В. – К., 2003. – 54 с.
2. Жуков В., Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні: Навч. посіб. – К.: УАДУ, 2000. – 200 с.
3. О взаимодействии организаций третьего сектора (НКО) с государственными органами в сфере социальной политики. Международный опыт / Под ред. Г.Лапиной, И.Леоновой. – М.: Благовторительный гуманитарный фонд им. П.А.Флоренского, 1999. – 32 с.

РУДОВСЬКА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНОЇ» ТА «ДЕРЖАВНОЇ» ПОЛІТИКИ

У процесі становлення демократичного суспільства завдання держави полягає в урахуванні різних точок зору, інтересів представників різних груп суспільства та вироблення такої політики, яка б найбільшою мірою задовольнила суспільні інтереси. Головним елементом у розробленні та ухваленні таких рішень владою є публічна політика та управління.

Поняття «публічна політика» розглядається впродовж останніх десятиліть і активно обговорюються вченими не тільки з державного управління, а й політологами та соціологами, а особливо після того, як з'явилися перші переклади англомовної літератури з державного управління. Еквівалентом поняття «державне управління» було «Public Administration», а поява поняття «Public policy» призвела до ряду наукових досліджень і дебат [4, с.186].

Вітчизняними вченими з державного управління, зокрема Телешуном С., Ситник С., Рейтеровичем І., Вировим С. було напрацьовано ряд наукових праць з проблем публічної політики і управління, політичного консультування, практичних методів інформаційно-аналітичної роботи, формування основ громадянського суспільства, діяльності фінансово-політичних груп в Україні та світі тощо.

На підставі наукових досліджень вище вказаних вчених, можна сформулювати такі основні підходи до тлумачення змісту поняття «публічна політика»:

- як транспарентний процес прийняття політичних, політико-управлінських рішень, де ступінь публічності визначається наявністю каналів доступу заінтересованих груп до цього процесу;
- як цілеспрямований вплив, який здійснюють структури публічної влади;
- як програма, що містить стратегії розвитку держави (вживається тоді, коли йдеться про галузеву політику);
- як визначений курс дії публічної влади (в контексті реалізації певної ідеології правлячого класу);
- як публічна діяльність;
- як механізм підтримки публічного порядку;
- як форма політичного процесу, який реалізується у публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними та іншими видами ресурсів, представлений цілісним комплексом вертикальних і горизонтальних взаємодій його учасників [4, с.186-187].

Інший український вчений Демянчук О. характеризує поняття «публічна політика» як поєднання державного управління і громадського самоврядування, оскільки вона здійснюється не лише в інтересах держави, а й для задоволення потреб суспільства, його окремих класів, груп, індивідів. Публічну політику здійснюють чи можуть здійснювати спільно з органами державного управління недержавні організації, об'єднання державних і громадських органів або навіть приватні структури й агенції. Публічна політика повинна мати три загальні характеристики: по-перше, бути когерентною, тобто всі складові заходи в рамках однієї політики повинні узгоджуватись між собою, утворюючи одне організаційне ціле, одну систему, розвиток якої й визначає публічна політика; по-друге, мати чітку ієрархію, за якою здійснюється весь процес її реалізації зверху донизу; по-третє, мати повноцінний інструментарій: систему засобів для передачі рішень, відслідковування їх виконання, коригування планів та заходів, залучення необхідних матеріальних і людських ресурсів, оцінки реалізації політики [1, с.31].

Російський вчений соціолог В.О.Міхєєв дає таке визначення цього терміну: «публічна політика - це діяльність, що характеризується системною взаємодією держави, приватного сектору, інститутів громадянського суспільства, різноманітних соціальних, професійних груп і верств, громадських об'єднань щодо реалізації особистих і громадських інтересів, виробництва, розподілу та використання суспільних ресурсів і благ з урахуванням волевиявлення народу або населення певних територій « [3] .

Отже, можна зробити висновок, що публічна політика (public policy) заснована на механізмах публічного узгодження інтересів заінтересованих сторін, це політика органів публічного управління, яка спрямована на досягнення суспільно значимих цілей та вирішення суспільно важливих задач.

Поряд із поняттям «публічна політика», існує поняття «державна політика». Енциклопедичний словник з державного управління дає таке визначення поняття «державна політика», а саме «державна політика» - це сукупність дій уряду та його територіальних органів на місцях, спрямованих на забезпечення функціонування та ефективного розвитку всіх сфер життєдіяльності суспільства, розв'язання проблем, що виникають, і визначення шляхів удосконалення та розвитку. Головним органом у здійсненні державної політики є виконавча влада, яка є цілісним комплексом державних установ, які здійснюють владно-політичні та адміністративно-організаційні функції нарізних рівнях, його називають «апаратом державного управління» [2, с. 604].

Чи є «державна політика» та «публічна політика» одним і тим самим поняттям? Вчені зазначають, що у певних випадках вони можуть як ототожнюватися, так і становити різні поняття через ряд причин.

По-перше, механізм формування – у публічній політиці – це завжди механізми, які забезпечують можливості представлення та узгодження позицій заінтересованих сторін у прийнятті політичного, політико-управлінського рішення. Наприклад, для американців державна політика («public policy») є «публічною», так як ці механізми вже закладені у так званій плюралістичній моделі формування державної політики.

По-друге, публічна політика спрямована на забезпечення суспільного інтересу (на відміну від таких варіантів як «державний інтерес», «корпоративний інтерес», «приватний інтерес»). За певних політичних режимів держава може блокувати та «відмовлятися» від певних суспільних інтересів і вони ніколи не набувають статусу публічного інтересу.

По-третє, «державна політика», «державне управління» нині піддаються суттєвим трансформаціям під впливом нових структур суспільних взаємодій (мереж), глобалізації (глобальне управління), інформаційних технологій (електронне врядування). Публічна сфера набуває значимості як платформа взаємодій та вироблення суспільних інтересів, формулювання суспільних цілей та задач. Державна політика перестає бути державною, як такою, і набуває ознак публічності у тому розмінні, коли держава визнається актором, що діє та вибудовує свою політику та здійснює управління в публічній сфері [4, с.192-193].

Отже, поняття «публічна політика» та «державна політика» є відмінними за механізмами її вироблення, особливо у суспільствах перехідного періоду. Завдання публічної політики, на відміну від державної, створити механізми виявлення і забезпечення суспільного інтересу, вибудовувати політику та управління публічно, тобто за наявністю каналів доступу заінтересованих груп до цього процесу.

Список використаних джерел.

1. Дем'янчук О. «Державна політика» та «публічна політика»: варіант перехідного періоду / О.П.Дем'янчук // Наукові записки [Текст] / Національний університет «Києво-Могилянська академія». - К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2000. - Т.18: Політичні науки. - с.31-36.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Михеев В. Социальное партнерство и пути совершенствования публичной политики. // Власть, 2005, июль. http.//www.transpress.ru/vlast/0507/13.html.
4. Публічна чи державна політика-вітчизняна дилема вибору / С. Телешун, С. Ситник, І. В. Рейтерович// Вісник Національної академії державного управління при Президентові України . – 10/2012 . – N4 . – С. 185-196.

САХАНЕНКО СЕРГІЙ ЄГОРОВИЧ

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ВПЛИВ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ НА МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Теза 1. Публічна влада є особливим явищем, станом та відношенням. Вона є похідною від певної соціальної спільноти, є виразником загальних інтересів певної соціальної спільноти й діє від її імені. Публічна влада заснована на балансі різноманітних інтересів відповідної соціальної спільноти, який визнається нею справедливим й носить у зв'язку із цим правовий характер. Виходячи із зазначеного публічна влада:

визнається більшістю членів відповідної соціальної спільноти й у зв'язку із цим є легітимною;

здійснюється як безпосередньо соціальною спільнотою, так й спеціальними органами, що нею утворюються з цією метою, які є рівновіддаленими від особистих й групових інтересів у відповідній соціальній спільноті;

надає інтересу відповідної соціальної спільноті загальнообов'язковий характер;

поширюється в межах своїх завдань та функцій на всіх членів відповідної соціальної спільноти;

має право застосовувати за необхідності примус з метою реалізації загальних інтересів соціальної спільноти;

діє в межах правових норм й у зв'язку із цим є легальною;

підконтрольна відповідній соціальній спільноті, й у зв'язку із цим несе відповідальність за власні дії.

Теза 2. Володіючи загальними спільними ознаками, публічна влада не є єдиною, що є наслідком ієрархічності суспільства, наявністю різних територіально та політично виділених його частин. Кожне суспільство є одночасно як цілим, що усвідомлюються всіма його членами, так й сукупністю окремих соціальних суб'єктів, що також усвідомлюють себе як цілісне утворення у складі всього суспільства. За умов публічної влади зазначені складові суспільства визнаються, що дозволяє формувати на їх рівні свій механізм здійснення публічної влади. Відповідно до низки документів Ради Європи можна виділити кілька основних моделей публічної влади на регіональному рівні. Серед них:

По-перше, державна влада у форму суб'єкта федерації.

По-друге, регіональна влада у формі автономії.

По-третє, муніципальна влада у формі регіонального (субрегіонального) самоврядування.

Теза 3. Вибір конкретної моделі публічної влади на регіональному рівні обумовлений рівнем регіональної ідентичності. Питома вага регіональної самоідентифікації серед рівнів просторово-територіальної самоідентифікації населення у межах 10-20% є основою для утворення регіонального самоврядування як форми публічної влади. Питома вага регіональної самоідентифікації в межах 20-30% обумовлює створення автономного утворення як форми публічної влади. Регіональна самоідентифікація в межах 30-40% передбачає формування федеративної моделі публічної влади на регіональному рівні. Рівень регіональної самоідентифікації менше 10% обмежує можливості утворення на відповідному рівні будь-якої регіональної форми публічної влади.

Теза 4. До складових елементів регіональної спільноти й регіональної ідентичності належить:

територія, що відокремлена від інших територій адміністративними та/або географічними кордонами;

соціальна взаємодія та зв'язки, що сприяє згуртованості регіонального територіального колективу, усвідомлення себе як цілого та виникнення певної соціальної солідарності;

колективні дії (політична боротьба, соціальні рухи), що сприяють встановленню значної кількості нових міжособистісних зв'язків, створюють підґрунтя для усвідомлення себе як єдиного колективу, об'єднаного спільною долею і, як наслідок, спільними інтересами;

специфічна територіальна свідомість, яка має прояв в а) усвідомленні конкретною людиною своєї приналежності до тієї або іншої території і регіональної спільноти; б) територіальні знання й уявлення, колективна пам'ять та традиції; в) територіальні інтереси – уявлення населення про стан, цілі і шляхи розвитку території свого проживання;

г) колективне несвідоме – а) менталітет (колективно несвідоме, специфічне світосприйняття, властиве жителям певного регіону, а також характерна для них система цінностей і оцінок, що випливають з неї, установок тощо); б) архетип (універсальні моделі несвідомої психічної активності, котрі спонтанно визначають людське мислення і поведінку через символи у міфах, казках, фольклорі, обрядах, традиціях, прислів'ях, говірках).

Теза 5. Соціологічні опитування 2012-2013 р., що проводилися зокрема компанією «Research & Branding Group» (вибірка репрезентативна за місцем проживання, статтю, віком) свідчить про наступні результати самоідентифікації з регіональним рівнем: Одеська область – 7%, Херсонаська область – 6%, Миколаївська область – 4,5%, АРК – 22%, м. Севастополь – 31%. Показники Одеської, Херсонської та Миколаївської області унеможливлюють утворення в межах зазначених територіальних одиниць будь-якої форми регіональної публічної влади. З іншого боку, досить великим показником володіє позаадміністративний рівень регіональної самоідентифікації (Південь), що дорівнюється 12%. Зазначене припускає можливість створення інституту публічної влади у південному регіоні України у формі регіонального самоврядування.

СЕМІЧАСНА ОЛЕКСАНДРА СВЯТОСЛАВІВНА

аспірант ДРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО КОНТРОЛЮ РОЗМІЩЕННЯ Й ЗАХОРОНЕННЯ РАДІОАКТИВНИХ ВІДХОДІВ НА ТЕРИТОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

До всіх типів забруднення навколишнього середовища, які отримали екстенсивний розвиток, додалася нова небезпека радіоактивного зараження. Радіоактивні речовини й джерела іонізуючого випромінювання використовуються практично в усіх галузях промисловості, охорони здоров'я, науки. На землі утворилися десятки мільярдів кюрі радіоактивних відходів, які збільшуються з кожним роком. Особливо гостро постає проблема утилізації радіоактивних відходів (РАВ) і захоронення відпрацьованого ядерного палива (ВЯП) [1].

Відсутність конструктивних і цілеспрямованих дій і заходів з боку усіх гілок влади України та органів місцевого самоврядування відштовхує вирішення глобальних питань щодо поховання радіоактивних відходів набагато назад, а життя населення стає ще більш небезпечним. В Україні відсутня загальнодержавна система поводження з РАВ, яка повинна стати збалансованою з урахуванням інтересів і взаємних обов'язків виробників РАВ і організацій, відповідних за їх зберігання і поховання. Така ситуація створює загрозу для національної безпеки і стійкого розвитку економіки, а також являє собою перешкоду для інтеграції в європейські структури.

Так, для регулювання питань безпеки у сфері поводження з радіоактивними відходами був прийнятий Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» від 30.06.1995 року № 255, який визначив органи державного управління у сфері поводження з радіоактивними відходами, а також обов'язки фізичних та юридичних осіб під час поводження з радіоактивними відходами та порядок поводження з ними (зберігання, захоронення), регламентується ведення державного обліку відпрацьованого радіоактивного ядерного палива. У цьому Законі України забезпечується особливий правовий режим територій зберігання, захоронення відпрацьованих радіоактивних відходів, а саме, заборонено на такій території проживання населення, здійснення будь-яких видів водокористування, лісокористування, користування надрами, проведення наукових досліджень без спеціального дозволу. У Законі визначено відповідальність за порушення його норм. В статті 5 цього Закону встановлюється виключна компетенція Верховної Ради України у сфері поводження з радіоактивними відходами, зокрема стосовно питання прийняття рішень щодо розміщення, проектування, будівництва сховищ для захоронення довго існуючих радіоактивних відходів [3].

Верховною Радою України 09.02.2012 року за номером 4384–VI було прийнято Закон України «Про поводження з відпрацьованим ядерним паливом щодо розміщення, проектування та будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій». Водночас, Закон України від 08.09.2005 р. № 2861–IV в ч. 2 ст. 2 визначає, що рішення про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, Верховна Рада України приймає тільки у разі погодження їх розміщення на своїй території місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування [2; 4].

Органи місцевого самоврядування, в свою чергу, повинні погоджувати подібні питання шляхом прийняття відповідного рішення з урахуванням думки відповідної територіальної громади (або територіальних громад), висловленої під час проведення громадських слухань (згідно ч. 1 ст. 3 Закону України від 08.09.2005 р. № 2861–IV). Тобто участь органів місцевого самоврядування із урахуванням відповідної думки територіальної громади свідомо законодавчо не передбачена, а тому, на жаль, є безперспективною. Слід додати, що дане положення Закону дає підстави вважати, що Парламент України, приймаючи цей законодавчий акт, не врахував, що місцеве населення й населення країни загалом має гарантоване Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» право на висловлення власної думки з цього приводу та отримання належної інформації про ступінь потенційної небезпеки для України, яка буде супроводжувати будівництво централізованого сховища, можливі технічні ризики тощо. Проте, питання полягає у тому, чи мають територіальні громади реальну можливість реалізувати дане право та чи створює держава зі свого боку матеріально-правові, організаційні умови для цього. В даному випадку важливо пам'ятати про принципи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з територіальними громадами сіл, селищ, міст України [4].

В свою чергу, Закон України від 09.02.2012р. № 4384–VI містить серйозні внутрішні недоліки організаційно-технічного характеру, серед яких слід виділити наступні: а) детально не регламентовано граничні параметри за обсягами ядерного палива, загальні характеристики палива, термін і загальні характеристики технології зберігання радіоактивних відходів; б) не визначено строк експлуатації централізованого сховища, розміри й межі санітарно-захисної зони і зони спостереження; в) не врегульовано питання стосовно способів збору та транспортування джерел іонізуючого випромінювання з метою безпечного й швидкого їх переміщення безпосередньо до сховища [2].

Отже, головна роль публічної влади в реалізації державної політики щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом полягає в тому, що органи місцевого самоврядування в межах власної компетенції повинні погоджувати питання розміщення на своїй території об'єктів, призначених для захоронення радіоактивних відходів, здійснювати контроль за радіаційним станом відповідних територій, на яких розташовані дані об'єкти виходячи з інтересів громадян, які проживають на цій території. В такому випадку не тільки генеральний підрядник та держава в особі уповноважених органів державної влади повинні нести абсолютно повну, в тому числі й юридичну, відповідальність за будівництво, експлуатацію сховищ, а й всі громадяни України за участю органів місцевого самоврядування, а ступінь законодавчого врегулювання питання поводження з РАВ в Україні та безпосередньо будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива потребує значного вдосконалення та конкретизації з боку держави.

Список використаних джерел.

1. Барбашев С. В. Роль общественности в развитии ядерной энергетики Украины // Ядерна та радіаційна безпека, 2010. – Вип. 1 (45). – С. 53 – 56.
2. Закон України «Про поводження з відпрацьованим ядерним паливом щодо розміщення, проектування та будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій» № 4384 від 09.02.2012 р. : // www.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» № 225–95/ВР від 30.06.1995 р. : // www.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення» від 08.09.2005 р. № 2861–IV : // www.rada.gov.ua.

СОКОЛІК ЛАРИСА ОЛЕКСІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЛОБІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І БІЗНЕСУ: ДОСВІД ЄС ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Подальше вдосконалення механізмів ринку, модернізація вітчизняної економіки і в той же час формування та оптимізація інститутів громадянського суспільства перебувають у безпосередньому зв'язку з рівнем розвитку відносин між державними і комерційними структурами. Характер взаємовідносин влади і капіталу в сучасному суспільстві є одним з найважливіших факторів, що впливають не тільки на економічні, а й на політичні, і соціокультурні сфери соціального розвитку. Протягом останніх десятиліть відносини влади і бізнесу в Україні неодноразово змінювалися, чому сприяли зміни політичної кон'юнктури та персонального складу правлячої еліти української держави.

Процеси становлення підприємництва в пострадянській Україні та перерозподілу значної частини державної власності на користь приватних власників супроводжувалися цілою низкою ускладнень, включаючи криміналізацію економіки та корумпованність державних структур. Багато в чому дані проблеми є результатом відсутності ефективної державної політики щодо бізнесу. В Україні співпраця бізнес-структур з органами державної влади стикається з серйозними проблемами, які проявляються в недоліках правової бази; недосконалості форм і методів реалізації партнерських відносин; відсутності конкурентних умов для ефективного співробітництва; нерозвиненості інвестиційної та інноваційної середовища і т.д.

Баланс інтересів між цими суб'єктами політики в питанні щодо відповідальності за добробут громадянина, регіонів та країни в цілому поки не знайдений. Крім того, в процесі розвитку ринкових відносин, бізнес поступово займає властиве йому місце в економіці. Проте слабко розвинена система його взаємодії з органами публічної влади поки що не дозволяє бізнес-структурам ефективно реалізовувати свої функції, що негативно позначається на вирішенні як економічних і соціальних проблем в державі, так і на процесах побудові громадянського суспільства в Україні [1].

Наразі все більше усвідомлюється необхідність конструктивної взаємодії бізнесу і держави. Тому однією з ключових проблем, що стоять перед сучасним українським суспільством в контексті розвитку ринкової економіки та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку, є вдосконалення взаємин між бізнес-структурами та органами публічної влади.

Взаємини влади і бізнесу можуть здійснюватися в різних формах. У скандинавських країнах, де процес регулювання носить розподільний характер - через соціальні програми. В Італії чи Франції - через володіння державою великими економічними активами. В Англії націоналізовані деякі галузі народного господарства. У США влада впливає на економіку через фінансово-кредитну сферу. Це найбільш м'який варіант регулювання, що припускає встановлення державою певних правил, за якими діють учасники ринку.

Аналіз європейського досвіду свідчить, що структурне представництво інтересів бізнесу закріплено в Європейському Економічному і Соціальному Комітеті (ЕЕСК), який є консультативним інститутом влади ЄС і володіє офіційними рекомендаційними повноваженнями. Він робить висновки щодо законодавчих пропозицій Єврокомісії в соціально-економічній сфері. Ці висновки обов'язкові для ознайомлення у всіх інститутах європейської влади до затвердження відповідних законопроектів. ЄЕСК є корпоративістським інститутом, який був створений безпосередньо для взаємодії європейських властей з представниками соціально-економічних груп. В комітет входять представники інтересів бізнесу, профспілок, споживацьких асоціацій та інших громадянських об'єднань ЄС. Вплив ЄЕСК залежить від досягнення внутрішнього консенсусу між групами з протилежними інтересами. Загострена внутрішня конкуренція між групами приводить до втрати впливу комітету. Як правило, інститути європейської влади одержують від ЄЕСК або огляд різних точок зору з конкретного питання, або загальну абстрактну рекомендацію. Тому роль ЄЕСК як європейський корпоративістського інститут незначна. Біля бізнесу залишається багато альтернативних можливостей ефективного впливу для ухвалення політичних рішень в ЄС [2].

Представництво інтересів бізнесу реалізується також через: корпоративні представництва; національні асоціації; європейські федерації; агентства; юридичні бюро; тощо. В Голландії, Австрії, Франції створено спеціальні інститути соціально-економічної ради, які в тій чи іншій мірі лобіюють громадські інтереси в цих країнах. З'явився навіть термін «Лобістський Парламент». У Брюсселі створено спеціальну структуру – загальноєвропейське лоббі і народилося таке специфічне поняття як «спікери інтересів». Організація напряму працює з Європарламентом, лобіюючи різноманітні (екологічні, бізнесові, соціальні та інші) інтереси.

Досвід накопичений Європейським Союзом щодо взаємодії з бізнесом має неоціниме значення для України. Одним з найважливіших механізмів взаємодії влади Європейського Союзу і бізнесу є лобістська діяльність груп інтересів бізнесу. Необхідно відзначити, що лобістська діяльність в абсолютній більшості розвинених країн є професійною, законодавчо строго регламентованою і регульованою. В 1992 р. Єврокомісія запропонувала лобістам на основі рекомендаційного документа «Комунікація із спеціальними групами інтересів» прийняти власні кодекси поведінки на основі наступних мінімально необхідних стандартів: офіційне представлення (виключається введення в оману клієнтів або урядовців шляхом використовування яких-небудь помилкових найменувань, логотипів і т.п.); поведінка (чесність і компетентність у всіх взаємостосунках з Єврокомісією мають найвищу значущість); надання і отримання інформації (групи інтересів бізнесу не повинні розповсюджувати інформацію, яка вводить в оману, отримувати інформацію нечесними засобами, використовувати копії документів Єврокомісії з метою отримання прибутку); організації (засновування організацій, за допомогою яких групи спеціальних інтересів можуть встановлювати контакти з Єврокомісією) [2].

Таким чином, лобізм виступає невід'ємним повноправним явищем демократичної системи. Головна перевага лобізму полягає у створенні легітимних можливостей для участі у вироблені та прийнятті рішень як найбільш зацікавлених суспільних груп, так і висококомпетентних фахівців. Аналіз взаємодії влади і бізнесу в європейських країнах приводить до висновку, що лобізм є законним інструментом процесі взаємодії влади і бізнесу та дає можливість вести мову про позитивний потенціал даної діяльності, оскільки вміло скоординований лобістський процес дозволить створити противаги конфліктам, що назрівають, під час прийняття управлінських рішень, а також дозволить провести чітку межу між лобізмом та іншими негативними явищами (кримінальними методами впливу), таким як: корупція, хабарництво, шантаж, тощо.

Список використаних джерел.

1. Вєлков В. Використання європейського досвіду взаємодії влади і бізнесу в українській політичній практиці. / В. М. Вєлков / / Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: наук.-практ. конф., 14 трав. 2010 р. : тези доп. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 12.
2. Пашинін О. А. Лобізм як один з основних атрибутів демократичного суспільства / О. А. Пашинін // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 30 жовт. 2009 р. : [у 2 т.]. - О., 2009. - Т. 1. - С. 184-186.

СОЛОВИХ ВІТАЛІЙ ПАВЛОВИЧ

професор кафедри політології та філософії
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ДЕЯКІ КОНЦЕПТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасна система державного управління, без сумнівів, потребує якісної трансформації. Проголошені Президентом України реформи потребують наукового обґрунтування та концептуального осмислення. Так перед сучасною системою державного управління стоїть низка викликів. По-перше, підвищення ефективності діяльності

системи державного управління, що цілком логічно пов'язано з економічними трансформаціями відносин держава та суспільства. По-друге, розв'язання структурно-функціональних протиріч, що існують між різними рівнями та структурними елементами цієї системи. По-третє, організаційна проблема, що викликана забюрократизованістю системи державного управління. Це лише частина тих викликів, що потребують особливої уваги як науковців, так і зусиль практиків щодо їх подолання. У межах цих тез спробуємо виділити деякі основні концепти розв'язання цих викликів.

Економічні трансформації у державному управлінні пов'язані зі зменшенням навантаження на державний бюджет через передачу частини функцій від держави до інших суспільних інституцій. Ці трансформації пов'язують з маркетизацією та контрактацією. Змістом маркетизації є введення в практику діяльності державного апарату ринкових механізмів. Як правило, обов'язковим елементом маркетизації є приватизація. Суть останньої полягає не в продажі державної (муніципальної) власності, а в скороченні складу і обсягу державних функцій, зокрема функцій оперативного управління. Приватизація тут – спосіб «скорочення» складу й обсягу функцій під тиском нестачі ресурсів для забезпечення їхнього виконання. Маркетизація припускає також розмежування в структурі державного управління функцій визначення політики і регулювання, нагляду і виробництва послуг. Поширеним засобом у цій частині є виведення за межі адміністративної ієрархії державних організацій, безпосередньо зайнятих виробництвом і наданням послуг населенню. Контрактація це передача значущих для суспільства функцій з виробництва і надання суспільних благ в недержавний сектор, але держава, на відміну від маркетизації, продовжує їх ретельно контролювати, щоб забезпечити їхнє виконання за обсягом і якістю. Держава залишає ці функції на бюджетному фінансуванні на умовах контрактного виконання.

Структурно-функціональні протиріччя розв'язуються шляхом чіткого розмежування повноважень між центральними та місцевими органами влади. Перед публічною владою в узагальненому змісті стоїть три категорії задач:

– адміністрування, тобто прийняття рішень з конкретних питань, встановлення адміністративних правил та норм, контроль за дотриманням законів;

– управління процесами перетворень, тобто вироблення загальної політики розвитку, а також стратегії для кожної сфери суспільної діяльності;

– надання суспільних послуг, тобто створення умов для отримання освіти, соціальної допомоги тощо [4, с. 15].

Виходячи з цих задач розв'язання структурно-функціональних протиріч може полягати у розподілі цих задач між центральними та місцевими органами влади. Як свідчить світовий досвід, за центральними органами влади закріплюються такі задачі як адміністрування та управління процесами перетворень, а за місцевими органами влади закріплюється надання суспільних послуг. Відповідно, відбувається перерозподіл державних ресурсів згідно цим розподілом.

І останнім викликом є організаційний, що пов'язаний з дебюрократизацією. Основний зміст дебюрократизації включає такі елементи:

– зміна принципів формування організаційної структури державного управління (децентралізація й деконцентрація замість централізації та концентрації, домінування функціонального начала проти галузевого, інтеграція замість спеціалізації та диференціації та ін.);

– зміна складу і змісту функцій державного управління, їхньої структури; поява додаткових функцій прогнозування, стратегічного аналізу, оцінка і планування, маркетингу ресурсів, продуктів, споживачів, управління людськими ресурсами адміністрації, фінансового менеджменту та ін.; посилення й організаційне відособлення функцій аналізу, оцінки та координації, зосередження їх на вищих рівнях управління;

– зміна принципів комплектування підрозділів (команди, комітети і робочі групи) на основі змістовних кваліфікаційних, а не формальних критеріїв;

– зміна систем планування, звітності й контролю;

– зміна системи оцінки роботи, стимулювання й контролю персоналу;

– зміна системи винагороди, встановлення залежності її від результатів роботи;

– встановлення домінування кваліфікаційних критеріїв просування й наймання персоналу;

– підвищення мобільності персоналу;

– скасування інструкцій і правил, що ускладнюють досягнення цілей і показників проміжної ефективності;

– перегляд і скасування видів робіт і операцій, не орієнтованих на кінцевий результат;

– тотальна орієнтація на продуктивність і якість робіт і послуг;

– скорочення чисельності адміністративного персоналу.

Таким чином, для якісної реформи державного управління необхідно розв'язати три типи проблем: економічну, структурно-функціональну та організаційну.

Список використаних джерел.

1. Купряшин Г. Л. Государственное управление : учеб. пособие для студентов вузов / Г. Л. Купряшин, А. И. Соловьев. – М. : Изд-во МГУ им. М. В. Ломоносова, 1996. – 196 с.
2. Сморгунов А. В. Сравнительный анализ политико-административных реформ: от нового государственного менеджмента к концепции «governance» [Электронный ресурс] / Л. В. Сморгунов // Полис: политические исследования. – 2003. – №4. – Режим доступа : http://www.politstudies.rU/N2004fulltext/2003/4/5.htm.
3. Солових В. П. Новий публічний менеджмент як одна із моделей організації системи державного управління [Електронний ресурс] / В. П. Солових // Державне будівництво[Електронне видання]. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – № 2. – Режим доступу : http://www.kbuapa.kharkov.ua.
4. Четыре реформы: от концепции до реализации // Под редакцией Л. Колярской-Бобинской. – Варшава, 2000. – 200 с.
5. Bogason P. Postmodern public administration / P. Bogason // The Oxford Handbook of Public Management / ed. E. Ferlie, L. E. Lynn, jr., C. Pollitt. – Oxford : Oxford University Press, 2005. – P. 234-256.

6. Clemens E. S. Lineages of the Rube Goldberg State. Building and blurring public programs, 1900 - 1940. In Rethinking Political Institutions / E. S. Clemens // The Art of the State / ed. I. Shapiro, S. Skowronek, D. Galvin. - N.-Y. : N.-Y. University Press, 2006. – P. 187-215.
7. Peters T. J. In search of excellence: lessons from America's best-run companies / Thomas J. Peters, Robert H. Waterman, Tom Peters and ed.. – N.-Y. : Harper Business Essentials, 2004. – 360 p.
8. Rhodes R. A. W. Policy network analysis / R. A. W. Rhodes // In The Oxford Handbook of Public Policy, ed. M. Moran, M. Rein, R. E. Goodin. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – P. 425-447.

ТОЛПИГО ОЛЬГА ФЕДОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст-юрисконсульт ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ

Тектонічний злам, який відбувся в українському суспільстві наприкінці 2013 – на початку 2014 рр., поза сумнівом, став вододілом початку нової доби у розвитку держави в цілому та політико-управлінських процесів у всіх сферах суспільного життя зокрема. Цілеспрямованість державних закупівель товарів, робіт і послуг на задоволення суспільних потреб вимагає формування якісно нових політико-управлінських відносин задля забезпечення раціоналізації та цільового характеру бюджетних видатків.

Враховуючи, що становлення політико-управлінських відносин у сфері державних закупівель України сформувало не тільки теоретичні концепції, що були втілені в закупівельну практику в той чи інший період її розвитку, а й певні національні традиції, вважаємо, що розбудова сучасних теоретичних платформ має здійснюватися з урахуванням історичного аналізу їх розвитку.

Ґрунтовне дослідження розвитку системи державних закупівель в Україні було здійснено в роботах В. Карасьової, Н. Пінькас, М. Бублій, О. Підмогильного, М. Галущак, О. Овсянюк-Бердадиної, О. Шатковського та ін. Разом із тим, у сучасному науковому просторі бракує комплексних досліджень проблем розвитку правового забезпечення у сфері державних закупівель у площині генезису політико-управлінських відносин, що зумовлює актуальність обраної теми та необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Традиції та форми політико-управлінських відносин у сфері державних закупівель України мають тривалу в часі історію формування, аналіз якої надає можливість виділити три суттєві періоди їх розвитку:

- з часів Київської Русі по 1986 рік - становлення праобразу та орієнтирів політики й управління в сфері державних закупівель;
- з 1987 року по 10 квітня 2014 року – перехідний період формування та розвитку закупівельних політико-управлінських відносин;
- з 10 квітня 2014 року (з прийняттям нової редакції Закону України «Про здійснення державних закупівель» [1])– новітній період - період інтеграції у Європейське співтовариство та становлення сучасних моделей політико-управлінських відносин в цій сфері.

До практичних здобутків першого, найтривалішого, історичного періоду формування політики й управління в сфері державних закупівель України, можна віднести становлення праобразу системи проведення торгів, закладення її основних принципів, інструментів та механізмів, накопичення певного позитивного та негативного закупівельного досвіду. Наступний період ознаменувався формуванням та розвитком сучасних політико-управлінських відносин в сфері державних закупівель, фундаментом яких стали політико-адміністративні системи, що втілюють у собі повноту стосунків між органами влади, громадянами країни та організаціями різних напрямів діяльності [2]: Public Administration, New Public Management, New Public Governance. Враховуючи, що становлення кожної політико-адміністративної системи та відповідних моделей політико-управлінських відносин відбувається в рамках певного правового поля, розглянемо їх через призму періодизації сучасної нормативно-правової бази сфери державних закупівель України, взявши за основу п М.П. Бублій, який виділяє в процесі формування сучасного правового поля сфери державних закупівель України п'ять основних етапів [3].

Перший етап (1987 -1992 роки) – початок формування правових основ політико-управлінських відносин в сфері закупівель та створення системи державних закупівель України. Знаковим правовим здобутком цього етапу стало нормативне визначення тендера, як різновиду міжнародних торгів та започаткування механізму проведення тендеру [4]. На цьому етапі можна констатувати перші кроки щодо створення конкретної моделі політико-управлінських відносин в сфері державних закупівель України в контексті державного регулювання економіки, системи централізованого планування та закладення основ політико-адміністративної системи Public Administration.

Другий етап (1993 - 1999 роки) був логічним підтвердженням і реальним утіленням процесу реформування економіки України до ринкових умов господарювання [3] та ознаменувався закладенням теоретичних основ національної системи державних закупівель. Розробка ґрунтовного нормативно-правового забезпечення для функціонування системи державних закупівель, сприяла практичному впровадженню основних засад моделі раціональної демократії в межах політико-адміністративної системи Public Administration з елементами New Public Management. Результатом втілення даної моделі політико-управлінських відносин у сферу державних закупівель України стала побудова централізованої бюрократичної системи, що управляється зверху. Але практичний досвід підтвердив неефективність впровадження такої моделі в управління сучасною сферою державних закупівель, що характеризується бурхливими змінами та потребує орієнтації на результат.

Третій етап (2000-2007 роки) характеризується встановленням законних засад політико-управлінських відносин у сфері державних закупівель на підставі Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» [5] та пануванням моделі нового державного управління в рамках політико-адміністративної системи New Public Management.

Негативний досвід діяльності Тендерної палати України у 2005-2008 роках довів неспроможність таких основ цієї моделі в сфері державних закупівель, як безконтрольоване виконання функцій держави приватними організаціями тощо.

Четвертий етап (2008-2009 роки) можна вважати етапом революційних змін та невизначеності в правовому регулюванні сфери державних закупівель України, що в свою чергу, унеможливило подальше удосконалення політико-управлінських відносин у цій сфері.

П'ятий етап (з 2010 року – по 10.04.2014 року) обумовлюється Законом України «Про здійснення державних закупівель» [7], та який за визначенням світових експертів [6] можна вважати прогресивним у розвитку сфери державних закупівель України. Він завершив перехідний період формування та розвитку основ національних моделей політико-управлінських відносин в закупівельній сфері, що призвело до потреби вибору найбільш адекватної для України теоретичної моделі в рамках New Public Governance.

Третій період - період інтеграції у Європейське співтовариство та становлення сучасних теоретичних моделей політики й управління в сфері державних закупівель України розпочався з прийняттям 10.04.2014 року нової редакції Закону України «Про здійснення державних закупівель» [1]. Цей закон заклав надійний правовий фундамент для впровадження якісно нової моделі політико-управлінських відносин в сфері державних закупівель. Соціальні фактори, що сприяють підвищеній вимогливості громадськості до діяльності владних структур у сфері державних закупівель, переадресація уряду вирішення зростаючих суспільних проблем та задоволення потреб, існуюча система інформаційних технологій в цій сфері, яка більш адекватно відповідає новим організаційним, економічним і соціальним реаліям, зумовлюють поширенню мережевої форми політико-управлінських відносин в сфері державних закупівель.

Зазначене вище дає можливість зробити висновок, що в цілому спрямованість еволюційних процесів у розвитку політико-управлінських відносин в сфері державних закупівель України є очевидною – зменшення ролі держави шляхом передачі її функцій, з одного боку, на міждержавний рівень, а з іншого – на більш нижчі щаблі урядування. Це зумовлює необхідність нових методів політико-адміністративного управління в закупівельній сфері, фрагментації публічного (суспільного) сектора, скороченню повноважень держави та до створення нових умов організації сфери державних закупівель та управління нею.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 р. № 1197-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 34. – Ст. 900.
2. Козлов К.І. Теорія державного управління: парадигми, концепти та системи. [Електронний ресурс] / К.І. Козлов. - Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/1/06.pdf.
3. Бублій М.П. Етапи розвитку нормативно-правового забезпечення системи державних закупівель. / М.П. Бублій // Теорія та практика державного управління . Сб. наук.праць./ - Х, 2011. Вип 4935). С.34-41.
4. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 1 жовтня 1992 р. № 70 «Положення про порядок підготовки, організації та проведення міжнародних торгів (тендерів) на території України» [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1029-01
5. Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22.02.2000 р. № 1490-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 20. – Ст. 48.
6. Шатковський О. Новий закон України про державні закупівлі через призму міжнародних стандартів [Електронний ресурс] / О. Шатковський, П. Гьотлер // Гармонізація систем конкуренції та державних закупівель зі стандартами ЄС. – Режим доступу: http://competitionproject.org.ua/-uk/publkac/pres-relzi/125-
7. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р. № 2289-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – Ст. 471.

УЗУНОВ ФЕДІР ВОЛОДИМИРОВИЧ

перший проректор Університету економіки та управління, к.е.н., доцент

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Основні проблеми, які носять системний характер, що стоять на шляху формування та реалізації інвестиційних проектів в рамках державно-приватного партнерства (ДПП), викликані: незавершеністю законодавчої бази, відсутністю чітко зафіксованих пріоритетів у частині визначення галузей, для яких механізми партнерства слід вважати виправданими, недостатньо відпрацьованістю питань перерозподілу прав власності, відсутністю централізованого державного органу - координатора і диспетчера ДПП-проектів, що реалізуються на державному і регіональному рівнях, недоліком ясності і прозорості регламентних процедур відбору бізнес-партнерів, складністю урахування специфіки функціонування і організації фінансової підтримки ДПП - об'єктів, поспішністю формування умов домовленостей без ґрунтовного відпрацювання моделей і механізмів.

Таким чином, формування та реалізація партнерства держави і приватного бізнесу повинні з'явитися домінантами інноваційного типу зростання України, призвести до підвищення інноваційної активності та ефективності інвестиційного сектора економіки, науки і освіти, знизити витрати бюджетів всіх рівнів при здійсненні суспільно значущих інноваційних проектів і програм.

Курс на кардинальну модернізації передбачає вирішення завдань з розвитку мережі інноваційних дослідних організацій, переважно міждисциплінарного профілю, здатних на новому якісному рівні замінити ослаблену на багатьох напрямках систему галузевих науково-дослідних інститутів; переходу на нову якість підготовки фахівців, при якому студенти з першого курсу будуть залучатися в дослідницьку роботу, формуючу системний підхід до оволодіння новими знаннями.

Однак, незважаючи на те, що в останні роки розпочато цілеспрямована робота з розвитку мотивацій до інновацій у вузах, українські установи вищої освіти в цілому поки що не перетворилися на реальні «школи інновацій» для учнів - потрібно законодавче підкріплення.

Особливо актуальною проблемою є виробництво освітніх та науково-технічних досягнень на стику освіти, науки та бізнесу**.** Перспективні інноваційні форми ДПП в сфері освіти, науки та бізнесу представляють різні види інтеграційних комплексів - малі інноваційні фірми при вузах, технопарки, науково-освітні центри тощо, метою створення яких є інтеграція можливостей вищих навчальних закладів, державних наукових організацій та інноваційного підприємства для здійснення спільної діяльності, що представляє інтерес для приватного сектора промисловості.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день в Україні в наявності лише окремі автономні та ізольовані функціонуючі елементи науково-інноваційної системи; неефективність управління інноваційною діяльністю розрізнено діючих численних відомств; одиниці компаній, які стали на інноваційний шлях розвитку; відсутність на внутрішньому ринку попиту на інновації; перевагу молоді до роботи у сфері торговельно-закупівельного бізнесу; гостра нестача висококваліфікованих інженерів, інноваційних підприємців і менеджерів; корупційність конкурсної системи відбору інноваційних проектів; несприйнятливість більшої частини населення до інноваційного. Таким чином, при всій складності та масштабності висунутих завдань створення сприятливих інституційних умов для становлення конкурентоспроможної української інноваційної системи в рамках державно-приватного партнерства має розглядатися пріоритетною метою політики інноваційної модернізації.

Кінцевий успіх інноваційної модернізації буде визначатися масштабним потягом до інноваційної діяльності широких верств населення країни, активністю і злагодженістю спільних дій всіх основних структур держави, приватного бізнесу, науки, освіти і суспільства в цілому. При цьому в кожному окремому напрямку пріоритетні соціально значущі проекти слід реалізовувати при можливо більш широкому при-потязі ДПП-технології при координації державою як лідера і гаранта модернізаційних перетворень зусиль задіяних сторін, забезпеченні врахування інтересів різних соціальних груп суспільства, активної підтримки та безперервному супроводі на всіх стадіях їх життєвого циклу - від техніко-економічного обґрунтування до комерціалізації наукоємкою готової продукції.

ФІЛІПОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ ПРОФСПІЛОК ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розбудови незалежної держави в Україні соціально-економічний розвиток дуже тісно пов'язаний з політичним становищем, що призводить до політизації майже всіх ланок державної системи. Не стоять осторонь від цього процесу і профспілкові організації, які, починаючи з 90-х років, все наполегливіше просуваються в державну політику.

Політична діяльність профспілок наочна і більше того, вона мала і має право бути, чому сприяє законодавче забезпечення профспілкової роботи. Формування законодавчої бази профспілкової діяльності почалося з проголошенням незалежності України і до тепер ще не завершено. З одного боку, це є логічним, оскільки процеси державного та світового розвитку не стоять на місці, що вносить багато змін в усі сфери життя країни, в тому числі і в законодавство про профспілки. Однак, з іншого боку, ці зміни не є виправданням щодо намагань держави усунути громадські організації від виконання власних функцій.

Так, наприклад, у 1993 р. у відповідності кардинальними змінами у сфері праці був прийнятий Закон України «Про колективні договори та угоди», який регулював представницькі та захисні функції профспілок у сфері трудових відносин. Згідно статті 4 цього закону, профспілки отримали «право на ведення переговорів і укладення угод від імені найманих працівників» [1, 361]. Водночас, цей закон забов'язував профспілки, яких може бути кілька на підприємстві, об'єднуватися для укладання єдиної генеральної угоди. Головна перепона тут полягає не в кількості профспілок на підприємстві, а в їх «типі», оскільки з кінця 80-х рр. відокремилися дві течії профспілкового руху: так звані традиційні та нетрадиційні профспілки. У такому випадку, очевидно, немає необхідності наводити приклади відвертого протистояння (з приводу і без приводу) між різними профспілками. Варто лише зазначити, що в цьому протистоянні вони підчас заходили настільки далеко, що про вироблення спільних домовленостей не могло бути й мови. Врешті-решт від цього могли постраждати та, власне, й страждали ті категорії робітників, котрих профспілки зобов'язувались захищати. За цих обставин професійним спілкам, якщо вони дійсно налаштовані на захист, нічого іншого не залишалось, як виступити за скасування зазначеного положення. Тобто стати на шлях політичної діяльності через входження до законодавчого органу держави.

Отже, приймаючи вищеназваний Закон у зазначеній редакції, Верховна Рада сама стимулювала професійні спілки до політичної діяльності, хоча первісно в неї закладалась якраз зворотна ідея – відвернути цю масову громадську організацію від політичних форм боротьби.

Закон «Про внесення змін і доповнень, що стосуються охорони праці, кодекс законів про працю України», в якому вкрай лаконічною фразою було анульовано право профспілок на законодавчу ініціативу, що значно зменшило їх політичний потенціал. Звичайно, відстоюючи ідею позбавлення права профспілок на законодавчу ініціативу, можна знайти певні аргументи на її користь. Скажімо, керуючись ситуативними міркуваннями, профспілки, користуючись зазначеним правом, могли блокуватити «непотрібні» їм закони і тим самим внести деструктивний елемент у процес державотворення.

У довгоочікуваному профспілками Законі «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» стаття 5 чітко встановлює, що «належність або неналежність до профспілок не тягне за собою будь-яких обмежень трудових, соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод громадян...»[3, 397]. Безперечно, це положення дуже

важливе і мало б надавати працівникам відчуття захищеності, особливо тим, хто не є членом профспілки. Але не пройшло й чотирьох років, як у Кодексі законів про працю за 2003 рік вже дозволялося здійснювати звільнення з ініціативи власника без попередньої згоди профспілкового органу працівника, який не є членом профспілки, діючої на підприємстві. Отже, виходить, що на законодавчому рівні обмежуються права не тільки профспілок, а й безпосередньо самих робітників. Безперечним є той факт, що з боку політичних сил спостерігалась тенденція до намагання використати профспілки у власних цілях. Зокрема,при загостренні політичної ситуації в країні окремі політичні партії не проти отримати наймасовішу громадську організацію з великими потенційними можливостями в «партнери».

Отже, на основі вищезазначеного, можна зробити висновок про те, що законодавча база функціонування профспілок у 90-ті рр. двояко позначалась на їх політичній діяльності. По-перше, спостерігалося штучне стримування її формування з боку державних інституцій. А закони, що приймались, фактично урізали права профспілок у тих аспектах профспілкової діяльності, які або прямо, або опосередковано виводили громадську організацію на рівень політичної діяльності.По-друге, чим обмеженіші приймались закони, тим активніше змушені були профспілкові комітети включатись до політичної діяльності. Тобто, вступав у дію закон протидії. Через боротьбу за покращення законодавства, яке регламентувало функціонування цієї масової громадської організації, профспілки реалізовували свої потенційні політичні можливості.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про колективні договори та угоди». Ст 361 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36.
2. Закон України «Про внесення змін і доповнень, що стосуються охорони праці, в Кодекс законів про працю України». Ст. 10 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 3.
3. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Ст. 397 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45.
4. Кодекс законів про працю України. Ст. 43-1. – К.: Махаон, 2003.
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень на здійснення повідомної реєстрації колективних договорів і угод» Ст. 251 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 14.

ХОРОШЕНЮК ОКСАНА ВІКТОРІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України,
заступник начальника Головного управління юстиції у Хмельницькій області

СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ НА ЗЕМЛЯХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ЦИКЛІЧНОСТІ

Особливості організації публічної служби в Україні зумовлені, крім іншого, традиціями та загальними умовами функціонування свого часу на її території таких держав, як Київська Русь (IX–XII ст.), Галицько-Волинська держава (XII–XIV ст.), Українська козацька республіка (середина XVII–XVIII ст.), Українська народна республіка і Українська держава (1917–1920 рр.), СРСР (1922–1991), Україна (з 1991 р. по теперішній час).Дослідження еволюції публічної служби шляхом виокремлення етапів її розвитку сприяє з'ясуванню відповідних закономірностей, що надає можливості для кращого прогнозування і проектування її змін.

Узагальнення та аналіз низки історичних документів, наукових напрацюваньщодо історичного розвитку публічної служби на землях України з IX ст. і до теперішнього часу, у тому числі таких учених як Б. Д. Греков, А. О. Гурбик, В. М. Іванов, М. Г.Крикун, А. М. Лазаревский, К. Є. Ливанцев, О. Ю. Оболенський, Л. В. Черепнин, Д. І. Яворницький та ін., дозволили нам виділити 13 періодів розвитку публічної служби на території України. Узагальнені в табл.1вони наочно представляють виявлені нами закономірності циклічності (від гр. cyklos – коло) розвитку публічної служби. Так, керуючись науковими напрацюваннями про циклічність розвитку різних систем [1], періоди можна згрупувати в цикли – великі хронологічні фрагменти історії розвитку публічної служби, які створюють закінчене коло з позиції теорії циклічності, а саме – відповідають етапам зародження, підйому, зрілості, занепаду і загибелі системи. Зауважимо, що в основі теорії лежить уявлення про повторюваність і оборотність. Згідно цієї теорії кожна система проходить певний життєвий цикл від народження до смерті, рухаючись по замкненому колу до початкового стану (зародження), може з більш складнішою структурою.

Таблиця 1

Періоди і цикли становлення публічної служби на землях сучасної України

№ з/п	Періоди	Ключові характеристики публічної служби	Тривалість циклу
1.	Київсько-руський (860–1240 рр.)	становлення інституту державної служби	≈ 4 століття
2.	Литовський (XIV ст.)	централізації державної служби	≈ 4 століття
3.	Литовсько-польський (XV–XVII ст.)	децентралізації державної служби	
4.	Козацько-гетьманський (1649–1764 рр.)	розвиток публічної (народної) служби	≈ 2 століття
5.	Російсько-імперський (1654–1917 рр.)	формування проімперської ієрархічної бюрократії	

6.	Український національно-демократичний (1917–1920 рр.)	несистемної організації публічної служби	
7.	Радянський початковий (1921–1940 рр.)	номенклатурно-ієрархічної партійної служби	70 років
8.	Німецько-окупаційний (1941–1944 рр.)	тоталітарно-централістської військово орієнтованої державної служби	
9.	Післявоєнно-відбудовний радянський (1945–1960 рр.)	виконавської та імітаційної партійної служби	
10.	Застійно-радянський (1960–1985 рр.)	номенклатурно- командної закритої партійної служби	
11.	Трансформаційний радянський (1985–1991 рр.)	ослаблення номенклатурно- командної служби та спроби менеджеризації системи державної служби	
12.	Новий Український (1991–2000 рр.)	інституціалізації державної служби та служби в органах місцевого самоврядування	Триває
13.	Трансформаційно-перехідний (2000 рр. і до т.ч.)	пошуку нової моделі публічної служби та фрагментарної її модернізації	

Відповідно, з етапом зародження (незрілою формою) ми пов'язуємо централізацію у системі публічної служби, підйому – її децентралізацію, зрілості – високий рівень публічності служби, що характеризується участю народу в прийнятті і реалізації рішень щодо управління державою, загибеллю – період, коли формуються нові організаційно-правові основи публічної служби.

Можна також стверджувати, що й виокремлені нами 13 періодів мають свої життєві цикли (зародження, підйом, зрілість, занепад і загибель), однак підставою для групування періодів у великі цикли ми визначили загальну тенденцію розвитку державної служби в контексті набуття нею публічності – залучення громадян до управління державою, прозорості, відкритості. Однак, у певні періоди історії розвиток системи публічної служби переривався, незалежно від ступеня її зрілості згідно теорії життєвого циклу, зокрема через негативні зовнішні впливи, особливо війни. Водночас циклічна закономірність все ж прослідковується і нині Україна знаходиться на етапі появи нової моделі публічної служби.

Встановлено, що в цілому розвиток системи публічної служби відбувається в напрямі від централізованої, ієрархічної і закритої системи до децентралізованої й відкритої – більш публічної. Цей вектор залежить насамперед від попередніх успіхів у функціонуванні системи публічної служби, розвитку її взаємодії з іншими суспільними інститутами. При цьому в перехідний період свого розвитку держави, що відбувається переважно під час різноманітних криз, системи публічної/державної службиє централізованими, що є об'єктивним з огляду на потребу своєчасної та належної інституціалізації нових рамкових умов. Таким чином, можна стверджувати, що на початковому етапі функціонування реформованої системи публічної служби доцільно використовувати централізований підхід в її організації. Йдеться не про будову системи, а про спосіб організації її функціонування.

Як бачимо з табл. 1, характерною рисою еволюції виявлених нами великих циклів розвитку публічної служби є тенденція до стрімкого скорочення їх тривалості, що загалом пов'язано з динамічністю розвитку держав як інтегративних систем.

Також слід відзначити, що починаючи з IX ст. системи публічної служби держав, що функціонували на теренах України, були переважно закритими від суспільства. На сучасному етапі Україна повертає традиції публічної служби, які понад 350 років тому продемонструвала світові українська козацька держава. Єдиною відмінністю є те, що в ті часи принцип публічності управління державою був запроваджений керівництвом завдяки усвідомленню його значення, то зараз цей принцип активно запроваджує безпосередньо український народ.Завдання держави – підтримати цю позитивну тенденцію.

Список використаних джерел.

1. Бушуев В. В. Циклическиепроцессы в системе «Природа-общество-человек» / В. В. Бушуев, С. В. Голубев // Энергия. – 2003. – № 1. – С. 16–22.

ЧЕРВЯКОВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

докторант ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВІ МЕХАНІЗМИ ЗА ОСНОВНИМИ НАПРЯМАМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ

Програмно-цільовий підхід передбачає вирішення основних завдань державних політик за допомогою державних програм (національні проекти, державні цільові програми, програми соціально-економічного розвитку, державний бюджет) і визначених програмно-цільових заходів підтримки та сприяння позитивним процесам глобалізації в Україні на певний середньо- або короткостроковий термін.

В першу чергу, звернемося до державних цільових програм. Законом України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IУ із змінами та доповненнями, внесеними Законами України від 17 травня 2012 року № 4731-УI та від 16 жовтня 2012 року № 5463-УI, державна цільова програма визначена як комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки

або адміністративно-територіальних одиниць, що здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та є узгодженими за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням [8].

Для визначення напрямів та виявлення тенденцій розвитку програмно-цільових механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін розглянуто та проаналізовано їх кількість за період з 2008 по 2014 роки за напрямами глобалізаційних впливів, що фінансувалися у 2008 – 2014 роках, які наведені у табл.1.

Таблиця 1.

Показники статистики державних цільових програм за напрямами глобалізаційних впливів, що фінансувалися у 2008-2014 роки (кількість)

№ з/п	Призначення програм	Роки						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Розвиток інформаційного суспільства	4	1	2	2	3	3	2
2	Розвиток інноваційного суспільства	12	8	14	12	9	8	4
3	Розвиток суспільства сталого розвитку	17	11	13	11	9	7	5
4	Розвиток громадянського суспільства	0	0	0	0	0	0	0
5	Демократизація суспільства	6	6	8	2	0	0	0
6	За напрямами глобалізаційного впливу (Σ)	39	26	37	27	21	18	11
7	Всього державних цільових програм	119	84	98	73	55	47	35

Використовуючи дані таблиці 1, з'ясуємо динаміку державних цільових програм за зазначений термін (відрізок) часу. Для цього побудовано графік (див. рис. 1), що відображає процес зміни кількості таких програм по роках.

Як бачимо з цього графіку, фактично за весь зазначений термін, за винятком 2010 року, спостерігався процес суттєвого скорочення кількості державних цільових програм. Слід зазначити, що цей процес не був некерованим. За цей термін в Україні двічі приймалися постанови уряду зі скорочення кількості чинних державних цільових програм.

Так, у 2011 році було прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 704 від 22 червня 2011 року «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм» [9]. Цією постановою було визначено перелік державних цільових програм, які потребують внесення змін до них. Результатом цієї постанови з урахуванням внесення у тому ж році наступних змін до неї було скорочення таких програм до 55 у 2012 році. У 2013 році було профінансовано з них лише 47.

У 2014 році було продовжено суттєве скорочення державних цільових програм. Так, постановою Кабінету Міністрів України № 71 від 5 березня 2014 року «Деякі питання оптимізації державних цільових програм і національних проектів, економії бюджетних коштів та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» [10] кількість таких програм була скорочена до 35.

Таким чином, встановлено, що у 2008 – 2014 роках в Україні спостерігалася тенденція суттєвого скорочення державних цільових програм за напрямами зовнішнього вектору глобалізаційних впливів. З одного боку, це можна пояснити загальною тенденцією скорочення державних цільових програм, з другого боку, ця тенденція, насамперед, стосується напрямів розвитку інноваційного та сталого суспільств, а також у значній мірі демократизації суспільства, оскільки в цьому напрямі з 2012 року державні цільові програми не фінансуються.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2008 рік». - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/107-17
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2009 рік». - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/835-17
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2010 рік». - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2154-17
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік». - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2857-17
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік». - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4282-17
6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2013 рік». - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5515-17
7. Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік». - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/719-18/page
8. Закон України «Про державні цільові програми». – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15
9. Постанова КМУ «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм». – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/
10. show/704-2011-%D0%BF
11. Постанова КМУ «Деякі питання оптимізації державних цільових програм і національних проектів, економії бюджетних коштів та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України». - Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/71-2014-%D0%BF

ГАПОНЕНКО ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри Одеського медичного університету,
головний лікар КУ »Міська поліклініка №12» к.держ.упр.

ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ

Амбулаторно-поліклінічна допомога (АПД) забезпечує наближення первинної і спеціалізованої медичної допомоги до населення та ефективність їх функціонування. АПД виконує так звану сторожову функцію (функцію воротаря), розробляючи для пацієнта раціональний маршрут отримання необхідної медичної допомоги, що дозволяє заощадити значні кошти. Тому саме рівень організації роботи АПД багато в чому визначає такі ключові моменти, як якість, доступність і своєчасність медичної допомоги, розвиток профілактичного напряму, раціональність використання ресурсів галузі.

У багатьох країнах підтримується найбільш ефективний рецепт розвитку системи охорони здоров'я, орієнтований саме на розвиток первинної ланки. Головним пріоритетом ВООЗ проголошено розвиток первинної допомоги. Адже вона – найефективніший засіб досягнення рівності, солідарності, соціальної справедливості в охороні здоров'я будь-якої країни, незалежно від рівня видатків на галузь охорони здоров'я. За умови ефективної організації первинна допомога в більшості країн становить до 90% всієї наданої медичної допомоги, а вартість однієї і тієї ж медичної послуги на первинному рівні в 4–9 разів нижча, ніж на вторинному, і в 18–24 рази – ніж на третинному [16, с. 45].

Про важливість і значення АПД у структурі медичних послуг говорить те, що світова спільнота відводить їй пріоритетне місце в процесі забезпечення здоров'я населення (Європейська політика по досягненню здоров'я для всіх у XXI столітті, 2005р.) і провідну роль у ході реформування систем охорони здоров'я [6].

Ефективність, результативність і справедливість (за термінологією ВООЗ) системи охорони здоров'я залежить, насамперед, від наявності чіткої політики розвитку АПД, передусім тому, що тільки в рамках АПД можлива реалізація такого важливого для населення принципу, як загальнодоступність медичної допомоги.

Світовий досвід, узагальнений ВООЗ, свідчить, що розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини є найефективнішим засобом досягнення справедливого розподілу і раціонального використання коштів, підвищення результативності роботи галузі охорони здоров'я.

Принцип доступності лікувально-профілактичної допомоги, відповідно до якої «кожний має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного та доступного для всіх громадян медичного обслуговування» [12]

Саме тому Україною майже 13 років тому обрано напрямок реформування АМД, про що свідчить прийнята Постанова КМУ від 20.06.2000 р. № 989 «Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я» [69] та низка наказів МОЗ, і наразі регулюється ст.35 Основ законодавства України про охорону здоров'я. 7 липня 2011 р. Верховна Рада України ухвалила закони «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги» [28] та «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві» [30]. Виходячи з актуальності пробеми реформування АПД і основних демографічних показників, Президент і Уряд України визначили реформу системи охорони здоров'я пріоритетною і запропонували як можна скоріше вивести її на якісно новий рівень.

Головною метою реформ є забезпечення зниження рівня захворюваності, інвалідності та смертності населення шляхом формування та налагодження ефективного функціонування системи надання населенню доступної і високоякісної первинної медико-санітарної допомоги з переважним впровадженням засад сімейної медицини.

Проте, незважаючи на такі кроки держави щодо забезпечення реформування АПД, на сьогодні АПД в Україні властиві системні недоліки, що зумовлюють обмеженість її ролі в наданні допомоги, недостатній вплив на здоров'я громадян, а відтак низьку ефективність системи охорони здоров'я в цілому.

Впродовж тривалого часу в Україні пріоритет надавався розвитку спеціалізованої та швидкої медичної допомоги, тому на первинному рівні починають і закінчують лікування лише до 30% мешканців міст і до 50% – сільських жителів. Питома вага видатків на утримання закладів (підрозділів) охорони здоров'я, які надають первинну медико-санітарну допомогу, становить менше 10% від загального обсягу видатків на охорону здоров'я, що, зважаючи на незадовільний рівень матеріально-технічного забезпечення зазначених структур, є вкрай недостатньо. [54, с. 7]. В результаті економічних та соціальних процесів, що відбулися в державі, існуюча амбулаторно-поліклінічна служба системи охорони здоров'я стала не взмозі забезпечити населення доступною та кваліфікованою медичною допомогою на рівні первинної ланки, на етапі якої починають і закінчують обстеження та лікування до 80% населення, що звертається за медичною допомогою. Суттєві диспропорції в обсягах фінансування амбулаторно - поліклінічної та стаціонарної допомоги (відповідно, 20-30 та 70-80% всіх витрат на охорону здоров'я) обмежують можливості розвитку матеріально - технічної бази та впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій надання медичної допомоги на до- та післяшпитальному етапах та приводять до розширення показань стаціонарного лікування, подорожчання медичної допомоги [67, с. 4].

Проблема розвитку АПД на засадах сімейної медицини в Україні набуває ще більшої актуальності в період нестабільної економічної ситуації. Ця пріоритетна ланка не лише дозволяє оптимізувати витрати на охорону здоров'я, підвищити якість та ефективність медичної допомоги за рахунок своєчасного її надання, але і зменшує яскраво виражену нерівність населення щодо доступності медичних послуг, яка особливо гостро представлена в Україні.

Однак, проблеми надання АМД населенню продовжують поглиблюватися. Нераціональна організація такої допомоги та її недостатнє фінансування призводить до втрати комплексності та наступності у процесі її надання АМД, формального підходу до проведення профілактичних заходів та диспансерної роботи, що підтверджують високі показники виявлення на пізніх стадіях багатьох тяжких захворювань та їх ускладнень, постійно зростає потреба населення у високовартісному спеціалізованому лікуванні. Не створюється економічної мотивації розвитку стаціонарозамінюючих видів допомоги, втрачаються комплексний підхід до здоров'я пацієнта і наступність між лікарями під час обстеження та лікування, що впливає негативно на економічність медичного обслуговування та збереження здоров'я. У таких складних умовах практично неможливе управління АМД із використанням економічних важелів та ринкових механізмів.

Саме тому вдосконалення відповідних механізмів державного управління реформою АПД з метою надання якісної та ефективної медичної допомоги є актуальною і складною проблемою в охороні здоров'я України.

Сьогоденні процеси реформування розпочаті в медичній галузі України на ґрунті попередніх глибоких суперечностей між надзвичайно складним станом в галузі та ключовою роллю по забезпеченню якості здоров'я населення показали, що для усунення наявного дисбалансу необхідно провести системні зміни пов'язані з оптимізацією всіх структурних складових галузі, її законодавчої бази, фінансування, підвищення ефективності і якості та удосконалення майнових відносин, формування конкретного ринку трудового потенціалу (кадрів – фахівців, технологій діагностики, лікування і профілактики), товарів та послуг.

Список використаних джерел.

1. Евтушенко В.А. Этапы институционализации социальной ответственности в трансформационной экономике Украины / В.А. Евтушенко // Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования. Научно-практический журнал Юго-Западного государственного университета (Курск, Россия). – № 1. – 2013. – С. 72-81.
2. Чемерис А.О. Оцінка інституційної ефективності державного управління: управлінський аспект // Ефективність державного управління: Зб. наук. пр. / За заг. ред. А.О. Чемериса. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2004. – Вип. 5. – С. 17-31.

ШУМЛЯЄВА ІРИНА ДАМИРІВНА

доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

За часів існування України як радянської республіки у складі СРСР поняття «місцеве самоврядування», «територіальна громада» були вилучені з вжитку. Фактичне відродження місцевого самоврядування в Україні почалося після обрання депутатів Верховної Ради УРСР та місцевих Рад народних депутатів у березні 1990 р. Дійсно значущими подіями у розвитку місцевого самоврядування в Україні стало прийняття Конституції України 1996 р., ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування та прийняття Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». У подальшому мали місце спроби продовження реформування місцевого самоврядування та відступи від цього напрямку. Сьогодні необхідно здійснити подальші кроки у напрямку завершення реформи місцевого самоврядування у контексті Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р.

Основи сучасного адміністративно-територіального поділу України були закладені фактично до кінця 1960-х рр. Так, за часів УНР був прийнятий закон УНР від 6 березня 1918 р. «Про поділ України на землі», згідно якого поділ України на губернії та уїзди мав бути скасований і надавався перелік 32-х земель [2]. Проте він так і не був

реалізований, зважаючи на складну ситуацію в країні. У подальшому декретом Ради народних комісарів РСФРР від 27 січня 1918 р. «Про порядок зміни кордонів губернських, повітових та інших» було передбачено, що питання зміни меж губерній, повітів та волостей вирішуються повністю місцевими радами робітничих, селянських та солдатських депутатів, а для вирішення спірних питань щодо розмежування територій мають бути сформовані змішані комісії зацікавлених губернських рад або їх з'їздів [3]. На початку 1920-х рр., виходячи з економічних факторів розвитку, було поставлено завдання скорочення суб'єктів управління, кількість яких значно збільшилася через появу великої кількості адміністративно-територіальних одиниць.

З 1923 р. адміністративно-територіальний рівень ускладнився до чотирьохступеневої системи, де нижчим щаблем стала сільрада (їх кількість становила 9 307). У лютому 1925 р. було прийнято рішення щодо розширення мережі сільрад і введення їх у всіх населених пунктах, де проживало більше 1 тис. осіб, а також у населених пунктах з кількістю населення в 500 осіб, якщо вони віддалені від центру інших сільрад більше ніж на 5 верст. У 1925 р. після переходу до триступеневого поділу, кількість населення сільської громади повинна була складати не менше 1 тис. осіб. На той час в Україні існувало 70 міськрад, 150 селищних рад, 10 314 сільрад [1, с. 53]. Не дивлячись на позитиви адміністративно-територіального укрупнення на основі економічного районування, що мали місце, у цей період реформу територіального управління так і не вдалося успішно закінчити.

Восени 1930 р. була встановлена двоступенева система – район – населений пункт, яка не виправдала себе і у 1932 р. був повернений триступеневий устрій (область – район – населений пункт). Нижчою ланкою системи залишилась територія сільради, до якої входили залежно від кількості населення (від 1 до 4 тис. осіб) один або кілька сільських населених пунктів. Надалі проводились заходи щодо зміцнення сільрад, а по суті – збільшення їх території [4, с. 148].

У 1954 – 1955 рр. знову були проведені зміни щодо укрупнення сільрад, а подальші реформи 1962 – 1963, 1964 рр. стосувалися обласного та районного рівня. Окрім сільрад до утвореної адміністративно-територіальної системи увійшли міста республіканського, обласного та районного підпорядкування, селища міського типу, села та селища. Починаючи з кінця 1960-х рр. система адміністративного-устрою України майже не зазнала змін. Останнім нормативним актом часів СРСР, який визначав види населених пунктів, врегулював питання їх утворення та припинення, стало Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР, затверджене Указом Президії Верховної Ради УРСР від 12 березня 1981 р. № 1654-Х, яке діє сьогодні в частині, що не суперечить Конституції та законам України. За роки незалежності в Україні, окрім статей Конституції України, не було прийнято жодного нормативного акту, який би регулював питання територіальної організації держави. Утім, у цей період з'явилися нові райони, міста, було змінено статус міст, що свідчить про збільшення кількості адміністративно-територіальних одиниць [1, с. 54].

Відповідно до Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою УРСР, населені пункти України поділяються на міські (міста республіканського, обласного, районного підпорядкування, селища міського типу) та сільські (селища і села незалежно від їх адміністративної підпорядкованості). Основними критеріями віднесення міських населених пунктів до певної категорії є кількість населення, яке проживає на їх території, та наявність відповідної інфраструктури. Як бачимо, всупереч Конституції України, цей нормативний акт передбачає існування таких адміністративно-територіальних одиниць як селище міського типу, сільрада. Крім цього, не визначено чіткі критерії утворення районів у містах та віднесення населених пунктів до категорії сіл та селищ. Отже, сьогодні в Україні існує територіальний устрій, який склався майже 70 років тому за часів радянської влади та діють застарілі нормативні акти. Недостатнє нормативне регулювання спричиняє ряд проблем організаційного характеру.

Реформування територіальних засад низового рівня місцевого самоврядування повинно виходити з мети, визначеної у сьогоднішній Європі щодо здійснення ефективного місцевого управління в майбутньому – надання громадянам якісних адміністративних послуг. При цьому такі послуги повинні надаватись швидко та якісно, в безпосередній близькості до члена територіальної громади. Водночас це суперечить тому, що підвищення ефективності публічного адміністрування потребує утворення достатньо великих територіальних громад, щоб вони могли виконувати більше функцій. Це не впливає на жителів міст, але є проблематичним для сільських та селищних громад. У зв'язку з цим залежно від особливостей певних місцевих громад, необхідно диференційовано підходити до формування нового територіального устрою, використовуючи досвід злиття або кооперації місцевих громад інших держав.

Незважаючи на те, що аналіз європейського досвіду укрупнення територіальних громад свідчить про надзвичайну повільність здійснення процесу об'єднання на добровільних засадах, на відміну від реформування територіального устрою на підставі відповідних нормативних актів, все ж таки в Україні необхідно обрати шлях добровільного об'єднання громад сіл, селищ та міст. При цьому необхідно заохочувати всі форми громадської участі в процесі підготовки та обговорення важливих законопроектів, які стосуються утворення, організації та припинення діяльності територіальних громад. Це можуть бути громадські слухання, форуми, плебісцити, консультативні опитування з питань проведення реформи. Прогнозовані результати реформ повинні бути підкріплені бажанням і готовністю самих жителів територіальних громад до змін.

Список використаних джерел.

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення / за заг. ред. В.Г. Яцуби. – К. : Поліграфічний центр Українського ДАГП Мінекоресурсів України, 2003. – 321 с.

2. Закон про поділ України на землі (6 березня 1918 р.). – Режим доступу : http://textbooks.net.ua/content/view/1007/17/. – Назва з екрану.

3. О порядке изменения границ губернских, уездных и проч. : декрет Совета народних комиссаров от 27 января 1918 г. – Режим доступа : http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_209.htm. – Загл. с экрана.

4. Ткачук П. Адміністративно-територіальний устрій України: досвід та уроки / П. Ткачук // Місцеве самоврядування. – 1998. – № 5 7 (14). – С. 141 – 151.

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

завідувач кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ЙОГО МІСЦЕ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ

Поява терміну «транскордонне співробітництво» і його активне використання в науковій літературі та в загальноєвропейських правових документах відбиває зміни, що проходять протягом останніх десятиріч і продовжують відбуватися нині в поглядах політиків різних рангів, науковців і звичайних громадян на функції державних кордонів та роль місцевих і регіональних громад у налагодженні прямої співпраці між ними по обидва боки кордону. Не так давно Західна Європа взяла курс на стирання кордонів, які розділяють країни, нації та народи Динамічний розвиток сучасних технологій, як і зростаюча кількість проблем, таких як екологія або безпека, що можуть бути вирішені тільки через кордони, ніби-то підтверджують передбачення Мак-Лахена про «глобальне селище» - світову громаду, для якої кордони втратять будь-яке значення».

Нас цікавить сучасний погляд на функції державних кордонів на Європейському континенті в межах, необхідних для осмислення змісту та місця транскордонного співробітництва в розбудові єдиної Європи та просторовому розвитку.

З огляду на це завдання та в загальнотеоретичному плані цікава типологізація функцій кордону, запропонована відомими фахівцями з питань розвитку прикордонних регіонів і транскордонного співробітництва . Віни зазначають, що «кордон містить подвійну концепцію: в один і той же час він може слугувати чинником, що розділяє різні політично-інституціональні системи, і чинником, що забезпечує контакт між різними соціальними колективами». В першому випадку, задум полягає в створенні «лінії розподілу, типової для історичної фази, відомої як Європа Держав». У класичному розумінні кордону він виконує функцію «легального контролю, коли його лінія призначена чітко розмежовувати території, що є суб'єктами різних національних законодавств і різних правових систем». Цю функцію характеризують як «фільтруючу», метою якої є досягнення контролю та управління контактами і зв'язками вздовж кордону. Характеризуючи кордон як «чинник контакту», Р. Ратті зазначає, що в цьому випадку він «скоріше не лінія, а функціональний простір», де мають дотик «різні суспільства та колективи,— і тут цілком доцільно вести мову про транскордонні регіони».

Таким чином, виконуючи водночас розділяючу і контактну функції, кордони,, виконують роль бар'єру (превалюючими є фактори відокремлення і закритості, також ефект економічної ізольованості), фільтру (кордон у цілому є відкритим, але виконує фільтруючі функції згідно із завданнями національної політики) і, зрештою, відкритий кордон, де домінуючою є контактна функція і здійснюється транскордонне співробітництво як складова інтеграційного процесу.

Типологізація функцій кордону, запропонована Р. Ратті, на наш погляд, справді вдала з огляду на необхідність створення теоретичного підґрунтя для подальшого визначення місця транскордонного співробітництва в процесі європейської інтеграції. До речі, саме визначення концепції кордону і є відправною точкою Рекомендацій щодо транскордонного співробітництва для місцевих і регіональних влад в Європі, виданих Радою Європи, в яких, зокрема, зазначається, що «роль кордону змінилася, замість бар'єру вона поступово перетворюється на місце, де зустрічаються два види реальності та з'являється можливість для взаємодоповнення, долаються заскорузлі концепції національного суверенітету».

У цьому контексті дуже важливо зауважити, що зміни в поглядах на функції державних кордонів безпосередньо вплинули, так би мовити, на територіальний вимір, відсунувши на другий план значимість прикордонних зон, які поступилися місцем на авансцені прикордонним регіонам. До речі, узагальнюючі існуючі дефініції поняття «прикордонна зона», автори Рекомендацій щодо транскордонного співробітництва для місцевих і регіональних влад в Європі

визначають її як територію радіусом від 10 до 50 км від кордону, який коливається залежно від чинного законодавства конкретної держави. В Рекомендаціях зазначається, що сьогодні зональний підхід відчуває дуже серйозну конкуренцію з боку підходу адміністративного, який полягає у розумінні прикордонної території держави як адміністративно-територіальної одиниці, що знаходиться на рівні, безпосередньо нижчому після державного. Тобто адміністративний підхід ставить знак рівності між прикордонною територією та прикордонним регіоном держави. Зазначимо, що адміністративний підхід до визначення прикордонних територій є виправданим у контексті погляду Ради Європи та ЄС на їхнє місце в адміністративно-територіальному поділі держави і ні в якому разі не повинен розглядатися як вияв бюрократичної казуїстики з боку європейських інституцій. Розширення прикордонної території від «зони» до «регіону» віддзеркалює все більшу втрату впливу бар'єрної функції кордону і зростаючу актуальність функції контактної. В цьому місці варто зазначити, що серед умов участі в проектах транскордонного співробітництва в рамках ініціативи ЄС INTERREG II Комісія Європейських Співдружностей в якості відповідної території в 1994 р. визначила регіон рівня NUTS 3, тобто адміністративно-територіальну одиницю середнього рівня.

Визначившись із змістом «прикордонного регіону» в межах держави, слід зауважити, що існує розуміння цього поняття також і в транскордонному сенсі. Дені де Ружмон так охарактеризував прикордонний регіон: «...це потенційний регіон із притаманною йому географією, екологією, етнічними групами, економічними можливостями тощо, але розділений суверенітетом урядів, що правять по обидва боки кордону». При цьому він зазначав, що прикордонний регіон характеризується наявністю спільних проблем, які належать як до просторової, так і до секторної площини, а також до соціальної та культурної діяльності.

Погоджуючись із тим, що дефініція, сформульована французьким дослідником ще наприкінці 1970-х, є в цілому вдалою, ми, все ж, вважаємо за необхідне чітко відокремити, в яких випадках йдеться про прикордонні регіони, і коли ми маємо на увазі регіони транскордонні. Тим більше, що поняття «транскордонний регіон» почало досить активно входити до наукової та політичної лексики протягом 1990-х років.

Питання про необхідність ідентифікувати поняття «транскордонний регіон» знайшло своє віддзеркалення, мабуть найбільше, в «Дванадцяти зауваженнях щодо транскордонних регіонів у Європі» Жан-Поля Ленера. Серед проблем, які поставив учений з Люксембурзького університетського центру, для нас найактуальнішим є запитання: «Чи можемо ми вважати транскордонні регіони регіонами в прямому сенсі цього слова?» Ленер зазначає, що «...відповідь на це запитання залежить від дефініції поняття «регіон». Якщо ми вважаємо регіон територіальною одиницею з певним набором однакових економічних, соціальних і культурних характеристик та як специфічне утворення, нам буде важко застосувати це поняття, характеризуючи різноманітні контакти між прикордонними територіями. Транскордонні регіони рідко мають особливу індивідуальність, хоча більшість із них бажає її мати». Не маючи наміру докладно викладати теоретичні зауваження Ж.-П. Ленера щодо транскордонних регіонів та їх ролі в процесі європейської інтеграції, лише підкреслимо, що він, як і Р. Ратті, визнає їхнє існування серед реалій сучасної Європи. Для нас важливіше отримати уявлення щодо різниці між регіонами прикордонними та регіонами транскордонними.

Узагальнюючи, можемо визначити прикордонний регіон як адміністративно-територіальну одиницю, що знаходиться на наступному після державного рівні та розташовану безпосередньо вздовж державного кордону.

Під транскордонним регіоном слід розуміти певну територію, яка, характеризується наявністю схожих природно-географічних умов і охоплює прикордонні регіони двох або кількох держав, що мають спільний кордон.

Про значення транскордонного співробітництва для розвитку сучасної Європи свідчать досить численні наукові дослідження в цій галузі, і те, що на відміну від міжрегіонального співробітництва, яке, ґрунтуючись на широкому колі загальноєвропейських правових документів, все ж не має окремого специфічного законодавчого акту, який би встановлював базові засади та принципи його просування. Для транскордонного співробітництва такий документ було прийнято. Йдеться про Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними або владами Ради Європи, підписану в Мадриді 21 травня 1980 р., та Додатковий протокол до неї (Страсбург, 9 листопада 1995 р.). Окрім них, правове підґрунтя для транскордонного співробітництва створюють Європейська хартія місцевого самоврядування (Страсбург, 15 жовтня 1985 р.), зокрема в частині, щодо права місцевих властей на свободу асоціацій, та Декларація про транскордонне співробітництво в Європі, ухвалена 6 листопада 1989 р. Комітетом Міністрів з нагоди 40-ї річниці Ради Європи.

Транскордонному співробітництву присвячені окремі статті в низці правових актів, серед яких – Європейська хартія регіональних мов і меншин Ради Європи (Страсбург, 5 листопада 1992 р.) (Ст. 14), і документів, що мають рекомендаційний характер, таких як Декларація Асамблеї європейських регіонів щодо регіоналізму в Європі (Базель, 4 грудня 1996 р.) (Ст. 10, 11), проект Європейської Хартії про регіональне самоврядування, розглянутий 5 червня 1997 р. Конгресом місцевих та регіональних влад Європи Ради Європи (Ст. 8).

Отже, що таке транскордонне співробітництво? Звернемося до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами, яка так визначає це поняття: «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або владами, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, а також на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей».

Складно буде вести далі мову про транскордонне співробітництво та його форми, якщо ми проігноруємо ще одне визначення, що міститься в цьому документі: «поняття «територіальні общини або влади « означає громади, влади або органи, які здійснюють місцеві та регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави».

На яких базових принципових положеннях має ґрунтуватися транскордонне співробітництво? У вищезгаданих Рекомендаціях щодо транскордонного співробітництва... зазначається, що «основоположний принцип транскордонного співробітництва полягає в тому, щоб створювати зв'язки та договірні відносини в прикордонних зонах з метою пошуку спільних рішень ідентичних проблем». Але головним принциповим положенням, яке має бути покладене в основу будь-якої форми транскордонного співробітництва, є дотримання національних законодавств і повага до міжнародних зобов'язань держав, до яких належать територіальні громади або влади, що є суб'єктами договірних відносин про транскордонне співробітництво. На цьому наголошують не тільки Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво... і Додатковий протокол до неї, а й Декларація щодо регіоналізму..., і проект Європейської хартії про регіональне самоврядування.

До речі, Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво... має розглядатися не тільки як правовий документ. Вона також покликана виконувати роль методичного посібника щодо організації та юридичного оформлення такого співробітництва як на міждержавному рівні, так і на рівні регіональних і місцевих влад.

Список використаних джерел.

1. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою (6 грудня 1992 р.)
2. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (2 червня 1997 р.)
3. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією (31 вересня 1997 р.)
4. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою.— Рада Європи. 35 с.
5. Європейська хартія місцевого самоврядування (15 жовтня 1985 р., м. Страсбургу/Бюлетень центру інформації та документації Ради Європи в Україні. Вип. 2, 1997. С. 4-10.
6. Європейська хартія регіональних мов і мов меншин (5 листопада 1992 р., м. Страсбургу/Бюлетень центру інформації та документації Ради Європи в Україні. Вип. 2, 1997. С. 11-27.
7. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (№ 586-XIV від 9 квітня 1999 р.)
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР від 21 травня 1997 р.). Київ, Парламентське видавництво, 1997. 100 с.
9. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у Житомирській області» (№ 1276-XIV від 3 грудня 1999 р.)
10. Статут єврорегіону «Нижній Дунай» //»Проблеми та перспективи розвитку транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай». Матеріали до круглого столу. 3 грудня 1999 р. Одеса.
11. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво між прикордонними областями України та адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова (11 березня 1997 р.) egion «Istria'V/Regional Contact. 1995. No 10, pp. 137-142.

АМОСОВ ОЛЕГ ЮРІЙОВИЧ

перший заступник директора ХРІДУ НАДУ при Президентові України,
д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України

ГАВКАЛОВА НАТАЛІЯ ЛЕОНІДІВНА

завідувач кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця,
д.е.н., професор

ІНТЕГРАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасні процеси, що відбуваються в державному та публічному управлінні в Україні характеризуються транзитивністю та викликають необхідність реформування та модернізації відповідних механізмів в різних сферах життєдіяльності. Стосовно реформування, мова йде, перш за все, про адміністративну реформу, яка спрямована на удосконалення та покращення процесу управління на рівні держави, регіону, міста, села. Успіх такого реформування визначається як активністю суб'єктів управління, так і (перш за все) приведення існуючої термінології в теорії державного управління до загальноприйнятих в ЄС положень, концептів, парадигм. Таким чином, здійснення авторських доробок в теорії публічного управління відповідає викликам сьогодення та є актуальним завданням для теоретиків та практиків.

Серед знаних науковців, що започаткували публічне управління та вивчають його особливості, зазначимо О. Оболенського [1], Т. Желюк [2], А. Мельник, С. Серьогіна, Ю. Шарова [3] та ін., але існуючі доробки не є вичерпними, що зумовлює доцільність представлення результатів авторського дослідження в контексті зазначених питань.

Таким чином, метою дослідження є обґрунтування науково-теоретичних засад публічного управління з виокремленням його інтеграційної функції.

Перш за все наведемо визначення публічного управління. А. Оболенський зазначає, що публічне управління – це діяльність із здійснення функцій публічної сфери, що забезпечують взаємодію суспільства, влади та економіки з метою досягнення суспільних інтересів [1].

Публічне управління спрямоване на реалізацію цінностей буття, суспільства. Додамо, що публічне управління в класичному розумінні визначається як вплив суб'єкта управління на об'єкт – суспільство (суспільні процеси, відносини) відповідно до покладених на нього суспільно-значущих функцій і повноважень. Публічне управління відрізняється більш широким сенсом, ніж державне управління, в його межах виокремлюється публічне адміністрування, яке у вузькому сенсі пов'язано з виконавчою гілкою влади і розглядається як:

професійна діяльність державних службовців, яка включає усі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду;

вивчення, розробка та впровадження напрямів державної політики.

У широкому сенсі під публічним адмініструванням розуміють систему управління, представлену адміністративними інститутами в рамках прийнятої структури влади**.**

Публічне адміністрування забезпечує реалізацію публічної політики – інструменту публічного управління, яка є результатом переходу від політики відповідальності лідерів до особистої участі самих громадян і структур

громадянського суспільства, де відповідальність бере на себе політично активна частина суспільства, і в силу цього відбувається виділення публічної політики в окрему сферу. (Біла книга європейського управління) [2].

Реалізація публічної політики – процес багатомірний, і відбувається в декількох напрямках, як по вертикалі (зверху вниз і знизу вгору), так і по горизонталі (між різними дійовими особами, секторами суспільства та економіки).

Механізм її розробки та імплементації в сучасних умовах ні одна держава не може залишатися осторонь процесів глобалізації та інтеграції. Держави на початку минулого століття переважно будували свої національні моделі державного управління, які були налаштовані на певною мірою обмежену кордонами спільноту. Однак створення Європейського Союзу викликало до життя нову модель упорядкування суспільного життя, основу якої складає публічне управління. Мова йде про загальновідому модель публічного адміністрування «Good Governance».

На наш погляд побудова зазначеної моделі у сучасному глобалізованому суспільстві створює підстави для реалізації інтеграційної функції публічного управління та має:

забезпечити демократизацію суспільного життя й протидію авторитаризму;

сприяти прозорості комунікацій в процесі забезпечення управлінських функцій;

створити умови для ефективного суспільного контролю за діяльністю органів управління.

Публічне управління в сучасному європейському співтоваристві запроваджується шляхом прийняття міжнародних стандартів. Механізм стандартизації суспільних процесів як складова публічного управління характеризується «м'якістю». Тобто встановлюється допустимі межі життєдіяльності. Недотримання їх не пов'язано із жорсткими санкціями. В той же час дотримання стандартів дозволяє:

без руйнації нації національних традицій управління забезпечити взаємонаближення державницьких механізмів різних країн;

в системі публічного управління поєднати зусилля різних гилок влади, утворень громадянського суспільства для розв'язання суспільних проблем.

Таким чином, інтеграційна функція публічного управління полягає:

у взаємопроникненні та взаємонаближенні державних механізмів управління різних країн європейського співтовариства;

поєднанні (інтегруванні) різних структур суспільства для розв'язання начальних проблем;

забезпечення норм демократії (народовладдя).

Узагальнюючи викладене вище, зробимо висновок, що публічне управління є сферою діяльності, науковим напрямом, більш широким, ніж державне управління, яке входить до складу публічного управління. Загальновідомими функціями публічного управління є планування, організація, мотивація та контроль, поряд з якими виокремлено інтеграційну функцію публічного управління, реалізація якої сприяє прискоренню процесів інтеграції вітчизняного публічного управління в міжнародний простір. Побудова дієвої моделі публічного управління має базуватися на демократичних засадах, передбачати децентралізацію в межах адміністративної, законодавчої, економічної, культурологічної реформ, успіх яких залежить від компетентностей посадовців, які ініціюють реформування та осіб, які мають високий рівень національної свідомості та втілюють реформи в суспільне життя.

Список використаних джерел.

1. Оболенський О. Ю. Розвиток суспільства та публічне управління / О. Ю. Оболенський // Вісник нац. академії державного управління при Президентові України . – 2013 . – N3 . – С. 27-33.

2. Желюк Т. Л. Публічне управління: сучасні реалії та перспективи для України / Т. Желюк // Збірник матеріалів доповідей за матеріалами Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Публічне управління та регіональна політика в країнах Центральної і Східної Європи», 22 жовтня 2012 року. – Тернопіль, ТНЕУ, 2012. – 202 с.

3. Шаров Ю., Чикаренко І. Європейські стандарти публічного управління: проекція на муніципальний рівень. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

БОНДАР АНДРІЙ ОЛЕГОВИЧ

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Характеристика державної політики у сфері економічної безпеки передбачає, перш за все, розгляд інвестицій як основного чинника розвитку економіки. Тому саме накопичення необхідно розглядати як найважливішу умову економічного піднесення і виходу з кризи. Від динаміки і обсягів накопичення залежатимуть і рівень інвестиційної активності, і темпи оновлення основного капіталу.

У сучасних концепціях стійкого розвитку суспільства й економіки центральне місце займає нове розуміння прогресу як зростання запасу стійкості еволюціонуючих систем відносно зовнішніх дій. При стійкому розвитку системі властива внутрішня рівновага, хоча вона й залишається нерівноважною відносно навколишнього середовища. У такій системі процеси синтезу і розкладання відбуваються збалансовано, і при зовнішніх діях система відповідає компенсуючими процесами.

Прогрес відбувається на основі еволюції найрозвиненіших елементів системи шляхом відкриття еволюційно розвиненішими суб'єктами системи нового ресурсу і подальшого його освоєння всіма суб'єктами. Тільки на такій основі можливий рівний, поступальний розвиток з мінімальною кількістю криз і катастроф, що можна розглядати як стан відносної безпеки. Таким чином, як найважливіший чинник безпечного стану будь-якої системи можна виділити можливість її поступального, прогресивного розвитку.

Що стосується соціально-економічної системи держави і суспільства, то умовою стійкого, поступального розвитку можна вважати економічне зростання.

Економічне зростання є важливим критерієм економічного розвитку суспільства. Його динаміка йде від розвитку підприємств через підвищення рівня життя в регіонах країни до вдосконалення економічної системи держави і суспільства в цілому. На економічне зростання і структурні зміни впливають не тільки національні чинники, а й загальна економічна ситуація у світі.

У найзагальнішому вигляді економічне зростання означає кількісну і якісну зміну результатів виробництва і його чинників, а також продуктивності цих чинників. Свій вираз економічне зростання знаходить у зростанні рівня економічної розвиненості національного господарства. Цей рівень, у свою чергу, визначається такими кількісними індикаторами, обчисленими на душу населення, як зростання реального і потенційного ВВП, зростання національного багатства країни, скорочення енергоємності і матеріаломісткості ВВП, величина накопичення, зростання витрат на соціальну сферу, культуру, охорону навколишнього середовища, збільшення тривалості життя і тощо.

З другого боку, можна виділити також якісні показники економічного зростання. До них можуть бути зараховані зростання рівня і якості життя населення, розвиток інтелекту людини і підвищення її духовного багатства, розвиток науки, освіти, культури тощо; забезпечення соціальних гарантій і охорони здоров'я людини, забезпечення свободи та безпеки особи і т. д.

У сучасних умовах, на наш погляд, можна виділити два основні індикатори економічного зростання (один з них кількісний, інший – якісний), які можна розглядати як найважливіші показники стійкого розвитку економіки. Найважливішим кількісним критерієм видається зростання інвестицій або, іншими словами, динаміка капітальних вкладень, перш за все, в реальний сектор економіки, що є головним елементом національної господарської системи, який генерує економічне зростання.

Найважливішим якісним показником економічного зростання в умовах НТП є інноваційний розвиток реального сектора і економіки в цілому. Досвід розвинених зарубіжних країн показує, що саме високий рівень впровадження інновацій забезпечує значні темпи економічного зростання в цих країнах, високу конкурентоспроможність національних економік таких держав на світовому ринку, а також рівень життя населення, що істотно перевищує за своїми показниками рівень життя в інших країнах.

Можна виділити ряд чинників, що впливають на економічне зростання. Розглянемо найважливіші з них, до яких, на нашу думку, належать інвестиційний попит, конкуренція, інновації і швидкість їх упровадження, управління й організація праці, кваліфікація працівників, якість продукції, що випускається, і зайнятість населення. Поза сумнівом, кількість чинників економічного зростання більш значна, через що не має можливості розглянути всі ці чинники детальніше в рамках одного дослідження.

Інвестиційний попит. Підвищення інвестиційної активності видається однією з найважливіших умов економічного зростання. У свою чергу, як найважливіший чинник пожвавлення інвестиційної активності можна розглядати інвестиційний попит, пов'язаний із заміною й оновленням технологічного обладнання.

Конкуренція. Це рушійна сила забезпечення економічного зростання, оскільки кожне підприємство прагне поліпшити своє становище на ринках постачання і збуту. З іншого боку, економічне зростання сприяє посиленню конкуренції. У сучасних умовах учасниками конкурентних відносин є не тільки підприємства, а й національні економіки. Згідно з економічною теорією, підприємства і національні економіки протистоять один одному, перебуваючи в рівних умовах конкуренції, які в реальному житті істотно різняться між окремо взятими національними економіками і конкретними підприємствами. Зокрема, національні економіки мають у своєму розпорядженні нерівні за розміром природні ресурси, економічну й соціальну інфраструктуру, різні підприємства, що належать до однієї і тієї самої галузі, можуть мати різну кількість і якісну структуру робочої сили і т. д.

Техніка, технології, інновації. Інновації є реакцією виробників на конкуренцію, тому вони є динамічним елементом виробництва й економічного зростання. Відсутність або уповільнення темпів упровадження інновацій блокує подальший розвиток підприємств, галузей, економіки країни в цілому, позбавляє країну конкурентних переваг на світовому ринку, послаблює позиції її економічної безпеки.

БУТНИК МИХАЙЛО АРИСТАРХОВИЧ

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса)

ДРОЗДОВ МИХАЙЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса), к.ф-м.н., доцент

РОЙЛЯН ВОЛОДИМИР ОПАНАСОВИЧ

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса), к.пед.н., доцент

УКРАЇНА, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ З НАТО

На початку 90-х років XX-століття стало очевидно, що європейським країнам треба взяти на себе більшу відповідальність за спільну безпеку і оборону. Збалансування відносин між Європою і Північною Америкою було необхідне за двох причин: по-перше, для перерозподілу економічного тягаря безперервної підтримки безпеки Європи, а по-друге для віддзеркалення поступового народження у рамках європейських інституцій потужнішої та краще інтегрованої європейської політичної ідентичності та переконання багатьох держав Європейського союзу (ЄС) в тому,

що Європа повинна мати можливість вдаватись до військових заходів тоді, коли НАТО не бажає брати військової участі у подіях.

Виникнення нових підходів до проблем європейської безпеки значною мірою зумовлене конфліктами на західних Балканах у 90-х роках. Нездатність Європи втрутитись з метою запобігання або врегулювання таких конфліктів привела до колективного усвідомлення того, що ЄС повинен усунути дисбаланс між його потужною економікою та обмеженим політичним впливом. Багатьом стало очевидно, що скоординовані дипломатичні зусилля з припинення конфлікту політичними засобами повинні спиратися на потужну військову силу. Внаслідок цього Європейський Союз протягом 90-х років дедалі активніше займався запобіганням конфліктам та врегулюванням криз поза своїми межами [1, с.33].

Важливий крок у цьому напрямку було зроблено у 1992 році, коли був підписаний Маастрихтський договір, який містив згоду керівництва ЄС розвивати спільну зовнішню політику і політику безпеки «зокрема формування спільної оборонної політики, яка з часом може привести до спільної оборони». Західноєвропейський Союз отримав завдання розробляти і впроваджувати рішення і дії ЄС, які впливають на оборону. Ініціатива розвивати європейські засоби та можливості оборони за допомогою Західноєвропейського Союзу знайшла продовження у Амстердамському договорі ЄС від 1997 року. Цей договір, який набув чинності у травні 1999 року, містив так звані «Петерзберзькі завдання» – гуманітарні пошуково-рятувальні операції, миротворчі місії, завдання з врегулювання кризових ситуацій та захист довкілля, ЩО створило основу для оперативного розвитку спільної європейської політики оборони.

Водночас на саміті НАТО в Брюсселі у 1994 році було прийнято рішення про розвиток власне Європейської системи безпеки і оборони в НАТО. Це привело до досягнення практичних домовленостей, згідно з якими Альянс отримав можливість підтримувати європейські військові операції, які проводить Західноєвропейський Союз.

На наступних зустрічах міністрів оборони і міністрів закордонних справ країн-членів НАТО в Берліні та Брюсселі у червні 1996 року і саміті НАТО в Мадриді у 1997 році були прийняті рішення щодо посилення європейського внеску в місії і заходи Альянсу.

Домовленості щодо співпраці між НАТО і Західноєвропейським Союзом, досягнуті протягом 1991-2000 років, заклали основу для подальшого розвитку відносин між НАТО і ЄС. На практиці ці домовленості означають, що у разі виникнення кризи, в розв'язанні якої Альянс не братиме участі, а Західноєвропейський Союз вирішить врегулювати кризу, він може зробити запит на використання ресурсів і засобів Альянсу для проведення операції під рішення, які підсилили цей розвиток [2, с. 151].

У такий спосіб Західноєвропейський Союз водночас розвивався як оборонний компонент Європейського Союзу, так і як засіб посилення європейської складової НАТО. Європейські країни-члени Альянсу визнали, що в процесі досягнення справжньої європейської військової спроможності необхідно уникати зайвого дублювання командних структур, штабів та військових ресурсів і засобів, якими володіє НАТО. Більше того, такий політичний контроль над стратегічним керівництвом.

Новим поштовхом до розвитку цих відносин став британсько-французький саміт в Сен-Мало у грудні 1998 року. Франція і Велика Британія погодилися з тим, що Європейський Союз «повинен бути спроможний до автономних дій, підтриманих надійною військовою силою, засобами прийняття рішення про її застосування і готовністю це зробити з метою реагування на міжнародну кризу». Вони прийняли спільну заяву, в якій висловили своє рішуче прагнення дати Європейському Союзу можливість досягти цих цілей.

На сьогоднішній день НАТО, Європейський Союз та Україна беруть участь у збереженні й посиленні безпеки і стабільності як в Західній Європі, так в інших країнах світу. НАТО працює над цим завданням як потужний оборонний політично-військовий альянс, який по закінченні холодної війни поширив безпеку на більшу частину євроатлантичної території як за рахунок вступу нових членів, так і створюючи нові партнерства. Європейський Союз, в свою чергу, забезпечує зміцнення стабільності, постійно працюючи над економічною і політичною інтеграцією, спочатку серед західних країн, а потім запрошуючи до вступу нових членів.

Стратегічне партнерство та розвиток практичної співпраці між НАТО, Європейським Союзом та Україною стає потужною силою у сфері збереження та посилення безпеки і стабільності як в Західній Європі, так і в цілому світі. Це і боротьба з тероризмом, і допомога країнам по стабілізації конфліктних ситуації, і підтримка національних органів влади у здійсненні оборонної реформи і участь України в програмі «Партнерство заради миру», про що свідчать останні сумісні навчання на Яворівському полігоні у вересні 2014 року.

Новою формою взаємодії в галузі військової освіти стало приєднання України до програми НАТО «Удосконалення військової освіти», зумовлене необхідністю реформування системи військової освіти відповідно до світових стандартів. У контексті даної Програми у липні 2013 року схвалено Дорожню карту на 2013-2016 рр. Досвід участі контингентів ЗС України у операціях під керівництвом НАТО з участю керівництва Міністерства оборони України до впровадження військових стандартів, які використовуються також країнами-членами ЄС.

Таким чином, Україна і НАТО мають значний потенціал для інтеграції та розвитку конструктивного партнерства, яке є важливим шляхом забезпечення інтересів національної безпеки України.

Список використаних джерел.

1. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – 2-е видання, доповнене. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 352 с.

2. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі. – Київ, Видавництво Соліс Павличко «Основи», 2004. – 871 с.

ВАХНОВА ІРИНА ЕММАНУЇЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯПОНІЇ

У сучасному світі відбулися і відбуваються кардинальні зміни, що отримали визначення «глобалізація», яка характеризується все більш взаємозалежною світовою системою. Глобалізація формує і сама формується під впливом економічних і політичних чинників, філософських поглядів, культурних цінностей і традицій народів світу.

В контексті глобалізованого світу відбуваються значні зміни в соціокультурній сфері, які позначаються на функціонуванні та розвитку національних культур, в тому числі і японської культури, чия особливість полягає в тому, що в ній поєдналися традиції Сходу і новації Заходу.

Протягом більшої частини своєї історії Японія формувала свою культуру на основі запозичення релігійних доктрин буддизму, конфуціанської етико-релігійної системи, мистецтв і ремесел з Китаю, однак починаючи з реставрації Мейдзі, ця країна стала стрімко вестернізоватися. Пік вестернізації Японії припадає на роки американської військової окупації (1945-1952 рр.), коли ця країна долучилася до цінностей західної ліберальної демократії. Тривалий час японці вчилися у Заходу, керуючись гаслом «східний дух, західні технології», тим не менш, останнім часом японці добилися таких відчутних успіхів не тільки в технологічному та економічному розвитку, а й у збереженні своєї національної духовної культури, що й дух, і технології стали по праву іменуватися японськими.

У другій половині XX століття Японія стала економічною державою, що поступається за сукупністю національної могутності лише США. Окрім нових зразків техніки, успіхів в економіці, Японія продемонструвала серйозні досягнення в соціокультурній сфері. Глобалізація культури сприяла тому, що японська культура втретє після реставрації Мейдзі та періоду американської окупації відкрилася іноземцям з тим, щоб ті змогли долучитися до її цінностей та запозичувати японський метод вдалого синтезування досягнень Заходу зі Сходом в цілях прогресу і гармонійного розвитку суспільства. Примітно, що Японія – одна з небагатьох азіатських держав, яка в період європейського колоніалізму не була колонізована, а зуміла абсорбувати західні цінності без збитку для своєї культури. У сучасну епоху глобалізації ця країна проводить активну політику з експансії японської масової культури в країнах Азії.

Для японців проблема глобалізації культури має особливе значення, оскільки історично їх національна культура відноситься до культури інтровертного, закритого типу, який сформувався в період закриття країни, що тривав більше двох століть за часів правління клану Токугава. Наступні відкриття країни, в періоди Мейдзі та американської окупації, так і не зуміли скасувати психологічну закритість японців від іноземців. Закритість японської нації обумовлена багато в чому тим, що, в порівнянні з націями інших країн світу, вона є гомогенною і продовжує залишатися такою в сучасних умовах. Однак глобалізація культури не дає японцям більше можливості залишатися закритими, тільки приймати і переробляти на японський лад всілякі впливи ззовні, як це відбувалося у відносинах з Китаєм, а потім з Європою та США. З урахуванням того, що глобальні культурні та інформаційні потоки вільно перетинають національні кордони держав, японцям доводиться ділитися досягненнями своєї культури з іноземцями і розкривати перед ними свої морально-духовні особливості.

Так, світоглядні основи японського менталітету кінця XIX століття представляли собою багаторівневу систему образів, сформовану протягом чотирнадцяти століть і в епоху Едо, отримавши жорстку ієрархічну схему збалансованих взаємних прав і зобов'язань правлячого класу самураїв і решти населення. Країна жила в умовах вищого ступеня передбачуваності поведінки майже кожного її жителя.

Замкнутість і відгородженість від решти світу, середньовічні побудови суспільних і державних структур перешкоджали подальшому розвитку суспільства і економіки. Країна впритул підійшла до необхідності реформ, модернізації суспільства. Ця проблема загострилася внаслідок активізації в регіоні найбільших колоніальних держав.

Напередодні конституційних реформ відбувається значна перебудова всієї політичної системи країни. У 1885 році створюються окремі міністерства та кабінет міністерств європейського зразка, відповідальний в своїй діяльності перед імператором. В 1888 році проводиться нова адміністративна реформа. Вирішальну роль у підготовці «Конституції великої Японської імперії» зіграв глава Конституційного комітету, майбутній прем'єр-міністр Японії Хиробуми Іто, який виходив з того, що центром конституційного правління має стати імператорська династія, уособлюючи державу і націю [2].

Конституція була основним законом Японської імперії з 11 лютого 1889 року по 2 травня 1947 року, встановлювала в Японії конституційну монархію прусського зразка. Після прийняття Конституції в Японії з'явився перший в Азії парламент. Конституція обмежувала повноваження виконавчої влади і створювала незалежний суд. Однак вона була нечітко сформульована і могла бути інтерпретована і в сторону ліберального, і в сторону авторитарного державного ладу. Боротьба між цими двома тенденціями тривала до кінця Японської імперії.

Після капітуляції Японії у Другій світовій війні верховну владу в країні, за угодою з союзниками, здійснювала американська військова адміністрація, одним з головних завдань якої стала демілітаризація і демократизація країни. В рамках цього процесу в Японії була розроблена нова конституція, прийнята в жовтні 1946 року і набула чинності 3 травня 1947 року.

Конституція вперше в історії країни проголосила принцип національного суверенітету і основні демократичні свободи, запровадила загальне виборче право. В якості основної концепції державного управління було прийнято концепцію правової держави і проголошений один з фундаментальних принципів класичної демократії – принцип поділу влади: законодавчої, виконавчої та судової.

Конституція кардинальним чином змінила статус японського монарха. З персони «священної та недоторканної» він перетворився на «символ держави і єдності народу». Однак в конституції немає формулювання про те, яка форма правління в країні, хоча імператорський трон переходить у спадок від батька до старшого сина. З цього приводу серед японських і зарубіжних правознавців існує кілька суджень. Одні вважають, що Японія є парламентарної монархією, так як мається спадковий монарх з титулом імператора (тенно). Інші заявляють, що монархії вже не існує, а Японія є республікою з монархічними атрибутами, що мають лише зовнішнє, формальне значення.

Згідно з конституцією, імператор «від імені народу «скликає парламент, може оголосити про розпуск нижньої палати; промульгує поправки до конституції, закони, договори, урядові укази; призначає прем'єр-міністра за рекомендацією парламенту; нагороджує орденами, приймає іноземних дипломатичних представників і виконує ряд інших повноважень, які, переважно, носять лише формальний характер, оскільки його ініціатива в їх здійсненні не передбачена.

Вищим органом виконавчої влади є уряд, який в Японії називається кабінетом міністрів. Його діяльність здійснюється на основі конституції, Закону про кабінет міністрів (1947 р.) та Закону про організацію державного управління (1948 р.).

Імператорська сім'я в Японії має дуже високий авторитет в суспільстві, і близько 80% дорослого населення країни підтримують монархічну форму правління. Посада монарха є, по суті, формальною. У ній швидше простежується данина традиціям, ніж реальна необхідність в управлінні країною особою, яка одержала своє право на це у спадок.

Японія сьогодні зіткнулася з такими західними проблемами як безглузда гонка споживання, проблеми екології – Фукусіма тому приклад, поширення найрізноманітніших деструктивних сект подібно «аум сенріке».

Узагальнюючи характеристику цивілізаційного розвитку Японії, слід підкреслити її особливу здатність до сприйняття чужої традиції, моделювання нової із збереженням давнього культурного пласта. Острівний характер цивілізації як би дозував порції прихожого нового, поступово виробляючи механізм виборного поглинання. У новий час Японія зуміла використати свої традиції (відмінні від китайських) і зробити потужний ривок по шляху розвитку капіталістичних відносин.

Список використаних джерел.

1. Ісаєв Б.А. : Трансформація партійної системи Японії в середині XX - початку XXI ст. : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.politex.info/content/view/672/30/
2. Модернізація і реформи в останні роки: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gmu-countries.ru/asia/japan/modernizacii_i_reformi.html
3. Реформи Мейдзі: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.japanrai.com/history/42-history/modern/132-reformy-mejdzi
4. Скворцова Е.Л. : Японія: криза культурної ідентичності при зустрічі з західною цивілізацією : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=564&Itemid=52
5. Стійкість і індивідуальність японської цивілізації: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://agatad.gorod.tomsk.ru/index-1322023673.php
6. Цивілізації в глобалізованому світі. Попередні підсумки міждисциплінарного проекту / За матеріалами наукової конференції. / Відп. ред. - В.Г. Хорос. - М .: ІСЕМВ РАН, 2009. - с.162.
7. Що Восток пропонує світу на новому етапі глобалізації? : [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://newyouthpolicy.org/ru/articles-ru/194-east-project-of-globalization

ВОЙТОВИЧ РАДМИЛА ВАСИЛІВНА

завідувач кафедри філософії, теорії та історії державного управління
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

МІСЦЕ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Жодна держава у світі сьогодні не може бути ізольованою від сучасних глобалізаційних процесів, адже до них вона включена в «автоматичному режимі», виходячи із цього, перед кожною постає потреба інтегруватись у світовий простір, віднайти своє достойне місце у ньому та визначити свою роль щодо динаміки глобалізаційного розвитку.

Розгортання глобалізаційних процесів з необхідністю вимагає визначення місця та ролі кожної держави світу в ньому. На сьогодні, у світі сформовано декілька центрів інтеграції, виходячи із цього, принципово важливо визначити яку роль в цих центрах займає саме Україна, і яким є передусім ставленнях цих центрів до України зокрема. Прагнення обрати європейський вектор з боку влади, на сьогодні є домінуючим, проте тут відразу ж постає питання, наскільки цей вектор сьогодні реально відповідає інтересам України і якою міро він впливає на визначення її місця у світових глобалізаційних процесах. Україна є достатньо відкритою до світових глобалізаційних процесів, саме тому, перед нею має стояти питання про вироблення критеріїв геополітичної закритості, які б працювали на реалізацію її внутрішніх інтересів. Україна цілком може собі дозволити таку стратегію глобалізаційного розвитку, оскільки вона володіє достатнім потенціалом, який дозволяє їй здійснювати незалежну державну політику. Проте, Україна на належному рівні не використовує свій потенціал, а тому на сьогодні вона не виступає навіть у ролі тимчасового, перехідного полюсу інтеграції для інших держав.

В умовах глобалізація Україна, як і будь-яка інша держава має альтернативні способи свого функціонування, які визначають її роль у розвитку сучасного світу. З одного боку, вона може лишатись *пасивним спостерігачем* за розгортанням сучасних глобалізаційних процесів, з іншого, вона може перетворитись на активного гравця, а здебільшого на одного із суб'єктів управління такими процесами. Що стосується останнього, то певні можливості для того аби перетворитись на активного гравця та визначати політику глобалізаційного простору в Україні сьогодні є. Це, залежить від рівня її соціально-економічного та політичного розвитку, демократизації сфер суспільного життя та рівня геостратегічної спрямованості державно-управлінської еліти.

Сьогодні першочергового значення набуває вироблення геополітичної стратегії України, яка включає з'ясування місця України у світовому геополітичному просторі, реформування системи державних інститутів, відповідно до нових глобалізаційних умов розвитку.

Саме від того, який спосіб свого позиціонування обере Україна у найближчій перспективі залежить технологія реалізації її державного політики. Адже якщо Україна достатньою мірою буде включена у глобалізаційні процеси, то вона матиме можливість реалізувати стратегічні завдання свого розвитку. В протилежному випадку, у неї буде одна можливість підтягуватись за стандартами розвитку мега-держав (приймати рішення, здійснювати реформи за наказом інших), аби скорочувати розрив у розвитку між ними, жити за їх стандартами. В результаті цього, роль України у глобалізаційних процесах буде здебільшого афірмативною.

Водночас Україна також не має уникати можливості реалізації політики *ізоляціонізму*, оскільки це приведе до нескінченного глобалізаційного шоку, а тому її політика має бути реалістичною і базуватись на об'єктивних умовах та факторах сучасного розвитку. Незалежно від того, чи вдастя Україні виробити *ефективну формулу інтеграції* у світовий простір і чи знайде вона своє місце у сучасних глобалізаційних процесах вона має дбати аби передусім бути державою, відкритою для реалізації саме європейських цінностей, спрямованою на впровадження демократичних принципів розвитку за умов такого позиціонування їй вдастя здобути імідж геополітично самодостатньої держави у світі.

Місце та роль України у світових глобалізаційних процесах передусім визначається рівнем включеності у них національної політичної та бізнесової еліти. Зокрема, це стосується представлення України на всесвітніх політичних та економічних форумах, рівня їх активної діяльності у відповідних структурах за межами держави. Важливим показником такого рівня включеності у глобалізаційні процеси, є *представлення держави на різних світових політичних та економічних форумах*. Особливо важлива роль належить інтелектуальному розвитку національній державно-управлінської еліті, виходячи із того наскільки вона здатна вписатись глобалізаційні процеси і наскільки здатна управляти ними заради реалізації власних національних інтересів. Незнання європейських мов, невміння опанувати сучасні інформаційно-комунікативні технології, засвідчує неготовність сучасної державно-управлінської еліти достатньою мірою включитись у глобалізаційні процеси, оскільки саме вона і визначає місце та ролі України у таких процесах.

Слід особливо наголосити на тому, що рівень включеності України у світові глобалізаційні процеси реально не відповідає її об'єктивним можливостям. А тому, державна політика України має базуватись виходячи із того, яким чином зайняти свою нішу у світових глобалізаційних процесах, а зайняти достойне місце у таких, вона може лише у тому випадку, якщо віднайде свій власний шлях розвитку, а відтак вдастя заставити весь світ себе поважати і з нею рахуватись.

Задля того, аби Україні у світових глобалізаційних процесах зайняти належне місце, передусім доцільно оптимізувати систему прийняття державно-управлінських рішень, виробити ефективні механізми стабілізації суспільно-економічного розвитку, шляхом здійснення відповідного реформування основних сфер суспільного життя в тому числі адміністративної та політичної. Важлива роль у таких процесах належить політичній та державно-управлінській еліті, переважною мірою, що стосується її рівня національної ідентичності. Саме від державно-управлінської еліти, залежить статус України у глобалізаційному розвитку, чи вона буде повноправним та конкурентним суб'єктом розвитку сучасного світу чи все ж таки вона перетвориться на відповідного геополітичного клона, який грає за чужими правилами на своєму полі. В цьому плані, саме національна державно-управлінська еліта має взяти на себе функції збереження національної ідентичності України шляхом реалізації власних політико-економічних інтересів, вона має віднайти новий ракурс позиціонування України у світі.

В контексті аналізу місця та ролі України у сучасних глобалізаційних процесах, доцільно, визначити рівень офіційної активності держави у контексті укладання нею багатосторонніх договорів з світовою спільнотою. Як і будь-яка держава, у світі Україна володіє власними конкурентними перевагами, які і визначать її місце та роль у світі, формуються у контексті її історичного розвитку. Це передусім, стосується рівня включення держави у світові процеси, а головне її здобутків у науково-технічному, культурному розвитку, прав та свобод громадянина. Основними перевагами привабливості України виступає рівень технологічного оснащення підприємств, створення сприятливих умов праці, розвиток потенціалу сільського господарства та машинобудівної промисловості. Якщо не брати до уваги геополітичну герменевтику, то здебільшого можна виходити із того на чому, наголошував американський економіст М.Потрер, що у світі не конкурують нації, а конкурує їх продукція, яка робить їх відомими у світі.

Місце та роль України у сучасних глобалізаційних процесах в майбутньому буде визначатись вектором геополітичної орієнтації державної влади. Сьогодні такий вектор є розмитим, оскільки навіть система виконавчої влади не має єдиної стратегічної лінії в реалізації такого вектору і віднайти баланс у реалізації таких векторів надзвичайно складно, з огляду на різнобічність політично регламентованих рішень сучасної державно-управлінської еліти. У зв'язку із цим сьогодні в Україна відчувається брак геополітичних стратегій, доктрин та програм розвитку в умовах глобалізації, які б чітко визначає геополітичний курс держави. Здебільшого, такий курс визначається відповідними «центрами політичного впливу», які не завжди виступають інструментом консолідації нації, навколо стратегічних орієнтирів розвитку, а тому являють собою скоріше ризики ніж національні інтереси розвитку. Це є головною причиною відсутності чітких геопроектів, геопрограм, геодоктрин, які цілком відповідають інтересам нації, і ліберальним шляхом визначають пріоритети розвитку України.

Пріоритетна роль при визначенні місця України у глобалізаційних процесах має належати міжнародним аналітичним, політико-консультативним центрам, завдяки інтегрованій діяльності яких, вдалося б побудувати «сильну» інфраструктуру, яка і забезпечувала рівень позиціонування України у світ, підтягуючи її до міжнародних стандартів. Саме такі центри на нашу думку, мають виступати інструментом безпосереднього впливу на геополітичну стратегію розвитку України.

Виходячи із цього, Україна має сьогодні віднайти шляхи реалізації своєї геополітичної перспективи. Така перспектива, зокрема, має бути розроблена не з огляду застарілих геополітичних стереотипів, а з огляду критеріїв оцінення сучасної ситуації в якій перебуває Україна. Це, зовсім не означає, що Україна має постійно зважати на свою національну місію, а також вдаватись до підміни національних принципів розвитку глобалізацій ними, оскільки це є небезпечним викликом для її розвитку. Саме правильно збалансована державна політика України допоможе їй зайняти достойне місце у сучасному глобальному просторі.

ГЕГЕЧКОРІ ОЛЕКСАНДР ВАХТАНГОВИЧ

доцент кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, доцент

СЕМЕНОВ СЕРГІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

заступник начальника кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, к.філос.н., доцент

СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ ВІЙНИ

Тема війни ніколи не втрачала своєї актуальності. Без перебільшення можна сказати, що війна непокоїть кожну помірковану людину.

В науковій літературі війна трактується, як організована збройна боротьба між державами (їх коаліціями) або соціальними, етнічними та іншими спільнотами, головною метою якої є нав'язування своєї волі супротивнику.

В історії філософської думки простежується два погляди на війну. З одного боку, вона визначається закономірним, природним явищем, необхідним для виведення суспільства із застою, занепаду тощо. Прибічники альтернативного погляду вважали війни неприпустимими і шукали шляхи для їх відвернення або принаймні обмеження. А ще сьогодні всі війни суспільствознавці поділяють: за соціально-політичною оцінкою – на справедливі і несправедливі; за військова-технічним критерієм, тобто в залежності від зброї, яка використовується у насильницькій боротьбі – ядерні (хімічні, біологічні) і звичайні; за участю у збройному конфлікті тих чи інших суб'єктів – міждержавні і внутрішньодержавні (громадянські); за часовими показниками – блискавичні і затяжні; за просторовим поняттям – глобальні і локальні; за обраним стилем їх ведення – наступальні, оборонні та позиційні і т.п.

Отже війна у вузькому значенні цього терміну є збройним зіткненням супротивників. Але не просто сліпа битва між зграями людей, – це конфлікт між добре організованими масами, які розумно взаємодіють, підкорюючись єдиній волі, мають перед собою визначену мету.

Війна – складне, багатовимірне, зіткане із різноманітних суперечностей соціальне явище. В умовах нинішньої світової глобалізації, накопичення зброї масового знищення, переоцінки людством багатьох матеріальних і духовних цінностей, вона набуває нової якісної сутності.

На наше глибоке переконання, війна представляє собою, поряд з наявністю (дією) суто військових компонентів комбінацію основних видів (сфер) суспільної життєдіяльності в системі організованої міждержавної або внутрішньодержавної збройної боротьби.

Нинішні світові глобалізаційні процеси, накопичення зброї масового знищення та інші обставини переводять питання про «ціну» та оцінку війни у принципово нову площину.

Війна за своєю соціальною сутністю – комбіноване явище,що поєднує в собі взаємопов'язані політичні, економічні, правові, духовні та власно військові чинники. Війна є не тільки продовженням і засобом політики, але й її спотвореним «нутром». Вона обов'язково базується на матеріальному і духовному потенціалі, частина якого знищується навіть у переможців. У »собівартості» війни значну питому вагу займають пряме та опосередковане оподаткування населення обох воюючих сторін, понесені ним фізичні втрати, матеріальні та морально-психологічні збитки. В економічному вимірі війна також (особливо на міжнародному рівні) – звичайна комерційна справа, де її безпосередні учасники та посередники отримують певні фінансові результати.

З точки зору права та етики збройне насильство – протизаконний і аморальний захід. Між тими саме нормами права, правилами етики і звичаями стримується і упорядковується воєнна стихія. Війна, як занадто заідеологізований, міцно склеєний суспільною психологією та освячений релігією різновид боротьби до переможного кінця ворогуючих «протилежностей», по великому рахунку, має антигуманний, а то й просто безглуздий зміст, адже в ній панують закони агресії, руйнацій, смерті, помсти тощо.

Список використаних джерел.

1. Дяченко В. І., Цюрупа М. В., Шумський П. В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Ч. І. Історія становлення. – К.: Сфера, 1999. – 128 с.
2. Клаузевиц К. О войне: Пер. с нем. – М.: Издательская корпорация «Логос», Международная академическая издательская компания «Наука». – 448 с.
3. Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія – К.: ЄУ, 2003. – 570 с.
4. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи – К.: Стилос, 2003. – 254 с.
5. Толубко В. Б., Бут Ю. І., Косевцов В. О. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів – К.: НАОУ, 2002. – 68 с.
6. Воєнні конфлікти другої половини XX століття: Зб. наук. статей. За ред. С. В. Кульчицького – К.: Інс-т історії Укр., 2004. – 100 с.
7. Война и мир в терминах и определениях. – М.: Издательский дом «ПоРог», 2004 – 624 с.
8. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
9. SIPRI Yearbook, 2005 – Oxford University Press, 2005.

ГОЛОВАНЬ В'ЯЧЕСЛАВ ГРИГОРОВИЧ

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса), к.т.н., професор

СИМОНЕНКОВА ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса)

ШЛАПАК ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

начальник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса), к.ф-м.н., доцент

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У СФЕРІ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАЙНЯТОСТІ

На початку 90-х років минулого століття однією з головних причин, які призвели до широкого обговорення проблем зайнятості на загальноєвропейському рівні, було усвідомлення того, що економічні та соціальні складнощі, які виникли внаслідок енергетичних криз попередніх десятиліть, а також валютна криза 90-х, великою мірою корінилися всередині самого Співтовариства.

В той час, як темпи європейської інтеграції в багатьох сферах зростали, об'єднання не мало ані достатньо ефективних інструментів, ані послідовної стратегії для подолання макроекономічних потрясінь. Співтовариство не мало дієвих відповідей на проблему подолання стійких рівнів безробіття, що в подальшому загрожувало перетворитися на довгострокове безробіття та інші структурні проблеми такі як втрату податку на прибуток, який безробітні мали б сплачувати, якби працювали, підвищене навантаження соціальних служб, зростання рівня бідності, захворювань і злочинності [1, с. 352].

Такі проблеми не були лише результатом страху перед новітніми технологіями, зростання кількості осіб, що не мають роботи, неготовності до глобалізації або конкуренції з боку країн третього світу. Великою мірою структурні кризи були пов'язані з прогалинами національної політики в галузі зайнятості і відповідальність за них покладалася цілком на держави-члени Європейського Союзу, враховуючи їх виключну компетенцію в даній сфері. Однак, загострення криз дало розуміння того, що їх ефективне подолання можливе лише за умови поглиблення координації політики зайнятості на загальноєвропейському рівні.

Актуалізація проблеми зайнятості на європейському рівні призвела до включення відповідного розділу до Амстердамського договору 1997 року, що набув чинності в 1999 році. Саме в цей період проблема зайнятості утверджується як один з ключових напрямків діяльності Європейського Союзу.

В Амстердамському договорі однією із цілей Європейського Союзу встановлюється: підвищення економічного й соціального прогресу та забезпечення «високого рівня зайнятості». Нові положення щодо зайнятості Договору про заснування Європейської Спільноти (ДЄСп) підштовхують держави-члени та Спільноту працювати на розроблення скоординованої стратегії зайнятості, зокрема, сприяти появі кваліфікованої, освіченої й здатної пристосовуватися до нових умов робочої сили, та ринків праці, чутливих до економічних змін (ст. 125 ДЄСп). Отже, держави-члени мають вважати підвищення рівня зайнятості спільною справою і мають скоординувати свої дії в цьому напрямі в Раді міністрів Європейського Союзу (ст. 126 ДЄСп). Спільнота має заохочувати співпрацю між країнами-членами, підтримувати його і, за потреби, корегувати їхні дії (ст. 127 ДЄСп). Європейська Рада має щорічно обговорювати ситуацію зайнятості в Спільноті й ухвалювати свої висновки, на основі яких Рада міністрів формулюватиме настанови, які держави-члени мусять враховувати в своїй політиці щодо зайнятості (ст. 128 ДЄСп). Рада міністрів, співпрацюючи з Парламентом у рамках процедури спільного ухвалення рішень, може вдаватись до заохочувальних заходів для сприяння співпраці між державами-членами, а також підтримки їхніх заходів із питань зайнятості, проявляючи ініціативу, спрямовану на розвиток обміну інформацією та практикою (ст. 129 ДЄСп). Рішення Ради, справді, спрямовується на сприяння співпраці щодо питань зайнятості, зокрема щодо аналізу, досліджень і моніторингу цих питань; на забезпечення обміну інформацією й досвідом; на розвиток активної інформаційної політики.

Надзвичайне засідання Європейської Ради з питань зайнятості відбулося в Люксембурзі 20 та 21 листопада 1997 року. На ньому Європейська Рада сформулювала настанови щодо зайнятості (які набрали чинності з 1998 року) та наголосила на систематичному перегляді спільної політики Європейського Союзу з питань зайнятості. Приймаючи в 1999 році настанови щодо зайнятості, Рада виробила послідовні процедури для нагляду за тим, як їх впроваджують держави-члени. Ці положення допомагають державам-членам виробляти власні стратегії, зберігаючи *чотири опорних пункти системи*, сформованої в 1998 році:

- підвищення рівня зайнятості, наприклад, надання більше можливостей безробітним і загалом працівникам, що мають відповідну кваліфікацію;
- поліпшення розвитку підприємництва;
- зміцнення адаптованості працівників;
- заохочення рівних можливостей для чоловіків і жінок.

До середини червня поточного року кожна з країн-членів повинна подавати на розгляд Раді та Комісії звіт про запровадження попереднього національного плану дій та опис поправок до цього плану в світлі настанов щодо зайнятості. Наприкінці року Рада приймає настанови для країн-членів, їхньої політики зайнятості на наступний рік, публікує рекомендацію щодо запровадження політики зайнятості в країнах-членах. Комісія наглядає за стратегією зайнятості, яку виконують країни-члени і публікує щорічну доповідь про норми зайнятості, беручи до уваги те, як кожна з країн-членів може досягти підвищення ступеня зайнятості як мети економічної політики. Рада забезпечує законодавчу основу для діяльності Комісії, формуючи напрямок Європейської стратегії зайнятості, зокрема щодо аналізу, досліджень та співпраці, а також спільних дій у галузі зайнятості [2, с. 871].

Таким чином Європейська Рада схвалила *три основні пункти Пакту* – довгострокові процеси, тісно скоординовані один з одним, а саме:

- вичерпна структурна реформа та модернізація, метою яких є посилення інноваційної спроможності й ефективності ринку праці та ринків товарів, послуг і капіталу (Кардіфський процес);
- координування економічної політики та поліпшення ефективної взаємодії між зростанням заробітної плати та валютною, бюджетною й фінансовою політикою шляхом макроекономічного діалогу, спрямованого на збереження динаміки без зростання інфляції (Кельнський процес);
- подальший розвиток і запровадження скоординованої стратегії зайнятості для поліпшення ефективності ринків праці шляхом підвищення рівня зайнятості, розвитку підприємництва, пристосування бізнесу та найманих робітників до нових умов, а також рівних можливостей для чоловіків і жінок у працевлаштуванні (Люксембурзький процес).

Список використаних джерел.

1. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – 2-е видання, доповнене. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 352 с.

2. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі. – Київ, Видавництво Соліс Павличко «Основи», 2004. – 871 с.

ГОЛУБ В'ЯЧЕСЛАВ ЛЬВОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ СПОНУКИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Активність українського громадянського суспільства, зокрема волонтерського сектору, в історичний період стрімких змін у соціально-політичній ситуації, що відбуваються в Україні з кінця 2013 року, призводить до думки про стимулюючу роль євроінтеграції в становленні та розвиткові волонтерського руху в Україні. З огляду на це, надзвичайної актуальності набувають питання впливу зовнішньополітичного курсу держави на еволюцію вітчизняного волонтерства.

Про європейський вплив на Україну може свідчити власне факт існування в ній інституціолізованого волонтерства, оскільки батьківщиною волонтерського руху прийнято вважати Францію, звідки він упродовж XX століття стрімко поширився західною Європою, ставши звичним явищем та характерною ознакою суспільного буття країн «старого світу». Дослідники відносять появу класичного волонтерства в Україні до першої половини 90-х років XX століття [3, с. 91], саме до того періоду, коли стосунки України з ЄС були оформлені в Угоді про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 року, як у формалізованому свідченні європейського курсу зовнішньої політики держави. Таким чином, європейськість походження явища волонтерства, а також синхронність обрання Україною західного вектору свого розвитку та зародження в ній волонтерської діяльності дають підстави для констатування взаємопов'язаності цих процесів та зумовленості інституалізації волонтерського руху в Україні її європейським вибором наприкінці XX століття.

Самовизначенням України як європейської держави, а, отже, європейським впливом, може бути пояснена активізація уваги з боку держави до питань волонтерської діяльності в Україні на початку XXI століття, адже оголошений 52-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 2001 рік Міжнародним роком волонтерів призвів до появи першого державного документа відповідного тематичного спрямування – розпорядження Президента України «Про організацію проведення в Україні у 2001 році Міжнародного року волонтерів», згідно з яким усі органи влади були зобов'язані «забезпечити всебічну підтримку державних і громадських організацій, діяльність яких спрямована на розвиток волонтерського руху, та залучення різних категорій населення до суспільно корисної роботи» [4]. Документ поклав основу формування нормативно-правової бази державної політики у сфері волонтерської діяльності, що свідчить не лише про наявність нормативного регулювання цивілізованих взаємовідносин держави та волонтерського середовища, характерних для всіх країн Європейського Союзу, а й про державне визнання волонтерства, як європейської цінності людської взаємодопомоги. Саме тому розвиток волонтерства розглядається як один із покажчиків поступового зближення сторін України з ЄС, про що зазначено у статті 434 ратифікованої у вересні 2014 року Угоди про асоціацію [5].

Слід зазначити, що зміцнення українського волонтерського руху впродовж 20 років його існування відбувається за підтримки та під впливом європейського співтовариства. Донорські європейські інституції заохочують вітчизняні неурядові організації до реалізації проектів, спрямованих на підвищення ролі волонтерської діяльності, популяризацію волонтерського руху, суспільне визнання волонтерської праці й розширення волонтерського потенціалу в Україні та її регіонах. Численні успішні волонтерські проекти українських неурядових організацій, реалізовані за підтримки європейських фундацій, свідчать про вплив Європи як стратегічного зовнішньополітичного орієнтиру України на розвиток вітчизняного волонтерського руху.

Примітно, що наймасовіший за весь час існування організованого волонтерського руху в Україні волонтерський проект пов'язаний із самоідентифікацією країни як європейської держави. Йдеться про Чемпіонат Європи з футболу «Євро-2012», задля забезпечення проведення якого було залучено понад 12 тисяч волонтерів [6]. Слід визнати, що це був гідний відгук на потужний євроінтеграційний імпульс та реальний крок на шляху зміцнення засад волонтерства в Україні. Це підтверджується даними рейтингу «World Giving Index 2013», згідно з яким позиція України підвищилась у порівняні з попереднім роком з 111 до 102, ставши найвищим показником за чотирирічну історію рейтингу, передусім за рахунок покращення балів за одним із трьох показників – волонтерської діяльності (з 56 до 26) [2, с. 30].

Найпоказовішим, з точки зору «євровпливу» на розвиток волонтерської діяльності в Україні, на нашу думку, є феномен Євромайдану. Очевидно, що політична спроможність наметового містечка, на яке перетворилась центральна частина столиці, залежала від здатності протестувальників забезпечувати його існування. Саме це викликало появу,

стрімкий розвиток та міцне становлення волонтерської діяльності Євромайдану для задоволення основних потреб його життєдіяльності. Варто констатувати наявність розвинутої, структурованої та досить розгалуженої волонтерської діяльності, що здійснювалась у багатьох напрямах залежно від умов її виникнення та потреб її застосування: від організації харчування, надання медичної, психологічної та юридичної допомоги до забезпечення культурного дозвілля [0, с. 53-54]. Таким чином, волонтерська діяльність Євромайдану, не будучи безпосередньо пов'язаною з реалізацією заходів зовнішньої політики держави, була зумовлена прагненням підтримки євроінтеграційного курсу України та свідченням ваги європейських цивілізаційних цінностей у вітчизняному розвиткові на сучасному етапі.

Отже, наведена аргументація цілком характеризує європейський зовнішньополітичний вибір України як стимул розвитку волонтерської діяльності в державі. Обрання європейських цінностей верховенства права, демократії, прав та свобод людини за орієнтири суспільного поступу зумовило й еволюцію вітчизняного волонтерського руху. Тому можна припустити, що збільшення проявів волонтерської діяльності в Україні сприятиме зміцненню засад європейської інтеграції нашої країни.

Список використаних джерел.

1. Golub, V. The European Choice of Ukraine's Foreign Policy as an Incentive to the Development of Domestic Volunteering / V. L. Golub / Nauka I Studia. – 2014. – № 10 (120) 2014. – P. 48-59.
2. World Giving Index 2013 [Electronic resource] : A global view of giving trends // Charities Aid Foundation. – 2013. – 40 p. – Access mode: https://www.cafonline.org/PDF/WorldGivingIndex2013_1374AWEB.pdf.
3. Івченко Н. М. Особливості розвитку волонтерського руху в Україні / Н. М. Івченко // Теоретичні питання освіти та виховання : Зб. наук. праць. – К., 2000. – Вип. 7. – С. 90-93.
4. Про організацію проведення в Україні у 2001 році Міжнародного року волонтерів : розпорядження Президента України від 22.03.2001 № 67/2001-рп // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/67/2001-%D1%80%D0%BF.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page?text=%E2%EE%EB%EE%ED%F2%E5%F0
6. Цікаві факти про волонтерство в Україні [Електронний ресурс] // Ресурсний центр Гурт. – Режим доступу : http://gurt.org.ua/news/recent/16290/.

ГРАМАТИК ІННА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНШИНАМИ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні існує нагальна потреба в оптимізації взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями національних меншин, реалізації різноманітних ініціатив, спрямованих на інтеграцію представників різних національних меншин у соціально-політичне і культурне життя країни. У зв'язку з цим для органів місцевого самоврядування важливо мати чітке уявлення та достовірну інформацію щодо регіональних інтересів і потреб та здійснення процесу функціонування державних інституцій, зумовлених насамперед економічними, культурними, релігійно-конфесійними та психологічними відмінностями, що мають місце поміж різними регіонами України. Координації діяльності у цьому напрямі послуговує утворення при органах влади спеціальних консультативно-дорадчих структур за участю представників національних меншин, науковців, активістів громадських організацій, працівників засобів масової інформації. Це дозволяє здійснювати реальний вплив на ситуацію в окремому регіоні або державі в цілому через забезпечення представництва інтересів етнічних спільнот в органах законодавчої влади та місцевого самоврядування, а також здобуття політичних важелів впливу.

Найбільш продуктивною формою впливу на процес національно-культурного самовизначення у сутнісному та функціональному виразах є взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань національних меншин. Така взаємодія представляє собою систему партнерських зв'язків на основі спільних громадських інтересів, для досягнення яких органи місцевого самоврядування та інститути громадянського суспільства мають специфічні ресурси та можливості.

Розглядаючи механізми взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань національних меншин, ми виділяємо в якості найважливіших такі напрямки: координацію роботи, спільну розробку цільових програм, спільне проведення акцій та заходів. У цих напрямках виявляється найбільша активність зі сторони органів місцевого самоврядування по відношенню до національних меншин. У зв'язку з цим розглянемо форми взаємодії органів місцевого самоуправління та громадських об'єднань національних меншин.

Взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань розглядається як необхідна умова діалогу влади та суспільства в реалізації державної політики та політичного курсу України. Така взаємодія особливо важлива у поліетнічних регіонах з конфліктними факторами у відносинах між етнічними групами. Інституалізація такої взаємодії в Одеській області вкрай важлива через створення органами місцевого самоврядування рад з проблем міжетнічних взаємовідносин. Також механізмом взаємодії, що виправдав себе є створення будинків та центрів культури, які функціонують як муніципальні установи. Досвід діяльності таких центрів у м. Одеса засвідчує про реалії та перспективи діалогу органів місцевого самоврядування та національних меншин. При цьому такий діалог розвивається в рамках широкої, популярної культурно-просвітницької роботи, що відповідає основним напрямках проекту Концепції етнонаціональної політики України і відповідним регіональним програмам [1].

Ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування та національних меншин обумовлена об'єктивними внутрішніми системними та територіальними факторами, серед яких:

- ступінь соціально-економічної зрілості суспільства в цілому і соціуму конкретної території;
- сформоване співвідношення і розстановка сил соціальних груп: класових, станових, етнічних та ін., характер їх боротьби або співробітництва;
- духовні, національні, культурні та релігійні традиції;
- особливості геополітичного положення й історичного розвитку;
- демографічний, соціально-економічний стан суспільства конкретної локальної території.

Взаємодія та співпраця органів місцевого самоврядування та національних меншин, а відтак залучення ресурсів з двох сторін надасть розвитку регіону динамічної стабільності, ефективності та результативності у довгостроковій перспективі.

Отже, в результаті проведеного аналізу, виокремлено ресурси взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських об'єднань національних меншин:

- участь у спільній розробці законів і нормативно-правових актів, які регулюють взаємодію органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань національних меншин;
- підвищення рівня компетентності представників системи муніципального управління, громадського сектору за допомогою професійної перепідготовки;
- розробка методик і організація відкритої оцінки змісту діяльності громадських об'єднань національних меншин;
- організація спільного навчання представників громадських об'єднань національних меншин, державних службовців і муніципальних управлінців, в т.ч. організація та проведення круглих столів, муніципальних конференцій, ділових ігор, семінарів, відкритих лекцій і т.п.;
- спільна розробка нових видів діяльності громадських об'єднань національних меншин, що дозволяють залучати до цієї діяльності нових учасників;
- проведення громадської експертизи соціальних проектів;
- створення загального інформаційного поля, а саме створення відкритого інформаційного дискусійного майданчика в мережі Інтернет для обговорення жителями найважливіших проблем місцевого рівня;
- розробка проектів і програм, обговорення пропозицій та ініціатив з боку громадських організацій національних меншин з проведенням голосування;
- робота з розповсюдження досвіду, популяризація (PR) спільних дій, підготовка циклів передач на місцевому телебаченні і радіо, публікацій у місцевих ЗМІ про спільне вирішення проблем та досягнуті результати.

Таким чином, результативної взаємодії громадських організацій національних меншин та органів місцевого самоврядування можна досягти при широкому залученні громадян до вирішення місцевих проблем, інформуванні їх про досвід і можливості організації подібної діяльності, механізми її здійснення, при суворому дотриманні законодавчих положень, а також підтримці балансу державних і місцевих інтересів.

Наведемо приклад взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань національних меншин у м. Одеса. З метою розвитку діалогу влади і суспільства прийнято рішення обласної ради № 684-VI, відповідно до якого в Одеській області діє Програма підтримки розвитку національних меншин та діяльності національно-культурних товариств Одеської області на 2013-2015 роки. Механізм реалізації Програми є цілісною системою, яка включає в себе конкретні заходи з реалізації таких пріоритетних напрямів як організаційно-координаційна діяльність, науково-освітня діяльність, історико-культурні заходи, підтримка друкованих видань за пропозиціями національно-культурних товариств, інформаційно-просвітницька робота [2, с.5].

Підвищення ефективності діяльності наявних структур взаємодії з національними меншинами, прямо пов'язане з розвитком і розширенням поля публічної політики, з формуванням відкритого інформаційного простору щодо характеру і результатів діяльності цих структур та щодо рішень органів місцевого самоврядування прийнятих на основі пропонованих громадськістю рекомендацій. Таким чином, від сукупності дій громадських організацій національних меншин, бізнес-спільноти, політичних партій, просто соціально активних громадян, від злагодженості їх роботи багато в чому залежить масштаб і ступінь якісного розвитку такого суспільного явища як національні меншини. У разі успішної реалізації цієї моделі взаємодії це дозволить національним меншинам і органам місцевого самоврядування вийти на новий для себе якісний виток розвитку: від розрізнених дій окремих його елементів, від забезпечення представництва, в тому числі і у владному середовищі, інтересів національних меншин, об'єднаних на культурному, релігійному ґрунті, до демонстрації готовності громадськості взяти на себе ініціативу з вирішення суспільно значущих і соціально складних завдань, перетворюючись на вагому соціальну силу, здатну не тільки контролювати дії органів місцевого самоврядування, але і взяти на себе відповідальність за спільне з владою вирішення окремих державно-значущих завдань.

Список використаних джерел.

1. Проект Закону України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47852.
2. Програма підтримки розвитку національних меншин та діяльності національно-культурних товариств Одеської області на 2013-2015 роки / Додаток до рішення обласної ради № 684-VI від 26 грудня 2012 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gue.odessa.gov.ua/files/gue/documents/programs/progr_p_dtrimki_nac_menshin_ta_d_yal_nost_nac-kul_turnih_tovaristv_2013-2015_roki.pdf.

ЗАХАРЕНКО ЮРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОЧІКУВАННЯ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЖИМУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) є частиною Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та однією з найамбітніших двосторонніх угод, які укладав будь-коли Євросоюз. Такий тип ЗВТ вперше створюється Європейським Союзом з третьою країною. Його головною відмінністю від класичних зон вільної торгівлі є поширення режиму вільної торгівлі на сектор послуг, а також широка програма адаптації економічного та секторального законодавства України до міжнародних та європейських норм і стандартів, яка серед іншого дозволить усунути нетарифні бар'єри для доступу українського експорту на внутрішній ринок ЄС.

Переговори між Україною та ЄС в частині створення зони вільної торгівлі відбувалися за 18 напрямами, які покривають широке коло питань торгівельної сфери (від торгівлі товарами та послугами до конкурентної політики та врегулювання суперечок).

ПВЗВТ надасть Україні можливості для модернізації її торговельних відносин та економічного розвитку. Інструментами для цього є відкриття ринків шляхом поступового скасування митних тарифів, надання безмитного доступу в рамках квот, а також масштабна гармонізація українських законів, норм та стандартів з тими, що діють у ЄС у різних прямо або опосередковано пов'язаних із торгівлею секторах. Це створить умови для гармонізації стандартів України та ЄС у ключових галузях. Ця амбітна і новаторська Угода пропонує конкретний спосіб використання динаміки відносин між Україною та ЄС для підтримки ключових реформ, відновлення і зростання економіки, здійснення державного управління та галузевого співробітництва у більш ніж 30 сферах, таких як енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, співпраця у сфері промисловості та малого і середнього бізнесу, соціальний розвиток і захист, рівноправ'я, захист прав споживачів, освіта, навчання і молодіжна політика, а також культурне співробітництво.

Системна криза в Україні кінця 2013 р. – початку 2014 р. призвела до наскрізного «перезавантаження» влади, кристалізації цінностей і пріоритетів поступу суспільства. Одним з важливих наслідків таких змін стало утвердження європейського вектору розвитку України, реалізоване в підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Європейський Союз є одним з найбільших економічних партнерів України. Починаючи з 1996 р. і дотепер взаємний товарообіг між Україною та ЄС зріс у п'ять з половиною разів (за той самий час товарообіг з країнами СНД зріс трохи більше ніж удвічі).

Необхідно зазначити, що сьогодні ринок ЄС є найпотужнішим у світі. Він об'єднує 28 держав-членів із населенням більше 500 млн. осіб, що більше ніж населення Сполучених Штатів та Митного союзу (РФ, Казахстан та Білорусь) разом узятих. Середній рівень ВВП ЄС 28 на душу населення становить 25,1 тис. євро. Головна мета побудови зони вільної торгівлі з ЄС для України – ліквідація торгівельних бар'єрів та поглиблена економічна інтеграція.

На сьогодні на торгівлю з країнами ЄС припадає 32 % загального товарообігу, досить позитивну динаміку демонструє український експорт до країн ЄС у 2014 році, після запровадження (ще до підписання Угоди) пільгових митних тарифів для України. Зокрема, за шість місяців експорт української продукції до найбільшого європейського торговельного партнера України – Польщі – зріс на 24 %, на 16–17 % – до Австрії та Іспанії, майже на 35 % – до Нідерландів, а до Великої Британії – на 46 %. І це при тому, що ціла низка експортних товарів обмежується квотами.

Запровадження режиму вільної торгівлі відкриє такі *можливості для Українських виробників та експортерів:*

- поступове скасування митних тарифів для більше ніж 97% тарифних позицій;
- далекосяжна лібералізація торгівлі послугами, що охоплює всі способи надання послуг;
- визначення конкретних умов, за яких застосовуватимуться інструменти торговельного захисту;
- гармонізація митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів в контексті сприяння торгівлі,
- розвиток інвестиційного співробітництва,
- охорона інтелектуальної власності, у т.ч. географічних значень сторін,
- взаємна асиметрична лібералізація ринків державних закупівель,
- правила конкуренції та прозорості врегулювання.

В результаті запровадження зони вільної торгівлі буде забезпечено:

- покращення умов експорту до ЄС української продукції. У першу чергу це буде забезпечено за рахунок скасування увізного мита на переважну більшість (97% товарів). По друге, ліквідація нетарифних бар'єрів у торгівлі сільськогосподарської продукції, що надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку ЄС. Крім того, українські імпортери матимуть додаткову перевагу по товарах, по яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема йдеться про мясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучається з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні. Водночас в результаті переговорів Україна отримала можливість завозити певні обсяги даних товарів без справлення увізних мит. При цьому мова не йде про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподаткуватиметься за тими ж умовами які діють для України сьогодні;
- підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. В тому числі на ринках третіх країн, через впровадження сучасних міжнародних та європейських стандартів при її виробництві;
- покращення ділового та інвестиційного клімату. Процес адаптації законодавства, передбачений в рамках функціонування ЗВТ та подальша імплементація відповідних законодавчих та підзаконних актів сприятимуть дерегуляції підприємницької діяльності та матимуть позитивний вплив на покращення умов ведення бізнесу в Україні в цілому;

- застосування уніфікованих правил походження товарів. Це матиме важливе значення для українських експортерів (виробників товарів) до країн ЄС та дозволить українським та європейським компаніям оптимізувати ланцюги виробництва та експорту, повною мірою використовуючи переваги ЗВТ;

- зростання іноземних інвестицій. Наявність міжнародного договору, який містить юридично зобов'язуючі положення щодо функціонування ЗВТ, має стати потужним додатковим аргументом на користь збільшення надходження прямих іноземних інвестицій у виробництво товарів або послуг, орієнтованих на експорт до держав – членів ЄС, використовуючи наявні конкуренті переваги української економіки.

Наслідки запровадження режиму вільної торгівлі з ЄС для економіки України:

- зростання обсягів експорту товарів та послуг. Очікуваний додатковий приріст за рахунок лібералізації умов торгівлі становитиме 2-3% (найбільш помітно може зрости експорт продукції сільського господарства та харчової промисловості, помітно експорт продукції текстильної та шкіряної промисловості, металургії та обробки металу, хімічного виробництва, послуг транспорту і послуг юридичним особам);

- зростання обсягів імпорту товарів та послуг. Додаткове зростання, що обумовлене новими умовами за рахунок зменшення мита, складе 0,8-1,5% (очікується найбільше зростання імпорту продукції хімічної промисловості та машинобудування, помітне зростання продукції харчової промисловості та сільського господарства, виробництва неметалевих мінеральних виробів, текстильної та шкіряної промисловості, інших видів виробництва, послуг транспорту та фінансового посередництва);

- прискорення темпів економічного зростання. Приріст реального ВВП відносно базового рівня в межах 0,7-0,9% (додаткове зростання очікується в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, текстильна та шкіряна промисловість, металургія та оброблення металу, послуг транспорту, послуг юридичним особам);

- збільшення кількості зайнятих. Приріст відносно базового рівня в межах 130-190 тис. осіб (в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство, харчова промисловість, торгівля та ремонт, транспорт, очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин і устаткування);

- виведення на якісно новий рівень взаємодії між Україною та ЄС у широкому спектрі галузі. Це передбачено положеннями частини V «Економічне та секторальне співробітництво» Угоди про асоціацію.

Деякі з потенційних *позитивних ефектів* від запровадження ЗВТ:

- покращення доступу українських товарів та послуг на ринок ЄС;
- збільшення надходжень до державного бюджету від сплати ПДВ при митному оформленні імпорту;
- переоснащення та модернізація вітчизняних підприємств;
- стимулювання розвитку конкуренції, яка створюватиме умови для створення та розширення пропозицій,що сприятиме уповільненню інфляційних процесів;
- збільшення надходження валютних коштів за рахунок активізації зовнішньоекономічної діяльності;
- зростання обсягів продажу сільськогосподарської продукції традиційних експортоорієнтованих галузей;
- покращення доступу до якісної імпортної техніки, насіння, засобів захисту рослин тощо;
- збереження суверенітету у визначенні та здійсненні зовнішньоекономічної політики.

Список використаних джерел.

1. ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/ virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf

2. Інформаційна довідка стосовно Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, включаючи основні параметри, переваги та ризики створення Зони вільної торгівлі : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cci.dp.ua/tl_files/data/files/ Background_information_concerning_the_Agreement_on_association_between_Ukraine_and_the_European_Union.pdf

КАДУК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові Українк.політ.н., доцент

НІКОЛАЄВА МАЙЯ ІВАНІВНА

доцент кафедри історії та світової політики
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, к.політ.н.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ СУЧАСНОГО СВІТУ

Глобалізаційні зрушення втягнули людство у вир кардинальних трансформацій. Загальний вектор розвитку схиляється в бік уніфікації економічних, соціальних, політико-правових форм внутрішнього устрою держав. Зближення національних організмів інтенсифікує взаємодію на всіх рівнях - від локального до планетарного.

В контексті цього видається актуальною необхідність визначити соціально-економічні наслідки процесу глобалізації для сучасного світу.

Глобалізація – це об'єктивний соціальний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, а також взаємодії людини з

навколишнім середовищем. В основі глобалізації лежить розвиток світових ринків товарів, послуг, праці, капіталу [1, с.13].

Глобалізація дала поштовх для зміни ролі уряду в соціально–політичному та економічному житті держави. Завдяки глобалізації та регіоналізації уніфікується господарське право різних держав, формується узгоджена промислова, валютна, митна, соціальна, екологічна політика. Але в умовах глобалізації виникає безліч питань щодо суверенітету держави, її безпеки, з'являються розходження національних і корпоративних інтересів, виникає деполітизація ділової активності.

Так, з одного боку, лише глобалізований світ здатен адекватно відповідати на виклики часу та ефективно вирішувати глобальні проблеми людства, які неможливо вирішити зусиллями окремо взятої держави. Глобалізація та конкуренція створили ситуацію, за якої можливості країн досягти економічного та соціального зростання ізольовано, на індивідуальній основі різко зменшилися. А з іншого – реалії сьогодення свідчать про те, що в умовах взаємопов'язаного та взаємозалежного світу деякі проблеми однієї конкретної країни можуть істотно впливати на інші держави або взагалі набувати глобального масштабу.

Рівень економічних зв'язків по всьому світу сьогодні набув надзвичайної глибини, найяскравішим проявом якої стала світова економічна криза, яка почалася у 2008-2009 рр.. Значна взаємозалежність національних економік не дозволяє з незмінною ефективністю використовувати традиційні протекціоністські та конкурентні заходи для посилення національної економічної безпеки. Крім того, односторонні антикризові заходи на національному рівні можуть викликати негативну реакцію з боку інших держав, особливо якщо вони зачіпають інтереси транснаціонального капіталу.

Іншою проблемою сучасного світу є той факт, що глобальні фінансові системи дедалі більше відриваються від реальної економіки. Глобальна комп'ютеризація створила єдину світову «глобальну біржову платформу», і тому будь-який фінансовий центр може запустити руйнівну всесвітню ланцюгову реакцію. Якщо цим процесом не керувати, то глобальна система може вийти з-під контролю, що загрожуватиме загальним економічним розвалом.

Дослідники процесу глобалізації та представники малих країн одностайні в своїх висновках щодо браку в сучасній глобальній економіці перерозподільних механізмів, за допомогою яких нації-держави могли б регулювати економічний розвиток і розподіляти вироблені матеріальні цінності в інтересах суспільства. Йдеться про відсутність глобальних систем оподаткування, розподілу доходів, зайнятості, громадських і соціальних служб.

Головна дилема глобалізації економіки - це абсолютне багатство одиниць проти глобальної бідності мільйонів і мільярдів людей. Це призволдить до *наростають явища соціальної нерівності* у багатьох країнах світу, що, в свою чергу, викликає нові загрози для безпеки людей, зокрема:

- фінансова і економічна нестабільність, що періодично супроводжується такими катаклізмами, як, наприклад, фінансові кризи;
- загроза масової втрати роботи в результаті злиття різних компаній у процесі глобалізації;
- загроза політичній, громадській і особистій безпеці в зв'язку з глобальною криміналізацією бізнесу, політики, наростанням нелегальної торгівлі, у першу чергу наркотиками;
- загроза навколишньому середовищу, що пов'язана з нестримним розвитком потужної техніки, інтенсифікацією промислової, транспортної і військової діяльності людей.

Фактично продемонструвала свою безперспективність політика так званої наздоганяючої модернізації, за рецептами якої, починаючи з 60-х років XX ст. розвивалася значна частина країн світу. Вона не сприяла вирішенню ключової проблеми сучасного світового процесу – забезпечення сталого розвитку та зближенню на цій основі країн за рівнем життя народу. Нині людство зіткнулося із ситуацією, за якої значна частина країн опинилася за межами економічного та соціального прогресу.

Проблему бідності і нерівності багато хто пов'язує з надлишковим ростом населення в країнах, що розвиваються. Але її варто розглядати в більш широкому контексті, в тому числі з урахуванням ресурсів та можливостей всієї світової спільноти, надспоживання в багатих країнах та недоїдання в бідних.

Одним із найяскравіших проявів глобалізації є процеси *міжнародної міграції*, які створюють додаткові можливості для зниження рівня безробіття, кращої самореалізації особистості, міжкультурного діалогу. Разом з тим, на протилежному боці спектра можна побачити серйозну проблему нелегальної міграції, біженців та торгівлі людьми.

Разом з тим, слід зазначити, що міжнародна міграція має суперечливі наслідки як для «приймаючих», так і для країн, що «віддають». Західний капітал буває зацікавлений у притоці двох груп іммігрантів: високопрофесійних фахівців та низько кваліфікованої дешевої робочої сили. Країни, що «віддають», таким чином вирішують проблему зниження безробіття, але в той же час їх економіка і наука страждають від втрати інтелектуальної еліти.

Але і «приймаючі» країни стикаються з чималими проблемами. Міграційні процеси трансформують соціальну структуру цих суспільств, створюючи нові етнічні общини, породжують нові дискусії про громадянські права етнічних меншин і про культурну ідентичність народу. В деяких країнах серйозною проблемою став ріст антиміграційних виступів, що нерідко мають під собою расове забарвлення, загострення протиріч між різними етнічними діаспорами. Це змушує уряди багатьох країн зробити більш жорстким імміграційний контроль, що суперечить логіці глобалізації, яка передбачає не тільки вільне пересування капіталів і товарів, але й робочої сили.

Разом з тим, глобалізація відкриває перед людством величезні можливості в розширені обміну інформацією, технологіями та капіталом, взаємодії в гуманітарній сфері, духовному збагаченню особистості.

Таким чином, критеріями входження країн у глобальний розвиток мають бути економічна доцільність, соціальна прийнятність і національна безпека. Тому отримати позитивні результати від глобалізації можливо лише за умови здійснення динамічного і ефективного управління всіма сферами суспільної діяльності. Тобто це управління має встановлювати систему правил і методів, які, з одного боку, стимулюють розвиток громадських інститутів і особистості, а з іншого, вводять необхідні суспільно визнані обмеження. Це, з одного боку, потребує більшої вимогливості і відповідальності окремих країн та їх лідерів за власну політику, а з другого - вимагає поєднання зусиль світового співтовариства з метою протидії всьому тому, що стоїть на заваді стабільності і безпеці.

Список використаних джерел.

1. Лукашевич В.М. Глобалістика: Навч.посібник. - 2-е вид., доп. та випр. - Л.: Новий Світ - 2000, 2005. - 440 с.

КОВАЛЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ЄГИПТІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Єгипет є найбільшою за чисельністю, економічним потенціалом, політичною вагою та найбагатшою на історичну спадщину країною Північної Африки. Частина території країни - Синайський півострів - знаходиться в Південно-Східній Азії (тобто Єгипет є напівафриканською-напівазійською державою з площею 1002,4 тис. км^2). Уся її величезна територія поділена на 26 мухаз – так називаються місцеві губернаторства.

На території країни знаходиться Суецький канал, який з'єднує Середземне і Червоне моря, моря басейнів Атлантичного та Індійського океану. Центральною водною артерією країни, навколо якої виникла єгипетська державність є Ніл - найдовша річка Африки.

Єгипет сповна використовує переваги свого транспортно-географічного положення між Африкою та Азією. Держава має змогу розвивати зв'язки з 24 країнами Середземномор'я і басейну Червоного моря. Через міжнародний Суецький канал проходить інтенсивний вантажопотік морського транспорту світового значення між морями басейнів Атлантичного та Індійського океанів. Канал має величезне військово-стратегічне значення.

Кількість населення Єгипту становить близько 72 млн чоловік. Природний приріст населення становить 20 чол. на 1000 чол.

Більшість арабів, які називають себе «справжніми єгиптянами», мають змішану єгипетську і арабську кров, а представники вищих верств суспільства ще й турецьку. Офіційною державною мовою в Єгипті є арабська, яка відноситься до саміто-хамітської групи мов і поділяється на декілька діалектів.

За офіційними даними, 94% населення Єгипту сповідують іслам, частина арабів відноситься до християнської общини. Більшість мусульман в Єгипті – сунніти. Іслам є державною релігією.

Найбільші міста : Каїр (10,3 млн чол., разом з агломерацією), Александрія (3,3 млн чол.), Ель-Ґіза (2,2 млн чол.).

Каїр - столиця Єгипту, одне з найкрасивіших міст світу. Його засновано арабськими поселенцями у 6 ст. н.е., а сьогодні у ньому дивовижним чином поєднуються історія і сучасність. Населення міста – понад 8 млн. осіб (2006), з приміською зоною – 19 млн. [2]. Каїр є культурним і бізнесовим центром Арабського світу, одним з найбільших у Африці і на Ближньому Сході.

Каїр - це не тільки унікальні пам'ятки старовини, але й найсучасніші розваги: нічні клуби, казино, бари, ресторани, бутіки. Крім цього, туристи можуть отримати велике задоволення від прогулянок по Нілу на невеликих пасажирських човнах.

У південній частині Сінайського півострова розташований один з найпрестижніших морських курортів Єгипту – Шарм ель Шейх, назва якого у перекладі означає «затока шейха».

Хургада – один з найбільших курортів Єгипту. Він розташований на узбережжі Червоного моря за 500 км на південний схід від Каїру. Виник курорт на березі Суецької затоки, із селища британських нафтовиків-розвідників Ес-Саккал. Всього за декілька десятиліть Хургада перетворився із військового району в курорт, який швидко розвивається та користується великою популярністю. Зараз за кількістю готелів Хургада займає одне з перших місць на Землі. Прекрасні, комфортабельні готелі простяглися вздовж узбережжя на десятки кілометрів. Практично всі вони пристосовані для сімейного відпочинку. Тут представлені майже всі мережі готелів – «Хілтон», «Маріотт», «Інтерконтиненталь», «Шератон» та ін. .

У Александрії до послуг гостей представлено понад 20 готелів різних категорій, численні транспортні і туристичні агентства, відділення національних і транснаціональних банків, ресторани, кафе, нічні клуби і казино.

Дахаб – невелике курортне містечко на східному узбережжі Синайського півострова за 90 км від міжнародного аеропорту Шарм ель Шейх. Дахаб - це рай для віндсерфінгу та підводного плавання, а також незабутніх сафарі в глиб Синайського півострова.

За три кілометри від туристичного центру знаходиться Лагуна – одне з найкращих місць у світі для опанування віндсерфінгу. Це місцевість для тих, хто високо цінує комфорт та високий рівень обслуговування. Природні особливості Лагуни – гладка вода, вітер, що направлений вздовж берега, піщані пляжі – приваблюють велику кількість любителів віндсерфінгу.

Єгипет – аграрно-індустріальна країна. Головна експортна сільськогосподарська культура – довговолокнистий хлопок. Вирощують рис, кукурудзу, пшеницю, сахарну тростину. Основні сільськогосподарські тварини: велика рогата худоба, кози, вівці та ін. Розвинене рибальство. Ведеться видобуток нафти, фосфатів, залізної руди. Значне місце в економіці займають текстильна промисловість та виробництво бавовняних тканин, а також швейна, харчова промисловість, чорна і кольорова металургія, машинобудування. Нафтопереробна і нафтохімічна промисловість спеціалізується на виробництві мінеральних добрив.

Основні експортні товари – нафта, нафтопродукти, бавовна і прядиво з неї, продовольчі та промислові товари широкого вжитку. Нафта та нафтопродукти забезпечують 50% експортних надходжень. Основні імпортні товари: продукція машинобудування, пшениця, залізо, сталь, транспортні засоби. Головні зовнішньоторгівельні партнери – США, Франція, Німеччина, Японія.

Головний висновок можна зробити такий, що велику роль у розвитку туристичної галузі відіграють та багата історико-культурна спадщина, що дісталася Єгипту, а також вміле використання інвестицій для розвитку рекреаційних ресурсів країни. Ця країна приваблива для багатьох самих вибагливих туристів.

Доказом популярності Єгипту на сьогоднішній день служить величезне число щотижневих рейсів на Каїр, Хургаду і Шарм Ель Шейх. Єгипет – один з найпоширеніших напрямків, серед українських туристів. В основному, усі їдуть туди не тільки заради відпочинку, а й ознайомитись з великим історичним надбанням цієї чудової країни. Звичайно найпоширеніший - рекреаційний туризм, але багато уваги приділятися екскурсійним ресурсам.

Список використаних джерел.

1. Александрова А.Ю. Международный туризм. – М.: Аспект-Пресс, 2001. – 467 с.
2. Воронкова Л.П. История туризма. – М.: Моденс, 2001. – 304 с.
3. Все страны мира: Энцикл. справ. / Авт.-сост. И.О. Родин, Т.М. Пименова. – М.: Вече, 2003. – 560 с.

КОЗЛОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ. упр.

ПРОБЛЕМИ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Процеси реформування державного управління в Україні пов'язані з децентралізацією виконавчої вертикалі та формуванням дієвої та ефективної системи місцевого самоврядування. Однією зі складових цієї системи є органи місцевого самоврядування, які на сучасному етапі також потребують модернізації, зміни структури та структурних зв'язків, характеру взаємодії з іншими суб'єктами управління, впровадженням ефективних методів та механізмів управління та ін.

На думку автора, наявна структурна модель органів місцевого самоврядування не відповідає вимогам адміністративного реформування, оскільки їх діяльність залишається не достатньо відкритою та прозорою для територіальних громад, що їх формують, а також й не достатньо підконтрольною. Тому в контексті реформування державного управління одним з першочергових завдань має бути удосконалення моделі органів місцевого самоврядування. Вкрай важливо, щоб органи місцевого самоврядування залучали до процесів управління громадський та приватний сектори. Також необхідно зважати (порівнюючи із зарубіжним досвідом) і на діяльність цих органів в міжнародних організаціях та угрупованнях та вживати заходів щодо врегулювання цих питань на законодавчому рівні.

Проблеми міжнародної діяльності органів місцевого самоврядування вивчали В.Авер'янов, М.Баймуратов, В.Бакуменко, І.Грицяк, О.Оржель, О.Петренко, О.Руденко, Ю.Сурмін та ін.

Сучасний етап розвитку України висуває на перші місце врегулювання питань та повноважень органів місцевого самоврядування в міжнародній діяльності. Наприклад, не вирішеними були питання співпраці органів місцевого самоврядування з міжнародними організаціями, вони були лише задекларовані. Вкрай важливо врегулювати механізми співпраці органів місцевого самоврядування з міжнародними структурами та організаціями, визначити та обмежити коло питань співпраці, особливо це актуально для прикордонних регіонів України. Достатньо суперечливим та небезпечним, наприклад, є питання участі органу місцевого самоврядування в організаціях військового значення чи спрямування. Це суперечить законодавству в сфері національної безпеки, але необхідно, щоб ці питання були врегульовані також і в законодавстві про місцеве самоврядування.

Також досліджуючи цю проблему, було виділено основні міжнародні структури, до яких можуть залучатися органи місцевого самоврядування України:

- міжнародні організації економічного, культурно-освітнього, інформаційного спрямування (наприклад, СОТ, Всесвітня рада екологічних ініціатив та ін..): органи місцевого самоврядування можуть брати участь через представників України в цих організаціях;
- міжнародні організації з питань розвитку місцевого самоврядування (наприклад, Міжнародна асамблея розвитку великих міст)
- поступове входження до європейської структури багаторівневого управління (особливо важлива участь в Комітеті регіонів, Асоціації європейських міст, Комітету постійних представників в ЄС (COREPER), а також неурядових організацій та асоціацій);
- спільно сформовані міжнародні структури регіонів України та інших держав в контексті транскордонної співпраці (наприклад, південні міста України беруть участь у діяльності Міжнародного Чорноморського клубу та ін.).

Аналізуючи діяльність органів місцевого самоврядування України в контексті міжнародних відносин, зроблено висновки, що такі зв'язки здійснюються на правовій основі (укладання угод про співробітництво, дружбу тощо), де визначені основні питання, мета та форми взаємодії. Водночас такі договори не є угодами міжнародного характеру, а мають лише локальне регулювання. Також міжнародні зв'язки органів місцевого самоврядування України регулюються міжнародним та національним законодавством. Але національне законодавство не визначає самоврядні повноваження органів місцевого самоврядування в сфері міжнародних відносин, це викликає труднощі в організації та реалізації взаємодії з міжнародними структурами.

Таким чином, удосконалення моделі взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами управління пов'язано з біль чітким врегулюванням міжнародної діяльності органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Авер'янов В. Б. Україна та європейська інтеграція: публічно-правові аспекти : монографія / В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Ф. Демченко; ред.: В. Б. Авер'янов, С. Ф. Демченко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К. : Преса України, 2010.

2. Баймуратов М. О. Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування України : автореф. дис. д-ра юр. наук / Баймуратов М. О. ; Одеський державний ун-т ім. І. Мечнікова. – Одеса, 1996. – 53 с.
3. Грицяк І. А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади : Моногр. / І. А. Грицяк. - К. : К.І.С., 2006.
4. Грицяк І. А. Стандарти європейського врядування : навч. посіб. / І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, С. М. Гладкова, І. А. Ісаєнко, С. В. Соколик, Л. А. Шереметьєва, І. В. Кравчук, Т. М. Ілюк, О. М. Палій, М. Є. Чулаєвська; ред.: І. А. Грицяк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - К. : НАДУ, 2011. - 183 с.
5. Енциклопедія державного управління : у 8 т. Т. 7. Державне управління в умовах глобальної та європейської інтеграції / ред.: І. А. Грицяк, Ю. П. Сурмін, О. М. Руденко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - К., 2011.
6. Петренко О.М. Міжнародна діяльність органів місцевого самоврядування як складова частина зовнішньої політики держави / О.М.Петренко // Електронний ресурс. Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1963/1/Петренко%20О.%20М.%20Міжнародна%20діяльність%20органів%20місцевого%20самоврядування%20як%20складова%20частина%20зовнішньої%20політики%20держави.pdf

КОМАРОВСЬКИЙ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В розвитку будь якої території, де економіка базується на ринкових засадах, завжди є вірогідність кризи: економічної, політичної, соціальної тощо. Виникнення кризи та її рівень завжди пов'язанні з рівнем компетентності місцевих органів влади, які повинні своєчасно розпізнати її прояви та прийняти заходи по усуненню причин та наслідків.

У такому розумінні мова йде вже не про набір запобіжних заходів, а про то, як зменшити наслідки та визначити нову стратегію розвитку.

Визначаючи фактори, внаслідок яких криза в державі приводить до стану, коли її прояви в найбільшій мірі проявляються на місцевому рівні, слід відзначити, що в першу чергу це пов'язано з тим, коли в практиці роботи місцевих органів влади не була прийнята стратегія розвитку, яка відповідає умовам та змінам зовнішнього середовища.

Основою будь якої антикризової стратегії завжди є відповідний антикризовий механізм державного управління, який повинен бути сформований на рівні місцевих органів виконавчої влади. Через такий механізм державного управління і буде здійснюватися постановка і реалізація антикризових програм.

Як відомо, механізм державного управління – це сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів державного управління і впливу на їх діяльність, що забезпечують узгодження інтересів учасників державного управління, які взаємодіють. Оскільки фактори державного управління можуть мати економічну, соціальну, політичну і правову основу, комплексний механізм державного управління повинен бути системою економічних, мотиваційних, організаційних, політичних і правових механізмів.

Особливістю антикризового механізму є доповнення його змісту послідовністю економічних явищ, що відображають прояви кризи: його складовими елементами одночасно виступають вхідні і вихідні явища зовнішнього середовища, а також весь процес, який відбувається в інтервалах між ними. Такий підхід вимагає таку рису механізму управління, як адаптивність.

Узагальнення цих визначень дає змогу зробити висновок про те, що *механізм державного антикризового управління* - це механізм як адаптивна система, призначена для практичного здійснення державного антикризового управління та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням що діє у відповідності до змін факторів впливу з боку зовнішнього середовища.

Комплексний механізм державного антикризового управління може складатися із таких видів механізмів:

- економічного (механізми державного управління банківською, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо);
- мотиваційного (сукупність стимулів, що спонукають органи влади до більш ефективної роботи);
- організаційного (об'єкти, суб'єкти державного управління, цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, а також результат їх функціювання);
- політичного (механізми формування економічної, соціальної, фінансової і промислової політики)
- законодавчого (нормативно-правове забезпечення, постанови Верховної ради, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів)

Реалізація механізму антикризового управління здійснюється шляхом розробки та виконання антикризової програми. Така програма поряд із заходами по перебудові структури управління в місцевих органах влади на засадах її спрощення та зменшення накладних витрат, також передбачає підтримку стабільної роботи існуючого виробництва, включно сприяння у впровадження ефективної технології та організації виробництва і збуту продукції (робіт, послуг) на засадах впровадження інноваційного виробництва, енерго- та ресурсозбереження, тощо.

Практичне застосування антикризового механізму управління завжди пов'язано з моніторингом змін не тільки у економічному стані регіону, але і у стані місцевої громади. Узагальнюючи їх можливі прояви, можливо виділяти чотири основних види змін:

1. зміна культурного середовища (пов'язана із визначенням проблем у культурному та соціальному середовищу місцевої громади);
2. зміна структури управління місцевих органів виконавчої влади (обумовлює проведення реформи існуючої системи виконавчої влади);

3. удосконалення стратегії розвитку регіону (для забезпечення досягнення бажаного рівня його соціально – економічного розвитку);

4. зміна функціональної стратегії розвитку базових економічних галузей (ступеня підвищення їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку).

Таким чином, можна зробити логічний висновок: управління змінами в значній мірі це є процес управління змінами в суспільному житті або економічній сфері, які повинен включати якісні та кількісні критерії їх оцінки.

Сама постановка задачі по управлінню змінами завжди лежить в основі реалізації будь якої антикризової програми, орієнтованої на вирішення проблем місцевої громади, що виникають та є наслідком економічної кризи. В такому контексті зміни завжди являють собою процес руху від дійсного до бажаного положення, відображають стан справ при виході із кризи. Тому найефективнішим способом їх здійснити буде залучення до реалізації антикризових програм як можна більше представників місцевої громади. Тільки за умов їх зацікавленості та підтримки можна бути впевненим, що зміни, які відображають факт виходу з економічної кризи, приживуться й закріпляться.

Висновки

Досвід розвитку передових країн показує, що держава та місцеві органи влади при проведенні реформ, покликаних забезпечити вихід із економічної кризи, повинні використовувати як адміністративні ресурси, так і ініціативу місцевого бізнесу. Бізнес, в якому органічно повинна бути соціальна складова за такому підході стає рушійною силою, спроможною вивести місцеву економіку з кризи. При цьому провідну роль слід приділяти суб'єктам економіки мезорівня - регіонам, галузям промисловості і міжгалузевих інтегрованих структур.

Список використаних джерел.

1. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України [Текст] : монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.

2. Федорчак О. В. Класифікація механізмів державного управління /О.В. Федорчак // Демократичне врядування. – 2008. - № 1. - Електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf.

КРАСНІКОВ ДЕНИС АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ДЕРЖАВІ, ШЛЯХОМ ГАРМОНІЗАЦІЇ З КРАЩИМИ СВІТОВИМИ ПРАКТИКАМИ

Тенденції міжнародного співтовариства щодо створення міждержавних організацій (організаційна складова) і підписання спільних угод і конвенцій (методична складова) у галузі державного фінансового контролю, виявлення і відшкодування збитків, завданих державі, формують підґрунтя для вдосконалення української нормативно-правової бази з метою забезпечення її гармонізації з кращими міжнародними зразками, у тому числі і в першу чергу – європейськими.

В руслі цієї тенденції пропонується розвиток інтеграційних процесів щодо приєднання України до міжнародних (в т.ч. європейських) організацій і угод, зокрема:

1. Розвиток системи державного фінансового контролю для забезпечення відповідності її нещодавно укладеній Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що не тільки призведе до приведення контрольної функції державного управління фінансово-економічними відносинами до європейських норм, але й прискорить процес інтеграції України до ЄС.

2. Забезпечення активної участі України у Конгресі INTOSAI (Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю), що дасть змогу вдосконалювати процедури контролю і забезпечити відповідність їх актуальним міжнародним вимогам.

3. Взаємодія України на постійній основі з Європейським бюро боротьби з шахрайством (OLAF – Office de Lutte Anti-Fraude або European Anti-Fraud Office) Європейської комісії, що дасть змогу впроваджувати в Україні сучасні інструменти боротьби з шахрайством у бюджетній сфері, мінімізує порушення бюджетного законодавства і збитки, що завдаються державі.

4. Приєднання України до Конвенції Ради Європи «Про цивільно-правову відповідальність за корупцію», що дасть змогу поступово знижувати рівень корупції суб'єктів фінансово-економічних відносин держави, забезпечить гнучкість державного управління у цьому аспекті державної політики.

Необхідно підкреслити окремо аспекти досліджуваного тематики, що будуть розвиватися ґрунтуючись на приєднанні України до «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони» (далі – Угода про асоціацію), що була ратифікована Верховною Радою України синхронно з Європарламентом 16.09.2014 р. [1]

Питання фінансового контролю, серед інших, знайшли своє відображення в Угоді про асоціацію. Зокрема, глава 3 розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» присвячена питанням взаємодії України і ЄС у сферах бюджетної політики, внутрішнього контролю і зовнішнього аудиту. Підкреслені наміри сторін обмінюватися кращою практикою, досвідом, інформацією щодо цих сфер.

Згідно Угоди про асоціацію галузь зовнішнього аудиту буде розвиватися, зокрема через імплементацію стандартів та методик Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), у галузі державного внутрішнього фінансового контролю – через гармонізацію з міжнародно визнаними і використовуваними в ЄС стандартами (Інституту

внутрішніх аудиторів IIA, Міжнародної федерації бухгалтерів IFAC), методологіями та кращою практикою. Використання такого акумульованого і перевіреного у провідних країнах ЄС досвіду, безумовно, сприятиме вдосконаленню нормативно-правової бази України щодо зазначених питань, підвищить ефективність контролю, покращить процеси виявлення та відшкодування збитків, завданих державі.

У розділі IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію глава 8 присвячена державним закупівлям. Україну очікує інституційна реформа у цій сфері, поступове наближення законодавства України до стандартів ЄС, зокрема для забезпечення його відповідності принципам і положенням Директиви № 2004/18/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європи від 31 березня 2004 року про координацію процедур з проведення тендерів на укладення контрактів на виконання робіт, постачання товарів і надання послуг, Директиви № 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 31 березня 2004 року про координацію процедур здійснення закупівель суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах.

Відзначається необхідність прозорого, недискримінаційного, конкурентного і відкритого тендерного процесу як запоруки сталого економічного розвитку. Важливо, що навіть ті державні закупівлі, які не охоплюються дією Угоди про асоціацію, мають ґрунтуватися на принципах прозорості закупівель, недискримінації і рівного ставлення до учасників (п. 4 статті 153).

Оскільки державні закупівлі є потенційним плацдармом корупційних проявів і, водночас, потенційним джерелом значних збитків, що можуть бути завдані державі, запозичення методологічного і формалізованого інструментарію, розробленого, випробуваного і застосованого в ЄС має мінімізувати можливі негативні явища у державних закупівлях. Таким чином, сама Угода про асоціацію, окрім дієвого інструментального впливу, який здійснює через вдосконалення фінансового контролю, інституційно виступає у якості механізму державного управління, що спрямований на попередження скоєння правопорушень у фінансово-економічній сфері.

Інтеграційні процеси, які були зазначені, поступово, по мірі поглиблення інтеграції, дозволять системі державного управління України постійно знаходитися на шляху гармонізації свого законодавства до законодавства провідних країн світу, що буде постійно збагачувати і осучаснювати методологічне, інформаційне, інфраструктурне та правове забезпечення механізмів фінансового контролю та механізмів виявлення і відшкодування збитків, завданих державі. Важливим на цьому шляху є перехід на електронні державні закупівлі та спрощення участі компаній у конкурсах (тендерах), що значно підвищить конкуренцію, а отже дозволить мінімізувати ризики перевитрачання державних коштів і інших втрат держави.

Окремим і важливим аспектом є вдосконалення підготовки управлінських кадрів у сфері контролю, зокрема участь у міжнародних заходах та добровільна сертифікація спеціалістів, отримання ними додаткових знань та практичних навичок, зокрема в рамках ініціатив, організованих Асоціацією сертифікованих спеціалістів протидії шахрайству (ACFE – Association of Certified Fraud Examiners) та іншими міжнародними і європейськими професійними об'єднаннями.

Таким чином, модернізацію та гармонізацію з кращими світовими практиками складових елементів нормативної бази фінансового контролю та визначення збитків, завданих державі, пропонується проводити методом інтеграції підсистеми державного управління України у галузі фінансово-економічних відносин до міжнародних інституцій фінансового контролю – INTOSAI, OLAF, до Конвенції Ради Європи «Про цивільно-правову відповідальність за корупцію», до європейських конвенцій у галузі фінансового контролю.

Такий підхід забезпечить не тільки вдосконалення відповідної нормативно-правової бази, а й прискорить, поглибить і виведе на новий рівень процес інтеграції України до міжнародного співтовариства, зокрема до Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом та його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://comeuroint.rada.gov.ua/komevroint/doccatalog/document;jsessionid=6816EC926BEDC1F78216F5D36ED72C4E?id=56219.

ЛЕЩЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Підписавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом Україна зробила свій вибір щодо подальшого розвитку. Реформи, прописані в угоді, дозволять докорінно змінити вітчизняну економіку. Безперечно, змін зазнає і банківський сектор [2].

Приєднання української банківської системи до будь-якої міждержавної інтеграційної інституції викличе низку як негативних шоків, так і позитивних наслідків у її діяльності. Це цілком об'єктивне явище, з яким довелося стикнутись усім без винятку країнам, які обрали для себе шлях інтеграції.

Європейська модель інтеграції побудована на досягненнях теорій економічної та політичної інтеграції; надважливими її складниками є питання узгодження інтересів учасників, створення інтеграційної мотивації та побудови інституційно-політичного механізму.

До основних наслідків інтеграції банківської системи України у європейський фінансовий простір слід віднести такі [4].

По-перше, безперечним наслідком інтеграції фінансового ринку стане зростання частки іноземного банківського капіталу в банківській системі України. Однак, як свідчить досвід зарубіжних держав [1], значна частка іноземного банківського капіталу в банківській системі країни є більше позитивним, ніж негативним явищем. Однак, для України

потенційними загрозами масованої експансії західного іноземного капіталу в банківську систему можуть стати: втрата контролю вітчизняних інвесторів над банківської системою, що може призвести до зміни напряму руху грошових потоків від вітчизняних підприємств до підприємств з іноземним капіталом; вітчизняні банківські установи можуть зазнати руйнівного удару з боку більш конкурентоспроможних іноземних банків, що можуть запропонувати більш якісні та дешеві банківські продукти та послуги; зниження стабільності діяльності банківської системи країни через зміну пріоритетів та умов кредитування як суб'єктів господарювання, так і населення; загострення процесів перерозподілу та перетікання капіталів.

Залучаючи фінансові ресурси в Україні, іноземні банківські установи спрямовуватимуть їх на розвиток власної економіки та виводитимуть із країни отримані прибутки. Це, безумовно, вплине на посилення залежності від західного фінансування, що за ускладнень на світових фінансових ринках може призвести до негативних наслідків для великих компаній-позичальників.

Проте банківська система України може отримати низку переваг: більш широкий доступ до інвестиційних ресурсів західних інвесторів; розширення доступу до кредитних ресурсів населення та суб'єктів реальної економіки; впровадження нових стандартів корпоративного управління та обслуговування клієнтів; формування прозорих, якісних і позбавлених корупції схем діяльності банківських установ, відносин між банківською установою та споживачем її послуг; впровадження новітніх банківських продуктів і технологій ведення банківської діяльності тощо.

По-друге, процеси лібералізації руху капіталів дозволять збільшити потоки інвестицій у країну, забезпечать ліквідність, зниження вартості капіталу та стимулювання інвестиційної діяльності, збільшення довіри до країни, сприятимуть реформам фінансового сектору та розширенню фінансового ринку тощо [3, с. 57].

Однак, це може загрожувати втратою незалежності економічної політики у разі встановлення міжнародними фінансовими організаціями інших цілей політики в обмін на фінансову допомогу, набуттям додаткової вразливості фінансової системи країни до зовнішніх шоків у разі відпливу капіталу, можливим є неадекватний розподіл кредитів, якщо регулювання внутрішніх фінансових ринків є неефективним або існують торгові бар'єри. Також окремо слід зазначити можливість суттєвого зростання ризиків для вітчизняних банків через відсутність досвіду управління кредитними ризиками та швидке розширення кредитування, а також деяких негативних соціальних наслідків: загрози скорочення робочих місць, збільшення розриву між рівнями оплати праці тощо.

По-третє, серед ризиків вступу в ЄС усі без винятку дослідники зазначають недостатній рівень незалежності Національного банку України.

По-четверте, особливу увагу слід звернути на ризики, пов'язані з вимогами Базельських угод. Дотримання українською банківською системою вимог і правил оцінки достатності капіталу, як правило, розглядається інвесторами та міжнародними рейтинговими агенціями як беззаперечний позитив та свідчення розвитку банківської системи. Однак, вітчизняними дослідниками [3, с. 60] перераховується низка негативних наслідків, яких може зазнати Україна: економічні цикли стають відчутнішими; наростає проциклічний характер правил Базеля; загроза концентрації кредитних ризиків в одному секторі економіки; висока вартість процесів введення правил Базеля в банківських установах; підвищення рівня конкуренції та збільшення ризиків переходу до інших фінансових інститутів; загроза зростання відсоткових ставок по активних операціях комерційних банків через переоцінку стану позичальника; загроза над концентрації банківського кредитування позичальників лише з високим рейтингом; нарощення стимулів для вилучення з балансу інструментів з низьким ризиком і збереження інструментів з високим ризиком через складність розрізняти комерційні кредити із різним рівнем ризику.

По-п'яте, ризики валютної інтеграції. Відповідно до Маастрихтських домовленостей інтеграція України в ЄС з часом внесе до порядку денного питання введення в країні євро як єдиної європейської валюти. Однак, як засвідчує досвід західних країн, це викличе значний приплив кредитних коштів у країну (як це відбулось у Греції, Португалії та інших країнах), що може спровокувати суттєве нарощення зовнішнього боргу. А отже, виникають значні загрози, мінімізація яких потребує здійснення непопулярних і жорстких структурних перетворень у країні, метою яких має стати підвищення конкурентоспроможності економіки України.

По-шосте, інтеграція банківської системи приведе до пожвавлення оптимізаційних тенденцій у роботі банківських установ та зміни політики обслуговування клієнтів через впровадження новітніх банківських технологій обслуговування.

Таким чином, інтегрування української банківської системи у європейський фінансовий простір з одного боку, може спричинити активування низки ризиків фінансово-економічного характеру, а з іншого – однозначно матиме позитивні наслідки.

Список використаних джерел.

1. Гребенюк Є. Втеча з України. Європейські банки поступаються олігархам: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tyzhden.ua/Economics/60468/PrintView.

2. Мамедов С. Базель III як банківська карта євроінтеграції: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurointegration.com.ua/experts/2014/07/8/7024038.

3. Оцінка витрат та вигод від укладання угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. – К. :К. И. С., 2010. – 96 с.

4. Сторонянська І. З., Музика І. С. Перспективи та ризики для банківської системи України в контексті інтеграційних процесів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN= UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/spa_2013_3_6.pdf.

МІНАСОВ ВОЛОДИМИР САМСОНОВИЧ

провідний науковий співробітник лабораторії високомобільних десантних військ та розвідки військової академії (м. Одеса), к.військ.н., професор

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ЄФІМЕНКО АНАТОЛІЙ ЄВГЕНОВИЧ

доцент, кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін військової академії (м. Одеса,), к.військ.н., доцент

ФОРМУВАННЯ НОВІТНЬОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ – НАГАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Початок новітньої української безпекової політики датується 1991 роком. За цей час вона встигла зазнати суттєвих концептуальних змін і врешті закономірно призвела до Кримської катастрофи та військової агресії на сході країни. Вперше за 23 роки Незалежності визначився геостратегічний супротивник України - Російська Федерація.

За президенства Леоніда Кравчука на початку української Незалежності було здійснено спробу втягнути Україну у пострадянську систему безпеки, політичною парасолькою якої була Співдружність незалежних держав (1991 р.). Провал цієї спроби реалізувався у створенні Ташкентського договору (1992 р.) та Організацію Договору про колективну безпеку (ОДКБ) (2002 р.), куди Україна не ввійшла.

Президент України Леонід Кучма в політичному цензі здійснював багатовекторну політику. В результаті, з огляду на безпеку, наша країна опинилася в «сірій» зоні між НАТО та ОДКБ. У 1994 році вона приєналася до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року. Цими діями було затверджено, що Україна є власником ядерної зброї, яку отримала у спадок від СРСР та має наміри повністю її позбутися, використовуючи надалі атомну енергію винятково у мирних цілях. В обмін на це найбільші ядерні держави (США, РФ, Великобританія) повинні були гарантувати Україні безпеку та виключення будь-яких форм агресії чи тиску. У 1996 році Україна остаточно віддала ядерну зброю, що перебувала на її території, а 2 червня 1996 року – офіційно втратила ядерний статус і по-суті стала порівняно слабкою в оборонному відношенні країною у доволі динамічному та агрессивному оточенні.

До 1999 року Україна реально не відчувала безпосередньої військової загрози ні зі Сходу, ні з Заходу. Протее, коли президентом РФ став Володимир Путін ця загроза виникла. На концептуальному рівні вона була чітко й однозначно сформульована В.Путіним на Мюнхенській конференції з питань безпеки у 2007 році, який вважав розпад СРСР «найбільшою геополітичною катастрофою ХХ сторіччя» і взявся за відновлення СРСР у нових формах. Однак тоді її не усвідомлював ні народ, ні політичне керівництво держави. Усвідомлення загрози зі Сходу відбувалося досить повільно в силу ментальних установок більшості українців.

У роки президенства Віктора Ющенка політичним керівництвом держави так і не було до кінця усвідомлено зміну геополітичних планів РФ. Ющенко продовжував вважати, що Україна все ще залишається у «сірій» зоні безпеки, в той час як не лише у РФ, а й на Заході багато хто з лідерів негласно і навіть злочинно, з огляду на їхні власні інтереси, «віднесли» Україну до сфери інтересів Російської Федерації. Цим скористався режим Володимира Путіна, який залокував і надання Україні місця у Плані дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) (Бухарест, 2008 р.), а також євроінтеграційні плпни України – спроби підписати угоду про асоціацію з ЄС у 2008 – 2009 роках.

За президенства Віктора Януковича на побажання режиму Путіна Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1липня 2010 року, що передбачав відмову України від вступу в НАТО – офіційно було проголошено «позаблоковий» статус України. Всі владні та силові органи країни почали нашпиговуватися гласною і не гласною іноземною агентурою. Режим Януковича по-суті знищував державу зсередини. Дійшло до того, що навіть силові структури України почали очолювати іноземні громадяни. Країна практично йшла до повного самознищення й розчинення в геополітичних конструкціях Російської Федерації.

Протистояння на Майдані 2013 – 2014 рр. практично в останній момент врятувало державність України. Однак, після повалення режиму Януковича внаслідок російської агресії проти України було окуповано Крим, а на Донбасі розгорнулася так звана «гібридна війна», що поєднує в собі елементи інформаційної, торговельної, гозової війн, воєнної агресії, окупації, терироризму, активізації криміналітету, партизанської, диверсійної та громадянської війни.

Агресивні дії Росії призвели не тільки до серйозних геополітичних втрат України, а й до дестабілізації суспільно-політичної обстановки у її східних та південних областях і загрожують гуманітарною катастрофою та економічним коллапсом найбільшого експортно орієнтованого регіону республіки, дезінтеграцією держави, аж до її розпаду.

За умов, що склалися, система європейської та глобальної безпеки виявилася багато в чому безпорадною та неефективною, поставивши під сумнів можливості подальшого сталого розвитку на континенті. При цьому Україна опинилася на зламі глобальної системи безпеки, у найгарячішій точці зіткнення інтересів глобальних гравців.

Вичерпала себе і зрадницька та неефективна ситема власної безпеки України, що негативно позначилося на результатах проведення Антитерористичної лперації (АТО). Сектор безпеки і оборони держави запізнюється з адекватним реагуванням на сучасні виклики, виявленням загроз національній безпеці та їх упередженням, щостворює небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Відсутність достатнього рівня внутрішньої колективної ідентичності України, політичної волі національної еліти та ігнорування владою політико-економічних результатів аналізу з питань зпбезпечення держави, зокрема, щодо пріоритетних напрямів її розвитку, матеріально-фінансових потреб на розвиток Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони, а також корупція і кадровий безлад, безвідповідальність та відсутність правонаступництва в оборонному будівництві призвели до критичного ослаблення обороздатності держави, створили умови для посягань на державний суверенітет України та її територіальну цілісність.

Прийняті Верховною Радою України рішення щодо зазначених питань виконуються дуже мляво, а частина з них взвгалі не виконується. Це особливо стосується Постанови Верховної Ради України «Про додаткові заходи щодо зміцнення обороздатності та безпеки держави» від 6 травня 2014 року.

Отож, публічна влада повинна невідкладно осмислити ситуацію та прийняти нову Систему національної безпеки України, враховуючи, наступні засади.

Насамперед, що вибору між Європейським та Євразійським союзами відтепер уже не існує – Україна має стати повноправним членом Європейського Союзу. Інтеграція з ЄС може і має проходити поетапно. Перший крок уже зроблено – підписано та ратифіковано політичну й економічну частини Угоди про асоціацію України з ЄС.

По-друге, Кримська катастрофа та російська агресія позбавила Україну шансу вибору між НАТО та ОДКБ – в майбутньому Україна повинна стати повноправним членом НАТО.

По-третє, сьогодні Україна перебуває у стані війни зі стратегічним супротивником – Російською Федерацією. Сучасні війни не є війнами традиційними. Спецоперація по анексій Криму, воєнні дії на Сході України засвідчили про застосування новітніх форм війни, в якій головним компонентом з не протистояння армій, а диверсії, провокації, інформаційне протистояння, демотивація і деморалізація супротивника. Тому Україна, крім традиційних, особливу увагу иає приділяти новітнім формам ведення війн.

Далі. Виходячи з того, що наша країна виявилася слабкішою від свого стратегічного супротивника – РФ, головним та невідкладним завданням державної ваги є вжиття системних заходів щодо радикального поліпшення стану справ у сферах оборони і національної безпеки, налагодження діяльності оборонно-промислового комплексу держави, першочергове забезпечення сектру безпеки і оборони в матеріально-технічних, фінансових ресурсах, озброєнні та військовій техніці, посилення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, проведення зрозумілої для суспільства, відкритої і чесної кадрової політики. Виступаючи 25 вересня 2014 року на прес-конференції «Стратегія - 2020», Президент України Петро Порошенко реформу системи безпеки та оборони назвав найактуальнішою.

Враховуючи, що у зовнішньому просторі навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці в частині забезпечення захисту державного суверенітетуУкраїни, її територіальної цілісності, недоторканості державного кордону, все це потребуєосмислення та внесення відповідних змін до ключових документів у сфері національної безреки і оборони – законів України «Про основи національної безпеки України», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», а також Стратегії національної безпеки України та Воєнної Доктрини України.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України //Офіційний вісник України. – 2003. - № 29.
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411 – VI; Ухвалений Верховною Радою України 1 липня 2010 року.
4. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється»: Затверджена Указом Президента України 12 лютого 2007 року (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012).
5. Обороноздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання //Рекомендації парламентських слухань від 12 серпня 2014 року.
6. Про додаткові заходи щодо зміцнення обороноздатності та безпеки держави //Постанова Верховної Ради України від 6 травня 2014 року № 1238-VII.
7. Возняк Т. Пролегомени Української революції IV – Формування новітньої української системи національної безпеки. –К., 2014.
8. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України. – К., 2014.

МАЛЕНКО ГАННА ЮРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА ШЛЯХУ ПЕРЕХОДУ ДО «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Сучасна економічна система, спрямована на підвищення рівня життя населення та збільшення матеріальних благ, виявилася недосконалою. Особливо це стосується впливу на навколишнє середовище. Як наслідок, ми маємо екологічні проблеми, виснаження природних ресурсів, бідність, дефіцит питної води.

Все частіше країни намагаються будувати свою політику на принципах сталого розвитку. Найчастіше це чинить вирішальну роль в технології виробництва і ведення бізнесу, що в свою чергу впливає на конкурентоспроможність підприємств. У цьому контексті приходить розуміння нерозривного взаємозв'язку економіки та екології. Так звана «екологізація економіки» стає необхідною умовою розвитку економічної системи.

В таких умовах вирішальну роль впровадження, координації і контролю повинні виконувати державні органи з відповідною компетенцією. Однак, в Україні спостерігається деяка непослідовність і часто формальне ставлення в частині впровадження принципів сталого розвитку. За часів незалежності спостерігається деяка активізація держави в частині формування спеціальних природоохоронних органів та нормативно-правової бази. Сформовані ключові поняття, мета, принципи і завдання екологічної політики. Це зафіксовано в Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року [3]. Урядом прийнято Національний план дій з охорони навколишнього середовища на 2011-2015 роки, який спрямований на реалізацію зазначеної Стратегії [2]. Також затверджено відповідні державні цільові програми.

Не дивлячись на це, не вдалося досягти очікуваних результатів. Причиною тому можна назвати відсутність системного підходу до реалізації державної політики соціально-економічного розвитку, недосконалість нормативно-правової бази. Значну роль відіграє обмеженість і нераціональне використання фінансових ресурсів, відсутність ефективного контролю громадянського суспільства, а також низький рівень екологічної культури та свідомості населення.

В Україні присутні спроби зміни ситуації. Це відбивається в перманентному реформуванні природоохоронних інституцій, що також негативно впливає на стабільність їх функціонування та ефективність роботи.

Для забезпечення переходу до «зеленої економіки» пропонується використовувати такі інструменти:

- відповідне принципам сталого розвитку ціноутворення, включаючи відмову від неефективних субсидій, оцінку природних ресурсів в грошовому вираженні і введення податків на те, що шкодить довкіллю;
- політика державних закупівель, яка заохочує виробництво екологічно чистої продукції і використання відповідних принципам сталого розвитку методів виробництва;
- реформування систем «екологічного» оподаткування, який передбачає зміщення акценту з податку на робочу силу на податки на забруднення;
- зростання державних інвестицій у відповідну принципам сталого розвитку інфраструктуру (включаючи громадський транспорт, поновлювані джерела енергії, будівництво енергоефективних будівель) і природний капітал для відновлення, підтримки і, де це можливо, збільшення обсягу природного капіталу;
- цільова державна підтримка досліджень і розробок, пов'язаних із створенням екологічно чистих технологій;
- соціальні стратегії, покликані забезпечити узгодження між цілями в соціальній області і існуючими або пропонованими економічними стратегіями [1].

Отже, для успішної реалізації державної екологічної політики необхідно застосовувати системний підхід і використовувати комплекс інструментів, направлених на покращення стану навколишнього природного середовища та на запобігання виникненню екологічних проблем.

Список використаних джерел.

1. «Зеленая экономика» – новый вектор устойчивого развития? – 2010 г. – Выпуск 5. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://trade.ecoaccord.org/bridges/0510/12.htm# – Назва з екрану
2. Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 577-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80 – Назва з екрану
3. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року N 2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17 . – Назва з екрану

МИШКО АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Конкурентні переваги транспортування водними шляхами визнані в усьому світі. Необхідність розвитку морських портів України зумовлена інтеграційними тенденціями морської галузі, внутрішніми потребами країни, інвестиційними прагненнями приморських територій.

Нові транспортні коридори між Європою та Азією призвели до значного зростання імпортних і експортних потоків вантажних перевезень. Розвинені країни, які є основними суб'єктами світової торгівлі, здебільшого й контролюють ринок міжнародних перевезень, зокрема морських, володіючи світовим морським флотом.

Корисним для України може бути досвід проведення реформ країн Причерномор'я у портовій галузі. У Грузії реформа відбулась у 2002 р. відповідно до Указу Президента, коли термінали портів були передані в довгострокову аренду на 10-20 років. Був проведений міжнародний тендер та 3 компанії отримали право оформити концесійний контракт.

Болгарія провела реформи портової галузі відповідно до вимог Євросоюзу. Закон про порти був прийнятий у 2000 р. та потребував розподілу адміністративних та господарських функцій у портах. Для цього було створено державне агентство «Портова адміністрація». За законом про порти різні портові послуги повинні надавати, переважно, приватні компанії. За болгарським законодавством усі причали, гідротехнічні споруди, вся інфраструктура портів має залишатись у державній власності. Двадцять чотири болгарські порти було вирішено надавати у концесію на мінімальний термін у 25 років [3].

Румунія провела реформу портової галузі в 1998–2003 рр. відповідно до вимог ЄС. Головна увагу була приділена на розділення адміністративних та господарських функцій. Була створена національна компанія «Морська адміністрація

порту Констанца», яка управляє портами Констанца, Мідія і Мангалія та підпорядковується безпосередньо Міністерству транспорту та інфраструктури Румунії.

В Євросоюзі в останні роки спостерігається негативна динаміка контейнерних перевезень. Цікаві дослідження провів професор Антверпенського університету Тео Ноттебум. За статистичними даними 1990-2000 рр. на кожен 1% зростання ВВП припадало 3,5% приросту контейнернох переробки вантажів. У 2000–2009 рр. це співвідношення склало в середньому 1 до 2,7, а у 2010–2012 рр. – не більше ніж 1 до 2,1. Навіть у 2012 рр, коли спостерігалось суттєве зростання вантажообігу наливних, роро та генеральних вантажів, докризового рівня 2008 р. досягти не вдалось.

До Європейської портової системи входить 79 основних портів, які розподілені за принципом зонування. У 2012 р. ці порти переробили билько 87 млн TEU (еквівалент стандартного 20-футового контейнеру). Найбільшу частку з них – 40 млн TEU, припало на порти: Гамбург, Роттердам, Антверпен і Гавр. На середземноморські порти припало 27 млн TEU, ще менше – на Балтійські порти, порти Великобританії та ЄС. Найменшу частку становив вантажообіг Чорноморських портів – 2,5 млн TEU. В останній рік найбільший розвиток спостерігається у портах, які мають у структурі контейнерної переробки значну частку трансшипменту [2].

До світової фінансово-економічної кризи 2008 р. головною проблемою Британських портів були недостатні потужності. З 2008 р. по 2013 р. обсяги переробки контейнерних вантажів зменшувались. Започатковані до кризи проекти розвитку мають бути завершені у найближчі роки. Очікується модернізація портів та терміналів Лондона, Ліверпуля, Фелікстоу, Тіспорту. Нові сучасні порти Великобританії будуть мати сучасні логістичні парки, залізничні термінали та з'єднані мережею автомобільних доріг [4].

У 2013 р. в країнах Балтії спостерігалось падіння вантажообігу в усіх портах в цілому на 4%. У найближчій перспективі заплановано зростання інвестицій в інфраструктури портів. Зокрема понад 643 млн дол. виділено Клайпедському порту на розширення та поглиблення судоходного каналу, реконструкцію причалів та інших об'єктів. Для портів Литви цікавим є той факт, що 30% всього транзиту на території Литви складають білоруські товари. На початку 2014 р. спостерігалось зростання вантажообігу у портах Балтії [5].

Морські порти в Україні є постійними і надійними джерелами доходів у сфері транспортного бізнесу, а також поповнень до бюджету всіх рівнів. Інвестиції виступають дієвим важелем здійснення структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і економічних проблем.

Одним зі шляхів ефективного розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності портових підприємств є реалізація механізму державно-приватного партнерства, активізація інвестиційної активності. Для ефективного економічного розвитку потрібні також спеціальні вільні економічні зони (ВЕЗ) в межах кожного морського порту. Такий досвід мають майже усі країни Чорного моря.

Відповідно до закону України «Про морські порти України» [1] потрібно реформувати галузь, зокрема, через відокремлення функцій управління та комерційної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про морські порти України» від 17.05.2012 № 4709-VI. Редакція від 11.08.2013.
2. Ноттебум Т. Европейские реалии портовой индустрии [Електронний ресурс]. – Порты Украины. – 2013. – №06(128). – Режим доступу : http://portsukraine.com/node/3360.
3. Петров А. Портовые реформы стран Черноморья [Електронний ресурс]. – Порты Украины. – 2013. – №04(126). – Режим доступу : http://portsukraine.com/node/3261.
4. Шевченко М. Британские порты: конкуренция обостряется [Електронний ресурс]. – Порты Украины. – 2013. – №09(131). – Режим доступу : http://portsukraine.com/node/3476.
5. Шевченко М. Порты Балтии снижают обороты [Електронний ресурс]. – Порты Украины. – 2014. – №04(136). – Режим доступу : http://portsukraine.com/node/3667.

НЄЖНІК ОЛЕНА ЮРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Україна об'єктивно має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатий природний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал. Однак сьогодні в Україні розвиток цієї важливої галузі економіки, яка, за розрахунками фахівців, лише у вигляді податків могла б щороку приносити в державну скарбницю до 4 млрд. дол. США, недостатній. Причинами такого становища є складна соціально-економічна ситуація в державі, неврегульованість механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутність ефективної стратегії розвитку цієї галузі як на національному, так і на регіональному рівнях.

Сучасна туристична індустрія у світовій господарській системі посідає провідні позиції: на неї припадає близько 10 % від виробленого у світі валового продукту, близько 30% світової торгівлі послугами, 7% загального обсягу світових інвестицій, 11% світових споживчих витрат. За даними Всесвітньої Туристської Організації, за останні 11 років доходи від міжнародного туризму зростали в середньому на 9% в рік. Для більш ніж 40 країн світу туристична галузь є основним джерелом надходжень національного бюджету, а для 70 - однією з трьох його основних статей. Наприклад, в Іспанії частка прибутків від іноземного туризму в загальній сумі надходжень від експорту товарів та послуг становить 35%, на Кіпрі та в Панамі - понад 50%, на Гаїті - більш як 70%.

Туристична галузь, враховуючи її значний вплив на економічний та соціальний розвиток країни, розгалуженість господарських зв'язків, потребує регулювання, підтримки та пильного контролю з боку держави.

На сучасному етапі розвитку України, особливо в умовах адміністративної реформи, що триває, актуальними стають питання щодо створення ефективної структури управління туристичною галуззю на всіх рівнях, децентралізації та деконцентрації влади з чітким визначенням повноважень кожного її рівня. Перетворення України на туристичну державу світового значення вимагає також забезпечення координації діяльності різних галузей економіки, від яких залежить якісне надання туристичних послуг, зокрема транспорту, торгівлі, виробництва сувенірної продукції, видавничо-рекламної діяльності тощо.

Аналіз світового досвіду свідчить, що регіональний та місцевий рівень державного регулювання та підтримки туризму є найбільш важливим, оскільки саме там розміщені туристичні та рекреаційні ресурси, виробляється і споживається турпродукт, працює персонал туристичних підприємств, створюється певний імідж не тільки місцевості, а й країни взагалі. Для досягнення збалансованого розвитку регіону необхідно враховувати весь комплекс витрат і вигод економічного, екологічного і соціально-культурного характеру. Особливу увагу слід приділити типам впливу і напрямам політики, а також належним заходом щодо регулювання цього впливу, і, хоча багато заходів можуть здійснюватися на місцевому рівні, їх необхідно також оформляти у вигляді нормативів, правил, директив на центральному та регіональному рівнях.

Державне управління в туристичній галузі здійснюється через відповідні органи державної влади, які наділені певним колом повноважень, в залежності від їх місця та ролі в управлінському механізму держави. Що залежить від характеру виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної виконавчої влади відповідно до їх функціональних повноважень в галузі туризму

Управлінська вертикаль в туристичній галузі починається з Кабінету Міністрів України, який відповідно до Конституції України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Згідно з конституційними повноваженнями Уряд виконує такі функції як планування, регулювання, координації та контролю.

За характером внутрішньої технології, що застосовується в управлінській діяльності, апарату державного управління в галузі туризму притаманні такі функції як: прогнозування, планування, організація, регулювання управління, координація, облік та контроль тощо. Наведені вище функції є характерними також для діяльності усієї управлінської вертикалі.

Функціями державного регулювання наділяються лише державні органи, оскільки саме держава в особі компетентних органів повинна регулювати відповідні відносини, а не будь-які інші установи та організації. За своєю правовою природою зазначені функції державного регулювання не дублюють функції, що належать до сфери підприємництва або громадської діяльності.

Аналіз сучасного стану нормативно-правової бази щодо туристичної галузі, наведений у «Державній програмі розвитку туризму в Україні на 2002-2010 роки» свідчить про існування таких проблем, як: - складність сприйняття, некоректність, невизначеність, а іноді і відсутність окремих юридично виважених важливих понять туристичного підприємництва; неврахування специфіки туристичної галузі в системі оподаткування, наявність окремих податків, що стримують розвиток галузі; суперечливість окремих положень нормативних актів, особливо відомчих, та невідповідність їх положенням Конституції України, законам України та світовим стандартам, які встановлюються міжнародними нормативними актами в галузі туризму.

Таким чином, аналіз сучасної нормативно-правової бази туристичної галузі України свідчить про необхідність її гармонізації з європейським законодавством, внесення певних змін та доповнень до Закону України «Про туризм», прийняття необхідних регуляторних актів спрямованих на впорядкування підліцензійних видів туристичної діяльності, відносин в сфері категоризації тощо.

Список використаних джерел.

1. Закон України про курорти від 5 жовт. 2000 р. № 2026-ІП // Відом. Верховної Ради України - 2000. - № 50. - 435 с.
2. Питання Державної туристичної адміністрації України: Указ Президента України від 11 квіт. 2002 р. № 331/2002 // Офіц. вісн. України. -2002.-№ 15.ст.795.
3. Про схвалення Концепції розвитку санаторно-курортної галузі: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квіт. 2003 р. №231-р. //Офіц. вісн. України. - 2003. - № 17. - ст.785.

НАГОРНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

16 вересня 2014 Україна і ЄС одночасно ратифікували Угоду про асоціацію, що покладає на нашу країну нові відповідальні завдання щодо імплементації зазначеного документа. Як свідчить досвід країн Центральної та східної Європи, у просуванні країни на євроінтеграційному шляху, перш за все, провідну роль відіграють національні органи, що займаються питаннями координації політики європейської інтеграції. Такі органи здійснюють координацію діяльності профільних центральних органів влади, визначають пріоритети державної політики у сфері європейської інтеграції, забезпечують зацікавлені органи необхідною інформацією та консультаціями.

Наявний міжнародний досвід виконання угод з ЄС [3], подібних до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, свідчить на користь створення інституційного механізму виконання угоди, який:

• надасть процесу адміністрування та виконання угоди чіткості та структурованості;

• дозволить мобілізувати під виконання зобов'язань значні донорські ресурси;

• генеруватиме звітність, яка є надійною базою для оцінки прогресу виконання зобов'язань як самою асоційованою країною, так і Європейським Союзом.

Таким чином, належним чином організована робота державних органів, що займаються питаннями європейської інтеграції, зокрема, адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти, впливає на спроможність країни ефективно виконувати завдання, що випливають із зобов'язань перед Євросоюзом, взятих країною у процесі європейської інтеграції [1]. Країна, що бажає інтегруватися до ЄС, має розробити свою власну стратегічну організаційну модель адаптації національної правової системи до надбань Спільноти, відстоюючи, при цьому, свої національні інтереси з огляду на політичну, економічну та соціальну ситуацію в державі.

Необхідно зазначити, що країни Центральної і Східної Європи мали найкращі стартові умови порівняно з Україною та іншими пострадянськими державами [2]. Серед таких умов можна назвати: а) наявність досить глибоких історичних коренів державності, більш-менш тривалого досвіду життя в умовах демократії; б) відносно невеликий (порівняно з країнами пострадянського простору) строк панування тоталітарного режиму та його відносно м'який характер; в) консолідований вибір правлячою елітою й населенням цих держав західноєвропейської моделі державного устрою й орієнтація на швидку інтеграцію до основних європейських структур (ЄС, НАТО); г) цивілізоване проведення приватизації, повернення приватної власності, націоналізованої в перебігу встановлення прорадянських режимів, законним власникам або їх спадкоємцям; д) успішне просування шляхом створення ефективної ринкової економіки й переходу до правової держави і громадянського суспільства та ін.

Однак, не піддаючи сумніву ні той факт, що членство нових країн у майбутньому буде в інтересах дійсних членів, ні те, що країни Східної та Центрально-східної Європи, в принципі, мають право на членство, були суттєві застереження стосовно надто швидкого (легковажного) гарантування членства [4]. Швидке розширення могло спричинити «параліч» ЄС. Відвертим прихильником цієї думки був Франсуа Мітеран, який у листопаді 1989 року проголосив, що ЄС має достатньо внутрішніх проблем, щоб не обтяжувати себе «передчасними приєднаннями». В даному випадку слово «передчасні» є ключовим [5].

Загалом основними передумовами для удосконалення організаційного (координаційного) механізму державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти є:

- чітка та послідовна координація процесу адаптації (як у вертикальному, так і у горизонтальному вимірах) єдиним спеціально уповноваженим органом, до компетенції якого входять і загальні питання євроінтеграції країни, а також питання планування, прогнозування, аналізу, науково-методологічного забезпечення в сфері адаптації законодавства;

- координаційний механізм адаптації законодавства має вибудовуватись в контексті адміністративної реформи держави, бути її складової частиною, з урахуванням, по можливості, позитивного досвіду європейських країн;

- удосконалення координаційного механізму адаптації законодавства має відбуватись з уникненням дублювань у функціях різних державних органів.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що лише ефективна координація процесу євроінтеграції в цілому на національному рівні здатна забезпечити якісну адаптацію національного законодавства до європейських принципів і стандартів та загалом позитивно вплинути на євроінтеграційні перспективи нашої держави.

Список використаних джерел.

1. Битяк Ю.П. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції: монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2010. – 384 с.

2. Завадський *В.М.* Європейська інтеграція країн Балтії (1991 – 2004 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / В. М. Завадський. – Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2008. – 20 с.

3. Порівняльний огляд механізмів координації євроінтеграції п'яти нових держав-членів ЄС (Естонія, Латвія, Литва, Польща Словенія, Болгарія) та двох країн-кандидатів (Хорватія, Македонія). Основні положення. // Проект координації європейської інтеграції, Фонд Глобальних можливостей Міністерства закордонних справ Великобританії, Сприяння зміцненню механізмів координації євроінтеграційної політики в системі Уряду України – Жовтень 2007. – 16 с.

4. Повідомлення Комісії Європейському Парламенту та Раді: Стратегія розширення та основні вимоги 2012 – 2013 від 10 жовтня 2012 року // Brussels, 10.10.2012 COM(2012) 600. – Офіційний сайт ЄС. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/
strategy_paper_2012_en.pdf.

5. Парламентський вимір європейської інтеграції / [Бурячок Т. О., Кравченко В. О., Кулаков О. В., Плотян С. Г., Шатковська А. О., Ямпольська І. Л.] ; під ред.. Плачкової С. Г. – Київ : «Нора-прінт», 2005. – 113 с.

НАЗАР ОЛЬГА ІВАНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МІСЦЕВЕСАМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПІДПИСАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Однією з головних умов повноцінної європейської інтеграції України є удосконалення системи державного управління і місцевого самоврядування, децентралізація влади, наближення до високих стандартів, передбачених Європейською Хартією місцевого самоврядування.

Євроінтеграція є незворотнім, стратегічним курсом для України. Час припинити суперечки щодо доцільності такого шляху та ретельно проаналізувати, що вже зроблено і що належить зробити для успішної адаптації в європейське товариство. Отже, інтеграція вже відбувається, її підтримує більшість народу України, це закріплено у вітчизняному законодавстві й відповідає довгостроковим національним інтересам країни. Це наш цивілізаційний вибір, наше бачення того, якою має бути держава - демократичною, економічно розвинутою, яка гарантує своїм громадянам надійний захист та можливість самореалізації.

Угода про асоціацію - частина національної стратегії розвитку, де ключовими є цінності демократії, рівності перед законом і неупередженості його застосування, верховенства права, людської гідності, створення умов для вільної економічної діяльності кожної особи та підприємства, забезпечення реального функціонування місцевого самоврядування. Угода започаткує процес політичної асоціації та економічної інтеграції між Україною та ЄС, наблизить нас до сім'ї європейських народів, перетворить модернізацію країни за європейським зразком на її юридичне зобов'язання.

Якщо Україна підпише угоду про асоціацію з Євросоюзом, то це позитивно вплине зокрема і на місцеве самоврядування. Воно стане більш дієздатним, менш корумпованим, і набагато професійнішим завдяки запровадженню європейського досвіду та стандартів – таку надію поділяють і влада і опозиція, і самі представники місцевого самоврядування. Проте частина експертів говорять, що приєднання до асоціації не означатиме автоматичного запровадження європейських підходів у самоврядуванні[1].

Асоціація з Європейським союзом може стати рушійним каменем у розв'язанні фінансових, інституційних та інших проблем місцевого самоврядування в Україні стане асоціація з Європейським Союзом, яку Україна ратифікувала разом з Європейським Союзом 16 вересня поточного року.

В разі підписання асоціації з ЄС почнуть діяти європейські норми і правила. А вони більш демократичні, й більшою мірою діють в інтересах місцевого самоврядування, колишній міський голова Одеси Едуард Гурвіц.

Підписання угоди про Асоціацію з Євросоюзом вплине на конституційний процес в Україні, а відтак і на розвиток місцевого самоврядування. Сама по собі асоціація має радше морально політичне, а не юридичне значення для цього сектора. Тобто вона вплине на клімат, який складається довкола місцевого самоврядування. Слід сподіватися, що через конституційний процес вона вплине і на законодавство».

Експерти вказують на те, що у країнах Європейського союзу територіальні громади є більш незалежними від центральної влади, ніж в Україні, але водночас – і більш консолідованими. Відтак органи місцевого самоврядування мають право вирішувати дуже велике коло питань, і розпоряджаються потрібними для цього бюджетними ресурсами. Багато фахівців сходяться на думці, що українське самоврядування теж наближатиметься до такого стану в разі підписання угоди про асоціацію України з ЄС.

Таким чином, підписання Угоди про асоціацію означає прийняття зобов'язань реалізувати суттєві і чітко визначені економічні реформи протягом також визначеного періоду часу.

Угода містить перелік з понад 350 директив, регламентів та інших нормативних документів, до яких мають бути наближені законодавство та практика України.

Реалізація взятих зобов'язань вимагатиме значних державних витрат, які частково можна буде перекласти на ЄС (технічна та фінансова допомога).

Здійснення регуляторних змін, які передбачені Угодою, стимулюватиме економічне зростання, що позитивно вплине на доходи місцевих бюджетів, тоді як підвищення ефективності державного управління має оптимізувати його видатки та підвищити їх ефективність[2].

Таким чином, підписання і ратифікація даного документу може стати гарною можливість для розвитку місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. На Україну чекає «європейське» місцеве самоврядування. [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: http://www.radiosvoboda.org/content/article/25114354.html

2. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/ru/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

професор кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н.

РАЦІОНАЛЬНІ ТА ІНОРАЦІОНАЛЬНІ СКЛАДНИКИ ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Відштовхуючись від репрезентативного приводу наших суспільних потрясінь, який сформульовано як перешкоджання бажанню «приєднатися до Європи», спробуємо визначити основні критерії, за якими можна буде визнати, що таке приєднання нарешті відбулося. Спираючись на методологію багатофакторного аналізу, до складу системного контексту українських соціальних перетворень пропонуємо включити не тільки (і не стільки) добре відомі показники стану економічного чи політико-правового вирівнювання, але і показники іншого ґатунку - виявлення європейського стилю життя. В загальному плані це поділ візії «побудови Європи в Україні» на показники раціональні, що спираються на кількісний та причино-наслідковий тип мислення, та показники інораціональні [3], тобто такі, що виявляють логіку обігу чуттєвої, естетично оформленої інформації.

Показники європейського вирівнювання України

Тип показників	Зміст
Раціональні	Рівень доходів, рівень ВВП, організація врядування, виборча система, податкова система, стан комунікацій та ін.
Інораціональні	Тренди моди, спосіб організації дозвілля, організація побуту, етикетні норми, система брендів, мистецькі практики та ін.

Наголосимо на основній відмінності функціонування раціональних та інораціональних показників в масовій свідомості. Раціональні показники вводяться у масовий обіг шляхом обговорення, пояснення, співставлення міркувань експертів, тобто – при застосуванні процедур логічного мислення. Інораціональні показники функціонують на рівні наслідування певним прикладам, що є цілісними в своїй основі і втрачають сенс при спробі розкласти їх на елементи. Сприйняття інораціональної інформації подібне до акту сприйняття мистецького твору. Інораціональна інформація спрямована на потенціал правопівкульного мислення з його рисами цілісного сприйняття чуттєво представлених сигналів. Тому в процесі аналізу будь-якої соціальної ситуації потрібно виходити з наявності факторів як логічного, так і емоційно-чуттєвого характеру. Не є виключенням і процес соціально-політичного, економічного та культурного вирінювання України щодо європейських принципів і стандартів життя.

Складність та багаторівневий характер нашої сучасної кризи пов'язані з тим, що криза кінця СРСР, яку ми називали «перебудова» (перестройка), також була репрезентативно представлена як бажання «приєднатися до Європи». Але це бажання було майже цілком сформульоване за закономірностями функціонування інораціональної інформації як візуалізоване завдання щодо перетворення зовнішнього вигляду повсякденного життя. Була певна «картинка» Європи, яка вартувала зусиль на її втілення. Європа відчувалася як приз для тих, хто наважиться вийти з сірої зони соціалістичного самообмеження та буденності у зону кольорову, сповнену казкового різнобарв'я та побутової розкоші. І для адекватного розуміння соціальних процесів сьогодення потрібно визнати, що таким чином сформована мета «перебудови» в повній мірі досягнута і для нашої еліти, і для нашого суспільства в цілому. Європа як середовище вмісту красивих вітрин, розмаїття продуктів харчування, модних брендів і «євроремонтів» в нас вже є. До Європи, як ми її зрозуміли більше 20 років тому назад, ми вже приєдналися, а певні представники державно-управлінської еліти навіть перебільшили план приєднання до Європи. Проте, це втілення «Європи» в нашій країні відбулося за цілком адекватними для кризових соціальних переходів масового ґатунку, які не опрацьовані світоглядно, закономірностями магічного мислення, в основу якого покладена віра в прямий взаємозв'язок між видимим образом та сутністю речей. І найбільший спротив будь-якому просуванню через поверхневі, «візуальні» шари «Європи» сьогодні спричиняють ті наші співвітчизники, в свідомості яких магічний тип мислення представлений найбільш виразно.

Ці перетворення на європейський лад очолювала еліта, яка за всіма зовнішніми ознаками на теперішній час є «європейською» настільки, наскільки це уявлялося показовим маркуванням більш, ніж 20 років тому назад. Можна дивуватися нез'ясовній поблажливості нашого суспільства до очевидного марнотратства суспільних ресурсів, які були покладені на вівтар цього знакового маркування, але недоречними виглядають ці міжструктурні соціальні стосунки виключно в межах раціонального мислення. Магічне мислення виправдовує таку поведінку еліти, оскільки в світі магії їй належить теж роль відмінна від світу раціонально сформованого світогляду. В магічній парадигмі соціального середовища сила та неперевершеність вождя розповсюджується на його підлеглих та оберігає їх. Підлеглі причетні до легитимації особливого статусу правителя і очікують зворотного впливу його енергії на своє життя. Проте вони ніколи не пробачають невиправданих очікувань. Магічні форми поведінки є архетиповими для масової свідомості і найбільш потужно виявляються назовні в часи кризи. Можна стверджувати, що кінець певної культурної епохи позначається викиданням «на смітник історії» неактуальних артефактів елітарного життя.

Сучасний соціальний злам в українському суспільстві, не в останню чергу, пов'язаний з тим, що європейські тренди, які ми розгледіли у 2013-14 роках і до яких прагнемо долучитися тепер і зараз, крім іншого, демонструють і народження нового стилю життя. Володіння багатою кількістю речей поступається місцем накопиченню вражень, розвиток віртуалізації комунікативного середовища знімає проблему просторового обмеження інформаційного поля, що нівелює цінність фізичної близькості до джерела інформації. Демонстрація ресурсної витратності повсякденного життя виявляється демонстрацією стилю поведінки, яка не відповідає потенційним можливостям нових технологій.

Унікальність ситуації для України в процесі пошуку нових інораціональних факторів модернізації полягає в тому, що за загальним смислом просування до балансу у ресурсному забезпеченні функціонування та розвитку суспільства, ми все частіше будемо промовляти ідеї, близькі до класичної концепції марксизму щодо комунітарних форм соціального співіснування. Особливість української ситуації полягає не в тому, що країна має приєднається до загальносвітової дискусії на цю тему, а в тому, що існує історична пам'ять про спробу налагодити життя за такою ідеологічною схемою, і в цій пам'яті є неоднозначні спогади про недалеке минуле. Зрозуміло, що в природний спосіб пропозиції нового стилю життя неминуче приведуть до переосмислення політичної системи суспільства.

На зміну тому типу інораціонального виявлення соціального благополуччя, яке відбувалося за всіма правилами екстенсивної самопрезентації, має прийти тип, що виявить потенційні можливості інтенсивного використання ресурсів. Ця нова інораціональна формула може бути сформульована наступним чином: «Якщо ти розумний, то покажи, який ти заощадливий».

Список використаних джерел.

1. Донченко О. Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика / Олена Донченко, Юрій Романенко – К.: Либідь, 2003 -334с.
2. Идентичности и ценности в эпоху глобализации / под ред. акад. НАН Украины Ю.Н. Пахомова и проф. Ю.В. Павленко. – К. : Наук. думка, 2013.
3. Овчаренко С.В. Інформаційність жанру/ С.В.Овчаренко – Одеса:Астропрінт, 1998.

ОЛІЙНИК СОФІЯ РОСТИСЛАВІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

УРОКИ ПОЛЬСЬКОЇ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ НА СТИЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Процес європейської інтеграції характеризується формуванням спільного адміністративного простору ЄС і трансформацією європейського політичного ладу в цілому, що супроводжується як зближенням адміністративних систем держав-членів, так і, з погляду на це, процес європеїзації систем публічного адміністрування держав-членів та країн-кандидатів стає важливою складовою базових політичних змін. Адже попри історичні та культурні особливості кожної країни, публічне адміністрування завжди має однакову місію – забезпечувати професійне, надійне, неупереджене й політично нейтральне виконання завдань держави на користь народу. При цьому, яка б партія не була в уряді, державні посадовці повинні реалізовувати урядову політику з однаковим професіоналізмом і сумлінням.

Процес інтеграції України до європейського простору тісно пов'язаний з необхідністю здійснення інституційних змін, та є одним з ключових зовнішніх чинників, які у майбутньому реформують стиль діяльності органів публічної влади в напрямку єдиної системи публічного адміністрування. Тим більше, що включення України до Європейського Союзу – складний і тривалий процес, що ставить перед нашою державою певні вимоги з адаптації нормативно-правової бази.

Для України дотримання європейських принципів системи та стилю діяльності органів публічної влади є своєрідним і обов'язковим критерієм вступу до ЄС. Польща пройшла свій власний шлях адаптації публічного управління до європейських стандартів належного урядування, вдосконалення системи правових та соціальних засад ефективного функціонування публічного управління та його кадрового забезпечення. Польські реформи розпочалися з 1989 року після підписання так званої Угоди круглого столу між урядом та опозицією. На першому їх етапі, протягом досить короткого часу (1990-1991), відбулася побудова інститутів, які були необхідні для створення демократичних політичної та соціальної систем. Особливої уваги заслуговує те, що в процесі приєднання до ЄС були здійснені радикальні зміни усієї системи публічного управління, які торкалися як інституцій та процедур і механізмів регулювання їх роботи та механізмів координації їхньої співпраці, так і кадрового наповнення інституцій державними службовцями з адміністративною спроможністю реалізовувати державні функції [3, с.11].

Як свідчить досвід Республіки Польща, успішність проведення реформ великою мірою залежить від уряду та створених ним можливостей для відкритої співпраці та координування кожної з пріоритетних галузей європейської інтеграції, а у ході проведення реформи публічного адміністрування, повинна впроваджуватися ідеологія «служіння суспільству», як фундаментального принципу функціонування публічної адміністрації. Досвід Польщі показує, що децентралізація не лише підвищує ефективність діяльності публічної адміністрації, а й збільшує участь громадян у прийнятті рішень, що служило основою для формування новітнього стилю діяльності органів публічної влади.

Забюрократизовані структури централізованого планування відійшли в минуле, цінове регулювання в багатьох сферах було ліквідовано, а міністерства були реформовані на засадах широкого застосування функціонального управління. Органи публічної влади розширили та підвищили якість надання послуг. Для успішного здійснення перетворень адміністративний апарат має бути налаштованим на реформи, діяти оперативно та ефективно. Це означає, що публічна служба має бути висококваліфікованою й професійною; матеріально та законодавчо захищеною; будуватися на принципах конкурсного відбору та кар'єрного зростання за здібностями й високими моральними якостями.

Такий наголос на людському потенціалі сприятиме виконанню основних завдань адміністративних реформ, особливо за умови значного зростання обсягів та складності управлінської праці під час їх здійснення. Високі вимоги до професіоналізму управлінських кадрів пов'язуються з необхідністю використання під час проведення реформ сучасних підходів і методів управління [1, с. 210].

Відповідно для України процес європеїзації має стати багатовимірним, передусім внаслідок «подвійної трансформації»: необхідність подолання спадщини адміністративно-командної системи і побудови ефективної системи публічного управління, наближеної до стандартів ЄС і відповідної політичному критерію для країн-кандидатів. Завдання «подвійної трансформації» ставлять на порядок денний необхідність здійснення відповідних інституційних змін, а також упровадження на національному рівні процедур вироблення політики, прийнятих в ЄС, інакше кажучи, реалізації процесів «формування, поширення та інституціоналізації формальних та неформальних правил, процедур, парадигм політики, стилів, способів дії, спільних переконань і норм, що вперше були визначені та сформовані під час прийняття рішень в ЄС і згодом інкорпоровані в логіку внутрішніх дискурсів, особливих рис, політичних структур та напрямів державної політики держав-членів», які власне і складають сутність процесу європеїзації [2, с.37].

Зазначимо, що об'єктивні процеси такі, як світова глобалізація і розповсюдження інформаційних технологій, євроінтеграція України, необхідність адаптації національного законодавства до вимог світових стандартів, зокрема Європейського Союзу, стають рушійними чинниками зменшення впливу історичного чинника на процес зміни стилю діяльності органів публічної влади.

Таким чином, ставлячи перед собою за мету членство в ЄС, Україна повинна здійснити перехід до нової моделі публічного адміністрування, та до нового стилю діяльності органів публічної влади, які матимуть спільні основні риси та принципи функціонування з державами-членами ЄС. Це випливає з Копенгагенських і, особливо, Мадридських критеріїв щодо набуття адміністративної здатності керувати й втілювати європейську політику, а отже, вимагає входження у так званий Європейський адміністративний простір. В цьому контексті в нашій країні повинно бути завершено створення стилю діяльності органів публічної влади характерного для ефективної системи державної влади та управління, здатного забезпечити становлення України як сучасної демократичної європейської держави.

Реалізація курсу на європейську інтеграцію та на трансформацію стилю діяльності органів публічної влади не має бути справою лише однієї політичної сили, або політичної еліти. Досвід наших сусідів та держав-членів Євросоюзу переконує, що його треба зробити прерогативою кожного та домінантою життя всього суспільства. Будь-яке рішення – від адаптації законодавства до конкретних кроків з реформування політичної системи слід оцінювати саме з цієї позиції.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко, Валерій Данилович. Державно-управлінські рішення [Текст] : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко ; Акад. муніцип. упр. - К. : ВПЦ АМУ, 2012. - 344 с.
2. Європеїзація публічного адміністрування в посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи: переважання відмінностей [Текст] : наук. розроб. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. організації фундам. та приклад. дослідж., Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. ; [уклад. : Л. Л. Прокопенко та ін.]. - Київ : НАДУ, 2011. - 42 с.
3. Прокопенко, Леонід Львович. Процес європеїзації та його вплив на публічне адміністрування в Україні [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр., Упр. держ. служби Голов. упр. держ. служби в Дніпропетр. обл. - Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. - 123 с.

ОЛЕФІРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕЄСТРАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні питання належного функціонування реєстраційних органів в Україні є дуже актуальним. Оскільки зі створенням Державної реєстраційної служби України (Укрдержреєстр) виникло багато проблем щодо її ефективної діяльності та нормативно-правового забезпечення, які можливо врегулювати запозичуючи досвід реєстраційних систем країн Європейського Союзу.

Для розуміння ступеня ефективності та сучасності запровадженої в Україні системи реєстрації доцільно розглянути і порівняти аналогічні системи окремих європейських країн.

Для прикладу, в Португальській Республіці аналогом Державної реєстраційної служби України є Інститут реєстрації та нотаріату, який входить до структури Міністерства юстиції Португалії [3]. Інститут реєстрації та нотаріату складається з трьох відділів: відділу РАЦС; відділу кадастру та реєстру нерухомості; відділу торгового реєстру.

В цій країні структура аналогічна та фактично ідентична структурі Укрдержреєстру, у них такі ж функції: реєстрація компаній, реєстрація актів цивільного стану, реєстрація речових прав [1, с. 12]. Єдине, можна відзначити, що в Португалії органи державної реєстрації здійснюють також реєстрацію рухомого майна. До функцій Укрдержреєстру поки що ця функція не належить.

Аналізуючи практику Іспанії у цій сфері, можна зазначити, що тут створена система посадових осіб. Реєстрацію здійснює державний реєстратор, який призначається через асоціацію, колегію державних реєстраторів. Займанню посади державного реєстратора передують досить серйозні іспити, після складання яких перед спеціальною комісією особа отримує статус державного службовця. Порівнюючи з Україною, можна сказати, що це аналогія українського приватного нотаріуса.

До функцій державного реєстратора в Іспанії належать: реєстрація компаній, речових прав, земельних відносин тощо [2]. Питаннями реєстрації речових прав на майно займається державна установа Реєстратори Іспанії. Питаннями реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців займається спеціальний державний орган – Комерційний реєстр. Питаннями реєстрації друкованих засобів масової інформації (ЗМІ) та інформаційних агентств займаються Дирекції з питань ЗМІ кожного регіону країни. Питаннями реєстрації політичних партій, громадських об'єднань, благодійних організацій займається Міністерство внутрішніх справ Іспанії. Отже, суттєвою відмінністю реєстраційної системи Іспанії є те, що тут реєстраційні функції здійснюють різні установи, тоді як в Україні створений один реєстраційний орган.

В Латвії функціонує подібна до України системи реєстрації: особа, яка в Україні називається державним реєстратором, в Латвії – державний нотаріус. При тому, що система нотаріату в цій країні аналогічна нотаріату в Україні. До реєстраційної служби Латвії входять: реєстрація речових прав на нерухоме майно, реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, реєстрація друкованих засобів масової інформації, інформаційних агентств, об'єднань громадян, благодійних організацій, політичних партій, інших неприбуткових організацій [4].

Реєстрація речових прав та нерухомого майна в Латвійській Республіці здійснюється в Державній єдиній комп'ютеризованій земельній книзі. Єдиним власником Державної єдиної комп'ютеризованої земельної книги та її програмного забезпечення є держава. Утримувач Державної єдиної комп'ютеризованої земельної книги – Судова адміністрація, що підпорядковується Міністерству юстиції Латвійської Республіки.

Реєстр підприємств Латвійської Республіки є адміністративним державним органом, який на території Латвії реєструє підприємства (підприємницькі товариства), комерсантів, їх філії і представництва, а також всі зміни в головних документах їх діяльності, та здійснює інші передбачені законодавчими актами дії. Він також реєструє засоби масової інформації, громадські організації, комерційні застави, шлюбні договори, релігійні організації, договори громадського і приватного партнерства, політичні партії та їх об'єднання, арбітражні суди, профспілки і процеси неплатоспроможності.

Реєстр підприємств є юридичною особою, яка діє під наглядом Міністерства юстиції. Його діяльність регулює закон «Про Реєстр підприємств Латвійської Республіки». Реєстром керує головний державний нотаріус, якого за пропозицією Міністра юстиції призначає на посаду і звільняє з посади Кабінет Міністрів.

Загальним для розглянутих систем, в тому числі і України є те, що процедури державної реєстрації виконуються спеціалізованими органами державно реєстрації. Вони можуть бути змішаними, державно-приватними або тільки державними. Різняться вказані системи, як правило, переліком послуг.

Список використаних джерел.

1. Пашковська Т. Реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: реформа почалася/ Т. Пашковська// Юридична Газета. – 2013. – № 26. – С. 11 – 12.
2. Реєстрація у світі: Королівство Іспанія. – Режим доступу:http://www.drsu.gov.ua/show/ 1876.
3. Реєстрація у світі: Португальська республіка. – Режим доступу: http://www.drsu.gov.ua/ show/1973.
4. Functions of the Register of Enterprises of The Republic of Latvia. – Режим доступу:http: //www. ur.gov.lv/?a=908&v=en.

ОРЕЛ МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ

старший офіцер оперативно-розшукового підрозділу Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України

ЗАХОДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ПРОДОВЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПРИ ПОСИЛЕННІ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

На сьогодні питання національної безпеки стоїть для України як ніколи гостро. Однією із складових національної безпеки є стан протидії нелегальній міграції, який впливає не тільки на загальні міграційні та демографічні процеси в Україні в мирний час, але особливо гостро проявляється в теперішній обстановці, коли неконтрольоване переміщення осіб через україно-російську ділянку державного кордону триває паралельно з контрабандою зброї та військової техніки. Проблема протидії нелегальній міграції в контексті європейської інтеграції України з одного боку та де-факто військових дій на території країни потребує подальших досліджень з метою визначення адекватних рішень.

Сьогодення України вимагає відповіді на питання: яким чином повинне розвиватись державне управління в сфері протидії нелегальній міграції при таких різко відмінних головних сусідських країнах. З одного боку Євросоюз з його демократичними підходами до міграційних процесів (в тому числі до нелегальної міграції) і з іншого боку - Російська Федерація з її неабиякими апетитами до українських територій.

Україна, в якій євроінтеграційні процеси набирають підтримку населення та впроваджуються діючою владою, нажаль, не може дозволити собі «європейські» кордони по всьому периметру держави за умов майже відкритого вторгнення на територію озброєних найманців з території Російської Федерації.

Слід відмітити, що Україна за прикладом європейських сусідів на протязі останніх років поступово вживала організаційні заходи та приймала необхідні законодавчі акти щодо визначення (демаркації) державних кордонів України відповідно до міжнародно-правових норм, впроваджувала таки важливі для міграційної політики Угоди про реадмісію з країнами ЄС та СНД. Хоча ці процеси відбувались повільно, але вони досягали своєї мети.

Також важливими кроками на шляху до європейської інтеграції слід визнати набуття чинності 01.01.2010 року «Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб» та ратифікації 05.06.2013 року «Угоди про реадмісію між Україною та Російською Федерацією». Підписання Угоди з Російською Федерацією, через кордон з якою на українську територію потрапляє більшість нелегальних мігрантів, не принесло очікуваних результатів по причині недостатньої практики застосування цієї процедури, а в окремих випадках невиконання російською стороною взятих зобов'язань по прийому затриманих осіб.

Для зрівняння за перше півріччя 2014 року у рамках виконання міжнародних угод про реадмісію Україною *прийнято 140* осіб та *передано – 27* [1].

За Угодою з ЄС: прийнято 139 осіб, передано 17 осіб.

За Угодою з РФ: прийнято 1 особу, передано 10 осіб.

Стан виконання Угод про реадмісію є однім із крітерієв, які віддзеркалюють стан нелегальної міграції в Україні і свідчать, що в Україні продовжується накопичення нелегальних мігрантів (більшість яких прибуває незаконно з території РФ), для яких наша країна тільки транзитна зупинка на шляху до країн Західної Європи.

З вищевказаного слід зробити висновок, що для України механізми реформування стану протидії нелегальної міграції повинні бути розроблені таким чином, щоб максимально посилити превентивні (профілактичні) заходи незаконного *в'їзду* нелегальних мігрантів в Україну, особливо через україно-російський кордон. Слід зауважити, що *превентивний захист*, який став новою стратегією УВКБ ООН– це всеохоплюючий та ефективний механізм попередження чи послаблення переміщень біженців, який передбачає контроль за поводженням з етнічними меншинами, посередництво, викриття практики насильницького переміщення та інші заходи щодо забезпечення прав людини [2, с.157].

Умовно механізми профілактики нелегальної міграції можна поділити на

1.Інженерно-технічне облаштування окремих ділянок державного кордону(яке на даний час триває на україно-російському кордоні та придністровській ділянці україно-молдовського кордону).

2.Посилення оперативної складової в системі охорони державного кордону.

Оперативна діяльність – поняття, що характеризує діяльність усіх підрозділів правоохоронних органів та спеціальних служб України, уповноважених на її здійснення Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]. Основними видами оперативної діяльності є: розвідувальна, контррозвідувальна та оперативно-розшукова. Вивчаючи права оперативно-розшукових підрозділів, які були надані законодавчим органом помічається, що першим пунктом закріплено право «опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу», що є невипадковим, так як саме людина є найціннішим джерелом інформації, яке не може замінити будь-які найсучасніши технічні засоби. Вочевидь, що на різних ділянках державного кордону саме місцеві мешканці прикордонних населених пунктів є найважливішим джерелом інформації, так як на тій чи іншій ділянці державного кордону не може відбуватись будь-яка протиправна діяльність, окремі ознаки якої б не були помічені місцевим населенням.

Тому різностороннє стимулювання місцевого населення до співпраці з оперативно-розшуковими підрозділами Держприкордонслужби України є ефективним способом попереджувати в'їзд на територію України нелегальних мігрантів (в тому числі терористів), і як результат – мінімізувати виникнення супутніх загроз (ввезення зброї, боєприпасів, наркотичних речовин).

Як стимул до співпраці пропонується використовувати прямі фінансові витрати на заохочення так і преференції в податковому та митному законодавстві, які не будуть обтяжливими для державного бюджету.

Список використаних джерел.

1. Огляд стану адміністративного провадження та роботи з іноземцями у першому півріччі 2014 року.Київ, -2014.
2. Ю.І.Римаренко. Міжнародне міграційне право. Підручник. Київ:КНТ, -2007.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [Електронний ресурс] : – Режим доступу:http:// http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/print1383939486722960

ОСТАПЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АЛЄКСЄЄВА ЯНА ВАЛЕРІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО АСПЕКТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Фундаментальним міжнародним актом, який регулює питання забезпечення міжнародної продовольчої безпеки, можна визначити прийняту у 1996 р. Римську декларацію «Про всесвітню продовольчу безпеку», положення якої визначають шляхи міжнародної політики щодо боротьби з голодом, комплексну стратегію подолання світової продовольчої кризи на глобальному та регіональному рівнях. Римська декларація 1996 р. визначає продовольчу безпеку як стан економіки держави, за якого населенню країни у цілому та кожному громадянину гарантується забезпечення доступу до продуктів харчування, питної води та інших харчових продуктів у якості, асортименті та обсягах, які необхідні та достатні для фізичного і соціального розвитку особистості, забезпечення здоров´я населення.

Новітні конституції, зазвичай, містять змістовні положення про права і свободи та фіксують ряд соціально-економічних прав [1]. Стаття 21 Конституції Республіки Білорусь від 15 березня 1994 р. визначає, що кожен громадянин має право на достатній рівень життя, включаючи повноцінне харчування, одяг, житло і постійне поліпшення необхідних для цього умов . Стаття 37 Конституції Республіки Молдова від 29 липня 1994 р. визначає, що кожна людина має право на безпечні продукти харчування, та держава гарантує право на вільний доступ до інформації про якість продуктів харчування. Стаття 47 Конституції Молдови регламентує, що держава зобов´язана вживати заходів щодо забезпечення кожного громадянина достатнім рівнем життя, який необхідний для підтримання здоров´я та благополуччя його самого та його сім´ї, зокрема, їжі, одягу, житла. Стаття 31 Конституції Республіки Казахстан від ЗО вересня 1995 р. встановлює, що держава має на меті здійснення охорони навколишнього середовища, сприятливого для життя та здоров´я людини. Конституція Республіки Грузія, прийнята 24 серпня 1995 р., у ст. 37 визначає, що всі громадяни мають право перебувати у безпечному для здоров´я людини середовищі, відповідно до екологічних та економічних інтересів суспільства . Стаття 55 Конституції Республіки Болгарія від 13 липня 1991 р. встановлює, що громадяни мають право на здорове та сприятливе навколишнє середовище відповідно до встановлених стандартів і норм . Таким чином, у конституціях згаданих держав визначено, що обов´язком держави є належне, стабільне та повне забезпечення споживчих потреб населення в продуктах харчування.

У Конституціях держав ЄС окремими положеннями передбачається захист прав споживачів. Так, ст. 60 Конституції Республіки Португалія від 2 квітня 1976 р. визначає, що споживачі мають право на якісні товари та послуги, на безпеку та захист своїх економічних інтересів. Стаття 66 закріплює, що усі мають право жити у здоровому навколишньому середовищі. Таким чином, за положеннями Конституції Португалії держава повинна забезпечувати захист прав споживачів, споживчі потреби населення та створювати здорове навколишнє середовище, існування якого передбачає, зокрема, збереження здоров´я громадян шляхом постачання і виготовлення якісних та безпечних харчових продуктів, продовольчої сировини.

На підставі конституційних положень розробляються та приймаються законодавчі акти, які регулюють сферу забезпечення продовольчої безпеки. Але ще й досі у таких державах, як Україна, Грузія, Казахстан, Молдова не існує спеціальних законодавчих актів, які б здійснювали відповідне регулювання. Так, в Україні 22.12.2011 року ВРУ прийняла закон №8370-1 « Про продовольчу безпеку України». Такий документ було прийнято вперше, і саме цей закон мав стати відправною точкою у вирішенні проблеми продовольчої безпеки, але, на жаль, Президент України відхилив даний закон і не підписав його.

У вітчизняному законодавстві поняття продовольчої безпеки регламентовано Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. № 1877 [2], відповідно до норм якого продовольча безпека – захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності.

Станом на сьогодні в Україні спостерігаються негативні тенденції, які проявляються через низку факторів, що впливають на рівень забезпечення продовольчої безпеки. Ґрунтуючись на досвіді зарубіжних держав, вважаємо за доцільне прийняти закон «Про продовольчу безпеку», схвалити національну стратегію продовольчої безпеки, де слід

зазначити перспективи розвитку аграрного сектору окремих його галузей, визначити сукупність державних заходів, які необхідні для забезпечення оптимального рівня продовольчої безпеки на період до 2020 р., визначити структуру місцевого та регіонального рівнів продовольчої безпеки, запровадити обов´язковість виконання стандарту ISO 22000 вітчизняними підприємствами АПК та харчової промисловості.

Список використаних джерел.

1. Окуньков Л. А. Конституции государств Европейского Союза. – М., 1997. – 816 с.
2. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
3. Про ратифікацію протоколу про вступ України до СОТ : Закон України від 10 квітня 2008 р. № 250 // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 23. – Ст. 213.

РАФАЛЬСЬКА НАТАЛІЯ ІВАНІВНА

головний спеціаліст відділу ринкового нагляду
Інспекції з питань захисту прав споживачів в Одеській області

ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ ЯК РІЗНОВИД СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сучасний стан розвитку економіки України передбачає втілення в програму соціально-економічного розвитку політики інтеграційних процесів. Інтеграція економіки зумовлює перспективний шлях імплементації європейського досвіду в різних галузях господарства. Інтеграцію як процес неможливо уявити без збільшення кола партнерів та розробки новітніх технологій та послуг.

Сфера послуг сьогодні - це одна з найперспективніших галузей економіки, яка до того ж швидко розвивається. Практично всі організації тією або іншою мірою надають послуги. Проте в Україні протягом багатьох років послугам не приділялось достатньої уваги в прикладній економіці.

У національних економіках розвинутих країн сфера послуг за значущістю посідає головне місце. Скажімо, сьогодні у ФРН у цій сфері зайнято 41% робочої сили, в Італії - 38%, Нідерландах - майже 50%, у США - 73%. У зв'язку з переходом економіки України до ринкових принципів господарювання сфера послуг стає, мабуть, єдиним сектором економіки, що в умовах десятирічної структурної кризи нарощувала обсяги виробництва в порівняних цінах. Це пояснюється тим, що багато послуг, які раніше надавалися споживачам безкоштовно або за символічну плату (тобто фінансувалися з бюджету), стали платними. Крім скорочення державного фінансування, сама трансформація економіки викликала появу нових видів послуг [1].

На даний час існує різноманіття визначень поняття послуги. Одним із них є визначення послуги як неторгованого, нематеріального товару, що властиве нашій державі. В Україні тільки незначна частина послуг в галузях будівництва, транспорту, зв'язку, у сфері обслуговування матеріального виробництва включається до складу ВВП. Переважна ж частина послуг: житлове і комунальне господарство, побутове обслуговування, охорона здоров'я, освіта, фізкультура і спорт, культура і мистецтво, наука і багато інших - розглядається як невиробнича, результати її діяльності не враховуються в національному доході і фінансуються з державного бюджету за залишковим принципом.

Перед сучасною економікою України постає важливе завдання: якщо послуга - це результат корисної діяльності, що змінює стан особи або товару, то до цього результату слід відноситись як до товару, який має і мінову вартість, і корисність.

Взагалі, будь-які послуги – це діяльність щодо задоволення певних потреб особи, яка здійснюється за її зверненням (або вид діяльності, який задовольняє певну людську потребу). Окреме місце займає категорія «послуги у публічній сфері», яка дещо відрізняється від загальноприйнятої і має ідеологічне значення діяльності, спрямованої на найкраще обслуговування громадян, а не на заробляння додаткових коштів.

Публічні послуги – це всі сервісні дії, що надаються публічним сектором або іншими суб'єктами під відповідальність публічної влади і за рахунок публічних коштів. Актуальність проблематики публічних послуг зумовлюється тим, що у силу своєї природи публічні послуги не мають гарантованих, чітко сформульованих стандартів якості. Інакше кажучи, послугам властивий високий ступінь невизначеності або мінливості. Ця обставина ставить споживача публічних послуг у невигідне положення, тому що результат послуги, її корисний ефект він зможе оцінити лише після її надання [2].

Обраний Україною шлях до ЄС вимагає кардинальних перетворень і реформування діючої системи надання публічних послуг. Підвищення якості публічних послуг є одним з першочергових завдань. Оцінюючи сучасний рівень надання публічних послуг слід враховувати, в першу чергу, позицію споживача послуг [3].

Проаналізувавши широкий спектр вимог споживачів до публічних послуг ми визначили ряд показників, за якими може визначатись якість послуг:

- результативність - задоволення потреби фізичної або юридичної особи в публічній послузі;
- своєчасність - надання послуги в установлений законом строк;
- доступність - фактична можливість фізичних та юридичних осіб звернутися за публічною послугою;
- зручність - урахування інтересів та потреб отримувачів послуг у процесі організації надання публічних послуг;
- відкритість - безперешкодне одержання необхідної для отримання послуги інформації;
- повага до особи - ввічливе (шанобливе) ставлення до отримувача послуги;
- професійність - належний рівень кваліфікації працівників, що надають послугу.

Цей перелік не є вичерпним, вимоги споживачів постійно змінюються, а розвиток інформаційних технологій формує нове уявлення про якість публічних послуг та додає нових показників.

Аналізуючи стан надання послуг в публічній сфері та сферу послуг в цілому можна виділити три основні проблеми, які об'єднують ці поняття та мають бути вирішені в найближчий час як на науковому рівні так і в процесі імплементації європейського досвіду в прикладну економіку України:

- впорядкування всього переліку послуг, що надаються в Україні;
- визначення оптимальної вартості послуг, враховуючи їх результативність;
- забезпечення зручності як для об'єктів надання послуг так і для суб'єктів.

Очікуємо, що вже найближчим часом громадяни України зможуть скористатися перевагами, які буде здобуто завдяки використанню в сфері послуг інноваційного, поки що для нашої країни, підходу.

Список використаних джерел.

1.Ткаченко Л.В. Маркетинг послуг: Підручник.— Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2002.— 192 с.

2.Тимошук В. П.Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України/ В. П. Тимошук. – К. : Факт, 2003. – 496 с.

3. Солонінко К. С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти, №52 2012 рік, с.55-58.

4.Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]/Адміністрація Президента України.Офіц.представництво. - Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf

РОГАЧЕВСЬКА КАТЕРИНА ВІТАЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасне суспільство можна розглядати як «суспільство ризику» Уільріх Бек, коли всі учасники економічних процесів підпадають під дію різних за своєю природою та характером ризиків. Економічна безпека та стабільність (бізнесу), значною мірою залежить від своєчасного та чіткого визначення сукупності ризиків, що загрожують ефективному та прогнозованому функціонуванню підприємницької діяльності. Тому питання аналізу складу конкретних ризиків, а також причин та факторів їх виникнення, набуває особливої значущості для суб'єктів господарської діяльності. Побудова якісної класифікації ризиків підприємницької діяльності на основі аналізу існуючої бази літературних джерел сприятиме вирішенню проблеми забезпечення економічної стабільності організацій та держави зокрема.

Беручи до уваги той факт що більш ніж 80 % підприємств України. в тій чи іншій мірі, приймають участь в зовнішньоекономічній діяльності (ЗЕД), справедливо стверджувати, що серед ризиків, які загрожують підприємницькій діяльності, ризик ЗЕД є одним з найбільш вагомих.

Провівши аналіз існуючих підходів до рішення проблеми вищезгаданого ризику, варто відмітити, що не існує єдиного узгодженого підходу щодо побудови класифікації ризиків, що ускладнює, або навіть робить ці класифікації непридатними як для теоретичного, так і для практичного застосування.

Метою дослідження є доповнення та розширення існуючих напрацювань з питання визначення складу поняття «підприємницький ризик» та зокрема «ризику країни».

Аналіз показує, що Україна вирізняється особливістю сучасних умов господарювання, а саме веденням зовнішньоекономічної діяльності. За статистичними даними, представленими міжнародними рейтинговими агентствами, Україна на світовій карті ризику країн знаходиться в зоні високого ризику.

(по даним AMB Country Risk Report)
Економічний ризик

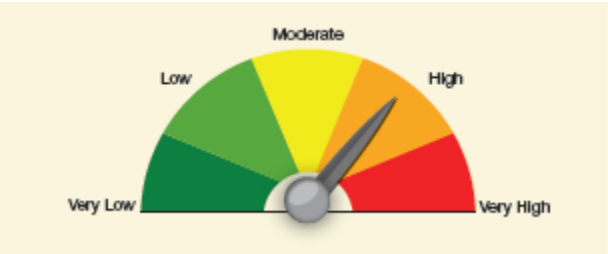

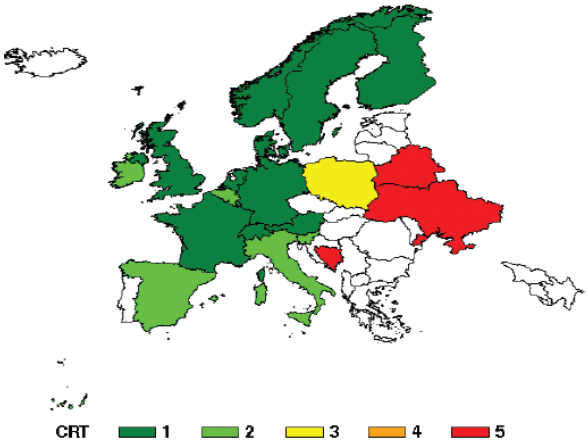

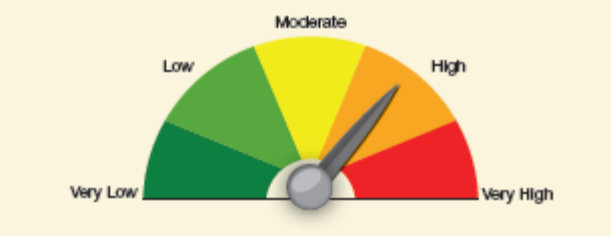

Політичний ризик

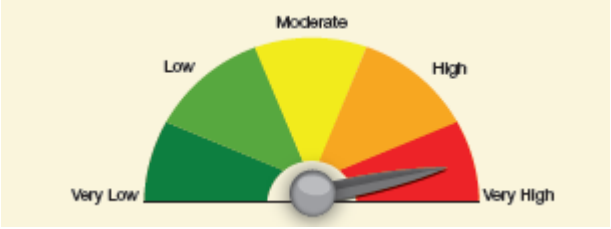

Ризик фінансової системи

Рис.1. Ризик країни

Даний факт підкреслює актуальність поглибленого вивчення та аналізу складових ризику ЗЕД.

На жаль, у більшості літературних джерел не представлено повноцінної класифікацій підприємницького ризику, а ризик зовнішньоекономічної діяльності (ризик країни) майже не згадується. Було досліджено роботи таких вчених як: Захаров К.В., Хохлов М.В., Карякін М.Ю., Костюченко Наталії, Севрук В.Т., Тепман Л.Н. та інших. Вони є одними з небагатьох хто приділяє увагу розкритті даної проблеми, але представлені ними класифікації не відповідають навіть базовим вимогам побудови. Єдиною погодженою думкою серед вчених є те, що головною складовою ризику країни виступає *політичний ризик.* Відповідно вищесказаного виділимо першу проблему даної теми. *Сучасний підхід до вивчення ризику країни не дозволяє сформулювати чітке визначення та класифікацію ризику країни.*

Дослідивши методи та моделі кількісної оцінки ризику країни, представленні міжнародними рейтинговими агентствами, варто відмітити недоліки. Дані організації також не мають погодженої думки стосовно складових компонентів ризику країни, наприклад Business Environment Risk Intelligence (BERI) S.A. оцінює політичний, операційний ризики та R-фактор, а International Country Risk Guide (ICRG) - політичний, фінансовий та економічний ризики. Спільною складовою є політичний ризик, але доля яку він займає в загальній оцінці ризику країни відповідно рівна 50% та 25%, що відображує неузгодженість. *Таким чином ми можемо виділити другу проблему, а саме недосконалість кількісної оцінки ризику, що немає єдиного складу факторів що оцінюються експертами, а існуючі - не покривають всіх сфер можливих загроз, наприклад врахування природно-кліматичних змін.*

Виконаний аналіз та визначені на його підставі проблеми даної тематики дозволяють стимулювати пошук рішень спрямованих на удосконалення існуючої системи класифікації підприємницьких ризиків.

Список використаних джерел.

1.Гранатуров В.М. *Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: учебное пособие .– 3 изд., перераб. и доп./ В.М. Гранатуров. - Москв: «Дело и Сервис», 2010.*

2. Захаров К.В. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций/ К.В. Захаров. – Москва:ИНЭКС

3.www.cfin.ru

4. www.euromoneycountryrisk.com

5. www.globalfinance.org

6. prsgroup.com

7.www.gfs.eiu.com

САВЧЕНКО ІННА СЕРГІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Законом України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» закріплено євроінтеграцію як стратегічний курс розвитку України. Зокрема, одним із напрямів внутрішньої та зовнішньої політики проголошено забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі. Водночас, однією із засад внутрішньої політики в соціальній сфері визначено удосконалення системи пенсійного забезпечення, створення умов для гідного життя людей похилого віку, стимулювання розвитку недержавної системи пенсійного страхування [1]. У багатьох країнах світу пенсійні системи вже давно стали багаторівневими і нагадують своєрідний «пенсійний пиріг». На такий «пиріг» перетворюється і пенсійна система в Україні [2]. Пенсійна сфера доповнюється низкою пільг, компенсацій, гарантій, програмою житлових субсидій та іншими видами державної соціальної допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям з дітьми тощо.

Система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

Перший рівень - *солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування*, що базується на засадах солідарності й субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Другий рівень - *накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування*, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених Законом.

Введення другого рівня дозволить:

• урізноманітнити джерела одержання пенсії та забезпечити прийнятний її рівень;

• посилити залежність розміру пенсії від трудового вкладу особи;

• успадковувати кошти, обліковані на накопичувальному пенсійному рахунку, родичам померлої застрахованої особи;

• створити потужне джерело інвестиційних ресурсів для зростання національної економіки.

Третій рівень - *система недержавного пенсійного забезпечення*, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

- пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;

- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Другий та третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення. Як зазначає директор Інституту Української політики Кость Бондаренко, пенсійне реформування покликане:

а) наблизити Україну до Європи - на рівні соціальних стандартів;

б) встановити справді справедливу й ефективну систему пенсійного забезпечення;

в) перетворити пенсії на серйозний механізм забезпечення фінансових, матеріальних та духовних потреб людей похилого віку;

г) забезпечити гідне життя і відчуття стабільності людям, які своєю працею заслужили на достойний відпочинок [3].

Європейський вибір України означає послідовну орієнтацію на чинну в провідних європейських країнах модель соціальної ринкової економіки. Перевагами зазначеної моделі є високий рівень соціальних стандартів і розвитку гуманітарної сфери, ефективний захист прав працівників, розвинена система соціального захисту. Наближення до економічних і соціальних стандартів Євросоюзу вимагає виконання низки умов, визначених угодами між Україною та ЄС [4, с.12].

Однією з найважливіших проблем соціальної сфери в Україні визначено незавершеність пенсійної реформи. Незважаючи на важливі наслідки зміни пенсійного законодавства, проведеній пенсійній реформі притаманна низка недоліків. Проведені реформування у пенсійній системі не вирішили такі основні завдання:

- позбавлення пенсійної системи невластивих їй функцій;

- упровадження професійної пенсійної системи, у тому числі дольової участі роботодавців і держави у відшкодуванні фактичних витрат на виплату й доставку пенсій, що призначаються на пільгових умовах;

- звільнення солідарної системи від фінансування доплати до розміру прожиткового мінімуму особам, які не мають необхідного страхового стажу, у спосіб перекладення зобов'язань на державний бюджет;

- започаткування запровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

Основні ризики реформування сфери пов'язані з недосконалим її управлінням, низькою вмотивованістю і недостатньою готовністю керівників установ як до проведення реформ, так і до роботи в нових умовах.

Все вищевикладене вимагає модернізації соціальної політики держави, спрямованої на забезпечення її спроможності до реалізації визначених орієнтирів соціального розвитку в умовах сучасної моделі української економіки.

В умовах складної економіко-демографічної ситуації головною метою пенсійної реформи має стати перехід до страхових засад, що передбачають максимально щільну прив'язку розміру пенсії до обсягу пенсійних внесків. У процесі проведення пенсійної реформи мають бути вирішені такі завдання:

- збільшення рівня оплати праці (у т. ч. за рахунок її легалізації) та розширення легальної зайнятості населення;

- забезпечення здійснення Пенсійним фондом України за даними системи персоніфікованого обліку та з урахуванням результатів перевірок ретельного аналізу стану сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та фактичного розміру виплаченої зарплати і внесення пропозицій стосовно способів вирішення відповідних проблем;

- погашення заборгованості із виплати заробітної плати та зі сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;

- суттєве посилення відповідальності за використання нелегального робочого місця та виплату тіньової зарплати у поєднанні з оптимізацією розміру сплати страхових внесків до Пенсійного фонду України;

- скасування обмеження щодо сум, на які нараховуються страхові внески;

- посилення контролю за ефективністю управління коштами загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, скасування практики фінансування адміністративних витрат Пенсійного фонду України з його власних коштів [4, с. 103]

Одним із напрямків реформування пенсійної системи визначено запровадження її другого рівня – обов'язкової накопичувальної системи, метою якої є часткова заміна солідарної пенсійної системи та диверсифікація джерел отримання доходів у старості. Законодавством не зазначено точну дату запровадження цієї системи, але визначено чіткі умови, після виконання яких вона почне функціонувати. Так, статтею 1 Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» визначено, що перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду запроваджується починаючи з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України [5].

Таким чином, євроінтеграційні орієнтири України вимагають, щоб соціально-економічна політика держави була направлена на досягнення європейських стандартів якості життя, в тому числі гідний соціальний захист населення і належне пенсійне забезпечення. Хоча напрямки реформування пенсійного забезпечення були визначені більше десяти років тому, реформа пенсійної системи залишається ключовим пріоритетом і сьогодні. Для інтеграції у європейський соціальний простір Україні доведеться здійснити ще чимало заходів, направлених на реформування пенсійної системи.

Список використаних джерел.

1. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №40. – С. 527.
2. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pension.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=165&Itemid=141
3. Бондаренко К. Пенсійна реформа в Україні: елемент євроінтеграції / К. Бондаренко // Урядовий кур'єр. – 15 березня 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pensijna-reforma-v-ukrayini-element-yevrointegraci/p/
4. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
5. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 №3668-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №12-13. – С. 82.

СУЛІМОВА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

директор Вінницького міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді,
доцент кафедри фізичної та соціальної реабілітації Вінницького соціально-економічного інституту
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», к.держ.упр.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ГЕНДЕРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В УКРАЇНІ

Україна в пошуках шляхів інтеграції в європейське співтовариство розглядає позитивний досвід впровадження гендерної політики у сучасних європейських країнах. Досвід таких країнах актуальний та необхідний в умовах трансформаційних процесів у суспільстві та нових процесів взаємодії в публічному управлінні.

Проблема гендерних прав дедалі стає на часі, особливо в трансформаційний період соціального розвитку, де головною ціллю є виправлення суспільної несправедливості.

Аспекти гендерної справедливості досліджували зарубіжні і та вітчизняні вчені, такі як Р.Айслер, Ш.Берн, Д. Ш. Болен, М.С.Кіммел, А.Менегетті, М.Палуді, А.Міндел, Н.Грицяк, І.Лазар, К.Левченко, Т.Мельник, М.Попов, В.Тертичка, Л.Кобилянська та інші.

У сучасному демократичному суспільстві, яким прагне бути Україна, необхідно розвивати новий соціальний контракт паритетних засад, де жінки і чоловіки доповнюють один одного завдяки своїм розходженням, де відбуваються зміни укорінених стереотипів у свідомості населення, рольових функцій жінок і чоловіків у суспільстві; де розглядаються права жінок у загальному контексті прав людини відповідно до міжнародних документів і з застосуванням існуючих міжнародних інструментів.

Особливо цікавий досвід щодо впровадження Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад, розробленої і прийнятої Радою європейських муніципалітетів і регіонів (CEMR) - організацією РЄ та її партнерами, що спрямовує свою діяльність на побудову сильної і єдиної Європи на основі регіонального та місцевого самоврядування та демократії [2]. Хартія закликає європейські місцеві та регіональні органи самоврядування взяти на себе зобов'язання використовувати існуючі повноваження і партнерства для досягнення більшої рівності своїх громадян.

2006 року CEMR випустив Європейську хартію з питань рівності, що складається з 30 статей-заходів, які можуть виконувати місцеві органи влади. Цей практичний документ, перекладений 26 мовами, підписали до виконання більш як 1 400 разів у 29 державах Європи. Створена Обсерваторія Європейської хартії, де завдяки мережі національних координаторів відбувається моніторинг виконання Хартії, обмін досвідом, ідеями, досягненнями.

CEMR, що представляє європейські місцеві та регіональні органи самоуправління, у співпраці з такими партнерами: Національна асоціація муніципалітетів Республіки Болгарія, Союз муніципалітетів Кіпру, Союз міст і сіл Чеської Республіки (SMO CR), Асоціація фінських місцевих і регіональних влад, Французька секція РЄМР (AFCCRE), Німецька секція РЄМР (RGRE), Центральний союз муніципалітетів і общин Греції (KEDKE), Угорська національна асоціація місцевих органів влади (TÖOSZ), Італійська секція РЄМР (AICCRE), Тосканська федерація AICCRE, Асоціація міст та муніципалітетів Люксембургу (SYVICOL), Союз міст Польщі (ZMP), Іспанська федерація муніципалітетів і провінцій (FEMP), Баскська асоціація муніципалітетів (EUDEL), Місто Відень, Місто Сен-Жан-де-ла-Рюель, Місто Франкфурт-на-Майні, Місто Картахена, Місто Валенсія, Агентство часу і мобільності Белфорт-Монбельярд, Постійний комітет євро-середземноморського партнерства місцевих і регіональних влад (COPPEM) розробила цю Європейську хартію рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад і закликає місцеві та регіональні органи самоуправління підписати та імплементувати цю Хартію.

Доцільність підписання Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад в України:

1.Наближення компонента державного управління місцевими органами самоуправління до людей щодо створення кращій платформи для боротьби з існуванням і відтворенням нерівності та для розширення можливостей рівноправного суспільства, що є основою для економічного і соціального успіху громади.

2. Публічна демонстрація прийняття принципу рівності жінок і чоловіків, вираховування гендернего виміру у політиці міських рад, організації роботи й у всій діяльності.

3. Реалізації зобов'язань Хартії щодо розробки Плану дій для досягнення рівності, у якому будуть визначені його пріоритети, дії та ресурси для їх реалізації, щодо залучення до реалізації цієї Хартії і до впровадження механізмів для досягнення фактичної рівності усі установи й

організації на його території у всіх аспектів життя: політичного, економічного, соціального і культурного.

4. Посилення позитивного впливу на повсякденне життя мешканців практичними способами у забезпеченні рівності з застосуваннями принципів *супсидіарності*, що поширюється на всі рівні управління – європейський, національний, регіональний та місцевий та *принцип місцевого самоврядування*, основі якого впровадження і підтримки права на рівність.

5. Повноцінна участь жінок у розробці та реалізації місцевої і регіональної політики дозволить враховувати їхній досвід, ноу-хау і творчі здібності.

Дану ініціативу впроваджує Комітет з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Асоціації міст України (АМУ) для заохочення міст-членів АМУ підписати Європейську Хартію рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад на місцевому рівні, і цим самим засвідчити прихильність принципам верховенства права та демократії, взяти на себе чіткі офіційні зобов'язання перед громадами втілювати політику рівності та запроваджувати у своїх містах конкретні програми і заходи [1].

Вважаємо, підписання Європейської Хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад в України та створення реальних планів щодо впровадження та перспектив паритетності у відносинах дозволить побачити загальнолюдський соціальний процес, який потенційно здібний допомогти у створенні більш рівноправного суспільства, сформує недопустимість дискримінації за ознакою статі й сприятиме становленню нової ментальної спільності, де задіяні та проявлені духовно **–** матеріальні складові людини, можливість еволюційного прогресу.

Список використаних джерел.

1. Асоціація міст України [Електронний ресурс]. – режим доступу : http://www.auc.org.ua/
2.Observatory of the European Carter [Електронний ресурс]. – режим доступу : http://www.charter-equality.eu/

СЬОМОВА ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «GOOD GOVERNANCE» ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ ЗМІСТУ

У другій половині XX ст. світова політико-управлінська наука висунула низку концептуальних моделей організації діяльності органів влади з огляду на соціальний розвиток суспільства та задоволення потреб громадян, як споживачів адміністративних послуг [1].

У 80-ті рр. XX ст. найбільшу популярність набула модель «Нового державного менеджменту» (*New Public Management*).

На рубежі 80-х – 90-х рр. XX ст. на зміну концепції (моделі) «Нового державного менеджменту» в західній політико-управлінській науці прийшла концепція Good Governance. Появі нової управлінської концепції сприяла ціла низка причин. По перше, обставини політичного й політико-економічного характеру. Актуалізація концепції *Good Governance* збіглася за часом з падінням Берлінської стіни (1989 р.) і припиненням «холодної війни».

Термін «врядування» став широко вживатися в 1990-х рр. такими міжнародними організаціями, як ООН, Світовий банк, МВФ. У 1995 р. у межах СОТ було створено нову категорію обов'язкових вимог до держав-членів, які поширювались на багато сфер внутрішнього законодавства. Міжнародні фінансові інститути надавали консультативну та технічну допомогу з метою забезпечення ефективного врядування та стримування корупції в державах-реципієнтах фінансової допомоги [5].

Природно, з'явилася безліч різних трактувань змісту цього поняття. Найбільш часто його ототожнюють з іншим близьким за змістом поняттям – Government (уряд).

Учасники Всесвітньої конференції з якісного управління, яка відбулась в 1999 р. у Манілі (Філіппіни), відкинули традиційне уявлення про Governance як сферу виняткової компетенції уряду. Governance розглядалося на конференції як елемент, складова і держави (державного управлінського апарату), і громадянського суспільства, і приватного сектора.

Заступник Генерального секретаря ООН Луїза Фрешет (Louise Frechette) пропонує таке визначення: «Governance є процесом, у рамках якого суспільні інститути, бізнес організації та групи громадян формулюють свої інтереси, здійснюють свої права та обов'язки і розв'язують протиріччя (mediate their differences)» (Промова на Всесвітній конференції з якісного управління в Манілі, 31 травня 1999 р.) [5].

Г. Хайден трактує *Governance* як «усвідомлене управління існуючими державними структурами з погляду посилення легітимності суспільної сфери» [4].

Програма розвитку ООН (The United Nations Development Programme, UNDP) визначає *Governance* як «здійснення економічної, політичної та адміністративної влади (*authority*) з метою управління (*manage*) життям країни на всіх рівнях» [5].

Аналітики Світового банку на початку 1990-х рр. пропонують своє «робоче» визначення поняття *Governance*: у широкому сенсі – це сукупність традицій та інститутів, за допомогою яких здійснюється влада. Сюди відносяться: 1) процеси, в ході яких уряди обираються, контролюються і зміщаються; 2) здатність уряду ефективно формулювати й реалізовувати здорову політику; 3) повага громадян і держави до установ, які спрямовують економічні та соціальні взаємодії між ними [2, с. 1]. Governance являє собою систему інститутів, за допомогою яких здійснюється влада (authority) в країні, реалізується публічна політика і надаються суспільні послуги [2, с.4].

Необхідно зазначити, що адекватного й загальноприйнятого перекладу терміна *Governance* українською (як, втім, і в більшості інших мов) поки не існує.

Три основні значення терміна «урядування»: 1) це є процес здійснення влади і прийняття рішень, діяльність уряду (в англійській мові – government), що українською мовою можна передати **як правління** або як **політичне урядування;** 2) значення, у якому стали часто вживати слово «врядування» на Заході – це суспільне або системне врядування (англійською – governance), під яким розуміють управлінську діяльність як суспільну координацію, що уможливлює та полегшує колективні дії через колективно прийняті рішення, але вже не у вертикальному, а в горизонтальному вимірі.3)вживання терміна (як англійського «governance», так і українського «врядування») знову пов'язане із звуженням змісту шляхом зведення його до однієї з моделей управління суспільством, а саме – горизонтальної, координуючої діяльності, пов'язаної із зменшенням ролі уряду і розширенням ролі усіх інших зацікавлених сторін.

Більшість офіційних документів та пропагандивних матеріалів ООН і Світового банку, які просувають ідеї урядування у країни третього світу та нові незалежні держави, що виникли на пострадянських теренах, трансформують концепцію врядування у її підвид – концепцію «доброго врядування'' («good governance»), яка здебільшого застосовується у вигляді сукупності нормативних приписів для менш розвинених країн. Добре врядування у таких випадках трактують саме як демократичне, справедливе врядування, що здійснюється урядом, дії якого правовим чином урегульовані і який не порушує закон.

Отже врядування на сьогодні припускає:

– поступову децентралізацію та деконцентрацію державного управління;

– відкриті переговори з численними суб'єктами громадянського суспільства;

– ліквідацією бар'єрів між державною й приватною сферами, створення партнерських структур, налагодження публічно-приватного партнерства.

Поряд із підходами Світового банку та Організації економічної співпраці та розвитку, Європейська Комісія запровадила власну концепцію врядування в Білій книзі з європейського врядування, яка була прийнята Комісією в липні 2001 р. Біла книга містить низку рекомендацій і пропозицій щодо зміцнення демократії в Європі та підвищення легітимності інститутів ЄС шляхом покращання залучення громадськості, вдосконалення регуляторної політики та посилення ролі ЄС у світовому врядуванні [3].

Таким чином, концепція європейського врядування припускає впровадження нових методів вироблення державної політики, спрямованих на переговори, а також нових способів її впровадження, зокрема через партнерські відносини.

Отже, у найбільш повній формі концепція «Good governance» може бути реалізована на місцевому рівні – на рівні регіонів й окремих громад, - бо саме тут кінцевий результат найбільш залежить від здатності територіальних органів влади, органів громадянського суспільства та представників бізнесу налагодити діалог та досягти дієвого рівня взаємодії в процесі прийняття рішень стосовно суспільно значимих проблем. Саме тому концепція «Good governance» може бути використана як методологічна основа для взаємодії представників різних груп інтересів у процесі прийняття управлінських рішень на рівні територіальної громади.

Список використаних джерел.

1. Сморгунов Л.В. Сравнительный анализ политико-административных реформ: от нового государственного менеджмента к понятию «governance»// Политические исследования– 2003. - №4. – С. 50-59.
2. Decade of Measuring the Quality of the Governance: Governance Matters 2006.Worldwide Governance Indicators. – The World Bank, 2006. – 45 p.
3. European Governance. A white paper [Electronic resource] / Commission of the European Communities –Access mode: http://eur-lex.europa.eu/.
4. Hyden Goran, Court Julius. Governance and Development // World overnance Survey Discussion. Paper 1. – United Nations University. – August 2002. – 34 p.
5. What is good governance? [Electronic resource] / United Nations Economic and Social Comission for Asia and the Pasific. – Access mode :http://www.unescap.org/

ТІТАРЕНКО ГАННА СЕРГІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Сучасні процеси міграції в світі є однією з ключових проблем усього людства. Будучи глобальним викликом, міграція завжди несе в собі загрозу стабільному розвитку тих країн, куди прибувають мігранти.

У сучасній Німеччині проживають представники багатьох національностей. Етнічний склад даної країни вельми строкатий. Поряд з представниками нордичного антропологічного типу та компліментарних корінному народонаселенню етносів також проживають турки, вихідці з Кавказу, афганці та інші народності

Причина даної багатонаціональності сягає своїм корінням в середину XX століття, в післявоєнні роки. Починаючи з 1950-х років, коли в Німеччині стала зростати потреба в додатковій робочій силі, стало набирати обертів залучення іноземних робітників (спочатку з Італії, Іспанії, потім з Югославії, Греції та, перш за все, Туреччини)[2].

У 1997 році число іноземців, які проживають у Німеччині склало 7,4 млн. чоловік. Найчисельнішою групою були турки (2,1 млн.), За ними слідували югослави (0,7 млн.), італійці (0,6 млн.), греки (0,4 млн.) і поляки (0,3 млн.). В результаті, за останні три десятки років Німеччина з мононаціональної держави (німці становили до 1960 р більше 99% всього населення) перетворилася на країну з дуже складно етнічним складом населення [4].

Згідно з даними німецької статистики, з 81,7 млн. жителів країни іммігранти становлять 15,7 млн., або 19,3 відсотка.

Чисельність мусульман у Німеччині досягає 3,5 млн. чоловік. Вони стали третьою за величиною релігійною групою після католиків і протестантів. Природний приріст населення в турецькій діаспорі (1,2-1,5% на рік) залишається значним, а, отже, чисельність і їх частка в населенні країни збільшується, у той час як населення Німеччини в цілому старіє і скорочується.

Із загального кількості мусульман приблизно 800 тисяч осіб, в основному вихідці з Туреччини - отримали німецьке громадянство. Одночасно турки складають і найбільшу групу мусульман, які не мають громадянства Німеччини - 1,8 мільйона. На другому місці за чисельністю знаходяться боснійці (200 тис.), за ними слідують іранці (100 тис.), марокканці (80 тис.) і афганці (70 тис.) [4].

Згідно з опитуваннями, більше 20% німців вважають за необхідне будь-яким способом якомога швидше скоротити число іноземців у Німеччині. Час від часу навіть ліберальні публіцисти нарікають на те, що іноземці є тягарем для держави, тому що в масовому порядку стають об'єктами соціальної допомоги. Що ж до правоекстремістських поглядів, то їх, згідно з дослідженнями, дотримуються все більше представників середнього класу. З'являються так звані «національно звільнені зони», тобто райони, де сильні німецькі націоналістичні почуття і поява іноземців не бажана. У зв'язку зі зростаючою «ісламофобією» населення громадяни мусульманського віросповідання починають зазнавати дискримінації, що ще більше ускладнює становище.

Ситуацію ускладнює також той факт, що 1-2% проживаючих у Німеччині мусульман, за даними Федерального відомства із захисту конституції, беруть участь в організаціях, діяльність і цілі яких можуть розглядатися як антиконституційні, а кожна третя мечеть розглядається, як потенційний центр мусульманського екстремізму. Згідно з соціологічними опитуваннями, 10-12% мусульман знаходяться на позиціях, ворожих демократії [2].

Ситуація з іммігрантами та їхніми нащадками у Франції з більш конфліктна ніж у Німеччині. Це пояснюється не стільки значним кількісним присутністю іммігрантів, їх - близько 5 млн., скільки якісними характеристиками імміграції.

В останні роки у Франції здійснюється не «нульова», але дуже обмежена імміграція. Це сталося завдяки жорсткішій імміграційній політиці, зокрема, закону від 24 липня 2006 г. і пізнішим доповненням до нього. Проводиться так звана «селективна» або виборча імміграція. З 2008 р введена система квот, розроблена Міністерством економіки, фінансів та зайнятості Франції, по затребуваним спеціальностями для вихідців з країн, які не є членами Європейського Союзу (професії, що вимагають високої кваліфікації, інженерно-технічний персонал, програмісти тощо), і для іммігрантів з країн, нових членів ЄС - 152 спеціальності (середньотехнічною, обслуговуючий персонал). Важливо відзначити, що реалізація політики «селективної» імміграції почалася після згоди, отриманої від профспілок і підприємців [1].

Сьогодні реальна проблема - в іншому. Як вважає відомий демограф Франсуа Еран (директор Інституту демографії, м. Париж), імміграція до Франції носить не стільки масовий характер, скільки є результатом тривалого процесу, який протягом кількох поколінь завдяки змішаним шлюбам, і, додамо, сімейному возз'єднанню, більш високої народжуваності у жінок афро-азіатського походження (в два рази!), міняє по-суті, в корені, французьке суспільство [1].

На відміну від своїх сусідів Франція - одна з найстаріших держав імміграції. Вона приймає іммігрантів з середини Х1Х століття, практично безперервно. Ще в 1975 р відомий французький економіст Жорж Тапіно розвіяв ілюзію, згідно з якою трудова міграція не призведе до сімейної. Можна погодитися з Ніколя Саркозі (23 президент Французької Республіки), котрий вважає, що під впливом імміграції втрачається іманентно властиві французькій нації особливості, цінності. Зокрема, свою участь у дебатах про національну ідентичність та її актуальність, розгорнутих у Франції в листопаді 2009 - січні 2010 рр, він пояснив таком чином: «Проблема національної ідентичності стосується нас усіх ... Те, що відбувається в промисловості, сільському господарстві, сільській місцевості, в середовищі ремісників пов'язано не тільки з економікою, а й із зникненням певної форми цивілізації, успадкованих і переданих народом цінностей, культури праці ... Франція - це не мішанина громад та індивідів ... це країна толерантності та поваги, але вона вимагає і поваги до себе, в ній немає місця паранджі ... Стати французом означає вступити в особливу форму цивілізації, цінностей, звичаїв» [3].

Якщо перше та друге покоління іммігрантів в Європі, і зокрема, у Франції легко асимілювалися, то для нового покоління іммігрантів ідея інтеграції не стала домінуючою. Починаючи з 1990-х років імміграція, яка раніше розглядалася як шанс для економічного розвитку держави, перетворилася на одну з серйозних національних проблем. Вона полягає не стільки в сьогоднішньому притоці іммігрантів, скільки в складності і безуспішності спроб інтегрувати молоде покоління іммігрантів, дітей та підлітків, незважаючи на те, що Франція - це держава з однією з найефективніших моделей громадянської асиміляції. Політику «жити разом» багато соціологів називають викликом сьогодення та майбутнього Франції, однією з основних десяти проблем, які відчуває країна [1].

Серед іммігрантів, які отримали французьке громадянство протягом 1990-х років, половина - припадала на вихідців з країн Магрибу, і значна частина - на турків і вихідців з Азії. Одночасно з помітним зменшенням (більш ніж в два рази) європейців, які отримали французьке громадянство за цей же період, з 84% до 41,3%, число африканців збільшилося в 3,5 рази: з 13,5% до 46,3%, вихідців з Азії - майже в 6 разів: з 2,5% до 11,8%.

Інтеграція іммігрантів у французьке суспільство ускладнюється також і тим, що воно саме сьогодні дезінтегроване. Національна ідентичність французів поступово заміщується зростаючим індивідуалізмом, прагненням до особистого самоствердження на шкоду національній єдності. Французи стали віддавати перевагу відносинам за принципом «близькості». Вони об'єднуються на рівні регіону, комуни, кварталу, але не на національному, а тим більше, європейському рівні, в якому сьогодні найчастіше бачать загрозу, а не нові можливості. Коммунітаризм стає реальністю соціальної географії. Міста і передмістя діляться на квартали - мусульманські, єврейські, «чорні», азіатські та ін. Тому ставлення до іммігрантів сьогодні стало розглядатися у Франції не стільки як ксенофобія, а, швидше, як побоювання розвитку етнічного та релігійного комунітаризму [1].

Отже, формуючи державну міграційну політику потрібно комплексно підходити до вирішення проблеми, враховувати національний склад населення країни, інтереси національних меншин. Міграція лише тоді може слугувати національним інтересам, коли вона супроводжується ефективною та успішною інтеграцією.

Список використаних джерел.

1. Интеграция иммигрантов во Франции: в чем особенность? [Електронний ресурс].- Режим Доступу: http://www.lawinrussia.ru/blogs/redaktsiya-po/2011/06/01/integratsiya-immigrantov-vo-frantsii-v-chem-osobennost
2. Миграция турок в Германию привела к тому, что около полумиллиона немцев приняли ислам: [Електронний ресурс].- Режим Доступу: http://www.yerkramas.org/2013/01/30/migraciya-turok-v-germaniyu-privela-k-tomu-chto-okolo-polumilliona-nemcev-prinyali-islam/
3. Sarkozy: la gauche a «peur» de l'identite nationale. 12.11.2009. www.debatidentitenationale.fr
4. http://www.statistik-portal.de/Statistik-Portal/en/en_jb01_z1.asp

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА ЗАПОРОЗЬКІЙ СІЧІ: ДОСВІД ТА УРОКИ

Запоріжжя було республікою. Там усі мали одинакові права і обов`язки, а а старшину вибирали більшістю голосів козацької Великої ради, яка булла головним законодавчим органом. Рада збиралася щороку по Водохрестю на січовім майдані. Кожен повинен був прийти. Неслухняних старшини зганяли примусово. Але всі приходили без зброї, бо так розгарячалися, що могли себе покалічити чи повбивати.

Коли рада збиралася, виходила старшина, ставала посередині і складала відзнаки свого уряду: кошовий – булаву, генеральний суддя – печатку запорозького війська, генеральний писарь – срібний каламар. Старшина давала звіт про свою діяльність. Коли козаки були задоволені, то вибирали знову тих самих старшин, коли ж ні – то інших. За кошового, за звичаєм, голосували аж три ради. Коли ж і за третім разом його вибирали, тоді запорожці казали: «Бери, чякий-такий сину, булаву, а то виб`ємо колами і втопимо в Дніпрі».

Вибраний кошовий кланявся товариству на всі сторони, дякував за вибір. Потім слідувало помазання. Кошовий виступав наперед, а старий січовий дід мазав йому голову грязюкою, промовляючи: «Не величайся тою честю і пам`ятай, що завтра можуть тебе скинути і знову станеш простим козаком-товаришем.

Кошовий був найвищим достойником, найвищим суддею, котрий вирішував справи в останній інстанції. Він мав право карати смертю, затверджувати вибір козацьких старшин, розділяв землю і риболовні плавні між куренями. Кошовий був, кажучи по-теперішньому, президентом Запорозької республіки.

Другою особою вісля кошового був генеральний суддя, котрого теж щороку вибирала рада. Він вирішував справи в третій інстанції.

Далі вибирали генерального писаря. Він був як би канцлером республіки. Вів канцелярію, відчитував грамоти, які приходили, складав усі грамоти від коша.

Генеральний обозний був, по-теперішньому, мером генерального штабу. Заступав кошового на війні, вибирав місце під обоз в поході, укладав воєнні плани, наглядав за саперними роботами.

Генеральний хорунжий зберігав січову хоругву.

Генеральний пушкар дбав про запорозьку артилерію, збирав артилерійські припаси.

Під кервництвом довбуша були січові літаври – казанки з міді, на ніжках, закриті зверху шкірою, як на барабанах. На тих казанках він барабанив, скликаючи запорожців до ради. Довбуш також збирав з паланок хліб для січового товариства, підводи для війська, наглядав за виконанням присудів на засуджених.

Кантарлей у ранзі полковника був комісаром базарним на Січі. Наглядав за вагою і мірою, відбирав мито від перевозів і торгове-десятину.

Товмач був перекладачем для тих, які не знали української мови. Він мусив розуміти московську, грецьку, волоську, турецьку і татарську мови.

Шафар був генеральним скарбником, по-нашому, міністром фінансів.

Цих старшин вибирала рада, найвища законодавча установа. Вона не тільки вибирала старшину, але мала право й скинути, притягти їх до відповідальності, навіть покарати смертю.

Велика рада збиралася щороку обов`язково. Але були й надзвичайні збори, коли ставала потреба. На таких зборах могли скинути старшину. Наприклад, після невдалого походу, коли більшість козаків цього домагалися. Кричали до кошового: «Складай булаву, собачий сину, не вартий ти її носити!».

Подібно, як збори Великої ради, відбувалися збори куренів. Вибирали курінну старшину:отамана, суддю, писаря, кухаря. Вибір мусив бути затверджений кошовим атаманом.

У Запорозькій Січі проявлялися риси ранньобуржуазних республік. Але уже під кінець, існували Січі, де старшина і заможне козацтво порушували демократичні порядки. За допомогою демократії, підкупу і насильства намагалися перетворити їх на особисті привілеї, нав'язували свою волю раді. Усі вищі посади позаймали багаті козаки. Наприкінці існування Січі старшина разом із царським урядом майже звели принцип виборності до формальності.

Список використаних джерел.

1. Антонович В. Про козацькі часи еа Україні. – К., 1991.
2. Наливайко Д. Козацька християнька республіка. – К., 1992.
3. Толочко П.П. Від Русі до України. – К., 1997.
4. Усатюк І.Ф. Істрія України. Навч пос. – Одеса, 1997.

УТЕНКО ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГІДРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Розглядаючи Україну в інтеграційних процесах на сьогодні необхідно враховувати енергетичну складову її економіки, одним із важливих напрямків якої, являється розвиток гідроенергетичної галузі. Гідроенергетика України, на мою думку, є вельми перспективною галузю енергетики країни, однак в силу багатьох обставин не розвинута на теперішній час на потрібному рівні. Тому для аналізу данної галузі та подальшого розвитку вважаю за неохідне звернутися до зарубіжного досвіду тих країн, які досягли високих успіхів розвитку гідроенергетики.

Лідерами розвитку гідроенергетичної галузі є такі країни, як Канада, Бразилія, Франція, Норвегія, Туречина – ті країни, де більше 90% енергії виробляють гідроелектростанції.

Розглянемо досвід управління гідроенергетичної галузі на прикладі Канади. Ріки цієї країни, як правило багатоводні, мають швидку течію, особливо в нижній частині, що робить її привабливою для створення гідроенергетичних об*єктів. На сьогодні в Канаді експлуатується 221 гідроелектростанція, потужність яких дорівнює 67121 МВт. Вона виробляє найбільше в світі електроенергії на гідроелектростанціях – більш ніж 353 млрд. кВтгод в рік. Для порівняння потужність усіх гідроелектростанцій України становить 4700 МВт. Крім того у Канаді є ще близько 118000 МВт не використаного технічного гідропотенціалу, що являється гарною перспективою розвитку гідроенергетики країни. Зараз будується гідроелектростанцій загальною потужністю 2400 МВт, та проектується ГЕС потужністю білш ніж 6200 МВт.

Перша кам*яна арочна гребля була побудована в 1930 році на річці Рідеон недалеко від м. Оттави в провінції Онтарія. В XIX ст. Було побудовано ще три греблі, а на початку XX ст. (з 1900 по 1920 роки) побудовано по 62 греблі, 38% з яких знаходяться в провінції Квебек, 37% в провінції Онтаріо, решта в провінції Амберта та Манітоба. З 1921 по 1940 роки будівництво збільшується практично вдвічі. Було збудовано 133 греблі, причому більшість із них знову у провінції Квебек, а на долю провінцій Онтаріо та Британська Колумбія приходиться близько по 15% від загального числа великих гребель.

До категорії великих гребель відносяться греблі висотою від 10 до 15 метрів та довжиною більше 500 метрів, або висотою більше 15 метрів.

Новий розквіт будівництва приходиться на 1961-1980 роки, коли були побудовані всесвітньо відомі гідроенергетичні комплекси – Ла-Гранд в Квебеці та Черчілл Фоллс у Ньюфаундлені. За останні 23 роки закінчено будівництво 192 гребель, з них біля 50% у Квебеці. Найбільш високою -243 метри, є гребля Міка в Британскій колонії.

Такий розвиток будівництва гідроспоруд в Канаді дає можливість широко використовувати гідроенергію для економіки країни, достатньо успішно контролювати паводки, здійснювати іррігаційну програму для виробництва сільскогосподарської продукції, забеспечувати питною водою населення та промисловість країни.

Особливої уваги заслуговують проблеми нормативного регулювання водного господарства та питання організації контролю безпеки гідротехнічних споруд. Ці питання здійснюються на рівні провінцій. За відсутності конкретного законодавства провінцій по безбеці гребель стандартами вважається «Керівництво по забеспеченю безпеки гребель», опубліковане Канадською асоціацією гребель в січні 1999 року.

Згідно з рекомендаціями «Керівництва по забеспеченю безпеки гребель», забеспечення безпеки греблі входить до обов*язків її власника. Це означає, що власник зобов'язаний забеспечити своєчасне виконання силами кваліфікованих спеціалістів всіх необхідних досліджень та заходів з покращення стану греблі. Власник повинен підготувати план аварійної готовності, він повинен інформувати населення про стан безпеки греблі, залучаючи громадськість до вирішення питань безпеки греблі. В ході проведеного аналізу перевіряються відповідність фактичних показників роботи гідротехнічної споруди до рекомендованих Канадською асоціацією гребель та міжнародних правил.

Список використаних джерел.

1. Гидротехнические ресурсы Канады и их использование [Електоронний ресурс]. – Режим доступу : http://npsve.ru/publications/.

2. Гидроєнергетика и окружающая среда. Под общ. ред. Ю. Ландау, Л. Сиренко, 2004 год.

3.Статистична інформація [Електоронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua.

ХАЛАВКА ТАРАС БОГДАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЛУНДСЬКІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ОБСЄ ПРО ЕФЕКТИВНУ УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Україна є членом низки міжнародних організацій, які приділяють, у тій чи іншій мірі увагу забезпеченню прав національних меншин, серед них Організації Об'єднаних Націй (ООН), Рада Європи та Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Саме остання є ініціатором розробки цілого ряду тематичних рекомендацій щодо залучення меншин до суспільно-політичного життя, забезпечення мовних, освітніх прав національних меншин, тощо. ОБСЄ запровадила в 1992 році

посаду Верховного комісара у справах національних меншин (ВКНМ), покликаного «сприяти запобіганню конфліктів по можливості на самому ранньому етапі». Цей крок багато в чому був реакцію на становище, що склалося в колишній Югославії, яке, на думку політиків та вчених, загрожувало повторитися в інших країнах Європи, особливо в тих, що здійснюють перехід до демократичного суспільного устрою, і підірвати тим самим надії на досягнення миру і процвітання.

Серед прийнятих рекомендацій особлива роль належить Лундським рекомендаціям ОБСЄ про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті, розробленим у 1999 році низкою провідних інститутів та вчених з Європи та США. Мета Лундських рекомендацій, як і тих, що були прийняті раніше в Гаазі й Осло, полягала у заохоченні та сприянні прийняття державами конкретних заходів, що послаблюють напруженість в стосунках з національними меншинами і тим самим сприяти запобіганню конфліктів, у чому і полягає головна мета ВКНМ. Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у громадському житті являють собою спробу пояснити порівняно доступною мовою й уточнити зміст загальновизнаних норм в галузі прав меншин та в інших галузях, що мають відношення до ситуацій, які розглядаються ВКНМ[1].

Базовий закон України «Про національні меншини України» був прийнятий у 1992 році та не враховує вищезгадані рекомендації. Так він майже не містить норм про колективні права національних меншин, наголошуючи на рівності всіх національностей, а також згадуючи про індивідуальні права представників національних меншин[2]. Однак спробуємо розглянути, чи застосовуються в Україні на практиці Лундські рекомендації.

Лундські рекомендації передбачають два рівня застосування механізмів:

1) Рівень центральних органів влади, зокрема уряду та Парламенту. Цей рівень включає наступні механізми: резервування місць для представників національних меншин у парламентських комітетах, міністерствах. А також створення умов для участі меншин у політичному житті, зокрема у виборах. Для цього передбачені преференції представникам національних меншин як при мажоритарній, так і пропорційній виборчих системах. Рекомендації відзначають: «Географічні межі виборчих округів повинні визначатись таким чином, щоб забезпечувати справедливе представництво національних меншин».

На практиці в Україні в 2012 році відбулась «перенарізка» виборчих округів таким чином, що представники, зокрема виборці румунської національності Чернівецької області, були розділені між двома виборчими округами 202 і 203. Це не дозволило представникам даної меншини обрати собі представника до Верховної Ради України.

2) Регіональний та місцевий рівень. Цей рівень передбачає створення консультативних та дорадчих органів, які повинні слугувати каналами для діалогу.

В Чернівецькій області ще в 2006 році створена Регіональна Рада з питань етнонаціональної політики. Ця Рада діє як консультативно-дорадчий орган при обласній державній адміністрації. До її складу увійшли керівники національно-культурних товариств, політологи, службовці. Основним завданням Ради є розробка пропозицій щодо сприяння формуванню та реалізації державної етнонаціональної політики в регіоні, спрямованої на збереження громадянської злагоди в суспільстві, гармонізацію міжнаціональних відносин, консолідацію та розвиток. «Вона могла б стати головним «комунікативним майданчиком» та організаційним форматом обговорення та вирішення дискусійних питань міжетнічних взаємин. Однак при позитивному факті її створення, належному залученні до її складу представників усіх провідних національно-культурних товариств краю та наукових експертів з питань етнополітики за майже вісім років свого існування Рада не провела жодного засідання»[3].

Окремо розглянуто питання участі національних меншин через територіальні та нетериторіальні механізми самоврядування. До них віднесено децентралізацію влади, а також створення нетериторіальних механізмів у формі національно-культурних автономій.

Враховуючи вище сказане, на нашу думку, важливим є врахування положень Лундських рекомендації при розробці проекту Концепції державної етнонаціональної політики, зокрема в частині забезпечення прав національних меншин під час виборів до Верховної Ради України, а також створення преференцій для національних меншин для залучення їх до роботи у центральні органи виконавчої влади.

Також важливим є використання потенціалу вже наявних інституцій, а саме регіональних дорадчих органів з питань національних меншин.

Список використаних джерел.

1. Лундські рекомендації ОБСЄ про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.osce.org/uk/hcnm/32255?download=true

2. Про національні меншини в Україні. Закон України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2494-12

3. Довідник міжетнічної толерантності/ упор.Н.Ротар; за ред..А.Круглашова[Текст].-Чернівці: «Букрек», 2011. - 232с.- С.175

ЩЕРБАКІВСЬКА ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДОСВІД НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

У програмі діяльності уряду питання забезпечення переходу центральних органів виконавчої влади від адміністративно-розпорядчих методів управління до надання послуг громадянам на всіх рівнях управлінської діяльності віднесено до одного з основних завдань реформування системи органів виконавчої влади. Забезпечення якісного рівня надання державних послуг населенню, який відповідав би європейським стандартам, суттєво детермінується і євроінтеграційними прагненнями України. Актуальність означеної проблематики посилюється негативними суспільними

процесами, які демонструють неефективність влади, її недостатню спроможність своєчасно і якісно надавати управлінські послуги населенню.

Започатковане ще в 1980-х рр. реформування системи надання державних послуг населенню широко проводилося у розвинутих країнах Заходу та продовжує перебувати на порядку денному урядів інших країн світу.

У вітчизняній державно-управлінській діяльності важливого значення набуває проблема усвідомлення й теоретичного обґрунтування нового інноваційного підходу до надання державних послуг населенню. Цілком закономірними постають питанняпро досвід щодо надання державних послуг населенню країнами ЄС.

На початку проведення реформ у країнах ЄС було визначено види послуг населенню, надання яких держава залишила безпосередньо за собою, а відання іншими було передано муніципальним органам влади. Одним із основоположних принципів визначення і надання управлінських послуг населенню став ***принцип субсидіарності***. Субсидіарність можна трактувати як обмеження втручання, другорядність вищих і прерогативу нижчих рівнів управління у наданні державних послуг населенню, вирішенні актуальних питань місцевого значення. Принцип субсидіарності визначає процес ухвалення управлінських рішень, який максимально наближений до громадян. Інакше кажучи, питання мають вирішуватися на тому рівні, на якому вони виникають, а державні послуги мають надаватися населенню на максимально низькому територіальному рівні із забезпеченням їх належної якості. Згідно з цим принципом заходи на рівні ЄС вживаються лише за умови, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на нижчих щаблях влади (національному, регіональному і місцевому).

Розподіл владних повноважень, за яким повноваження щодо надання державних послуг населенню делегується від вищих до нижчих рівнів влади, приватним і недержавним організаціям, обов'язково має супроводжуватися достатнім ресурсним забезпеченням останніх та підвищенням їх відповідальності за якість надання цих послуг відповідно до встановлених державою стандартів.

Отримавши відповідні повноваження, муніципалітети були правочинними утворювати підприємства, у діяльності яких вони брали повну або часткову участь: ***державні корпорації*** (утворені державними органами окремі юридичні особи, що займаються комерційними видами діяльності); ф***ранчайзинг(***найбільш загальноприйнятий спосіб укладання з приватними компаніями угод щодо надання державних послуг, проведення зовнішніх закупівель або доручення підряднику виконати певні функції, завдання); ас***оціації державних установ і приватних компаній*** (партнерство органів державного і приватного секторів, у процесі якого державні і приватні ресурси об'єднуються, відповідальність розподіляється, а зусилля партнерів щодо надання державних послуг населенню взаємодоповнюються).; а***соціації муніципалітетів*** (добровільне або обов'язкове співробітництво кількох муніципалітетів щодо організації надання місцевих послуг населенню); н***едержавні організації*** (офіційно зареєстровані агенції, які реалізують волонтерські програми, або неприбуткові організації, що здійснюють визначені види діяльності, в яких волонтери повністю або частково надають державні послуги населенню).

Винятком єдержавні послуги пов'язані з охороною здоров'я і освітою, відповідальність за надання яких в окремих країнах ЄС покладено на центральні і регіональні органи влади. До основних місцевих послуг, які надають населенню, слід віднести: загальні послуги (інформаційно-комп'ютерні, підбір кадрів, адміністративні й фінансові послуги); громадську безпеку (охорона порядку, регулювання дорожнього руху, пожежна безпека та інші екстрені послуги); освіту; охорону здоров'я і навколишнього середовища; громадське харчування; громадські роботи (похоронні послуги й утримання кладовищ, освітлення вулиць і енергозбереження, постачання та очищення води, прибирання вулиць, прибирання і утилізація сміття, каналізаційні, дренажні й дорожньо-ремонтні роботи, утримання доріг, парків); соціальні послуги (робота з неповнолітніми і молоддю, захист прав споживачів, заняття фізкультурою, соціальна робота, надання притулку для бездомних, соціальна реабілітація, допомога людям літнього віку та інвалідам); оптову і роздрібну торгівлю; громадський транспорт; паркування транспорту, комунікації; види діяльності з економічного розвитку; послуги центрів працевлаштування і перекваліфікації; спорт і туризм; культурну діяльність (організація дозвілля, проведення концертів, утримання музичних консерваторій, бібліотек, музеїв, театрів, історичних будівель); житлове будівництво та будинкові послуги.

Упродовж останніх років одним із основних завдань проведення реформ державного управління в ЄС є зменшення розмірів державного сектору, вирішити яке покликана приватизація підприємств, що належать державі, і комунальних послуг. Основним аргументом для проведення приватизації була ідея щодо підвищення ефективності та якості надання державних послуг населенню внаслідок передачі прав власності від державного сектору до приватного.

ЯШИН ДМИТРО ЮРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В ЄС

Процес глобалізації економічного, юридичного, соціального, культурного і політичного простору обумовлює гостроту питань, пов'язаних з суспільно-релігійними відносинами. Цей об'єктивний процес неминуче породжує зіткнення і конфлікт групових і загальнолюдських цінностей, в тому числі і в сфері релігії. Багато в чому традиційні релігійні уявлення стають на заваді адекватним відповідям на виклики сучасної цивілізації.

Проте, в Європейському Союзі разом з розмиванням державних кордонів при створенні Об'єднаної Європи, відбувається і поступове пом'якшення традиційних релігійних поглядів, що викликає негативну реакцію сталих конфесійних утворень, які відстоюють свою релігійну виключність. Деякі дослідники-релігієзнавці в такому розмиванні релігійних традицій вбачають кризу релігії, спричинену певним розривом між релігією та релігійним досвідом. Між тим, в сучасному суспільстві релігійний індивідуалізм набув поширення в кожній конфесійній традиції, що спонукає до пошуку нових форм управління в сфері державно-церковних відносин уповноваженими адміністративними органами. [1]

У Рекомендаціях Парламентської Асамблеї Ради Європи 1804 (2007) від 29 червня 2007р. зазначено, що захищаючи свободу вираження поглядів та свободу релігії держави-члени Ради Європи мають різний стан

взаємовідносин між державною владою і релігійними інститутами в повній відповідності до Європейської конвенції з прав людини. Проте наголошено, що, виходячи з принципу відмежування церкви від держави, діалог між релігіями та конфесіями не входить в компетенцію держав або Ради Європи. Але релігія відіграє надзвичайно корисну соціальну роль і, займаючись проблемами суспільства, влада при підтримці релігійних організацій, здатна нівелювати прояви релігійного екстремізму. Тому європейський суд з прав людини визнає право окремих країн складати і вводити законодавство про відносини між державою і церквою. [4, ст. 8, 10] При цьому підкреслюється, що держави не мають права допускати поширення релігійних принципів, які, будучи втіленими в життя, порушували б права людини. Якщо в цьому плані існують сумніви, державам рекомендується вимагати від релігійних лідерів зайняти недвозначну позицію на користь верховенства прав людини над будь-яким релігійним принципом.

У Європі існують різні ситуації в сфері суспільно-релігійних відносин. У деяких країнах домінує одна релігійна конфесія, в інших співіснують декілька конфесій. В одних країнах представники релігії можуть брати участь у політичному процесі, а в інших заборонено носіння релігійних символів у школах на загальнодержавному рівні. У кількох державах-членах Ради Європи внутрішнє законодавство підтримує певний анахронізм тих історичних часів, коли релігія грала більш важливу роль в житті суспільства. [4, ст. 15].

Звертаючи увагу на все вище зазначене слід визнати, що при висвітленні питань взаємодії органів публічної влади з релігійними організаціями у ЄС доцільніше розглядати загальну політику Європейського Союзу в сфері державно-церковних відносин, ніж конкретну ситуацію в кожній країні.

В основі світоглядних орієнтирів усієї політики ЄС лежить філософія, яка проголошує найвищою цінністю людську особистість. Здійснення прав людини та її основних свобод є запорукою миру і злагоди в суспільстві і серед ключових прав людини - право на свободу думки, совісті і віросповідання. Це право захищене відповідними нормативно-правовими актами. Лаконічно воно прописане у Європейської конвенції з прав людини: «Кожен має право на свободу думки, совісті і віросповідання. Це право включає свободу змінювати свою релігію або свої переконання, а також свободу сповідувати свою релігію, переконання як одноособово, так і спільно з іншими, прилюдно чи приватно, в богослужінні, вченні, виконанні та дотриманні релігійних і ритуальних обрядів». [3] Інші документи ЄС, передусім Рекомендації і Резолюції ПАРЄ, поглиблюють розуміння означеного права у дусі класичної демократії та вказують на межі його застосування. У будь-якому випадку, обмеження цієї свободи мають бути визначені законом.

Європейський Союз прагне утворити плюралістично-орієнтоване, демократичне суспільство, зокрема і в питаннях релігії. В цьому контексті ПАРЄ пропонує реалізацію конкретних кроків: активно співпрацювати з релігійними об'єднаннями в питаннях духовного виховання молоді, благодійництва, захисту демократичних цінностей, охорони здоров'я, збереження природного середовища, соціального служіння тощо; включати інформацію про головні релігійні культури Європи до шкільних програм; забезпечувати рівний доступ до ЗМІ, освіти, культури представникам різних віросповідань; заохочувати створення спеціальних міжконфесійних центрів з метою кращого ознайомлення народів з різними релігійними традиціями; підтримувати активність неурядових організацій, які працюють над зміцненням взаємопорозуміння між релігійними спільнотами і сприяють збереженню релігійно-культурної спадщини; сприяти науковим дослідженням стосовно осмислення ролі релігій в житті сучасних суспільств. [2]

Загалом у ЄС релігія визнається як складова суспільного життя і держава створює умови для задоволення релігійних потреб суспільства. Підтримка державою соціальної діяльності повинна поширюватися й на релігійні громади, а відсутність такої підтримки розцінюється як дискримінація. Таким чином, за кожною релігійною громадою визнається право на самовизначення навіть у тих системах, в яких дотепер переважають традиції державної церкви і право приймати остаточне рішення з деяких релігійних питань залишається за державними установами. Ті громадяни, які не бажають виконувати ці рішення, можуть створити власні незалежні релігійні громади.

В межах ЄС існують відмінності в правових положеннях релігійних громад, адже в деяких країнах самі релігійні громади, їх асоціації і підрозділи є юридичними особами, в інших - не існує жодної правової класифікації релігійних громад як таких, проте використовуються законодавчі засоби для забезпечення права релігійних громад на діяльність в рамках закону, навіть якщо це здійснюється лише побіжно шляхом культових чи єпархіальних асоціацій чи довірених осіб. Право церкви на самовизначення, в строгому смислі слова, загальновизнано. В ряді конституцій це право чітко згадується, однак сфера поширення цього права варіюється. Право на самовизначення може бути надано всім установам, які лише віддалено пов'язані з поняттям «церква» в офіційному трактуванні цього поняття. [3] Але, незважаючи на те, що свобода релігії як індивідуальне право є загальновизнаним, немає правової норми, яка вказує людині на необхідність релігійної віри.

Підсумовуючи політику ЄС у сфері суспільно-релігійних та державно-церковних відносин слід відмітити зусилля політичних структур щодо сприяння налагодженню міжконфесійного діалогу та поглиблення співпраці між інституціями ЄС та релігійними організаціями. У визначенні балансу між двома ключовими принципами демократії - рівністю та відмінністю - ЄС підкреслює значимість першого як втілення принципу рівності у громадянських та особистих правах.

Список використаних джерел.

1. Государства и религии в Европейском Союзе / Под редакцией М.А. Воскресенского, А.А. Красикова, Р Н. Лункина, РА. Подопригоры, Л. С. Симкина, И.А. Шалобиной - М.: Институт Европы РАН, ТЦ Юнеско, 2009.
2. Здіорук С. І. Токман В. В. Політика ЄС у сфері суспільно-релігійних та державно-церковних відносин // Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/04.htm. – Назва з екрана.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004. – Назва з екрана.
4. Рекомендації ПАРЄ 1804 (2007) від 29 червня 2007 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.strasbourg-reor.org/?topicid=218. – Назва з екрана.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

начальник відділу інформаційно-телекомунікаційних технологій,
завідувач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

За останній час спостерігається велика кількість зарубіжних досліджень з метою виявлення технологій, які будуть перспективними на протязі майбутніх декількох років. Особливо це стосується технологій інформаційного суспільства, які потрібні для:

- ✓ створення нової інформаційної економіки, інформаційного менеджменту тощо;
- ✓ забезпечення високого рівня інформаційних потреб суспільства, вільного доступу до інформаційних ресурсів та інформаційної безпеки;
- ✓ здійснення управління знаннями тощо.

В Україні розроблена стратегія формування сприятливих умов для розбудови інформаційного суспільства, вдосконалення системи державного управління за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТТ) [1].

Починаючи з 2006 року, американська компанія IBM на своєму порталі публікує 5 інноваційних інформаційно-телекомунікаційних технологій, які вплинуть на розвиток суспільства в наступні 5 років (The IBM 5 in 5) [2]. Компанія виділяє 5 галузей, в яких на думку фахівців компанії, намічаються максимальні зміни, а саме: освіту (віртуальна аудиторія почує і побачить викладача), торгівлю (обсяг он-лайнової торгівлі перевищить звичайну), охорону здоров'я (доктор буде аналізувати ДНК пацієнта для надання допомоги), безпеку (цифровий опікун захистить в он-лайні) та міста («умне місто» допоможе громадянам). У списку компанії представлені інновації, засновані на принципі набуття знань. Завдяки об'єднанню хмарних обчислень, аналітики великих даних, технологій навчання, а також засобів безпеки стане можливим поява розумних технологій.

Екс-генеральний директор «Microsoft Україна» Д. Шимків виділяє 4 мегатренду в ІТ-галузі, які суттєво змінять усі сфери людської діяльності. В першу чергу це мобільність, соціальність, розвиток хмар та «великі дані».

Безперечно, рушійною силою технологій інформаційного суспільства в державному управлінні є мобільність (доступність без обмежень), хмари (глобальна доставка), інформація (багатий контент, глибоке розуміння) та соціальність (широкі можливості для спілкування).

Персональне мобільне робоче місто – одне з головних технологічних тенденцій на найближчу перспективу. Тенденція відмови від стаціонарного комп'ютеризованого робочого міста є новим витком у розвитку корпоративної культури, яка ґрунтується на принципі довіри до працівників. Такий стан справ породило концепцію BYOD (Bring Your Own Device), яка надає можливість фахівцю працювати з корпоративними ресурсами незалежно від місця його розташування і часу дня. Концепція BYOD порушує цілісність корпоративних політик інформаційної безпеки що призвело до розробки відповідних технологій захисту. На користь даної тенденції говорить і прогноз американської транснаціональної компанії Cisco Systems Inc «Глобальний мобільний трафік даних 2013-2018», згідно якої к 2018 року

збільшиться кількість мобільних з'єднань з 7,0 млрд. (2013) до 10,2 млрд., швидкість обміну з 1,4 Mbps (Мбіт/с) (2013) до 2,5 Mbps, кількість мобільних користувачів з 4,1 млрд. (2013) до 4,9 млрд. тощо. Даним процесам сприяє і можливості новітніх поколінь мобільних телекомунікацій 3G, 4G і 5G.

Наступна технологічна тенденція випливає з попередньої і пов'язана з взаємодією органів публічного управління з громадянами за допомогою мобільних пристроїв. Агентство Prodigi опублікувало дайджест статистики і тенденцій по ринку Уанету, зокрема, дані по онлайн-аудиторії, рекламного ринку, цифровому маркетингу та соціальним мережам. Вже 14 відсотків українців використовують сматрфони, а 19 відсотків користувачів Інтернет заходять на сайти за допомогою мобільних пристроїв. Смартфони (iPone) продаються у світі зі швидкістю народжуваності. За 1 хвилину в мережі Інтернет з'являється 1300 нових мобільних користувачів.

Тенденція економічно ефективних «відкритих даних» ґрунтується на Декларації «Відкритий Уряд», яка направлена на підвищення рівня відкритості та прозорості діяльності державних органів, підтримку залучення інститутів громадянського суспільства до формування державної політики, впровадження високих стандартів професійної чесності в державному управлінні. Відкриті дані - спосіб представлення державної інформації в форматах, придатних для повторного використання. Серед ініціатив 'Партнерство «Відкритий Уряд»' є розробка основних засад оприлюднення в мережі Інтернет урядових відкритих даних. Організація SocialBoost, яка займається розвитком громадянських Інтернет-проектів, розробила національний портал відкритих даних (www.data.gov.ua), на якому представлені відкриті державні дані з різних напрямків діяльності держави (безпека, держава, екологія, економіка, енергетика, культура, медицина, наука, медицина, транспорт, фінанси та юстиція) та державних організацій. На сайті міжнародної компанії «Гардіан» (www.guardian.ua) можна знайти реєстр відкритих офіційних державних баз даних України.

Органам публічного управління ще належить вивчити можливості розширення можливостей мережі Інтернет. Особливо це стосується технології ІТ-стартапів, як технологія створення нових проектів в ІТ - сфері. Найбільш перспективними напрямками ІТ-старапів – Інтернет речі, інформатика здоров'я та розумне споживання - спільне споживання. Останнім часом почали з'являтися венчурні фонди для вирощування ІТ-стартапів для публічного управління. Наприклад, у портфелі венчурного фонду Govtech Fund вже чотири стартапу - система організації та аналітики державних закупівель SmartProcure, платформа для спілкування муніципальних чиновників з громадянами MindMixer, «хмарна» система зберігання документів SeamlessDocs і розробник програмного забезпечення для ГІС AmigoCloud.

Безумовно, треба пригадати технології, які безпосередньо пов'язані з організаційною та фінансовою підтримкою ІТТ інформаційного суспільства.

В першу чергу це краудсорсінг – технологія мобілізації ресурсів за допомогою ІТТ з метою вирішення завдань, що стоять перед бізнесом, державою і суспільством в цілому (проекти обговорювання законів та ініціатив держави або організацій, голосування, пошук, збір інформації, думок або коштів тощо). Крім об'єднання зусиль та фінансування, краудсорсінг ще і велика площадка для реклами новітніх технологій та рішень.

Краудфандінг (народне фінансування)– це різновид технології краудсорсінгу для колективної співпраці донорів з метою об'єднання коштів та інших ресурсів, як правило за допомогою мережі Інтернет, щоб підтримати зусилля інших фахівців або організацій (реципієнтів). Це свого роду технологія мікрофінансування. Найбільша площадка - KickStarter (www.kickstarter.com). Понад 7 мільйонів чоловік підтримують KickStarter-проекти, при цьому понад 250 тисяч – 10 і більше проектів. На теренах України створюється відповідна площадка (www.kickstarter.com.ua). Крім того, не можна не згадати площадку ІТ-країна (www.it-kayina.org.ua), яка надає можливість інтегрованої реалізації мікросоціальної активності українців, особливо молоді.

Останнім часом виявляється тенденція до переходу компаній від закупівлі технологій як продукту до закупівлі технології як послуги. Більшість компаній планують розвиток ІТ-інфрастуктури згідно моделі SaaS (програмне забезпечення як послуга), що надає можливості в якості джерел фінансування розглядати і фінансування з боку вендорів (кептивне фінансування). В цьому випадку, не останню роль відіграє показник «загальна вартість володіння рішенням», як найбільш вагомий фактор оцінки успішності фінансування ІТ-інфрастуктури.

1. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р.

2. The 5 in 5. Innovations that will change our lives in the next five years [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.ibm.com/smarterplanet/us/en/ibm_predictions_for_future/ideas/

АЛЕКСАНДРОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЧИННИК ВПРОВАДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Соціальний простір сучасного суспільства насичений складними процесами, які спричинені трансмісією інформаційних потоків і комунікативними взаємодіями, адже, сучасні інформаційно-комунікаційні стратегії покликані забезпечувати систематичні публічні взаємодії між суспільством та владою, що становлять та формують сферу публічної політики. Важливу роль в осмисленні загальнотеоретичних і методологічних аспектів вивчення інформаційно-комунікативного простору політики в сучасних умовах відіграє аналіз процесів інформатизації соціального простору та становлення інформаційного суспільства. Феномен інформаційно-комунікативного простору політики, його структурно-змістовну неоднорідність не вдається ефективно вивчати в межах загальновизнаних політико-філософських і соціологічних теорій, підходів і шкіл. Він потребує теоретико-методологічного переосмислення соціально-політичних змін, що відбуваються, формування нової парадигми вивчення політики, адекватної стану суспільства й викликам часу. Аналізуючи феномен сучасної української публічної політичної діяльності, яка повинна бути заснована на механізмах

публічного узгодження інтересів зацікавлених сторін та спрямована на досягнення суспільнозначимих цілей і вирішення суспільноважливих завдань [1], варто відмітити поступове становлення принципів публічної політики:

- утвердження гласності: свобода слова, відсутність монополії на засоби масової інформації, наявність альтернативних ЗМІ;
- формування засад політичного плюралізму: свобода конкуренції та суперництва політичних еліт, зокрема правлячої політичної еліти та опозиційної;
- законодавче закріплення соціальної мобільності еліт шляхом встановлення терміну перебування при владі виборних та призначених осіб;
- формування розуміння потреб щодо дотримання балансу інтересів різних соціальних сил як важливий елемент демократичного розвитку суспільства та економічної стабільності держави;
- виокремлення законодавчих основ необхідності дотримання демократичних процедур політичного процесу;
- формування загального прогресивного поступу щодо становлення публічної діяльності, пов'язаного з розвитком інформаційного суспільства в Україні.

Одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства, який сприяє створенню умов для відкритого і прозорого державного управління є впровадження електронного урядування, т.б. такої форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, орієнтованих на задоволення потреб громадян.

Впровадження електронного врядування є нагальною потребою у зв'язку із наявністю таких першочергових завдань, як:

- забезпечення якісно нового рівня управління державою та суспільством в цілому;
- вдосконалення взаємодії між органами державної влади, бізнесом та громадянами;
- необхідність підвищення:
- рівня довіри суспільства до влади;
- якості державних послуг;
- зниження витрат на утримання державного апарату.
- підвищення активності громадян та бізнесу у формуванні та реалізації політико-адміністративних рішень;
- підвищення конкурентоспроможності національної економіки та міжнародного іміджу України;
- зменшення адміністративного навантаження на організації та громадян, пов'язаного з поданням в органи державної влади необхідної інформації, зниження кількості звернень громадян в органи державної влади для надання послуг і скорочення часу очікування за рахунок підвищення оперативності взаємодії органів державної влади на основі інформаційно-комунікативних технологій;
- гарантування рівня інформаційної відкритості та прозорості діяльності органів державної влади, підвищення рівня довіри та взаємодії, скорочення витрат часу на реалізацію людиною і громадянином своїх конституційних прав та обов'язків за рахунок створення нових та модернізації діючих відомчих сайтів у мережі Інтернет.

З метою інтенсифікації процесу е-урядування:

- схвалено Концепцію Національної програми інформатизації;
- ✓ сформульовані Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 – 2015 роки;
- ✓ прийнято понад 15 Постанов Кабінету Міністрів України, які формують загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплюють право особи на інформацію в усіх сферах суспільного та державного життя України;
- ✓ створені Центри надання адміністративних послуг.

Проте, станом на 1 січня 2014 року, створено лише 120 таких центрів, всього їх має бути 684 [2].

Ефективному впровадженню електронного урядування протидіють ряд факторів:

- недостатня сформованість нормативно-правового забезпечення;
- недостатній рівень національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
- низький рівень фінансування та ефективності використання наявних ресурсів;
- низький рівень інформатизації окремих галузей економіки та регіонів;
- недостатній рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями серед державних службовців та громадян в цілому;
- складний процес адаптації громадян до соціальних інновацій.

З метою впровадження електронного урядування, як основного чинника формування інформаційного суспільства, необхідно:

- вдосконалити нормативно-правову базу;
- привести фінансування у відповідність до вже існуючих розпорядчих документів;
- посилити роз'яснювальну роботу серед населення про переваги електронного урядування як для вирішення власних питань так і як важелю контролю й впливу на роботу установ.

Список використаних джерел.

1. Телешун С. Що таке публічна політика? /С. О. Телешун //Відкриті очі [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2012/12/blog-post_26.html

2. Урядовий портал [Електронний ресурс].-Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246388338&cat_id=244276429

БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного ЦППК, к.т.н., доцент

МАКАРОВА ОЛЬГА ГЕННАДІЇВНА

методист навчально-методичного відділу Херсонського обласного ЦППК

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПРАКТИКА ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Розвиток інформаційного суспільства в Україні є суттєвим фактором національної безпеки та конкурентоспроможності країни, та сприяє розвитку належного рівня адміністративної спроможності органів державної влади, професіоналізму державних службовців, нових стандартів і процедур їх роботи, адекватних вимогам сучасного життя, а також взаємодії і співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування. Створення в Україні доступних можливостей інформаційного суспільства передбачає проведення системних змін в освітній сфері, запровадження нових освітніх моделей: дистанційного навчання, відкритої освіти тощо, головним інструментом яких є інформаційно-комунікаційні технології.

В контексті запровадження електронного врядування у сфері державного управління зростають вимоги до професійної кваліфікації посадовців та якості супроводження процесу їх підготовки. Головна мета процесу підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування – надання державних послуг високої якості. В тому числі, створення сучасних інформаційних баз даних та електронного документообігу з питань підвищення кваліфікації державних службовців, швидкого та якісного отримання інформації Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (далі – Центр), запровадження європейських освітніх технологій в межах створення єдиного інформаційно-освітнього простору.

Центр використовує власні напрацювання, реалізується схема навчально-методичного супроводження і використання інформаційно-комунікаційних технологій для підготовки і подальшого їх практичного застосування слухачами при виконанні функціональних обов'язків. Фахівцями Центру відпрацьована модель організації моніторингу, аналізу та опрацювання зовнішньої та власної інформації, в тому числі навчально-методичного супроводження і використання інформаційно-комунікаційних технологій доступу до інформації для підготовки і подальшого їх практичного застосування слухачами при виконанні функціональних обов'язків. Так, забезпечено моніторинг сайтів та субсайтів президента України, верховної ради України та центральних органів виконавчої влади, Нацдержслужби України та її підрозділів в областях, обласної державної адміністрації та облради, НАДУ при президентові України та її регіональних інститутів та центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, громадських організацій, основних засобів масової інформації.

Зазначена інформація аналізується, опрацьовується для подальшого використання в роботі функціональних відділів Центру, методичного кабінету та лабораторії з питань удосконалення підготовки кадрів державної служби та місцевого самоврядування щодо забезпечення інтерактивного навчального процесу, наочного інформування з використанням телекомунікаційних засобів та інформаційного табло, накопичення відео, фото та інших інформаційних матеріалів, проведення інформаційно-комунікативних, науково-методичних конференцій-презентацій.

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій відкритого суспільства в управлінську діяльність обумовлюється високим ступенем інформаційної складності завдань, які потребують вирішення і вимагає державної політики, спрямованої на формування умов виробництва, збереження, поширення і комплексного використання всіх видів інформаційних ресурсів, вільний доступ до них з боку громадян і організацій будь-якої форми власності, підвищення ефективності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування.

Актуальним в даний час є запровадження методики дистанційного навчання з використанням технологій доставки інформації з метою створення навчального інформаційного середовища, що включає комп'ютерні інформаційні джерела, електронну віртуальну бібліотеку, відео-і аудіо-теки, книги і навчальні посібники.

Центр активно використовує також один з сучасних різновидів телекомунікаційних технологій інтерактивної взаємодії – відео-конференцію, яка дозволяє учасникам бачити і чути один одного, обмінюватись інформацією, виробляти спільні рішення в інтерактивному режимі з використанням мережі Internet. Відео-конференція стала незамінним помічником в роботі органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, регіональних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів особливо стосовно інформування щодо вагомих подій в державі на регіональному і місцевому рівнях та при розробці та обговоренні законопроектів, визначенні стратегічних напрямків роботи, обміні досвідом роботи тощо. Така форма спілкування, є ефективною комунікаційною технологією для організацій, що мають розгалужену в географічному просторі структуру.

Центр забезпечує консолідацію фахових матеріалів активно використовуючи можливості різних інформаційних платформ, в тому числі ОРІДУ НАДУ при Президентові Україні, щодо забезпечення проведення інформаційно-комунікативних, наукових та навчальних заходів, та Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні з питань підготовки тренерів, дистанційного навчання, створення та супроводження проектів на регіональному та місцевому рівні.

Таким чином, сучасний навчальний процес у системі підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування передбачає зростання їх компетентності, формування у них управлінської культури, сучасних підходів до професійної діяльності, орієнтацію державних службовців на глибокий аналіз і узагальнення практики шляхом запровадження інтерактивних технологій отримання та опрацювання інформації, спілкування та навчання. Отже, для покращення процесу підвищення кваліфікації працівників сфери управління потрібно залучати сучасні інформаційні технології в навчальний процес з урахуванням вимог до їх фахового змісту, що сприятиме якісному розвитку професіоналізму державних службовців, їх умінню працювати в умовах демократичної, публічної політики.

Список використаних джерел.

1. Інформаційно-комунікаційне забезпечення діяльності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування: навч.-метод. матеріали / уклад.: О.Д. Брайченко, І.В. Васькова, С.В. Загороднюк, Т.А. Савченко. – К.: НАДУ, 2010. – 72 с.

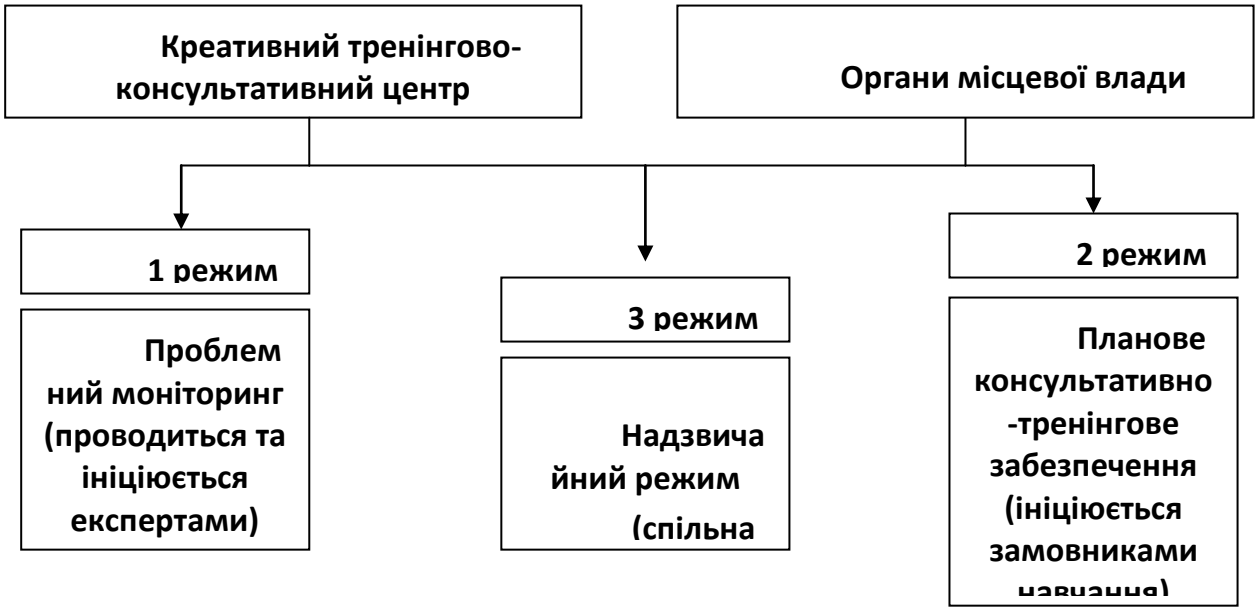

2. *Білорусов С.Г.* Досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій при підвищенні кваліфікації // Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х.: Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. - №2 (6). – С. 86-90

БІЛОУСОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ГЛОБАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ Й ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Інформаційне суспільство - якісно новий етап цивілізаційного розвитку. Воно передбачає полегшення й інтенсифікацію в першу чергу інтелектуальної діяльності людини на основі використання нової інформаційної техніки й інформаційних технологій, у тому числі й штучного інтелекту. Інформація стає однією з виробничих сил суспільства.

Застосування комп'ютерних технологій в інформаційній сфері значно розширює кумуляційні, меморіальні й комунікативні функції документно-інформаційних інститутів, сприяє кращому задоволенню інформаційних потреб людини. Розвиток глобальної мережі створює нові можливості оперативного доступу людини до світових, національних і регіональних ресурсів. З року в рік зростає попит користувачів на електронну інформацію.

Разом з тим нарівні з багатьма позитивними аспектами інформаційне суспільство несе людству низку нових глобальних соціальних і технологічних проблем, які пов'язані насамперед з інформаційною безпекою. Інформаційну агресію відчувають окремі організації й громадяни у повсякденному житті. Потік пропагандистської інформації відчутний

під час політичних кампаній (виборів, ювілеїв, референдумів). За допомогою сучасних технічних засобів, насамперед радіо, телебачення, Інтернету, рекламна інформація різного характеру, яка використовує іноді й агресивні методи, все активніше проникає в професійне й особисте життя громадян.

Великий асортимент послуг, які надаються комп'ютерними мережами, включаючи покупку товарів, відвідування концертних залів, театрів, музеїв, спортивних змагань, письмове, усне спілкування з колегами й друзями, створення віртуальних підприємств, міст і навіть сімей, незважаючи на великі переваги, загрожує людству звуженням особистих контактів. Масове тиражування й розповсюдження продукції низької якості (художніх творів у галузі музики, кіно, художньої літератури) насаджують користувачам певні цінності, штампи, стереотипи.

Негативні наслідки використання інформації суспільство відчуває вже зараз. Вони виявляються під час локальних військових конфліктів у вигляді агресивного інформаційного впливу не тільки на безпосередніх

учасників військових конфліктів (солдатів, офіцерів), але й на мирних громадян країн-учасників військового конфлікту і на все світове співтовариство. Інформаційні операції і технології можуть призводити до деградації національної самосвідомості. Українська держава, на жаль, виявилась не готовою до інформаційної війни. Росія мала досвід роботи в Афганістані, Чечні, Абхазії та інших регіонах.

Події, які відбулися в Україні, продемонстрували чітку залежність процесів стабілізації й дестабілізації сучасних держав від того чи іншого функціонування їхньої інформаційної інфраструктури. У сучасному світі нова роль інформаційної складової робить можливим повалення уряду країни.

Українському суспільству потрібно усвідомити, що інформація - це не другорядний атрибут діяльності, а стратегічно важливий ресурс, ефективне використання якого дає можливість заощаджувати інші види ресурсів (сировинні, енергетичні, трудові). Тому державі нарівні з безпекою енергетичною, продовольчою потрібно розглядати й вирішувати питання інформаційної безпеки. Аналітична складова прийняття рішень теж має стати важливою частиною інформаційної політики.

У XXI ст. світ живе за іншою моделлю, ніж раніше, коли інформація не є наслідком події, а сама формує ті чи інші подальші події. Інформаційна сфера є базовою для розвитку всіх інших сфер: економічної, політичної, військової, дипломатичної. Інформаційні ресурси країни відображають її статус на світовій арені. Задоволення багатьох важливих потреб індивіда, соціальних груп, суспільства в цілому залежить від стану інформаційних ресурсів, якими вони володіють і які перетворюються на основний ресурс суспільного розвитку.

Сьогодні розвиток інформаційного простору та інформаційних технологій є безпосереднім чинником економічного зростання, забезпечення обороноздатності країни, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в управлінні державою.

БЕКЕТОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ «ТРЕТЬОГО ВІКУ»

Старіння суспільства неминуче чекає усі країни. За оцінками ООН, населення світу у віці понад 60 років в 2000 році було 600 мільйонів чоловік, що майже втричі перевищувало чисельність цієї вікової групи в 1950 році (205 мільйонів чоловік), а до 2050 року має скласти більше 2 мільярдів чоловік.

Ця проблема вимагає комплексного підходу - соціального, економічного і технологічного.

Уперше «Університет третього віку» був відкритий у Франції за ініціативою професора Університету соціальних наук Тулузи Пьера Велла в 1973 році. Ідея набула величезної громадської підтримки і з часом такі учбові заклади були засновані по усій Європі. Наведемо приклади роботи таких університетів.

Рух U3A (Велікобрітанія [3], Шотландія [4], Канада [5]) підтримує Університет Третього Віку, який є організацією самодопомоги по людях більше не в повній годинній зайнятості, що забезпечує освітні, творчі і вільні можливості в доброзичливому довкіллі. Він складається з місцевих U3A, де намагаються організувати і забезпечити групи інтересів відповідно до побажань учнів. U3A забезпечуються повністю волонтерами. В U3A запропоновані можливість вивчати понад 300 різних тем в таких сферах як мистецтво, мови, музика, історія, життєві науки, філософія, інформаційні технології, ремесла, фотографія. Типовий U3A має близько 250 членів але може бути маленьким (12) і великим (2000).

Мінський міський Університет третього віку [1] (Білорусія) - проект, що реалізовується громадською організацією «Білоруська асоціація соціальних працівників» в співпраці з організацією «Взаєморозуміння», Комітетом з праці зайнятості і соціального захисту Мінгорісполкому у рамках міжнародної програми по роботі з літніми людьми «Місце зустрічі - діалог». Фінансується проект німецьким фондом «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» і компанією JTI. Мета проекту - сприяння подоланню соціального виключення літніх людей, підвищенню їх активності і якості життя за допомогою забезпечення діяльності Університету третього віку як майданчики постійного діалогу різних поколінь, створення умов для розвитку соціальних контактів і творчої активності літніх мінчан. Навчання в університеті безкоштовне. В ролі викладачів традиційно виступають студенти-волонтери, а також самі слухачі. В 2014-2015 навчальному році в Мінському УТВ вчитимуться 612 чоловік. У списках 72% пенсіонерів, що мають вищу освіту.

У серпні 2011 року Міністерство соціальної політики України видало указ «Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку». Університети мають бути організовані при Територіальних центрах соціального обслуговування. Зараз університети діють у багатьох містах країни.

Університет третього віку в місті Київ [2] – перший в столиці України безкоштовний навчальний заклад для пенсіонерів працює з вересня 2009 р. Навчають студентів викладачі-волонтери вищих навчальних закладів столиці, люди старшого віку, які обізнані з темою програми та мають відповідну освіту і досвід, студенти, вчителі, лікарі,

представники державних та громадських організацій, усі, хто виявляє бажання та є фахівцями щодо теми, яка цікавить слухачів.

Першим в Полтавській області був відкритий і успішно функціонує університет в Кременчуці. Є попит в Миргороді, Запоріжжі, Мелітополі. Діє внз для пенсіонерів в Козятине. В 2014 році в Одесі перші пенсіонери отримали сертифікати «Університет третього віку: комп'ютерна освіта». По усій Україні недержавні центри навчання для пенсіонерів засновують різні політичні діячі, громадські і благодійні організації. Принцип роботи той же, що і в державних центрах - навчання безкоштовне, викладають волонтери.

Але у державних університетах є дуже жорстке обмеження - відвідувати можна тільки свій територіальний центр (чи центри, якщо їх декілька) за місцем прописки. А оскільки університети діють не в усіх районах, багато пенсіонерів виявляються обділеними.

Отже, як вихід з цієї ситуації – віртуальний університет третього віку (приклад - U3A Online [6]), що доставляє в онлайні вивчення через Інтернет. Усе що треба, щоб вивчитися в онлайні - доступ до комп'ютера з інтернет - з'єднанням - і деякі основні обчислювальні навички. В онлайні можно запропонувати велику кількість корисних ресурсів для старших людей, особливо для тих, хто є географічно, фізично або соціально ізольованим. . Створюється особливе онлайн-середовище, в якому можна діставати користь і бути корисним.

Мета таких онлайн університетів - активізувати громадянську позицію літніх людей в суспільстві, підтримати творчі можливості, залучити пенсіонерів в активну діяльність, творче переосмислення своєї ролі в суспільстві, дати можливість передати свій життєвий досвід молодому поколінню, допомогти людині крокувати в ногу з часом

Список використаних джерел.

1. Минский городской университет третьего возраста http://vozrast.wix.com/university
2. Университет третьего возраста http://3vik.peredusim.kiev.ua
3. The Third Age Trust http://www.u3a.org.uk
4. Third Age Learning -Guelph http://www.thirdagelearningguelph.ca/
5. U3A in Scotland http://www.u3ascotland.org.uk
6. U3A Online http://u3aonline.org.au

БЄЛЬСЬКА ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА

докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ВІЙНА ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ-ПРОТИВНИКА

Інформація в сучасних умовах несе в собі як творчу, так і руйнівну силу. Зміни в глобальній світовій економічній та політичній сферах привели до зміни технологій світового протистояння і ведення воєн. Інформаційні війни переслідують мету активізувати суспільну свідомість громадськості держави-противника і, таким чином, вплинути на державну політику.

Психологічний вплив на супротивника, що базується на комунікативних процесах з використанням сучасних інформаційних технологій, передбачає зміну громадської думки в заданому напрямку. Інформаційні війни періодично ведуться в різних країнах світу напередодні реальних (фізичних) воєн.

Весь світ став свідком масових антиурядових заворушень і зіткнень в арабських країнах в 2011 році. Особливо гострий конфлікт виник у Сирії. Проти Сирії виступили не тільки США і країни ЄС, а й члени Ліги арабських держав (ЛАД), які спочатку вивели Сирію зі складу міжнародного об'єднання, а потім ввели проти країни низку жорстких санкцій. Ініціатором інформаційної кампанії проти Сирії виступила частина британо-американської еліти, після того, як методами інформаційної війни домоглися повалення державного режиму в Лівії. Учасники демонстрації 26 січня 2011 року вимагали відставки президента Башара аль-Асада, а також повалення всього його уряду [1]. Головними медійними представниками цих подій виступили BBC, керований Лондоном, і катарський телеканал «Аль-Джазіра», який частково знаходився під керівництвом британо-американських представників.

З осені 2013 року ведеться українсько-російська інформаційно-психологічна війна. «Щоб виправдати свої дії, країни конструюють собі ворога, бо саме наявність ворога робить війну справедливою, а не загарбницькою [3]» і маніпулюють свідомістю громадян, стимулюючи їх до активних дій.

З початку революції на Майдані в листопаді 2013 року, а потім і військових дій на сході України навесні 2014 кількість інформаційних операцій збільшилася. Інформація, яку складно перевірити поширюється через ЗМІ, інтернет-новинні портали і користувачами в соціальних мережах. Інформація, яку неможливо перевірити стосується заборони на ввезення продуктів харчування з України до Криму, Росію, Білорусію. Практично неможливо перевірити інформацію про кількість загиблих в зоні військових дій, хід військових дій. Якщо а початковому етапі зіткнень на Донбасі інформаційні повідомлення українських та російських ЗМІ розрізнялися незначно, то останнім часом складається думка, що журналісти висвітлюють зовсім різні події. Українські ЗМІ рапортують про карколомні успіхи армії і Нацгвардії на східних фронтах, і тотальної підтримки сил АТО з боку місцевого населення Донбасу. В цей же час росіянам пропагують необхідність рятувати жителів південного сходу від «безчинств бандерівців» і «Правого сектора». Останнім з найбільш резонансних сюжетів стала розповідь жінки, яка нібито стала свідком публічної страти трирічного хлопчика в Слов'янську після приходу туди української армії. Репортаж вийшов на «Першому каналі» російського телебачення.

В ЗМІ двох держав існує різна термінологія для донесення фактів, приведемо окремі пари слів: «зелені чоловічки» – «військові вічливі люди», «колоради» – «проросійські активісти», «анексія Криму» – «возз'єднання з Росією», «окупанти» – «визволителі», «патріоти» – «бендеровці», «правий сектор» – «фашисти», «сепаратисти» – «ополченці».

В умовах інформаційно-психологічної війни ЗМІ передають велику кількість інформації і окрема людина не в змозі оцінювати її достовірність, тому типовою реакцією стає взагалі повна відмова від перевірки.

Водночас, як справедливо констатує Г. Почепцов, «Росія і Україна, втягнувшись у війну отримали патріотичний порив всередині своїх країн. Створено також серйозний дисбаланс думок, коли люди сперечаються, не дивлячись ні на родинні, ні на колегіальні зв'язку [3]».

Прикладами інформаційних операцій можна назвати атаки хакерів на мікроблоги офіційних осіб або держорганів. Так, наприклад, в серпня 2014 хакери зламали акаунт прем'єр-міністра Росії Дмитра Медведєва в «Твіттері», залишивши на ній пости про його відхід з посади. 13 серпня атаці хаккерів піддався аккаунт Мінздоровсоцрозвитку Росії в «Твіттері». Замість офіційних повідомлень на сторінці з'явилися оголошення про знайомства і продажу футболок.

Раніше, в лютому 2012 року, сайт ЦРУ США виявився заблокованим для доступу. Відповідальність за атаку взяли на себе хакери з групи Anonymous. На їх рахунку також атаки на інтернет-сайти сенату США, НАТО, сайти президента та уряду Бразилії, найбільших компаній - Sony, Visa, MasterCard, а також інші інтернет-ресурси [4].

З метою організації протидії інформаційним операціям, необхідно знати чинники, які сприяють виникненню загроз і небезпек в інформаційній сфері держави, з'ясувати їх сутність, вміти оцінювати і визначати реальність і рівень негативного впливу на суспільство і державу.

Методи і прийоми інформаційної війни, враховуючи відносно вільний доступ до інформації через інтернет, виходять з того, що люди теоретично можуть побачити або прочитати те, що їм нададуть ЗМІ. Тому застосовуються такі принципи, як «називай чорне білим», спотворюй факти, замовчує позитивне, розкручуй негативне, звинувачуй ідеологічного противника в тому, що робиш сам і головне – повторюй неодноразово.

Таким чином, інформаційно-психологічна війна полягає у використанні пропаганди проти ворога. Вона має за мету зміну поведінки противника, зміну мислення, свідомості людей і, відповідно, їх поведінки. Інформаційно-психологічна війна, спрямована проти іншої держави, призводить до зміни державної політики, а часто до розладу економічної системи супротивника і, як наслідок, погіршення владно-громадських відносин, які можуть згодом призвести до активізації дій громадянського суспільства проти власних урядів.

Погляди вчених на інформаційну війну неоднозначні. Інформаційна війна розуміється різними групами вчених як соціальне явище, породжене суспільством, як інструмент міждержавного військового протиборства, як складова системи регулювання політичного конфлікту, як інструмент інформаційної політики. В ході інформаційної війни передбачається проведення заходів, спрямованих проти систем управління, а також проти комп'ютерних та інформаційних мереж шляхом застосування інформаційної зброї і проведення системи інформаційних операцій.

Список використаних джерел.

1. Валентинов Г. Информационная война против Сирии // Newsland, 20 июля 2012 года. – Режим доступа : http://newsland.com/news/detail/id/999678/ 20 ноября 2013 года.
2. Почепцов Г. Г. Информационные войны. – Москва-Киев: Ваклер- Рефлбук, 2000. – 576 с.
3. Почепцов Г. Г. Риторика войны и риторика мира [Електронний ресурс] / Г. Г. Почепцов // Телекритика. – Режим доступа : http://osvita.mediasapiens.ua/material/30693
4. Сайт ЦРУ заработал в обычном режиме после атаки хакеров Anonymous // Сайт Newsukraine.com.ua – 11 февраля 2012 г. – Режим доступа : http://newsukraine.com.ua/news/317452-sajt-cru-zarabotal-v-obychnom-rezhime-posle-ataki-hakerov-anonymous/

БЄЛЯКОВ РОБЕРТ ОЛЕГОВИЧ

ад'юнкт науково-організаційного відділу Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Державного університету телекомунікацій

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕРЕЖ MANET У ЯКОСТІ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах високої ймовірності локальних (регіональних) збройних конфліктів розвинені країни світу приділяють особливу увагу вдосконаленню систем зв'язку, з метою безперервного управління керівним апаратом на місцях.

Класична мережа проводового та мобільного зв'язку, у високій мірі вразлива до зовнішніх впливів, завад, та механічних пошкоджень. Тобто існуючі сучасні технології управління телекомунікаційними мережами розраховані на статичні, або квазістатичні умови їх функціонування та не враховують особливості мобільної компоненти, тому головною тенденцією розвитку майбутніх регіональних систем зв'язку є мобільність.

Зростаючий комерційний інтерес до безпроводових мереж в 90-х роках минулого століття привів до появи ряду стандартів і технологій фізичного та канального рівнів для переносних комп'ютерів: IEEE 802.11 різних версій, Bluetooth, HiperLan та ін. Однак ці стандарти і протоколи не враховують особливостей побудови і функціонування радіомереж із самоорганізацією (PMC) [5, с.25].

Технологічний прогрес в області обчислювальної техніки і поява переносних ЕОМ вимагали їх з'єднання з відомчими мережами і мережею Інтернет. В інтересах розробки протоколів для мереж ad-hoc була сформована робоча група MANET (Mobile Ad Hoc Networking) під егідою IETF (Internet Engineering Task Force) [5, с.27].

MANET – динамічна архітектура побудови мереж, яка самоорганізується та не містить базових станцій і фіксованих маршрутів передачі інформації [2, с.45].

Під вузлом мережі розуміється термінал (переносний комп'ютер, персональний секретар, сенсорний пристрій, робот й ін., оснащені радіомодемом), який виконує функції хоста та маршрутизатора. У даних мережах топологія

випадкова, всі її елементи можуть бути мобільними, принцип організації передачі інформації - комутація повідомлень (пакетів), тип управління - децентралізований.

Визначено основні технічні вимоги до наступних поколінь тактичного зв'язку [5, с.23]. До них входять:

1) інтеграція всіх видів трафіка (мова, IP дані, графіка, відео, відеоконференції);

2) надійне функціонування на значних географічних площах в умовах застосування як звичайної, так і ядерної, біологічної та хімічної зброї;

3) повна мобільність всіх користувачів і всіх елементів мережі;

4) можливість засекреченої передачі всіх видів інформації;

5) мінімальна участь людини в питаннях планування та ведення зв'язку.

Замість неоднорідних і різнотипних засобів радіозв'язку (наявних на озброєні) передбачається створити уніфікований програмований засіб радіозв'язку FDR / MBMMR / JTRS (Future Digital Radio / Multi-Band Multi-Mode Radio / Join Tactical Radio system), до якого пред'являються такі основні вимоги: відкрита архітектура, програмованість, модульність побудови, динамічне управління частотним ресурсом, підтримка комерційного TCP/IP-протоколу, забезпечення самоорганізації мережі, передача засекреченої інформації з використанням ретрансляції передавальних пакетів, інтеграція передачі мови та даних, дальність радіозв'язку від 4 до 10 км. В даний час йдуть дослідження зі створення інтелектуальних радіозасобів і мереж у цілому, які можуть адаптувати свої режими і алгоритми роботи на основі рішень, що приймаються системами управління, в яких використовуються бази даних і знань.

Більшість розвинених країн світу розглядають застосування регінальних РМС як перспективний шлях розвитку систем зв'язку. Мобільна компонента (сукупність мереж, що мають здатність до самоорганізації, переміщення, згортання і розгортання вузлів) покликана забезпечити інформаційний обмін в інтересах керівного апарату, які є в зоні забезпечення зв'язку незалежно від їх підпорядкування і завдань, що вони виконують. Передбачається, що її архітектура неоднорідна, ієрархічна і складатиметься з наступних основних рівнів:

– 0-й рівень, який можуть утворювати сенсорні мережі (мережі телеметрії);

– 1-й рівень – мобільні радіомережі низової ланки управління;

– 2-й рівень – мережі мобільних базових станцій (МБС), що утворюють опорну мережу;

– 3-й рівень – повітряна (космічна) мережа, яка може бути реалізована на безпілотних літальних апаратах (супутниках).

Мережі ad-hoc складаються з безпровідних вузлів. Під вузлом мережі розуміється безпроводовий комунікатор (переносний комп'ютер, персональний секретар, транспортний засіб, сенсорний пристрій, робот і т.д.), який укомплектований радіомодемом.

У якості антенних систем таких мереж пропонується застосовувати фазовані антенні решітки (ФАР) [1, с.26], та активними фазованими антенними решітками (АФАР), що набули широкого використання у сучасних системах мобільного, супутникового, та транкінгового зв'язку. Антенні системи з ФАР дозволяють формувати задану діаграму направленості при швидкому скануванні одночасно в широкому спектрі частот [4, с.53], що є їх вагомою перевагою [3, с.9].

Список використаних джерел.

1. Воскресенский Д.И. Активные фазированые антенне решетки. – М.: Радиотехника, 2004. С.24 – 31.
2. Геоцентричний театр воєнних дій – нова концепція / [В.В. Опанюк, В.І. Снєцар, Б.Г. Бондарєв, С.Т. Кривоус] // Збірник наукових праць ЖВІ НАУ. – 2009. – № 2. – С. 44 – 53.
3. Радзівілов Г.Д., Бєляков Р.О. Системи автоматичного регулювання процесів прийомопередаючого тракту модулів активної фазованої антенної решітки. – К: Вісник Державного університету інформаційно – комунікаційних технологій. – 2012. – Т.1, − №3. – С. 9 - 17.
4. Радиоавтоматика. Т.1./Г.Ф.Зайцев, Г.Н.Арсеньев, В.Г.Кривуца, В.Л. Булгач. – К.: ООО,,Д.В.К.» 2004. – 504с.
5. Романюк В.А. Напрямки розвитку тактичних систем зв'язку //II Науково-технічна конференція ВІТІ. – К.: ВІТІ НТУУ «КПІ». – 2004. – С. 23 – 33.

ВОЛКОВ АНДРІЙ ІГОРЕВИЧ

доцент кафедри прикладної екології Одеського державного екологічного університету, к.г.н, доцент

ПОПИК ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

інженер відділу економічного регулювання природокористуванням Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

ВИКОРИСТАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У сучасному суспільстві спостерігається тенденція до збільшення обсягів інформації, що повсякчас оточує людину. Певні дослідники називають такий етап розвитку людства інформаційним,тобто таким, де інформація постає найважливішим атрибутом та ресурсом. З цих позицій інформаційне суспільство (ІС) є логічним результатом впливу науково-технічної революції на всі сфери людської діяльності.

Основною відмінною рисою ІС є зростання ролі сучасних інформаційних технологій в процесі прийняття управлінських рішень. Сучасне апаратне та програмне забезпечення значно спрощує певні види людської діяльності, та має широкий спектр галузевого застосування. Особливо слід відмітити геоінформаційні системи (ГІС) та технології, як приклад багатофункціонального інструменту збирання, обробки, накопичення та аналізу інформації різного походження.

Сучасні ГІС-технології постають унікальним засобом у вирішенні багатьох питань різноманітних галузей суспільної діяльності, на всіх рівнях підпорядкування.

Використання інформаційних технологій в сфері державного управління має свої певні особливості. Під поняттям інформатизації влади в більшості випадків мають на увазі створення так званої системи «електроного уряду», при чому як на місцевому, так і на регіональному та державному рівнях. Головною метою регіональної програми інформатизації Одеської області на 2014 - 2016 роки «Електронна Одещина» є побудова регіонального сегмента «Електронного Уряду» - «е - ОДЕЩИНА», як єдиної інфраструктури автоматизованої інформаційної системи міжвідомчої взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування області з громадянами та суб'єктами господарювання на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Однак слід зазначити, що можливості інформаційних технологій не обмежуються лише координацією рішень місцевих та регіональних владних структур. С цих позицій важливо відмітити можливість використання ГІС-технологій в процесі підтримки прийняття управлінських рішень на регіональному рівні.

Використання ГІС-технологій в природоохоронній сфері набуває все більшого значення, у зв'язку з погіршенням якості природної компоненти навколишнього середовища. Розробка інтерактивних довідкових систем та їх подальше використання в процесі прийняття управлінських рішень може значно спростити та покращити систему державного управління в галузі охорони довкілля. Прикладами подібних довідкових систем, що могли б використовуватися в плануванні розвитком територій є розробки авторського колективу в створенні тематичних інтерактивних карт, що відображають рівень забруднення атмосферного повітря в місті Одеса [2], обґрунтування створення ГІС об'єктів природно-заповідного фонду та інш.

Таким чином, можно сміливо стверджувати, що ГІС-технології є не від'ємним атрибутом ІС, а в деяких випадках навіть його базисом. В умовах Українських реалій, це свідчить про необхідність створення та розробки законодавчої бази, щодо впровадження сучасних інформаційних технологій в управлінські структури з метою спрощення процесу управління якістю навколишнього середовища та збереження природних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. А.И. Волков, О.В. Попик Анализ пространственного распределения загрязнения атмосферного бассейна г. Одессы (с использованием ГИС) // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. № 3-4, 2013р. – с. 137-140

2. Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2014 - 2016 роки «Електронна Одещина». – Одеса. – 2013 р.

ГАВРИШ-МУСАФІР АННА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Аналіз туристичного ринку показує, що Україна має об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку туризму, однак необхідно відзначити, що ринкові ризики, швидкі зміни економічної та соціальної ситуації в регіонах, недосконалість нормативно-законодавчої бази не сприяють тому, щоб Україна стала туристичною державою європейського рівня.

Попри відсутність належної уваги зі сторони держави, сфера санаторно-курортних послуг в Україні стрімко розвивається. Проте, для більш успішної діяльності підприємств у сфері туризму в Україні необхідно впроваджувати нові підходи в управлінні підприємствами, широко застосовувати маркетингову концепцію менеджменту, системно підходити до вирішення проблем, які виникають в процесі діяльності підприємств у сфері туризму. За теоретичну основу для управління підприємств у сфері туризму у ринковому середовищі науковці пропонують використовувати елементи кількісного, процесного, системного та ситуативного підходів. Їхнє комплексне застосування дозволяє найбільш ефективно управляти підприємством.

Для туристичного бізнесу одним із ключових факторів успіху є вдале розташування підприємства. Гарний краєвид або невелика відстань до пляжів, транспортних шляхів, наявність поблизу розважальних закладів, торговельних центрів, історико-культурних пам'яток та інших цікавих для туриста об'єктів дають змогу підприємству отримувати багато замовлень. Характерною рисою туристичного бізнесу є сезонність його діяльності. Готелі, ресторани, розважальні комплекси, гірськолижні підйомники, туристичні бази, музеї тощо заповнені впродовж кількох місяців, а решту року мають незначну кількість замовлень [3]. У цьому випадку підприємницька діяльність є доцільною, якщо доходи, які отримує туристичне підприємство впродовж сезону, є достатньо високими, щоб покривати витрати впродовж усього року.

Рекреаційна привабливість території відображає, наскільки цікавою є ця територія для туристів. Відповідно, потенціал рекреаційної привабливості показує максимальний рівень туристичних послуг, які можуть бути продані людям на цій території. Моделювання рекреаційного потенціалу території є складною, багатокритеріальною задачею. Щоб дати відповідь на запитання «Чи зацікавить туриста відпочинок на цій території?», потрібно проаналізувати значну кількість інформації. Дослідження математичної моделі дає змогу діставати характеристики реального економічного об'єкта чи системи. Тип математичної моделі залежить як від природи системи, так і від задач дослідження. У загальному випадку математична модель системи містить опис множини можливих станів останньої та закон переходу з одного стану до іншого (закон функціонування). Крім цього, на рішення, які приймають люди, часто впливають не тільки кількісні фактори, наприклад ціна, тривалість відпустки тощо. Іноді для здійснення вибору людина керується суб'єктивними, якісними характеристиками (подобається/не подобається, смачно/не смачно). Тому, щоб отримати адекватні результати в розрахунках рівня рекреаційної привабливості території, необхідно використати такий метод моделювання, що дасть

змогу оперувати неповними та якісними даними. Нечітка логіка та нечітке моделювання зараз досить успішно застосовується для розв'язання задач, процеси в яких практично неможливо було описати або змоделювати класичними методами, а створені моделі не давали повної картини ситуації, оскільки не враховували якісних факторів. Нечітке моделювання ефективно оперує якісними характеристиками, а також працює в умовах неповних та неточних даних [1,2].

Мистецтво побудови економіко-математичної моделі полягає в тому, щоб узгоджувати якомога більшу лаконічність у її математичному описі з достатньою адекватністю та точністю модельного відтворення тих сторін аналізованої економічної реальності, які, власне, і цікавлять дослідника згідно з цілями та взятими гіпотезами.

Економіко-математичні методи управління туризмом передбачають розробку економічної політики туристичних агентств, визначення цілей діяльності агентств й стратегії їх розвитку на найближчу й подальшу перспективу, виходячи з потенційних можливостей і забезпеченості їх відповідними ресурсами. Аналіз удосконалення економічних методів управління включає розробку й оцінку сценаріїв розвитку сфери туризму в системі регіонального бюджетного планування. При вирішенні цієї проблеми виникає необхідність у практичних засобах, які стосуються фінансової самостійності окремих туристичних фірм як складових інструментів ринку туризму, що приносять внесок у дохідну частину бюджетів різних рівнів, у частку валового національного приросту країни.

Список використаних джерел

1. Дьяконов В.П. MATLAB 6.5 SP1/7/7 SP1/7 SP2 Simulink 5/6 Инструменты искусственного интеллекта и биоинформатики / В.П. Дьяконов, В.П. Круглов. – Сер.: Библиотека профессионала. – М.: Изд-во СОЛОН-ПРЕСС, 2006. – 456 с.

2. Леоненков А.В. Нечеткое моделирование в среде MATLAB и fuzzyTECH / А.В. Леоненков. – СПб.: Изд-во «БХВ-Петербург», 2005. – 736 с.

3. Школа І.М. Розвиток туристичного бізнесу регіону: монографія / за ред.д-ра екон. наук, проф. І.М. Школи. – Чернівці: Вид-во «Книги – XXI», 2007. – 292 с.

ГУНЕНКОВА ОКСАНА ВІКТОРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Одним із пріоритетних напрямів державної політики України є розвиток інформаційного суспільства, спрямованого на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічного урядування, коли кожен громадянин має можливість вільного доступу до інформації та вміє користуватись нею, щоб мати змогу реалізувати свій потенціал для забезпечення особистого і суспільного розвитку та підвищення якості життя, зокрема через отримання високоякісних адміністративних послуг. З метою реалізації цих завдань в Україні було розроблено та прийнято низку нормативних актів, основними з яких стали: Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 №537-V; Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена урядом наприкінці 2010 року; Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI; Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р; Концепція Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року, схвалена урядом у липні 2013 року та інші.

Вивченню питань підвищення якості адміністративних послуг останнім часом присвячено праці багатьох дослідників, серед яких: І. Коліушко, В. Тимощук, Ю. Шаров, В.Дзюндзюк, А. Кірмач, Ю. Куц, В. Мамонова, С.Дембицька та інші. Разом з тим питання спрощення процедур надання якісних адмінпослуг на місцевому рівні шляхом застосування інформаційних технологій залишаються у більшості випадків не вирішеними.

До прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» деякі органи місцевого самоврядування, прагнучі підвищити якість обслуговування громадян, намагались вживати заходи щодо розробки відповідного програмного забезпечення та веб-сайтів, об'єднання усіх своїх підрозділів в єдину комп'ютерну мережу, за допомогою чого процедури надання адмінпослуг стали менш тривалими та більш прозорими. Наприклад: відповідними підрозділами виконкомів Вінницької, Івано-Франківської, Криворізької міських рад було запроваджено електронні бази даних, за допомогою яких здійснюється реєстрація осіб, які звернулись за послугами, відстежуються терміни їх обслуговування, формується необхідна статистична інформація, працює електронна система управління чергою та інформаційні термінали. Ці напрацювання надали також споживачам додаткову змогу перевірити стан виконання замовленої послуги та здійснити оцінювання якості її надання тощо [5]. Завдяки розробці та запровадженню програмного продукту «Електронна система оцінки якості надання послуг у муніципальному центрі послуг м. Кривого Рогу» суб'єкти звернення можуть подати звернення в електронному вигляді та долучити до нього скановані документи, які додаються до заяви для реєстрації державним адміністратором та розгляду регіональними, місцевими дозвільними органами. Крім цього через відповідний сайт можна автоматично отримати повідомлення про здійснення реєстрації звернення, стан виконання процедури із вкладенням сканованого дозволу (або відмови в його видачі); надати пропозиції та зауваження щодо кола питань, які є актуальними, й отримати відповідь про розв'язання порушених питань на електронну адресу суб'єкта звернення. Напрацювання виконкому міської ради щодо доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги через мережу Інтернет [3] були враховані при розробці Єдиного державного порталу адміністративних послуг, створення якого передбачалось Законом України «Про адміністративні послуги». Згідно закону через цей загальнодержавний портал суб'єкти звернення з будь-якого регіону України вже з 1 січня 2014 року повинні були мати можливість за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку не тільки завантажувати і заповнювати в

електронній формі заяви та інші документи, необхідні для отримання таких послуг, а й отримувати результати їх надання [4]. Але до теперішнього часу цей портал так і не працює.

У 2013 році Одеська обласна державна адміністрація впроваджувала проект із утворення ефективних інструментів електронної взаємодії між громадянами та державними установами регіону при наданні адміністративних послуг. Спільний проект «Електронний уряд – 2013» впроваджувався завдяки фінансовій підтримці Координатору проектів ОБСЄ в Україні, завдяки чому був створений електронний портал «Електронний Центр надання адміністративних послуг в Одеській області» [2], за допомогою якого планувалось забезпечити можливість отримання низки послуг в електронному вигляді, та який на сьогоднішній день працює лише у тестовому режимі. Тестовий формат цього порталу передбачає надання послуг окремо для організацій (за напрямками: реєстрація бізнесу, комунікація та зв'язок, фінанси та інвестиції, будівництво та архітектура, освіта, культура і спорт, промисловість, сільське господарство, реклама, релігія, землеустрій) та громадян (за напрямками: сім'я, соціальне забезпечення). Передбачалось, що для отримання послуги в електронному вигляді користувач порталу (суб'єкт звернення) повинен підписати комплект документів, що подається до Центру надання адміністративних послуг, власним електронним цифровим підписом, який є обов'язковим реквізитом електронного документа та використовується для ідентифікації підпису та підтвердження цілісності даних в електронній формі. Ідея цього проекту взагалі непогана, але зважаючи на законодавчо визначену перспективу створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг, вважаємо його розробку недоцільною.

Одними з головних причин, що заважають розпочати роботу загальнодержавного порталу адмінпослуг, є відсутність механізмів електронного документообігу між усіма органами влади, які приймають участь у процесах надання таких послуг, а також наявність великої кількості не уніфікованих баз даних, власниками яких є різні суб'єкти владних повноважень та використання яких передбачається при наданні зазначених послуг. Врегулювати ці питання можливо лише на законодавчому рівні.

Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України В.Гройсман, виступивши перед учасниками десятого Українського муніципального форуму, презентував напрямки реформи системи врядування у державі [1], одним з яких є запровадження електронного врядування. Було зазначено, що для реалізації цього завдання у червні поточного року створено єдиний орган виконавчої влади, що відповідає за розвиток е-врядування (Державне агентство з питань е-урядування України), а також заплановано: розробити та прийняти закон про державну цільову програму розвитку е-врядування в Україні (січень 2015); розробити та прийняти закони «Про відкриті дані» та «Про систему електронної взаємодії державних електронних ресурсів» (грудень 2014). Крім цього до кінця 2014 року заплановано підготовити та прийняти Закон України «Про перелік адміністративних послуг та плату (адміністративний збір) за їх надання», а також здійснювати поетапну передачу на місцевий рівень повноважень з надання багатьох базових адмінпослуг. Передбачається, що ці та інші заходи дадуть змогу до липня 2016 року оцифрувати перші 20 базових послуг: 8 для бізнесу, 12 для громадян.

Враховуючи вищевикладене можна зазначити, що на місцевому рівні є певні можливості покращення якості надання адміністративних послуг шляхом застосування інформаційних технологій. Проте дієві зрушення в цьому напрямку із забезпеченням рівних можливостей громадян, що мешкають у різних регіонах нашої країни, можливі лише шляхом вжиття низки організаційно-правових заходів на державному рівні.

Список використаних джерел.

1. Гройсман В. Порядок дений реформ. Стан справ. План дій. / Матеріали Х Українського муніципального форуму // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.auc.org.ua/sites/default/files/v.b.groysman.pdf
2. Електронний центр надання адміністративних послуг в Одеській області // [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://cnap.odessa.gov.ua
3. Офіційний сайт виконавчого комітету Криворізької міської ради ради // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://kryvyirih.dp.ua/
4. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 №5203-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17
5. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності : практичний посібник, видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване / І. І. Бригілевич, С. І. Ванько, В. А. Загайний, І. Б. Коліушко, О. В. Курінний та ін. / За заг. ред. Тимощука В.П. – Київ, СПД Москаленко О.М., 2011. – 432с.

ДУДАР АНАТОЛІЙ АНДРІЙОВИЧ

головний спеціаліст з інформаційних технологій Калинівського районного суду

ПОНЯТТЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У даний момент вирує дискусія стосовно майбутнього цивілізації,
що заохочується в новій ситуації швидкого наукового й технічного поступу.
Альфред Порт Вайтгед

Ще у XX ст. в культурі розпочалися процеси, які багато хто з культурологів називає її третьою фазою, або третьою історичною революцією. Мається на увазі, що людство раніше вже пережило дві глобальні історичні революції, або дві тривалі фази розвитку – аграрну та індустріальну, і тепер вступає у фазу постіндустріальної історії [1].

«Інформаційне суспільство» виражає ідею нової фази в історичному розвиткові передових країн. Тобто, не прихід «постіндустріального» суспільства, а створення нового соціального зразка, що є результатом «другої індустріальної революції», яка в основному грунтується на мікроелектронній технології. Зростаюча кількість людей з необхідністю

втягується в безпрецедентне розмаїття інформаційно орієнтованих типів робіт. Наукові й технічні працівники збирають і продукують інформацію, менеджери й фахівці опрацьовують її, викладачі й працівники комунікаційної сфери поширюють її. Цей процес «інформатизації» не залишає недоторканою жодну сферу соціальної активності: од повсякденного життя до міжнародних відносин та від сфер дозвілля до виробничих відносин [1]

Поняття «інформаційне суспільство» входить до світової наукової й суспільно-політичної терміносистеми. Модифікації поняття «інформаційне суспільство» в різних країнах демонструють соціально-політичні, суспільні, наукові перспективи його розвитку: «національна інформаційна інфраструктура» (США), «інформаційне суспільство» (Рада Європи), «інформаційна магістраль» (Канада, Велика Британія). З огляду на важливість створення й розвитку інформаційного суспільства, 27 березня 2006 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію (A/RES/60/252), яка проголосила 17 травня Міжнародним днем інформаційного суспільства.

Інформаційне суспільство - це суспільство, яке ґрунтується на інформації (Парламентська Асамблея Ради Європи, 1997) [4].

У світовому суспільно-політичному просторі також здійснювались спроби визначити його сутність, зокрема: інформаційне суспільство - комплексне поняття, у якому економіка, наука й культура є взаємодоповнювальними чинниками, а основний успіх пов’язаний із синергією всіх складових.

Найголовнішим ресурсом розвитку суспільства є люди, їхні інтелектуальні, творчі, духовні здібності. Сьогодні найбільш обмежений і найдорожчий ресурс - знання й компетенції. Завдання суспільства - створити умови для реалізації потенціалу кожної людини за допомогою інформації, знань, інформаційно-комунікативних технологій [2]

Інформаційне суспільство в Україні задекларовано в розділі 13 Програми інтеграції України в Європейський Союз. Відповідно до цієї Програми розвиток інформаційного простору в нашій країні визначається як станом інформаційних технологій (програмно-технічні засоби доступу до інформації, телекомунікаційна складова тощо), так і кількісним та якісним складом доступних на ринку інформаційних продуктів.

Акцентувати увагу потрібно на тому факті, що відсутність послідовної державної політики в Україні, спрямованої на побудову інформаційного суспільства, вже призвела до відставання від інших країн, а також сучасне інформаційне суспільство та його наступна фаза - суспільство, побудоване на знаннях, окрім технологічного, набуло багато вимірів: гуманітарного, мас-медійного, культурологічного, освітньо-наукового та інших. Для створення цілісної моделі такого суспільства і власне економіки знань та індустрії інтелектуальних інформаційних технологій Україні необхідно паралельно розбудовувати дві фази інформаційного суспільства; перша - прискорити побудову інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури країни шляхом залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій; розширення конкурентного середовища серед провайдерів Інтернету та мобільного зв’язку; охоплення органів державного управління та провідних державних інституцій; друга - одночасно мобілізувати науку» освіту, промисловість, гуманітарну, мас-медійну сфери і бізнес на пріоритетних напрямах розвитку інформаційного суспільства» побудованого на знаннях.

Ґрунтовний підхід до теорії інформаційного суспільства запропонував японський вчений Йнедзі Масуда. Відповідно до його теорії суспільство, що виникає, базуватиметься на комп’ютерній техніці. Роль людського фактора при цьому або заміщається, або ж значно підсилюється за рахунок інтелектуальної праці. Провідною галуззю економіки повинні стати телекомунікаційні технології. Найбільшою цінністю в такому суспільстві буде час на відміну від індустріального суспільства, в якому перевага надається споживанню товару [3, 5]

Розбіжності між інформаційним, індустріальним та аграрним суспільством Й. Масуда подав у вигляді таблиці:

Соціальні процеси, інститути, структури	**Аграрне суспільство**	**Індустріальне суспільство**	**Інформаційне суспільство**
Структура виробничих цінностей	В основі виробництва лежить натуральне господарство	Виробництво коштів виробництва	Виробництво інформації (комп’ютерів)
Характер виробничих цінностей	Ефективне відтворення натурального господарства, екстенсивне землеробство	Матеріальне виробництво, ефективне використання природних явищ і ресурсів	Виробництво знання, систематизація різних природничо-наукових і соціальних функцій
Основа виробництва	Збільшення обсягу сільськогосподарської продукції й ручної праці	Виробництво матеріальних цінностей, товарів, енергії, транспортних засобів	Заміна інтелектуальної праці, виробництво інформації, засобів зв’язку, знань
Соціальна структура	Людина прив’язана до землі	Залежність від засобів виробництва	Залежність людини від суспільства
Виробництво й соціальні взаємодії	Примусова праця --	Наймана праця	Праця за контрактом
Особливості соціальної структури	Замкнута сільська громада, стабільне, традиційне, патріархальне господарство	Надурбанізоване динамічне суспільство, побудоване на вільній конкуренції, підтримка суспільного благополуччя	Мережеве збалансоване суспільство й умови, що створюються для розвитку творчих здібностей людини

Нормативні цінності	Закони природи, залежність людини від природи, задоволення базових (життєвих) потреб	Задоволення матеріальних, почуттєвих і емоційних потреб	Створення знання, задоволення різноманітних соціальних потреб
Духовні цінності	Теологічне суспільство	Орієнтоване на людину матеріалістичне суспільство	Соціоорієнтоване суспільство з розвитком високих технологій Керована демократія, виконання своєї місії є пріоритетною цінністю, суспільство довіри
Етичні цінності	Перевага духовного початку й Закону Божого	Воля демократії, дотримання прав людини й прав приватної власності	

Із наведеної таблиці можна зробити такі висновки:

➢інформація не зникає під час її споживання або передачі;

➢не можна передати тільки частину інформації, не змінюючи її суті;

➢інформація має здатність до нагромадження, при її збільшенні відбувається якісний стрибок знання;

➢комп'ютерні технології збільшують можливості саморозмноження й самопоширення інформації.

Інформація в інформаційно-комунікативному суспільстві стає головним ресурсом з таких причин:

➢якщо інформація може концентруватися, то за допомогою технологій її можна більш легко обробляти;

➢якщо інформація може розосереджуватися, то її не потрібно зберігати в одному місці й вона може бути використана тільки для тих цілей, у яких вона споконвічно здобувалася;

➢циркуляція інформації означає, що більша кількість людей зможе з нею працювати одночасно;

➢технологія «зворотного зв'язку» підвищує «індекс цитування» інформації, даючи змогу переробляти її зсередини, щоб витягти всі нові ціннісні характеристики й створити гігантські бази даних, які недоступні без використання цих же технологій (принципи виділив Й. Масуда).

Арістова І.В. виділила наступні головні характеристики розвитку інформаційного суспільства в Україні [6]:

1. У 90-ті рр. в Україні утворився комерційний інформаційний сектор економіки, структура якого та зайнятість у якому ще не достатньо досліджені.

2. Поширюється процес інформатизації комерційного сектору економіки. Інформатизація в бізнесі йде за модернізаційною схемою.

3. В Україні присутні головні рушійні сили розвитку інформаційного суспільства, що позначені експертами Європейського Союзу:

➢реклама та пропаганда привабливого сучасного способу життя: електронне листування, торгівля і банківські операції, резервування подорожей, домашні читання школярів і курсові роботи студентів; послуги Інтернет та інші послуги доступні тільки тим, у кого є персональний комп'ютер;

➢велика кількість електронних ігор розрахована на дітей, які завтра потенційно стануть проповідувати можливості інформаційних і телекомунікаційних технологій на роботі;

➢комп'ютеризація освіти - її вплив сьогодні не такий великий, проте завтра під впливом конкуренції, зростання комп'ютерної письменності батьків і вимог самих учнів, також під впливом розвитку мережевих послуг вона збільшуватиме соціальну роль інформаційних і телекомунікаційних технологій;

➢подальше зниження цін на різноманітні інформаційні та телекомунікаційні технології (ІТТ), що передбачено експертами, слугує рушійною силою розвитку інформаційного суспільства;

➢комфорт і зручність у будинку, офісі, в машині завжди були і залишаються важливою рушійною силою соціальних змін;

➢все більша кількість людей та організацій використовують електронні пристрої для особистої охорони та безпеки;

➢можливість більш широкої участі сільського населення в економічному та соціальному житті за допомогою ІТТ також стимулює розвиток інформаційного суспільства.

4. У країні почалася «домашня комп'ютерна революція», тобто збільшення рівня зацікавленості до ІТТ.

Список використаних джерел.

1. Элвин Тофлер «Третья волна»: ООО «Фирма «Издательство АСТ»; Москва; 2010
2. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80
3. Лайон Д. Інформаційне суспільство: Проблеми та ілюзії //Сучасна зарубіжна соціальна філософія. - К., 1996.
4. Макаренко Є. А. Європейська інформаційна політика: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2000.
5. Масуда Й. Комп'ютопія / Перекл. з англ. В. Ляха // Філософська і соціологічна думка. – 1993.
6. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти/ За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М..: Монографія.

ДУЛЬСКАЯ СИЛЬВИЯ

доцент Академия публичного управления Республика Молдова, к.и.н.

ЭЛЕКТРОННОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО – НАСУЩНАЯ ПОТРЕБНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Государственные учреждения и их отношения с обществом в последние десятилетия генерируют многочисленные предпосылки для анализа и дискуссий. Увеличение спроса на публичные услуги, бюджетные ограничения и новые возможности предоставляемые информационными технологиями спровоцировали возникновение новых понятий таких как «управление on-line», «е-управление», «электронная администрация» и др.

Ключевым элементом понятия «электронное управление» является улучшение отношений и ускорение обмена информацией между публичным сектором с одной стороны и гражданами и предпринимательской средой, с другой. Электронное управление означает предоставление услуг в электронном формате гражданам и предпринимательской среде в качестве альтернативы более эффективной и более дешёвой, которая позволила бы правительству быть ближе к гражданам и адаптировать свои услуги в соответствии с их спросом.

Электронное управление, как цельное решение, способно ответить множественным требованиям, предоставляя электронные услуги 24часа в сутки, укрепить доверие граждан к Правительству, установить правительственные политики и правительственное регламентирование; создать форму правления с наибольшим участием граждан.

Внедрение понятия электронное управление предполагает наличие адекватных инфраструктур систем данных учреждений и технологий, соответствующую правовую базу, а также подготовленные людские ресурсы.

Действуя как многоканальная коммуникативная система, включающая правительство, граждан, предпринимательскую среду и поставщиков услуг, механизмы е-управления могут позволить административным структурам обеспечить более высокий уровень доступа к информации, централизацию и интегрирование данных и приложений, улучшение процесса принятия решений в публичной деятельности, рост доходов и снижение затрат.

Информационные приложения свойственные электронному управлению могут включать публичные услуги предназначаемые для граждан и предпринимательской среды, такие как выдачу свидетельств о рождении, о заключении брака, о смерти, декларации в публичные учреждения, разрешения на строительство, административная регистрация, пошлины и налоги, передачу данных в статистические органы, публичные закупки и.т.

Положительные эффекты широкого использования информационных технологий не вызывают никакого сомнения. Однако эти эффекты не следует идеализировать, по крайней мере, пока существуют многочисленные препятствия, которые могут умалить новые услуги, свойственные информационному обществу (по причине отсутствия соответствующих коммуникационных или терминалов доступа, отсутствия необходимой культуры использования или по причине чрезмерно высоких, по сравнению с индивидуальными доходами), искажения на рынке труда, несоответствие предоставляемых услуг/информаций индивидуальным или групповым интересам, отсутствие, безопасности и конфиденциальности информации, с нежелательными эффектами на личную интимную жизнь или нанесение значительного материального ущерба, опасные информационные сведения, адресованные общественной морали, социальной этике или индивидуальной безопасности.

«Электронное управление» состоит из четырёх основных составляющих:

- Взаимодействие Правительства и гражданина (G2C);
- Взаимодействие Правительства и предпринимательской среды (G2B);
- Взаимодействие Правительства и государственных служащих (G2E);
- Взаимодействие правительственных учреждений (G2G).

Составляющая G2C предполагает общую модернизацию публичных услуг, которая должна сосредоточиться на потребностях граждан.

Составляющая G2G предполагает коммуникацию правительственных учреждений.

Правительства сможет улучшить эффективность внутреннего менеджмента, сможет сократить административные затраты и сможет определить появление новой культуры «e-government» сквозь призму использования электронных средств в общении и переговорах со своими сотрудниками, государственными служащими – составляющая G2E. Отношения Правительства с предпринимательской средой - составляющая G2B – являются одними из самых спорных отношений из сферы электронного управления. Главной причиной такого специфического внимания является, с одной стороны то что частные фирмы представляют двигатель экономического роста страны, а услуги оказываемые государством через Интернет данному сектору должны соответствовать его значению.

Электронное управление является важным проявлением информационного общества, так как включает государственные учреждения, публичные и частные организации и особенно гражданина которого преобразует в е-гражданина, задействованного прямо, конкретно и конструктивно во все сферы политической, социальной, культурной гражданской и моральной жизни.

Список використаних джерел.

1.eGovernment in the Member States of the European Union, Factsheets, 27 countries, www.epractice.eu/factsheets, actualizate continuu. Pentru evaluarea țărilor membre se poate consulta şi Online Availability of Public Services, Web Based Survey, 6th Measurement, June 2006, //europa.eu.int/idabc/en/document/5706/254.

2. eGIF, eGovernment Interoperability Framework, v6.1., 18.03.2005, ww.govtalk.uk/documents/eGIF%20v6_1(1).pdf.

3. Nica, D., Guvern, cetățean, societate informațională, Bucureşti, Editura Semne, 2010.

4. Strategia Guvernului privind informatizarea Administrației Publice, Bucureşti, 2001.

5. Ce esta guvernarea electronică. http://www.undp.md/publications/doc/E-guvernarea (brosura).pdf

6. Tudose Al. Guvernare şi administrație în societatea informațională. http://informatica.ase.ro/site/A140217/Index.htm

7. E-guvernare. https://www.kpmg.com/RO/en/topics/Documents/egov_final.pdf

КЛИМЕНКО ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій (ІТ) одним із пріоритетів України є розвиток інформаційного суспільства, яке можна визначити як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку, високотехнологічне суспільство, в якому кожен громадянин має можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати змогу кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення особистого і суспільного розвитку та підвищення якості життя. Одним з головних показників успішного просування країни до інформаційного суспільства є ефективне функціонування механізмів електронного урядування.

Електронне урядування визначають як один з інструментів розвитку інформаційного суспільства, впровадження якого сприятиме створенню умов для відкритого і прозорого державного управління.

Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ) для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органівмісцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання [4, с. 1].

Електронне урядування – це інформування громадян та бізнесу про діяльність державних органів на відомчих сайтах; надання державних послуг у режимі on-line; залучення громадян та бізнесу до обговорення та прийняття управлінських рішень; автоматизація діяльності окремих державних органів та міжвідомчої взаємодії; підконтрольність влади суспільству [3, с. 135].

В даний час можна спостерігати, як інформаціно-технологічний ринок стрімко розвивається, випереджаючи за темпами розвитку інші галузі. Але темпи розвитку України в цій галузі суттєво відстають від темпів розвитку провідних країн світу. Україна за минулий рік значно втратила свої позиції в світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства, незважаючи на це політика держави продовжує напрямок на впровадження е-урядування [2].

Відповідно до вимог сьогодення найбільш актуальними проблемними питаннями функціонування органів місцевої влади є вдосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності, підвищення прозорості процесу прийняття рішень, зменшення потенційних можливостей корупції та підвищення якості й оперативності надання населенню адміністративних послуг.

Впровадження е-урядування на місцевому рівні, сприятиме досягненню наступних цілей:

– більша інтегрованість – шляхом поєднання послуг різних організацій в регіоні, шляхом вдосконалення комунікацій, загальних інформаційних систем, точок доступу і способів доставки. Це включає в себе надання послуг спільно з центральними та місцевими органами влади і відомствами.

– більша доступність – послуги будуть доступні в той час і таким чином, щоб влаштовувати громадськість, не обмежуватися лише звичайними робочими годинами або конкретною технологію доступу до послуг;

– електронне забезпечення та підтримка – створення більш чутливих, якісних і швидких послуг та доступу до інформації, наприклад, шляхом створення спільних контактних центрів та веб-сайтів, а також спрощення доступу до послуг «життєвих подій», таких як зміна школи, реєстрація підприємницької діяльності, шлюбу та інше. Ключовими цілями є безперешкодне забезпечення і усунення зайвої бюрократії;

– відкритість та підзвітність – надання більш докладної інформації про плани, пріоритети та продуктивність органів місцевого самоврядування, заохочення консультацій з громадськістю та стимуляція співробітників місцевих органів влади залишатися на зв'язку з людьми, яких вони представляють;

– застосування «е-громадянами» – тобто підтримка і заохочування представників громадськості використовувати електронні послуги.

Загалом впровадження електронного урядування є складним процесом, що потребує значних матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів та вимагає вирішення комплексу, правових, організаційних і технологічних проблем. Проте, незважаючи на значні витрати ресурсів на впровадження електронного урядування, науковці визначають його доцільність і великий економічний ефект. Здійснення електронної взаємодії громадян дозволить скоротити час надання адміністративних послуг та знизити витрати, пов'язані з особистим зверненням громадян в органи місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Вознюк К. О. Стан і перспективи електронного урядування на рівні міст / К. О. Вознюк //Державне управління та місцеве самоврядування : тези IX Міжнар. наук. конгр., 26–27 берез.2009 р. – Х., 2009. – С. 31–32.

2. Про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 р.[Електронний ресурс] : Доповідь Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : http://nc.gov.ua/menu/publications/materials/

3. Дяченко Н. Прогнози оцінки динаміки впровадження електронного урядування в Україні / Н. Дяченко // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / [голов. ред.С. М. Серьогін]. – Дніпропетровськ, 2013. – Вип. 2 (17). – С. 134–142.

4. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. № 2250-р. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80

КЛЮЦЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Вагомим пріоритетом розвитку державного управління є запровадження електронного урядування, як одного з інструментів інформаційного суспільства, здійснення якого буде створювати умови для відкритого і прозорого управління. Електронний уряд - це форма правління, яка сприяє підвищенню ефективності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Головною складовою електронного урядування повинна стати система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів як основи для розвитку систем електронного документообігу (СЕД) - високотехнологічного і прогресивного підходу до підвищення ефективності роботи державних установ і організацій. Впровадження систем електронного документообігу ґрунтується на концептуальних підходах в побудові як моделі системи, так і формуванні інформаційної взаємодії місцевих органів державного управління. Інформаційні технології в цій сфері діяльності, рівень поширення яких залишається недостатнім, в більшості випадків не мають системного і комплексного характеру, спираючись в основному на відомчий характер.

Місцеві органи влади продовжують обробляти і пересилати документи головним чином в паперовій формі, що не тільки обтяжує бюджет, але і значно ускладнює оперативне вжиття заходів для вирішення проблемних питань і своєчасне надання адміністративних послуг населенню. У країнах Європейського Союзу вищевказані процеси давно врегульовані, мають необхідний ступінь ефективності і не являються суттєвою проблематикою для обговорення, разом з тим, задекларовані в Україні урядові рішення про масштабний розвиток електронного урядування залишаються на практиці повноцінно не реалізованими. Розробка і впровадження в місцевих органах влади єдиної уніфікованої СЕД є в даний час нагальним завданням у сфері впровадження сучасних інформаційних технологій на загальнодержавному рівні.

В даний час в місцевих органах державної влади вже створені певні умови для якісних змін в області інформатизації:

- Державні органи практично в повному обсязі забезпечені комп'ютерною технікою і базовим програмним забезпеченням;
- Проведена робота по створенню телекомунікаційної інфраструктури для забезпечення діяльності державних органів, зокрема, для підключення до Інтернету всіх місцевих органів виконавчої влади та більшості органів місцевого самоврядування;
- Впроваджено значну кількість комплексних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, включаючи системи відомчого електронного документообігу та систем підтримки прийняття управлінських рішень;
- Практично весь персонал місцевих органів влади має основні навички використання інформаційних технологій.

Але розвиток і практичне поширення електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису стримується недостатньою координацією діяльності державних органів усіх рівнів в частині впровадження прогресивних технологій і низькою мотиваційною складовою співробітників цих органів, що не сприяє впровадженню інновацій в їх роботі. Основними стримуючими причинами переходу від класичних паперових документів до електронних є:

- Відсутність інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії місцевих органів державного управління;
- Відсутність єдиних форматів і протоколів електронного цифрового підпису, єдиного для державних органів акредитованого центру сертифікації ключів;
- Недостатній рівень обізнаності співробітників місцевих органів влади в суть і переваги електронного документообігу;
- Бажання уникнути інновацій у роботі, консерватизм персоналу, обумовлений небажанням вчитися і переучуватися, а також закоренілі стереотипи мислення окремих службовців, які звикли працювати з паперовими документами;
- Складність міграції існуючих документів з паперових форм в електронну;
- Моральна і фізична зношеність більшості комп'ютерної техніки, яка по багато років не оновлюється в силу недостатнього бюджетного фінансування, відсутність доступу до мережі Інтернет;
- Необхідність забезпечення юридичної сили електронного документообігу шляхом використання електронного цифрового підпису.

Впровадження електронного документообігу передбачає створення якісно нових форм організації діяльності місцевих органів державної влади та їх інформаційної взаємодії.

Основними принципами електронного документообігу повинні бути:

- Єдині технічно стандарти і взаємна сумісність;
- Конфіденційність і захист інформації;
- Орієнтація на інтереси і потреби користувачів системи. Розроблювані СЕД повинні враховувати перспективи свого подальшого розвитку та модернізації, мати гнучку внутрішню архітектуру і легко налаштовуватися на часткову зміну прикладного програмного забезпечення.

Створення та впровадження СЕД в місцевих органах влади дасть можливість:

- Забезпечити автоматизацію та оптимізацію процесів діловодства та документообігу, в тому числі: прийом, реєстрацію, попередній розгляд і підготовку для доповіді керівництву; узгодження і візування проектів документів, формування справ, передача на зберігання в архів, і т.д .;

- Оптимізувати інформаційні потоки і як наслідок прискорити обмін структурованою інформацією між органами державного управління всіх рівнів (місцевими, районними, обласними, центральними);

- Забезпечити системний контроль за виконанням управлінських рішень як для оцінки ступеня досягнення поставлених цілей, так і підвищення виконавської дисципліни персоналу;

- Створити єдине сховище документів і допоміжної інформації, яке покращить якість обробки даних і скоротить час на прийняття управлінських рішень;

- Забезпечити необхідний рівень захисту інформації при роботі з документами та використання місцевими органами державного управління електронних цифрових підписів.

Разом з тим, варто зазначити, що суттю електронного управління є не просто комп'ютеризація існуючих ділових процесів управління, або просто потребою більшої оперативності та ефективності. Це можливість трансформації самих процесів і структур, а також організацій, що охоплюють їх, для надання нових шляхів взаємодії між органами державного управління.

Подальше вивчення порушених питань стосуватимуться формування ефективних механізмів впровадження СЕД в діяльності місцевих органів влади, пошуку шляхів уніфікації підходів до автоматизації управлінських процесів з урахуванням сучасних ІТ-технологій, а також розробки науково обґрунтованих принципів розвитку систем електронного обміну даними та оптимізації інформаційної взаємодії цих органів на основі «хмарних технологій».

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р. [Електронний ресурс].– Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80.

КОНОТОПЦЕВ ОЛЕГ СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри регіонального розвитку та
місцевого самоврядування ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Існування України як суверенної, незалежної, правової, демократичної, соціальної держави неможливо без докорінної модернізації всієї системи публічного управління. Тільки адекватність системи управління до стану суспільства дозволить забезпечити дієвість цієї системи. Сьогодні в світі таку адекватність можливо забезпечити виключно через активне запровадження в діяльності органів влади інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Саме завдяки цим технологіям органи влади будуть не тільки ефективні, але й адекватні стану українського суспільства.

Процес запровадження до системи державного управління нових елементів та новітніх технологій не повинен відбуватися стихійно та хаотично. Тільки системність та організованість дозволить із необхідним ступенем ефективності запровадити ІКТ до діяльності органів влади України. Але цей процес досі не набув достатньої організованості та необхідної впорядкованості. Часто органи влади запроваджують окремі фрагменти ІКТ виключно з власної ініціативи. Все це відбувається без достатнього наукового забезпечення та теоретичного обґрунтування. Зазначене зумовлює високу актуальність наукових досліджень тематики запровадження ІКТ до діяльності органів влади України.

Ціла плеяда сучасних українських науковців досліджує питання використання ІКТ в органах влади. Серед таких варто назвати І. Агамерзяна, М. Демкову, І. Клименко, П. Клімушина, К. Линьова, А. Серенка, С. Чукут та ін. Проте, ці науковці в своїх дослідженнях зосереджують увагу на теоретичних засадах чи окремих технічних аспектах запровадження електронного урядування та часто оминають сучасні тенденції та важливі події в цій сфері. Все зазначене обумовлює необхідність теоретичного осмислення процесу запровадження ІКТ до діяльності органів влади України.

Першочергово необхідно визначитися щодо способів використання ІКТ в діяльності органів влади. Серед науковців досі немає узгодженого уявлення про типологію ІКТ в публічному управлінні. Дуже часто різні дослідники вкладають різне значення в одні й ті ж самі слова чи використовують різні терміни для позначення тотожних явищ. Домінуючою є тенденція називати все різноманіття використання ІКТ в органах влади ємним терміном «електронне урядування».

Офіційне визначення терміну «електронне урядування» мітиться в Концепції розвитку електронного урядування в Україні, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. №2250: *«форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян»* [1]. Таке визначення дає відповідь на питання «для чого потрібне електронне врядування?», а не «що це таке?». Тому цим терміном називають надзвичайно різні технічні процеси, які відбуваються у надзвичайно різних сферах. Все це змушує визначитися стосовно форм здійснення електронного урядування.

Готовий стандарт вирішення зазначеної проблеми може надати практика діяльності Організації Об'єднаних Націй. Ця найбільша та найвпливовіша міжнародна організація увібрала та узагальнила найкращій світовий досвід публічного управління. Тому практика діяльності ООН цілком може бути стандартом для визначення та осмислення окремих технологічних процесів.

В діяльності ООН склалося вирізнення трьох основних форм використання ІКТ в діяльності органів влади:

1. E-Government – міжорганізаційні зв'язки: координація політики, реалізація політики, здійснення публічної служби (надання адміністративних послуг).

2. E-Administration – внутрішньоорганізаційні зв'язки: розвиток політики, організація діяльності, менеджмент знань.

3. E-Governance – взаємодія між громадянами, урядовими організаціями, чиновниками та політиками: процедури демократії, відкрите урядування, прозорість прийняття рішень [20, с. 54].

Таким чином, електронне урядування *(E-government, электронное правительство)* є використанням інформаційно-комп'ютерних технологій при здійсненні повноважень органів влади для взаємодії з громадянами. Найбільш явним та показовим прикладом електронного урядування є надання адміністративних послуг через мережу Internet. Для символічного вираження такого способу діяльності органу влади використовують формулу «G2B» – Government to Businesses.

Окремо виділяється електронне адміністрування *(E-Administration, электронная администрация)* – внутрішня організація діяльності органу влади на основі інформаційно-комп'ютерних технологій. Найбільш відомим та зрозумілим прикладом такого способу діяльності органу влади є електронний документообіг. Для вираження такого способу діяльності органу влади використовують формулу «G2G» (Government to Governments).

Також виділяється електронне врядування *(E-governance, электронное правление)* – залучення громадян до прийняття управлінських рішень через мережу Internet. Найбільш показовим прикладом є електронні консультації з громадськістю або голосування через Internet на виборах. Для вираження такого способу діяльності органу влади використовують формулу «G2C» (Government to Citizens).

Запропонована ООН класифікація достатньо успішно розкриває три головні сфери використання ІКТ: виконання органом влади своїх повноважень у відносинах з іншими організаціями та фізичними особами («зовнішні» взаємини органу влади), організація діяльності «всередині» органу влади та вплив громадян на діяльність органу влади. В той же час, така класифікація має певні обмеження для свого активно використання в Україні. І справа тут не тільки у складності для сприйняття префіксу «у-» та «в-». Запропонована ООН класифікація не відображає головного («магістрального») напрямку публічного управління: служіння народові, який є єдиним джерелом влади. Для ООН це цілком природно та зрозуміло – запропонований стандарт стосується і монархічних держав, і країн з недостатньо демократичним режимом. Але для України така обережність зовсім не обов'язкова.

Надзвичайно успішним вбачається назвати спосіб взаємодії органів влади з громадянами, для назви якого ООН використовую термін «E-governance», словосполученням «електронна демократія. Такий термін більш повно відображає сутність такого способу використання ІКТ в діяльності органів влади в демократичній державі. Крім того, термін «електронна демократія» теж визначений у нормативно-правовій базі України. Вже згадана Концепція розвитку електронного урядування в Україні визначає електронну демократію як *«використання ІКТ з метою посилення демократичних процесів в умовах існування представницької демократії та створення фундаменту для участі людини та громадянина у прийнятті державних рішень, посилення впливу на формування і реалізацію державної політики, вирішення питань місцевого значення, посилення прозорості та підзвітності органів влади громадянам»* [1].

Таким чином, використання ІКТ в публічному управлінні може здійснюватися в трьох сферах: електронне урядування, електронне адміністрування та електронна демократія. Всю цю різноманіть форм необхідно враховувати при узагальненні практики електронного урядування та визначення перспектив його розвитку.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. №2250 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80

2. Benchmarking E-government: A Global Perspective – Assessing the UN Member States. – New York: UNDPEPA; ASPA, 2002. – 74 p. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan021547.pdf

КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

провідний фахівець деканату факультету менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ

На даний час в ринкових умовах керівники повинні визначати шляхи підвищення ефективності основних напрямів діяльності. Одним з основних чинників при цьому є організаційно-функціональна структура управління, яку можна назвати провідною складовою організаційної структури органу влади, тому що вона поєднує технічну, економічну та соціальну сторону діяльності, регламентує внутрішні та зовнішні зв'язки. Від результативності її функціонування залежать стан і розвиток усіх інших складових, тобто організаційно-функціональний розвиток в цілому.

Однак аналіз управлінської науки показує, що в нинішньому вигляді теоретична база даної проблеми не дозволяє вирішити більшість зазначених завдань і вимагає розвитку наявних та пошуку нових підходів, методів і форм управління. Розвиток ринкових відносин в країні і зміна організаційно-економічного механізму господарювання зумовили зміну оцінки значущості тих чи інших цілей управління та важливості кінцевих результатів виробничої діяльності. З'явився коло нових управлінських завдань, що вимагають для свого рішення відступу від традиційних і сформованих за попередні десятиліття підходів. Типові штатні переліки, нормативи чисельності працівників та інші норми і нормативи, на основі яких формуються організаційно-функціональна структура управління, а також методи проектування організаційних

структур, часто не відповідають сучасним економічним умовам, подань та змісту управлінської діяльності. Тим не менш, вони як і раніше використовуються в практичній діяльності організацій. Тому все це значно змінило зміст і наповнення управлінської діяльності, розуміння й осмислення теоретичної частині здійснення управлінської діяльності [4].

Структура управління повинна забезпечувати єдність стійких зв'язків між її складовими і надійне функціонування системи в цілому. Розумно створена структура системи управління в значній мірі визначає її ефективність, тому що забезпечує стійкість зв'язків між безліччю складових компонентів об'єкта управління і забезпечує цілісність системи. Вона пов'язує окремі елементи системи в єдине ціле, істотно впливає на форми і організацію планування, оперативного управління, способи організації робіт та їх координацію, дає можливість виміряти та порівняти результати діяльності кожної ланки системи [2].

Організаційна структура – це головний інструмент управління, що регламентує склад, величину, розміщення, профіль діяльності, відповідальність, підпорядкованість підрозділів для виконання всіх цільових функцій, зафіксованих у статуті організації. З іншого боку у рамках організаційної структури управління протікає весь управлінський процес, у якому беруть участь управлінці всіх рівнів, категорій і професійної спеціалізації. Структуру можна порівняти з каркасом будинку управлінської системи, побудованим для того, щоб усі процеси, що протікають у ній, здійснювалися вчасно і якісно [3].

Поняття організаційно-функціонального управління можна визначити також як форму поділу і кооперації управлінської діяльності, у рамках якої здійснюється процес управління по відповідним функціям, що спрямовані на рішення поставлених задач і досягнення намічених цілей. З цих позицій структура управління представляється у виді системи оптимального розподілу функціональних обов'язків, прав і відповідальності, порядку і форм взаємодії між органами управління, які входять до її складу і працюючими в них людьми. В залежності від організаційно-функціональної структури системи управління окремі функції можуть виконувати один або декілька виконавців або підрозділів підприємства. У той же час кожен виконавець і кожен підрозділ в свою чергу можуть виконувати декілька функцій.

Організаційно-функціональна структура становить сукупність вертикальних і горизонтальних зв'язків, що забезпечують упорядкованість, координацію та регулювання діяльності організації з досягнення її цілей. Основою такої структури є відносини ієрархічної співпідпорядкованості. Вони, у свою чергу, впливають на організаційно-управлінські відносини безпосередньої взаємодії, як на вертикальні - між вищими і нижчестоящими ланками управління, так і на горизонтальні [1].

Таким чином, розглядаючи особливості організаційно-функціональної структури управління, необхідно враховувати два основних аспекти. Перший полягає в тому, що у вирішальній мірі організаційно-функціональна структура управління залежить від характеристик керованого об'єкта: виду діяльності, рівня застосовуваної техніки і технології, форм організації та стимулювання праці. Другий аспект полягає в тому, що при розгляді організаційної структури управління поряд з формальною структурою будь-яка організація має і неформальну структуру - систему міжособистісних і між групових зв'язків і взаємодій, не закріплених у відповідних документах, але надають великий вплив на поведінку людей.

Список використаних джерел.

1. Бобровська О. Концептуальна модель побудови організаційної структури органів місцевої влади / Олена Бобровська // Актуал. пробл. держ. упр.: зб. наук. пр. / редкол.: С.М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 2(28). – С.254-263.
2. Малиновський В.Я. Побудова організаційних структур державного управління сучасної демократичної держави // Вісник УАДУ. - 2000. - № 4. - С. 280-288.
3. Мельник И.В. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні. - К.: Вентурі, 2010. - 437с.
4. Реформування державного управління в Україні: Проблеми і перспективи / За заг. ред. В. В. Цвєткова. - К. : Оріони, 2008. - 362 с.

КРАВЕЦЬ ГАННА ВАСИЛІВНА

старший викладач кафедри економіки і моделювання ринкових відносин
Інституту інноваційної та післядипломної освіти
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, к.політ.н.

ЕЛЕКТРОННИЙ ШПІОНАЖ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Електронний шпіонаж, Інтернет-шпіонаж, кібершпіонаж - новітні види збору інформації, в основі яких лежать інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують процесам спостереження та стеження всюдисущість і повсюдність.

Ступінь насиченості суспільства електронними пристроями та їх ефективність такі, що під контролем опиняються навіть стаціонарні предмети та предмети, які пересуваються у просторі, більшість подій, що відбуваються.

Вони дозволяють точно фіксувати об'єкти та процеси, в реальному режимі часу передавати про них дані, класифікувати, обробляти інформацію та надавати її в потрібний час і в будь-яке місце для прийняття рішень, накопичувати, аналізувати та синтезувати величезні масиви даних, виділяти все цінне, що в них міститься, і зберігати стільки часу, скільки необхідно. За масштабами цей вид шпіонажу вже набагато перевершив особистісний канал отримання інформації, що домінував до недавнього часу [1, с. 64].

Шпіонаж завжди супроводжував державну діяльність. Ясно, що знання особливостей іншої держави дозволяє вибудовувати по відношенню до неї будь-яку політику та здійснювати відповідні дії. Крадіжка та витік конфіденційної інформації через мережу існують у всіх країнах світу, оскільки їх технології в принципі добре відомі.

Слід зазначити, що на даний час закони окремих держав щодо електронного шпіонажу серйозно різняться та погано сумісні. Наприклад, у Норвегії, Сінгапурі, Словаччині, Філіппінах, Південній Кореї, Україні криміналом вважається лише несанкціонований доступ у захищені комп'ютерні системи, зараження вірусами, протиправне використання комп'ютерних систем й інформації. У Данії, Швеції, Швейцарії, Франції, Японії до комп'ютерних злочинів віднесені дії, які заподіюють шкоду чужому майну, включаючи електронні дані. Нарешті, у США, Великобританії, ФРН, Нідерландах кримінальними вважаються дії, пов'язані не тільки з майновим збитком і загрозою національній безпеці, але й з порушенням прав особистості.

Для зниження рівня розвитку електронного шпіонажу потрібна розробка безлічі заходів, починаючи з прийняття адекватного законодавства та закінчуючи рішенням суто технологічних питань. Головне ж завдання полягає в тому, щоб на міжнародному рівні, наприклад, в рамках ООН, розробити комплексну програму, що включатиме в себе всі можливі форми та методи боротьби з електронним шпіонажем - юридичні, програмні, технологічні, організаційні, економічні, політичні і т.д. Ці дії матимуть успіх лише в тому випадку, якщо будуть спиратися на систему постійного моніторингу електронного шпіонажу на загальнопланетарному та національному рівнях.

Список використаних джерел.

1. Еляков А. Электронный шпионаж / А. Еляков // Международная экономика и международные отношения. – 2012. - № 8. – С.62-68.

КУЛАК НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

здобувач Академії муніципального управління (м. Київ)

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ СПОСОБІВ ТОРГІВЛІ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Процес реформування економіки країн, що розвиваються та інтеграції їх національних ринків в міжнародну економічну систему вимагає впровадження в діяльність, як державних органів, так і господарюючих суб'єктів сучасних інформаційних технологій. В якості ключових напрямків для вирішення цих питань є послідовний розвиток інфраструктури електронного ведення бізнесу, та електронізація державного управління як основ формування нової цифрової економіки країни. На сьогоднішній день правова база електронної комерції, а значить, і «правила гри» в даному сегменті економіки ринків деяких країн СНД лише формуються, точніше, знаходяться на стадії зародження і вибору правової концепції регулювання та взаємодії учасників електронного сегмента економіки. Розвинуті країна вже дано використовують електронні форми торгівлі, в тому числі активно цю систему експлуатують у державній сфері закупівель.

В країнах СНД сьогодні спостерігається дисбаланс між зростаючими вимогами ринку та реальним станом інформаційної інфраструктури, нездатною підтримувати торговельні та платіжні операції агентів. Недостатня ємність внутрішнього ринку диктує необхідність виходу товаровиробників на зовнішні ринки, що цілком може бути забезпечене розвиненою торгово-інформаційною системою. Крім того, необхідно розвиток нових підходів в організації взаємодії між державними органами та приватним сектором в плані моніторингу і контролю, можливість яких зростає при створенні торгово-інформаційної системи як в країні в цілому, так і в окремих її регіонах. На думку автора розвиток електронних торговельних систем відкриває можливості освоєння додаткових ринків збуту та закупівлі продукції без додаткових затрат, збільшення зростання товарообігу. У цьому зв'язку однією з вельми актуальних завдань економічної науки є дослідження та систематизація окремих аспектів застосування інформаційних технологій у торгівлі та розробка ефективної організаційної моделі електронних торгів. Міжнародна практика показує, що розвиток електронних способів торгівлі дає позитивні результати не тільки в сфері комерційної діяльності на внутрішньому ринку країни, але і на транснаціональному рівні, що значною мірою зумовлює розвиток національної економіки. Таким чином актуальним є дослідження та використання практичного досвіду, який мають розвинуті держави.

В даний час в усьому світі активно розвивається електронна комерція, причому як економічний інструмент здійснення її процесів, як правило, виступає глобальна комп'ютерна мережа Інтернет. Історично, економічно значущі процеси стали переводитися в електронну форму ще до появи та розвитку мережі. В першу чергу, в процесі вдосконалення економічних моделей і автоматизації людської праці перехід до електронних засобів і технологій ведення бізнесу почався в тих областях економіки, в яких швидкість і точність збору, обробки і передачі інформації є основними факторами підприємницького успіху. Тому спочатку комп'ютеризація торкнулася фінансово-банківської сфери. Але тільки з розвитком глобальної мережі до певного рівня стало можливо розглядати економічні процеси, що протікають в електронній формі, в якості окремого виду економічної діяльності. У 1991 році Європейська лабораторія практичної фізики - Січи (Швейцарія) оголосила про створення Всесвітньої павутини WWW (World Wide Web). Період, починаючи з 1995 року, стає часом бурхливого розвитку мережі Інтернет, в першу чергу технологій комерційної спрямованості. Сьогодні фахівці називають його ерою глобальної комерціалізації мережі Інтернет. З цього моменту активно починається використання всесвітньої мережі як інструмент економічної взаємодії. Поступово Інтернет став перетворюватися із засобу листування та обміну файлами в комунікаційне середовище, яка, в свою чергу, ідеально підходила для комерційних процесів.

Очевидно, що становлення інфраструктури електронного ведення бізнесу є наслідком розвитку потреб у ньому. Якщо спочатку перенос частини бізнес-процесів був обумовлений необхідністю спрощення окремих видів операцій, то появу останнім часом електронних товарів і послуг викликало необхідність в розробці необхідної інфраструктури для

успішної торгівлі, і, найголовніше, оплати торговельних операцій. При цьому зростання потреб одних учасників системи неминуче викликають зростання потреб їх контрагентів.

Інтерес для продавців полягає у: розширенні ринку споживачів продукції; можливість залучення та обслуговування середніх і дрібних покупців без збільшення витрат на дане обслуговування; скорочення витрат на узгодження з покупцями умов продажу; формування більш точної і конкурентної ринкової інформації; постійне оновлення інформації про попит та пропозицію, ринкових показниках, тенденції та аналіз; гарантії по укладених операціях в обсязі гарантійних сум учасників.

Перевагами для покупця будуть: скорочення фінансових і тимчасових витрат на встановлення відносин з новими постачальниками і взаємодія з існуючими; відкриття нових каналів закупівлі продукції; зниження витрат на взаєморозрахунки між контрагентами; гарантії торгово-інформаційної системи по укладених операціях в обсязі гарантійних сум учасників; скорочення витрат на узгодження з продавцями умов закупівель.

Перевагами для держави будуть: прозорість угод, виведення частини бізнесу з «тіньового сектора»; зростання податкових надходжень, за рахунок розширення оподатковуваної бази; створення нових робочих місць; здешевлення моніторингу національних ринків.

Таким чином автор виділяє наступні переваги формування електронних торговельних систем, які дозволяють підвищити ефективність бізнес-процесів багатьох підприємств: підвищення оперативності в придбанні сировини і реалізації продукції за прийнятними цінами, як наслідок, це зниження рівня складських запасів та отримання додаткових обігових коштів. Додатково до цього можна розглядати економію операційних витрат, полегшення управління компанією, розширення ринку і отримання нових клієнті; створення стимулу для подальшого розвитку виробництва, так як координація кооперування дозволить збільшити число угод за цінами, вигідними виробнику (оскільки інформованість стане визначальним фактором укладення угод), що в свою чергу призведе до збільшення оподатковуваної бази і створить умови для зростання надходжень до державного бюджету; зниження операційних витрат і оптимізація бізнес-процесів для учасників ринку; скорочення часу на обробку замовлень, на виведення товарів на ринок; доступ до пропозицій в режимі реального часу; ліквідація застарілих товарів і надлишків продукції; взаємодія з партнерами та отримання більш повної інформації про ринок; Концентрація галузевого досвіду, стандартизація; рівні можливості для невеликих організацій: доступ на більш широкий - в перспективі глобальний - ринок.

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ МІСТ УКРАЇНИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) не являються прямим елементом електронного урядування, адже не надають можливості отримання послуг безпосередньо в електронному вигляді, разом з тим, вони передбачають застосування певних електронних інструментів, що спрощують доступ до адміністративних послуг (інформаційні термінали самообслуговування, система електронної черги тощо), окрім того, ЦНАП являються надзвичайно важливим інструментом, який дозволяє змінити систему взаємовідносин між владою та громадою в процесі отримання публічних послуг, коли органи місцевого самоврядування функціонують в першу чергу, як «сервісні органи», з метою надання якісних публічних послуг у форматі, зручному для громадян та бізнесу. Саме від того на скільки ефективно буде налагоджена сьогодні діяльність ЦНАП залежить як швидко та якісно міста зможуть перейти до надання публічних послуг в електронному форматі в найближчому майбутньому.

В ході проведення дослідження окремих аспектів організації діяльності Центрів надання адміністративних послуг вдалося проаналізувати всі 100 ЦНАПів. Загалом до даної категорії увійшло 11 показників, максимально можливий бал при цьому становив 13 (таблиця 1.).

Таблиця 1.

Характеристика окремих показників організації діяльності ЦНАП міст України

Показники організації діяльності Центрів надання адміністративних послуг	Кількість ЦНАП, де інструмент:	
	відсутній	наявний
Наявність рецепції	47	53
Наявність інформаційних електронних терміналів самообслуговування	75	25
Наявність системи електронної черги	78	22
Наявність облаштованих місць очікування черги	11	89
Наявність облаштованого місця для заповнення документів	6	94
Наявність стендів з інформацією, зразками заяв тощо	6	94

Створення умов для людей з обмеженими фізичними можливостями (наявність пандусів, пристосованих інформаційних терміналів, стендів)	20	80
Надання в приміщенні офісу «супутніх» послуг (ксерокопія, банківські послуги тощо)	61	39
Наявність механізмів отримання думки споживачів (книги відгуків, скриньки для пропозицій, опитування на виході тощо)	8	92
Можливість попереднього запису на відвідування ЦНАП?	86	14

На основі проведеного аналізу було сформовано наступні висновки.

В кожному, зі 100 найбільших міст України створений та працює Центр надання адміністративних послуг. Найперший ЦНАП в Україні було створено у м. Вінниці у 2008 році. У 2010 році дану ініціативу підтримало місто Івано-Франківськ, у 2011 – відразу у 8-ми містах були створені ЦНАПи – у Києві, Луганську, Кіровограді, Конотопі, Новомосковську, Новоград-Волинському, Ровеньках, Жовтих Водах, Охтирці. Ще 19 міст перейшли до нового формату надання публічних послуг у 2012 році, найбільше, 59 ЦНАПів було створено в 2013 році, решта, 11 Центрів розпочали свою роботу на початку 2014 року

За результатами оцінювання найкращими виявилися відразу 3 ЦНАПи: Вінницької міської ради, Черкаської міської ради та Івано-Франківської міської ради – вони отримали максимально можливий бал – 13. Лише на один бал менше одержали такі міста, як Київ, Харків, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Луганськ, Чернігів, Горлівка, Кіровоград, Луцьк, Нововолинськ – їх Центри отримали по 12 з 13-ти можливих балів. ЦНАП Миколаївської міської ради одноосібно зайняв трете місце та отримав 11 балів.

Найгірші показники мають ЦНАПи Алчевської, Єнакіївської, Краснолучанської, Новомосковської, Дружківської міських рад - вони отримали від 2 до 3 балів.

Майже половина – 48 міст отримали менше половини від максимально можливого балу.

Надзвичайно важливо, щоб отримання послуги в ЦНАПі було зрозумілим та зручним для всіх груп населення, в тому числі, для людей з обмеженими фізичними можливостями. Дослідження показало, що п’ята частина ЦНАПів не забезпечена жодними умовами, для людей з обмеженими фізичними можливостями, 61% ЦНАПів обладнані пандусами, в 19% - окрім пандусів створені також інші умови.

з особливими потребами та надають таким чином необхідні послуги.

Супутні послуги надаються в 39 ЦНАПах, при цьому часто в Центрах надається відразу декілька супутніх послуг, так найбільш поширені серед них – ксерокопіювання – у 23-ти ЦНАПах та банківські послуги – в 11 Центрах, у 6-ти ЦНАП наявний безкоштовний доступ до wi-fi, в 5-ти містах надаються послуги з продажу канцтоварів. Про наявність дитячої кімнати повідомили представники 2-х міст – Івано-Франківська та Вінниці, окрім того в ЦНАПах цих двох міст встановлено безкоштовні кулери з водою.

Важливо, що 92% Центрів використовують різноманітні механізми для встановлення зворотнього зв’язку, отримання думки користувачів щодо якості адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП.

При цьому найчастіше використовується такі інструменти, як скринька скарг та пропозицій (51 ЦНАП) та книга відгуків (39 ЦНАП). Анкетування відвідувачів Центру на паперових носіях періодично проводиться у 14-ти ЦНАП - міст Луганськ, Чернівці, Білгород-Дністровський, Івано-Франківськ, Єнакієве, Кіровоград, Житомир, Бердянськ, Бориспіль, Ізюм, Новоград-Волинський, Прилуки, Кіровоград, Тернопіль. Такий інструмент, як електронна анкета, що розміщується на офіційному веб-сайті міської ради з метою проведення оцінки діяльності ЦНАП застосовується в 12-ти містах: Дніпропетровськ, Львів, Чернівці, Суми, Луганськ, Кіровоград, Бориспіль, Київ, Новоград-Волинський, Прилуки, Кіровоград, Тернопіль.

Можливість попереднього запису на відвідування Центру є тільки у 14 ЦНАПів, тоді як 86 Центрів цієї функції не передбачають. Слід зазначити, що питання можливості попереднього запису в ЦНАП було досліджено із застосуванням технології «Таємного клієнта» – здійснювався телефонний дзвінок в ЦНАП і «таємний клієнт» запитував про можливість попереднього запису до Центру. При цьому абсолютна більшість міст, в яких така функція відсутня, зазначали, що в цьому просто немає потреби - у них зручний графік роботи та відсутні черги. З 14 Центрів, де можливість попереднього запису все ж існує, лише в 5-ти містах вона може бути реалізована через електронні засоби (на сайті міської ради), Центри інших міст здійснюють попередній запис лише в телефонному режимі.

Результати оцінки діяльності Центрів надання адміністративних послуг дали змогу сформувати рейтинг міст за даним критерієм, окрім того, за результатами дослідження будуть розроблені публічні рекомендації щодо удосконалення роботи ЦНАП в містах України з метою полегшення доступу громадян до публічних послуг та підвищення готовності органів місцевого самоврядування до надання адміністративних послуг в електронному форматі.

Список використаних джерел.

1. 100 міст – крок вперед. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування, як основи надання адміністративних послуг в електронному вигляді [Електронний ресурс] ; за. заг. ред. І. С. Куспляк, А. О. Серенок. – Вінниця : ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2014. – 86 с.

ЛАНТІНОВА АНАСТАСІЯ ВАСИЛІВНА

головний спеціаліст сектору дистанційного навчання
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ МЕТОДІВ АВТЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧА ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ

В Україні, відповідно до закону «Про вищу освіту», дистанційна освіта одержала статус самостійної форми навчання, Міністерством освіти і науки затверджене Положення про дистанційне навчання [1;4]. Разом з тим, для того щоб дистанційна освіта могла конкурувати з традиційними формами навчання, потрібно забезпечити її інформаційну безпеку, основними задачами якої є збереження таких властивостей інформації, як доступність, конфіденційність, цілісність та юридична значимість. Забезпечення останньої з перелічених властивіостей можливе за рахунок використання сертифікованих засобів захисту інформації, розроблених організаціями-ліцензіатами, тобто підприємствами, що мають право на створення засобів захисту інформації. Не менш важливе значення має також вирішення питання достовірності інформації, що передається. Водночас конфіденційність великої ролі не відіграє, оскільки інформація, яка використовується для навчання, не є секретною.

Так як у дистанційному навчанні існує більше можливостей для фальсифікацій, ніж у традиційній очній формі навчання, то основною задачею інформаційної безпеки дистанційної освіти є завдання грамотної побудови системи ідентифікації та автентифікації особи користувача [5].

Існуючі методи автентифікації можна класифікувати таким чином:

- автентифікація за іменем та паролем;
- використання системи одноразових паролів;
- автентифікація з допомогою використання цифрових сертифікатів;
- біометрична автентифікація.

Автентифікація студента – перевірка приналежності суб'єкту доступу пред'явленого ним ідентифікатора; підтвердження автентичності особи. Вона може базуватися на традиційних парольних механізмах, які можуть бути легко реалізовані програмними методами. Одне з можливих удосконалень – використовувати автентифікацію на основі місця розташування за допомогою постійної IP-адреси або послуги зворотного дзвінку, коли студенти підключаються до навчальної системи. Але ця стратегія має недоліки, наприклад, віддалений студент змушений завжди підключатися до освітньої системи з одного і того ж місця, що порушує принцип мобільності дистанційної освіти. Парольна автентифікація є найбільш поширеним простим і звичним методом.

У цьому випадку при введенні суб'єктом свого пароля підсистема автентифікації порівнює його з паролем, що зберігаються в базі еталонних даних в зашифрованому вигляді. У разі збігу паролів підсистема дозволяє доступ до ресурсів системи.

Парольні методи автентифікації за ступенем змінності паролів діляться на:

- методи, що використовують постійні паролі (багаторазового використання);
- методи, що використовують одноразові паролі (динамічно змінюються) [2].

Введення паролю, як правило, виконують з клавіатури або сенсорнимекраном. У більшості випадків ідентифікаційна автентифікація відбувається за допомогою унікальних предметів, які забезпечують більш надійний захист, ніж парольна автентифікація. Ці предмети умовно поділяють на дві групи:

- пасивні предмети, які містять автентифікаційну інформацію (наприклад, якийсь випадково згенерований пароль) і передають її в модуль автентифікації за вимогою. При цьому, ця інформація може зберігатися в предметі у відкритому (приклади: магнітні карти, смарт-карти з відкритою пам'яттю, електронні таблетки Touch Memory) і в захищеному вигляді (смарт- картки з захищеною пам'яттю, USB-токени);
- активні предмети, які володіють достатніми обчислювальними ресурсами і беруть активну участь в процесі автентифікації (приклади: мікропроцесорні смарт-карти і USB-токени) [3].

Їх основна перевага полягає у безпечному зберіганні та обробці секретної інформації – ключова конфеденційна інформація зберігається тільки на смарт-карті і ніде більше. Основний недолік смарт-карт перед парольною системою – це збільшення вартості.

Бажано, щоб механізми автентифікації були однакові для всіх модулів дистанційної освітньої системи, з метою простоти використання системи для студента. Після успішного підключення до системи, доступ до інформації повинен бути проконтрольований за допомогою електронних сертифікатів, які підтверджують проходження студентом певного етапу навчання і можливість переходу до наступного. Ці засоби повинні використовуватися як додаток до вже існуючих засобів контролю доступу, що надаються операційною системою.

Система виявлення вторгнення може представляти із себе систему моніторингу в режимі реального часу, яка порівнює поведінку авторизованого користувача з минулими записами його поведінки для визначення автентичності користувача. Такі записи можуть складатися з ряду факторів, серед яких час підключення до системи, використання різних сервісів і дані, до яких запитаний доступ. Цей підхід повністю реалізований програмними засобами і не вимагає додаткових витрат. Недоліками його є можливість відмови від авторизації легального користувача, а також невдоволення користувачів тим, що їх дії докладно записуються.

З вище сказаного, можна зробити висновок, що реалізація захисту інформації систем дистанційного навчання породжує безліч вимог, які повинні бути проаналізовані та задоволені. Надання необхідного рівня безпеки та конфіденційності є необхідною умовою для нормального функціонування і подальшого розвитку систем дистанційної освіти.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2984-14

2. Литвин В.В. Аналіз методів автентифікації в інформаційних системах // Математические машины и системы, №3., 2012.- С.88-92
3. Охота Д.Б. Технології комп'ютерної безпеки / Д.Б. Охота. Монографія. – Рівне: МЕГУ, 2011. – 97 с.
4. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0464-04.
5. Шадхін В.Ю. Криптографічні засоби захисту інформації в автоматизованих системах дистанційного навчання // В.Ю. Шадхін, Е.В. Фауре, О.В. Костомаров // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 1. – С. 126-130.

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Конкурентна боротьба між ВНЗ останнім часом значно посилилась. Пряма реклама, візити викладачів в школи, дні відкритих дверей та інші традиційні методи реклами втрачають свою ефективність. Щоб досягнути успіху, ВНЗ має комбінувати різні способи реклами. Треба мати на увазі, що кількість читачів печатних ЗМІ постійно падає, тоді як кількість користувачів Інтернет невпинно зростає. За останніми даними [2] аудиторія українського Інтернету наближається до 17,5 мільйонів, при цьому 31% - це молодь від 14 до 24 років. Цілком логічно, що ВНЗ нарощують свою присутність в Інтернеті. Для цього є як мінімум чотири напрямки діяльності:

- сайт ВНЗ;
- організація рекламних кампаній в Інтернет просторі;
- розміщення різної інформації на галузевих порталах;
- робота в рамках соціальних мереж.

На даний час майже всі ВНЗ мають власні веб-сайти які стали основним інструментом інформування ВНЗ про свою діяльність. На жаль, далеко не завжди сайт ВНЗ ефективно вирішує поставлені завдання. Бажано ширше переймати зарубіжний досвід, де більшість ВНЗ мають не просто сайти, а інформаційні портали, які забезпечують підтримку процесу навчання. Серед основних завдань такого порталу можна виділити наступні:

- доступ до учбово-методичних матеріалів;
- забезпечення комунікацій між різними сторонами учбового процесу;
- організація доступу до споріднених інтернет-ресурсів;
- інформаційна підтримка працевлаштування випускників та подальший зв'язок з ними;
- залучення абітурієнтів.

Останнім часом все більшої популярності набуває спілкування в соціальних мережах і ВНЗ не повинен залишатися осторонь. В Україні 60% користувачів заходять в Інтернет виключно заради спілкування в соціальних мережах [3]. Згідно з результатами дослідження компанії «Яндекс» [4] кількість українських аккаунтів в соціальних мережах «ВКонтакте», «Одноклассники», Facebook та Twitter наблизилось до 40 мільйонів. Найбільш популярною в Україні є мережа «ВКонтакте» - більш 27 мільйонів аккаунтів, на другому місці «Одноклассники» - 11 млн., Facebook – 3,2 млн., Twitter – 0,5 млн. Слід зауважити, що «ВКонтакте» позиціонується як молодіжна мережа, де більше 50% користувачів віком до 25 років.

Результати соціологічних досліджень серед абітурієнтів свідчать про все зростаюче значення реклами в соціальних мережах. За деякими даними [1] більше 70% абітурієнтів вважають найбільш важливою рекламу ВНЗ саме в соціальній мережі і лише близько 17% обрали рекламу в печатних ЗМІ.

Все більше ВНЗ розуміють важливість присутністі в соціальних мережах. Це дозволяє вирішити цілу низку завдань:

- збільшити трафік сайта ВНЗ;
- посилити присутність бренду ВНЗ в соціальних мережах;
- покращити імідж ВНЗ та ін.

Але соціальні мережи – це передусім інструмент спілкування, неприхована реклама може нанести більше шкоди, чим користі. Для того, щоб рекламна кампанія ВНЗ в соціальній мережі була ефективною, необхідно враховувати певні правила, деяки з них перераховані нижче..

Вибір соціальної мережі повинен відповідати запитам цільової аудиторії. Має сенс використовувати можливості кількох соціальних мереж в рамках однієї рекламної кампанії, намагаючись отримати максимально релевантну поставленим завданням аудиторію в кожній з них.

Доцільно звертатися окремо до кожного сегмента цільової аудиторії. Для різних сегментів цільової аудиторії зовсім різна інформація буде важлива і цікава. Так, абітурієнту і його батькам один і той же ВНЗ або спеціальність будуть цікаві з різних точок зору, тому й інформація повинна подаватися по-різному. Крім цього, необхідно враховувати, що, наприклад «ВКонтакте» більше розрахований на молодіжну аудиторію, а для батьків абітурієнтів краще підходить спілкування на Facebook.

Контент в соціальних мережах відіграє вирішальну роль. Його оновлення повинно бути частим і послідовним, контент має бути різноманітним та привертати увагу.. Але кількість постів не повинно бути надмірним, рекомендується розміщувати 1-2 поста в день.

Всі елементи дизайну повинні відображати корпоративну культуру ВНЗ.

Для того щоб підвищити ефективність рекламної кампанії, необхідно звужувати цільову аудиторію. Геотаргетинг дозволяє вибрати регіони, в яких буде показуватися оголошення.

Використання демографічного націлення обов'язково для більшості рекламних кампаній. Наприклад, оголошення про набір до магістратури можна зорієнтувати не тільки за віком, але і по навчальному закладу та року його закінчення.

Таргетування по приналежності до тих чи інших груп однаково корисно для просування програм як бакалаврату, так і додаткової освіти. Цільова аудиторія програм бакалаврату та магістратури дуже активна в соціальних мережах. Доцільним може бути показ оголошення тим, хто перебуває у групах, присвячених підготовці до ЗНО та вступу до вузу, а також в групах абітурієнтів конкретних вузів. Потенційні магістранти також нерідко присутні в групах своїх нинішніх вузів. Також у кожній соціальній мережі існує чимало груп, присвячених професійним тематикам.

Щоб привернути до себе увагу і отримати максимально релевантну аудиторію .необхідно писати про свої конкурентні переваги

В соціальних мережах потрібна постійна присутність, необхідно підтримувати діалог, обов'язково відповідати на коментарі.

Недоречно давати посилання на власний сайт або окремі сторінки на ньому, бо це виводить користувачів із спільноти.

Дуже важливо, що ВНЗ може вести рекламну кампанію в соціальних мережах власними силами, залучаючи для цього студентів, але не стихійно, потрібно знання основ SMM і координація дій.

Серед основних проблем при впровадженні соціальних мереж в організацію освітнього процесу слід назвати залучення учасників в мережу, стимулювання спілкування, створення атмосфери довіри, мотивація викладачів і невисокий рівень ІТ-компетенцій учасників.

Список використаних джерел.

1. Натесова А. В., Маркетинговые исследования факторов и мотивов пользовательского выбора на рынке образовательных услуг, «Науковедение», вып. 2, март-апрель 2014, ст. 11
2. Интернет аудитория Украины[Електронний ресурс]. Режим доступа: http://blog.netpeak.ua/internet-auditoriya-ukrainy-statistika-2012-2013-i-prognoz-na-2014-god/
3. Статистика интернет аудитории Украины [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://gendolf.info/uanet-2013/
4. Украинцы в социальных сетях: масштабное исследование Яндекса [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://ain.ua/2014/08/21/537620

МОЛЧАНОВ ДАНИЛО СЕРГІЙОВИЧ

заступник директора комунального підприємства «Обласний інформаційно-аналітичний центр»

ТИНДЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

директор комунального підприємства «Обласний інформаційно-аналітичний центр»

ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Інформатизація в Одеській області здійснюється з 1999 року на основі затверджених регіональних програм інформатизації (РПІ), які визначали основні напрямки розвитку регіону в галузі запровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій. До основних завдань програм в різні часи входили заходи з комп'ютерізації, легалізації програмного забезпечення, створення інформаційно-аналітичних систем тощо.

Починаючи з 2011 року, РПІ Одеської області «Інформаційна Одещина» (2011-2013) [1] та «Електронна Одещина» («е-Одещина», «e-Odesa region») (2014-2016) [2] визначені в якості головних напрямків розвитку регіону системи електронного документообігу та відеоконференцій, повноцінна міжвідомча електронна взаємодія органів влади різних рівнів та галузей, єдина концептуальна платформа е-урядування, IP-телефонія, захист інформації та надання послуг у електронному вигляді. РПІ Одеської області на 2014-2016 роки закладає основу для розбудови електронного регіону.

Розробка електронних сервісів для впровадження ефективних механізмів надання адміністративних послуг населенню та суб'єктам господарювання та повноцінна міжвідомча електронна взаємодія органів публічного управління є найбільш перспективними напрямками розвитку е-регіону. На рис. 1 наведені основні шляхи розвитку електронних сервісів в Одеському регіоні.

Рис.1. Шляхи розвитку електронних сервісів в Одеській області.

На даний час органи публічного управління Одеської області надають більше 140 послуг а кількість установ, що надають послуги перевищує 50. В області діє 7 міських центрів надання послуг та 19 районних центрів. У 2014 році установами надано 22848 послуг.

На рис. 2 наведена схема надання послуг, яка діє сьогодні. Заявник особисто звертається до центру надання адміністративних послуг (ЦНАП) (принцип «єдиного вікна»). Взаємодія між органами публічного управління, які задіяні в процесі надання послуги, здійснюється за допомогою систем електронного документообігу (СЕДО).

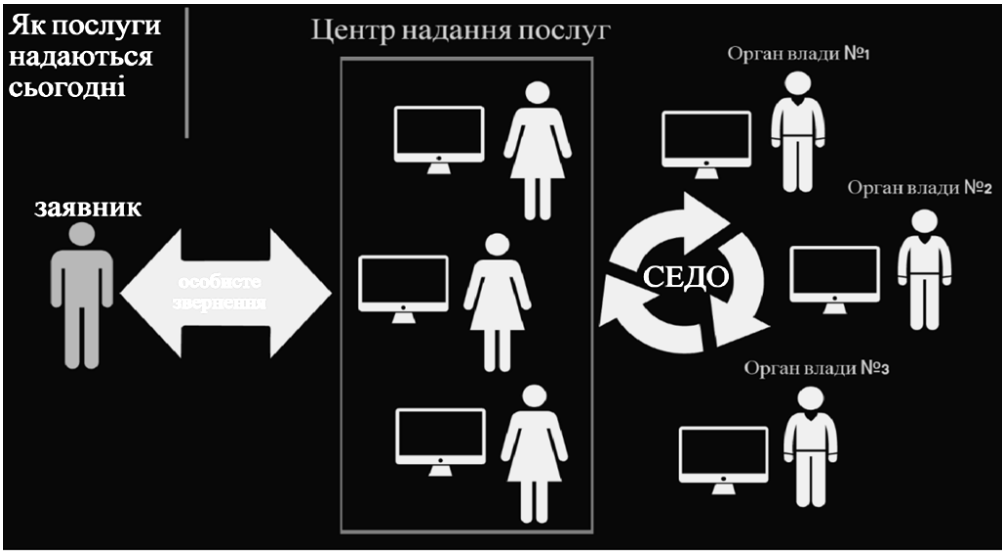

Рис. 2. Діюча схема надання адміністративних послуг населенню та суб'єктам господарювання.

На прикінці 2014 року розпочне функціонувати регіональний портал послуг (http://cnap.odessa.gov.ua) (рис. 3), який надає можливість заявнику замовити послугу в режимі он-лайн без відвідування центра надання послуг. У цьому

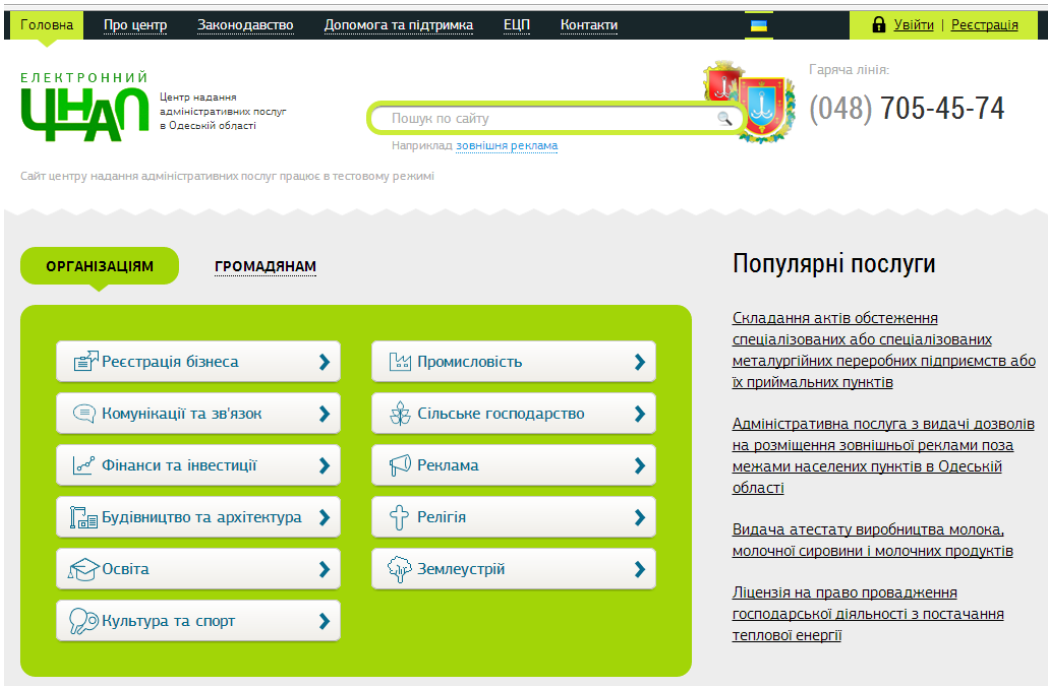

випадку заявник повинен мати електронний цифровий підпис для його аутендифікації (рис. 4).

Рис. 3. Інтерфейс головної сторінки регіонального порталу надання послуг.

Рис. 4. Схема надання послуг за допомогою регіонального порталу.

В основі взаємодії органів публічного управління при наданні послуг у електронного вигляді лежить система обробки замовлень (СОЗ), яка розглядається як надбудова СЕДО для реалізації реального механізму електронної взаємодії органів публічного управління. У 2015 році заплановано підключення до регіонального порталу місцевих та районних ЦНАП.

З метою підключення національних інформаційних ресурсів до системи надання послуг у електронному вигляді заплановано підключення усіх учасників процесу за технологією інформаційної шини з підтримки єдиної системи авторизації (рис. 5).

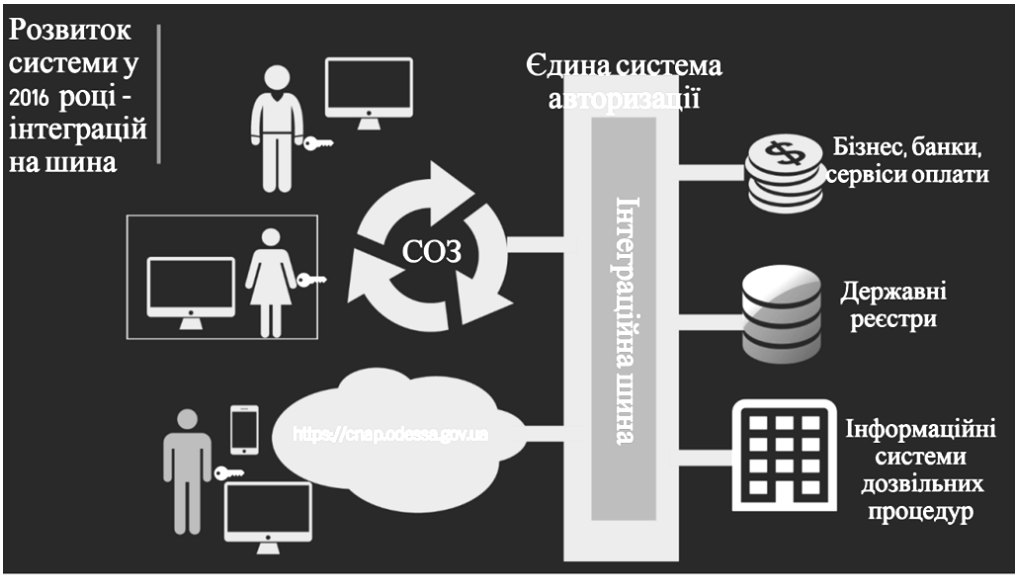

Рис. 5. Схема підключення ЦНАП за технологією інформаційної шини.

Список використаних джерел.

1. Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2011-2013 роки («Інформаційна Одещина»). – 35 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу http://iac.odessa.gov.ua/filemanager/download/96

2. Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2014-2016 роки «Електронна Одещина» («е-Одещина», «e-Odesa region»). – 31 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу http://iac.odessa.gov.ua/filemanager/download/97

НІКОЛАЄВА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

аспірант кафедри політичних наук
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

РОЛЬ ЗМІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ БОЛГАРІЇ

Основним посередником у суспільно-політичних змінах є засоби масової інформації (ЗМІ). Вони стали своєрідним соціальним інструментом синхронізації і, у відомому сенсі, провідником громадської думки. ЗМІ займають особливе місце в структурі сучасного суспільства, стоять в центрі майже всіх подій, які відбуваються в країні та світі. Вони є невід'ємною складовою частиною політичного життя країни. Політика більшою мірою, ніж інші види суспільної діяльності, потребує спеціальних механізмах, які здійснюють інформаційні обміни у встановленні і підтримці постійного зв'язку між її суб'єктами. Механізм функціонування державної системи в цей період обумовлюється не тільки соціально-економічними труднощами, а й фундаментальними змінами в світі, виниклими внаслідок геополітичного вакууму у зв'язку з розпадом соціалістичного табору в Східній Європі. Формування політики Болгарії нерозривно пов'язане з процесами зміцнення державності, здійсненням соціально-економічних реформ, створенням демократичною правової основи болгарського суспільства.

ЗМІ в Болгарії, особливо сьогодні, мають величезне значення для розвитку суспільного життя і пов'язані з вирішенням складних питань: спосіб і якісну характеристику інформування індивіда та суспільства; характер, сутність, структуру, єдність і різноманітність джерел інформаційних потоків; тематичні і жанрові ЗМІ; спосіб управління країни за допомогою ЗМІ; маніпулювання свідомістю і поведінкою індивіда, окремих груп і всього суспільства; інформаційний та публіцистичний напрям в їх роботі [1, с. 46].

В якісному відношенні характеристика ЗМІ в Болгарії, особливо в останні роки, заплутана своєї суперечливістю і нестабільністю.

Різко змінилася їх структура, спосіб організації, тематика і жанрова палітра, професійний рівень, ідейно-політичні позиції, мовна культура. Рівень, який визначає якісну характеристику болгарських ЗМІ, - це розвиток регіональних газет, журналів, радіо-телевізійних станцій.

Майбутнє болгарських ЗМІ в ідейному плюралізмі, опирається на принципи європейської демократії, в подоланні окремих розумових схем і стереотипів, спадщини минулого. Перспектива болгарських ЗМІ - бути аналогом європейських моделей, зберігаючи свої традиції та особливості, які збагачують світову практику. Просування відносин: влада - ЗМІ - суспільне мислення, де ЗМІ відіграють важливу роль, до європейської моделі здійснилося б шляхом реформування, інновацій на основі бездоганного професіоналізму, більш прозорої діяльності державних інститутів і запровадження європейських правил і норм у відносинах з ЗМІ. Якщо ці умови не будуть реалізовані, громадська думка залишиться в лоні старих стереотипів і зашкодить іміджу Болгарії в світі.

ЗМІ в Болгарії наразі мають ряд ознак, які не дають можливості наблизитися до демократичних традицій: централізм медійної структури, державна монополія над ними, пріоритет державного над публічним в медійній філософії, прикритий партійний обов'язок ЗМІ, відсутність критеріїв і норм журналістської професійності та етики, тобто авторитарний тип медійної моделі далеко що не викорінено. Існує реальна небезпека спотворення демократичного світового досвіду при регулюванні засобів масової інформації. Так як медійна реформа проводиться наперекір демократичним традиціям. У Болгарії спочатку створюється приватний сектор, який контролюється державою і окремими керівництвами політичних сил, а після цього - публічний сектор, викликає сумнів про приховане продовження державної медійної монополії [2, 78].

Приватні ЗМІ виявилися інструментом влади для прихованого підтримки її медійної монополії. Процес приватизації медій (виключно важливий аспект демократизації медійної системи) в болгарському посткомуністичному варіанті керується політичними, а не ринково-комерційними міркуваннями.

Список використаних джерел.

1. Лозанов Г. Медии, власт и чувства / Г. Лозанов. Българско медиазнание, под редакцията на Милев Р. Балканмедиа. – 2012. – 136 с.
2. Noncheva T. Social policy aspects of Bulgaria's EU accession/ T. Noncheva. – 2011. – 236 P.

НАУМКІНА СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

завідувач кафедри політичних наук Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, д.політ.н., професор

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

У наш час навіть виникнення таких понять як «інформаційна війна», «медіа-агресія», «інформаційна безпека» свідчить не тільки про тісний зв'язок мас-медіа з конфліктними ситуаціями, а й про те, що у збройних конфліктах сучасності боротьба на інформаційному полі не менш важлива, ніж безпосередньо військові дії. Якщо до недавнього часу війна впливала переважно на інформаційну сферу, зокрема на журналістику, то останнім часом спостерігається зворотний зв'язок, причому як на макро- так і на мікрорівні.

Роль ЗМК і ЗМІ в інформаційній війні зумовлена їхніми можливостями формувати медіапорядок денний у політичному дискурсі та впливати на механізми прийняття рішень. Як пише В. Євдокимов, «Найчастіше мас-медіа в ході інформаційної війни використовують реальні та вигадані дані, розраховані на прикрашання ролі того чи іншого суб'єкта в

політичному процесі. Утворюється химерна суміш правдивої інформації та майстерної брехні. Ведення інформаційної війни забирає у її учасників час і енергію, які необхідні для досягнення інших цілей, наприклад, реалізації програм соціально-економічного розвитку територій» [1, с.104].

ЗМІ та ЗМК сьогодні стали найпотужнішим елементом механізму цілеспрямованого конструювання політичних порядків, засобом вибудовування необхідних владі зв'язків і відносин із громадськістю. Інформація, яка надається ЗМІ, ніколи не буває нейтральною, вона являє собою спроби пануючих еліт створити таке зображення дійсності, яке вигідне їм, та «виправдовує» їхню практичну політику, «упаковану» в стереотипні точки зору, що вигідні владі та виносять на передній план лише частину того, що відбувається в дійсності.

Ф. Уебстер зазначає, що «В ситуації, коли «ворог» може мати лише дуже обмежений доступ до каналів розповсюдження інформації (через надзвичайну ситуацію з її організаційними, етичними та політичними особливостями), коли ми прагнемо до перемоги (а не до тріумфу істини), з'являється маса можливостей для спотворення та введення в оману, та й мотиви, через які вдаються до брехні, загалом-то легко зрозуміти. У подібній ситуації і політики, і військові розглядають ЗМІ як засіб боротьби з ворогом, тобто це є зброя пропаганди» [2, с.268].

У даний час інформація пронизує всі сфери сучасного життя і для переважної більшості населення найважливішим засобом зв'язку з зовнішнім світом стали Інтернет, телебачення, радіо та преса. Цим зумовлена та особлива важливість інформаційної зброї, сфера застосування якої настільки широка, що сьогодні ряд фахівців й експертів беруть на себе сміливість стверджувати, що лише однією цією зброєю можна вигравати та програвати війни.

Поширюючи ті чи інші повідомлення та матеріали, ЗМІ створюють певну громадську думку, настрій, формуючи погляди і поведінку окремих особистостей, соціальних груп, а, у підсумку - всього суспільства. Іншими словами, повідомляючи своїм читачам, слухачам або глядачам певну інформацію, ЗМІ викликають у них певні почуття, відповідно до яких у людей формуються й певні моделі поведінки. Враховуючи, що споживачем масової інформації є практично кожна людина, схожі процеси подібним чином можна сформувати у всього суспільства в цілому або у переважної його частини.

Ситуація складається така, що засоби масової інформації фактично перестають відображати дійсність, а самі створюють образи та симулякри, які й визначають реальність нашої дійсності.

Список використаних джерел.

1. Евдокимов В. Информационная война как феномен политической коммуникации / В. Евдокимов // Актуальные проблемы образования и воспитания: международный опыт и перспективы сотрудничества. Сборник научных статей / научный ред. А.Э. Еремеев, отв. редактор О.В. Попова. – Омск: Издательство НОУ ВПО «Омская гуманитарная академия», 2012. – 188 с.
2. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. Пер. с англ. / Ф. Уэбстер. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.

ОБУХОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

здобувач кафедри політичних наук Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

МЕРЕЖЕВИЙ ПІДХІД У ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

На сьогоднішній день мережеві дослідження в політичній науці оформилися, з одного боку, як окремий напрямок у сучасному структуралізмі, насамперед, у вигляді мережевого аналізу, а з іншого – як політична теорія, що стосується вивчення ознак політичних мереж.

Створення мережі – процес достатньо довготривалий і, якщо про це ще десять років назад не наважувалися говорити, то зараз є достатньо рекомендацій щодо конструювання мереж.

Налагодити інформаційні потоки та сформування на їх основі сталі канали передачі інформації, розподілити функціональні обов'язки між учасниками мережі у досягненні суспільно значимих цілей, сформувати спільні норми та критерії оцінки ефективності роботи учасників мережі, запустити механізм обміну ресурсами (у тому числі й інтелектуальними), які знаходяться у розпорядженні учасників мережі та сформувати спільні, налагодити систему формальних та неформальних комунікацій – це основні завдання від вирішення яких залежить функціональність мережі.

Особливістю мереж публічної політики є те, що вони представляють модель управління публічними справами, яка пов'язує державу та громадянське суспільство. Сама структура представлена комплексом державних, громадських організацій, приватних осіб, які мають певний спільний інтерес та формується з метою досягнення згод у процесі обміну ресурсами, якими володіють актори. Незважаючи на можливий нерівномірний розподіл інформаційних ресурсів, учасники свідомо беруть на себе зобов'язання вступити у взаємодію, визнають ресурсну залежність та сповідують культуру консенсусу. Відповідно всі актори є рівними у формуванні спільного рішення (дана проблема в теорії мереж отримала назву «проблема горизонтальної нерівності). Практично всі дослідники публічних політичних мереж підтримують ідею, що основним для існування мережі є дотримання таких «правил гри», як прагматизм, пріоритетність національних інтересів, прийняття рішень через форум обговорення тощо [1, с. 5].

Цікавим є питання створення управлінських мереж. Управлінські мережі потребують поетапного створення:

– перший етап передбачає створення регулюючих систем, в яких державні структури будуть відігравати ключову роль; трансформування бюрократичного апарату у гнучкий механізм з високим рівнем підзвітності; впровадження системи електронного уряду;

– другий етап передбачає формування лояльності до тих організацій, які долучаються до виконання державної місії, означення потенційних способів фінансування некомерційного сектору;

– третій етап включає формування системи інформаційно-комунікаційного забезпечення, яка передбачає збір інформації з мінімальними фінансовими витратами, широке її розповсюдження в режимі on-line;

– четвертий етап – це передача суб'єктам мережі права приймати рішення у вирішенні тих чи інших задач.

Найбільшим відображенням принципів публічного управлінням є модель – мережевий уряд (Networked Government), який є ініціатором формування публічно-приватної мережі (Public-Private Networks) та здійснює управління мережею (Government by Network). До основних характеристик мережевого уряду відносяться здатність приймати інноваційні рішення та швидко встановлювати нові контакти, здійснювати селективний відбір учасників мережі; здатність до стратегічного мислення та гнучкість. Публічно-приватна система є частиною мережі з надання публічних послуг та відображає нові форми управлінської діяльності у сферах перетинання суспільно значимих потреб та інтересів. Публічно-приватна мережа, яка формується для забезпечення ефективності управління. Її особливістю є те, що вона, по-перше, формується, як правило, на договірній основі з приватними та некомерційними організаціями. По-друге, уряд завжди виступає ініціатором створення мережі. По-третє, уряд може бути обмеженим у фінансових можливостях, але повинен мати достатній вплив, щоб координувати та узгоджувати дії учасників мережі, повинен надавати послуги та сприяти створенню належних умов для виконання іншими суб'єктами завдань, відповідно до цілей публічної політики [2].

За такої моделі уряд обов'язково здійснює функції управління мережею, через організацію процесу координування та узгодження дій між основними учасниками мережі. Хоча тут варто відзначити, що управління публічними мережами – питання достатньо дискусійне серед науковців. Публічні політичні мережі є самоорганізованими та достатньо фрагментованими утвореннями, відслідкувати їх організаційну будову, як правило, практично не можливо. Коли мова йде про управління, маються на увазі політичні мережі, пов'язані із реалізацією політики та надання послуг, де уряд відіграє ключову роль. Неспроможність уряду зрозуміти природу певної політичної мережі та виявити головних акторів, може призвести до невдач реалізації політики.

Мережі публічної політики змінюють суть поняття ефективності управління. Ефективність мереж публічної політики часто оцінюється за якістю задоволення суспільних потреб, до яких долучають такі параметри як трансакційні витрати, тобто ті затрати, які були спрямовані на підтримку координації учасників мережі чи витрати, які супроводжують агентів взаємодії (витрати збору та обробки інформації; витрати проведення переговорів та прийняття рішення, витрати контролю тощо.

Список використаних джерел.

1.Богуславська К. О. Мережевий підхід у дослідженні зв'язків політичних акторів: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.01 / Богуславська Катерина Олександрівна ; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К., 2008. – 16 с.

2. 264. Ситник С. В. Мережева структура публічної політики та управління / С. В. Ситник // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс] – 2011. – № 5 – Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua.

ПІВЕНЬ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

САМООПОДАТКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Основним фактором забезпечення збалансованого суспільного розвитку держави виступає фінансовий стан регіонів. Ступінь фінансової незалежності місцевих органів влади характеризує незалежність держави в цілому, засвідчує потенційні можливості її економічного розвитку, рівень демократичних прав і свобод громадян. За відсутності гарантій фінансової незалежності місцевим органам влади жодна держава не може успішно розвиватись та економічно процвітати.

Сьогодні розширення функцій і повноважень, які покладаються на органи місцевого самоврядування, не забезпечуються достатнім збільшенням фінансових ресурсів, що перебувають у їх розпорядженні, саме тому органи місцевого самоврядування ще не здатні в повній мірі впливати на реалізацію економічної та соціальної політики в регіонах. Така ситуація пояснюється, зокрема, високим рівнем концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих для регіону завдань; стягуванням значної частки фінансових ресурсів до державного бюджету; домінуючою роллю регулюючих доходів у структурі надходжень коштів до місцевого бюджету; слабкою економічною базою регіонів [3].

Постає проблема пошуку альтернативних джерел забезпечення фінансової дієздатності територіальних громад, серед яких вагоме місце належить самооподаткуванню, що сприятиме залученню додаткових коштів на благоустрій територій і соціально-культурний розвиток населених пунктів. Забезпечення місцевими органами влади послуг соціального характеру виступає базисом організації фінансової роботи на рівні громади. Це, у свою чергу, зумовлює зацікавленість жителів у ефективному прийнятті управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів. Таким чином, місцеві органи влади несуть повну відповідальність за фінансову самодостатність своїх територій, а наявність достатнього матеріального та фінансового забезпечення місцевого самоврядування сприяє розвитку територіальних громад на принципах самостійності, збалансованості та ефективності [5; с. 110].

Головну увагу необхідно зосередити на вдосконаленні міжбюджетних відносин у напрямку чіткого розмежування доходів та видатків місцевих бюджетів з метою поглиблення процесів децентралізації управління фінансовими ресурсами регіонів, стимулювання максимального збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Оскільки саме посилення фінансової основи місцевого самоврядування і відповідно місцевих бюджетів є запорукою вирішення

проблем підвищення якості базових соціальних послуг (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист), що надаються населенню та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів [2].

Можна констатувати, що на сьогодні переважна більшість територіальних громад України ще не володіє фінансовими ресурсами, достатніми для забезпечення виконання передбачених законом функцій місцевого самоврядування та надання громадських послуг населенню. Погіршення фінансового стану місцевих бюджетів, відсутність власної податкової бази викликає необхідність розгляду впровадження такої форми фінансування соціально-економічного розвитку місцевих громад як самооподаткування. У зазначеному контексті самооподаткування виступає як один з інструментів фінансової незалежності місцевого самоврядування, і в цьому контексті питання збільшення надходжень до місцевих бюджетів є актуальним завданням. Досягти цього можна шляхом побудови нормативно-правового поля, здійснення матеріально-технічного і кадрового забезпечення, відповідної роботи з громадськістю.

Вирішення цих та інших проблем стосовно формування і використання місцевих бюджетів в значній мірі визначило б розширення економічної самостійності регіонів країни [1]. Адже те, наскільки вони політично незалежні і фінансово забезпечені, справляє істотний вплив на формування демократичних, ринково орієнтованих систем і підвищує шанси на успіх реформ.

Список використаних джерел.

1. Воробйов Ю. Формування фінансової стійкості місцевих бюджетів в умовах підвищення самостійності регіонів: Монографія / Ю. Воробйов та І. Когут – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2012. – 249 с.
2. Карпов С. Основні напрями вдосконалення доходів місцевих бюджетів у контексті поточної ситуації в бюджетно-фінансовій сфері України // Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 25 жовт. 2013 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 446 с. – С. 89.
3. Молодожен Ю. Деякі аспекти визначення самодостатності органу місцевого самоврядування [Електронний ресурс]: Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 1. // Електронний збірник Херсонського національного технічного університету. - Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/Mol_s.pdf.
4. Осадчук С. Посилення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]: Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління: матеріали Всеукр. підсумк. наук.- практ. конф. за міжнар. участю. (25 жовт. 2013 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 104 – 105. // Сайт Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Режим доступу: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/31_10_13.pdf.
5. Підперигора Р. Окремі аспекти фінансової самодостатності місцевих бюджетів // Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи : збірник матеріалів конференції / за наук. ред. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського, С.В. Малікова, О.А. Тертишної. – Херсон: Грінь Д.С., 2013. – 180 с. – С. 109-110.

ПОЛЕСІНА ОЛЕСЯ ГРИГОРІВНА

старший викладач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ

В даний час в процеси управління активно впроваджуються так звані «хмарні технології». Як свідчить практика, використання сучасних хмарних тенденцій і технологій, що відокремлюють інформацію від фізичної інфраструктури, призводить до зміщення акцентів з управління інфраструктурою на управління інформацією, в тому числі і документованою.

Однак моделі хмарних обчислень в своїй більшості орієнтовані на бізнес-структури, а «хмарні сервіси» містять пропозиції з програмного забезпечення конкретних видів їх діяльності. При цьому гарантується забезпечення доступу до корпоративної пошти з будь-якої точки, можливість спільної роботи з документами в єдиному середовищі без прив'язки до робочого місця, підкреслюється відмовостійкість IT-інфраструктури та недороге обслуговування. Виходячи з цього «хмарні технології» в найближчому майбутньому зможуть стати ефективним інструментом управління не тільки в бізнес-співтоваристві, але і в діяльності органів державної влади. [2]

У зв'язку з цим на державному рівні доцільно активно просувати можливість використання «хмарних технологій» для вирішення завдань в галузі державного управління, що не вимагають використання дорогого устаткування і програмного забезпечення.

Сам термін «хмарні технології» (або в перекладі з англійської «cloud computing» - хмарні обчислення) з'явився на ринку інформаційних технологій відносно недавно - в 2006 році. Хмарні технології - це технології розподіленої обробки даних, в яких комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як Інтернет-сервіси. Тобто, наприклад, дорога і вимоглива до комп'ютерних потужностей програма встановлюється не на локальному комп'ютері користувача, а на віддаленому сервері, при цьому робота в ній здійснюється через звичайний Інтернет-браузер.

«Хмарні технології» дають змогу змінити традиційний спосіб, в якому діють державні установи і пропонують рішення з реорганізації інформаційної структури відомств. Впровадження «хмарних технологій» дозволить відмовитися від складних програмних забезпечень, різних для кожної окремої установи, з закритими операційними системами.

За допомогою «хмарних технологій» ряд установ зможуть використовувати загальні додатки, що зберігаються в єдиному центрі даних. Для доступу до них службовець повинен буде лише підключити провідний Інтернет. Немає необхідності в серверах і сховищах. Потрібна технічна команда, що забезпечує роботу серверів. Використовуючи додаток в режимі «хмари», службовець просто входить під своїм логіном, налаштовує свій аккаунт і працює з даними.

Виділяють наступні переваги «хмарних технологій»:

1.Зниження витрат на початковому етапі розгортання ІТ-інфраструктури за рахунок використання «хмарних сервісів».

2. Доступність необхідних сервісів і додатків з будь-якої точки світу за умови доступу до мережі Інтернет.

3. Планування витрат на ІТ та зниження витрат на обслуговуючий персонал, причому витрати безпосередньо залежать від частоти і обсягу ресурсів, що використовуються.

4. Динамічно масштабована ІТ-інфраструктура.

5. Екологічність за рахунок зниження енергоспоживання і теплових викидів в навколишнє середовище.

Однак є два серйозні недоліки:

1. Залежність від доступу до мережі Інтернет.

2. Розміщення всієї інформації, в тому числі конфіденційної, на стороні постачальника послуги.

Видається, що «хмарні технології» можуть сприяти реалізації комунікаційної функції інформування держави про численні, різноманітні і диференційовані потреби та інтереси громадян, а так само підвищенню якості подібної інформаційної взаємодії. [1]

Приступаючи до вирішення завдання переводу вітчизняного державного сектора в «хмари», фахівцями в галузі інформаційних технологій, насамперед, аналізується зарубіжний досвід. Для прикладу можна привести успішний досвід впровадження платформи M-Cloud в Республіці Молдова.

Уряд Молдови ввів в дію особу технологічну платформу, відому як M-Cloud, з тим, щоб підвищити ефективність витрат на споживання ІТ-послуг. Платформа M-Cloud покликана оптимізувати витрати уряду і консолідувати центри даних у форму спільного управління. Таким чином, значно скорочуються витрати, праця службовців стає більш ефективною і, в кінцевому результаті, створюються якісні адміністративні послуги. [3]

Загальна технологічна платформа M-Cloud була запущена 14 лютого 2013 року в рамках міжнародного семінару «Просування ефективності та інновацій в уряді через технології Cloud Computing «хмарних обчислень». [4]

Нова платформа покликана зміцнити технологічну інфраструктуру, що, в свою чергу, дозволить надавати якісні електронні послуги для населення.

Використовуючи «хмарні технології», кілька установ застосовують загальні додатки, збережені в єдиному центрі даних.

Платформа M-Cloud принесла Республіці Молдова міжнародну премію «Best Cloud Project in Central & Eastern Europe» («Кращий проект Cloud в Центральній та Східній Європі». [4]

Цифрова революція дає державним установам можливість підняти якість електронних послуг, застосовувати ІТ-інновації та підвищити рівень прозорості уряду. Впровадження в Республіці Молдова Технологічної платформи M-Cloud, яка використовується тільки в декількох країнах світу, докорінно змінить публічні послуги, що надаються урядом. Ними можна буде скористатися швидше, а пов'язані з ними витрати знизяться. Поряд з цим Платформа M-Cloud сприятиме модернізації уряду, допоможе йому розширити спектр електронних послуг, що надаються.

До переваг системи M-Cloud відносяться економія ресурсів, виключення витрат, пов'язаних з обслуговуванням, зростання якості менеджменту даних, підвищення рівня інформаційної безпеки, надання громадянам і діловому середовищі якісних послуг.

Список використаних джерел.

1. Ермолаева А.В. «Проблемы использования «облачных технологий» в информационно-документационном взаимодействии органов государственной власти и гражданского общества», Журнал «Делопроизводство» N1 2013 год. [Спосіб доступу] – URL: http://www.top-personal.ru/officeworkissue.html?271

2. Кольцов Р.Ю. «Современное состояние «облачных технологий» для государственного и муниципального управления», Политическое управление: научный информационно-образовательный электронный журнал. [Сетевое электронное издание, ISSN 2221-7703]. 2013. № 02 (05). [Спосіб доступу] – URL: http://www.pu.virmk.ru/arhiv/2013/02/Koltsov.htm

3. Постановление правительства Республики Молдова Nr. 128 от 20.02.2014 об общей правительственной технологической платформе (MCloud). Опубликовано: 25.02.2014 в Monitorul Oficial Nr. 47-48 статья № : 145

4. M-Cloud, Guvernul Republicii Moldova CENTRUL DE GUVERNARE ELECTRONICĂ. [Спосіб доступу] – URL: http://egov.md/index.php/ru/dlia-pravitelistva/m-cloud-ru#.VDAgrmd_uSo

ПРИХОДЬКО ВОЛОДИМИР АНАТОЛІЙОВИЧ

здобувач спеціальної кафедри Національної академії Служби безпеки України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

В умовах становлення України як демократичної держави, її прагнення бути повноправним членом ЄС, кількість та якість загроз та небезпек, а також їх різноманітність суттєво збільшуються. Через це проблема забезпечення національної безпеки вважається актуальною, а її розв'язання пов'язано із необхідністю розроблення єдиної системи знань про національну безпеку.

У XX-XXI ст. наукова-технічна революція призвела до стрімкого зростання інформаційних технологій та їх впливу у світі. У суспільстві відбувався перерозподіл реальної влади від традиційних структур до центрів управління інформаційними потоками. Інформаційні технології знаходять усе ширше застосування у таких сферах, як фінансовий обіг і ринок цінних паперів, зв'язку, транспорті, високотехнологічних виробництвах, зокрема атомних, хімічних тощо. Небувалого розвитку за їх допомогою отримало поширення, у тому числі на міждержавному рівні, розповсюдження

інформаційних потоків. Це з одного боку сприяло поліпшенню забезпечення інформаційних потреб фізичних і юридичних осіб, а з іншого створило умови для виникнення загроз національній безпеці. Як слушно зауважують дослідники: «будь-яка диверсія у згаданих сферах життєдіяльності держави і суспільства може призвести до тяжких наслідків, паралізувати як ординарні, так і складні, «високі» системи управління, збройні сили, спецслужби, спровокувати руйнівні аварії на екологічно небезпечних об'єктах» [0].

Інтегрованість України у світове інформаційне поле залишається на сьогодні досить слабкою, кваліфікованість та активність її інформаційних служб – недостатньою. У зв'язку із цим, а також не ефективною державною інформаційною політикою, систему захисту нашої держави від негативних інформаційних впливів з боку іноземних країн не можна поки що назвати дієвою. Разом з цим, інформаційна складова набирає дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки України. Це потребує розробки науково обґрунтованої системи заходів щодо захисту інформаційної безпеки нашої держави, елементом якої є виявлення та припинення акцій інформаційного втручання у внутрішні справи.

Особливого значення вирішення проблеми інформаційної безпеки набуває сьогодні у період глобалізації інформаційних процесів, а також бажання США, Російської Федерації та ряду інших держав досягти інформаційного домінування у світі. З урахуванням цього національна безпека України в інформаційній сфері повинна забезпечуватися шляхом проведення виваженої політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм та зважаючи на існуючі та потенційно можливі їй загрози.

Виходячи із загальних положень Доктрини інформаційної безпеки України, «сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів». У вказаній Доктрині констатується, що реальною загрозою державній безпеці України є негативні інформаційні впливи, спрямовані на підрив конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності кордонів України [2].

У сучасних умовах найбільш поширеними видами діяльності на шкоду національній безпеці у формі вигідного впливу іноземних держав з використанням зарубіжних ЗМІ є: намагання маніпулювати суспільною свідомістю шляхом поширення спеціально підібраної, недостовірної, неповної або упередженої інформації; формування негативного іміджу України у світі шляхом поширення недостовірної інформації; розповсюдження негативної інформації щодо діяльності органів влади та управління України з метою впливу на прийняття ними відповідних рішень в інтересах іноземних держав, організацій, груп та осіб; транслювання з території суміжних держав на прикордонні регіони України теле- і радіопередач, спрямованих на формування в українців суспільної свідомості, ідентичної до громадян вказаних іноземних держав; розпалювання міжнаціональної та міжрелігійної ворожнечі; цілеспрямоване поширення інформації про економічний занепад, порушення прав людини в Україні, що посилює еміграційні наміри громадян, призводить до відтоку кваліфікованих працівників з України за кордон, зменшення трудових ресурсів, та підриває економічний потенціал держави [3].

Отже можна зробити висновок, що підготовка та здійснення представниками зарубіжних ЗМІ акцій вигідного впливу, які наносять шкоду безпеці України в інформаційній сфері, є формою підривної діяльності, що дає право правоохоронним органам України спеціального призначення застосовувати відповідні заходи протидії.

Загалом держава для забезпечення інформаційної безпеки України має вживати відповідних заходів в усіх сферах, де існують реальні та потенційні загрози – у сфері державної безпеки та у зовнішньополітичній, воєнній, внутрішньополітичній, економічній, соціальній, гуманітарній, науково-технологічній, екологічній сферах. Вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері обумовлюються необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам.

За роки незалежності в Україні закладено законодавчі основи системи забезпечення інформаційної безпеки, зокрема напрацьовано великий масив нормативно-правових актів, де визначені основні повноваження державних органів в інформаційній сфері. Акти національного законодавства, які регламентують діяльність державних органів, організацій і громадян в інформаційній сфері, встановлюють повноваження державних органів щодо забезпечення інформаційної безпеки України. Водночас слід зазначити, що на сучасному етапі в Україні поки ще не має стратегічного та системного бачення забезпечення інформаційної безпеки як на правовому, так і на політичному рівні. Зокрема, не відпрацьований правовий механізм протидії іноземному втручанню у внутрішні справи України, зокрема, з використанням зарубіжних ЗМІ, а також попередження, своєчасного виявлення та припинення спеціальних інформаційних операцій, які проводяться іноземними ЗМІ на шкоду інтересам нашої держави.

Подальша діяльність компетентних органів та установ України щодо забезпечення інформаційної безпеки має охоплювати її змістовну, технічну та психологічну складові та повинна включати: спостереження, аналіз, оцінку та прогнозування загроз та викликів, захист об'єктів інформаційної інфраструктури, ступенем національної уразливості; відпрацювання стратегії і тактики, планування попередження нападів на інформаційну інфраструктуру держави, зміцнення потенційних зв'язків, рівномірний розподіл ресурсів між суб'єктами забезпечення інформаційної безпеки; вибір сил і засобів протидії, нейтралізації, недопущення нападів на інформаційну інфраструктуру держави, мінімізації шкоди від нападу; комплексні заходи із забезпечення інформаційної безпеки держави; локалізація наслідків інцидентів в інформаційній сфері (кібератаки, інформаційні операції, інформаційні війни).

Окрім того потребують вирішення питання щодо розробки в Україні комплексу інформаційних стандартів із урахуванням забезпечення інформаційної безпеки, розвиток національної системи сертифікації інформаційних продуктів, систем, і послуг, створення системи ліцензування діяльності організацій за окремими напрямами формування єдиного інформаційного простору України.

Список використаних джерел.

1. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрями реалізації: [Навч посіб.] / О.Г.Данільян, О.П.Дзьобань, М.І.Панов. - Харків: Фоліо, 2002. – 285 с.

2. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/514/2009 .

3. Руснак О.В. Медіа-інформаційна безпека України: правові аспекти / О.В. Руснак // Стратегічні пріоритети. - К. : НІСД, 2013. – с. 102-112.

РАЄВСЬКИЙ В'ЯЧЕСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ

старший офіцер відділу інформаційної політики Управління інформаційних технологій Міністерства оборони України, к.т.н., доцент,

АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ І МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Протягом всього існування новітньої історії України інформаційним викликам та загрозам і загалом інформаційній безпеці держави була присвячена ціла низка нормативно-правових актів (НПА). Станом на кінець 2013 року забезпеченість відповідними нормативно-правовими актами інформаційної безпеки визначалась як достатня, незважаючи на те, що ряд центральних органів виконавчої влади ініціювали зміни та доповнення до існуючих актів, які за рядом причин (як об'єктивних, так і нажаль суб'єктивних) не були реалізовані. Дамо коротку характеристику НПА з інформаційної безпеки кінця 2013 року.

Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки визначає інформаційну безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації. В цьому ж законі визначені шляхи вирішення проблеми інформаційної безпеки.

В ***Законі України «Про основи національної безпеки України»*** визначені **основні загрози національним інтересам і національній безпеці України в інформаційній сфері**. В цьому ж законі визначені **основні напрями державної політики з питань національної безпеки України в інформаційній сфері**.

Реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України за сферами національної безпеки наведені в ***Доктрині інформаційної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009***.

До ключових завдань політики національної безпеки щодо забезпечення інформаційної безпеки відносяться (***Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється», затверджена Указом Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012***).

В розділі 5 «Система забезпечення національної безпеки» цього ж документу одним з пріоритетів реформування сектору безпеки і оборони, як цілісної системи, визначене підвищення ефективності системи протидії інформаційно-психологічним впливам і операціям, що загрожують безпеці особи, суспільства і держави.

У ***Воєнній доктрині України, затвердженій Указом Президента України від 15 червня 2004 року № 648 (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 390/2012,)*** до основних шляхів **запобігання виникненню воєнних конфліктів** віднесені:

підвищення ролі та авторитету України на міжнародній арені;

забезпечення інформаційної безпеки;

зміцнення позитивного іміджу України на міжнародній арені шляхом активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань воєнної політики держави.

З метою **стримування потенційного агресора в разі виникнення передумов застосування воєнної сили** Україна залежно від обставин може:

активізувати дії в міжнародному інформаційному просторі;

демонструвати власну обороноздатність, готовність і рішучість до відбиття агресії, здатність заподіяння потенційному агресорові неприйнятних втрат.

У разі **збройної агресії або збройного конфлікту на державному кордоні** Україна вживатиме такі дії:

активізує дії в міжнародному інформаційному просторі з метою визнання і засудження світовою спільнотою акту збройної агресії, роз'яснення несправедливого стосовно України характеру воєнного конфлікту, політичної позиції та дій України щодо його вирішення.

Законом України «Про оборону України» та відповідними положеннями про Міністерство оборони України та про Генеральний штаб Збройних Сил України визначені функції Міністерства оборони України:

Таким чином, основні функції та завдання забезпечення інформаційної безпеки України були ніби то визначені діючим законодавством. Разом з тим все частіше в висловлювались думки щодо необхідності удосконалення НПА з питань інформаційної безпеки України та створення дієвої Системи забезпечення інформаційної безпеки держави. Яскравим прикладом неузгодженості є навіть двозначність визначення термінів, так достатньо велика кількість спеціалістів сфери інформаційної безпеки різних органів державної влади вважають термін «кібербезпека» словосполученням від слів «кібернетична безпека». А при з'ясуванні, що кібернетика – це наука про управління та до комп'ютерних мереж має не пряме, а опосередковане відношення, починають розуміти всю складність та неоднозначність питання інформаційної безпеки.

Загострення суспільно-політичної обстановки в Україні кінця 2013– початку 2014 року дали новий імпульс розвитку НПА з інформаційної безпеки держави, починаючи з оперативних протокольних рішень Ради національної безпеки та оборони України та закінчуючи проектами законів України. Станом на вересень 2014 року органами державної влади опрацьовуються проекти НПА:

законів України «Про засади інформаційної безпеки України», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про основи національної безпеки України», «Про оборону України»;

указів Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України», «Про Стратегію забезпечення кібербезпеки України»;

проект постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку віднесення об'єктів до критичної інформаційної інфраструктури України».

Додатково відпрацьовуються відомчі НПА з питань інформаційної безпеки в межах своєї компетенції, для протидії негативному інформаційному впливу на Україну організовано роботу Інформаційно-аналітичного центру Ради національної безпеки та оборони України та Інформаційного центру Ради національної безпеки та оборони України.

Разом з тим, не зменшуючи важливості вищезазначених НПА, на думку фахівців це не призведе до значного вагомого кроку по забезпеченню інформаційної безпеки держави. Найбільш ефективним способом захисту національного інформаційного простору є створення комплексної системи забезпечення інформаційної безпеки держави (далі - Система), з основними функціями: завчасного усунення передумов для виникнення інформаційних загроз, їх запобігання, стримування, а у разі виникнення – активна протидія (заходи інформаційного впливу) при одночасному захисту власного інформаційного простору.

Основними складовими елементами зазначеної Системи забезпечення інформаційної безпеки держави можуть бути підсистеми:

моніторингу та виявлення інформаційних загроз;

активного інформаційного впливу;

протидії деструктивному впливу в засобах масової інформації;

захисту населення держави від негативного інформаційного впливу;

захисту інформації та кібербезпеки в інформаційно-телекомунікаційних системах;

захисту інформації з обмеженим доступом.

При цьому зазначена Система має створюватися та функціонувати шляхом поєднання державної і недержавної складових та будуватися з урахуванням мережецентричного та модульних принципів.

РОСТЕЦЬКА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

доцент кафедри політичних наук Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, к. політ.н., доцент

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕГОВОРІВ

Світ став свідком масштабних пропагандистських кампаній, метою яких є нав'язування громадській думці зручні для ініціаторів трактування подій, навіть, якщо події далекі від дійсності. На сьогодні, як показує практика, змагання за столом переговорів переходить у змагання за громадську думку.

Впливати, формувати громадську думку можливо шляхом застосування PR-технологій. Тому PR-супроводження політичних переговорів стало настійною вимогою нашої інформаційної епохи: саме воно сьогодні визначає, який вплив матимуть результати політичних переговорів на світову громадську думку, стан суспільної свідомості всередині кожної країни-учасниці. Боротьба за громадську думку – центральний нерв сучасної політики, тому використання найсучасніших підходів в цій галузі дуже важливо.

Встановлення ефективних зв'язків з громадськістю – невід'ємна частина сучасного стилю політичних переговорів. Public Relations на переговорах може охоплювати наступні основні напрями:

• формування громадської думки всередині країни і за кордоном з приводу найважливіших проблем переговорів;
• вплив на динаміку суспільних настроїв;
• позитивне висвітлення діяльності «своєї» делегації і зміцнення іміджу провідних політичних лідерів;
• формування позитивного іміджу країни (політичної партії, організації – в залежності від рівня переговорів);
• просування найважливіших політичних ідей в каналах комунікацій;
• інформаційний вплив на політичну позицію партнерів з переговорів;
• вплив на «порядок денний» світових каналів масових комунікацій [18, с. 91].

Одне з головних завдань PR-спеціалістів – налагодження контактів зі ЗМІ. Жодне значне рішення сьогодні не обходиться без належної медіа-підготовки.

Постійне вдосконалення комунікаційних технологій та інфраструктури, розширення кореспондентської мережі по всьому світу, пошук нових форм і засобів вираження дозволяють державам світу ефективно виконувати свої головні функції —- інформувати про світові події національні аудиторії і транслювати свої ідеали і цінності на аудиторії зарубіжні.

Але в той же час, як зазначає А. Гуменський, подібна політика не є єдино можливою, а її цінність – самоочевидною [1]. Такі країни, як Північна Корея, Куба, Іран і навіть Китай, основну частину ресурсів витрачають на інформаційну роботу всередині своїх кордонів, взаємодіючи зі своїм населенням на шкоду спілкуванню з зовнішньої аудиторією, активно перешкоджаючи спробам з боку проникнути в свій національний інформаційний простір. Зусилля урядів цих країн спрямовані на вирішення декількох головних завдань: не допустити витоку небажаної інформації за кордон, не допустити впливу на аудиторію небажаної інформації з-за кордону, за допомогою прямої масованої пропаганди забезпечити лояльність і консолідацію суспільства на основі офіційної ідеології

Цілі інформаційної кампанії на політичних переговорах можуть бути представлені у вигляді наступного алгоритму:

• поступове розширення зони інформації навколо теми переговорів;
• надання темі переговорів чіткого оцінного змісту в інтересах організаторів переговорів;
• цілеспрямований вплив на формування певної громадської думки навколо теми переговорів;
• цілеспрямований інформаційний вплив на партнерів з переговорів з метою коригування їх позиції;
• зміна громадської думки на користь підтримки позиції «своєї» делегації на переговорах.

Таким чином, ЗМІ фактично контролюють всю нашу культуру, пропускаючи її через свої фільтри, виділяють окремі елементи із загальної маси культурних явищ і надають їм особливої ваги, підвищують цінність однієї ідеї, знецінюють іншу, поляризують таким чином все поле культури. Те, що не потрапило в канали масової комунікації, у наш час майже не здійснює вплив на розвиток суспільства.

Список використаних джерел.

1. Гуменський А. Управление международной информацией [Електронний ресурс] / А. Гуменский // Журнал теории международных отношений и мировой политики. – Режим доступу: http://www.intertrends.ru/twenty-second/004.htm

SAZIKINA TETYANA PAVLIVNA

Ass. Professor, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine,

PETROV IGOR LEONIDOVICH

Senior Teacher, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine

CHARACTERISTICS OF LOCAL E-GOVERNMENT IN THE USA AND SOME EUROPEAN COUNTRIES

In recent years the importance of e-government has steadily increased. In particular, the use of local e-government has attracted more and more interest and attention. Local e-government portals are often the first point of contact between the citizen and the central e-government, providing a wide range of services. In international comparison, however, significant differences can be observed in terms of the extent and level of development of e-government services. The world's leading e-government portals are represented by those of the cities or city-states of New York, Hong Kong and Singapore. It turns out that there exists a significant implementation gap between the different categories of municipal services [3].

The researchers indicate that the implementation of e-government in Ukraine is a challenge not only for local administrations but for the national government. It is acknowledged that economic competitiveness in our country is apt to increase with the development of e-government services, especially at the local level. National strategic priorities in the e-government field are related to the setting up of the projects including its e-government strategic component, modernization of public administration, large scale adoption of information technology in relation to the business environment, citizens and public administration, the improvement in the competitiveness of information and communication technology (ICT), research and development and innovation sectors and the implementation of the EU directives related to public electronic services.

As for such a developed country as the USA, the local system of e-government is rather developed, but, while local governments in America have expanded their adoption of e-government, they use it primarily to deliver basic information and services, and a limited number of transactions and interactions. As some researchers claim, local e-government remains mainly one-way - from government to citizens. There is little evidence that e-government is transforming governmental service delivery, state governments themselves, or the relationships between governments and their citizens [2].

In Great Britain, in the end of the last century there was some evident criticism of UK local authorities as being inaccessible, unresponsive and essentially out of touch with citizen demands. There was a need for local authorities to undergo structural changes in order to accommodate changing citizen needs and persistent business transformations. The UK Government announced its modernization agenda in a White Paper: Modern Local Government, In Touch With People. This paper proposed a direction for radical reforms in local government. Implementing e-government is a key part of this modernization and transformation agenda. At its simplest, e-government is about providing citizens with public services and essential information, using a variety of information and communication technologies [4]. The modernization agenda promotes the use of electronic Information Systems (IS) in local authorities as a means of adapting traditional service delivery to a more customer-focused, on-demand environment.

Based on an analysis of the projects already implemented, researchers have tried to identify limits and opportunities in the application of e-government solutions at local level in Romania, building up a set of good practices. Although over recent years Romania has made significant improvements in the development and extension of broadband networks, according to the European statistics, Romania still occupies the last place in the level of Internet use by its population (up to 35%) and e-government use (less than 10%). Romania finds itself below the EU level in relation to the supply of on-line services for citizens (50%) and for companies (75%). Online sophistication of public services reaches 73% of which sophistication for business services stands at 89%, compared to 94% for the EU (Croatia, Iceland, Norway, Switzerland and Turkey). Sophistication for citizen services is at 63% (compared to 87% for the EU). Despite the low level of progress, there are prospects for extending and improvement of e-government services in Romania, mainly to the use of structural funds which might ensure part of the financing of projects [1].

As seen above, through a bottom-up approach, local public administrations in different countries have implemented diverse e-government solutions in order to improve the lives of their citizens. Such services range from the on-line offering of information, downloading of applications for different public services, on-line registration of complaints and more sophisticated solutions such as on-line payment of local taxes and e-public procurement. The negative effects of the economic crisis in Ukraine can be overcome by the increase in the level of computerization in the public administration sector, while decreasing costs involving a human factor following recent cuts in personnel.

References.

1.Mătuescu, Constanta; Glăvan, Oana Raluca. Opportunities and Limits of the Application of E-Government. Solutions at Local Level in Romania. Pub. Date January 2012. Source: Proceedings of the European Conference on e-Government; 2012, p.423. – Access Mode: **http://connection.ebscohost.com/c/articles/78120249/opportunities-limits-application-egovernment-solutions-local-level-romania**

2. Norris, Donald; Reddick, Christopher. E-Government Among US. Local Governments: Current Status and Recent Trends. Pub. Date January 2012. Source: Proceedings of the European Conference on e-Government; 2012, p.537. – Access Mode: **http://connection.ebscohost.com/c/articles/**

3. Wirtz, Bernd W.; Nitzsche, Phillip. Local level E-government in international comparison. Pub. Date July 2013. Source: Journal of Public Administration & Governance; 2013, Vol. 3 Issue 3, p. 64. – Access Mode: **http://connection.ebscohost.com/c/articles/**

4. Zorlu, Senyucel. Towards Successful E-Government Facilitation in UK Local Authorities. **–** Access Mode: http://www.iseing.org/egov/eGOV05/Source%20Files/Papers/CameraReady-3-P.pdf

СЕРЕНОК АРТЕМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ГРОМАДЯНАМИ

В країнах розвиненої демократії електронне консультування (далі е-консультування) є одним із сучасних механізмів взаємодії органів влади, бізнесу та громадян у системі електронного уряду. Тому, звичайно, постає питання щодо підвищення ефективності і українського державного управління за рахунок використання електронних консультацій (далі е-консультацій) як одного з дієвих механізмів взаємодії органів влади з різними представниками громадянського суспільства.

Як зазначає А. Дєгтяр,»…практика створення управлінь інформаційної політики, комунікативних стратегій та консультування у західних країнах свідчить про доцільність формалізації управлінської діяльності, оскільки відповідає вимогам більш продуктивної співпраці і всередині однієї установи, і між державними органами, і з приватним сектором, що пов’язується із системним застосуванням консультацій, а також інших форм ангажування громадськості до політичних процесів. Ці управління розробляють комунікативні стратегії, забезпечують зв’язки з громадськістю та доступ громадськості до джерел державної інформації. Їхню діяльність спрямовано на вивчення запитів, потреб та очікувань громадськості, забезпечення зворотного зав’язку, та адекватного сприйняття ключової державної інформації громадськістю. Здійснюючи широкий комплекс заходів у контексті формування конструктивного комунікаційного середовища, вони мають стимулювати широкі громадські дискусії та обговорення, де власне і використовуються національні інтереси і суспільні цінності [3, с. 88]».

В США питанням онлайн взаємодії влади з громадянами в умовах електронної демократії на науковому рівні займається американський науковець С. Кліфт. На власному сайті www.stevenclift.com він подає гарний огляд інструментів та поради для організації консультацій в онлайн [6]. Так С. Кліфт виділяє такі інструменти консультацій в онлайн: запитання й відповіді; коментарі до документів/політики; онлайн секція для запитань запрошеним особам; онлайн конференції; професійні спільноти /за інтересами; живий чат; мультимедійні події вживу.

Але більш інтерактивними можливостями для консультацій на думку С. Кліфта є: онлайнові опитування та дослідження; форми для коментарів; онлайнові петиції/звернення; відкриті звернення в онлайн; онлайнові консультації з цільовими групами; веб-форуми; списки електронної розсилки [5, с. 356].

Проаналізувавши закордонний досвід залучення громадян до е-консультування, можна визначити, що переваги застосування органами державної влади ІКТ є особливо відчутними, коли необхідно провести консультації із залученням усіх рівнів суспільства [0].

Консультації з громадськістю проводяться з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості в діяльності цих органів. Проведення консультацій з громадськістю повинне також сприяти налагодженню системного діалогу органів виконавчої влади і громадськості, підвищенню якості підготовки та прийняття рішень з важливих питань державного і суспільного життя з урахуванням думки громадськості, створенню умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень [2].

На основі закордонного досвіду можна виділити десять напрямків для успішних електронних консультацій [4]:

1. Планування електронних консультацій.
2. Демонстрація готовності.
3. Гарантування захисту персональних даних.
4. Адаптація підходів до конкретної цільової групи.
5. Поєднання електронних консультацій з традиційними методами.
6. Тестування і адаптація інструментів.
7. Пропаганда електронних консультацій.
8. Аналіз результатів.
9. Забезпечення зворотного зв’язку.
10. Оцінка процесу консультацій та їх вплив.

Отже, акцент на розширенні прямого індивідуального доступу до органів влади через Інтернет створює новий етап в розвитку державно-приватного партнерства (наприклад, з неурядовими організаціями та бізнес-асоціаціями).

Але, незважаючи на те, що багато людей переконані у великому потенціалі ІКТ, все ж таки, е-консультації на даний час залишаються лише доповненням до традиційних інструментів консультацій з громадськістю.

Список використаних джерел.

1. Афонін Е. А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К. : Центр сприяння інституц. розвитку держ. служби, 2006. – 160 с.
2. Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 42. – С. 71.
3. Дєгтяр А. О. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне забезпечення: [монографія] / А. О. Дєгтяр – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2004. – 224 с.
4. Електронна демократія: сподівання та проблеми / Джоан Кедді, Крістіан Вергез [та ін.]; [пер. з англ. С. Соколик, О. Оржель, К. Гомма]. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – 164 с.
5. Серенок А. О. Електронні консультації як механізм взаємодії органів влади з громадянами (досвід США та Великобританії) / А. О. Серенок // Новітні тенденції розвитку демократичного врядування: світовий та український досвід: матеріали наук.-практ.конф. за міжнар. участю, Київ, 30 трав.2008 р. : у 3 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2008. – Т.2. – С.355 – 356.
6. Clift S. Online Consultations and Events – Top Ten Tips for Government and Civic Hosts v1.1. – Los Angeles, 2006.

СОЧАЛОВ ВІТАЛІЙ ЄВГЕНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩО НАС ЧЕКАЄ ПІСЛЯ 2015 РОКУ?

Ось уже 14 років ми живемо в третьому тисячолітті. Які цілі стоять перед нами і якою є тепер глобальна платформа розвитку цивілізації?

8 вересня 2000 року резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ухвалено Декларацію тисячоліття ООН, де було визначено вісім цілей розвитку. Це подолання бідності, забезпечення якісної освіти протягом життя, гендерна рівноправність, зменшення дитячої смертності, поліпшення здоров'я матерів, обмеження поширення інфекцій, екологічна стійкість, всесвітнє партнерство з метою розвитку.

193 країни світу, зокрема й Україна, домовилися пройти перший етап до 2015 року. Резолюція проголошує, що «успіх у досягненні цих цілей залежить зокрема від забезпечення доброго управління в кожній країні. Він також залежить від забезпечення доброго управління на міжнародному рівні та транспарентності у фінансовій, кредитно-грошовій і торговельній системах. Ми прихильні до формування відкритої, справедливої, регульованої, передбачуваної та недискримінаційної багатобічної торговельної та фінансової системи».[1]

У зв'язку з цим ООН прийняла індикатором успішної реалізації цілей розвитку в новому тисячолітті ступінь впровадження електронного уряду 2015 року, що має забезпечити нову якість управління, як на локальному, так і на міжнародному рівні, а також гарантувати високу якість життя населенню планети.

У 2015 році всі члени ООН відзвітують про свої успіхи в будівництві електронного уряду. Відсталим країнам буде надано можливість скопіювати найкращі рішення. Україна належить у цьому питанні до аутсайдерів, і вже кілька років звучать заяви про перенесення рішень Південної Кореї, Сингапуру, Німеччини й Естонії на наш ґрунт. Зараз цією імплементацією займатиметься нещодавно створене агентство електронного уряду. У результаті впровадження нових стандартів управління, програмних комплексів і регламентів ми можемо очікувати скорочення витрат на утримання держапарату та скорочення часу усередненого запиту до держорганів. Так, наприклад, оформлення митної декларації в Південній Кореї, беззмінному лідерові, що першим об'єднав усі ІТ-системи держорганів, забирає півтори хвилини при експорті та півтори години при імпорті. А в цілому по країні витрати на держапарат зменшилися на 30%.

Має відбутися зміна чинної парадигми держуправління з моделі «уряд для тебе» на алгоритм «уряд із тобою», у рамках якого чиновники самі будуть приходити до людей для залучення громадян до ухвалення рішень. Візит чиновника додому став не просто послугою, яку можна замовити в місцевій адміністрації, як, наприклад, у Німеччині. [3] Завдяки інформаційним технологіям чиновники виявилися пов'язаними з населенням у реальному часі у своїй щоденній роботі.

Інформаційні технології стали рушійною силою змін не тільки в адміністративному управлінні територіями, але й в усьому громадському житті, що призвело до визначення сучасного суспільства як інформаційного. Сформувалася нова глобальна платформа розвитку. Успішність того чи іншого суспільства тепер вимірюється зростанням кількості інновацій. Головним ресурсом модернізації в сучасному суспільстві стає їх генератор – людина. Добро ж людини в інформаційному суспільстві стає залежним від ефективності впровадження у віртуальне середовище та якості його організації. На думку вчених, ефективність інформаційного суспільства в тій чи іншій державі оцінюється за кількістю громадян, залучених у віртуальне середовище, швидкістю поширення нової інформації серед них, кількістю відкритої достовірної інформації, простотою доступу до нових знань.

Нове суспільство вимагає не просто оволодіння інформаційними технологіями, а безперервного підвищення кваліфікації. Так, у Південній Кореї раз на півроку провадиться обов'язкове навчання всіх держслужбовців в очній формі. Але навіть це там вважають недостатнім, бо за даними ЮНЕСКО знання людства зараз подвоюються кожні 72 дні, тому програми підвищення кваліфікації встигають застаріти за шість місяців.

Країни – лідери з будівництва інформаційного суспільства дбають про зростання кількості співгромадян, включених у віртуальну реальність і здатних взяти участь в інноваційних проривах. Так, наприклад, у Сингапурі на 5,3 млн населення вже створено 5000 навчальних місць, де кожен громадянин проходить навчання новинкам медіа-виробничої діяльності та критичному мисленню, що особливо важливо для продукування нових ідей. У країні

намагаються включити в це середовище навіть традиційно пасивні категорії населення – жінок, стариків. Причому незаможні навіть можуть одержати від держави комп'ютер та пільгове підключення до інтернету. Крім того, в державі, площа якої лише втричі більша, ніж у міста Одеси, відкрито 26 громадських центрів доступу до електронних послуг і розміщено 100 інфокомунікаційних точок для забезпечення доступу літніх людей до послуг, які можна безкоштовно одержати за допомогою службовців. [2, стр.8]

Держави прагнуть максимально відкрити наявну у них інформацію й віддати ініціативу населенню для підвищення зручності в її використанні. Так, у Сингапурі будь-яка внутрішня компанія має доступ до 8000 наборів даних із 75 держустанов і за державний рахунок може створити будь-який корисний інструмент роботи із цією інформацією. У результаті в країні вже діють понад 1600 онлайн-сервісів і більш ніж 300 мобільних послуг.

На жаль, Україна відстає в цій культурі. Під впливом ООН Україну як частини світової спільноти належить найближчим часом пережити прискорену соціальну еволюцію суспільної культури спрямовану на посилення генерації нових ідей і наукових знань.

Список використаних джерел.

Организация Объединенных Наций [Електронний ресурс]: Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml
Commission for Social Development UN [Електронний ресурс]: Singapore's Experience Initiatives to promote e-Participation : http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2013/ict/KarenTan.pdf Fraunhofer Heinrich Hertz
Institute [Електронний ресурс]: «MoBüD Lite» – Mobile Citizens Services from the Carrying Case: http://www.hhi.fraunhofer.de/infocenter/project-of-the-month/archive-2011/december-2011-mobuedr-lite.html

ТВЕРДОХЛІБ ОЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ

головний спеціаліст відділу координації діяльності спеціалізованих вчених рад та атестування наукових кадрів управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Питання побудови інформаційного суспільства в Україні вносить зміни в усі сфери життєдіяльності. Розширення інформаційних відносин порушує питання взаємодії громадян і держави, прозорості дій органів державної влади на різних рівнях управління. Регулювання інформаційних відносин в умовах розбудови демократичної держави й формування громадянського суспільства набуває особливо важливого значення.

Основна ідея інформаційної відкритості полягає у наданні громадянам України та юридичним особам відомостей про органи державної влади та їхню діяльність, обов'язковому оприлюдненні інформації [3], що становить суспільний інтерес, запровадженні практики участі громадськості у виробленні, реалізації та оцінюванні державної політики.

Особливого значення проблема інформаційної відкритості органів державної влади набуває в умовах формування інформаційного суспільства – суспільства, орієнтованого на інтереси людей, відкритого для всіх, в якому кожна людина може створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, мати можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяти суспільному і особистісному розвиткові та підвищувати якість життя [2; 4]. Інформаційна відкритість органів державної влади виступає індикатором рівня демократії в суспільстві, є запорукою здійснення ефективної державної політики, можливістю громадськості певною мірою контролювати їхню діяльність.

Інформаційна взаємодія громадян та органів державної влади повинна передбачати отримання повної, правдивої, точної інформації, що реально відображає запитувані факти, з урахуванням свободи доступу до інформаційних ресурсів держави та наявності ефективних процедур її забезпечення. Разом з тим, рівень інформаційної відкритості органів державної влади визначається правом та обов'язком надавати таку інформацію, наявністю в системі органів державної влади механізмів обов'язкового й активного інформування громадян про свою діяльність, не зважаючи на наявність інформаційних запитів чи їх відсутність.

Основою модернізації й реформування системи державного управління в сучасних умовах має стати покращення доступу громадян до інформації шляхом підвищення рівня інформаційної відкритості її об'єктів. В кінцевому підсумку система державного управління повинна стати максимально наближеною до потреб та запитів людей, а головним пріоритетом її діяльності повинне бути служіння народові, суспільним і національним інтересам.

У процесі оптимізації доступу громадян до інформації важлива роль належить громадським організаціям, які можуть виступати посередниками між органами державної влади та місцевого самоврядування і споживачами інформації. Зокрема, це може здійснюватися шляхом проведення громадських слухань, проведення тренінгів, створення консультативно-дорадчих органів тощо.

Серед основних цілей розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань, визначених Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні, – забезпечення відкритості інформації про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі як інститутів громадянського суспільства, так і громадян у процесах підготовки і проведення експертизи проектів актів законодавства, здійснення контролю за результативністю і ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [4].

Прозора влада повинна належним чином забезпечувати діалог із громадськістю на всіх етапах прийняття рішень і надавати постійний доступ до повної, об'єктивної, точної, зрозумілої інформації про свою діяльність відповідно до

чинного законодавства. Від прозорості влади, від якості інформування громадськості про діяльність її органів великою мірою залежить ефективність діяльності публічної адміністрації в демократичній державі. Забезпечення громадянам вільного доступу до інформації про діяльність державних інституцій є гарантією ефективного управління та вільного розвитку суспільства.

Проблема інформаційної відкритості багато в чому визначає стан відносин між владою та суспільством у цілому, від неї великою мірою залежить формування ефективного механізму взаємодії й взаємовідносин між ними, впливу громадськості на процеси прийняття управлінських рішень, тобто участі громадян та їх об'єднань у розробленні та реалізації державної політики як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Тому вирішення проблеми відкритості та гласності державної влади є одним із ключових напрямів у процесі подальшого утвердження в Україні демократичних принципів діяльності держави, укорінення цивілізованих норм політичної культури. Відкритість є невід'ємною характеристикою демократичної, відповідальної перед громадянами держави.

Подолання проблеми низького рівня інформаційної відкритості органів державної влади в Україні можливе шляхом здійснення громадського контролю за виконанням вимог законодавчих та нормативно-правових актів з питань прозорості та відкритості їхньої діяльності, створення та правового закріплення й регламентації роботи органів державної влади з громадськістю, внесення відповідних змін до чинного законодавства з метою законодавчого закріплення права громадськості ініціювати підготовку проектів нормативно-правових актів та обов'язку органів державної влади розглядати такі проекти, забезпечивши їх прийняття, або надання обґрунтування неможливості їх прийняття, вирішення та подолання невідповідностей між чинними нормативно-правовими актами та діяльністю органів державної влади [1].

Відкритість державної влади, зокрема її інформаційний аспект, є важливим чинником розвитку процесів демократизації держави та суспільства, становлення громадянського суспільства, запорукою утвердження в Україні демократичних норм та правил щодо відносин між громадянами, їхніми об'єднаннями та органами державної влади.

Список використаних джерел.

1. Літвінов О. В. Роль інформаційної відкритості органів влади у здійсненні державної регуляторної політики [Електронний ресурс] / О. В. Літвінов, С. О. Кіян // Державне управління: теорія та практика : електр. наук. фах. вид. – 2006. – № 1. – Режим доступу до журн. : http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/10-LITVINOV-KIYAN.pdf. – Назва з екрана.
2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : закон України від 09.01.2007 № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 511.
3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» : постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 № 1565-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 33. – С. 2533.
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – С. 79.

ТИХОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Виходячи із сучасних тенденцій світового розвитку, одним з головних пріоритетів України є розвиток інформаційного суспільства, в якому вся сукупність суспільних відносин у різних сферах людської діяльності (політика, економіка, освіта, культура, дозвілля, особисте життя тощо) відбувається на засадах широкого використання сучасних інформаційно–телекомунікаційних технологій (ІТТ) [1].

За одностайними прогнозами провідних консалтингових компаній світу, швидке вдосконалення та поширення хмарних технологій (cloud computing) є одним з тих ключових трендів, що в найближчі 5-8 років помітно вплинуть на глобальний розвиток не лише ІТ-індустрії, але й бізнесу, фінансів, державного управління, медицини, освіти і багатьох інших сфер людського життя . В умовах випереджаючого розвитку ІТТ і чергового спаду світової економіки технологія, яка дозволяє організаціям та іншим суб'єктам відмовитись від значних витрат на підтримку власної ІТ-інфраструктуру на користь отримання ІТ-ресурсів онлайн, розглядається як перспективний та рентабельний модернізаційний вибір, оптимальна інвестиція в майбутнє. Достатньо сказати, що, за підрахунками авторитетної International Data Corporation (IDC), вже у 2015 році до 60 % всіх даних людства зберігатиметься у хмарах [3]. У найрозвиненіших регіонах світу вже прийняті стратегічні рішення та плани дій щодо системного та комплексного розвитку хмарних сервісів, розгорнута відповідна робота.

У глобальному вимірі ринок хмарних обчислень стає полем чимдалі жорсткішої конкуренції між провідними світовими ІТ-корпораціями (Google, Yahoo, Amazon, Microsoft, Zoho, Cisco, Symantec, Fujitsu і ціла низка інших). Крупні бізнес-гравці, які ще не мають своєї «долі» на цьому ринку, готуються завойовувати її в найближчому майбутньому. Така ситуація додатково інтенсифікує техніко-технологічну гонку, тому нові апаратні рішення, стартапи, програмне забезпечення, розробляються і просуваються у хмарному секторі справді випереджаючими темпами.

Ведуться активні роботи з міжнародної стандартизації хмарних обчислень. У двох технічних підкомітетах Об'єднаного технічного комітету №1 «Інформаційні технології» (Joint Technical Committee 1) Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization – ISO) йде робота над групою стандартів та технічних звітів стосовно хмарних технологій.

Використання хмарних технологій на регіональному та місцевому рівні, дають змогу зберегти кошти місцевих бюджетів, та направити збережені кошти на вирішення соціально – гострих питань регіону.

Бо по-перше, хмари дозволяють істотно знизити капітальні витрати на побудову центрів обробки даних (ЦОД), закупівлю серверного та мережевого обладнання, апаратних і програмних рішень тощо. По-друге, хмарні технології забезпечують можливість надзвичайно оперативно змінювати конфігурацію корпоративної ІТ-інфраструктури в залежності від поточних потреб, споживаючи (і купуючи) рівно стільки ресурсів, скільки потрібно на даний момент. По-третє, хмарні сервіси надають можливість в буквальному сенсі носити своє робоче місце з собою – за наявності мобільного термінального пристрою і доступу до Інтернет користувач, незалежно від свого місцезнаходження, завжди має доступ до власного віртуального комп'ютера, корпоративних мереж, баз даних тощо. По-четверте, постійно розширюється спектр послуг, пропонованих виробниками та провайдерами хмарних рішень. Як правило, їх «асортимент» цілком відповідає постійно зростаючим можливостям сучасної комп'ютерної техніки [2].

Все це лише найвагоміші технологічні переваги хмарних сервісів, список яких можна продовжити. Понад це, виробникам та провайдерам хмар вдалося сформувати достатньо гнучку та адекватну потребам сучасного ринку систему надання послуг. На даний час у світі склалися чотири основні моделі розгортання хмарних сервісів, які, у свою чергу, відповідають чотирьом стратегіям впровадження: «моє», «наше», «чуже», «моє + чуже»:

Приватна хмара (Private cloud). Хмарна інфраструктура, створена задля обслуговування окремої організації. Управління такою інфраструктурою може здійснюватися як власними силами організації (кадри, обладнання, сервіс), так і стороннім провайдером.

Спільна хмара (Community cloud). Створюється і використовується декількома організаціями, які дотримуються однакових принципів при розробці ІТ-інфраструктури (наприклад, вимоги до безпеки, регламентні вимоги). Так само може управлятися як самими організаціями, так і третьою стороною. З фінансового погляду більш вигідна модель, оскільки по суті являє собою одну велику приватну хмару, що експлуатується відразу цілою групою корпоративних користувачів.

Публічна (громадська) хмара (Public cloud). Публічна хмара є принципово загальнодоступною і створюється для великих груп і різних категорій користувачів.

Гібридна хмара (Hybrid cloud). Інфраструктура, що являє собою ту чи іншу комбінацію трьох попередніх моделей. Основною умовою створення гібридної хмари є взаємосумісність «субхмар», що її складають, перехресну «читабельність» програмного забезпечення, даних тощо (англ. – portability).

Загалом, гібридна модель є дуже популярною серед споживачів хмарних послуг. Такі cloud-середовища покликані задовольняти специфічні технологічні та бізнес-потреби: вони дозволяють поєднати прийнятний рівень безпеки та конфіденційності з мінімізацією витрат.

Але тут треба зауважити, що нормативно-правова база «відстає» від темпів розвитку ІТ-сфери (і зокрема хмарних обчислень) не лише в Україні, але й в усьому світі. Проте в ЄС уже розпочато інтенсивну роботу з її модернізації, причому планується відмінити не лише реєстрацію баз даних, але й будь-які обов'язкові попередження про їх збір та обробку. Для України є безумовно доцільним орієнтуватись на цей досвід, у тому числі з метою гармонізації вітчизняного законодавства з європейським.

Ще одною регуляторною проблемою, яка виникає разом з розвитком хмарного ринку в Україні є повна відсутність відповідних національних стандартів, які встановлювали б належні вимоги до якості та надійності хмарних технологій і послуг в Україні. У майбутньому, очевидно, потрібна буде їх гармонізація зі стандартами ISO та ЄС.

Впровадження хмарних технологій дасть можливість забезпечити позитивні зміни в життєдіяльності суспільства і людини, а саме:

-збільшити рівень захисту прав і свобод людини, активізувати участь громадян в управлінні державою (за допомогою хмарних технологій), сприяти розвитку демократії;

-підвищити конкурентоспроможність України, ефективність державного управління, рівень інформаційної безпеки людини, суспільства, держави, ступінь розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, зокрема українського сегменту Інтернету;

- за рахунок впровадження ІКТ забезпечити перехід економіки до моделі науково-технічного та інноваційного розвитку, збільшити частку наукоємної продукції, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я;

-розширити можливості людини отримувати доступ до національних та світових інформаційних електронних ресурсів тощо.

Список використаних джерел.

1. Закон «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» -[Електронний ресурс]. Режим доступу :http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16

2. НІСД -[Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/1191/

3. IDC Predictions 2013. Competing on the 3rd Platform: Opportunities at the Intersection of Mobile, Cloud, Social, and Big Data [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://clck.ru/8aXZM;

ТЯПУШКІН ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Поняття «інформаційне суспільство» сьогодні використовують для визначення суспільства, у якому економіка, політика та культура залежать від створення, збереження і доступності інформації у національному і світовому масштабах. Навіть у розвинених країнах світу існують різноманітні підходи до становлення і розвитку інформаційного суспільства. Теоретичне обґрунтування розвитку інформаційного устрою значно відстає від практичних потреб, що розвиваються швидкими темпами.

Орієнтація України на створення інформаційного суспільства й його інтеграцію до європейського вперше була передбачена 13 розділом Стратегії інтеграції України до ЄС, ухваленою у 1998 р. [3] Уже тоді було зрозуміло, що Українська держава не увійде до світового та європейського інформаційного простору на рівноправній основі без інтенсивного запровадження в усі сфери життя інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), істотної перебудови системи державної інформаційної політики, необхідності зміцнювати прямі й зворотні зв'язки між владними структурами та суспільством, вирішення проблем ефективного розвитку національної інформаційної інфраструктури, прискорення процесів модернізації матеріально-технічної бази та надійного захисту інформаційних ресурсів.

В Україні термін «інформаційне суспільство» міцно зайняв своє місце в лексиконі політичних діячів, економістів, викладачів і вчених. У більшості випадків це поняття асоціюється з рівнем розвитку інформаційних технологій і засобів телекомунікації.

Згідно з щорічними дослідженнями 134 країн Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum), щодо активності використання у них інформаційних технологій, Україна демонструє сталу тенденцію стагнації рівня мережної готовності на тлі загальносвітових показників. А за показником рівня готовності до впровадження е-урядування країна не потрапила навіть до перших 50-ти країн рейтингу [5].

Як зазначено в «Доповіді про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік» в державі не має однозначної, достатньо достовірної статистики щодо поширення інформаційних технологій, розвитку інформаційного суспільства. Держстат не дає навіть базової регулярної інформації з Інтернет-користувачів та інших ключових показників ІТ-ринку [1].

Неузгодженість, суперечливість, некоординованість, необґрунтованість механізмів державного управління призводять не тільки до зниження їх ефективності та результативності, а є також джерелом загрози національній безпеці.

Зокрема, залишаються відкритими проблеми використання персональних даних, окремо, й практично без уваги розвивається стандартизація ІТ, хоча узгодження стандартів є необхідною умовою вступу до ЄС, чого добивається Україна.

Водночас очевидно, що нині відбувається посилена інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть провідними чинниками соціально-економічного та інтелектуально - духовного розвитку українського соціуму, виведуть його на якісно новий щабель відносин із європейським співтовариством.

Прийнятим ще у січні 1997 року Законом «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» визначено такі основні стратегічні цілі держави:

- прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя;
- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення;
- створення загальнодержавних інформаційних систем, використання ІКТ для вдосконалення державного управління, досягнення ефективної участі всіх регіонів у процесах становлення інформаційного суспільства;
- захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, покращення стану інформаційної безпеки та інші [4].

Вирішення більшості з окреслених завдань знаходиться в загальнодержавній компетенції, але окремі задачі можуть вирішуватися й на рівні органу місцевого самоврядування. В площині практичної реалізації доктрини інформаційного суспільства на регіональному та місцевому рівнях основними її ціннісними орієнтирами можна визначити, зокрема, такі:

- підвищення регіональної конкурентоспроможності за рахунок розвитку високотехнологічних секторів економіки та людського потенціалу, насамперед у високоінтелектуальних сферах праці;
- підвищення якості життя громадян шляхом надання легкого та загального доступу до інформації, знань, освіти, послуг закладів охорони здоров'я й адміністративних послуг органу місцевого самоврядування, а також за рахунок значного розширення можливостей працевлаштування громадян, підвищення соціального захисту вразливих верств населення завдяки широкому використанню інформаційно-комунікаційних технологій;
- сприяння становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі у суспільному житті, прийнятті відповідних рішень органами публічної влади.

Таким чином, у сучасному світі ІТ-сфера, яка є одним з напрямків розбудови інформаційного суспільства, гармонійно поєднує телекомунікаційні й інформаційні послуги, виробництво засобів інформаційних технологій і телекомунікацій, програмних засобів, електронних інформаційних ресурсів, що робить її чимось більшим, аніж просто однією з інфраструктур і галузей економіки. У сучасних умовах вона має розглядатись як системний, потужний чинник як політичної й суспільно-економічної модернізації, так і соціогуманітарного розвитку країни, створення конкурентоспроможної економіки, забезпечення оптимальних умов людського розвитку, запровадження ефективних демократичних процедур.

Список використаних джерел.

1. Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік/ Державне агентство з питань електронного урядування України http://dknii.gov.ua/?q=node/1469.
2. Концепція інформаційного суспільства: культурологічний аспект/ Алла Капуш, аналітична записка/ [Електронний ресурс]: http://inf.oa.edu.ua/dopovid/kapush.pdf.
3. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу/ Указ Президента України від 11.06.1998р. №615/98/ [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/615/98.
4. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки/ Закон України від 09.01.2007 №537-V/ [Електронний ресурс] http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16.
5. International Telecommunication Union [Електронний ресурс]: http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/idi.

ФЕДОРУК СВІТЛАНА ДМИТРІВНА

аспірант кафедри політичних наук Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯПОНІЇ В ГАЛУЗІ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В даний час японський уряд приділяє першорядну увагу розвитку інформаційних технологій, включивши їх до переліку чотирьох найбільш пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки та вважаючи їх одним з основних факторів безперервного економічного зростання та підвищення міжнародної конкурентоспроможності японської індустрії.

Так, в 2013 році японський уряд виділив на підтримку інформаційних та телекомунікаційних технологій більш 1,4 трлн. ієн. Активно здійснюється реформування законодавства, в тому числі законів «Про телекомунікації» та «Про корпорації NTT», для більш повного розкриття можливостей нових технологій і подальшої лібералізації ринку, що враховує скорочення ролі традиційних операторів зв'язку і підвищення питомої ваги «альтернативних» цифрових технологій. Значна увага приділяється, зокрема, законодавству про оптимальне використання радіочастотного спектра. З урахуванням активного розвитку бездротових цифрових терміналів передбачається повністю переглянути стратегію виділення радіочастот, ввести пріоритетні схеми перерозподілу радіочастотного спектра (з урахуванням комерційних інтересів існуючих користувачів радіообладнання), частково переглянути систему ліцензування радіочастот на користь системи реєстрації. Прийнято також закон про можливість збереження телефонного номера мобільного телефону при переході клієнта від одного оператора до іншого.

Значні кошти виділяються державою на створення так званих «глобальних мережевих технологій» (Ubiquitous networks), які передбачають комп'ютерний контроль і управління всіма соціальними аспектами життя людини і суспільства. Для програми їх розробки на 2013 рік було виділено 9177 млн. Ієн, в тому числі для створення датчиків, електронних міток, створення єдиної Ubiquitous платформи з азіатськими країнами виділено і для впровадження зазначеної технології контролю та управління на транспорті [1].

З 2004 року активно проводились роботи з переходу на нові Інтернет-протокол IPv6, що дозволяє залишити сумісність з існуючим протоколом TCP-IP і одночасно значно розширити пропускну здатність мережі і кількість підключених до неї терміналів, включаючи компоненти побутової техніки. На роботи по переходу на новий протокол в 2005 році виділено 2052 млн. Ієн. Ще 2000 млн. Ієн виділено на розробку магістральних мереж передачі даних нового покоління. Здійснюються НДДКР по створенню безпровідних телекомунікаційних мереж з пропускною здатністю більше 1 Гбіт в секунду, практична реалізація яких планується до 2014 року. Зазначена технологія, на яку в 2005 році виділено 11288 млн. Ієн дозволить в реальному масштабі часу передавати по вказаних мереж тривимірні зображення і зображення з надвисоким дозволом, а також здійснювати розподілену обробку великих масивів інформації. Ще 67728 млн. Ієн виділено на розробку систем зв'язку нового покоління в СВЧ діапазоні, в тому числі зв'язок на ультрависоких частотах, супутниковий зв'язок нового покоління, контрольно-вимірювальна апаратура нового покоління, вузькосмугові радари.

Державою активно субсидуються роботи з уніфікації систем передачі даних і систем радіо і телемовлення, що дозволяють здійснювати інтерактивну передачу цифрового відеозображення високої чіткості безпосередньо через мережу IPv6. У 2005 році на дані цілі виділялося 2500 млн. Ієн.

Значно зросли витрати держави на НДДКР із створенню програмного забезпечення нового покоління, в тому числі з відкритими вихідними кодами для використання в державних установах (4887 млн. Ієн в 2013 році проти 2032 млн.іен в 2014 році). Виросли асигнування на створення суперкомп'ютерів нового покоління (з 6707 млн. Ієн в 2013 році до 8656 млн. Ієн в 2014 році).

В сфері комп'ютерної безпеки держава виділила на 2014 рік бюджет в 4250 млн. Ієн, в рамках якого передбачається вести дослідження за технологіями аутентифікації в високошвидкісних мережах, автоматичних систем виявлення несанкціонованого доступу, а також з безпеки інформаційних мереж підприємств [2].

Державою проводиться також активна політика, спрямована на підтримку венчурних компаній в IT області, як головної ланки з впровадження у виробництво передових технологій, а також на поглиблення кооперації в галузі інформаційних технологій між університетами і приватними компаніями.

Список використаних джерел

1.Shumpei Kumon, Tadao Saito, Tsuruhiko Nambu, Norimasa Shimada, Jiro Kokuryo, Yasuhide Yamanouchi. Japan and Information Society in the Age of Information Revolution. – Tokyo, 2012. P. 45.

2.White Paper 2013: Information and Communications in Japan «Ubiquitous Economy». Ministry of Internal Affairs and Communications. – Tokyo, 2013. – P. 53.

ШПЕКТОРЕНКО ІГОР ВАЛЕНТИНОВИЧ

професор кафедри філософії, соціології державного управління
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛОБІЮВАННЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реальне громадянське суспільство має реалізуватися саме на місцевому рівні через насичення новим змістом поняття «територіальна громада». Зосереджуючи увагу на категорії «міжсуб'єктні відносини», ідея міжсекторної співпраці є основою для переходу до практичних дій в напрямку демократизації влади. Громадські організації та політичні партії варто вважати активними учасниками розроблення та реалізації «політики м'якої сили» в Україні.

Соціальний характер держави визначається мірою реалізації публічної влади в процесі формування громадянського суспільства. Активізацією управлінського потенціалу органів місцевого самоврядування та недержавних громадських організацій вимірюється природа демократичності процесів самоврядування. Визначальними проблемами на шляху демократизації влади всіх рівнів є підвищення моральних устоїв, норм етики та рівня патріотизму усіх суб'єктів влади, а також безумовне дотримання встановлених «правил гри», створення рівних умов участі в суспільних справах.

В Україні відбувається намагання побудувати правову державу без розвинутого громадянського суспільства та середнього класу, що суперечить світовому досвіду. «Соціальність» демократичної влади нині поєднується зі значною централізацією адміністративних функцій державної влади, обмеженням функціональних та ресурсних рамок діяльності органів місцевого самоврядування, муніципальних органів влади та доволі низькою активізацією інститутів громадянського самоврядування, громадських організацій. Інтеграція уряду з місцевою ініціативою відбувається несистемно, епізодично, без балансу інтересів держави та її регіонів.

Під «новою ідеологією функціонування публічної влади» слід розуміти застосування механізму суспільного керівництва та громадських дій, який вимагає створення сприятливого середовища для співпраці суб'єктів місцевого життя, тобто опосередкованого «забезпечення прав і свобод громадян».

На основі використання зарубіжного досвіду, з метою залучення найбільш активних мешканців до обговорення питань на громадських слуханнях можна передбачити створення такого підготовчого органу, як дорадчий комітет, що складатиметься з громадських активістів, депутатів ради, спеціалістів з окремих питань, що їх планується винести на громадські слухання. З метою одержання компетентної (фахової) оцінки пропозицій створюють допоміжні органи (фокусні, експертні групи тощо).

Існує багато механізмів участі громади в реалізації місцевої політики та можливостей впливу громади на органи місцевого самоврядування. Ці механізми випливають передусім із Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», але їх впровадження в кожній територіальній громаді можливе лише за умови, що місцева рада ухвалила відповідні місцеві нормативно-правові акти, що визначають процедури реалізації цих механізмів. Практична реалізація вимог Закону потребує докласти суттєвих зусиль, аби домогтися від місцевої ради ухвалення таких нормативно-правових актів, за якими громада справді могла б реалізувати надані їй законодавцем права. Процес впливу на депутатів ради і на голову місцевої ради для досягнення цієї мети доволі зрозумілий, але потребує значного часу та додаткових організаційних зусиль та фінансових можливостей.

Вплив напряму залежить від того, наскільки управлінська ідея стала власною та зрозумілою для більшості членів територіальної громади, ідеєю більшості депутатів ради. В такому разі питання інформаційного забезпечення даної кампанії впливу є дуже важливою складовою успіху. Ініціювання обговорення проблеми в місцевих засобах масової інформації, серед політичних партій та громадських організацій також виступає невід'ємною складовою цілеспрямованих комунікативних впливів на процеси формування активності соціальних спільнот.

Місцеві справи не можуть існувати ізольовано від загальнодержавних справ, і у цьому відношенні органи місцевого самоврядування діють у тісній координації з органами державної влади. А на місцевому рівні вони доповнюють один одного.

Розробляючи місцеве Положення про збори та лобіюючи його прийняття через місцевих депутатів, варто пам'ятати, що організаційно-правовий механізм підготовки і проведення зборів, закладений у Положенні, дозволяє ініціаторам зборів досягати мети навіть за умов протидії органів й посадових осіб місцевого самоврядування.

У Положенні повинні закріплюватися норми, що стосуються ініціювання зборів, їхніх повноважень, порядку проведення, лобіювання, ухвалення рішень зборами та порядок їх реалізації. Через ініціювання зборів за місцем проживання можна викликати до людей міського голову, членів виконкому, депутатів. У режимі відкритого діалогу посадові особи завжди виглядають менш суворими і більш прислухаються до думок людей, ніж це вони роблять у владних кабінетах. Статті Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» розвивають положення Конституції України, що декларують право територіальної громади здійснювати місцеве самоврядування як через обрані органи, так і безпосередньо. Важливість цієї статті полягає в тому, що вона дає право територіальній громаді ініціювати розгляд у місцевій раді будь-якого питання, що відноситься до її компетенції, яке є важливим для громади, але яке не виноситься на розгляд ради через небажання це зробити міським головою чи депутатами ради.

ЯВОРСЬКИЙ СЕРГІЙ ХАРЛАМПІЙОВИЧ

доцент кафедри правознавства
Одеський національний політехнічний університет

ВПЛИВ ЗМК НА ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

В умовах інформаційної епохи ЗМК набувають особливої значущості: інформуючи аудиторію про ті чи інші події, вони транслюють й оцінюють дійсність, тим самим формують уявлення про добро і зло, правильне й неправильне, тобто здійснюють аксіологічний вплив на реципієнтів.

Дослідники масово-комунікаційних процесів тривалий час не звертали уваги на аксіологічну роль медіа. Серед основних функцій масової комунікації традиційно розрізняли інформаційну (трансляція подій навколишнього світу), регулювальну (вплив на соціум та пізнання його через зворотний зв'язок), культурологічну (збереження й передача культурної спадщини від покоління до покоління), які свого часу запропонував Г. Лассвелл.

Про аксіологічну роль ЗМК у комунікативістиці заговорили наприкінці минулого століття, звернувшись до вивчення етичних проблем мас-медіа. Про це сьогодні все частіше пишуть вітчизняні й зарубіжні дослідники (О. Гриценко, В. Іванов, Н. Костенко, Й. Лось, О. Кузнєцова, Б. Потятиник, В. Різун; Ю. Буданцев, А. Капто, Н. Стівенсон, Ю. Хабермас; В. Березін, В. Грачов, М. Дегтярьов, Я. Засурський, С. Корконосенко, М. Назаров, М. Найдьонов, О. Полікарпова, В. Прозоров, Є. Прохоров, Л. Світич, Т. Сурикова, І. Фомичева, Д. Ховалиг та ін.). Акцентуючи увагу на деструктивній діяльності ЗМК, науковці наголошують, що мас-медіа повинні виконувати ціннісно-орієнтовну місію, їх ідеалом є «добро в мисленні, співмисленні» (В. Березін), що гармонізує сучасний світ.

Сучасні мас-медіа успішно відіграють роль важливого «настроювача» ціннісних орієнтацій суспільства, оскільки саме вони виявляються найбільш ефективними порівняно з іншими чинниками формування ціннісної системи. Медіа задають певні аксіологічні моделі поведінки, з якими реципієнти співвідносять свої моральні принципи, ціннісні орієнтири й навіть виробляють стереотипи мислення під впливом трансльованих зразків.

Таку ситуацію можна пояснити тим, що в інформаційну епоху саме ЗМК стають основним каналом отримання інформації, способом залучення реципієнта до реальної дійсності та її подій. Сьогодні зростає доступність і значущість інформаційних потоків. Мас-медіа поступово перетворюються на основне джерело інформації, що активно збільшує діапазон свого вияву. Нещодавно події реальної дійсності транслювали друковані, радіо- й телевидання. Нині цю місію активно виконує комп'ютерна мережа. В інформаційну епоху ЗМК спроможні вести діалог з будь-яким респондентом: комунікативні технології «стирають» просторово-часові кордони, завдяки чому інформація стає все більш доступною. Практично кожний член інформаційного суспільства має можливість споживати інформацію за власними інтересами й потребами.

Сучасна людина не лише перебуває в медіасередовищі, а й потребує цього перебування. При цьому ЗМК є активним агентом, що не лише надсилає ініціативні стимули, а навіть інколи пропонує відповіді-реакції (наприклад, авторський коментар подій, сміх за кадром тощо), тим самим впливає на формування настанов і життєвої позиції реципієнта (особливо молоді), тобто здійснює аксіологічний вплив.

Особливої аксіологічної значущості мас-медіа набувають у кризові, переломні епохи, коли в суспільстві відбуваються процеси нівелювання соціально важливих цінностей, витіснення загальнолюдських морально- етичних домінант на нижні щаблі ціннісної шкали. Саме тоді ЗМК претендують на роль посередника в пошуку людиною ціннісних орієнтирів.

Визначальним моментом є те, що масові комунікації не лише забезпечують можливість масового охоплення великих аудиторій, але й пропонують суспільству низку нових ціннісних домінант, які можуть «вростати» в масову свідомість, витісняти попередні цінності реципієнта, соціальних груп чи соціуму загалом.

Тиражовані негативні стандарти й норми поведінки призводять до формування викривлених характеристик життєвих орієнтирів у свідомості адресата. Слід згадати серіали, негативні герої яких подані в позитивному контексті, чи звернутися до популярних телевізійних ігор, які пропагують цінності наживи, інколи навіть «змушують» нехтувати моральними принципами.

Транслюючи ті чи інші події, мас-медіа визначають «порядок дня» - формують ієрархію важливості тем, які перебувають у фокусі уваги медіа- аудиторії. Це, у свою чергу, здатне здійснити вплив на психічний стан споживачів інформації, інколи навіть на їхню поведінку.

Звичайно, результати медіавпливу залежать як від зовнішніх змін соціального характеру, так і від глибинних, індивідульних процесів, що відбуваються з суб'єктами медійної комунікації. Різні реакції на одні й ті самі комунікаційні подразники значною мірою зумовлені життєвим досвідом, рівнем освіти, індивідуальними психологічними особливостями споживачів інформації тощо. Ефективність і сила інформаційного впливу залежать від прийнятого в соціумі ступеня довіри до мас-медійної інформації, стійкості власної позиції реципієнта стосовно тих чи інших суспільних явищ, подій. Дієвість впливу спричинена й специфікою політичної системи суспільства. Проте в інформаційно-комунікаційному суспільстві ЗМК стають невід'ємною частиною життя кожної людини, а відтак впливають на соціокультурний розвиток суспільства.

Отже, у реаліях інформаційної епохи ЗМК, відіграючи роль основного джерела знань та активного суспільного «діяча» (агента, зв'язківця, порадника, обвинувача), набувають статусу соціальної цінності. їх можна визнати особливим аксіологічно-інформаційним механізмом, що транслює, адресує й за певних умов навіть змінює цінності в суспільстві. У ситуації кризи ціннісної системи мас-медіа є посередником у пошуку ціннісних домінант. Створена ними аксіосфера задає аксіологічні моделі поведінки, з якими реципієнти співвідносять свої моральні принципи, ціннісні орієнтири і навіть виробляють стереотипи мислення під впливом трансльованих зразків. ЗМК здатні здійснити потужний медіавплив на емоції та почуття реципієнта, тим самим сформувати психічно комфортний або дискомфортний клімат у соціумі.

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

завідувач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Концепція децентралізації влади, як лейтмотив модернізації державного управління до стандартів Європейського Союзу, є основою для переосмислення природи та сутності феномену легітимації публічної влади.

Одним із фундаментальних принципів європейської публічної адміністрації є принцип захисту легітимних очікувань, який спрямований на забезпечення відповідальності державних органів і посадових осіб за прийняті ними рішення. Відповідно до цього принципу дії державних інституцій та службовців не повинні йти всупереч легітимним інтересам та очікуванням зацікавлених осіб.

Ураховуючи сучасні соціально-політичні виклики, що спонукають до демократичних реформ, домінантними джерелами легітимності влади виступають економічна і соціальна ефективність діяльності органів публічної влади, що в свою чергу, безпосередньо залежить від професійного виконання своїх обов'язків державними службовцями.

Успішне впровадження державно-управлінських реформ неможливе без якісних кадрів, готових брати на себе відповідальність і ефективно та результативно досягати поставлених перед ними завдань. Адже реформи в загальному вигляді – це не що інше, як взаємопов'язана сукупність різноманітних за масштабами і складністю проектів: соціальних, організаційних, технічних, інноваційних та інвестиційних. Управління вказаними проектами в такому розумінні є невід'ємною функцією держави та її органів, а подекуди і головним їх завданням.

Реалізація реформ за моделлю «New public management» потребує переходу на нову філософію організації управління державними проектами та програмами – проектний підхід до реалізації публічної політики, що обумовлює необхідність опанування державними службовцями основ управління проектами.

Слід зазначити, що запровадження проектного підходу до управління державними проектами і програмами вже отримало відповідне нормативно-правове регулювання.

Таким чином, потенціалом легітимності публічної влади в період впровадження державно-управлінських реформ є професійна готовність державних службовців до управління проектами в публічній сфері.

Для ефективного управління проектами в публічній сфері потрібні певні знання, вміння, навички, компетентне застосування яких формує професіоналізм державного службовця.

На сьогодні в Україні формується інституційна база застосування компетентнісного підходу у сфері публічного управління. Нацдержслужбою України та Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу розроблено низку нормативних документів з запровадження компетентнісного підходу до оцінювання та формування професіоналізму державного службовця [1,2].

В умовах реалізації державно-управлінських реформ перед органами публічної влади стоїть актуальне завдання: розкрити компетентнісний потенціал проектної діяльності державних службовців у повному обсязі, що є вкрай важливим для прийняття правильних управлінських рішень і проведення достовірної експертизи в ході реалізації державних проектів. Вищезазначене обумовлює актуальність розроблення моделі проектної компетентності державного службовця.

Метою створення моделі проектної компетентності є формування у державних службовців знань і вмінь використання сучасного проектного підходу до вирішення завдань розвитку процесів управління на різних рівнях, орієнтації цих процесів на досягнення кінцевих результатів з мінімальними витратами часу та коштів і засвоєння методології управління проектами як нового прогресивного інструментарію сфери публічного управління.

Засвоєння основних понять, методів і засобів проектного менеджменту, надбання навичок володіння та застосування сучасного інструментарію та креативних технологій прийняття управлінських рішень стає важливою складовою фахової підготовки державних службовців.

Ураховуючи важливість планування та реалізації державних проектів на засадах публічності, діалогу та погодження інтересів основних суб'єктів публічної політики «влади, бізнесу, громади» в ОРІДУ НАДУ при Президентові України з 2010 року ефективно працює наукова школа «Управління проектами в публічній сфері», що створює якісне методологічне підґрунтя організації сучасної системи професійної підготовки кадрів для управління проектами в публічній сфері.

У системі підготовки магістрів за спеціальністю «управління проектами» використовується авторська технологія організації навчального процесу, що базується на компетентнісному підході з використанням сучасних форм і технік інтерактивного навчання. Важливою складовою навчального процесу є освоєння слухачами нових інноваційних технологій управління проектами в публічній сфері – соціального проектування та геоінформаційного проектування в управлінні територіальним розвитком.

Компетентнісний підхід до професійної підготовки кадрів для планування та реалізації проектів розвитку регіонів і міст підтверджується відповідністю навчальної програми вимогам сучасного ринку праці. Кожна дисципліна варіативної частини орієнтована на конкретну компетенцію, задану роботодавцями, які організовують стажування та здійснюють замовлення на реальні магістерські роботи у вигляді інвестиційних та соціальних проектів з подальшою їх практичною реалізацією за участю випускників.

Важливою складовою компетентнісного підходу є підвищення професійного рівня викладачів завдяки їх активній участі у різноманітних проектах.

Значна увага в інституті приділяється підвищенню кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування
IV категорії посад та кадрового резерву на ці посади. Розроблено дистанційний курс з навчальної дисципліни «Управління проектами в публічній сфері». Відповідно до плану-графіку навчання викладається короткотерміновий тематичний семінар «Управління проектами в публічній сфері». Для оволодіння практичними навичками з планування та реалізації проектів місцевого розвитку запроваджено серію тренінгів та ділових ігор.

Слід наголосити, що серед слухачів спеціальності управління проектами значну частку складають державні службовці, що підкреслює актуальність організації сучасної системи професійної підготовки кадрів для управління проектами в публічній сфері.

Таким чином, першим кроком до професіоналізації проектної діяльності державних службовців має стати ліцензування нового напряму підготовки «Управління проектами в публічній сфері» за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр.

Список використаних джерел.

1. Наказ Нацдержслужби України від 20 липня 2012 року № 148 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби у державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим або їх апараті» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nads.gov.ua

2. Типовий профіль професійної компетентності посади керівника апарату та мінімальні вимоги до рівня професійної компетентності осіб, які претендують на зайняття цієї посади : Затверджено Наказом Нацдержслужби України від 16 травня 2012 р. № 91 // Офіційний вісник України від 18.06.2012 - 2012 р. - № 44. - стор. 150. - ст. 1712

БЕРЕГОЙ ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ

Роки формування державності України характеризується значними змінами політичної системи, змінами фінансової системи, новими методами макро- і мікроекономічного регулювання, змінами соціальної інфраструктури суспільства. В результаті цього спостерігаються і негативні соціально-економічні наслідки: низький рівень заробітної плати, високий рівень безробіття, інфляція, стагнація промислових підприємств, зниження розвитку малого та середнього підприємництва тощо. Однією із причин такої негативної ситуації є неефективні методи державного управління. Держава як управлінська система по відношенню до свого народу як основи існування цієї держави повинна змінювати ситуацію різними шляхами: це і удосконалення механізмів державного управління, і нові підходи до методів регулювання економіки, і кардинально інше ставлення до соціальних питань населення та його життєдіяльності, та ін. Як правило будь-який напрямок покращення ситуації у державі супроводжується концепцією, стратегією, програмами, проектами, планами. Отже, окремої уваги треба приділяти удосконаленню процесу формування та реалізації всіх концептуальних документів держави, як однієї з головних форм здійснення реформ.

Існує безліч інтерпретацій перелічених у запропонованому «ланцюгу» категорій: *концепція, стратегія, програма, проект, план.* У кожній науці існує своя і не одна інтерпретація цих категорій. У галузі науки державне управління цим питанням приділяли увагу Т. Пахомова, Н. Піроженко, Е. Афонін, Я. Бережний, О. Валевський, В. Ребкало, А. Поршнев, А. Гершун та багато інших авторів які займаються вивченням стратегічного управління, стратегічного планування, в межах цього напрвлення вивчали і такі поняття як саме стратегія, а також програма, проект, план.

Не ставлячи за мету наведення всіх інтерпретацій понять логічного ланцюга, наводимо ті трактування, які будуть основою подальшого вивчення матеріалів проектної діяльності в публічному управлінні.

Енциклопедія державного управління дає декілька тлумачень поняття *концепція*. Концепція (від лат. − conceptio − сприйняття) – спосіб розуміння, трактовка процесів або явищ; система доказів певного положення, сукупність поглядів на окремий предмет дослідження, доктрина, теоретичний напрям або підхід, провідна ідея; форма провідного ідейного задуму під час формування державної політики або розробленого і затвердженого в установленому порядку документа [1, с. 312]. Так, останнє тлумачення візьмемо за основу розуміння концепції як основного документу, який містить провідний задум, котрий визначає життєдіяльність населення, напрямок дій держави і громадянина у здійсненні реформ за допомогою стратегії, програм, планів (наприклад, концепція перебудови, концепція адміністративної реформи, концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів ЄС, концепція етнонаціональної політики України, концепція реформування аграрного сектору економіки, концепція освіти в Україні тощо).

Наступне поняття − *стратегія* − будемо розуміти як свідомий процес виявлення пріоритетних проблем, визначення напряму розвитку регіону чи територіальної громади в умовах середовища, що змінюється, вибір моделі поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей (доповнене визначення автора А. Свистовича) [5].

Важко з ототожнюванням якихось досліджень с певними авторами щодо поняття *програма*, так як існує багато напрямків застосування слова програма: програма комп'ютерна, програма навчальна, програма соціологічного дослідження, програма політична, а також програма діяльності КМУ, державна програма і місцева програма. Отже, етимологія поняття програма дає можливість розуміти її як заздалегідь затверджена (визначена) дія. В Законі України «Про державні цільові програми» [2] затверджено наступне визначення: державна цільова програма − це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням. Отже, у дослідженні проектної діяльності в публічному управлінні під *програмою* розумітимемо комплексну систему цільових завдань і ефективних шляхів та засобів досягнення поставлених цілей, термінів виконання цих завдань, їх виконавців і джерел фінансування.

Якщо програма це визначена дія, то проект має ще більш вузьке визначення. Наведемо трактування поняття проект відомого менеджера М. Мескона: *проект* – це сукупність задач чи заходів, пов'язаних з досягненням запланованих дій, які зазвичай мають унікальний та неповторюваний характер [4].

І кінцевий термін − *план* − розумітимемо як результат планування (процесу розробки та конкретизації заходів, визначення етапів, термінів, методів і способів їх здійснення для досягнення мети), уповноважених управлінських ланок або осіб, оформлений у вигляді певного акта, змістом якого є система взаємопов'язаних, поєднаних загальною метою конкретно визначених завдань та заходів, котрі потрібно здійснити певним виконавцям у встановлені строки [3].

Правильні, логічні і загальноприйняті інтерпретації основних понять проектної діяльності дадуть можливість представникам публічної влади якісно формулювати та втілювати в життя основні державні документи, які мають за мету покращити якість життя населення.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління: у 8 томах/ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія:Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К.: НАДУ, 2011.: Том 1: Теорія державного управління / наук.-ред. колегія: В.М. Князєв (співголова), І.В. Розпутенко (співголова) та ін. - 2011. - 748 с.
2. Закон України «Про державні цільові програми» від 18 бер. 2004 р. № 1621-IV [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1621-15.
3. Кунєв Ю.Д. Управління в митній службі // Ю.Кунєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2006 . – с. 408.
4. Мескон М., Основи менеджмента // Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. / [пер. с англ.]. - М.: Дело, 1998. - 542 с
5. Свистович М. Сутність та основні поняття стратегічного планування // М. Свистович / Державне управління: теорія та практика / № 2, 2013, http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/06.pdf

БОЙКО ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

провідний спеціаліст відділу координації наукових досліджень
та інформаційно-аналітичної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ПРЕДМЕТНА ОБЛАСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Соціальне життя настільки складне й різноманітне, що часом необхідні механізми для його структурування та регулювання, що дозволяють успішно вирішувати виникаючі проблеми і залучати всі необхідні для цього ресурси. Одним з таких успішних механізмів є соціальне проектування.

У зв'язку з подіями, змінами в суспільстві до соціального проектування все більше і більше зростає увага, і, на сьогоднішній день, ця тема є актуальною, тому що все більше усвідомлюється ефективність проектних технологій в управлінні соціальним життям.

Слід зазначити, що одним з гострих питань розвитку України та її регіонів є реалізація соціальної політики, створення ефективної системи соціального захисту населення на регіональному рівні. В умовах фінансової кризи та у посткризовий період, коли потрібна жорстока економія бюджетних коштів, а переважна більшість людей не взмозі самостійно забеспечити собі гідний рівень життя, зростає роль ефективної соціальної допомоги держави, що вимагає вдосконалення механізмів державного управління соціальними проектами на регіональному рівнях. Актуальність цього питання в Україні постійно зростає [3].

Останнім часом відмічається зростаючий інтерес до питання управління соціальними проектами в різних сферах життєдіяльності держави і суспільства, обумовлений наступними факторами:

- деклараціями органів державної влади і управління щодо соціальної орієнтованості державної політики і переходу до вирішення соціальних проблем шляхом реалізації Національних проектів;
- зростаючою кількістю і масштабністю невирішених соціальних проблем в суспільстві, що призводить до пошуку нових способів і форм самоорганізації громадян та необхідності оволодіння ними знань з технологій соціального управління загалом та управління проектами зокрема для успішної реалізації соціальних проектів;
- підвищенням залежності ефективності бізнесу від людського фактору і зростаючої ролі соціальних інновацій в управлінні підприємствами.

Реалізація соціального проекту так як і будь-якого іншого виду проекту вимагає певної сукупності робіт чи по іншому можна сказати характерного життєвого циклу, тобто період часу з моменту його появи до закінчення та практичної реалізації. Життєвий цикл проекту можна розділити на фази, що представляють собою певні мікроцикли, основними з яких є: задум; предпроектний аналіз; визначення головних цілей; планування соціального проекту; розробка соціального проекту, результатом якої є документи, рішення, кошторису тощо; прийняття та затвердження соціального проекту; його реалізація та внесення по ходу необхідних коректив; підбиття підсумків виконання проекту [1].

Життєвий цикл соціального проекту є більш складним, так як включає в себе життєвий цикл створення соціальної інновації, етапи її перетворення в результат проекту – соціальну цінність, а також створення умов для реалізації цього процесу.

Створення умов для реалізації процесу перетворення продукту проекту в результат, враховуючи специфіку соціального проекту тобто обов'язкове врахування суб'єктивного фактору при узгодженні процесів створення продукту і процесів управління проектом, потребує:

- вирішення комплексу завдань з визначення основних зацікавлених осіб та їх потреб/інтересів. Аналіз заінтересованих сторін тісно пов'язаний з аналізом проблеми – природу проблеми можна достеменно зрозуміти лише оцінивши потреби кінцевих споживачів;
- формулювання ідеї проекту щодо вирішення ідентифікованої проблеми; обґрунтування проміжних продуктів проекту як засобів досягнення результату та кінцевого продукту як очікуваного результату;
- узгодження проблеми і цілей проекту зі стратегічними пріоритетами відповідного та вищого рівнів управління.

Найскладнішим у реалізації соціального проекту є питання його фінансування, враховуючи особливості, пов'язані з некомерційним характером відносин. Адже, модель фінансування соціальних проектів найчастіше побудована на бюджеті або фандрайзингу, що встановлює певні обмеження до цілей і продукту проекту та розроблення фінансової пропозиції.

Соціальний проект може отримати фінансову підтримку лише тоді, коли проблеми, які у них вирішуються, зафіксовані в міжнародних, національних, регіональних чи місцевих документах зі стратегічного планування [2].

Безпосереднє перетворення продукту в результат відбувається на етапі впровадження соціального проекту, але тільки на етапі моніторингу та оцінки на основі зворотного зв'язку можна визначити чи досягнуто результату проекту – соціальної цінності.

Список використаних джерел.

1. Верба В.А., Гребешкова О.М., Востряков О.В. Проектний аналіз: Навч. -метод, посібник для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2002.
2. Грідасов, В.М. Інвестування: Навчальний посібник. / В.М. Грідасов, С.В. Кривченко, О.Є. Ісаєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
3. Соціальні проекти як об'єкт державного управління на регіональному рівні. //В.Є. Воротін. Р.Є.Демчак: Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2011, №2, с.75-87.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГУ ТЕРИТОРІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

Зростання інтересу до питань розвитку маркетингу території пов'язано, насамперед, з ростом конкуренції регіонів за фінансові, кадрові, інтелектуальні та інші ресурси. В останні роки регіони України стали конкурувати між собою за залучення ресурсів, у тому числі інвестицій, що призвело до необхідності використання технологій маркетингу для формування ринкової привабливості території та її конкурентоспроможності. У зв'язку з цим кожна територія намагається запропонувати найбільш привабливий продукт у вигляді внутрішніх умов для проживання, відпочинку або ведення бізнесу, а споживачі (населення, інвестори, туристи) вибирають ту територію, яка відповідає їх потребам. Таким чином, будь-який регіон потребує розробки маркетингової концепції розвитку та просування на глобальний ринок територій.

Фактори, що обумовлюють необхідність розробки маркетингу території:

- посилення конкуренції територій за інвестиційні ресурси;
- зростання ролі сфери послуг, в тому числі туристичних, для розвитку території;
- тенденція до територіального зосередження ресурсів, формування регіональних кластерів;
- конкуренція за інтелектуальну еліту.

Механізмом підвищення інвестиційної привабливості регіону є реалізація програм територіального маркетингу. Найбільш поширеними інструментами регіонального маркетингу виступають:

• іміджевий маркетинг - формування регіонального бренду (іміджу місця);

• інфраструктурний маркетинг - синхронізація розвитку інфраструктур до потреб розвитку;

• інформаційний маркетинг - пряма реклама, система PR заходів, створення системи сайтів в Інтернеті, присвячених регіону, його інвестиційної привабливості, окремим інвестиційним проектам.

Маркетинг регіону можна визначити як діяльність з метою просування інтересів регіону в різних соціально-економічних сферах, створення сприятливого клімату, який підвищував би привабливість території для зовнішніх споживачів (потенційних інвесторів, туристів, покупців товарів і послуг), і для внутрішніх (мешканців).

Комплекс територіального маркетингу включає в себе 4 інструменти: територіальний продукт, ціна територіального продукту, локалізація територіального продукту, просування територіального продукту. [1]

Для досягнення успішного соціально-економічного розвитку території, важливо визначити в якому середовищі проходить функціонування і розвиток території. Маркетингова середа території - це сукупність умов, сил, суб'єктів, які впливають на функціонування і розвиток території. Важливо зрозуміти, чи можна прогнозувати, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, здійснювати управління цими факторами. Слід виділяти внутрішнє і зовнішнє середовище території. Внутрішня середа території може бути представлена трьома складовими: весь комплекс ресурсів, що знаходяться на території в кількісному і якісному вимірі; параметри соціально-економічного стану території; ситуаційні фактори всередині органів влади на території. Зовнішня мікросередовище території - це відносно самостійні від території приватні особи, комерційні і некомерційні організації та установи, які живуть або провадять діяльність (комерційного та некомерційного характеру) на даній території і виступає в ролях споживачів, конкурентів, постачальників і посередників в русі ресурсів і благ території . Елементи зовнішнього мікросередовища не підлягають прямому контролю і не підзвітні території. [2]

Факторами зовнішнього макросередовища території є політико-праві, макроекономічні, соціо-культурні та технологічні чинники. Аналіз зовнфшнього макросередовища території проводять, використовуючи традиційну техніку PEST-аналізу.

Маркетингова стратегія підвищення інвестиційної привабливості території дозволяє

• оцінити інвестиційний потенціал території та інвестиційні ризики;

• оцінити фактори, що перешкоджають і сприяють розвитку інвестиційної діяльності;

• виділити пріоритетні напрямки інвестування;

•розробити план заходів щодо створення інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності;

• покращити інвестиційний клімат регіону за рахунок залучення інвестиційних ресурсів.

Інвестиційна привабливість є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності регіону і забезпечення стійких темпів його економічного зростання.

Список використаних джерел.

1. Панкрухин А.П. Маркетинг территорий. 2-е изд., доп. СПб., 2006. 416 с.:
2. Сачук Т.В. Территориальный маркетинг. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.

ВОЙТОВА АННА ВАЛЕРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Важливою умовою сталого економічного зростання є підвищення ефективності системи державного управління. Механізм державного управління являє собою систему різноманітних інструментів реалізації виконавчої влади держави.

Методологічно грамотне застосування проектного підходу в управлінні соціально-економічним розвитком регіонів та міст дозволяє чітко визначати стратегічний фокус соціальної проблематики і бачити поетапне вирішення тієї чи іншої актуальної проблеми, оскільки будь-яка програма являє собою сукупність проектів, кожен з яких орієнтований на вирішення гострої соціальної проблеми локального характеру.

Відповідно до оприлюднених базових тез програми розвитку «Стратегії реформ-2020» [4], в Україні має бути проведено близько 60 реформ і спеціальних програм, реалізація яких повинна дозволити країні увійти до двадцятки країн у світовому рейтингу як процвітаючої й розвиненої держави.

В процесі реалізації цих положень влада частково повинна буде передавати повноваження на місцеві рівні влади. На даний момент поки що не сформований інструмент взаємодії органів місцевого самоврядування та державних органів влади в частині передачі повноважень на нижчий рівень. Це є ключовою проблемою, яка потребує негайного вирішення для розвитку країни в цілому та регіонів і міст зокрема.

Низька ефективність регіональних стратегій спричинена відсутністю дієвих планів їх реалізації, відсутністю координації та дублюванням програм на місцевому та центральному рівнях, нестачею фінансування [2, с. 46].

Аналіз державних програм на предмет наявності методик оцінки ефективності показує, що значна частина чинних програм і підпрограм взагалі не містить методики оцінки соціально-економічної ефективності.

Варто зауважити, що це спільні проблеми, з якими зіштовхуються всі регіони України в питаннях регіонального розвитку.

Для досягнення окреслених цілей, що сприятимуть підвищенню довіри громадян до влади, покращенню життя населення, ефективнішому наданню публічних адміністративних послуг, необхідним є здійснення цілого ряду дій:

- активізування громад, що сприятиме розвитку громадянського суспільства та формування національної ідеї;

- сприяння розвитку інституційної системи місцевого самоврядування (соціальне партнерство);
- активізація процесів вдосконалення чинної законодавчої бази;
- створення робочих місць, нових форм підприємництва та зайнятості;
- розширення можливостей отримання різноманітних і якісних соціальних послуг членами громади;
- ефективне використання наявних ресурсів регіонів та міст у вирішенні соціальних проблем;
- розширення структури фінансування соціальних програм та проектів регіонів та міст.

Нині одним з найпрогресивніших методологічних підходів до здійснення цілеспрямованої діяльності держави є застосування проектного підходу до управління місцевим розвитком. Проектно-орієнтована технологія дозволить чітко визначати мету, результати проекту, склад робіт, враховувати зв'язки і вплив на проект навколишнього середовища та численних учасників проекту, розраховувати ці впливи у вигляді певних ризиків, враховувати їх у проекті і вибудовувати засновані на розрахунках плани реалізації проектів.

У державі часто діючі програми проекти не сприймаються як фрагменти певної стратегії чи концепції розвитку, не становлять системи. Вони, незалежно один від одного, реалізуються і формуються, не зважаючи на загальносуспільний інтерес та перспективи розвитку. Тому державне управління має ставити за мету розвиток ефективного управління проектами, узагальнювати безсистемні та хаотичні проекти; виявляти реальні потреби суспільства у запровадженні проектів та залучати до їх реалізації.

Використовуючи інструменти проектного менеджменту, можна позбутися низки суттєвих проблем держави, в тому числі налагодити активну комунікацію з територіальними громадами на локальному рівні. Одним із прикладів може бути будівництво Будинку Культури в селі Троїцке Біляївского району Одеської області, де вже багато років місцева влада ініціює даний проект. Виходячи із Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [1] потреби територіальних громад мають бути задоволенні в повному обсязі, якщо вони не суперечать Конституції та Законам України. Але до сьогоднішнього моменту побажання територіальної громади не було прийнято до уваги та не було враховано під час розробки та ухвалення планів (стратегій) розвитку району та області.

Це свідчить про те, що на сьогодні інструменти проектного менеджменту все ще не знайшли широкого застосування в органах влади. Проектний підхід досі залишається незапровадженим в практичну діяльність органів публічного управління, які, здебільшого, орієнтуються на програмно цільовий та інші малоефективні методи. Використовуються або застарілі командно-адміністративні методи управління, або поодинокі новітні підходи функціонального менеджменту. Перші припиняють своє існування, проте залишаються домінуючими в державно управлінській діяльності на усіх рівнях. Місцеві ж громади в Україні є відкритими до запровадження змін, пов'язаних з покращенням соціально-економічного розвитку територій, з рівнем життя населення.

Отже, запровадження інструментів проектного управління в практичну діяльність органів публічної влади сприятиме підвищеню ефективності будь-якого виду діяльності в умовах обмежених ресурсів, мінливості зовнішнього середовища й непрогнозованості «правил гри» та дасть змогу державним службовцям і службовцям органів місцевого самоврядування оволодіти засобами визначення ризиків та технологією їх попередження, що є вкрай важливими для України в період здійснення великої кількості реформ на шляху до досягнення стратегічної мети у 2020 році, а саме – європейських стандартів життя та гідного місця України у світі.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» : зі змінами № 1508-VII від 17.06.2014 [Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97
2. Технології та інноваційні механізми управління програмами розвитку регіонів та міст : навчально-методичний посібник / Т.М. Безверхнюк, Н.О. Котова, О.М. Ракоцило, І.В. Руда, Т.В. Сивак / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 268 с.
3. Дробуш І.Розмежування функцій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади / І.Дробуш // Право України. – 2006. - №10. – С. 20-24
4. «Стратегія реформ 2020» від 25.09.2014 [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.president.gov.ua/ru/news/31289.html

КОЗЛЯР КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

молодший науковий співробітник ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Ринкова трансформація економіки, децентралізація влади, підвищення автономності в прийняті рішень на місцевому рівні, фактор конкуренції між територіями, до якого об'єктивно залучаються сучасні міста, формує нові вимоги до місцевої економічної політики, умовою забезпечення добробуту населення стає забезпечення конкурентоспроможності території в геоекономічному масштабі - усе це встановлює якісно новий рівень відповідальності місцевої влади перед територіальними громадами за вибір шляхів розвитку й результати управління. Зростаючі вимоги до відповідальності й результативності публічного управління спричинили пошук нових ефективних методологічних засобів, характерних для умов ринкової економіки, які б сприяли реалізації системних вимог до здійснення керованого розвитку, формуванню нової парадигми публічного управління, яка полягає в «служінні громаді», переходу управлінських послуг на новий якісний рівень - орієнтації на споживача, його потреби та вимоги.

Намагання збудувати нову результативну ринково-орієнтовану систему публічного управління зумовлює широке застосування в публічному управлінні підходу бізнес-маркетингу, який зарекомендував себе і довів свою ефективність у приватному секторі. Проте цей процес не відбувається стихійно, він вимагає розробки теоретико-методологічних основ

маркетингової діяльності, методів і механізмів її реалізації та оцінки результатів проведення, як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Впровадження маркетингової концепції в діяльність органів публічного управління вимагає від його суб'єктів здібності та бажання враховувати та вивчати найкращі напрацювання світового досвіду використання маркетингової концепції, спиратися на нього, а також на цій основі вдосконалювати власну практику управління.

Маркетинговий підхід за останні кілька десятиліть одержав інтенсивний розвиток і почав використовуватися в діяльності органів влади багатьох розвинутих країн Європи та Америки як на загальнодержавному так і на місцевому рівнях [1, с.74-78]..

Одним із перших країн впровадження маркетингового підходу в діяльність органів влади були Сполучені Штати Америки. Вже в середині 1970-х років у США почалося широке залучення взятих з бізнесу методів планування й управління для потреб державних органів. Ставилося завдання створення механізмів державного управління, які могли б дозволити президентові управляти так само ефективно, як у приватній корпорації.

Так, у більшості штатів діють бюро промислового розвитку, які шляхом маркетингових заходів прагнуть переконати фірми у вигідності розміщення нових підприємств саме у цьому штаті. Також багато з них мають департаменти економічного розвитку, проте їх роль еволюціонувала від надання прямої допомоги до підтримки субрегіональної і місцевої діяльності з економічного розвитку.

Отже, досвід США по залученню передових управлінських технологій до управління державним сектором виявився дуже вдалим і ефективним, він одержав поширення в багатьох розвинених країнах: Канаді, Німеччині, Франції, Великобританії.

Сьогодні, уряди країн, адміністрації земель, кантонів, департаментів, міст використовують маркетинг для активізації соціально-економічного розвитку. Наприклад, на замовлення Європейської комісії експертами-маркетологами була розроблена стратегіяформування позитивної суспільної думки з питань заміни національних валют країн ЄС на євро [2, с. 31-37].

Уряди багатьох країн використовують технології маркетингу при здійсненні програм боротьби з алкоголізмом, курінням і наркоманією, збереження електроенергії, дотримання правил дорожнього руху. У Франції за допомогою маркетингу було вирішено проблему нерівномірного розташування виробничих сил. У Швейцарії, Іспанії, Німеччині координаційним механізмом регулювання індустрії туризму є маркетингові системи цих країн. Їх організаційними елементами - носіями маркетингових функцій стали центральні і регіональні органи державної влади, національні та регіональні туристичні підприємства [3, с. 31-37]. У той же час цілі країни, такі як Норвегія, Ірландія, Греція і Туреччина, зайняті маркетингом своїх територій як сприятливих місць для капіталовкладень в господарську діяльність[4, с.151-159]. У Туреччині, наприклад, існує державна програма, спрямована на формування такого образу країни, який би стимулював приплив туристів. У деяких країнах існують і глобальніші проекти, спрямовані на лобіювання інтересів цих країн з метою проведення на їх території різних міжнародних заходів (чемпіонату світу з футболу, зимових і літніх Олімпійських ігор і т.п.).

Як правило, найкращий результат у соціально-економічному розвитку досягають території, маркетингові зусилля яких спрямовані на комплексне вирішення нагальних проблем - ефективну реалізацію основних функцій території як місця проживання, відпочинку і господарювання; покращення управління та інфраструктури; підвищення конкурентоспроможності та розміщення на території підприємств [5, с. 55-57].

Таким чином можна стверджувати, що використання маркетингової концепції в діяльності органів публічного управління країн Європи та Америки обумовлено наступними світовими викликами:

- посилення конкуренції між територіями за кращі умови задоволення зростаючих потреб мешканців вимагає пошуку та використання конкурентних переваг території та завоювання нею відповідної ніші на ринку територій;
- підвищення ролі місцевої влади та публічних інституцій що передбачає необхідність їх адекватної професійності та відповідальності;
- необхідність ефективного налагодження зв'язків з громадськістю та взаємодії з приватним сектором на засадах партнерських відносин у сфері спільного просування території та надання послуг на місцевому рівні.

Аналіз закордонного досвіду показує, що маркетингова діяльність широко використовується органами влади та місцевого самоврядування розвинутих європейських країн, США та деяких країн пострадянського простору. Сьогодні уряди країн, адміністрації земель, штатів, кантонів, департаментів, міст використовують маркетинг для активізації соціально-економічного розвитку, вирішення нагальних проблем функціонування території як місця проживання, відпочинку й господарювання; покращання управління та інфраструктури; підвищення конкурентоспроможності та розміщення на території підприємств, здійсненні програм боротьби з алкоголізмом, курінням і наркоманією, збереження електроенергії, дотримання правил дорожнього руху тощо. В Україні практика муніципального маркетингу ще не набула значного поширення, проте окремі аспекти маркетингової діяльності вже впроваджені в роботі міських рад деяких міст.

Список використаних джерел.

1. Братанич Б. Рост регулирующих функций государства и социальный маркетинг // Персонал. - 2005 - №3 - С.74-78;
2. Вакуленко В. Міський маркетинг як інструмент стратегічного планування економічного розвитку міста // Управління сучасним містом. - 2002 - № 4-6(6). - С. 92-95;
3. Окландер М.А. Макромаркетинг: маркетинг в секторі загального державного управління // Маркетинг в Україні, 2003 - № 6 - С. 31-37;
4. Стадницький Ю. Товкан О., Перспективи використання маркетингу для поліпшення соціально-економічної ситуації в регіоні // Регіональна економіка – 2005 - №2 – С.151-159;
5. Старостіна А.О., Мартов С.Є. Регіональний маркетинг: суть та особливості становлення в Україні // Маркетинг в Україні - 2004. - № 3 - С. 55-57.

КРИВОГУЗ ГЕННАДІЙ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.військ.н., доцент

ЩОДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ КРИТЕРІЇВ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

При оцінюванні рівня економічної безпеки підприємства (ЕБП) за різними підходами (функціонального аналізу [1], індикаторного [2], багатовекторного [5, 6]) значна частина науковців серед багатьох складових розглядає екологічну безпеку. При цьому використовуються різні критерії щодо рівнів екологічної складової економічної безпеки підприємства (ЕклБП).

При підході щодо функціонального аналізу рівня ЕБП Покропивний С.Ф. та інші [1] пропонують оцінювати екологічну та інші складові ЕБП у вигляді окремого функціонального критерію (ОФК) як відношення величини відверненого збитку від реалізації комплексу заходів для забезпечення ЕклБП чи іншої складової ЕБП до суми витрат на реалізацію зазначеного комплексу заходів і завданих збитків. Однак, критеріальна шкала якісної оцінки рівнів ЕклБП не передбачається.

При індикаторному підходу до оцінки рівня ЕБП [2] поєднується оцінювання індикаторів стану підприємства в статиці і динаміці з точки зору відповідності його рівня завданням забезпечення ефективного розвитку. Однак, критеріальна шкала якісної оцінки рівнів екологічної чи інших складових ЕБП не пропонується.

При багатовекторному оцінюванні рівня ЕБП Ілляшенко С.М. [4], Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Семенів О.М. [6] пропонують наступні якісні рівні ЕклБП:

абсолютна екологічна безпека, якщо забруднюючих речовин (ЗР) у викидах (у повітряне, водне середовище і на ґрунт), що супроводжують діяльність підприємства, немає;

нормальна екологічна безпека, якщо фактична концентрація ЗР (C_1, C_2 … C_n) у викидах знаходиться в межах гранично допустимих концентрацій (ГДК);

хиткий екологічний стан, якщо фактична концентрація ЗР (C_1, C_2 … C_n) у викидах (за більшістю ЗР) перевищує ГДК не більше, ніж: на 50 %;

критичний екологічний стан, якщо фактична концентрація ЗР (C_1, C_2 … C_n) у викидах (за більшістю ЗР) перевищує ГДК більш, ніж у два рази.

При цьому, якісні рівні ЕклБП не формалізовані, по різному трактуються (стан чи безпека), між хитким і критичним рівнем досить великий інтервал.

Дегтярьова І. Б. [4], *Ортинський* В.*Л.,* Керницький І.С., Живко З.Б. та інші [3] пропонують рівень ЕклБП ($P_{ЕБ}$) визначати як середнє рівнів окремих його факторів: пошкодження ландшафту, енергетичне забруднення середовища, утворення смітників відходів виробництва, забруднення водного й повітряного середовища:

$$P_{ЕБ} = \frac{1}{5}\left(k_л \frac{S_л}{S} + k_{езт} \frac{S_{езт}}{S} + k_{см} \frac{S_{см}}{S} + k_{вод} \frac{Z_{Фвд}}{Z_{ГДКвод}} + k_{пов} \frac{Z_{Фпов}}{Z_{ГДКпов}}\right),$$

де S, $S_л$, $S_{езт}$, $S_{см}$ - площі території, яка використовується підприємством, ушкоджень ландшафту; енергетично забрудненої території і території, зайнятої під смітники відходів, відповідно;

$Z_{Фвод}$, $Z_{Фпов}$, $Z_{ГДКвод}$, $Z_{ГДКпов}$ - фактичні і гранично допустимі концентрації ЗР у воді і повітрі, відповідно;

$k_л$, $k_{езт}$, $k_{см}$, $k_{вод}$, $k_{пов}$ - коефіцієнти, що враховують ступінь пошкодження ландшафту; інтенсивність енергетичного забруднення, небезпеку речовин у відходах; воді і повітрі, відповідно.

Якісні рівні ЕклБП зазначені у табл. 1.

Із загальної проблеми розбіжностей поглядів у трактуванні якісних рівнів ЕклБП залишається не вирішеним питання стандартизації критеріальних рівнів.

Мета тез – надати пропозиції щодо стандартизації критеріальних рівнів ЕклБП.

Якісні рівні ЕклБП при багатовекторному оцінюванні рівня ЕБП не можуть бути прийнятні для стандартизації у зв'язку з тим, що хиткий і критичний екологічні стани стосуються перевищення ГДК ЗР і суперечать вимогам чинного законодавства.

Більш прийнятним для стандартизації можна розглядати розподіл якісних рівнів ЕклБП, наведених у табл. 1.

Таблиця 1

Критерії рівнів екологічної безпеки підприємства

№ пп	Рівні екологічної безпеки підприємства	Критерії рівнів
1.	Екологічна криза	$0,75 \le P_{ЕБ} \le 1$
2.	Критичний рівень екологічної безпеки	$0,50 \le P_{ЕБ} < 0,75$
3.	Нестійкий екологічний стан	$0,25 \le P_{ЕБ} < 0,50$
4.	Нормальна екологічна безпека	$0,00 > P_{ЕБ} < 0,25$
5.	Абсолютна екологічна безпека	$P_{ЕБ} = 0$

Однак, мабуть, не зовсім правомірно говорити про екологічну кризу або нестійкий екологічний стан, якщо фактична концентрація ЗР у викидах (скидах) знаходиться в межах ГДК. Крім того, пропонується виключити термін «нестійкий екологічний стан» і доповнити такий розподіл рівнями оптимальної і достатньої екологічної безпеки (табл. 2).

Таблиця 2

Пропозиції щодо стандартизації критеріїв рівнів екологічної безпеки підприємства

№ пп	Рівні екологічної безпеки підприємства	Критерії рівнів
1.	Кризова екологічна безпека	$P_{ЕклБП} > 1$
2.	Критична екологічна безпека	$0,75 \leq P_{ЕклБП} \leq 1$
3.	Достатня екологічна безпека	$0,50 \leq P_{ЕклБП} < 0,75$
4.	Нормальна екологічна безпека	$0,25 \leq P_{ЕклБП} < 0,50$
5.	Оптимальна екологічна безпека	$0,00 > P_{ЕклБП} < 0,25$
6.	Абсолютна екологічна безпека	$P_{ЕклБП} = 0$

Різні підходи до визначення критеріїв ЕклБП мають певні розбіжності у якісних і кількісних характеристиках. Надані пропозиції щодо стандартизації критеріїв рівнів екологічної безпеки підприємства у подальшому доцільно перевірити на практиці та узагальнити інші пропозиції стосовно застосування запропонованих критеріїв.

Список використаних джерел.

1 Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.

2 Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.

3 Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник для студ. ВНЗ / В.*Л. Ортинський,* І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін. –К.: Правова єдність, 2009. – 548с.

4 Економічна діагностика: конспект лекцій / укладач : І. Б. Дегтярьова. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 112 с.

5 Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/16196/1/2003_3.pdf – Заглавие с экрана

6 Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Семенів О.М. Економіка підприємства [Текст]: Підручник/ За загальною редакцією Й.М. Петровича. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2004. с. 577-585.

ЛЕВИЦЬКИЙ АРТУР ОЛЕКСІЙОВИЧ

начальник управління персоналом ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУТНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ

Для того, щоб забезпечити ефективну реалізацію соціальних проектів необхідно: визначити кількість, послідовність і характер операцій, що становлять цей процес; розробити (адаптувати) для кожної операції відповідні інструменти, методики, технічні засоби; визначити оптимальні умови протікання процесу реалізації завдань у часі й просторі. Для підвищення ефективності управління величезне значення має технологізація зазначеного процесу.

Соціальна технологія – це визначення науково обґрунтованих способів реалізації образу майбутнього суспільного стану. Соціальна технологія безпосередньо пов’язана з проектуванням, яке формує образ майбутнього суспільного об’єкта, розраховує принципову можливість його досягнення. Технологія визначає способи досягнення образу майбутнього об’єкта. Використання ж цих способів для реалізації образу і створення бажаного об’єкта є предметом соціальної інженерії. Утворюється ланцюг: проектування - технології - інженерна діяльність [2].

Технологію управління можна визначити як систему операцій і процедур, що виконуються керівниками, спеціалістами та технічними фахівцями у визначеній послідовності з використанням необхідних для цього методів і технічних засобів. Метою технології управління є оптимізація управлінського процесу, його раціоналізація шляхом виключення таких видів діяльності, які не є необхідними для досягнення результату. Основна функція технології управління полягає у забезпеченні наукового і функціонального взаємозв’язку процесів управління з конкретними управлінськими технологіями, що сприяють реалізації функцій управління.

Розробка технології управління передбачає визначення кількості, послідовності і характеру операцій, що складають процес управління, розроблення чи підбір для кожної операції відповідних способів, прийомів і технічних засобів, виявлення оптимальних умов процесу переводу об’єкту управління з вихідного стану в бажаний.

Схематично технологія управління може бути представлена у вигляді інформаційної та організаційної взаємодії трьох основних циклів або процесів, у межах яких виконуються різноманітні операції та процедури [1]:

1. Інформаційний процес – пошук, збір, передача, обробка і збереження різних видів інформації. У цьому процесі зайняті переважно творчі виконавці;

2. Логіко-аналітичний або процес вироблення і прийняття управлінських рішень – дослідження, обробка, розрахунки, прогнози. У цьому процесі зайняті переважно вузькі спеціалісти і керівники;

3. Організаційний або процес організаційного впливу на об'єкт управління для реалізації управлінського рішення: кадрове планування, доведення завдань до виконавців, оперативне планування, організація праці, координація, контроль тощо.

Управлінська технологія – це регламент виконання процесу управління, який обумовлює порядок прийняття управлінських рішень і визначає найефективніші методи та інструменти їх впровадження на практиці.

Технологізація управління соціальними проектами ґрунтується на ретельному дослідженні операцій і процедур, їх моделюванні й організаційному проектуванні.

Зміст технологізації проектної діяльності соціального спрямування полягає в обов'язковому (примусовому) використанні в управлінні соціальними проектами кращих, передових досягнень науки та досвіду проектного менеджменту і соціального проектування.

Технологізація проектної діяльності з розроблення та реалізації соціальних проектів *включає*:

- розділення процесу на внутрішньо взаємозв'язані етапи, фази, операції;
- поетапну координацію дій, направлених на досягнення бажаного результату;
- однозначність виконання включених в технологію процедур і операцій.

Варто наголосити на доцільності виділення двох груп управлінських технологій під час реалізації вищезазначених процедур: регулярні і нерегулярні.

Регулярні управлінські технології – це сукупність циклічно повторюваних процедур (організація, мотивація, планування і контроль).

Нерегулярні управлінські технології, дещо специфічні – вони не регламентовані, й використовуються за необхідності, під час реалізації управлінських нововведень. Наприклад: розробка і впровадження системи управління якістю; проектування і реалізація інформаційної системи; реалізація маркетингової стратегії тощо.

Таким чином, технологізація управління соціальними проектами припускає, передусім, дроблення управлінського процесу на окремі процедури і операції з подальшою регламентацією їх виконання. Зокрема, для здійснення проектної діяльності соціального спрямування, управлінський процес складається з наступних процедур, кожна з котрих має чітку регламентацію виконання:

- ідентифікація наявності проблеми, перешкод і можливостей розвитку;
- врахування пріоритетів національної / регіональної політики і стратегій, донорських організацій;
- розробка ідеї проекту;
- розробка плану діяльності;
- ресурсне забезпечення та фінансування проекту;
- реалізація проекту;
- моніторинг і оцінка проекту.

Технологізація управління соціальними проектами – це результат конвергенції, взаємопосилення соціальних, управлінських і проектних технологій, що дозволяє забезпечити ефективність здійснення соціальних проектів за технологічним циклом: діагностика – прогнозування – проектування – розроблення проектного процесу – впровадження.

Список використаних джерел.

1. Никофорук Б.В. Системний підхід до прийняття управлінських рішень / Б.В. Никофорук. – Л. : Українська академія друкарства, 2007. – 229 с.

2. Павленок П.Д. Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности : [Электронный ресурс] / П. Д. Павленок. – Режим доступа : http://fictionbook.ru/author/kollektiv_avtorov/tehnologii_socialnoyi_ rabotiy_v_ azlichn/read_ online.html?page=1

ЛИТВИНЮК ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОПИС ПРОБЛЕМИ НЕДОВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

З моменту проголошення незалежності молода українська держава впевнено стала на шлях розбудови власної туристичної галузі. Розвиток туризму в Україні особливо актуальний, оскільки саме завдяки туризмові Україна може поліпшити соціально – економічну ситуацію. Зважаючи на місце і роль туризму в житті суспільства, держава проголошує його одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки.

Україна має вагомі об'єктивні передумови, щоб увійти до найрозвиненіших у туристичному відношенні країн світу. Багатство природного та історико – культурного потенціалу України важко переоцінити. Туристи мають можливість ознайомитися з історією та культурою України з давніх часів до сьогодення. Більш як 500 міст мають 900 – річну історію, 4500 селам України – понад 300 років – всі вони є національним багатством.

В Україні 150 тисяч пам'яток культури, історії, археології, містобудування і архітектури, палацово – паркового мистецтва, а також понад 300 музеїв. Створено 7 національних історико – культурних заповідників. Найціннішими є пам'ятки епохи держави «Київська Русь» – 80 відсотків пам'яток цього періоду зосереджені саме на території України.

Але експерти переконані, що туристичний потенціал України суттєво недовикористовується. Так, наприклад, одним з найпроблематичніших міст, у даному контексті, є Одеса. Фахівці стверджують, що Одеса використовує свій туристичний потенціал лише на 10%.

Постає проблема: надзвичайно низький рівень ефективного використання потенціалу наявних ресурсів на національному та на регіональних рівнях України.

За даними Всесвітнього економічного Форуму, Україна за рейтингом «Конкурентоздатність сектору подорожей та туризму» посідає 76 місце, поступаючись країнам, що мають набагато скромніший туристичний потенціал.

Недовкористання туристичного потенціалу на місцевому рівні призводить до недоотримання надходжень у бюджет на національному рівні, а це в свою чергу не дає змоги розвиватися країні у повному функціоналі та тримати лідерські позиції на світовому ринку туризму.

При вивченні міжнародного досвіду, ми звернули увагу на те, що сьогодні ефективно використовуються різного роду туристичні медіапроекти, як інструмент створення позитивного іміджу, націлені на стимулювання внутрішнього та зовнішнього туризму в країнах. Безумовними лідерами сьогодні є такі країни, як Великобританія, Франція, Німеччина, США.

Медіакультура сьогодні-це невід'ємна частина загальносвітової культури людства і України зокрема.

В Україні відчувається брак якісних інформаційних продуктів, які були б направлені на популяризацію України в цілому. Одним з прикладів може бути TV проект «Великі українці» аналог британського проекту «100 Greatest Britons».

Глобалізація сучасного інформаційного простору змінила якість людського сприйняття сьогодення. Сьогодні все більшу популярність отримує жанр телевізійного реаліті-шоу[1]. Середньосвітовий рейтинг реаліті – шоу з 1999 року виріс на 20%, тобто майже 1,3 мільярда осіб від всього населення Землі віддають перевагу цьому жанру телебачення.[3, с. 17]. У Європі випуск реаліті – шоу займає 39% всіх телевізійних проектів [2]. В США є окремі телеканали, які спеціалізуються на виробництві контенту цього жанру. Українській медіаринок не є винятком. Обсяг програм, зроблених в вищезазначеному телевізійному жанрі, постійно зростає. Але частка реаліті -проектів українського виробництва доволі невелика. Сьогодні на українському медіапросторі домінують проекти, які є репродукцією закордонних форматів. В українському ефірі відчувається брак якісних медіапроектів про Україну саме туристичного спрямування. Таким чином, можна акцентувати увагу на необхідності створення національного медіапроекту в форматі реаліті – шоу.

Створення сучасного потужного медіапроекту про Україну, який буде освітлювати її історію та культуру, економічні та інвестиційні можливості, здобутки та потенціал, є необхідною умовою на шляху вирішення проблеми недовикористання туристичного потенціалу України.

Список використанних джерел.

1. Абраменко *А.* Жанр реалити и его особенности на российском телевидении [Електронний ресурс] / А. Абраменко. – Режим доступу: http://psujourn.narod.ru/vestnik/vyp_1/abr_real.htm.
2. Дешево и популярно // Коммерсантъ. – 2005. - № 104(3188). – 9 июля.
3. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму 2014 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.weforum.org

НАГОРНА ГАННА ОЛЕКСІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Реформування системи публічного управління в напрямку її якісного перетворення та модернізації соціальних відносин, обумовлює необхідність запровадження методів проектування та прогнозування в державному управлінні. Саме тому у процесі забезпечення побудови соціально орієнтованої держави набуває актуальності використання соціального проектування в державному управлінні.

Актуальність проблематики соціального проектування визначається зверненням до неї таких фахівців як Автономов А.С., Дрідзе Т.М., Луков В.А., Пушкарьова Г.В.

Сьогодні соціальне проектування охоплює всі сфери життєдіяльності людини і суспільства. Воно тісно взаємодіє з багатьма функціями управління і як форма розробки та прийняття рішень є важливим елементом циклу управління, що забезпечує реалізацію інших його функцій. Соціальне проектування являє собою попереднє відтворення дійсності, створює за допомогою специфічних методів прообраз передбачуваного соціального об'єкта, явища чи процесу. Соціальне проектування застосовується як для розробки різних варіантів розв'язання нових соціальних проблем, так і для складання соціальних планів та програм з регулювання процесів, явищ та соціальних відносин [4].

Однією з основних категорій соціального проектування є безпосередньо сам соціальний проект.

В Євразійському стандарті управління проектами соціальний проект має наступне визначення – це проект, що реалізується в різних сферах життєдіяльності держави і суспільства, результатом якого є зміна соціального суб'єкту, об'єкту, процесу або явища у бік найкращого варіанту майбутнього.

Згідно підходу Дрідзе Т.М. соціальний проект - це конструювання ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення принципово нового об'єкту чи модернізація існуючого [3, с.132].

Луков В.А. у своєму виданні «Соціальне проектування» визначає соціальний проект як сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в змінилася середовищі матеріальної чи духовної цінності, яке має просторово-часові та ресурсні межі і вплив якого на людей зізнається позитивним за своїм соціальним значенням.

В цьому випадку під соціальним нововведенням розуміється різновид управлінського рішення, задум якого передбачає цілеспрямована зміна того чи іншого соціального явища або процесу, а реалізація полягає у здійсненні цього задуму [4].

В свою чергу соціальний проект з точки зору державного управління - це реформування системи соціального забезпечення, соціальний захист незабезпечених верств населення, подолання наслідків природних і соціальних потрясінь. Особливістю соціальних проектів в цьому випадку є те, що головним експертом при оцінюванні їх ефективності виступає не держава або замовник проекту, а суспільство [2, с.27].

Соціальні проекти в державному управлінні мають широкий спектр реалізації. Вони спрямовані на перетворення навколишньої дійсності, на формування особистості, яка сприймає історичне багатство держави як складову своєї свідомості, на формування взаємодії між суб'єктами державного управління та громадськістю. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що соціальний проект в державному управлінні – це сукупність нормативних документів, в яких зазначені основні цілі в соціальній сфері та житті суспільства, а також прописані етапи, засоби й шляхи реалізації програми соціальних перетворень [1, с.60].

Таким чином, соціальні проекти розробляються для вирішення певних соціальних проблем, задоволення потреб населення та направлені на поліпшення соціальної ситуації в цілому.

Список використаних джерел.

1. Аверін О.Н. Розвиток теоретичних концепцій соціально-психологічного проектування / О.Н. Аверін // Психологічна теорія і технологія навчання. - К.: Міленіум, 2007. - № 4. - С. 58-64.
2. Бутченко Т.І. Соціально-політичне проектування: проблема взаємозв'язку суспільних потреб і державних інтересів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. філос.наук : спец. 09.00.03 «Соц. філос. та філос. історії» / Т.І. Бутченко; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ, 2011. – 35 с.
3. Дридзе Т.М. Человек и городская среда в прогнозном социальном проектировании/ Т. М. Дридзе // Общественные науки и современность. – М.: Наука, 1994. - № 1. - С. 131 - 138.
4. Луков В.А. Социальное проектирование [Електронний ресурс] / В.А. Луков // Учеб. пособие. – М.: Изд-во Моск. гуманит.-социальн. академии: Флинта, 2003. – Режим доступу: http://dedovkgu.narod.ru/bib/lukov.htm

НЕХЛЮДОВА ІРИНА ДМИТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку міста Одеса однією з найактуальніших є проблема підвищення ефективності управління соціально-економічним розвитком міста. Створення ефективної, цілісної, та гнучкої системи управління має ключове значення в запиті стосовно формування громадянського суспільства та правової держави.

Нажаль, характерними рисами діючих органів місцевого самоврядування є іноді неефективність, непослідовність, недостатня наукова обґрунтованість, незадовільна координація та взаємоузгодженість дій. Це, у свою чергу, викликано недостатні нормативно-правовим, організаційним, науково-методичним, інформаційно-аналітичним та ресурсним забезпеченням. Підвищення ефективності у сфері забезпечення збалансованого розвитку міста є важливою проблемою органів місцевого самоврядування, державної влади, громадських організацій та наукових установ, актуальність якої, враховуючи наявність негативних тенденцій у цій сфері, постійно збільшується.

На сьогоднішній день надзвичайно актуальною для розвитку міста вважається проблема оцінки ефективності місцевого самоврядування, тобто здатності забезпечувати максимальний результат в досягненні сформульованих цілей і завдань.

Для вирішення цього питання необхідно побудувати нову, партнерську систему відносин між органами місцевого самоврядування та територіальною громадою, які, безпосередньо беруть участь у житті міста та країни. Така система, повинна бути готова до постійних змін, і не тільки пристосовуватися до життя в умовах мінливого світу, але вміти випереджати події. Така система, зрозуміло, повинна мати певні цілі розвитку.

Поведінка міста, як правило, визначається перевагами його соціально-економічного розвитку і характером взаємозв'язків між діловою активністю, інфраструктурою і громадою.

Для управління розвитком міста Одеса пропонується запроваджувати та активно використовувати проектний підхід, як особливий вид управлінської діяльності, який базується на попередній колегіальної розробці комплексно-системної моделі дій для досягнення оригінальної мети і спрямований на реалізацію цієї моделі.

Під час запровадження проектно-орієнтованого підходу до управління проектами в публічній сфері та управлінні розвитком міста необхідно враховувати специфіку місцевого самоврядування:

- у сфері управління містом управлінська діяльність має за мету забезпечення умов функціонування територіальної громади в цілому, та гостей міста зокрема, задоволення найрізноманітніших потреб, які нерідко конфліктують між собою;
- управлінська діяльність у місцевому самоврядуванні характеризується значно вищим, ніж у приватній, рівнем відповідальності її суб'єктів перед суспільством та перед громадською думкою за свої дії чи бездіяльність. Крім того, вона й обмежується в набагато більших обсягах;
- органи державного управління можуть забезпечити необхідну за законом поведінку інших суб'єктів за допомогою примусу, використовуючи притаманні адміністративному праву методи [1, с. 94].

На застосування концепції управління проектами для розробки та здійснення програм і проектів в практичній діяльності органів місцевого самоврядування свідчать наступні найважливіші [2, 3]:

– розробка та втілення державних та місцевих програм незалежно від рівня, враховуючи їх складність та багатоаспектність, вимагає в сучасних умовах застосування інструментів проектного менеджменту;

– управління проектами є універсальною концепцією, що може застосовуватись для здійснення будь-яких проектів в усіх галузях та напрямах, починаючи з освіти, науки та медицини і завершуючи важкою промисловістю, збройними силами та оборонним комплексом;

– методи та інструменти проектного менеджменту у професійному управлінні є на сьогодні одними з найбільш досконалих, апробованих та відпрацьованих у світовій практиці, що створює сприятливі умови для запозичення передового досвіду, швидкої адаптації до національних умов та ефективного застосування;

– на основі управління проектами можна ефективно вирішити проблему контролю (причому як з боку органів місцевого самоврядування, так і з боку громадськості) термінів і особливо витрат;

– під час реалізації програм у публічній сфері досить часто задіяні багато структур та органів; неможливість нормальної координації між ними може повністю паралізувати хід робіт; механізми управління проектами дають змогу вирішити цю проблему;

– методи управління проектами є гнучкими, їх можна застосовувати у будь-яких організаціях і при цьому гармонійно коригувати зі стратегічним управлінням та організаційною стратегією;

– проектний підхід дає змогу сформувати більш гнучку організаційну структуру управління, що здатна своєчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища;

– на основі проектного підходу визначають склад завдань проекту, ієрархічну структуризацію за принципом «дерева робіт», що дає змогу включити у структуру проекту необхідні та достатні завдання;

– проектний підхід надає можливість здійснення інтегральної оцінки соціально-економічної корисності проекту за єдиним основним критерієм для отримання узагальненої оцінки ефективності діяльності органу державної влади в певній проблемній сфері;

– управління проектами веде до отримання «готового продукту» - кінцевого результату, за яким визначається ступінь задоволення потреб територіальної громади та суспільства в цілому;

– за допомогою проектного підходу здійснюється зворотний зв’язок з населенням країни, що дає змогу оцінити діяльність органу місцевого самоврядування безпосередньо жителями міста.

Таким чином, запровадження та використання органами місцевого самоврядування проектного підходу для вирішення існуючих проблем та реалізації стратегічних планів сприятимуть підвищенню рівня задоволеності територіальної громади та, найголовніше – соціально-економічному розвитку самого міста.

Список використаних джерел.

1. Технології та інноваційні механізми управління програмами розвитку регіонів та міст : навчально-методичний посібник / Т.М. Безверхнюк, Н.О. Котова, О.М. Ракоцило, І.В. Руда, Т.В. Сивак / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 278 с.
2. Федорчак О. В. Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління : [Електронний ресурс] / О. В. Федорчак // Державне управління : теорія та практика : електрон. наук. фах. журн. – Вип. 1. – К. : НАДУ, 2006. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua.
3. Чикаренко, І. Сутність і характерні особливості муніципальних проектів розвитку / І. Чикаренко // Актуал. пробл. держ. упр. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 4 (30). – С. 253 – 259.

ОГАНОВ АНДРЕЙ ВАЛЕРИЕВИЧ

заместитель. начальника службы по вопросам оперативного управления магистрального аммиакопровода УГП «Укрхимтрансамиак», старший преподаватель кафедры управления проектами ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины

ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ПРЕОДОЛЕНИЯ СОПРОТИВЛЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН ПРИ ВНЕДРЕНИИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОФИСА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ

Сообщество практиков института управления проектами (PMI) совместно с экспертами в предметной области офиса управления проектами (ОУП) идентифицировали пять видов структур от ОУП локального подразделения до ОУП корпоративного уровня и центра совершенствования компетенций [1].

При внедрении на предприятиях ОУП возникает естественное сопротивление новому со стороны стейкхолдеров: департаментов, руководителей функциональных подразделений, менеджеров проектов, исполнителей и др. Представители каждой из этих групп имеют свои причины для беспокойства и сопротивления внедрению ОУП. Главным приоритетом для них является выполнить проект в рамках заданных для него ограничений (бюджет, сроки, качество), т.е. выполнить проект «правильно» [2]. Для ОУП главным приоритетом является выполнять «правильные» проекты, т.е. те проекты, которые актуальны для предприятия и приносят ему реальную выгоду. Разрешение этого конфликта возможно с помощью инструмента «мыслительных процессов» теории ограничения систем – диаграммы «грозовая туча», которую также называют диаграммой разрешения конфликтов (ДРК) (рис. 1).

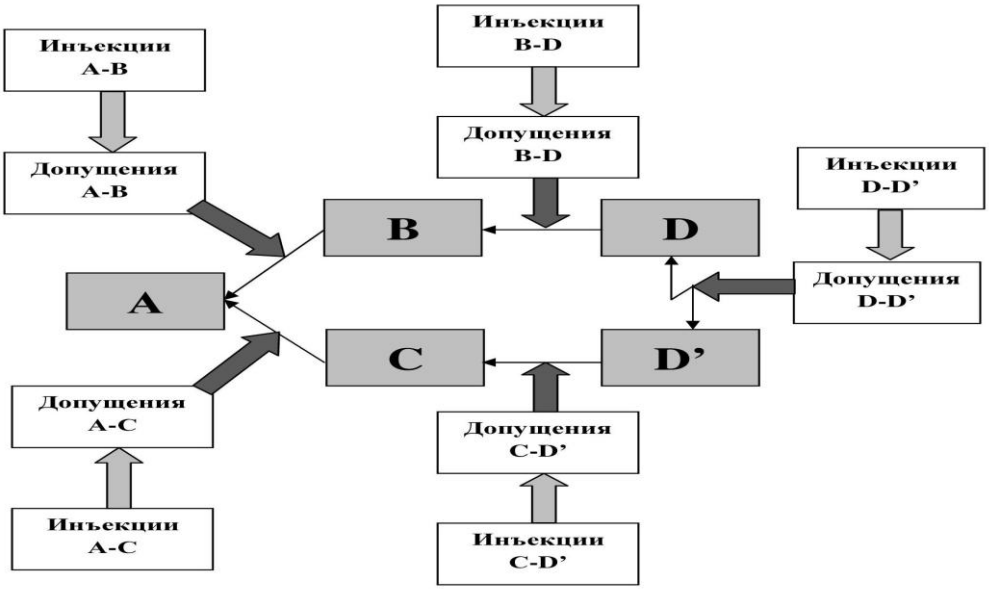

Рис. 1. – Схема обобщенной диаграммы «Грозовая туча»

В применении к нашому случаю внедрения стратегического ОУП в организации диаграмму из рис.1 можно представить в виде диаграммы на рис. 2.

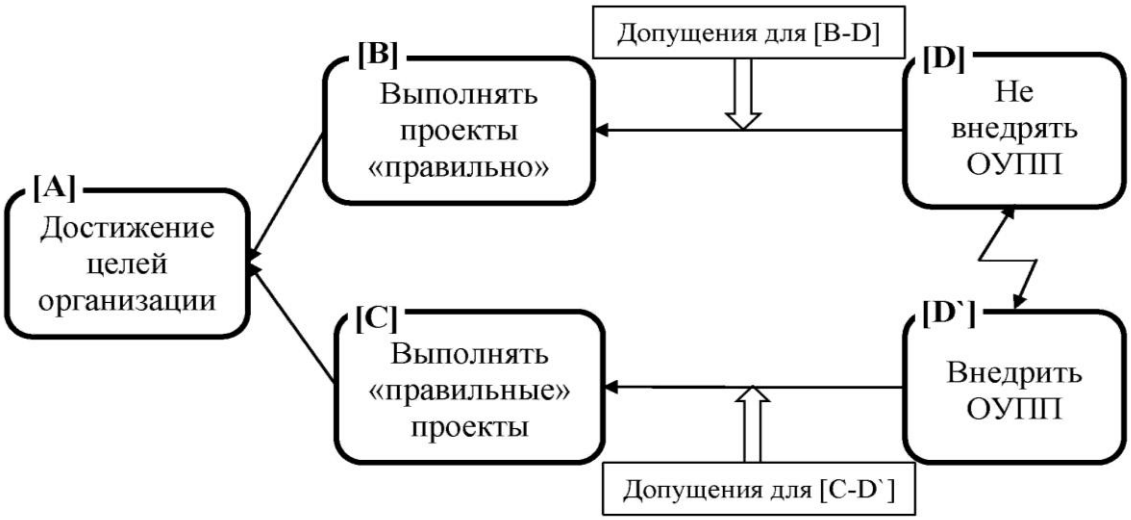

Рис. 2. Диаграмма разрешения конфликта по внедрению ОУП

Основной целью предприятия является выполнение стратегических инициатив (Цель [A]). Очень важно, чтобы проекты выполнялись «правильно» (Позитивная локальная необходимость [B]). Чтобы достичь [B], в подразделениях считают, что им не нужен дополнительный контролирующий орган в виде ОУП, который стараются навязать руководители высшего звена или внешние консультанты. Следовательно, имеем, что для выполнения проектов «правильно» [B] необходимо придерживаться существующей в организациях тактики и не внедрять ОУП (Тактика поведения [D]) [3].

Вместе с тем для выполнения «правильных» проектов [C], необходимо внедрение ОУП (Тактика поведения [D`]). Налицо прямой конфликт [D-D`] между тем, что мы имеем и не хотим, и тем, что мы хотим, но не имеем.

Поскольку связи [A-B] и [A-C] не вызывают сомнения в своей правильности, то для разрешения ДРК необходимо доказать несостоятельность связи [B-D] или [C-D`].

Если проверять ДРК по диагоналям [C-D] и [B-D`], то получим следующее:

– тактика [D] локального видения явно противоречит выполнению необходимого условия глобального видения [C];

– тактика [D`] глобального видения не противоречит явно выполнению необходимого условия локального видения [B].

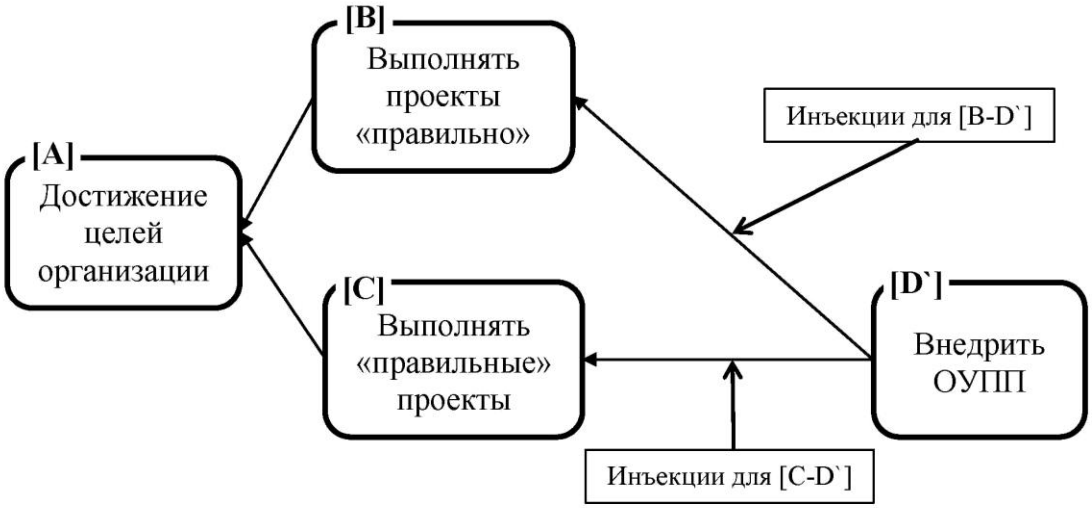

Рис 3. Решение диаграммы разрешения конфликта по внедрению ОУПП

Следовательно, надо найти изменения в структуре связей [C-D`] и [B-D`]. Разрыв логической связи локального видения [B-D] и замыкание ее на тактику [D`] позволяет испарить «грозовую тучу» как на рис. 3, что и является основой разрешения конфликта.

Результаты по достижению проектных целей, сроков и бюджетов существенно влияют на способность процветания предприятий. Организации с более высокими результатами по этим трем измеряемым аспектам рискуют лишь 20 млн. долларов США на каждый потраченный млрд. долларов США, в то время как менее успешные организации рискуют 280 млн. долларов США на каждый миллиард. Это может дать разницу в 14 раз между поддержкой и прекращением запланированных операций в проектах [4].

С помощью одного из фундаментальных инструментов TOC – «грозовой тучи», мы имеем возможность разрешения конфликта между сторонниками и противниками внедрения в организациях ОУПП.

Высокопроизводительные ОУПП обладают рядом определенных приоритетов и уровнем полномочий по принятию решений, а также влиянием на уровне высшего руководства компаний, являются намного более эффективными, чем те ОУП, которые действуют на уровне подразделений.

Список литературы.

1. PMOs Frameworks // PMI's Pulse of the Profession™. - *November 2013.*
2. Оганов А.В., Гогунский В.Д. Необходимость внедрения офиса управления проектами. Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві, 2013, вип. 4(5). – С.57-61.
3. Oganov A.V., Gogunskiy V.D. The Evaporated Cloud Diagram for conflict of implementation of Strategic PMO at the Entities [Текст] / Управління розвитком складних систем. – №17. - 2014.– С. 36 – 41.
4. PMI's Pulse of the Profession™. The High Cost of Low Performance. *©2013 Project Management Institute, Inc. Pulse of the Profession™, March 2013.*

ПЄКЛУН КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА

старший викладач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ З РІЗНИМИ ТИПАМИ МОТИВАЦІЇ

Кожен із працівників мотивований до роботи, однак всі працюють по-різному, з різною віддачею та ефективністю. Для розбудови ефективної системи мотивації керівникові важливо розділяти поняття «мотивація» та «стимулювання», «мотив» та «стимул» [1].

Мотив – конкретний, усвідомлений вид внутрішнього спонукання працівника, актуальна потреба, яку він намагається задовольнити, працюючи в компанії.

Стимул – конкретний вид блага або покарання, який застосовується до працівника в компанії.

Трудова мотивація – основний компонент самосвідомості працівника, що визначає його відношення і поведінку в роботі, його реакцію на конкурентні умови праці.

Стимулювання – зовнішній вплив з боку управлінців на працівників (окремої людини або групи) з ціллю спонукання їх до діяльності, спрямованої на досягнення цілей організації.

Роль мотивації в успіху будь-якого проекту важко переоцінити [3] :

- по-перше, будь-який проект завжди має цілий набір обмежень, в тому числі і в часі. Керівник повинен розуміти, що недостатньо інтенсивна робота над проектом може негативно позначитися на інших сферах роботи компанії і/або призвести до подорожчання вартості самого проекту;

- по-друге, бюджет будь-якого проекту напряму залежить від вартості праці залучених професіоналів, низький рівень мотивації яких може призвести до даремного витрачання фінансових і матеріальних ресурсів;

-по-третє, проекти часто пов'язані з корпоративною стратегією, тобто є реакціями на очікувані тенденції поведінки ринку або на реальні проблеми компанії. Відсутність мотивації у членів проектної команди може фактично призвести до загибелі організації, що опинилася в зовнішніх умовах, які динамічно змінюються.

Керівники проектів, які добре розуміють людську мотивацію, можуть серйозно впливати на інтенсивність праці членів проектної команди. Помилки же при вибудовуванні системи стимулів проектної команди призводять до збільшення ризику зриву успішної реалізації всього проекту.

Для створення ефективних систем мотивації проектних команд керівник повинен [2]:

- володіти *навиком ідентифікації базових типів мотивації* кожного з учасників команди;

- вміти ефективно *використовувати різні види і типи стимулювання* з урахуванням індивідуального типу мотивації;

- орієнтуватися *в особливостях використання різних типів стимулювання* на різних етапах проекту**.**

Питання ідентифікації базового типу мотивації є ледь не найголовнішим при побудуванні системи мотивації.

Російський вчений, доктор соціологічних наук, професор, сертифікований консультант з управління, Володимир Герчіков розробив **концепцію мотивації**, яка дозволяє підвищити ефективність праці людей [2].

Мотиваційні типи можна розділити на два класи:

– клас ***мотивації досягнення*** (людина поводить себе таким чином, щоб досягти певних рубежів, до яких вона прагне).

– клас ***уникаючої мотивації*** (людина намагається уникнути небажаних для себе наслідків своєї поведінки).

До типу мотивації досягнення належать: ***інструментальний, професійний, патріотичний, господарський***, а до класу уникаючої мотивації – ***люмпенізований***.

В таблиці 1 представлена розгорнута характеристика основних мотиваційних типів.

Кожен керівник повинен володіти широким набором інструментів стимулювання: матеріальні (грошові) стимули, матеріальні негрошові (натуральні) стимули, турбота про працівника (патерналізм), моральні стимули, організаційні стимули, участь у співволодінні та управлінні, негативне стимулювання.

У таблиці 2 відображена система стимулювання працівників з різними типами мотивації [2].

Таблиця 2

Стимулювання працівників з різними типами мотивації

Види стимулювання	Типи мотивації				
	Інструментальний	Професійний	Патріотичний	Господарський	Уникаючий
Негативні (покарання, загроза втрати роботи і т.п.)	застосовні у грошовій формі	*заборонені*	застосовні у знаковій формі	*заборонені*	*базові*
Грошові	**базові**	застосовні	нейтральні	застосовні	нейтральні
Натуральні	застосовні у грошовій формі	застосовні за наявності цільової домовленості	застосовні у знаковій формі	застосовні за наявності цільової домовленості	базові
Моральні	*заборонені*	застосовні	**базові**	нейтральні	нейтральні
Патерналізм (турбота про працівника)	*заборонений*	*заборонений*	застосовний	*заборонений*	**базовий**
Організаційні (зміст, умови і організація роботи)	нейтральні	**базові**	нейтральні	застосовні	*заборонені*
Кар'єра, розвиток	застосовні	базові	нейтральні	застосовні	*заборонені*
Участь у співволодінні та управлінні	нейтральні	застосовні	застосовні	**базові**	*заборонені*

Як вже відзначалося раніше, керівнику проекту мало володіти технологією діагностики базових типів мотивації та підбирати ефективні варіанти стимулювання, ***важливо також на кожному етапі проекту точно застосовувати відповідні інструменти стимулювання***.

Список використаних джерел.

1. Герчиков В.И. Типологическая концепция трудовой мотивации. Часть 1. // Мотивация и оплата труда №2, 2005, с. 53-62.

2. Герчиков В.И. Типологическая концепция трудовой мотивации. Часть 2. // Мотивация и оплата труда №3, 2005, с. 2-6.

3. Разу М.Л., Воропаев В.И., Якутин Ю.В. и др. Управление программами и проектами: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 8. – М: ИНФРА-М,2000. - 320 с.
4. Григорьева Н.Н. Управление работой проектных команд. Учебный курс (http://www.e-college.ru/xbooks/xbook175/book/index/index.html?go=part-008*page.htm)

Таблиця 1

Розгорнута характеристика основних типів мотивації

Тип мотивації	***Ставлення до роботи***	***Важливо в роботі***	***Ставлення до керівника***	***Складнощі в роботі з даним типом***
Інструментальний тип мотивації	Робота сама по собі не представляє ніякої цінності і розглядається тільки як джерело заробітку, який отримується в якості винагороди за труд.	Можливість збільшення розміру заробітку на протязі всього співробітництва (проекту). Діяльність завжди орієнтована на максимізацію власних доходів.	Нейтральне	1.Даний тип схильний до висунення різного роду ультиматумів на будь-яких етапах проекту, у випадку якщо вважатиме рівень оплати праці недостатнім. 2.Для інструменталів важливо систематично проводити внутрішній і зовнішній моніторинг з визначення рівня оплати свого труда. Якщо інструментал знайде більш вигідну пропозицію, може з легкістю залишити проект на будь-якому етапі.
Професійний тип мотивації	Робота для професіонала – джерело професіонального самоствердження. Працює з максимальної віддачею, високоефективний і результативний.	Цінує в роботі її зміст, завдання сприймає як професійний виклик. Полюбляє демонструвати, що здатен виконати роботу, яка не під силу рядовому учаснику команди.	З певною долею іронії.	1. Професіонал надзвичайно розбірливий: готовий виконувати тільки ту роботу, яка йому інтересна у професійному плані. Може принципово відмовитися від виконання з професійного боку неперспективних завдань або трансформувати їх під власні потреби. 2. Піддається на думку своєї професійної групи, свого професійного співтовариства.
Уникаючий тип мотивації	Даний тип мотивації намагається уникнути будь-якої роботи, пов'язаної з особистою відповідальністю. Згоден виконувати рутинну, процесну роботу, не вимагаючи високого рівня оплати праці.	Мінімізувати свої трудові вкладення на рівні, що допускається з боку керівництва.	Завжди підтримує позицію керівника.	Немає опори на ресурс. Необхідний постійний та жорсткий контроль з боку керівництва, що потребує значних затрат часу.
Господарський тип мотивації	Працівник з даним типом мотивації бере на себе повну відповідальність за вироблений результат, повністю контролюючи процес. Орієнтований не на процес, а на результат. Він буде реалізовувати поставлене завдання, не наполягаючи на його особливій цікавості і високому рівні оплати, з максимальною віддачею.	Високо цінує самостійність у процесах.	Ситуативне (від нейтрального на ранніх етапах співробітництва, до відкритого протистояння і конфронтації на більш пізніх, якщо керівник намагатиметься ретельно контролювати роботу господарника)**.**	1. Часто потребує до себе індивідуального ставлення і специфічних умов співробітництва. 2. Володіє високими лідерськими якостями, здатен вести за собою команду – легко може стати неформальним лідером в команді. 3.Дуже швидко вивчає всі процеси, вибудовує власну систему комунікацій (особливо з вищестоящім керівництвом) і, як правило, через деякий час може стартувати з самостійними аналогічними проектами.

Тип мотивації	***Ставлення до роботи***	***Важливо в роботі***	***Ставлення до керівника***	***Складнощі в роботі з даним типом***
Патріотичний тип мотивації	Працівника даного типу мотивації інтересує участь в реалізації спільної, дуже важливої для організації справи. Робота для патріота – це задоволення потреби в соціалізації. Будь-які професійні завдання інтересують його дуже слабо.	Важливо бути необхідним колективу і організації в цілому.	Підтримує керівника.	Патріот систематично намагається ухилитися від основних функцій для виконання суспільно корисних завдань, що в кінцевому підсумку призводить до невдоволення всієї команди, яка змушена перерозподіляти його обов'язки.

ПАРФЬОНОВ ІГОР ВІКТОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЕКТИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

На практичній нагальності запровадження проектного менеджменту в діяльність органів публічної влади наголошується в загальній частині Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [1], затвердженої Постановою КМУ № 385 від 6 серпня 2014 року. Зокрема ціль 3 – ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку прямо наголошує на необхідності формування механізмів проектного управління, що сприятимуть розв'язанню криз.

Успішність застосування проектного підходу до стратегічних завдань регіонального розвитку закладається ще на етапі розроблення місії соціально-економічної системи. Традиційно рекомендують бачення та місію формулювати на основі аналізу ситуації в регіоні, опитування думки мешканців та головної проблеми розвитку. При цьому місію розглядають як зобов'язання втілити бачення. А бачення – як те, де ми хочемо бути в майбутньому [3]. Загальне правило перевірки правильності формування місії – якщо її можна застосувати до іншого регіону, то це не місія. Тобто місія повинна відбивати ту унікальність регіону, яка не може бути скопійована іншими регіонами і саме вона дасть змогу бути конкурентоспроможним у майбутньому. Місія має давати відповідь на запитання: а чому регіон повинен бути в майбутньому саме таким, а не інакшим?

Успіх реалізації стратегії регіонального розвитку великою мірою залежить від того, як буде забезпечено організаційне супроводження цього процесу. На жаль, недосконале сьогодні воно є основною причиною того, що, на перший погляд, добре розроблені стратегії реально не втілюються [4].

Треба розуміти, що стратегія розвитку може бути реалізована тільки за чіткої організації взаємодії її учасників і розуміння кожним з них своєї функції та місця.

Варто виділити три рівні діяльності з реалізації стратегії. Перший – це рівень управління стратегією розвитку. Його має очолювати політичний лідер. В ідеалі це перший посадовець регіону. В його команді стратегічного розвитку повинні бути керівники з розвитку окремих напрямків, що відповідають за чотири сторони життєдіяльності громади. Наступний рівень діяльності – керування проектами. З організаційного боку, він є центральною ланкою, від діяльності якої залежить як інформаційне забезпечення вищого керівництва управління стратегією розвитку, так і роботи зі створення конкретних продуктів проекту відповідними виконавцями. Діяльність на рівні керування проектами можна розглядати як паралельну реалізацію групи проектів. При цьому проекти, які підпадають під одну стратегічну мету (стратегічний пріоритет) є змістовно взаємопов'язаними, під різні – ні. Перші підпадають під означення програми, а другі – під портфель проектів.

В програмі проекти змістовно залежать один від одного. Ця залежність може бути зумовлена двома факторами: 1) коли результати експлуатації попередніх проектів впливають на можливість початку реалізації наступних; 2) коли експлуатація усіх продуктів проекту впливає на значення одних і тих же показників стратегії.

Попри це, всіма проектами реалізації стратегії потрібно управляти як єдиним цілим. Для цього існує така організаційна структура, як відділ управління проектами [2]. Основна мета його діяльності – допомога керівництву регіону (напряму) зв'язати управління проектами з процесом стратегічного планування в масштабах соціально-економічної системи (в нашому випадку – регіону). Відділ управління проектами повинен бути своєрідним центром для керівництва регіону, яке допоможе їм у розв'язанні стратегічних завдань і буде місцем концентрації інтелектуального капіталу, необхідного для управління проектами реалізації стратегії.

Треба чітко усвідомлювати, що жодна стратегія не може бути реалізована без залучення бізнесу. Останній може виконувати конкретні роботи зі створення продуктів проекту, які передбачені в стратегії розвитку. Це третій рівень проектної діяльності з реалізації стратегії – рівень створення продукту проекту. Саме ці продукти споживатиме частина громади, завдяки чому будуть зняті або значно зменшені проблеми життєдіяльності. При цьому залишиться частина громади, у якої проблеми не зникнуть. Наявність при реалізації стратегії різноманітних учасників (влади, бізнесу,

споживачів, громади) робить діяльність команди проекту досить складним завданням. Складність завдання зумовлена тим, що команді потрібно обрати та реалізувати таку альтернативу, яка б дозволила отримати продукт проекту з такими властивостями, які б максимально гармонізували цінність проекту для всіх зацікавлених сторін.

Отже, проектний підхід до реалізації завдань державної стратегії регіонального розвитку є найефективнішим інструментом, здатним забезпечити перетворення цілей стратегії в результат – якість життя населення.

Список використаних джерел.

1. Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року / Постанова КМУ від 6 серпня 2014 року № 385 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF
2. Ильин В. Проектный офис – центр управления проектами. Системный подход к управлению компанией / В. Ильин. – М. : Вершина, 2007. – 264 с.
3. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства: навчальний посібник / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Тридід / Харківський держ. економічний ун-т. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 640 с.
4. Рач В.А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку : [навчальний посібник] / В.А. Рач, О.В. Россошанська, О.М. Медведєва; за ред. В.А. Рача. – К. : «К.І.С.», 2010. – 276 с.

РУДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

старший викладач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ

Важливе значення у регіональному розвитку належить соціальному сектору, що в перше чергу сприяє фізичному та духовно-моральному здоров'ю нації, яке в свою чергу впливає на продуктивність праці та ефективність виробництва в цілому, та визначає спроможність до економічного зростання. Розвиток соціального сектору можливий шляхом реалізації соціальних проектів та програм, на фінансування яких держава спрямовує фінансові ресурси з різних джерел.

Соціальний інвестиційний проект, за О. Пономаренко, – це комплексний план заходів, який передбачає використання ресурсів (інформаційних, фінансових, інтелектуальних, матеріальних, трудових, управлінських та ін.), спрямований на досягнення якісно нового соціального ефекту (підвищення якості життя населення, забезпечення зайнятості, підтримку галузей соціальної сфери, запобігання соціальним конфліктам) і здійснюється у певний термін [6].

Реалізація соціальних проектів в Україні майже повністю залежить від державного бюджетного фінансування. Розвиток і залучення інших джерел фінансування безпосередньо залежить від розвитку співпраці громадського сектору, бізнес-структур і органів публічної влади в спільному виконанні соціальних проектів і програм.

Специфікою діючої моделі фінансування неприбуткових соціальних проектів є механізми:

- бюджетного фінансування державних цільових соціальних програм та державної підтримки соціальних інвестиційних проектів;
- державного фінансування соціальних послуг за допомогою технології соціального замовлення;
- акумуляції ресурсів із різноманітних джерел через модель багатоканального фінансування.

Основними формами розподілу бюджетних коштів на фінансування соціальних проектів є:

- базове (кошторисне) фінансування;
- програмно-цільове фінансування;
- через механізм державного замовлення;
- через бюджетні фонди (грантове фінансування).

Відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 року № 1621-IV [1], фінансування Державних цільових соціальних програм здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII [2], Наказом Мінекономрозвитку України № 724 від 19.06.2012 року [5] запроваджено Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка.

Згідно статті 12-1 Закону України «Про інвестиційну діяльність», державна підтримка інвестиційної діяльності передбачає участь держави у розробленні та/або реалізації інвестиційних проектів та надається, зокрема, шляхом [2]:

- фінансування реалізації інвестиційних проектів за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;
- співфінансування інвестиційних проектів з державного та місцевих бюджетів;
- надання відповідно до законодавства для реалізації інвестиційних проектів державних і місцевих гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов`язань за запозиченнями суб`єкта господарювання та кредитування за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;
- повної або часткової компенсації за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів відсотків за кредитами суб`єктів господарювання для реалізації інвестиційних проектів;
- застосування інших форм, передбачених цим Законом.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 4 липня 2012 р. № 656 «Питання державного фонду регіонального розвитку» [7], Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) відповідає за комплексну фінансову підтримку заходів (проектів), реалізація яких сприятиме збалансованому економічному, соціальному та екологічно безпечному розвитку регіонів. Кошти ДФРР спрямовуються на фінансування інвестиційних програм (проектів) і заходів, що відповідають пріоритетним напрямам розвитку регіонів.

Указом Президента України від 24 червня 2010 р. № 723/2010 «Про державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» [9], запроваджено грантове фінансування соціальних проектів на конкурсній основі.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 року № 966-IV [3], соціальне замовлення – засіб регулювання діяльності у сфері надання соціальних послуг шляхом залучення на договірній основі суб'єктів господарювання для задоволення потреб у соціальних послугах, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Соціальне замовлення полягає у залученні до надання соціальних послуг, суб'єктів, що надають такі послуги та належать до недержавного сектору сфери надання соціальних послуг. Правовою формою реалізації соціального замовлення є укладення такими суб'єктами договорів, що передбачають надання соціальних послуг за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 року № 324 [8] затверджено Порядок здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів.

Механізм соціального замовлення передбачає такі основні етапи: визначення потреб населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах та формування пріоритетів соціального замовлення; проведення конкурсу на залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг; укладення та виконання договору щодо залучення бюджетних коштів до фінансування соціальних послуг; оцінка якості наданих соціальних послуг.

Фінансування соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів здійснюється з урахуванням соціальної групи або окремої категорії отримувачів соціальних послуг з розрахунку вартості надання послуги одній особі протягом однієї людино-години та пов'язаних з цим прямих і непрямих витрат. Обсяг надання соціальних послуг зазначається у специфікації відповідно до державного стандарту соціальних послуг або договору, а вартість однієї людино-години та вартість кожної соціальної послуги визначається у кошторисі [4].

Таким чином, фінансування соціальних проектів та програм відбувається переважно за рахунок бюджетних коштів, що в силу їх обмеженості зменшує обсяги та темпи розвитку соціального сектору. Важливим кроком з боку державної та місцевої влади може стати створення відповідних стимулів для підприємницького сектору, благодійних організацій щодо зацікавленості останніх у вирішення соціальних проблем регіону.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 р. № 1621-IV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 09 листопада 2013 р. № 1560-XII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12

3. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. № 966-IV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/966-15

4. Здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів : пакет документів / Проект ПРООН «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». – Київ, 2012. – 62 с.

5. Наказ Мінекономрозвитку України «Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» від 19 червня 2012 р. № 724 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1309-12

6. Пономаренко О.В. Механізми державного управління соціальними проектами та програмами: теорія і методологія : монографія / О.В. Пономаренко. – Донецьк : Технопак, 2010. – 342 с.

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання державного фонду регіонального розвитку» від 4 липня 2012 р. № 656 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/656-2012-%D0%BF

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів» від 29 квітня 2013 року № 324 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324-2013-%D0%BF

9. Указ Президента України «Про державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» від 24 червня 2010 р. № 723/2010 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/2010

САВКА ТАТЬЯНА

старший преподаватель кафедры экономики и публичного менеджмента
Академии Публичного Управления (Республика Молдова)

БУТНАРУ ВЕРОНИКА

старший преподаватель кафедры экономики и публичного менеджмента
Академии Публичного Управления (Республика Молдова)

РАЗВИТИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ И МЕХАНИЗМОВ КООРДИНИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ПОМОЩИ (опыт республики Молдова)

Актуальность исследования темы обусловлено тем, что на данный момент, во всем мире, растет осознание необходимости увеличения ресурсов для развития и эффективного применения внешней помощи. Эти принципы легли в основу Парижской декларации по повышению эффективности внешней помощи (2005 г.) [3], Аккрской программы действий (2008 г.) [1], Бусанской декларация (2011) [2] по Глобальному партнерству для эффективного сотрудничества в целях развития. Данные документы обращаются к партнерам по развитию и правительствам стран-получателей с призывом обеспечить своевременное, прозрачное и всеобъемлющее информирование о финансовых потоках внешней помощи и повышение эффективности ее использования.

В 2009-2014 годы в Республике Молдова были внедрены или находятся в процессе внедрения 755 проектов на сумму 2,5 млрд. €. [6] Важно отметить, что полученная внешняя помощь повлияла на конкретные области развития

страны. Например, с 2009 по 2013 годы в стране отремонтировано 448 км дорог, построено 80 центров общественного здоровья, переоборудованы системы отопления в 130 дошкольных учреждениях, реабилитировано около 600 км сетей водоснабжения и канализации. [8]

Правительство Республики Молдова уделяет повышенное внимание постоянному росту потенциала поглощения внешней помощи. Общая бюджетная поддержка является способом, которому Правительство страны отдает предпочтение в процессе контрактации внешней помощи, за которым следует секторальная бюджетная поддержка, техническая помощь и финансовая помощь для инвестиционных проектов.

Крупнейшим партнером по развитию, из многочисленных действующих в Республике Молдова, является Европейский Союз (ЕС). Доля финансирования ЕС составляет около 32% из общей суммы внешней помощи. Другими важными донорами являются Европейский Банк Реконструкции и Развития (13%), Европейский Инвестиционный Банк (15%), Правительство Соединенных Штатов Америки (12%), Всемирный Банк (9%), Румыния (4%), ООН (3%), Япония (3%), Королевство Швеции (2%) и Федеративная Республика Германия (1%). [6]

Для эффективной реализации внешней помощи, Республике Молдова необходимо было выстроить и развивать институциональную базу и отладить систему внутренних механизмов для координации действий всех государственных структур. В связи с этим, Правительство Республики Молдова утвердило общие принципы политики в области внешней помощи[9]:

- Повышение эффективности внешней помощи в соотвествии с международными обязательствами в этой области;
- Обеспечение наилучшего координирования и синергии в процессе планирования, внедрения, мониторинга и оценки внешней помощи;
- Установление широкого консультативного процесса и диалога с частным сектором, гражданским обществом и сообществом доноров;
- Повышение роста потенциала поглощения внешней помощи.

Институциональная среда внешней помощи Республике Молдова обеспечивает направление, соотношение и фокусирование внешней помощи для осуществления национальных приоритетов социально-экономического развития, а также, ее эффективного и продуктивного использования.

Функции Национального координатора в области внешней помощи в Республике Молдова осуществляются премьер-министром страны.

Национальный координатор обеспечивает правильное проведение рамочного процесса планирования, внедрения и мониторинга внешней помощи. В переговорах с донорами, Национальный координатор действует как официальный представитель Республики Молдова и отвечает за направление и эффективное использование внешней помощи в целях достижения приоритетов, определенных в национальных программах развития.

Национальным органом по координированию внешней помощи является Государственная канцелярия, которая отвечает за планирование, мониторинг, оперативную и методологическую оценку, а также за регистрацию и обеспечение прозрачности внешней помощи, предоставляемой Республике Молдова сообществом доноров.

Секторальным координатором внешней помощи является руководитель или заместитель руководителя центрального публичного органа (т.к. министерства, агенства, службы). Секторальный координатор внешней помощи обеспечивает координирование на уровне сектора внешней помощи.

Секторальный совет в области внешней помощи является консультативным органом, созданным на основе принципа партнерства, наделенным функциями по секторальному планированию и мониторингу проектов и программ внешней помощи.

Председательство в секторальном совете обеспечивается секторальным координатором. В состав секторального совета входят: руководители подразделений, ответственных за формулирование, мониторинг и оценку политик в секторе, и управлений по европейской интеграции; представители доноров, действующих в секторе; представители Национального координационного подразделения; представители частного сектора и общественных организаций; представители других релевантных учреждений. [9]

Секторальный совет созывается по мере необходимости, но не реже одного раза в квартал.

Одним из важнейших моментов в эффективном применении внешней помощи является процесс координации. Международное сообщество признает три аспекта координации помощи в целях развития, которые можно рассматривать как три «стадии»: координация доноров (механизмы и конкретные договоренности доноров для более эффективного партнерства в процессе развития); координация помощи (механизмы и договоренности, созданные правительством совместно с донорами страны, чтобы максимизировать эффективность помощи); координация процесса (национального или секторального). [7]

Усилия по координации донорской помощи не приведут к достижению значительных результатов, если они не были эффективно интегрированы в национальные структуры и системы планирования помощи в целях развития и эффективного управления (разработки и реализации политики, управления, подотчетности и т.д.). Другими словами, цель координации является обеспечение не только «эффективности помощи», а «эффективности развития».

Все вышеуказанные аспекты координации присутствуют и в Республике Молдова. С определением национальных механизмов координации внешней помощи (в январе 2010 года), элементы, такие как Национальный координатор, Секторальный координатор, Секторальные Советы, Общий Совет Партнеров (сформированный из представителей доноров) и ежемесячные встречи доноров стали платформами для постоянного сотрудничества в координации и эффективности внешней помощи в целях развития.

Таким образом, координирование внедрения проекта/программы осуществляется секторальным координатором с принятием всей ответственности за эффективное и продуктивное внедрение проекта/программы.

Секторальный координатор обеспечивает активное участие государственных служащих на этапах подготовки и запуска проекта: подготовка тендерных документов; способствование в наборе персонала для разработки и реализации проектов; делегирование членов и наблюдателей в рабочих комиссиях; создание и обеспечение эффективного и прозрачного функционирования комиссий по оценке проекта/программы; регистрации проекта/программы в базе данных внешней помощи; другие мероприятия, характерные для этих этапов. [9]

Координирование внешней помощи в Молдове осуществляется на принципах прозрачности и взаимодополняемости, исключения дублирований и обеспечения эффективного и продуктивного использования средств.

Национальный координатор, при содействии Государственной Канцелярии, обеспечивает координирование и должное функционирование национальной системы мониторинга внешней помощи. Отчеты о мониторинге разрабатываются реципиентом, обсуждаются и утверждаются секторальным советом. Отчеты о мониторинге подписываются секторальным координатором и предоставляются Национальному координатору.

Государственная Канцелярия готовит консолидированный годовой отчет по внедрению проектов и программ внешней помощи и представляет его Межминистерскому комитету по стратегическому планированию. С разрешения Примьер-министра, Национальное координационное подразделение участвует от имени Правительства Республики Молдова в мероприятиях по оценке проектов/программ внешней помощи, внедряемых в Молдове.

Что касается координации внешней помощи в самом секторе, в результате анализа отчетов органов центрального управления [10], установлено, что некоторые министерства (т.к. Министерство Экономики, Министерство Транспорта и Инфраструктуры Дорог, Министерство Финансов, Министерство Здравоохранения) отмечают хорошие результаты в мобилизации партнеров/доноров для достижения своих программных целей. Другие же министерства (т.к. Министерство Молодежи и Спорта, Министерство Культуры) еще уязвимы в этой области. Кроме того, в связи с нехваткой квалифицированных кадров, некоторые министерства сталкиваются с трудностями в определении и разработке проектов и не могут эффективно взаимодействовать с донорами и теми, кто находится уже в процессе реализации проектов.

Таким образом, анализ институциональной среды и механизмов координирования внешней помощи в Республики Молдова, выявляет наличие развитой системы институций планирования, внедрения и мониторинга внешней помощи в Республике Молдова. Механизмы координирования внешней помощи находятся в процессе совершенствования. Необходимы конкретные меры для обеспечения более своевременного, прозрачного и всеобъемлющего информирования граждан о процессах планирования, контрактирования, внедрения и результатах использования внешней помощи.

Список використаних джерел.

1. Agenda de Acțiune Accra, Forumul la nivel înalt, Ghana, 2-4 septembrie 2008, Accra, 2008, www.cancelaria.gov.md.
2. Busan Partnership for Effective Development Co-operation. Fourth High Level Forum on AID Effectiveness, Busan, Republic of Korea, 29 november - 1 december 2011, www.cancelaria.gov.md.
3. Declarația de la Paris privind Eficacitatea Asistenței pentru Dezvoltare (ODA), adoptată în cadrul Forumului la Nivel Înalt, (28 februarie – 2 martie 2005), Paris, 2005, www.cancelaria.gov.md.
4. Implementation of the European Neighbourhood Policy in Republic of Moldova. Progress in 2012 and recommendations for action, European Neighbourhood Policy: Working towards a Stronger Partnership, SWD(2013) 80 final, Brussels, 20.03.2013
5. NET Official Development Assistance From Dac And Other Donors In 2012, OECD, 3 April 2013
6. Proiecte lansate de donatori 2009-2014 (situația la 1 iulie 2014), www.ncu.moldova.md (08.10.2014)
7. Raport anual 2012 cu privire la asistența externă acordată Republicii Moldova, Cancelaria de Stat, Chișinău, 2013, www.gov.md
8. www.eeas.europa.eu/moldova/ , (10.10.2014)
9. Постановление Правительства Республики Молдова Nr. 12 от 19.01.2010 об утверждении Положения об институциональной базе и механизме координирования внешней помощи, предоставляемой Республике Молдова международными донорскими организациями и странами-донорами. Опубликован : Monitorul Oficial Nr. 11-12 статья № : 54, 26.01.2010
10. Правительство Республики Молдова, Отчеты, www.cancelaria.gov.md. (12.10.2014)

СЕНЧА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Актуальність теми дослідження визначається об’єктивним характером системних змін в Україні, демократичною сутністю суспільних перетворень, що зумовлюють необхідність проведення низки реформ і спеціальних програм у пріоритетних сферах розвитку держави. Водночас будь-які реформи приречені на невдачу, якщо не враховувати кризовий характер сучасного соціально-економічного та політичного становища України. Це потребує розробки антикризових технологій, спрямованих на усунення причин кризових явищ у системі державного управління і в суспільстві загалом на основі оптимізації взаємодії між громадянським суспільством, владою та бізнесом, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Тому найактуальнішим питанням сьогодення є розробка і реалізація ефективного державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами з урахуванням ресурсних обмежень, що передбачає застосування проектного підходу.

На сьогодні в Україні поставлена проблематика актуалізується через наступне:

1) 16 вересня 2014 року Європейським парламентом і Верховною Радою була ратифікована Угода про асоціацію між ЄС та Україною, основні частини якої присвячені ключовим реформам, економічному зростанню, а також

урядуванню та секторальній співпраці у пріоритетних сферах розвитку України. Зокрема, стаття 10 Угоди присвячена питанням антикризового управління та подолання кризових ситуацій. У зв'язку з цим особливого значення набуває досвід антикризового управління ЄС і його адаптація до вітчизняних реалій;

2) Аналіз основних положень програми розвитку України «Стратегія-2020», оприлюднених Президентом Петром Порошенко 27 вересня 2014 року, доводить, що всі 60 реформ у 8 пріоритетних сферах розвитку держави направлені на оперативне подолання системних кризових явищ в режимі постійного зв'язку з експертами та громадянським суспільством. Виходячи з цього є всі підстави вважати, що методологічним підґрунтям ефективної реалізації мети реформ – досягнення європейських стандартів життя, має стати концепція державного антикризового управління. Адже подолання кризи – це керований процес;

3) На практичній нагальності запровадження державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами наголошується і в загальній частині Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої Постановою КМУ № 385 від 6 серпня 2014 року [1]. Зокрема ціль 3 – ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку прямо наголошує на необхідності формування механізмів управління, що сприятимуть розв'язанню криз;

4) 18 червня 2014 року розпорядженням КМУ № 591-р затверджено План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. В процесі реалізації реформи науковцями НІСД прогнозується виникнення п'яти групи ризиків, обумовлених децентралізацією влади. Слід наголосити, що прогноз ризиків зроблено на основі вивчення досвіду зарубіжних країн, які зіткнулися з певними проблемами під час упровадження адміністративно-територіальних реформ. Це, в свою чергу, обумовлює практичну нагальність вжиття заходів щодо їх нейтралізації шляхом організації системи антикризового управління;

5) Досвід провідних держав світу показує, що для локалізації та нівеляції кризових явищ доцільно застосовувати проектний підхід, у результаті якого розробка та реалізація інноваційних та інвестиційних проектів/програм розвитку дозволяє досягти стабільності. Проектні методи вирішення кризових проблем дають змогу об'єднати розробку, планування, реалізацію та контроль витрат коштів на проведення заходів щодо локалізації подібних явищ. Наголосимо, що у 2012 році світова організація зі стандартизації присвятила травневий випуск журналу «ISO Focus+» питанню антикризового управління, в якому розглядається роль міжнародних стандартів в управлінні кризами. Зокрема, світовий досвід свідчить про ефективність застосування в державному управлінні Євразійського стандарту антикризового управління проектами, повна версія якого розміщена за адресою: www.epmc.ru/docs/ESUP_K_AKPM_090321_02.pdf

Підкреслюючи актуальність наголосимо, що реформи можуть бути успішними лише в тому разі, якщо вони будуть реалізуватися комплексно, таким чином, щоб перетворення в одній сфері, наприклад економічній, стимулювали перетворення в соціальній сфері, а вони, у свою чергу, – в політичній сфері й навпаки. Держава без вироблення певного образу майбутнього, а також схваленої суспільством стратегічної моделі поведінки приречена на кризи. Тому розроблення державного механізму антикризового управління соціально-економічними процесами на засадах проектного підходу вже набуло практичної нагальності. Доцільність інтеграції проектної методології в державно-управлінську антикризову діяльність пов'язана, насамперед, з необхідністю ухвалення складних управлінських рішень в умовах обмежених фінансових коштів, великого ступеня невизначеності та ризиків.

В умовах реалізації програми розвитку України «Стратегія-2020» основним завданням державного управління є здатність гнучко реагувати на зміни стратегічних цілей, напрямів, пріоритетів шляхом формування найбільш адекватного й дієвого комплексу антикризових заходів та відповідної реорганізації органів публічної влади, спрямованої на ефективну координацію зусиль щодо подолання кризових явищ. Проте практичне запровадження механізмів і методів антикризового управління в державно-управлінську діяльність значною мірою ускладнено дефіцитністю всіх видів ресурсів, що обмежує можливості вибору і реалізації альтернативних стратегій управління.

Зважаючи на вищевикладене, доцільним є застосування проектного підходу для розробки і впровадження ефективних механізмів антикризового управління, оскільки міжнародний досвід впровадження концепції управління проектами у державний сектор показує, що проектний підхід: є найбільш ефективним в управлінні змінами; дає змогу сформувати більш гнучку організаційну структуру управління, здатну своєчасно реагувати на зміни; передбачає розробку і реалізацію альтернативних стратегій, що забезпечує адекватну і швидку реакцію на зміни та підвищує життєздатність проектованої системи.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова КМУ від 6 серпня 2014 року № 385 / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Кабінету міністрів України. - Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п
2. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади : Розпорядження КМУ від 18 червня 2014 року № 591-р / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Кабінету міністрів України. - Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-р

СТЕФАНОВИЧ АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЕКТНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Довгострокова стратегія розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери Одеської області передбачає досягнення головної стратегічної мети – перетворення туристичної сфери у бюджетоутворюючу галузь Одеської області – розвиток Одеського регіону як крупного міжнародного туристичного центру та курорту державного значення, що

забезпечує високу якість цілорічних туристсько-рекреаційних послуг, зростання благополуччя місцевого населення, збереження й відтворення ресурсного потенціалу регіону [1].

Аналіз стану розвитку туристично-рекреаційного комплексу Одеської області у порівнянні з іншими регіонами України виявив концептуальну помилку в процесі розвитку і просування регіонального туристичного продукту – цей процес не носить системного характеру, а являє собою набір незв'язаних між собою заходів, що реалізуються різними учасниками (владою, бізнесом, населенням, асоціаціями тощо) без взаємодії. Відповідно, склалась негативна іміджева ситуація регіонального туристичного продукту - потенційним туристам пропонується самостійно на основі туристичних ресурсів і частково «обірваної» інформації створювати єдиний продукт для задоволення певних потреб.

Стійкою тенденцією рекреаційно-туристичного розвитку адміністративних районів Одеської області є виокремлення специфічних у сфері туризму «точкових» територіальних зон концентрації туристських потоків (наприклад, смт. Затока). Відповідно, це, з одного боку, сприяло фокусуванню в них суб'єктів туристичного бізнесу, а з іншого, зумовило виникнення інфраструктурної проблеми – відсутність системи засобів і служб, діяльність яких спрямована на задоволення потреб туристів.

Територія, на яку турист здійснює поїздку і де проводить певний час, є ключовим елементом рекреаційно-туристичної системи. Але, не сама по собі територія як фізичне місце приваблює туриста, а те, що знаходиться на цій території – інтегрований комплексний туристичний продукт. Проте, в Одеському регіоні нерідко рекламуються туристичні ресурси, а не створюється цілісний унікальний туристичний продукт (наприклад, курорт Куяльник), не виокремлюються цільові групи серед потенційних туристів, не формуються бренди туристичних пропозицій.

Через нерівномірність концентрації туристичних ресурсів та відмінності внутрішньо регіонального розвитку туристичної інфраструктури, позитивний вплив туристичної діяльності на стан регіональної економіки є недостатнім.

Таким чином, дослідження просторових тенденцій формування та використання туристичного потенціалу кожного району області є актуальним науковим завданням, оскільки його вирішення пов'язано з конкретними управлінськими заходами щодо цілеспрямованого формування конкурентної пропозиції на різні види туристичних продуктів.

Причинно-наслідковий аналіз є основою для усвідомлення потреби стратегічних перетворень і дій та розроблення структури цілей, завдань, пріоритетів за напрямами розвитку (критичні питання), які є сьогодні найважливішими для рекреаційно-туристичної сфері регіону і залишатимуться актуальними впродовж наступних років.

Отриманий аналітичний матеріал дозволив нам визначити пріоритетні напрями формування конкурентних переваг регіонального туристичного продукту:

- забезпечення високої якості пропонованого туристичного продукту шляхом приведення різноспрямованих товарів і послуг в єдиний взаємозв'язаний комплекс. Це потребує планування і проведення комплексних маркетингових досліджень туристичного продукту виключно з позицій привабливості для цільового сегмента туриста. Туристський регіон - це певний продукт, який потрібно сформувати, якому потрібно шукати цільовий сегмент ринку, який потрібно трансформувати під потреби «споживачів», який потрібно позиціонувати і диференціювати від конкурентів, якому необхідно створювати привабливий імідж;
- забезпечення відповідності ціна-якість на туристичні продукти шляхом оптимізації організаційно-економічної структури діяльності суб'єктів туристичного бізнесу шляхом впровадження кластерної моделі. У своїй багатокомпонентній основі туристичний кластер формує додатковий синергетичний та компліментарний актив завдяки: координації сумісних дій, посиленню обміну інформацією, досвідом, інноваційними технологіями, сумісному використанню обслуговуваних інфраструктурних об'єктів дестинації; підготовки та підвищення кваліфікації кадрів туристичного супроводу й обслуговування; стає можливим реальне порівняння роботи фірм-конкурентів, ефективності їхньої діяльності; наявності трудових ресурсів відповідної кваліфікації; застосування особливих режимів оподаткування, інвестування; правового регулювання, надання субвенцій;
- забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного рекреаційно-туристичного потенціалу шляхом його ідентифікації у межах певної територіальної зони (район/ареал/об'єкт) як локально просторово збалансованої, поліструктурної соціально-економічної та природної системи. Реалізація цього напряму потребує дослідження просторової диференціації не просто туристичного потенціалу, а туристичного продукту як комплексного простору, що включає достатню кількість засобів розміщення і туристичних пам'яток, туристичну інфраструктуру, а також туристичну спільноту, здатну забезпечити необхідну зайнятість населення у сфері туризму і необхідні транспортні зв'язки всередині територіальної зони туризму. .

Запропоновані напрями є взаємопов'язаними і взаємозалежними й формують стратегічну та пріоритетні цілі розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери Одеської області.

Список використаних джерел.

1. Програма розвитку туристично-рекреаційної галузі Одеської області на 2011-2015 роки. / Офіційний сайт Управління культури і туризму, національностей та релігій Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://culture.odessa.gov.ua/turizm-rekreacya/turistichnij-potencal-oblast/.

ЧЕРНОВ СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СУСПІЛЬНО-ЗНАЧУЩИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

На сьогодні інструменти проектного менеджменту все ще не знайшли широкого вжитку в органах публічної влади, не зважаючи на те, що в урядових документах постійно наголошується на актуальності використання новітніх інноваційних управлінських технологій при реалізації державних інвестиційних проектів. Впровадження комплексної державної експертизи суспільно-значимих інвестиційних проектів є однією з найбільш актуальних та прогресивних

управлінських технологій, що має розвиватись і застосовуватись на всіх рівнях органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування.

При проведенні опитування серед керівників органів виконавчої влади і місцевого самоврядування Одеської і Миколаївської області визначено, що проектний підхід в державному управлінні застосовується поверхнево, або не застосовується взагалі.

Загальними проблемами при впровадженні державної експертизи інвестиційних проектів і управління державними інвестиційними проектами є:

- комплексна державна експертиза інвестиційних проектів проводиться не систематично;
- органи виконавчої влади не використовують методологічні інструменти і уніфіковане програмне забезпечення в частині експертизи і управління інвестиційними проектами;
- існує нестача фахівців з управління проектами, державні службовці не навчені методам експертного дослідження, відбору, аналізу та оцінки проектів і моніторингу їх виконання;

Нормативно-правове проведення державної експертизи інвестиційних проектів регламентується Законом України «Про інвестиційну діяльність», згідно якого, обов'язковій державній експертизі підлягають інвестиційні програми, що реалізуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних підприємств, установ та організацій, а також за рахунок кредитів, наданих під державні гарантії.

Державна експертиза інвестиційних програм проводиться у порядку, встановленому Постановами Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року №701, від 18 липня 2012 року № 684, Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13 березня 2013 року №243 «Про порядок і методику проведення експертизи інвестиційних проектів» та інших нормативних документах.

Світова практика визначає, що комплексна державна експертиза проводить аналіз та оцінку ефективності і якості передпроектної документації (техніко-економічних обґрунтувань) та інших обґрунтувань інвестицій, програм, інвестпроектів.

В Росії і країнах СНД в цілому збереглися інститути державної експертизи проектів. Інститути державної експертизи проектів та їх територіальні підрозділи проводять экспертизу обгрунтувань інвестицій, техніко-економічних обгрунтувань проектів будівництва, реконструкції, розширення та технічного переозброєння підприємств в системі міністерств, а також експериментальних і типових проектів, що розробляються на замовлення міністерств.

У Російській Федерації проводиться державна і громадська експертиза проектів, а державна експертиза проектів поділяється на державну позавідомчу експертизу органу управління будівництвом і державну екологічну експертизу природоохоронного відомства, а також галузеву і спеціальну експертизи, здійснювані державними органами управління та нагляду.

В економічно розвинутих зарубіжних країнах існують інститути державної і недержавної експертизи проектів незалежно від їх функціонального призначення, форм власності та відомчої приналежності.

Система і порядок ведення державної експертизи проектів в Японії, США і Німеччині застосовують територіальний принцип побудови системи державного контролю за якістю проектної продукції та участь державних органів в регулюванні інвестиційної діяльності в цих країнах.

З метою скорочення інвестиційного циклу в Японії широко поширене проведення державної експертизи в процесі розробки проектів, тобто в режимі експертного супроводу до повного завершення проекту. Для цього замовники і автори проектів працюють з незалежними експертами, запропонованими органами державної експертизи на всіх етапах здійснення проектів, що забезпечує досягнення високої якості проектної продукції шляхом внесення необхідних поправок в робочому порядку протягом порівняно коротких термінів.

Основними напрямками вирішення проблеми вдосконалення державної експертизи є:

1. Провести реорганізацію органів державної влади і місцевого самоврядування, що займаються комплексною експертизою державних інвестиційних проектів і створити державне підприємство «Держінвестекспертиза» з обласними структурними підрозділами;
2. Розробити і затвердити нові пріоритетні Програми та Плани щорічно до 2017 року згідно Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р.№333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», затвердити щорічні плани системи моніторингу та контролю за їх виконанням;
3. Змінити систему класифікації державних інвестпроектів в відповідності з обсягами фінансування, складністю і суспільною значимістю проектів та іншими критеріями проектів і провести паспортизацію державних проектів, з введенням категорійності проекту, особливо по яким були видані державні гарантії, оцінити їх поточний стан і виконання запланованих показників ефективності проекту;
4. Складення єдиного Реєстру всіх державних інвестпроектів з інформацією про моніторинг поточного стану діючих інвестпроектів по всій системі державного управління.
5. Розробити методику інвестпроектів в режимі реорганізації державних підприємств, або підприємств з державною власністю, тому, що велика кількість державних підприємств виявилися в стані фактичного банкрутства;
6. Розробити положення з моніторингу державних інвестпроектів, державної комплексної інвестиційної експертизи з обов'язковим залученням НАДУ при Президентові України, державних уповноважених організацій - інститутів, акредитованих фахівців з проектного менеджменту, для чого організувати підготовку й атестацію відповідних фахівців;
7. В системі управління проектами розробити методичні і кваліфікаційні вимоги для «Офісу Проектів» для впровадження на різних рівнях органів виконавчої влади і місцевого самоврядування і виділити багаторівневу систему управління проектами;
8. Розробити методичні положення «Про управління державними інвестиційними проектами», «Про моніторинг державних інвестиційних проектів», «Про інвестування в суспільно-значимі державні проекти», та інших нормативних актів, із зазначенням вимог, методик та інструментів проектного управління в діяльності органів влади (на основі стандартів PMI);
9. В рамках проведення адміністративної реформи створити структурні підрозділи при обласних державних адміністраціях, що спеціалізуються тільки на інвестиційній діяльності в регіонах, з розробкою «Паспортів проектів», техніко-економічних обґрунтувань проектів та комплексною державною експертизою інвестиційних проектів;

10. Ввести державну сертифікацію менеджерів проектів для оцінки, управління і моніторингу державних і муніципальних проектів з присвоєнням багаторівневої системи акредитації і запровадити систему мотивації менеджерів з управління державними інвестиційними проектами.

Список використаних джерел.

3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. –Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

4. Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів) : Постанова КМУ від 9 червня 2013 р. №701 / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Кабінету міністрів України. - Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683-2012-п

ШАНДРИК В'ЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
заступник Одеського міського голови

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

Актуальність питань практичного впровадження міжсекторної моделі публічно-приватного партнерства (ППП) на засадах концепції соціальної відповідальності (КСВ) найбільш чітко відслідковується у розв'язанні проблем, що пов'язані з розвитком комунальної сфери та інфраструктури регіонів.

Традиційно для виправлення ситуації, що склалася у комунальній сфері, підприємствам галузі надається бюджетна підтримка. Між тим, ці кошти не дають будь-якого помітного поліпшення ситуації в галузі та не призводять до подолання негативних тенденцій. Водночас, орієнтація тільки на бюджетну підтримку створила підґрунтя для розвитку споживацьких настроїв, призвела до їх небажання та неспроможності самостійно залучати необхідні фінансові ресурси ззовні. Основними провідниками у вирішенні питань комунальної сфери та інфраструктури сьогодні є відповідні підрозділи місцевої влади. Але те, що у них загалом відсутні системні стимули розв'язання існуючих проблем, дедалі збільшує брак необхідних ресурсів, призводячи до постановки на порядку денному питання збереження хоча б існуючої бази. Переломити ситуацію може або сміливе прийняття на себе відповідальності за кінцевий результат з подальшим здійсненням непопулярних кроків, або залучення комерційного сектору з перекладанням на нього завдань з вирішення проблем існуючих в комунальній сфері.

Одним з таких шляхів є практичне запровадження ППП. В першу чергу це передбачає вивчення та розгляд можливості адаптації відомих моделей дієвих і ефективних соціальних систем партнерства, які вже стали звичною практикою в більшості розвинутих країн світу. В цьому сенсі сам аспект партнерства представляється у формі поєднання переваг, які з точки зору місцевих органів влади та громади є найбільш важливими:

- економія або залучення коштів: використання фінансування по лінії комерційного сектору може забезпечити швидке проведення модернізації місцевої інфраструктури, уникаючи при цьому капітальних витрат та витрат на експлуатацію інфраструктури до моменту, коли вона знову буде передана публічному сектору;
- передача ризику: звичайно, публічний сектор повинен постійно співпрацювати з некомерційним (наприклад, з приватними підрядниками) та відповідати за ризики невиконання зобов'язань з їх боку. В рамках ППП всі ризики перекладаються на комерційний сектор;
- інновації: комерційний сектор, який несе повну відповідальність за перевитрату, має більше стимулів до інноваційної діяльності на кожному етапі: проектування, фінансування, методи будівництва, експлуатації та технічного обслуговування;
- створення робочих місць: комерційний сектор завжди створює нові робочі місця. Діючі вже сьогодні нормативні акти створили законодавче підґрунтя для стимулювання розвитку співпраці між публічним, комерційним та некомерційним секторами з метою підвищення конкурентоздатності економіки країни та залучення інвестицій.

Між тим, існує низка серйозних проблем, які суттєво гальмують цей процес, а саме: брак кваліфікованих спеціалістів в органах місцевої влади; відсутність інформаційної підтримки просування соціально-економічних переваг взаємодії в рамках ППП; відсутність розуміння специфічних проблем, що пов'язані з організацію управління проектами ППП та принципів розподілу ролей в такому партнерстві.

Таким чином, без проведення комплексних реформ усього сектору комунальної інфраструктури з одночасним виокремленням та оптимізацією інституційних функцій кожного з секторів, будь які проекти ППП не дадуть бажаних результатів. Проведений попередньо огляд відомих прикладів дозволив визначити пріоритетні напрямки постановки проектів та програм розвитку ППП у комунальній сфері: 1. Теплопостачання: реалізація програм з підвищення енергоефективності виробництва та транспортування теплової енергії, використання нетрадиційних джерел енергії, запровадження систем регулювання та обліку споживання; 2. Водопостачання та водовідведення: запровадження систем доочистки питної води на місці її споживання, очищення стічних вод, встановлення приладів обліку; 3. Переробка побутових відходів: облаштування полігонів відповідно до існуючих норм і стандартів, будівництво сміттєспалювальних заводів; 4. Житлова сфера: обслуговування та ремонт житлових та адміністративних будівель, встановлення приладів обліку та регулювання, створення управляючих компаній: освітлення вулиць та енергозабезпечення об'єктів комунальної інфраструктури.

Існуючі рекомендації нормативної бази, науковців та практиків з підготовки проектів ППП слід сьогодні актуалізувати, виходячи з реальних потреб та специфіки комунальної сфери [1, 2]. Так, для того щоб приватний інвестор був готовий вкладати кошти і час у їх реалізацію, а органи влади були впевнені в ефективності його діяльності, необхідно виконати низку таких специфічних умов, як: наявність стратегії або програми розвитку галузі комунальної

інфраструктури; спільне бачення підходів з вирішення існуючих проблем галузі представниками публічного, комерційного та некомерційного секторів; досягнення угоди щодо порядку розподілу витрат і ризиків, а також угоди в частині обсягів доходів місцевого бюджету та комерційного сектору по спільному проекту; гарантії публічного сектору щодо передбачуваності та прогнозованості тарифної політики на середньо - та довгострокову перспективу; визначення та дотримання принципів збереження бюджетної та ресурсної підтримки на весь період експлуатації комунального об'єкту, коли той буде переданий представнику комерційного сектору (наприклад, приватній компанії), на період приведення тарифів на до економічно обґрунтованого рівня; узгоджений сторонами нормативно-правовий вид ППП (часткова приватизація, концесія, оренда, управління, лізинг, спільна діяльність тощо).

Таким чином, для кожного конкретного проекту обирається своя форма ППП, при цьому слід врахувати мету залучення бізнесу та збалансований розподіл ризиків між сторонами. Крім урахування фахових питань галузі, основними передумовами досягнення успіху, мають стати: забезпечення прозорості діяльності публічного сектору в управлінні комунальною сферою та місцевою інфраструктурою; організація широкої роз'яснювальної роботи серед населення з питань реформування цієї сфери, підвищення культури ресурсо- і енергозбереження; розвиток кадрового забезпечення у сфері використання сучасних механізмів ППП. Не менш важливим є моніторинг якості публічних послуг, що надаються кінцевим споживачам.

Щодо можливих форм залучення комерційного сектору до розвитку комунальної сфери та інфраструктури, то на етапі становлення інституту ППП в Україні, найбільш доцільними будуть такі як оренда, управління та концесія об'єктів комунального господарства з використанням при цьому змішаних форм ППП. Методика розробки та оптимізації проектів ППП в комунальній сфері та інфраструктурі регіонів на засадах перформенс – контрактингу, яку апробовано на теренах Одеської області також є досить дієвим інструментом. Залучення при цьому до співпраці некомерційного сектору дозволить забезпечити отримання не лише економічного, а й соціального ефекту.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства у житлово- комунальному господарстві [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 1184-р від 06.09.2009 р. [чинний] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua

2. Шандрик В.І. Організаційно-функціональна модель державного управління проектом у сфері ЖКГ на засадах державно-приватного партнерства [Текст] / В.І.Шандрик // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. – Вип.1(49). – С. 154 – 159.

ШАРАПАНІВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ЮРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ВИГОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В УКРАЇНІ

Тему створення Електронного врядування в Україні важко назвати новою. Але її важливість не втратила актуальності, а, навіть, навпаки зросла, враховуючи вектор розвитку України на принципах побудови громадського суспільства на прикладі Європейських держав.

Сучасний розвиток інформаційних технологій дав можливість удосконалити політичні процеси, політичну систему, прийняття політичних рішень, що сприяє розвитку нових форм участі громадян в політиці. Серед найбільш прогресивних форм участі громадян особливо виділяється Електронне врядування.

Об'єктом дослідження є процес створення системи Електронного врядування між владою та громадянами.

Існує безліч трактувань поняття «Електронне врядування». Серед них: Електронне врядування – це система електронного документообміну, заснована на автоматизації всієї сукупності процесів управління [2].

Більш повно розкриває суть поняття «Електронне врядування» Коліушко І.Б. – спосіб надання інформації та комплексу державних послуг громадянам, бізнесу, державним службовцям [1].

Враховуючи негативні явища в політичному середовищі, економіці України, предметом дослідження буде доцільність створення системи Електронного врядування.

Мета тез – визначити основні вигоди щодо створення системи Електронного врядування для підвищення ефективності державного управління та зниження витрат часу на соціальні комунікації між споживачами послуг та органами влади.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- проаналізувати досвід та результати від впровадження подібних систем однією з країн Європи;
- визначити стан та проблеми розвитку Електронного врядування в Україні;
- довести доцільність впровадження системи Електронного Уряду (ЕУ).

Серед країн, які використовують систему ЕУ значні досягнення отримали такі країни як Естонія, Німеччина, Британія, Голландія, США та ін.. Складність впровадження даної системи полягає в великих затратах, як матеріальних так і часових, на етапі підготовки.

В якості прикладу успішного впровадження системи ЕУ продемонструвала Естонія. Перший етап розпочався ще на початку 2000-х років. Поетапний розвиток дозволив Естонії сьогодні вийти в лідери розвитку ЕУ. За більш ніж 10 років в Естонії реалізовано: домашні користувачі, які використовують широкосмугове підключення – 74%; податкові декларації про особисті доходи подаються on-line – 95%; Інтернет-банкінг – 87%; прозорість державних витрат; законодавчий процес on-line; ідентифікаційна інфраструктура (ID-картка с електронним чіпом); безпечний портал для документообігу [4].

У формуванні державної політики розвитку інформаційного суспільства в Україні виділяють 2 етапи. З першим етапом (1998–2006) пов'язують прийняття Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг»,

«Про національну програму інформатизації», «Про електронний цифровий підпис», низки актів уряду, які започатковували формування нормативно-правової бази інформатизації [3].

На другому етапі ухвалено закони України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», а також сукупність інших нормативно-правових актів, спрямованих на конкретизацію та деталізацію вищевказаних законів [3].

Проблемою в чинній нормативно-правовій базі є відсутність офіційних визначень таких понять як «Електронний Уряд», «Електронне урядування», «Електронна демократія», «інформаційне суспільство». Відсутність відповідного офіційно визначеного категорійно-понятійного апарату є однією з проблем, що заважає ефективному впровадженню технології «Електронного урядування».

Враховуючи важку економічну і політичну ситуації, тенденції демократизації й практичні заходи щодо вступу до ЄС, в Україні необхідно ввести систему ЕУ.

Можливі результати від впровадження системи ЕУ:

1) підвищення ступеню участі громадян в процесах державного управління;
2) розширення можливостей самообслуговування громадян;
3) зменшення рівня корупції в органах влади і тінізації економіки;
4) зростання технологічної обізнаності і кваліфікації чиновників та громадян;
5) зниження державних витрат в процесі документообігу;
6) зменшення впливу фактору географічного місцезнаходження споживача послуг органів влади.

ЕУ є одним з найдієвіших способів боротьби з корупцією і бюрократією. Для України, сьогодні, надзвичайно важливим є момент створення та впровадження даної системи. На прикладі інших країн можна побачити реальні вигоди від функціонування системи ЕУ та, враховуючи їх досвід, реалізувати систему в нашій Державі.

Список використаних джерел.

1. Коліушко І.Б., Демкова М.С. Електронне урядування- шлях до ефективності та прозорості державного управління// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.isu.org.ua/uploads/publications/20.doc - Заголовок з екрану
2. Словник-довідник/ Уклад.: В.Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варзар, В.М. Князєв, С.О. Кравченко, Л.Г. Штика; За заг. ред. В.М. Князєва, В.Д. Бакуменка. -К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 228 с
3. Веб-сайт Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Електронне_урядування - Заголовок з екрану
4. Презентація Ханнес Астока «Електронний Уряд – досвід Естонії»// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://e-govestonia-hannesastok2014kyiv-140709041113-govestonia - Заголовок з екрану

ШУМЬСКА ОЛЕСЯ СЕРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМКИ ЗАКОНОДАВЧОГО РОЗВИТКУ У СФЕРІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Державно-приватне партнерство як відносно нова для України форма співпраці держави та приватного бізнесу є однією з ключових у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни та входження України як повноправного члена спільноти до Європейського Союзу. Успішне функціонування державно-приватного партнерства неможливо без чіткого законодавчо-правового регулювання, що створить сприятливе середовище для бізнесу, покращить інвестиційний клімат та в цілому дозволить Україні здійснити економічно-соціальний прорив. Однак, Україна ще не може відзначитись як країна з розвиненими державно-приватними партнерськими відносинами. Одна з найважливіших причин цього – відсутність відповідного законодавчого підґрунтя для ефективного планування розвитку держави як процесу постановки і досягнення чітко визначених, головним чином, стратегічних цілей. Так, в Україні не має єдиного загальнодержавного стратегічного документа розвитку держави, що призводить до відсутності чітко встановлених довгострокових пріоритетів державної політики, на реалізацію яких спрямовувалися б державні цільові програми.

Багато науковців вивчали стан державно-приватних партнерських відносин у нашій країні та порівнювали його з світовим досвідом [В. Варнавський; В. Авер'янов; І. Коліушко; Н. Нижник 3; Л. Пащенко; В. Стрельцов; Ю. Сокирко; В. Цвєтков 7 та ін.]. Також вони відзначили закономірність зв'язку між адміністративним реформуванням та соціально-економічним розвитком країни.

Однією з причин економічного відставання України є відсутність відповідного законодавчого підґрунтя для ефективного планування розвитку держави як процесу постановки і досягнення чітко визначених, головним чином, стратегічних цілей. Так, в Україні не має єдиного загальнодержавного стратегічного документа розвитку держави, що призводить до відсутності чітко встановлених довгострокових пріоритетів державної політики, на реалізацію яких спрямовувалися б державні цільові програми. Цей недолік відмічався у дискусіях та проектах реформування адміністративної системи України [6]. Необхідною передумовою ефективного розвитку ДПП є формування загального сприятливого середовища для бізнесу, що передбачає покращення інвестиційного клімату, податкового та регуляторного середовища. Потрібно запропонувати зміни у законодавчі та відповідні нормативні документи щодо інвестиційної та державно-приватної діяльності.

З метою розвитку ДПП в Україні було прийнято ряд Указів Президента та Постанов Кабінету Міністрів, а також створено Департамент інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Мінекономрозвитку і торгівлі України з відповідною нормативно-правовою підтримкою [4, 5, 9]. Характерною рисою законодавчого регулювання та його практичного запровадження у сфері ДПП є те, що на всіх рівнях законодавчої та виконавчої влади не вживалися необхідні заходи щодо реалізації рекомендацій та пропозицій державних органів. Як

наслідок, значна частина проблемних питань до цього часу не вирішена, що негативно позначається на процесі використання бюджетних коштів та перешкоджає своєчасному і повному виконанню державних цільових програм. Одним з ключових проявів реалізації державно-партнерських відносин є державно-приватні цільові програми.

Разом з низкою проблем практичного плану, пов'язаних із функціонуванням державно-приватних програм, вагому частину займають правові. Це пояснюється тим, що норми самого Закону України «Про державні цільові програми» [2] не передбачають визнання виняткового значення державних цільових програм для вирішення нагальних проблем державотворення. Так, поняття «найважливіші проблеми», що міститься у дефініції «державна цільова програма» (ч. 1 ст. 1) є оціночною категорією, тому належне застосування цієї норми є ускладненим процесом. В ньому відсутні статті щодо державної статистичної звітності про хід виконання державних цільових програм (ДЦП); відсутня стаття щодо мети, змісту і механізму обов'язкової державної експертизи проектів ДЦП; не має згадки про органи управління програмами та ін. [2, с.164-165].

Пропонується можливість доповнення, переробки та прийняття наступних законодавчих актів, що обумовлені адміністративною реформою та призведуть до системних змін в економіці країни. Так, Закон України «Про державні цільові програми» [2] потребує багато уточнень та доповнень. Потрібно навести принципи взаємної відповідальності державних замовників і виконавців цільових програм; не розкрито фінансово-кредитний механізм розробки і реалізації програм; потрібно уточнити інвестиційні та інноваційні програми у класифікації ДЦП за спрямованістю; необхідно чітко визначити функцію держави при втіленні благодійних фондів у ДПП. Потрібно визначити органи управління програмами, без чого не можлива керованість програм та ін.

Закон України «Про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади», що має урегулювати повноваження, організацію, порядок діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади [6]. У світі аналізу виконання ДЦП на органи влади покладається контроль за їх виконанням, координацію дій усіх сторін. Проте, не визначено, які робочі органи та головні розробники програм координують свої дії та яка система підпорядкування. Потрібно визначити взаємну відповідальність державних замовників і виконавців за здійснення та досягнення цільових показників програм.

Для практичного запровадження основних форм ДПП з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації української економіки необхідне проведення цілеспрямованої послідовної державної політики розвитку ДПП. Вона має бути спрямована на формування сприятливого економічного та управлінського середовища для розроблення й реалізації проектів ДПП, а саме:

- удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП;
- удосконалення інституційного забезпечення розвитку ДПП;
- підвищення гарантій захисту інтересів державних та приватних партнерів ДПП у процесі розроблення, затвердження та реалізації проектів.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: теорія і практика /За заг. ред. д. юр .н., проф. В.Б. Авер'янова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.
2. Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 р. № 16210-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2004. – № 25. – Ст. 352.
3. Нижник Н.Р. До проблеми ефективності державного управління в Україні /Н.Р. Нижник // Підвищення ефективності державного управління: стан, перспективи та світовий досвід: зб. Наук. Праць. – К.: Вид-во УФДУ, 2000. – С. 6-11.
4. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – С. 94, – Ст. 1173.
5. Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 684. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/684-2012-%D0%BF
6. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку державної служби на 2011 – 2015 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://kds.org.ua/blog/proekt-kontseptsii-derzhavnoi-tsilovoi-programi-rozvitku-derzhavnoi-sluzhbi-na-2011-2015-rr
7. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи / За заг. ред.. В.В. Цвєткова. – К.: Оріяни, 1998. – 364 с.
8. Стрельцов В. Запровадження механізмів інвестиційного державно-приватного партнерства. – Електронний ресурс. – Джерело доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-2/doc/3/36.pdf
9. Указ Президента України від 12 травня 2011 року №583 «Про Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/583/2011

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ,
ректор Інституту морегосподарства та підприємництва, к.т.н., член-кор. УАН

LUNA: ПРОЕКТНА КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕРМОДАЛЬНОЇ ЛОГІСТИКИ: ВИКЛИКИ Й ВІДПОВІДІ

Преамбула

- Світовий рух товарів характеризується динамічним наростанням трансформацій зі всіх питань свого здійснення (контрактація, оплата, доставка, митні та інші процедури)
- Фактори впливу на цей процес у різних країнах складаються різноманітно і не координовано.

- Організаційні форми господарюючих суб'єктів, що здійснюють товарний рух, не встигають за динамікою трансформацій.
- У результаті виникають затори або утворюються технологічні паузи в інтермодальних ланцюжках товарного руху.
- Для боротьби з такими явищами необхідні нові підходи до формування керуючих структур інтермодальних ланцюжків.
- Важливими є не тільки самі підходи, але й швидкість їхнього впровадження, відповідність цієї швидкості динаміці змін господарських процесів, що висувають всі нові й нові вимоги до логістики.

Пропонована проектна логістична концепція LUNA (logistic united assistans) надає відповідь на перелічені виклики та базується за викладених обставин на таких принципах:

- Інформаційний випереджуючий моніторинг змін потреб клієнтури в логістичному обслуговуванні;
- Наскрізне моделювання логістичних бізнес-процесів на всьому шляху руху товаропотоків;
- Динамічний розподіл логістичних бізнес-процесів між господарюючими суб'єктами, що їх здійснюють, відповідно до параметрів товаропотоків;
- Фінансова оптимізація бізнес-процесів відповідно до їх цінових показників і курсових валютних котирувань;
- Реструктуризація господарюючих суб'єктів у логістичних ланцюжках відповідно до перерозподілу бізнес-процесів між ними;
- Технологічне й технічне вдосконалювання транспортних операцій на базі модернізацій та інновацій в сегментах транспортування, перевантаження, розподілу вантажів, утримання та обслуговування відповідного обладнання.

Інструментами реалізації пропонованої проектної логістичної концепції є:

- Створення єдиного інформаційно-модельного середовища у форматі інтернет-порталу (ITLOG) для збору базової та поточної інформації про стан логістичного простору і перспективи його трансформацій.
- Випереджаюче формування і навчання інтернаціональних «екіпажів логістичних схем» для формування в середовищі ITLOG комплексних моделей таких схем та проектів їхнього впровадження в життя.
- Проектний підхід до створення наскрізних фінансових (банківських) і страхових засобів підтримки логістичних схем.
- Власно комбінаторне транспортно-технологічне інтермодальне проектування (інфраструктура, рухомий склад, засоби укрупнення вантажних місць, засобу зв'язку і т.і.)

При такому проектному підході досягаються результати:

- Усуваються різниці національних законодавств щодо здійснення транспортних, митних та торгівельних операцій.
- Усуваються розходження організаційного оформлення господарюючих суб'єктів, що обслуговують товаропотоки
- Гармонізується функціональний розподіл основних та допоміжних операцій з обслуговування товаропотоків між учасниками логістичних схем.
- Раціоналізуються процеси технічного переозброєння засобів транспорту і необхідні для цього фінансові потоки.
- Підвищується інтенсивність транспортної діяльності і ефективність руху товарів у цілому.

На цей момент до реалізації проекту вже долучилися:

Інформаційно-логістична група «GOAL»- представляє групу компаній, що спеціалізуються у сфері інформації, логістики, керування ризиками.

BCVG - надання всього комплексу послуг з керування ризиками, пов'язаними з нерухомим майном, фінансовими інституціями, трейдерами та страховими компаніями.

ICCU і BCU - представляють інтереси групи в Україні на підставі єдиної маркетингової політики та системи управління якісттю.

Компанії групи BCVG сертифіковані FOSFA і GAFTA IFIA (International Federation of Inspection Agencies), Sugar Association у Лондоні, UGI (Ukrainian Grain Association), ISO 9002,»Food Aid»EU, Торгово-промислова палата Україна.

ICCU - **Інтрнешенл Карго Контрол Юнайтед** - комплекс послуг з оцінки майна та ризиків його втрати, що надаються фінансовим інститутам, трейдерам і страховим компаніям; профілактика втрат; моніторинг майна.

BCU- **Болтик Контрол Україна -** вантажні операції в порту; морські сюрвейерскі послуги, PSI інспекції; сертифікація зернових складів; контейнерні інспекції; експедиторські послуги при транспортуванні вантажів; логістика експортно-імпортних операцій; диспетчерські й консалтингові послуги.

АРМ - Азов Порт Менеджмент - стивидорні операції, складування, пакування, кріплення, передвантажна підготовка, завантаження; експедиторські послуги, мультимодальний сервіс, логістичні схеми; інспектування; сюрвейерскі послуги; проектування та реалізація інвестиційних програм технічного оснащення портів; реконструкція причалів; оптимізація роботи контейнерних ліній.

Інститут море господарства та підприємництва - має багаторічний досвід проведення креативних програм модернізації та поліпшення діяльності господарюючих суб'єктів транспорту.

Центр реалізації проектів - має достатній для проекту такого рівня досвід розробки та втілення різних міжнародних проектів та програм, у тому числі у сфері транспортної логістики.

Координація діяльності зазначених учасників на засадах проектного менеджменту є запорукою успішного завершення розробки та втілення запропонованої логістичної концепції.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ДАВТЯН СТЕПАН ГУРГЕНОВИЧ

заступник директора – начальник Управління підвищення кваліфікації кадрів ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

В Україні існує значна невідповідність між потребами нової демократичної суспільно-політичної системи та наявними механізмами державного управління, не завжди процес професійного навчання скерований на досягнення новітніх демократичних та управлінських стандартів (зокрема стандартів країн Європейського Союзу). Галузеві навчальні заклади, регіональні (обласні) центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, які здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування не задовольняють повною мірою потребам сучасного суспільства. Основними причинами недоліків в роботі із підвищення рівня професійної компетентності кадрів органів влади є:

- відсутність чіткої системи роботи з персоналом в органах публічної влади - працівники кадрових служб встигають лише оформлювати особові справи, а на моніторинг стану справ щодо кар'єрного зростання часу не залишається. Впроваджена ще у минулому столітті Головдержслужбою України електронна система «Кадри» застаріла, її ведення вимагає певного людського та фінансового ресурсу;
- недостатньо ефективно організована робота щодо взаємодії органів публічної влади з навчальними закладами по організації роботи з підвищення кваліфікації кадрів. Стан роботи щодо підвищення рівня професійної компетентності посадовців не розглядається не лише на рівні Уряду держави, але і на засіданнях колегій обласних та районних державних адміністрацій, на пленарних засіданнях органів місцевого самоврядування;
- відсутність єдності та координованості дій складових системи навчання, управління та регулювання діяльності всіх елементів системи професійного навчання кадрів;
- відсутність поступовості, перервність та некерованість системи навчання кадрів;
- недостатній рівень науково-методичного забезпечення професійного навчання кадрів;
- неефективне використання фінансових та матеріально-технічних ресурсів.

Система закладів підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування на сьогодні працює відповідно до чинних нормативно-правових документів, які не в повній мірі відповідають потребам сьогодення. Проблемними на сьогодні є питання:

- хаотичність підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, що пояснюється фінансовою спроможністю останніх;
- при формуванні планів-графіків підвищення кваліфікації не в повній мірі враховуються потреби органів публічної влади, а в першу чергу розглядаються фінансові можливості;

- неузгодженість в нормативно-правових актах призводить до того, що вимоги Кабінету Міністрів України неможливо виконувати в повній мірі через відсутність змін в нормативних документах, якими керуються обласні та регіональні центри підвищення кваліфікації, зокрема підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад відсутнє в Положенні про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Статистичні дані Національного агентства України з питань державної служби (далі – Нацдержслужба України) свідчать: «…у 2013 році із 264 987 загальної кількості посадовців органів публічної влади кваліфікацію підвищили лише 16 164 особи, тобто 6,1 % від загальної кількості, і це не зважаючи на те, що 32 858 осіб - 12,4 % посадовців мають неповну або базову вищу освіту. Щороку відбувається оновлення до 30% складу працівників органів публічної влади, які потребують професійного навчання, або підвищення рівня їх професійної компетентності».

Організація та проведення навчальних занять в системі підвищення кваліфікації кадрів значно складніші, ніж у традиційній вузівській системі. Внаслідок цього, саме система підвищення кваліфікації вимагає сьогодні більш поширеного впровадження особливих, і насамперед, інноваційних підходів до навчального процесу. В розробці засад розвитку професійної підготовки державних службовців неможливо обмежитися тільки рішенням поточних завдань. Стратегія професійного навчання кадрів, підвищення рівня їх професійної компетентності - стратегія майбутнього держави. Необхідно враховувати і те, що визначення потреб в кадрах (кількісного та якісного - за спеціалізаціями та кваліфікаціями) обумовлено передусім станом і прогнозом розвитку соціально-економічних і політичних процесів, рівнем розвитку виробничих сил, завданнями управління, тими пріоритетами, на які націлено суспільство.

У ст. 29 Закону України «Про державну службу» визначено, що «результати навчання і підвищення кваліфікації є однією з підстав для просування по службі» [1]. На її виконання в кожному органі державної влади чи місцевого самоврядування розробляються річні та перспективні плани роботи з кадрами, в яких визначаються заходи зокрема щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації тощо. Але, на жаль, дуже часто заходи розроблених планів через наявні об'єктивні та суб'єктивні причини залишаються лише на папері.

Особливого значення згадана проблема набуває в контексті реформування державної служби та її адаптації до стандартів Європейського Союзу, основною метою якого є становлення професійної, високоефективної, стабільної, авторитетної державної служби, здатної відповідати на виклики сьогодення. Без вирішення цієї проблеми запровадження норм та цінностей демократії як основних підвалин подальшого державного розвитку і реального формування повноцінного громадянського суспільства в Україні буде або взагалі неможливим, або може стати фіктивним прикриттям для зовсім інших за змістом та спрямуванням суспільних процесів.

З метою удосконалення професійної підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1198-р. було схвалено «Концепцію реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» [3], а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 480-р. План заходів на період до 2014 року щодо реалізації зазначеної Концепції [4]. Метою Концепції було забезпечити професійну компетентність державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад шляхом реформування системи підвищення кваліфікації, створення належних умов для їх безперервного професійного навчання упродовж проходження служби чи здійснення відповідних повноважень, з урахуванням кращих світових практик та вітчизняних традицій. Саме тому в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (далі – Інститут) у 2011 році було розпочато роботу із використання у процесі професіоналізації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування нової інноваційної освітньої технології – дистанційної форми підвищення кваліфікації кадрів, яка допомогла підвищувати професійний рівень управлінського персоналу з урахуванням економії фінансового забезпечення та скороченням термінів їх відриву від виконання функціональних обов'язків.

Набуває невідкладної потреби для впровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації кадрів в усіх областях України затвердження на рівні Національної академії та Нацдержслужби України «Типового положення про дистанційну форму підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування». Нацдержслужбі України та Національній академії необхідно ініціювати внесення змін до нормативно-правових документів, з метою впровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації кадрів в усіх областях України, якісної та налагодженої організації підвищення кваліфікації посадовців органів публічної влади.

Враховуючи великий відсоток плинності кадрів в органах публічної влади, пропонуємо внести зміни до Закону України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI «Про державну службу», а саме статтю 30 «Підвищення рівня професійної компетентності державного службовця» доповнити текстом: «Особи, які призначені на посади державних службовців всіх підгруп повинні підвищити кваліфікації протягом року з дня їх призначення». Аналогічну новацію необхідно передбачити також в проекті Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», але в редакції «Особи, які вперше обрані, або призначені на посади всіх підгруп повинні підвищити кваліфікацію протягом року з дня їх обрання або призначення в очній або дистанційній формі підвищення кваліфікації кадрів».

Список використаних джерел.

1. Закон України 16 грудня 1993 року № 3723-XII «Про державну службу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12
2. Закон України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI «Про державну службу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4050-17
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1198-р. «Про схвалення Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» [Електронний ресурс] - Режим доступу: // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1198-2011-%D1%80
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 480-р «Про затвердження плану заходів на період до 2014 року щодо реалізації Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців,

посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» [Електронний ресурс] - Режим доступу: // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/480-2012-%D1%80

БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного ЦППК, к.т.н., доцент

ЗЮЗЬКІНА ГАННА МИКОЛАЇВНА

начальник навчально-методичного відділу Херсонського обласного ЦППК

РОМАНОВА ОЛЕНА ІВАНІВНА

начальник редакційно-видавничого відділу Херсонського обласного ЦППК

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ТА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДІВ, ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Підготовка державних службовців відповідно до вимог професійних стандартів на основі професійних компетенцій визначає пріоритет щодо сприяння визначенню функціонального змісту праці на посадах державної служби, рівня знань, умінь, навичок, ціннісних характеристик і особистих якостей, необхідних для виконання фахових завдань.

Цілісні процеси і процедури управління персоналом на державній службі з використанням компетентнісного підходу забезпечують:

- оцінювання здатності державних службовців виконувати посадові обов’язки і дають можливість державним службовцям здійснювати ефективне державне управління, розуміти цілі реформ (як на центральному, так і на місцевому рівнях) та мати відповідну компетентність для їх реалізації.
- підвищення професійного рівня державного службовця і проводиться у формі професійних програм, спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів, навчання, в інших формах за процедурою, визначеною Порядком (затвердженим наказом Нацагенства України з питань державної служби 06.04.2012 №65), та шляхом навчання, у тому числі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних закладах згідно із законодавством.

В даний час відповідно до профілю професійної компетентності посади державного службовця діє посадова інструкція, яка є більш повною, конкретною, наповненою інформацією. З метою підвищення кваліфікації посадовців розробляються (доповнюються) професійні програми навчання та окремі фахові семінари та тренінги.

Організація підвищення кваліфікації кадрів в Херсонському обласному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій відбувається з урахуванням вимог відповідних органів центральної виконавчої влади.

В контексті використання професійних компетентностей державних службовців, що визначаються їх освітньо-кваліфікаційним рівнем, володінням спеціальними знаннями, уміннями та навичками, досвідом роботи фахівцями Центру зроблено акцент на підготовці та запровадженні інноваційних технологій подання, опрацювання та закріплення матеріалу, що були озвучені на проблемному семінарі «Роль кластерних ініціатив в реформуванні системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» та передбачає реалізацію сучасної схеми підвищення кваліфікації з урахуванням переліку державних органів, установ та організацій відповідних посад керівних працівників і спеціалістів та вимог відповідних органів центральної виконавчої влади, що разом формують організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції держслужбовців. Відповідно до зазначеного формується модель функціонування державного службовця з використанням профілів професійної компетентності посад державних службовців (постанова КМУ від 25 грудня 2013 №967, яка набуває чинності з 01.01.2015 р.) з можливою коректировкою в контексті розробленого нового проекту закону «Про державну службу», який планується прийняти в грудні 2014 року.

Запропонована модель підготовки державного службовця розрахована на V-VII діючі категорії посад або II-III категорії, відповідно до проекту розробленого закону.

В даний час йде опрацювання новел професійної програми підвищення кваліфікації інших програм тематичних семінарів, які мають відповідати змісту посадових інструкцій, спиратися на систему управління якістю щодо підвищення кваліфікації державного службовця (слухача Центру) з використанням методичних ресурсів Нацдержслужби України, Академії державного управління, інших навчальних закладів та органів державної влади на місцях.

При цьому, необхідно враховувати та використовувати можливості та особливості регіону, пріоритети діяльності відповідного державного органу та можливості навчального закладу, що має забезпечити актуалізацію змісту навчальних програм підвищення кваліфікації, створення дієвих робочих навчальних планів та розкладів занять. Центр має власну технологію опрацювання заявок, пропозицій, потреб щодо навчання від відповідних державних органів, установ і організацій з урахуванням бачення їх стратегічного розвитку.

Важливими факторами впливу на рівень навчання дорослої аудиторії є психофізіологія, активність, традиції та уклад, певні обмеження (фінансові, матеріальні, часові та ін.), визначеність щодо напрямків подальшого фахового розвитку і кар’єрного росту слухачів Центру.

Зазначені фактори безпосередньо впливають на відпрацьовану технологію організованого навчального процесу, зміст лекцій аудиторних та виїзних практичних занять. При цьому, важливим є проведення семінарів, конференцій з використанням зворотнього зв’язку щодо моніторингу оцінки якості та ефективності навчального процесу; запровадження сучасних тренінгових та навчально-релаксаційних технологій, модельно-ігрових тренажерних систем, дистанційних навчальних програм, а також застосування результатів здійснених наукових досліджень та власних методичних розробок Центру.

На етапі випуску слухачів передбачено остаточний контроль отриманих знань і набутих вмінь та обов'язковий аналіз результатів навчання для поповнення інформаційно-ресурсної бази Центру з подальшим використанням отриманої аналітики для покращення навчання наступних навчальних груп.

В контексті реформування системи підвищення кваліфікації фахівцями Центру також відпрацьована схема реалізації стратегічного, правового, маркетингового підходів щодо упорядкування мережі навчальних закладів та ефективного їх функціонування.

У відповідності із затвердженою політикою у сфері якості (ДСТУ ISO 9001-2009) розроблені та використовуються критерії та показники діяльності Центру. За розробленою методикою оцінювання власних переваг та переваг конкурентів забезпечується вдалий маркетинг з метою вдосконалення діяльності та підвищення якості освітніх послуг.

В даний час проводиться аналіз сучасного зовнішнього та внутрішнього середовища, можливостей Центру з метою вдосконалення змісту циклу функціонування Центру в межах діяльності робочої групи щодо проведення цілісної та системної реформи з надання послуг післядипломної освіти.

Список використаних джерел.

1. *Білорусов С.Г.* Нові підходи до прогнозування розвитку та підвищення рівня професійної компетенції державних службовців / Сучасні аспекти підвищення рівня професійної компетентності державних службовців: збірник тез учасників Всеукраїнського науково-практичного семінару 26 – 27 червня 2012 року /укл. Г.Г. Мирошина, Ю.С. Спаі. – Севастополь, 2012 – С. 9 -13

БОНДАРЕНКО ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ: ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Проблема якісної професійної підготовки державних службовців сьогодні є надзвичайно актуальною, оскільки у складних умовах подолання кризових процесів суспільство спрямовує свої зусилля на створення професійної державної служби, яка б відповідала європейським нормам якості [4]. Культурно-освітня інтеграція в галузі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців є важливим напрямом процесу входження України до Європи.

Насамперед це передбачає забезпечення органів державної влади висококваліфікованими керівниками нового типу, здатними взяти на себе відповідальність і ефективно вирішувати загальнонаціональні проблеми. Зростають вимоги до загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Якість змісту й організації професійного навчання та підвищення кваліфікації повинна забезпечуватись відповідно до європейських стандартів і відбуватись в умовах інтегрованого освітнього середовища, а саме: мати необхідні ресурси (кадрові фінансові, матеріальні, інформаційні, наукові, навчально-методичні тощо); забезпечувати організацію навчального процесу відповідно до сучасних тенденцій розвитку національної та світової економіки і освіти; здійснювати контроль якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання [2].

Серед основних принципів сучасного інтегрованого освітнього простору виділяється принцип ефективного поєднання навчання, науки та практики. Його реалізація передбачає здійснення таких заходів, як запрошення до викладання навчального матеріалу відомих вчених та висококваліфікованих фахівців із державного управління; залучення викладачів і спеціалістів вищих навчальних закладів до наукових досліджень з актуальних проблем державного управління, до вирішення важливих наукомістких завдань практичної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; створення тимчасових творчих колективів за участю висококваліфікованих фахівців органів державної влади, наукових та науково-педагогічних співробітників з метою здійснення навчально-методичних розробок; розвиток різноманітних форм наукової та професійної творчості слухачів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців (наукові конференції, семінари, конкурси, тренінги, фахові творчі роботи тощо); проходження стажування в органах державної влади науковцями та викладачами з метою адаптації їхніх фахових знань до вимог практичної діяльності [3].

Психологія розвитку особистості керівника потребує сьогодні системного підходу у зв'язку із визначенням цього феномену як цілісної системи, що являє собою сукупність окремих компонентів, взаємодія яких виявляється у нових якостях і станах. Урахування і використання їх саме і забезпечують ефективне функціонування всієї системи.

Визнання управлінської діяльності як найважливішої для оптимізації соціальної, економічної, політичної і духовної сфер діяльності суспільства потребує додаткової уваги до діяльності керівника. Виникає нагальна потреба наукового дослідження здатності керівника до засвоєння соціального, морального, професійного досвіду, а також перетворення його з теоретичної можливості на реальний досвід; активного вибіркового ставлення до норм, цінностей середовища, взаємодії з оточенням [1].

Найефективніша взаємодія психологічної науки з управлінською практикою полягає у постачанні докладної інформації про дію об'єктивних законів функціонування та розвитку психіки, яка дає змогу зрозуміти особливості й мотиви поведінки людей, а також впливати та змінювати їх. Наукова психологія може запропонувати рішення, сутність яких проявляється у визначенні напрямів реалізації інтелектуально-психологічних резервів людини і конструювання ефективних способів впливу на особистість управлінця.

Отже, адаптація професійної підготовки державних службовців до умов інтегрованого освітнього простору передбачає підготовку управлінських кадрів з новим способом мислення і стилем діяльності. Але найголовніше – це створити систему такого професійного навчання, результати якого сприятимуть розбудові України та її конкурентоспроможності.

Список використаних джерел.

1. Вишневський А., Хмельницька О. Застосування моделі та профілів компетентності для управління персоналом у системі державної служби //Вісник державної служби. – 2004. – №4. – С. 56—64.
2. Освітній простір особистості: психологічний аспект / Т В.Ткач; Ін-т психології ім. Г. С Костюка АПН України. – К. : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України; Запоріжжя: вид-во ГУ «ЗІДМУ», 2008. - 271 с
3. Психологія праці та управління: зб. наук. пр. УВсеукр. наук.-практ. конф. (19 груд. 2008) /М-во праці та соц. політики України, АПН України, Ін-т підготовки кадрів Держ. служби зайнятості України; за заг. ред. О. В. Киричука. - К : ІПКДЗСУ, 2008. - С. 16-29.
4. Сороко В. М. Побудова механізму оцінки ділових і професійних якостей державних службовців // Вісник державної служби України. – 2003. - № 1 . - С. 65-75.

ГАПЄЄВА ОЛЬГА ФЕДОРІВНА

завідувач організаційним відділом Кілійської районної ради

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Держава є одним з головних суб'єктів здійснення контрольної функції у суспільстві. Адже вона наділена реальними повноваженнями для впливу на суспільство, при здійсненні якого вона покладається і на засоби контролю. Контроль у державному управлінні є важливим видом діяльності держави, що здійснюється уповноваженими державними органами, посадовими особами і спрямований на забезпечення законності й дисципліни. А професійна компетентність посадовців органів публічної влади набуває не аби якого значення.

Головна мета контролю – підвищення ефективності діяльності органів публічної влади і управління стосовно захисту інтересів країни та її громадян шляхом посилення відповідальності цих органів і їх посадових осіб за виконання покладених на них обов'язків. Якщо управлінську діяльність кваліфікувати як певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління, то функції контролю мають тісно поєднуватися з іншими формами та елементами державного управління, зумовлюючи їхній взаємозв'язок.

На сучасному етапі державного будівництва вкрай необхідна стабільна система контролю у сфері державної служби з конструктивно відпрацьованим механізмом ефективної взаємодії, координації діяльності, що є необхідною передумовою трансформації українського суспільства на засадах демократії, визначення верховенства права та прав людини і громадянина. Цілеспрямування і ефективність державних органів контролю різні й тому спостерігаються у сфері держуправління кризові явища, що вимагають постійного інтенсивного удосконалення процесу організаційної роботи.

Контроль часто впливає на поведінку системи. Невдало спроектовані системи контролю можуть зробити поведінку працівників орієнтованим на них, тобто люди будуть прагнути до задоволення вимог контролю, а не до досягнення поставлених цілей. Такі впливи можуть також привести до видачі невірної інформації.

Проблем, що виникають внаслідок впливу системи контролю, можна уникнути, задаючи осмислені прийнятні стандарти контролю, встановлюючи двосторонній зв'язок, задаючи напружені, але досяжні стандарти контролю, уникаючи зайвого контролю, а також винагороджуючи за досягнення заданих стандартів контролю.

Праця службовців у більшості випадків не може бути обміряна кількісно, також є складності з якісними вимірами результату робіт. Тому для визначення ефективності праці службовців використовуються методи, невластиві для нормування праці виробничих робітників. До числа таких методів можна віднести анкетування, співбесіда, самоаналіз і деякі інші. Продуктивність працівника безпосередньо залежить від вкладеної ним енергії, тому можна стверджувати, що за інших рівних умов оцінка працівника, що затратив більше зусиль, повинна бути вище, оцінки іншого – затратившого меншу кількість енергії.

Будь-який трудовий процес - це сукупність окремих робіт, з яких кожна відповідає певному виробничому завданню. Розумове навантаження будь-якого працівника адекватні рівню складності виробничих завдань, які він при цьому вирішує. Процес рішення працівником виробничого завдання можна представити у вигляді наступної спрощеної моделі: одержання інформації – аналіз – прийняття рішень – реалізація рішень.

Принципово новий підхід до реформування системи державного управління на шляху його демократизації та підвищення ефективності передбачає здійснення контролю за діяльністю органів публічної влади саме з позицій здійснення політики, застосування правового контролю в поєднанні з відповідальністю посадових осіб, запровадження дієвого фінансового, демократичного (публічного) та етичного контролю. Це, у свою чергу, потребує поєднання аудиту з внутрішнім контролем, оцінюванням та моніторингом як методів державного контролю з методами громадського контролю, та передбачає посилення уваги до нормативно-правового забезпечення контрольної діяльності у сфері державного управління, розвитку системи контрольної служби, оскільки без відповідного законодавчо-нормативного підґрунтя діяльність контрольної служби зведеться до рутинної паперової роботи та складання інформаційних довідок про невиконання того чи іншого нормативного акту.

Контроль забезпечує своєчасність внесення коректив в управлінську діяльність, отримання інформації про реальний стан справ у сфері державного управління, виявлення порушень чинного законодавства та відхилень від установлених стандартів і правил, а також прийнятих управлінських рішень. Контрольно-управлінська діяльність

перевіряє здійснення інших функцій управління і органічно пов'язана з ними, її проведення на кінцевих етапах управлінської діяльності свідчить, що вона є інтегруючим засобом щодо дотримання й виконання поставлених перед управлінням мети і завдань та відповідності їм усіх інших функцій державного управління.

Таким чином, динамічна рівновага та цілісність системи контролю в органах публічної влади сприяє стандартизації контрольної діяльності та уніфікації на її підставі нормативно-правової бази щодо контролю в державному управлінні.

Список використаних джерел.

1. Гаращук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні. – Харків: Фоліо, 2010. – 176 с.
2. Полінець О. П. Контроль в державному управлінні України: теоретико-організаційні питання/ О.П. Полінець. - К., 2010. – 248 с.
3. Сушинський О. І. Теоретико-методологічні засади контролю у сфері публічної влади / О.І. Сушинський. - К., 2008. – 406 с.

ГУРДЖИ ЮЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА

доктор юридичних наук, доцент

НАУЧНО–ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЮСТИЦИЯ: ИНВЕРСИВ КО ГРАЖДАНСКОМУ СОЗНАНИЮ

Основанием активной рефлексии научно–правовой критики послужило суждение о том, что итогом движению обучаемого правоведению интеллекта стала, вопреки логике «нити» последствий, практики эпизодической доморощенной юриспруденции (меры выявления специализированного профессионализма, где каждый истинный юрист генерации послевоенных поколений вправе отработать вопрос, «валял ли он Ваньку», прежде чем отдаться нахлынувшему топпингу о кризисо–генных и криминозных явлениях в западно–европейском пространстве, минуя системный анализ виктимных и виктимогенных явлений; иными словами, поступательным ли оставалось движение европейской рациональной мысли прежде, чем windows–opened processing to «Europe» приобрел активирующий тип деятельности властвующих этно–национальных титульных восполнителей объявленной деградационной тенденции в территориальном ареале не латинизированной письменности.

Вопрос о ГМО в пенитенциарной системе: лингвистическая некомпетентность либо терминологическая предумышленность, обеспечивает сопутствующий вопрос: био–маргинальный процесс (представляется как релевация антропогенной зоны «человеческий материал»); выставим здесь, поэтому, задачи познающей общественности научно–методического профиля подготовки: (1) отдельные сайты доказывают (либо, подтверждают) деперсонализацию финансово–экономических, социально–демографических феноменов (иллюстрация – в требовательности к морфологическим единицам вербализируемого текста: <именное высказывание>, адекватная морфема (местоименный определитель отношения к именному высказыванию), чье искажение высвобождает как встречные вопросы к авторизации, так и ко состоятельности структуры языкового опосредования вещно–объектных отношений и когнитивных возможностей without word`snewer ing–actions), выставляя которые относительными местоимениями пресс–служба соответствующего учреждения / ведомства фиксирует украинской (официально–деловой) письменной речи функциональную нагрузку рефлексирующе–восстановительного типа, т.е. критическое самонаблюдение балльного языка (в т.ч. – программы / корректоры) либо вживляет в Ї–йотированную письменную речь иные взаимоотношения в вещно–объектном пространстве, либо снимает дистанцию допустимого «балльного ценза» перед актом тестового оформления вопросов: промышленно–производственного, иных государственно (–бюджетно–)–экономических направлений комплексной и взаимосвязанной деятельности органов исполнительной власти; (2) «преступная самонадеянность» – это кредитущий термин научной юстиции, оформляемой научным и рефлектирующим право–сознанием в качестве встречного режима явлению в бюджетно–научных правоотношениях, которое детерминирует агностический «сепсис» дальнесрочных (в т.ч. – теоретико–прикладных) научно–экспериментальных исследований в социальной и экономико–правовой реальностях; итогом – аберрация практической юриспруденции и державно–украинского правоприменения; научное правоведение владеет соответствующими методами, предотвращающими дискредитирующее обслуживание эмиссионно–диффузной реальности, поставляющей ситуации псевдо–субъектности и псевдо–причинности; эксперимент научно–правового диагноза охраняет и аннотируемое, и возможное, – в своей перспективе, – пространство активности проблематизирующей письменной речи оригинал–источника научного «бдения»: доступ к суждениям факт–научным, либо к теоретизирующим научным подходам ссужается правосознанию гражданина отношением депривации к «сахарозе» бюджетного иждивенчества; формат концепт–тезиса, поэтому, долженствует и озвучивает привилегированное восприятие носителей научных специальностей в обстановке правообязанного внимания ведущих академических структур, инициирующих пост–финансовую реальность доминантно–проблемным зонам научно–исследовательской активности; (3) конституционно–правовая педагогика способна выполнить функцию обозначения конституционных ценностей и вызревать в социально–временном историйном контексте конкретного государства к реальной апологетике биологийно–этических ценностей; псевдо–понятия, объявляющие деградирующие процессы присутствующими в политико–юридическом дискуссионном пространстве, препятствуют преодолению аморфологичности специфицированной фразеологии профессионализировавшихся научных специальностей; клиширование демографирующего эпитета «человеческий материал» постепенно возводит к вопросу эксплуатации ресурсов, опосредуемых категорией «биологическая сила», где противопоставленность человека и т.н. животного мира изживает себя непониманием предназначения биологического разнообразия и редуцируется не только ко критике агуманных терминов и медицинских экспериментов, но также есть условие проблематизации обыденной и профессионализированной апперцепции, вовлеченной в зоны

практик ауто– и экзо–селективного типов; (4) «колбасный трансфер» феноменам державности и деятельностному подходу сформировал тенденцию исчезающей аутентичности, авторизирующей человека как существо био–этическое, способное к интеллектуально–адаптивной функции укоренению своей природы в системе биологического баланса; непреодоленная эмпирия этой медикоментозно–демографической проблемы дополняет вопрос себестоимости «человеческого материала» в финансово–бюджетных инициативах специалистов экономического профиля и одновременно возвращает рефлексию научной юстиции в пространство криминогенных и виктимозных отношений; (5) «социально–феноменный экспрессинг» – режим движения из проблематизированной действительности к обслуживающим динамичную реальность формам жизнедеятельности; при этом, гарантии био–вида обеспечиваются инвестирующими донорами исполнителей технических проектов, и «гигантизм» (опознанный, в частности, в украинском техническом проектинге) технических решений обеспечивает просчет (либо – проработку) теоретических и экспериментально–прикладных решений проблемных задач гео–биологии.

Метод–решение выстраивался в векторном когнитивном поле, объемлющем проблематизированную эмпирику социальной аналитики, морфологийной в своем профессиональном авторстве (демографические и иные био–правовые вопросы), и ресурс социо–ретроспектных (см. экономические программы намерений КМУ за 2012–2013 гг.) итожений, опосредующих оптимизированное технологийное мышление как фактор, выставляемый украинской «экономической недостаточности». Поступательное развитие гражданственности предполагает вытесняющий ревизирующие практики и методики унификации с последующей систематизацией проблематики под эффективное решение, где новая синтетическая поли–дисциплина «технологическая математика» сквозь возвратный фокус философствующего науковедения (09.00.01.) подходит к существующим фундаментальным величинам константного и переменного статусов с универсализирующим приоритетеные зоны расчетным механизмам и вынуждает к обновлению поля бытия теоретической и прикладной математики. Право технологических инноваций восстанавливается как экономический заем через акцептацию морфологийной экзистенции процессирующих материалов (т.е. реализация формой идеи своего содержания), инверсирующих негативную опытную практику человеческой самопроизвольности к активным действиям в формат детерминантной последовательности включения деятельностных режимов и механизмов, обусловленных чистотой прохождения операции научно–методологического редуцирования в антропологийном поле экспериментально–индуцируемой дистанции самоопознавания объекта А————А(ф) (ф– функциональное).

ДУЛЬСЬКИЙ ІОН

завідувач кафедри наук управління
Академії публічного управління Республіки Молдова, к.і.н., доцент

ЗНАННЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Ефективне функціонування державних установ обумовлено безліччю факторів: політичним, економічним, соціальним. Однак в основі кожного з них лежать передумови особистісного характеру виражені в рівні професіоналізму державного службовця. Як добре відомо, специфіка державної служби, висуває перед службовцями особливі вимоги в плані професійної підготовки, ніж до представників інших професій.

Знання необхідні людині для орієнтації в навколишньому світі, для пояснення і передбачення подій, для планування та реалізації діяльності і вироблення інших нових знань. Використання знань у практичній професійній діяльності людей передбачає наявність особливої групи правил, що показують, яким чином, в яких ситуаціях, за допомогою яких засобів і для досягнення яких цілей можуть застосовуватися ті чи інші знання.

У структурі процесу пізнання, результатом якого є накопичення та збагачення знань, виділяються два типи діяльності: по-перше, практична діяльність в найширшому сенсі слова, а по-друге, діяльність, спеціально спрямована на створення знань, на продукування понять, тобто теоретична діяльність як особливий вид розумової праці.

Спеціаліст, який досяг щаблі своєї зрілості і певного рівня розвитку як індивід, особистість і суб'єкт суспільної праці, розвивається на основі гармонійної інтеграції таких його провідних сторін, як професійна діяльність, особистісний розвиток, повсякденні відносини, в яких суб'єкт праці продуктивно задіє свій творчий потенціал і постійно вдосконалюється.

Для повноцінного оволодіння обраною спеціальністю людина в процесі здобуття вищої освіти має опанувати науковим методом пізнання навколишньої дійсності, в тому числі методами пізнання себе як творця (суб'єкта) своєї професійної діяльності.

Професіоналізм як найвища, творча ступінь оволодіння професією («акме» - відповідно до одного з сучасних уявлень про професійний розвиток людини) неможливий без уміння людини адекватно оцінювати, розуміти, пояснювати, а значить - управляти відповідно зі своїми цілями - своїми даними від природи якостями, задатками; неможливо розуміти інших людей і відносини між ними.

Професійні дані державного службовця служать в якості опорних і відправних критеріїв для його становлення та розвитку, основні з них такі:

1 Державний службовець, будучи особистістю, характеризується стійким психічним складом людини як соціальний феномен. В професійному праці особистість виступає в своєму функціонально-отношенческом аспекті, як, яке розгортається у відповідності з нормативними вимогами (нормативні регламентації) неформальними нормами і власними принципами.

2 Стаючи суб'єктом праці, професії, особистість повинна оволодіти відповідною професійною компетентністю (знаннями, вміннями, навичками, професійними позиціями). Для досягнення високого рівня професійної компетентності державний службовець не тільки «задіє» особистісні резерви - здібності, мотиви, цілі, їм перебудовується вся система діяльнісної організації - відбувається мобілізація працездатності, дієздатності, вироблення звички до робочим станам, специфічне узгодження інтелектуальних умов з фізичними і т. д.

Особистість, яка має свою «логіку» архітектоніку здібностей, потреб, станів, змушена перебудувати її відповідно до вимог та умовами всього укладу професії. Саме в цьому проявляється менталітет особистості професіонала.

Активність включає і домагання спеціаліста (рівень яких він може знизити) і характер співвідношення його ініціативи та відповідальності, рівень їх розвитку і т.д. Будучи ініціативним, фахівець виступає і виконавцем, виконуючи свої функції в цілісній системі структурно-функціональних зв'язків і відносин. Не виключено і такий розвиток діяльнісної ситуації, коли особистість управлінця, будучи відповідальною за виконання спільної справи, але в силу свідомості безперспективності пропонованих заходів, може виконати її на найнижчому рівні. Активність людини обумовлена також його віковими особливостями, станом здоров'я, життєвими обставинами, професійним досвідом і пр. Тут важливо домогтися узгодження його активності, можливостей, особливостей і обмежень з вимогами та умовами праці в загальних і конкретних його вимірах.

3 Необхідною ознакою професіонала, як суб'єкта праці, є його здатність, з одного боку, самовдосконалюватися, а з іншого - оптимізувати саму працю.

Результати самовдосконалення фахівця акумулюються в його творчому потенціалі і втілюються в професійній компетентності. Необхідною передумовою розвитку його професійного творчого потенціалу є особливість його самореалізації в рамках життєвої стратегії за такими напрямами, як самосвідомість, рефлексія, самовизначення, самоставлення, самооцінка, рівень домагань, смислообразованіе, саморегуляція, самоорганізація часу життя та управлінської діяльності.

Інша сторона активного ставлення фахівця як суб'єкта професійної праці проявляється через його оптимізацію, яка йде по лінії вдосконалення структури, організації виконуваних функцій та їх гармонізації в рамках цілісної стратегії, а також по лінії постановки та вирішення нетривіальних завдань, вдосконалення якості діяльності, повсякденних відносин і особистісного розвитку.

Справжній професіоналізм не може виникнути у людини, що займається тільки однією обраною діяльністю, він не можливий без розвитку у нього спеціальних і загальних здібностей, перетворення загальнолюдських цінностей в його власні цінності, вироблення моральної вихованості. І все це можливо саме завдяки вивченню дисциплін гуманітарного, гуманістичного циклу.

Ключовими якостями і одним з основних критеріїв визначення професійних характеристик державного службовця слід розглядати його компетентність у сфері відповідальності органу державного управління. Це відноситься до тієї категорії знань, які висловлюють профіль органу державного управління. Так, якщо мається на увазі міністерство освіти, то державний службовець повинен володіти відповідним багажем знань, що дозволяє йому орієнтуватися в потоці інформації стосовно функціонування системи в цілому, а також на рівні приватних її аспектів, що відрізняються рівнем освіти, профілем навчання, загальними методиками, системами навчання, системами оцінки і т.д.

Такого роду знання набуваються в профільних ВНЗ і в результаті практичної діяльності.що передує державній службі. Іншою складовою його професіоналізму є його знання, вміння та навички, які визначаються його статусом державного службовця. Діапазон цих знань досить широкий і вимагає їх постійного поповнення.

КЕМАРСЬКА ТАМАРА ГЕОРГІЇВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРО ДЕЯКІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМУНІКАТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНШОМОВНІЙ КУЛЬТУРІ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасне реформування публічного управління та менеджменту в контексті глобалізаційних процесів потребує якісного поліпшення комунікативного навчання іншомовній культурі фахівців даної сфери в процесі опанування іноземних мов.

Під іншомовною культурою тут мається на увазі не тільки культура країни вивчаємої мови, а все те, що може дати слухачам(студентам) процес опанування іноземною мовою в учбовому, пізнавальному, розвиваючому та виховному аспектах.

Висування іншомовної культури в якості однієї із цілей навчання ставить перед викладачами кафедри питання про необхідність формування методичної системи, яка спроможна забезпечити досягнення мети найбільш ефективним і раціональним шляхом. Досвід підказує, що така система утворюється на комунікативній основі, тому доцільно розібрати сутність принципів, які можуть бути закладені в цю комунікативну систему навчання іншомовній культурі.

По-перше, це принцип **мовленнєво-розумової активності**, який торкається таких аспектів іншомовної культури як: навчання, виховання, розвиток слухачів. Це може забезпечуватись логічною побудовою уроку, його цілеспрямованістю, динамічністю. Мовленнєво-розумова активність підтримується такими формами роботи слухачів як парна, групова, індивідуальна. При цьому індивідуальну роботу слід розуміти як самостійне подолання труднощів у вирішенні мовленнєво-розумових завдань. Існує думка, що для оволодіння іноземною мовою потрібне постійне повторення та рясне заучування. В основу комунікативного методу повинно бути закладене уявлення про те, що повторення-це повторне використання матеріалу в мінливих умовах, а запам`ятовування є побічним продуктом мовленнєво-розумової діяльності. Цьому сприяє **новизна**, тобто постійна зміна мовних завдань, функцій учнів, варіативність мовного матеріалу. Жодна мовна ситуація не повинна повторюватись в одному й тому ж вигляді. Тільки в такому разі досягнуте вміння буде динамічним, а мовна діяльність адекватною кожній новій ситуації. Ця новизна може бути забезпечена вживанням для читання, аудіювання матеріалів про країну вивчаємої мови, а також відомостями про власну державу в умовах глобалізації, які можуть зацікавити слухачів певного віку та рівня підготовки. Ось чому кафедра української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України систематично оновлює методичні посібники,

словники, збірники текстів, поповнюючи їх найбільш цікавою та затребуваною інформацією, приймаючи до уваги сучасні події в країні та у світі.

По-друге, система комунікативного навчання потребує іншого підходу до реалізації принципу **ситуативності**. Принципово важливим є той факт, що при комунікативному навчанні ситуативне вживання мовленнєвого матеріалу являє собою не якийсь додатковий, завершальний етап в роботі - ситуативність повинна проходити через всі етапи засвоєння мовленнєвого матеріалу на всіх ступенях навчання. Головний наголос повинно надати не відтворенню за допомогою засобів наочності чи мовного опису фрагментів діяльності, а формуванню ситуацій як системи взаємовідносин тих, хто навчається . Це досягається за допомогою проблемних ситуацій (Case study), проблемних текстів, мовленнєво-розумових завдань шляхом прийняття до уваги контексту діяльності слухачів, їх особистого досвіду, кругозору та інше. Обговорення ситуацій, побудованих на основі взаємовідносин слухачів дозволяє зробити процес навчання іншомовній культурі максимально природним, наближеним до реальних умов спілкування. Ситуація завжди є засобом мотивації мовної діяльності.

По-третє, навчання іноземній культурі неможливе без врахування **індивідуальних особливостей** слухачів. В методичній системі комунікативного навчання іншомовній культурі повинні знайти своє відображення всі три види індивідуалізації: особистісна, суб`єктна, індивідна. Відбір проблем, проблемних ситуацій, мовного матеріалу для обговорення слід здійснювати враховуючи вікові особливості слухачів, студентів, специфіки їх захоплень, пізнавальних інтересів. З цією метою викладачами розробляються конкретні вправи по розвитку тих чи інших здібностей слухачів. При створенні нової методичної системи одне з центральних місць займає **функціональність**. Пояснюється це не данню моді, а специфікою іншомовної культури як мети навчання та взаємодії функцій культури та мови. З цього також слідує, що при відборі та організації граматичного матеріалу слід враховувати ті функції, які спроможне виконувати граматичне явище у мовній діяльності.

Отже, розглянуті у доповіді принципи закладені в основу комунікативного методу навчання, який вже багато років розроблюється колективом кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України. Як показали дослідження фахівців, комунікативне навчання іншомовній культурі у силу своєї суті дозволяє забезпечити не тільки опанування іноземної мови як засобу спілкування, але й розвиток всебічних якостей особливості слухачів, майбутніх фахівців в різних сферах суспільної та державної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Фаёнова М.О. Обучение культуре общения на английском языке. - М. Высшая школа, 1991
2. Maley A. Crossing the Cultural Rubicon Practical English Teaching. June 1993.
3. Seelye H.N. Teaching culture. Lincolnwood, 11: National Textbook Company, 1988.
4. Valdes J.M. Culture Bound: Bringing the Cultural Gap in Language Teaching. Cambridge:Cambridge University Press, 1986.

КРИВДІНА ІННА БОРИСІВНА

доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.

РОЛЬ ПРИСЯГИ В РЕГУЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ УКРАЇНИ

Згідно статті 1 чинного Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. № 3723-XII державна служба в Україні - це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів. Ці особи є державними службовцями і мають відповідні службові повноваження.

Виходячи з особливого статусу державних службовців та значимості їх трудової функції, законодавством встановлюються додаткові вимоги щодо виконання вказаною категорією працівників покладених на них трудових обов'язків. Правовою та морально- етичною підставою для таких вимог є прийняття особами, які вперше зараховуються на державну службу, Присяги, передбаченої ст. 17 зазначеного Закону. Дослівно наводимо її текст: «Повністю усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю, що буду вірно служити народові України, суворо дотримувати Конституції та законів України, сприяти втіленню їх у життя, зміцнювати їх авторитет, охороняти права, свободи і законні інтереси громадян, з гідністю нести високе звання державного службовця, сумлінно виконувати свої обов'язки». Державний службовець підписує текст Присяги, який зберігається за місцем роботи. Про прийняття Присяги робиться запис у трудовій книжці. Відмова державного службовця від прийняття або порушення Присяги є відповідно до статті 30 Закону підставою для припинення державної служби [1].

Аналізуючи зміст Присяги, не можна не погодитися з твердженням, що документ має правову природу одностороннього, індивідуального, публічно-правового, конституційного зобов'язання державного службовця. Це особиста обіцянка про вірність службі народові України. У Присязі має прояв конституційне положення про те, що джерелом влади є народ України, тому саме йому адресовано Присягу, яку приймає державний службовець [2]. Присяга, як урочиста офіційна обіцянка виконувати певні зобов'язання, як клятва вірності обраній справі, має, насамперед, моральне, етичне значення, її окремі елементи є етичними правилами поведінки державного службовця. Таким чином, норми Закону України «Про державну службу», на думку С. Горчакова, не створюють безпосередньо права та обов'язки, а їх головне призначення у формуванні відповідних моральних принципів діяльності державного службовця [3, с. 1].

Присяга державних службовців передбачає покладення на них обов'язків не тільки морального змісту (високо нести звання державного службовця, добросовісно виконувати свої обов'язки), а й юридичного (виконання Конституції

України та інших актів законодавства України). Порушення таких обов'язків є порушенням Присяги та тягне за собою припинення державної служби (п. 6 ст. 30 Закону України «Про державну службу»).

Існує проблема визначеності правового змісту, а звідси практичного розуміння та правильного застосування поняття «порушення Присяги державного службовця», на яку вказує Тищенко О. у своїй науковій праці «Проблеми правового регулювання припинення трудових відносин із державними службовцями на підставі порушення присяги». Зміст Присяги державного службовця фактично охоплює будь-яке протиправне діяння особи, яка виконує функції державного службовця, і спрямовує трактувати його як порушення Присяги, що у свою чергу дозволяє уповноваженим органам ставити питання про припинення трудових відносин з державним службовцем саме за цією підставою [3].

Вищий адміністративний суд України неодноразово висловлював правову позицію про те, що сутність порушення Присяги пов'язана з такими суттєвими проступками службовця, які повністю протирічать тим повноваженням, що на нього покладені, підривають довіру до нього як носія влади та роблять неможливим подальше виконання їм своїх функцій. Незначні факти порушення, які суттєво не впливають на роботу органу, не можуть бути підставою для припинення державної служби за порушення Присяги [4].

З об'єктивної точки зору порушення Присяги передбачає дію (дії) або бездіяльність держслужбовця, які порушують одне чи кілька зобов'язань, що складають зміст Присяги. Звільнення за порушення Присяги вважається жорсткою мірою відповідальності державного службовця, яке несумісне з продовженням служби на будь-якій посаді в будь-якому державному органі, яке є більш значимим та суттєвим, ніж дисциплінарне стягнення. Воно повинно застосовуватися у випадках, коли інші міри відповідальності, зокрема дисциплінарної, є недостатніми.

Таким чином, роль Присяги у діяльності державного службовця України важко переоцінити. Присяга поєднує в собі морально-етичний та юридичний аспекти змісту державної служби як особливої діяльності, пов'язаної з виконанням завдань і функцій держави. Саме факт прийняття державним службовцем Присяги говорить про важливість такої діяльності для суспільства, існування потреби націлити зусилля на її виконання з урахуванням високих професійних та етичних стандартів. Її прийняття є однією з підставою вступу на державну службу, а порушення – підставою припинення такої служби. Тобто Присяга є одним з ключових моментів у регулюванні діяльності державних службовців в Україні й надалі залишатиметься ним.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12
2. Рішення Конституційного Суду України у справі з конституційного представлення 53 народних депутатів України відносно відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 11.03.2011 (реєстраційний № 2-рп/2011). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-11
3. Горчаков С. Дефектность нормативного акта как нарушение присяги госслужащего. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blog.liga.net/user/sgorchakov/article/11078.aspx
4. Тищенко О. Проблеми правового регулювання припинення трудових відносин із державними службовцями на підставі порушення присяги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/6159/%CE
5. Верховний адміністративний суда України: визначення від 18.01.2007, справа № К-29167/06. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0011760-07.

КУЗЬМЕНКО ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

«Неспроможність приймати рішення –
один із найсерйозніших недоліків керівника»
Артур Мітчел

Зростаюча роль управління у розвитку суспільства вимагає від вищих навчальних закладів постійного пошуку способів і методів удосконалення навчального процесу, наближення змісту вищої освіти до вимог і потреб складного соціально-економічного середовища. Сьогодні неможливо навчати студента або слухача старими методами тому, що знань стало так багато, та професійні навички стали настільки багатоманітними, що їх неможливо передати в повному обсязі в межах традиційних методів навчання у ВНЗ.

Кейс-метод (case-study) в сучасному його розумінні був уперше застосований у Гарвардській бізнес-школі на початку двадцятого століття, яка добре відома своїми інноваціями. Викладачі почали на додаток до лекцій організовувати обговорення студентами різноманітних ситуацій, пов'язаних із їхньою майбутньою професійною діяльністю, а потім розглядалися різні варіанти її вирішення. Нова хвиля інтересу до методики Case Study почалася в 90-ті роки XX століття [1, с. 57]. Реформування економіки та системи державного управління породило значний попит на фахівців, які вміють діяти в ситуаціях невизначеності, високого ступеня ризику, вміють аналізувати та приймати важливі рішення. У вищих навчальних закладах почалося масове оновлення дисциплін і курсів. Менеджмент, маркетинг, політологія, соціологія стали заповнювати освітній процес, що несло за собою розширене впровадження інтерактивних

методів навчання. Зміни, що відбулися в освіті, багатьма аналітиками були охарактеризовані як перехід від класичної до постклясичної освіти. Цей перехід виявився у зміні цілей і цінностей освіти, коли акцент робиться на індивідуальності тих, хто навчається, інноваційних, творчих і неповторних шляхах розв'язання проблем, а метою навчання визначається компетентність і самостійність [1, с.64].

В основу управлінської освіти покладено формування у студентів та слухачів необхідних навичок креативного, інноваційного мислення, які допоможуть їм в умовах процесів трансформації, високої мінливості середовища, що вимагає не лише вміння адаптуватися до нового, але і вміння випереджати події, займати проактивну позицію вирішенні різноманітних проблем. Саме тому, важливою характеристикою навчального процесу стає використання ситуаційних вправ з їхньою практичною спрямованістю та наявністю прототипу реальної ситуації. Натомість, використання кейсів в Україні стикається з потенційними проблемами, які пов'язані з політичними подіями в країні, такими як: не прогнозованість, непередбачуваність, багатоваріантність управлінського середовища. Для того, щоб досягнути продуктивного використовувати цього методу не тільки в теорії, а й на практиці, треба враховувати аналітичні та поведінкові навички слухачів, залучати їх у процес взаємообміну знаннями і досвідом у галузі державного управління,з урахуванням розуміння психології колег з інших країн, для яких цей метод складає основу їх вищої управлінської освіти. [3, с. 17–18].

Ситуаційна методика включає в себе численні методи навчання, в яких перевага віддається методам стимулювання і мотивації навчально-виховної діяльності. Кейси (ситуаційні вправи) у викладанні управлінських дисциплін мають чітко визначений характер і мету. Вони, як правило, пов'язані з проблемою чи ситуацією, яка існувала чи й зараз існує в якійсь державній чи громадській організації на різних рівнях державної влади. При цьому проблема чи ситуація або вже мали якесь попереднє рішення, або їх вирішення є необхідним і нагальним, а тому потребують аналізу серед слухачів. Таким чином, кейс-метод можна представити як складну систему, в яку інтегровані інші, більш прості методи пізнання. У нього входять моделювання, системний аналіз, проблемний метод, ігрові методи й інші форми та методи навчання. Кейс-метод - це не просто методичне нововведення, адже розповсюдження методу безпосередньо пов'язане зі змінами в сучасній ситуації в освіті. Цей метод спрямований не стільки на оволодіння конкретними знаннями або вміннями, скільки на розвиток загального інтелектуального і комунікативного потенціалу слухача і викладача [2, с. 94].

Кожна з проблем (ситуацій), які розглядаються в кейсі, має відповідати чотирьом умовам. По-перше, кейси повинні бути правдивими, реалістичними, однак, в той же час, не обтяженими деталями, бути за тематикою пов'язані з управлінням та управліньскою діяльністю. Відповідні дані мають бути як прямого, так і непрямого характеру, бути спрямованими на те, щоб провести аналіз та обговорити специфічну управлінську ситуацію. Добрим вважається кейс, який відповідає десяти характеристикам якісного кейсу [1, с. 36–39]: бути вміло розказаною історією, стосуватися важливої управлінської проблеми, описувати драматичну ситуацію з прийняттям критичного управлінського рішення, містити конкретні порівняння, надавати можливість для узагальнення висновків, мати центрального героя, давати змогу оцінити ефективність вже прийнятих раніше управлінських рішень, бути оптимальним за розміром, містити оптимальний обсяг інформації.

По-друге, ситуаційні вправи пропонують розгляд феноменів, з якими, як правило, стикаються державні службовці, а саме: причини та наслідки управлінських дій, мотивація та мораль працівників; структура та політика, які визначають діяльність органу чи організації; наслідки специфічних управлінських стилів; взаємодія програм аналізу та програм політики; наслідки заходів щодо діяльності та фінансового контролю на поведінку людини та групи людей; інші передбачувані та непередбачувані фактори організаційного життя.

По-третє, кейси загострюють інтерес управлінців до питань, з якими ті стикаються, підкреслюють їх значущість та необхідність вирішення. Кейси також пропонують шляхи реакції та вдосконалюють майстерність слухача у вирішенні проблем управління.

По-четверте, кейси вдосконалюють практичні навички; спрямовують на пошук відповідних шляхів, можливих реакцій на управлінські ситуації, використання специфічних інструментів та понять.

Метою кейсів є детальний аналіз, а не оцінювання; їх ціллю є не презентація специфічних «правильних шляхів», а допомога у набутті навичок аналізу – саме це сприяє підвищенню ефективності державного управління. Разом з вдосконаленням аналітичних навичок метод ситуаційних вправ стимулює розвиток проникливості, є формою перевірки знань, розвиває здатність відокремлювати важливе від тривіального в управлінській діяльності, виховує почуття відповідальності в процесі навчання слухачів. Навчання за допомогою кейсів розвиває здатність управлінців аналізувати, уникати помилок, які часто виникають в управлінському процесі.

Список використаних джерел.

1. Гейхман Л. К. Дистанционное образование в свете интерактивного подхода / Гейхман Л.К. // Матер. II международ. науч.-практ. конф., 6-8 февраля 2007 г. - Пермь, 2006. - с. 25-32.
2. Изменения в образовательных учреждениях : опыт исследования методом кейс-стади / [под ред Г.Н. Прозументовой]. - Томск : изд-во Томского ун-та, 2003. - С. 88-92.
3. Daly P. Methodology for Using Case Studies in the Business English Language Classroom [Электронный ресурс] / Peter Daly // The Internet TESL Journal - 2002. - Vol. VIII, No. 11. - Режим доступу до журн.: http://iteslj.org/

ЛЕГКОСТУП СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

аспірант ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Зміна парадигми соціального розвитку в Україні сприяла базовим змінам соціальних відносин на усих рівнях українського соціума. Незважаючи на зовнішню стабільність взагалі, в суспільстві ідуть процеси, в тому числі і латентні,

які прямо чи опосередковано сприяють підвищенню соціальної напруги в різних сферах життєдіяльності людини, в тому числі і в управлінській. Тому назріла соціальна потреба в більш глибшому теоретико-методологічному осмисленні одного із самих ефективних механізмів управління в державі – діяльність органів місцевого самоврядування.

Важливими чинниками підвищення ефективності управлінської діяльності, за умови ї умілого використання, можуть стати соціально-психологічні методи управління, що базуються на використанні об'єктивних наукових положень соціального розвитку і психології. Під ними розуміється система засобів і важелів впливу на соціально-психологічні складові професійного навчання службовців органів місцевого самоврядування. Саме тому, соціальні та психологічні методи управління в нашій роботі, стали основним підгрунтям для підвищення ефективності професійного навчання службовців місцевого самоврядування.

Умовно соціально-психологічні методи професійного навчання службовців місцевого самоврядування можна поділити на соціальні, психологічні, морально-етичні.

До соціальних методів державного управління відносять методи соціологічних досліджень, соціального прогнозування і соціального планування. Так, методи соціологічних досліджень використовуються при вирішенні проблем, пов'язаних із працівниками, їх роллю під час виникнення відхилень від запланованих цілей, у виборі напрямів дій і вмотивованості у виконанні функціональних обов'язків та поставлених завдань шляхом збору і обробки інформації щодо потреб та інтересів персоналу, характеру взаємовідносин між окремими службовцями та їх групами, типу організаційної культури, що склалася в колективі, та інших факторів функціонування та розвитку організації. Методи соціального прогнозування використовуються під час дослідження перспектив соціальних процесів і явищ з метою підвищення наукової обґрунтованості перспектив соціальних процесів і явищ з метою підвищення наукової обґрунтованості та ефективності соціального прогнозування, планування і управління соціальною сферою для створення інформаційної бази розробки планів соціального розвитку та застосування методів соціального впливу у конкретному колективі та здійснюється за допомогою статистичного аналізу, методу експертних оцінок основних тенденцій розвитку, математичного моделювання тощо. Метод соціального планування як соціальний метод управління реалізується через планування соціального розвитку організації і включає: удосконалення соціальної структури колективу, удосконалення умов праці та охорони здоров'я працівників, життєвого рівня, поліпшення матеріальних та соціально-побутових умов працівників, підвищення трудової та громадської активності працівників з метою визначення провідної ролі людського фактора в управлінській діяльності.

Психологічні методи управління – це конкретні засоби і прийоми впливу на процес формування і розвитку колективу, який складається з формальних і неформальних груп, системи взаємовідносин, соціальних потреб та інших соціально-псиологічних факторів, а також на процеси, які відбуваються в ньому. Також ці методи базуються на використанні соціально-психологічного механізму, який діє у колективі, з метою створення сприятливого психологічного клімату в колективі. До методів гуманізації праці можна віднести засоби використання психологічних впливів, за допомогою яких зводиться до мінімуму монотонність праці, проявляється творче начало у службовців, сприяє встановленню в організації гуманних взаємовідносин між керівниками і підлеглими, посадовими особами і громадянами для реалізації прав і свобод людини.

Морально-етичні методи базуються на звернені до гідності, честі і совісті людини. Завдання цих методів полягає у формування позитивної морально-психологічної обстановки, сприятливої для вирішення поставлених завдань та засвоєння службовцями морально-етичних норм. Поліпшення роботи службовців органів місцевого самоврядування можливе лише за умови запровадження в практику їх діяльності норм і принципів соціально-психологічні аспекти управлінської етики, а саме: урахування психологічних якостей майбутніх фахівців в процесі їх підготовки; орієнтація на певні поведінкові моделі в доборі кадрів; розробку соціально-психологічної технології особистісного росту; регулювання професійно-ділових стосунків у практичній діяльності кадрів; спрямування управлінської діяльності службовців органів місцевого самоврядування на гуманітарні пріоритети. Вказані принципи будуть розглядатись як фундаментальні складові освітньої системи професійного навчання службовців органів місцевого самоврядування, зокрема, і як механізм реалізації кадрової політики взагалі.

В свою чергу, соціально-психологічна підготовка службовців органів місцевого самоврядування повинна: формувати та розвивати у них стійку психологічну установку на захист інтересів народу України; спрямовувати спеціальні мотивації службовців на вирішення покладених на них службових завдань; формувати ціннісні орієнтири на цивілізоване та правове вирішення службових завдань; розвивати дружбу, взаємопідтримку та здорові взаємовідносини в колективі; формувати психологічну стійкість, вміти володіти собою, не допускати зривів у поведінці; розвиток професійно важливих психологічних якостей, що необхідні для успішних професійних дій; розвиток соціально-психологічних, професійно-психологічних умінь та навичок психологічного аналізу ситуації, складання психологічного портрету громадянина, психологічного впливу, психологічної спостережливості, психологічно умілого ведення переговорів.

Отже, соціально-психологічна професійна підготовка службовців органів місцевого самоврядування це сукупність методів управління, які спрямовані на підвищення ефективності їх службової діяльності шляхом цілеспрямованого використання науково обґрунтованих форм, методів і засобів професійної соціології і психології, а також комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на формування та розвиток психологічних якостей службовців.

На нашу думку, прикладне використання соціально-психологічних складових професійного навчання службовців органів місцевого самоврядування вбачаємо в двох основних напрямках: 1) соціально-психологічне забезпечення і (або) супроводження конкретних прфесійних функцій (діяльності); 2) професійно-психологічне удосконалення особистості службовця, формування та розвиток не лише професійно важливих якостей, але й особистісних диспозицій, що забезпечують їх орієнтацію і готовність швидкого реагування до якісного виконання діяльності.

Список використаних джерел.

1. Десслер Г. Управление персоналом / Пер. с англ. М., 1997. − С. 392.

2. Корнєв О.М. Психологичний тренинг как метод профессиональной подготовки // Психологія на перетині тисячоліть. Збірник наукових праць учасників П'ятих Костюківських читань: - В. 3 т. – К.: Гнозис, 1998. – Т. 2. – С. 128 – 135.

3. Титаренко Л.М. Психологічна наука – як методологія державної кадрової політики // Перспективи: Збірник ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. Науквий журнал. – Одеса, 2003. – С. 64 – 67.

4. Титаренко Л.М. Гуманітарна спрямованість підготовки управлінських кадрів // Актуальні проблеми державного управління: Зб.наук.пр. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – Вип. 11. – С. 341 – 351.

ЛИНДЮК ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

РОЗРОБКА ПРОФІЛІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Модернізація системи державної служби під впливом процесів глобалізації значною мірою підвищує актуальність проблеми вдосконалення роботи органів державної служби. Успішність модернізаційних процесів залежить від багатьох факторів, серед яких найбільш важливим є людські ресурси, рівень їх професійної компетентності. Профілі професійної компетентності посад державної служби передусім стануть підґрунтям ефективної діяльності органів влади та професійного розвитку державних службовців.

Висвітлення теоретичних проблем розробки профілів професійної компетентності посад державної служби здійснено на основі положень теорії державної служби, наукових підходів щодо дослідження зазначених проблем таких вітчизняних учених, як Р.Войтович, С.Дубенко, Ю.Ковбасюк, А.Ліпенцев, Н.Нижник, О.Оболенський, А.Рачинський, С.Серьогін. Характерні ознаки професіоналізму та професійні вимоги до державних службовців досліджували Л.Гогіна, А.Кукуля, Р.Науменко, Л.Пашко, В.Толкованов та ін.

Усвідомлення переваг компетентністного підходу у системі державної служби України та пошук нових форматів професійних стандартів і відповідних оцінювальних процедур відбувається повільно. Дослідження взаємозв'язку специфіки державної служби як професійної діяльності та формування професійної компетентності державних службовців на засадах особистісно-діяльнісної парадигми практично відсутні [3].

Процедура підбору та розвитку посадових осіб державної служби найбільш ефективно може бути реалізована з позицій компетентнісного підходу. Саме визначення і розвиток ключових компетенцій посад державної служби, необхідних для того, аби державні службовці були професійними управлінцями, здатними у сучасних умовах розвитку держави і суспільства виявляти складні та суперечливі проблеми, прогнозувати їхні можливі наслідки, а також знаходити нові шляхи вирішення цих проблем як сьогодні, так і у майбутньому є запорукою ефективної діяльності органів влади, розвитку професійно нейтральної та ефективної державної служби, основою для професійного розвитку державних службовців. Профілі професійної компетентності сприяють розвитку сучасної культури урядування, відповідальності працівників усіх рівнів, реалізації нових принципів державної служби.

Термін «професійна компетентність» використовується для характеристики професіоналізму фахівців, а також якості їх професійної підготовки і розглядається як високий рівень кваліфікації та професіоналізму.

У системі державної служби професійна компетентність посад державної служби досліджується як структурне, системне, інтегративне утворення, що включає ключові компетенції, компетенції посади і професійного завдання, серед яких важливе місце відводиться першим, як синтез знань, умінь і навичок, особистісних характеристик (ціннісні орієнтації, здібності, риси характеру, готовність до здійснення діяльності тощо) і досвіду, що дозволяє державному службовцю використовувати свій потенціал у багатофункціональній діяльності.

Рівень професійної компетентності особи, тобто характеристика особи, визначається її освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи та рівнем володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками [2].

Профілі компетентності посадових осіб державної служби – це рамки, що визначають ключові аспекти успішної роботи на кожному рівні посад. Вони розширюють критерії, встановлені до посади кваліфікаційними вимогами, беручи до уваги не лише освітній та освітньо-кваліфікаційний рівень і стаж, а й досвід роботи, володіння спеціальними знаннями, уміннями і навичками, необхідними для ефективного виконання посадових обов'язків. Опис профілів компетентності має характер вимоги щодо службовця та дає змогу у зіставних показниках оцінити його професійну спроможність. Профілі професійної компетентності використовуються у різних сферах управління людськими ресурсами, включаючи професійне навчання і підвищення кваліфікації, планування кар'єри та її розвиток, оцінку результатів діяльності, набір та просування по службі, планування людських ресурсів.

Чинна наразі кампанія із підготовки відповідних профілів носить дещо формальний характер і свідчить про нераціональне витрачання часу та інших ресурсів державними органами, уповноваженими виконувати це завдання. Проведення реформування територіальних і центральних органів влади після набрання чинності Законом України «Про державну службу» неодмінно потягне за собою необхідність повторного розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби в органах влади.

Вивчення проектів профілів професійної компетентності посадових осіб органів державної влади засвідчило про неврахування при їх підготовці вимог спеціальних законів, які є базовими у відповідних сферах діяльності, відсутність єдиних підходів щодо визначення змісту виконуваної роботи, та переліку знань, необхідних для виконання посадових обов'язків. Тому профілі професійної компетентності потребують ґрунтовного дослідження та доопрацювання.

Передумовою успішного розроблення профілів компетенції є чітке розуміння змісту роботи на посаді в контексті цілісної системи функціонування органу влади, оскільки посада інтегрована в цю систему через низку взаємопов'язаних трудових процесів, визначення яких є окремим напрямом професіоналізації державної служби. Тому важливим є теоретико-методологічне обґрунтування і розробка науково-практичних рекомендацій органам влади щодо розроблення профілів професійної компетентності посад державної служби.

Формування структурно-логічних зв'язків між функціями органу влади, його організаційною і професійно-посадовою структурою, відповідними трудовими процесами та діяльністю службовця на посаді дає змогу виділити базовий комплекс функцій, а також врахувати увесь перелік робіт, їх комплексність, супідрядність, структуру робочих зв'язків у межах тієї ланки трудового процесу, де розміщується посада. Слід розробити і закріпити на законодавчому рівні новий підхід до класифікації посад державної служби, який ґрунтуватиметься на функціях, що їх виконують державні службовці, а не на правовому статусі органів влади, який складається з організаційної структури, методології опису посадових обов'язків.

Опис професійної діяльності на робочому місці в термінах трудових операцій дає змогу побудувати модель професійної діяльності, адекватно визначити вимоги до роботи на посаді в термінах профілю компетенцій, а також застосувати комплекс діагностичних методів для оцінювання професійної спроможності працівника – профілю компетентності.

Розробка і затвердження профілів професійної компетентності посад державної служби повинна забезпечити системний та уніфікований підхід до їх змісту. Це «дасть змогу диференціювати вимоги до рівня професійної компетентності посадових осіб органів державної влади, чітко окреслить кожну посаду державної служби у державних органах за обсягом відповідальності та повноважень» [1].

Система державної служби має підтримувати розвиток державних службовців відповідно до компетенцій, які визначені у профілях компетентності посад державної служби, а саме сприяти розвитку знань, умінь і навичок, особистісних характеристик і досвіду, що дозволить державному службовцю використовувати свій потенціал, здійснювати складні види діяльності, оперативно й успішно адаптуватися у змінних умовах професійної діяльності.. Профілі професійної компетентності посад державної служби передусім стануть підґрунтям професійного розвитку державних службовців: від визначення особистих потреб у навчанні до вдосконалення навчальних програм і підходів до підвищення кваліфікації системи загалом.

Список використаних джерел.

1. Лимаренко О. В. Толкованов: «Профілі компетентності це передусім механізм і процедура» [Електронний ресурс] – [Режим доступу] : http://ukurier.gov.ua/uk/articles/vyacheslav-tolkovanov-profili-kompetentnosti-ce-pe/
2. Про державну службу : Закон України від 17.11.2011 р. № 4050–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua.
3. Сучасна концепція професіоналізму в публічному управлінні та підходи до його оцінювання : наук. розробка / Л. Г. Штика, Л. М. Гогіна, І. І. Нинюк та ін. – К. : НАДУ, 2009. – 40 с.

МАСЛІЙ ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

заступник начальника академії з навчальної роботи – начальник навчального відділу Військової академії (м. Одеса), к.пед.н.

МАМІЧ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса), к.т.н., доцент

ШЕВЧУК АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса)

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Здійснення прав і свобод громадян великою мірою залежить від якості роботи кадрів апарату публічного управління, їх загальної та професійної підготовки, моральних якостей, політичної зрілості. На жаль, ніяк не можна сказати, що у цій справі у нас все гаразд. Який же вихід з такого становища? Безперечно, ніякої мови не може бути, щоб вирішувати це питання шляхом будь-яких надзвичайних засобів. Така складна робота має бути розрахована на тривалий час. Стосовно ж конкретних заходів, то вони мають вживатися за двома основними напрямками, у межах яких, на нашу думку, мусить вестися діяльність щодо підвищення якості роботи державного апарату у цілому, і зокрема апарату публічного управління. Ними є, по-перше, підвищення ділової кваліфікації, рівня компетентності управлінських кадрів в усіх ланках; по-друге, рішуча боротьба із службовими зловживаннями, бюрократизмом, хабарництвом, корупцією у різних її формах.Не вирішивши цього завдання, всі інші заходи; які будуть запроваджуватися з метою покращення функціонування апарату публічного управління (зміна структури відповідних органів, перерозподіл компетенції тощо), не дадуть позитивних результатів, оскільки недбалість, безвідповідальність, некомпетентність кадрів все зведе нанівець.Тому особливе значення має вжиття необхідних заходів щодо впровадження в практику діяльності управлінських структур принципів і норм управлінської етики. Етика в управлінні – це надзвичайно широке поняття, яке у рівній мірі є моральним критерієм як професіоналізму управлінських кадрів, так і їхньої діяльності щодо додержання принципів законності, справедливості, гуманності у розв'язуванні питань, які стосуються забезпечення прав, свобод і законних інтересів кожної людини. Безумовно, що саме етичні принципи і норми разом з правовими становлять реальну перешкоду будь-яким зловживанням в управлінській діяльності, правопорушенням, пов'язаним із заняттям тієї чи іншої посади у державному апараті управління і т.ін. [1, с.19].

Тому не випадково, що однією з перших конференцій в Україні з управлінської проблематики в умовах розбудови незалежної держави була наукова конференція з обміну досвідом «Норми етики в управлінні», яку у травні 1994 року провели відповідні служби Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України разом з посольством США в Україні й Американською службою інформації в Україні. Вже один перелік тем, які обговорювалися на цій конференції («Етично-правові проблеми в роботі Міністерства юстиції України», «Етичні аспекти захисту прав людини на справедливе ставлення до неї», «Етично-правові питання реалізації Закону України «Про державну службу» тощо) свідчать про те, що проблеми етики мають пряме відношення до різних напрямків роботи органів управління і їх посадових осіб. Зараз дійшло до того, що майже жодне питання, яке органи публічного управління різного рівня на підставі чинного законодавства мусять вирішувати згідно з заявами громадян на їхню користь, не вирішується без прямого чи закамуфльованого хабарництва. Але й хабарництво – це тільки один вид злочинної діяльності, який порушує права і свободи громадян України, при чому порушує не лише відносно конкретних громадян, а навіть стосовно загальних інтересів народу, оскільки як із соціально-економічної точки зору, так і з моральної негативно впливає на становище країни в цілому [2, с.37].

У зв'язку з цим більш конкретно й жорстко вирішувати у Законі України «Про державну службу» питання, пов'язані з дисципліною службовців, насамперед посадових осіб, рішуче притягати до кримінальної відповідальності тих, хто, порушуючи закон, сприяє або сам приймає участь у діяльності кримінальних структур. Необхідність вирішення цих питань, а також потреба взагалі піднести рівень правового регулювання управлінської діяльності, більш чітко регулювати права і обов'язки управлінських кадрів, у тому числі стосовно їхньої діяльності щодо задоволення потреб громадян, додержання їх прав і свобод, ставить на порядок денний дуже важливе питання щодо розробку на підставі Закону України «Про державну службу» Кодексу основних правил поведінки державного службовця.

Підвищення ефективності забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян у сфері управління передбачає успішне вирішення ще одного дуже важливого питання, пов'язаного з правовим регулюванням відповідних суспільних відносин. Мова йде про якість конкретизації норм, встановлених законами й іншими правовими актами за допомогою локальних норм права, виданих місцевими органами, а також взагалі органами нижчого рівня. Питання це не надумане. Практика свідчить про те, що слабка юридична підготовка багатьох кадрів управлінського апарату призводить, як правило, до простого дублювання актів вищого рівня замість того, щоб, забезпечуючи їх неухильне виконання, разом з цим саме конкретизувати з врахуванням місцевих умов ті приписи, які становлять основний зміст законів, указів Президента, постанов уряду. Науково обґрунтована конкретизація нормативних приписів має свій механізм, використання якого базується на додержанні двох основних вимог. По-перше, у процесі конкретизації ніяк не можна вносити ті чи інші зміни у зміст норм права, встановлених правовими актами вищого рівня (це стосується як «літери», так й самого «духу» цих норм). По-друге, конкретизація має здійснюватися цілеспрямовано і системно, оскільки конкретизуються не якісь другорядні положення, а передусім елементи тих правовідносин, які встановлюються чи санкціонуються відповідними нормами права [3, с.121].

Як відомо, елементами правовідносин є їхні суб'єкти та об'єкт, тобто ті матеріальні або духовні блага, відносно яких люди вступають у правовідносини. До елементів правовідносин належать також суб'єктивні права (правомочність) та юридичні обов'язки, які притаманні відповідним суб'єктам правовідносин, або кожному з них. Зрозуміло, конкретизація може поширюватися на кожний з елементів правовідносин, але у кожному окремому випадку вона може мати свої особливості. Загальним для них є те, що конкретизація може мати виключно пояснюючий характер, це мусить бути саме конкретизація, а не щось інше, що може порушувати зміст і загальну спрямованість норми. Найчастіше йдеться про конкретизацію саме прав й обов'язків громадян, тому що часто-густо ці права (особливо суб'єктивні) викладаються у нормативному акті у занадто узагальненій формі, що може ускладнювати розуміння їх дійсного смислового значення. Конкретизація може бути й іншого характеру, коли вона спрямована на врегулювання самого процесу практичного здійснення конкретних прав і обов'язків відповідних суб'єктів права. Завдання полягає в тому, щоб кожен носій відповідних прав і обов'язків мав необхідну правову підтримку, правову базу на кожній із стадій процесу реалізації своїх прав та обов'язків, що є важливою гарантією нормального функціонування усього управлінського механізму. Отже питання забезпечення прав і законних інтересів особи є одним з найважливіших у діяльності управлінських кадрів усіх рангів. Світова практика розвитку демократичних країн свідчить, що саме забезпечення прав і свободи людини та громадянина, ставлення держави, її органів та службовців до людини є основним критерієм соціальної справедливості та законності

Список використаних джерел.

1.Аверянов В.Б., Державне управління в Україні. - К.: 1999. – 432 с.
2.Аверянов В.Б., Андрійко В.Ф. Виконавча влада і державний контроль. – К., 1999. – 48 с.
3.Цвєтков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). – Х., 1997. – 142 с.

МЕЛЬНИК ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЇВНА

заступник начальника відділу прийому слухачів та розподілу випускників
НАДУ при Президентові України,
доцент кафедри управління охороною суспільного здоров'я, к.держ.упр.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Ефективність політики зайнятості населення в Україні в першу чергу залежить від компетентності фахівців, які покликані її реалізувати.

Поняття «компетенція» (*лат.* competentio від competo − взаємно прагну, відповідаю, підходжу) дістало широке застосування в законах, нормативно-правових актах органів державної влади і місцевого самоврядування та означає сукупність юридично встановлених повноважень, прав і обов'язків конкретного державного органу (органу місцевого самоврядування) чи посадової особи, що визначають його місце в системі державних органів (органів місцевого самоврядування) [2].

На наше переконання, для сучасного фахівця Державної служби занятості населення України, дуже важливо знати, що представляють собою компетенції та як можна ефективно їх використовувати в процесі управління.

Найчастіше виділяють чотири види професійної компетентності: 1) *спеціальна компетентність* – володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток; 2) *соціальна компетентність* – володіння спільною (груповою) діяльністю, співпрацею, а також прийнятими в даній професії прийомам професійного спілкування; 3) *особистісна компетентність* – володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості; 4) *індивідуальна компетентність* – володіння прийомами самореалізації й розвитку індивідуальності у межах професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального збереження, уміння організовувати раціонально свою працю без перевантажень, виконувати свою роботу без втоми [3].

Аналіз літературних джерел свідчить, що в Німеччині було прийнято «Міжнародні компетентності практиків освітньої та професійної консультації», в якому виписано ключові та фахові компетенції у 10 специфічних сферах практики. Зокрема, до ключових компетентностей відносять: належну етичну й професійну поведінку та відповідальність; завчасне розпізнання бажань клієнтів та ініціативна діяльність у розгляді питань, пов'язаних з освітою та професіями; свідоме сприйняття та визнання культурних, ціннісних відмінностей клієнтів; вміння планувати, аналізувати, оцінювати орієнтаційні та консультативні заходи; свідоме сприйняття здатності і меж надання допомоги; здатність до ефективної комунікації з клієнтами та колегами; знання актуальної інформації в галузі освіти, професійної підготовки, зайнятості, ринку праці, соціальних питань; знання процесу професійного розвитку, що триває протягом життя тощо. Фахові компетентності розглядаються в таких специфічних галузях, як професійний розвиток, інформаційний менеджмент, консультування та координація, створення ефективної суспільної кооперації, посередництво у працевлаштування [4].

Розглядаючи професійну компетентність фахівця служби зайнятості населення, слід зазначити, що під час виконання своїх функціональних обов'язків він надає особам, які шукають роботу інформацію про професії та можливості навчання, про вакансії, знайомить з сутністю та перевагами у сфері самозайнятості, з можливістю участі в громадських, сезонних, тимчасових, разових роботах. Тому він повинен також володіти *професіографічною компетентністю*, тобто бути обізнаним і швидко орієнтуватися у світі сучасних професій.

Виділяють також *соціально-комунікативну компетентність* як важливу складову професійної діяльності фахівця служби зайнятості населення, адже йому потрібно обрати правильну стратегію поведінки та спілкування з різними категоріями осіб, які шукають роботу; правильно визначити особистісні особливості та емоційні стани інших людей. Зміст даного виду компетентності розкривається через уміння оцінювати стан клієнта за візуальними проявами, уміння викликати симпатію та довіру співрозмовника й створювати сприятливу атмосферу у взаємовідносинах з ним, зберігати в бесіді ініціативу, уміння розв'язувати суперечності безконфліктним шляхом; бути емоційно стійким, толерантним, уважним, ввічливим, спостережливим [1].

Поряд із соціально-комунікативною компетентністю виділяють і *диференційно-психологічну компетентність*, суть якої полягає в умінні фахівця служби зайнятості виявляти індивідуально-психологічні та типологічні особливості особи, яка шукає роботу. Даний вид компетентності вимагає від фахівця знань щодо особливостей психосоціального розвитку особи, яка шукає роботу, особливостей вікових та професійних криз.

Що ж стосується *інформаційно-технологічної компетентності*, то вона передбачає вміння робити відбір, систематизувати, аналізувати, обробляти й узагальнювати інформацію, отриману від особи, яка шукає роботу. Володіння даним видом компетентності дає змогу фахівцю служби зайнятості визначити потреби, мотивації, рівень розвитку певних якостей, знань та умінь особи, яка шукає роботу, з метою активізації її на ефективний пошук роботи.

Не можна забувати й про такий вид компетентностей як *корпоративний*. Володіючи даною компетентністю фахівець служби зайнятості повинен бути креативним, дипломатичним, ініціативним, відповідальним, організованим, доброзичливим та вміти працювати в команді.

Обов'язковим компонентом професійної компетентності фахівця служби зайнятості є професійне самовдосконалення. Деякі науковці стверджують, що професійне самовдосконалення пов'язане із *аутопсихологічною компетентністю*, зміст якої полягає в його здатності й готовності до ефективного саморозуміння, саморозвитку й самореалізації; прагнення до особистісного зростання, до підвищення соціального статусу; здатність до творчої самореалізації, до прояву кращих якостей, до успіху [3]. Особа, яка оволоділа аутопсихологічною компетентністю, знає про свої сильні та слабкі сторони, усвідомлює рівень власної діяльності, своїх здібностей; знає про способи професійного самовдосконалення та бажає самовдосконалюватися.

Отже, як бачимо професійна компетентність фахівця служби зайнятості населення вимагає володіння професіографічною, соціально-комунікативною, диференційно-психологічною, інформаційно-технологічною та корпоративною компетентностями. Володіння професійною компетентністю та її підвищення вимагає від фахівця служби зайнятості постійного самовдосконалення.

Список використаних джерелю

1. Єдина технологія надання соціальних послуг центрами зайнятості / Ю. М. Маршавін, Л. М. Фокас, Л. Є. Ляміна [та ін.]. – К., 2012. – 472 с.
2. *Іванова І.В.* Професіоналізація менеджменту: Монографія. - К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. - 695 с.
3. *Ортікова Н. В.* Професійна компетентність особистого консультанта державної служби зайнятості / Н. В. Ортікова // Ринок праці та зайнятості населення. – 2013. - № 1. – С. 50-53.

4. *Удовиченко Н. К.* Підготовка професійних консультантів служби зайнятості в Німеччині в умовах розвитку єдиного європейського освітнього простору / Н.К. Удовиченко // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання безробітних : матеріали Всеукр.наук.-пркт.конф. (28 верес. 2006 р., Київ) / упоряд. В. Є. Скульська. – К. : ІПК ДСЗУ, 2006. – С. 85-85.

ОЛЕШКО ОЛЕКСІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНИЙ ДЕРЖАВНИЙ АПАРАТ

Динамічність політичних процесів в Україні, зміна політичних орієнтирів супроводжується постійними кадровими трансформаціями на різних рівнях посад державної служби. Будь-яка політична сила приходячи до влади, намагається переформатувати систему державної служби, використовуючи при цьому різні важелі впливу, як легітимні так і не легітимні. Такий порядок речей негативно відображається на ефективності функціонування державних інституцій, адже рівень компетентності службовців, які призначаються на посади, насамперед за принципом владної політичної приналежності, досить часто не відповідає професійним вимогам до осіб, котрі мають обіймати посади в тій чи іншій державній установі.

Слід також наголосити, що надмірна політизація системи державної служби є джерелом конфлікту інтересів, так як політично заангажований службовець в прийнятті управлінських рішень може надати перевагу своїм політичним амбіціям, а не інтересам держави і суспільства. Такі дії є одним із різновидів проявів корупції. За даними досліджень, зроблених міжнародною організацією Transparency International, Україна належить до числа найкорумпованіших країн світу, із 177 позицій Україна посідає 144 місце, поділяючи його з Нігерією, Камеруном та Папуа Новою Гвінеєю [7]. Така статистика ніяким чином не додає авторитету нашій державі.

Неадекватна кадрова політика, високий рівень корупції у великій мірі обумовлені значним політичним впливом на професійний державний апарат. Ці фактори дуже швидко спричиняють втрату народної довіри до будь-якої політичної сили і спонукають суспільство до дій, що спрямовані на подальші політичні трансформації.

Одним із можливих шляхів вирішення проблеми політизації державної служби є встановлення в законодавстві чіткого розмежування між політичними та професійними службовцями на всіх рівнях, а також розробка механізмів для захисту професійних державних службовців від неналежного тиску з боку політичних посадових осіб [6]. У такому разі політичні перетворення, які тягнуть за собою кадрові зміни на політичних посадах, не зможуть суттєво вплинути на налагоджену, продуктивну роботу державних інституцій.

Ряд країн-учасниць Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією [8], в тому числі Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан і Таджикистан, в своїх законодавствах про державну службу ввели юридичні визначення і встановили поділ між професійними і політичними державними службовцями, що призвело до пониження рівня корупції та підвищення рівня ефективності роботи державних установ. В Україні Закон про державну службу містить визначення державних службовців, але посилання на політичних службовців є тільки в Законі про Кабінет Міністрів, в якому говориться, що члени Кабінету Міністрів є політичними посадовими особами [4], та в Законі про центральні органи виконавчої влади, який відносить посади заступників міністрів (крім заступника міністра – керівника апарату) до політичних посад [5]. Отже необхідно розглянути доцільність введення такого розмежування в Українському законодавстві про державну службу. Зокрема на необхідності внесення таких змін акцентує увагу організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) у ряді аналітичних матеріалів та рекомендацій [6].

Також для запобігання політизації та непотизму на професійній державній службі необхідно вдосконалити механізм конкурсного відбору при прийомі на роботу та просуванні по службі. В цьому механізмі насамперед повинно бути враховано, що рішення про прийняття на посаду державного службовця має бути сформоване виключно на підставі рівня професійної компетентності, особистих здобутків та якостей кандидата, не зважаючи на його політичні погляди та впливові зв'язки.

Зрозуміло, що в Україні існує процедура конкурсного відбору на заміщення вакантних посад державних службовців, яка затверджена на законодавчому рівні. Посилання на неї, зокрема, є у чинному та новому Законі України про державну службу [1, 2]. Порядок проведення конкурсу затверджений відповідною постановою Кабінету Міністрів України, яка прийнята ще в 2002 році [3]. Незважаючи на ряд внесених змін, цей документ не зовсім відповідає сучасним реаліям державної служби, тому потребує доопрацювання, зокрема, в контексті забезпечення політичної неупередженості процедури конкурсного відбору, а також прийняття рішення про прийом на роботу виключно на підставі рівня професійної компетентності кандидата на займану посаду та особистих якостей і здобутків.

Отже можна стверджувати, що попередження неналежного політичного впливу на професійну державну службу є важливою складовою забезпечення необхідних умов для виконання службовцями своїх функціональних обов'язків у відповідності до принципів верховенства права та запобігання корупції, а раціональне впровадження механізмів запобігання політичного впливу на професійний державний апарат, які успішно діють в інших країнах, дозволять підняти практику Української державної служби на якісно новий рівень.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 16.12.93 р. № 3724-XII. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12

2. Про державну службу: Закон України від 17.11.2011 № 4050-VI. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4050-17#n73

3. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців: Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 15.02.2002 № 169 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/169-2002-%D0%BF

4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18

5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17

6. Anti-corruption Reforms in Eastern Europe and Central Asia Progress and Challenges, 2009-2013 (Russian version): Progress and Challenges, 2009-2013 (Russian version), (E-book Google). [Electronic Resource] – Mode of access: http://s3s.so/xQ7

7. Corruption Perceptions Index 2013 // Official site of the organization Transparency international. [Electronic Resource] – Mode of access: http://www.transparency.org/cpi2013/results

8. The Istanbul Anti-Corruption Action Plan // Official site of the OECD. [Electronic Resource] – Mode of access: http://www.oecd.org/corruption/acn/42740427.pdf

ПАЛАМАРЧУК ВАЛЕНТИНА ВІКТОРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проблема підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування у сучасному українському суспільстві набуває все більшої актуальності. Із розвитком управлінських процесів в Україні прийшло усвідомлення, що людина, як суб'єкт системи управлінських відносин, відіграє важливу роль. Людський фактор сприяє підвищенню ефективності діяльності, що, у свою чергу, позначається на підвищенні рівня суспільного добробуту. Саме тому важливою складовою діяльності органів місцевого самоврядування повинна стати мотивація як чинник, що дозволяє найбільш повно реалізувати людські можливості для ефективної діяльності на благо суспільства.

Важливим для розуміння сутності мотивації є визначення цього поняття. Мотивація – рушійна сила діяльності організації, окремих працівників, що ґрунтується на задоволенні певних потреб; загальна функція управління, що потребує розуміння людської природи з метою спонукання організацій та окремих людей до максимальних зусиль, досягнення ефективних результатів праці [1, с.456].

Правовою основою мотивації діяльності посадових осіб місцевого самоврядування є Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», де зазначаються методи мотивації, а саме:

- просування по службі та побудова службової кар'єри (система рангів);
- навчання і підвищення кваліфікації;
- заохочення за сумлінну працю (грошова винагорода);
- щорічна додаткова відпустка;
- соціально-побутове забезпечення; пенсійне забезпечення та грошова допомога [3].

Ці методи в реальному житті реалізуються недосконало, Наприклад, у даному законі зазначається, що посадові особи одержують заробітну плату, розмір якої має забезпечувати достатній життєвий рівень. [3].

Заробітна плата посадової особи місцевого самоврядування складається з посадових окладів, премій, доплати за ранги, надбавки за вислугу років на державній службі та інших надбавок [3]. Виходячи з цього зрозуміло, що гідну заробітну оплату праці мають працівники першої та другої категорії (5-1 ранг), тобто це керівний склад, вони мають певний досвід, вони певним чином реалізувалися, мають сформовану сім'ю, проте працівники п'ятої - сьомої категорії (15-9 ранг) – переважно молоді спеціалісти, які щойно почали працювати, планують сімейне життя, потребують житла, отримують низьку заробітну оплату, якої недостатньо для відтворення їх матеріальних та моральних потреб та потреб їх родин, адже згідно з теорію ієрархії потреб А. Маслоу, процес мотивації рлзглядається через задоволення потреб, від первинних (природжених) до вторинних (психологічних за своєю природою). Згідно з цією теорією, незадоволеність матеріальних потреб показує такий демотиваційний вплив на людину, який не дає можливості розвиватися іншим мотиваційним факторам. Тобто, активізувати поведінку людини, розкрити її творчий трудовий потенціал практично не можливо, якщо вона стурбована своїм низьким соціальним захистом. Питання низького матеріального забезпечення потребує термінового вирішення, оскільки, по- перше, знижує трудову активність посадових осіб, і по-друге, породжує відтік висококваліфікованих працівників в інші установи з більшою заробітною платою.

Чинна система мотивації та стимулювання праці посадових осіб місцевого самоврядування в Україні перебуває на досить низькому рівні. Проведення чисельних реформ у сфері державотворення потребує вирішення багатьох проблем, серед яких головними є такі: недостатній рівень оплати праці; невідповідність системи державного управління принципам соціального партнерства; недосконалість законодавчої бази; низька матеріально-технічна база; недосконалість механізму проходження служби в органах місцевого самоврядування; практика формального направлення посадової осіби на навчання та підвищення кваліфікації; загроза звільнення з посади в результаті зміни політичної еліти, влади в країні; використання атестації посадових осіб місцевого самоврядування з метою звільнення тощо.

Зазначені аспекти аж ніяк не стимулюють посадових осіб на те, щоб не тільки якісно працювати та вирішувати важкі аналітичні задачі та на їх основі приймати управлінські рішення, а взагалі інколи і просто повноцінно виконувати свої посадові обов'язки.

Використання функції мотивації праці посадових осіб місцевого самоврядування в виконавчих органах місцевої влади позитивно вплине на діяльність усієї системи державної служби, дозволить залучати та утримувати висококваліфіковані та досвідчені кадри, запобігти проявам корупції, забезпечить конкурентоспроможність державної

служби в цілому, підвищить зацікавленість посадових осіб місцевого самоврядування у сумлінній і результативній праці з виявом ініціативи й творчого підходу [4,с.349]. І матеріальні, і моральні стимули мотивують державних службовців до праці і вони є взаємодоповнюючими.

Підсумовуючи вище сказане, варто зазначити, що для вирішення проблем слід застосувати певні заходи, такі як:

– удосконалення системи матеріальної мотивації посадових осіб місцевого самоврядування нижчих рангів шляхом розробки індивідуальної карти мотивації для працівників відповідного рангу;
– удосконалення діючої системи професійного розвитку;
– удосконалення системи соціального захисту для посадових осіб місцевого самоврядування;
– чітка перспектива кар'єрного росту.

Формування мотиваційного механізму повинно бути спрямоване на: збереження зайнятості персоналу; справедливий розподіл доходів і ефекту зростання преміальної частини оплати праці; створення умов для професійного та кар'єрного зростання працівника; забезпечення сприятливих умов праці та збереження здоров'я працюючих; створення атмосфери взаємної довіри і зворотного зв'язку [2, с.284].

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
2. Енциклопедія державного управління: у 8 т./ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В.Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. Т.6: Державна служба/ наук.-ред. колегія: С.М.Серьогін (співголова), В.М.Сороко (співголова) та ін. – 2011. – 524 с.
3. Закон України «Про державну службу» від 07.06.2001 № 2493-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2493-14
4. Щегорцова В. М. Управління персоналом публічної служби: теорія мотивації / В. М. Щегорцова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / [голов. ред. В. В. Корженко]. – Х., 2012. – № 2 (42). – С. 344–349.

ПОНОМАРЬОВ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Від професійного рівня державних службовців залежить результативність і ефективність управління політичними та соціально-економічними процесами розвитку країни. Через інститут державної служби реалізується кадрова політика в державних органах влади та органах місцевого самоврядування з метою забезпечення їх професійним кадровим ресурсом. Недосконалість кадрової політики в галузі державного управління стала однією з головних причин негативних явищ у суспільстві, і як наслідок цього - неналежне виконання державою своїх функцій.

Державна кадрова політика - це політика держави у сфері державної служби, головною метою якої є вдосконалення кадрового потенціалу, створення дієздатного державного апарату, спроможного ефективно здійснювати завдання та функції Української держави шляхом сумлінного виконання державними службовцями покладених на них службових повноважень [3].

Державна кадрова політика має на меті:

– розробку стратегічного напрямку в реорганізації державної служби з урахуванням тенденцій і перспектив розвитку суспільства й держави та в інтересах особистості;

– створення необхідних соціальних і матеріальних умов діяльності, а також правового регулювання відповідно до норм законодавства, контролю за виконанням посадових функцій, які виключають будь-яку можливість порушення трудової дисципліни, зловживань службовим становищем та корумпованості державного апарату;

– підтримку в колективах державних органів такого морально-психологічного клімату, що сприяв би не лише ефективному виконанню службових обов'язків, а й розвитку позитивних особистісних якостей працівників, формував раціональні службові відносини;

– забезпечення належного функціонування системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу держапарату і створення умов для творчого розвитку особистості на робочому місці тощо [2, с.180].

Спроби формування ефективної державної кадрової політики здійснювалися протягом усього періоду незалежності України, однак вони поки не дали бажаного результату. Однією з останніх спроб стала розробка проекту Стратегії державної кадрової політики України, яка б в перспективі могла б вважатися програмним документом країни.

Шляхом реалізації основних напрямів проекту Стратегії державної кадрової політики визначено розв'язання низки ключових питань, а саме:

– удосконалення нормативно-правової бази управління людськими ресурсами в усіх сферах суспільного життя;

– стратегічне спрямування підготовки персоналу відповідно до суспільних потреб;

– удосконалення роботи підрозділів з управління персоналом державних органів, підприємств, установ і організацій;

– застосування результатів наукових досліджень при виробленні та реалізації державної кадрової політики [4, с. 24].

У професійному розвитку важливо максимальною мірою використовувати практику службової діяльності, складну систему взаємодії посадових структур, ієрархічного підпорядкування, міжособистісних відносин, технології оцінки, службового просування і різні механізми мотивації до якісної та творчої праці.

Поза увагою також залишається низка невирішених проблем щодо статусу, соціальної та матеріальної захищеності державних службовців, які перешкоджають розвитку державної служби як конкурентоспроможної структури на ринку праці.

На державній службі темпи кар'єрного розвитку працівників значно нижчі ніж у підприємницьких структурах. До того ж аналіз посадового підвищення свідчить про стихійність кар'єрного зростання державних службовців, нерівномірність стажу перебування на посаді, утворення так званих кар'єрних «глухих кутів» і швидкісних десантних кар'єр. Усе це негативно позначається як на можливості отримання необхідного професійного досвіду для зайняття наступної посади, так і на раціональному його використанні в разі невчасного переходу на вищі посади [1, с. 185].

Зараз в Україні державна кадрова політика розглядається як засіб боротьби за владу, а не як один із ресурсів суспільного розвитку. Коли в кадровій політиці переважають чиїсь корпоративні або ідеологічні підходи, то проблема розробки концепції кадрової політики стоїть дуже гостро.

Список використаних джерел.

1. Гончар О.С. «Психологічні засади планування кар'єри державних службовців» / О. С. Гончар // Тези XXXIII науково - практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету. - Житомир : ЖДТУ, 2006. - С. 185.
2. Гончарук Н.Т. Планування і розвиток професійної кар'єри керівного персоналу у сфері державної служби / Н. Т. Гончарук // Зб. наук, пр. Дніпропетр. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. - 2006. - Вип. 3.- С.-180.
3. Мельник І.М. Особливості державної кадрової політики у сфері вдоскона-лення механізмів добору персоналу державної служби [електронний ресурс]. / І. М. Мельник. - Шлях доступу: www.academy.gov.ua.
4. Мунтяну А. Про стратегію державної кадрової політики України / А. Мунтяну // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. - 2010. - №3. - С. 23-25.

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Як відомо, на державному рівні тенденції реформування публічної влади співвідносяться з наявними проблемами та здебільшого теоретичними напрацюваннями відносно модернізації системи управління. Сьогодні перед Україною постали важливі інституційні випробування, мета яких - стабілізувати ситуацію в країні, забезпечити реальну боротьбу з корупцією, правопорядок і злагоджену роботу центральних і місцевих органів влади.

В нинішній час практика сучасної державно - управлінської діяльності свідчить: зміни в системі суспільно - політичного устрою порушують питання про те, чи стає державна служба гуманітарно-спрямованою інституцією, типом професійної управлінської діяльності, спрямованим на задоволення потреб суспільства. На сьогодні дефіцит кваліфікованих фахівців - це найбільша проблема. Ключовими питаннями щодо модернізації форм і методів системи управління постають започатковані в нашій державі реформи.

2012 рік проголошено початком нового етапу реформування місцевого самоврядування. Одним із напрямків розпочатого курсу є впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 27 квітня 2011 року № 504 в рамках реформування публічної влади, оптимізації управлінської діяльності та орієнтирів до європейського рівня життя. Розпочата адміністративна реформа є однією із складових щодо реалізації плану дій з оновлення територіальної організації влади шляхом проведення реформ місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою [1;2] .

З точки зору вітчизняних фахівців О. Воронько, М. Головатого, С. Дубенко, М.Логунової, М. Іжі, М.В.Малиновського, Н.Нижник, О. Оболенського,М. Пірен, В.Сороко, О.Якубовського і ін. заходи з впровадження реформ мають спиратися на науково обґрунтовані та дієві в сучасній управлінській практиці моделі перетворень [3;5].

Існує думка експертів, науковців та фахівців з державного управління, що в Україні неможливо проводити реформи через корумпованість системи державного управління [3;4;5]. Віце-прем'єр - міністр регіонального розвитку, будівництва і ЖКГ України В. Гройсман зазначив, що існуюча система державного управління працює не ефективно і є корумпована, у зв'язку з чим тяжко проводити реформи [5, с.2].

На презентації проекту нової редакції закону «Про державну службу» заступник глави адміністрації Президента України Д. Шимків відзначив, що державний апарат в Україні до 2020 року повинен оновитися на 70%. « На жаль, в існуючій системі управління домогтися проведення змін неможливо», - сказав він [там само].

Згідно з представленою Президентом України П. О.Порошенком програмою реформ «Стратегія-2020», основними напрямки реформ є наступні: оновлення влади та антикорупційна реформа; судова реформа: реформа правоохоронних органів; реформа системи нац. безпеки і оборони; податкова реформа; реформа системи охорони здоров'я; децентралізація влади [7, с.3].

Разом з тим, варто наголосити, що сьогодні країна переживає складний період. Необхідно визнати, що в країні, де поряд з традиціями єдності народів існують сепаратистські сили, процес модернізації системи управління набуває ряду специфічних особливостей. Перед Україною постали безпрецедентні за своєю складністю завдання щодо забезпечення загальнонаціонального розвитку країни та соціально-економічного прориву. У нас існує загроза територіальної цілісності, наявне протистояння і військова агресія.

Історія доводить неспростовність і об'єктивність своїх законів: жодна країна не здобула незалежність просто так. Її необхідно виборювати, а виборовши, - захищати. Для цього потрібно будувати таку систему державного управління, взаємодію держави і суспільства, яка б відповідала сучасним викликам, давала б можливість ефективно і якісно вирішувати проблеми, які стоять перед країною.

Голова Верховної Ради України О. Турчинов вважає історичною подією ухвалення парламентом Закону «Про очищення влади» наголошуючи, що закон «Про очищення влади» стане фундаментом для проведення реальних реформ та повинен бути не просто гаслом, прапором під час виборчих кампаній чи політичних баталій, а реальним механізмом очищення влади. Не може відбутися оновлення країни без оновлення влади» [8, с. 2].

Яким би складним не було це завдання, система публічного управління має бути максимально децентралізованою як у вертикальному (державне управління, регіональне управління, органи місцевого самоврядування), так і в горизонтальному вимірах (розмежування регуляторних та економічних функцій). Нова модель публічного управління надасть змогу запровадити низку ефективних механізмів, які б раціоналізували використання бюджетних ресурсів та підвищили б якість надання державою послуг [9, с. 4]. Нам необхідно усвідомлювати, що лише при докорінних змінах ми отримаємо альтернативу збюрократизованій, традиційній моделі державного управління**.**

В свою чергу, розглядаючи шляхи реформування публічної влади, модернізації системи управління пояснюючи їх сутність та наслідки, слід враховувати рівень професійної компетентності представників владних структур.

Держава може бути міцною тільки за наявності кваліфікованих фахівців, професійної компетентності осіб, працюючих з турботою про громадськість. Компетентність, професіоналізм державних службовців на всіх етапах розвитку держави зумовлює успішність реалізації її цілей та завдань[4, с.101].

У Законі України «Про державну службу» застосовано компетентнісний підхід до оцінювання здатності державних службовців виконувати посадові обов'язки, визначені у посадовій інструкції **[**6, с.14]. Професійна компетентність в [4, с.103], під якою розуміють взаємозв'язок трьох компонентів: фахової (набір фахових знань), соціальної (здатність виявляти і вирішувати проблеми) та методичної компетентності (пізнання наукових методів управління), тісно пов'язується з поняттям «дієвість органів державної влади».

Життя вимагає вивчення та запровадження в практику управління кращого досвіду зарубіжних країн щодо комплектування кадрів, які у своїй діяльності керуються інтересами суспільства, служінням народові і державі, для здійснення дієвих реформ в складних умовах боротьби за довершене європейське майбутнє.

Хочеться вірити, і підтримати думку Президента нашої країни П.О. Порошенка, що євроінтеграція стала нашою українською національною ідеєю і нинішня влада зуміє мобілізувати сили для здійснення демократичних перетворень, що на сьогодні є одним з основних завдань в побудові європейської моделі суспільного устрою.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України № 45/2012 «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 - 2020 роки» від 01.02. лютого 2012.
2. Прес-служба Президента України. Маємо підстави пишатися молоддю. - Голос України №165 (5665)) від 6.09. 2013р. – С.3.
3. Логунова М. М. Культурно - гуманітарна підготовка національної управлінської еліти.: Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні характеристики, шляхи та методщи підготовки. Моногр. / За ред. М.І.Пірен, В. А. Ребкала. - К. 2003. - 180 с.
4. Титаренко Л. М. Професійність фахівців державного управління за умов становлення громадянського суспільства (особливості підготовки кадрів) // Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. №1 - 2, січень-квітень, 2008. – С. 101-105.
5. http://dt.ua/POLITICS/za-p-yat-rokiv-v-ukrayini-zaminyat- // За п'ять років в Україні замінять 70% чиновників.- За матеріалами: Інтерфакс - Україна.
6. http://zakon2.rada.gov.ua/ «Про затвердження профілів професійної компетентності деяких посад державної служби.- Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2013.
7. http://www.golos.com.ua/Print.aspx - //Про Європейський вибір України. - Голос України. Газета Верховної Ради України¹ 184 (5934) -26 вересня 2014р. - С.3.
8. http://www.golos.com.ua/Print.aspx? Не може відбутися оновлення держави без оновлення влади».- Голос України. Газета Верховної Ради України¹ 184 (5934) від 26.09.2014.
9. http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=351803.- Освітня реформа: за держзамовлення доведеться змагатися.- Голос України. Газета Верховної Ради України №171 (5921) від 9 вересня 2014 р. С.4.

ЧЕРНЯЄВА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

завідувач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол н., доцент

ХОЛОД МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

PUBLIC SECTOR LEADERSHIP IN OECD MEMBER COUNTRIES

Leadership development is neither new nor unique to the public sector. Why then has it become a hot issue? In general, OECD Member countries are finding that there is a gap between how their public sectors are, and how the interests of the

nation need them to be now or in the future. Member countries are finding something missing between existing public service cultures and the public interest. A common complaint is lack of dedication to the underlying values of public service and the interests of the citizens served. A common response seems to be the attempt to promote a certain kind of leadership.

Leadership is a critical component of *good public governance*, which is a major theme for current OECD work. Governance can be briefly described as the way in which the underlying values of a nation (usually articulated in some way in its Constitution) are «institutionalised». This has formal aspects such as separated powers, checks and balances, means of transferring power, transparency, and accountability.

However, for these values to be actualised, they must guide the actions of public officials throughout the system. They must be imbedded in culture. In this regard «leadership» is the flesh on the bones of the Constitution. It is at the heart of good governance.

The most important role of public sector leaders has been to solve the problems and challenges faced in a specific environment. When we say we want more leadership in the public sector, what we are really looking for is *people who will promote institutional adaptations in the public interest*. Leadership in this sense is not value neutral. It is a positive espousal of the need to promote certain fundamental values that can be called *public spiritedness*.

Leadership is an important and crucial variable that leads to enhanced management capacity, as well as organisational performance. A leadership focus also plays an integrating role among various Human Resource Management components including recruitment and selection, training and development, performance management, public service ethics, and succession planning.

The leadership development strategies of OECD Member countries, historically and culturally are spread across a wide spectrum. At one end is a high level of central intervention in which future leaders are identified and nurtured from the early stage through a centralised selection, training and career management process. In contrast there is a growing group of countries which adopt «market-type» approaches to developing and securing leaders. Between these poles, there are different mixes of the two approaches. Many countries now have designated «Senior Executive Services» membership – with varying degrees of central intervention.

General trends of leadership development in OECD Member countries are:

- *Developing comprehensive strategies*: A few countries have set up systematic strategies for leadership development. For instance, the UK Government has recently started to work on a leadership development model. The Norwegian Government has renewed its strategic plan for leadership in the civil service, in order to reflect increased concern for public sector change.

- *Setting up new institutions for leadership development*: In some countries, like Sweden and the US, governments have set up new institutions for identifying and developing future leaders in the public sector. In Sweden, the National Council for Quality and Development was created recently with the main task of identifying potential leaders.

- *Linking the existing management training to leadership development:* Many countries are expanding their existing management development programmes to encompass leadership development. One leadership development programme in Finland includes the creation of a new management development programme following re-evaluation of their previous one.

There is no single best model for developing future leaders, because each country has its unique public sector values to be emphasised and the management systems are different from country to country. Despite the diversity of strategies and approaches adopted by OECD Member countries, some general and common trends in developing future leaders can be drawn from the country experiences.

To define a competence profile for future leaders: In the UK and the US, the first step taken to develop future leaders was to define the competence profile for future leaders. The idea underlying this is that competencies required for future leaders could be different from those required for present leaders in terms of their responsibility, capability, and role. For this reason, it is essential to predict what forms the future public sector will take, and what challenges will be faced in order to identify and develop leaders suitable for the future environment.

To identify and select potential leaders: Given the competence framework for future leaders, the next step is often to identify and select potential future leaders. This issue involves the choice of whether to select future leaders from outside or to nurture them within the public sector. If a country puts more emphasis on the former method rather than the latter, it should also address the question of how to recruit «the best and the brightest» candidates in competing with other sectors.

To encourage mentoring and training: Once potential leaders are identified and selected, the next step is to train them continuously. For this purpose, some countries set up a specialized institution for leadership development. Others put greater emphasis on leadership in existing curricula and establish new training courses for the top executives or senior managers.

To keep leadership development sustainable: As developing future leaders takes a long time, it is very important to keep the leadership development sustainable. To do so, developing a comprehensive programme from the whole-of-government perspective is essential for developing future leaders. Allocating more of managers' time to developing leaders, and linking incentives with performance for better leadership are crucial to the success of leadership development programmes.

From the country experiences, we have noticed some pitfalls of the leadership development strategies, to which special attention should be paid. First of all, developing an elite leadership cadre has many advantages. However, there are some possible dangers in developing leadership in this way. If a group of leaders begins to pursue their own interests rather than the national interest, the country may suffer. Such a group may become closed and insufficiently responsive to wider changes in society. So, new issues on the agenda are how to build a leadership cadre that is more responsive or representative, and also, how to reorient and refresh existing cadres if they have begun to get out of step with the society they represent.

Secondly, many Member countries are looking to the strengthening of leadership as the solution to national public challenges. How they approach leadership however needs to be viewed in the context of the kinds of problems being faced. It seems important for leadership strategies to be based on a clear diagnosis of the national challenges being faced, and the current characteristics of the public sector culture – pursuing «leadership» development without that diagnosis and strategy is likely to be ineffective.

Thirdly, any successful leadership strategy involves culture change. We know both that culture change is very difficult, and that where it does take place it is over a long period and in response to a variety of powerful pressures. In strengthening OECD efforts in this area it is clear that we need better quality information on the degree to which past public sector leadership promotion strategies have actually changed behaviour. On this basis, countries will be better placed to diagnose the current problem and formulate strategies which are likely to be effective.

Список використаних джерел.

1.http://www.academia.edu/6396498/Public_Sector_Leadership_Development_The_Canadian_Model_Considered
2. http://www1.worldbank.org/prem/acr/ad.html
3. http://www.oecd-ilibrary.org/governance/public-sector-leadership-for-the-21st-century_9789264195035-en

ШЕВЧЕНКО ВАЛЕНТИНА ПЕТРІВНА

директор Березовского высшего профессионального училища

ШЕВЧЕНКО МАРИНА ГРИГОРІЇВНА

методист по международным вопросам Березовского высшего профессионального училища

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ: ПУТИ И СПОСОБЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Наиболее активно процессы коммуникаций начали изучаться со второй половины XX века. Так, в 1950-1960-е годы наибольший научный интерес вызывали способы формализации сообщения, его кодирование и декодирование, передача информации от адресанта к адресату. Эти исследования шли в рамках новых тогда наук: кибернетики и информатики. Общение в них рассматривалось как односторонний информационный процесс, в котором наибольшее внимание уделялось способам формализации сообщения, а большая часть определений общения сводилась к идее передачи информации от автора к адресату.

Сфера производственной коммуникации в нашей стране изучалась, в основном, в рамках инженерной психологии. В последнее же время ведутся разработки и в направлении коммуникационного менеджмента и прикладной риторики. Стиль общения (речевого и невербального), поведения руководителя, взаимодействие сотрудников в процессе работы, написание служебных документов и другие аспекты могут, как улучшить работу предприятия, так и нанести ей существенный вред.

В связи с развитием рыночных отношений из производственной выделилась сфера бизнес- коммуникации и профессионального общения. В последние годы идет бурное развитие публикаций учебной и справочной литературы по коммуникации и культуре общения, распространению коммуникативных знаний и приемов студентов технических специальностей.

Термин «коммуникация» (от лат. - communicatio - делать общим, сообщать, беседовать, связывать) появился в научной литературе в начале XX в.

В психологической и социологической литературе общение и коммуникация рассматриваются как пересекающиеся, но несинонимические понятия. Если термин «коммуникация», появившийся в научной литературе в начале XX века, используется для обозначения средств связи любых объектов материального и духовного мира, процесса передачи информации от человека к человеку (обмен представлениями, идеями, установками, настроениями, чувствами и т.п. в человеческом общении), а также передачи и обмена информацией в обществе с целью воздействия на социальные процессы, то общение рассматривается как межличностное взаимодействие людей при обмене информацией познавательного или аффективно-оценочного характера. В числе основных функций общения также выделяются контактная, призванная удовлетворить потребность человека в контакте с другими людьми, и воздейственная, проявляющаяся в постоянном стремлении человека определенным образом воздействовать на своего партнера. Поэтому общение означает воздействие, обмен мнениями, взглядами, влияниями, а также согласование или потенциальный либо реальный конфликт.

Чтобы совершенствовать профессиональную лексику в специфичной среде и достичь эффективности коммуникации от её участников требуются умения и навыки, которые позволят подготовить электронные сообщения, способные повлиять на качество взаимодействия. К ним относятся скоропечатание профессиональной терминологии, тесты и нахождение правильных ответов среди вариантов, привлечение широкого спектра возможностей программ подготовки текстов и тестов с внедрением технической лексики, которая аккумулируется в подсознании студентов. Эти средства совершенствуют правильную техническую коммуникацию у студентов. В высшей школе применяют различные способы накопления профессиональной лексики у будущих специалистов: упражнения, которые направлены на нахождение в тексте профессиональной лексики, перевод технических инструкций, а также креализованные тексты. Реализация этих возможностей опирается на различающееся, по сравнению с традиционной коммуникацией, применение языковой системы на фонетическом, морфологическом, лексическом и синтаксическом уровнях (включение в тексты характеристик звучащей речи). К этому также относят применение специальных систем псевдографики (смайлики, эмограммы), ремарок, аббревиатур, акронимов (звуковых аббревиатур), аграмматики (намеренного искажения слов), видимо, появившихся по мере развития диалоговых систем коммуникации в Интернете (электронная почта, чат, пейджер, форум, блог).

Следует отметить, что формирование нового вида техническо-профессиональной коммуникации, опосредованной компьютерами, востребованной на профессиональном уровне взаимодействия, определяется языковой, информационной, технологической компетентностью её участников.

Достижение необходимого уровня компетентности профессорско-преподавательского состава в современном образовании и науке возможно при организации соответствующего обучения, формировании насыщенной образовательной информационно-коммуникационной среды и минимизации проблем «цифрового неравенства».

Для профессионального роста необходимо не только чтение специальной литературы и периодики (например, Journal of Business and Technical Communications), но и участие в международных профессиональных сообществах. К ним можно отнести, например, International Association of Business Communicators.

Вышеупомянутые факторы являются базой формирования профессионального общения будущего работника. Они являются целенаправленной организация коммуникативной деятельности в технической области и всего учебно-воспитательного процесса в рамках преподавания дисциплин профессионального цикла, курса как «ядра саморазвития» вузовской технологии, обеспечивающего целевую направленность грамотной коммуникативной подготовки студентов, научно-исследовательской работы студентов и внеучебной воспитательной деятельности. Общая цель курса состоит в стимулировании сознательного целенаправленного, системного формирования культуры профессионального общения будущего интеллектуально-развитого профессионала.

В профессиональной культуре общения становится особенно высокой роль социально- психологических характеристик речи, таких как соответствие речи собеседника, деловая направленность речи, соответствие речи социальным ролям. Общая культура речи предусматривает нормы речевого поведения и требования к речи в любых ситуациях общения, культура профессионального общения характеризуется рядом дополнительных по отношению к общей речевой культуре требований.

С ростом объема языковой поддержки, необходимой бизнесу, партнерство с компанией из сферы технических коммуникаций становится все более распространенным. Из этого следует, что создание технических справочников, словарей, энциклопедий, новых инструкций ведет к совершенствованию практических навыков.

Благодаря развитию технических средств появилась возможность уменьшить несоответствие между способностью понимать и выражать себя. Современные компьютеры подчиняются малейшим движениям, даже движениям глаз или легким прикосновениям пальцев. Сейчас компьютеры настолько компактны, что множество их моделей можно использовать в качестве средств коммуникации. Сегодня, благодаря этим достижениям, компьютеры широко используют в школьных классах и дома для письма и обучения. Электронные средства коммуникации позволяют говорить с помощью записанного (в цифровом виде) голоса другого человека или с помощью голоса, синтезированного на компьютере.

Особую роль в эффективности профессиональных коммуникаций играет построение сообщений. Необходимо соблюдать при построении сообщения такую последовательность: от внимания к интересу, от интереса к основным положениям, от них - к возражениям и вопросам, далее к заключению и призыву к действию.

Чтобы избежать ситуации быть непонятым собеседником, следует стремиться к простоте сообщения, использовать словарный состав повседневной речи даже при общении с коллегой- единомышленником. Чтобы вас поняли, мало иметь хорошую дикцию. Вы должны ясно осознавать, что собираетесь сказать. Кроме того, вы должны выбрать такие слова, чтобы ваша мысль была верно понята. Если человеку предстоит выступить перед большой аудиторией, он формулирует для себя тезисы или как-то иначе готовится к докладу. Но в обыденной жизни устная коммуникация требует спонтанности, и это может вызвать у человека тревогу, неуверенность и даже страх. Работу над устной речью можно начать с расширения словарного запаса. Если вы ясно понимаете, что именно хотите сказать, и ваш словарный запас достаточно велик, то вы наверняка сумеете точно выразить свою мысль и предотвратите возможные недоразумения.

Обмен информацией начинается с формулирования идеи или отбора информации. Отправитель решает, какую значимую идею или сообщение следует сделать предметом обмена. К сожалению, многие попытки обмена информацией обрываются на этом первом этапе, поскольку отправитель не затрачивает достаточного времени на обдумывание идеи. Чтобы осуществить обмен эффективно, он должен принять в расчет множество факторов. К примеру, человек, желающий обменяться информацией об оценке результатов работы, должен четко понимать, что идея состоит в том, чтобы сообщить конкретную информацию об их сильных и слабых сторонах и о том, как можно улучшить результаты их работы.

Таким образом, успех преподавателя зависит в основном от их способности довести до всех своих подчиненных информацию о том, что они должны делать, и объяснить важность этих действий. Провалы в общении обходятся очень дорого. Степень вовлеченности человека в процесс принятия решении отражается как на результатах его работы, так и на его морально-психологическом состоянии. Люди, обязанные принимать на себя ответственность, в отличие от своих коллег-исполнителей, чувствуют большее удовлетворение от работы. Поэтому руководители предприятий ищут пути совершенствования нисходящей и восходящей цепочек коммуникации, стараясь добиться большей вовлеченности работников в процесс принятия решений.

Список використаних джерел.

1. Гринберг Д., Бейрон Р. Организационное поведение: от теории к практике. – М.: Вершина, 2004.
2. Матьяш О.И. Что такое коммуникация и нужно ли нам коммуникативное образование / О.И. Матьяш // Сибирь. Философия. Образование. – 2012.
3. Минкина В.А. Информационная культура и способность к рефлексии / В.А. Минкина // Высшее образование в России. – 2005.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

АНАНЧЕНКО ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

аспрант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО МОДЕЛЕЙ ІНСТИТУЦІНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В Україні проблеми протидії і попредження корупції залишаються найактуальнішими, оскільки масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Боротьба з корупцією вже вийшла за формальні межі і стала предметом пильної уваги інститутів держави, громадських організацій, засобів масової інформації, громадян. Майже кожний правоохоронний орган України має в числі своїх завдань боротьбу з корупцією, починаючи від МВС та СБУ і закінчуючи недавно створеним Апаратом урядового уповноваженого по боротьбі з корупцією. Але за результатами дослідження *Transparency International*, за підсумками 2013 року Україна зайняла 144 місце з 177 за індексом сприйняття корупції.

Корупція сьогодні - це не просто зловживання владними повноваженнями з метою особистого збагачення, але джерело економічних та соціальних ризиків та невизначеності в умовах загальносвітового процесу глобалізації. Проблемний статус корупції як соціальній патології, визначається сьогодні виходячи з сутності вектора розвитку та керованості глобальної економіки. В зв'язку з цим для міжнародного співтовариства проблема корупції набуває особливого значення, оскільки, з одного боку, чинник корумпованості державного апарату стає однією з основ при конструюванні стосунків з тією або іншою країною; а з іншого міжнародне ділове співтовариство здатне виконати роль каталізатора антикорупційної політики [1,2].

Прийняті останнім часом міжнародні договори вимагають від держав-учасників заснувати спеціалізовані органи для боротьби і попередження корупції. Так, Конвенція ООН протидії корупції вимагає наявність двох типів інститутів: орган (органи) з попередження корупції; орган (органи) або особи, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних заходів. Можна визначити такі різновиди інститутів з попередження корупції, розробці політики та координації дій у сфері боротьби з корупцією.

По-перше,це багатоцільові установи. ака модель служить прикладом комплексного підходу зосередження в структурі однієї установи всіх основних функцій з попередження та боротьбі з корупцією [3]. Основними видами діяльності багатоцільового органу є розробка політики, аналітична діяльність, технічна допомога, взаємодія з суспільством, здійснення відкритого доступу до інформації, моніторинг, слідча діяльність. Цю модель часто пов'язують з Незалежною комісією з боротьби з корупцією в Гонконзі та Бюро по розслідуванню корумпованої діяльності в Сінгапурі. Сьогодні представниками впровадження такої моделі виступають Литва (Спеціальна служба розслідувань), Латвія (Бюро по попередженню і боротьбі з корупцією)), Австралія (Незалежна комісія з боротьби з корупцією), Ботсвана (Директорат по боротьбі з корупцією і економічними злочинами), Уганда (Генеральний інспектор уряду). тощо. По-друге, це органи по боротьбі з корупцією в структурі правоохоронних органів В рамках цієї моделі існує безліч типів спеціалізованих інститутів; вони можуть створюватися в органах, які відповідають за виявлення і розслідування корупції (оперативно-розшукові органи), або в органах прокуратури. У деяких країнах всі три функції об'єднуються в руках одного відомства. Ця модель,поширена в країнах Західної Європи. Прикладами можуть служити Норвегія (Норвезьке національне управління по розслідуванню і кримінальному переслідуванню злочинів у сфері економіки і навколишнього середовища), Бельгія (Головне управління по боротьбі з корупцією), Іспанія (Спеціальна прокурорська служба по

переслідуванню економічних злочинів, що мають відношення до корупції), Хорватія (Управління по попередженню корупції і організованої злочинності) і інш. По- третє - інститути по запобіганню корупції, розробці політики і координації дій у сфері боротьби з корупцією.Така модель включає спеціалізовані інститути, що виконують одну або декілька превентивних функцій, таких як проведення досліджень і аналізу, розробку і координацію політики в області боротьби з корупцією, проведення навчання і надання консультацій різним відомствам про ризик корупції, можливих заходах по її запобіганню і інші функції. Ці органи, як правило, не мають повноваженнь правоохоронних органів. Так відомства, що здійснюють контроль за деклараціями про доходи посадових осіб, можуть володіти правом доступу до конфіденційної інформації. Інститути, створені на основі такою моделі, функціонують у Франції (Центральна служба по попередженню корупції), в колишній югославській республіці Македонія (Державна комісія з попередження корупції), в Албанії (Антикорупційна моніторингова група), на Мальті (Постійна комісія з боротьби з корупцією), в Сербії і Чорногорії (Антикорупційне управління), в США (Управління по урядовій етиці), в Болгарії (Комісія з координації зусиль у сфері боротьби з корупцією). Але, наявність спеціалізованих органів по боротьбі з корупцією само по собі не є заставою успішної боротьби з цим явищем.

Список використаних джерел.

1. Серьогін, С.М. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади [Текст] / С.М.Серьогін, С.С.Серьогін // Публічне управління: теорія та практика. − 2010. − № 1. − С. 134-140.
2. Ананченко, Ю.Г. Щодо проблеми боротьби з корупцією в системі державної служби [Текст] / Ю.Г. Ананченко // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: Матеріали підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю. 30 жовтня 2009 року. У 2-х томах. − Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. − Т. 1. − С. 5-12
3. Мейтус, В. Ю. Коррупция: Экономический и информационный аналіз [Текст] / В.Ю. Мейтус. − К. : Нора-принт, 2003. − 257 с.

АНДРЕЄВ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

докторант НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

ПРО ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У ТРАКТУВАННІ ТЕРМІНУ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОБСЯГ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

До прийняття 02.10.2012 Кодексу цивільного захисту України (далі – Кодекс ЦЗ), а, точніше, до набрання чинності цим законодавчим актом (01.07.2013), у трактуванні основних нормативних термінів, які позначають предметну галузь науки і практики державного управління, пов'язану із плануванням та здійсненням заходів щодо попередження надзвичайних ситуацій (далі – НС) техногенного, природного, соціально-політичного та воєнного характеру: «цивільна оборона», «захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «цивільний захист», а також у розумінні змісту та характеру діяльності, яку ці терміни ототожнюють, домінував системний підхід, оскільки всі три основні зазначені терміни на офіційному рівні тлумачились як система певних заходів та/або інституцій, що ці заходи реалізують.

Кодекс ЦЗ закріпив принципово новий, на наш погляд, підхід до трактування терміну «цивільний захист», визначивши його як *функцію держави* (курсив наш – *прим. авт.*), спрямовану на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від НС шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [3].

З однієї сторони, той факт, що цивільний захист на законодавчому рівні визнано функцією держави є сигналом, який може свідчити про підвищення уваги керівництва країни до цієї комплексної, та, водночас, вельми проблемної сфери державного управління, що дає певні підстави припускати, що завдання й заходи цивільного захисту в нашій державі, з часом, будуть підняті на якісно новий, більш високий рівень організації та здійснення.

З іншого боку, слід звернути увагу на те, що нова нормативна дефініція терміну «цивільний захист» не дає чіткого, повного та всебічного уявлення про характер та зміст державновладної діяльності в цій сфері, оскільки для формування такого уявлення потрібно, з-поміж іншого, достеменно знати, що таке НС, які їх види й правові підстави класифікації. Для цього необхідно ознайомитись із відповідними нормами Кодексу ЦЗ [3, ст. 1, 5], а також із підзаконними нормативно-правовими актами, що регламентують питання класифікації НС, зокрема Класифікатором НС (ДК 019:2010) [2].

Відзначимо, що відповідно до ч. 2 ст. 5 Кодексу ЦЗ залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення НС на території України, визначаються такі види НС: техногенного характеру; природного характеру; соціальні; воєнні.

Аналіз повноважень центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів АР Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, закріплених у ст. ст. 18-19 Кодексу ЦЗ, дозволяє зробити такі висновки:

- забезпечення цивільного захисту у відповідній сфері суспільного життя або на відповідній території зазначено першим повноваженням (у переліку із багатьох інших численних повноважень у сфері цивільного захисту) зазначених суб'єктів забезпечення цивільного захисту (до того ж, очевидно те, що це повноваження є найбільш масштабним, широким та комплексним);
- формулювання відповідних повноважень стали більш чіткими та конкретними, на відміну від тих спеціальних законів України, які до набрання чинності Кодексом ЦЗ, визначали завдання і функції перелічених вище інституцій з протидії НС різноманітного характеру [4-6];
- обсяг повноважень зазначених структур у сфері цивільного захисту суттєво збільшився.

Аналогічні висновки можна зробити також стосовно повноважень у сфері цивільного захисту Кабінету Міністрів України (ст. 16 Кодексу ЦЗ [3]) та Державної служби України з надзвичайних ситуацій, далі – ДСНС (ст. 17 Кодексу ЦЗ [там же], Положення про ДСНС [1]).

Інформація до відома та порівняння: у Штабу цивільної оборони України налічувалось усього 11 повноважень (1992 р.), у Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій – 75 повноважень (2012 р.), у ДСНС зараз (2014 р.) налічується аж 129 позицій повноважень і цей перелік, також як і перелік повноважень з питань цивільного захисту центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів АР Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, не є вичерпним.

Таким чином, беручи до уваги те, що до предметної сфери цивільного захисту належить вчинення дій щодо попередження НС техногенного та природного характеру, соціальних і воєнних НС, реагування на них, мінімізація та ліквідація наслідків НС, можна зробити висновок, що зі зміною офіційно визнаної на рівні закону концепції цивільного захисту, значно розширились межі правосуб'єктності, юридичної й соціальної відповідальності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту.

У зв'язку із цим, задля досягнення максимально можливого за наявних соціально-економічних та суспільно-політичних умов рівня захищеності населення та інших об'єктів від загроз, пов'язаних із ризиками виникнення НС, наразі нагальною є потреба у розробленні та впровадженні в управлінську практику дієвих механізмів (правового, організаційного, фінансово-економічного тощо), які б забезпечували ефективне виконання повноважень у сфері цивільного захисту органами державної влади та органами місцевого самоврядування на всіх організаційно-правових рівнях управління.

Наведені чинники обумовлюють необхідність проведення фундаментальних наукових досліджень й обґрунтування теоретико-методологічних підходів щодо перспективних напрямів розвитку механізмів державного управління у сфері цивільного захисту.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16.01.2013 № 20/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 5. – Ст. 154.
2. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019-2010 : надано чинності наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 [чинний від 01.01.2011]. – К.: Держспоживстандарт України. – 2010. – 19 с.
3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 89. – Ст. 3589.
4. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 08.06.2000 № 1809-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 337.
5. Про правові засади цивільного захисту : Закон України від 24.06.2004 № 1859-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 39. – Ст. 488.
6. Про Цивільну оборону України : Закон України від 03.02.1993 № 2974-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 14. – Ст. 124.

БІЛОРУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного ЦППК, к.т.н., доцент

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ, ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З часу набуття Україною незалежності було створено організаційну і правову базу публічного управління. Державне управління та місцеве самоврядування входять до найважливіших засад демократичного устрою держави, але їх існуючий стан та адміністративно-територіальний устрій України сьогодні не в повній мірі відповідають потребам суспільства. Недостатньо оптимізовані та упорядковані система управління територіями та взаємовідносини органів влади різних рівнів, органи місцевої державної влади іноді беруть на себе вирішення питань, які належать до компетенції органів місцевого самоврядування територіальних громад, і вони фактично не можуть здійснювати деякі надані їм повноваження. Надмірна подрібленість територіальних громад призводить до гальмування, або неможливості реалізації завдань соціально-економічного розвитку. Існують проблеми упередженості вирішення бюджетних питань.

В даний час в межах адміністративної реформи відпрацьований новий проект закону «Про державну службу», який проходить зовнішню європейську та внутрішню національну експертизу та передбачає оновлену модель державного сервісу щодо правових та фахових новацій.

Реформа місцевого самоврядування має забезпечити самодостатність регіонів, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад, а саме: формування територіальних громад, здатних і спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення, чіткий розподіл повноважень між рівнями органів місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади. Реформування має підвищити рівень якості життя людей у містах, селищах та селах шляхом забезпечення спроможності органів місцевого самоврядування створювати економічні та соціальні умови розвитку територіальних громад та їх об'єднань, а також забезпечити доступність жителів громади до адміністративних, соціальних та інших послуг.

На сучасному етапі можна виділити появу багатьох конкретних ініціатив як з боку центральних органів публічної влади, асоціацій органів місцевого самоврядування, так і окремих політиків і науковців-правознавців, появу державно-правових документів, у яких містяться: концептуальне бачення розвитку місцевого самоврядування, проведення

адміністративної-територіальної реформи, формування сучасної регіональної політики, яка відповідає європейським принципам.

Впровадження нових концептуальних засад децентралізації влади має наблизити Україну до стандартів місцевого самоврядування, які сформульовані в Європейській хартії місцевого самоврядування та на практиці задовольнятимуть потреби громадян. Підвищення ефективності управління регіонами у відповідності з кращими світовими практиками є важливою частиною євроінтеграції України. На рівні регіонів євроінтеграція відбувається дуже активно, впровадження Україною положень Європейської хартії було однією з вимог ЄС щодо підписання Угоди про асоціацію.

В Херсонській області своєчасно створена та працює робоча група, розроблені заходи з реалізації державної політики щодо публічного управління та соціально-економічного розвитку. Систематично проводяться засідання регіональної ради з питань взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування м.Херсона, тематичні зустрічі представників влади і громадськості. Організовуються виїзні (кущові) семінари, наприклад, щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Процес реформування публічної влади, оптимізація форм і методів виконання завдань держави, втілення в практику державного управління державних, галузевих і регіональних цільових програм потребує врахування зв'язків між стратегічними орієнтирами розвитку регіонів та державною політикою, відповідного удосконалення змісту діяльності закладів системи підвищення кваліфікації персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

В Херсонському обласному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій (далі – Центр) проводяться навчально-методичні семінари з питань регулювання відносин у сфері державного управління та місцевого самоврядування.

В останні роки Центр став учасником міжнародних проектів на базі інструментарію Програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» та Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO» щодо підготовки тренерів та навчання посадовців з питань імплементації базових законів, їх правового супроводження, роз'яснення механізмів щодо реалізації, фінансування та контролю.

В контексті продовження зазначеної співпраці в Центрі систематично проводяться тренінги для керівного складу місцевих державних адміністрацій та рад, сільських (селищних) голів з питань стратегій розвитку територій та підготовки експертних пропозицій щодо удосконалення діючого законодавства. Реалізується практика проведення наукових досліджень, соціологічних опитувань та обговорення в форматі відео-мостів щодо ролі органів публічної влади, розвитку бачення запровадження секторальних реформ та змін до чинного законодавства.

Слід зазначити, що в рамках навчань Центру систематично проводилось обговорення ряду вагомих законопроектів та інших нормативно-правових актів із наступним поданням напрацьованих фахових пропозицій до центральних органів державної влади. Зокрема, були опрацьовані пропозиції до проектів законів «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та були надані пропозиції щодо удосконалення змісту Стратегії про державну кадрову політику на 2012-2020 рр.

Сьогодні законодавчо-правова база є багаторівневою, складною і знаходиться на стадії вдосконалення та реформування, необхідно сформулювати єдині підходи до гармонізації національної правової системи з правом ЄС. Значних зусиль потребує розробка сучасних технологій державного управління та відповідна підготовка керівних кадрів. Тому, виправданою є необхідність внесення змін та доповнень до Конституції України (або нової її редакції), прийняття низки законів, які супроводжують формування та функціонування дієздатної публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Білорусов С.Г. Передумови реформування органів публічної влади та адміністративно-територіального устрою України: практика проведення регіональних досліджень/ Розумовські зустрічі: збірник наукових праць / Інститут законодавства Верховної Ради України; український інститут національної пам'яті; Дніпропетровський регіональний інститут державного управління НАДУ при президентові України; Сіверський центр післядипломної освіти; Сіверський інститут регіональних досліджень. – Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2014. – С. 85

БАКАЄВА ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЯК УМОВА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ

Одним з ключових чинників від яких залежить успішність діяльності організацій, визнається лідерство. Лідерство розвивають як у приватному, так і публічному секторах і зокрема, на державних службах. Лідерство є серцевиною належного демократичного врядування, сучасною концепцією управління. Лідерство визнається як потужний фактор вдосконалення управлінської спроможності та результативності діяльності органів державної влади.

Розвиток лідерства у контексті реформування державної служби, реалізації адміністративної реформи, визначення нового курсу розвитку Української держави є стратегічного умовою належного врядування в Україні. Вирішальна роль у цьому процесі належить службовцям нової генерації, лідерам в системі державної служби, талановитим, обдарованим керівникам, які володіють інноваційними персонал-технологіями, вміють ефективно вирішувати соціальні та управлінські конфлікти, успішно реалізують свій комунікативний потенціал, володіють вміннями формувати лідерів з кола своїх підлеглих.[3]

Сьогодні в Україні успішно реалізується Програма розвитку лідерства 2014, яка закладає підвалини для вдосконалення управління людськими ресурсами, професіоналізації державної служби, сталого розвитку лідерства та сприяння вдосконаленню ефективності діяльності державного управління в цілому. Важливо, що ця програма була розроблена на основі вивчення потреб у навчанні керівників на державній службі в Україні відповідно до проекту основних груп компетенції лідерства.

Важливим інструментом у напрямку розвитку державної служби як умови належного врядування в Україні є розроблення профілю компетенцій лідерства. Він визначає необхідні навички, якими має володіти державний службовець аби здійснювати належне врядування, яке б забезпечувало розвиток професійної державної служби. Профілі компетенцій лідерства використовуються у багатьох сферах управління людськими ресурсами: при доборі та просуванні по службі, оцінці діяльності, плануванні кар'єри та розвитку, плануванні людських ресурсів. Профілі компетенцій лідерства є основою для професійного розвитку державних службовців: для визначення особистих потреб у навчанні та вдосконалення навчальних програм і підходів до підвищення кваліфікації.

Профіль компетенцій лідерства описує навички, здібності та компетенції, які особа повинна мати, щоб бути саме ефективним лідером у своїй організації. Він не включає вузькопрофесійні, галузеві чи технічні компетенції, які зумовлені конкретними посадами та сферою діяльності. Профіль визначає бажаний набір компетенцій, що безпосередньо стосується функцій лідерства – управлінських функцій, які виконуються або мають виконуватися у майбутньому усіма державними службовцями, що займають посади керівників [6].

Керівники на державній службі в Україні відіграють важливу роль у скеровуванні та впровадженні реформи державної служби . Саме тому важливо, аби на державній службі були можливості для навчання та розвитку з метою підтримки керівників у виконанні ними ролі лідерів. Загалом, система державної служби має підтримувати розвиток керівників відповідно до компетенцій лідерства. Розвиток компетенцій потребує часу. Деякі керівники можливо вже мають певні, а то й більшість необхідних компетенцій лідерства.

Іншим керівникам знадобиться відповідне навчання та розвиток для набуття необхідних компетенцій лідерства. Важливо розробити єдиний підхід до навчання та розвитку керівників на державній службі в Україні, який включатиме, зокрема, тренінги по визначеним темам відповідно до компетенцій. Очікується, що розроблятимуться та проводитимуться ці тренінги в межах відповідних навчальних дисциплін, які сьогодні започатковуються в Національній академії державного управління при Президентові України. Вкрай необхідними також відповідні програми наставництва (менторства та коучінгу).

Значна роль у розвитку спроможності керівників належить самим державним службовцям та системі державної служби. Державні службовці, які обіймають керівні посади, а також ті, які мають потенціал до такої роботи, матимуть можливість здійснювати самооцінку на основі Профілів компетенцій й відповідно до результатів розглядати наявні можливості для навчання та розвитку. Крім того, державні службовці зможуть розглядати свої потреби щодо навчання в рамках процесу щорічного оцінювання результатів діяльності.

З метою застосування профілів компетенцій лідерства у сфері навчання та розвитку доцільно:

- розробити методологію оцінки потреб у навчанні на основі профілів компетенцій лідерства, яка застосовуватиметься на державній службі в цілому шляхом залучення кадрових служб органів державної влади;
- провести оцінку потреб керівників у навчанні на основі профілів компетенцій лідерства;
- підготувати узагальнений звіт про потреби у навчанні керівників органів державної влади відповідно до функціональних рівнів лідерства;
- розробити стратегію навчання державних службовців в Національній академії державного управління при президентові України відповідно до профілів компетенцій лідерства на основі проведеної оцінки потреб та визначених пріоритетів для керівників;
- розробити план реалізації цільових навчальних програм, включаючи визначення тих тренінгових курсів, які будуть обов'язковими, і які вибірковими, визначення переліку пріоритетних тренінгів, часових рамок тощо;
- розробити комплексну стратегію навчання, яка б визначала різні механізми навчання (окрім формальних тренінгових курсів), які б сприяли розвитку компетенцій лідерства, таких як дистанційне навчання, короткі інформаційні сесії, семінари, круглі столи, неформальні зустрічі тощо.

Розвиток лідерства має стати одним з ключових елементів щорічного оцінювання діяльності керівників на державній службі в Україні. Відповідно до цього вони мають демонструвати необхідні лідерські компетенції при щоденному виконанні ними своїх функцій, зокрема: слугувати прикладом етичної поведінки та дотримання принципів державної служби, досягати результатів у своєму відомстві, демонструвати аналітичне мислення та ефективну комунікацію, управляти людськими ресурсами тощо.[5]

Лідерство передбачає свідомий вибір підходів і принципів своєї діяльності, свого ставлення як до інших, так і до себе. Лідерство ґрунтується на визнанні складності та динамічності зовнішнього та внутрішнього світів, важливості розгляду різних точок зору, провокування критичного мислення та конструктивних дискусій, перевірки власних припущень та установок, але, водночас, позитивного стратегічного мислення, спроможного підтримувати команду на шляху втілення необхідних них змін. Це потребує повної відданості керівника відповідним цінностям та баченню, його віри та наполегливих дій.

Таким чином, розвиток лідерства в Україні необхідно розглядати в контексті визнання і підтримки державної служби як конкурентоспроможного, інституту, здатного привернути та утримати найкращі кадри, кваліфікованих працівників. Така концепція зумовлює і основні підходи до управління людьми на державній службі, які мають сприяти забезпеченню успіху та впевненого майбутнього для державної служби, здатної забезпечити належне врядування. Державна служба є зацікавленою, аби на ній працювали справжні лідери, віданні своїй справі – служінню громадськості, спроможні відповідати викликам часу та працювати у складних динамічних умовах.

Список використаних джерел.

1. Стратегія державної кадрової політики на 2012 – 2020 рр. [Електронний ресурс] : схвалена Указом Президента України № 45/2012 від 01.02.2012 р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/ laws/ show/ 45/2012.

2. Ліпенцев А. Лідерство / А. Ліпенцев // Корпоративна політика та лідерство [Текст] : матер. до дистанц. курс. підгот. магістр. упр. суспільн. розв.

3. Лідерство в державному управлінні [Текст] : зб. доп. щоріч. Рішельєвских академічних читань (21 – 23 вересня 2011 р., м. Одеса) / ред. кол. : В. В. Толкованов (голов. ред.) [та ін.]. – Одеса : Юридична література, 2012. – 272 с.

4. Розвиток лідерства [Текст] / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть [та ін.] ; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К. : Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.

5. Розвиток лідерства у державній службі // Державна служба [Текст] : підручник : у 2 т. Т. 2 / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол. Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Серьогін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Одеса : НАДУ, 2013. – С. 277—312.

6. Про затвердження Методичних рекомендацій з розробки профілів професійної компетентності посад державної служби у державних органах, органах влади або їх апараті [Електронний ресурс] : Наказ НАДС № 148 від 20.07.2012 р. – Режим доступу http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=598367&cat_id=581194.

БАЛЄСНА ОЛЕНА ДМИТРІВНА

методист кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО МОЖЛИВОСТЕЙ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Слід відзначити, що за останній час з'явилося немало досліджень, в яких увага акцентується на духовній сфері суспільства (П.Ситник, М.Михальченко, В.Скотний, С.Возняк, М Жулинський та ін.) Попри розбіжність у визначенні базових духовних цінностей, духовність визнається впливовою, рушійною силою розвитку суспільства, країни, людства. Досліджуються складові духовної сфери, роль держави у їх формуванні та становленні (2, с. 102-110). На наш погляд, визначним є той факт, що серед дослідників з'явилися науковці, які творчо розвивають висновки попередників про необхідність вивчати духовні сторони буття з точки зору єдності людини та Космосу, із застосуванням не тільки емпіричних методів дослідження, а й тих, що виходять за межі визнаних наукою: інтуїтивних методів, прозріння тощо (1). Більше того, застосовуючи особистий досвід у цьому плані, надбання відомих вчених минулого, вони пропонують конкретні шляхи, способи для опанування рушійними силами еволюції, для перетворення людини з об'єкту еволюції в її суб'єкта; ставлять питання необхідності оновлення світогляду людини и людства, розробки єдиного методологічного підходу до пізнання і перетворення світу (на основі синтезу усіх існуючих сьогодні та винайдених у майбутньому методів і способів).

Поява подібного дослідження (мова про монографію Євтушка Ю.І. «Как остановить закат земной цивилизации») - це значна подія в теорії та практиці управління суспільним розвитком. Автор поєднує теоретичні дослідження з практичною інтерпретацією запропонованих ідей, з аналізом конкретної практичної діяльності людської спільноти у всіх сферах, пропонує конкретну програму реформи земної цивілізації.

Не претендуючи на повний аналіз монографії, вважаємо за необхідне додати деякі пропозиції по можливому доповненню та додатковому розвитку її окремих питань та висновків.

Серед теоретико-методологічних проблем сучасної філософії, як вірно зауважує автор, найважливіше місце посідає уточнення, перегляд понятійного апарату науки (93,с. 84). І тут такі поняття, як «дух», «духовність», а потім і «духоматерія», посідають чи не найперше місце, оскільки виступають основою нового світобачення та світовідчуття. Духовність має різну суттєвість стосовно нашого фізичного світу та світам тонкого плану. Прийшов час прийти (за допомогою досягнень філософії, аксіології, психології, соціології, теософії, теології та ін.) до уточнених та узагальнених (розгалужених) понять. Без цього подальший рух по запропонованому автором шляху буде вносити ще більшу неясність, протиріччя та спори. Навіть у самій монографії хотілось би знайти визначення, що означають «духовна освіта і виховання», «духовно-культурна складова цивілізації», «результативне духовне життя», і тим більше - «духовні цінності». Ми зустрічаємо використання терміну «духовний» як сфери суспільства, як фактору розвитку, як енергії, як пласту, миру, частини простору, антитези матеріального. У світлі означеної автором головної функції цивілізації як духовного розвитку соціуму ці питання видаються вкрай важливими.

На наш погляд, здійснення запропонованих автором заходів по стимулюванню та розвитку духовного фактору для попередження кризи земної цивілізації буде стримуватись відсутністю механізму (насамперед з боку державного управління) запровадження духовних орієнтирів у життя. Пізнання не є єдиним смислом людського буття. До цього слід додати ще віру в Бога (Творця, Вершителя, Первопричину усього сущого), діяльність на загальне Благо та самоудосконалення. У зв'язку з цим, важливішим напрямком діяльності державних органів та структур має стати створення умов для самореалізації та самоудосконалення особистості. Видається важливим, щоб у планах (і діяльності) по формуванню нового світогляду були враховані:

- вивчення (популяризація серед населення з метою формування масової суспільної свідомості) єдиних законів розвитку Космосу і Людини. Адже це є важливою основою системного бачення світу, про яке йде мова у монографії;
- доведення до вчених, політиків, всього населення правдивої та всебічної інформації про наукові відкриття, їх зміст та значення;
- створення і розповсюдження такого (таких) друкованих та електронних ЗМІ, які доставлять у кожний населений пункт неспотворену піаром, суб'єктивізмом, пристрасністю та ангажованістю інформацію про діяльність тих структур, які передбачається створити по запропонованому автором плану;

- розкриття та обгрунтування поняття «духовна криза» (1, с.44). Адже, якщо розуміти під цим стан суспільства, особистості у нашому фізичному світі, то, очевидно, це одна із складових (як постійно підкреслює автор) єдиного процесу. А першочергова складова ше потребує докладного вивчення та урахування;

- обгрунтування висновків про те, що духовний розвиток соціуму здійснюється не тільки у сферах культури та віросповідання. (він йде у всіх сферах)

- формулювання завдань перед вітчизняними психологами по дослідженню всіх рівнів свідомості, тим більше, що психологи світу досягли у цьому напрямку значних результатів. Це дасть змогу не тільки пояснити з наукової точки зору задачу та зміст самоудосконалення особистості, але й внести додаткову ясність у основне питання філософії.

Що стосується пропозицій по виконанню запропонованої автором монографії програми, необхідно здійснити, на наш погляд, наступні дії: 1) невідкладно почати підготовку нових лідерів в системі державного управління та місцевого самоврядування (разом з методологами); сформувати відповідні групи у кожній державі; 2) підготувати видання газет та журналів для всього населення з освітньою та інформаційною цілями, які будуть доносити правдиву, об'єктивну інформацію; 3) захистити суспільство, організаторів та виконавців проекту від впливу НЛП технологій; 4) здійснити аналіз на основі розроблених критеріїв ступеню виявленності, сформованності триадності буття у кожній державі, кожному регіоні; 5) розробити механізм виявлення лідерів для делегування або призначення у міжнародні органі управління цивілізацією; 6) довести до відома науковців, дослідників, що визначення Вектору пізнання ні в якому разі не буде використано для стримування вільного розвитку наукової думки.

Головною відзнакою монографії слід, мабуть, визнати її антропогенно-егоцентрічний характер. Незважаючи на визнання першорядності духовних факторів еволюційного розвитку цивілізації, всі запропоновані заходи по подоланню кризи направлені на діяльність людей у фізичному світі, і не визначені можливості людини по підкріпленню їх діяльністю у тонких планах простору. Запропонована програма в неповній мірі відображає онтологічний підхід до визначення змісту та задач еволюції людства. Є Бог, є Дух, є Дух нації, Дух народу, є Дух людини. Як використати цю могутність людству? Невже тільки у чеканні «набуття інтуїтивного способу сприйняття світу» всією спільнотою або її більшістю? Уже ж бо стільки написано, досліджено, доведено, у тому числі і з допомогою так названого інтуїтивного способу пізнання світу. Практично всі відкриття науки і техніки, велична література, музика, досягнення мистецтва... Які ще докази нам потрібні?!

Список використаних джерел.

1. Евтушок Ю.И. Как остановить закат земной цивилизации: монография/ Ю.И. Евтушок под общ. ред.д.соц.н.проф. Є.А. Афонина -К.: УАИП «Рада», 2012. - 332 с.
2. Карлова В.В. Державотворчий потенціал національної самосвідомості: монографія/ В.В. Карлова. - К.: НАДУ, 2012. - 396 с.

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПРИВАТИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні здійснення ефективних реформ в усіх сферах суспільного розвитку для нашої держави є життєво необхідним. Реформа власності триває вже понад двох десятиліть і мала вже завершитися, але за час її здійснення спостерігалися періоди блокування приватизаційних процесів з тих чи інших мотивів. Розуміючи необхідність завершення приватизації в найближчі роки, уряд оголосив курс на масштабний продаж об'єктів державної власності. Отже, урядом на 2014 рік було анонсовано найбільший за обсягом продаж державного майна за останні двадцять років. Задля досягнення мети Кабінет міністрів України своїм розпорядженням від 17 липня 2014 року, затвердив перелік об'єктів права державної власності, що підлягають приватизації у 2014 році [2]. До зазначеного переліку увійшло більш 200 підприємств вартістю майже 31 млрд. грн.., частина з яких є інвестиційно привабливими. Більшу частину надходжень від продажу державного майна повинна забезпечити продаж таких інвестиційно привабливих підприємств як: ПАТ «Одеський припортовий завод» (99,567 % акцій), ОАО «Турбоатом» (75,224% акцій), ПАО «Укрнафта» (50% акцій), ПАТ «Центренерго» (78.29% акцій), ПАТ «Сумихімпром» (99,995% акцій), КП «Запоріжський титано-магнієвий комбінат» (51% акцій).

Не дивлячись на незгоду Міністерства економічного розвитку та Міністерства фінансів стосовно продажу деяких об'єктів, прагнення уряду отримати значні надходження до бюджету стали пріоритетними, відтак, всі зазначені об'єкти були виставлені до продажу.

Ще одним кроком в напрямку реалізації планів уряду став законопроект щодо переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, який був направлений урядом 22 серпня 2014 року до Верховної Ради України. Документ зареєстровано у ВР за номером 4541а. Законопроект спрямовано на створення умов для оптимізації структури державного сектору економіки та посилення контролю держави за збереженням і використанням майна. Чинний Закон України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» від 7 липня 1999 року містить 1478 об'єктів: 1223 – перелік об'єктів, що не підлягають приватизації і 245 – перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, але можуть бути корпоратизовані[3]. Законопроектом передбачено зменшити їх кількість майже на дві третини та заборонити приватизацію лише 543 об'єктів. Зміни стосуються об'єктів лікеро-горілчаної, спиртової, енергетичної та вугільної галузей, підприємств машинобудування, авіаційної промисловості. На думку розробників, законопроект сприятиме надходженню коштів до Державного бюджету від приватизації об'єктів державної власності, що втратили ознаки загальнодержавного значення.

Водночас передбачено дієвий механізм посилення контролю держави за збереження і використанням майна підприємств, що мають загальнодержавне значення та не підлягають приватизації.

Отже, Кабінет міністрів України має амбітні плани щодо масштабного розпродажу державної власності. У 2014 році урядом було заплановано отримати близько 17 млрд. грн.. від продажу державного майна. Разом з тим, згідно даних Фонду державного майна України, протягом І півріччя 2014 року від продажу державного майна та надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації, надійшло лише 51,857 млн. грн.., з них із урахуванням залишку станом на 01.01.2014 в сумі 895,9 тис. грн. до загального фонду державного бюджету перераховано 52,753 млн. грн.. [1]. Такий показник свідчить, що за півріччя план виконано лише на 0,3 відсотки. Відтак, зважаючи на повільні темпи приватизації у цьому році, скоріше за все продати всі заплановані об'єкти не вдасться і відповідно виконати план надходжень по приватизації теж.

Підсумовуючи зауважимо, що, безумовно, тривалість реформи власності гальмує економічний розвиток, але разом з тим, економіко-політичні умови, в яких має здійснюватись продаж об'єктів державної власності, на сьогодні є вкрай несприятливими. Катастрофічна нестача коштів держаного бюджету з одного боку підштовхує до розпродажу державної власності, але з іншого боку неможливо отримати адекватних коштів за об'єкти, які плануються до продажу за існуючих умов. Також відсутність конкуренції серед покупців може привести до ще більшої монополізації економіки. Більшість експертів схиляються до думки, що треба зачекати більш сприятливого моменту. Інші зважають на те, що вартість об'єктів кожен рік знижується, крім того, державні компанії є неефективними та їх діяльність спрямована на розкрадання грошей, отриманих з державними гарантіями. Щоб знайти вихід з ситуації, що склалася, перш за все, треба відповісти на питання: яку першочергову мету переслідує уряд, отримання значних надходжень до держбюджету чи пошук інвестора, який буде працювати на перспективу.

Список використаних джерел.

Офіційний сайт Фонду державного майна України [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/_layouts/SPFUSiteDefinition/ReportsMFI.aspx

Про затвердження переліку об'єктів права державної власності, що підлягають приватизації у 2014 році // Розпорядження від 17 липня 2014р. №667-р : [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/

Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації // Закон України від 7 липня 1999 р. №847-XIV :[Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/847-14

БОНДАРЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

старший науковий співробітник відділу економічного регулювання природокористування Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, к.е.н.

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується зміною пріоритетів розвитку, їх соціальною направленістю, зміною акцентів категорій влада-управління. Забезпечуючими засобами економічного розвитку держави є введення у господарський обіг таких продуктів інтелектуальної праці, як знання, технології, науково-технічні розробки, відповідні умови для їх комерціалізації та досягнення соціально-економічного ефекту. Тому перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки поступово стає імперативом державної політики. Це полягає, насамперед, у встановленні ефективного правового регулювання відносин у сфері інновацій, економіко-організаційного реформування системи управління інноваційним розвитком. Важливим на цьому шляху є створення системи публічного адміністрування, яка втілює в собі взаємодію держави та суспільства, а також взаємодію з різними елементами соціальної системи.

Публічне адміністрування представляє собою управлінські дії, направлені на пошук найбільш ефективного використання наявних ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей держави. При цьому публічне адміністрування має системний характер, спирається і забезпечується державною владою і правовим полем держави і поширюється на все суспільство. Публічне адміністрування відрізняється від державного управління тим, що є механізм контролю суспільства над усіма органами державної влади і місцевого самоврядування [3].

Під інновацією розуміється такий суспільний, технічний чи економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів призводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій у випадку, якщо вони можуть принести на ринку додатковий дохід. В свою чергу інноваційна продукція – це продукція, що зазнала значних змін (її технічні характеристики і сфера використання значно відрізняються від технічних характеристик і сфери використання продукції, що виготовлялася раніше), або заново впроваджена (принципово нова) продукція [1].

Відповідно до сучасного міжнародного стандарту, закріпленого у документах Європейської комісії, інновація розглядається як кінцевий результат творчої діяльності, який отримав втілення у вигляді новітньої або вдосконаленої продукції, що реалізується на ринку, або нового чи вдосконаленого технологічного процесу, який використовується у практичній діяльності.

Спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності є Державне агентство України з інвестицій та інновацій (Держінвестицій), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України.

Ключовою проблемою державної інноваційної політики є формування та забезпечення реалізації її пріоритетів як головних та найважливіших напрямів системної діяльності. Важливим стає формування системи публічного адміністрування забезпечення інноваційного розвитку. Публічне адміністрування в сфері інноваційного розвитку регіону – це регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг.

Об'єктами адміністрування в сфері інноваційного розвику регіону виступають різні структури державного, регіонального й муніципального рівнів, які утворюють певну сукупність, відповідну конкретному регіону, та представляють весь комплекс засобів та умов життєдіяльності населення, відтворення трудових ресурсів, відносини між галузями економіки та адміністративно-територіальними утвореннями. В регіональному управлінні перетинаються загальнодержавні, галузеві, місцеві інтереси, узгодження яких є однією з найбільш складних проблем регіонального розвитку.

До суб'єктів адміністрування в сфері інноваційного розвику регіону відносяться органи державної влади, ради всіх рівнів й органи місцевого самоврядування. Основним засобом реалізації державної регіональної політики інноваційного розвитку регіону виступає управління – цілі, завдання й методи якого визначаються на основі загальноприйнятих принципів розвитку продуктивних сил і особливостей розвитку окремих галузей господарства.

Адміністративна реформа при переході від адміністративного управління до публічного адміністрування вимагає формування державної регіональної політики на основі залучення в цей процес суб'єктів суспільних відносин на регіональному й місцевому рівнях, у тому числі територіальних громад, органів виконавчої влади, суб'єктів підприємництва, недержавних організацій і громадськості та передачі їм значної частини регуляторних функцій. Виникає потреба у формуванні інститутів не лише соціально-економічної направленості, а й інститутів розвитку, які мають носити державний або міжнародний характер. Інститути розвитку – це спеціалізовані державні компанії, діяльність яких направлена на усунення нездатності ринку забезпечити ефективне розподілення обмежених ресурсів (провалів ринку), стримуючих економічний і соціальний розвиток держави [2].

На даний час найбільш доцільно активний державний вплив спрямовувати за такими напрямами як розробка і впровадження в державне управління інноваційних механізмів розвитку регіону, серед яких:

– створення бюджетів територій різного рівня – місцевих, обласних, а в майбутньому можливо і державного (приміром, позитивний досвід в цьому питанні має Норвегія, Німеччина та ін). Їхня розробка, як допоміжних до фінансових бюджетів територій, дозволяє інституціоналізувати індикатори сталого розвитку в рамках звичного бюджетного процесу;

– впровадження інноваційних рейтингів територій, секторів економіки, корпорацій та суб'єктів господарювання;

– активний розвиток системи незалежного соціо-економіко-екологічного аудиту, який необхідний для визначення об'єктивної економічної цінності підприємств і об'єктів нерухомості з урахуванням екологічного чинника. Причому на даний час ця позиція особливо підкреслюється іноземними інвесторами;

– використання індикаторів сталого розвитку для оцінки ефективності інноваційних програм та заходів;

– впровадження та використання моделей державно-приватного партнерства щодо стимулювання розвитку інноваційно-активного екологічно орієнтованого підприємництва;

– розвиток венчурних фондів і системи грантів для зниження інноваційних ризиків впровадження результатів НДДКР.

Список використаних джерел.

1. Ротар А.В. Інноваційні процеси в промисловості: їх економічний зміст і суть // Статистика України. – 2007. – №1. – с.37-40.
2. Солнцев О.Г. Институты развития: анализ и оценка мирового опыта / О.Г. Солнцев, М.Ю. Хромов, Р.Г. Волков [Электронный ресурс]: Режим доступа: http://www.ecfor.ru/pdf.php?id=2009/2/01
3. Чернов С. І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)») / С. І. Чернов; С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 98 с.

ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ

В Україні створено законодавче поле функціонування виборчої системи, важливим сегментом якої є механізм функціонування Державного реєстру виборців. Він функціонує на підставі Закону України «Про Державний реєстр виборців», Указу Президента України № 215/2001 «Питання організації виконання Закону України «Про громадянство України», Постанови КМУ від 18 липня 2007 р. № 943 «Деякі питання утворення органів (відділів) ведення та регіональних органів (відділів) адміністрування Державного реєстру виборців», низки Постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України та Центральної виборчої комісії. До органів Державного реєстру виборців належать:1) розпорядник Державного реєстру виборців ;2) органи ведення Державного реєстру виборців ;3) регіональні органи адміністрування Державного реєстру виборців [2].

Державний реєстр виборців, відповідно до Закону України «Про Державний реєстр виборців» – автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для зберігання, обробки даних, які містять передбачені цим Законом відомості, та користування ними, створена для забезпечення державного обліку громадян України, які мають право голосу відповідно до статті 70 Конституції України. Основними завданнями даної установи є складання списків виборців для проведення виборів Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, всеукраїнських та місцевих референдумів [2]. Дана категорія знайшла своє відображення в Енциклопедії державного управління де під цим феноменом розуміється автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система, призначена для зберігання та обробки даних, що містять відомості про громадян України, які мають право голосу на виборах різних рівнів. До нього заносяться та в базі даних зберігаються відомості про виборця (персональні дані) таких видів: ідентифікаційні персональні дані виборця (прізвище, ім'я, по батькові, дата й місце народження виборця); персональні дані, які

визначають місце та умови голосування виборця (виборча адреса виборця, номер територіального або зазначення закордонного виборчого округу, номер виборчої дільниці, до якої віднесений виборець, відомості про постійну нездатність виборця пересуватися самостійно (за наявності підстав); службові персональні дані. За цього місце народження виборця, народженого на території України, визначається згідно з її сучасним адміністративно-територіальним устроєм. Цей компонент персональних даних, хоч і не включається до списків виборців, проте є надзвичайно важливим для ідентифікації виборця у Реєстрі [1. с. 168].

Ведення та адміністрування реєстру доручено структурним підрозділам місцевих державних адміністрацій і виконавчих апаратів місцевих рад. Вони утворюються на місцях рішенням голови місцевої державної адміністрації або міської ради, які їм підзвітні, та підконтрольні й підпорядковані керівнику апарату місцевої адміністрації або виконкому міської ради, міському голові відповідно [3].

Розпорядником Реєстру є Центральна виборча комісія. Відповідно до частини 4 статті 33 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» для забезпечення виконання Комісією функцій розпорядника Державного реєстру виборців утворюється Служба розпорядника Державного реєстру виборців [4]. Розпорядник Реєстру: забезпечує та контролює дотримання вимог цього Закону у процесі створення та ведення Реєстру; забезпечує організаційне і технологічне функціонування Реєстру; має доступ у режимі читання до всієї бази даних Реєстру; забезпечує контроль за цілісністю бази даних Реєстру, повнотою і коректністю персональних даних Реєстру та ініціює проведення органами ведення Реєстру перевірки виявлених некоректних відомостей Реєстру; надає органам ведення Реєстру право доступу до бази даних Реєстру та встановлює порядок такого доступу відповідно до цього Закону; здійснює ведення системних класифікаторів; здійснює інші повноваження, передбачені законом [5].

На підставі даного Закону утворено відділи адміністрування Державного реєстру виборців апарату обласної державної адміністрації й розроблено відповідні положення. В яких записано, що цей відділ є структурним підрозділом апарату обласної державної адміністрації, який утворюється головою обласної державної адміністрації, йому підзвітний та підконтрольний і підпорядковується заступникові голови – керівникові апарату обласної державної адміністрації. Відділ у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, Центральної виборчої комісії, голови обласної державної адміністрації, а також цим положенням. Основними завданнями відділу **є**: організаційна підтримка, забезпечення взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, закладів, установ та організацій з питань створення і ведення Державного реєстру виборців; здійснення контролю за виконанням актів розпорядника Реєстру.

На органи ведення Реєстру покладено функцію щодо щоквартального (до 5 березня, червня, вересня, грудня кожного року) поновлення бази даних Реєстру, яке здійснюється на підставі відомостей, котрі повинні надаватися щодо визначених Законом категорій громадян керівниками відповідних територіальних органів міністерств внутрішніх справ, юстиції, органів опіки і піклування, місцевих органів Державного департаменту України з питань виконання покарань, командирами військових частин та керівниками консульських установ України за кордоном за три попередні календарні місяці. Строк першого проведення періодичного поновлення персональних даних Реєстру встановлюється Центральною виборчою комісією після закінчення первинного уточнення персональних даних Реєстру [6, с. 27].

Таким чином, Державний реєстр виборців є однією з основних ланок ви босого процесу й здатний забезпечувати його дієвість.

Список використаних джерел.

1. Красівський О. Я., Добрєва Н. Ф. Державний реєстр виборців // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного управління Національна академія державного управління при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с. – С. 168-169.
2. Про Державний реєстр виборців. Закон України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-16.
3. Про затвердження типових положень про орган (відділ) ведення Державного реєстру виборців та про регіональний орган (відділ) адміністрування державного реєстру виборців. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2007 р. № 868. – http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=868-2007-%EF.
4. Про Центральну виборчу комісію. Закон країни // Відомості Верховної Ради України . – 2004. – № 36. – Ст. 448.
5. Служба розпорядника Державного реєстру виборців. – Режим доступу : https://www.drv.gov.ua/portal/!cm_core.cm_index?option=ext_organ_ved&prejim=1&pmn_id=119.
6. Усенко-Чорна Ж. Державний реєстр виборців – якісно новий крок до демократичних виборів // Вісник Центральної виборчої комісі\. – 2007. – № 1. – С. 26-31.

ГОЛИНСЬКИЙ ВЯЧЕСЛАВ РОСТИСЛАВОВИЧ

заступник командувача ордена Червоного Прапора Південного оперативного командування, начальник фінансово-економічного управління, слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

«СТРАТЕГІЯ 2020 - БЕЗПЕКА»: РЕАЛІЇ ТА ПОТРЕБИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ

Ключові показники Програми Президента «Стратегія 2020» за розділом «Безпека», а також виклики і проблеми функціонування Збройних Сил України спонукають до ґрунтовного аналізу українських реалій стану системи державного управління у цій сфері. І перш за все слід розпочати з розгляду слабких місць інституційної складової системи.

Так, в Україні, на відміну від європейських оборонно-безпекових систем, досі належним чином не інституалізовані питання відповідальності структур Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ) як за якість розроблених рішень так і за обґрунтованість відповідних пропозицій Президенту. Практика 9 місяців 2014 року показала, що така невпорядкованість може призвести до неоціненних втрат. Прикладами цього стали прийняті свого часу (згубні для армії

сьогодення) рішення щодо професіоналізації Збройних Сил України (ЗСУ). В цьому зв'язку слід також згадати рішення про комплектування ЗСУ за територіальним принципом. Тобто, до лав армії та інших силових структур призов здійснювався за рахунок призовних ресурсів найближчих територій. Це, зокрема, призвело до того що при анексії Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим більшість військовослужбовців військової служби за контрактом, які були призвані з територій АРК відмовилися від подальшого проходження служби на території материкової України.

В умовах проведення антитерористичної операції на Сході України особливо актуальним є те, що ідея включення до сфери компетенції РНБОУ контролю за діяльністю органів виконавчої влади в свій час так і залишилася без законодавчої регламентації порядку його здійснення. Можливість Секретаря РНБОУ порушувати питання щодо відповідальності посадових осіб за невиконання рішень цього органу не підкріплена законодавчо, що призводить до невиконання відповідних указів Президента, зокрема, в тому числі і щодо сприяння необхідним мобілізаційним заходам.

Наступне. Не може бути визнана задовільною ефективність діяльності Верховної Ради в оборонній сфері за введеним європейською практикою «критерієм трьох А». З огляду на перший із трьох чинників, що стосується підзвітності уряду парламенту, у частині загальних повноважень можна відзначити, що в Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19.06.2003 р. № 975-IV система державного управління взагалі не вважається об'єктом контролю: її не згадано ані в предметі контролю (ст. 5), ані стосовно його основних завдань (ст. 2) [1]. Фактично в Законі не прописані механізм здійснення контролю та критерії оцінки. Без законодавчого закріплення основних параметрів і характеристик суб'єктів сфери безпеки та оборони (відповідно до покладених на них функцій і завдань), які мають стати параметрами управління і предметом контролю (а ширше й демократичного контролю), без закріплення відповідальності Кабінету Міністрів перед Верховною Радою парламентський контроль стає здебільшого декларативним.

Щодо бюджетного контролю слід зазначити, що за Конституцією України участь Верховної Ради у розподілі оборонних фондів не поширюється на рівень «програм, проектів та постатейно». Парламентські повноваження у сфері фінансового оборонного планування Конституцією України обмежені визначенням основ національної безпеки та оборони. Водночас, Закон України «Про організацію оборонного планування» від 18.11.2004 р. № 2198-IV відносить Верховну Раду до суб'єктів цього процесу (ст. 2), хоча і обмежує сферу її діяльності «розробленням відповідних законопроектів» [2]. Таким чином, практика участі парламенту в фінансовому оборонному плануванні в Україні вкрай обмежена, на відміну від інших європейських країн.

Парламентський контроль за боєздатністю військ ані в частині їхніх потреб у технічному оснащенні, ані в частині бойової підготовки законодавчо не встановлено. Власне, для першого нема й необхідного інформаційно-аналітичного забезпечення. Право парламенту на отримання інформації про урядові рішення щодо оборонних постачань, відповідно до ст. 8 Закону «Про демократичний цивільний контроль...», може реалізовуватися при обговоренні процесів реформування ЗСУ [1]. Але останніми роками це право не застосовувалося жодного разу. Згідно з Конституцією України, право парламентського нагляду поширюється лише на санкціонування відправки військ за кордон та відповідні бюджетні питання за миротворчими операціями.

За другим із «критеріїв трьох А» чинником ефективності парламентського контролю, пов'язаним із парламентськими ресурсами, можна відзначити, що прийнятий в європейській практиці спосіб підвищення компетентності парламентаріїв за допомогою постійного професійного державного штату службовців, які забезпечують належне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності депутатів, не отримав в Україні адекватного розвитку [3, с.173]. І це при тому, що контекст «глибокого розуміння виправданих потреб ЗСУ» надзвичайно важливий в умовах проведення антитерористичної операції та за поглибленого всією історією незалежності України кризового стану армії.

Наприклад, для потреб ЗСУ новітні зразки озброєння та військової техніки не постачалися з 1991 року [4]. Разом з тим, протягом всього цього періоду підприємства оборонного комплексу України виробляли та постачали до армій закордонних держав новітні зразки, розроблені вітчизняними науковцями інженерно-технічної сфери.

Не викликає сумніву і те, що оцінку ефективності Верховної Ради за третім чинником, пов'язаним із готовністю парламенту критично ставитися до діяльності уряду незважаючи на політичні прихильності, в сьогоднішніх реаліях України не можна визнати позитивною.

Отже, порівняно з європейською практикою, роль таких важливих ланок системи державного управління сферою безпеки, як Рада національної безпеки та оборони та Верховна Рада, в Україні є заниженою. Підвищення ролі й ефективності РНБОУ має відбуватися через створення механізму координації складників системи управління сектором безпеки, забезпечення системності й комплексності рішень.

Для цього слід терміново інституалізувати, зокрема, такі питання як: створення спеціалізованого аналітичного центру, який складатиметься із фахових військових, що мають досвід тактичних та стратегічних дій в умовах реального часу; забезпечення провідної ролі РНБОУ в розробці концептуальних документів оборонної сфери, що стосуються законодавчого визначення функцій і завдань військових формувань, їх ресурсного та фінансового забезпечення. Для підвищення дієвості парламенту в управлінні сферою безпеки та оборони необхідні: розширення його повноважень у частині впливу на військові формування та реалізацію оборонної політики; розширення меж предмету парламентського контролю, передусім у частині обґрунтованих фінансових потреб оборони; визначення системи звітування і персональної відповідальності вищих посадових осіб сектору безпеки та оборони, в тому числі і військових посадовців (крім міністра), які відповідають за конкретний напрямок оборонної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19.06.2003 р. № 975-IV. – [Електронний ресурс] .– Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/975-15

2. Закон України «Про організацію оборонного планування» від 18.11.2004 р. № 2198-IV. – [Електронний ресурс] .– Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2198-15

3. Шаталова О.Г. Управління оборонною сферою:європейський досвід та українські реалії / О.Г. Шаталова // Стратегічні пріоритети . – 2012. – N 1 (22) – С. 171-177
4. Офіційний сайт Міністерства оборони України .– Електронний ресурс .– Режим доступу: www.mil.gov.ua

ГОЛУБЯТНІКОВА НЕЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ

На основі вивчення багаторічної історії становлення та розвитку світового фондового ринку, моделей формування систем державного управління та регулювання його функціонування у різних країнах світу, у 1998 р. Міжнародна організація комісій з цінних паперів – IOCKO опублікувала програмний документ «Цілі і принципи регулювання фондового ринку» [4]. У цьому документі було окреслено три основні цілі регулювання, а саме:

1. Захист інвесторів;
2. Забезпечення прозорості та ефективності ринку і чесних правил торгівлі;
3. Зниження рівня системного ризику.

Слід відмітити, що цим основним цілям характерні признаки взаємозалежності та взаємопов'язаності. Так забезпечення прозорості ринкової діяльності шляхом формування та поширення правдивої інформації приводить до зниження рівня ризикованості. А ефективність захисту інвесторів напряму залежить від ефективності забезпечення прозорості та чесних правил торгівлі.

Сьогодення створення ринку цінних паперів та деривативів, що характеризується недосконалістю законодавчої та нормативно-правової бази регулювання, низькими темпами змін як самої структури ринку, так і вдосконалення ринкових відносин у напрямку їх відповідності світовим стандартам, недосконалістю механізмів регулювання, викликало на порядок денний досягнення це однієї цілі регулювання фондового ринку – стимулювання інвестицій. Захист інвесторів є однією з основних умов ефективного функціонування як ринку цінних паперів, так і ринку деривативів. Інвестори, що поділяються на три основні види (інституціональні, стратегічні та приватні, як учасники ринку, повинні бути надійно захищенні від маніпулювань і неправомірних розпоряджень їхніми активами. Мета захисту інвесторів повинна досягатися шляхами повного розкриття інформації про діяльність на ринку, наявністю ефективної системи контролю, інспекційних перевірок дотримання чинного законодавства, норм і правил проведення торгівельних операцій. При цьому основним інструментом розкриття інформації є застосування міжнародних стандартів обліку. Крім того належний захист інвесторів повинен досягатися дотримання учасниками ринку відповідних законів та правових актів, що регулюють діяльність на ринку цінних паперів та деривативів та передбачають систему покарань за правопорушення. [2, с132]

Досягнення цілі «прозорості та ефективності ринку і чесних правил торгівлі» забезпечується, насамперед, ліцензуванням торгових систем, що діють на ринку. По друге, система регулювання повинна передбачати наявність ефективних систем розповсюдження цінової інформації та забезпечити рівно доступність до неї усіх учасників торгів і її вільного розповсюдження. Своєчасність розповсюдження цінової інформації впливає на формування цін.

Щодо цілі «зниження системного ризику», то слід зауважити, що прогнозування та налагодження управління ризиком направлене на попередження банкрутства посередників. Одним з інструментів управління ризиком є вимоги до мінімальної величини капіталу, що є гарантією беззбиткової діяльності клієнтів. Система державного управління та регулювання діяльності на ринку цінних паперів та їх похідних повинна створювати умови для їх ефективного управління ризиком та прогнозування і контролю ризикованими ринковими операціями. [1, с. 201]

Державна політика з встановлення та розвитку фондового ринку повинна бути направлена, у першу чергу, на забезпечення тих функцій ринку, що мають надзвичайне важливе положення у формуванні ринкових відносин. До ключових функцій ринку цінних паперів та їх похідних слід віднести:

1. Регулювання фінансових потоків та їх перерозподіл у пріоритетні галузі економіки, підприємства, інші суб'єкти господарювання, які ефективно функціонують на ринку;
2. Забезпечення надходжень у державний бюджет;
3. Залучення інвестицій. Ця функція здійснюється в основному через механізми операцій з цінними паперами та їх похідними. [3, с. 89]

На нашу думку, принципи державного регулювання ринку цінних паперів і деривативів потрібно класифікувати на дві групи: загальносистемні принципи, що являються основою створення механізмів державного управління та регулювання як окремих систем, яким властиві загальні властивості функціонування та розвитку і специфічні принципи, які забезпечують ефективність регуляторних дій по відношенню до учасників ринку (емітенти, професійні учасники ринку, інвестори).

Класифікація державно-правових принципів регулювання фондового ринку представлена на рис. 1. Ці принципи повинні прийматися за основу при побудові функціонально-цільових причинно-наслідкових моделей державного управління та регулювання фондового ринку, декомпозиції систем регулювання, введення критеріїв оцінки результатів і невизначеності.

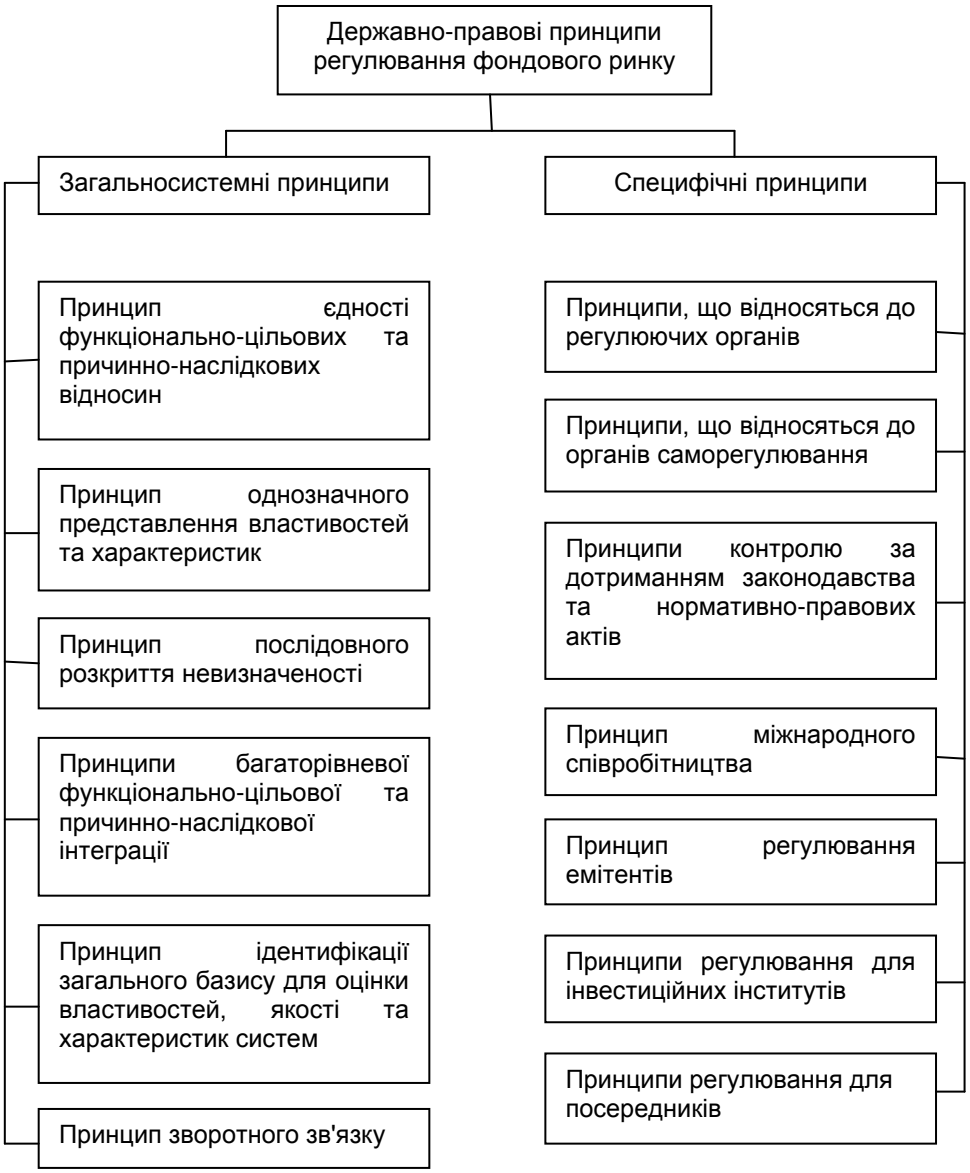

Рис. 1. Класифікація державно-правових принципів регулювання фондового ринку

Список використаних джерел.

1. Буренин А. Н. Рынок ценных бумаг и производных финансовых инструментов [Текст] / А. Н. Буренин. - М. : Научно-техническое общество имени академика С. И. Вавилова, 2002. - 340 с.
2. Рубцов Б. Б. Мировые рынки ценных бумаг [Текст] / Б. Б. Рубцов – М. : «Издательство «Экзамен», 2002. – 448 с.
3. Рынок ценных бумаг/ Под ред. В. А. Галанова, А. И. Басова. – М. : ИНФРА-М, 1996. - 379 с.
4. Objectives Principles of Securities Regulation. International Organization of Securities Commissions. September 1998 (/htp//www.iosco.org/).

ГОРБИК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ ФОНДОВОГО РИНКУ ПОЛЬЩІ ДЛЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У надскладний для України період відстоювання нацією свого європейського вибору ефективно функціонуючий фондовий ринок міг би стати фундаментом для забезпечення економічної стабільності та проведення структурних реформ, що є важливим чинником для вирішення проблем державного управління реформуванням ринку цінних паперів України, тому що ефективне управління має сприяти збільшенню капіталізації, дохідності та ліквідності ринку. Фондовий

ринок як елемент світової фінансової системи є одним з найефективніших механізмів залучення, розподілу та перерозподілу інвестиційних ресурсів, зростання значення якого помітно неозброєним оком. Нестабільність через недопустимість наявності замороженого конфлікту в середині України та посередня розвиненість ринку цінних паперів значно знижують конкурентоспроможність держави в залученні інвестицій з міжнародних ринків капіталу та акумуляції коштів внутрішніх інвесторів. Дослідження успішного досвіду Польщі, відносини з якою можна сміливо назвати добросусідськими, є актуальним, також і в контексті адаптації державного управління до вимог нормативно-правових актів ЄС у цій сфері.

Державне управління фондовим ринком Польщі відповідно до закону «Про нагляд за фінансовим ринком» здійснює Комісія з фінансового нагляду [7]. Додатковий контроль здійснюється згідно з законом «Про додатковий нагляду за кредитними установами, страховими організаціями та інвестиційними компаніями та фінансовим конгломератом» [4]. Управління ринком капіталів, здійснюється єдиним регулятором фінансового сектора економіки. Керівництво комісії складається з голови, двох заступників голови і чотирьох членів. Голова комісії, призначається прем'єр-міністром терміном на п'ять років. Заступники голови призначаються на посаду і звільняються з посади Головою Ради міністрів за пропозицією Президента. Структура управління: департамент інфраструктури інвестиційних компаній та фондового ринку; департамент інвестиційних фондів; відділ торгового нагляду; департамент громадських оголошення та фінансової інформації; департамент банківських ліцензій, орган, який приймає рішення з кооперативного кредитування і заощаджень; департамент комерційного банкінгу і спеціальної адміністрації платіжних інституцій; департамент кооперативної банківської справи та кооперативних заощаджень і кредитів; банківський інспекторський відділ, фінансовий орган з кооперативних заощаджень і кредитів; нормативний департамент банківських і платіжних органів кооперативних заощаджень і кредитів; департамент ліцензії страхових і пенсійних фондів; департамент страхування; пенсійно-інвестиційний департамент нагляду; відділ моніторингу ризиків; інспекція департаменту страхування і пенсійних фондів; кабінет комісіїї; відділ з правових питань; департамент з питань управління людськими ресурсами; департамент клієнтів; департамент зв'язку; департамент аналізу та міжнародного співробітництва; департамент з адміністративних, бюджетних та комп'ютерних наук; відділ незалежних справ внутрішнього аудиту; відділ уповноважений щодо захисту секретної інформації [7].

Варшавська фондова біржа, була створена 16 квітня 1991 р., в період розпалу економічних трансформацій Польщі, яка сьогодні є одним з найбільш динамічно зростаючих майданчиків та найбільшою національною біржею в регіоні Центрально-Східної Європи. Головним завданням ВФБ є організація торгів фінансовими інструментами [2]. Серед них: 1) Цінні папери акції: інвестиційні сертифікати; казначейські зобов'язання; облігації емітентів, крім Казначейства чи Польського національного банку 2) Права на цінні папери права на нові акції; переважні права 3) Похідні інструменти ф'ючерси (на фондові індекси, на курси валют, на ціни на акції); варанти; опціони тощо [1, с. 177]. Біржа як торгівельна платформа забезпечує концентрацію заявок на купівлю та продаж фінансових інструментів в одному місці та часі з метою визначення курсу та реалізації угоди. Внутрішніми організаційно-правовими документами є статут та регламент біржі, її правила, рішення правління та наглядової ради. Варшавська біржа є організатором та управляючим обігу цінних паперів на наступних біржових ринках: Головний ринок, NewConnect, Catalyst [2].

Ринок капіталу в Польщі регулюється такими нормативними актами: закон «Про публічну пропозицію, умови, що регулює внесення фінансових інструментів в організовану систему торгів і про публічні компанії» [8]; закон «Про торгівлю фінансовими інструментами» [6]; закон «про нагляд за ринком капіталу» [7]. Кожен з цих законів вирішує один з основних трьох аспектів операцій на ринках капіталу: первинний ринок, вторинний ринок і контроль за ринком. Діяльність інвестиційних фондів урегульована законом «Про інвестиційні фонди» [5].

Польща здійснила чотири важливих кроки на шляху до сталого розвитку фондового ринку: перший - загальнонародна приватизація промисловості за ринковою ціною. Крок другий - впровадження трирівневої пенсійної системи внаслідок пенсійної реформи 1999 року. Третій крок - за бюджетні та приватні гроші йшла роз'яснювальна робота про устрій і принципи діяльності ринку цінних паперів. Четвертою умовою є те, що інвесторам комфортно в Польщі. Вони довіряють європейським законам і польським судам. Тобто четвертим найважливішим кроком був вступ Польщі в ЄС у 2004 році [3].

«Ми вирішили повною мірою використати можливості зростання Варшавської фондової біржі та надати учасникам ринку пропозиції, які сприятимуть зміцненню ВФБ і позиції регіону Центральної та Східної Європи, допомагаючи збільшувати акціонерну вартість. Невизначеність навколо пенсійних фондів ліквідовано з польського ринку капіталу. Результати реформи – кращі, ніж ринок очікував; і ми сподіваємось, що це позитивно вплине на результати діяльності Варшавської фондової біржі» – сказав Павел Тамборські, Президент і Голова Правління Варшавської фондової біржі [2].

Отже, протягом останніх десятиліть Польща сформувала найуспішнішу національну систему публічного управління фондового ринку в регіоні Центрально-Східної Європи. Польський досвід адаптації до вимог нормативно-правових актів ЄС вказує на об'єктивну необхідність створення програми реформування державного управління фондовим ринком України на наступні роки у відповідності до стандартів єдиного європейського фінансового ринку, як це визначено в директивах Європейського парламенту і Ради, і правилах Європейської комісії, рішеннях Європейського управління з цінних паперів і ринків, які покликані для забезпечення прав інвесторів та покращенню конкурентоспроможності та стійкості фондового ринку в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел.

1. Здреник В. Фінансові інструменти: досвід Польщі та можливості його реалізації в Україні // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 176-178.
2. Офіційний сайт представництва Варшавської фондова біржі в Україні [Електронний ресурс]. – Access mode: http://www.ipowse.com.ua. – Title from screen**.**
3. Пасховер О. Корреспондент: Запрошення до Польщі. Варшавська фондова біржа завоювала Центральну Європу і йде до лідерства на континенті // *Корреспондент* № 28 журналу від 20 липня 2012 року.
4. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2005 r. o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego [Електронний ресурс]. – Access mode: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20050830719. – Title from screen**.**

5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi [Електронний ресурс]. – Access mode: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051831538. – Title from screen.
6. Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych [Електронний ресурс]. – Access mode: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041461546 – Title from screen
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym [Електронний ресурс]. – Access mode: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051831537 – Title from screen.
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych [Електронний ресурс]. – Access mode: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051841539 – Title from screen.

ГУМЕНЮК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

завідуюча сектором Інституту законодавства ВРУ, к.ю.н., с.н.с.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ СФЕРОЮ В УКРАЇНІ

Соціальна сфера – важлива галузь суспільної діяльності, де реалізується соціальна політика держави, яка спрямована на створення умов для задовільного рівня життя населення та забезпечення кожного члена суспільства доступним комплексом соціальних ресурсів, необхідних для нормального розвитку. Ускладнення у визначені та змістовному наповнені напрямів соціальної політики привносить відсутність нормативного окреслення поняття «соціальна сфера», не зважаючи на проголошення України соціальною державою, що означає пріоритетність соціальних проблем під час встановлення основних завдань державного управління.

Як правило, до соціальної сфери включають наступні галузі життєдіяльності людини: труд, сім'я, соціальний захист, освіта, наука, культура, спорт, тобто галузі, де формуються і підтримується спосіб життя, який задовольняє основні потреби людини. Державне управління соціальною сферою здійснюється за кількома напрямами: правове регулювання, реалізація нормативно-правових установ і контроль за діяльністю уповноважених суб'єктів в цій сфері.

В рамках правового регулювання державного управління існує проблема постійного оновлення правового інструментарію, що регламентує питання соціального спрямування. При цьому законодавчі новації відрізняються безсистемністю, непослідовністю, відсутністю взаємної узгодженості норм, зокрема тих, що змінюються. У ряді випадків, такий стан пояснюється складністю та чисельним різновидом відносин, які виникають в цій сфері, та їх значною взаємообумовленістю. Відносини, що виникають у соціальній сфері, регулюються нормами різних галузей законодавства. Для забезпечення ефективного та взаємоузгодженого функціонування всіх галузей соціальної сфери, бажано використовувати комплексний підхід (метод) до їх нормативно-правової регламентації.

Найбільшою проблемою є різний рівень законодавчого забезпечення складових соціальної сфери. Стан розвитку галузевого законодавства значно відрізняється: якщо одні галузі соціальної сфери мають адекватну до сучасних реалій нормативну базу (Сімейний кодекс, законодавство про освіту, зайнятість, державне соціальне страхування), то інші перебувають у тривалому очікуванні законодавчого оновлення (Трудовий кодекс, законодавство про охорону здоров'я і соціальну допомогу, Житловий кодекс та ін.). З іншого боку, суттєвий вплив має фактор безперервної модернізації основних складових соціальної сфери, особливо системи соціального захисту, та відповідно, і соціального законодавства.

Проблема правового забезпечення державного управління соціальною сферою має багато аспектів, серед яких – метод державно-правового регулювання. Успіх заходів соціальної політики визначається тим, наскільки ними досягнута соціальна справедливість. Це залежить від продуманості параметрів і реальності концепції соціального розвитку держави, послідовності заходів соціальної політики. Аналіз чинного законодавства свідчить про те, що методи правового впливу, в цілому, залишаються імперативними, що не відповідає реаліям соціально-економічного розвитку. Утім, соціальна сфера виявила певне протиріччя у процесі зміни методів правового регулювання. Намагання розширити способи регуляції суспільних відносин за рахунок використання приватноправових методів не отримав бажаного результату. Причин тому декілька: об'єктивні – полягають в тому, що в умовах недостатнього розвитку інститутів громадянського суспільства, оптимізація державного регулювання соціальної сфери шляхом залучення до виконання певних державних соціальних функцій та у масштабах всієї країни інших суб'єктів, і з використанням інших організаційно-правових засад, виявилась нереальною. Суб'єктивні причини – полягають у тому, яким способом була зроблена спроба змінити методи правового регулювання. В дійсності, докорінність трансформації соціальної сфери вимагала поглиблення та удосконалення державного управління, зміни в мотиваціях та методах його здійснення. На практиці відбулась відмова від прямого управління соціальної сфери та економіки на основі принципу «влада – підкорення» без запровадження альтернативних методів, що мало руйнівні наслідки. Спроби на законодавчому рівні активізувати діяльність всіх соціальних партнерів, інститутів громадянського суспільства не отримали належного правового забезпечення. Склалась ситуація, коли застосування лише жорстких варіантів державного управління суспільними процесами в соціальній сфері та економіці суперечить заданій моделі розвитку країни, а процес розроблення заходів спрямованих на стимулювання самостійності інших соціальних партнерів, інститутів громадянського суспільства лише частково задовольняє сучасні потреби соціальної сфери.

Іншою проблемою виявилась чисельність нормативно-правових актів, особливо з питань соціального захисту, яка підтвердила факт, що рівень урегульованості суспільних відносин не перебуває у прямому зв'язку з кількістю законодавчих актів. Вони не створюють задовільної системи законодавства. Є лише її фрагменти [1, с. 7]. Це створює проблеми у механізмі і способах реалізації норм, коли нова норма не діє або застосувати її не можливо з об'єктивних причин. Слід погодитись, що найбільш доступним об'єктом реформаторської діяльності є інститути. До їх числа відносять: інститути влади, власності, громадянського суспільства, прав і свобод людини. Прямому реформуванню піддається тільки адміністративно-правова частина інститутів. Тому поглиблення наукових досліджень потребують не

тільки питання сутності соціальних прав і механізмів забезпечення їх реалізації, захисту, гарантій, охорони, а й організаційно-правові засади реформування державного управління соціальною сферою.

Список використаних джерел.

1. Шемшученко Ю. Правові чинники формування соціально-економічної моделі України / Ю. Шемшученко // Вісник НАН України. – 2001. – № 3. – С. 7 – 11.

ДОБРЄВА НАТАЛІЯ ФЕДОРІВНА

викладач кафедри економічної політики та економіки праці ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

КОЦУПЕЙ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

доцент кафедри менеджменту Львівської комерційної академії к. е. н., доцент

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Складовою частиною реформ в умовах післякризового розвитку економіки країни є дерегуляція підприємницької діяльності, що, своєю чергою є складовою регуляторного клімату. В Україні державна регуляторна політика прописана у відповідному Законі від 2004 р. [1]. У своїх основних формалізованих положеннях державна регуляторна політика в Україні відповідає кращим сучасним світовим практикам державного регулювання. Основними складовими регуляторної політики є: доступ зацікавлених груп до проекту рішення та регламентація умов попереднього оприлюднення для проведення публічних консультацій, отримання зауважень та пропозицій; якісний та кількісний аналіз можливого впливу рішення на сектори держави, бізнесу та громадськості; оцінка результативності рішення; його періодичний перегляд. Доцільно наголосити, що ефективне державне регулювання сприяє доступності та здешевленню регіонального співробітництва, що також вкрай важливо для створення сприятливого інвестиційного клімату та розкриття інноваційного потенціалу країни. До того ж, не зважаючи на те, що Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» набув чинності ще у січні 2004 р., дотримання вимог цього закону органами публічної влади залишається низьким. Як наслідок, державні регуляції підприємницької діяльності залишаються обтяжливими як щодо часу, так і щодо їх вартості, характеризуються високою корупційною складовою, що негативно впливає на запровадження ефективного транскордонного співробітництва і як наслідок – регіонального розвитку. Міжнародні рейтинги України щодо легкості ведення бізнесу, економічної свободи, інвестиційного клімату, поширення корупції тощо за останній час невпинно погіршуються, що відображає оцінку якості регуляторного клімату в країні. Неефективність діючої системи виконання регуляторної політики доводять також незалежні оцінки і офіційні дані Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва. Так, наприклад, протягом 2010 р. центральними та місцевими органами виконавчої влади розроблено та подано на погодження до Держпідприємництва та його територіальних органів 2071 проект регуляторних актів, що більш ніж удвічі перевищує кількість запланованих до розробки [2]. Зауважимо, що у 2010 р. при розробці майже 40 % проектів регуляторних актів центральними органами виконавчої влади було порушено принцип передбачуваності регуляторної діяльності: розроблення 642 проектів регуляторних актів на момент подання на погодження до Держпідприємництва не було передбачено планами регуляторної діяльності відповідних органів влади. На вимогу Держпідприємництва зазначеними міністерствами та відомствами провадилось коригування відповідних планів, але 372 проекти регуляторних актів (або 23,3 % від загальної кількості проектів розроблених центральними органами влади у 2010 р.) так і не були включені до відповідних планів. Це свідчить про недотримання органами виконавчої влади під час підготовки проектів регуляторних актів вимог національного законодавства.. До того ж, ключовою складовою регуляторної політики в світі є «кількісний аналіз впливу проекту рішення», так званий «cost – benefit analysis» – аналіз вигод та витрат. І тут Україна, незважаючи на семирічний досвід впровадження законодавства про регуляторну політику, відверто відстає не лише від розвинених країн світу, але навіть й від інших країн, які розпочали регуляторну реформу набагато пізніше за Україну.

В Україні протягом чинності законодавства про регуляторну політику перехід від виконання формальних вимог щодо оприлюднення проектів регуляторних актів до кількісної оцінки вигод та витрат так і не відбувся. Сподівання, що наведення порядку в частині дотримання вимог закону призведе до переходу до кількісних обрахунків на сьогодні вкрай негативні. До того ж, відповідно до норм законодавства, розрахунок аналізу вигод та витрат (тобто кількісна оцінка регулюючого впливу) покладена не на незалежний структурний підрозділ, а на розробника проекту регуляторного акту. В Україні відповідно до вимог зазначеного закону у 2004 р. було запроваджено повномасштабні вимоги щодо процедур оприлюднення та кількісного обрахунку проекту регуляторного акту для всіх без винятку суб'єктів регуляторної політики, до яких, відповідно до ст. 1 згаданого вище закону належать майже всі органи виконавчої влади та місцевого самоврядування. Ситуація з дотриманням вимог законодавства України про регуляторну політику в рамках адміністративної реформи [3] (ліквідація Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та передача функцій у сфері реалізації державної регуляторної політики до Міністерства економічного розвитку та торгівлі України), на жаль, не стає більш прогнозованою та керованою.

Отже, вирішення завдання підвищення ефективності регуляторної політики в Україні можливе шляхом реалізації низки інституційних рішень, які наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Підвищення ефективності регуляторної політики в Україні

Етап	Опис
1. Перегляд статусу регуляторної політики і її визначення як важливої міжвідомчої політики	Для цього необхідно вилучити заходи щодо реалізації регуляторної політики зі складу Національної програми розвитку малого підприємництва та оформити їх у формі самостійної державної цільової програми з акцентом на підвищення спроможності основних регуляторів здійснювати не так формальні процедури оприлюднення проектів регуляторних атів та публічних консультацій, як кількісний обрахунок аналізу вигід та витрат (кількісний аналіз регулятивного впливу)
2. Вирішення конфлікту інтересів в Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України	Виконання функцій у сфері реалізації державної регуляторної політики має здійснюватися шляхом або заснування окремого центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, функції якого були б обмежені виключно здійсненням державного нагляду за виконанням органами виконавчої влади вимог законодавства у сфері державної регуляторної політики, або обрання для виконання вищезазначених контрольних функцій такого центрального органу виконавчої влади, який би не мав власних регуляторних функцій
3. Визначення етапності впровадження кількісних розрахунків аналізу вигід і витрат	Стосується найважливіших сфер регулювання (наприклад у Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України) для створення практики таких розрахунків та поступового її розширення на інші центральні органи виконавчої влади і на органи місцевого самоврядування

Список використаних джерел.

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України № 1160–IV від 11.09.2003 р. // Офіційний вісник України [Текст]. – 2003. – № 41. – Ст. 2157. – С. 15.
2. Інформація про здійснення органами виконавчої влади державної регуляторної політики у 2010 р. [Електронний ресурс] / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. – Режим доступу : http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish/.
3. Ляпін Д. В. Мінімізація інституційного конфлікту інтересів як вимога побудови належної системи державного управління / Д. В. Ляпін // Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика [Текст] : зб. матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (8 квітня 2011 р.) : у 2 ч. Ч. 2 / за наук. ред. В. С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – С. 218—222.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДИСЦИПЛІНАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У Концепції розвитку законодавства про державну службу в Україні, що була затверджена Указом Президента України № 140/2006 від 20 лютого 2006 р. [3] відзначено, що процедура прийняття на державну службу і просування по службі, діяльність державних службовців залишаються недостатньо відкритими та прозорими, має місце суб'єктивізм під час вирішення відповідних питань, не забезпечується належного контролю у цій сфері з боку суспільства. Це посилює недовіру до органів державної влади і разом із тим створює додаткові можливості для зловживань, корупції і хабарництва, безвідповідальності державних службовців.

Негативні факти і тенденції у сфері державної служби спричинені значною мірою тим, що законодавство не забезпечило стабільності та престижності цієї служби, суворого додержання вимог щодо політичної нейтральності державних службовців, недопущення незаконного впливу на них при виконанні службових обов'язків. Статус, умови матеріального забезпечення та соціального захисту державних службовців не відповідають рівню покладеної на них відповідальності.

Основними засадами вдосконалення правового регулювання державної служби, включаючи дисциплінарну відповідальність, повинні стати:

- конституційність і законність регулювання діяльності державних органів та державних службовців, їхні взаємодії з інститутами громадянського суспільства;
- патріотичність, самовіддане служіння Українському народові, політична нейтральність державних службовців, чітке розмежування політичних та адміністративних посад, повноважень і відповідальності осіб, які їх займають;
- висока професійність, демократичність та прозорість системи державної служби;
- об'єктивне та оперативне інформування громадськості про діяльність державних органів та їхніх посадових осіб;
- неухильне дотримання державними службовцями вимог законодавства, етичних норм і правил поведінки, насамперед щодо недопущення проявів корупції та зловживання службовим становищем, конфлікту матеріальних та інших особистих інтересів тощо.

При прийнятті на державну службу у законодавстві потрібно закріпити більш високі вимоги до кандидатів на посади державних службовців, зокрема щодо рівня їхньої професійності, у тому числі знання нормативно-правових актів, відповідної сфери державного управління та регулювання, володіння державною мовою, здатності до роботи з громадянами, їхніми об'єднаннями, посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ЗМІ на принципах об'єктивності, гласності, відкритості і прозорості. Удосконалюючи порядок прийняття на державну службу та просування по службі, особливу увагу слід приділити запровадженню механізмів дієвої підтримки осіб, які мають значний досвід роботи, володіють іноземними мовами, розширенню можливостей доступу такої служби молоді, інвалідів, стан здоров'я яких не перешкоджає виконанню професійних обов'язків державних службовців.

При подальшому вдосконаленні законодавчого забезпечення професійної діяльності державних службовців необхідно передбачити системне правове регулювання всіх видів державної служби. Розмежувати політичні та адміністративні посади в органах державної влади, виходячи з відмінностей характеру повноважень і відповідальності осіб на таких посадах, порядку призначення на ці посади та звільнення з них, забезпечивши при цьому виконання вимог Конституції України, за якими органи державної влади та їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

На мій погляд, в Україні доцільно розширити систему заходів дисциплінарної відповідальності державних службовців, як це вже зроблено в окремих країнах світу. Це буде сприяти точнішій диференціації дисциплінарних стягнень залежно від дисциплінарних проступків. Тут слід зазначити, що проекти Законів «Про дисциплінарну відповідальність державного службовця України» та «Про заохочення та дисциплінарну відповідальність державних службовців України», що розроблялися Головною державною службою у 2007-2008 р.р. [3; 5] наводять такий перелік.

Сьогодні назріла гостра потрібність у прийнятті Закону України «Про дисциплінарну відповідальність державного службовця України». За основу можливо прийняти вищезазначені проекти, але на мою думку, проект Закону України «Про дисциплінарну відповідальність державного службовця України» [3] більш вдалий, бо саме в ньому даються більш обґрунтовані визначення таких необхідних понять, як от: службова дисципліна, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарний проступок державного службовця. Запропоновано навіть достатньо повний перелік дисциплінарних проступків, детально регулюється порядок застосування дисциплінарних стягнень до державних службовців. Окрема стаття (29) присвячена повноваженням дисциплінарної комісії, за поданням якої орган державної влади або посадова особа, що призначають на відповідну посаду державного службовця, матимуть право застосовувати дисциплінарні стягнення. Виділяється навіть окремий розділ, а саме розділ V, присвячений дисциплінарному провадженню.

Слід зазначити, що у вітчизняній науковій літературі є пропозиція передбачити дисциплінарну відповідальність державного службовця у Кодексі поведінки державного службовця, який потрібно негайно прийняти [1]. Погоджуючись з необхідністю існування такого Кодексу, який буде закріплювати основні правила поведінки державного службовця, вважаю, що все ж таки проблеми дисциплінарної відповідальності на державній службі доцільно врегулювати окремим законом.

Крім того, на мою думку, слід посилити відповідальність державних службовців за порушення вимог щодо декларування доходів та зобов'язань фінансового, майнового характеру, в тому числі за кордоном, своїх та членів своєї сім'ї, запровадити декларування такими особами їхніх витрат.

Правовий аналіз чинного законодавства про державну службу виявив, що стаття 38 Закону України «Про державну службу» [3] передбачає залучення державних службовців до цивільної, адміністративної або кримінальної відповідальності, але у цій статті необґрунтовано відсутній такий вид юридичної відповідальності, як матеріальна відповідальність державного службовця. Не приділяється належна увага цьому виду відповідальності й у спеціальній літературі, хоч взагалі необхідність реформування трудового законодавства про матеріальну відповідальність вітчизняними науковцями розглядається.

Список використаних джерел.

1. Коваленко В.Л. Дисциплінарна відповідальність державних службовців: необхідність публічно-правового регулювання [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.pravo.vuzlib.net/book
2. Концепція розвитку законодавства про державну службу в Україні: Указ Президента України від 20 лютого 2006 року № 140/2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/
3. Про державну службу: Закон України від 16.12.93 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua
4. Про дисциплінарну відповідальність державного службовця України: законопроект // Офіційний веб-сайт Головдержслужби [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.guds.gov.ua
5. Про заохочення та дисциплінарну відповідальність державних службовців України: законопроект // Офіційний веб-сайт Головдержслужби [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.guds.gov.ua

ЄМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

начальник відділу координації наукових досліджень
та інформаційно-аналітичної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ ТАЄМНИЦЬ В УКРАЇНІ

Згідно до чинного законодавства України [1,2] за режимом доступу інформація поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом. У свою чергу. Інформація з обмеженим доступом поділяється на конфіденційну, таємну та службову. До таємної належить інформація, що містить відомості, які становлять державну, професійну, банківську таємницю, таємницю слідства та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди державі, суспільству, особі.

Правовий інститут будь - якої таємниці можна умовно представити у вигляді трьох взаємопоєднаних складових: частина (визначення таємниці, принципи та критерії віднесення інформації до таємниці, обмеження щодо включення певної інформації до таємниці, правові ознаки таємниці тощо); режим таємниці (правовий механізм обмеження доступу до інформації, що складає таємницю); санкції (юридична відповідальність за протиправні дії з інформацією, що складає таємницю).

Сукупність правових норм, яка регламентує інформаційні відносини у сфері обігу інформації, що складає таємницю, і утворює окремий правовий інститут, оскільки їй властиві однорідність фактичного змісту, єдність правових норм. Зазначимо, що до правових інститутів, що регулюють сукупність однорідних суспільних відносин, пов'язаних із обігом інформації з обмеженим доступом, та мають усі зазначені складові зараз відносять інститути: державної таємниці, банковської таємниці, комерційної таємниці, професійної таємниці, таємниці слідства [3, с.10].

У ряді останніх досліджень та публікацій [4,5] зазначається, що якісне законодавче забезпечення, хоча і з певними недоліками, розроблено лише для державної, комерційної та банковської таємниць.. Але дотепер не розроблено методики, яка б надавала змогу кількісної оцінки якості законодавчог8о забезпечення правового інституту будь-якої нормативно визначеної таємниці, та майже відсутні результати їх порівняльного аналізу.

Вирішення задачі оцінки якості правових інститутів таємниць можливе на підставі факторно-критеріальної моделі [6]. Згідно вказаної моделі оцінка якості правового інституту таємниці визначається як сукупність факторів та критеріїв, що інтегрально впливають на неї, та які оцінюються експертним шляхом, зокрема: чіткість законодавчого визначення таємниці; порядок та критерії віднесення інформації до таємниці; обмеження на інформацію, що може складати таємницю; наявність окремого нормативно-правового акту, що регулює обіг таємниці; сутність нормотворчої активності(зміни до законів, законопроекти, концепції реформування законодавства тощо); чіткість правових ознак таємниці; наявність грифів обмеження доступу; рівень правової охорони державою; встановлення юридичної відповідальності за протиправні дії з інформацією, що складає таємницю (за діючими кодексами України); ступень активності правозастосовної діяльності (судова практика); взаємоузгодженість загальної частини таємниці, правового механізму її захисту та санкцій за протиправні дії щодо інформації, яка містить таємницю.

Вказаний підхід дозволяє визначити якість законодавчого забезпечення правового інституту таємниці та виявити певні недоліки у їх побудові та функціонуванні. Дослідження показали, що високій рівень законодавчого забезпечення має правовий інститут державної таємниці. Правові інститути банковської таємниці, комерційної таємниці та таємниці слідства мають лише базовий рівень забезпечення; професійна таємниця має задовільний рівень правового забезпечення. Це означає, що держава створила дієві правові інститути зазначених таємниць, проте існуючі механізми їх правового захисту ще мають багато недоліків. Правовий інститут інших видів таємниць знаходяться лише у стадії становлення та мають незадовільний рівень правового забезпечення.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13/01/2011 р.// Офіційний вісник України.-2011.-№ 10.-Ст. 445.
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Відомості Верховної ради.-2011.-№32.-Ст. 314.
3. Віноградова Г.В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні: навчальний посібник/ Г.В. Виноградова.-К.: Видавництво «Юстініан», 2006.-176 с.
4. Гордієнко С.Г. Забезпечення інтересів України в сфері захисту інтелектуальної власності: нормативно-правове регулювання: Монографія /| С.Г. Гордієнко.- К.: Видавничий дім «Скіф», КНТ, 2008 с.
5. Бєляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика / К.І. Бєляков.- Київ: КВЦ, 2006.- 118 с.
6. Ємельянов С.Л. Методика та результати оцінки якості законодавчого забезпечення правового інституту таємниць в Україні / С.Л. Ємельянов // Вісник СНУ ім. В. Даля. – м. Луганськ.- 2011.-№ 7 (161).- С. 57-62.

ЖАРКИХ ВОЛОДИМИР ЮРІЙОВИЧ

заведующий кафедрой философии и методологии науки
Одесского национального политехнического университета, д.филос.н.

ПРИНЯТИЕ СУДЕБНОГО РЕШЕНИЯ В СВЕТЕ ФИЛОСОФИИ ПРАГМАТИЗМА

Вслед за кардинальной сменой социально экономических отношений в общественном сознании создается определенный идеологический вакуум, в котором формулируются идеи и теории, предлагаемые в качестве замены прежним. Возникающие доминантные идеологические структуры, какой бы характер они не носили, должны создавать консолидирующий базис для гармоничных социальных отношений. В рамках такой идеологической структуры может быть определена общая цель, достижение которой обеспечит согласие во всех сферах жизни общества.

Одной из интенсивно меняющихся сфер современного украинского общества являются правовые структуры, в частности нормативные правила принятии правовых решений. В философии права сосуществуют различные теории относительно компетенции судьи в разрешении судебной тяжбы.

Классическое понимание теория применения закона основывается на рассмотрении судебной коллизии в рамках тщательного анализа прецедента и рассуждения на основе аналогии, поскольку предполагается, что существует некий главный принцип, из которого вытекают все судебные решения, а способы и формы правовых нарушений совпадают и повторяются. Источником и образцом для принятия решения является практика прежнего судопроизводства, зафиксированная в законе.

Альтернативная теория, обсуждаемая в философии права, предлагает включить в рассмотрение судебного дела более разнообразные данные. В этой теории, исходящей из постулатов философии прагматизма, утверждается, что применение закона следует воспринимать как практику, уходящую корнями в конкретный контекст, ситуация которого всегда уникальна и потому ее разрешение не может быть четко прописано в законе.

Рассмотрение судебного дела не должно проходить только в рамках рассуждений об известных прецедентах и аналогиях. Судебное решение не может быть вынесено исключительно на основании статей, прописанных в кодексе законов. Применение закона в рамках этой теории имеет инструментальное значение, т.к предлагает новых аспект анализа и разрешения спорных правовых вопросов. Анализируя состав правонарушения, судья должен основываться не столько на прошлых прецедентах и аналогичных случаях, сколько определить фактические, интенциональные и общественно значимые характеристики данного конкретного правонарушения. Составляя решение по нему, он должен так же внимательно оценить вероятные социальные последствия своего решения, вектор которого направлен в будущее. Это дает судье множество новых правовых оснований для вынесения судебного вердикта.

Классическое юридическое образование дает судье уверенность в том, что рассуждая логически и неукоснительно следуя букве закона, можно найти ту единственную альтернативу, которая адекватно определяет суть правонарушения. Но еще О.В.Холмс писал, что закон – это не логика, закон – это жизненная практика. В современной эволюционирующей реальности вследствие постоянно меняющейся информации все может подвергнуться переосмыслению и переоценке. Слишком строгое понимание прецедента и доказанных прежде аналогий может неоправданно ограничить перспективы судебного определения.

Даже, если эта альтернативная теория не является нормативной, прагматический подход к решению судебных коллизий может быть плодотворно использован в правовой практике. Предлагаемый в ней акцент на анализ конкретных фактов и ситуаций, гибкость в осмыслении правонарушения дают надежду на то, что решение будет вынесено с учетом всех релевантных свидетельств и новой информации. Ориентированная на социальные последствия, эта теория постулирует инновации и развитие. Она четко определяет компетентность и гражданскую ответственность судей в процессе разрешения правовых и социальных проблем. В ней предлагается многообещающая система правовой практики, основанная на опыте и экспериментальном методе. Такая система может способствовать созданию гармонии и согласия в украинском обществе.

ЖИЛЕНКО-ПАЛАМАРЧУК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант відділу соціально-економічного розвитку приморських регіонів
Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Тривалі перетворення управлінських структур упродовж періоду незалежності призвели в Україні до значного погіршення ефективності публічного управління та його нездатності у забезпеченні переходу суспільства до якісно нового становища. Однією з основних причин такого стану є недосконалість діючого інституціонального механізму публічного управління, адже без нього жодна системна перебудова є не можливою, тому що будь-який процес розвитку втілюється за допомогою системи механізмів. Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що саме за допомогою інститутів, а отже, й інституціональних механізмів виконується та забезпечується публічне управління.

Публічне управління досліджувалось у працях таких науковців, як М. Вебер, М. П. Фоллетт, Д. Кілінг, В. Авер'янов, С. Хамінін, Ю. Кіндзерський, О. Костусєв, О. Фомін та ін. Теоретичні питання інституціональних механізмів, їх зміст та завдання вивчали такі вчені, як К. Менгер, Д. Норт, О. Уільямсон, В. Адамик, Л. Корнійчук, А. Нестеренко та ін. Проте у працях вітчизняних та зарубіжних науковців залишається недостатньо вивченими проблеми формування інституціональних механізмів реалізації системи публічного управління.

Система публічного управління складається з таких підсистем: правової, політичної, соціальної, економічної, адміністративної, гуманітарної тощо. На її створення та розвиток впливають як внутрішні (нестабільність соціально-політичної системи держави), так і зовнішні (світова фінансова криза) фактори.

Діюча в Україні система публічного управління і до цього часу досить неефективна, вона вміщує в собі як інститути, що залишилися ще від радянських часів, так і нові інститути, що утворилися у роки незалежності України. Ця система є суперечливою, в результаті чого існуюче публічне управління стало перешкодою у виконанні соціально-економічних і політичних реформ. Очевидно, що за таких обставин ні про яке системне та ефективне публічне управління не може бути й мови [1].

В нашій державі, де відбувається перебудова політичної та адміністративної систем, ринкової економіки, механізм інституціональних змін полягає в імпорті інститутів, які є високоефективними у країнах, які досить вдало пройшли шлях реформування. Цей спосіб інституціональних перетворень робить державу головною в закріпленні нових інститутів, адже вона здійснює організаційно-правове забезпечення та виконання процесу, контроль за його результативністю.

Інституціональний механізм реалізації системи публічного управління це своєрідна будова юридичних основ, за допомогою яких відбувається ефективний правовий вплив на відносини суспільства в середовищі виконання владно-управлінських функцій держави, які реалізовуються згідно завдань суспільства. Будова цього механізму складається з наступних елементів: норм права та його принципів, узагальнених у законах, підзаконних нормативних та інших правових актах; правової свідомості; державно-правових інститутів, заходів, методів.

Встановлення цілісної системи публічного управління в Україні здійснюється у важких умовах адміністративно-політичного реформування, спричиненого кількома факторами: відсутність політичної згоди щодо реформи; проблема проекту реформ; не рідко протилежні сигнали зовнішніх організацій; створення управлінської системи, що нав'язує суспільству стереотипи регулювання за допомогою адміністративного ресурсу [2, С.70].

Процес реформування та встановлення нових інституціональних механізмів реалізації системи публічного управління має складатися з таких етапів: з'ясування головних завдань, пов'язаних із удосконаленням усіх частин діючої системи публічного управління; введення організаційно-правових положень перебудови основних частин системи публічного управління; створення нових інститутів, організаційних установ та механізмів публічного управління. Для діючої системи публічного управління необхідний новий підхід до адміністрування, котрий виходив би з об'єктивних законів переходу до ринку та брав до уваги специфічні умови розвитку української держави.

Отже, реформи інституціональних механізмів реалізації системи публічного управління повинні супроводжуватися перш за все змінами інституцій, правил, які координують їхню внутрішню роботу, процедур і механізмів регулювання їхнього співробітництва, кадрового забезпечення, а також інститутів, особливо неформальних норм поведінки суспільства, адже саме вони підтримують дію нових законів.

Список використаних джерел.

1. Долгальова О. В. Публічне управління в Україні: становлення за європейськими стандартами [Електронний ресурс] / О. В. Долгальова, Д. І. Кіщенко // III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – Режим доступу: http: // mns 2013.3dn.ru / publ / sekcija_1/publichne_upravlinnja_v_ukrajini_stanovlennja_za _evropejskimi_standartami/2-1-0-2

2. Луцький І. М. Актуальні проблеми організаційно-правових засад управління складних адміністративних систем на практиці європейського досвіду та України / І. М. Луцький, А. І. Луцький, О. М. Каленюк // Економіка і держава. – 2009. – № 3. – С. 69–71.

КЛЮЧНИК СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

заступник начальника навчального відділу Військової академії (м. Одеса)

СИМОНЕНКОВ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

інженер інформаційно-обчислювального центру Військової академії (м. Одеса)

ТОДОРИЧ ІРИНА ВІКТОРОВНА

викладач кафедри фундаментальних дисциплін Військової академії (м. Одеса)
магістр державного управління

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГАРМОНІЗАЦІЄЮ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Непрямі податки – такі як податок на обіг, на виробництво чи споживання товарів і послуг – розглядаються як компоненти собівартості та відпускних цін, що стягуються незалежно від отримання прибутку або фактичного доходу, але підлягають відрахуванню для визначення прибутків. Мито є формою непрямого оподаткування. Саме тому після зняття митних бар'єрів у спільному ринку держави-члени могли опинитися перед спокусою замінити їх фіскальними бар'єрами, тобто внутрішніми податками. Ця небезпека була передбачена Договором про ЄЕСп, статті 95-98 якої містили положення для уникнення цього, разом зі статтею 99, яка закликала Комісію розглянути, яким чином в інтересах спільного ринку можна гармонізувати законодавство різних держав-членів стосовно податків з обігу, акцизних зборів та інших форм непрямого оподаткування. Справді, Комісія, разом із двома комітетами експертів, проаналізували гармонізацію непрямого оподаткування й запропонували прийняти всім державам-членам систему податків з обігу, яка б не деформувала умови конкуренції в межах країни чи між державами-учасницями. Такою системою був податок на додану вартість.

Сукупні багатоступеневі податки**,** застосовувані в п'яти із шести країн первісної Спільноти, мали специфічну особливість, таку як стягування податку з обігу на сировину, напівфабрикати, складові частини та готові вироби при кожному їх продажу однією фірмою іншій. В результаті податки на різних стадіях виробництва продукту перевантажували його споживчу ціну все більше, оскільки були необхідні численні операції для його виробництва та розподілення, отже, система обтяжувала більшою мірою виробництво малих і середніх підприємств (МСП). Крім того, наявна складність сукупних податків, визначення середніх рівнів для компенсації на кордонах стосовно таких податків не усували несприятливого ставлення до імпорту та сприятливого – до експорту. Керуючись цим, на початку 1960-х Комісія була впевнена, що єдине радикальне розв'язання проблем, які постають із сукупних багатоступеневих податків, полягає в тому, щоб замінити їх податком на додану вартість. У Франції 1954 року, коли податок на додану вартість вперше був прийнятий, він був розцінений просто як ще один податок з обігу або на споживання і не привернув увагу інших країн. Тільки з 1962 року після публікації двох звітів, замовлених Комісією, яка рекомендувала запровадити його всім державам-членам, стало зрозумілим його значення для Спільноти. Діючи на основі пропозицій Комісії, Рада прийняла 11 квітня 1967 року Першу і Другу директиви про гармонізацію законодавств держав-членів, що регулюють податки з обігу. Вони заклали основи спільної системи податку на додану вартість (ПДВ). Третя директива, прийнята 1969 року, вводила ПДВ в податкові системи держав-членів. Відповідно до статті 2 Першої Директиви 1967 року, ПДВ – це загальний податок на споживання, тобто податок на всі витрати на товари та послуги. Податок стягується на кожній стадії економічної діяльності з вартості, доданої на цій стадії. Сплачують усі, хто залучений до виробництва й розподілу товарів чи послуг, але він не є складовою частиною видатків посередників і статтею витрат у їхніх бюджетах, тому що не вони несуть на собі цей податок, а кінцевий споживач [1, с. 352].

Податок є пропорційним ціні товарів і послуг незалежно від кількості операцій, які мали місце на стадіях, що передували тій, щодо якої він застосовується. Під час кожної операції розмір ПДВ розраховується на базі ціни товару

або послуги й зменшується на розмір податків, сплачених з вартості різних складників собівартості. Повна сума, яка переходить від одних рук до інших на кожній зі стадій виробництва та розподілу, містить ПДВ, що сплачується до цього моменту, але розмір податку відшкодовується при кожному продажу, крім заключного продажу кінцевому споживачеві, який купує товар або послугу для власного споживання. Податок виплачує державі продавець при кожній операції. Проте останній не несе всього тягаря ПДВ, оскільки його покупець переплачує йому ПДВ в повному обсязі. Податок, сплачений на попередніх стадіях, на поставках або послугах, наданих платникові податків, а також податок, сплачений на імпорт, віднімається від податку з обігу цього платника. При існуванні такого вирахування вже сплачених податків ПДВ є нейтральним щодо внутрішньої конкуренції, тобто не заохочує вертикально інтегровані підприємства, як це робили сукупні багатоступеневі податки. Але ПДВ є також нейтральним з погляду міжнародної конкуренції, оскільки не може надати виняткову підтримку внутрішнім товарам. Розрахунок сплаченого податку проводиться легко, оскільки він зазначається на всіх рахунках і документах, які супроводжують товар. Згодом Рада дійшла висновку про необхідність деталізації інтеграційних правил стягнення податку і в 1977 році прийняла Шосту директиву «Про гармонізацію законодавств держав-членів у сфері податків з обігу – спільна система податку на додану вартість: єдині умови обчислення». Шоста директива стала базовим нормативно правовим актом Єдиного Економічного Співтовариства (ЄЕС) з питань ПДВ, яку за критерієм обсягу регулювання можна порівняти з національним законом.

Шоста Директива запровадила пакет спільних правил, які дозволили обчислити розміри податку та метод визначення податкових зобов'язань, тобто визначення територіального застосування податку, платників податку, оподатковуваних операцій, місця застосування таких операцій, самої події, яка підлягає оподаткуванню, оподатковувані суми, детальні процедури для застосування ставок оподаткування, звільнення від податків і спеціальні схеми. Мовою Спільноти всі ці правила відомі як «єдина основа оцінки ПДВ», і ця основа є особливо важливою тому що ПДВ є базовим джерелом прибутку для Спільноти. Мало того, Шоста директива гармонізувала закони щодо структур податку з обігу в державах-учасницях у галузі надання послуг, сільськогосподарського виробництва, малих підприємств і вільного підприємництва й операцій, пов'язаних з імпортом, експортом та міжнародною торгівлею товарами.

Мета Шостої директиви – це модернізація правил щодо ПДВ з урахуванням розвитку електронної торгівлі та визначення чіткого й передбачуваного регульованого середовища для всіх постачальників у та поза межами Європейського Союзу. Подальша мета – встановити однакові правила оподаткування цифрової електронної торгівлі, для того щоб зробити їх дотримання якомога легшим і простішим, особливо в сфері постачання, електронних мереж, послуг, пов'язаних з програмним забезпеченням і комп'ютерами взагалі, а також інформації, культури, мистецтв, спорту, науки, освіти і послуг дозвілля. Ці правила дозволяють державам-членам обкладати ПДВ послуги, надані за допомогою електроніки, а також передплачені або оплачувані за фактами послуги, надані за допомогою радіо- і телемовлення в Європейському Союзі, і звільняти ці послуги від ПДВ, якщо їх надають для користування поза межами Союзу.

Таким чином шоста директива виклала принцип, згідно з яким будь-який платник податку має право на відрахування або відшкодування ПДВ у будь-якій країні, де він поніс витрати, що обкладаються податком.

Список використаних джерел.

1. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – 2-е видання, доповнене. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 352 с.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

АКТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВИРІШЕННЯ

Важливою ознакою правової держави є наявність узгодженої, якісної законодавчої бази, в якій чітко дотримуються принципи законності, ієрархічності, належної оформленості всіх правових актів, що її складають. Слід зазначити й те, що назва і форма юридичного акту повинна відображати його зміст, а також відповідати компетенції органу, який його видав.

У спеціальній науковій літературі [1], юридичний акт (від лат. – документ) визначається, як волевиявлення держави (її органів, посадових осіб), формально обов'язкове для виконання. В юриспруденції та науці державного управління існує багато класифікацій юридичних (правових) актів управління, так наприклад, їх розмежовують:

а) за сферою обов'язковості – на нормативно-правові (загальні, що містять нормативні приписи) та індивідуальні (зокрема правозастосувальні);

б) за характером регульованої діяльності – на поведінкові (регламентують правила поведінки) та роз'яснювальні;

в) за суб'єктами видання – на парламентські, президентські, виконавчі, судові та ін.;

г) за юридичною формою виразу – на закони, укази, постанови, вироки, рішення, розпорядження, накази тощо.

Крім того, юридичні акти управління за юридичними властивостями поділяють на: нормативно-правові акти; індивідуальні (адміністративні) акти; акти змішаного характеру.

Тут варто більш докладніше зупинитися на нормативно-правових актах (далі – НПА) органів виконавчої влади, які належать до основних видів актів управління, що не тільки містять, а й безпосередньо встановлюють загальні правила поведінки. Це акти-регулятори, які регулюють суспільні відносини у певних сферах і є безпосереднім механізмом реалізації законів. Визначення нормативно-правового акту закріплено у «Порядку подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації», що було затверджено у новій редакції наказом Мін'юсту від 15.05.2013 р., а саме: «…нормативно-правовий акт - офіційний документ,

прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування» [6].

Не викликає сумніву, що видання юридичних актів управління, у т.ч. НПА, займає центральне місце в діяльності органів державної влади, тому необхідна детальна правова регламентація їх видів і компетенції кожного державного органу в процесі правотворення держави, але, на жаль, між чинними юридичними джерелами, які регламентують цю діяльність, існують суттєві розбіжності та протиріччя. І, передусім, таке ствердження стосується актів центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ).

Так, у ч. 3 статті 117 Конституції України визначається, що нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших ЦОВВ підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом [5], тобто Конституція України передбачає видання ЦОВВ нормативно-правових актів.

Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. відносить ЦОВВ до регуляторних органів, які приймають регуляторні акти, що визначаються у цьому законі як НПА, прийняті уповноваженим регуляторним органом [3].

Однак, стаття 23 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р., яка має назву «Накази центрального органу виконавчої влади», у частині 1 встановлює, що ЦОВВ у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів КМУ на наказів міністерств видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання [4]. Тут слід зазначити, що накази організаційно-розпорядчого характеру не належать до НПА і не потребують державної реєстрації, хоч і підлягають обов'язковому оприлюдненню, але відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», а не Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», положення якого стосуються суто регуляторних актів, тобто НПА.

Отже, згідно із Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. переважна більшість ЦОВВ не мають статусу суб'єкта нормотворення і не можуть видавати НПА, а накази організаційно-розпорядчого характеру, що видаються ними, не підлягають державній реєстрації та занесенню до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів. Саме на це звертало увагу і Міністерство юстиції України у роз'ясненні від 08.04.2013 р. [2].

Стосовно ЦОВВ, які можуть видавати НПА, то тут варто підкреслити, що це право опосередковано випливає із змісту статті 24 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», яка має назву «Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України та інші центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом», бо ч. 4 цієї статті передбачає: положення цього Закону поширюється на ці органи, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності [4]. Але, по-перше, вищезазначений закон містить виключення лише для ЦОВВ зі спеціальним статусом (до речі, не всіх і опосередковано), а по-друге, не відповідає редакції статті 117 Конституції України та змісту Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. [3; 5], які передбачають можливість нормотворення усіма ЦОВВ.

***Висновок*:** Напрямками вдосконалення правового регулювання порядку видання юридичних актів ЦОВВ повинні стати: законодавче усунення виявленої юридичної колізії; чіткий перелік ЦОВВ які є суб'єктами нормотворення; законодавче визначення поняття «нормативно-правовий акт»; прийняття Закону України «Про правову експертизу і державну реєстрацію нормативно-правових актів».

Список використаних джерел.

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К.: Тов. «Видавництво Юридична думка», 2007. – 992 с.
2. Відповідальність за порушення законодавства про державну реєстрацію нормативно-правових актів: роз'яснення Мін'юсту України від 08.04.2013 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page= 1&nreg=n0008323-13
3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15
4. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. № 3166-VI // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17
5. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254
6. Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації: наказ від 12.04.2005 р. (у ред. наказу Міністерства юстиції України від 15.05.2013 р. № 883/5) // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05/paran16#n16

КРАСІЛОВСЬКА ЗОЯ ВАЛЕРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Відсутність стабільного розвитку державної та судової системи, відсутність внутрішніх джерел і резервів для її самоорганізації та вдосконалення - призвели до того, судова система України є недосконалою та потребує реформації, яка б сприяла досягненню ефективності, компетентності, законності та доступності при вирішенні спорів в умовах сучасних складних відносин. Виникають великі сумніви щодо можливості вирішити спір оперативно та об'єктивно в

судовому порядку. Та й загалом рівень довіри до судової системи у суспільства є наразі дуже низьким. Саме тому останнім часом серед вітчизняних вчених та практиків помітно зріс інтерес до різних способів врегулювання спорів поза межами державного суду або так званих методів альтернативного вирішення спорів (АВС) (прямий переклад з англійської мови – «Alternative Dispute Resolution» – «альтернативне вирішення спору», скорочено-ADR).

У Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів [3] зазначається, що основною її метою є забезпечення становлення в Україні судівництва як єдиної системи судового устрою та судочинства, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантує право особи на справедливий суд. Завданнями Концепції, що випливають з її мети, є: створення можливостей для розвитку альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів. В Концепції наголошується,ю що держава повинна сприяти розвитку таких недержавних інституцій як третейські суди, посередники (медіатори) тощо, які допомагають залагодити спір, не доводячи його до суду.

Проте «королевою АВС» є медіація, адже саме вона за рахунок своїх переваг впевнено торує багатьма країнами світу [1] (див.табл.).

Порівняльна характеристика процедури медіації, арбітражу та судового розгляду

	Критерії розмежувань	Медіація	Арбітраж (третейський суд)	Судовий розгляд
1	Винесення рішення	Опоненти	Арбітр, третейський суд	Суддя
2	Ціль	Пошук рішення	З'ясування, хто винний	З'ясування, хто винний
3	Процес	Неформальний	Частково формальний	Формальний
4	Контроль процесу	Опоненти	Як правило, адвокати	Адвокати
5	Тривалість	3-6 тижня	3-6 місяця	2роки і більше
6	Вартість	Низька	Середня	Висока
7	Публічність	Негласна процедура	Як правило, негласна процедура	Гласна процедура
8	Відносини між сторонами	Співробітництво	Змагальність	Змагальність
9	Принципи вирішення спору	Досягнення згоди	Суперництво	Суперництво
10	Орієнтація	На майбутнє	На минуле	На минуле
11	Матеріальний результат	Перемога для обох сторін	Частіше за все, одна сторона отримує поразку	Частіше за все, одна сторона отримує поразку
12	Емоційний результат	Частіше за все зняття емоційного напруження та можливість подальшої співпраці	Частіше за все збереження емоційного напруження та неможливість подальшої співпраці	Збереження емоційного напруження та неможливість подальшої співпраці

Верховний Суд України у своєму Пленумі «Про пропозиції Верховного Суду України Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України» від 11.04.2014р. №1 пропонує частину 2 статті 124 Конституції викласти у такій редакції: «У порядку, встановленому законом, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі». Мотивуючи тим, що це дасть змогу ширше застосовувати досудові способи врегулювання спорів, звільнить суди від розгляду дрібних справ та справ із безспірним правом. Це також відкриє шлях для впровадження і розвитку в Україні інституту медіації, який успішно функціонує в більшості європейських країн, розширенню категорій справ, які вирішуватимуться третейськими судами, нотаріусами тощо [2].

Пленум Верховного Суду України підкреслює, що переваги вирішення спорів за допомогою позасудових інститутів очевидні: суттєва економія часу та коштів для сторін спору (конфлікту), менш формалізована процедура розгляду спорів, зменшення навантаження на суди та зменшення коштів, призначених на фінансування судів.

У рекомендації Комітету міністрів Ради Європи від 16 вересня 1986 року № R (86) 12 щодо заходів із попередження та зменшення надмірного робочого навантаження в судах було запропоновано урядам держав-членів передбачати разом із відповідними стимулами процедури примирення до судового провадження або інші способи врегулювання спорів поза рамками судового провадження. Подібні положення були закладені й у низці інших рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи, а саме: № R (81) 7 щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя; № R (99) 19 щодо медіації в кримінальних справах; № Rec (2001) 9 щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами - приватними особами; № Rec (2002) 10 щодо медіації в цивільних справах; інших міжнародних документах[2].

Враховуючи наявність політичної волі та правових передумов, маємо надію, що в найближчий час тенденції розвитку державного управління в судоустрої України будуть відбуватися з використання тих методів вирішення конфлікту, які найбільш підходять для врегулювання конкретного спору з урахуванням інтересів та вимог його сторін та характеризується спробою сторін подолати конфлікт та зберегти можливість співпрацювати надалі, при цьому зберігши час на вирішення спору, гроші на судові витрати та юридичну допомогу, а також повагу до ділових відносин, а саме альтернативних способів вирішення спорів, й медіації зокрема.

Список використаних джерел.

1. Arbitraz hanlowy. / pod redakcja pr. Andrzeja Szumanskiego i autorzy. – Warsawa, 2010. Tom 8. – S. 991.
2. Пленум Верховного Суду України «Про пропозиції Верховного Суду України Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України» від 11.04.2014р. [Електроне джерело]. - Режим доступу: №1 http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-14
3. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361/2006 - [Электроне джерело]. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/361/2006

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю н.

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ

Ситуація в Україні протягом 2014 року ознаменувалась не тільки гострою політичною кризою, обумовленою вибором між Європою та країнами співдружності, а й до того, що світова спільнота стикнулась з порушенням міжнародних норм та угод. На наших очах змінилась соціальна структура світу і це не могло не відобразитись на правовому регулюванні публічного управління.

Під впливом зазначених подій трансформується державна політика, яка гостро потребує структурної модернізації. Очевидно, що курс на покращення якості життя українського народу потребує відповідного правового забезпечення заради продовження розбудови соціальної правової держави.

Як зазначає науковець Шаповал В.М., якість правової держави нерідко не лише пов'язують з дотриманням вимог позитивного права, а й визначають відповідність останнього природно-правовим уявленням. Тим самим владу у правовій державі обмежують природними правами людини, які є невідчужуваними. Ці обмеження на думку прибічників такого підходу мають втілюватись в актах позитивного права, надаючи їм характеру по-справжньому правових. Але практична реалізація ідеї правової держави може бути здійснена лише у позитивно-правовому вимірі, що є продуктивним для правозастосування. [1, С. 236 -237]

З метою інтеграції до ЄС в Україні вже відбулось оновлення податкового, земельного, житлового, кримінального законодавства задля досягнення стабільності фінансової системи, модернізації реального сектору економіки, розвитку людського та соціального капіталу.

Проте перетворення в Україні дають підстави замислитись що буде представляти собою правова політика держави в новітніх умовах. Як стратегія діяльності держави у сфері правового регулювання, правова політика є особливою формою вираження державної політики.

Державна правова політика України бере свій початок з прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет 16 липня 1990 р. та Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року, яким проголошено створення незалежної самостійної держави Україна. Наступною особливо важливою подією для формування правової політики України стало ухвалення Конституції України 28 червня 1996 року на 5 сесії Верховної Ради України 2 скликання. Ст.1 Конституції України закріпила основні положення правової політики, а саме те, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. [2]

Неможна не відзначити важливість для правової політики нашої держави окреслення курсу на євроінтеграцію України в ЄС, що було закладено ще Постановою Верховної Ради України від 02.07.1993 «Про основні напрямки зовнішньої політики України». Також 14.06.1994 року між Україною та ЄС підписано угоду про партнерство та співробітництво, на основі якої було затверджено Стратегію інтеграції України до ЄС відповідно до Указу Президента України від 11.06.1998, а також Програму інтеграції України до ЄС, затвердженого Указом Президента від 14.09.2000. [3]

Загалом, метою правової політики в Україні є побудова громадянського суспільства та правової держави. Правова політика України будується на принципах Конституції України, розробляється Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Конституційним Судом, Міністерством Юстиції та іншими органами державної влади України. Правову політику України відображено в законах, указах, постановах та інших нормативно-правових актах, та в діяльності відповідних державних органів щодо їх реалізації.

Засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України закріплені в Законі України «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики України».[4]

Актуальною на сьогоднішній день також залишається Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, спрямована на реалізацію принципів, пріоритетів, завдань державної політики у сфері розвитку громадянського суспільства. Стратегія визначає концептуальні, взаємодоповнювальні напрями діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов для розвитку громадянського суспільства. [5]

Проте варто зазначити, що в самих нормативно-правових актах України та їх назвах термін «правова політика» не вживається.

В загальній теорії держави і права під правовою політикою держави розуміється правова програма її діяльності, що ґрунтується на системі сучасних правових цінностей, принципів, теорій, концепцій і спрямована на вдосконалення

правової системи, проведення правових реформ, підтримання правопорядку, забезпечення збалансованості взаємних прав, обов'язків і відповідальності держави, суспільства, особи.

Загальновідомо, що вплив політики на правову систему держави суттєво посилюється в періоди реформування суспільства. Очевидним є той факт, що на ефективність правової політики суттєво впливає рівень економічного розвитку, стабільність виробництва, соціального добробуту населення, культурні традиції в суспільстві. [6]

Таким чином, європейський вибір України істотно вплинув на процес будування правової політики нашої держави. Україна знаходиться в стані демократичних змін та перетворень в сфері публічного управління. У свою чергу, в умовах євроінтеграції Україні необхідне наближення правової системи держави до міжнародних та європейських стандартів. З цією метою необхідна реалізація правової політики України як скоординованої та планомірної діяльності органів державної влади в сфері правового регулювання соціальних відносин з розробкою відповідної концепції.

Список використаних джерел.

1. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: Монографія. – К.: Юридична фірма «Салком»; Юрінком Інтер, 2005 – 560 с.
2. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua
3. За матеріалами офіційного веб-порталу Верховної Ради України: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012, http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/615/98, http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1072/2000
4. Закон України «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики України» 01.07.2010 № 2411-VI*I* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17
5. Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, затверджена Указом Президента України від 24.03.2012 № 212/2012 [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212/2012]
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Пер. з рос./О.Ф.Скакун – Харків: Консум, 2001. – 656 с. (Також доступно через електронний ресурс. - Режим доступу: http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/687/)

МАРКИТАНОВ ВОЛОДИМИР КОНСТАНТИНОВИЧ

аспірант кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУТНІСТЬ РЕКЛАМИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Відносно реклами існує множинність понять, оскільки вона є багатогранним явищем. Внаслідок цього поняття реклами міняється з динамікою самого явища в суспільнім житті. Але проте однозначне поняття сутності реклами важливо для державного управління, оскільки діяльність державних органів пов'язана із правозастосовною практикою, а тому важливо однаковість підходів регулювання з боку держави. Тому те, що задовольняє в понятті реклами на рівні маркетингу, вимагає інших оцінок і підходів державного управління.

Перше, що можна відзначити як загальне в рекламі – це те, що вона є носієм інформації. Реклама дійсно є різновидом інформації. Але інформація у своїй суті безстороння. Вона жодним чином не створює ефекту привабливості. Як правило, інформація використовується для опису характеристик товару. Покупець може розуміти зміст інформації, але не завжди може її оцінити. Реклама використовується для популяризації інформації. За допомогою її інформація розкривається, характеристики товару одержують коментар. Для споживача це є важливим, оскільки коментар у цьому випадку для нього є джерелом ухвалення рішення про придбання товару. Але коментар – це вже або не чиста інформація, а створена реклама про товар, його властивості й цінності. Коментар уже приховано містить елемент порівняння й оцінки. Оскільки заборонено порівнювати товар з яким-небудь конкретним товаром, то порівняння йде з яким-небудь знеособленим товаром, або застосовуються ступені вихваляння характеристик товару й таким чином, у покупця складається образ товару, і схильність до його покупки, якщо для нього він являє цінність. Тому інформація й реклама відрізняються друг від друга по ступеню неупередженості й об'єктивності. (Інформація намагається максимально повно розкрити властивості товару. Реклама намагається акцентуватися на позитивних властивостях товару, замовчуючи його недоліки. Таким чином, реклама є перекрученою або перетвореною формою інформації, і має фактично протилежні цілі).

По-друге, реклама має образність. Образність може носити як візуальний характер, у вигляді плакатів, бигбордов, торговельних марок, вистав та ін., так і у вигляді голосової, звукової й іншої реклами. Образність створює в споживача особливий образ про товар, що як володіє особливими властивостями, які необхідні покупцеві.

У третіх, рекламі властивий товарний фетишизм. Товарний фетишизм полягає в тому, що він виступає у вигляді панування певних речей, яким приписуються надприродні властивості [5]. Реклама надає товару поряд з реальними властивостями такі, які не характерні для нього, але при цьому створюють у свідомості споживача враження, що ці властивості в товару є, і саме вони можуть задовольнити його потреби, і цінності для нього. Цей вплив, як правило, носить для нього комплексний характер, впливаючи на психологію людини і його підсвідомість. Фіктивна потреба людини в товарі, створювана за допомогою реклами, метод до активізації споживання в зайвому покупці товару, який в остаточному підсумку виявляється не занадто потрібним або зовсім не потрібним.

По-четверте, властивістю реклами є її психологічний вплив. Звичайно економіка не зв'язується із суб'єктивною поведінкою людини. Споживання розглядається як сукупність матеріальних, культурних і духовних цінностей, необхідних для нормального відтворення робочої сили. Усе це так. Але структура споживання покупця (і шкала його матеріальних, а також культурних цінностей) може змінюватися під впливом реклами, і як результат, він може віддавати перевагу яким-небудь іншим видам товарів. Хоча відкинуті товари можуть бути корисніше рекламованого.

Властивістю реклами є її цілеспрямованість. Дана властивість реклами є об'єктивною по своїй суті, тому що метою реклами є просування товару на ринку. Щодо цього вона сприятливо впливає на процес відтворення й баланс попиту та пропозиції. Сприяючи поліпшенню кругообігу капіталу, вона стимулює розвиток економіки. При цьому така цілеспрямованість зовні обезличена та потребительно адресна, оскільки рекламує певний товар, націлюючись на певну групу споживачів (за віком, схильностям, доходам).

Щодо функцій реклами існують різні класифікації. Так, В.П. Котецкая розрізняє наступні її функції: інформаційна (передача інформації), експресивна (здатність виражати не тільки значеннєву, але й оцінну інформацію), прагматична (здатність передавати комунікаційну установку, що пропонує певний вплив на одержувача) [4]. Е.В. Ромат уважає функціями реклами: інформування (формування поінформованості й знання про новий товар, конкретну подію, про фірму і т.д.), умовляння (поступове, послідовне формування переваги, що відповідає сприйняття споживачем образа фірми і її товарів; переконання покупця зробити покупку, заохочення факту покупки (що в корені невірно, оскільки всі заохочення споконвічно закладаються в ціну товару) і т.д.). З даною функцією важко погодитися, оскільки вмовляння є м'якою формою переконання, умовлянням, у той час, як реклама є агресивною формою переконання, спробою свідомого твердого маніпулювання свідомістю; нагадування (підтримка поінформованості, утримання в пам'яті споживачів інформації про товар у проміжках між покупками), формування певного емоційного тла; формування стійких асоціацій між рекламованим товаром і його характеристиками; підтримка лояльних споживачів [0].

Наведені класифікації відбивають ті або інші погляди вчених, які розглядають рекламу в тієї або іншій крапці дослідження. Відносно наведених класифікацій можна укласти, що вони виходять від конкретики рекламної діяльності, де об'єктивне перетвориться в суб'єктивне. Разом з тим, визначаючи функції реклами в ринковій економіці, слід виходити з тієї об'єктивної ролі, яку відіграє реклама в господарській діяльності. Реклама безумовно є супутнім елементом господарської діяльності й елементом економічного механізму. Сама по собі реклама не створює товар, але вона сприяє його просуванню на ринку. При цьому, як правило, рекламу зв'язують саме із просуванням товару на ринку, хоча в процесі відтворення вона відіграє більш широку роль. Так, реклама може сприяти централізації капіталу. Тому визначаючи функції реклами, слід виходити із загальноекономічного циклу руху капіталу, грошей, товару, праці. І щодо цього функцію слід розуміти як співвідношення двох об'єктів, у якім зміна одного з них веде до зміни іншого [3]. Такий підхід дозволяє погодити економіку й рекламу в єдине ціле й визначити вплив реклами на відтворення.

Список використаних джерел.

1. Ромат Е.В. Реклама: Підручник. Київ; Харків: НВФ « СтудцЦентр», 2008 – с.41-42
2. Боисковаа В.В. Реклама та стимулювання збуту: навч. сел. / У.У Борискова, Ю.М. Мірошник – К.: Центр учбової літератцри, 2009 – с.41-46
3. Загальнотеоретична юриспруденція: навчальний курс: підручник під ред.Ю.Н. Оборотова – О.: Фенікс, 2011 – с.395
4. Конецкая В.П., Соціологія комунікації – М.: Мубиу, 1997 – с. 85
5. Радянський енциклопедичний словник. З-В «Радянська Енциклопедія», М.: 1981 – с.1346

МАРУЩАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

головний бухгалтер Приватного підприємства «Сонант»

РОЗВИТОК ПОДАТКОВИХ ТЕОРІЙ

Важливе місце при дослідженні та регулюванні зміни доходів та попиту населення на різні споживчі вироби та послуги відводиться аналізу та створенню податкової системи. Податки розглядаються не тільки як основне джерело фінансових надходжень держави, а і як чинник впливу на доходи громадян. Для будь-якої економічної системи, особливо ринкової, характерні кризи, тобто спади економічного розвитку та його підйоми. У кожній із цих ситуацій керівництво держави повинно приймати відповідні рішення. Так, у період кризи зменшується виробництво, збільшуються витрати держави. Щоб оживити економіку, необхідно зменшувати податковий тиск на суб'єкти оподаткування, тобто потрібно надавати більше податкових пільг підприємствам передусім малого та середнього бізнесу, а також громадянам, які займаються підприємницькою діяльністю. У період підйому економіки, навпаки, ставки податкових платежів можуть підвищуватися і збільшуються податкові вилучення.

За теорією Дж. Кейнса, для державного бюджету характерний і дефіцит, який може бути стимулом розвитку економіки (стимулювати економіку може і невеликий розмір інфляції). У період кризи проводиться жорстка фіскальна політика держави, яка регулює стан дефіциту бюджету. При цьому так званими «вбудованими стабілізаторами» економіки виступають податкові платежі. Самі по собі вони не попереджають кризові ситуації та спад в економіці, але разом з іншими інструментами, такими як страхування на випадок безробіття, збереження коштів населення, можуть зменшити негативні наслідки.

Подальшого розвитку кейнсіанська теорія набула в середині XX століття у дослідженнях вчених різних країн світу. Наприклад, у США – А. Хенсен, А. Оуман, У. Хеллер, У. Шульц, Р. Лінкольн, О. Енстайн;у Великобританії— Р. Харред, А. Ідерсік, Дж. Вайсман; у Японії – К. Емі, Х. Іто; у Німеччині – Ф. Ноймарн, В. Вітман; у Франції – Ф. Перру та ін. Ці вчені вважають, що в умовах нестабільної ринкової економіки держава повинна постійно втручатися в економічні та соціальні процеси як у період кризових ситуацій, так і в період підйому економіки.

Правильність окремих положень цієї теорії підтвердила економічна криза 70-80-х років. Прихильники цієї теорії стверджували, що ринкова економіка не в змозі саморегулювати відтворювальний процес, не створює нові робочі місця, не сприяє розширенню інвестування коштів у нові проекти, не підвищує попит населення на споживчі товари. Економічні

кризи стають важкокерованими або взагалі некерованими. Тому цілком виправдане втручання держави в економічні процеси.

Тому надалі почала розвиватися посткейнсіанська теорія. Її сутність полягає в активному використанні різних фінансових важелів, передусім податкових платежів. Деякі економісти (зі США – І. Фішер, з Великобританії – Н. Кандор) запропонували внести зміни у податкові системи країн, у тому числі замінити одні податкові платежі іншими. Так, замість прибуткового податку пропонується ввести податок на споживання. Це може вплинути на розвиток приватного підприємництва, збільшення інвестування в різні галузі національної економіки і сприяти зростанню ефективності економіки держави загалом. Крім того, це дасть змогу зменшити темпи інфляції, стримуватиме придбання населенням виробів, адже стягнення податків призведе до зростання цін, а отже, сприятиме економії коштів, які потім можуть піти на інвестування.

Автори цієї теорії вважають, що не завжди зменшення податкового тягаря впливає на збільшення податкових надходжень до державного бюджету, а його підвищення – на зростання надходжень. Здебільшого зниження податкових ставок стимулює розширення обсягів виробництва, зростання національного доходу, а це, у свою чергу, приводить до зростання податкових надходжень до державного бюджету.

На цьому ґрунтується і теорія американського економіста А. Лаффера. Її зміст полягає в тому, що постійно потрібно зменшувати податковий тягар на платників податків, передусім на громадян держави.

А. Лаффером була визначена залежність між загальною сумою податкових платежів, яка надходить до державного бюджету, та максимальною ставкою оподаткування фізичних та юридичних осіб. На підставі цього дослідження була визначена оптимальна ставка всіх податкових платежів платників – 33 %. Якщо розмір ставки оподаткування перевищує її, то платник намагається будь-якими способами зменшити податкову базу та ухилитися від сплати податків. Якщо ставка оподаткування не перевищує 33 %, то надходження податкових платежів до державного бюджету зростає. Але розмір оптимальної ставки, розроблений з урахуванням економічної ситуації США, для інших держав не має особливого значення. Він значно вищий у Швеції, Німеччині, але нижчий у Швейцарії, Австрії.

Для подальшого розвитку економіки держави, малого та середнього бізнесу, підвищення продуктивності праці необхідно знизити ставки оподаткування та загальний податковий тягар для юридичних та фізичних осіб. Але при цьому потрібно розширити бази оподаткування, що сприятиме збільшенню податкових надходжень до бюджету держави.

Розвиток податкових теорій був реакцією суспільства на вимоги макро- та мікроекономічних процесів. У більшості держав відбувалось удосконалення податкових систем, які діють за умови додержання загальних принципів податків та вимог до них. Важливе значення для удосконалення податкових систем мав історичний розвиток держави та менталітет, який сформувався у відповідному періоді.

MYRONOVA YULIYA

postgraduate student of department of law and legislative process
Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration,
Office of the President of Ukraine

EXTREMISM: THE ESSENCE OF THE TERM

Extremism and terrorism are one of the problems of the international community and one of the most severe challenges facing human societies in the twenty-first century. The most direct ramifications of terror and extremism are heavy loss of human life and a disproportional reaction characterized by feelings of personal and collective fear and behavioral responses to that fear.

The spread of terrorism and extremism is one of the greatest threats to national security of Ukraine in the current political situation. As for the points of view of researches, revealing the essence of terms are insufficient. There is no consensus what these phenomena are. Thus, the primary tasks to discover the essence of extremism. It is important to definite the concept of extremism for the successful implementation of mechanisms to counter-fight it.

The aim of the paper is to explore the notion of extremism. This problem was researched by many authors: V.V.Ignatov, VV Kroot, V.F.Antipenko, F.Istomin, D.A.Lopatkin, Y.E.Pudovochkin R.M.Uzdenov, A.Fenner, M.Neyberg. The notion of extremism (from the Latin «extremise») is used to define a stance corresponding to extreme opinions.

There is no defenition of extremism in the dictionary by V.Dal' [3] and in Encyclopedic Dictionary by F.A.Brokgauz and I.A.Efron [2]. Oxford Dictionary defines extremism as «the holding of extreme political or religious views; fanaticism» [7]. S.Ozhegov and N.Shvedova give the following definition of extremism: «commitment to extreme (ultra, utmost) views and actions (usually in politics)» [4, c.942].

Resolution of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, adopted in 2003, contains the following definition: «extremism, whatever its nature, is a form of political activity that overtly or covertly rejects the principles of parliamentary democracy, and very often bases its ideology and its political practices and conduct on intolerance, exclusion, xenophobia, anti-Semitism and ultra-nationalism» [8]. Both terrorism and extremism possess various forms of manifestation, thus the fight against them is complex and long-lasting.

There is no legal definition of extremism in Ukraine. In December 2013 the draft law «On combating extremism» was presented to Verkhovna Rada. But it was rejected. This draft law defined extremism as «an individual activity or/ and a legal entity, or /and association of citizens or their public calls (or) incitement aimed at the forcible seizure or retention of power or illegal interference in government, encroachment on the constitutional order and national security, violation of rights, freedoms and legitimate interests of the person and the citizen, which is a consequence of rejection of law or other rules of behavior (social norms) [6].

V.Y. Vereshchagin and M.I. Labunets emphasize that «extremism is an ideology, which provides the forced extension of its principles, intolerance towards opponents and forced their suppression» [5, c.7-8]

N.N. Afanasyev reveals the definition of extremism as a commitment to «extreme interpretations» and «action methods» based on tolerance to another point of view and the hard confrontation: «Extremism is the initial denial of any sense of proportion. It operates with distorted perceptions of reality, at least in the part when trying to realize their goals, both immediate and more distant» [1, 230-234].

The topicality of the study of extremism and of the development of scientifically substantiated methods of its prevention are determined, primarily, by the fact that extremism prevention enhances the reduction of the dissemination of destructive ideologies including those terrorism-oriented ones.

Список використаних джерел.

1. Афанасьев Н. Н. Идеология терроризма / Н. Н. Афанасьев. // Социально-гуманитарные знания. - 2002. - №1. - С. 230–234.
2. Брокгауз Ф. А. Энциклопедический словарь [Електронний ресурс] / Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: http://www.vehi.net/brokgauz/.
3. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка [Електронний ресурс] / В. И. Даль – Режим доступу до ресурсу: http://slovardalja.net/.
4. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. - 4-е изд., дополненное. - М.: Азбуковник, 1999. - 944 с
5. Верещагин В. Ю. Политический экстремизм: этнонациональная институционализация и регионализация / В. Ю. Верещагин, М. И. Лабунец. – Ростов-на-Дону: РЮИ МВД России, 2002. – 108 с.
6. Проект Закону про протидію екстремізму від 02.12.2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49227.
7. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/extremism.
8. Threat posed to democracy by extremist parties and movements in Europe [Електронний ресурс] // Resolution 1344 of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: http://www.assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta03/ERES1344.htm.

НОВІКОВ ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України, Заслужений юрист України, Народний депутат України VI скликання, член Комітету Верховної Ради України по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Одним із найскладніших викликів, що стоять перед Україною на шляху економічної, політичної та культурної інтеграції у європейську спільноту, є запобігання та мінімізація корупції в державі. Перехідний етап розвитку суспільства та держави, відсутність злагодженої системи державного управління, дієвого антикорупційного законодавства, а також громадського контролю забезпечили проникнення корупції у всі сфери суспільного життя. Не зважаючи на те, що останнім часом щодо цього явища ведеться серйозна протидія зі сторони, насамперед, органів державної влади, у тому числі правоохоронних органів, інститутів громадянського суспільства, все ж позитивні результати незначні. Для успішної боротьби з корупцією необхідно застосовувати комплексний підхід до вирішення цієї проблеми, вивчати та впроваджувати позитивний досвід запобігання корупції, а також проводити ґрунтовні теоретичні дослідження цього явища. Лише свідоме впровадження заходів з подолання корупційних явищ, чітке розумінням суті корупції як об’єкта, на який спрямовується та чи інша дія, може принести бажаний результат.

Масштаби поширення корупції в Україні не зменшуються протягом тривалого часу всупереч антикорупційним заходам. Корупційні відносини руйнують засади публічності та суспільної довіри до влади, у т.ч. місцевої та регіональної. У системі публічного управління корупційні прояви мають місце під час формування бюджетів державних або місцевих, при виконанні державних закупівель, виконання будь-яких робіт за держзамовленням. Унаслідок негативного впливу корупції порушується діловий клімат, спотворюються засади ринкової конкуренції, порушуються принципи прозорості приватизації державного майна, гальмується розвиток підприємництва.

До невирішеної раніше частини поставленої загальної проблеми слід віднести непоширення поняття корупції на дії третьої сторони (посередника), яка пропонує неправомірну вигоду службовій особі з метою схилити її до протиправного використання службових повноважень задоволення інтересу фактичного контрагента службової особи. Залишається також недостатньо розробленим питання кола суспільних відносин, які охоплює досліджуване поняття.

Вирішення цієї проблеми постійно посилюється з урахуванням вимог ГРЕКО та євроінтеграційного курсу України.

Типовими наслідками впливу корупції на систему публічного управління є:

- поширення практики усунення територіальних громад від формування бюджетної політики та розробки програм територіального розвитку, що реалізуються регіональною владою за принципом ручного управління залежно від зміни поточної ситуації в країні;
- зростання нелегальних форм взаємодії між чиновниками та бізнес-сектором при визначенні об’єктів фінансування та здійснення державних закупівель;
- зловживання повноваженнями у користуванні місцевими ресурсами, насамперед земельними тощо.

Корупція в Україні гальмує формування системи дієвого публічного управління, оскільки ототожнюється із владою бюрократії у гіршому розумінні цього поняття та недосконалістю правового забезпечення механізмів боротьби із нею [1].

У системі публічного управління корупція найчастіше може проявлятися під час:

- надання ліцензій на право займатися виробничою чи підприємницькою діяльністю, дозволів на встановлення об'єктів роздрібної торгівлі чи засобів реклами;
- приватизації об'єктів державної власності (шляхом встановлення заниженої вартості об'єктів в інтересах окремих осіб, втручання у процес аукціону, створення штучних обмежень та перешкод для доступу до торгів тощо);
- визначення пільг, встановлення інвалідності, видання санаторно-курортних путівок, направлення для безкоштовного лікування чи оздоровлення; непрозорого ціноутворення на лікарські засоби; отримання права щодо переорієнтації навчальних закладів на контрактні форми навчання, організації платних навчальних курсів для абітурієнтів, втручання в роботу приймальних комісій чи безпосередньо в навчальний процес – у освітній, медичній та інших соціальних сферах;
- розпаювання земель, нецільового використання заповідних зон чи земель рекреаційного призначення, виділення земельних ділянок для приватного будівництва, виведення земель сільськогосподарського призначення тощо [2].

Підприємництво та громадськість на регіональному рівні дедалі частіше стикаються з механізмами відтворення кругової поруки, за якої місцеві чиновники, податкові та митні органи покривають один одного. Корупційні дії часто супроводжують діяльність СЕС, пожежних інспекцій, митниці, податкової служби та інших установ, що наділені контрольними та дозвільними функціями [3].

Реформування системи публічного управління є одним із визначальних напрямків на шляху подолання корупції. З метою реформування системи публічного управління регіональним розвитком в антикорупційному напрямку необхідним є проведення низки заходів:

1. Подолання корупції у сфері надання публічних послуг:

- використання засобів соціальної підзвітності: організація консультаційно-інформаційних служб для інформування громадськості про комплекс гарантованих публічних послуг, що надаються державними та комунальними установами; громадський моніторинг корупційних правопорушень у вказаних закладах із подальшим розголошенням;
- забезпечення ефективного контролю за діяльністю підприємств-надавачів публічних послуг з боку житлово-експлуатаційних управлінь, управлінь охорони здоров'я, управлінь освіти, виконавчих комітетів районних чи міських рад, управлінь захисту прав споживачів; створення умов для залучення до цього процесу громадських організацій;
- посилення взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади і органами місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, забезпечення підтримки громадянським суспільством антикорупційних заходів, що здійснюються державною та регіональною владою;
- створення умов для виконання функцій громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів Українською антикорупційною коаліцією інститутів громадянського суспільства (створеної на початку грудня 2011 р.), Всеукраїнською громадською організацією «Всеукраїнська Спеціальна Колегія з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю» чи іншими профільними інститутами громадянського суспільства [4].

Список використаних джерел.

1. Коррупция: украинский рецепт // http://www.acrc.org.ua/ua/news-and-events/news/all/korrupczyya-ukraynskyj-reczept.html
2. Аналітичний звіт щодо корупційних ризиків у сферах надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/0/21894; Захід лякає корупція та бюрократія в «джунглях» українського бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.transparentukraine.org/?p=8235; Основна проблема в Україні – корупція та непрозора приватизація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.lb.ua/news/2012/06/07/155057_nalogovaya_nagruzka_seychas_samaya.html
3. Виступ Президента України на засіданні Ради регіонів 15 вересня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/news/21206.html
4. Аналітична записка. Щодо протидії корупції в системі державного управління регіональним розвитком року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/908/

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

професор кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасному суспільстві динаміка соціальних процесів досить часто випереджає управлінські можливості жорсткої структури системи державного управління, що перестає бути адекватною соціальній реальності, яка швидко змінюється. Альтернативою регламентованому реформуванню або революційним перетворенням державного управління, може виступати політика соціальних інновацій, основу якої складає розгляд можливості ефективного використання інноваційного потенціалу двох взаємопов'язаних систем – держави та суспільства. В цьому контексті суб'єктами інноваційних процесів можуть виступати крім органів державного управління та органів місцевого самоврядування,

законодавчих і представницьких органів, природних монополій, також: бізнес-співтовариства, зокрема інвестори, промислові підприємства, малий бізнес;

інноваційне співтовариство, зокрема підприємства і організації, що розробляють та випускають наукоємку продукцію, малий інноваційний бізнес, наукова громадськість (науковці, викладачі, аспіранти та докторанти, студенти тощо); населення, що виражає свою стратегічну позицію через органи місцевого самоврядування, громадські організації, а також за допомогою участі у виборах та референдумах.

Як відомо, в умовах зростання турбулентності та вірогідності виникнення кризових явищ інноватика системи державного управління ставить питання щодо необхідності розробки нових технологій управлінської рефлексії для ефективного управління складною соціальною реальністю в контексті адаптивного управління. Ці технології повинні забезпечувати динамічне моделювання структур і процесів в системі державного управління, включаючи діагностичний моніторинг, диференціальну діагностику, аналіз ризиків та моделювання інноваційних змін, а також технології управління інноваційними проектами [1, с.24-26]. В загальному випадку, під інноваційними соціальними процесами можна розуміти трансформації в структурах та процесах соціальних систем, що призводять до зміни способу функціонування соціальних систем (при цьому можуть мінятися стратегічні пріоритети, технології функціонування та розвитку системи, організаційна культура, властивості елементів та компонентів тощо).

В цьому контексті соціальні інновації можуть розглядатися через управління спільними когнітивними процесами системи державного управління і соціуму, діяльністю та рефлексією. Як відомо, соціальні інноваційні процеси можна визначити через зміни, що відбуваються в складних соціальних системах, і які можуть бути викликані як зовнішніми факторами, так і внутрішніми механізмами розвитку цих систем. При цьому,система державного управління розглядається як така соціальна система, яку можна віднести до систем з включеним суб'єктом-спостерігачем. [2] Управління інноваційним процесом пердбачає участь суб'єкта змін, вибору рішень та процедур їх об'єктивації. Але усвідомлення недосконалості мислення (незавершеності і безперервності процесу соціальної рефлексії) відкриває простір для нового інтелектуального пошуку, а, отже, для соціальних інновацій.

Сьогодні коли суспільство прагне до інноваційних змін, воно виходить на новий рівень рефлексії. Традиційно схема взаємодії держави та суспільства представляється кібернетичною моделлю управління, в якій функцію управління виконує держава (управлінські впливи), замикаючи на собі управлінський контур зворотного зв'язку. Зворотні зв'язки можуть забезпечувати як збереження початкових параметрів (негативний зворотний зв'язок) системи, так і вести до накопичення раптових відхилень від початкового значення (позитивний зворотний зв'язок).[3]

На відміну від технічних систем, соціальні системи здатні до самоускладнення, породження більш складних технологій функціонування та розвитку, корегування своєї поведінки з вимогами збереження системної цілісності та самоідентичности. В такому випадку на одні й ті ж виклики зовнішнього середовища на вході система може реагувати по-різному, продукуючи велику кількість варіантів на виході. В такій інтерпретації соціальна система стає чутливою до форм управлінських та політичних впливів. Стиль політики та управління починає впливати на керуючу систему, причому результат цієї дії визначається самою системою. Адже основна відмінність систем, що саморозвиваються та самоорганізуються, полягає в тому, що вони здатні змінювати свою структуру та створювати нові результати.

Управління можна визначити як цілеспрямовану діяльність, яка корегує поведінку об'єкта управління за допомогою системи зворотних зв'язків. В цьому аспекті ефективність можна визначити через якість цих зв'язків, а прийняття управлінського рішення базується на порівняні показників стану системи з моделлю управління. Жорстка схема, що не враховує зміни як керованої системи так і керуючої системи стає гальмом розвитку. В цьому випадку можливо говорити про те, що зовнішній імпульс може запустити процес внутрішніх перетворень, а кінцевий результат стає наслідком внутрішніх рекурсивних процесів системи і не є зумовленим однозначно (еквіфінальність).

Так як соціальні інноваційні процеси пов'язані з динамікою соціальних систем, що самоорганізуються, тому завдання політики соціальних інновацій в системі державного управління може бути методологічно розглянуте як завдання управління когнітивними процесами в системі державного управління, її діяльністю та рефлексією. В ході о процесу функціонування когнітивних систем можуть виникати переходи на нові рівні складності.Таким чином, соціальні інновації в системі державного управління можуть бути як ініційовані державою та суспільством, цілеспрямовано запроваджуватися в цю систему, так і бути внутрішніми спонтанними змінами, що виникають в процесі соціальної самоорганізації. Процес безперервної рефлексії підвищує адаптивні («інтелектуальні») властивості системи, робить її більш гнучкого до викликів зовнішнього середовища. Якщо система державного управління не встигає адекватно та вчасно реагувати на зміни, то виникають такі трансформуючі процеси, як революції або реформи, що є результатом напруги, яка порступово накопичується в суспільстві.

Отже складна нелінійна динаміка соціальних процесів не дозволяє розробляти однозначні довгострокові прогнози розвитку державного управління та соціуму в класичному розумінні. Мова може йти лише про можливі сценарії та тенденції розвитку соціальних систем (державного управління, державної служби, суспільства тощо). Важливим етапом у підготовці політичних та управлінських рішеннь стає аналіз поточних ситуацій тапрогравання різних сценаріїв розвитку цих систем. При цьому різні варіанти таких рішень можуть виконувати важливу комунікативну функцію, що забезпечує можливість конструктивного діалогу експертів (політиків, державних службовців та представників різних соціальних груп суспільства).

Безумовно розгляд розвитку системи державного управління з позицій систем, що саморозвиваються та самоорганізуються привертає увагу до необхідності підвищення якості та ефективності комунікативних процесів як всередині такої системи так і комунікацій із зовнішнім середовищем на засадах довіри, що може розглядатися через визначення відкритих, позитивних взаємовідносин між людьми (сторонами довіри), які відображають упевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, з якою той, хто довіряє, знаходиться в тих чи інших відносинах.

Адже тільки в такому випадку стає можливою ефективна адаптація системи державного управління до умов підвищенної турбулентності зовнішнього середовища та її ефективний розвиток і адекватиний вплив на суспільство.

Список використаних джерел.

1. Лефевр В. А. Стратегические решения и мораль // Рефлексивные процессы и управление. Т. 2. № 1. 2002. - С. 24—26.
2. Норт Д. Институты, идеология и эффективность экономики // От плана к рынку. Будущее посткоммунистических республик / под ред. Л. И. Пияшева, Дж. А. Дорн. – М.: Catallaxy, 1993. – С. 307–319.
3. Черленяк І.І. Синергетичні моделі оптимізації системи державного управління: монографія / І.І. Черленяк. – Ужгород: Ліра,2010. - 656 с.

ПУТРЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

здобувач кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В УКРАЇНІ

Розвиток України на сучасному етапі вимагає глобальних змін практично у всіх сферах державного і суспільного життя, а відповідно і проведення реформ. Реформування політичної, адміністративної, соціальної, економічної, медичної, освітньої та інших сфер життя суспільства здійснюється на підставі прогнозних і програмних документів, що створюються на різних рівнях, переслідують різні цілі, проте загальним для них є істотна зміна сфери впливу шляхом реалізації нових державно-управлінських рішень.

Дослідження системи державного прогнозування та планування дозволяє визначити місце державного експерименту в процесі оцінки та прийняття управлінських рішень, а також сформулювати базові принципи та засади здійснення експериментів, механізми їх фінансування та оцінки результатів.

Теоретичні основи здійснення експерименту в соціальних системах в науковій літературі XVII-XXI століть розглядається як невід'ємна складова суспільно-історичної практики людини і важливий засіб перевірки знань і наукових теорій. Процес появи та утвердження експерименту як практичної діяльності існує з моменту формування людського суспільства, однак говорячи про «науковий» етап дослідження поняття «експеримент» необхідно зупинитися на працях Ф. Бэкона, Дж.Ст. Милля, О. Конта, Дюркгейма, Е. Мейо, С. Стауффера, К. Р. Поппера, Ю. Хабермаса, Д. Кемпбелла та ін. Теорія експерименту отримала суттєвий розвиток у працях російських дослідників: Г. Анчугина, Р. Винклер, О. Винокура, Б. Дрейшева, Р. Жуйковой, М. Кейзерова, О. Куприяна, Л. Матвеева, И. Назарова, В. Налимова, Р. Ривкиной, П. Сивоконя, М. Хохлова, М. Храмовича, В. Ядов; білоруських учених: В. Абушенко, О. Репеко, С. Яцкевича тощо.

Аналіз сучасних наукових розробок вітчизняних авторів показує, що до окремих теоретичних і практичних аспектів теорії та історії державного управління, а також державного регулювання проведення державного експерименту зверталися: В. Д. Бакуменко, Т. Я. Василевска, Р. В. Войтович, В. В. Голубь, А. Грицяк, В. Князєв, Ю. В. Ковбасюк, Н. Р. Нижник, Т. І. Пахомова, Н. Г. Протасова, Я. Д. Радиш, А. Рачинський, Ю. П. Сурмін, М. В. Туленков, С. А. Фареник та ін.

Загальнофілософська проблематика експерименту в процесі соціального пізнання, включаючи її гуманітарно-ціннісні аспекти, була висвітлена у працях О. М. Аверіна, В. С. Барулина, А. П. Белік, Н. В. Бойченко, А. В. Винокур, В. Б. Голофаст, В. М. Духанина, З. В. Каганової, В. В. Кіма, В. В. Налімова, Г. А. Орехановой, П. Є. Сивоконь, Ю. П. Сурміна, О. А. Хагурова, С. А Яцкевича та інших.

Значний інтерес для дослідження становлять практичні розробки у сфері проведення експерименту в соціальних та економічних системах таких американських вчених як Ф. Ретлисбергер, Е. Мейо, У. Діксон, М. Шериф.

Але, незважаючи на інтерес науковців до багатьох аспектів проблеми, що розглядається, відчувається брак комплексних досліджень з питань наукового обґрунтування державного експерименту як цілісного державно-управлінського явища, що має об'єктивну обумовленість, системність та певну специфіку.

Таким чином, соціальна та науково-практична значимість досліджуваного питання, недостатній рівень його розробленості в теоретичному й методичному аспектах, невизначеність категорійного апарату потребують подальших досліджень як ц теоретичній так і у практичній сфері державного управління.

РАДЗІВІЛОВ ГРИГОРІЙ ДАНИЛОВИЧ

начальник кафедри технічного та метрологічного забезпечення
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації
Державного університету телекомунікацій,к.т.н., доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Під час створення сучасної та ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки істотного значення набуває наявність відповідної нормативно-правової бази, без якої неможливо охопити усі сфери життєдіяльності суспільства в рамках єдиного правового поля, розробити загальнонаціональну концепцію розвитку держави й ефективно реалізовувати політику національної безпеки в інформаційній сфері. Це означає, що всі без винятку дії щодо захисту й реалізації національних інтересів України в інформаційній сфері й на будь-якому рівні мають передусім спиратися на чинне законодавство України, підтверджувати законність функціонування системи національної безпеки. Водночас у

демократичному суспільстві такі дії суб'єктів забезпечення національної безпеки повинні відповідати національному законодавству, а також загальновизнаним міжнародно-правовим нормам та бути під контролем громадськості.

З огляду на викладене законність функціонування є однією з головних вимог до системи забезпечення інформаційної безпеки. Ця законність повинна базуватися на сукупності законів і підзаконних нормативних актів, які спрямовані на створення необхідних умов для захисту національних інтересів в інформаційній та інших сферах життя країни.

Нормативна база інформаційної безпеки повинна виконувати в першу чергу три основні функції:

1. Регулювати взаємовідносини між суб'єктами інформаційної безпеки, визначати їх права, обов'язки та відповідальність.

2. Нормативно забезпечувати дії суб'єктів інформаційної безпеки на всіх рівнях, а саме - людини, суспільства, держави.

3. Встановлювати порядок застосування різних сил і засобів забезпечення інформаційної безпеки.

Найбільш актуальним завданням у сфері забезпечення інформаційної безпеки держави на сьогодні є формування відповідних положень національного інформаційного законодавства щодо правового забезпечення діяльності в інформаційній сфері відповідних суб'єктів, у першу чергу державних органів, на які державою покладено виконання пов'язаних з цим функцій.

За роки незалежності в Україні закладено законодавчі основи системи забезпечення інформаційної безпеки, зокрема було напрацьовано великий масив нормативно-правових актів, де визначені основні повноваження державних органів в інформаційній сфері. Акти національного законодавства, які регламентують діяльність державних органів, організацій і громадян в інформаційній сфері, встановлюють повноваження державних органів щодо забезпечення інформаційної безпеки України.

В нормативну базу щодо забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері пропонується розглядати з урахуванням існуючої ієрархії нормативних актів.

До *першого* (найвищого) рівня відносяться документи, що враховують основні положення міжнародних договорів і угод, ратифікованих Україною, які стосуються її національної безпеки:

– норми Конституції України, які закріплюють концептуальні положення національної безпеки України в усіх сферах її існування;
– Концепція національної безпеки України;
– Доктрина інформаційної безпеки України;
– Закон України «Про основи національної безпеки України».

На *другому* рівні розглядаються закони конститутивного напрямку, де визначаються важливі положення щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері:

– «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні;
– «Про інформацію»;
– «Про державну таємницю»;
– «Про Національну програму інформатизації»;
– «Про радіочастотний ресурс»;
– «Про телекомунікації»;
– «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

До *третього* рівня відносяться закони України інституційного рівня, в яких закріплені основні форми діяльності державних органів у процесі забезпечення національної безпеки в інформаційній та інших сферах життєдіяльності особи, суспільства та держави:

– «Про оборону України»;
– «Про Збройні Сили України»;
– «Про Службу безпеки України»;
– «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації»;
– «Про надзвичайний стан» тощо.

У структурі нормативно-правової бази забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері особливе місце посідають укази та розпорядження Президента України, а також акти (постанови, декрети) Кабінету Міністрів України. Ці нормативні акти видаються з метою конкретизації та підвищення якості вирішення завдань забезпечення інформаційної безпеки.

Міністерства й відомства України в межах визначеної законами компетенції та відповідальності на основі чинного законодавства про національну безпеку України, а також згідно з рішеннями Президента України, Кабінету Міністрів України розробляють відомчі накази, інструкції, положення, які спрямовані на реалізацію програм захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави в інформаційній сфері.

Важливу роль у системі законодавства України з питань національної безпеки відіграють акти нормативного і директивного характеру місцевих органів влади – рішення з питань забезпечення національної безпеки (про боротьбу з наслідками стихійних лих, техногенних аварій і катастроф, з епідеміями, про підтримання громадського порядку тощо), які є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами й організаціями, а також посадовими особами і громадянами на території, підпорядкованій цьому органу влади.

Таким чином, провівши аналіз існуючого нормативних актів у сфері інформаційної безпеки України, можна зробити висновок, що сьогодні актуальним завданням у зазначеній сфері є формування відповідних положень національного інформаційного законодавства щодо правового забезпечення діяльності відповідних суб'єктів у сфері інформаційного протиборства. Першочерговим є прийняття Концепції національної інформаційної політики, а також закону «Про кібернетичну безпеку України».

Список використаних джерел.

1. Шевченко М.М. Проблеми та основні напрями розвитку механізмів національної безпеки України в умовах геополітичного інформаційного протиборства / М.М. Шевченко // Вісник Національної академії оборони України. Суспільно-правові питання. – 2009. – № 3 (11). – С. 217 – 222.

2. Остроухов В. До проблеми забезпечення інформаційної безпеки України / Остроухов В., Петрик В. // Політичний менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 135 – 141.

3. Радзівілов Г.Д. Аналіз та напрямки вдосконалення питань інформаційної безпеки в Україні: матеріали Всеукраїнської науково – практичної міжнар. конф. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління» / Радзівілов Г.Д. // – О. : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 290 с.

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

докторант кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

ДО ПИТАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Розбудова місцевого самоврядування є найпродуктивнішим процесом згуртування суспільства навколо фундаментальних цінностей громадянського суспільства. Адже саме за його допомогою відбувається генерування ініціативи громадян та найбільш ефективно використання потенціалу самоорганізації соціуму.

Саме органи місцевого самоврядування, максимально наближені до населення, найбільше впливають на організацію життя людей. І саме ці органи є найменш ресурсно забезпечені для своєї роботи, що особливо ускладнює їхню діяльність. Тому саме система органів місцевого самоврядування найбільше потребує оптимізації своєї структури, віднайдення нових форм і методів роботи, запровадження нових норм і стандартів діяльності.

На сучасному етапі розвитку та реформування інституту місцевого самоврядування досить багато концепцій та ідеологій у цьому напрямі роз розробляється з точки зору корпоративних засад у муніципальному управлінні. На нашу думку, такий підхід є прогресивним проте не новим. Вказане підтверджується рядом концепцій місцевого самоврядування, серед яких як раз громадівська, яка визнає корпоративну складову.

Громадівська концепція місцевого самоврядування тлумачить його як особливий і самостійний різновид публічної влади, джерелом і первинним суб'єктом якої є територіальна громада – сукупність жителів окремого населеного пункту: села, селища, міста. Право на самоуправління визнається природним і невід'ємним правом громадян, держава лише визнає і гарантує його. Владу територіальної громади на відміну від державної іноді називають муніципальною. Прихильниками громадівської моделі є США, Канада,Австралія, Велика Британія.

Дефініція «територіальна громада» як у працях вчених, так і в чинному законодавстві характеризується різними підходами та кваліфікуючими ознаками. При визначенні цих спільностей за час конституювання інституту місцевого самоврядування в Україні вітчизняний законодавець оперував різними термінами: «територіальна самоорганізація громадян», «громадяни, які проживають на спільній території», «населення адміністративно-територіальних одиниць», «територіальний сільський колектив громадян» [3, с. 96-97].

Конституція України та Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р. містять категорію «територіальна громада», під якою розуміють сукупність жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Таким чином, на конституційному рівні територіальна громада закріплюється, з одного боку, як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, а з іншого – кардинально змінюється правова природа його членів – на локальному рівні вони функціонують не як громадяни держави, а як мешканці спільної території.

Більш широке тлумачення поняття «територіальна громада» належить В. Кравченку. Він формулює таке визначення: «територіальна громада – це сукупність громадян, які спільно проживають у сільському та міському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус». Проте, як вважає Т. Голікова, що більш точне визначення територіальної громади, де вона розглядалася як «соціум», а акцент робився на ознаках спільності мети та колективізму, було подано в Концепції адміністративної реформи України. Зокрема, авторка робить акцент на тому, що територіальна громада сьогодні виступає як носій корпоративних інтересів і прав [0, с.43].

Погоджуючись із нижченаведеним дослідженням правового статусу територіальних громад, проведені з позицій наявності ознак корпоративізму, Ю. Молодожен, визначила основні ознаки територіальної громади, корпоративні за своєю суттю: *самоврядна, репрезентативна, автономна, територіальна, інтегративна, інтелектуальна, майнова, фіскальна* [2, с.351].

Територіальна громада як колективний суб'єкт права за загальними ознаками подібна до таких суб'єктів права, як юридичні особи приватного права, тому що її діяльність добровільна і має самодіяльний характер. Проте, необхідно визначити ключеві відмінності у їх статусі. Так, якщо юридична особа приватного права виникає і набуває необхідної організованості на основі волевиявлення її членів, то територіальна громада існує тільки тому, що держава з допомогою законодавчих актів уже визначила її існування як спільноти людей (громадян держави, іноземних громадян, апатридів, біженців), котрі мешкають у конкретному населеному пункті, мають нерухоме майно, а також є платниками місцевих податків і зборів.

Відмітною рисою приватної юридичної особи і територіальної громади є також правовий статус та значення Статуту. Істотною відмінністю є субсидіарний характер регулювання Статутом правовідносин територіальної громади, адже усі правові засади її функціонування визначаються у законодавчих актах держави. Проте, для корпорації

(юридичної особи) є обов'язковим установчим документом, який містить основні засади конкретної юридичної особи, та без якого втрачається правосуб'єктність особи.

Уявляється, що в перспективі територіальна громада стане тим колективним суб'єктом права, який характеризуватиметься належною нормативною урегульованістю (законами, указами, постановами), тісно взаємозалежною із саморегулюючими локальними (корпоративними) нормами (статутами, положеннями, рішеннями, прийнятими самими територіальними колективами).

На нашу думку, Концепцію реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні, яка була схвалена на засіданні Уряду України 1 квітня 2014 р., основною ідеєю якої є децентралізація влади в країні, суттєве розширення повноважень територіальних громад, зміна системи управління на обласному та районному рівнях, як раз враховувала корпоративну складову інституту місцевого самоврядування та започаткувала нову філософію у муніципальному управлінні.

Список використаних джерел.

1. Голікова Т. Інституціоналізація української територіальної громади як носія корпоративних інтересів [Текст] / Т. Голікова // Економіка України. - 2002. - № 12. - С. 43-50
2. Молодожен Ю. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України [Текст] / Ю. Молодожен // Університетські наукові записки: Часопис Хмельниц. ун-ту. - 2006. -N2. - С. 347-352
3. Батанов О. Функції територіальних громад як специфічних суб'єктів конституційного права [Текст] /О. Батанов //Право України. - 1998. - № 8. - С. 21-24.

РУСНАК ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

доцент кафедри управління суспільним розвитком НАДУ при Президентові України, к.ю.н.

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Організаційна і політична нестабільність в результаті постійних змін структури виконавчої влади України з моменту проголошення незалежності, підрив престижу державної служби в процесі боротьби з бюрократією і номенклатурою, скорочення реальної оплати праці значної частини державних службовців, послаблення державного контролю за чиновницьким апаратом у поєднанні з різким збільшенням в ході економічних реформ можливостями для їх особистого збагачення призвели до падіння дисципліни в державному апараті, масовому відтоку кваліфікаційних кадрів з державної служби в комерційні структури, системній корупції. Всі ці та деякі інші обставини зробили значну частину апарату виконавчої влади малоефективною для реалізації важливих задач пов'язаних з регулюванням складних економічних процесів в держави і проведенням суспільних реформ.

Запобігання та боротьба з корупцією, в тому числі в сфері державної служби, на даний час є одним з пріоритетів державної антикорупційної політики в Україні.

Важливо зазначити, що явища пов'язані з корупцією в системі державної служби, виявлялись і виявляються практично в кожній державі, але це не означає що корупція всюди і завжди однакова. Причини її появи і розповсюдження в системах державної служби різних держав досить різноманітні, і через це спроби розробити деякі універсальні державно-правові, в тому числі адміністративно-правові засоби по попередженню і запобіганню корупції не завжди є ефективними. В розвинутих зарубіжних державах боротьба з корупцією в більшості здійснюється за допомогою різноманітних державно-правових засобів [2].

В зв'язку з цим, умовами для формування чесного, компетентного і дисциплінованого апарату державного управління в будь-якому суспільстві є такі: дотримання принципу відбору і просування кадрів на основі об'єктивної оцінки їх професійної придатності, стабільність правових норм які регламентують відносини, пов'язані з кар'єрним просуванням державного службовця, його матеріальних і моральних винагород за результатами виконання службових обов'язків – ці елементи проходження державної служби дозволяють службовцям планувати кар'єру, активно займатися підвищенням своєї кваліфікації, а також створенням позитивного іміджу, як для себе особисто, так і для державної служби в цілому; забезпечення державним службовцям оплати праці і набору соціальних пільг в доступній мірі стимулюючих добросовісний труд і гарантуючий високий престиж соціального положення державного службовця після своєї відставки; системи державного контролю за діями державних службовців, здатну попереджати та запобігати всі можливі порушення з їх сторони.

Одним із ефективних правових заходів попередження і запобігання корупції в системі державної служби є інститут атестації державних службовців. Це обумовлено тим, що визначення якостей, якими володіє «державна» людина у всі часи залишалось важливим атрибутом технології влади і управління. Слід відмітити що атестація державних службовців в більш широкому розумінні вирішує низку задач, таких як: забезпечення законності в системі державної служби; створення професійного корпусу державних службовців; встановлення службової відповідності державного службовця займаної посади і виконуваної роботи; виявлення перспектив застосування потенційних навичок і можливостей державних службовців; визначення необхідності підвищення кваліфікації, професійної підготовки або перепідготовки державних службовців; застосування до державних службовців заходів юридичної відповідальності і заохочення за успіхи у виконанні службових обов'язків; попередження і запобігання правопорушень і корупції в системі державної служби та ін. Але головне в атестації – комплексна оцінка на основі системних показників і індикаторів діяльності

державних службовців, включаючи оцінки професіоналізму, ділових особистих якостей службовця і результатів його праці.

При формуванні подальшої державної антикорупційної політики, в тому числі в сфері державної служби, доцільно детально розглянути досвід зарубіжних країн з метою врахування їх позитивного характеру. Загальний обов'язок державних службовців зберігати чесність і незацікавленість вимагають застосування мір щодо боротьби з корупцією. Як правило під корупцією слід розуміти отримання державними службовцями матеріальної вигоди від виконання своїх обов'язків. На практиці корупція у сфері державної служби розглядається у 3-х аспектах: 1. Торгівля своїм впливом. Відзначається, зокрема, прийняттям подарунків в обмін на використання своєї посади заради виконання якихось дій; 2. Вимагання. Відбувається у випадку, коли державні службовці вимагають суми грошей, які вони не повинні вимагати; 3. Конфлікт інтересів. Може бути карним правопорушенням, якщо державні службовці мають зацікавленість, як правило, фінансову, у компаніях, якими вони управляють, наглядають, або доглядають та з якими їхній департамент має контракти або фінансову участь в акціонерному капіталі цих компаній.

Як показує зарубіжна практика, заходи з попередження корупції повинні містити узгоджену систему політичного, економічного, соціального, організаційно-правового характеру, які спрямовані на упередження появи передумов таких проявів, їх послаблення, нейтралізацію та усунення. Реалізація цих заходів повинна сприяти здійсненню антикриміногенного потенціалу суспільства, його окремих інститутів. Тільки таким шляхом буде закладено підґрунтя успішної роботи по зниженню корупційних проявів.

Попри всю важливість заходів попередження через об'єктивні та суб'єктивні обставини вони не завжди досягають своєї мети. Тому особливо гострою залишається проблема оптимізації шляхів виявлення, розслідування конкретних фактів посадових злочинів і притягнення винних посадових осіб до передбаченої законом відповідальності. Виявлення посадових злочинів через специфіку їх прояву становить надзвичайну складність. Це зумовлює високий рівень їх латентності, перебування поза сферою юридичної відповідальності значної кількості осіб, діяльність яких є суспільне небезпечною.

У зв'язку з цим є нагальна потреба в підвищенні ефективності діяльності спеціальних органів по виявленню конкретних фактів злочинної поведінки; проведення спеціальних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення злочинів, забезпечення цих заходів відповідними матеріально-технічними, криміналістичними, науково-методичними засобами [0].

Отже, ефективна боротьба з корупційними проявами не може бути здійснена в результаті разових і короткочасних акцій будь-якого ступеня активності та суворості на будь-якому рівні, а потребує довгострокових соціально-економічних, політичних і правових перетворень. Ця діяльність повинна базуватися на поєднанні профілактичних і репресивних заходів. При цьому пріоритетна роль має надаватися профілактичним заходам на загальнодержавному рівні. Важливим кроком який значною мірою полегшить попередження і запобігання корупції в сфері державної служби на наш погляд буде прийняття законів «Про правила професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів», «Про заходи державного фінансового контролю публічної служби».

Список використаних джерел.

1. Всеукраїнська громадська організація «Комітет по боротьбі з корупцією в органах державної влади, правоохоронних органах, прокуратурі та судах». – Режим доступу: http://www.komitet-k.org.ua

2. Звіт за результатами дослідження «Корупція та корупційні ризики в державних адміністративних органах: громадська думка населення України, підприємців, експертів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minjust.gov.ua/0/21891#5

РЮТІНА АЛЬОНА СЕРГІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сучасні органи державного управління більшості держав світу дійшли висновку, що ефективність діяльності їх структур безпосередньо залежить від потреб, очікувань, думок та настроїв громадян. Вплив влади на суспільні потреби та громадську думку здійснювався у всі часи різними методами. Відповідно і результати такого впливу були різні. Приміром, влада створювала виключно позитивний імідж за допомогою потужної пропагандистської машини. Згодом, разом з пропагандистськими методами почали застосовувати технології PR, через які управлінці намагалися переконати окремі стратегічно важливі кола громадськості в необхідності ухвалення вигідних для влади рішень.

Ще одна, найбільш прийнятна для сьогодення модель впливу полягає в тому, що влада систематично і докладно інформує громадян про свою діяльність, консультується зі всіма зацікавленими сторонами. Йдеться про постійну координацію діяльності органів управління з інтересами громадськості шляхом докладного вивчення потреб та очікувань суспільства. Саме така модель була обрана на даний час в Україні, оскільки вона найповніше відповідає демократичному устрою, за якого громадяни опосередковано беруть участь в управлінні державою.

Становлення громадянського суспільства відбувається на тлі розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які існували завжди і постійно розвивалися. Поява комп'ютера зробила необхідною глибшу інтеграцію людства в межах глобальних соціально-економічних структур, активізувала інформаційні процеси взаємодії суб'єктів державного і соціального управління, встановивши нові інформаційні правовідносини. Інформованість населення стала

умовою свободи людини в суспільстві і як наслідок - умовою її участі в управлінських діях державної влади. Прогрес свободи підвищив роль громадян в організації державної влади, вони стали суб'єктами прийняття рішень, підвищивши вимоги до держави як до постачальника публічної, тобто повної, змістовної інформації суспільству (змушуючи владу відкривати більше суспільно значущих відомчих таємниць).

Уся сукупність інформаційно-комунікаційних технологій, їхній розвиток призвели до збільшення впливу засобів масової інформації у засобах комунікації; зростання соціальної активності громадян, що давно порушило перед владою проблему наявності великої кількості відомчих таємниць. Тут і комерційна, і банківська, і навіть державна таємниці. Для пересічного громадянина подолання бар'єрів, які вибудовують такі таємниці в сфері публічної діяльності влади за умов відсутності дієвого контролю за її органами з боку громадян і цивільних (громадських, громадянських) структур, стало практично неможливим і сприяло розвиткові системної корупції в державному апараті. Тут привертає увагу відстороненість вітчизняної юридичної науки від проблем регулювання і вдосконалення процесів та процедур існування численних таємниць у суспільстві в контексті забезпечення інформаційної безпеки держави в період розгорнутої боротьби із корупцією в державному апараті [5].

З травня 2011 року набрав чинності Закон України «Про доступ до публічної інформації», метою якого є забезпечення прозорості та відкритості, створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. З початку дії щодо закону органи виконавчої влади проводять істотну роботу щодо організаційного забезпечення доступу до публічної інформації: систематично оприлюднюється та надається інформація про свою діяльність та прийняті рішення; ведеться облік документів, що знаходяться у їхньому володінні та запитів на інформацію; облаштовані спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями; розроблені форми та порядок подання запитів на інформацію; приділяється значна увага активній інформаційно-роз'яснювальній роботі серед населення про їх права, передбачені законодавством [4].

Практичне забезпечення впровадження зазначеного законодавства вимагає від органів виконавчої влади не тільки відповідних організаційних зусиль, але, що не менш важливе, й відповідних знань і навичок працювати в нових умовах.

Публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених Законом України «Про доступ до публічної інформації». Отже, закон чітко визначає, що та інформація яка створюється, збирається, обробляється та зберігається органом виконавчої влади в ході своєї діяльності є публічною. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановленим законом. Тобто певного виду публічна інформація може бути закритою та обмеженою в доступі, якщо це передбачається окремим законом [2].

Приймаючи Закон України «Про доступ до публічної інформації», розгортаючи роботу з його реалізації, влада, безперечно, мала намір зробити впевнений і рішучий крок у системному подоланні корупції, підвищити рівень юридичної грамотності громадян і чиновників через підвищення загальної ефективності державного управління, гнучкість та адекватність дій усіх його ланок. Закон, вочевидь, ставить за мету створення механізмів публічно-правового контролю над чиновництвом і регламентацію його діяльності через суспільно-політичний інтерес населення до розбудови в Україні засад громадянського суспільства.

Висновки:

Сьогодні питання доступу до публічної інформації є надто складним, бо масове використання нових інформаційних і комунікаційних технологій створення, розповсюдження та використання інформації і результатів інтелектуальної діяльності людини об'єктивно підштовхує світове співтовариство до глибшої ревізії засад класичної авторсько-правової доктрини, до нового визначення змісту і правової природи таких основоположних концептів інформації, як «авторство» і «власність». Необхідно замість наявного (до ери Інтернету) порядку у тріаді «автор - посередник - користувач» розробити іншу модель відносин, де має превалювати право користувача на вільне одержання інформації, що унеможливить виникнення зайвої ланки «паразитуючих» посередників (видавців і організацій з управління авторськими і суміжними правами на колективних засадах), які сьогодні, прикриваючись інтересами авторів, з одного боку, експлуатують останніх, а з другого - значно обмежують права користувача на одержання інформації.

Не можна сподіватися на безконфліктне розв'язання проблем навіть у тих випадках, коли породжуваний предмет однозначно зафіксовано в Конституції. Наша юридична наука і практика поки що не мають способів безконфліктного прийняття єдиних рішень, їхніх форм, норм відповідальності за їхнє невиконання, а також методів контролю за їх реалізацією. Але це - питання часу і потреб, які поставатимуть з розвитком суспільства. Зрозуміло лише те, що необхідно виробити нове правове регулювання впорядкування й розвитку відносин щодо реалізації прав і свобод, закріплених Конституцією України. Воно має стосуватися вільного й водночас відповідального створення та розповсюдження інформації в сучасному інформаційно-технологічному середовищі, яке істотно трансформує й усю цивілізацію сьогодення.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // ВВР України. – № 30. – 1996. [Електронний ресурс]. Режим доступу http://zakon.rada.gov.ua/.
2. Закон України від 13.01.2011, № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon.rada.gov.ua/.
3. Закон України від 13.01.2011, № 2938-VI «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»« [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon.rada.gov.ua/.

4. Прозорі та відкриті органи виконавчої влади – це реальність // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 194. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http:// www.ukurier. gov.ua /.
5. Соснін О. Про право громадян на інформацію в сучасному суспільстві / О. Соснін // Віче. – 2012. – № 8.

СЕРИХ ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВЛАСНОСТІ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Відносини комунальної власності – це відносини з приводу володіння, користування, та розпорядження майном комунальної власності територіальною громадою на свій розсуд і на підставі чинного законодавства як безпосередньо, так і через відповідні органи місцевого самоврядування.

Згідно Конституції України комунальна власність це самостійна форма власності. Комунальна власність – є власністю відповідної територіальної громади. Сама територіальна громада розглядається як спільність громадян України – жителів міста, села та селища або добровільного об'єднання декількох сіл, що утворює окреме поселення, наділене правом самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Сьогодні відносини комунальної власності в Україні регламентують, Конституція України, Господарський, Бюджетний, Цивільний, Земельний кодекси, Закон України «Про місцеве самоврядування» та інші законодавчі акти, що закріплюють найважливіші відносини, які виникають в процесі формування та використання комунальної власності. Згідно законодавчої бази, комунальна власність є самостійною і рівноправною формою власності. У науковій літературі загальноприйнятою стала характеристика відносин комунальної власності як публічних або суспільних, що випливає із суті власності[0]. Також її характеризують як колективну власність мешканців населених пунктів, територіальну власність, корпоративну власність територіальної громади, «своєрідну приватну власність» адміністративно-територіальних одиниць. За європейським законодавством муніципальна (комунальна) власність є атрибутом місцевого самоврядування [2].

Така характеристика відносин комунальної власності виходить з того, що її суб'єкти це публічно-правові утворення, які поєднують функції регулювання економічних процесів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці з участю в господарському обігу. Взагалі ж суспільна власність обумовлюється спільним привласненням засобів виробництва і виробленого продукту.

Для України основними завданнями в управлінні комунальною власністю на сучасному етапі є: по-перше, забезпечення належної матеріальної основи самоврядування; по-друге, забезпечення ефективності використання і управління комунальним майном.

Перешкодою ефективному управлінню комунальною власністю, залишається недосконалеість законодавства в галузі місцевого самоврядування, що обумовлено, в першу чергу, відсутністю послідовності та узгодженості в прийнятті нормативно-правових актів, комплексного підходу до предмета законодавчого регулювання, недостатньою апробацією законотворчих розробок, неузгодженістю цих розробок з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наявністю практики дублювання функцій між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями, а також недосконалістю існуючих механізмів інформування та активного залучення громадян до обговорення важливих проблем управління комунальною власністю, неналежним регулюванням ринкових відносин у цій сфері, а головне - відсутністю матеріальної основи територіальних громад, що не дозволяє органам місцевого самоврядування набути господарської самостійності, стати повноважними господарями на своїх територіях.

Виконання місцевими органами влади покладених на них функцій не підкріплене їх належним бюджетним та організаційним забезпеченням. Із місцевих бюджетів фінансуються важливі загальнодержавні соціальні програми, наприклад, програма житлових субсидій, надання пільг ветеранам війни та праці, допомоги сім'ям з дітьми тощо. Місцеві органи зобов'язані виконувати ці програми. Водночас, сьогодні вони не забезпечені фінансовими ресурсами, а отже, не виконують вищезазначені програми, тим самим створюючи продукуючи конфліктно-напружену ситуацію в суспільстві, що загрожує не тільки здоров'ю та сприяє порушенню і прав і законних інтересів населення України.

Механізми правового регулювання відносин власності має потребу в значному законодавчому закріпленні. У зв'язку з цим досвід, накопичений зарубіжними країнами, стає особливо корисним. Закріплена в Конституції України модель організації влади на місцевому та регіональному рівнях з позиції сьогодення є архаїчною, вона не повною мірою відповідає європейським стандартам та принципам Європейської хартії місцевого самоврядування.

На порядок денний сьогодні постала необхідність розробки стратегії управління місцевім і регіональним розвитком, предметом якої, передусім, є реформування місцевих органів виконавчої влади та системи місцевого самоврядування.

Сьогодні на перший план в роботі органів місцевого самоврядування державних виходить завдання та ефективного управління комунальним майном. Надзвичайно важливими напрямками такої системи управління є вдосконалення процесу формування й ведення єдиного реєстру об'єктів комунальної власності, управління корпоративними правами в господарчих товариствах комунальної форми власності, а також оренда об'єктів комунальної власності.

Список використаних джерел.

1. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. – К. – 2003. – с. 299.

2. Комунальна власність як самостійна форма власності: ознаки, співвідношення з державною формою власності // К. Апанасенко // Право України. – 2005. - № 10. с. 36.

САДЧЕНКО ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

завідувач кафедри менеджменту та математичного моделювання ринкових процесів Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, д.е.н., професор

РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В процесі реформування економіки ставиться завдання забезпечити позитивні зміни в усіх ланках господарсько-виробничого комплексу на базі їх ринкового регулювання. Сформована система управління природокористуванням через надмірну розрізненість природоохоронних функцій по різним міністерствам і відомствам не відповідає сучасним вимогам підприємницької діяльності, господарювання і виступає серйозним фактором зниження екологічної безпеки. У практиці природоохоронної діяльності недооцінюються економічні та політичні методи управління. Розробка і реалізація національної стратегії екологічно сталого розвитку передбачає посилення екологічної складової економіки, гармонізацію екологічних та економічних інтересів суспільства.

При розгляді публічного управління природокористуванням в регіональній політиці України виявляються значні труднощі і проблеми, пов'язані як з теоретико-методологічною базою, зі стратегічними цілями і завданнями на державному рівні, так і з їх практичною реалізацією на місцевому рівні. Публічне управління природокористуванням визначаємо як діяльність безпосередньо пов'язану з реалізацією управлінських рішень у сфері екології та охорони навколишнього середовища. Таким чином, публічне управління природокористуванням - це пошук кращого способу використання природно-ресурсного потенціалу регіону для досягнення пріоритетних цілей державної екологічної політики. Поява нової форми управління в публічній сфері була викликана потребою модернізувати організаційні структури, які використовують для того, щоб усі інститути публічної сфери працювали ефективніше. Публічне управління природокористуванням стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інститутів. Завдання полягає в збалансованому поєднанні галузевого та територіального підходів в процесі планування та управління природокористуванням на принципах екологічної безпеки.

Публічне управління природокористуванням включає ту діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування всієї системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування і передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін до розробки та реалізації державної політики в галузі екології та охорони природних ресурсів. Досягається воно шляхом встановлення комплексу обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів за допомогою законодавчо визначених екологічних стандартів і нормативів, а також притягнення винних до юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Адміністративна реформа істотно розширює права місцевих органів влади у сфері планування та управління природокористуванням, і завдання тут полягає в тому, щоб надані місцевим Радам права використовувались найбільш ефективно, поєднуючи в собі територіальні і галузеві підходи та інтереси.

Завданнями публічного управління природокористуванням є, по-перше, забезпечення реалізації законів та підзаконних нормативно-правових актів природокористування, а по-друге, виконання робіт з надання послуг населенню (адміністративних, консультативних, організаційних, соціальних тощо). Механізмами формування та реалізації економіко-екологічної політики є адміністративні, економічні, екологічні та інституційні інструменти. Однією з основних причин неефективного екологічного стану економіки, соціальної сфери є наявність суб'єктивного фактора в інституціональному компоненті. Види економічної діяльності, що завдають шкоди навколишньому природному середовищу, можуть регулюватися через введення дозвільної системи, яка являє собою сукупність вимог до якості навколишнього природного середовища, які зазвичай виражаються через максимальні показники забруднення для ґрунту, водного та повітряного басейнів. Через прийняття законів та підзаконних актів, метою яких є визначення прав суб'єктів економічної діяльності на ресурси навколишнього природного середовища, здійснюється ресурсно-екологічна політика.

Сформована практика вирішення проблем природокористування на місцевому рівні найчастіше входить в протиріччя з існуючою системою адміністративно-територіального поділу регіонів України. При цьому на вертикалі місцевого державного управління та місцевого самоврядування «облдержадміністрація (облрада) - райдержадміністрація (райрада) – міська рада - сільська (селищна) рада» виникають ситуації дублювання, конкуренції і навіть конфлікту між різними гілками влади в процесі планування та управління природокористуванням, і зокрема - організації території та об'єктів природно-заповідного фонду. Послідовне проведення в життя ідеї раціонального природокористування можливо тільки на місцевому (регіональному та муніципальному) рівні через систему органів державного управління (обласних і районних державних адміністрацій) та органів місцевого самоврядування (обласних, районних, міських, селищних і сільських Рад). Відповідно до Закону про місцеве самоврядування в Україні, органи місцевого самоврядування мають виняткову компетенцію у вирішенні таких важливих питань природокористування, як регулювання земельних відносин, організація території та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, затвердження ставок земельного податку та розмірів плати за використання природних ресурсів. На даний час рішення проблем природокористування на місцевому рівні в Україні ускладнюється відсутністю правової бази, що регламентує і розмежовує повноваження органів державного управління (обласних і районних держадміністрацій) і органів місцевого самоврядування (обласних, районних, міських, селищних і сільських Рад).

Місцеві органи влади, незважаючи на наявні в них повноваження щодо попереднього розгляду планів використання природних ресурсів на своїх територіях, фактично не мають науково-обгрунтованої економіко-екологічної

інформації для прийняття рішень з проблем природокористування. Наприклад, відомчо-галузевий підхід до вирішення завдання збереження біорізноманіття територій, що знаходяться в юрисдикції місцевих органів влади, призводить до того, що останні не володіють адекватною інформацією про екологічний стан підвідомчих територій і фактично вимкнені з процедури прийняття рішень з планування та створення мережі об'єктів природно-заповідного фонду (екологічної мережі). Нормативні документи, які регламентують територіальне планування на місцевому рівні (проекти та схеми районних планувань, проекти міжгосподарського землеустрою, генеральні плани портово-промислових комплексів і приморських міст, проекти забудови приморських селищ і сільських населених пунктів) складені на основі галузевого підходу до оцінки природних ресурсів. Вони не враховують агломераційний ефект, що виникає в результаті територіальних поєднань природних ресурсів, і не включають оцінку природно-ресурсного потенціалу певної території, величина якого визначає рівень допустимого антропогенного навантаження на природні екосистеми.

Методологічно і методично не розробленими залишаються фінансово-економічні аспекти діяльності місцевих органів влади в сфері управління природокористуванням. Нові, ринкові умови господарювання вимагають розробки та впровадження економічних механізмів регулювання природокористування на місцевому рівні. Відсутня методика проведення соціально-економіко-екологічної експертизи адміністративно-територіальних одиниць в процесі розробки планів їх соціально-економічного розвитку.

Основне завдання уряду полягає в тому, щоб надати місцевим громадам можливість вирішувати свої проблеми самостійно і контролювати ступінь задоволення потреб місцевого населення. Створюється конкурентне середовище за рахунок подолання державної монополії на деякі види послуг населенню. Стратегічним напрямком змін повинна стати децентралізація, а перспективною метою - формування горизонтальної управлінської мережі, куди, поряд з державними організаціями, увійдуть організації приватного сектора і різні суспільні групи.

САМОЙЛОВ ПИЛИП ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Регіональний розвиток розуміється як якісні, закономірні зміни у функціонуванні регіональної системи, що мають об'єктивний характер і зумовлені виникненням нових форм зв'язків між соціально-економічними потребами та засобами їх задоволення [3, с.. 351].

В Україні забезпечення формування та реалізація державної регіональної Політики покладено на Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, що зафіксовано в відповідному Положенні [4].

За результатами ґрунтовного аналізу основних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів протягом останніх 20 років та проблем, що існують у сфері регіональної політики, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року визначаються цілі державної регіональної політики до 2020 року.

Ціль 1. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

Ціль 2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток передбачають:

1) виконання насамперед завдань і здійснення заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблемних питань Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя;

2) недопущення поглиблення регіональних диспропорцій у доступі населення насамперед до базових соціальних, комунальних, адміністративних, транспортних, інформаційних та інших послуг;

3) створення умов для співробітництва регіонів.

Ціль 3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку котре передбачає створення бази для реалізації ефективної державної регіональної політики – механізму та інструменту державного управління регіональним розвитком, що сприятиме розв'язанню проблем регіонів, вимагає насамперед децентралізації державних повноважень шляхом їх передачі на місцевий рівень з одночасною передачею відповідних фінансових ресурсів, удосконалення процесів стратегічного планування та виконання поставлених завдань на всіх рівнях, запровадження ефективного механізму координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації галузевих пріоритетів і завдань на різних територіальних рівнях. Для досягнення цієї цілі також необхідні значні інвестиції у розвиток людського капіталу – навчальні та практичні програми підвищення кваліфікації спеціалістів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які відповідають за формування і реалізацію державної регіональної політики та здійснення контролю за станом її реалізації [1].

У більшості зарубіжних країн склалась триланкова система управління територіальним соціально-економічним розвитком. Поряд з центральними органами влади управлінською діяльністю займаються великі регіональні та локальні територіальні структури. Центральні органи територіального управління здійснюють макрорегулювання процесів соціально-економічного розвитку. Регіональну політику в деяких країнах здійснюють спеціалізовані державні директивні або дорадчі органи. У Канаді діє комітет Кабінету Міністрів з питань економічного та регіонального розвитку. У США функціонує Президентська комісія з проблем федералізму. Вона займається підготовкою аналітичних звітів і рекомендацій для президента та Конгресу, виробленням шляхів удосконалення федеративних відносин, координацією поточної діяльності федеральної адміністрації з питань удосконалення міжрегіональних відносин. У Швеції створюються державні регіональні компанії, які беруть дольову участь у реконверсії підприємств і організації виробництва нових товарів, підтримують малі і середні підприємства.

У Нідерландах створено п'ять державних компаній регіонального розвитку. Їх головна мета - удосконалення економічної структури регіонів і розв'язання проблем безробіття.

У Бельгії створюються регіональні інвестиційні компанії, які виконують такі функції: стимулюють створення, реконструкцію та розширення приватних фірм, сприяють створенню нових державних компаній. Існують також регіональні корпорації розвитку, які управляють регіональними банками даних, підтримують секторальні інтереси і беруть участь в управлінні фірмами, які потрапляють у важкі умови [2, с. 252].

Таким чином, деякі країни розвинутої Європи демонструють дисперсію в організації управління регіональним розвитком, що є корисним для українського поступу.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року.Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11.

2. Карпець С.Л., Світовий досвід управління регіональним розвитком // Вісник ЖДТУ, – 2008. – № 2. – С. 251-259.

3. Кузнецов А. О. Регіональний розвиток // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. – Х. : Вид- во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – С. 351-352

4. Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Постанова КМУ № 197 від 30.04.2014 р. – Режим доступу : http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments.

ТЕЛЕШУН СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

директор інституту державного управління та місцевого самоврядування НАДУ при Президентові України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор, д.політ.н.

ПОЛІТИКО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.

Очікування змін. Очікування змін на краще. А чи будуть нові зміни – на краще, неформально об'єднало більшість громадян України, незалежно від їх соціального, політичного або регіонального статусу, у спробі знайти своє місце у новому українському проекті.

Теза про необхідність політико-правових та соціально – економічних реформ у державі стали лейтмотивом українського суспільного життя останніх років. Події 2013-2014 року не тільки істотно змінили політичну мапу України, а й кардинально вплинули на подальший цивілізаційний розвиток держав Євразії, повернувши погляди більшості сталих і ситих демократій до загальних принципів «людиноцентризму» початку і середини XIX і XX стор. Масові акції протесту проти політичного режиму президента В.Януковича, силова зміна влади, що набула назви «революція гідності», громадянський конфліктр з кровопролиттям і подальша інтервенція з ознаками повномасштабної війни поставили на порядок денний питання про перспективність і життєздатність українського проекту. Про співвідношення держави, громадянського суспільства, інтересів громадянина і корпоративних інтересів в умовах глобалізацій них викликів XXI ст.. Одночасно з економічною кризою, втратою територіальної цілісності - відбувається процес модернізації, а точніше формування сучасної української політичної нації, яка на нашу думку повинна знайти власні моделі публічної політики і управління інтегровані у світовий економічний, політичний та інтелектуальний простір. Проте її майбутнє напряму залежить не тільки від економічних і геополітичних інтересів світових і регіональних гравців: Росії, США, Євросоюзу, Китаю тощо, а й від власної спроможності якісно реформувати політичну і соціально – економічну систему держави на засадах конкурентоспроможності і соціальної відповідальності. Мова насамперед йде про вміння політичним керівництвом бачити, розуміти і визначати національні інтереси України. У цьому випадку доречним буде вислів президента США В. Вільсона про те, що реформування системи державного управління, а сьогодні ми кажемо публічної політики і управління, повинно відбуватися з урахуванням найкращих зразків світового досвіду, що якісно інтегрований у національні особливості і традиції.

Слід визнати, що українське суспільство на відміну від національного політико – економічного істеблішменту різного ідеологічного спрямування, достатньо гостро і радикально поставило на порядок денний питання щодо системних змін у царині зовнішньої і внутрішньої політики та повної ротації політичної еліти, як з провладного так з опозиційних таборів. Символом цих змін, особливо для молодого покоління українців, став салоган – «Європейський вибір», який у значній мірі ситуативно об'єднав різні соціальні, етнічні і конфесійні групи. Громадянське суспільство акціями самоорганізації і протесту у тій чи іншій сфері сигналізувало державним інституціям, українському політикуму про необхідність структурних змін і створення для них відповідного середовища. Однак держава, а відповідно і її інститути не змогли або не захотіли адекватно зреагувати на суспільні виклики і запити. Саме тому державний апарат і його політична верхівка в Україні знаходиться, на нашу думку, у стані стагнації суспільних реформ. Мова насамперед іде про переорієнтацію вектору змін з традиційної матриці державного управління на зміни у системі публічної політики і управління, де ключовим сегментом є вміння визначати і вирішувати основні соціальні проблеми спрямовані на суспільний розвиток і ефективність політичних і державних інституцій.

Натомість, суспільна енергія громадян переводиться у русло боротьби за владу, як засобу політичного, бізнесового і фізичного виживання ключових акторів української політики та економіки на найближчу перспективу.

Достатньо ефективні інформаційні компанії з боку пануючої влади та окремі кадрові призначення не можуть остаточно вирішити питання війни та миру, припинити громадянський конфлікт в Україні, зупинити падіння економіки, повернути державу та її громадян у правове поле і зупинити деградацію державних інституцій усіх рівнів. Декларація реформ Президентом України П.Порошенко лише сформувала загальні пріоритети суспільних змін проте не дала чітких відповідей на так звані питання «реальної дії»: як?, коли?, ким?, за що? і чому? Тому державна влада при підтримці фахового експертного середовища повинна визначити конкретні цілі, форми та методи проведення реформ, характер і динаміку перехідного процесу та суспільні виклики і загрози, що будуть виникати під час перебігу цих змін. Саме на цьому рівні виникає основна небезпека – відчуження суспільства від влади та втрата взаємопорозуміння і взаємодії між ними на шляху реформування державних і суспільних інституцій. За цих умов викривлення цілей реформ, їх декларативність, ресурсна незабезпеченість, нечіткість у визначенні кінцевих користувачів реформ і груп мішеней, інформаційна «зашумленність», інституційна неспроможність породжує кризові явища. До речі Гегель у якості базових принципів, на основі яких функціонує ефективне громадянське суспільство крім приватної власності і особистої свободи громадян виділяв - «публічність» і «загальну поінформованість», які вільно формують суспільну думку, а також закони, які у вигляді ефективно діючого правого поля забезпечують консенсусний соціальний договір між суб'єктами суспільних відносин.

Для проведення реформ варто визначитися по перше, яких змін хоче суспільство і влада, а по друге на що буде сконцентрована енергія змін.

Якщо ми ведемо мову про політичні зміни, як складову реформ то нам варто говорити про новий зміст у структурних і функціональних особливостях політичних явищ, що забезпечує як самовідтворення, так і оновлення суспільно - політичного організму. Проте «політичні зміни» не означають заперечення абсолютно всього того, що було набуте у попередньому розвитку політичного життя, політичної системи, і визнання лише нових елементів і зв'язків, що не існували раніше.

Навпаки, на думку більшості експертів, «політичні зміни» вмикають відтворення із максимальним усвідомленням всього ґрунтовного, кореневого, глибинного. Вони передбачають також творення по-новому нетрадиційних сторін або властивостей життєдіяльності політичних систем та їхніх структур, як що вони були соціально результативними.

Нова, змінена політична система у стані функціонування витісняє традиційні форми політичного управління, які не спроможні вирішувати проблеми нового соціального порядку. Змінюється режим політичного процесу. Такі зміни потребують нового змісту і форм політичної упорядкованості національної політичної системи і світового політичного порядку.

Щоб «політичні зміни» мали доцільний результат, рівень невпорядкованості не повинен перетворитися на хаос, інакше «зміни» втрачають сенс і трансформуються у руйнівний і загрозливий процес. Найбільш типовими ознаками такого стану суспільства є:

> різноманітність політичних ідеологій і угруповань, яка представлена як у суспільстві так і у владі без очевидного домінування хоча б однієї або одного з них;

> швидка зміна політичних пріоритетів і настроїв;

> спалахи екстремізму і радикалізму;

> схильність до використання крайніх засобів політичного впливу (акцій непокори, страйків тощо) та інших форм силового тиску на владу, а з боку влади – звернення до кримінальних та адміністративних заходів там, де можна використати політичні заходи;

> відсутність чітко визначених правових механізмів та правової перспективи;

> невміння регулювати політичні конфлікти ключовими політико – економічними акторами;

> ставлення до політики як до жорсткої системи ієрархічних зв'язків, що не допускає жодного відхилення від накресленої лінії поведінки або, навпаки, як до необмеженої сфери «реалізації егоїстичних, вузькогрупових корпоративних інтересів через силову боротьбу;

> орієнтація більшості учасників політичного процесу на політичний радикалізм з його стійкою схильністю до рішучих дій у політиці;

> схильність до швидких і простих рішень, у розв'язанні складних суспільних проблем;

> почуття власної правоти, політичного месіанства та ін.

Варто розуміти, що глибинні політичні зміни стають фактом тільки після кількох або навіть багатьох циклів самовідтворення політичної системи, що мають позитивні соціальні наслідки. Разом з тим виникає питання щодо створення ефективної політичної системи як запоруки незворотності і результативності реформ. У цьому зв'язку не можна змішувати такі політичні явища, як «зміна уряду» і «зміна політичного ладу».

На думку більшості фахівців стабільна, а я би сказав соціально –ефективна політична система базується на стійких формах людських стосунків, за допомогою, яких у суспільстві авторитарно росподіляються цінності цього суспільства як легітимні норми авторитарно – владних повноважень обов'язкових для виконання усіма його членами.

Соціально-політичні зміни, динаміка політичного життя,а це підтверджується великою кількістю фахових досліджень, не зводяться до лінійних процесів. Будь-який суспільний процес несе в собі приховані нелінійні параметри. . Приклад тому – історія України з її несподіваними поворотами, падіннями та злетами. Або інший приклад: сучасні соціальні процеси і явища не можна пояснити формаційною теорією. Так, прогрес світового співтовариства не вкладається у схему розвитку і зміни суспільно-економічних формацій, оскільки останні не можуть відобразити всю складність реального світу. Не випадково наука звернулася до таких понять, як епоха і цивілізація. Однак це не виключає і того, що лінійні зв'язки сповна виправдані. Наприклад, найбільш виразно це видно при короткочасних періодах зростання. Та навіть процес, який може здаватися еволюційним при слабкому рівні інновації, насправді є результатом складного взаємопроникнення явищ.

Отже, «політичний процес» і «політичні зміни» пов'язані між собою. Процес і зміни у своїй взаємозалежності забезпечують сталий політичний розвиток. Останній здійснюється у двох взаємопов'язаних, але різних планах процесу і змін. Поступовість їх перетворень на основі просування вперед є еволюція політичного розвитку.

Закони становлення багатомірного світу визначають ритм і поступовість сучасного світового розвитку. В них відбивається певна конфігурація нових політичних відносин, що складаються між різними сторонами світового суспільно-політичного організму. Крім того нових функціональних завдань і навіть змісту набувають політичні і державні інститути, які забезпечують відтворення, стабільність і регулювання політичної і управлінської діяльності в суспільстві, збереження політичної ідентичності спільноти, незважаючи на зміну складу, посилюють соціальні зв'язки і внутрішньо групову згуртованість, здійснюють контроль за політичною поведінкою своїх членів, заохочуючи бажане і припиняючи відхилення від загальних норм поведінки. До аналізу функцій політичних інститутів в умовах суспільних реформ, які проводили вітчизняні та зарубіжні фахівці, можна віднести наступні:

1. **Функція забезпечення цілісності громадянського суспільства.** Політична система суспільства як найбільш інституціоналізована система впливає на все суспільство, визначає цілі розвитку, механізми загального управління, політичні і правові норми та принципи. Вона охоплює населення даної території країни. Механізм політичного функціонування, створений на демократичних засадах, відкриває простір для цілісного самовиявлення громадянського суспільства, народу, нації. Сильна, активна політична система сприяє прискоренню розвитку всього громадянського суспільства. А для цього вона повинна насамперед вдало виконувати владні функції.

2. **Владно-політична функція.** Політична система суспільства покликана формувати, захищати і підтримувати функціонування політичної влади як цінності. Такою є влада у процесі реалізації політики як керівництва, управління, організації, військової діяльності, заохочення, примусу тощо. Від спрямування політичної системи, характеру владного функціонування і політичного режиму, на який вона спирається, залежить дієвість політики. Владно-політична діяльність політичної системи є значною мірою визначальною, оскільки від демократично або тоталітарне організованої влади залежить зміст усього її функціонування.

3. **Функція народної, національної інтеграції.** Держава, політичні партії і рухи, громадсько- політичні утворення у своїй діяльності об'єднані розв'язанням національних проблем, а також а проблем народу в цілому, інтереси якого і представляє політична система. Національна 1 інтеграція відбувається навколо національних цінностей, у боротьбі за їх створення, збереження,' розквіт, у сприянні розвитку націй, розширенні міжнаціональних зв'язків та ін.

4. **Функція управління.** Система органів (державних, партійних і громадських) становить апарат управління суспільством. У суспільстві спостерігається подальше зростання значущості бюрократичних організаційних форм. Йдеться про бюрократію як структурну організацію управління суспільством. Управлінський апарат, що дедалі більше професіоналізується та спеціалізується, набуває політичних функцій. Типи бюрократичних структур залежать від того| на основі яких принципів функціонує політична система. При цьому існує небезпек! перетворення апарату управління на самостійну політичну силу, що протистоїть владі |і контролю обраних народом парламентів та їхніх депутатів. У разі такого перетвореная адміністративний апарат розглядає практичні методи як цілі організації, а саме функціонування як самоціль.

5. **Функція відтворення політичного життя.** Суспільне життя являє собою процес відтворення всього фундаментального і творення нового. Житгєспроможність політичної системи залежить від того, наскільки вона здатна постійно спрямовувати свої творчі сили проти ентропійних процесів. Політична система, яка не здатна до відтворення, позбавлена імпульсів самозбереження, об'єктивно несе в собі елементи дезорганізації, розпаду.

6. **Функція демократизації життєдіяльності суспільства.** Демократизація життєдіяльності усіх структур політичної системи становить систему політичної демократії у єдності, сукупності взаємозв'язків. Така політична демократія є гарантом демократизації всього суспільного організму. Політична система досягає цього, якщо її побудовано за вертикальним принципом (ієрархія органів) і за принципом політичної горизонталі (три рівноправних, взаємоурівноважуючих інститути влади, жоден з яких не може перетворитися на одноосібного господаря системи).

7. **Функція організації й упорядкованості політичного життя.** Для XX - початку XXI ст. характерна об'єктивна тенденція організації і демократизації всього суспільного життя, насамперед у політичній сфері. Розвиток і організаційне зміцнення державних інституцій, розмаїття політичних партій, рухів і організацій - все це характеризує політичне життя. Вони викликали до життя організацію й упорядкованість як напрям, тенденцію до згуртування політичних сил, як засіб недопущення політичної стихії та її наслідків - терору революцій, переворотів, заколотів, громадянських воєн.

8. **Функція консолідації соціально-політичних сил.** Зрушення, що відбуваються в сучасному суспільстві, можна охарактеризувати як руйнацію традиційних ціннісних норм (рівноправності, справедливості, революції, комунізму) і пошук нових (свободи, демократії, солідарності тощо). Об'єднання людей у групи, організації відбувається на різних засадах, у тому числі й ціннісних. Реакція людей на цінності, зокрема політичні, зумовлює політичне перегрупування їх, політичну мобільність, зміну функцій політичних організацій, наповнення їх новим політичним змістом. Одна група людей, їхні політичні організації, рухи прагнуть до збереження колишніх цінностей, інша - включається в кореляцію їх при збереженні ядра старих цінностей (революція, соціалістичний вибір та ін.), третя - схильна до радикальних змін у суспільстві, четверта - до реально радикальних зрушень на основі нових цінностей (визнання об'єктивних суперечностей, відмова від соціальних спрощень, захист прав індивіда, пріоритет таких прав перед груповими, національне самовизначення, утвердження прав людини). У складних умовах, коли здійснюється перегрупування політичних сил та їхніх організацій, неприйнятним є силовий тиск щодо носіїв цінностей та їхніх організаційних структур.

9. **Функція соціально-політичної модернізації.** На кожному історичному етапі свого розвитку суспільство ставить за мету соціальну модернізацію. Для країн посткомуністичного суспільства це означає швидкий рух до сучасних цивілізованих структур, високого рівня життя. А цього можна досягти на основі нових технологій і зрілих політичних відносин. Суспільство, для якого характерним є процес модернізації, здійснює відтворення на органічній новації, а не на тенденції розриву або руйнування попередніх організацій. Воно прагне до збалансованості, гармонії економічної, політичної, правової та інших систем, а також їхніх внутрішніх елементів.

10. **Функція стабілізації соціально-політичного життя.** Стабілізаційна діяльність політичної системи полягає в умінні з'ясовувати причини різних конфліктів (класових, групових, міжнаціональних, міжнародних, міждержавних, міжпар'гійних, регіональних та ін.), не допускати їхнього розвитку, знаходити виходи з Кризових ситуацій шляхом досягнення компромісів, встановлення консенсусу. Стабілізаційна функція втілюється в реальних науково обґрунтованих програмах політичного розвитку.

ТИХОНЧУК РОМАН ГЕОРГІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АКЦІОНЕРНОЇ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Недостатній рівень корпоративного управління в українських акціонерних товариствах гальмує розвиток економіки нашої держави, стримує «прилив» зовнішніх інвестицій та не дозволяє мобілізувати з інвестиційною метою кошти населення на організованому фондовому ринку [4].

Представляється, що процес державно-правового регулювання створення акціонерних товариств у значній мірі недосконалий і дає можливості здійснення фінансових афер. Законодавство не передбачає тимчасового обтяження засновників товариства, обмежуючись тільки тим, що вони несуть солідарну відповідальність по пов'язаних з його створенням зобов'язаннях, які виникли до його державної реєстрації (п. 1 ст. 12 Закону України «Про акціонерні товариства»). Те, що законодавство покладає на засновників солідарну відповідальність, цілком логічно. Але в законі не визначається розмір цієї відповідальності. Яка це відповідальність: повна, обмежена, додаткова або ще яка-будь? Уявляється, що особи, що утворюють АТ і залучають засоби окремих осіб, беруть на себе зобов'язання, пов'язані з тим, що «дарують надію» у приріст вкладених коштів, тобто, це діяльність, яка спочатку виникає на довірі. Тому й відповідальність засновники повинні нести в повному обсязі, тобто, усім своїм майном, що належить їм на праві власності. Крім того, говорячи про повну відповідальність засновників, правомірно буде порушити питання не тільки про майно, що належить йому, але і про його активи у вигляді акцій, інших цінних паперів, паїв, майна, вкладених в інші об'єкти. Представляється, що така власність повинна бути об'єктом стягнення. Це змусить засновників прораховувати реальні можливості майбутнього акціонерного товариства ще до його функціонування в ринковому господарстві. Тому п. 1 ст. 12 слід викласти в наступній редакції: «Засновники акціонерного товариства несуть повну солідарну відповідальність щодо зобов'язань, пов'язаних з його створенням, до моменту його Державної реєстрації.».

Певні питання державно-правового регулювання діяльності акціонерних товариств викликає зміна капіталу акціонерних товариств. Так, згідно зі ст. 3 Закону України «Про акціонерні товариства», статутний капітал – це розділений на певну кількість акцій однакової номінальної вартості капітал, корпоративне право за якими підтверджується акціями. Дане визначення є частиною дефініції акціонерного товариства, але як самостійне визначення воно відсутнє. У той же час ст. 14 Закону України «По акціонерні товариства», «Статутний капітал і власний капітал акціонерного товариства», – визначення «статутний капітал» не містить і починається з дефініції «мінімальний розмір статутного капіталу». Представляється, що цьому визначенню повинне передувати визначення статутного капіталу як такого, і слід перенести зі ст. 2 Закону.

Важливим питанням державного регулювання є контроль над діяльністю акціонерного товариства [3, с. 119]. Так, наприклад, це стосується дрібних акціонерів, інтереси яких можуть ущемлятися, або великими власниками пакетів акцій, або виконавчим органом акціонерного товариства. Ст. 7 Закону України «Про акціонерні товариства» передбачає право акціонерів публічного акціонерного товариства відчужувати приналежні їм акції без згоди інших акціонерів і товариства. Це ставить у нерівне положення власників великих пакетів акцій і дрібних акціонерів, оскільки перші можуть проводити політику по витисненню дрібних акціонерів з акціонерного товариства, що веде до завдання збитків інтересам останніх (дрібних акціонерів). Не заперечуючи саму норму законодавства, повинні бути зазначені причини такої дії, на яких умовах викупляються акції і який механізм реалізації викупу акцій, а також які гарантії держави забезпечать у цьому випадку інтереси дрібних власників акцій. Це хоч у якійсь мірі захистить інтереси дрібних акціонерів. Тому правильно відзначається, що контроль над діяльністю акціонерного товариства з боку великої групи учасників (власників дрібних пакетів акцій) часто є неефективним. Дрібні акціонери не можуть реально впливати на діяльність акціонерного товариства, що створює можливість зловживання з боку невеликої групи найманих керівників або власників контрольного пакета акцій [5, с. 78].

У цих умовах виникає питання – як держава може і повинна допомогти дрібним акціонерам у захисті їх власності у вигляді акцій і інших майнових прав. Одним зі шляхів захисту прав дрібних акціонерів може служити їхня консолідація. Так, у західних країнах дрібні акціонери можуть об'єднатися шляхом передачі своїх прав єдиному представникові, який буде захищати їх права на загальних зборах або в складі наглядової ради. Такий шлях можливий, але для його реалізації в нинішньому ринковому середовищі недостатньо умов, що в значній мірі пов'язане з недовірою акціонерів до подібних можливих представників, що пов'язане з їх підкупом або можливістю шахрайства. Представляється, що в таких умовах держава повинна брати на себе роль регулятора цих відносин. Мова йде не про тверде регламентування відносин в акціонернім товаристві, а про створення моделі регулювання, яка сприяла б захисту прав дрібних акціонерів, а з іншої сторони, не заважала діяльності товариства і сприяла його розвитку. Пропозиція може полягати в наступному. Держава в особі Державної комісії із цінних паперів і фондовому ринку або створеного утворення виступає у вигляді консолідуючого агента власників дрібних пакетів акцій акціонерного товариства. У такої позиції державі легше контролювати діяльність акціонерного товариства від зловживань і стосовно акціонерів, і стосовно господарської діяльності суспільства. Посилення можливостей держави відбувається і у тому випадку, якщо державний консолідований агент буде членом Наглядової ради.

Список використаних джерел.

1. Брагинский М.И, Витрянский В.В. Договорное право. Книга первая: общие положения:– М.: «Статут», 2003 – с. 402 (848с.)
2. О.О. Ілюхін Про головний мотив розвитку корпорації (Вісник економічної науки України 2007 № 7, с.83
3. Оліфіренко Формування ефективного механізму взаємодії інститутів державного та корпоративного управління / ж. Економіка та держава. 2012, № 12. – с. 120.
4. Орлова Я.С. Корпоративне управління як основа розвитку ринкової економіки України / Економіка та право. № 3. 2010 – с. 66.
5. Селівестрова Л.С. Організаційно-правові форми підприємств у системі корпоративного управління. – Економіка і держава 2010 №1 – с. 78

ЮРЧЕНКО ОЛЕГ ВІКТОРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФЕРТНИХ ЦІН В УКРАЇНІ

Новою та складною проблемою державного регулювання цін є трансферні ціни. Зміни, внесені в Податковий Кодекс, ставлять цілий ряд проблем, пов'язаних з ефективністю державного регулювання трансферних цін. Виникає перше питання: навіщо державне регулювання трансферних цін? Законодавчої відповіді немає. Згідно зі ст. 482 КВД США воно спрямоване для запобігання відхилення від податків, для чіткого відбиття доходів зв'язаних платників податків [2, с.173]. Як бачимо в міжнародній практиці, у цьому випадку США, трансферна ціна використовується з метою слушного оподатковування та боротьби з ухиленням від податків. При цьому важливо підкреслити, що мова йде про зв'язаних осіб, тобто тих, хто за допомогою трансферних цін можуть перекидати прибуток у зони низького оподатковування або свідомого акумулювання її в одного з учасників. Суб'єктами такого регулювання в основному є материнські і дочірні підприємства. У Податковому Кодексі жоден із суб'єктів не зазначений. Кодекс указує не суб'єктів, а дії, які можуть потрапити під трансферне ціноутворення. Представляється, що такий підхід не продуктивний. Суб'єкт господарської діяльності, навіть не бажаючи бути учасником трансферного ціноутворення, може їм стати внаслідок дій, які він буде робити, не усвідомлюючи, що ці дії ставляться до контролю над трансферним ціноутворенням. Відсутність суб'єктів трансферного ціноутворення в обмін на його дії буде викликати проблеми, оскільки контрольний орган буде вважати ці дії трансферними.

Трансферне ціноутворення на Заході зв'язується з діяльністю материнських і дочірніх компаній, як метою боротьби з ухиленнями від оподатковування, так установлення слушного розподілу прибутку. Наше законодавство виняткове фіскально і ставить метою одержання побільше податків у бюджет. Така позиція неправильна. Ми вже говорили про те, що однієї з основних функцій ціни є позитивний вплив на відтворення та баланс між попитом та пропозицією. У той же час державне регулювання цін суперечить цій функції, а тому таке державне регулювання цін слід визнати у своїй основі не вірним і перебудовувати його виходячи з функцій цін.

Виходячи зі ст. 39 Податкового Кодексу, який визначає контрольовані операції за неконтрольованими цінами, можна визначити суб'єктів трансферного ціноутворення. До них можна віднести зв'язаних між собою суб'єктів господарської діяльності; особи, чиї господарські операції мають відхилення від вітчизняного податку на прибуток у розмірі більш-менш 5 процентних пунктів, нерезиденти, якщо на території реєстрації встановлене більш однієї ставки податку на прибуток. Як видне, суб'єктами можуть бути суб'єкти господарської діяльності, які не є зв'язаними особами. Це те, що виходить за практику міжнародного ціноутворення. І така модель не може сприйматися як правильний крок у законодавчому регулюванні трансферної ціни.

До того ж, треба відзначити, що трансферне ціноутворення прив'язується до певної системи оподатковування. У світі існують дві основні системи оподатковування: англосаксонська та континентальна. Глобальна система оподатковування розрахована на пряме оподатковування доходів суб'єктів господарської діяльності і використовується в провідних розвинених країнах (США, Великобританія, Швеція, Німеччина, Нідерланди, Японія). Континентальна система оподатковування припускає різні види доходів, які мають якісні відмінності та обкладаються податками з різними правилами і податками, що приводить до використання урядами різних додаткових і непрямих податків і, таким чином, суттєво збільшують податковий тягар [2, с. 15]. Тому, ставлячи питання про введення трансферних цін, слід оцінити яка система оподатковування застосовується на Україні. Виходячи вже із цього, визначатися з тим, потрібна чи в сучасних умовах система трансферного ціноутворення і який їй бути. На жаль, часто те, що називають використанням закордонного досвіду, є вирваним із системи її складової та спробою застосувати до існуючої системи державного управління в Україні. Такий підхід може мати тільки негативні наслідки. При використанні закордонного досвіду слід оцінювати систему в цілому і якщо щось береться з неї теж повинне розглядатися як складова системи, у яку вона може ефективно імплентуватися.

Введення трансферної ціни, згідно п. 2.2.6 ст. 39 Податкового Кодексу, припускає дослідження функцій, які виконуються сторонами операцій. Таких функцій у Податковому Кодексі налічується 22. При трансферному ціноутворенні це стосується обох сторін, що приймають участь в операції. А це означає, що необхідно провести значну аналітичну роботу суб'єктам господарської діяльності, яка вимагає значного вкладення сил, тобто людських, фінансових, матеріальних ресурсів, що неминуче позначиться на витратах, а отже на ціні. Таке державне регулювання явне не в позитивну сторону буде впливати на господарську діяльність. Причому, якщо мова йде про суб'єктів, у яких

оподатковування вище або нижче рівня оподаткування прибутку на 5 процентних пунктів, то контрагент-нерезидент може просто проігнорувати прохання резидента, і тоді він виявиться в тупиковій ситуації, коли він перед органами, що перевіряють не зможе довести своєї правоти, що приведе до більших санкцій з їх боку, оскільки в господарській діяльності при перевірках презумпція невинності практично відсутня.

Аналіз трансферного ціноутворення дає підстави зробити ряд висновків щодо його проблем і вдосконалювання. Трансферне ціноутворення є об'єктивним явищем, спрямованим на захист національної економіки. Але її законодавче оформлення страждає цілим рядом недоліків у державному регулюванні цін. Воно має фіскальну спрямованість і не враховує того, що одна з основних функцій ціни це стимулювання процесу відтворення та балансу попиту та пропозиції. Тому система трансферного ціноутворення повинна містити стимулюючу складову. Необхідно, щоб система трансферного ціноутворення була досить простою і зрозумілою для суб'єкта господарської діяльності. Також необхідно, щоб вона була маловитратною у ресурсному відношенні для підприємства та не перешкоджала його господарській діяльності, а навпаки зацікавлювала його у використанні трансферної ціни. Логічно також, щоб правила про трансферні ціни втримувалися не в Податковому Кодексі, а в законі про ціни і ціноутворення, а в Податковому Кодексі втримувалися тільки норми про оподатковування трансферних цін.

Список використаних джерел.

1. В.Бех, О.О. Дмитрик, Д.А. Кобильник та інші: за ред. проф. М.П.Кучерявенко. – К.: Юрінком Інтер, 2003 – с. 245 (400с.)
2. Дернберг Р.Л. Міжнародне оподатковування: Пер. с англ.. – М.:ЮНИТН, 1997. – с. 173 (375с.)
3. Основи митної справи в Україні : навч. посібник / за ред.. П.В.Пашка. – К.: Знання, 2004. – с. 322 (732с.)
4. Податкове право. Навч. Посібник / Г.В.Бех, О.О. Дмитрих, Д.А.Кобильнік та ін..; за ред.. проф.. М.П.Кучерявенка – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.

ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

професор кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

НОВІ ПІДХОДИ ДО СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА: ТРАНСАКЦІЙНЕ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО

Науковий підхід до вивчення феномена лідерства має майже вікову історію. Ранні дослідження зосереджувалися на вивченні таких функцій лідерства, як керівництво, контроль, координація і регулювання діяльності підлеглих, що традиційно співвідноситься з трансакційним стилем лідерства. Починаючи з другої половини 1970-х гг. минулого сторіччя теорія лідерства поповнилася рядом нових підходів:

- теоріями харизматичного лідерства;
- неохарізматічного лідерства;
- трансформаційного;
- неотрансформаційного лідерства.

Найкоротше і ємне визначення, чим відрізняється трансакційний лідер від трансформаційного запропоновано Б. Бассом (Bass): «Трансакційний лідер діє в рамках тієї організаційної культури (цінності, норми, правила), яка вже існує; трансформаційний лідер змінює організаційну культуру «[2].

Основна ідея трансакционного лідера полягає в тому, що взаємодія між лідером і послідовником будується на трансакції «ви - організації, організація - вам». Коріння цього лідерства - в економічному підході і раціональності нашої поведінки. Дуже передбачувано і добре керовано, і тому веде до запланованих результатів.

Трансакція найбільш ефективна в умовах стабільної і передбачуваної середовища. Коли ж рівновагу середовища порушується (вимагаючи інноваційних змін в діяльності співробітників), мотивація, заснована на трансакції, обмежує можливості лідера переконати співробітників прийняти інноваційні виклики. Для цього потрібні засоби мотивації іншого порядку..

Коріння трансформаційного лідерства - в психологічному і психодинамичному розумінні суті людини. Лідер спонукає у послідовників емоції і почуття, завдяки яким послідовники виходять за рамки «взаємообміну». Лідер проактівен, він проектує нові потреби, ще навіть не заявлені людьми.

Вперше поняття трансакційного керівництва ввів Джеймс Макгрегор Бернс (1978 р.) в його дослідженні політичних лідерів, але цей термін в даний час використовується і в організаційній діяльності. За словами Дж. Бернса, трансформаційне посібник є процес, в якому «лідери та послідовники допомагають один одному, щоб перейти до більш високих рівнів морального духу і мотивації» [3].

Трансформаційне лідерство характеризується здатністю до здійснення значних змін. Лідер цього типу привносить зміни в концепцію майбутнього розвитку організації, в її стратегію, культуру, виробництво і вживані технології. Замість того щоб аналізувати і контролювати специфічні трансакції з підлеглими, використовуючи правила, директиви і стимули, трансформаційний лідер концентрує свою увагу на «нематеріальних питаннях»: перспективи, спільних цінностях, нових ідеях [1].

Трансформаційними прийнято вважати лідерів, що використовують в якості засобів мотивації діяльності підлеглих постановку нетривіальних цілей, які цікаві співробітникам тим, що вимагають нетривіальних рішень. Часто успіх діяльності якраз і визначається здатністю знаходити оригінальне рішення нетипової задачі в нестандартній ситуації. У

той же час уміння мислити творчо і діяти не за шаблоном для здійснення важко досяжною мети є одночасно і ефективним механізмом самовалідації співробітниками рівня власного професіоналізму.

Розглянемо континуум стилів трансакційної і трансформаційної поведінки лідера, який включає:

- псевдо лідерство являють собою такий тип поведінки лідера, коли останній, уникаючи будь-якого роду ініціативи, займає суто пасивну позицію в лідерському процесі і направляє більшу частину своїх зусиль на підтримку сформованого статус-кво;
- пасивна форма трансакционного лідерства. Вона характеризується такою поведінкою лідера, коли він активізується тільки у разі виникнення проблемної ситуації, включаючись у діяльність з її вирішенню постфактум, т. Е. Коли можливості її усунення мінімальні або не очевидні;
- активна форма трансакционного лідерства. Лідер, що дотримується даної форми, характеризується істотно більш активною участю в діагностуванні проблемних ситуацій особистісного, міжособистісного, групового та організаційного характеру;
- ситуаційна винагорода. У сімействі форм трансакционного лідерства ситуаційна винагорода є найбільш ефективним і конструктивним чином дій лідера. Концептуальну відмінність ситуаційного винагороди від пасивної та активної форм полягає в іншому характері взаємодії лідера з підлеглими.

Джеймс МакГрегор Бернс пояснював принципове розходження наступним чином: «Трансакційні лідери є лідерами, які обмінюють реальні винагороди за працю на відданість послідовників. Трансформаційні лідери є лідерами, які змушують своїх послідовників зосередитися на більш високих порядках власних потреб, при цьому підвищуючи обізнаність про значення результатів власної праці і нових способів, за допомогою яких ці результати можуть бути досягнуті.

Трансакційні лідери, як правило, більш пасивні, у той час як трансформаційні лідери демонструють активну поведінку [3].

У моделі Бернарда Басса трансформаційне лідерство складається з чотирьох компонентів, відомих як «4 I»:

- індивідуалізація відносин з підлеглими (individualized consideration) характеризує поведінку, по-перше, що відбиває рівень особистої уваги лідера до своїх підлеглих в цілях їх особистісного та професійного розвитку; по-друге, спрямоване на гармонізацію цілей організації з особистісне значущими цілями діяльності її співробітників;
- харизма / ідеалізоване вплив (charismatic leadership / idealized influence) характеризує поведінку лідера, засноване на такій взаємодії з співробітниками, при якому він сам є «зразком» і ілюстрацією своїх же очікувань від підлеглих;
- стимуляція інтелектуальних можливостей підлеглих (intellectual stimulation) характеризує поведінку, коли об'єктом уваги лідера стає інноваційність розумового процесу співробітників, і зокрема їх здатність визначати нові шляхи вирішення старих проблем;
- мотивація на основі натхнення (inspirational motivation) відображає така поведінка лідера, коли його індивідуальність, представлена комплексом особистісних (динамізм, впевненість у собі, почуття гумору тощо), професійних (компетентність, досвід, етика тощо) і соціальних (компетентність в спілкуванні, емоційна розвиненість, комунікативна компетентність тощо) характеристик, виступає джерелом натхнення співробітників, мотивуючим їх не тільки на відповідність очікуванням лідера, а й на їх перевищення.

Синтез зазначених типів поведінки лідера утворює трансформаційний стиль, який характеризується взаємно розвиваючим взаємодією лідера з підлеглими.

Вплив поведінкових аспектів особистості лідера на якість корпоративних злиттів обговорюється в зв'язку з двома фундаментально різними типами орієнтації лідера при взаємодії з підлеглими - орієнтації на особистість і орієнтації на завдання і якість його виконання. Вибір орієнтації завжди індивідуальний і здійснюється лідером на основі концептуалізації сутності лідерського процесу з точки зору суб'єктивного досвіду, особистісних смислів, цінностей і всього того, що формує управлінську філософію даного лідера. Також цей вибір визначається поданням лідера про ефективність діяльності його співробітників при реалізації ним того чи іншого типу орієнтації.

Відмінність трансформаційного лідерства від класичного управління полягає в тому, що воно визначається в координатах «бачення» і «дії», а не «завдання» і «стосунків». «Бачення» пов'язане зі створенням образу майбутньої мети. «Дія» пов'язане безпосередньо з поведінкою. За думки Р. Ділтса, «бачення без дії залишається тільки мрією, а дія без бачення - безглуздою суєтою» [5, 6].

Трансформаційне лідерство посилює мотивацію, моральний дух і продуктивність послідовників за допомогою різних механізмів. У даній моделі лідер є зразком для наслідування для його послідовників. При цьому лідер повинен виявляти слабкі і сильні сторони у своїх послідовників і ставити їм завдання, які можуть оптимізувати їх роботу.

Таким чином, успішність організаційної діяльності необхідно пов'язувати з наступним:

- по-перше, зі здатністю лідера змінювати характер поведінки і зміст своєї діяльності при зміні організаційної структури;
- по-друге, із спеціальною здатністю лідера здійснювати комбінаторне поєднання трансформаційного і трансакционного стилів в структурі власної поведінки.

Отже, процес мотивації співробітників трансформаційним лідером побудований на такій взаємодії з підлеглими, при якому потреби співробітників в особистісної самоактуалізації та професійної самореалізації задовольняються лідером в обмін на досягнення організаційних цілей. Сама можливість взаємодіяти з неординарним лідером, орієнтованим на задоволення потреб вищого порядку, часто є для підпорядкованих центральним мотивом їх ефективної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Тихомиров А. А. Стили лидерства и успешность слияний: трансформационно-трансакционная концепция лидерства // А. А. Тихомиров, У. Д. Спенглэр. // Российский журнал менеджмента Том 3, № 2, 2005. С. 71–98.

2. Филонович С. Р. Теории лидерства в менеджменте: история и перспективы / С. Р. Филонович // Российский журнал менеджмента, 2003. 1 (2) С. 3–24.

3. Bass B. M. 1998. Transformational Leader ship: Industrial, Military, and Educational Impact. Lawrence Erlbaum Associates Publishers: Mahwah, NJ.
4. Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). Transofrmational Leadership (Second ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
5. Bergh D. D. 1997. Predicting divestiture of unrelated acquisitions: An integrative model of exanteconditions. Strategic Management Journal 18 (9): 715–731.
6. White paper on transformational leadership, and the Multifactor Leadership Questionnaire (MLQ)

CONSTANTIN-MARIUS APOSTOAIE

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

CARMEN CLAUDIA ARUSTEI

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

IRINA TEODORA MANOLESCU

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

THE EU – NGO COOPERATION FRAMEWORK: STEPS TOWARDS THE FUTURE

Although non-governmental organizations (NGOs) don't benefit from an agreed legal definition at European Union (UE) level, they surly benefit from considerable amounts of EU funding, thus, involving them in many aspects of the EU policies. Whilst NGOs play a prominent role in the new EU funding cycle (2014-2020), with more funding schemes considering them as eligible candidates, the relationship between the European Commission and NGOs, wasn't always there and was built in time with great efforts from both parties.

The most important document (and the only one, to some extent) that reflects the relationship between the European Commission (the Commission or EC) and NGOs and its overall position and objectives of their cooperation is a discussion paper that was presented by President Prodi and Vice-President Kinnock, at the beginning of the year 2000. In this paper, they address key issues regarding: methods to improve the dialogue between the Commission and NGOs, highlighting the main problems; techniques to best organize EU funding for NGO-managed activities; and, «suggests ways of providing a more coherent Commission-wide framework for co-operation that has hitherto been organized on a sector-by-sector basis» (EC, 2000, p. 3). Within this paper we noticed what motivates the Commission to cooperate with NGOs (and the other way around), thus summarizing: a) the collaboration fosters democracy, civil dialogue and civil society and creates the necessary circumstances for the views of specific groups of citizens and causes to be heard and represented at the European level; b) the proactive dialogue with and consultation of NGOs' sector specific experts help the Commission in the policy shaping process; c) moreover, by funding the activities of NGOs that are in line with community policy (within or outside the European Union), the Commission has alongside an important partner in implementing the EU policies and actions; d) the NGO's and their networks of contacts create a powerful channel of spreading the information regarding the benefits of EU policies and the process of EU integration, especially to non-member countries. Currently, NGOs are seen by the Commission and other European Institutions as stakeholders with an increasing importance not only in the 'policy shaping stage' (via inter-institutional and timely dialogue, consultations and discussions) but also in 'project management activities' (in the preparation, implementation, monitoring and evaluation of funding programmes) on regional and local level.

A drawback that was identified when analyzing the strengths and weaknesses of NGOs' partnership with European Institutions was the «lack of sufficient information for NGOs in particular on funding and financial procedures» (EC, 2000, p. 6). A possible cause of this drawback could be due to the fact that 'NGO' is not an official legal and harmonized term at EU level, although the Commission uses a set of specific characteristics to identify such organizations. There are in the European Union different frameworks for NGO cooperation, depending on each Directorate General (DG). Introducing a definition of the term 'NGO' that could be unanimously accepted at EU level among the above mentioned institutions could solve such a problem and provide a transparent measurement of EU financing for NGOs. Acording to European Parliament (EP), the Commission is already working on such a task and makes great efforts to identify NGOs in its internal financial information system, so that EU funding differentiates between organizations with NGO status and those without (EP, 2014).

Given that the relationship between NGOs and European Institutions are organized by policy areas (mainly 'external relations for development cooperation, human rights, democracy programmes, and, in particular, humanitarian aid' (EC, 2000, p. 2) and social, education and environment policy), important differences can appear, from one sector to the other, regarding information asymmetry and funding availability. Such is the case of financial market regulation, where there is a weak civil society organization and NGOs lack expertise, as oppose to other sectors as environment or public health, where NGOs have developed a strong counter-expertise and intense lobbying activity. Asymmetries like this can 'poses a danger to democracy' (EP, 2010, p.24). In the new financial cycle (2014-2020), among all European Structural and Investment Funds, the European Social Fund offers the most attractive funding opportunities for NGOs (EP, 2014b), paying attention especially to the fight against poverty and exclusion, and anti-discrimination measures.

In their relationships with European bodies, NGOs can benefit from external financing in the form of project funding and/or programme funding (EP, 2010, p. 36), or action grants and operational grants (EP, 2014, p.5 or EC, 2014, p.10). In the Commissions' view, project funding or action grants cover relatively short-term financial resources that are provided to an NGO to implement a specific set of activities. These activities can have a European dimension (with the purpose of creating 'European added value') or a national/ regional/ local coverage. Operating grants provide funding for the regular activities of

NGOs that are in line (according to their scope and objectives) with the general European interest and EU policy. On the other hand, EU programme funding covers a smaller number of NGOs but for longer periods of time and for larger amounts of financial resources. A comprehensive analysis of the benefits and challenges of the two different approaches to NGO funding (project vs. programme funding) can be found in EP (2010). Nonetheless, some voices have expressed significant doubts regarding the transparency, efficiency and effectiveness of the EU funding process for NGOs. Another aspect worth mentioning is the fact that, a typical NGO that performs its activities at EU level receives, more or less, half of its income from the EU budget (ECAS, 2004, p.2).

Within this context lays the question of independency of an NGO when dealing with EU funding. Is EU funding (at a certain level) creating a layer of smog that undermines the capability of NGOs to develop independent policy positions? Are NGOs capable to confront their 'benefactor' in order to maintain their point of view or are inclined to align themselves with EU policy positions? Such a dependency or lack of independency would not be favored by the Commission which advocates for participatory democracy. Possible solutions to this problem could be the adoption of funding barriers or thresholds (that could restrict EU funding under a certain volume) and/or development of a financing strategy based on diversification of the funding resources.

The European Commission is one of the greatest 'benefactors' and providers of EU funding for NGOs acting in the EU and outside. If we would refer to the proportion of these sums in the financial needs of an entire NGO sector or even in the EU budget, probably it would seem very little, but the overall funds surly remain significant (among the funds provided by other national governments, regional and local authorities and quasi-governmental organizations) not only from a financial point of view, but also from a larger perspective, i.e. transforming NGOs in promoters of change within European policies.

References.

1. European Citizen Action Service (2004) *The Financial Relationship between NGOs and the European Union*, Brussels, Belgium.
2. European Commission (2000) *The Commission and Non-Governmental Organisations: Building a Stronger Partnership*, presented by President Prodi and Vice-President Kinnock,Commission discussion paper, Brussels, Belgium.
3. European Commission (2014) *Budgetary Impact of NGO Funding in the last 10 Years*, speech by Manfred Kraff, Deputy Director-General of DG,Brussels, Belgium.
4. European Parliament (2010): *Financing of Non-governmental Organisations (NGO) from the EU Budget*, Brussels, Belgium.
5. European Parliament (2014) *Your Guide to EU Funding*, Brussels, Belgium.

БЕСПАЛЬКО ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РІЗНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ СТАНУ РЕГУЛЯТОРНОГО СЕРЕДОВИЩА

На думку більшості дослідників проблем малого бізнесу в нашій державі за всі роки незалежності, не дивлячись на окремі успіхи в даній галузі, так і не вдалося створити ефективну систему підтримки і розвитку малого підприємництва. Проте регіони на сьогоднішній день мають необхідні важелі для того, щоб поліпшити підприємницький клімат. Але перш ніж покращувати підприємницький клімат, треба його оцінити, провести аналіз стану регуляторного середовища. Регіони відрізняються за своїм потенціалом, тому і аналіз раціонально було б проводити на рівні органів місцевого самоврядування. Єдиного підходу до оцінки регуляторного середовища немає, тому і існує нагальна потреба розгляду можливих варіантів його оцінки.

В пошуках оптимального підходу, який може бути адаптований в Україні, розглянемо декілька підходів до оцінки регуляторного середовища. На сьогоднішній день на Україні не існує загальноприйнятої методики оцінки стану регуляторного середовища як на загальнодержавному так і місцевому рівнях. В статтях, присвячених аналізу вітчизняного малого підприємництва, як правило обмежуються дослідженням загальних тенденцій, а також порівнянням показників розвинених країн та країн СНД з аналогічними середньоукраїнськими [2, с.18].

Перша методика, що пропонується авторським колективом на чолі з Л.А.Колесніковой. Методика приваблива перш за все тим, що для розрахунків використовуються тільки загальнодоступні статистичні дані, тому немає необхідності в проведенні додаткових соціологічних досліджень. Вищезазначений підхід простий у використанні; допускає застосування необмеженої кількості індикаторів; можна групувати показники виходячи з їх економічного змісту; вводити додаткові індикатори для коректування. Завдяки цьому у разі потреби дана методика може бути легко модифікована для проведення більш глибокого аналізу [3]. В той же час методика має ряд не доопрацювань. Зокрема, доопрацювання полягає перш за все у врахуванні якісних показників (стану бізнес-клімату, рівень бюрократизації), формалізації процесу аналізу проміжних результатів (аналізу груп оціночних показників, наприклад, економічної функції МП).

Ще однією методикою для визначення стану регуляторного середовища є методика запропонована Міжнародною фінансовою корпорацією, яка ще з 1996 року започаткувала дослідження ділового клімату для розвитку підприємництва. Особлива увага приділяється регулюванню та адміністративному впливу. Регуляторні перешкоди характерні не тільки складністю дотримання норм, що швидко змінюються, але і адміністративним тиском, якого зазнають підприємницькі кола від уповноважених органів, відповідальних за регулювання певної сфери економічної діяльності. Найбільшими перешкодами у розвитку підприємницької діяльності за даними опитування Українською Маркетинговою Групою підприємницьких структур є податковий тягар, низький попит, інфляція, нерівні умови конкуренції, проблеми із

залученням фінансових ресурсів, корупція, державне регулювання бізнесу, нестача ресурсів у суміжних галузях, недосконала бізнес-інфраструктура, тиск із боку кримінальних елементів [1].

В той же час, оцінка стану регуляторного середовища проводиться за такими показниками: оподаткування; перевірки; митне регулювання; сертифікація і стандартизація; дозволи та погодження; ліцензування; реєстрація. Використання зазначеного підходу [1] дає певне уявлення про стан регуляторного середовища, але, на нашу думку, не враховує інших, не менш важливих факторів впливу на регуляторне середовище.

Не можна оминути увагою методику, яка застосовується у рейтингу «Doing Business». В дослідженні «Doing Business» вивчаються та оцінюються зміни в нормах регулювання у відношенні вітчизняних малих та середніх підприємств по 10 індикаторам на протязі їх життєвого циклу: створення підприємства, отримання дозволів на будівництво, підключення до системи електрозабезпечення, реєстрація власності, отримання кредиту, захист прав інвесторів, оподаткування, здійснення зовнішньоторгівельної діяльності, забезпечення виконання договорів і вирішення неплатоспроможності.

Раціональне регулювання підприємницької діяльності потребує наявності як ефективних процедур, так і інших інститутів, які встановлюють прозорі і виконувані в обов'язковому порядку правила. В дослідженні «Doing Business» ці два елементи оцінюються на основі індикаторів, які відображають рівень міцності правових інститутів, які мають відношення до регулювання підприємницької діяльності, і індикаторів, які відображають складність і вартість процедур регулювання.

Перша група індикаторів використовуються для оцінки міцності нормативно-правової бази. Друга група індикаторів оцінює вартість та ефективність процедур регулювання створення підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до систем електрозабезпечення, реєстрація власності, оподаткування і здійснення зовнішньоторгівельної діяльності [5].

Дана методика вже не перший рік успішно використовується в Україні. І наразі за даними звіту Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises можна сказати, що Україна минулого року полегшила започаткування бізнесу, усунувши вимогу щодо реєстрації в органах статистики та скасувавши плату за реєстрацію особи як платника податку на додану вартість. Країні вдалося полегшити отримання дозволів на будівництво завдяки впровадженню системи дозволів на основі оцінки ризиків, скасуванню вимоги щодо певних дозволів та технічних умов, полегшенню процесу реєстрації прав власності на нерухоме майно. Проте процес передачі власності все ще триває 45 днів – півтора місяця. Як наслідок, згідно звіту Doing Business 2014, загалом Україна посіла 112 місце з-поміж 189 країн. Водночас, звіт Doing Business 2014 вказує на те, що в України попереду ще довгий шлях, оскільки вона усе ще поступається сусіднім країнам: Польща посідає у рейтингу 45 сходинку, Угорщина – 54, Білорусь – 63, Румунія – 73, Молдова – 78 [4, с.11].

Таким чином, регуляторне середовище займає ключове місце в формуванні бізнес-клімату. Серед підходів, які застосовуються для оцінки регуляторного середовища, немає жодного, який би дав вичерпний перелік показників для його оцінки органами місцевого самоврядування. Продумане, орієнтоване на інтереси кожної людини і бізнесу регуляторне середовище може стати важливим фактором підвищення конкурентоспроможності України на світових ринках.

Список використаних джерел.

1. Бізнес-середовище в Україні. Міжнародна Фінансова Корпорація. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.ifc.org/ifcext/eca.nsf/Content/Publications.
2. Запатріна І.В. Регуляторне середовище та його роль у конкурентоспроможності України / І. В. Запатріна // Економіка та держава : Міжнародний науково-практичний журнал. - 2008. - № 1. - С. 17-19.
3. Колесникова Л.А., Перекрестов В.А. Сравнительный анализ степени агрессивности среды развития малого бизнеса в регионах России на основе данных государственной статистики / Л.А. Колесникова, В.А. Перекрестов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.esbc.ru/biblio/statia.htm.
4. Кучухідзе А. Україна вдосконалює своє регуляторне середовище в сфері ведення бізнесу, проте багато викликів усе ще залишається / А. Кучухідзе // Діловий вісник. – 2013. - №12 (235). – С.11.
5. Порівняння Рейтингової оцінки умов ведення бізнесу Doing Business, яка проводиться Світовим банком спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) – Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.dkrp.gov.ua/info/2667.

VIKTOR BONDARUK

Ph.D. student of European integration chair of Odessa Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine

IVAN KOMAROVSKYI

Ph.D. student of «Alexandru Ioan Cuza» University, Iași, România

EXTERNAL BORROWINGS STRATEGIES FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN EASTERN EUROPE AND EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES

The study analyzes effective strategies for external borrowings for Eastern European countries in the global financial market on the basis of comparative evaluation, selection and optimization of financing sources, development of macroeconomic measures of state management.

The study offers to identify patterns and modern features of accumulation and redistribution of external financial sources, to conduct comparative analysis of the sources of external financing for Eastern European countries economics and to improve approaches to the management of external debt during the crisis.

There is always a probability of economic or financial crisis in development of any territory where the economy is based on market principles. However, its level and consequences are increasing significantly when the source of a crisis is the condition of the state's economy but not of the world. In such a case it is necessary to speak not of the preventive measures but of the ways to reduce the consequences and to determine new strategy of local economy development for of Eastern Europe and Eastern Partnership countries. Consequences of the financial crisis for such an economy are significant GDP decrease, depression of local financial markets and budget disbalance.

Financial borrowings, crisis recovery programs allow normalizing country's financial market, but also cause prerequisites for insufficiency of turnover capital, growth of debentures and instability of the financial market.

Increase of debentures that requires using the export revenues for debt service is an important factor (Borensztein & Berg (2000)). The accumulated debt serves as a tax for future earnings and becomes a factor that prevents investments into the private sector. As a result, decrease in economic growth rates. It is obvious, that it requires more concern regarding the external debt, requirements on debt service and debt management.

A distinctive feature of financial crisis phenomenon in Eastern European countries is that it indirectly reflects in the social area crisis that is in competence of local public administrations. Its prerequisites are based upon the fact that the approved development strategy of the region within the current practice of local government bodies does not always meet the conditions and changes of external environment as well as influence factors of crisis phenomena (Edward J. Blakely & Nancey Green Leigh (2013)).

To prevent or mitigate the financial crisis consequences it is important to consider the factor of effective anti-crisis program application that comprises of: (Martin Gasser & Carmela Salzano, Roberto Di Meglio, Alfredo Lazarte-Hoyle (2004)):

- active marketing policy for local business;
- improvement of local production owing to its modernization, refurbishment of key assets, introduction of perspective technologies, etc.;
- use of reserves;
- application of management and financial mechanisms that are most effective for elimination of temporary financial complications and solution of other current problems of local development with the lowest level of expenses.

Considering all mentioned above, the work suggests a respective structure of the anti-crisis program that should comprise 4 main directions and 4 tasks with respect to implementation of this program respectively.

Task 1: Fundamental reorganization of local business structure, organization of production and labor. Special attention should be paid to determination of the most promising areas of demand of local and adjacent markets.

Task 2: Maintenance of social area stability, ensuring increase of living standard of the local population, which supposes further reduction of administrative expenses in the local budget, including reduction of expenses for maintenance of social and cultural as well as infrastructural objects that are within the responsibility of local public administration, etc.

Task 3: Introduction of effective technology and organization of production and sales of production in local enterprises. It is supposed to facilitate attraction of external borrowings, normalization of local goods turnover, choice of optimal forms of sales and goods turnover channels, etc.

Task 4: Use of financial and legal techniques and methods to stabilize economic condition of local business, optimal taxation planning, etc.

Development experience of Eastern European and Eastern Partnership countries shows that the state should use administrative resources as well as initiatives of local business, facilitate creation of new market infrastructural channels of supply and sales of production upon economic reforms.

Therewith, a leading role should be given to the mesolevel economy entities, industrial areas and cross-industry integrated structures (corporations). Uniqueness of use of the economic potential of regional business is that such entities as regions are functioning along with corporations and certain companies in the domestic and external markets. Therefore, a perspective of economic development of the regions in Eastern European and Eastern Partnership countries is determined by the level of their support by the local public administrations, thus combining the efforts of economic structures of different forms of ownership.

References.

1. Eduardo Borensztein & Andrew Berg (2000). Full Dollarization: The Pros and Cons. International Monetary Fund
2. Edward J. Blakely & Nancey Green Leigh (2013). Planning Local Economic Development: Theory and Practice Sage Publications, Inc
3. Martin Gasser & Carmela Salzano, Roberto Di Meglio, Alfredo Lazarte-Hoyle (2004). Local Economic Development in Post-Crises Situations. International Labor Organization

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ В БІЗНЕСІ

Невід'ємною частиною продуктивних сил, основним джерелом економіки країни в цілому і кожного підприємства окремо є люди, їх майстерність, освіта і спеціальна підготовка. В філософії менеджменту людських ресурсів співробітники є активами підприємства, найбільш цінним капіталом, який необхідно берегти і примножувати. Тому,

важливе значення має обґрунтування технології проведення переговорів в бізнесі, її структури та алгоритму з урахуванням ділового спілкування. Необхідно зазначити, що дані проблеми досліджені в роботах таких вчених, як О. С. Виханский, О. С. Наумов, Н. І. Кабушкін та ін.

Разом з тим, технологія проведення ділових переговорів у бізнесі, особливо з урахуванням умов невизначеності зовнішнього середовища, економічних інтересів і невербальних характеристик учасників бізнес-процесів, вимагає подальших досліджень.

Практично усі проблеми бізнесу тим чи іншим чином пов'язані із спілкуванням, тому як спілкування - це процес передачі думок, ідей, почуттів та доведення їх до розуміння іншими людьми. Кожний менеджер зацікавлений у тому, щоб інформація, яка адресується співрозмовнику, була не просто їм прийнята, але і досягла головної мети. Бізнесу потрібні заповзятливі та енергійні люди, що займаються самовдосконаленням, здатні діяти в умовах невизначеності та мають бажання ризикувати. Саме такий підхід сприяє тому, що працівник стає професіоналом, лідером своєї справи. Уміння переконувати людей, граючи на емоціях, фактах і логіці, використання стратегічного мислення, що дозволяє знаходити найкращі шляхи вирішення проблеми, можуть в сукупності зробити з людини процвітаючого організатора, здатного формувати ділове оточення та знаходити крапки дотику з абсолютно різними людьми.

Комунікативна сторона спілкування проявляється, перш за все, в обміні інформацією, яка передбачає вплив на поведінку партнера. Таким чином, спілкування служить важливою метою встановлення взаємозв'язків і співпраці людей.

У сучасному світі важливу роль відіграє вміння професійно вести ділові переговори. Переговори як вид ділового спілкування - це вміння йти на компроміси, довіра одного до іншого в певній мірі. Для формування відповідних навичок ведення переговорів, крім державних програм, в багатьох країнах можна зустріти ряд організацій і співтовариств, які впроваджують індивідуальні програми освіти в галузі ведення переговорів всіх рівнів складності. Від того, наскільки грамотно побудовано при цьому спілкування, залежить результативність переговорів. Для цього потрібно навчитися формулювати свої думки, знаходити вагомі й переконливі аргументи, задавати «правильні» запитання.

Володіння високою психологічною культурою, що є невід'ємною частиною загальної культури людини, дотримання правил добропорядного тону, шанобливого ставлення до партнера, толерантності, терпимості до недоліків у характері людей, дозволяє спілкуватися з людьми і регулювати свою поведінку. Тому для кожних переговорів необхідно розробляти та застосовувати спеціальну тактику й техніку їх ведення, аналізувати психологічні особливості їх проведення, в т. ч. на основі спостереження за невербальною поведінкою партнера, при якій розкривається внутрішній світ особистості, формується психічний зміст спілкування та спільної діяльності.

Невербальні комунікації в більшості випадків мають несвідому основу, тому що свідчать про дійсні емоції учасників комунікаційного процесу і являються надійним індикатором виявлення почуттів. Важливо вміти розуміти, що являє собою діловий партнер, прагнути до встановлення довірливих відносин з ним, вміло демонструючи при цьому внутрішню силу та впевненість. В процесі самої зустрічі головне залишати ініціативу, наскільки це можливо, протилежній стороні. Таким чином, простіше знайти можливий компроміс для досягнення бажаного результату [2, с.323].

Сторони приходять до розуміння необхідності переговорів тоді, коли конфронтація не дає результатів або стає невигідною. Призначення переговорів - взаємний обмін думками, досягнення двосторонньої угоди і результату, який задовольняє обидві сторони. Мета будь-якого спілкування - в чіткості сформульованої ідеї. Багато ділових зустрічей виявляються з самого початку запрограмованими на невдачу, тому що люди погано уявляють собі, в чому власне повинен укладатися успіх переговорів.

Основа ведення ефективних переговорів - абсолютно нічого не має даватися безкоштовно. Рухаючись назустріч побажанням партнера, необхідно домогтися, щоб він рухався назустріч нам швидше. Виділяють два види переговорів: ті, що ведуться в рамках конфліктних відносин і ті, що виникають в умовах співпраці. Переговори, орієнтовані на співпрацю, не виключають того, що у партнерів можуть з'явитися серйозні розбіжності, які призведуть до виникнення конфлікту. Конфлікт є, образно кажучи, розвиваючою індустрією. Кожна людина хоче брати участь у прийнятті рішень, які його стосуються, все менша кількість людей погоджуються з нав'язаними кимось рішеннями.

Можлива і протилежна ситуація, коли конфлікт врегульовано, і колишні супротивники починають співпрацювати. Функція пошуку спільного рішення повинна залишатися пріоритетною. Прийняття спільних рішень - це укладення ділових переговорів, тому що. передбачає добровільну згоду з рішенням обох сторін. Перетворення інтересів партнера в остаточне рішення - це компроміс там, де інтереси розходяться, де існують сумніви отримання вигоди. Переговори можна вважати завершеними, якщо їх результати ретельно проаналізовані відразу ж по закінченню їх проведення, обговорені на вищому рівні керівництва, і вжито необхідні заходи для їх реалізації [1, 330].

Існують два основні різновиди переговорів: позиційні та раціональні.

Позиційні переговори можуть протікати в двох формах – гнучкій та жорсткій. Суть першої в тому, що сторони готові заради досягнення угоди та збереження добрих відносин йти на нескінченні уступки одна іншій, що приводить до прийняття неефективного рішення для обох сторін. Суть жорстких переговорів – наполягати будь-якою ціною на своїй, зазвичай крайній позиції, здебільш ігноруючи інтереси іншої сторони.

Передумови успішності та ефективності ділових переговорів залежать від багатьох об'єктивних, а також суб'єктивних факторів. Визначивши бізнес-мету, до якої необхідно прийти, маючи і демонструючи інтерес до предмету переговорів, обидві сторони приступають до обговорення проблеми, відкинувши все, що заважає проведенню переговорів: політичні умовності, пропаганду, негативні невербальні мотиви. Створивши довірливу ділову атмосферу, необхідно перейти до самої суті бізнес-процесу, чітко викладати свої інтереси і мати достатні повноваження у прийнятті остаточних управлінських рішень.

Список використаних джерел.

1. Виханский О. С. Менеджмент [Текст] : учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов. - 4 изд., перераб и доп.– М. : Экономистъ, 2006. – 670 с.

2. Кабушкин Н. И. Основы менеджмента [Текст] : учебное пособие / Н. И. Кабушкин. – 9-ое изд. – М. : Новое издание, 2006. – 336 с.

3. Особенности ведения деловых переговоров [Електронный ресурс]. – Режим доступа : http://psyznaiyka.net/conf-stress.html?id=11. – Название с экрана.

ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент

СУЧАСНІ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Глибинні суспільні зрушення в сучасному світі, глобалізація і розвиток глобальної економічної конкуренції, поява наднаціональних інститутів, з одного боку, і розвиток громадянського суспільства в Україні, особливо в останній рік, економічні проблеми та чітка і вистраждана орієнтація на інтеграцію в ЄС, з іншого боку, обумовлюють необхідність суттєвої трансформації систем публічного адміністрування, використання тих західних моделей менеджменту в публічному управлінні, які вже довели свою дієвість та ефективність у розвинених зарубіжних країнах. Ці моделі можна використовувати при аналізі управлінських реформ, визначаючи ступінь їх відхилення від еталону.

В останні десятиліття були розроблені і почали домінувати в державному управлінні дві основні моделі сучасного публічного менеджменту: «New Public Management» і «Good Governance». Саме вони визначили зміст сучасних реформ у публічному адмініструванні, які, розпочавшись в англосаксонських країнах, поширилися на весь західний світ [3].

Натомість, на думку О. Амосова і Н. Гавкалової, в нашій країні спостерігається існування моделей «Old Public Management» та «New Public Management», що визначається вітчизняною архетиповою парадигмою [1, с.12].

Old Public Management – це класична загальновідома ієрархічна (бюрократична) модель організації і управління, в основу якої покладені універсальні принципи управління, сформульовані Анрі Файолем, і концепція ідеальної бюрократії Макса Вебера, який розглядав бюрократію як нормативну модель - ідеал, досягнення якого мають прагнути всі організації. Модель описана М. Вебером як ідеальний тип раціональної форми управління, що завдяки принципу правородержавності відзначається високим рівнем прогнозованості для політики і для громадян.

New Public Management – це модель публічного управління, що є комплексом адміністративно-політичних стратегій, спрямованих на ефективне реформування адміністративної діяльності на засадах приватної економіки.

Модель «New Public Management» базується на теорії суспільного вибору (Public Choice), яка дещо обмежує вплив бюрократії на політику, забезпечує конкуренцію у сфері громадського управління, що посилює позиції громадян, і теорії менеджменту, за якою підвищується роль економічних важелів.

Модель «Good Governance» - це соціально орієнтоване публічне управління на розвинених демократичних засадах. За цією моделлю самоврядування має не тільки відповідати вимогам ефективності, а і бути відкритим, доступним, підзвітним, підконтрольним і чутливим до вимог громадян, їх потреб і прохань [2].

«Ідеальною» західною моделлю публічного управління є синтез New Public Management і Good Governance [3].

Віддзеркалення основних функцій менеджменту в системі публічного управління обумовлює, на нашу думку, потребу у формуванні відповідної низки підсистем при розв'язанні найважливіших його завдань, таких як проведення економічних реформ, боротьба з корупцією, забезпечення соціальних гарантій тощо.

1. Підсистема планування в системі публічного управління – це політичний механізм, до інструментів якого належить і політична воля керівництва країни, і підписання та ратифікація міжнародних протоколів і законів, і залучення інститутів громадянського суспільства тощо. А на місцевому рівні цей механізм передбачає зростання ступеня участі територіальних громад в управлінні регіональним розвитком, підвищення самостійності регіонів щодо визначенні довгострокової стратегії їх соціально-економічного розвитку.

2. Підсистема організації в системі публічного управління – це насамперед законодавчий механізм, інструментами якого є прийняті закони, залучення до законодавчої роботи міжнародних експертів по проблемам, що розглядаються; усунення недоліків правового регулювання державної служби, підвищення прозорості управління, проведення відкритої інформаційної політики тощо.

Що стосується підсистеми організації в системі публічного управління на місцях, то вона передбачає активне залучення органів місцевого самоврядування та населення до процесів управління і вибору способів розв'язання соціально-економічних проблем розвитку території; а її забезпечення залежить від результативності формування, розподілу і перерозподілу дохідної частини місцевих бюджетів, а також збільшення самостійності регіонів у формуванні й видатках бюджету області відповідно до компетенції органів регіонального управління.

3. Підсистема контролю в системі публічного управління – це інституціональний механізм, інструментами якого повинні бути знову створені державно-суспільні і громадські структури контролю за діяльністю державних службовців, забезпечення незалежності й ефективності судової системи, органів прокуратури, правоохоронних органів тощо.

Щодо підсистеми контролю в системі публічного управління на місцевому рівні, то вона повинна базуватися на поступовій адаптації державної служби на місцях до міжнародних стандартів публічного адміністрування з урахуванням національних неформальних інститутів.

4. Підсистема мотивації в системі публічного управління – це передусім навчально-виховальний механізм, який передбачає відродження такого поняття як етика державного службовця, морально-патріотичне виховання нового покоління державних службовців, підвищення юридичної грамотності широких верств населення тощо.

Проте, в сучасних умовах економічної кризи і військових дій на сході країни, недосконалої нормативно-законодавчої бази, низького рівня контролю за виконанням законів і т. ін., більш прийнятною для публічного управління є, на нашу думку, модель менеджменту «New Public Management», яка зберігає конче потрібну в означених умовах владну вертикаль. Однак, і модель менеджменту «New Public Management», якщо в повній мірі будуть реалізованими її основні положення, може виявитися недостатньо ефективною в умовах, коли інститути громадянського суспільства ще недостатньо розвинені і не можуть компенсувати ослаблення впливу держави в багатьох сферах суспільного життя.

Адже, як показав досвід розвитку публічного управління в західних країнах, модель «New Public Management» найбільш ефективна у країнах з розвинутою ринковою економікою, усталеними демократичними інститутами і традиціями. Окрім того, за теорією нової інституціональної економіки Дугласа Норта, для успішного здійснення реформ необхідна зміна інституціональної системи, яка є тривалим процесом, і при відсутності такого механізму, що спонукає, державний устрій не може бути стабільним; а створення ефективних систем, розрахованих на короткострокову перспективу, потребує в кожному окремому випадку спеціальних досліджень і розробок.

Отже, вдосконалення кожної виділеної нами підсистеми даної моделі, її механізмів та їх інструментарію, що зазначені вище, адаптація підсистем моделі до конкретних зовнішніх і внутрішніх умов, що постійно змінюються, є напрямом подальших досліджень у сфері реформування публічного управління і використання в цій системі інструментарію сучасного менеджменту.

Список використаних джерел.

1. Амосов О. Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма) / Олег Амосов, Наталя Гавкалова // Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр». – Спеціальний випуск – Червень, 2013. – С. 6-13.
2. Колодій А. Процес деліберації як складового демократичного врядування / А. Колодій // Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування : матеріали науково-практичної Конференції ЛРІДУ НАДУ при Президентові України (4 квітня 2008 р.). – Львів, 2008. – С. 106–110.
3. Красильников Д. Г. Современные западные управленческие модели / Д. Г. Красильников, О. В. Сивинцева, Е. А. Троицкая. Режим доступу : www. ars-administrandi.com›article/Krasilnikov_

ДІДЕНКО ТЕТЯНА КОСТЯНТИНІВНА

головний спеціаліст відділу з навчальної роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗВИТОК РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ

Перехід України до ринкової економіки є кардинальним переломом не тільки в стилі та методах господарювання, це ще й радикальні зміни в освітній діяльності. Вища освіта є основою розвитку сучасного суспільства та держави. Саме вища освіта надає можливості людині реалізовувати себе на ринку праці. У зв'язку із цим розвитком ринку в нашій державі набуває значущості поняття освітньої послуги. Надання та споживання освітніх послуг є необхідним життєвим процесом, без якого неможливі ні діяльність ринку, ні життя держави та суспільства взагалі.

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовив те, що освіта з безплатної привілеї, оплачуваної державою, перетворилася на товар, а точніше послугу нематеріального характеру. За досить стислий період часу в Україні склався ринок освітніх послуг, пропозиція яких протягом останніх 5-10 років зробила колосальний стрибок. У багатьох випадках пропозиція навіть перевищує попит. Разом з тим, якщо інструменти маркетингу вже тривалий час застосовують у бізнесі, економіці, рекламі, то освіта й комерція не так давно сприймалися громадською думкою як антагоністичні поняття. Тож у сфері освіти маркетингові й ринкові інструменти управління використовують недостатнім чином. Проте проблема актуальності застосування маркетингу в освіті викликає величезний інтерес. Реальна життєва практика, досвід діяльності процвітаючих освітніх закладів наочно демонструють, що надійною запорукою успішної діяльності освітнього закладу за умов ринку є використання маркетингового підходу в управлінні своєю діяльністю, зокрема у формуванні та просуванні послуг [1, с.35].

На сьогодні сутності поняття «освітня послуга», її специфічним особливостям, відмінностям між іншими напрямами послуг, класифікацією, і навіть особливостям просування освітніх послуг на ринку, приділяється особлива увага. Вдосконалення функціонування освітньої сфери і, зокрема, ринку освітніх послуг як провідного елемента соціальної сфери, є необхідною передумовою практичної реалізації мети держави з соціально орієнтованою економікою до зростання життєвого рівня населення.

Незважаючи на велике різноманіття порушених наукових проблем та глибину їх дослідження, в сучасній науці окремі їх аспекти залишаються не вирішеними. Так, недостатньо вивчений сучасний стан розвитку ринку освітніх послуг в Україні; не розроблено модель взаємного пристосування ринку освітніх послуг і ринку праці; потребують удосконалення система управління ринку освітніх послуг, організаційно-економічний механізм регулювання ринку освітніх послуг тощо.

Сьогодні в системі вищої освіти України функціонують 198 університетів, 62 академії, 83 інститути, 245 коледжів, 97 технікумів, 117 училищ та 1 консерваторія.

Із загальної кількості вищих навчальних закладів майже 60% складають ВНЗ I-II рівнів акредитації та 40% - ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

У 2013/2014 навчальному році контингент студентів вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації та форм власності становить понад 2 млн. 052,7 тис. осіб (у 2012/2013 навчальному році – 2 млн. 170 тис.).

У вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації всього навчається 329 тис. осіб, з них за кошти державного бюджету – 124,3 тис. осіб, за кошти місцевих бюджетів – 77 тис. осіб, за кошти фізичних та юридичних осіб – 127,7 тис. осіб [4].

У 2011 році за участю представників роботодавців розроблена та затверджена Урядом Національна рамка кваліфікацій, яка забезпечує ефективний взаємозв'язок між сферою освіти і ринком праці, наступність між рівнями освіти, реалізацію стратегії навчання впродовж життя. Це свого роду «дорожня карта», згідно з якою в подальшому необхідно за участю роботодавців розробити галузеві рамки кваліфікацій з відповідним наповненням, провести спільну

роботу щодо впорядкування Переліків напрямів та спеціальностей, за якими ведеться підготовка фахівців, Національного класифікатора професій, Класифікатора видів економічної діяльності тощо [4].

Водночас, сьогодні проводиться активна робота над створенням нового покоління державних стандартів вищої освіти, зорієнтованих на формування нової системи діагностичних засобів з переходом від оцінки знань випускника до оцінки його компетенції і визначенню рівня компетентності в цілому. Наразі реалізується пілотний проект освітніх стандартів з низки напрямів і спеціальностей вищої та професійно-технічної освіти в рамках спільного проекту Міністерства, групи підприємців і Федерації роботодавців.

На виконання доручення Президента України впроваджено Національну систему рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів України як інструмент моніторингу якості освіти та освітніх послуг.

Сьогодні вже три вітчизняні університети представлені в міжнародному рейтингу університетів світу QS World University Rankings (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Донецький національний університет).

Державна підтримка і фінансування навчання та стажування за кордоном у найкращих вищих навчальних закладах США, Великобританії, Франції, Німеччини, Японії та інших економічно розвинених країн надається студентам, аспірантам і фахівцям природничого та інженерно-технічного напрямів, у яких на сьогодні в державі є найбільша необхідність. Зокрема, це такі напрямки, як ІТ-технології, біонанотехнології, інформаційно-комунікаційні технології, нанофізика та наноелектроніка, електротехніка, нові нетрадиційні джерела енергії, раціональне природокористування, розробка корисних копалин, металургія, машинобудування, авіаційна та ракетно-космічна техніка, атомна енергетика, хімічна технологія та інженерія тощо. Водночас, розширюється участь вищих навчальних закладів України у програмах ЄС з обміну студентів і викладачів «Еразмус Мундус» та «Жан Моне» [3].

Український ринок освітніх послуг має всі передумови для розвитку, але обов'язковою умовою є реформи у фінансуванні освіти. Насамперед, за рахунок розвитку приватної освіти, а також залучення кредитів для навчання, створення та функціонування спеціальних накопичувальних та страхових фондів. Вітчизняний викладацький склад є досить кваліфікованим, проте без матеріальних стимулів, нормальної матеріально-технічної бази, доступу до інформаційних ресурсів та забезпечення навчально-методичною літературою, спостерігатимемо відтік талановитих викладачів за кордон, або ж зростання рівня корумпованості, а відтак – диплом перетвориться з показника рівня освіти на показник рівня доходів. Зміни та реформи мають бути продекларовані урядом та бути законодавчо закріпленими.

Дослідники освітньої проблематики доходять висновку, що в Україні ще й досі в освітніх реформах вбачають засіб вдосконалення адміністрування, а не основ стратегій суспільної і державної розбудови. Тим часом світовий досвід вказує на те, що контролювати треба процедури надання освітніх послуг, а не зміст освіти.

Список використаних джерел.

1. Козарь Т. П. Основні засади державної політики на ринку освітніх послуг у контексті особливостей глобалізації/ Т.П. Козарь // Держава та регіони. Сер.: Державне управління. - 2012. - № 2. - С. 34-37
2. Подольська Є. А. Освітня послуга: консюмеристський зміст і орієнтир менеджменту якості вищої освіти // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. 2011 - Випуск 15 – С. 581-586.
3. Якименко І.М. Маркетингові засади розвитку ринку освітніх послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Etp/2008_21/Yakymenko.pdf.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України - http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/

ДОБРІЙ ДІАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

начальник управління залучення іноземних інвестицій та зовнішньоекономічної діяльності
Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції
Одеської обласної державної адміністрації

КОМАРОВСЬКИЙ ІВАН

докторант Університету «Александру Іоан Куза», (м. Ясси, Румунія)

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Оптимальне визначення умов та основних підходів щодо управління процесом залучення зовнішніх запозичень на регіональному рівні можливо на основі розробки та використання відповідної моделі, що дозволить створити механізм ефективного функціонування і стратегічного планування розвитку об'єктів регіональної інфраструктури на довгострокову перспективу.

Передумовою вирішення питання щодо розробки моделі процесу залучення зовнішніх запозичень повинно бути розв'язання наступних задач:

– проведення аналізу сутнісні та специфічних рис функціонування і розвитку регіонального ринку зовнішніх запозичень, об'єктів його інфраструктури, розробки і реалізації цільових регіональних програм залучення інвестицій, міжнародної технічної допомоги та ресурсів державних цільових програм;

– формулювання основних положень стратегічної орієнтації розвитку діяльності по залученню зовнішніх запозичень з урахуванням макроекономічної ситуації, що склалася в регіоні, потенціальної ефективності взаємодії елементів механізму підтримки цієї діяльності з боку органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

– визначення переліку факторів, що впливають на потенціалу регіонального господарчого комплексу по залученню зовнішніх запозичень, їх обсягів та відповідних ризиків.

У підсумку, будь яка політика місцевих органів влади завжди визначається сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів впливу, які в загальному підході, по аналогії з поняттям інвестиційного потенціалу, може бути представлена у формі регіонального потенціалу залучення зовнішніх запозичень. Тому в основу розроблювальної моделі пропонується покласти співвідношення, що відображають вплив на діяльність по залученню зовнішніх запозичень з боку як внутрішніх, так і зовнішніх факторів впливу.

Взагалі, регіональний потенціал залучення зовнішніх запозичень (**РПЗЗЗ**) являє собою функцію від ряду параметрів $\mathbf{x_n}$: наявності факторів виробництва, макроекономічних показників, показників розвитку інституціонального середовища тощо.

$$\mathbf{РПЗЗЗ = f\ (x_1 + x_2 + x_3 + ... + x_n)} \qquad \mathbf{(1)}$$

При цьому усі фактори впливу можуть бути віднесені до двох основних груп:

– умовно-постійні, рівень яких залишається незмінним при даному рівні розвитку соціально-господарчого комплексу регіону, суспільних відносин та природно-кліматичних ресурсів, тобто характер їх можливих змін може носити тільки поступальний характер;

– перемінні, котрі можуть бути змінені в рамках даного рівня технологій. Характер з руху – безперервний. Найбільш яскравим прикладом перемінних факторів інвестиційного потенціалу регіону є законодавче поле діяльності інвестора в даному регіоні:

Відповідно, регіональний потенціал залучення зовнішніх запозичень можна представити у виді:

$$\mathbf{РПЗЗЗ = \sum УПФ + \sum ПФ} \qquad \mathbf{(2)}$$

де:

УПФ – умовно-постійні фактори;

ПФ – перемінні фактори.

Для практичного розрахунку доцільно ввести коефіцієнти значимості **k** обох груп факторів, тому що вони можуть мати не адекватне вагове значення.

Тобто:

$$\mathbf{РПЗЗЗ = k_1 * \sum УПФ + k_2 * \sum ПФ,\ причому\ k_1 + k_2 = 1} \qquad \mathbf{(3)}$$

Таким чином, **РПЗЗЗ** по аналогії з поняттям інвестиційної ємності, визначає максимально можливий обсяг зовнішніх запозичень (портфелів по видам запозичень) у регіон, при дотриманні умов економічної та соціальної доцільності їхнього розміщення на території регіону. Виходячи з цих умов, процедуру оптимізацію регіональних портфелів запозичень пропонується здійснюватися за дотримання умов можливості отримання бездефіцитного регіонального бюджету. Тоді основним критерієм оптимізації сукупності портфелів запозичень буде **max** отримання прибутку від цієї діяльності з мінімальним ризиком, тобто:

$$C = \sum_{n=1}^{N}\left[\sum_{i=1}^{I}\left(ret_i * v_i\right)\right] - \sum_{i=1}^{I}\left[\sum_{j=1}^{J}\left(ri_{ij} * v_{ij}\right)\right] \rightarrow \max \qquad \mathbf{(4)}$$

де:

N – кількість портфелів запозичень, що залучаються.

C – цільова функція;

I – кількість цінностей запозичень у даному портфелі;

ret_i – ставка прибутку по i-тому комерційному запозиченню: інвестиції, кредит тощо;

v_i – питома вага i-тієї цінності даного запозичення в портфелі видів запозичень;

J – кількість регіональних ризиків окремих запозичень;

ri_{ij} – ставка j-того виду ризику для i-тієї цінності окремого виду запозичень;

v_{ij} – питома вага i-тієї цінності виду запозичень, що співвідноситься з j-тим виду ризику, у регіональному портфелі зовнішніх запозичень.

В процесі моделювання процесу залучення зовнішніх запозичень, сама послідовність оптимізації складу портфеля по видам запозичень являє собою ітераційну циклічну процедуру. На першому її етапі здійснюється облік й інвентаризація цінностей окремих видів запозичень, перевіряється доцільність залучення окремих видів запозичень і можливл додатково коректується їх перелік, а також визначаються основні характеристики запозичень, що у підсумку будуть залучатися.

На другому етапі, - експертна оцінка, проводиться оцінка і визначення середньої ставки за кожним видом ризику для кожної цінності запозичення та норми прибутку від кожного комерційного запозичення та їх портфеля в цілому. Після уточнення вихідних даних і визначення всіх необхідних умов можна перейти до розрахунку оптимальної структури портфеля запозичень по окремим видам.

Далі, на третьому етапі, визначається оптимальна структура всього портфеля запозичень і у разі потреби здійснюється пошук запозичень із заданими характеристиками.

У результаті проведеного аналізу здійснюється реструктуризація портфеля видів запозичень з метою його оптимізації. Процес оптимізації портфеля запозичень включає процес формування такого портфелю цінностей

запозичень, який і буде відповідати вимогам і потребам соціально-економічного комплексу регіону, його громаді. У цьому зв'язку для визначення можливих альтернатив запозичень і їхніх характеристик необхідно провести комплексний аналіз цінностей запозичень, що залучаються до регіону, за результатами якого можна бути дати рекомендацію перейти до практичної реалізації **процесу** залучення зовнішніх запозичень.

Організація оцінки **процесу** залучення зовнішніх запозичень за приведеною моделлю дозволяє з урахуванням різного ступеню прибутковості і ризику окремих видів комерційних запозичень, соціального ефекту від соціальних запозичень (програм допомоги) повністю урахувати потреби регіону в зовнішніх запозиченнях.

Список використаних джерел.

1.Єна І.В. Оптимізація джерел зовнішнього фінансування економічного розвитку / І.В. Єна // Функціонування єврорегіонів в умовах трансформаційної економіки. Матеріали міжнар. науко-практичної конференції. 7-8 травня 2009 року, м.Чернівці. – Чернівці, 2009. – С.238-240 (0,2 д.а).

2.Bachtler J. and Yuill D. (2001) Policies and Strategies for Regional Development: A Shift in Paradigm, Regional and Industrial Policy Research Paper. – N 46. – European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow. – 41 p.

ДЯЧЕНКО ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри гуманітарних і соціально-економічних дисциплін
Військової академії (м. Одеса), к. пед. н.

ВАЄМОДІЯ ОВС З НАСЕЛЕННЯМ: ПРОБЛЕМИ ТА ДЕЯКІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Дослідження практики співробітництва представників органів правопорядку України та населення свідчить, що сьогодні процес взаємодії міліції та громадських об'єднань позитивно впливає на діяльність органів внутрішніх справ, з одного боку, й формування позитивного іміджу в очах населення – з іншого [1, с.7].

Організація взаємодії міліції і громадськості виступає як самостійний вид управлінської діяльності з власним об'єктом, метою та завданнями. Об'єктом організації взаємодії є їх зв'язки і відносини, що потребують впорядкування. Основна мета організації взаємодії міліції і громадськості – досягнення взаємопорозуміння і єдності в роботі, що передбачає безперервне оперативне управління та координацію їх сумісної діяльності, узгодження розстановки сил і засобів.

Стосовно взаємодії міліції і громадськості особливе значення мають такі принципи: законності, планування, якісної визначеності як органів державного і громадського управління; суворого розмежування їх компетенцій; тісної співпраці та взаємодопомоги.

Організація взаємодії виступає як система заходів, спрямованих на досягнення узгодженої або сумісної діяльності міліції і громадськості. З метою організації взаємодії міліції та громадськості на практиці, як правило, використовують такі основні методи:

1. Обмін інформацією про стан громадського порядку і громадської безпеки.
2. Сумісне планування і проведення заходів із забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки з попередження та припинення правопорушень.
3. Сумісний аналіз і оцінка оперативної обстановки.
4. Надання органами внутрішніх справ підтримки громадським формуванням у виконанні покладених на них завдань у сфері правопорядку.
5. Навчання працівниками органів внутрішніх справ членів громадських формувань методам і формам попередження та припинення правопорушень; проведення з ними роботи з правового навчання; надання методичної та іншої допомоги в плануванні та обліку їх роботи.
6. Направлення органами внутрішніх справ матеріалів про правопорушення в громадські формування для розгляду і вживання відповідних заходів громадського впливу на правопорушника.
7. Передача громадськими формуваннями матеріалів про правопорушення в органи внутрішніх справ, якщо під час розгляду справи про правопорушення громадське формування дійшло висновку про необхідність притягнення правопорушника до кримінальної чи адміністративної відповідальності [3, с. 23].

Взаємодія з громадськістю дозволяє міліції підвищити рівень та ефективність роботи із забезпечення порядку в громадських місцях, у боротьбі з хуліганством, розкраданням державного та приватного майна, у профілактиці правопорушень, виявленні умов та причин їх вчинення.

На жаль, початковий етап становлення нашої держави вніс негативні корективи в діяльність добровільних народних дружин, припинили своє існування більшість опорних пунктів громадського порядку. Втім, згодом розпочався процес відродження цієї системи, але вже на зовсім іншому економічному та соціальному підгрунті.

Однією з форм взаємодії між представниками органів правопорядку та населенням є створення таких умов (організація роботи, вибір ефективних форм функціонування громадських формувань), які дали б змогу оптимізувати діяльність правоохоронних органів загалом. Нині при Міністерстві внутрішніх справ сформовано Громадську раду, яка є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом. Вона створена для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю персоналу ОВС, налагодження ефективної взаємодії МВС із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики [5, с.2].

Налагоджено співпрацю не лише між представниками апарату міністерства і Громадською радою, а й між персоналом ОВС та пересічними громадянами. Позитивним прикладом партнерства органів внутрішніх справ і громадських формувань є діяльність добровільних народних дружин [4, с.12].

На сьогоднішньому етапі розвитку держави є певні труднощі із здійснення взаємодії міліції та громадськості. Насамперед, це пов'язано з такими недоліками:

1) рівень інформованості громадян про злочинність і діяльність міліції по боротьбі з нею невисокий;

2) ставлення до міліції, яке є узагальненим показником її діяльності, що переконливо говорить про становище і статус міліції в суспільстві, престиж професії низький;

3) готовність населення до співробітництва з органами внутрішніх справ невисока **(**76,7% українців - не довіряють правоохоронним органам**)** [2];

4) громадяни часто відмічають низький рівень культури працівників міліції, грубощі і тяганину при розгляді скарг та заяв громадян.

Нині важливими, на наш погляд, є такі завдання з активізації взаємодії між органами внутрішніх справ і громадськістю:

– активізація створення муніципальної міліції;

– підвищення авторитету й довіри населення до міліції;

– покращення стану комунікативної та загальної культури персоналу ОВС;

– сприяння об'єктивному інформуванню населення про діяльність працівників правоохоронних органів за допомогою засобів масової інформації; ретельна перевірка фактів і матеріалів, які публікуються чи демонструються в мас-медіа;

– створення позитивного іміджу шляхом підвищення рівня професійної компетентності та покращення результатів діяльності персоналу ОВС;

– забезпечення безпосереднього діалогу між міліцією та населенням (громадськими об'єднаннями, профспілками, асоціаціями, організаціями, підприємствами) під час особистих зустрічей громадян із керівниками підрозділів ОВС, найкращими працівниками, персоналом служби громадської безпеки, які забезпечують правопорядок на конкретній території;

– проведення активної профілактичної, виховної, просвітницької роботи серед різних верств населення з метою запобігання злочинності;

– залучення найактивніших громадян до співпраці; передбачення в чинному законодавстві матеріально-технічного забезпечення громадських формувань і винагород особам за допомогу органам правопорядку й виконання конкретних правоохоронних завдань.

Отже, взаємодія міліції з громадськими формуваннями повинна плануватися й формуватися на ефективній науково обґрунтованій управлінській основі. При цьому великого значення набувають державна стратегія і тактика протидії злочинності спільними зусиллями відомчих інституцій і суспільства.

Список використаних джерел.

1. Бесчастний В. М. Імідж як складова успіху правоохоронця: до постановки проблеми / В. М. Бесчастний, О. В. Тимченко // Віче. – 2012. – № 2. – С. 6–8.
2. http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/18/7038215/?attempt=1
3. Білий П.М. Діяльність адміністративної служби міліції на транспорті: Навчальний посібник. – Одеса: Видавництво ОІВС, 1999 р. – 156 с.
4. Коваленко С. Пілотний проект: політ нормальний? // Іменем Закону: громадсько-правовий тижневик. – 2012. – № 1–2 (5803–5804). – С. 10—13.
5. Положення про Громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України // Схвалено на засіданні Громадської ради при Міністерстві внутрішніх справ України (протокол № 1 від 1 лютого 2013 р.).

КОМАРНИЦЬКА НАТАЛІЯ ТИМОФІЇВНА

зав.курсом післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,к.мед.н., доцент

ПОЛОВІНЩИКОВ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Головний лікар Вінницького приватного стоматологічного центру «Дент Лайф»

МЕНЕДЖМЕНТ В СФЕРІ ПРИВАТНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

На факультеті післядипломної освіти лікарів Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова помітно зросла питома вага керівників приватних медичних центрів, що прагнуть отримати спеціалізацію за фахом «організація та управління охороною здоров'я», а потім і передатестаційну підготовку по цій спеціальності. Переважна частина з них представляють стоматологічні заклади.

Завданням, яке поставили перед собою викладачі факультету, крім програмних розділів навчання по цій спеціальності визначених «Уніфікованою програмою», надати цій групі слухачів курсів необхідні сучасні знання, що дозволять ефективно впроваджувати менеджмент в сфері приватної стоматології. З цієї метою ми вивчили роботу 12 приватних медичних закладів міста Вінниці.

В процесі обговорення з курсантами результатів обстеження нами були сформовані «ключові фактори успіху» - тобто керовані змінні чинники, які забезпечують виграшні позиції організації в конкурентному медичному середовищі і можливості фінансового зростання. Їх визначення є головним пріоритетом в розвитку стратегії закладу.

В приватній стоматологічній сфері до «ключових факторів успіху» можна віднести наступні: висококваліфіковані кадри і забезпеченість клініки сучасними технологіями і матеріалами; комплексне якісне лікування і уважне ставлення до пацієнтів; зручне розташування клініки; грамотний менеджмент організації;

Стоматологія - одна з галузей, де розвиток відбувається досить швидко. Центри, які закуповують і впроваджують передові технології і нові досягнення науки набувають суттєвої конкурентної переваги. Одним із найважливіших ресурсів приватної медичної організації є **висококваліфікований лікарський і середній медперсонал**. Нестача цього ресурсу на ринку, пов'язана з тим, що висококласні спеціалісти вже знайшли своє «місце під сонцем» і переманювання їх в інші заклади є досить складним завданням.

Зважаючи на швидкі темпи оновлення стоматологічних методик, медичні вищі навчальні заклади, не встигають випускати фахівців, що готові працювати на сучасному обладнанні і використовувати новітні методики лікування і протезування зубів.

Налаштування фахівців на стандарти роботи певного медичного закладу потребує значного часу і фінансових витрат, але не дає гарантій, що навчений фахівець не перейде в іншу клініку після проходження стажування або пізніше, отримавши необхідний досвід. Одним із головних показників якісної роботи клініки, є низький показник плинності кадрів. І керівнику, і медичному персоналу, і пацієнтам важливо бути певними, що кадровий склад закладу стабільний. Велика частина пацієнтів звертаються в клініку до конкретного лікаря, і, коли він звільняється, то за ним ідуть і його пацієнти. Заклад втрачає фахівця, кошти, витрачені на підвищення його кваліфікації, і частину клієнтів.

Наступним фактом успіху є **комплексне якісне лікування і уважне ставлення до пацієнтів.** Проблемою в стоматологічній практиці є значний відсоток браку в роботі лікарів-стоматологів. Незадовільна якість виконаної роботи не сприяє позитивному іміджу організації і відлякує потенційних клієнтів. Тому в клініках, де були впроваджені спеціальні програми тестування лікарів при прийомі на роботу, система поточного контролю якості, а також безкоштовні гарантії, значно знизився відсоток браку і покращився імідж закладу. Систематична експертиза якості роботи, спрямована на вдосконалення послуг, дозволяє закладу успішно конкурувати з більш потужними організаціями і мережевими клініками.

Більшість пацієнтів прагне отримати всі види необхідної кваліфікованої стоматологічної допомоги в одному місці, що призводить до відтоку пацієнтів з невеликих клінік на 1-2 крісла в більш потужні і, тому більш сучасні, клініки, що швидко розвиваються і можуть запропонувати пацієнтам повний пакет послуг. В зв'язку з цим більшість приватних стоматологічних центрів орієнтовані на розширення асортименту послуг. Найбільш активно перелік послуг поповнюється за рахунок: дитячої стоматології, хірургії і пародонтології.

Третім ключовим фактором успіху є **зручне розташування клініки**. Від місця розташування клініки залежить її майбутнє: вона може бути розміщена поблизу крупної магістралі, чи в спальному районі міста. Це необхідно враховувати і при розробці концепції клініки і при плануванні регулярної діяльності і при формуванні бюджету рекламної кампанії. Клініка має кращі перспективи виживання в умовах конкуренції, якщо поряд проходять постійні потоки потенційних пацієнтів. Приток первинних пацієнтів дозволяє зекономити на рекламі і спрямувати кошти на розвиток фірми.

Відсутність такого чинника, як зручне розташування клініки необхідно компенсувати продуманою маркетинговою стратегією. Розробка і впровадження системи бонусів і накопичувальних знижок здатні викликати зацікавленість не тільки у нових пацієнтів, але і втримати постійних.

На жаль, більшість медичних закладів, або взагалі не проводить рекламних кампаній, або застосовує стандартні види реклами для просування своїх послуг: (реклама в місцевих газетах, на телебаченні, листівки). Такі заклади самі не здатні придумати оригінальні маркетингові кроки, їх стоматологічна рекламна продукція не цікава і малоефективна. Клініки, які інвестують маркетингові стратегії, запрошують фахівців з рекламних кампаній, використовують для реклами власні сайти, знаходяться безумовно в більш виграшному становищі, підтримують свою привабливу репутацію на ринку стоматологічних послуг.

Наступним ключовим чинником успіху в роботі приватної стоматологічної клініки є **ефективне управління внутрішніми ресурсами компанії.** Продуманий розподіл трудових, фінансових і матеріальних ресурсів дозволяє підвищити прибутковість закладу, сприяє розвитку, забезпечує стійкість до несприятливих зовнішніх факторів і запобігає зайвим витратам.

Для управління стоматологічною клінікою використовують власний ресурс керівництва або, в складних випадках, залучають зовнішніх консультантів, які в змозі професійно оцінити ситуацію і запропонувати адекватні варіанти рішення проблем. Організації, які користуються послугами зовнішніх консультантів з менеджменту, швидше адаптуються до змінних ринкових умов і стають більш конкурентоспроможними, ніж ті, що прагнуть всі питання вирішувати лише власним управлінським ресурсом. Наявність професійно складеного плану розвитку і управління процесами, які відбуваються в клініці, є обов'язковою умовою для роботи закладу в умовах зростаючої конкуренції.

Надійна репутація і привабливий імідж клініки створюються роками при активній співучасті всього колективу. Знання і дотримання ключових чинників, що сприяють успіху роботи закладу, є вирішальною умовою для досягнення цієї мети. Визначення цих чинників з врахуванням прогнозних змінних розвитку стоматологічної галузі – важливе аналітичне завдання, яке стоїть перед менеджментом клініки. Ключові фактори успіху відрізняються в різних організаціях, вони змінюються відповідно етапам розвитку, серед них є першорядні і другорядні і їх треба вміти диференціювати, тому що надто великий перелік факторів не виконує своєї функції по зосередженню основних зусиль фірми на стратегічних напрямках.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що до післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я доцільно включати різні форми засвоєння аналітичних методик по визначенню ключових факторів успіху організації в практиці керівників приватних медичних центрів.

Список використаних джерел.

1.Мінцберг Г., Куінн Дж. Б., Гошал С. Стратегічний процес / Пер. з англ. під ред. Ю.Н. Каптуревського. – СПб.: «Пітер», 2001

2.Томпсон-молодший Артур А., Стрікленд III. А. Дж. Стратегічний менеджмент: концепції і ситуації для аналізу. 12-е вид. / Пер. з англ. – М.: Видавн. «Вільямс», 2005

3. McQuaid RW (2009). Theory of organizational partnerships: partnership advantages, disadvantages and success factors. In: Osborne SP, ed. The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance. London, Rout ledge.

КОШКІН АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант кафедри права та європейської інтеграції ХРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ (ІНЦИДЕНТІВ) – СПІЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВСІХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Сучасний світ вимагає швидкого реагування всіх органів публічної влади на будь які виклики - загрози життю і здоров'ю людей та доцільної діяльності інституцій суспільства. Адекватність реагування досягається глибоким аналізом, науковим обґрунтуванням та постійним моніторингом заходів із впровадження систем з протидії загрозам.

Вивчення та впровадження новітніх досягнень у сфері захисту населення від загрозливих явищ та екстремальних ситуацій (інцидентів) є вкрай актуальним для України. Наша держава розпочинає докорінну модернізацію всієї безпекової сфери, тому вирішення питань цивільного захисту населення повинно базуватися на перевірених часом рішеннях провідних країн світу.

На думку автора заслуговує уваги досвід напрацювання Національної стратегії внутрішньої безпеки США, що була переглянута після трагічних подій 11.09.2001року та постійно продовжує вдосконалюватися. У 2003 році директивою Homeland Security Presidential Directive (HSPD-5) було оголошено про введення в дію Національної системи управління інцидентами (NIMS). Під управлінням, в контексті проблеми, тут розуміється забезпечення всіх видів готовності до інцидентів, заходів з його попередження, подолання та пом'якшення наслідків.

Завдяки узгодженому набору концепцій, принципів, термінології та технологій, поєднанню централізації управління з відповідальністю локального командування, NIMS спрямовує зусилля всіх гілок і рівнів влади, бізнесових структур та неурядових організацій до всебічної готовності до реагування на терористичні акти, стихійні лиха та інші можливі екстремальні ситуації (інциденти).

NIMS спирається на багатолітню статистику, згідно якої абсолютна більшість інцидентів виникає на місцевому рівні. Тому держава, органи центральної влади, всебічно підтримують місцеві громади та в разі перевантаження їхніх ресурсів негайно надають потрібну допомогу.

Протягом десятиріччя NIMS була неодноразово модернізована з урахуванням досвіду практичного застосування під час великих стихійних лих і довела свою життєздатність та дієвість. За ці роки втілено велику кількість напрацювань як із вдосконалення внутрішньої структури компонентів системи так і з організації періодичного навчання керівного складу всіх владних структур, персоналу професійних і волонтерських команд, навіть введено обов'язковий курс для всіх студентів і школярів.

До базових складових або компонент NIMS можна віднести уніфіковану систему управління інцидентами (ICS), національний рамочний стандарт реагування на інциденти (NRF), національний центр інтеграції(NIS), компоненти комплексного управління ресурсами та міжвідомчої координації .

З точки зору публічного управління завдяки NIMS вдалося:

- розробити єдиний, стандартизований але гнучкий, підхід до подолання кризових ситуацій ;
- передбачити організацію взаємодії всіх органів влади у справі реагування на інциденти;
- організувати систему заходів забезпечення всеосяжної готовності до інцидентів будь-якого походження;
- ввести глибоку координацію ресурсного забезпечення;
- впровадити широку взаємодію бізнес-структур, громадських організацій та волонтерського руху;
- інтегрувати отриманий досвід для подальшого вдосконалення системи, проводити повсякденне підвищення кваліфікації персоналу.

Для цього вповноважені органи центральної влади здійснюють постійний моніторинг втілення вимог NIMS у всі сфери життєдіяльності суспільства. В 2007 році директивою NSPD-51/HSPD-20 щодо безперервності функцій управління особливу увагу було звернуто на забезпечення готовностей до інцидентів. Проаналізувавши досвід подій під час урагану Катріна були знайдені слабкі місця, що насамперед стосувалося підготовки персоналу. Окремим напрямком була визначена робота з організації теоретичного навчального процесу та практичних тренувальних вправ, причому все це стосувалося як відповідних фахівців державних структур так і приватного сектору, представників місцевих громад.

З метою пом'якшення наслідків інцидентів пропонувалось:

- посилити просвітницьку роботу по навчанню населення з протидії інцидентам;
- спланувати заходи захисту критичної інфраструктури – транспорту, зв'язку, енерговодопостачання та харчування;
- завчасно обладнати споруди під притулки/сховища в безпечних місцевостях;
- провести резервування життєважливих даних, засобів моніторингу та сповіщення населення
- відпрацювати шляхи та порядок проведення евакуаційних заходів.

Таким чином, для ефективного та скоординованого реагування державою була створена надійна структура, навіть культура, всебічних готовностей до подолання та пом'якшення наслідків інцидентів (Рис.1).

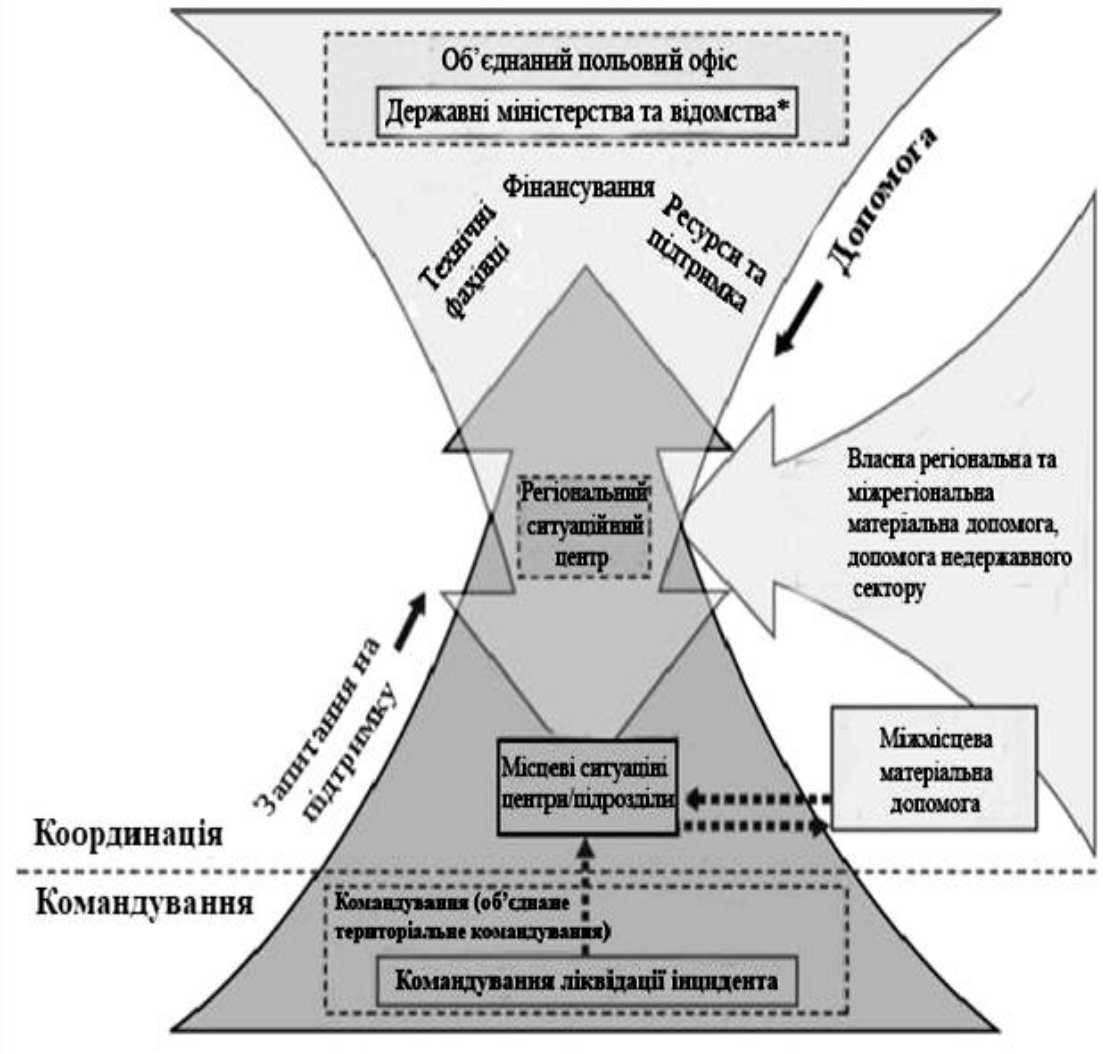

Рис.1. Система інцидент-менеджменту в США (NIMS)

Для запозичення основ NIMS у відповідні владні структури України існує багато сприятливих чинників, як зовнішніх так і внутрішніх. Завданням державного управління в цій сфері мала б стати діяльність з розпочаткування міждисциплінарних досліджень і подальшого виходу на практичне втілення напрацьованих результатів.

Список використаних джерел.

1. http://policy.defense.gov/portals/11/Documents/hdasa/references/HSPD-20.pdf
2. http://www.emd.wa.gov/plans/documents/HomelandSecurityPresidentialDirective.pdf

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ТЕРМІНУ «АУДИТ» НА ОСНОВІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ

Високий авторитет професії аудитора призвів до широкого запозичення терміну «аудит» в багатьох галузях професійної діяльності, до яких «класичний» аудит, тобто аудит фінансових звітів, не має прямого відношення. Таке запозичення супроводжується частковою, а іноді, і досить значною зміною змісту терміна «аудит». Такий розвиток подій робить дослідження змісту терміна «аудит» актуальним.

При проведенні дослідження були розглянуті законодавчі акти України та Міжнародні стандарти аудиту. Виявлено шість законодавчих актів які містять в собі визначення терміну «аудит», в т. ч. модифіковані терміни: «внутрішній аудит», «державний фінансовий аудит» та ін.

Ціллю проведеного дослідження є розгляд, зіставлення та узагальнення змісту терміну «аудит» встановленому в законодавчих актах України та Міжнародних стандартах аудиту.

Законодавчі акти України містять такі визначення терміну «аудит»:

«Внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй бюджетних установ, поліпшення внутрішнього контролю» [1, ст. 26, п. 3].

«Аудит – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам» [2, § 4, ст. 363, п. 1].

«Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю» [2, § 4, ст. 363, п. 3].

«Аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів» [3, ст. 3].

«Екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту» [4, ст. 1].

«Енергетичний аудит (енергетичне обстеження) – визначення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та розроблення рекомендацій щодо її поліпшення» [5, преамбула].

«Аудит – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам» [6, ст. 1].

Аудит фінансової звітності за Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг так – «Метою аудиту є підвищення ступеня довіри визначених користувачів до фінансової звітності. Її досягають через висловлення аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності» [7, § 3].

В результаті проведеного розгляду, зіставлення та узагальнення змісту терміну «аудит» в законодавчих актах України та Міжнародних стандартах аудиту ми маємо достатні підстави зробити такі висновки: 1. Спільним в розглянутих визначеннях є те, що аудит це діяльність по контролю/перевірці/оцінці визначеного об'єкта за визначеними критеріями з визначеною метою. 2. Виникли зміни не тільки змісту терміну «аудит», але й створені і зафіксовані законодавством модифіковані терміни: «внутрішній аудит», «державний фінансовий аудит» та ін., зміст яких суттєво відрізняється від змісту первинного терміну «аудит (фінансових звітів)».

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. – Назва з екрану.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15. – Назва з екрану.
3. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року № 3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12. – Назва з екрану.
4. Закон України «Про екологічний аудит» від 24 червня 2004 року № 1862-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1862-15. – Назва з екрану.
5. Закон України «Про енергозбереження» від 01 липня 1994 року № 74/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр. – Назва з екрану.
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12. – Назва з екрану.
7. Міжнародний стандарт аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудиту та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [Електронний ресурс] // Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2010 року. В 2-х частинах / Пер. з англ. – К. : МФБ, АПУ, 2010. – Режим доступу : http://apu.com.ua/files/temp/Ukr-block_T1-2010.pdf. – Назва з екрану.

STANISLAV PERCIC

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

CONSTANTIN-MARIUS APOSTOAIE

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

VASILE COCRIS

Ph.D. student of Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

THE RISKS AND CHALLENGES OF EUROPEAN BANKING UNION

Economic instability and financial turbulences in the European Union and especially in the Eurozone over the past years have given rise to calls for a real solution in order to solve the problems of the current crisis. In an integrated monetary area, economic and financial stability are issues relating to collective responsibility. That is why, when trying to deal with the latest challenges, the European Commission has proposed to establish a more harmonised banking supervision mechanism in the form of a banking union, which will fall under the auspices of the European Central Bank. Although the current banking union proposal seems to be a critical step towards solving the on-going crisis, there are many risks and challenges that the European Union has to deal with.

European representatives and policymakers recognized the weaknesses in the institutional framework of European banking markets and made a decision to create a new architecture for the European financial markets. On 12 September 2012, the European Commission (2012) presented to the European Parliament and the Council the report *«A Roadmap towards a Banking Union»* highlighting the need of establishing a banking union in three stages as envisaged in the report by Van Rompuy (2012a) and then modified and refined on 6 December 2012 (Van Rompuy, 2012b), basing his vision on four building blocks:

1. Integrated financial framework;
2. Integrated budgetary framework;
3. Integrated economic policy framework to ensure growth, employment and competitiveness;
4. Ensuring democratic legitimacy and accountability in decision-making in the EMU.

Since the creation of the European Union, its' institutions were designed taking into consideration a version of the liberal dogma of «putting the house in order». According to this, it would be necessary and sufficient if every member state individually were to discipline its public finances and banking system for the whole system to function efficiently based on market. Thus, the architecture of European financial markets has rested on the principle that control and liability remain at the national level. However, as the crisis has highlighted the risks associated with national supervision, policy efforts aim at centralizing competencies and institutions at the European level. In this context, the European Banking Union is called to propose a new centralized institutional architecture, centered on four interrelated pillars:

1. A «single rulebook»;
2. A single supervisory mechanism (Single Supervisory Mechanism - SSM);
3. A single resolution regime (Single Resolution Mechanism - SRM);
4. A financing regime for bank failure (Single Deposit Guarantee Mechanism - SDM).

These four building blocks were divided into two sections, the first is preventative and the second is remedial, highlighting the logic and unity of banking union:

- The *preventative section* covers the mechanisms designed to reduce the probability and severity of banking crises (a single rulebook and a single supervisory mechanism).
- The *remedial section* encompasses the mechanisms designed to protect national public finances from the consequences of bank failures by creating an European firewall: single resolution regime and financing regime for bank failures.

From the its beginning the European banking union was seen differently by the EU member states: some of them found banking union as a relatively cheap and efficient alternative to settle their unstable banking systems without losing sovereignty over financial supervision, others saw this European project as a promising lever to prevent and control the economic behavior of deficit countries. Nevertheless, EBU is perceived as a real «panacea» for the current unstable situation. However, given the current status of the EBU, we must understand that it is not even close to a perfectly functional solution and, what is even more important, there are several risks and challenges that will fortify or, on the contrary, break down this ambitious European project (Cocriş, Țurcanu and Percic, 2014).

The first and the main challenge of the EBU is to *break the vicious circle between banking crisis and sovereign debt crisis*. According to this challenge, the EBU has the mission to loosen the links between banks and states that are a main source of vulnerability and financial instability at the level of Euro zone. As the last decade showed us, most banking crises were solved at national level, and involved a huge fiscal burden for the taxpayers of some of these countries. For example, in the case of Ireland, due to the high level of capital injections needed (amounting to 43% of GDP), the bail-out of its financial system threatened the collapse of the national public accounts (Sicilia, de Lis and Rubio, 2013). Now, the EBU is called to break this vicious circle and to restore the financial stability within the European Union.

In the current context created by the financial crisis and by the natural evolution of the European integration process, the EBU is called to face an additional challenge: *the triangle of incompatibility* or *the trilemma in financial supervision*. As the last decades demonstrated, the EU member states neither want to completely forsake the benefits of integrated financial markets, nor to truly transfer power over their national financial markets and financial institutions to the supranational level, as the EU level. The EBU is facing a real difficulty of reconciling a single financial market and financial stability with decentralized supervision conducted by national authorities.

With regard to the above-mentioned trilemma, it is worth mentioning that in the absence of perfect economic and financial integration between member countries, a *banking union creates externalities* that require transfers between member countries

during severe circumstances, such as asymmetric shocks, in order to offset the fact that they can no longer adjust exchange rates.

In another train of thoughts, it must be noted that there may be *conflicts of interest between the conduct of monetary policy and of supervisory roles within the same institution* - ECB. On the one hand, an increase in interest rates would help ensure price stability but, at the same time, it could lead to the failure of one or more of the banks under supervision. On the other hand, the European community made a call for a new anti-crisis management tool – the bail-in (Quignon, 2013). This tool aims at recapitalising banks in financial distress through forced conversion of debt claims into equity and/or the transfer of doubtful loans and capital to a defense structure. In the case of a bank failure it is highly likely the ECB will be among the creditors of this institution on account of normal monetary policy operations.

These are just a few challenges that the future banking union will be faced with, but they represent just the tip of the iceberg. The present research paper is a cornerstone for a future complex diagnostic study of the upcoming banking union.

This work was cofinanced from the European Social Fund through Sectoral Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, project number POSDRU/159/1.5/S/134197 «Performance and excellence in doctoral and postdoctoral research in Romanian economics science domain».

References.

1. Cocriş, V., Țurcanu, I., Percic, S., (2014).*Towards a European Banking Union: Risks and Challenges*. Proceedings of the International Conference «Monetary, Banking and Financial Issues in Central and Eastern EU Member Countries: How can Central and Eastern EU Members Overcome the Current Economic Crisis?», vol. I, «Alexandru Ioan Cuza» University Press, Iaşi, România.
2. European Commission, (2012). *A Roadmap towards a Banking Union*, COM(2012) 510 final, Brussels, 12 September 2012.
3. Quignon, L. (2013). The challenges of banking union. *Economic Research*, BNP Paribas.
4. Sicilia, J., de Lis, S.F., Rubio, A., (2013). Banking Union: integrating components and complementary measures. *Working Paper No. 13/28, BBVA Research*.
5. Van Rompuy, Herman, (2012a). *Towards a Genuine Economic and Monetary Union*, Report by President of the European Council Herman Van Rompuy, Brussels, 26 June 2012.
6. Van Rompuy, Herman, (2012b). *Towards a Genuine Economic and Monetary Union*, Report by President of the European Council Herman Van Rompuy, Brussels, 6 December 2012.

PULENKO IRYNA

Ass. Professors, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine,

SAZYKINA TETIANA

Ass. Professors, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine,

EUROPEAN QUALITY MANAGEMENT TOOLS FOR THE DEVELOPMENT OF THE PUBLIC SECTOR

Public administrations all across Europe are, more than ever before, being challenged by society to demonstrate and improve their value to sustain and further develop the social welfare state. In these times of socio-economic crisis, the policy effectiveness, operational performance and quality of public services are crucial factors in responding to the changing needs and expectations of citizens and enterprises. Public administrations have been taking up these challenges for many years. Numerous efforts have been undertaken to implement new techniques and methods to improve public organizations' efficiency, effectiveness, economic and social responsibility. Different approaches were launched across all types of public organizations and in all sectors of public responsibility, at the European, national, federal, regional and local levels. Many of these initiatives were successful, others failed. The European Public Administration Network, the meeting place of civil servants of the Member States of the European Union, was aware of this missing link and invited its experts to develop a tool to assist public administrations in their striving for continuous improvement.

The European Union has developed a tool for the improvement of Public Administration Management called the Common Assessment Framework (CAF). It is a result of the co-operation among the EU Ministers responsible for Public Administration. A pilot version was presented in May 2000 and revised versions were launched in 2002, 2006 and 2013. A CAF Resource Centre (CAF RC) was created at the European Institute of Public Administration (EIPA) in Maastricht following the decision of the Directors General in charge of public service. It works in close cooperation with the network of CAF national correspondents. The CAF is an easy-to-use, free tool to assist public-sector organizations across Europe in using quality management techniques to improve their performance. The CAF is a total quality management (TQM) tool which is inspired by the major Total Quality models in general, and by the Excellence Model of the European Foundation for Quality Management (EFQM) in particular. It is especially designed for public-sector organizations, taking into account their characteristics. The model is based on the premise that excellent results in organizational performance, citizens/customers, people and society are achieved through leadership driving strategy and planning, people, partnerships, resources and processes. It looks at the organization from different angles at the same time and gives performance analysis.

More than 3000 public organizations have registered to use the CAF Model since its launch and thousands more across and outside Europe use it for their own specific development purposes. The CAF was revised twice, namely in 2002 and 2006.

After six years of working experience with the 2006 version, the designers have improved the Model again, based on the feedback received from 400 hundred CAF users and the National CAF Correspondents. This revision has made the CAF 2013 Model even stronger than before – better equipped to support the public sector to the benefit of all its stakeholders in general and the citizens in particular. Concepts, such as users' orientation, public performance, innovation, ethics, effective partnerships with other organizations and social responsibility have been deepened, and should result in the creation of new opportunities for further development of public sector organizations. This new version is the result of the intensive collaboration between the National CAF Correspondents of the Member States of the European Union, supported by the European CAF Resource Centre at the European Institute of Public Administration in Maastricht (EIPA) [1, 4].

The current cost-reduction agenda in local government has demonstrated the need for new thinking. Process and organizational efficiency alone will not allow town halls to meet their budget targets. A sustainable reduction in demand for public services is clearly one of the key ways of achieving significant and long-term savings [2, 3]. We believe there are three strategies to manage and/or stabilize the demand for local authority services. First, councils can seek to change citizen expectations of what the state should provide. Secondly, they can divert demand to other providers such as the third sector. Thirdly, councils can intervene early to improve outcomes and thereby reduce long-term reliance on the state.

References.

1. A Common European Quality Management Instrument for the Public Sector Developed by the Public Sector. 2013. – Access Mode: http://www.eipa.eu/en/topic/show/&tid=191
2. Council-Manager Government. – Access Mode: http://en.wikipedia.org/wiki/Council%E2%80%93manager_government
3. Demand Management: How to manage demand for public services . Government & Public Sector.July 2012. – Access Mode: http://www.deloitte.com/view/en_GB/uk/industries/government-public-sector/a4991843da6d8310VgnVCM3000001c56f00aRCRD.htm
4. European Public Management. – Access Mode: http://www.eipa.nl/en/units/European_Public_Management/5. Improving Public Organizations through Self-Assessment. 2013. – Access Mode: http://books.google.com.ua/books?id=iCjiLH4A_g0C&pg=PA323&lpg=PA323&dq=Management+Skills+in+Public+Administration&source=bl&ots=9M-HBgb5mo&sig=mNSI-YyFevlbYCtHzvyvtO9SR8M&hl=ru&sa=X&ei=IS8HVPDmPKXmyQOMkIDQBg&ved=0CCYQ6AEwAQ#v=onepage&q=Management%20Skills%20in%20Public%20Administration&f=false

САВЕНКОВА СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Маркетинг все частіше починає використовуватись у діяльності не тільки бізнесових структур, а й в органах влади. В управлінні міськими ділами головну роль відіграють органи місцевого самоврядування. Одним із засобів постійного вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування є Система управління якістю (СУЯ), а її успішне функціонування визначається критерієм ефективності організації.

У червні 2012 р. з метою виявлення рівнів зрілості СУЯ у містах-партнерах проекту ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» було проведено експертне опитування. Згідно з опитуванням представники органів місцевого самоврядування міст-партнерів, де СУЯ вже сертифіковані, зацікавлені у подальшій підтримці систем, проведенні наглядових та ресертифікаційних аудитів, а також упровадженні інших підходів до поліпшення якості муніципальних послуг та підвищення рівня організаційної досконалості органів муніципального управління [4].

Серед найцікавіших тем для подальшого підвищення компетентності працівників органів муніципального управління були визначені такі:

– процесний підхід та оцінювання результативності процесів;
– налагодження зворотного зв'язку з замовниками;
– можливості інтеграції вимог різних стандартів;
– упровадження методів ощадливого управління;
– проведення самооцінювання за моделями організаційної досконалості;
– впровадження систем оцінки Key Performance Indicators / Balance Score Card – ключові показники результативності;
– проведення порівняльного аналізу з кращими установами (бенчмаркінг) [4].

Таким чином, актуальним постає питання визначення критеріїв оцінки ефективності маркетингової діяльності органів місцевого самоврядування (ОМС). Визначаючи ці критерії доцільно розглянути методики, які використовуються в бізнесі.

Сучасні системи управління ефективністю маркетингу будуються на основі концепції Perfomance Management (PM) під якою розуміється сукупність процесів, методологій, метрик та програмного забезпечення, необхідних для виміру та управління ефективністю маркетинговою діяльністю організації. Perfomance Management активно використовується у більшості розвинутих країн світу. Дана концепція стала відомою завдяки широковідомій збалансованій системі показників BSC (Balanced Scorecard).

Основою Perfomance Management є фокус на досягненні бажаних цілей та узгоджений рух всіх організаційних елементів до цього. Це досягається шляхом побудови дерева цілей та визначенні контрольних показників ефективності

діяльності компанії (в нашому контексті – ОМС). Автори концепції BSC Р. Каплан та Д. Нортон виділили чотири стратегічні перспективи (аспекти вимірювання) (рис. 1).

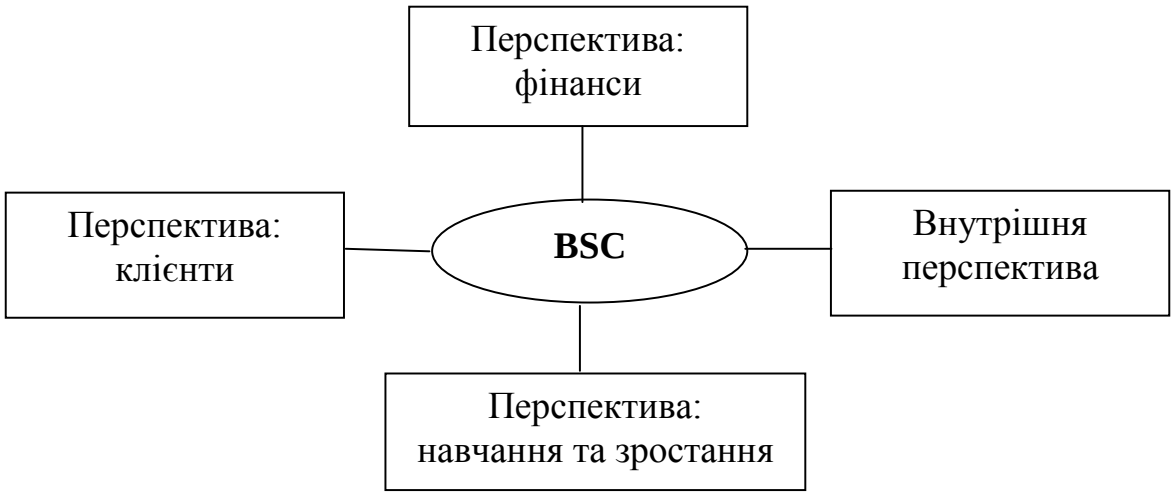

Рис.1. Стратегічні перспективи BSC (Джерело: [2, с. 40])

Щодо критеріїв оцінки ефективності маркетингової діяльності ОМС слід зазначити, що М. Окландер, першим зробив спробу розробки методики розрахунку «інтегрального показника ефективності функціонування маркетингової системи території», як середньо арифметичного інтегральних локальних показників: задоволення інтересів споживачів (підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та якості життя населення); задоволення інтересів органу виконавчої влади; задоволення інтересів суспільства. Він відзначає, що метою маркетингу є досягнення показників, що перевищують нормативні чи середні [5, с. 100].

Беручи до уваги те, що М. Окландер не врахував у своїй методиці такі напрями маркетингової діяльності як реклама, бренд, імідж, вартість території тощо, О. Лащенко запропонувала іншу методику оцінки результативності маркетингової діяльності органів муніципального управління з використанням методу експертних оцінок [3]. На першому етапі проводиться оцінка чотирьох груп показників (системні показники, показники зростання вартості території, показники капіталу бренда, показники активності міського середовища). На другому етапі розраховується комплексний показник оцінки результативності маркетингової діяльності на території (*К*) за формулою (1):

$$K = \sum_{i=1}^{n} K_i \qquad (1)$$

де K_i узагальнені показники результативності за кожним *i*-м підходом.

Критерій ефективності функціонування маркетингової системи території за методикою О. Лащенко: запропонована система є ефективною, якщо її показники не менші ніж нормативні чи середні на певній території [3, с. 152-163].

Інший вітчизняний вчений О. Карий аргументовано відзначає, що розрахунок ефективності маркетингу міста є доволі складним завданням, оскільки маркетинг мусить бути спрямований на прискорення бажаного розвитку міста. В свою чергу, успішність розвитку є величиною, яку важко виміряти, оскільки більшість її характеристик вимірюють у якісних та суб'єктивних показниках. Серед показників ефективності маркетингової діяльності ОМС, на його думку, потрібно виділяти часткові показники з огляду на об'єкти впливу. Отже, умовно можна виділити інвестиційну привабливість міста, туристичну привабливість міста, привабливість міста для проживання та фінансові надходження до державного бюджету і політичну підтримку [1, с. 263].

Отже, існує багато різних методик розрахунку ефективності маркетингової діяльності ОМС, які мають право на існування. На нашу думку критерії оцінки ефективності маркетингової діяльності ОМС найбільш успішно визначено у роботах О. Лащенко та О. Карого.

Список використаних джерел.

1. Карий О. Стратегічне планування розвитку міста. – Вид. 2-ге, переробл. і доп. / О. Карий. – Львів: ЗУКЦ, 2007. – 318 с.
2. Китова О. Управление эффективностью маркетинга / О. Китова // Маркетинг. – 2008. – № 2(99). – С. 35-43.
3. Лащенко О. В. Формування маркетингово-орієнтованої системи управління в місцевому самоврядуванні : дис… канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / О. В. Лащенко; ДРІДУ НАДУ при Президентові України. – Д., 2008. – 201 с.

4. Маматова Т.В. Впровадження систем управління якістю при наданні муніципальних послуг: існуючі практики та напрями вдосконалення // Т.В. Маматова. – Режим доступу : http://aspect.dp.ua/wp-content/uploads/2013/12/mamatova.pdf
5. Окландер М.А. Проблеми формування маркетингової системи країни / М.А. Окландер. – К. : Наукова думка, 2002. – 167 с.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Надолішній Петро.
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ:
ВІТЧИЗНЯНА ТРАДИЦІЯ ТА УРОКИ ІСТОРІЇ 3

Мамонтова Елла.
СИМВОЛІЧНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ:
ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ 5

Марущак Володимир.
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ – ГЕНЕРАТОР РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ 6

Голинська Олеся.
«СТРАТЕГІЯ 2020»: ВИТОКИ, ІДЕЇ ТА ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ 7

Кривоцюк Петро.
УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ БЕЗПЕКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ 9

Сивак Тетяна.
ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 10

Яковлева Лілія.
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 12

СЕКЦІЯ 1.
ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Іжа Микола, Попов Сергій.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ:
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ АСПЕКТ 13

Амелін Артем.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ НАСЕЛЕННЯ
ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА 14

Артем'єва Наталія.
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ 16

Бабієнко Юлія.
ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ЗАСІБ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 17

Балабаєва Зінаїда.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИРОДИ ДЕРЖАВИ І ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ 18

Бізікін Сергій.
РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД 19

Борматова Алла.
РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ:
РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ РІВНЯХ 20

Булгаков Ігор.
МЕХАНІЗМИ ТА ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ
ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ НА РІВНІ РЕГІОНУ 21

Войновський Микола.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 23

Герасимюк Костянтин.
ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ: ПОЛІТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ 24

Голуб Наталія.
СТАТУТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В СИСТЕМІ АКТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 25

Євстюніна Юлія.
ДО ПРОБЛЕМИ НАЛАГОДЖЕННЯ ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ 26

Єрошенко Олександр.
ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
ОПТИМАЛЬНОЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ 27

Єфанов Андрій.
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ
ЯК НОВІТНЬОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 28

Емірамзаєва Оксана.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ 30

Заболотний Андрій.
КОНТРАКТ ДЛЯ УКРАЇНИ З РОЗБУДОВИ ДЕРЖАВИ
ЯК ПРІОРИТЕТ У РОБОТІ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО
ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА 2014-2015 ТА ПОДАЛЬШІ РОКИ 31

Запорожец Сергій.
ЩОДО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА РІВНІ МІСТА 32

Ібрагімова Анастасія.
ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 33

Каплинська Олена.
РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ОСВІТНІМИ УСТАНОВАМИ 35

Костишин Денис.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ 36

Кравченко Тетяна.
РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ
ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 37

Кравченко Мілена.
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ
РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 38

Кривцова Олена.
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИНЦИПУ СУБСИДІАРНОСТІ
В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ БАГАТОРІВНЕВИХ СИСТЕМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 39

Куц Юрій, Опітц Філіп.
УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА 41

Лісман Тетяна.
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА ДІЄВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 42

Лахижа Микола.
ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 43

Маєв Андрій.
ДОСВІД РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОЛЬЩІ У ПОСТКОМУНІСТИЧНИЙ ПЕРІОД 44

Мадей Валентина.
ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ПРОГРАМНО-
ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 46

Малько Юлія.
МІСЦЕ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ
В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ 47

Мартієнко Антоніна.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ 48

Молодожен Юлія.
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ДОСВІД ЧЕХІЇ 50

Нічітайлова Маргарита.
НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 51

Ніколенко Ольга.
ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ 52

Носачов Іван.
МОДЕРНІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ СИСТЕМИ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДБАЧУВАНОГО РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ 53

Паутова Тетяна.
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 54

Плевак Світлана.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА 55

Рассадникова Світлана.
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ 56

Свідерко Світлана.
ДЕЛЕГОВАНІ ВІД ДЕРЖАВИ ПОВНОВАЖЕННЯ У СТРУКТУРІ ПОВНОВАЖЕНЬ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД: РАЙОННИЙ РІВЕНЬ 57

Свірін Михайло,Чорнолуцький Василь.
СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯНИНА ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 58

Солових Євгенія.
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ 59

Тараненко Оксана.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО СКЛАДУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 61

Федоров Гліб.
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ» 62

СЕКЦІЯ 2.
МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ахламов Анатолій, Яцко Андрій.
ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ПРОГНОЗУВАННІ 65

Беляєв Леонід.
КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ІММІГРАЦІЇ В УКРАЇНУ 66

Баранова Діна.
РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ 68

Бліщук Катерина, Козак Іванна.
ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК 69

Бурик Зоряна.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ 70

Дяченко Валентин.
ЕКОНОМІЧНА **СТІЙКІСТЬ** СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ЧИННИК МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ 72

Жданова Людмила.
НОВА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ 73

Заболотна Світлана.
ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У СИСТЕМІ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ УКРАЇНИ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАН ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 74

Зубенко В'ячеслав
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ І СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТУВАННЯ
ЯК КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОГО БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ 75

Івашків Юлія.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ 76

Клименченко Сергій.
АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ 78

Ковальов Георгій.
ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ 79

Козинський Сергій, Вербецька Євгенія.
РИЗИКИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ 80

Кудрик Ірина.
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ 81

Куранда Людмила.
МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ 83

Куспляк Галина.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ 84

Кучеренко Микола.
АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НОВАЦІЙ 2014 РОКУ 85

Лобода Єлізавета.
ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ 87

Луханіна Анна.
ТУРИСТИЧНИЙ ЗБІР ЯК СКЛАДОВА МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ
(НА ПРИКЛАДІ МІСТА ОДЕСА) 88

Малиш Наталія.
РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ 89

Маляєва Таїсія.
ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 90

Мамчур Сергій.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯМ
МІЖБЮДЖЕТНИМИ ВІДНОСИНАМИ В УКРАЇНІ 91

Масленникова Олена.
РЕФОРМУВАННЯ ПРАКТИК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТАМИ ГРОМАД 92

Маслов Дмитро.
НАЦІОНАЛЬНИЙ БОРГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ 93

Миколайчук Микола.
ШЛЯХИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ 95

Мозгова Наталія.
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ 97

Немодрук Наталія.
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЦІНАМИ В УКРАЇНІ 98

Нечипуренко Світлана.
ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 99

Нужна Оксана.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ 100

Осадчук Світлана.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ В 2014 РОЦІ 101

Пенко Валерій.
НЕЙРОМЕРЕЖЕВИЙ АНАЛІЗ І ПРОГНОЗУВАННЯ
ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ 102

Федоров Вячеслав.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА КОНТРОЛЬНИЙ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ 103

Філоненко Оксана.
ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 104

Чернишова Людмила.
МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА РІВНІ РЕГІОНУ 105

Шихалієва Альона.
ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ – МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ? 106

Яцкевич Інна.
РОЛЬ НЕФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 107

СЕКЦІЯ 3.
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ ТА ГУМАНІТАРНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ

Якубовський Олексій.
ІСТОРІЯ ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА КУЛЬТУРИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XIX – КІНЦЯ XX ст. 109

Арабаджи Катерина.
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДИТИНСТВА: АСПЕКТИ ТЕОРІЇ 111

Боделан Володимир.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДІЄВОГО ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА 112

Бронікова Світлана,Оганісян Михайло.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ «ПО-НОВОМУ» 113

Булавченко Олександр.
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 114

Буряченко Олександр.
ЕВОЛЮЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ 115

Воронов Олександр.
РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 117

Гололобов Сергій.
СУЧАСНИЙ СТАН ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ОРГАНАМИ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ 118

Драгомирецька Наталія.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВЕЛИКИХ ТА МАЛИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ 120

Дяченко Наталія.
СТАН ТА МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ
В РОБОТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ 122

Заболотна Наталя.
ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО ВИРІШЕННЯ
АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ МОЛОДІ: НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ 123

Зарицька Інна.
КОНВЕНЦІОНАЛЬНА КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ В УПРАВЛІННІ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ 124

Зелінська Наталя.
ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА В РЕФОРМУВАННІ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ 125

Кіянка Ірина.
ПОПУЛІЗМ У ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ:
ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ 127

Каражей Олександр, Попов Микола.
ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ СПІВРОБІТНИКІВ РЕГІОНАЛЬНОГО
ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ТИЛІГУЛЬСКИЙ» З ОРГАНАМИ ВЛАДИ
ТА НАСЕЛЕННЯМ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ 128

Карпуленко Марина.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ 129

Коваль Зіновій.
ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 130

Козаченко Віктор, Ткачук Олена.
МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ САМОУПРАВЛІННЯ 132

Котковський Володимир.
УРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 133

Кринична Ірина.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УМОВАХ ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ МОДЕЛІ ПОЛІТИЧНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ 134

Кудрейко Олександр.
ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ 135

Курносенко Лариса.
ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК І ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА 136

Літвак Аким.
АУДИТ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ 137

Левчишен Денис.
СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ПІДСТАВА
РЕЖИМУ ДЕРЖАВИ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ 138

Майорова Людмила.
ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 139

Малінін Володимир.
ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ У МОЛОДІ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ 140

Меляков Антон.
УЧАСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ
ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ 141

Наконечний Володимир.
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД «ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО»
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 142

Овчаренко Юрій.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ
ТА СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ 143

Панченко Ганна, Дзиговська Оксана.
ЛЮСТРАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ
СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 145

Попова Віра.
УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ВИБОРУ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 146

Примоленна Любов.
НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ
І НЕДЕРЖАВНИХ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ 147

Притуп Олена.
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЩОДО КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ 149

Росколотько Ірина.
НЕОБХІДНІСТЬ НОВИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ
ДО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ 150

Ростіянов Богдан.
УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ:
З ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ МІСТА МИКОЛАЇВ 151

Ротар Вікторія.
СУЧАСНІ МОДЕЛІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ 152

Семічастна Олена.
АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТА ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЙОГО СКЛАДОВОЇ 153

Сидорчук Орислава.
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 154

Скок Павло.
МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ
ЯК ФАКТОРУ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ 156

Слєпак Сергій.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СФЕРІ КІНЕМАТОГРАФІЇ 157

Смоквін Микола.
АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
В РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ 158

Сокур Наталя, Кіров Володимир.
ПРО ІСТОРІЮ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗДОРОВИМ СПОСОБОМ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ 159

Станков Владислав.
ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 161

Стойкова Галина.
НАЦІОНАЛЬНА ТА МОВНА СТІЙКІСТЬ 162

Tincu Violeta.
LOCAL PUBLIC SERVICES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA FROM THE CITIZENS' PERSPECTIVE 163

Ткач Інна.
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 165

Томашевська Марина.
УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ ТА ГУМАНІТАРНОЮ СФЕРОЮ РЕГІОНУ 166

Третяк Михайло.
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ 167

Філенко Костянтин.
РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЧЕРЕЗ САМООРГАНІЗАЦІЮ НАСЕЛЕННЯ (ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ») 168

Фомина Марина
ТОЛЕРАНТНОСТЬ КАК НРАВСТВЕННАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ КАТЕГОРИЯ 169

Чебан Олександр.
ПРОБЛЕМАТИКА МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОСТІ ОЦІНЮВАННЯ 170

Чернов Тимофій
УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОКУМЕНТ: РОЛЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЇЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 171

Чистякова Ірина
УКРАИНСКИЙ СОЦИУМ: НЕГРАЖДАНСКИЙ ВЕКТОР РАЗВИТИЯ 172

Шанаєва-Цимбал Людмила.
ВРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОЛОГІЇ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ 173

Шевченко Борис
МОЛОДЬ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ПРОШАРОК СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 174

Шехірєв Володимир.
УПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЩОДО РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 174

Яремчук Наталія, Гнатовська Вікторія.
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У РОБОТІ З ХУДОЖНІМ ТЕКСТОМ 175

Ясиневич Станіслав.
РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ МЕДІАРЕСУРСІВ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 176

Яценко Володимир.
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 177

СЕКЦІЯ 4.
РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Приходченко Людмила.
ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 179

Аблонский Дмитрий.
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ ПРАВ И СВОБОД НА УКРАИНЕ 181

Більченко Софія.
РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ Й СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ 182

Величко Світлана.
ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ 183

Чорномаз Віктор.
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ АМБУЛАТОРНО-ПОЛІКЛІНІЧНОЇ ДОПОМОГИ 184

Горяча Катерина.
ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА
В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ 185

Даниленко Сергій.
МОДЕЛЮВАННЯ ДІАЛОГОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ,
ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І ГРОМАДСЬКОСТІ 187

Кваша Андрій.
ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 189

Ковінчук Ольга.
РОЛЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ПРОЦЕСАХ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ 190

Колісніченко Наталя.
ІНСТИТУЦІЙНА ПАМ'ЯТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ:
НАЛАГОДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ 191

Крупник Андрій.
ЧИ МОЖЕ ГРОМАДСЬКІСТЬ ВПЛИВАТИ НА ФОРМУВАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПОЛІТИКИ ОБЛАСНОЇ ВЛАДИ? 192

Лесик Олена.
УКРАЇНСЬКА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК 194

Лозовська Катерина.
ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 195

Малюга Микола.
МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ
ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД 197

Милосердна Ірина.
ДО ПИТАННЯ ЩОДО ДІАЛОГУ МІЖ ДЕРЖАВОЮ
ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД 198

Митрофанов Олексій.
МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 199

Михайлов Артем.
ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
ОБУМОВЛЕНОСТІ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ
ЯК СКЛАДОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 200

Муркович Людмила.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ 201

Орлова Алла.
СПРИЯННЯ АКТИВНОМУ ДОВГОЛІТТЮ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ
ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 202

Піроженко Наталія.
ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ 204

Попов Сергій.
ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ 205

Рудовська Світлана.
ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНОЇ» ТА «ДЕРЖАВНОЇ» ПОЛІТИКИ 206

Саханенко Сергій.
ВПЛИВ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
НА МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 207

Семічасна Олександра.
РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ЩОДО КОНТРОЛЮ РОЗМІЩЕННЯ Й ЗАХОРОНЕННЯ РАДІОАКТИВНИХ ВІДХОДІВ
НА ТЕРИТОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ 208

Соколік Лариса.
ЛОБІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І БІЗНЕСУ: ДОСВІД ЄС ТА УРОКИ ЛЯ УКРАЇНИ 209

Солових Віталій.
ДЕЯКІ КОНЦЕПТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 210

Толпиго Ольга.
ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН
У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ 212

Узунов Федір.
ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА 213

Філіпова Тетяна.
ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ ПРОФСПІЛОК ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ 214

Хорошенюк Оксана.
СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ НА ЗЕМЛЯХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ЦИКЛІЧНОСТІ 215

Червякова Ольга.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВІ МЕХАНІЗМИ
ЗА ОСНОВНИМИ НАПРЯМАМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ 216

Гапоненко Володимир.
ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ 218

Шумляєва Ірина.
РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ 219

СЕКЦІЯ 5.
УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Кривцова Валентина.
ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ЙОГО МІСЦЕ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ 221

Амосов Олег, Гавкалова Наталія.
ІНТЕГРАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 223

Бондар Андрій.
ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ 224

Бутник Михайло, Дроздов Михайло, Ройлян Володимир.
УКРАЇНА, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ З НАТО 225

Вахнова Ірина.
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯПОНІЇ 227

Войтович Радмила.
МІСЦЕ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ 228

Гегечкорі Олександр, Семенов Сергій.
СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ ВІЙНИ 230

Головань В'ячеслав, Симоненкова Інна, Шлапак Володимир.
ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
У СФЕРІ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАЙНЯТОСТІ 231

Голуб В'ячеслав.
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ СПОНУКИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 232

Граматик Інна.
ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
З НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНШИНАМИ В УКРАЇНІ 233

Захаренко Юрій.
ОЧІКУВАННЯ ВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЖИМУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ
З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 235

Кадук Наталя, Ніколаєва Майя.
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ СУЧАСНОГО СВІТУ 236

Коваленко Олександр.
РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ЄГИПТІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ 238

Козлова Людмила.
ПРОБЛЕМИ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ 239

Комаровський Віктор.
ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 240

Красніков Денис.
ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ
ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ДЕРЖАВІ,
ШЛЯХОМ ГАРМОНІЗАЦІЇ З КРАЩИМИ СВІТОВИМИ ПРАКТИКАМИ 241

Лещенко Віктор.
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ
У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР 242

Мінасов Володимир, Усатюк Іван, Єфіменко Анатолій.
ФОРМУВАННЯ НОВІТНЬОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ –
НАГАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ 244

Маленко Ганна.
ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННИХ ОРГАНІВ
НА ШЛЯХУ ПЕРЕХОДУ ДО «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» 245

Мишко Андрій.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 246

Нєжнік Олена.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ 247

Нагорна Ірина.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 248

Назар Ольга.
МІСЦЕВЕСАМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПІДПИСАННЯ УГОДИ
ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС 249

Овчаренко Світлана.
РАЦІОНАЛЬНІ ТА ІНОРАЦІОНАЛЬНІ СКЛАДНИКИ ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 250

Олійник Софія.
УРОКИ ПОЛЬСЬКОЇ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ
НА СТИЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 252

Олефіренко Світлана.
РЕЄСТРАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 253

Орел Михайло.
ЗАХОДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ
В УМОВАХ ПРОДОВЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
ТА ПРИ ПОСИЛЕННІ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ 254

Остапенко Олександр, Алєксєєва Яна.
АНАЛІЗ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО АСПЕКТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ 255

Рафальська Наталія.
ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ ЯК РІЗНОВИД СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ 256

Рогачевська Катерина.
АНАЛІЗ РИЗИКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 257

Савченко Інна.
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 258

Сулімова Світлана.
ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ГЕНДЕРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В УКРАЇНІ 260

Сьомова Тетяна.
ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «GOOD GOVERNANCE»
ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ ЗМІСТУ 261

Тітаренко Ганна.
СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ 262

Усатюк Іван.
ОРГАНІЗАЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА ЗАПОРОЗЬКІЙ СІЧІ: ДОСВІД ТА УРОКИ 264

Утенко Володимир.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГІДРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 265

Халавка Тарас.
ЛУНДСЬКІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ОБСЄ ПРО ЕФЕКТИВНУ УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН
У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ 265

Щербаківська Людмила.
ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДОСВІД НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ 266

Яшин Дмитро.
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
З РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В ЄС 267

СЕКЦІЯ 6.
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Пігарєв Юрій.
ТЕХНОЛОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 269

Александров Олександр.
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЧИННИК ВПРОВАДЖЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 270

Білорусов Сергій, Макарова Ольга.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ
ТА ПРАКТИКА ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ 272

Білоусов Олександр.
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ГЛОБАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ Й ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ 273

Бекетова Олена.
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ «ТРЕТЬОГО ВІКУ» 274

Бєльська Тетяна.
ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ВІЙНА
ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ-ПРОТИВНИКА 275

Бєляков Роберт.
ВПРОВАДЖЕННЯ МЕРЕЖ MANET У ЯКОСТІ АВТОМАТИЗОВАНИХ
СИСТЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 276

Волков Андрій, Попик Олег.
ВИКОРИСТАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 277

Гавриш-Мусафір Анна.
ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ 278

Гуненкова Оксана.
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ 279

Дудар Анатолій.
ПОНЯТТЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ 280

Дульская Сильвия.
ЭЛЕКТРОННОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО – НАСУЩНАЯ ПОТРЕБНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ 283

Клименко Оксана.
ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 284

Клюцевський Володимир.
ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ 285

Конотопцев Олег.
ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ 286

Костенюк Наталя.
ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ 287

Кравець Ганна.
ЕЛЕКТРОННИЙ ШПІОНАЖ В СУЧАСНОМУ СВІТІ 288

Кулак Наталія.
ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ СПОСОБІВ ТОРГІВЛІ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ 289

Куспляк Ігор.
РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ МІСТ УКРАЇНИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ) 290

Лантінова Анастасія.
АНАЛІЗ МЕТОДІВ АВТЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧА ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ 292

Макарова Ірина.
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ 293

Молчанов Данило, Тиндюк Андрій.
ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ 294

Ніколаєва Тетяна.
РОЛЬ ЗМІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ БОЛГАРІЇ 297

Наумкіна Світлана.
РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ 297

Обухова Світлана.
МЕРЕЖЕВИЙ ПІДХІД У ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ 298

Півень Андрій.
САМООПОДАТКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ 299

Полесіна Олеся.
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ 300

Приходько Володимир.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ 301

Раєвський В'ячеслав.
АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ І МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 303

Ростецька Світлана.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕГОВОРІВ 304

Sazikina Tetyana, Petrov Igor.
CHARACTERISTICS OF LOCAL E-GOVERNMENT
IN THE USA AND SOME EUROPEAN COUNTRIES 305

Серенок Артем.
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ГРОМАДЯНАМИ 306

Сочалов Віталій.
ЩО НАС ЧЕКАЄ ПІСЛЯ 2015 РОКУ? 307

Твердохліб Олександр.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ 308

Тиховський Олександр.
ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 309

Тяпушкін Олександр.
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ДОСВІД УКРАЇНИ 311

Федорук Світлана.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯПОНІЇ В ГАЛУЗІ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 312

Шпекторенко Ігор.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛОБІЮВАННЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 313

Яворський Сергій.
ВПЛИВ ЗМК НА ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА 314

СЕКЦІЯ 7.
УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Безверхнюк Тетяна.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 315

Берегой Тетяна.
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ 316

Бойко Тетяна.
СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ПРЕДМЕТНА ОБЛАСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 317

Вишневська Віолета.
ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГУ ТЕРИТОРІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ 318

Войтова Анна.
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 319

Козляр Катерина
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ
В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 320

Кривогуз Геннадій.
ЩОДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ КРИТЕРІЇВ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 322

Левицький Артур.
СУТНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ 323

Литвинюк Дмитро.
ОПИС ПРОБЛЕМИ НЕДОВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ:
МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ 324

Нагорна Ганна.
СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 325

Нехлюдова Ірина.
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ
В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 326

Оганов Андрей.
ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ ПРЕОДОЛЕНИЯ СОПРОТИВЛЕНИЯ
ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН ПРИ ВНЕДРЕНИИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ
ОФИСА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ 327

Пєклун Катерина.
ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ З РІЗНИМИ ТИПАМИ МОТИВАЦІЇ 329

Парфьонов Ігор.
ПРОЕКТИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ 332

Руда Ірина.
МЕХАНІЗМ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ
ТА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ 333

Савка Татьяна, Бутнару Вероника.
РАЗВИТИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ И МЕХАНИЗМОВ
КООРДИНИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ПОМОЩИ (ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА) 334

Сенча Ірина.
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ 336

Стефанович Андрій.
ПРОЕКТНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 337

Чернов Сергій.
КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
СУСПІЛЬНО-ЗНАЧУЩИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ 338

Шандрик В'ячеслав.
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
У РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ 340

Шарапанівський Олександр.
ОСНОВНІ ВИГОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В УКРАЇНІ 341

Шумьска Олеся.
НАПРЯМКИ ЗАКОНОДАВЧОГО РОЗВИТКУ
У СФЕРІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ 342

Яценко Олександр.
LUNA: ПРОЕКТНА КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕРМОДАЛЬНОЇ ЛОГІСТИКИ: ВИКЛИКИ Й ВІДПОВІДІ 343

СЕКЦІЯ 8.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Давтян Степан.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ 345

Білорусов Сергій, Зюзькіна Ганна, Романова Олена.
ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ТА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДІВ,
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 347

Бондаренко Оксана.
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ:
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 348

Гапєєва Ольга.
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ 349

Гурджи Юлія.
НАУЧНО–ПОЛИТИЧЕСКАЯ ЮСТИЦИЯ: ИНВЕРСИВ КО ГРАЖДАНСКОМУ СОЗНАНИЮ 350

Дульський Іон.
ЗНАННЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ 351

Кемарська Тамара.
ПРО ДЕЯКІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМУНІКАТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНШОМОВНІЙ КУЛЬТУРІ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ 352

Кривдіна Інна.
РОЛЬ ПРИСЯГИ В РЕГУЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ УКРАЇНИ 353

Кузьменко Юлія.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ 354

Легкоступ Сергій.
ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 355

Линдюк Олена.
РОЗРОБКА ПРОФІЛІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ 357

Маслій Олег, Маміч Віктор, Шевчук Андрій.
ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ’ЯЗКІВ 358

Мельник Людмила.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ 359

Олешко Олексій.
ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНИЙ ДЕРЖАВНИЙ АПАРАТ 361

Паламарчук Валентина.
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 362

Пономарьов Віктор.
ПРОБЛЕМИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 363

Титаренко Любов.
РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ 364

Черняєва Ірина, Холод Марія.
PUBLIC SECTOR LEADERSHIP IN OECD MEMBER COUNTRIES 365

Шевченко Валентина, Шевченко Марина.
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ: ПУТИ И СПОСОБЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ 367

СЕКЦІЯ 9.
ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ананченко Юрій.
ЩОДО МОДЕЛЕЙ ІНСТИТУЦІНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 369

Андреєв Сергій.
ПРО ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У ТРАКТУВАННІ ТЕРМІНУ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОБСЯГ ПРАВОСУБ’ЄКТНОСТІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ 370

Білорусов Сергій.
РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ, ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 371

Бакаєва Оксана.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ
ЯК УМОВА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ 372

Балєсна Олена.
ЩОДО МОЖЛИВОСТЕЙ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ 374

Бачинська Катерина.
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПРИВАТИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ 375

Бондаренко Світлана.
СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ 376

Васильєв Олександр.
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ 377

Голинський Вячеслав.
«СТРАТЕГІЯ 2020 - БЕЗПЕКА»: РЕАЛІЇ ТА ПОТРЕБИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ 378

Голубятнікова Неля.
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ 380

Горбик Олександр.
ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ ФОНДОВОГО РИНКУ ПОЛЬЩІ
ДЛЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 381

Гуменюк Ірина.
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНОЮ СФЕРОЮ В УКРАЇНІ 383

Добрєва Наталія, Коцупей Володимир.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 384

Долгіх Наталія.
ОСНОВНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО ДИСЦИПЛІНАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 385

Ємельянова Олена.
ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ ТАЄМНИЦЬ В УКРАЇНІ 386

Жарких Володимир.
ПРИНЯТИЕ СУДЕБНОГО РЕШЕНИЯ В СВЕТЕ ФИЛОСОФИИ ПРАГМАТИЗМА 387

Жиленко-Паламарчук Ірина.
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 388

Ключник Сергій, Симоненков Володимир, Тодорич Ірина.
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГАРМОНІЗАЦІЄЮ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ 389

Козуліна Світлана.
АКТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВИРІШЕННЯ 390

Красіловська Зоя.
ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 391

Львова Єлизавета.
ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ
В СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ 393

Маркитанов Володимир.
СУТНІСТЬ РЕКЛАМИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ 394

Марущак Олена.
РОЗВИТОК ПОДАТКОВИХ ТЕОРІЙ 395

Myronova Yuliya.
EXTREMISM: THE ESSENCE OF THE TERM 396

Новіков Олег.
СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 397

Пахомова Тетяна.
ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 398

Путренко Олена.
ЩОДО ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В УКРАЇНІ 400

Радзівілов Григорій.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 400

Ровинська Катерина.
ДО ПИТАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ 402

Руснак Олександр.
НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 403

Рютіна Альона.
ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ 404

Серих Вадим.
ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВЛАСНОСТІ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ 406

Садченко Олена.
РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 407

Самойлов Пилип.
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ 408

Телешун Сергій.
ПОЛІТИКО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ 409

Тихончук Роман.
НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
АКЦІОНЕРНОЇ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ 412

Юрченко Олег.
ПРОБЛЕМИ ТРАНСФЕРТНИХ ЦІН В УКРАЇНІ 413

СЕКЦІЯ 10.
ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Яроміч Світлана.
НОВІ ПІДХОДИ ДО СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА: ТРАНСАКЦІЙНЕ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО 415

Constantin-Marius Apostoaie, Carmen Claudia Arustei, Irina Teodora Manolescu
THE EU – NGO COOPERATION FRAMEWORK: STEPS TOWARDS THE FUTURE 417

Беспалько Олександра.
МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РІЗНИХ ПІДХОДІВ
ДО ОЦІНКИ СТАНУ РЕГУЛЯТОРНОГО СЕРЕДОВИЩА 418

Bondaruk Viktor, Komarovskyi Ivan.
EXTERNAL BORROWINGS STRATEGIES FOR ECONOMIC DEVELOPMENT
IN EASTERN EUROPE AND EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES 419

Величко Тетяна.
ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ В БІЗНЕСІ 420

Воловник Валентина.
СУЧАСНІ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 422

Діденко Тетяна.
РОЗВИТОК РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ 423

Добрій Діана, Комаровський Іван.
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАЛУЧЕННЯ
ЗОВНІШНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 424

Дяченко Василь.
ВАЄМОДІЯ ОВС З НАСЕЛЕННЯМ: ПРОБЛЕМИ ТА ДЕЯКІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 426

Комарницька Наталія, Половінщиков Андрій.
МЕНЕДЖМЕНТ В СФЕРІ ПРИВАТНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ 427

Кошкін Андрій.
МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ (ІНЦИДЕНТІВ) –
СПІЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВСІХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 429

Майданюк Сергій.
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ТЕРМІНУ «АУДИТ»
НА ОСНОВІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ 430

Stanislav Percic, Constantin-Marius Apostoaie, Vasile Cocris
THE RISKS AND CHALLENGES OF EUROPEAN BANKING UNION 432

Pulenko Iryna, Sazykina Tetiana.
EUROPEAN QUALITY MANAGEMENT TOOLS FOR THE DEVELOPMENT OF THE PUBLIC SECTOR 433

Савенкова Світлана.
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 434

Наукове видання

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
за міжнародною участю

31 жовтня 2014 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 24.10.2014.
Формат 70х108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 59,3.
Тираж 100 прим. Зам. № 79/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 729-76-48, 729-76-49
www.oridu.odessa.ua